

Material	...
Color	...
Size	A
Weight	...
Label	...
Date	12/3

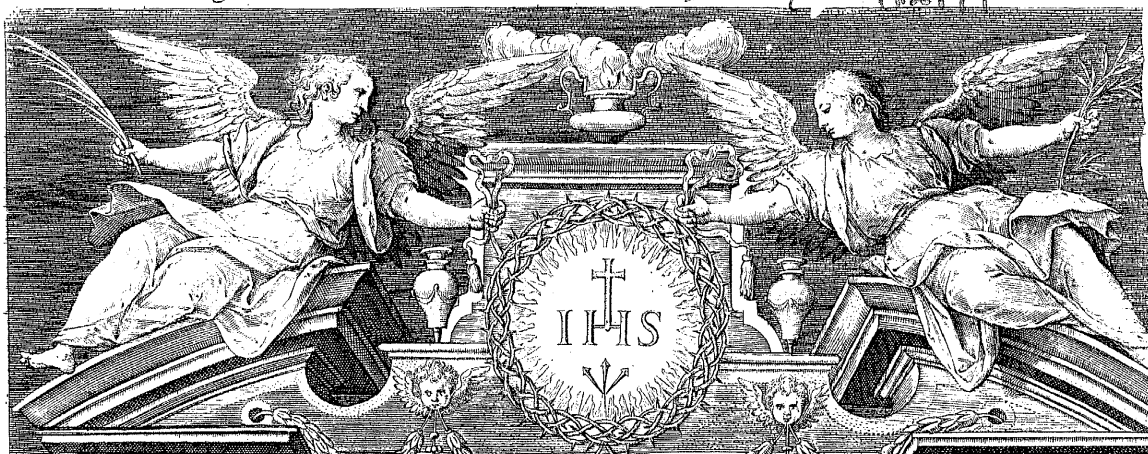
J. a. 4-18
£

18-123

2-400-101
MADE IN SPAIN

At. del collegio de la comp. de jesus & granada. B. 2999

ADNOTATIONES
ET MEDITATIONES
IN EVANGELIA
QVÆ IN SACROSANCTO
MISSÆ SACRIFICIO
TOTO ANNO LEGVNTVR:
Cum eorundem EVANGELIORVM Concordantia.

Auctore HIERONYMO NATALI
Societatis IESV Theologo.

EDITIO VLTIMA:
*In qua Sacer Textus ad emendationem Bibliorum
SIXTI V. et CLEMENTIS VIII. restitutus.*

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. VII.

SANCT^{MO} DOMINO NOSTRO
CLEMENTI VIII.
PONTIFICI MAXIMO.

DIXERAT aliquando, Beatissime Pater, Hieronymo Natali, vni ex suis alumnis, Parens nostræ Societatis Ignatius, operæpretium facturum eum, qui ad perpetuam atque paratam Religiosis eiusdem Societatis Scholaribus meditando, orandi que materiam ac segetem, Euangelia Quadragesima tota, Dominicisque per annum diebus inter sacrificandum recitari consueta, methodo quàm breuissima certos ad locos, seu capita meditantium vtilitati accommodata redigeret: neq; id solum, sed etiam appositis imaginibus & Adnotationibus illustraret. Fecit ille, quod optimo Patri cordi esse cognouerat, hoc ordine. Cuique Euangelicæ lectioni historiam suam ex aliis etiam Euangelistis integrè collectam, imagineq; expressam præfixit. Curauit deinde, vt quamlibet imaginem sequeretur ipsa Euangelica lectio, cum aliorum Euangelistarum concordantia; non quidem integra, quia is non erat huius operis scopus, sed quæ ad historiæ intelligētiam, integritatem, & plenitudinem satis esse posset. Ad vnamquamque præterea Euangelicam lectionem sua adscripta est Adnotatio, quæ locum & tempus designat, quo mysteria salutis nostræ peracta fuere; breuissima quidem illa, cum excellenti tamen Terræ Sanctæ descriptione, locis item nonnullis Euangelij difficilioribus interdum explicatis. Cuilibet autem Adnotationi accessit Meditatio non minùs deuota, quàm erudita. Sub ipsis verò imaginibus capita illa seu puncta ad meditantium commoditatem subiecta sunt. Porrò historiam ipsam vniuersam auctor,

prout plura aut pauciora mysteria singulis Euangelicis lectionibus continebantur, in CLIII. imagines distribuit, singulis suas Euangelicæ lectionis partes, Adnotationesque, & Meditationes tribuens. Verum auctore ante aliquot annos vita functo, qui mihi Superiorum permissu operis huius curam demandat, operæpretium visum fuit, si tanta imaginum moles ad ipsas Adnotationes, atque ad earum ordinem redacta, & quasi inter eas abscondita non relinqueretur; sed suo ordine, ac volumine seorsum ederetur: non ea tantum ratione, ut Adnotationum ipsarum liber, qui piarum Meditationum toto anno præbet materiam, & vilius ab omnibus comparari, & facilius circumferri posset: sed multò magis, ut imaginibus ipsis ex ordine Dominicalium Euangeliorum, in ipsius Euangelicæ historiæ, temporis scilicet vitæ Christi, ordinem translatis ac dispositis, tota Redemptoris nostri Christi IESV vita, iuxta veram rerum gestarum ac temporum seriem, elegantibus descripta imaginibus ob oculos haberetur. Opus planè aureum, ut superioribus optatissimum seculis, ita futuris iucundissimum; præfixo præsertim ad operis initium indice, ex quo facile perspicere quisque possit, quæ quibus Dominicalibus Euangelis respondeant imagines. Ne autem ipsarum imaginum multitudo satietatem cuiquam pareret, vnde suo fine, spiritali scilicet animarum fructu, opus ipsum frustraretur, si in æs incideretur parùm eleganti manu; sed potiùs ut opificij elegantia ac pulchritudo, simul cum maxima ipsius argumenti sanctitate atque excellentia, operisque pietate coniuncta, omnes ad illud euoluendum, assiduaque meditatione versandum inuitaret; necessarium omnino fuit, ut excellentissimi quique artifices operi tam eximio, quod ipsius Euangelij noua ac penè spirans imago est, adhiberentur: id quod sine magnis difficultatibus, maximaque impensa perfici non potuit. Omnes tamen difficultates superatæ, omnia impedimenta, Christo propitio, tuisque auspiciis, Beatissime Pater, sublata sunt; opus deni-

denique ipsum ad pietatem, & deuotionem excitandam maximè accommodatum, tuo tandem tempore in vulgus prodit, quod tibi alioqui maximè debebatur, quo cum & in Deum pietas, & in Societatem nostram benignitas pariter creuit: sicut & cum viro grauissimo, eodémque sapientissimo Ioanne Bo. Me. Cardinale fratre tuo creuerat; cuius cum vestigia iam ante annos multos in minori fortuna sequereris, atque ego ab hac tua benignitate & pietate inuitatus, nonnulla ex primis operis huius imaginum delineamentis tibi omnium primo ostendissem, eam retuli pro minimo illo officio grati animi significationem, ut & te iam tum cui opus dedicaretur dignissimum iudicarem, & id mihi ut facere liceret, non mediocriter optarim. Nunc igitur quando me voti compotem facere dignatur Altissimus, hoc qualecumque perpetuæ in te nostræ Societatis obseruantia monumentum libenter accipies, quam proinde, ut fouere non desinis, ita & commendatam habere perges in Christo IESV. Vale.

Beatitudinis tuæ

humillimus seruus,

Jacobus Ximenez.

LECTORI S.

VÆRES fortasse, Candide Lector, quæ factum sit, ut cum memoria nostra tot fuerint, qui Evangelicæ Historia Harmonias concinnarent, auctor noster antiquioris cuiuspiam Concordiam sequi maluerit, quam ullius recentioris. In quo quidem primum illud nosse debes, neotericorum Harmonias, cum auctor hæc scriberet, nullas in lucem proditas fuisse. Deinde illum antiquiorum, ut lectionem, ita sententiam libentius probare solitum & amplecti. Præterea integrum etiam tibi relinqui cuiusvis auctoris ordinem in tuis de Christi IESU vita meditationibus sequi, ac iuxta eum nostris hæc, si ita volueris, imaginibus uti. Quod verò quandoque imagini adpinxit, quod non legitur in Evangelio (quale illud est, quod Deus, quo die hominem creauerat, eodem reuolutis post seculis factus sit homo, eodem hominem per Crucem redemerit ac recrearit, eodem etiam dicatur hominem iudicaturus: Itemque quod ait Christo nato Angelum in Limbum ad Patres missum, qui Verbi infantis natiuitatem nuntiaret: Et Christum IESUM puerulum eo triduo quo eum Virgo Mater amiserat, mendicato victitasse) Hæc scito pauca ex sanctis Patribus adiecta esse, de multis, quæ apud illos occurrunt ad excitandam meditantium deuotionem valde accommodata: quæ licet in Evangelio non reperiantur, Evangelio tamen adeò nihil repugnant, ut sint etiam maximè consentanea. Cur denique in Adnotationibus, ac frequentius etiam in meditationibus, sermonem ad religiosi status homines conuertat, hæc maximè causa est, quod eius primum consilium non fuit, ut opus hoc in vulgus ederetur; sed ut religiosis tantum Societatis nostræ, iunioribus præcipuè scholaribus, inseruiret. Quin, ne Meditationes quidem ipsas operi huic Adnotationum intexere cogitabat, cum sciret facile esse vel mediocriter in meditando versatis suas cuique meditationes commentari, ut ipse suas instituerat. Verùm cum ei suggereretur, non tamen omnes æquè esse idoneos ad id præstandum, nec fore inutile vel maximè exercitatis hæc Meditationes legere; adductus est tandem, ut eas Adnotationibus inseri pateretur. Fuit autem operis pretium Adnotationum capita non solum sub ipsis imaginibus collocare, verùm etiam in Adnotationum volumine ea suis Evangelicis lectionibus præfigere, ut qui imagines nancisci non possent, his illas breui compendio summaria ipsa referrent, simulq; meditantium commoditati & memoriæ inseruirent, dum

dum Meditationis materiam paucis comprehensam exhiberent. Et si porro eatantum ex aliis Evangelistis in Concordiam afferre solet auctor, quæ ad Evangelij Missæ intelligentiam faciunt, vel sicubi ceteri Evangelistæ aliquid addant: hoc tamen in Passionis & Resurrectionis Evangelis seruari omnino non debuit, nec potuit. sed integrè omnium Evangelistarum lectiones Evangelicæ distinctæ proponendæ fuerunt, propterea quod in Passione eas omnes legit Ecclesia, in Resurrectione ferè omnes. Ubi verò in Concordia dicitur, In illo tempore, iuxta usum Ecclesiæ, apponiturq; littera locum ubi res gesta est designans, data opera id factum est; ut ex nota temporis locus indicetur, quod aliàs fieri non poterat. Illud demum scire te volui, piè Lector, contextus Evangeliorum magno studio & diligentia emendatos esse, & in tanta varietate adhibitum ab auctore iudicium, ut ferè sequeretur editionem quam habent Hieronymus & Glossa ordinaria, & quæ passim utitur Ecclesia in Missæ Sacrificio: nam solos recentiores piguit eum sequi, quod essent liberiores quam vellet. Ceterùm & hoc in primis scire tua interest & cogitare; ad spirituales fructus, (quem, si ad eum te compares, Christus IESVS in animo tuo è sacra vita sua Meditatione uberem producturus est) non satis esse imagines curiosè peruoluere, aut illarum artem & pulchritudinem admirari; sed in singulis esse tibi singulos, vel etiam plures dies insistendum, Adnotationum & Meditationum capita sensim perlegenda, meditandum, contemplandum, omnes denique orationis partes exercendas, ut monet Apostolus: In omni oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum. Nostros igitur hosce labores, quicumque illi sunt, ut Deo Opt. Max. humiliter consecramus, & in proximorum salutem ac spiritalem profectum alacriter impendimus; ita eos tibi & utiles esse, & gratos in Christo IESU vehementer optamus. VALE.

INDEX IMAGINVM
EVANGELICAE HISTORIAE,
continens ordinem, quo & ipsa EVANGELIA in
Missæ sacrificio in toto anno leguntur.

<p>Dominica I. Aduentus.</p> <p><i>Q</i>VAE iudicium vniuersale proxime precedent. Imag. 98.</p> <p>Dominica II. Aduentus.</p> <p>Mittit Ioannes duos discipulos ad IESVM. 32.</p> <p>Dominica III. Aduentus.</p> <p>Mittunt Iudei ad Ioannem. 11.</p> <p>Dominica IIII. Aduentus.</p> <p>Ioannes concionatur. 10.</p> <p>In nocte Natiuitatis Christi. 3.</p> <p>In aurora, de Pastoribus. 4.</p> <p>Circumcisio Christi. 5.</p> <p>Epiphania Domini.</p> <p>Aduentus Magorum. 6.</p> <p>Adoratio Magorum. 7.</p> <p>Dominica I. post Epiphaniam.</p> <p>Cum doctoribus disputat IESVS. 9.</p> <p>Dominica II. post Epiphaniam.</p> <p>Nuptiae ad Cana Galilææ. 15.</p> <p>Dominica III. post Epiphaniam.</p> <p>Mundatur leprosus. 26.</p> <p>Sanatur seruus Centurionis. 27.</p> <p>Dominica IIII. post Epiphaniam.</p> <p>Sedat procellam maris IESVS. 29.</p> <p>Dominica V. post Epiphaniam.</p> <p>Parabola de Zizaniis. 39.</p> <p>Dominica Septuagesimæ.</p> <p>De conuentione ex denario diurno. 72.</p> <p>Dominica Sexagesimæ.</p> <p>Parabola Seminantis. 38.</p> <p>Dominica Quinquagesimæ.</p> <p>Prænuntiat IESVS crucem suam Apostolis. 80.</p> <p>Sanatur vnus cæcus ante Iericho, & duo post Iericho. 83.</p> <p>Purificatio. 8.</p> <p>Feria IIII. cinerum. 21.</p> <p>De ieiunio. 22.</p> <p>De Theaurizatione. 22.</p> <p>Feria V. post cineres. 26.</p> <p>Euangelium Dominica ij. post Epiphaniam. 26.</p> <p>Feria VI. post Cineres. 20.</p> <p>De dilectione inimici. 20.</p>	<p>Sabbato post cineres.</p> <p>Ambulat super mare IESVS. 44.</p> <p>Dominica I. Quadragesimæ.</p> <p>Tentat Christum Damon. 12.</p> <p>Secunda & tertia Tentatio. 13.</p> <p>Angeli ministrant Christo. 14.</p> <p>Feria II. 99.</p> <p>Iudicium vniuersale. 99.</p> <p>Feria III. 88.</p> <p>Eiicit iterum IESVS vendentes de templo. 88.</p> <p>Feria IIII. 46.</p> <p>Quarunt signa à IESV Iudei. 46.</p> <p>Feria V. 61.</p> <p>De Chananaea. 61.</p> <p>Feria VI. 47.</p> <p>Sanatur languidus. 47.</p> <p>Sabbato. 63.</p> <p>Transfiguratio Christi. 63.</p> <p>Dominica II. Quadragesimæ.</p> <p>Idem Euangelium. 63.</p> <p>Feria II. 55.</p> <p>Incredulus prædicit damnationem IESVS. 55.</p> <p>Feria III. 96.</p> <p>Quomodo credendum docentibus Phariseis & Scribis. 96.</p> <p>Feria IIII. 82.</p> <p>Petitio Matris filiorum Zebedæi. 82.</p> <p>Feria V. 73.</p> <p>De Diuite Epulone. 73.</p> <p>De morte Epulonis & Lazari. 74.</p> <p>De Inferno interpellat Abrahamum Epulo frustra. 75.</p> <p>Feria VI. 91.</p> <p>Paterfamil. plát at vineã, & locat Agricolis. 91.</p> <p>Extra vineam filium occidunt. 92.</p> <p>Sabbato. 66.</p> <p>De Prodigio Adolescente. 66.</p> <p>Profundit omnia Prodigus Adolescens. 67.</p> <p>Fit subulcus. 68.</p> <p>Accipit illum Pater benignissimè. 69.</p> <p>Dominica III. Quadragesimæ.</p> <p>Sanatur Dæmoniaco cæcus & mutus. 45.</p> <p>Feria II. 40.</p> <p>Malè accipitur IESVS in patria. 40.</p> <p>Feria</p>
---	--

INDEX.

<p>Feria III. 70.</p> <p>Docet humilitatem Discipulos suos, & correctionem fraternam. 70.</p> <p>Feria IIII. 60.</p> <p>Explicat doctrinam de traditionibus. 60.</p> <p>Feria V. 18.</p> <p>Sanatur socrus Petri. 18.</p> <p>Feria VI. 35.</p> <p>De Samaritana. 35.</p> <p>De eadem Samaritana. 36.</p> <p>Sabbato. 53.</p> <p>Liberatur Adultera. 53.</p> <p>Dominica IIII. Quadragesimæ.</p> <p>Quietem agunt Discipuli iubente Christo, postea nauigant trans mare. 41.</p> <p>Docet, & sanat languidos, distribuuntur turbae quasi per contubernia. 42.</p> <p>Satiat quinque millia hominum. 43.</p> <p>Feria II. 16.</p> <p>Eiicit primo vendentes de templo. 16.</p> <p>Feria III. 51.</p> <p>Docet IESVS, concitantur contra eum Iudei. 51.</p> <p>Feria IIII. 57.</p> <p>Sanatur cæcus natus. 57.</p> <p>Feria V. 28.</p> <p>Ad Naim suscitatur filius vidua. 28.</p> <p>Feria VI. 76.</p> <p>Mittuntur nuntij à sororibus de graui morbo Lazari. 76.</p> <p>Venit IESVS Bethaniam. 77.</p> <p>Suscitat Lazarum IESVS. 78.</p> <p>Sabbato. 54.</p> <p>Docet IESVS in templo. 54.</p> <p>Dominica passionis.</p> <p>Acerrima confutatio Iudeorum, & eorum contra IESVM conatus. 56.</p> <p>Feria II. 52.</p> <p>Mittunt Iudei ministros, vt IESVM comprehendant. 52.</p> <p>Feria III. 50.</p> <p>Non ascendit ad festum IESVS: quarunt eum Iudei. 50.</p> <p>Feria IIII. 59.</p> <p>Malitiosè Iudei IESVM interrogare aggrediuntur. 59.</p> <p>Feria V. 34.</p> <p>Vngit pedes IESV Magdalena. 34.</p> <p>Feria VI. 79.</p> <p>Concilium de nece IESV. 79.</p> <p>Feria II. Maioris hebdomadæ.</p> <p>Cana apud Simonem leprosum. 84.</p> <p>Dominica in ramis palmarum.</p> <p>Ducitur asina & pullus ad IESVM. 85.</p>	<p>In conspectum Ierusalem Venit IESVS. 86.</p> <p>Ingressus solennis in ciuitatem. 87.</p> <p>Feria II. 89.</p> <p>Veniunt Geniles ad IESVM. 89.</p> <p>Feria V. 100.</p> <p>Cena legalis. 100.</p> <p>Cena communis, & lauatio pedum. 101.</p> <p>Sanctissimi Sacramenti & Sacrificij institutio. 102.</p> <p>De gestis post sacram Communionem. 103.</p> <p>Orat Christus in horto. 107.</p> <p>Veniunt ad hortum armati. 108.</p> <p>Malchi auricula abscissa. 109.</p> <p>Capitur Christus. 110.</p> <p>Ducitur ad Annam primùm. 111.</p> <p>Interrogatur ab Anna. Negat eum Petrus. 112.</p> <p>Trahitur ad Caipham IESVS. Negat iterùm Petrus. 113.</p> <p>Adiuratio Caiphe. Confessio diuina Christi. Tertiò negat Petrus. 114.</p> <p>De gestis in carcere Caiphe post dimissum Concilium. 115.</p> <p>De gestis manè in pleno Principum & Seniorum concilio. 116.</p> <p>Ducitur IESVS ad Pilatum. Et Iudas laqueo se suspendit. 117.</p> <p>Quæ primùm gesta sunt apud Pilatum. 118.</p> <p>Quæ gesta sunt apud Herodem. 119.</p> <p>Quæ gesta sunt postquam reductus est ad Pilatum. 120.</p> <p>Flagellatur Christus. 121.</p> <p>Coronatur spinis IESVS. 122.</p> <p>Gesta post coronationem, antequam ferretur sententia. 123.</p> <p>Fert sententiam Pilatus contra IESVM. 124.</p> <p>Ducitur IESVS extra portam ad Caluaria montem. 125.</p> <p>Quæ gesta sunt postea ante crucifixionem. 126.</p> <p>Crucifigitur IESVS. 127.</p> <p>Erigitur Crux. 128.</p> <p>Quæ gesta sunt post erectam crucem, antequam emitteret spiritum. 129.</p> <p>Emissio spiritus. 130.</p> <p>Quæ gestit Christus descendens ad Inferos. 131.</p> <p>Deponitur Christi corpus è cruce. 132.</p> <p>De Christi sepultura. 133.</p> <p>Annuntiatio. 1.</p> <p>Resurrectio Christi gloriosa. 134.</p> <p>Apparet Matri Mariæ Virgini. 135.</p> <p>De primo aduentu Mulierum ad sepulchrum. 136.</p> <p>Angeli apparent mulieribus. 137.</p> <p>Veniunt Petrus & Ioannes ad sepulchrum. 138.</p> <p>Apparet Magdalena. 139.</p> <p>Appa-</p>
--	--

I N D E X.

<i>Apparet Mulieribus.</i>	140.	Dominica ix. post Pentecosten.	
<i>Apparet duobus Discipulis euntibus Emmaunta.</i>	141.	<i>Flet I E S V S super ciuitatem, eicit vendentes de templo; prout in Dominica in ramis palmarum.</i>	86. 87. 88.
<i>Apparet Discipulis absente Thoma.</i>	142.	Dominica x. post Pentecosten.	
<i>Apparet Discipulis & Thoma.</i>	143.	<i>De Phariseo & Publicano.</i>	90.
<i>Apparet septem Discipulis ad mare Tyberiadis.</i>	144.	Dominica xj. post Pentecosten.	
<i>Prandet cum septem Discipulis I E S V S.</i>	145.	<i>Sanat I E S V S surdum & mutum.</i>	62.
<i>Apparet in monte Thabor.</i>	146.	Dominica xij. post Pentecosten.	
Dominica ij. post Pascha.		<i>Incidit in latrones viator.</i>	33.
<i>De pastore bono, ostio, ostiario, ouili.</i>	58.	Dominica xiiij. post Pentecosten.	
Dominica iij. post Pascha.		<i>Curat I E S V S decem leprosos.</i>	81.
<i>De eo, quod dixit Christus, Modicum & non videbitis me.</i>	104.	Dominica xiiij. post Pentecosten.	
Dominica iiij. post Pascha.		<i>Docet Christus fiduciam habendam Deo.</i>	23.
<i>De eo, Quemadmodum Spiritus sanctus arguit mundum, &c.</i>	105.	Dominica xv. post Pentecosten.	
Dominica v. post Pascha.		<i>Ad Naim suscitatur filius vidua, prout in Feria v. post Dominicam iij. Quadrage.</i>	28.
<i>Orationis perfectio docetur.</i>	106.	Dominica xvj. post Pentecosten.	
<i>Ascensionem Christi precedentia proximè.</i>	147.	<i>Sanatur Hydropicus.</i>	48.
<i>Ascensio Christi in celum.</i>	148.	Dominica xvij. post Pentecosten.	
<i>Sacra dies Pentecostes.</i>	149.	<i>De primo mandato interrogatur I E S V S.</i>	95.
Dominica j. post Pentecosten.		Dominica xvij. post Pentecosten.	
<i>Docet Christus; Estote misericordes.</i>	24.	<i>Sanatur Paralyticus.</i>	30.
Dominica ij. post Pentecosten.		Dominica xix. post Pentecosten.	
<i>Vocatio ad cenam magnam.</i>	49.	<i>Facit Rex nuptias filio:</i>	23.
Dominica iij. post Pentecosten.		Dominica xx. post Pentecosten.	
<i>De oue centesima, & decima drachma perdita.</i>	65.	<i>Filium Reguli sanat I E S V S.</i>	37.
Dominica iiij. post Pentecosten.		Dominica xxj. post Pentecosten.	
<i>De copiosa captura piscium.</i>	17.	<i>De singulari inhumanitate serui regij & ingratitude.</i>	71.
Dominica v. post Pentecosten.		Dominica xxij. post Pentecosten.	
<i>Compefitur iracundia.</i>	19.	<i>De soluendo tributo.</i>	94.
<i>Satiat quatuor millia hominum. Inseruiunt imagines Dominica 4. Quadragesime. 42. & 43.</i>		Dominica xxiiij. post Pentecosten.	
Dominica vij. post Pentecosten.		<i>Sanatur Hemorrhoiissa. Suscitatur filia Iairi.</i>	31.
<i>Cauendum à falsis Prophetis.</i>	25.	Dominica xxiiij. post Pentecosten.	
Dominica viij. post Pentecosten.		<i>De Antichristo.</i>	97.
<i>Fillicus accusatur.</i>	64.	<i>In die visitationis.</i>	2.
		<i>Transitus Matris Dei.</i>	150.
		<i>Virginis Matris sepultura.</i>	151.
		<i>Suscitatur Virgo Mater à Filio.</i>	152.
		<i>Assumitur Maria in calum, coronatur à sanctissima Trinitate.</i>	153.

ADNOTATIONES ET MEDITATIONES IN DOMINICALIA ET QUADRAGESIMALIA TOTIVS ANNI EVANGELIA.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

Quæ iudicium vniuersale proximè præcedent.

MATTH. XXIII. MAR. XIII. LVC. XXI.

ANNO CHRISTI XXXIII.

In primam imaginem adnotatiuncula.

A. Signa in celo, sole, luna, & stellis, &c.	G. Aëris infima regio, & in his omnibus terribilia signa.
B. Christum ad iudicium venientem præcedunt Crux, lateraq; insignia passionis, & Archangelus cum tuba.	H. Confusio maris, & fluctuum, &c.
C. Præcedit ignis orbem purgaturus.	I. Os inferni apertum.
D. Elementum ignis mundo quasi minuitur.	K. Etiam Purgatorij.
E. Aëris suprema regio.	L. In terra rerum omnium horribilis facies; quæ orbi terrorem incutiet vehementissimum.
F. Aëris media regio.	

j.
98.

Alia signa non potuit capere imago.

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XXIII.

LVC. XXI.

MAR. XIII.

*Statim autem post tribulationē dierum illorū
^a Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stella cadent de celo.*

commouebuntur.

ERunt^a signa in sole, & luna, & stellis, & in terris pressura gentiū præ confusione sonitus^b maris, & fluctuum: arcscntibus hominibus^{c d} præ^{e f} timore, & ^g & ^{h i k l} expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. nam virtutes^a cælorum mouebuntur.

Sed in illis diebus, post tribulationē illam, Sol contenebrabitur, & luna non dabit splendorē suū, & stella cali erunt decedentes.

quæ in calis sunt

A

MATTH.

2

DOMINICA PRIMA

MATTH. XXIII.

LVC. XXI.

MAR. XIII.

Et tunc parebit^b signum
filij hominis in celo:

Et tunc plangent omnes
tribus terra:

In nubibus cali, cum vir-
tute multa.

Et mittet Angelos suos cum
tuba, & voce magna: &
congregabunt electos eius
à quatuor ventis, à sum-
mis calorū vsque ad ter-
minos eorum.

Ab arbore autem fici
discite parabolam:

omnia

quia prope est inianuis.

hæc

præteribunt.

Et tunc videbunt^b filium hominis veniē-
tem in nube, cum potestate magna & ma-
iestate.

His autem fieri incipientibus, respicite, &
leuate capita vestra: quoniam appropin-
quat redemptio vestra. Et dixit illis simili-
tudinem: Videte ficulneam, & omnes ar-
bores; cum producant iam ex se fructum,
scitis

quoniam prope est æstas: ita & vos, cum
videritis hæc fieri, scitote
quoniam prope est regnum Dei. Amen
dico vobis, quia non præteribit generatio
hæc, donec omnia fiant. Cælum & terra
transibunt: verba autē mea nō transibunt.

& gloria.

à summo terræ,
vsque ad sum-
mum cali.

cum ramus eius
tener fuerit, &
nata fuerint fo-
lia, cognoscitis
quia in proximo
sit æstas:
quod in proxi-
mo sit in ostijs.
ista

ADNOTATIO.

QVÆ proximè iudicium vniuersale præce-
dent calamitates immensa, eas cum ingenti
terrore mortalibus. Prophetæ prænu-
ciarunt.

Psal. 49. David. Deus manifestè venit: Deus noster,
& non silebit. Ignis in conspectu eius exarde-
scet, & in circuitu eius tempestas valida. Ad-
uocabit cælum desursum, & terram discernere
populum suum.

Psal. 74. Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo.
Liquefacta est terra, & omnes qui habitant in
ea: ego confirmaui columnas eius.

Psal. 75. Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex tunc
ira tua. De cælo auditum fecisti iudicium: terra
tremuit & quieuit, cum exurgeret in iudicium
Deus, ut saluos faceret omnes mansuetos terra.

Psal. 96. Nubes, & caligo in circuitu eius: iustitia, &
iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum
præcedet, & inflāmabit in circuitu inimicos eius.
Illuxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit, &
commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt
à facie Domini; à facie Domini omnis terra.

Esaias. Ecce dies Domini venit, crudelis, & Cap. 13.
indignationis plenus, & ira furorisq; ad ponē-
dam terram in solitudinem, & peccatores eius
conterendos de ea. Quoniam stella cali, & splen-
dor earum, non expandent lumen suum: obtene-
bratus est sol in ortu suo, & luna non splende-
bit in lumine suo.

Jeremias. Dies ille Domini Dei exercituum, Cap. 46.
dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis
suis: deuorabit gladius, & saturabitur, & ine-
briabitur sanguine eorum.

Ezechiel. Finis venit, venit finis super qua-
tuor plagas terræ. Nunc finis super te, & immit-
tam furorem meum in te: & iudicabo te iuxta
vias tuas: & ponam contra te omnes abomina-
tiones tuas. Cap. 7.

Daniel. In tempore illo consurget Michael Cap. 12.
Princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: &
veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gen-
tes esse cæperunt vsque ad tempus illud. Et in
tempore illo saluabitur populus tuus, omnis qui
inuentus

vitam aternam, & alij in opprobrium ut vi-
deant semper.

Cap. 4. Oseas. Lugebit terra, & infirmabitur omnis
qui habitat in ea.

Cap. 13. Et ego ero eis quasi leona, sicut pardus in via
Assyriorum. Occurrā eis quasi vsaraptis ca-
tulis, & dirumpam interiora iecoris eorum: &
consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scin-
det eos.

Cap. 1. Ioel. A a a, dici. Quia propè est dies Domi-
ni, & quasi vastitas à potente veniet.

Cap. 2. Conturbentur omnes habitatores terræ: quia
venit dies Domini, quia propè est dies tenebra-
rum & caliginis, dies nubis & turbinis. Magnus
enim dies Domini & terribilis valde: & quis
sustinebit eum?

Cap. 5. Amos. Væ desiderantibus diem Domini: ad
quid eam vobis? Dies Domini ista, tenebra, &
non lux. Quomodo si fugiat vir à facie leonis,
& occurrat ei vsus: & ingrediatur domum, &
innitatur manu sua super parietem, & mordeat
eum coluber. Nunquid non tenebræ dies Do-
mini, & non lux: & caligo, & non splendor
in ea?

Abdias. Iuxta est dies Domini super omnes
gentes: sicut fecisti, sic fiet tibi: retributionem
tuam conuertet in caput tuum.

Cap. 1. Michas. Quia ecce Dominus egredietur de
loco suo: & descendet, & calcabit super excelsa
terra. Et consumentur montes subius eum: &
valles scindentur sicut cera à facie ignis, & sicut
aqua quæ decurrunt in præceps.

Cap. 5. Et faciam in furore & in indignatione ultio-
nem in omnibus gentibus, quæ non audierunt.

Cap. 3. Naum. Propter multitudinem fornicationum
meretricis speciosa & grata, & habentis malefi-
cia, quæ vendidit gentes in fornicationibus suis,
& familias in maleficijs suis: ecce ego ad te dicit
Dominus exercituum, & relictabo pudenda tua in
facie tua, & ostendam in gentibus nuditatem
tuam, & regnis ignominiam tuam. Et projiciam
super te abominationes, & contumelijs te affi-
ciam, & ponam te in exemplum.

Cap. 3. Abacuc. Viderunt te, & doluerunt montes:
gurges aquarum transit: Dedit abyssus vocem
suā: altitudo manus suas leuauit. Sol & luna ste-
terunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tua-
rum, ibunt in splendore fulgurantis haste tuæ.
In fremitu conculcabis terram: in furore obstu-
pescies gentes. Audiuisti & cōturbatus est venter
meus: à voce cōtremuerunt labia mea. Ingredia-
tur putredo in ossibus meis, & subter me scateat.

Sophonias. Iuxta est dies Domini magnus, in-
xta est & velox nimis: vox diei Domini ama-
ra, tribulabitur ibi fortis. Dies ira dies illa, dies
tribulationis & angustia, dies calamitatis &
miseria, dies tenebrarum & caliginis, dies ne-
bula & turbinis, dies tubæ & clangoris super
ciuitates munitas, & super angulos excelsos. Et
tribulabo homines, & ambulabunt ut cæci, quia
Domino peccauerunt: & effundetur sanguis eo-
rum sicut humus, & corpora eorum sicut sterco-
ra. Sed & argentum eorum, & aurum eorum
non poterit liberare eos in die ira Domini: In
igne zeli eius deuorabitur omnis terra, quia
consummationem cum festinatione faciet cun-
ctis habitantibus terram.

Conuenite, congregamini gens non amabilis: Cap. 2.
priusquam pariat iussio quasi puluerem transfu-
entem diem, antequam veniat super vos ira
furoris Domini, antequam veniat super vos dies
indignationis Domini.

Aggæus. Ego mouebo cælum pariter & ter-
ram. Et subuertam solium regnorum, & conte-
ram fortitudinem regni gentium: & subuertam
quadrigam, & ascensorem eius: & descendent
equi, & ascensores eorum. Cap. 2.

Zacharias. Et veniet Dominus Deus meus, Cap. 14.
omnesq; sancti cum eo. Et erit in die illa: non erit
lux, sed frigus & gelu. Et erit dies una, quæ no-
ta est Domino, non dies neque nox: & in tempo-
re vesperi erit lux.

Malachias. Ecce dies veniet succensa quasi Cap. 4.
caminus: & erunt omnes superbi, & omnes fa-
cientes impietatem, stipula: & inflammabit eos
dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ
non derelinquet eis radicem & germen.

Sapient. Accipiet armaturam zelus illius, & Cap. 5.
armabit creaturam ad ultionem inimicorum.
Induet pro thorace iustitiam, & accipiet pro
galea iudicium certum. Sumet scutum inexpu-
gnabile æquitatem: acuet autem diram iram in
lanceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum
contra insensatos. Ibunt directè emissiones ful-
gurum, & tanquam à benè curuato arcu nu-
bium exterminabuntur, & ad certum locum
insilient. Et à petrosa ira plena mittentur gran-
dines, excandescet in illos aqua maris, & flu-
mina concurrent duriter. Contra illos stabit spi-
ritus virtutis, & tanquam turbo venti diuidet
illos: & ad eremum perducet omnem terram
iniquitas illorum, & malignitas enertet sedes
potentium.

TERRORVM EXTREMI IVDICII
IN IMAGINE CONTEMPLATIO.

MEDITATIO.

A. Cæli motu suo destituuntur, septem videlicet plauetarum, stellatum, & mobile primum. Sol in tenebras conuertitur, Luna in sanguinem. Planeta alij & stella omnes nigrescunt. Angeli caloribus motores, functionibus suis desertis, properant ad Christum, admiratione simul & ueneratione pleni.

B. Christus IESVS ad iudicandos viuos & mortuos venit in nubibus cæli, cum virtute multa & maiestate, & omnes Angeli & Sancti eius cum eo. Inter quos omnes principem locum tenet virgo Dei Mater Maria. Sanctorum anime ad corpora resumenda iusse descendunt. Complures Angeli ad ministerium resurrectionis mittuntur. Crux Christum præcedit cum passionis insignibus, flagellis, corona spinea, clauis, & lancea: qua cum Cruce pie & coniungere, & meditari possumus. Sub Cruce Archangelus tuba nouissima; Surgite mortui, venite ad iudicium, horrendum in modum intonat.

C. Sub nubibus in quibus venit Christus, sepius ignis vniversum orbem purgaturus.

D. Ignis elementum conuertitur versus terram, flammæ quasi mundo minitans.

E. Aëris suprema regio, & in ea stellæ cadentes, feri cometa, lancea ignita, tristia fulgetra.

F. Ex aëris secunda regione vibrant cum tonitruis fulmina mixta grandine, igne, fumo, ac sanguine; pluuia præcipitat.

G. Infima aëris regio qua terras & mare proximè cingit, ventis impetuosis terras & maria flagellat.

H. Mare horribili confusione sonitus & fluctuum exæstuat, seuisima tempestate iactatur; subuertit naues, mortuos homines, & emorientes pisces euomit.

I. Os Inferni apertum, eructans tetras damnatorum hominum animas, atque horridos Demones.

K. Purgatorium dans animas, quæ vel tunc primum erunt purgata, vel statim igne conflagrationis purganda.

L. Postremo terra describitur, atque in ea horrenda rerum omnium facies: homines, vel mortui, vel emorientes, vel ex morte incipientes resurgere, vel qui exanimati & amentes præ timore plangunt, omnibus locis diffugiunt, in cauernis sese abscondunt. Arborea eradicantur & arescunt. Emori hinc vide brutia animalia, illic furere moribunda, euersti vrbes, oppida, aedificia omnia passim. Inter hæc permixta infinita Dæmonia rabiosè furentia. Alia porro erit facies, hinc horrifca, illinc admiranda aliorum hominum, qui ab initio vsque mundi mortui fuerint: quorum anime adducentur, vel à Paradiso gloriosa, vel à Purgatorio, vel ab ipso Inferno cum suis pænis. Congregabuntur corporum materia, parabuntur ad resurrectionem Angelorum ministerio. Beatorum quidem materia corporum purgabitur per ignem, Damnatorum non purgabitur. Viuentium autem exurentur corpora: & Sanctorum quidem purgabuntur, sed non affligentur; eorum videlicet qui sine villo reatu pæna inuenti fuerint: Malorum verò non purgabuntur, sed affligentur. Aliorum anima & corpora à temporali pæna purgabuntur. Quarum rerum consideratio supra captum nostrum, & mira est, & horrenda: quasi videas Paradisum, & Infernum, & Purgatorium in terra versari in adductis animabus. Omnia tremorem & timorem orbi incutient supra quàm dici potest horrendum. Iudex Deus iratus, Angeli & Sancti vindictam contra impios postulantes, orbis terrarum armatus contra insensatos. Sed hæc omnia aduersus peccatores parata, illos incredibili dolore & cruciatu afficient; contra vero, Iustis summam animi latitiam afferent.

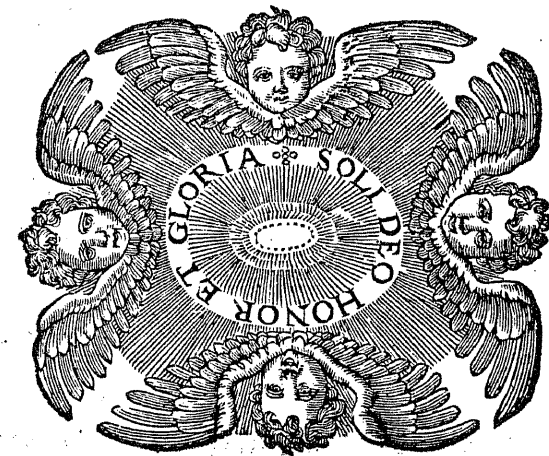
Ecce venisti tu domine IESV, sed humilis, mansuetus, puer, paruulus, vagiens, frigans, à pauperula matre genitus in stabulo, omnium rerum egenus. Quid igitur est benigne & bone IESV, quod priusquam ad hæc mysteria veniamus, nos tam horribili rerum facie perterres, iudicij tui vniuersalis representatione?

Tuæ consulo vtilitati ô homo, tui animi infirmitati, tuæ mentis stupiditati; qui nisi concussus magno terrore à mea iustitia ad misericordiam confugas, ad illa natiuitatis meæ mysteria non penetrabis. Nascar humilis & mansuetus; sum tamen ille idem qui sum venturus ad iudicium, exerta mea, & Patris æterni potentia & seueritate. Veniam enim ad iudicium cum potestate magna & maiestate. Nascar puer, dabor paruulus, ego ille, qui cælum & terram impleo mea diuinitate.

Nascar vagiens & frigans, sed is ille, qui rugiens horrendum vt leo veniã, & ante quem ignis præcedet, & orbem purgabit vniuersum. Nascar ex pauperula matre; sed Deus omnipotens, sed ab excelsa super sidera virgine. In

stabulo omnium rerum ero indigens, at in me habitabit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Mihi cælum fedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Rex ego sum Regum, & dominus dominantium.

Credo Domine hæc ita esse omnia, & vt-cumque intelligo: sed aridè, frigidè, & infructuose. Da misericors Domine, vt propter timorem tuum in vtero cordis nostri concipiamus, parturiamus, & pariamus spiritum salutis tuæ, quem fecisti super terram. Introeamus in potentias & mirabilia tuæ humillimæ natiuitatis. Hinc nobis effulgeat veritas illa, & lux æternæ generationis, & dicat in corde nostro tibi Pater: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Et illud: *In splendoribus Sanctorum ex vtero ante Luciferum genui te.* Illud etiam sapiamus in te quod dilectus tuus nobis tam altè intonat: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis; & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratia & veritatis. Amen.*

Mittit Ioannes duos discipulos ad IESVM.

MATTH. XI. LVC. VII. Anno XXXI.

In secundam imaginem Adnotatiuncula.

A. Macheruntis carcer in tribu Ruben, vnde mittit Ioannes discipulos.	E. Iesus cum discipulis suis.
B. Iordanis, post quem Macherus.	F. Perueniunt discipuli Ioannis.
C. Duo discipuli Ioannis venientes.	G. Coram eis sanat IESVS cecos, claudos, &c.
D. Naïm, vbi suscitatus fuerat filius viduæ, quæ causa fuit cur Ioannes discipulos mitteret.	H. Redeunt ad Ioannem eius quidem discipuli, sed iam magis Christi.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XI.

LVC. VII.

Ioannes autē cū audisset in vinculis^a opera Christi, mittens duos de discipulis suis, ait illi: Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?

Et respondens IESVS, ait illis: Euntes renunciate Ioanni quæ audistis, & vidistis. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur: & beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me.

Illis autem abeuntibus, cœpit IESVS dicere ad turbas de Ioanne: Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitatam?

Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum?

Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt.

Sed quid existis videre? Prophetam? etiam dico vobis, & plusquam Prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

Et nunciauerunt Ioanni discipuli eius de omnibus his. Et conuocauit duos de discipulis suis Ioannes, & misit ad IESVM, dicens:

Cum autem venissent ad eum viri, dixerunt:

Ioannes Baptista misit nos ad te, dicens:

Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?

(in ipsa autem hora multos curauit à languoribus, & plagis, & spiritibus malis, & cæcis multis donauit visum.)

quicumque Et cum discessissent nunciij Ioannis,

mollibus vestimentis indutum?

Ecce qui in veste preciosa sunt & in deliciis,

ij.
32.

ADNOTATIO.

MAcherus oppidum in tribu Ruben, in Peræa regione trans Iordanem, quæ erat in Herodis Antipæ ditione, septem milliaribus distans ab Asphaltite, inter Arnonem & Iordanem, quod oppidum Herodes Antipas validissimè muniuit. Itaque secunda post arcem Ierosolymorum habebatur. Hic ab Antipæ Herode Ioannes fuerat in carcerem coniectus. Vnde mittit duos discipulos ad IESVM, docens quid dicturi, quidve acturi essent.

B. Iordanis fluius, post quem Macherus, & carcer Ioannis.

C. Duo Ioannis discipuli iter facientes ad Christum versus Galileam, cogitabundi, & dubio animo.

D. Naïm ciuitas in tribu Issachar in Galilea inferiori, vbi paucis illis diebus fuerat à Christo suscitatus à morte viduæ filius adolescens ad oppidi portam, & vulgatum longè lateq; miraculum: quæ Ioanni fuit præcipua occasio mittendi discipulos ad IESVM, cū alia etiã opera Christi à discipulis audiret, vnde animaduertebat eos zelo permoueri, nec satis retinere quæ ab ipso de IESV audierant. Nihil igitur Ioannes ipse vere dubitauit; sed quasi rem melius exploraturus, vt illorum, siue dubitationem, siue zelum per Christum sanaret, id fuit cur ad IESVM mitteret.

E. F. IESVM contemplare, & duos discipulos Ioannis illum verecundè ac demissè interrogantes, astantes præterea Christi discipulos, IESVM verò primùm sanantem multos, deinde de-

monstrantem quos sanauerat. Diuina virtutis ostensione respondet primùm Christus tacens, deinde verbo. Non fuit quidem necessum Christum operibus respondere, qui habebat verba vitæ æternæ, & quæ veritatem diuinam semper spirabant: sed ita instituit suam doctrinam & legem IESVS, vt faceret, deinde doceret. Quod cū ageret, idem volebat à suis esse præstandum, atque eò magis, quod cū verba non haberent ipsi ex se diuinitus potentia, bonis exemplis illam verborum iuuarent infirmitatem.

G. Cæci, claudi, surdi, leprosi, languidi, vlceribus affecti, à Daemonibus vexati, tum discipuli, & alij pauperes qui Euangelium recipiebant. Animaduerte omnia plena luce, spiritu, animorum excitatione in Dei & Christi laudem & gloriam.

H. Ioannis discipuli Macherunta ad Ioannem reuertuntur delibuti gaudio spiritus, in fide Christi confirmati, expulsa dubitatione, reiecto zelo quem pro Ioanne conceperant humanum nescio quid passi. Fructum verò præclarum è Christi operibus & verbis retulerunt: intellexerunt enim in spiritu suauissimè, fuisse se cecos, claudos, leprosos, surdos, paupertatem spiritus conceperunt, & humilitatis donum. Deniq; lucem acceperunt Euangelij, in qua luce, & cognoscerent se absque causa scandalizatos, & verissima esse quæ à Ioanne de Christo audierant. Denique venerant discipuli Ioannis, vix Christi, redierunt discipuli Ioannis quidem, sed magis Christi, toti Christi.

MEDITATIO.

Domine IESV Patris æterni sapientia infinita, nos quidem verbo & prædicatione non quærimus; nec ambigimus, an tu sis qui venisti, an tu qui venturus sis. Credimus quidem, & prædicamus te venisse in mūdum, humilè & mansuetum, venturumq; iudicem tremendum; & tamen re ipsa, & vitæ spiritualis inertia atque stupiditate plusquam quærimus & ambigimus. Ita hebetes sumus mente & spiritu, ita desides. Nam si ita non est, cur non mouet nos ad amorem tuum, & cordis suauitatem & deuotionem tui primi aduentus humilitas? Cur non ad timorem tui

aduentus secundi horrenda facies & seueritas? Cur hæc tam aridè credimus, meditamur, & loquimur; & tam infructuosè, quasi ita essent dicta & facta quæ in Euangelio legimus, vt nos crederemus, alij facerent & imitarètur? Adiuua nos, sancte & bone IESV, ne ita fiat; abige à nobis hunc mentis stuporem. Reuela & illustra sensuum interiorum aciem; vt corde & spiritu intelligamus, & quasi præsentem videamus, quæ cernebant discipuli Ioannis, manus tuæ diuinæ mirabilia. Da Domine, vt inde ad ea erigamur, quæ illis externis sanationibus & virtutibus significabantur & gerebantur.

Nam qui visum hunc exteriorem recipiebant, eorum mens diuina luce illustrabatur. Claudi vim accipiebant, non solum vt pedum passibus progredierentur; sed vt cordis intentione ad salutem proficerent. Surdis aures etiam cordis aperiebantur, languidis robur vtrumque, & corporis & animi conferebatur. Vlcerositas integritas simul & viuacitas actionum & potentiarum restituebatur. Energumenorum fiebat vt non solum corpora à vexatione spirituum immundorum liberarentur, sed etiam mentes ab illusionibus atque tentationibus protegerentur. Pauperes, pij & modesti homines, coram hominibus abiecti, apud Deum cælestibus opibus ditabantur. Et quidem, tametsi singuli donorum tuorum excellentiam interius recipiebant; omnibus tamen omnia illa dona simul suo gradu à te Domine IESV, sufficienter conferebantur. Hoc initium est sancte IESV tuorum in nos beneficiorum, vt que in alios contulisti dona, ea agnoscamus & quasi olfaciamus. Fac pie IESV, vt ad odorem vnguentorum tuorum curramus, & similiter atque illi, sanemur interius; vt fides, & mens nostra donis sapientiæ, intellectus, consilij, atq; scientiæ illustretur. Curramus viam mandatorum tuorum expedire tuis consiliis

Cap. I.

Psal. 118.

adiuti. Lepra habituum deprauatorum extergatur in nobis. Audiamus sanguinis tui asper-^{Heb. 12.} sionem melius loquentem quam Abel; & suaue tuum & Patris tui verbu percipiamus, quod semper clamat ad nos, nunquam tamen audimus, nisi si quandoque surdas tri. Languet enim nostrum liberum arbitrium miris modis, & nostræ potentia. Illis robur tuum diuinum inferas, per eos languores quos portasti. Cum verò fiat (heu nimium frequenter) vt & prauus habitus nostri, & potentiarum infirmitas ac socordia nostra, non solum nõ excindantur vel sanentur, sed in vlcus & saniem excre- scant, & fiant longè nocentiora; hoc quoque malum fac, benigne IESV, vt à nobis auertatur. Illud etiam concede, vt liberemur à malignorum spirituum insidiis omnibus atque importunitatibus. Ne permittas bone IESV, vt tua doctrina, tuum verbum, tuæ sanitates, & miracula tua, humilitas tuæ passionis, virtutes tuæ diuinæ fiant nobis scandali petra & condemnatio; & vnde nostra deuotio debuerat salutem animi & perfectionem referre, inde reportet malitia nostra & ignauia miserabile detrimentum: sed contra fiat, vt de nostra salute & perfectione lætemur, & te in æternum laudemus. Amen.

DOMINICA TERTIA ADVENTVS.

Mittunt Iudæi ad Ioannem.

IOANNIS I.

Anno XXIX.

In tertiam imaginem adnotatiuacula.

- A. Ierusalem, vnde mittunt Iudæi.
- B. Venientes ad Ioannem legati.
- C. Bethabara, siue Bethania, vbi Ioannes.
- D. Duo Sacerdotes cum Leuitis ad Ioannem perueniunt.
- E. Ioannes vestitus cilicio ex pilis camelorum, negat

- F. Eliam se esse negat Ioannes.
- G. Negat se esse, quem Moyses in solitudine venturum predixerat.
- H. Profitetur tandem se esse vocem Dei clamantis in deserto.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOANNIS CAP. I.

HOc est testimonium ^c Ioannis, quando miserunt Iudæi ab ^a Ierosolymis ^b Sacerdotes & Leuitas ad eum, vt interrogarent eum: Tu ^d quis es? Et confessus es, & non negauit: & ^c confessus

^c confessus est: Quia non sum ego Christus. Et interrogauerunt eum: Quid ergo? ^f Elias es tu? Et dixit: Non sum. ^g Propheta es tu? & respondit: Non. Dixerunt ergo ei: Quis es? vt responsum demus iis, qui miserunt nos? quid dicis de te ipso? Air: Ego vox clamantis in deserto: dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias propheta. Et qui missi fuerant, erant ex Pharisæis. Et interrogauerunt eum: & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta? Respondit eis Ioannes, dicens: Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est: cuius ego non sum dignus, vt soluam eius corrigiam calceamenti. Hæc in ^e Bethania facta sunt trans Iordanem, vbi erat Ioannes baptizans.

Bethabara

ADNOTATIO.

A. Ierusalem in montibus posita, montibusque circumdata, inde Iudæi mittunt Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem. IESVS vero ibi appingitur, quod Ierosolymis frequens inter Iudæos fuisse in festorum solennitatibus, vel aliis diebus, eo etiam anno, sed cum se non manifestaret, incognitus.
B. Veniunt cum comitatu suo Sacerdotes & Leuita Bethabaram trans Iordanem ad Ioannem.

Orige. in cap. I. Ioan. Chrysol. ho. 16. cap. I. Ioan. Hiero de tho Theopli. in. I. cap. Io.

C. Bethabara, id est domus transitus, vicus trans Iordanem in tribu Ruben, vbi eo tempore baptizabat Ioannes. Qui locus celebris erat antiquitus, nam illinc Iesus Naue cum populo vniuerso & Arca Dei, illinc Elias & Eliseus siccato Iordane transierant. Idem significat Bethania, quasi domum vel locum nauis, quæ fiebat transmissio in vtramque ripam: vt ducamus Bethaniam non ab ^{אנח} hanah, vnde illa Lazari, sed ab ^{אנח} anah, vnde ^{אניח} aniah: quæ vox nauim significat, non solum magnam & marinam, sed fluuiatilem etiam (Isa. xxxiij. (vt intelligunt Hieronymus & Cyrillus. Piscatoriã veritit Chaldeus Interpres, & exponunt Rabbin: quare paruam esse dicunt Commentarij recentiores Catholicorum.

Hieron. ad Fabiolam.

D. Duos Sacerdotes Iudæorum legati, eo cultu qui erat vsitatus inferioribus Sacerdotibus, Ioannem interrogantes: adsunt eis Leuita. Horum omnium astutiam considera, & animi perversitatem, Ioannis sanctimoniam, grauitatem, & humilitatem singularem.

E. Ioannes ita indutus vt tradunt Euangeliste, vestimento è pilis camelorum, & Zona præcinctus pellicea, intermittit baptizare, vt sacerdotibus audiat. Deinde illis planissimè ex animi sententia profitetur, & confirmat quod non sit Christus.

F. In curru igneo designatur Elias, quem se esse in carne quidem negabat Ioannes, non negabat in spiritu; verum de hoc Iudæi non interrogabant.

G. Moyses in solitudine campestri trans Iordanem, exponens populo Israhel quæ audierat in monte Oreb à Deo; Suscitandum Prophetam similem sui, quem essent audituri, &c. Hunc item se esse negabat Ioannes; hoc est Christum, quem designauerat Moyses. Fecit enim Iudæorum insipientia vt rursus de Christo interrogarent, non intelligentes locum illum Moysi de Messia: quod illis postea Christus exprobrauit. Itaque rursus respondet Ioannes, se non esse illum excellentem Prophetam, id est Christum, de quo Moyses erat vaticinatus.

H. Deseritum Iudææ, vbi primum diuino mandato Ioannes incepit esse vox Dei in deserto clamantis. Quid autem fuistis factururi Iudæi, si se fuisset professus Ioannes Christus? Eratisne in Ioannem credituri? Nichil minus. Vt enim signis quæ in natiuitate IESV sciebatis facta non credebatis, non iis quæ ante xvij. annos in templo, vel videratis, vel fecisse intelligebatis, non predicationi aperta Ioannis de illo illis iisdem diebus, ita minus

Deut. 18.

minùs longè Ioanni de se prædicanti eratis credituri. Hac igitur erat vestra peruersitas. Nec IESV credimus nec Ioanni; tamen suscitamus calumniam IESV, animum Ioannis peruertimus, hunc aduersus illum armemus; ita fiet, ut & utriusq; concidat existimatio apud plebem concepta, & neuter nobis faceat negotium. Verùm ut Deus per se, & per Angelos, & per iustos homines illud Draconi quem formauit, ita solet peruersitatem hominum, & iniqua consilia in caput eorum reuolueret: ut vnde alijs illi perniciem machinabantur, inde eorum calamitas proueniat. Iudeorum erat illa malitia; at Deus fecit ut sibi ipsi vehementer illa interrogatione

aduersarentur. Nam cum respondet Ioannes tam disertè, tam constanter: Non sum ego Christus; non sum Elias, non sum Propheta ille; Ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis; Hic post me venturus est, qui antè me factus est, cuius ego non sum dignus ut soluam eius corrigiam calceamenti, tantùm abest ut me illi præferam: ubi hæc audistis Iudæi, intellexistis confutatam esse vestram insipientiam, contrà verò omniam quàm putabatis accidisse, consecutum Ioannem esse suæ veritatis gloriam atque humilitatis, authoritatem IESV conciliatam esse illiustriorem.

MEDITATIO.

Salutaris planè doctrina hæc est, sancte IESV, quam præsentì Euangelio nobis proponis. Utinam ad eius mysteria penetremus te docente. Age bone IESV, quid nobis per Ioannem significari voluisti? Nõne auxilium tuum quod dicimus speciale, & tuam præuenientem nos gratiam, & vocationem ad meliora? cuius etiam nobis rationem & sensum explicasti? Nã si ab hac gratia quæramus: Tu quis es? confitebitur: Non sum ego Christus: adhuc non sum gratia iustificans; sed ad iustificationem præparans, vel ad dona spiritus excellentiora inuitans. Elias es tu? respondebit; sed dulciter & suaviter: Non sum. Zelo enim præparabat ad fidem Christi venturi Elias, fame; gladio, igne; non ita ego. Alioquin re Elias non sum, efficacia sum: siquidem vtor aliquando terroribus atque afflictionibus. Erisne igitur eximius ille Propheta? Non sum, respondebit. Is enim Christus Dominus meus est, qui ego (vt dixi) non sum. Quid igitur? quisnam es tu? Ego inquit, vox sum clamantis Dei in deserto animorum vestrorum. Nõdum Verbum, nondum perfecta notitia & salus; sed tantùm vox, & Verbi indicium. Quid autem per te clamat Deus? Parate viam Domino, diuinitati ipsi, Verbo Dei. Prauitates vestras corrigite, peruersitates emendate, conscientias repurgate. Sed quo pacto hoc præstare poterimus? Vox Dei non solum per me exeritur, sed clamat; hoc est, vehementer vos admonet & iuuat. Agite, surgite, accipite oblatam salutem, cooperamini Dei virtuti. En illa in animis vestris operatur, modò vos illam recipiatis, ac illi cooperemini. Singulare

beneficium hoc est bone IESV, vt nos, qui sumus adhuc in peccato, vel negligenter dona tua sequimur, & perfectioni virtutum non insistimus, tua gratia præuenias, & quasi ab alto summo excitatis inferas vim tuam: qua non iustificamur quidem, sed qua ad iustitiam nos præparemus te agente, ac disponamus ad gratiam tuam, vel ad gratiæ tuæ augmentum, siue per sacramenta, siue per pias operationes ex gratia tua efficaces contendamus. Verùm illud quoque doces, humilis & sancte IESV, vt suauitatem humilitatis sentiamus, te magnificemus, tua dona prædicemus, nihil nobis de tuis donis arrogemus; cognoscamus verò nostram confusionem, & inertiam, & impotentiam. Nihil voluit opinionis remanere in cordibus Iudeorum Ioannes, quod ipse esset Christus, nihil ipse commotus est illorum vel adulatione vel tentatione; sed planè gloriam dedit Deo & Christo eius, suumq; ministerium modestissimè est professus. Da nobis Christe IESV, vt illum imitemur, & ita operemur; non vt ex nobis, sed ex Dei gratia & virtute, plenam & solidam Deo de nostris bonis gloriam demus. Prosteamur semper in cordibus nostris seruos nos esse tuos, etsi inutiles. Nihil hæreat menti nostræ interioris arrogantia vel præsumptionis, vbi prosperè nobis cedunt nostra spiritus exercitia & contemplationes. Caueamus, ne vbi exultamus in spiritu, vbi in consolatione versamur, Dæmonis aliqua fraus simili luce fucata subdolè surrepat. Nihil sit nobis tutum, nisi quod plena humilitate conditur atque nitatur in te.

DOMI-

DOMINICA IV. ADVENTVS.

Ioannes concionatur.

MATTH. III. MAR. I. LVC. III. IOAN. I. Anno xxix.

In quartam imaginem adnotati uncula.

iiij.
10.

- A. Tiberius Cæsar.
B. Pontius Pilatus Præses Iudææ,
C. Herodes Antipas Tetrarcha Galilææ.
D. Philippus Herodis frater Tetrarcha Iturææ, &c.
E. Lysanias Abilina Tetrarcha. Hi suas prouincias representant, & potentiam.

- F. Dno summi Sacerdotes in templo.
G. Ioannes in deserto & montanis Iudææ concionatur.
H. Concionatur deinde ad Bethabaram, siue Bethaniam trans Iordanem, & turbas ad bene & pie viuendum instituit.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. III.

LVC. III.

MAR. I.

ANNO autè quintodecimo imperij^a Tiberij Cæsaris, procurante^b Põcio Pilato Iudææ, Tetrarcha autem Galilææ^c Herode, d Philippo autè fratre eius Tetrarcha Iturææ & Trachonitidis regionis, & e Lysania Abilinae Tetrarcha, sub Principibus Sacerdotũ^f Anna & Caipha, factum est verbum Dñi super s Ioannẽ Zachariæ filiũ in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, h prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum,

Venit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ, & dicens: Pœnitentiã agite: appropinquabit enim regnũ calorũ. Hic est enim, de quo dictum est per Isaiã prophetam dicentẽ:

Ipsè autem Ioannes habebat vestimentũ de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos: esca autem eius erat locustæ, & mel siluestre.

sicut scriptum est in libro sermonum Isaiã prophetæ: vox clamantis in deserto: Parate viã Domini: rectas facite semitas eius: omnis vallis implebitur: & omnis mons & collis humiliabitur: & erunt praua in directa, & aspera in vias planas: & videbit omnis caro salutare Dei.

Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viã tuam ante te. Fuit Ioannes in deserto baptizans,

Et erat Ioannes vestitus pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos eius,

& locustas & mel siluestre edebat.

MATTH.

MATTH. III.

LVC. III.

MAR. I.

MATTH. III.

LVC. III.

MARC. I.

Tunc exibat ad eum Ierolyma & omnis Iudaea, & omnis regio circa Iordanem; & baptizabantur ab eo in Iordane, confitentes peccata sua. Videns autem multos Phariseorum, & Sadduceorum, venientes ad baptismum suum,

Dixit eis:

Progenies demonstravit

fructum dignum poenitentiae. & ne velitis dicere intra vos:

Dicebat ergo ad turbas, quae exibat ut baptizarentur ab ipso:

Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira?

Facite ergo fructus dignos poenitentiae: & ne coeperitis dicere: Patrem habemus Abraham.

Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis fuscitare filios Abraham. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbae, dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas, similiter faciat. Venerunt autem & Publicani, ut baptizarentur, & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad illos: Nihil amplius, quam quod constitutum est vobis, faciatis. Interrogabant autem eum & milites, dicentes: Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem conculcatis, neque calumniam faciatis: & contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus:

Ego quidem baptizo vos in aqua in poeni-

Respondit Ioannes, dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me, cuius non

Et egrediebatur ad eum omnis Iudaea regio, & Ierolymite uniuersi, & baptizabantur ab illo in Iordanis flumine.

& predicabat, dicens;

sentia: qui autem post me venturus est, fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta portare: & permundabit

sum dignus soluere corrigiam calceamentorum eius:

Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igni: cuius ventilabrum in manu eius, & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem & alia exhortans euangelizabat populo.

procumbens

Ego baptizavi vos aqua: ille autem baptizabit vos Spiritu sancto.

ADNOTATIO.

A. Tiberius Caesar, Caesaris Augusti priuignus, cum exercitu; ut simul Imperium Romanum representetur. Et tamen Roma, vel Romanum Imperium (quod orbis terrarum esse Romani iactabant) nihil Indiarum, vel Persidis, nihil plurimum orientalium regionum, nihil ultra Danubium obtinuit. Daniel tamen illam Monarchiam quartam describit. Ita enim summe in terris potentia, & praeter ceteras omnes eminentes, orbi imperasse existimatae sunt semper.

Ioseph. lib. 17. cap. 13. Idem lib. 17. Ant. cap. 15.

B. Pontius Pilatus cuius Romanus Iudaea Procurator seu Praeses, hoc est eius partis, quae cesserat Archelao filio ex patris Herodis maioris testamento a Cesare confirmato. Ea fuit dimidia pars ditionis quae Herodis fuerat, vera scilicet Iudaea, hoc est tribus duae, Iuda & Benjamin; Idumaea praeterea & Samaria, quae complectebatur tribum Ephraim, & dimidiam Manasse. Et enim damnato Archelao tyrannidis a Tiberio Cesare, accusatibus Iudaeis & Samaritanis, multato omni pecunia, & misso Viennam Galliae prouincia in exilium (redacto eius regno & ethnarquia in prouinciam) missus est quintus Procurator Pontius Pilatus, succedens Grato.

Idem lib. 18. Ant. cap. 3.

C. Herodes Antipas, Herodis Antipatri siue maioris filius, Galilaeae Tetrarcha. Hic ex testamento patris, & confirmatione Tiberij Caesaris obtinuit quartam partem regni Antipatri, dimidiam scilicet eius partis quae reliqua erat; data Iudaea, Idumaea, & Samaria Archelao. Ea erat Galilaea & Peraea, hoc est regio trans Iordanem, tribum scilicet Gad & Ruben, & dimidiam Manasse continens. Eam vocant nonnulli Peran, eius habitatores Iosephus Transiordanenses.

Idem 17. Ant. ca. 10 & 13.

D. Philippus, eiusdem Antipatri filius, Ituraeae Tetrarcha & Trachonitidis regionis. Hic successit ex patris testamento, & confirmatione Tiberij in Trachonitida, Auranitiden, Betha-

Idem lib. 17. Ant. cap. 15.

niam, & Paneada. Quae omnia Euangelista complectitur sub Ituraea & Trachonitide. Caterum cum mirè hic variant scriptores, sequenda est vnicè Euangelica veritas: aliis iure suo praeponeudus est Iosephus. Ex Luca tamen non habemus, quoniam loco fuerint illae regiones. Iosephus Trachonitidem dicit habitasse vs, progenitorem Iob. Erit igitur Trachonitis trans Iordanem regio, supra mare Galilaeae (ubi traditio ponit sepulchrum Iob) è regione Meronis lacus, excurrens superne ad Paneada. Hanc locat Hieronymus ex Eusebio iuxta desertum Arabiae, quod Bosra iungitur. Exponit rursus esse Trachonitida trans Bosra Arabiae ciuitatem, in deserto contra australem plagam, quasi ad Damascum respiciens. Caterum Ituraea pars est Trachonitidis ad motem Antilibanum, veluti si dicas ab Ituraea principium accipere Trachonitida, quod spectasse videtur Lucas.

lib. 1. Ant. cap. 14. vel 7.

E. Lysanias. Hic non fuit Herodis Antipatri filius, qui tribus filiis diuisit suam omnem ditionem, Archelao, Antipae, & Philippo, sed ex genere Ptolemaei Mennaei, & Asamonaeorum. Non tamen fuit hic Lysanias Tetrarcha filius Ptolemaei Mennaei, ut credit quidam: ille enim successit Ptolemaeo patri, sed interfectus est a Cleopatra, Antonio conueniente; longè ante Christum, non solum concionantem, sed natum. Natus enim est Christus xliij. anno imperij Augusti Caesaris. Fuit igitur alius Lysanias, Ptolemaei ex hoc Lysania nepos. Ptolemaeum verò Dynastiam suam habuisse in monte Libano & vicina Caesaria Syria certum est ex Iosepho, qui Ptolemaeum dicit incolam Libani, & alibi Ptolemaum Mennaei Dynastiam Chalcididis, quae sita est in monte Libano. Regionem autem quae est inter Libanum & Antilibanum, Abilnam vocari constat, ex urbe Abila quam in ea regione Hieronymus statuit; Ptolemaeus itè, & alij Geographi: quam simul Lysaniam appel-

Ioseph. Anti. 14. cap. 23. Idem Ant. 15. cap. 4.

Idem de bel. Iud. 1. cap. 7.

De locis hebr.

B lant

lant alij etiam recentiores, qui addunt vulgò Libanum dictum Abilina. Regio ampla est, si Libano & Antilibano iungas Cæles partem. Illud postremò attingendum, Tetrarchiâ hoc loco accipi pro Ethnarchia, siue Dynastia, ut assolet.

F. Designantur duo summi sacerdotes in templo, Annas & Caiphas: ille exercens ministerium, quasi illius anni Pontifex, hic cessans à ministerio: ut alternas vices habuisse intelligantur Annas & Caiphas; & Caiphas eius anni quo passus est Christus fuisse summus Sacerdos, verus quidem, tamen si malis artibus in sacerdotiū arrogatus. Et verò verbis Euangelistarum necessum est simpliciter niti. Nam ex historia externa parum lucis reperio. Tantum Iosephus narrat successionem Pontificum usque ad conflagrationem templi sub Tito; & ereptum quidem Pontificatum ex prosapia Asamonæorum, hoc est Machabeorum, ab Herode Antipatro, & concessum quibusvis ex Sacerdotum ordine, etiam obscuris hominibus. Hunc est imitatus Archelaus, & Romani, redacta in prouinciam Iudæa. Itaque tota potestas summi Pontificis eligendi in regia fuit potestate: inde stolæ Pontificalis asseruatio in Antonia, inde nundinatio summi sacerdotij, & varietas Pontificum. Ut quisque enim magis pecunia abundabat, & erat ambitiosus magis, eò erat frequentius Pontifex. Hinc illa Valerij Grati, cui successit Pilatus, tam crebra Pontificum mutatio. Itaque rem eò simul videmus peruenisse, ut certum genus esset, quod Pontificij nundinatione sibi arrogaret, id dicebatur genus summi sacerdotij. Hoc est quod in actibus Apostolorum recenset Lucas, conuenisse Annam, Caiphâ, Ioannem, & Alexandrum, & quotquot erant ex genere Sacerdotali; quod græcè est ἐκ γένους ἀρχιερατικῆς. In hoc genere primarij fuerunt Annas & Caiphas. Cum his faciunt, quæ à doctoribus Ecclesiasticis traduntur. Quæ cum ita sint, simpliciter libet ad verbum interpretari, quo anno exorsus est suam prædicationem Ioannes, eo anno simul fuisse duos summos Sacerdotes, Annam & Caipham, & alternis functos sacerdotio, ut aperte ostendit Ioannes in Euangelio.

Hæc descriptio tæporis tã accurata, quoad eius fieri potuit, suis imaginis partibus est designata. Celebratur autè initiū Euagelij omnis potestatis humanæ cõmemoratione, ut significetur, excisū lapidè illū è monte sine manibus, conceptum videlicet sine viri opere Christū de Spiritu sancto, qui omnia Orbis terrarū Regna cõtereret & aboleret, Sacerdotiū etiam Leuiticum abrogaret, & Regnū suū & Sacerdotiū sempiternū statueret.

G. Ioannes in deserto & montanis Iudææ, ubi primū factum est ad ipsum verbum Domini, unde ad prædicandum pœnitentiam, & baptizandum missus est in omnem regionem, & trans & citra Iordanem, à Macherunte Pellâ usque ad mare Tiberiadis. Missus enim erat Ioannes, non ad prædicandum tantummodo, sed simul ad baptizandum. Propterea erat in deserto quidem, sed iuxta Iordanem, vel etiam in locis ubi esset copia aquarū, ut in regione AEnon iuxta Salim, non longè à lacu Genesareth: quasi videas Ioannem celebritati IESV cedere, & Bethabara, siue Bethania relicta, ad superiora Iordanis prædicationē & baptismum exercere.

H. Ioannes concionatur ad Bethaniam in ripa Iordanis. Erant Pharisei auditores, Sadducei, Publicani suspensis ad zonam loculis, tenentes manu tabulas, milites armis insignes, tum iurba plebis. Sensum hic mentis omnium contemplare: Ioannis excellentem vim spiritus, & virtutum omnium plenitudinem, summam auctoritatem, grauitatem verendam, turbæ simplicitatē, animos Phariseorum & Sadduceorum inter se dissidentes, sectarum variam curiositatem & ambitionem, dum virique patronum suæ hereseos Ioannem exoptant; Publicanorum distractum animum, hinc perpetua lucri cupiditate, illinc conscientie stimulis; militum tedium bellandi, suspensos rei nouitate animos omnium, & ad aliquam vel pietatem, vel pietatis speciem erectos. Illud præterea animaduertendum, alias hominum nationes petere à Ioāne, quo pacto piè viuerent, non Phariseorum, & Sadduceorum. Illis respondet placidè Ioannes, hos acerbè reprehendit. Nos etiam docuit Ioannes vestitus, cibi, & eremi austeritate, pœnitentiam ut amplectamur, illam etiam exteriorem doctrinam verò sinceritate, ut iuxta suam vocationem singuli bonas actiones sectemur; tum baptismo, qui ad Christum viam parabat, ut bona opera etiam ad iustificationem præparatoria exerceamus. Deterreret verò nos omnes, ne velimus confidere dumtaxat, quòd Christiani sumus, quòd in Christum credimus, quòd Deus pro nobis mortuus est & resurrexit. Hæc quidem profunt, si fructus dignos pœnitentiæ faciamus, siq̃ illa, quæ antea præscripsit Ioannes. Quæ si negligamus, audiemus absque vlla dubitatione, quæ dixit seuerissimè Ioannes Phariseis & Sadduceis: audiemus quæ Christus ipse comminatus est: Cur dicitis mihi Dñe, Dñe, & meam voluntatem non facitis? Amè dico vobis, nunquã noui vos: discedite à me omnes qui iniquitatē operamini.

MEDI-

MEDITATIO.

QVamnam est hæc, bone IESV, humanæ potetia tam accurata descriptio: Quorsum spectat? Tenet Imperium Romanum Tiberius Nero: procurat Iudæam Pontius Pilatus: Herodes, Philippus, Lyfanas in Galilæa, in Ituræa & Trachonitide, in Abilina suos Principatus gerunt. Principes verò Sacerdotū sunt duo, Annas & Caiphas, non est vnus, ut oportuit. Quid hæc sibi volunt Domine? Eras videlicet iam è monte excisus lapis tu Christe IESV, qui esses omnem Orbis potentiã contriturus. Incipis igitur hos omnes in triumphum producere. Incipis per Ioannis prædicationem exspoliare Principatus & Potestates, ac traducere confidenter, palã triumphaturus omnes in temetipso è cruce. Et hos quidem voluisti nominari Principes, sub quorū Imperio vel Sacerdotio morte tua Mortem, Infernum, Sathanam, nedū hanc potentiam superasti. Illud verò grauissimè notasti, quod ruinam Sacerdotij Mosaici portendebat, duos scilicet fuisse summos Sacerdotes: labes enim erat propediem extinguēdi veteris Sacerdotij. Verum quid paras aduersus mundi & Sathanæ potestatem? Quem mittis exercitum? Ego solus sum exercitus & acies Dei viuētis. Qui etsi nunc primū visibilis appereo; gessi tamen antea bellum aduersus alia omnia Regna, illa conculcaui per verbū meum, per mea mirabilia opera, per meos milites. Mitto autè hoc tẽpore ante me quasi Primpilū, fortissimū militē Ioannē, qui hostes meos exagitet.

Sed quid est, Domine, quòd paucos, quòd singulares in aciem producis? Nunquam sunt pauci, nunquam singulares. Vt enim ego solus sum exercitus Regni cælestis, qui solus nunquam fui, nunquam sum; sed Pater & Spiritus sanctus mecum semper sunt, mecum belligerant, mihi præsto est omnis Angelica militia, mihi omnis creatura subseruit meo nutu: Ita quos mitto, soli non sunt; sed ego cum illis sum. Mitto etiam Angelos meos, qui illos comitentur & iuuent.

Sed arma quibus bellum geris, magne IESV, & quibus serui tui, vellè quæ sint intelligere.

Mea arma, verbū est meum, & mea potentia infinita; quæ vna eademque est Trinitatis diuinæ. Sed nolui solis his armis uti, nec sola potentia (quod poteram) debellare hostē Sathanam; sed infirmitatem, humilitatem, ignominiam, labores, mortem elegi, quibus ar-

mis comitūs depugnarem & vincerem. Huiusmodi arma dedi meis. Per hæc vicerūt præteriti mei milites, per hæc Ioannes superabit, per hæc futuri mei milites. Potentiam enim meam Ioanni communicau; sed quam exercet (quemadmodum ego feci) per infirmitatem & humilitatem vitæ, & prædicationis efficaciam. Vixit in deserto à puero, abiectè vestitus est, atque adeò horridè; cibo vsus melle syluestri & locustis; pœnitentiam egit ad trigessimum vsque annum seuerissimam. Hinc progressus est ad parandam mihi viam, per baptismi, per confessionis peccatorum, & per emendationis vitæ prædicationem. Sic ad Regnum cælorum, quod ego eram in mundum inuecturus, corda hominum præparabat; sed præparabat tantum, quæ erant à me consummanda. Nã initia quædã erant baptismi mei, meæ cõfessionis, meæ pœnitentiæ, quæ Ioannes prædicabat non ipsa sacramenta, non ipsa mysteriorum perfectio.

Fac benigne IESV, ut nobis imitatio Ioannis sit dulcis, sit efficax; ne vim vnquã & animi intetionem, & exercitiū pœnitentiæ negligamus. Ira fac sancte Domine. Intercede tu etiam pro nobis plusquam propheta Ioannes, ut te totū concipiamus, tuos mores cordi imprimamus, gratiæ perfectæ nos paremus; ut Christi passiones, gloria, atq; Euagelij prædicatione sit in nobis fructuosa. Verum illud etiã vellem de tua gratia intelligere, suavis IESV: Quid est, quòd Ioannes nihil ferè vitæ perfectiõnis prædicat; tantum debita singulis officia præscribit? Eleemosynã turbæ; Publicanis, ut statuta seruēt illis tradita; militibus, ne quæquam vel per concussionem vel per calūniam lædant, ut sint suis stipendiis contenti.

Non erat Ioannis munus perfectiõnẽ Euangelicæ legis hominibus prædicare, sed tantū eius ministeriū præparatorium erat ad lucem, ad veritatem Euagelij & Regni cælorum, & vitæ perfectiõnem, quam ego eram instituturus. Illud prædicabat Ioannes, quod magnum habebat momentum ad vitæ perfectiõnem capeffendam: Si mandata Dei seruetis, si pœnitentiam sectemini, si eleemosynas erogetis; hæc facient, ut agnoscatis deesse aliquid vobis, & audiatis me consulentem: *Vade, vende omnia quæ habes, da pauperibus, & sequere me.*

Ita est, Dñe IESV, ita est. Da igitur sãcte IESV, ut dignos pœnitentiæ fructus faciamus. Amen.

NATIVITAS CHRISTI.

L V C. I I.

Anno. I.

In v. imaginem Adnotatiuncula.

A. Bethlehem ciuitas David.	H. Turris Heder, id est, gregis.
B. Forum, vbi soluitur tributum.	I. Pastores ad turrim cum gregibus.
C. Spelunca, vbi natus est Christus.	K. Angelus apparet Pastoribus, & cum eo militia celestis exercitus.
D. IESVS recens natus ante prae-sepe humi in seno iacens, quem pannis virgo Mater inuoluit.	L. Angelus, qui pie creditur missus in Limbum ad Patres nuncius.
E. Angeli adorant puerum natum.	M. Stella & Angelus ad Magos missi, eos primum ad iter impellunt.
F. Ad prae-sepe bos & asinus nouo lumine commoti.	
G. Lux e Christo nato fugat tenebras noctis.	

EVANGELIUM MISSÆ.

FActum est autem in diebus illis, exijt edictum à Cæsare Augusto, vt^b describeretur vniuersus orbis. Hæc descriptio prima, facta est à Præsede Syriæ^c Cirino. Et ibant omnes, vt profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate Nazareth, in Iudæam in ciuitatem David, quæ vocatur^a Bethlehem: eò quòd esset de domo & familia David, vt^b profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore, prægnante. Factum est autem cum essent^c ibi, impleti sunt dies vt pareret. Et^d peperit filium suum primogenitum, & pannis cum inuoluit, & reclinauit eum in^f prae-sepio: quia non erat eis locus in diuerforio. Etⁱ pastores erant in^h regione eadem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce^k Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno. Et dixit illis Angelus: Nolite timere: ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate David. Et hoc vobis signum: Inuenietis Infantem pannis inuolutum, & positum in prae-sepio. Et subito facta est cum Angelo^k multitudo militiæ celestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

ADNO-

ADNOTATIO.

Mich. s. Hieron. in locis. **A.** Bethlehem, quæ est Ephrata, ciuitas David in tribu Iuda ad Austrum, sex milliariibus ab Ierosolymis in monticulo sita.

B. Forum Bethlehem, vbi mensæ assidet Exactor tributi: vnus dissoluit, alij conueniunt soluturi.

Hieron. ad Marcell. & in epi. Pau. Beda in lib. de lo. sanct. Broc. **C.** Spelunca, Foramen etiam vocat Hieronymus, vbi natus est IESVS. In parte verò interiori excauatum in rupe erat prae-sepium. Est autem simile sepulchrum Christi; hic excauatur prae-sepe post speluncam, illic sepulchrum. Loci sacratissimi humilitatem considera simul & maiestatem. Nihil enim illinc potuit esse abiectius, nihil hinc augustius.

D. IESVS recens natus in spelunca ante prae-sepe seno exceptus, humi vagiens, & manus ad matrem tendens: simul spiritus exultatione, atque animi suauitate plena virgo Mater, & adorabunda, pannis & fascijs quæ parauerat, infantem Deum frigentem aggreditur continuo inuoluere & fouere. In his verò mysterijs Mariam contemplare suam virginalem integritatem tenentem, nullius muliebrium ministeriorum indigentem, excelsa mente in filij natiuitatem, tum æternam ex Patre, tum temporalem ex se, laudibus, & spiritus exultatione leuatam quidè, & mente & corde, obsequia tamen omnia in filium obeuntè officiosissime: Ioseph verò totum esse in Pueri admiratione & adoratione.

E. Angeli è calo ad Bethlehem & prae-sepium spectantes, & ex his plurimi aëra & terram tenentes, adorant natum ex virgine puerum, Regem ipsorum & Dominum, & celestia encomia illi concinunt.

F. Ad prae-sepe, quod diximus excauatum in rupe, bos & asinus alligati: sed erectis capitibus. & ad locum natiuitatis conuersis, quasi sentiant insolitum quid stabulum pati.

G. Nox cum esset, aëris obscuritate representatur; sed ita tamen, vt ex infante Deo, qui in orbem terrarum lucem afferebat caelestem, emicans lux speluncam illustret.

H. Turris Heder (id est gregis) ad quam tabernaculum extendit Iacob, & gregem pascere solebat, vno miliari à Bethlehem ad Orientem.

I. Ibi pastores vigilantes in agro, & custodientes vigilias noctis, siue excubias agentes super gregem, magno timore perculsi è visione Angeli. Greges & canes obstupescunt ad luminis nouitatem.

K. Supernè enim Pastoribus imminet Angelus, claritas Dei circumfulget eos, timent magno timore, recipiunt se à timore, audiunt ab Angelo esse Christum natum. Adest ad Angelum multitudo celestis militiæ laudantium Deum, ac dicentium: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.

L. Angelus, quem (vt pie meditamur) puer Deus mittit ad Patres in Limbum, vt nunciet ipsum recens natum hominem. Antrum autem non describitur, quod necessum fuerit terram aperiri, vt locus daretur spiritui Angelico; sed vt sensus apprehendat penetrasse.

M. Stella & Angelus qui illam monebat: hic à puero IESV missus, illa tum primum condita; cuius indicio, & Angeli reuelatione excitati Reges Magi incipiunt se ad iter parare in suo Regno singuli. Statim enim nato Christo illa intelligimus facta; missum Angelum vnum ad Pastores, tum exercitum Angelorum, alium Angelum in Limbum ad Patres, tertium ad Magos Reges in Orientem. Ita omnium hominum generi manifestatus est Christus recens natus. Ita celebratur in terra, sub terra, & in calis Dei infinita benignitas in mortales. Nam quis dubitet Angelos omnes in calis Dei hominis natiuitatem celebrasse diuinis præconijs, vnde intelligebant ruinas suorum equalium esse rescindendas gloriosissime, per infantem Deum recens natum in terris? Non solum ab Angelis in calo, in terra ab hominibus, & sub terra præclara sunt gratulationes Deo homini nato; sed quasi gestiunt cali, elementa, creatura omnis adorare Deum natum, & gratulari; & quasi sentiunt se esse nobilitata diuinitatis consortio. Exultat calum, terra, omnia: naturalis spes exuenda corruptionis, vel corruptioni non seruiendi in omni creatura incitatur.

B 3

MEDI-

MEDITATIO.

Nasceris hodie, parue Puer IESV, ex humili Virgine in stabulo Bethlehémico, fœno exciperis, vagiens, frigans, pauperculus, pannis inuolueris, reclinaris in præsepio, quia nõ erat vobis locus, ne in diuersorio quidem. *Luc. 2.* Quid hic primùm mirabimur? Quid prædicabimus? Quid primùm cõtemplabimur? Acriter quidem hæc monent nos; verùm alia sunt quæ nos attrahunt vehementius, vt per illa his vehémentissimè moueamur, & dulcissimè reficiamur. Sed quænam illa sunt vehémentiora? Aliæ duæ natiuitates tuæ, magne IESV. O rei ineffabilem magnitudinem & maiestatem! Nasceris homo in stabulo, qui simul in æternitate nasceris lux infinita, verbum immensum; hodie inquam à Patre generaris, Deus de Deo, Deus ipse Patri consubstantialis. Nam in æternitate cum semper sis natus, semper tamen nasceris, nunquam nasci ex Patre desinis. Est igitur infinita in hac tua humili natiuitate maiestas, potentia, diuinitas; immensa in æternitate natiuitas & generatio. Sed alia item fuit tua natiuitas incomparabilis mysterij, & secundùm æternam generationem maximi; quando Deus ipse omnipotens, splendor gloriæ, & figura immensæ Patris substantiæ, factus es homo ex solius Virginis substantia, in eius vtero ex qua nunc nasceris. *Leo epi. 10.* Salua enim vtriusque substantiæ proprietate, & in vnam coeunte personam, suscepta est à maiestate tua humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate tua mortalitas. Hæc excelsa mysteria & infinita nos attrahunt. Debent quidem certè nos, vbi videmus Christum nasci, vehementius quàm quæ non videmus commouere; vt his quæ videmus vehémentissimè moueamur, & reficiamur suauissimè: non commouent tamen, bone & sancte Infans. Hæc quidem nostra spiritus inertia est, nostra fidei & donorum tuorum negligentia. Quis enim, si paulò diligentius Dei donis insisteret, non hinc impleretur cordis primùm suauitate & gustu, deinde luce cœlesti, & quasi diuinitate occuparetur? virtutem infinitam, gloriam, maiestatem Dei immensam contempleretur, & diuino iubilo laudaret, per te Christe IESV in fœno exceptum, ex immaculatæ Virginis vtero sacrosancto natum, vagientem, pauperculum,

frigentem, panniculis inuolutum? His nos tuis mirabilibus imbue bone puer IESV. Tum illud aueo scire, Quid tu operaberis, quid faciebas in vtero Matris virginis totos nouem menses? & quid ex vtero?

Quid tu censes? credis quidem omnia quæ ego tibi exponam; sed credis iciunè & aridè, credis absque præfenti, absque idonea consideratione. In vtero Matris cum essem, spirabam ego cum Patre vna spiratione, vna virtute Spiritum sanctum paracletum in æternitate: Angelos, cælum, orbem terræ vniuersa cum Patre & Spiritu sancto infinita diuinitatis potentia & sapientia conseruabam & gubernabam: ego Angelis gloriam æternam largiebar, Dæmonibus damnationem æternam irrogabam, regnabam in æternum Deus omnipotens: Matris virginis mentem, spiritum, animum, mea præfentia, mea virtute implebam. Suppeditabat illa mihi corporalem substantiam & nutritionem me agente; ego illam diuinæ meæ naturæ confortem vberius in dies faciebam. Crescebam ego ex illa in horas corpore, illa spiritu ex me. Ego in Matre ex Matre viuebam, illa ex me & per me. vtrinque in vtero clausus generabar, illinc à Patre, hinc à matre; illinc infinitam plenitudinem diuinitatis accipiebam, hinc in plenitudine & perfectione humanitatis augmentum. Non operabantur corporis mei sensus præter communem hominum consuetudinem vel naturam; operabatur supra, non solum hominum, sed Angelorum etiam naturam & facultatem mens mea diuinitus. Erat enim anima mea in deliciis cœlestis Paradisi, erat summa felicitate donata.

In duplici igitur eras sinu, magne & parue IESV, in Patris æterno potentissimè, in Matris, vt humillimè, ita dulcissimè. Non loquebaris, viuebas in Matre; & tamen mortalium salutem operaberis & merebaris apud Patrem. Verè tu eras Deus absconditus. *Saluator ex vtero & in vtero & Patris & Matris. 1a. 45.* Aperuisti mihi Domine excelsa mysteria; aperiri reliqua per hæc benigne Paruule.

Eram quidem in vtero Matris clausus necessitate meæ humanitatis; verùm gestiebam atque exultabam vt gigas ad viam meam currendam. *Psal. 18.*

rendam. Desiderabam ex vtero dulcissimo prodire, cupiebam nasci in vestram hanc mortalitatem, bellum gerere cum Satana, Mundo, Carne, Morte, & Inferno. Illinc in magnitudine virtutis, in indignatione iræ & zeli mei, terribilis omnibus Dæmonibus & hominibus; hinc in infirmitate humanitatis meæ humilis, & mansuetus, & infirmus.

Nascere: Veni ad nos sancte Puer. O inenarrabilem Diuinitatis benignitatem! O mysterium Dei excellentissimum! Peperit te Deum & hominem Virgo sanctissima, inuolata eius virginitate sacrosancta. Nullus ibi dolor, nihil cæterarum necessitatum communium; nulla ibi obstetrix, nulla mulierularum sedulitas intercessit. Ipse vegeta, & summa spiritus suauitate exultans Virgo Deum hominem parit, adorat, fouet, pannis inuoluit. Ipsa obstetrix & mater est. Angeli famulantur Regi suo infanti, & Reginae Matri si quid ministerij est obeundum. Fœnum parant quo excipiatur, angelicis manibus excipiunt nascentem, humi super fœnum reponunt honorificentissimè Paruulum. Explica mihi obsecro, sancte IESV, per Esaiam, tuam natiuitatem.

Hieron. contra Heluidum.

Natus hodie sum humilis puer vobismortalibus, non mihi, non Angelis, non Deo; vos soli mea natiuitate & humanitate egebatis. Propter vos homines apparuit mea humanitas. Neque solum vobis mortalibus natus, sed vobis datus sum, id est propter vos, laboribus, pœnis, afflictionibus huius mortalitatis innumerabilibus. Traditus etiam truculentissimis latronibus ad mortem, ad contumelias infinitas & cruciatus. Hæc enim in vestram vitam & salutem fuerunt omnia collocata atq; tradita. Datus sum vobis præterea, qui vester eram Dominus & Deus, vt vester essem frater. Sum factus & amicus, & adiutor vester & minister: factus sum vester Magister, vestra via, salus, veritas & vita, virtus vestra & gloria, vestra sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Thesauri sapientiæ, scientiæ, & diuinitatis, qui in me sunt reconditi, per me, atque in me dati sunt vobis, intra vos similiter reconditi sunt. Ego vester sum vestitus cœlestis. Deniq; sum datus vobis in cibum & potum; ego vestra sum nutritio. Agite comedite, bibite, satiâmini, inebriâmini carissimi ab vberibus meæ cœlestis & diuinæ sapientiæ & suauitatis, & gratiæ. Hæc omnia vobis data sunt mecum & per me. Vtri-

Ad Titum 3. Isaiâ 9.

Matth. 20. Ioâ. 1. 14. 1. Cor. 1. Col. 2.

Can. 5.

mini, cooperamini infinitæ virtuti quæ vobis mecum data est & per me: in vobis efficax erit, si velitis.

O ineffabilem tuam & adorandam, bone & sancte IESV, in nos benignitatem! ô immensa beneficia! Hoc est videlicet quod referente Dauid loquutus est per te & in te Pater æternus: *Ego dixi, Dignus es, & filij excelsi omnes. Psal. 81.* Ita est, Domine; sed terrent me quæ subdit. *Vos autem sicut homines moriemini, & sicut vnus de Principibus cadetis.* Nisi quod intelligo cõminationem hanc esse Patris tui & prædictionem eorum qui pereunt. Quæ comminatio, quæ prædictio facit, vt maiore nos spem concipere debeamus in te. Nam propterea tam vehementer Pater tuus loquitur, quod vehementer nostram salutem appetat, & nos acriter deterrere à vitiis velit, & ad se allicere. Natus es ergo IESV benigne nobis, datus es nobis. Sed quod das tuæ potentiæ insigne?

Principatus mei insigne gero excellentissimum super humerum meum, crucem meam. Illud enim primum prodians in orbem terræ *Isai. 9.* egi, quod semper in vtero Matris egeram, ac semper deinde egi. Obtuli meam crucem & mortem Patri pro vobis. Hic est meus Principatus, hoc meum Imperium. Per hæc ego Satanam, Infernum, Mortem, Peccatû triumphabo. Per hæc regnabo ego in æternum, ac sedebo ad dexteram Patris, qui semper sum in sinu Patris. Per hæc mecum omnes Electi Patris mei regnabunt.

In infirmitate itaque tua summa, hoc est, morte ignominæ plena fecisti virtutem Domine, & spem ac refugium nobis collocasti. Sed quod nomen imponit tibi Pater nascenti? Audiam ex te obsecro, magne Puer. Video Domine; imponit nomina sex, per quæ interpretatur quod iam de te prædixerat Isaias; *EMANVEL*, id est, *nobiscum Deus*; & *Ieremias* dixerat: *DOMINVS IUSTITIA NO- STRA*: & quod vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero concipereris; *IESVS*.

Hieron. in 9. cap. Isai. Isai. 7. Ier. 23. 33.

Primum igitur è sex nominibus est, *ADMIRABILIS*. Reuerà admirabile est nomen tuum, arduum, & sublime *EMANVEL* noster, Domine iuste noster, noster IESV; supra & Angelorum & hominum captum. Nam nomen tibi *יהוה* tetragrammaton, ineffabile nomen, infinitum nomen, pelagus immensum substantiæ infinitæ, quæ est tua & Patris diuinitas: hoc est tibi nomen in æternum.

æternum. Factum est planè tuum nomen in tua conceptione, in tua natiuitate, in tua vita, in morte, in aliis omnibus mysteriis mirabile & gloriosum. Atque adeò quid in te est, quod miraculum Dei non sit? Illinc Deus es, hinc homo, vnus tamen Christus, vna persona diuina. Operaris illinc vt Deus, quo quid est mirabilius? hinc vt homo, quod summum est miraculum; vt Deus opera nostra opereris, & sustineas infirmitates nostras.

Isai. 28.
Isai. 9. ex
70.

Quod est præterea nomē: **CONSILIARIUS**. Tu enim es ille *magni consilij Angelus*. Mirabile planè & diuinum fuit consilium tuę carnis œconomia, summę miserationis cōsiliū. Non enim alia via erat, redimendi mortales; sed hanc tu solam elegisti, vt tuę glorię & bonitatis honorificentissimam, iustitię tuę conueniētissimam, hominibus verò fructuosissimam, & summi exempli plenam. Tu autem illa etiam ratione nominatim huius excelsi mysterij diceris **Consiliarius**, quòd in tua persona erat futura hæc dispensatio humanitatis, & tuo sanguine & cruce erat tibi luèdum quicquid in mortalitate nostra esset peccati, ac promerendum quicquid gratiæ, quicquid donorum speraretur. Inde porrò peculiariter accepisti Domine munus illud nobis consulendi, nos semper ad meliora promouendi.

Sed quod est aliud nomen tuum, parue Puer? **DEVS**. Virtus infinita natus sum ego, qui eram in principio apud Patrem eadem potentia. Eram Dei brachium immensum, & digitus, vtrumque enim extendit Deus in natiuitate mea in hostes suos ad mortalium liberationem & salutem. Docuit manus meas ad præliandum cominūs in carne mea; digitos quasi eminūs per meos milites ad gerendum bellum & conficiendum, ad consummationem vsque sæculi, quando ponam omnes inimicos sub pedibus Patris.

Psal. 143.

Magnum est hoc nomen tuum bone **IESV**. Expone mihi quartum, hoc est, **FORTIS**. Ego cum sim Emanuel, id est, *vobiscum Deus* potens, sum simul vobis homo fortis vtraq; fortitudine, & infinita Patris, & meę natiuitatis, & passionum, & mortis quam passurus sum: Finita quidem hæc & creata; sed quæ Dei sit, & meritum habeat infinitum. Sum ego fortis ille Gibbor, quem secum esse dixit Ieremias Propheta in persona Ecclesię. *Dominus* (inquit) *mecum est, bellator fortis*. Fortior enim robustior, validior ego adueni, quàm fortis Sathan armatus. Hunc superueniens vincam &

Ier. 20.

Luc. 11.

arma illius vniuersa auferam in quibus confidit, & spolia eius dispenfabo.

Duo remanent nomina, **PATER futuri sæculi**, & **PRINCEPS pacis**, per quæ me diuinitus recreas benigne **IESV**. Vidi enim te hæcenus nascentem nobis, donatum nobis; vidi gestantem crucis tuę Imperium super humerum tuum. Admirabilem te sum contemplatus, consilium & decretum redemptionis humanæ orbi inferentem, potentem Deum, robustissimum hominem: quæ omnia partim tuam humilitatem, partim tuam maiestatem demonstrant; tuam potentiam exerunt; tua prælia, tuas victorias prædicant. Per hæc autè duo vltima victorię tuę fructū communicas. Nasceris enim *Pater futuri sæculi*, id est, futuræ nostræ æternitatis auctor, & effector Regni cælorum. Nasceris noster puer & frater; sed & simul efficeris nostræ diuinæ generationis, & vitæ, & œconomix, & politiæ auctor & gubernator, futurę nostræ beatitudinis generator. O rem omni admiratione superiorem! Regnum suum æternum vt Deus inferat, atque adeò inferat nostrę mortalitati per diuina sua dona; det filium, qui vita sit nostra & salus sempiterna, qui nos consortes suæ naturæ faciat, qui nos in cælum asserat è terra, qui cælum terrę coniungat! Verè tu Pater es magnus & omnipotens, parue Puer, omnis vitæ spiritualis, omnis gratiæ, omnium donorum cælestium, nostræ æternę beatitudinis & glorię. Non solum enim gratia tua & veritate salutem peperisti sempiternam; sed viæ nobis fuisti dux, & magister, & princeps; sine quo ad illam vitam contendere non poteramus. Eramus omnes tui & Patris æterni hostes, cum Sathana, Mundo, Carne. Pro Peccato, pro Morte, pro Inferno bellum contra te gerebamus: tu tamen solus pax nostra factus es, disciplina pacis nostræ in te incubuit, & correctio, & pœna qua pax nostra pararetur. Tu pacificasti per sanguinem crucis tuę siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt. Tu posuisti fines Ierusalem, id est, Ecclesię tuę, pacem. Tu reliquisti nobis tuam pacem, & dedisti nobis. Gessisti igitur bellum, in acie conflixisti pro gloria Patris tui cōtra Sathanam, Carnem, Peccatum, Mortem, Infernum; contra nos item, sed simul pro nobis. Vim passus es & mortem in eo bello & prælio ab illis omnibus, tum à peccatis nostris. Hæc enim te interemerunt per manus conceleratas teterrimorum hominum.

Eph. 2.
Ier. 53.
Ad Col. 1.

Psal. 147.
10. 14.

num. Mortuus igitur planè es, verum contra quàm in mortalium bellis solet. Non enim es per mortem superatus; sed contrà per mortem, hoc est, per summam tuam infirmitatem atque humilitatem omnes hostes tuos valentissimè & gloriosissimè superasti, interemisti, & triumphasti. Etenim mortis mors tua mors fuit, & inferni excidium. Sic enim per *Oseam* locutus es olim: *Ero mors tua o mors; morsus, siue exitium tuum Inferne*. Per mortem tuam Satanam, qui habebat mortis imperium, cōculcasti; de peccato, *περι ἀμαρτίας*, tua videlicet hostia pro peccato damnasti peccatum, & corpus peccati destruxisti, hominem nostrum veterem simul crucifixisti, liberaisti nos à lege peccati & mortis. Tu igitur pax es nostra, tu salus, tu vita sempiterna. Verè *Princeps pacis* tu es: asseruisti enim nos in veram libertatem à seruitute & regno Demonis, Carnis, Mortis, Inferni. Exsurgunt quidem hæc, tentant passim, sunt in membris nostris; sed non regnant, sed per te superantur, sed per te proueniunt ex illis virtutes & merita. Pacem tu nobis cum virtutibus & omni morum honestate, cum Angelis, cum Sanctis, tecum & cū Patre tuo & cū Spiritu sancto paracleto cōciliaisti. Adoramus te nate nobis Puer, donate nobis Fili Patris æterni, laudamus te & benedicimus in secula. Refecisti enim spiritum nostrum tuo imperio, quod gessisti in humero tuo, & in virtute tua semper geris. Recreasti nos tuis nominibus.

Ose. 13.

1. Cor. 15.

Rom. 8. 6.

Rom. 8.

Sed quid facias natus, quid rerum agas, id nos doce sancte Puer. Intellego benigne **IESV**. Iam enim primùm sacrum thalamum gloriosæ Virginis egressus, tanquam sponsus copulasti tibi Ecclesiam sanctam Catholicam, diuina & perpetua vnione infinite virtutis tuę, ac tribuisti foecunditatē generandi filios innumerabiles in æternitatem. Mœrebat Ecclesia sine te, sciebat te sibi datum iri in sponsum, infinitis suspiriis te præstolabatur. Finem hic dies, hæc natiuitas fecit mœroris. Iam te habet, iam te fruitur, exultat in te lætitia inenarrabili & glorificata, reportans finē & fructum fidei & desiderij sui, mortalitū salutē æternam.

1. Pet. 1.

Sed quid loco dotis Sponsæ obtulisti magne **IESV**? O rem supra omnē Angelorū prædicationem positam! Obtulisti illi tuos labores, egestatem, tribulationes, persecutiones, cruciatus, sanguinem, vitam, & mortem quasi pro dote, sed per hæc vitam & gloriam sempiternam, & omnium bonorum infinitas opes

in cælo reposuisti. Nec hæc oblatio, vel animus patiendi te deterruit à suscepto itinere; sed exultasti potentissimè vt immensus gigas, ad currendam viam mandatorum quā à Patre acceperas; iam inde incipiens te in studio redemptionis humanæ exercere. Haussisti aërem hunc natus; sed contaminatum huius mundi & peccati infectione purgasti; purgarum, & quasi diuinum factum rursum mundo respirasti. Vnde deuotè intelligere possumus, nostrum hunc aërem bonitate & sanctificatione tua fuisse imbutum ac nobilitatum. Similiter tota vita in hoc mundo fecisti: lucē mundo huic intulisti diuinam; quæ in tenebris tamen luceat iis qui oculos habeant à te purgatos. Sed video simul te primam vocem emittere ploratum. Neque erat hic tuus fletus tantummodo naturalis, sed è pleno & diuino vsu rationis perfectus; vt omnia, quæ gessisti in infantia, erāt, non solum ab æterna tua sapientia, sed à creati tui spiritus & gratiæ ratione & sapientia dispensata. A superiori enim portione animæ tuę perfectè omnia gubernabantur, & si sensus & inferior portio in gratis erat officio & imbecillitate. Erat quidē ille lucus naturalis, vt à sensu; vt verò à superiori tua ratione, & à tua sapientia, ad dolorem quem capiebas de offensis ab hominibus Patri tuo, à principio creaturæ ad finem vsque oblatis, referebatur. Pannis inuolueris, non purpura, non ostro: declinatis in præsepio, quia ne in diuersorio quidem locus erat tibi apud ciues tuos. Soluis Cæsari tributum, vt suditus terrænæ potestati: friges, esuris, consecras in statutum vltimæ paupertatis, quam eras hominibus consulturus. Vanitatem Mundi & ambitionem contemnendam demonstras, & aliam rationem vitæ instituis à Mundo alienam, humilitatis, patientiæ, paupertatis. Hæc enim cum in te representes, quid aliud quàm facis illustria, pretiosa, diuina, amplexanda? Ne queratis de cetero mortales in superbia, in externis honoribus, in diuitiis & rerum externarum affluētia dignitatē, vel voluptatem, vel foelicitatem. In his enim non sunt hæc, sed in Christi Domini ac Dei nostri imitatione, qui in Mundum veniens istas vestras inanitates & mala conculcauit, contraria verò nobilitauit. Vis autem videre quantus sit iste, per quem humilitas & paupertas celebrantur? Ex illa humilitate & paupertate, ex illo stabulo imperat descendere de cælo innumerabiles Angelos, & se adorare, & obediunt illi. Ex his mittit

Psal. 18.

Sap. 7.

mittit vnum ad Pastores in vicina regione vigilantes, & custodias agentes in greges suos. Iubet consequi statim multitudinem exercitus caelestis. Destinatur vnum ad Patres in Limbum, qui nunciet illis se natum Messiam: alium ad Magos mittit in Orientem: creat stellam splendidissimam, quam gubernandam attribuit Angelo. Itaque caeli, terrae, Infernorum, Angelorum omnium se demonstrat esse Imperatorem ac Dominum. O admirabilem rerum varietatem! O diuinam oeconomicam! O lucem laetam, iucundam, caelestem, rebus omnibus & mundo infusam! Contemplare quasi creaturam exultantem vniuersam, animos sanctorum hominum insolito spiritus sensu & laetitia commotos gestire. Sentiant omnia Deum natum, vim diuinam, nouam, lucidam,

MEDITATIO ALTERA.

O Rem nouam, sublimem, diuinam! Adeste Angeli; conuenite filiae Syon; concurrite mortales omnes & admiramini: Date gloriam Deo in excelsis. Quis enim est paruulus qui nascitur? Deus. Quis vagitur? Deus. Quis frigit? Deus. Quis foeno humi excipitur? Filius Dei. Quis in stabulo nascitur? Verbum Patris aeterni. Quis pannis inuoluitur? Deus, Filius Dei, Verbum Patris aeterni. Quae est ista quae Deum parit? Illa quae Deum conceperat de Spiritu sancto, virgo intemerata Maria. Quenam illa est quae lacte nutrit Deum? Virgo mater Maria. Sed cur factus est Deus homo? Cur natus est Deus homo? Ut nos liberaret à Sathanæ tyrannide & à lue peccati, à morte perpetua & Inferno; ut diuinitatis suae participes efficeret, & caelo donaret. Sed quo pacto? Per mortem & crucem suam, per labores & passiones suas. O Dei misericordiam infinitam! ô ineffabile sacramentum! Laudate vos

& salutarem. Nonnulli etiam Sancti singularem accipiunt (ut pie meditari possumus) de recenti Dei natiuitate reuelationem. Hæc cum ita sint, quis erit tandem qui hæc meditans, hæc credens, hæc videns, non inflammetur ad Christi recens nati imitationem? Quis amet honores, opes, dignitates Mundi, magnificentiam, aliasque vanitates, qui contempletur quemadmodum Deus omnipotens nascitur? Exultemus igitur nos Fratres mei; quibus qui elegit Christus & nobilitauit nascens, illa summo beneficio dedit, non solum animi promptitudine & desiderii amplexanda, sed votis etiam consuluit confirmanda. O ineffabilem Dei nostri in nos benignitatem, misericordiam, gratiam! Amen.

illud Angeli, laudate animæ beatæ; nos vestris laudibus illud celebrabimus. Quid autem nobis loqueris è cunis infans puer Deus? Clamo ad vos meo exemplo humilitatem, paupertatem, mundi contemptum, charitatem. Clamo, ut qui per me in baptismo renati estis, & vitam accepistis spiritualem, & vixistis deinde per me solum, per solam meam gratiam spiritualiter, donec usum rationis accepistis, in lucem exeatis, & vitam illam exerceatis in me quidem, sed vobis etiam cooperantibus, & continenter bonis operibus insistentibus: atque ita renascamini, & renouemini de die in diem, usque ad perfectam illam natiuitatem, quae reposita est vobis in caelo. O Puer omnipotens hoc operare in nobis, & da ut tecum semper cooperemur, & tua sit benedicta triplex natiuitas, à Patre aeterna, à Matre in utero, tum ex utero in sempiternum. Amen.

IN AV-

IN AVRORA NATALIS DOMINI.
De Pastoribus.

LVC. II.

Anno I.

In vj. imaginem Adnotatiuncula.

A. Turris Heder, vbi Pastores colloquuntur.
B. Inueniunt IESVM positum in praesepio.

C. Cognoscunt quae erant dicta ipsis de Pueri.
D. Reuersi ad suos narrant omnia.

vj.
4.

EVANGELIUM MISSÆ.

ET factum est, ut discesserunt ab eis Angeli in caelum; Pastores loquebantur ad inuicem: Transcamus usque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes: & inuenerunt Mariam, & Ioseph, & Infantem positum in praesepio. Videntes autem cognouerunt de verbo, quod dictum erat illis de Pueri hoc. Et omnes, qui audierunt, mirati sunt: & de his, quae dicta erant à Pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et reuersi sunt Pastores glorificantes & laudantes Deum, in omnibus quae audierant & viderant, sicut dictum est ad illos:

ADNOTATIO.

A. **T**urris Heder, de qua dictum est, vbi colloquuntur Pastores: Transcamus usque Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Sed hoc faciunt festini, ut festinanter intelligantur esse profecti.

B. Puer Iesus pannis inuolutus in praesepio positus: bos & asinus in eodem praesepio comedentes, simul afflatu calefacientes Infantem Deum: Maria & Ioseph Pueri curam summam cum deuotione gerunt officiosissime.

C. Pastores cum reperissent Mariam, Ioseph, & Infantem in praesepio positum, & omnia essent attentè contemplati, aduerte ut vario corporum & oris gestu signa inter se dent sensus a-

nimorum. Admissi enim ad Christi IESU conspectum, ea viderunt praesentes Pastores atque intellexerunt, quae ab Angelo nunciata, fide iam ante conceperant. O singularem Pastorum felicitatem vident Christum in praesepio, Matrem eius & Iosephum. Primi ex hominibus sunt Evangelij praedicatorum. Quis non videat illorum mentem diuina luce excellenter illustratam fuisse? Quis non sentiat eorum corda caelesti suauitate delibuta?

Sed quid videntes cognouerunt de verbo quod dictum erat illis per Angelum de Pueri? Non ea solum quae oculis conspicua erant, natum Puerum pannis inuolutum esse, & in praesepio positum: sed ea simul quae de illo erant ab Angelo dicta, & ab Angelis decantata reuelante Infantem

fante IESV. Intellexerunt lucē quae illos circumfulserat, lumen significare quod in orbem intulit Christus natus, quo lumine totam Ecclesiam erat illustraturus. Recolebant quemadmodum lux illa caelestis eos occupauerat tanta claritate & virtute, ut eam ferre non posset humanitas; ab Angelo tamen sibi restitutos illa luce & suauitate postea recreatos esse excellenter. Perceperunt per illud, Ecce nouam rem, ac supra hominum captum positam esse à Deo factam inter mortales; praeclarissimum Nutriam hominibus afferre; Deum hominem factum; & quidem ad abolendum peccatum, & vitam sempiternam mortalibus comparandam. Gaudium praeterea tale sibi esse nunciatum cognouerunt, quale antè oblatum hominibus non erat; quod perfectum illum decorem, & gaudium uniuersae terrae superabat. Nam propter hoc verum gaudium, & hunc perfectum decorem, ille decor tantus praedicatus est & tantum gaudium. Datum enim nunc est & communicatum gaudium infinitum hominibus, gloria sempiterna, Deus ipse, in Puerō hoc nato. Nam quod in cordibus vestris exultat gaudium, illum habet fontem, inde fluit, illinc suam accipit cla-

ritatem & vitam. Sed quam causa affertur tam incomparabilis gaudij? Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate Dauid. Natus est hodie ex utero Matris, qui in hodie sempiterno semper nascitur, semper natus est ex substantia Patris aeterni. Et quidem natus est hodie vobis Saluator. Iam inde enim non solum ab hac natiuitate ex utero Matris, sed ab illa qua fuit in utero incarnatione, salutem mortalibus attulit sempiternam suo merito. Hic igitur Iesus tum Christus, tum Dominus est, & Deus omnipotens. Audierunt Pastores, & agnouerunt augustissimum hoc cōpendium totius Euangelij, quod illis verbis continetur: Natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus, in ciuitate Dauid. Hic piè addi possunt Pastorum munera, si haec unum, alius libum, alius canistrum pomis repletum, alius castaneas, nuces, &c. in sacculo portet, & puerum IESVM muneretur.

D. Ad suos reuersi Pastores, quae inuenerint & viderint narrant, gaudio omnes exultant, Deum Israël collaudant.

MEDITATIO.

Pastores sumus & nos, si nihil aliud, certè nostrarum potentiarum, affectionum, operatum. Vigilemus igitur, & excubias agamus super nostros greges; & tunc maximè, si nox esse videatur, nec quicquam consolationis singularis sentiamus. Curemus vt in officio sint cuncti greges nostri. Nihil erret, nihil à lupo Dæmone diripiatur, nihil desidia

tabescat, omnia suaui pascantur pabulo, & saluari aqua potentur. Tunc nobis Angelus tutelaris gaudium annuntiabit magnum, & natum audiemus, & inueniemus Saluatorem Christum Dominum: tunc audiemus, & corde percipiemus coeleste illud Angelorum canticum: *Gloria in excelsis Deo.* &c. Amen.

IN DIE S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

MEDITATIO.

Oratio preparatoria praeponatur, qua postulemus à Deo gratiam, quae faciat, & alias omnes actiones nostras, & praesentem Meditationem nobis saluarem. Historia accipiat ex vj. & vij. Act. Apostolorum.

Crescente numero discipulorum Ierosolymis murmur excitatum est Graecorum aduersus Hebraeos; quod illorum viduae nimis occuparentur in ministerio externo, & ratio maior videretur haberi viduarum He-

braeorum. Duodecim Apostoli sedant murmur, rationem reddentes, à se non debere ministerium illud expectari, sed verbi praedicationem & orationem. Statuunt inter se esse eligendos Diaconos, qui illas controuersias dirimant

rimant, & ministerio illi praesint. Conuocata discipulorum multitudine, inducunt vt consideret, & repraesentent ipsis septem viros boni testimonij, Spiritu sancto plenos & sapientia. Placet omnibus propositio: proponunt in primis Stephanum, boni scilicet testimonij virum, sapientia & Spiritu sancto plenum & fide; tum alios sex. Hi procidentes ad pedes Apostolorum accipiunt manuum impositionem à Petro. Hoc facto magna est pax & spiritus consolatio consecuta. Crescebat verbum Dei, numerus discipulorum multiplicabatur in Ierusalem valde, multa etiam turba Sacerdotum obediebat fidei, quae erat singularis Christi gratia. Haec ita habebant. Non potuit autem in tanto rerum successu & spiritus feruore, non eminere virtus Stephani diuina & fides. Apparebat enim in Stephano plenitudo, non solum Spiritus sancti, sapientiae, fidei; sed & gratiae, & fortitudinis. Faciebat magna prodigia, magna signa, miracula illustria in populo. Eius virtutem qui videbantur aemulatores esse legis praecipui ferre non potuerunt; ij praesertim qui ex synagoga erant Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum, Ciliensium, Asianorum, in quibus erat Saulus vel praecipuus. Hi tantam spiritus vim, tantum diuinae lucis splendorem & gloriam cum ferre non possent, adoriuntur disputatione Stephanum; vt confutata eius doctrina, praestigiae magicæ viderentur, quae apparebant miracula. In his disceptationibus eminebat non dubie Saulus iuuenis doctus, & plenus Iudaicæ traditionis, zelo pernicioso & violèto. Non poterant resistere tamen sapientiae & spiritui, qui in Stephano loquebatur. Victi disputatione subornant falsos testes, qui Stephanum blasphemiae in Deum & Moysen, in templum & legem accusent. Seditionem concitant ple-

bis, Seniorum, Scribarum aduersus Stephanum. Concurrunt in illum agmine facto, rapiunt, multant indignissime, statuunt ad concilium Pontificum, offerunt falsos testes, accusant inuidiosissime. Qui in concilio sedebant Iudices omnes, intuentes illius faciem tanto fulgore gloriae emicantem, quasi Angeli faciem contemplabantur, ac stupebant. Itaque coacti sunt illum placide audire differentem. Habet apologiam Stephanus sapietem, acrem, & planè angelicam. Auditur sic satis placide, donec accensus zelo Dei in Iudaeos inuehitur. Ibi verò dissecantur cordibus, & ferino more dentibus in eum strident. Consummata haec erat eorum malitia atque obstinatio. Stephanum contra ad sublimem quandam gloriam euehit Deus; vt suscepto vberiore spiritu ad caelum attingat, & videat Christum stantem ad dexteram virtutis Dei; nec videat solum, sed profiteatur se videre vehementi quodam spiritus feruore. Tunc exclamant impij quasi ad atrocem blasphemiam, obturant aures, impetum faciunt, & ipsum vanimiter eiiciunt extra ciuitatem, proterunt, raptant, conculcant, lapidibus appetunt durissimis. Lapidabant primi scilicet testes, iique deposuerunt vestes ad Saulum custodiendas. Hic enim non lapidabat quidem, sed in vi inferenda, & caede patranda primas partes gerebat. In atrocitate autem lapidationis Stephanus continenter videbat Christum à dextris Dei, illum inuocabat, & orabat vt spiritum eius susciperet. Postremò redditurus Christo spiritum prouoluit in genua; deuotius pro inimicis & interfectores orat quàm pro se ipso. Exauditus verò creditur cum pro aliis, tum pro Saulo. Nam oratio Stephani (inquit Augustinus) peperit Ecclesiae Paulum.

Aug. ser. 1.
& 4. de S.
Stephan.
Amb. lib. 1.
de poenit.
cap. 9.

LOCI DESCRIPTIO.

Ierusalem, & Synagoga, vnde raptus est Iad Concilium Stephanus, quod dicebatur hebraicè *Gezit*, & *Sanhedrim*, à Graeco nomine *Synedrion*, vbi exercebatur iudicia: tum porta vetus, siue iudiciaria, extra quam illum protruserunt. Non longè inde est Golgotha, vbi Dominus crucifixus est. Quid igitur petendum in hac meditatione? Quod Ecclesia celebrat, quod me docet: vt imiter excellens

martyrum beati Stephani, & eius perfectam charitatem, quae fecit vt pro inimicis, & suis interfectores orauerit: vt desiderem mori pro Christi fide, pro Ecclesia Orthodoxa Romana, & inimicos charitate & oratione prosequar. Peto sapientiam, spiritus feruorem, zelum ingentem, ac sublimem contemplationem, quibus fuit ornatus Stephanus.

PERSONARVM CONTEMPLATIO.

DEum contēplare, & Christum ex cælo ad fidei exaltationē consecrantem primum sanguinem pro fide effundendū, arque ornatē celeberrimum martyrium. Christū etiam qua homo prospicere, quæ fiunt omnia. Vide Dæmones furiosos, Iudæos cecos & obstinatē crudeles, Saulum in sua incredulitate & falso zelo feruidum: Apostolos considera, & Ecclesiam sollicitam, mœrentem & orantem; plenam tamē bonæ spei & viuæ: Stephanum verò plenum Dei virtute, summa animi constantia, alacritate, feruore spiritus inflammatum, & martyrij desiderio. Reflexione considerationis collige ex habitudine omni singularum personarum fructum in Christo.

Quid agitur? quid dicitur? Deus per Christum præest martyrio, facit illud illustrissimū, alios ad martyrij gloriā inflammat, permittit omnem immanitatem in Stephanum Diabolis & Iudæis; Saulum mira prouidentia tractat, mira permissione parat ad fidem & fidei martyrium; non permittit tamen ipsi vt manus sanguine sui vindicis, & suæ salutis secundum Deum auctoris cruentet. Dæmonū tam multorum, quanta erat multitudo illa pestilentium Iudæorum, concursiones vide & insultationes, vim, rabiem in fortissimū martyrem: Iudæorum incredibilem malitiam, obstinationem & crudelitatem in sanctissimum hominem exertam impotentissimē.

Cōsidera quid Christus dicat Martyri Stephano, quid Apostolis, quid Ecclesiæ, quem illis spiritū immittat: Quid Dæmones inter se dicāt, quanta ferocitate se incitēt ad nocendū Ecclesiæ, ad interficiendum Stephanum, ad obligandos teterrimo facinore Iudæos: Quam crudelis sit Iudæorum inter se conspiratio & consultatio, quam præceps, quā pertinax: Quid Saulus? quid agebat? quid dicebat: Feruebat zelo, inflammabatur iracūdia, incitabat alios, se ducem dabat ad facinus. Putabat enim per ignorantiam, offerre se summum obsequium Deo. Hic inter primos disputabat cum Stephano. Hic, vt ingenuus erat, agnouit inter primos se à spiritu Stephani superatum. Hic inter primos ad accusationem & vim exarsit. Contemplare ac distingue pro tuo captu disputationem, quid Stephanus, quid Saulus afferat: coniungere cum Stephani animo & totius orationis ratione, & illud gusta, quanta

fuerit in eo vis doctrinæ, spiritus, & diuinitatis, vt solus multitudinem eō redigeret, vt se fateatur non posse resistere: prosterentur etiam qui sedebant in concilio, se eius faciem videre, non tanquam Mosis, sed tanquam Angeli. Eō autem ipsorum malitiam atque obstinationem horrebis magis, quod eum ad mortem deposcerent, à quo deberent fateri se esse victos tanquam ab Angelo. In his omnibus contemplare in luce Dei quid agant Angeli Iudæorum: ab iis quos abstinere à tanto scelere vellent longè stant, ab ipsis repulsi veluti mœrentes, piorū qui aderant spectaculo animos erigentes in spiritus & cōstantiæ fortitudinem. Stephani Angelus animum eius mira virtute, & excelso quodam robore mentis, & patientiæ, & magnanimitatis confirmat, & ad spiritus alacritatem erigit.

Nec solū in disputatione consistit; sed ad eius diuinam apologiam ingredi, in ea spiritum exerce, animum oblecta, singula excute, ex singulis frugem rei consentaneam excerpe. Fige verò illic mentis & intuitū & affectum, vbi est pars præcipua huius meditationis, quæ est gloriosa catastrophe. Si in tota oratione effulgebat beatissimi martyris facies vt Angeli, hoc est, cælitus ac diuinitus; quid putas illic? qualis fuerit sermo, qualia verba, quæ oratio, quæ vis, quis splendor, nōne angelicus, cælestis, diuinus? Dissocabantur quidem cordibus suis tota fortissimi viri oratione; non poterant tamen occultam rabiem continere, cum veritatis mucrone sentirent consciētiam suam cruentari; vbi præsertim Stephanus orationis ac spiritus incitatione leuatus, zelo efferuescit, ac vehemēter illos vrget & arguit. O homines duræ ceruicis, incircumcisos cordibus & auribus. Vos semper Spiritui sancto restitistis, vt patres vestri. Ibi enim rabie efferati dentibus etiam in illum ferociter strident, necem nefariam spirantes.

Stephanus verò videns se ad gloriosissimum finem martyrij peruenire, plenitudine spiritus excitus, intendit non mentem solū, sed oculos etiam in cælum, vnde sibi auxilium imploraret, vt plenius & pro se, & pro persecutoribus precaretur. Et ecce tibi aperiuntur cæli oculis, orationi, inuocationi sanctissimi Protomartyris; contemplatur gloriam Dei, videt Christum IESVM stantem

stantem à dextris virtutis Dei. IESV bone, quàm sublimis est huius mysterij meditatio? Sed quomodo cæli aperti? num hæc est curiositas meditantis? est. At sunt curiositates vel abigendæ à meditatione, vbi primū obueniunt; vel simplicitate deuora, si pergant, reiiciendæ. Sunt cæli tamen aperti vt voluit Deus, vel patuerūt cælestia, non intercisa cæli materia, quod Deo tam facile fuit, quàm cælum vniuersum creare, & sancto Martyri magis gloriosum. Sed tamen qui cæli sunt Stephano aperti? non solū corporei, sed spirituales etiam & diuini, in quibus Deus inhabitat. Transcenderunt enim Stephani oculi corporis & mens, non solū cælos corporeos, orbes scilicet nouem, tum crystallinum, sed ad empyreum etiam peruenerunt. Et ibi oculus quidem corporis se continuit beata corporis Christi contemplatione; verū mens altius euecta ad gloriam Dei attigit. Hoc est tertium cælum, ad quod raptus est Paulus, ad quod Moyses in mentis excessu momentaneo, non viuentes quidem hanc vitam, sed diuino quodam sopore imbuti, raptim vitam diuinam in hac mortalitate prægustantes. Quod priuilegium æquissimum est, vt aliquādo ampliori munere credamus esse virgini Matri Dei communicatum. Vidit igitur Christum, vidit Deum Stephanus, ad quem per martyrium vocabatur; vt primus martyr esset perfectus testis diuinitatis & humanitatis Christi. Congratulati sunt illi omnes sancti & Angeli. Ex raptu momentaneo statim ad inferiora deductus conqueiuit in Christi IESV contemplatione & corporis intuitu & mentis: quem non antea intermisit, quàm est in cælis cum beata visione commutatus. O gloriosum martyrium, in quo Martyrum Imperator non solū adest, pugnat, vincit; sed id facere, & mente videtur à Martyre, & oculis cernitur. Vidit igitur IESVM, simul sensit dulcedinem salutis æternæ, fortitudinem cælestis pugnæ, gloriam speratæ victoriæ. Et quidem IESVM non sedentem tantum, cum semper tamen ad dexteram Patris omnipotentis sedeat; sed stantem in confesso suo vidit: simul enim Christus sedet & stat. Non enim est illa sessio, non illa statio corporalis, sed spiritualis, sed diuina; siquidem est à dextris diuinitatis. Stabat igitur à dextris virtutis Dei, vt qui præerat martyrio; pugnabat, superabat cum Martyre: & simul sedebat, quod damnaret impietatis omnes interfectores.

Saulum ad Apostolatū & martyrium destinabat; alios ad fidem, multos ad mortē sempiternā adiudicabat. Viderat autem gloriam Dei, & IESVM stantē à dextris virtutis Dei Stephanus, sed non vtrumque profitetur, non dicit se gloriam Dei vidisse, sed *calos apertos, & IESVM stantem à dextris virtutis Dei*. Illud etsi omittit, tamen in IESV visione ipse intelligit. Sed cur illud omisit, hoc dixit: *Quia quærebat non quæ sua erant, sed quæ aliorum*. Illud prodesse non poterat aliis, hoc poterat: vt illos à maleficio abstereretur, vel certè comminaretur, & prædicaret Christi iudicium aduersus illos. *Qua in re imitatus Christum est, qui similiter dixit in concilio, cum ad mortem accusaretur: Amodò, inquit, videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.* Matt. 26.

Non potuit hanc Stephani vocem, hoc iudicium terribile Dæmō pati, quod simul sciebat ad se pertinere. Cruciat, furit, specie zeli quasi aduersus blasphemiam inflammat ipsos ad parricidiū. Similiter aduersus Christum consilium Pōtificum concitauerat. Obturant aures sicut aspides surdæ, & venenum exacuunt in sanctum virum. Contemplare statum eorum, mentis turbationem & cruciatum. Deus illos vocat ad sanitatem è cælo, terret iudicio: contra Dæmon illos vrget zeli præstigijs, ardore maleficijs, odio in Christum. Hæc inueniunt animos exercitatos malitia, propensos ad sanguinem, assuetos ad Dæmonis obsequia. Rapiunt mansuetam ouem, extra ciuitatem propellunt, eodem ferè vbi fuerat Christus crucifixus, ad Caluarie locum.

Contemplare furorem, vim, concursum omnium; inter hos præcipuè insignem Saulum, exuentes se testes, vt qui primi erant in illum iaculaturi, vrgentem Saulum, recipientem in fidem & custodiam suam vestimenta testium. Parabant se quidem testes, colligebant durissimos & crudeles lapides, alij item omnes ad lapides currebant. Stantem interea contemplare fortissimum virum in Christum aspicientem, Christum adorantem, in Christum spem confirmantem. Coniunge te quæso cum Stephano, expecta, desidera, deponce lapides pro Christo pati, mortem pro Catholica fide oppetere. Iam ecce tibi incipiunt truculentissimi latrones iaculari certatim. Vide efferatum animum, impotentem conatum; conspice vulnera quæ accipit Stephanus, dolorem, sanguinis effusionem. Vide illum

August.
lib. de vidēdo Deum,
& 12. de
Genes. ad
literam,
cap. 13. &
20. &
Thom. 2.
2. 2. 175.
ar. 3. Vir.
ticulariter
vero Beda
lib. de temp.
plo, cap. 20.

Mar. 16.

illum violentia fauorum lapidum deijci in terram, vide rursus vi Spiritus & diuini roboris assurgentem. Considera simul quantā alacritatem in ipsa lapidatione sentiat; vt singuli lapides adiuciant sanctissimo viro ardentius martyrij desiderium. Audi quid in corde Stephani loquatur de celo Christus, quā dulciter, quā suauiter illum soletur & animet, quantum roboris illi ingerat aduersus feritatem lapidum, quā apertè illi polliceatur gloriam.

Non fuit longa lapidationis mora, & vix videtur maior fuisse, quā quo tempore dixit Stephanus stans: *Domine IESV accipe spiritum meum*: & rursus in genua prouolutus: *Domine ne statuas illis hoc peccatum*. Neque enim moram maiorem vel latronum ferocia & crudelitas dabat, vel permittebat benignitas Christi. Sed vide quid dicat: *Domine IESV accipe spiritum meum*; stans erecto animo & vultu, directis ad IESVM in cælo oculis. Sentiebat IESV omnipotens dominium & æternum, nomen $\alpha\mu\iota$ tetragrammaton percipiebat, ac profitebatur simul gloriam redemptionis IESV, & potestatem quam acceperat quā homo, in cælo & in terra. Hinc concipiebat suauissimū gustum nominis IESV, qui suis diuinis infuſionibus totum eius spiritum & animam reficiebat, suo item conspectu non animam solam, sed corpus etiam & carnem recreabat. Fecit hæc vis spiritus, vt gloriosissimum triumphum ageret de lapidatoribus. Non fuit enim illi satis, vt mortem suam illis condonaret, sed orat etiam pro ipsis. Nec vt cunque orat, sed flexis genibus, & clamans voce magna orat, cum pro se stans orasset, nec clamasset. Qua in re licet inuictissimi Martyris admirari ingentem spiritus alacritatem ac robur, vt in morte ipsa confractus toto corpore ac dilaceratus stet, genua flectat, pleno spiritu ac voce, & clamore magno oret; & ipsum non possit ab his impedire procella lapidationis. O immensam Dei misericordiam! ô gloriam primi Martyris incomparabilem! Ita in manus Christi ex-

halauit inuictam animam gloriosissimū Martyr.

Verum illa non est hoc loco omittenda meditatio, orationem Stephani exauditam à IESV quidem pro multis ad salutem, pro Saulo etiam ad Apostolatū & martyriū? Quid agis Saule post mortem Stephani Promou, vrsi, confensi, confeci; exulto, & gaudio efferor hac parta victoria: deiecto autem fortissimo hoste ad reliquos me accingo. Deuastabo blasphemos, penetrabo ad eorum domos, rapiam, traham viros & mulieres, dabo in custodiam cruciandos, & mala morte multandos. Totus igitur spirat minas & cædes in Apostolos, in Discipulos, in Diaconos, in nomen IESV Nazareni. Iam videtur sibi pro Dei gloria IESV sectatores euertisse. Sed vide Saule, exaudita est Stephani oratio pro te. Non diu eris *Saulus*, hoc est, inquietus & turbulentus prædo. Fecit te Deus in prædestinatione sua *Paulum*, quietum, & veritatis suæ doctorem. In hoc glorioso martyrio illud etiam studiosissimè animaduertendum, dedicatas omnium Christi Martyrum primitias, & exemplum propositum, quod imitarentur futuri Martyres: nec mirum esse quod tot priuilegiis primum martyrium Dominus exornauerit, qui tot aliis Martyribus tot fecerit, & tam excellentes prærogatiuas.

Gratiæ postremo Deo agenda pro Stephani gloriosa martyrij corona; detestanda Iudeorum ac Dæmonum malitia; petenda imitatio feruoris Stephani; & vis agendi aduersus hæreticos; animus induendus in Christo, & desiderium moriendi pro Christi veritate & eius Ecclesiæ. Orandus beatissimus Protomartyr, vt qui pro lapidatoribus suis Dominum orauit, qui pro Paulo tantum priuilegium impetrauit, vt nobis exoret aliquam particulam sui spiritus & Paulini: Tū vt nobis Dominus illud gratificetur, ne noceant nobis lapides, quos in spiritū nostrum iaculatur Mūdus, Caro, Dæmon, hoc est, tentationes; sed potentissimos ictus recipiamus in corde nostro diuinarum inspirationum. Amen. *Pater. Aue.*

CIRCVM-

CIRCVMCISIO CHRISTI.

L V C. II.

Anno. i.

In vij. imaginem Adnotatiuuncula.

vij.

5.

A. Synagoga, siue locus vbi circumciditur IESVS.	F. Nomen IESV, quod adorant
B. Sacerdotes cum ceremoniis circumcisionis.	G. Angeli,
C. Virgo mater dolet de vulnere filij, dolet Ioseph.	H. Mortales,
D. Pueri subservientes.	I. Anima Patrum in Limbo; & que in Purgatorio.
E. Stella & Angelus viam Magis demonstrant.	K. Maria sinu fouens filium redit cum Ioseph.

EVANGELIUM MISSÆ.

L V C. II.

ET postquā consummati sunt dies octo, vt ^{a b} circumcideretur puer, vocatum est nomen eius IESVS: quod vocatum est ab Angelo, priusquam in utero conciperetur.

ADNOTATIO.

A. Synagoga designat Bethlehemiticam, vbi infans IESVS circumciditur; siue velis locum esse natiuitatis & diuersorium, vbi alius intelligendus apparatus.

B. Sacerdotem, præputium tenerrimi infantis Dei abscindentem; Leuitam item, qui IESVM tenet ad circumcisionem. Porro IESVM contemplare acerbè plorantem, ore lacrymis manante, oculis in Matrem defixis; extensis ad eam brachijs, quasi auxilium imploret. Simul vide catinum super mensam, quo sanguis ex Christi IESV vulnere excipitur, simul & præputium sanguinolentum; quæ à virgine Matre & Iosepho vt celestis thesaurus summa cum pietate reponuntur. Nouerant Dei esse illum sanguinem, illud præputium pretium esse salutis hominum sempiterna.

C. Virginem matrem, quæ non potuit non dolere; sed moderatè id fecit pro virtutis suæ

magnitudine, dolorem manu ad cor apposita comprimens: Iosephum item oris & manuum gestu, tum lacrymis animi tristitiam declarantē.

D. Pueros, qui præsto sunt, alij cum medicamentis & panniculis ad vulnere IESV curationem, alij cum aqua & mappa ad sacerdotis manus abluebās.

Non potuit locus imaginis capere gesta duo, quæ ad meditationem sunt vitia: Alterum, vt pueri IESV ploratis vulnere medecina abhibeatur, vulnus liniatur & obligetur; Maria mater vt astet, stetum & dolorem filij verbis suauissimis demulcens, nec desit officio Ioseph: Alterum, quemadmodum post factam medecinā puerum excipiat gremio Mater, suauissimè complectatur, foueat, aeosculetur, mammam illi offerat: vt vicissim in illius sinu, complexu, vultu conquiescat infantulus Deus; & lac sugat Virginis ab ubere de celo pleno.

E. Stellam, sub qua Magi, qui iam in unum comitatum conuenerant, in Iudæam properant.

F. Nomen IESV, quod antequam conciperetur in utero, ab Angelo diuinitus in circumcissione Christo impositum est.

G. Caleste spiritus nomen IESV flexis suis genibus adorantes.

H. Qui in terra habitant idem præstantes.

I. Qui in Limbo Patrum tunc erant, qui in Purgatorio, eandem latrariam nomini IESV exhibentes. Vt enim natiuitatem nunciarunt sanctis Patribus in Limbo Angeli; ita pie credimus reliqua mysteria & actiones eos denunciasse, & gratulationes in choro illo Sanctorum actas vicissim piissimas, celebrata mysteria diuinis laudibus. Qui luebant reatus suos in Purgatorio, ij etiam si fide sua Deum & Christum adorabant, non adeo certum est reuelationes de Christo habuisse, nisi dicamus per Angelos, sub quorum adhuc erant tutela. Hi quidem ex illa reuelatione non liberabantur à sua pœna: ut fidem tamen, & spem, & charitatem confirmabant in Christum & Deum; ita aliquod refrigerium inde vel sentiebant, vel expectabant celerius afferendum.

Ceterum non est nomen IESVS, nomen tetragrammaton יהוה, ut quidam dixerunt: quod ne annotatum quidem oportuit. IESVS enim deriuatur à verbo quod saluare significat; יהוה à verbo quod esse. Tetragrammaton quidem יהוה esse significat aeternum: nam notas complectitur trium temporum simul, futuri, presentis, & præteriti. Porro si velimus ex interpretatione litterarum illud nomen exponere (de qua interpretatione tanta cum alacritate exultat Hieronymus ad Paulam Urbicam, cuius etiam utilitatem ostendit in præfatione in Ieremiam) diuinam lucem in ea inueniemus. Prima enim littera י. iod principium significat; secunda ה. he, istud: ו. vau teritia, & coniunctionem: ה. he quarta, istud. Quasi dicatur nomen Dei tetragrammaton יהוה significare Deum, in quo est principium istud, & istud: duplex videlicet emanatio & processio, vna qua procedit & generatur à Patre Filius, altera qua Spiritus Sanctus à Patre & Filio procedit atque spiratur. Itaque proprium est nomen tetragrammaton Dei veri, neque ulli creaturæ unquam in Scripturis datum est. Nomen autem יהוה tetragrammaton in nouo Testamento citatur bis & vigesies ex veteri, semper verò redditur per, Dominus. non suis litteris exprimitur, ut solent alia vocabula hebraica, Amen, Alleluia, Sabaoth: ut intelligere possimus Christum

ita protulisse, & eius traditione auctores noui Testamenti & Ecclesiam usurpasse; quod fuit perpetuum in lxx. Interpretibus. Itaque necessarium non est, ut quoties occurrit nomen tetragrammaton, proferatur suis litteris; sed consistendum potius in imitatione Christi, Apostolorum, Ecclesie. Iam verò nominis יהוה Iesuah, quod est יהוה Græcè, Latine IESVS (sic enim legere placet quinque litteris, ut David Psalm. lxi. & Isai. cap. lxij. quibus etiam locis סוּתְרָא interpretantur lxx. tum ter Isai. cap. xij. atque item David ter Psal. cxvij. ubi proprie loquuntur de Messia Sancti Prophetæ) huius inquam nominis si scrutemur litteras, occurrant nobis litteræ tetragrammati י. iod, ו. vau, ה. he: est enim יהוה Dominus IESVS. Animaduertemus præterea in nomine יהוה, esse tres litteras, ו. schim, cum puncto in dextro cornu, simul ו. vau, & ה. hain: ut significetur salus; à verbo יהוה iaschah, prorsus alioqui inusitato in Scripturis. Eandem porro litteram ו. sin, possumus intelligere cum puncto in sinistro cornu: ita fiet, ut ille trium litterarum complexus ab יהוה iaschah deducatur, quod est fecit; cuius est participium passiuum significans factum; ut possumus intelligere יהוה verum Deum ac Dominum esse factum. Sed quid factum? certe יהוה Iesuah, id est, Salutem & Saluatorem. Nam in ו. sin, duo puncta intelligere nihil prohibet, ad tantum præsertim mysterium demonstrandum: si quidem ex se nullum punctum habet ו, & utrumque recipere potest. Ad hanc expositionem respexisse videntur Isai. & David, cum de Christo dicunt: Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem: ubi est tetragrammaton יהוה, primo loco, secundo יהוה Iesuah, id est, IESVS. Quasi dicant Dominus יהוה factus est salus & saluator. Nam nihil impedit quod factum dicunt per verbum substantiuum Hebraicè; frequenter enim fit, per verbum substantiuum in ea lingua significatur. Certe ita vertunt Septuaginta, & Vulgata editio quæ est sacrosancta. Ad idem aduertisse videtur Paulus, ubi dicit de Christo: Qui factus est ei secundum carnem. Eandem phrasim habet Ignatius in epistola ad Trallianos: Obturate autem aures vestras, inquit, quando quis sine IESV Christo filio Dei loquitur, qui factus est per Mariam ex femine Dauid.

Ad illud item animus est aduertendus, esse quidem nomen יהוה Iesuah, abstractum, & significare Salutem; sed in qua simul concretum (hoc est, Saluator) intelligatur. Quod Angelus exposuit

exposuit Iosepho Matth. primo: Ioseph, inquit, fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugem tuam; quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet enim filium, & vocabis nomen eius יהוה IESVM: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Declarat Deus per Angelum nomen Christo proprium. Filius, quem coniux tua pariet, vocabitur quidem Salus: sed propterea vocabitur Salus, quia ipse conficiet salutem populo suo. Neque tamen aliam salutem conficiet, quam eam ipsam quæ ipse est & per ipsum est, salutem sempiternam, quam mortalibus communicabit. Diuina enim amplificatione dicitur Christus, non solum Saluator, sed salus ipsa aeterna & infinita. Ita Isaias, quem dixerat Salutem, vocauit יהוה Messiah, Saluatorem. Verè tu es, inquit, tu es Deus absconditus, Deus Israël saluator, quod est יהוה Messiah. Quo nomine sæpe vocatur Christus in Scripturis, ut sæpe יהוה salus.

Isai. 45.

1. Cor. 1.

Christof.

Ceterum ex hac nominum coniunctione, Salus & Saluatoris in Christo, oriri videtur illa meditatio, siue gustus spiritualis, quem Paulus insinuat, cum dicit: Ex ipso autem vos estis in Christo IESV, qui factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Sed cur non dixit Paulus, inquit Chrysostomus,

sapientes nos fecit: sed factus est nobis sapientia? 1. Cor. 1. ut scilicet muneris liberalitatem significaret: ac si diceret, Se ipsum nobis exhibuit. Deus enim in corde nostro ingenerat spirituales significationem ac gustum IESV Christi filij sui. Sic deuotæ mentes solent in nomine IESV gustare summam consolationem, ac dicere, Sentire se in corde suo, cum incredibili splendore & suauitate, esse IESVM ipsi Saluatorem & Salutem aeternam. At enim sobriè admodum & modeste de his sensibus spiritus est agendum, ac prouidenter de illis loquendum, ne superfluamus. Quod vitabimus, Christo propitio, si nihil per illos tribuamus Deo indignum vel cogitemus; sed intelligamus nihil horum sensuum vel gustuum facere, ut Deus ipse uniat anima ut causa formalis, vel in Deum anima transeat, vel huiusmodi quidpiam: sed facere Deum sua benignitate per virtutes & dona sua, tum per fructus Spiritus sancti ac beatitudines, ut illi sensus siue significationes spirituales nobis communicentur per diuinam virtutem, quæ est in ipsis virtutibus & fructibus ac beatitudinibus. Similiter etiam fit, quocumque dono suo Deus velit animas nostras visitare.

K. Mariam filium puerum Deum gestantem comite solo Ioseph, quæ ad stabulum suum à Synagoga reuertitur; si quidem in Synagoga intelligatur facta circumcisio.

MEDITATIO.

Psal. 129. **C**VR infans IESV Deus sanguinem cum cruciatu fundis, cum nondum venerit hora tua?

Rom. 2.

Copiosa est & abundans mea redemptio. faciet hæc mea circumcisio, ut vos efficiamini cordis circumcisio in spiritu, non in littera, non in carne. Intelligite, Fratres mei, vobis esse quæ vigent in membris vestris passio-

nes circumcidendas, quod sine vi fieri non potest. Violentos vos fieri oportet in vos. hanc vim dabit vobis mea virtus circumcisionis: ita eritis nominis mei participes, salutis meæ capaces, naturæ meæ cōnortes: ita in corda vestra suauitas ineffabilis, & vis nominis mei IESV influet: ita ero vobis salus sempiterna & vita. Amen

ADVENTVS MAGORVM.

MATTH. II.

Anno. i.

In viij. imaginem Adnotatiuncula.

viiij.

6.

- A. Ierusalem, quod perveniunt Reges Magi.
- B. Urbis frequentia, ubi Magi inquirunt.
- C. Horum vocibus turbatur Herodes, & Ierofolyma cum ipso.
- D. Omnes Principes Sacerdotum & Scribas populi Herodes congregat, & sciscitatur ab eis ubi Christus nasceretur.
- E. Herodes clam vocat Magos.
- F. Magi dimissi ab Herode Bethlehem pergunt.
- G. Stella lato aspectu rursus se ducem Magis offert.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. II.

CUm ergo natus esset IESVS in Bethlehem Iudæ in diebus Herodis Regis, ecce ^a Magi ab Oriente venerunt ^b Ierofolymam, dicentes: Vbi est qui natus est Rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem ^c Herodes Rex, turbatus est, & omnis Ierofolyma cum illo. Et ^d congregans omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethlehem Iudæ: sic enim scriptum est per Prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in Principibus Iuda: ex te enim exiet Dux, qui regat populum meum Israël. Tunc Herodes ^e clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis: & mittens illos in Bethlehem, dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & cum inueneritis, renunciate mihi, ut & ego veniens adorem eum. Qui cum audissent Regem, ^f abierunt: & ecce stella, ^g quam viderant in Oriente, antecedebat eos.

ADNOTATIO.

A. Reges Magi cum regio comitatu Ierofolymam ab Oriente perveniunt: stella vero eripitur ab eorum conspectu, cuius ductu eò ^a cursum direxerant. Neq; id dicuntur agrè tulisse: existimabant enim functam iam munere suo stellam, ostendisse, ubi Rex Iudæorum esset natus.

rus. Erat quidem primum in eius officio, ut Ierofolymam illos duceret, unde lucem acciperent Scripturarum.

Quod autem Reges fuerint qui dicuntur in Evangelio Magi, docet, quod aperiunt thesauros & munerantur Regem. Confirmat vero traditio, & usus Ecclesiæ constans & vetus in officii Ecclesiasticis, ubi Prophetia Davidis usurpatur: Reges Tharsis, id est, maris, & insulæ munera offerent; Reges Arabum, & Saba dona adducent: Et Isaiæ: Ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Et rursus: Inundatio camelorum operiet te; dromedarij Madian & Ephra. Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes. Has inquam prophetias refert Ecclesia ad Magos Christum adorantes, & munera puero IESU offerentes. Nam si quis mysticè dicat Ecclesiam illas usurpare; non dubium quin mysticè interprete- tur. Sed hoc qui fieri potest, si nihil historici, & ut dicimus, litteralis sensus illis locus tribuamus? Quare gentes quidem omnes, & Reges Orbis terrarum Christum esse adoraturos vaticina- tur David & Isaias, sed quæ per Reges Magos significabantur. Adde plurimorum Doctorum consensus, non modo recentiorum, sed veterum: Tertulliani, Cypriani, Athanasij, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi, Isidori. Glossæ, Thomæ Aquinatis, Alberti Magni, Vincentij, Anthony, Lyrani, Simonis, Dionisij Carthusiani, ut alij sileantur, qui Reges fuisse prædicant Euangelicos Magos. Sed quid tantè adducunt qui contra sentiunt, quo minus Magi Reges fuisse credantur? Non scripsit Reges Matthæus. Quid tū? Nec Iobi consolatores scripsit Moyses Reges fuisse, qui tamen Reges erant; quod longè post liber Tobie docuit. Omittere enim sacri Scriptores solent aliqua, modo illa exponant quæ propriè ad rem attinent; ut illic amico: fuisse illos homines, hic hos Magos, hoc est sapientes; utrobique Reges fuisse (quod alioquin erat manifestum) omit- tunt. Magos verò ferè Orientem habuisse Reges confirmat Tertullianus. Passim enim in Oriente, in Arabia, in Syria, Mesopotamia, Chaldaea, regna occupabantur à potentioribus, ac longè facilius si idem essent sapientes, & qui non solum opinionis, sed sapientia continere in officio possent multitudinem. Hac cum ita sint, non video quo pacto possint contrarium docere. Nam eo tandem recidunt omnia contraria argu- menta: Non est scriptum, igitur verum non

est. Quod genus argumenti quàm sit infirmum & periculosum, nullus nescit. Quod si cui placeat Magos semper appellare, non Reges; is ita faciat ut Matthæus, ut Doctores multi, sed simul in eò eos imitetur velim, quod non negarint esse Reges.

Iam verò unde ex Oriente venirent Magi, queri solet; cum certum sit in Oriente illis stellam apparuisse, ab Oriente eos venisse, incertum ex qua Orientis regione. Et quidem inter Doctores constat hos Magos traditionem habuisse Prophetiæ Balaam, & credidisse orienturam, vel processuram stellam ex Iacob. Quod est Hebraicè *וְהָיָה כִּי יֵרָאֵה יַעֲקֹב אֶת-הַכּוֹכָב וְהָיָה לְעֵלְמָוֶת* id est, incessit, siue iter habuit stella Iacob. Unde ortam primum ex Bethlehem apparet, & inde missam per Angelum in Orientem. Quem motum cum obseruassent, & contulissent cum Prophecia Balaam Magi, fecit traditio, & eorum fides, & visa stella, ut Dei inspirationem pio animo susciperent. Ex Aran igitur, id est, Syria, & vicinis regionibus dicamus venisse Magos, potius quàm ex longinquiorebus. Nam habitavit Balaam in urbe Pethor, quæ est ad flumem filiorum Ammon, iuxta scilicet Euphratem. Itaque dicitur vocatus ex montibus Orientis, ab Aran scilicet, & ex Pethor Mesopotamiae, à Balac Rege Moab & Madiam. Unde fit verisimile habitasse Balaam non longè à ciuitate Arabiae deserte Sabe, ad montes Babyloniæ siue Chaldae, qui à Moabitibus propriè dicebantur montes Orientis, in confinio Chaldae & Mesopotamiae. Rursus ex his & illud consentaneum est, horum Regum fuisse unum Arabem, & fortasse Regem Sabe; ut eo possit illud Psalmi referri: Reges Arabum & Saba dona adducet: & illud Isaiæ: Omnes de Saba venient, hoc est, ex Arabia: alium ex Chaldaea: tertium ex Mesopotamia & Chaldaea, non tantum ex vicinia Sabe & Balaam, sed ex Abraham, qui utrobique fuit celebris antiquitus, Agere hic necessum fuit coniecturis, & tamen hoc ferè sequuntur Doctores Ecclesiastici: nisi quòd aliqui è Perside usque venisse scribunt, quos Chaldaeam arbitror intelligere Persidis nomine. Hac faciunt, ut cuius Geographo obuiam planè sit, xiiij. diebus, paucioribus etiam, Reges Bethlehem pervenire potuisse. Præsertim cum Iacob decem diebus à Mesopotamia & Euphrate pervenerit ad montem Galaad, qui est in Trachonitide, in tribus Manasse trans Iordanem, maximis impedimentis armentorum, pecorum, mulierum, puerorum: Laban

Lib. 9. cõ.
Iudæos.
Ser. d.
Christi
bap. q. 2.
ad Regem.
Antioch.
In ps. 71.
Ser. 43.
ad Fra. in
eremo, &
de Mirab.
scrip.
Hom. 6.
in Matt. II.
In 2. c.
Matth.
In præfat.
Matthæ.
In 2. c.
Matth. &
II. Ioan.
Cap. 2.

Num. 22.
& 23.
Deut. 23.
Num. 25.
Ptol. cap. I.
17. & 20.
Tab. 4. A.
liæ.

Laban verò à loco ubi de fuga Iacob audivit, septem diebus iter confecerit; etiam si uterque festinans. Denique Cameli non communes, sed qui appellantur dromades, seu dromedarij à cursus velocitate, omnem dubitationem auferunt, quibus tradunt illas regiones abundare, qui vno die iter mille stadiorum conficiunt. Ceterum tanta est Doctorum cōsensio venisse Magos xiiij. diebus Bethlehem, ut ferè integrum non videatur aliter sentire.

B. Urbis frequentia, & in ea inquirentes Reges, ubi esset natus Iudeorum Rex.

C. Ad has voces turbatur Herodes, & uniuersa ciuitas.

D. Conuocat omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi, siue Doctores; sciscitatur ab eis, ubi Christus nasceretur. Urbem declarant Herodi: sed tamen Prophetæ mysterium tacent. Locum verò Michæ citarunt quidem Iudæi Hebraicè; sed Euangelista spiritualem sensum refert, qui erat in illis verbis: *Minima quidem diceris Bethlehem Ephrata, quæ es in tribu Iudæ, sed minima tamen non es; magnam enim te facit, quòd ex te exiet Dux, qui regat populum meum Israël.* Erat quidem tempore Iosue Bethlehem in tribu Iudæ, non solum in tribu Zabulon, & illam Moyses nominauerat; sed tamen

propter eius paruitatem, urbibus Iudæ non est annumerata Bethlehem in libro Iosue; ut neque Nazareth urbibus Zabulò. Quæ ad humanitatis Christi humilitatem quidem terrenam spectant, significant verò mysticè celestem atque diuinam amplitudinem. Porro quòd Iudæi Herodi integrum locum non proposuerint, sed quòd erat præcipuum omiserint, videlicet: Et egressiones eius ab initio à diebus æternitatis, subdolè egerunt; ducti ea incredulitate quæ & tunc laborarunt, & adhuc laborant. Nunquam enim in Christi diuinitatem crediderunt. Propterea Herodi homini Idumæo ac proselyto notuerunt illa proponere, vnde posset opinionem diuinæ excellentiæ nati Infantis concipere, contra eorum interpretationem; & à persecutione nati Regis retardari, contra quem non Herodes solum, sed ipsi etiam impij incitabantur.

E. Herodes, clam vocatis Magis, diligenter ab eis inquiri de omnibus; & eadem vafre & crudeliter dissimulans, dimittit eos in Bethlehem.

F. Magi ex urbe egredientes iter dirigunt Bethlehem.

G. Stella verò in aère sublimis, lato aspectu rursus sese illis ducem offert. Vnde gaudent Reges gaudio magno valde, id est, supra quam dici potest.

MEDITATIO.

Mitte item in corda nostra, magne puer IESV, stellam tuam, & lucem veram, viam, latam, quæ ex contemplatione tui ortus ad perfectam nos manuducat cognitionem. Fac verò animum ne despondeamus, si quando illam auferas lucem; modò luce Scripturarum & Ecclesiæ nos doceas. Ita optimè erit, benigne puer IESV, vt tu voles. Verùm Ecclesiæ luci & Scriptura-

rum illam lucem rursus coniunge, & gratificare nobis aurum, thus, & myrrham quæ tibi offeramus, vt te Regem nostrum, te Deum nostrum, te pro nobis mortuum corde credamus, sapiamus, intelligamus, operibus exprimamus: eludamus autem omnium hostium tuorum & nostrorum infidias, & fraudes vitemus. Amen.

ADORA-

ADORATIO MAGORVM.

MATTH. II.

Anno. I.

In ix. imaginem Adnotatiuncula.

A. Bethlehem, quò iter habent Magi.	G. Alter se comparat ad adorationem, & munera totidem in promptu habet.
B. Stella ostendit vbi IESVS erat.	H. Tertius sua parans dona venerabundus expectat.
C. Magi Bethlehem ingressi: extra urbem enim illos oportuit describere, quemadmodum reliqua, vt essent conspicua.	I. Aulici omnes similiter eminè adorant.
D. Maria sola cum Puerò ad os speluncæ.	K. Magi alia via domum reuertuntur.
E. Bos & asinus ad præsepe.	L. Christi baptisus ad Bethabaram.
F. Primus Rex IESVM adorat, & offert tria munera.	M. Nuptiæ in Cana Galilææ.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. II.

Vsque dum^a veniens staret supra, ^b vbi erat puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno valdè. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum ^d Maria matre eius, & ^e ^f ^g ^h procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem, ^k per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

ADNOTATIO.

A. Bethlehem, quò Magi tendebant. Nam adoratio intra mœnia verbis facta est, vbi erat stabulum; tamen si foris eam fuit necessarium representari.

B. Stella supra specum stans, vbi erat puer (vbi enim, vt tradunt Doctores, erant Maria & Ioseph post circumcisionem) micantibus radiis Regem caelorum natum indicat.

C. Magi postquam urbem sunt ingressi, descendunt ex dromadibus, secernunt suos comitatus, parant thesauros. Ad rem tam nouam, tam insolitam stupent Bethlehemitæ ciues, & progredientes ad stabulum Magos reuerenter sequuntur. Dromades foris expectantes, quos continent aliquot famuli, & pabulum eis præbent.

D. Mariam matrem considera, virgunculam vix annum xv. ingressam, solam (mysterio Domini factum est, vt abesset tunc Ioseph) Puerum complexam. Namque processerat ad initium speluncæ, & assederat expectans Magorum aduentum, quos diuina reuelatione intelligebat

venire, iamq; ex ipso strepitu proximos esse sentiebat.

E. Bos & asinus ad multitudinis strepitum & conspectum erecti stupent.

F. Primum Regem Magum, qui reliquis erat, vel ætate prouectior, vel potentia maior, vide vt deposito diademate (quod tenet puer) in terram procidat, & adoret puerum IESVM; vt mater pedem pueri offerat deosculandum. adstant pueri tres cum tribus muneribus expeditis.

Hoc loco adscribi non potuit, quemadmodum Rex Magus tria munera, aurum, thus, & myrrham Christo puero offerat, quemadmodum IESVS illa sereno vultu recipiat, & hilaritatis significatione Regi benedicat, ac Rex depositis ad pedes Mariae muneribus, alius det locum adoraturis.

G. Rex alter Magus se comparat ad adorationem, se inclinans ad Puerum, diadema aufert puer, tres alij cum donis præsto sunt.

H. Tertius Rex vicem suæ adorationis venerabundus expectat, pueri munera promunt.

I. Au-

I. Antici proceres singulorum Regum cum suis Regibus simul eminens adorant, flexis genibus, vultu demisso.

K. Discedunt aliis itineribus Magi, nec ad Herodē redeunt, ab Angelo admoniti in somnis.

L. Christi baptismus, cum in Iordane à Ioānne baptizatus est, annum agens xxx.

M. Nuptia in Cana Galilæe fiunt, quibus Christus trigesimo primo etatis anno interfuit, & Maria virgo mater.

MEDITATIO.

Oratio preparatoria esse poterit, qualis superius est habita.

HISTORIA.

CVM primū natus fuit Christus creauit stellam, omnibus quidem conspicuam, sed Magis etiam animaduersam. Erant hi tres Reges in Oriente, vt fuerant amici Iob, cuius retinebant traditionem, tum etiam Balaam prophetiam: pij verò homines deuotē expectabant quod nesciebant Mittit IESVS Angelum qui portet stellam, & per eam gubernet iter Magorum. Hic tutelaribus Magorum Angelis indicat stellam, ac eius significationem. Demonstrat Magis natum, de quo loquutus fuerat Balaam, Verbum Dei hominem factum hanc misisse stellam aperit totum mysterium, hortatur omnes vt celeriter omnia parent, & iter ingrediantur. Parant igitur comitatum, parant munera singuli terna, lati festinant & pleni diuino spiritu ad stellam. Omnes primū ex suis regionibus ministerio & ducatu Angelorum conueniunt in vnum. Illam continerat Angelus supra initium viæ, qua erat omnibus iter in Iudæam. Inde rursus fert sublimem per aërem versus Ierosolymam, sequuntur Angeli Magorum tutelares, hos Magi: tredecim diebus iter conficiunt, & iumentorum velocitate, & Christi beneficio. Ad Iudæā cum iam venissent Ierosolymā propius, fecit Angelus vt stellam amplius non viderent. Magi arbitrati defunctam

officio, & regiam urbem Iudæe indicasse, veniunt Ierosolymam, ingressi urbem interrogant, vbi sit natus Rex Iudæorum: vidisse se in Oriente stellam eius, & propterea venisse, vt illum adorent. Impletur his vocibus ciuitas: Audit Rex Herodes Antipater, ac rei nouitate permotus, & hic, & vniuersa ciuitas turbantur. Iubet Herodes Magos expectare, se responsurum. Congregat Principes sacerdotum & Scribas, & sciscitatur vbi Christus nasceretur. Respondent in Bethlehem Iudæ. Vocat Magos latenter, diligenter inuestigat tempus quo stella illis apparuerat, indicat etiam Bethlehem, eò indicit vt irent, & diligenter de puero comperirent, & sibi renuocarent, velle se item illum puerum adorare. Audito Rege arripiunt iter Bethlehem. Et ecce rursus apparet illis stella, & recta ducit illos, non solum Bethlehem, sed ad domum vbi erat IESVS & Maria mater eius. Procidunt continuo ad terram ipsi & comitatus omnis. Accedunt verò propius Reges, singuli adorant eum, singuli apertis thesauris offerunt illi aurum, thus, & myrrham. Nec diutius morati, eadem nocte accepto responso singuli à suis Angelis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

LOCI DESCRIPTIO.

TRia Regna Oriētis quā ampla, quamque opulenta, quā scēlicia, quæ tales Reges haberent; vrbes item considera, vnde discedunt, vias, flumina, montes, Ierosolymam, Bethlehem, domum, stabulum, præsepe: & aërem sublimem ne prætermittas, vnde Angeli tres ducebant Magos, quā alius Angelus stellam ferebat. Ex his sume fructum, quasi videas diuina virtute illa loca affici, ex myste-

rio quod in ipsis gerebatur, ex personis quæ in ipsis versabantur; quæ esse deberet perpetua consideratio in similibus locis: vt contra ex Mundo & actibus secularibus, & qui fiunt contra Dei voluntatem, inficitur orbis; & propterea tradetur igni purgandus.

Quid hac meditatione tibi petendum est?

Vt mihi mea similiter appareat stella, & lux Angeli, qui me ducat ad Christi recēs nati contem-

contemplationem: vt item doceant me Scripturæ sacræ, & manifestent IESVM: vt inuentum adorem è corde meo, & luce tua Domine, & agnoscā verum hominem, verū Deum, & verè pro me mortuum: vt ex his fructum spiritus referam: vt Deo ingenti spiritu &

deuotione fidem offeram, spem, & charitatem; vota mea paupertatis, obedientiæ, & castitatis: quæ si non habeo, offeram spiritus paupertatem, membrorum & vitiorum mortificationem, coniunctam cum statu meo castitatem deuotam, atque feruentem orationem.

PERSONARVM CONTEMPLATIO.

DVLcis est consideratio IESV, qui modò iacet in præsepio vt in cunis, modò illum fouet sinu suo virgo Mater, modò lactat. Dolet IESV vulnus circumcisionis; lachrymatur nonnunquam, vbi vrget dolor. Videt operosos Magos venientes; id Matri inspirat, & reuelat eorum aduentum. Dolet Mater virgo de dolore filij IESV, illi compatitur, illum demulcet, illum fouet, lactat, illius conspectu diuinitus alitur ipsa alens, recreatur recreans, lactatur diuino lacte lactans humano. Ioseph sollicitus de rebus externis, quærit hospitium, non inuenit, dolet, est anxius; contemplatur puerum, adorat, veneratur Matrem. non adest tamen ad adorationem Magorum, sed redit antequam discedant Magi. Angeli adsunt frequentes, quos haud dubiè Maria videbat in spiritu, nonnunquam etiam Ioseph: certè credebatur ibi adesse prædō & Domino, & Dominæ Angelorū. Est summa frequentia conuenientium ad censum. Fit census Christi, Matris, Ioseph; pendunt tributum Cæsari Augusto. Stella emicat lucidissima; sed quæ

sua item luce vim cælestem, ac splendorem diuinum, & spiritus singularem dulcedinem cordibus Magorum ingenerat. Angeli lætantur; vnus mouet stellam, alij sequuntur, & ex itinere Christum quem signabat stella in præsepio contemplantur. Magi in alios viros mutati, sentiunt spiritus in se mirificam operationem, propensionem ad iter: intelligunt quæ sunt paranda munera Regi nato, expositoribus Angelis: iam inde adorant quem non vident. Regum comites non dubiè sunt pij, Angeli eorum lætantes, omnes bonæ spei pleni, prompti ad obedientiam, expediti ad iter.

Quid impij Spiritus? Suspiciuntur, mœrent ex suspitione nouæ rei, dolent, timent omnia; & tamen vident se non posse impedire iter. Colligunt argumenta pro diuinitate Christi; & tamen facit eorum obstinatio, fecit voluntas peruersissima, vt magis apud ipsos valeant infirmitates pueri, circumcisio, præsepe, fletus, paupertas. Non potest superbus argumenta sumere ex humilitate ad rerum magnitudinem.

CIRCA EA QUÆ DICVNTVR ET FIUNT MEDITATIO.

REges Magos sapientes fuisse nomen Magi docet; pios, electio Dei & dignatio. Hi sciebant doctrinam Iob, Prophetiam Balaam, traditiones Hebræorum qui captiui fuerat in Babylone; & adhuc decem tribus in Orientis regionibus dispersæ erant. Tenebant prophetias Ezechielis, Danielis, Ieremiæ, ac etiam aliorum Prophetarum. Sciebant quid Sibylla Persica de Christo esset vaticinata. Itaque expectabant deuoto animo Christum, & frequenter ea de re meditabantur, & inter se per litteras conferebant: cum ecce tibi apparet stella, quæ & nouitate sua, & excellenti splendore oculos eorum occupauit ac mentes; stella quidem oculos, Angeli per stellam mentes. Quid dico Angeli per stellam? verbum IESV

recens nati, plorantis, frigentis; IESVS ipse plorans & frigans illam lucem operabatur, illa luce illustrabat dulcissimè, & oculos Magorum & corda. Ipse aderat in diuinitate, apparebat in humanitate. In hac enim Christum etiam contemplantur in spiritu, atque adorabant sancti Reges. Tam insolita rerum facie vehementer commoti, communicant miraculum cum suis Principibus. Concilio habito, decernunt iter singuli ex suo Regno. Rebus domi constitutis, certiore socios Reges faciunt, parant se ad iter, habent delectum comitum, & ex tota frequentia seliguntur optimi quique. Parant munera. Sed cur tria, & hec trina? Id videlicet ex stellæ contemplatione à Christo per Angelum percipiabant.

Contemplandum quàm fuerit lætus eorum conuentus & iter, vbi in vnum comitatum Angelis ducentibus conuenerunt. Conferunt inter se suas visiones, suas reuelationes, suos mentium motus. illud simul inter se communicant, quòd sibi contigisset diuino mysterio ea nocte esse infomes. Contemplare etiam, quomodo orta sit stella in Iudæa, & ad eos sublimis ac splendida accurrerit.

Prosequuntur simul iter nouo spiritu, noua animorum iucunditate atque alacritate, ex spiritali videlicet rerum collatione, exultantibus inter ipsos Angelis eorum, & illo primario Duce, quem piè credere possumus fuisse ex suprema Hierarchia, vt omnes qui Christo feruiebant. Considera non solum in hoc conuentu; sed in toto item itinere Regum & totius comitatus sedulitatē, pietatem, & mentis letitiā; simul Angelos animos eorum exhilarantes. His omnibus te coniunge animo, hæc alacritas spiritus, hæc letitia, hic animorum & spirituum consensus te moueat ac ducat ad præsepium. Non es quidem dignus qui in tam sancto sis comitatu; sequere tamen illum verecundè, plenus spei bonæ, futurumque spera, vt per illum ad Christum adorandum admittaris, & illi Reges intercedant apud Deum ne excludaris.

Verum animaduerte quæso celeritatē itinerum: Tredecim diebus perueniunt Bethlehē, & tamen aliquid temporis insumpserant dum se parant ad iter, dum responsum Ierosolymis expectant. Sed quid mirum in Regibus tanto miraculo inuitatis, quos stella, quos Angeli ducunt, quos Christus vocat? cum illud etiam iter è Persia vsque, eo tempore conficere potuisset veredarius communi & vsitato cursu, præsertim per dromades camelos?

Considera quàm frequenter in stellā oculos conijciunt. quàm studiosè & dulciter illam contemplantur. Ex eius enim conspectu, & ab ipsa, & à principe Angelo, & à suis Angelis, & à Christi luce diuina mirificè recreabatur. Veniunt in Iudæā stella duce, & ecce tibi amplius illā non vident: eam enim Angelus à Christo admonitus occultauerat; radios scilicet illius continebat, ne ad oculos Magorum permearent. Sed num antea num postea illa fuit stella conspicua alijs hominibus, præter quàm Magis & eorum comitatu? in his, vt ex libera meditatione, vbi nihil certi vel è Scripturis, vel à traditione, vel omninò ex Doctoribus accepimus, piè exponimus ac

meditamur ea quæ deuotio suggerit. Quod fuerint tres Magi, traditionem sequimur: quod Reges, si non traditionem, certè Doctores & consensum Ecclesiæ. Stellā cum Chrysofotomo meditari possumus omnibus apparuisse; non tamen ab omnibus, vel animaduersam, vel intellectam. Etenim ex ijs qui aduerterunt pauci commoti sunt, nisi curiositate. Pij tamen qui viderunt, & ij præsertim qui expectabant ex Iudæis redemptionem, permoti quidem sunt; qualis Simeon, qualis Anna, quales ij de quibus, & quibus loquebatur Anna, quales Pastores, & quos Pastores docuerant.

Ablata à Magorum conspectu stella, absque dubitatione sunt vehementer commoti subito casu. Verum aderat ipsis ille idem Princeps Angelus, aderat Christi diuinitas. Colligunt igitur animum, & fideliter interpretantur, & boni consulunt stellæ defectionem. Ineunt autem consilium eundi Ierosolymam; in ciuitate Regia existimant Regem Iudæorum natum. Verum hæc stellæ occultatio Iudæorum est notatio vehemens; vt, qui lumen verum Scripturarum non agnoscerent, iudicaret Deus cælesti illustratione esse indignos. Mysterio autem eximio factum, vt Magi stella destituti Ierosolymā venirent; vt discerent haurire ex Scripturis fidei veritatem, non semper signa expectarent. Eadem esse discerent quæ signa prædicant, & quæ docent Scripturæ. signa dari incredulis, credentibus Scripturas; illa cogere ad fidem, has in fide etiam instituire. Adde quod in confusionem Iudæorum, & in vaticinium futuræ eorum incredulitatis, & gentium vocationis voluerit Deus primam prædicationem Euangelij fieri quidem per Pastores, humiles homines, Iudæis non credentibus nec credituris; simul per Reges Gentilibus credituris.

Ingreduuntur urbem Regiam cultu splendido, numerofo comitatu. Iam primum hoc conuertit in ipsos Ierosolymitanorum & oculos & corda. Mirantur etiam Romani, qui censum exigebant ex Imperio Augusti Cæsaris, erigunt animos, mirantur inopinatum Regum aduentum, confidentiam, magnanimitatem; in alienum Regnum, in Regiā urbem ausos penetrare inermes, id est, cū nullo exercitu. Contemnunt tandem. At Magi Imperatorem cælorum & orbis sequebantur, diuinitus armati ac fortes. Illud etiam humana ac simplici mēte putabant Magi, acceptissimi

mos se venire ciuitati, qui eò venirent vt eorum Regē adorarent, & eius ditioni se subijcerent.

Ingressi igitur urbem Reges, statim ipsi per se auidè ac instanter quidem, sed cum regia tamen dignitate, prædicant natū se scire Regē Iudæorum; vbi natus sit, id quærere. Vidisse se quidem in Oriente eius stellam, quæ in hanc vsque ciuitatem eos duxerit: Nunc non videre stellam, credere in hac regia ciuitate natum, desiderare sibi monstrari vbi natus sit: venisse se vt illum adorent, Regem scilicet cælorum, vt qui stellam mittat ad suum in Orbem aduentū denunciandum. Hæc vox est, Iudæi, quæ tum vestras mentes, tum dæmonum omnium, qui vestram ciuitatem obsidebant, acerrimè verberauit. Hæc vox vestri Regis, vestrorum Principum corda percussit, & totam ciuitatem perturbauit. Præcipientes vndique accurrunt ad Regem, ad Principes Sacerdotum, ac frequentes nuncij; venisse Reges, nunciare Messiam natum, illum quærere, illum vt adorent venisse.

Vobis nil dico Dæmones, estis perdit, & estis deplorati atque execrati cum Principe vestro. Te conuenio Herodes, vos Iudæi Principes, quibus hæc potuerunt prodesse. Quid tandem timetis? Quid tu Herodes? Regnum Christi extimesco. At non est de hoc Mundo, hoc tempore; est spirituale. Ioan. 18. Primus est hic aduentus humilis, non secundus potens. Recipe Christum, profite re eius fidem: tunc istud etiam Regnum tuum confirmari poterit, tunc verus esse poteris Iudæorum Rex; nunc es tyrannus. Iam enim ablatum est Regnum de tribu Iuda, & translatum in æternum Christi Regnū. Hoc tibi persuadeas, & te magis coiungas, ac Christum verum hominem, Regem, Deum, & moriturum profitearis; & tunc vel tuum Regnum temporale depones, vel in eo confirmaberis. Sed superbia, crudelitas, malitia, atque impietas tua te agit transuersum. Nam nec Christum occidere poteris, & Regnum miserrimè cum execrabili morte commutabis. Debuisti cognoscere, & potuisti, te tyrannum esse, nō Regem: esse natum Regem seculorum, qui regna non quæreret sed daret. Cur confidis Regni emendicato iuri & coacto, illinc ab Augusto, hinc à Iudæis; qui ab hoc Rege potes & Regnum, & Regni iustitiam accipere & confirmationem? Tuum hoc Regnum non solum terrenum est, sed tyrannicum: at si conuertas oculos tuos ad veram

lucem Regis nati, si aperias cor tuum Christo nato, nã tu istud Regnum contemnes atque abijcies, æternum quæres & accipies.

Quid vos Iudæi, confidentiis conuenio & iustiis; quid timetis? Quid turbamini? Nōne expectatis Messiam Regē? Nōne intelligitis Dan. 9. finē hebdomadarum Danielis adesse? Nōne prophetiam Iacob impletam, qui in alienigenam Regem consensistis? Gen. 49. Nōne videtis esse & consilium ex Iuda, quod dicebatis Sancti e- drin, ablatum? Nōne legistis Reges Tharsis, insulæ, Arabum, Saba venturos, dona oblaturos Regi Messia? Psal. 71. Quid igitur trepidatis ad vestrum Regem à vobis desideratum, & à Gentibus vniuersis? Lux diuina oculos vestros lædit? Salus æterna offendit? Non aufert Christus gentem vestram. Non aufert cultum Dei vel Sacerdotium; sed confirmat, & sempiternum facit nouum ac diuinum sacrificium. Sed vos vestrum, quem sequuti ferè estis, patrem sequimini. Mauultis Barrabbá, Herodē, Cæsarem, quàm IESVM Nazarenum, verū Messiam, verum Redemptorem & Regē. Amatis vestras cathedras, vestras ambitiones, lucem Dæmonis tetram sectamini. Iam nunc timere incipitis, ne vestram tyrannidem, ne locum & gentem amittatis. Nec mirum, si tā peruersè metuatis. Nam quid estis aliud vos omnes, quàm colluuiæ putrida impietatis Sadducæorum, & Pharisæorum hypocrisios? qui partim abnegatis verbum Dei, partim vestris falsis doctrinis inuertitis atque reijcitis? Submittite corda vestra ad verum sacerdotiū, vt efficacini gens sancta, & sacerdotium regale. Perturbatur igitur Herodes, turbatur vniuersa Ierosolyma. Quòd Herodes turbetur minùs mirum, minùs detestabile; quamquam & summè hoc detestandum. Rex erat recens receptus, alienigna, ignobilis, ambiciosus, crudelis; metus etiam supplicij eum terreat. Sed vos quid timetis Iudæi? Rex est vester. Id cæli prædicat per stellam, id Scripturæ vos docent, id Angeli per Pastores, quod fortassis non ignorastis. Quid vos perturbat? Non tam metus dominationis amittendæ, quàm cordis vestri inueterata malitia. plebs turbatur videns Regem, videns Principes suos turbatos.

Verum alia erat mentium commotio in pijs, in Simeone, in Anna, in expectantibus redemptionem Israël. Iam responsum acceperat Simeon non visurum se mortem, nisi videret prius Christum Domini. In nati-

uitate sensum aliquem spiritus, & ipse, & Anna, & alij acceperant. Intellexerant ex Pastoribus de Christi natiuitate, cognouerant de natiuitate Ioannis, erant omnia diuulgata per omnia montana Iudææ. Varia igitur erat hæc animorum permotio, pia, iucunda, spiritualis. Primum ergo Herodes destinat animo facinus, vt puerum interficiat; non posse regnum suum aliter stare. Idem Principes Iudæorum meditantur; non posse aliter suam potentiam consistere. Erat tanta horum omnium nequitia, vt facile quod Dæmones parabant ipsis persuadere possent.

Quid in hac rerum commotione Magi? Stupent ad rerum insolitam faciem. Neque verò quicquam mali de Iudæis, quorum Regem adoratum venerant, iudicare poterant. Hærent, & timent Herodem; tamen non desinunt quærere, donec Herodes iussit à se expectare responsum non ab alio, se esse puerum recens natum commonstraturum. Expectant: verum Herodes inhiat sanguini, atrociter quidem, veteratoriè tamen. Cōgregat Principes; non vt ostendant quem adorent Magi, sed quem ipse illis indicantibus possit interficere. Parant scelerati Principes quid respondeant. Conspirant subdolè inter se, vt respondeant quidem ex Michæa, non tamen integrum locum adducunt, qui est de Christi æterna natiuitate: nihil de Prophetia Iacob, nihil de Danielis hebdomadis. Respondent ergo malignè, & partem prophetiæ omittunt, quod erat in Propheta potissimum: *Et eius egressus ab initio à diebus æternitatis*. Vt iam inde Christi diuinitatem auersarentur, vt timorem maleficij, & sibi, & Herodi adimerent. Non crediderunt, quem prædicabant Magi, esse Messiam. Et quid mirum illos tunc non credidisse narrantibus gentilibus hominibus vidisse se stellam, qui post tantam lucem doctrinæ, post tam stupenda miracula, non solum non crediderunt, sed etiam crucifixerunt? Erant scilicet iam obcæcati, erant à Dæmonibus obsessi atque adeò possessi: occultauerunt Scripturæ intelligentiam sua peruersitate. Verum ò admiranda diuinitatis consilia, & sapientiam adorandam! Magi è media gentium infidelitate credunt, Christum natum prædicant; Sacerdotes fidei magistri indicant quidè vbi nascatur, ipsi non credunt natum. Fuerunt ergo Iudæorum Apostoli gentiles homines, ab ijs audiunt fidem legis Doctores; fidelitas ab infidelitate. Sed contemplare animos, &

impias Herodis & Iudæorum cogitationes. Sedent consulturi de Christo. Iam tunc agunt Iudæi Iudæi, Herodes imitatur Pilatum; illi tradunt Christum, hic ad mortem destinat, ne dominationem amittat. Non est hoc maleficium tui temporis, non est, ne festines alienum facinus occupare. Proponit Herodes, respondet perfidus Princeps Sacerdotum omnium nomine: *In Bethlehem*. confirmant omnes eius responsum. Herodes credit natum Christum, sed armatur aduersus ipsum impiè: quod facturus tam facile non fuisset, si Iudæi subiecissent Christi æternam natiuitatem, si ex Prophetis regnum Christi æternum, non terrenum, non temporale; non esse quod timeret. Sed ea erat ipsorum malignitas, vt illa tantum manifestarent, quibus animari ad necem posset Herodes, non deterreri. Dimittuntur ab Herode Principes: & ipsi quidem rem negligunt, vt qui non credebant natum Christum, cuius sperabant aduentum, non humilem, sed sublimè. Erat ò peruersi Iudæi sublimis eius aduentus. Quid enim sublimius quàm humilitas carnis à diuinitate sumpta? Sed vos omnes Scripturas corrumpitis, nec potestis diuinum consilium in humilitate Christi capere, nec vultis.

Aduocat tandem concepto & destinato facinore Herodes Magorum simplicitatè, mentitur se velle Regem natum adorare, sed non licere per Regni negotia; venturum se cum regio comitatu ad maiorem pueri Regis celebritatè. Sed interim inquit intelligere se velle stellæ mysterium, quo tempore, vbi apparuisset, quorsum spectabat illa, quò ducebat. Exponunt omnia sancti Reges simplicissimè: concipit maiorem rabiem Herodes, & simulat maius obsequium. Quasi ex imperio illos mittit Bethlehem, & indicit vt puero inuèto sibi renūcient; velle se similiter illum adorare. *Ite, & interrogate*, inquit, *diligenter de puero; & cum inueneritis renunciate mihi, vt ego veniens adorem eum*. Quid hæc sibi vult anxietas? hæc verborum accumulatio? Metuebat, ne lateret, timebat, ne elaberetur. Tibi erat impossibile Christum inuenire, vt occideres; Magis facile, vt adoraret. Pollicentur Magi, nihil mali suspicantes: & erant quidem renunciaturi, nisi fuissent ab Angelo admoniti, ne id facerent.

Abeunt Magi: Herodem cruciat Rex Christus natus; sperat tamen sua malitia illum antea interficere, quàm timeri possit. Sed cur nõ istu cum Magis? Quod si tu ire nolis vel non audes,

des, cur non mittis milites? Veterator es: vis interficere, sed clanculum, quando noueris vbi fuerit. Verum cur aliquem saltem cum Magis non misisti clancularium obseruatore, vt saltem effugeres quod euenit, ne te insalutato abirent Magi? Non omnem malitiam permittit Deus Diabolo; sed pro sua prouidentia, quando vult. Illud consilium non tibi suggestit Dæmon, quia Deus noluit. Egre diuntur sancti Reges ex vrbe, sancta quidem à Patribus, à Lege, à Templo, à Sacrificijs, à cultu Dei; at iniqua & impia à Rege, à Sacerdotibus, à Scribis. Egressis ecce rursus apparet stella antea occultata. Retinuerunt quidem eius sensum interiorum Magi, stellam enim spirituales non amiserant; sed defectus externæ, mora ipsorum in vrbe, inquisitio, trepidatio Iudæorum primum, deinde cunctatio respondendi, anxietas responsi Herodis, Dei mysterio fecerunt vt affligeretur eorum pietas, & desiderium moræ impatiens, & stella eorum interior, quasi occuparetur harum rerum obnubilatione. Verum solet permittere Deus piorum animos laborare & obnubilari, vt illos illustriori luce nobiliter & soletur. Visa igitur stella Magi gaudent vehementissimè. Nam gaudent primum, idest, agnoscunt priorem lucem animi & gaudium: gaudent gaudio magno valdè, quam magni gaudij maiorem magnitudinè feciebat spes breuis, desiderium fere expletum, Christus proximus. Quanta fuit Magorum exultatio ex conspectu pueri I E S V, si, quando stella proximum illum significauit, eos gaudio magno valdè affectit? Illud scilicet fuit maius gaudium gaudio magno valdè. Hoc enim explicari potuit, etiam si mysticè; quod verò gaudium Christus præfens, quod lumen æternum cordibus eorum infudit, explicari ne mysticè quidem potuit: fuit enim maius longè, quàm gaudium magnum valdè. Nam è præsentia Christi retulerunt Magi inenarrabilem cordis suauitatem & lucem. Gaudio igitur tam eximio delibuti sequuntur duces stellam, principè Angelum, & suos tutelares. E sublimi autè stella demissa stat non solum supra domum, sed supra vbi erat Puer, super stabulum vbi erat Maria cum Puer.

Venit regius comitatus Bethlehè. hinc nullus turbatur: & tamen erat frequentissimus populus, qui ad censum conuenerat: erant Romani censum agentes. Hi interrogant quid sit, quorsum Reges veniant. intelligentes ad puerum

Regem adorandum, contemnunt. Qui audierant à Pastoribus confirmant pietatem suam; alij non habent qui eos alliciant ad perturbationem, non Sacerdotes, non Herodem.

Rectà ad designatum locum à stella ingrediuntur Magi, reperiunt Puerum & Mariam Matrem eius; quo viso repleta sunt eorum corda luce incredibili, incomparabili gaudio exultauerunt. Iam non Angeli, non stella; iam non Puer natus per illa, sed I E S V s ipse per se fontem suæ bonitatis & gratiæ illis aperit, illis per se communicat, ad se raptis eorum mentibus ostendit se verum Deum, verum hominem, & Regem seculorum æternum, se pro mortali salute crucifigendum, sepeliendum, resurrecturum. Hæc fuit lætitia, quæ gaudium illud magnum valdè adeò excessit, vt explicari non potuerit: sed illud fecit, quod solent veræ reuelationes in pias mentes, vt ex diuina luce & gratia ad perfectionem operum conuertantur.

Procidunt ad terram, adorant, procidit totus comitatus; rei miraculo alij omnes reuerenter astant, non audent propius accedere, soli accedunt Reges: singuli ad terram rursus prosternuntur, suam animam, corpus, vitam, regnum, opes, exercitus subiiciunt Infantis maiestati. Osculantur manus ac pedes, profitentur hominem verum & Regem, Deum verum, mortalem, mortemque pro mortalibus appetiturum. Quæ erant professi muneribus contestantur, aperiunt singuli thesauros, singuli proferunt aurum, thus, & myrrham, singuli suam fidem tribus muneribus testificantur.

O felices Magos! Orbis est vniuersus in terra caligine erroris, Iudæi, qui lucem habere poterant Scripturarum & fidei, ad lucis illius splendore obcæcantur. Vos stella, vos Angeli illuminat, vos illustant Scripturæ: vos Iudæis, vos Herodi Regi, vos Romanis, vos Ierosolymis, vos Bethlehem Christum I E S V M prædicatis. Vos estis & Iudæorum & gentium Apostoli. Iudæi I E S V M Christum miraculis coruscantem non solum non adorauerunt, sed cruci affixerunt atrocissimè: vos Infantem pauperulum in stabulo abiectum adorastis, hominem, Deum, & mortalem estis professi. Vos oculis vestris vidistis, prespexistis, contrectastis manibus vestris quod fuit ab initio Verbum æternum, æterni Patris Filium.

Adorato Christo, quis nos prohibere potest quin meditemur, vt secundum Regem natum, matrem eius Reginam adorarint Reges? illi sua obsequia vt Reginæ Matri obtulerint?

Quid Christus puer cū hæc Magi? Non loquitur quidem exteriùs, sed verbo suo eterno loquitur in corde altissimè, loquitur suauissimè, clementer intuetur, gratum sibi esse obsequium significat, adorationem ac fidè, munera eorum esse accepta, memorem se eorum deuotionis ac pietatis fore. Maria verò virgo summa cum modestia breuissimè eorum animum collaudauit, iussitque expectari à filio suo cælestia. Quid comitatus Regum? Eminus idè profitentur quod Reges, suam accipiunt animi consolationem ac lucem. Tantæ celebritati Ioseph creditur abfuisse; neque caret mysterio, vel quòd non aderat, vel quòd eius nulla fiat mentio si aderat. Verùm cur abfuit? Nū

illud fuit, quod Deus sua sapientia prouidit, ut quem scirent Magi non esse patrem Pueri, is sua absentia idem repræsentaret ac quasi profiteretur se patrem non esse; Christum patrem nullum habere in terris, habere æternum in cælis, solam matrem in terris?

Quid postea Magi? laudant Deū, exultant spiritu. Cū autem sciret Deus eos ex simplicitate cordis de reditu ad Herodem cogitare, in somnis misso Angelo admonuit ne id facerent, sed per aliam viam in suam regionem reuertèrentur. Intellecta Dei voluntate, salutato cum summa deuotione Pueri ac Matre, pleni suauitate & gaudio, pleni fide reuersi sunt per aliam viam in suam regionè singuli.

QVÆ SEQVNTVR ELICI POSSVNT EX MEDITATIONE.

Agnouerunt Gentiles spiritu puerū Deū infantem: Tu post miracula puerū Deū non agnoscis? Deplora tui animi duritiam, & conuere ad Magos, & ad Angelos qui illos ducebant: implora eorum auxilium, nec illos dimittas donec te ducant ad Christum in præsepium, donec tibi aliquam internam lucem impetrauerint, qua agnoscas IESVM natum. Sequere Magos; ecce ipsi te deducunt, ipsi præeunt. Contemplare stellam internam in corde tuo, in qua est ministerium Angeli, virtus Pueri nati; respice ad illam lucem, illam sequere. Verùm ne negligas Scripturas, ne Ecclesiæ traditiones & doctrinam accipere à præfidibus Ecclesiæ, id est, veritatem fidei. Vides à pessimis etiam Iudæis benè esse edoctos Magos, ad eos quos Peruersos sciebat Deus, misissos instruendos, quos ipse iam edocuerat. Exerce vtrumque in corde, & internam illu-

minationem, & Scripturarum veritatem, atque Ecclesiæ Romanæ interpretationem. Ita in spiritu Christum inuenies in præsepio, in humilitate scilicet magnum, in infirmitate potentem, in humanitate Deum. Deum verum profiteberis intima animi tui deuotione, & hominem verum, qui & mortalis fuit, ac pro mortalibus mortuus, viuit autem in æternum. Offeras verò illi fidem, spem, & charitatem, & per has virtutes omnes alias: offeras tua vota, paupertatis in auro, in myrha castitatis, in thure obedientiæ: vel spiritus paupertatem, mortificationis, debitæ castitatis, & feruentis orationis studium. Adora virginem Matrem Dei; illi offeras tuam deuotionem & perpetuam seruitutem: ora ut tibi exhibeat IESVM infantem deuotè adorandum, ut Magis obtulit,

DOMI-

Bernar.
Bonauen-
tura.
Ludol-
phus.

A. **P**er IESVS mendiculus stipem petens, & accipiens. Nam id triduum pane mendicato dicitur victitasse: habitasse verò creditur inter pauperes in Templo, ut eiusmodi res solemus ad utilitatem meditationis piè credere, quæ nec Scripturæ repugnant, nec Doctorum auctoritati.

B. Duo agmina vel comitatus, virorū alter, alter faminarū, versus Septentrionè iter habentes in Galilæam: qui erat mos eunantium Iudæorum ad sua festa, & redeuntium, tum publicè ad Templum vel Synagogas orantium, ut elici potest ex XII. cap. Zachariæ Prophetæ.

C. Pagus itinere diei vnius ab Ierosolymis distans.

D 4

DOMINICA PRIMA

POST EPIPHANIAM.

Cum Doctoribus disputat IESVS.

LVC. II Anno XII.

In x. imaginem Adnotatiuicula.

A. IESVS eleemosynam petens, & accipiens.

B. Comitatus duo, virorum & mulierum Ierosolymis redeuntium.

C. Pagus, quo primo die perueniunt.

D. Amplexedra, vbi Doctores disputabant.

E. Disserit IESVS cum Doctoribus.

F. Maria & Ioseph reuersi inueniunt IESVM in medio confessu Doctorum.

G. Venit IESVS ad Matrem relictis Doctoribus.

H. Redeunt Nazareth, & erat subditus illis.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. II.

ET ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem, in die solemnè Paschæ. Et cū factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Ierosolymam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus cū redirèt, remansit^a puer IESVS in Ierusalem, & non cognouerunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in^b comitatu, venerunt iter diei, & requirebant eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes, regressi sunt in Ierusalem, & requirentes eum. Et factum est, post triduum^c inuenerunt illum in^d templo sedentem in medio Doctorum, & audientem illos, & interrogantem eos. Stupebant autem omnes, qui eū audiebant, super prudentia & responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit Mater eius ad illum: Fili, quid fecistis nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebat^e te. Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? nesciebatis quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum, quod loquutus est ad eos. Et descendit cum eis, & venit Nazareth: & erat subditus illis. Et Mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo. Et IESVS proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deū & homines.

ADNOTATIO.

distans: quò cum pervenissent Ioseph & Maria virgo Mater, cum existimasset uterque IESVM esse in altero comitatu, in utroque eum querebant, inter cognatos & notos.

D. *Ampla exedra Ierosolymis in Templo ad porticū Salomonis, in qua disputare de Lege solebant Iudei, & à cathedra docere populum.*

E. Huc venit tertio post die puer IESVS, cum essent congregati Doctores, & disputarent de adventu Messia. Audiens primum quid dicerent, cepit illos interrogare, & respondere, & cum illis differere tam sapienter, tanta omnium admiratione, ut cunctorum animis commotis, illum inberent in cathedra sedere, ut plenius, & maiore cum dignitate, vel disputaret, vel doceret. Doctores alij audiunt, alij inquirunt Scripturas, unus ex omnibus doctissimus cum Christo differit, omnes stupent, ac Deū Israël laudat.

Ceterum quòd in cathedra sedeat IESVS, is est usus communis in Ecclesiis: ille enim in medio esse dicitur (ut inquit Augustinus) cui honor præcipuus adhibetur. Et ad hoc alludit Beda: Quasi sapientia, inquit, fons sedet in medio Doctorem. Certè in Susanna historia Daniele iubent Seniores populi sedere in eorum medio, ut de duobus illis sceleratis semibus iudicet: & in Genesi habitat Ephron in medio filiorum Heth: & Salomon est in medio populi Israël: & in Ecclesiastico, In medio fratrum Rector illorum est in honore. Est igitur cur receptam imaginem retineamus.

F. Maria virgo, & Ioseph Ierosolymam postridie quàm discesserant reuersi, IESVM inquirunt mærentes & solliciti. Post tertiam denique diem inveniunt eum in Templo summa cum animi voluptate, atque admiratione, in medio Doctorem disceptantem vehementi totius confensus applausu. Hos videns IESVS puer finem dicendi facit, & bona venia Doctorem discedit ad Matrem.

G. venit IESVS ad Matrem, se illi dedit: Mater illum complectitur suavissimè, manus eius tenet: ipse vicissim cor Matris diuina iucunditate replet. Ibi verò supra humanum captum illa facta est interrogatio & responsio: Fili quid fecisti nobis sic? Mos hic fuit dulcissimus vera & piissima Matris in verum & suavissimum filium, & interrogatio ab excellenti securitate, & sancta præsumptione profecta; quod fuit filio acceptissimū. Quid Christus? Quid est quòd me quærebatis? Nesciebatis, quòd in ijs quæ Patris mei sūt oportet me esse? Nil erat quòd me quæreretis, dispensatione enim mea fa-

ctū est, ut tunc non animaduertetis, quòd alioqui nō ignorabatis, me Deū esse simul & hominē. Illinc nihil esse mihi timendum, per omnia verò fidendum: hinc existimandum, quòd me Dei mandatum explere oportebat. Nam Matrem non reliquissim, nisi propter Patrem meum caelestem.

Quò cum diceret IESVS, eorum mentes diuina suavitate & luce replebat; Matris præsertim. Hoc verò fecit, ut Maria virgo Mater diuino gaudio, & spiritus exultatione tota in filij diuinitatem absorberetur.

Quòd autem dicitur: Et ipsi nō intellexerunt, dictū propter solū Ioseph pie exponere possumus; quemadmodum aliqui per synecdochen locum exponunt. Quòd non incommodè confirmari potest ex illo loco Exodi: Usquequò nō vultis custodire præcepta mea & legem meam? qui de alijs intelligitur, non de Moyse cui loquebatur Dominus: præsertim cum de Maria sola subdatur, quòd conseruaret omnia verba hæc conferēs in corde suo. Porro astabat Ioseph audiens hæc cum animi exultatione, & Deum, & Christum eius laudibus celebrans.

H. Redeunt Nazareth in Galilæam Ioseph & Maria virgo cum puero IESV pedestres: nisi meditari libeat inuentum illos aliquod duxisse, vel conduxisse ad leuandum itineris labore puerram IESVM, & Mariam virginem. Et erat illis subditus IESVS usque ad anni tricessimi initium: tunc enim oportuit eum planè esse in ijs quæ Patris sui erant, & opus diuinitatum perficere ad quòd erat missus, mortaliū redemptionem, & vitam sempiternam.

Quo tēpore offert sese materia ingens ad meditationem & deuotionem piè ac religiosè liberam. Quid enim fecerit Christus septemdecim annis, nihil particulatim tradit Scriptura. Quid, quæ etate, quæ obsequia matris, quæ patris putatiui obierit; quanta sapientia, simul quàm singulari humilitate vixerit & simplicitate; quanta gratia valuerit, quanta cum laude omnia fecerit: etiam si videri poterat otiosus, neque quicquam magni designare, præsertim adulta etate; & mirum videretur, quòd Ioseph inuaret in fabrilis, quam etiam artem meditari possumus illum exercuisse mortuo Ioseph; ut & summo semper in honore Matrem habuisse, inuissè cognatos & tribules, omnibus sese exhibuisse placidissimum. Denique crescebat, confortabatur, proficiebat etate, sapientia & gratia, apud Deū quidem, quòd pro eius etatis incremento actiones omnes fortitudinis, sapientie, gratie, omnium virtutum, omnium donorum gratissime supra modum

modum humanum semper essent Deo; pijs verò hominibus essent gratiosa, amabiles, admirabiles. Illud autē semper fuit in eo excellenti laude ac veneratione dignum, quòd in tanta sapientia,

in tanta virtute, tam esset profunda eius & humilitas & simplicitas, tam excimia humanitas. Crescebant verò hæc omnia iuxta etatis conuenientiam, & prodibant in opera perfectiora.

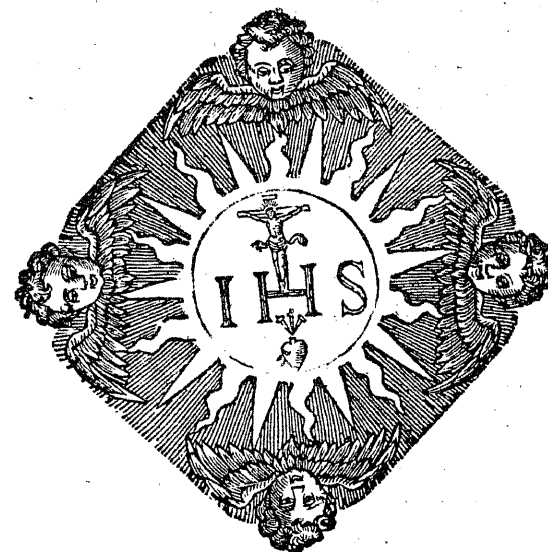
MEDITATIO.

Quid est, sancte puer IESV, quòd Matrem, & putatiuum patrem relinquis? Ut essem in ijs quæ æterni & solius Patris mei erant: & simul docerem, aptos esse posse etiam pueros Regno Dei, & Euangelicæ perfectionis statui capeffendo.

Quid præterea docuisti? Mater quidem mea, vel etiam Ioseph, innocenter me amiserunt; ego illos reliqui sanctissime. Propterea dulcissime quasi exposulauit mecum Mater suum dolorem, ut solent Sancti de Dei

benignitate præsumere. Ego illos suavissime consolatus sum, eos excusans, & meam illis diuinitatem, & humanitatis officium exponens. At vos ferè me vestra culpa perditis, etiam vbi parum in vobis adoleui: ne igitur cunctemini, quærite statim me inter Sanctos meos, redite ad orationem & pietatis officia. Ita fiet, ut audiat me, prius quidem vos arguentem; dein etiam docentem, quemadmodum deinceps me retinere possitis.

Iudith
6. & 9.

DO-

DOMINICA SECUNDA
POST EPIPHANIAM.

Nuptiæ ad Cana Galilææ.

IOANNIS II. Anno XXXI.

In xi. imaginem Adnotatiuncula.

A. Triclinium ornatum.	F. Famulus excurret, ut faciat quæ IESVS imperarat.
B. Mensa virorum, ubi Ioannes Sponsus, & IESVS.	G. Alij sunt solliciti.
C. Mensa mulierum, ubi Sponsa.	H. Hauriunt aquam, & implent Hydrias.
D. Pincerna videt nihil esse vini reliquum.	I. Architriclinus miratur vini bonitatem, &c.
E. Virgo Mater ad aurem significat IESV defecisse vinum.	

EVANGELIUM MISSÆ.

IOANNIS II.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ: & erat Mater IESV ibi. Vocatus est autē & IESVS, & discipuli eius, ad nuptias. Et deficiente vino, dicit Mater IESV ad eum: Vinum non habent. Et dicit ei IESVS: Quid mihi & tibi est mulier? nondū venit hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcunque dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapidæ hydriæ sex positæ secundum purificationem Iudæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis IESVS: Implete hydrias aqua: & impleuerunt eas vsque ad summum. Et dicit eis IESVS: Haurite nunc, & ferte Architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustauit Architriclinus aquam vinum factam, & nō sciebat vnde esset; ministri autem sciebant, qui hauerant aquam: vocat Sponsum Architriclinus, & dicit ei: Omnis homo primum bonum vinum ponit: & cum inebritati fuerint, tunc id quod deterius est: tu autem seruasti bonum vinum vsque adhuc. Hoc fecit initium signorum IESVS in Cana Galilææ: & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eum discipuli eius.

ADNO.

ADNOTATIO.

Triclinium ornatum ad nuptias Ioannis, Mariæ Virginis ex sorore Maria Salome nepotis, consobrini Christi, quem ipse Dominus vocavit à matrimonio ad Apostolatam. Hoc erat in Cana minore, vico Galilææ: nam erat oppidum eodem nomine, quod Cana maior dicebatur, non longè à Sidone in tribu Aser. Cana autem minor est quidem in tribu Zabulon, non longè tamen à finibus Aser (ita forsitan conciliabimus Eusebio vel Ieronimo alios Chorographos) decem milliariibus à Nazareth ad occidentem & septentrionem.

Iam verò Ioannem filium Zebedæi fuisse sponsum tradit Beda, Rupertus Tuitiensis, Glossa, Thomas quibus adiungi potest qui preponitur Glossæ prologus in Ioannem, siue Ieronymi sit, siue Augustini: & iam hæc sententia venit in consensum communem, ut etiam tempore Bedæ & Tuitiensis.

Isue 19.
Ieron. de loc. Heb. Brocar. & alij. Brocar. A-rand. Tom. 7. in hom. de Ioan. In 2. cap. Ioan. 2. 2. q. 186. ar. 4

Cap 27.
Cap. 34.

Quod verò fuerit filius Zebedæi Ioannes, nullus negare potest; nec item quod mater filiorum Zebedæi fuerit dicta Salome: ita enim exponit Marcus Matthæum. Hic enim inter mulieres quæ secutæ fuerant à Galilæa Christum, & stabant longè à cruce, ponit matrem filiorum Zebedæi: Marcus cum idem narrat, eam dicit Salome, quod possumus interpretari, Mariam filiam Salome, aut Ioannis. Neque est ambigendum quod Salome possit esse nomē viri: ita enim appellatur in libro Numerorum pater principis diuisoris terra de tribu Aser. וְשֵׁם יָדָאֵהָאֵלֶּיךָ id est Salome, siue Græcè scribas, siue Latine: nam retineri solent nomina Hebraica seruata proprietate litterarum. Neque vsquam est nomen in veteri Testamento Salome pro femina. Quod si contendas esse Salome in Marco nomen femina, id ita concedendum tibi, si vicissim fatearis eam à patre Salome esse dictam Salomen.

Quod verò eadem Maria appellatur, innuit Marcus: nam cum dixisset Matthæus, Maria Iacobi, & Mater filiorum Zebedæi, subdit Marcus, Maria Iacobi minoris & Ioseph mater, & Salome. Quid Salome? Maria scilicet Salome, sicut illa Cephæ filia, ita hæc Salome: illa uxor Alphæi, & mater Iacobi minoris, Ioseph, Simonis, & Thadæi; hæc uxor Zebedæi, mater Iacobi maioris & Ioannis. Nā quod Cleophas fuerit maritus Mariæ, ex Egesippo non habetur, si sincerè locus citatus ab Eusebio Latine veritur: reddi enim nō debuit; Maria Cleopha, ut est in Euā-

gelio Ioannis quam concludit Ieronimus assue-ranter fuisse uxorem Alphæi, dici verò à Ioāne Cleopha, siue à patre, siue ex gentilitate, siue alia quacunque causa. Consentaneū autem est ut à patre dicatur, ut constet etiam quod filius sit Simon Cleopha, quod dicit Egesippus, hoc est nepos ex matre.

Hanc porrò quæ Salome dicitur fuisse tertiam Mariam, illud etiam probat. Cum nullus non confiteatur præter Mariam matrem Dei, tres celebres Marias fuisse Christum ex Galilæa secutas; & duæ compertæ sint, Maria Magdalene, & Maria Cleopha, siue mater Iacobi minoris & Ioseph; consequens est, ut sit tertia Maria Salome, siue mater filiorum Zebedæi.

Quod verò Ieronimus Mariam Cleopha alia scribit, aliam Mariam matrem Iacobi & Ioseph, non assueerat: eadem enim hæc est quæ soror Mariæ Virginis, mater tera Christi, ut idem subdit: & ita non adimit tertium locum huic Mariæ Salome.

Ceterum hanc Mariam matrem Iacobi & Ioannis, fuisse sororem Mariæ Virginis matris, Christi mater teram, potest existimari communis sententia Doctorum. Nam ita censet Thomas, Lyranus, Dionysius Carthusianus, Abulensis, Syluester in xx. cap. Matthæi. Et quidem hoc dicunt absque vlla hesitatione vel disputatione, quasi rem planam ac probatam communiter. Quamuis autem antiqui Doctores hoc non tradant, facile intelligi potest multa esse in Ecclesia Dei, quæ veteribus Patribus vel non constabant, vel in quibus sua studia non collocabant, contenti dogmatum & doctrinæ constantia & claritate. Ita enim & decebat, & oportebat, sanctos viros, & doctissimos homines contra hereticorum insanias falsas & pessimas artes Ecclesiam & fidem propugnare. Posteriora verò tempora, ut fuerunt quietiora, ita maius otium dederunt alijs meditationibus & studijs. Tametsi coniecturā possemus aliquam accipere ex dictis Hilarij cognationis Mariæ Salome ad Christum: sic enim inquit Hilarius, In matre filiorum Zebedæi lex intelligitur, quæ confidentia priuilegij sui pro credentibus ex se populis deprecatur. Hunc locum etiam si non urgeo, prætermittere nolui.

B. Mensa, ubi ad conuiuium discumbunt honestissimo loco Ioannes Sponsus, & alij inuitati, inter quos discipuli IESV, & IESV sipse, cuius nondum celebre erat nomen.

C. Mens-

C. Mensa sponse, & mulierum quæ erant ad nuptias vocata, inter quas non sedebat Maria virgo; erat enim in ministerio nuptiarum occupata, opem ferens sorori.

D. Pincerna petens ab vrceo vinum, nihil fundit tamen: simul vas aliud euersum iacet, unde intelligitur vinum deesse.

E. Virgo Mater ad aurem Filio renunciat vinum deesse. IESVS ipse respondet: sunt parati famuli & solliciti. Igitur vino deficiente, & periclitante nuptiali conuiuio, accurrunt ad Matrem, orant ut per Filium succurrat eorum necessitati, se ad extremam esse infamiam coniectos. Illa scitens in spiritu quid esset facturum Filius, & omnia ad mysterium spectare, & nuptias, & sponsum, & vini defectum, & quod erat editurus miraculum Christus, subseruit libens negotio. Omnia enim in gloriam Christi & eius Patris sciebat redundare: tribuendum autem non esse miraculū vel sibi, vel Filij sui soli humanitati. Nō enim ita faciebat miracula Christus, ut Propheta fecerat, & Apostoli ac Sancti erant facturi. Christus enim sua virtute, hoc est, diuinitatis sua potentia miracula operabatur, quæ eadem erat, & est quæ Patris: Puri verò homines, nō sua, sed Dei virtute miracula designabant. Itaque accepta fuit responsio Christi à Matre ut summū beneficium. Intelligebat enim Filiū suam diuinitatem asserere ac manifestare, & qui erant presentes intellecturos, si quidem facturum esset miraculum IESVS, non virtute humanitatis esse facturum, sed diuinitatis. Fuerunt ergo in his nuptijs patrata eximia mysteria, confirmatū matrimonium, prælata matrimonio virginitas, vocatus ad religionis statum sponsus: excellentissimum verò illud, quod ostendit Christus se Deum, & diuina virtute hoc miraculum edere, & reliqua esse editurum. In hoc enim totus erat

Ioannes, ut Christi diuinitatem hominibus euangelizaret.

Dicit igitur Christo Maria Mater virgo: Vinum nō habent. Respondet Christus: Quid mihi & tibi est mulier? Nōdum venit hora mea. Acerrima scilicet fuit illa assertio diuinitatis, tum humanitatis vehemens: Nihil mihi & tibi mulier. Non enim illic Mater: neque enim mihi tecum commune quicquam, quā Deus sum, sed quā simul homo, quod illa hora mea faciet planū, quando in horto sudorem sanguineū pro timore & tristitia sudabo, & quando à Iudæis cruci affigat, & in cruce moriar.

Hæc cum audisset Virgo Mater, & Filij voluntatem percepisset, dicit ministris: Quodcumque dixerit vobis facite. Illi exequentur Christi præceptum. Similiter respondet orationibus nostris sancta Virgo, ubi ad eam ut intercedat pro nobis apud Filium accurrimus: Seruate Filij mei præcepta; ita fiet, ut meas intercessionem pro vobis Filius meus exaudiat, & respondeat vobis salutaria.

F. Famulus vnus præcedit curriculo, ad IESV mandatum exequendum.

G. Alij festinant.

H. Hauriunt ministri è puteo aquam, implent hydrias: rursus ex hydrijs vinum depromunt iubente IESV. Nam verisimile est in tenui domo iuxta mensam fuisse puteum, vel omnino in triclinio, ut a solet; & facile audire rursus potuisse famulos ex Christo: Haurite nūc, & ferte Architriclino.

I. Architriclinus gustato vino ex aqua factō, bonitatem admiratur, & vocat sponsum: illū increpat quod optimum vinum ad finem conuiuij reseruauerit: audit miraculum totus confessus, stupent omnes, credunt in Christum Discipuli.

nobis deest vinum spiritualis consolationis; illud orat pro nobis mater Dei Maria, & refert à Filio suauissimum illud responsum: Quid mihi & tibi mulier? Quo responso Deus se ipsius Filium significat. nec nunc addit: Nōdum venit hora mea, crucis; quæ videlicet præterijt, & efficax semper est. Verū intelligamus nobis præscribi à Matre misericordiam, si velimus à Filio exaudiri, ut quodcumque nobis ille dixerit faciamus.

MEDI-

MEDITATIO SECUNDA.

Oratio præparatoria eadem.

Historia quoque eadem. Ioannis secundo: Et die tertia nuptiæ factæ sunt, &c.

LOCI COMPOSITIO.

CONsidera Galilæam, & in ea tribum Zabulon, & in hac pagum Cana; hinc pauperem domum, & paratum triclinium, & mensas. Est Galilæa, volubilis; Zabulon, habitaculum; Cana, zelus, vel possessio. Considera locorum qualitatem, situm, circumstantias, nominum significationes, quæ tibi ad me-

ditionem subseruiant.

Quid quæres hac meditatione?

Internam huius mysterij & miraculi cognitionem, ut inde possis ad maiorem amorem & imitationem Christi IESV adspirare, & nuptias spirituales celebrare cum Christo.

PERSONARVM CONSIDERATIO.

PERSONÆ hinc sunt, Externæ quidem, tribus Zabulon, & pagi Cana: propriæ IESVS, virgo Mater, Discipuli, inuitati, ministri. Qualitates harum sunt considerandæ: perfectio, mentis status, exterior etiam cultus: peculiaris etiam consideratio habeatur Sponsi, qui creditur fuisse Ioannes filius Zebedæi, frater Iacobi, consobrinus Christi, nepos ex sorore virginis Mariæ. Sponsam, licet nesciamus

quænam fuerit è persona, scimus è cognitione, iuxta præscriptum legis. Ex hac pia consideratione collige fructum in mente tua & spiritu. Extranearum personarum mores & statum mentis refugas prouidenter: Christi, Mariæ, & aliorum Sanctorum auidè imbibas, cordi imprimas, imitationem mediteris, atque animo proponas.

CONSIDERATIO VERBORVM ET FACTORVM.

ERat ibi mater IESV, vocata prius: deinde vocatur IESVS cum Discipulis, qui inceperant illum sequi, non plenè adhuc receperant vocationem.

Considera nuptiarum, conuiuij, rerum omnium dignitatem ac sanctitatem, quas Christus, virgo Mater, Discipuli IESV celebrant. Sed ne tantum hæreas illis nuptiis externis, quæ tamè confirmantur propter futuros hæreticos, sed leua mentem ad vnionem Verbi cum humanitate, vnde factæ nuptiæ sunt Christi cum Ecclesia, & pijs Sanctorum mètibus. Respice simul, quod iam tum, vocando à nuptiis ad virginitatem Ioannem, Apostolis præscribebat, quod erant facturi, ut relinquere vsum rei vxoriæ, si qui erant etiam

mariti. Hinc fructum cōcipe ex vnione Christi hypostatica, ex vnione ad Ecclesiam, ad animas sanctas. Agnosce bonum quidem matrimonium, meliorem cœlibatum, optimam virginitatem; & animum applica ad meliora. Adfuit Christus primū cæremoniis nuptiarum, dein conuiuij: designauit Sacramentum matrimonij, gratiam vinculo matrimonij adiiiciendam: conuiuium edixit ita debere celebrari, ut Christi præsentia non sit indignum; esse mala conuiuia, quæ Christi spiritus non honestat. Contemplare Christi dignitatem, & diuinam modestiam: in conuiuio assidentium piam omnium, & spiritalem hilaritatem; omnia plena luce, & sanctitate.

Vide paupertatem nuptiarum piscatoris.

E Habebant

MEDITATIO PRIMA.

Honestatem quidem nuptiarum confirmat sua præsentia Christus; sed præstare virginitatem ostendit, ubi Ioannem sponsum à nuptijs ad virginitatem vocat, ubi vino spiritualis gaudij illas destituit, & vinū propter illā per miraculū supplet. Ceterum animum altius leuemus ad nuptias Agni cælestis Filij Dei, id est, ad vnionem cum Ecclesia per incarnationem suam, & cum pijs animis: ibi vinum cæleste ac lætum, ibi vinum germinans virgines. Neque verò vereamur postulare quod

Habebant quidem vinum, sed modicum, ut quod post initia mensæ defecit; & ignobile, quod eò magis visum est, quia nobile & præcipuum vinum ex aqua fecit Christus: Accurrunt ad Mariam ministri; ipsa ad Christum. Contemplare anxietatem ministrorum, & fidem. Veniunt non ad Sponsum, non ad Architriclinum (quorum esse debuerat præcipua vini procuratio) sed ad Mariam: vel, si ipsi ad Mariam non venerint, Mariæ virginis sollicitudinem vide & providentiam, tum indulgentiam charitatis, quæ, ne in confusione veniretur, providebat. Quod & non dubium quin faciebat, animo cõplectens tum quod futurum esset, tum quid esset significatione illa mutatio aquæ in vinum. Venit ad Christum, efficacissimè orat, cum summa fide summam humilitatem coniungens; tantum necessitatem aperit, reliqua omnia in eius bonitate & sapietia reponens dulcissimè, voluntatem etiam suam. Profitetur Deum, ut qui possit aquam in vinum mutare, vel vinum planè creare: simul hominem, à quo Mater petere audeat. Respondet IESVS: *Quid mihi & tibi est mulier? nōdum venit hora mea.*

Gloria hæc est Christi, & Matris dignatio, ut profiteatur prius suam Deitatem absque miraculo; quod fuit iucundissimum Matri. Significat ergo vtrumque: Sum Deus, & tamen tu es Mater mea; quod intellexit Virgo: Hoc verò tunc planè profitebor, cum mysterium redemptionis humanæ moriens complebo. Ibi confirmabo me hominem, te matrem meam esse. Non enim habeo ex te unde miracula, sed unde mortem obire possum.

Sed cur est hæc phrasi vsus, quæ videtur cõcitator esse, vel asperior? Nihil planè fuit cõcitatum, nihil asperum: suavissimè ad cor Matris respondit. Sciebat enim ipse facturum se miraculum: sciebat ex eius reualatione Mater virgo. Matri suavissimum erat audire Filium asserentem suam diuinitatem: magna item consolatio, nondum venisse horam passionis eius. Tu hæc nouisti Mater; simul intelligis esse necessum me providenter loqui. Nam si miraculum fecero, qui intellexerint me te rogante id fecisse, periclitari apud eos poterit fides meæ Diuinitatis, & miraculum hoc existimari humano priuilegio, non diuina mea virtute factum. Quod si accideret in primo miraculo, facilè derogaretur futuris omnibus fides: nihil enim ferè facturum sum virtute Patris mei & mea, quod non fecerint

puri homines. Simil autem agnosco te Matrem, & in gratiam tuam illud faciam miraculum: testatus tamen me meæ diuinitatis virtute illud miraculum patrare.

Dixit Mater eius ministris: *Quodcumque dixerit vobis facite.* Ostendit mysticè ad proximum illius Diuinitatem. Nihil moueamini, faciet. Sed non ex eo quod à me sumptum, sed ex eo quod à Patre cælesti habet. Quodcumque igitur dixerit vobis, facite: obedientiam illius omnipotentis date, cuius est præscribere quæ vult omnia, ut fiant, non tantum ut credantur. Vos Lutherani hoc non creditis, qui verba Christi non ut facienda, sed ut credenda solum valere contenditis. Audite miseri, sunt facienda omnia verba Christi ex eius gratia, ut nostra aqua fiat vinum, id est, ut fluxiles nostræ actiones habeant meritum vitæ æternæ. Veniamus ergo ad Mariam, ut nostræ fluxæ & frigidæ operationes fiant feruenter spirituales, per ipsius intercessionem. Vult frequenter Dominus per Matrem nobis dona largiri. sed qui ad Christum venit per Matrem, obseruet quid dixerit Mater: *Quodcumque dixerit vobis, facite*: quasi dixerit, si velitis vestras petitiones consequi, facite quodcumque filius meus vobis dixit. Hi ministri quid aliud quam representant Euangelij, & Ecclesiæ Catholicæ futuros ministros, & eos præsertim, qui ad perfectionem homines essent adducturi?

Sex hydriæ, sex sunt ætates ad finem vsque mundi: duæ metretæ, duo genera operum, per quæ præceptis Dei & Ecclesiæ obire debemus; qui est necessarius numerus: tertius consiliorum non est necessarius singulis. Hæc quatumcumque conemur nos, aqua est, non nutrit, non roborat, non lætificat: gratia Christi facit vinum ex nostra aqua. Et hoc quidem omni ætate fecerat Deus; verum ita fecerat, ut si ad Euangelicam perfectionem conferas, illud vinum deterius fuerit. Propterea inducitur ut Architriclinus sua admiratione profiteatur, melius esse vinum noui quam veteris Testamenti, vberiorque gratiam, & perfectius in nouo obseruari præcepta atque consilia.

Adde quòd hoc miraculo Christus docuit, præstantiorem esse virginitatem castitate tori. Illam esse vinum, hanc aquam. Sed ita tamen, ut à Christo in vinum possit speciali priuilegio conuerti, ut ratum matrimonium in Religionis statum, soluto vinculo: eorum etiam

etiam in omnem continentiam, vinculo stante; ut in Apostolis, in aliis item piis hominibus solet.

Hoc fecit initium signorum, &c.

Quo signo maxima mysteria confirmavit Christus. veritatem suæ & Diuinitatis, & carnis asseruit: præceptorum ac consiliorum doctrinam docuit præclarissimè: probauit matrimonium, prætulit illi virginitatem: luxum mundi & delicias emendauit: orationem ad Sanctos, & horum intercessionem approbauit: breuiter legem suam &

gratiam, quasi quodam compendio, præstruxit.

Ad præsentiam, ad actiones, ad verba IESV, virginis Matris, & aliorum applica sensum spiritus, id est, mentem deuotam & piam. collige inde amorem in Christum, imitationis desiderium, animum maiorem illum sequendi. Mariæ laudes canes, miraberis omnia, miscebis te ministris, summa cum humilitate inferues Christo ad mensam ac discipulis, sedulo aderis virgini Matri ad omne ministerium.

ELICIENDA EX MEDITATIONE.

Quid per te non sperabimus sacrosancta virgo Mater, quæ à Filio etiam vinum pro nuptiis impetraisti, & ita impetraisti, ut esset illa mutatio plena mysteriis? Impetra aquam nostram, pia Mater misericordiae, in vinum mutari, id est, nostras fluxas, frigidas, & effœtas operationes in omnem perfectionem conuerti, & amorem sæcularis vitæ in Religionis & perfectionis, & carnis propagationem in spiritus. Omnia per ipsam petamus fratres à Filio, firma spe pleni, quòd simus omnia consecuturi.

Verum audiamus, quid ministris respon-

derit; ac similiter credamus nobis à sancta Virgine responderi. Si velimus ipsam pro nobis orare, si à Filio impetrare, illam vim impetrandi adhibeamus nostris orationibus, quæ est maxima: Faciamus, quæcumque nobis dixerit Filius. Qua spe confirmati, & singuli vocationi suæ instantes, petamus à Christo, petamus per Mariam matrem omnem vitæ emendationem, omnem vitæ perfectionem, ad maiorem gloriam Dei omnipotentis, & plurimum animarum salutem & perfectionem. Amen.

DOMINICA TERTIA
POST EPIPHANIAM.

Mundatur Leprosus.

MATTH. VIII. MAR. I. LVC. V. Anno XXXI.

In xij. imaginem Adnotatiuncula.

xij.
26.

- A. Thabor mons, vbi Christus Apostolos docuerat.
- B. Locus campestris ad montis radicem.
- C. Capharnaum, quo iter habebat IESVS.
- D. Domuncula leprosi extra Capharnaum.
- E. Leprosus adorans Christum sanatur.
- F. Leprosus Ierosolymam iussus proficiscitur.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. I. MATTH. VIII. LVC. V.

CVM autem descendisset
IESVS de monte, b fecutæ sunt enim turbæ multæ.

Et factum est, cum
esset in vna ciuitatum,
& ecce vir plenus lepra,
& videns IESVM,

Et venit ad eum Leprosus & ecce Leprosus veniens,

deprecans eum: & genu flexo dicit ei: adorabat eum, dicens:

& procidens in faciem,
rogauit eum,

Dñe, si vis, potes me mundare.

IESVS autem misertus eius extendit manum suam: & tangens eum, ait illi: Et extendens IESVS manum, tetigit eum, dicens: Volo: mundare.

Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra, & mundatus est. Et comminatus est ei, statimq; eiecit illum: & dicit ei: Et confestim mundata est lepra eius.

Et ipse precepit illi,
ut nemini diceret:

Principi Sacerdotum, & offer pro emundatione tua, quæ Et ait illi IESVS: Vide, nemini dixeris: sed vade, ostende te Sacerdoti, & offer munus, quod præcepit Moyses in testimonium illis.

ADNO-

DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.
ADNOTATIO.

Brocar.
Massius.
Hieron.
de lo.
Abul. in Io.
fuc ro.
Hieron.
Brocar.
Beda.

Matth. 4.
Brocar.

Matth.
1. 2. 3.
Mar. 1. 10.
Luc. 1. 2.
12.
Ioan. 2.

Orig.
hom. 5. ad
diuerjos.

A. Thabor mons in finibus Zabulon & Isachar, in Galilæa scilicet inferiori, à Nazareth vj. aut vij. miliaribus ad orientem, vbi habuit sermonem IESVS ad duodecim Apostolos Matth. v.

B. Locus campestris ad Thabor montis radicem est enim Thabor situs in magno campo Galilæe Esdreton, in quo descendens de monte cum Apostolis stetit IESVS, & eundem sermone iterauit ad turbam discipulorum, & copiosam plebis multitudinem.

C. Capharnaum, celebris eo tempore vrbs, in finibus Zabulon & Nephtalim, quinq. miliaribus post maris Galilæe initium, ad eius ripam ab occidente, quo iter habet IESVS cum descendisset de monte, & turbam docuisset in loco campestri.

D. Domuncula extra Capharnaum, habitaculum Leprosi, unde videns IESVM venientem, ad eum processerat Leprosus.

E. Leprosus primum genuflectit: deinde in faciem procidens adorat IESVM & ait suppliciter: Domine, si vis, potes me mundare. IESVS vero benignissime extendit in eum manum, & dicit: Volo: mundare. Describitur vero Leprosus incipiens mundari superiori corporis parte, ut intelligatur qui Leprosus fuerat fuisse mundatum. Circumstant Christum Apostoli, discipuli, turba.

F. Discendens Leprosus Ierosolymam, ut Sacerdoti se ostenderet, & munus offerret quem admodum iusserat Christus; narrat miraculum obuiis, quamquam Christus illi interdixerat.

Vt ad rem magnam & nouam, ac quasi repentiam & miram addunt Ecce duo Euangilista: Ecce Leprosus, quæquam ad logè maiora usurpatur Ecce: ut Ecce virgo concipiet: Ecce Magi ab Oriente venerunt: Ecce aperti sunt ei cæli: & Ecce vox de cælis dicens, &c. Ecce ego mitto Angelum meum: Ecce ascendimus Ierosolymam: Ecce ancilla Domini: Ecce euangelizo vobis gaudium magnum: Ecce positus est hic in ruinam: Ecce merces vestra multa est in cælis: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi: Ecce filius tuus, ecce mater tua. Magna sunt hæc omnia Ecce, noua, & quasi repentina & mira, magna continent mysteria: Sed suam etiam habet magnitudinem, suum mysterium Ecce hoc nostri Leprosi. Venit enim ad IESVM, traxit eum Pater æternus, agnouit eius esse Filium IESVM: propterea illi genu flectit, ante illum proiecit se in faciem, ita illum orat,

ita ab illo petit ut à Deo. Nōne hæc magna sunt, noua, inusitata, inasperata? An non magna cognitio, quæ tam difficulter, tam raro aliis contigit, non facile etiam Apostolis? Ad hæc, nondum dixerat Apostolis: Quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. non dixerat Petro: Tibi dabo claues Regni cælorum. non illa verba, quibus instituit Pœnitentiæ Sacramentum: Quorum remiseritis, peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt: & iam per miraculum Leprosi designat Pœnitentiæ Sacramentum, & quasi primis lineis effigiat. Quorsum enim attinet homo plenus lepra, nisi ut hominem significet peccati corruptione infectum. Quid veniens ad IESVM, nisi quod ex cognitione peccati venit ad Medicum? Ad IESVM enim venit peccator, vbi ad Sacerdotem venit confessurus sua peccata.

Quid verò est, Videns IESVM nōne IESVM cognoscens, & eius misericordiam, eiusq; diuinitatis viriutem? in illum coniciens omnem spem suam, illius amorem cordi imprimens? Ex hac porrò cognitione sese abiicit coram IESV, illum adorat, illum ut auctorem bonorum omnium veneratur: quod non solum ex parte, facit genu flectens, sed toto animo, tota mēte, tota voluntate, omnibus viribus in terram se proiciēs. qui esse debet peccatoris in contritione sensus, ut Deum reueratur, & amet, & illum se offendisse agnoscens peccator, se toto pectore abiiciat, ac peccata desleat cor à Deo & Christo eius. Nā quod plenus lepra hæc faciebat, id significat esse sacerdoti manifestanda peccata omnia particulatim.

Addit orationem (etiam si superiora iam fuerunt orationes) dicens, id est, corde & verbo pronuncians: Domine. Nō enim aliam potentiam appello, quàm tuam voluntatem. Tua potentia tua est voluntas, in tua voluntate est omnis virtus & potentia. Tu es enim vis infinita Patris. Do tua voluntati omnem gloriam. Nō peto ut me munda quia veni ad te, quia in te sunt coniecti & confidentes oculi mei, non quia genu flexi, nō quod proieci me ad pedes tuos omni ex parte supplex, quæ omnia meā exprimunt petitionem & meum animum, non quod te deprecer, quod te rogem: sed ad tuam voluntatē omnia consero, omnia illi subiicio, unde hæc omnia valent quod valent, quod vis ut valeant: vis autem per tuam passionem & mortem. Fac igitur, munda me propter temetipsum, Domine.

Chriſto.
in 8. cap.
Matth.
Gloſ. ord.
Theoph.
Euth. in
idem cap.

fac propter tuam voluntatem, illi sit totius meae salutis gloria. Similiter peccator, mundari cupiens à lepra, dicat quod dicere quidem debet.

Quid ad haec IESVS: Misertus eius extēdit manū suam, & tangens eum ait illi: volo, mūdare. Quae cum dixisset, statim discessit ab eo lepra. Myſteria eximia haec sunt, & myſteria ſimilia in ſacramento Pœnitentiæ designant. Miſeretur leproſi primū Chriſtus, & eius videt contritionem & orationem, & communicat illi ſuam miſericordiam, applicat illi paſſionem ſuam, & ſuſcipit in ſe eius peccata. Extendit videlicet in animam peccatoris vim ſua paſſionis, qua illam tangit, hoc eſt, animae eius gratiam ſuam inſundit. Haec explicantur, cum deinde dicit: volo. A mea voluntate tua ſanitas & ſalus pendet: hanc voluntatem tibi applico, vim videlicet inſinitam, qua & tui ſum miſerius, & extendi ad te manum meam, & tetigi te. Eſto igitur mundus à lepra tua, à peccatis tuis, quod ſignificat ſacramenti formā: Abſoluo te à peccatis tuis. Sub-

ditur autem: Statim diſceſſit ab eo lepra. quae efficitur eſt ſacramenti, & operis operati. Ipſo enim factō ſacramenti dimittuntur peccata diuina virtute. Haec ſunt myſteria illius Ecce: magnum planè Ecce.

Ceterum quod apud Marcum comminatur ſanato leproſo Chriſtus, & illum eiicit, vim illam habet: Praecipiebat Chriſtus leproſo, ne cuiquam diceret miraculum, ſed prius oſtenderet ſe Sacerdoti ſecundum legem, quam voluit omnino ab eo ſeruari. Non enim ſoluebat leproſum lege quae erat de leproſis, nec volebat fieri libertatem à legis obſeruatione diſcedendi, propter dona quae accipiebant qui ſanabantur: nobis verò exemplum ponebat ſapienter IESVS, & doctrinam tradebat, ne quo pacto ex donis à Deo acceptis in altum tolleremur, & ab Eccleſiæ obedientia diſcederemus: ſimul providebat, vt non neceſſariam occaſionem ne daret Iudaeis, vnde offendi poſſent, praſertim ad initia Euangelicæ praedicationis.

MEDITATIO.

Sine lepra quidem creatus eſt Adā, ſed nos ſomnes heu, leproſi generamur, in peccato, ſcilicet, per illius peccatum. Peccati verò lepra etiam ſi baptiſmus ſanet, relinquitur tamen in nobis alia lepra ex peccato profecta, & ad peccatum inclinans inſolenter, Concupiſcentia. Leproſa eſt anima noſtra, leproſa potentia, addimusque nos continenter noſtras operationum & habituum noſtrorum lepras. Inſelices, quis non liberabit à corpore mortis huius & leprarum? Gratia Chriſti, ſimiliter atque illum leproſum à ſua lepra: modò ſimiliter

aspiciamus ad IESVM, eum adoremus, genua cordis ante ipſum flectamus, ante ipſum proſtramus, ſimiliter atque ille oremus, excelſo quodam ſenſu fidei & profeſſione.

Tua potentia IESV Chriſte eſt tua volūtas; vtraque eſt inſinita. Velis me mūdare, Domine, & fac vt ne ego impediam, ne velis quod ſemper vis: & ecce mundor tactu tuae virtutis. Tange cor meum Domine, & non nocebit mihi concupiſcentia, ſed ad virtutem exercebit potius, & alia lepra ſanabuntur omnes.

EADEM DOMINICA TERTIA

POST EPIPHANIAM.

Sanatur ſeruus Centurionis.

MATTH. VIII.

LVC. VII.

Anno XXXI.

In xiiij. imaginem Adnotatiuncula.

xiiij.

27.

- A. Capharnaum.
B. Seniores Iudaeorum, quos primū miſerat Centurio.
C. Hi, tum alij quos rurſum miſerat, orantem IESVM.

- D. Centurio ipſe conſequitur, & orat IESVM.
E. Fidem eius IESVS miratur, & laudat.
F. Domi puer Centurionis illo abſente ſanatur.
G. Reuertuntur omnes domum.

EVAN-

DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.
EVANGELII MISSÆ SECUNDA PARS.

MATTH. VIII.

LVC. VII.

Cum autem impleſſet omnia verba ſua in aures plebis,

Cum autem introiſſet^a Capharnaum,intraſſit^a Capharnaum. Centurionis autem cuiusdam ſeruus malè habēs, erat moriturus: qui illi erat pretioſus.

Et cum audiſſet de IESV, miſit ad eum^b Seniores Iudaeorum, rogans eum vt veniret, & ſaluaret ſeruum eius. At illi cum veniſſent ad IESVM, rogabant ſolicite, dicentes ei: Quia dignus eſt vt hoc illi praſtes. diligit enim gentem noſtram: & ſynagogam ipſe adificauit nobis. IESVS autem ibat cum illis. Et cum iam non longè eſſet à domo, miſit ad eum Centurio amicos, dicens: Domine noli vexari: Non enim ſum dignus vt ſub tectum meum intres. propter quod & meipſum non ſum dignum arbitratus, vt venirem ad te:

acceſſit ad eum^d Ceterio, rogans eum, & dicens: Domine, puer meus iacet in^f domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi IESVS: Ego veniam, & curabo eum. Et reſpondens Centurio, ait: Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum: ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus. Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me milites, & dico huic: Vade, & vadit; & alij, Veni, & venit; & ſeruo meo, Fac hoc, & facit.

ſed dic verbo,

Audiens autem IESVS^e miratus eſt, & ſequentibus ſe dixit:

Quo audito IESVS & conuerſus ſequentibus ſe turbis

^e Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Iſrael. Dico autem vobis, quod multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Iſaac, & Iacob in regno caelorum: filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & ſtridor dentium. Et dixit IESVS Centurioni: Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſanatus eſt puer in illa hora.

nec in Iſraël tantam fidem inueni.

^g Et reuerſi, qui miſi fuerant domum, inueniunt ſeruum, qui languerat, ſanum.

E 4

ADNO-

ADNOTATIO.

A. **C**apharnaum, de qua urbe superiori annotatione dictum est.

B. Seniores Iudaorum, quos miserat Centurio, Christum sollicitè rogantes ut veniret, & seruum ipsius paralyticum sanaret. Venit IESVS cum Senioribus versus Centurionis domum.

C. Seniores illi, tum alij amici, quos denud miserat Centurio, cum non longè ab eius domo abesset IESVS, rogantes IESVM.

D. Postremò Centurio ipse anxio animo subsecutus est, & ad genua IESV prouolutus exponit aliud nihil, quàm puerum suum paralyti malè torqueri.

E. IESVS verò, cum obtulisset se venturum & sanaturum eum, & Centurionis audisset respòsum, conuertitur ad turbam, prædicans Centurionis fidem, & continuò famulum sanat absentem. Quòd annotatur venisse ipsum Centurionem, nò misisse tantum seniores, deinde amicos, pulchrè exponit Euthymius. Placet alioqui ratio illa, ut, si quando videantur non nihil Euangelista discrepare, aut aliter narrare historiam, eò spectemus, si simul utrumque constare possit: ut hoc loco, nihil est incommodi, si utrumque asseramus, & per alios, & per se accessisse Centurionè. Certè quod scribit Mattheus dixisse IESVM Centurioni (Vade, sicut credidisti fiat tibi) aptius videtur illi conuenire pro sua persona, quàm senioribus vel amicis pro aliena. Iam quòd hic nò vsurpetur Ecce, ut in mundatione leprosi, cum hic res item magna, noua, sub-

ita, & mysterio plena enuncietur (Nam Centurio hic Gentes magna fide Euangelium recepturas aperire significat) facit admiratio Christi, ad rem scilicet magnam, nouam, subitam, ad mysterium, facit Christi laudatio, qua fides Gentium crediturarum anteponitur Iudaorum fidei. Quòd enim Ecce, maius dici potuit, quàm istud, Christi ore non dictum, sed re ipsa luculenter expositum? Ceterum Christi admiratio illa vera erat, ut verè profecit IESVS atate, sapientia, & gratia. Nam præterquam quòd ipse perfectè nouerat omnia antequam fierent, nouerat simul qua fiebant cognitione per sensus ex rebus ipsis accepta. Perfectè enim simul operabantur ipsius sensus externi, interni, intellectus agens, item possibilis, & voluntas in perfectiora opera exibat. Huiusmodi verò Christi operationum ratio accipieatur ex rerum qua occurrebant exigentia & ratione. Hoc verò loco res admirationem exigebat: quare Christus verè admiratus est, etiam si alias non admirabatur: ornabatur enim anima Christi varietate excellentium operationum præclarissima.

F. Domus & cubile ubi iacebat paralyticus, unde ad verbum Christi surgit incolumis: rei miraculo stupent domestici.

G. Serui Centurionis, quos verisimile est missos ut renunciarèt hero sanitatem pueri, ad Centurionè veniunt, deinde Centurio, & quos miserat, omnes domum reuertuntur, & inueniunt seruum qui languerat sanum.

rantur. Reliqua, etiam si taceamus, tu scis; & quid tacentes clamemus audis, & vides: omnia potes, infinitè bonus & benignus es. Suauissimè respondebit nobis IESVS: Veniam in animam vestram, illam ego sanabo præsens. Hic sensus spiritualis, & gratia excitata humilitate facit, ut vis diuina nostris potentiis ingeneretur, sanet potentias nostras Christus, ornet nostram fidem, nostras virtutes, nostras operationes acceptas habeat sua benignitate infinita.

DOMI-

DOMINICA QVARTA
POST EPIPHANIAM.

Sedat procellam maris IESVS.

MATTH. VIII.

MARC. IIII.

LVC. VIII.

Anno. XXXI.

In xiiij. imaginem Adnotatiuncula.

xiiij.

29.

A. Capharnaum, vnde IESVS nauim descendit.
B. Regio Gerasenorum.
C. Quatuor venti è suis sedibus erumpunt.
D. Mare atroci tempestate agitur.

E. Nauis impletur fluctibus; periclitantur.
F. IESVS dormit in puppi.
G. Discipuli perturbati excitant eum, petunt opem, consequitur tranquillitas.
H. Alie naues idem passæ.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. IIII.

MATTH. VIII.

LVC. VIII.

Ascendente IESV in nauiculam, secuti sunt eum discipuli eius.

Factum est autè in vna die: & ipse ascendit in nauiculam, & discipuli eius:

& ait ad illos:

Transfretemus trans stagnum.
Et ascenderunt.

Et nauigantibus illis, obdormiuit:

& descendit procella veti in stagnum, & complebantur, & periclitabantur.

Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut nauicula operiretur fluctibus; ipse verò dormiebat.

Et accesserunt ad eum discipuli eius, & fuscitauerunt eum, dicentes:

Domine, salua nos, perimus.

Et dicit eis IESVS: Quid timidi estis, modicæ fidei? Tunc surgens, imperauit ventis, & mari,

Accedentes autem

Præceptor, perimus:

At ille surgens, increpauit ventum, & tempestatem aquæ, & cessauit:

MAR-

MAR. IIII.

MATTH. VIII.

LVC. VIII.

Et ait illis:
Quid imidit estis?
necdum habetis fidem?

& facta est tranquillitas magna.
Porro homines mirati sunt,

et facta est tranquillitas.
Dixit autem illis:
Vbi est fides vestra?
Qui timentes, mirati sunt
ad inuicem, dicentes:

Et timuerunt timore magno:

Et dicebant ad alterutrum:

Quis putas est iste?
quia & ventus, & mare

dicentes:

Qualis est hic,
quia veteri & mare obediunt ei?

Quis putas hic est,
quia & ventis & mari imperat,
& obediunt ei?

ADNOTATIO.

A. Capharnaum, unde creditur nauim conuoluisse IESVS cum discipulis, ut transmitteret in regionem Gerasenorum.

B. Regio Gerasenorum, in aduerso maris litore ad Orientem.

C. Quatuor venti, à quatuor cardinibus cæli in mare sauietes.

D. Mare atroci tempestate iactatum, vnde ingentes, horrida rerum facies.

E. Nauis non solum tempestate exagitatur, sed ferme fluctibus irruentibus impletur: omnia in extremo periculo.

F. Discipuli, cum non possent violentia maris obsistere, nec clauum tenere gubernator, perterrefacti omnes IESVM excitant à somno, ac turbulenter exanimati clamant, alij: Domine salua nos, perimus. alij: Magister, non est tibi curæ quod perimus: alij: Præceptor, perimus. Ingens metus & trepidatio exprimebat animorum sensus, & exponebat fidei imperfectiorem, qua laborabant magis quam metu. Nam in verbis Domine salua nos, fides est: in voce perimus, fidei infirmitas. Rursum in dictione Magister, aliquid est fidei, non plena fides; ut qua agnoscit solam doctrinam, non salutem. Non est tibi curæ, prouidentiam laedit: perimus, diffidentiam prodit: denique, perimus, virumque.

G. IESVM considera, prius quidem suavissimè in puppi declinato capite in cervical, vulgare scilicet & nauticum puluinar, dormientem: nisi velis ligneum fuisse cervical in puppi fabricatum, ex Theophylacto & Euthymio: Deinde placidissimè oculos aperientem ad clamorem discipulorum: Deinde surgentem, & discipulos è ve-

stigio increpantem, mari pro imperio minitantem, obiurgantem ventos & mare: Tace, obmutescere. Ad hæc verba IESV ventus cessat, fluctus subsidunt, mare componitur, fit amenissima tranquillitas. Christus autem rursus obiurgat discipulos. In initio quidem usus est increpatione, ut illorum animos liberaret à metu, & disponderentur ad miraculū excipiendū & intelligendum: postea verò eò attinet obiurgatio, ut animo iam quieto intelligat suam fidei infirmitatem, & fidem confirmet, ac parati sint ad alias animi perturbationes fidei perfectione, & animorum alacritate in Christo superandas.

Mirantur homines, etiam qui simul nauigabant, præcipue verò Apostoli, qui vim miraculi senserant: quod planè significat Lucas, qui vbi posuit Christi secundam increpationem, Vbi est fides vestra? Timentes, inquit, & timore quidem magno, addit Marcus, mirati sunt. Rectè timor hic magnus dicitur: quia timor erat profectus ex fidei perfectione, erat timor, qui ad excellentem venerationem Christi, & sui abiectiōem spectabat. Fecerat enim magnitudo miraculi, & efficacia reprehensionis Christi, ut in Dei maiorem cognitionem & Christi leuarentur, & se indignos planè reputarent, qui cum tanta maiestate essent. Successerat timoris perfectio imperfectiōi. Aliorum erat timor imperfectus, sed mirabantur omnes, Apostoli tamen admiratione quadam laudis & deuotionis. Suspensi enim potentia diuina contemplatione, infirmitatem eius laudabant, qua captum omnem humanum superabat: vnde summam animi pietatem & deuotionem concipiebant, atque exultationem in Christo.

Quis

Quis putas hic est? Nos non intelligimus, credimus tantum; vnde nonnihil intelligentia nobis aperitur: sed quæremus semper cum summa admiratione; Quis est hic? Quin Angeli, qui similes eius facti sunt, & vident eum sicuti est, perpetuò dicunt: Quis est hic? & continenter Dei magnitudinem admirantur, quia nullus

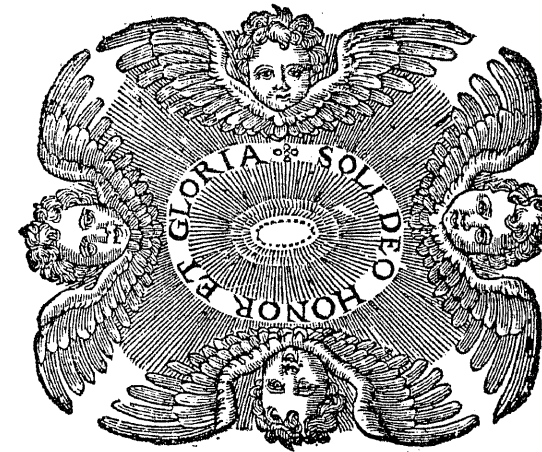
eius videt diuinitatē quantum videri potest, hoc est, planè infinite. Propterea de se Deus non capit admirationem, creatura omnis capit. Omnis creatura semper dicit: Quis est hic?

H. Aliæ nauicula, quæ simul nauigabant, idem passæ atque illa Christi, eadem malacia & tranquillitate fruentes.

MEDITATIO.

AD Ecclesiam quidem, ad eius pastores, ad Christum permittentem tempestatem Ecclesiæ & sedantem, hæc referri possunt: sed nos ad nos applicemus. Sanat quidem nostram lepram, & nostram paralytim IESVS pro hac mortalitate, sed vult nos nauigare, laborare, contendere per hoc mare in terram viuientium. præsens quidem nobis est, sed non nunquam aufert spiritus consolationem & sensibilem gratiam, quasi nobis obdormiat, vel nostra culpa, vel sua prouidentia in nos. Consolatione verò de-

stituti facilè tentamur & periclitamur. Quid igitur? agnoscamus semper nostram infirmitatem, & periculum nobis semper impendens. Assuescamus, quoad poterimus continenter intimo sensu ad Christum clamare: Domine salua nos, perimus. Excitabit Christum humilis oratio, & nostri periculi viuida conscientia. Sedabitur tentationum tempestatem: nostra anima in tranquillo nauigabit, agnoscet suæ fidei & virtutum imbecillitatem, parabit se ad futuram tempestatem superandam.

DOMI-

DOMINICA QUINTA
POST EPIPHANIAM.

Parabola de zizaniis.

MATTH. XIII.

Anno XXXII.

In xv. imaginem Adnotatiuncula.

xv.
39.

A. IESVS è nauis ad Capharnaum docet.	F. Paterfamilias prohibet fieri.
B. Paterfamilias bonum semen seminans.	G. Seges matura.
C. Demon zizania seminat ibidem noctu.	H. Paterfamilias iubet
D. Seges maturescens.	I. Zizania collecta comburi.
E. Serui mirantur nata esse zizania, eaq; volunt eradicare, & agrum a noxiis herbis perpurigare.	K. Triticum condi in horreum.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XIII.

ALIAM parabolam^a proposuit illis, dicens: Simile factum est Regnum cælorum^b homini, qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines, venit^c inimicus eius, & superfeminavit zizania in medio tritici, & abiit. Cum autem creuisset^d herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt & zizania. Accedentes autem^e serui patrisfamilias, dixerunt ei: Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Serui autem dixerunt ei: Vis, imus, & colligimus ea? Et ait: ^f Non: ne forte colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticum. Sinite vtraque crescere vsque ad^g messem, & in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, & ^h alligatè ea in fasciculos ad comburendum; triticum autemⁱ congregatè in^k horreum meum. Tunc, dimissis turbis, venit in domum: & accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes: Ediffere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait illis: Qui feminat bonum semen, est^b filius hominis. Ager autem, est^c mundus. Bonum verò semen, hi sunt filij Regni. Zizania autem, filij^f sunt nequæ. Inimicus autem, qui feminavit ea, est^c Diabolus. Messis verò, ^g consummatio sæculi est. Messores autem, Angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur; sic erit in consummatione sæculi. ^h mittet filius hominis Angelos suos, & ⁱ colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem: & mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Tunc^k iusti fulgebunt sicuti Sol in regno Patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.

ADNO:

DOMINICA QUINTA POST EPIPHANIAM.

61

ADNOTATIO.

Mar. 4.

AIESVS in nauis ad littus alligata apud Capharnaum sedens & docens: iuxta ipsum astat discipuli, in littore verò plurima hominum turba: ibi enim dixit zizaniorum, & alias parabolæ. Porro zizanium lolium esse scribit Basiliius in v. Homilia hexameri, & Ambrosius in suo hexamero cap. x. lib. iij. Quæ igitur est apud Dioscoridi, ea est zizanium; ita dictu Græcè, quod frumentum corrumpat. Et tamen, si Theophrasto credimus, mutatur nonnunquam in triticum, rursus in aram triticum: qualem mutationem probare videtur Basiliius eodem loco. nam triticum mutat in triticum nigrum, quod ἀσπρον vocat; & rursus in frumentum dicit redire. Ad quod alludere videtur Chrysostomus exponens hæc parabolam: ait enim: Quid est quod ait, Ne eradicetis simul & triticum? Certè, aut quia si arma capitis, necesse est cum hæreticos trucidatis, multos simul Sanctorum interire; aut quia ab ipsis zizaniis verisimile est multos in triticum conuertendos. Si ergo præuenientes euellit, & frumenta deperibunt, quæ à commutatis zizaniis prouenirent. De quo Chrysostomi loco inferius. Veru subdit apertè Basiliius, superiori loco, zizania non è tritico mutato, sed ex origine sua principioq; nasci, propriumq; suum obtinere semen. Quare de hoc zizanio intelligenda erit parabola Euagelij, hoc est, de hac ratione aræ siue lolij, non de Theophrasti: quæ tamen non tam est mutatio natura vnus in aliam, quàm eiusdem deprauatio & restitutio. Illam igitur esse rationem zizaniorum apertè ex descriptione parabola, atq; eius expositione colligitur. Facit enim suam sementem Diabolus, & Christus suam. Christi semen est omnis propagatio boni, Diaboli omnis mali. Porro lolij si multum accipiat panis, inebriat; caput graui somno & vertigine afficit, visum obtenebrat: quæ nostri zizanij declarant effectus disertè, hæreseos præcipuè, tum omnis etiam peccati. Nec multum necessum est adesse zizanij, ut hæc mala proueniant. omnis enim hæresis, & omne peccatum, illas generat pessimas animi deprauationes; eò copiosius, quo est grauius.

Mattiol. in
Diofcor.

B. Paterfamilias, qui bonum semen in agro suo seminauerat.

C. Ager, ubi sementem bonam seuerat Paterfamilias, & in eodem teterrimus Demon zizania noctu, cum homines dormirèt, spargens.

D. Idem ager, ubi iam herba creuerat, & iam seges ad maturitatem appetebat. Non enim potuit eodem loco sementis & seges describi.

E. Serui mirantur nata esse zizania, & illa volunt herbescentia adhuc colligere, atque agrum noxijs herbis expurgare.

F. Paterfamilias illud fieri prohibet, ne forte simul triticum cum zizaniis eradicetur; sed potius sinenda zizania ad messem vsque crescere. Nihil autè hinc verendum, ne de hæreticis supplicium accipi non possit, & debeat: neq; enim Christus prohibet zizania eradicari, nisi si aliter extirpari non possint, quàm eradicato simul tritico. Quare, si excindi hæreticus ita possit, ut non solum non simul excindatur Catholicus, sed conseruetur etiam in fide & pietate, ac proficiat; quis non intelliget hoc voluisse Christum, & hæc esse rationem qua sapienter & pie vititur Ecclesia in damnatione hæreticorum, ex germana Christi & pura doctrina? Nam si non potest animaduertere in hæreticos sine sua iactura; non animaduertit. Atque adèd cum semper damnet hæreticos culpa grauisima, & gladio suo feriat spiritali, non semper capitis pœna plectit. Nam eorum multitudo aliquando, vel potentia facit, ut in illos ultimam pœnam persequi non possint Catholici Principes, vel sine graui detrimento non possint. Ad quod respexit Chrysostomus, quem admodum ad illud, ut spem non extinguant, si qua haberi possit de hæreticorum conuersione. Quod etiam Ecclesia curat magna cum charitate & sapientia, ubi hæreticos priusquam damnandos capitis tradat, ad pœnitentiam inuitat; nec punit, donec iudicet nihil præterea esse expectandum. Quod etiam Inquisitores usurpant, ubi delatos hæreseos in carcere diu detinent, & frequenter admonent salutariter & mansuetè, & ipsorum aliqui opportunè pœnitentiam recipiunt. Denique nihil in hæreticos designatur, quod ex doctrina & verbo Christi non accipiat auctoritatem. Cuius rei iudicium atque arbitriū planè videtur reliquisse Ecclesia sua sponsa Christus. Nam cum reliquas partes parabola exponat; illud tamen, quod erat in parabola, non declarat: quid sit, quod serui Patrisfamilias volunt ante messem zizania colligere. Quod cum non facit aliter quàm parabola indicat, absque dubitatione relinquit iudicandum Præpositis Ecclesia sua, quæ sint relinquenda zizania

F ad

ad consummationem seculorum. Illud tamen dixerit denunciatur, qui poenas non dederint ante mortem, illos nisi respiciant, post mortem esse daturus, nec vllum illis futurum effugium à facie iræ Domini.

G. *Seges matura.*

H. *Paterfamilias imperat seruis, ut primum Zizania colligant, & illigata in fasciculos comburant, triticum verò cōdant in horreum.*

I. *Iussu exequantur serui, & comburunt zizania.*

K. *Triticum autem condunt in horreum.*

MEDITATIO.

Planè sapienter atque vtiliter facis bone IESV, vbi in mundum, in Ecclesiã etiam, immitti à Diabolo mala permittis, & ea finis crescere ad consummationem vsque seculorum; ne iacturam scilicet faciant Electi tui vtilitatis, quam illinc de tua gratia capeffere possunt. Ita elucet tua iustitia, tua benignitas, prouidentia tua infinita. Similiter Domine in nobis agnoscimus à te fieri. Sæuit in nos relicta ex originali peccato concupiscentia; sæuiunt alia peccata, & corruptiones ex his pro-

uenientes: infert tentator Dæmon tentationes ac perturbationes; carnem, mundum, quid mali in nos non armat. Sed hæc ille facit sua malitia; tu permittis tua bonitate & prouidentia. At insensati nos turbamur, quasi illa nobis non sint salutaria, & quæ ad meliora nos quasi adigant. Omne igitur gaudium existimabimus, magne IESV, per te, & in te, vbi in varias tentationes inciderimus: tu nobis adsis, nobis fructum tentationis reponas optatum tua benignitate infinita.

DOMINICA SEPTVAGESIMÆ.

De conuentione ex denario diurno.

MATTH. XX.

Anno XXXIII.

In xvi. imaginem Adnotatiuncula.

xvi.

72.

- A. IESVS in itinere à Galilæa ad fines Iudæe trans Iordanem docet.
 B. Paterfamilias primo mane conducit operarios.
 C. Idem facit hora tertia.
 D. Idem sexta.
 E. Idem nona.
 F. Tandem circa horam vndecimam idem facit.

- Designantur autem hora in circulis per Solem super horizontem.
 G. Vineæ, quæ mittuntur operarij, & variè occupantur.
 H. Dominus vineæ, sive Paterfamilias præscribens Procuratori.
 I. Procurator exequitur mandatum, & equaliter omnibus enumerat: primi conqueruntur, &c.

EVAN.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XX.

In illo tempore dixit IESVS discipulis suis: Simile est regnum cælorum homini^b Paterfamilias, qui exiit primo^b manè conducere operarios in vineam suam. Cōuentione autem facta cum operariis ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa^c horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis: Ite & vos in vineam meam, & quod iustum fuerit, dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa^d sextam & e^c nonam horam: & fecit similiter. Circa^f vndecimam verò exiit, & inuenit alios stantes, & dicit illis: Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite & vos in vineam meam. Cùm serò autem factum esset, dicit^h Dominus vineæ procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens à nouissimis vsque ad primos. Cùm venissent ergo qui circaⁱ vndecimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. Venientes autem & b^b primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi: acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus Patremfamilias, dicentes: Hiⁱ nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos^b nobis fecisti, qui portauimus pōdus diei, & æstus: At^h ille respondens vni eorum, dixit: Amice, non facio tibi iniuriam: nōne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huicⁱ nouissimo dare, sicut & b^b tibi. Aut non licet mihi quod volo, facere? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sicerunt nouissimi primi, & primi nouissimi: multi enim sunt vocati, pauci verò electi.

ADNOTATIO.

- Matth. 19. **A.** IESVS cum discipulis in itinere à Galilæa ad fines Iudæe trans Iordanem, vbi hanc parabolam dixit paulò antequam Lazarum suscitaret mortuum.
 Appositè autem & salutariter in Septuagesima hoc Euangelium proponit sancta mater Ecclesia, ad animos filiorum suorum ad pœnitentiam reuocandos. Incipit enim Missa à terrore Mortis & Inferni, qui stimulus ad pœnitentiam est vehemens. Cùm enim sint plurimi qui toto anno, vel nihil, vel tenuiter de pœnitentiæ virtute, quæ est dolor peccatorum vindex, cogitent, nihil de pœnitentiæ Sacramento, nihil de huius partibus; alij verò sint qui pœnitentiam exercent: utrosq; grauissimè officij admonet parabola Euangelica. Hos, ne nimium sibi fidant, sed in humilitate, cum timore & tremore suam salutem operentur: illos, ne propterea animos despondeant, quòd tardè videatur ad pœnitentiæ opera venire, ad gratiam esse respiciendum, & tempus acceptabile: nihil benignitatis à Deo non consecuturos, modo Deum etiam vltima hora anni audiant, ad operandum in vinea sua, quæ anima nostra est, vocantè: futurum ut illis etiam aquentur, qui nullo anni tempore pœnitentiam neglexisse videntur. Illud tamen

sciant, se ultimâ hac horâ vocanti singulari benignitate Christo debere singulari studio respondere, nec quicquam prætermittere eorum, quæ ab industrio & robusto vinitore desiderantur. Cum enim vim det Deus nobis omnibus si quid boni agimus, virtute etiam nos præueniat & gratia sua, & excitet ad benè agendum: homini tamen simul exerenda sua virtus est, Deo freta, & ex Deo potens; & plantanda in corde vis est à Deo oblata: pastinandum deinde est, & vis illa quasi in (scrobes, id est, in profundum cordis) desigenda & reclinanda, ut ex ea vis cordis nostri propagetur, & vires suas exequatur, in gemas exeat, vnam ostendat exorientem; initium videlicet contritionis & iustificationis. Quam cordis terram si fodias, si stercores, si occes, & glebas conteras crebra fossione (hoc est, acriore contritione peccatorum utaris) sicut pampines, & quæ non sunt vitilia perfecto fructui penitentiae abiicias; fiet ut vnam penitentiam colligas, cum labore quidem & cura, latam tamen & Deo gratam, peccatorum nimirum remissionem per eius misericordiam & gratiam.

Illud verò est summo studio animaduertendum, quod omnipotens Paterfamilias Deus dicit: Nonne ex denario conuenisti mecum? tolle quod tuum est, & vade: volo huic nouissimo dare, sicut & tibi. Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? *Aures cordis, & oculi ad Christi voluntatem, ad omnipotentiam & bonitatem conuertendi. Ille voluit nos mereri, & sibi nobiscum conuenire de denario (id est, mercede) nostris meritis reddenda, cuius est voluntas omnipotens: voluit autem, quia bonus est Paterfamilias, & animam posuit pro familia sua. Ad hoc igitur spectandum, & huius Patrisfamilias meritis fidendum dum operamur, non nostris quasi è nobis, non diuturnitati temporis, vel operis difficultati, ut illi facere videntur qui dicunt: Portauimus pondus diei, & æstus. Quæ si valent, si augent meritum, ut valent & augent, eam vim non habent ex temporis diuturnitate, non ex difficultate, sed ex Dei & Christi voluntate, bonitate, & gratia. Quò fit, ut qui synceriores & pleniores fidem, & maiorem spei & charitatis affectum adducit ad breuis temporis opera (quæ proinde videri possunt faciliora) is nihil mirum, si illis æquetur in præmio, qui prolixius quidem operati sunt, tepediùs tamen Christo gloriam sui operis dederunt, & diuturnitatis ac laboris priuilegium imperfecta cogitatione extollunt. Hæc verò significantur in illa parabolica murmura-*

tione. *Ut enim qui nimium sua opera extollit, vel illorum potiore ratione haberi existimat quam gratia, quam Dei voluntatis; is cerè de Dei prouidentia & misericordia, de meriti Christi excellentia non rectè sentit: Sic qui gloriam quidem Deo ex suis meritis tribuit, potiore diuinæ gratia rationem habendam ducit quam suorum operum, minimèque sua extollit merita; sed hæc tamen facit exiliter & imperfectè: præmio quidem non excidet, verum illud ita obtinebit, ut qui plenius, qui perfectius minore tempore sint in Christo operati, illi vel æquetur, vel proponantur. In merito igitur nostro, quod habemus in Christo, docemur grauissimè hæc parabola primas partes esse Christi & eius gratia; atque adeo quicquid in nobis habet, ratione meriti, id ex virtute & merito Christi habet, quod per eius gratiam nobis communicatur, atque in nos quasi à capite in mēbra, & à vita in palmites influit. Hinc diuturnitas temporis, hinc operationum difficultas præmium habet, hinc liberum arbitrium suam laudem. Contendendum itaque singulis est ut spiritu illud intelligant, & dicant, & agant: Vivo ego, iam non ego, viuunt verò in me Christus. Cum enim Christo cōfixus sum cruci, vino, & non vino. Vivo vitam potentiarum mearum, quæ quidem operantur spiritualiter: sed cum illa vita sit gratia, non vita humana: nec vita carnalis, mundana, vilitata; sed spiritualis, celestis, noua, sit vita Christi, quæ per gratiam, & virtutes, & Spiritus sancti dona mea est facta (ut factus nobis est Christus sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio) 1. Cor. 3. sapienter dicitur non mea vita, sed Christi. Quare vivo quidem ego, sed non vivo per me ex me: nihil enim est in me ex me, quod sit principium vita; sed in Christo. Quare viuunt in me Christus; & propterea ego non vivo, sed ipse in me: forma enim dat esse, dat etiam operari. Formam, qua sum spiritualiter, & operor, non habeo ego ex me, sed eam dat mihi Deus. Illa verò est inherens gratia, in ea vim exerit Christus in me, quæ est efficax ex eius vita & merito. Nam si dixit Christus, quam docebat doctrinam esse suam, & non suam; suam, quia ipse est sapientia infinita, non suam, qui illam à Patre acceperat per æternam generationem: simili proportionem viuimus nos, & non viuimus. Potentia enim nostra verè se mouent, & viuunt; vis tamen unde viuunt, unde se mouent, Christi est, Christus est, gratia eius est, meritum eius præstionis est. Hanc vitam cum viuamus, agnoscere semper debemus in spiritu vim in qua, & per quam*

quam viuimus: & quod viuimus, in illa vi & gratia nos viuere; unde meritum nostrum concipimus & exerimus. Nam meritum nostrum, exercitium est vite nostræ spiritualis, & actionis in Christo. Meremur nos; nam verè nostra potentia gratia cooperantur: non meremur tamen, sed meretur in nobis Christus, ut etiam viuunt; nam ex illa vita hoc meritum exoritur. Merito igitur Christi meremur nos, non nostro è nobis; ut illius vita viuimus, non nostra è nobis. Caritas enim Christi hæc est, quæ in cordibus nostris est diffusa, in qua est Spiritus sanctus, qui per eam datus est nobis. Hæc intimo cordis sensui imprimamus; & summa cum cautione & attentione de nostrorum operum, vel labore, vel difficultate, vel diuturnitate & loquemur & cogitabimus. Quò enim perfectius eam rationem quam diximus exprimemus, eò erit maius nostrum meritum, & maior merces; nec verebimur ut nos Paterfamilias æquales aliis, qui minùs laborauerunt, faciat. Neque enim obliuiscitur operis vel laboris nostri, modo ea videat à nobis præstari, quæ ipse dat ut possimus, & iubet ut debeamus, & exigit quasi dona sua, & debita nostra & merita.

B. Paterfamilias primo mane conducens in vineam operarios. Commodè porrò ex Sole distributo pro altitudine super horizontem in circulis designata sunt horæ, matutina, tertia, se-

xta, nona, undecima, & Paterfamilias quibus horis operarios conducit. In primo igitur circulo est Sol in horizonte, ita ut primum mane indicetur.

C. Idem Paterfamilias conducens homines hora tertia; hoc est, Sole existente in fine primi quadrantis super horizontem. Vtebantur enim Iudæi horologio horarum inæqualium; id est, cursu Solis super horizontem diuiso in duodecim æquales partes, similiterque sub horizonte.

D. Idem operarios vocans sexta hora, id est, meridie; Sole occupante finem secundi quadrantis, id est, meridianum.

E. Idem similiter mittit ad vineam hora nona, hoc est, sub finem tertij quadrantis.

F. Tandem hora undecima, hoc est, Sole ad occasum properante, in secundo triente quadrantis quarti.

G. Vineæ, ubi operantur conductij vinitores.

H. Dominus vineæ, præscribens dispensatori, ut operariis omnibus ex æquo singulos denarios numeret pro stipendio: simul refutans eos qui per inuidiam conquerebantur, se, qui totius diei pondus sustinuerant, nihil accipere amplius quam alios qui undecima venerant.

I. Dispensator exequens imperium Domini & singulis denarium in manum erogans.

MEDITATIO.

Ad Eph. 6. Ad Philip. pen. 2. **C**onfortemur Fratres in Domino, & in potentia virtutis eius, & misericordie; atque in timore & tremore salutem nostram operemur, optima spe pleni. Qui enim omnia in nobis ex sua eudocia & gratia operatur Deus, cum hominibus tamen conuentionem de æterna mercede operibus eorum reddenda facit. Quid hoc est miraculi? Illud videlicet: meretur Christus Dei Filius pro nobis, nos in ipso ac per ipsum, vitam æternam. Non solum autem, sed abundat eius miserationes in nos. Nam cum initio ipsi cum omnibus mortalibus conuenisset de eorum operibus, & de operum præmio, nec pactum illi tenerent; auxit tamen in illos suam gratiam identidem, & iustitiam suam apertius obtulit, per Noë, per Abraham, per Moysen, per Prophetas. Po-

stremò, cum potius reiiciendi viderentur omnes mortales; vniuersos tamen maiori benignitate complexus est Deus per Filium suum, & longè maiora præfidia ad pietatem dedit: ut temporis prolixitate opus non sit ad promendam beatitudinem, in tanta abundantia & splendore diuinæ gratiæ.

Gratias Deo agamus ex toto corde, quibus dedit, ut in acceptabile tempus, in tempus tantæ salutis incideremus; & agnoscamus similes in nobis, atque in illis fieri vocationes. Vocat enim per omnem ætatem nos Deus; semper tamen ipsi existimemus ultimam esse nostram horam, & benignissimam Dei vocationem auidè arripiamus. Quod si negligamus, finis diei nos occupabit; claudetur ianua, excludemur, interibimus.

DOMINICA SEXAGESIMÆ

Parabola feminantis.

MATTH. XIII. LVC. VIII. MARC. IIII. Anno. XXXII.

In xvij. imaginem Adnotatiuncula.

xvij.

38.

A. IESVS sedens in nauis ad littus iuxta Capharnaum docet.

E. Cadit in spinetum.

B. Agricola sementem faciens.

F. Cadit in terram bonam; & facit vnum centesimum fructum, aliud sexagesimum, &c. Parabolam explicat Christus.

C. Cadit semen in viam.

D. Cadit in petrosa.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XIII.

LVC. VIII.

MAR. IIII.

In illo die exiens IESVS de domo, sedebat secus mare. Et congregata sunt ad eum turba multa,

^a Cum autem turba plurima conuenirent, & de ciuitatibus properarent ad eum,

ita vt in nauiculam ascendens ^a sederet: & omnis turba stabat in littore:

& locutus est eis multa in parabolis, dicens.

Ecce

quædam ceciderunt secus viam,

& venerunt volucres cali, & comederunt ea.

Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram multam:

& continuo exorta sunt, quia non habebant altitudinem terra.

Sole autem orto aestuauerunt:

& quia non habebant radicem, aruerunt.

& natum aruit, quia non habebat humorem.

Et iterum cepit docere ad mare:

& congregata est ad eum turba multa,

nauim ascendens sederet in mari, & omnis turba circa mare super terram erat:

& docebat eos in parabolis multa, & dicebat illis in doctrina sua:

Audite: ecce exiit seminans ad seminandum.

circa viam,

Aliud vero cecedit super petrosa, ubi non habuit terram multam:

& statim exortum est, quoniam non habebat altitudinem terra:

& quando exortus est sol, aestuauit:

& eò quòd non habebat radicem, exaruit.

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

MATTH. XIII.

LVC. VIII.

MAR. IIII.

Alia autem ceciderunt in spinas:

& creuerunt spina, & suffocauerunt ea.

Alia autem ceciderunt in terram bonam:

& dabant fructum,

aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigessimum.

Et accedentes discipuli dixerunt ei:

Quare in parabolis loqueris eis? Qui respondens, ait illis:

Quia vobis datum est nosse mysteria regni celorum: illis autem non est datum.

Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.

Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt.

Et adimpletur in eis propheta Isaie dicentis: Auditum audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius, & auribus grauius audierunt, & oculos suos clauferunt:

nequando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & sanentur. Amen quippe dico vobis, quia multi Prophetae & iusti cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.

Et aliud cecidit inter spinas, & simul exortæ spinæ suffocauerunt illud.

Et aliud cecidit in terram bonam: & ortum fecit fructum

centuplum.

Hæc dicens clamabat:

Qui habet aures audiendi, audiat.

Interrogabant autem eum discipuli eius, quæ esset hæc parabola. Quibus ipse dixit:

Vobis datum est nosse mysterium regni Dei,

cæteris autem in parabolis: vt videntes non videant, & audientes non intelligant.

in spinas:

& ascenderunt spina, & fructum non dedit.

& dabat fructum

ascendentem, & crescentem; & afferebat vnum triginta, vnum sexaginta, & vnum centum.

Et dicebat:

Et cum esset singularis, interrogauerunt eum hi qui cum eo erant duodecim, parabolam. Et dicebat eis:

illis autem qui foris sunt,

in parabolis omnia fiunt: vt videntes videant, & non videant; & audientes audiant, & non intelligant:

nequando conuertantur, & dimittantur eis peccata.

Vos ergo audite parabolam seminantis

Omnis qui audit verbū regni, & non intelligit, venit malus,

& rapit quod seminatum est in corde eius:

hic est, qui secus viam seminatus est.

Qui autem super petrosa seminatus est,

hic est, qui verbum audit, & continuo cum gaudio accipit illud:

non habet autem in se radicē, sed est temporalis:

facta autem tribulatione & persecutione propter verbum, continuo scandalizantur.

Qui autem seminatus est in spinis,

hic est, qui verbum audit, & sollicitudo seculi istius, & fallacia diuitiarum

suffocat verbum, & sine fructu efficitur.

Qui verò in terram bonam seminatus est,

hic est, qui audit verbum,

& intelligit, & fructum adfert,

& facit aliud quidem centesimum, aliud autem sexagesimum, aliud verò trigesimum.

Est autem hæc parabola:

Semen est ^{d e f} verbū Dei.

Qui autem secus viam, hi^e sunt qui audiunt;

deinde venit diabolus,

& tollit verbum de corde eorum,

ne credentes salui fiant.

Nam ^d qui supra petram:

qui cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum:

& hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis

recedunt.

Quod autē in spinas cecidit:

hi^e sunt, qui audierunt, & à sollicitudinibus, & diuitiis,

& voluptatibus vitæ, euntes, suffocantur, & non referunt fructum.

Quod autē in bonā terrā, hi^f sunt, qui in corde bono & optimo audientes

verbum retinent, & fructum adferunt in patientia.

Et ait illis:

Nescitis parabolam hanc? & quomodo omnes parabolas cognoscetis?

Qui^b seminat, verbum seminat.

Hi autem sunt, qui circa viam, ubi seminatur verbum,

& cum audierint, confestim venit satanas,

& aufert verbum, quod seminatum est in cordibus eorum.

Et hi^d sunt similiter, qui super petrosa seminantur, verbum,

statim cum gaudio accipiunt illud:

& non habent radicem in se, sed temporales sunt:

deinde orta tribulatione & persecutione propter verbū, confestim scandalizantur.

Et alij sunt, qui in spinis seminantur:

qui verbum audiunt, & arumna seculi, & deceptio diuitiarum, & circa reliqua concupiscentia introeuntes suffocant verbum, & sine fructu efficitur.

Et hi sunt, qui super terram bonam seminati sunt, qui audiunt verbum & suscipiunt,

& fructificant,

unum^f triginta, unum^f sexaginta, & unum^f centum.

IESVS sedes in navi ad littus maris Galilææ iuxta Chapharnaū, ad turbā cōcionatur in parabolis: cū ipso sunt discipuli. Vtebatur verò parabolis & similitudinibus Christus magno mysterio, singulari beneficio. Nam cum omnem doctrinam suam miraculis confirmaret (hoc est, divino testimonio, quod erat in miraculis) & ad eius doctrinam confluerent, partim qui erāt male, partim qui erant bonæ voluntatis homines: propter hos quidem, vel usus non esset figurato sermone, vel illum explicasset in ipsa concione: sed illi in causa fuerunt ut loqueretur per parabolas, atque ut ne publicè eas exponeret: ne scilicet (quod docuerat Apostolos) sanctum daret canibus, & margaritas spargeret ante porcos. Sat ergo habuit, si quæ ad fundandū Euangeliū erāt necessaria, ea clarè doceret; & quæ ad doctrinā spiritualem alia pertinebant, ea discipulis seorsum aperiret. Propterea, cur in parabolis loqueretur, causam Christus retulit ad eos qui non poterant, aliter audire, & contrariam afferebant animi dispositionem ad audiendum Christū, qui & obicem opponebant spiritui qui loquebatur.

Mysterium igitur hoc fuit. Beneficium autem, ut qui boni animi aliquid afferebant, hi cū principū aliquod ipsis offerretur unde interrogarēt (quod habet ratio similitudinis & parabola) illud arriperent, & curarēt doceri, quod fecerunt Apostoli. Et credi potest alios auditores itidem petiisse expositionem parabolarum, vel à Christo ipso, vel ab Apostolis; & inde etiam motos ut Christum sequerentur. Hostes verò verbi & rerum spiritualium, ij beneficium item accipiebāt. Nam cum non essent apertam rem recepturi, sed potius oppugnaturi, providebat Christus ne diuinam doctrinā conculcarent, & se, vel Apostolos virulentiùs persequerētur. Cōsulebat igitur immeritis & ingratis hominibus, ne grauius peccarēt, & ut minore cū pœna perirēt. Fuit autem hæc semper Ecclesiæ prouidentia & Apostolorū, ea usus est Paulus, ea Dionysius Arcopagita.

Sed quid est, quod ad hanc, & ad aliam nullam parabolā adiungitur Ecce, quasi ad rem magnā, nouam, & admiratione dignā? Num quod aliæ per partes mysteria Christianæ fidei proponunt, hæc simul omnia complectitur, filij Dei aternam generationē, & reliquorum omnium fructum? Nam exiit, egressum unum dicit, quo ab initio à diebus aternitatis Verbum Dei prodiit; alterum verò egressum, quo venit in mundum, & semen insuitū in utero Virginis sacrosanctæ h-

mo factum est. Et verè quidem semen dicitur, ut ex quo est origo omnis fructus spiritualis, quod in terra conditum est Virginis, & suæ carnis siue humanitatis; ut esset Deus absconditus Saluator: tum etiam quod mortuum hoc semen fuit in humanitate sua, unde tulit fructū multum, mortalium saluē. Cum autem incarnatio totius sit opus Trinitatis, seminans in sua incarnatione fuit idem Dei Verbum. Ex his autem alia omnia prodeunt mysteria, omnis fructus Euangelij Dei, hinc omnes parabola. Quare illud Ecce, ad hanc cum attineat excellentissimam, ex eo ad omnes parabolas pertinet. Ceterum, ut ex ratione productionis Verbi Dei, quæ manifestationem dicit in splendoribus sanctitatis, & infinita luce diuinitatis in Deo; ita in omni verbo Dei creato, & diuinitus reuelata doctrina, illa extat ratio, ut diuina virtus in ea manifestetur & exeratur ad animorum salutem.

Iā quod Lucas, cum non scribat Ecce, dicat Christum dicentē parabolam clamasse, Qui habet aures audiendi audiat, ad eandā parabolam maiestatem exprimendam attinet. Porro autem cum quater scriptum sit dixisse Christum in Euāgelio suo, Qui habet aures audiendi audiat, (quæ est vehemens exhortatio, ut veris auribus, hoc est, cordis & spiritus audiant; non tantū carnalibus) & tantummodo in hac parabola id in-clamauerit, non absque magno mysterio id fecit Verbum infinitum. Voluit namque intelligentiā parabole è sui infinita productione ad corda nostra penetrare & imprimi. Nec sine mysterio ter preterea idem dixit Dominus. In Matth. qui-
Cap. 11.
dem, ubi predicans dignitatē Ioannis Baptiste, dixit à diebus Ioannis Regnum calorū vim pati, & violentos rapere illud, quod attinet ad
Cap. 14.
principium vitæ spiritualis. In Luca, ubi de per-
fectione vitæ differit, toto videlicet capite, sed
præsertim ex eo loco, Si quis venit ad me, ad si-
nem usque. In Marco, quando docet excellentem
Cap. 7.
viam superandi tentationes, & conseruandi vi-
tam spiritualem, vel etiam eius perfectionem. Nam hæc est doctrina, ubi dicit; Non quod intrat in os, coinquinat hominem, sed quæ ex corde exeunt, ne continuo ad omnem tentationem terreamini, vel animum despondeatis: nulla tentatio vobis nocere potest, nisi vos velitis.

Ceterum præsentis Euāgelij parabola omnes homines, tum status omnes Ecclesiæ, instituunt, & in quouis statu quæ impediunt, designantur. Nam primū docetur omnes, ut à diuina inspi-
ratione,

ratione, quæ est verbū Dei & diuinū semē, animū ne auertat: ne ita fiat ut corde nō intelligat, & rapiatur illud semē à preparatis ad escā rugientibus Diabolis, & pereat fundamentū spiritualis edificij. Vnde intelligimus perire illos, qui vel negligunt, vel cōtemnunt audire Christi doctrinā & corde recipere, siue infideles, siue fideles sint. Neque rursus esse satis, si corde intelligat atque recipiant semen, nisi cordis duritiem abiciant interiorē, & promptitudinē obedientiæ ac deuotionē adhibeant, siue quibus exarescit semē. Postremò etiam si hæc adsint omnia, & profundè semen recipiatur, tamē, quæ acriter urgere solēt, è Mundo & Carne impedimēta nisi strenuè superauerint, suffocabitur illis semen. Vt igitur verbū Dei fructum afferat, qui in statu est seculari, eum oportet singularē animi virtutē adducere in Christo, ut illas omnes superet difficultates, & corde recipiat verbum Dei, & deuotionem addat in medijs impedimētis & distractionibus; ut ne superetur ab animi & secularium rerum perturbationibus atque ariditatibus, tum à Carnis & Mundi spinis, inter quas versatur; & si pungatur, ne transfigatur tamen. Neque dubitandū est huiusmodi virtutem præstare posse homines in seculo viuentes, vel etiam in matrimonio, Christo iuuante; quod exēpla etiam docent & antiqua & quotidiana: verū summa est illic difficultas, singularis gratia est necessaria. Nam si difficilius est diuites in Regnum Dei transire, quam camelum per acus foramen; quid illis fiet, quos omnia seculi impedimēta oppugnant incessanter? Propter has autē difficultates in rē necessariā incurrentes, singulari beneficio consulit Christus paupertatē, castitatē, obediētiam, & perfectionis statū. Quod cōciliū si accipiatur, fiet primum ut inspirationes Dei corde recipiatur; corda præterea ut emolliantur ad deuotionē intimā,

MEDITATIO.

Clama ad nos benigne IESV, aperi aures nostras, expone parabolam, & cordi nostro infere vim tuæ excellentis doctrinæ: ita facies nos terram bonam & optimam, nec ad salutem solūm nos parabis, sed ad vitæ perfectionem eriges. Clamor tuus virtus est tua, & misericordia in nos exerta, viua, efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti. Huic, ipsa iuuante, cor aperiamus Fratres, ad diuini verbi inspirationes recipiendas intimè, atque operibus exprimendas. Nec ad superficiē verbum recipiamus: eò enim aduolat facilè dæmon, & verbum eripit; cogitationes itē prauæ

& statū etiā perfectionis capeffendū, deniq; paupertas, & castitas, & obediētia animo proponatur; imò fiet tandē, ut votis cōfirmetur hæc omnia: quo simul fiet, ut voluntatis & intellectus distractiones, & siccitates, & errores, tum carnis importunitates & spina, singulari Christi vocantis gratia superentur. Si qui verò hunc statū non adeunt, si illum tamen imitatur, & ad suam vitæ perfectionē cōtendat in humilitate, ad aliquā perfectionē vitæ euadere possunt in suo statu: centesimū etiā nonnumquā fructum afferre. Cōtrā verò, qui in excellenti sunt statu, si illa impedimenta nō abigant, & quæ ad statum attinēt non obseruent, ne ad trigesimum quidē fructum attingent: qui obseruant, hos pro ratione sua infirmitatis in trigesimo subsidere continget, cū ad centesimum & assurgere possint & debeant. Et tamen matrimonium ad trigesimum, viduitas ad sexagesimum, virginitas ad centesimum ascendit, ut Hieronymus subinde docet: vel ut alij trigesimus fructus est Laicorum, sexagesimus Clericorum, centesimus Religiosorum.

B. Agricola sementem faciens: cadit verò semen sacus viam, super petrosa, inter spinas, in terram bonam.

C. Via publica, in quam quod semen cecidit, à mulionibus, ab aurigis, à viatoribus cōculcatur, diripitur ab inuolantibus volucris.

D. Petrosa terra, unde exortum statim semen feriente Sole exarescit.

E. Spinetum sentibus & vepribus horridum, in quod inspersum est semen, quod exortum suffocatur.

F. Terra bona ac frugifera, reddens centesimum, sexagesimum, trigesimum fructum: quæ varietas declaratur varia segetum altitudine & densitate. Parabolam explicat Christus ipse.

verbum conculcant, sed profundè verbum recipiamus, ne ardor tentationis eò pertingat. Neque finamus delicias quascumque nobis esse iucundiores quam verbum ipsum: illæ enim cū voluptatem nobis afferunt, spiritum cruentant. Reiectis igitur noxiis omnibus impedimentis, siue desolati sumus, siue consolati, in terra cordis nostri verbi Dei virtutem cælestem recipiamus: illi cooperemur in Christo, ut etiam si meritum vitæ æternæ pro ratione nostræ cooperationis, nunc exile, nunc mediocre, nunc summum reportetur; ad summū nos tamen semper contendamus.

DOMI-

DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

Prænuñciat IESVS suam crucem Apostolis.

MATTH. XX. MAR. X. LVC. XVIII. Anno XXXIII.

In xvij. imaginem Adnotatiuncula.

xviiij.
80.

A. Ephrem vrbs, quod secesserat Christus post suscitatum Lazarum.	E. A Iuda proditur, traditur gentibus.
B. Ierosolyma, vbi habetur concilium apud Caipham de nece Christi IESV.	F. Mortis damnatur à Principibus, &c.
C. Christus Ierichuntem, & Ierosolymam ascendens, mira alacritate discipulos præit.	G. Traditur Pilato Prasidi.
D. Conuersus: secretò eis suam ipsius mortem prænuñciat.	H. Flagellatur.
	I. Coronatur spinis, quod intelligitur verbo illuditur.
	K. Conspuitur; arundine, colaphis, alapis verberatur.
	L. Crucifigitur.
	M. Glorioso resurgit à mortuis.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XX. LVC. XVIII. MARC. X.

Et^a ascendens IESVS
Ierosolymam,Erant autem in via ascēdentes
Ierosolymam, & præcedebat illos IESVS, & stupebant:assumpsit duodecim discipulos
secretò, & ait illis:Assumpsit autem IESVS
duodecim,
& ait illis:& sequentes timebant.
Et assumens iterum duodecim,cæpit illis dicere
quæ essent ei euentura.& filius hominis
tradetur Principibus Sacerdotum, & Scribis,
& condemnabunt eum morte,
& tradent eum gentibus
ad illudendum,Ecce ascendimus^a Ierosolymam,
& consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis.

Quia ecce ascendimus Ierosolymam,

& filius hominis tradetur
Principibus Sacerdotum,
& Scribis, & Senioribus,
& damnabunt eum morte,
& tradent eum gentibus,
& illudent ei,

& flagellandum,

tradetur^b enim gentibus,
& illudetur,
& flagellabitur,
& conspuetur:
& postquā flagellauerint,
occident eum,
& tertia die^m resurget.& conspuent eum,
& flagellabunt eum,
& interficient eum:ⁱ & crucifigendum,
& tertia die resurget.

Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur.

ADNO-

ADNOTATIO.

Io. 11.

Ioseph.
lib. 12.
antiq.
cap. 12.

Io. 11.

cap. 16.

cap. 8.

Luc c. 9.

A. Ephrem urbs citra Iordanem iuxta aliquorum sententiam, si qui velint idem esse Ephrem & Ephron, infra mare Galilæa, non longè à Iordane & Iaboc torrente, & Ennon oppido, iuxta quod Ioannes baptizauerat; quò secesserat ad aliquot dies IESVS, postquam suscitato Lazaro sciebat conspirasse Iudæos in ipsius necem.

B. Ierosolymis concessus Pontificum & Pharisæorum, ubi contemnit Caiphas, & prophetat interficiendum IESVM, ne gens tota Iudæorum pereat.

C. IESVS expeditè & alacriter præcedit Apostolos, versus Iericho & Ierosolymam tendens; stupent sequentes discipuli.

D. Intellige substituisse Christum, & conuersum ad discipulos, solis ipsis secreto denunciare disertè quidem & confidenter: Ecce ascendimus Ierosolymam, &c. Quæ verò prædicit se esse passurum, ea significantur totidem circulis. Iam antea bis in Galilæa denunciauerat discipulis idem IESVS, tamen non ita particulatim: nec tradendum gentibus ad illudendum, vel flagellandum, vel crucifigendum; sed dumtaxat multa passurum, occidendum, & resurrecturum. Et primùm quidem apud Matth. post præclarissimam illam Petri confessionem. Tu es Christus filius Dei viui. Exinde, inquit Euangelista, cœpit IESVS ostendere discipulis, quia oportet eum venire Ierosolymam, & multa pati à Senioribus, & Scribis, & Principibus Sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere. Vbi opera pretium est audire quid Petrus fecerit, quidque dixerit. Primò assumit IESVM zelo accensus, & seorsum eum abducit, & incipit illum increpare, amica quidem obiurgatione cum summa amoris significatione, sed inconsiderata tamen: Absit à te Domine, non erit tibi hoc. Christus verò eius animum aduersatus & verba, conuersus ad discipulos dixit Petro, vehementer illum obiurgans: Vade post me Satana (id est, aduersarie) scandalum mihi es, quia non sapias ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. Offendis tu quidem me improvido tuo isto zelo, qui è Dei voluntate non prodit, sed ab humano affectu contra Dei spiritum. Eadem refert Marcus, & addit palam esse locutum IESVM. Lucas post confessionem Petri subdit: At ille increpans illos, præcepit ne cui

dicerent hoc; quia oportet Filium hominis multa pati, & reprobari à Senioribus, & Principibus Sacerdotum, & Scribis, & occidi, & die tertia resurgere. Ioannes nihil de hac re. Innuit Lucas causam cur nollet palam fieri quòd esset ipse Messias filius Dei; ne videlicet aliquod foret impedimentum suæ passionis. Alioqui nolebat Euangelij sui summum mysterium ab alio quàm à se prædicari, sed Apostolos, & discipulos subseruire sibi ad alia ministeria, & præire ad omnem locum quo erat ipse venturus, quasi ipsius præcursores. Simul alia erat causa. Nam si summum hoc mysterium passim prædicassent Apostoli, tempus fuisset passionis eius præueniendum, nec suavis dispositio Patris expectanda; cuius tamen temporis Christus tantam habuit rationem, ut cum sciret concilium iniuisse de sua nece Iudæos, secesserit aliquot dies in ciuitatem Ephrem ad desertum, & alias se ab ipsis absconderit.

Sed cur nunc intelligere significantur Apostoli, nec timere; cum postea, ubi idem ferè audiunt, non intelligunt, & timent tamen? Nunc intelligunt, quia secundùm ipsa verba exteriora & humanum captum rem præcipiunt: non timent, quia præoccupauerat eos zelus humano more, & spes depulsionis periculi eos tenebat adhuc, quæ etiam quòd utcumque intelligerent, efficiabat. Iterùm idem prædixit Christus non longè post illud tempus: post transfigurationem item in Galilæa. Conuersantibus autem eis in Galilæa, inquit Matthæus, dixit illis IESVS: Filius hominis tradendus est in manus hominum, & occidetur eum, & tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. Marcus verò: Et inde, inquit, profecti (ex radice scilicet montis Thabor, post sanatum demoniacum) prætergredebantur Galilæam (id est, transmittebant Galilæam expeditè, donec ad eius finem ad orientem Capharnaum venirent) nec volebat quemquam scire. Docebat autem discipulos suos, & dicebat illis: Quoniam Filius hominis tradetur in manus hominum, & occidetur eum, & occisus tertia die resurget. Et illi ignorabant verbum, & timebant interrogare. Lucas porrò post pueri liberationem à Damone: Stupebant autem omnes, inquit, in magnitudine Dei: omnibusque mirantibus in omnibus, quæ faciebat, dixit ad discipulos suos: Ponite

Ponite vos in cordibus vestris sermones istos: Filius enim hominis futurum est ut tradatur in manus hominum: At illi ignorabant verbum istud, & erat velatum ante eos, ut non sentirent illud; & timebant eum interrogare de hoc verbo. Omnes dicunt traditum iri, quod hætenus non dixerant, nec à quo, nec quibus. Et Matth. quidem videtur significare quòd apostoli rem intellexissent: nam scribit contristatos vehementer: Marcus & Lucas scribunt ignorasse eos verbum: addit Lucas; Et erat velatum ante eos, ut non sentirent illud. Neque tamen hæc pugnant cum Matthæo; sed aliam negant intelligentiam, qualem mysteria passionis & mortis requirebant, è corde & sensu spiritus profectam. Quod clarè ex Luca colligitur, ubi dicit Christus: Ponite in cordibus vestris sermones istos: & rursum: Erat velatum verbum ante eos, ut non sentirent; quod de sensu spirituali & fidei intelligitur. Cum autem vehementer essent inæsti, neque possent verborum sensum assequi, & iam fuissent acriter obiurgati ante non multos dies de eadem re à Christo, mirum non est, si inuasit eos timor, & non auderent Christum interrogare, quemadmodum solebant de parabolis. Tandem cum iam ultimò ascenderet Ierosolymam IESVS, reuertens ab secessu Ephrem, qua de re agit præsens Euangelium, clariùs idem denunciatur Apostolis & articulatiùs. Et ascendens, inquit Matthæus, Ierosolymam, assumpsit duodecim discipulos secretò, & ait illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum, & Scribis, & condemnabunt eum morte, & tradent eum gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum; & die tertia resurget. Marcus: Erant autem in via ascendentes Ierosolymam, & præcedebat illos IESVS, & stupebant, & sequentes timebant. Et assumens iterùm duodecim, cœpit illis dicere quæ essent ei ventura. Quia ecce ascendimus Ierosolymam, & Filius hominis tradetur Principibus Sacerdotum, & Scribis, & Senioribus; & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus, & illudent, & cõspuent eum, & flagellabunt eum, & interficient eum, & die tertia resurget. Lucas: Assumpsit autem IESVS duodecim, & ait illis: Ecce ascendimus Ierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per Prophetas de Filio hominis: tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & con-

spuetur, & occidetur eum; & tertia die resurget. Et ipsi nihil eorum intellexerunt, & erat verbum illud absconditum ab eis, & non intelligebant quæ dicebantur. Tertium igitur Euangelista idem narrat, & vehementius, & articulatiùs. Mouet verò Apostolos quòd eos præcedit IESVS ascendens Ierosolymam, videlicet ad mortem, quod idem iam bis audierant. Ad tantam eius alacritatem animi stupent boni Apostoli, sequuntur tamen: ita perculsos abducit à multitudine, quibus rebus vehementer mouebantur eorum animi ad audientiam. Et ecce, inquit, ascendimus Ierosolymam. Addit omnes, Ecce, quod antè non fecerant, ad rem magnam & insolitam, ad rem supra omnium hominum captum positam, & proximam quidem; ut quem credebant Deum, is cum tanta contumelia interficeretur. Excitat autem illos ubi dicit IESVS, ascendimus Ierosolymam, quasi leuans eorum mentem ad rerum quæ dicebantur sublimè intelligentiam. Neque enim Christi passionem & crucem cõtemplari fructuosè quisquã potuit unquam, absque luce celestis Ierusalem. Ascendimus, inquit, Ierusalem terrenam quidem, in qua tamen fiet per mortem meam verè & celestis pacis visio: ego enim pacem & reconciliationem mortalium & Ierosolymæ celestis apud Deum factururus sum. Ascendite & vos Ierosolymam, ut pacis meæ mysterium videatis. Sed quo pacto hæc pax fiet? Hoc pacto. Futurum est Ierosolymis, ut tradatur Principibus Sacerdotum, Scribis, & Senioribus. Hi primùm me mortis reu indicabunt. per quem verò illis tradatur, nihil est quòd nunc queratis, hæc deinde tradent me Gentibus ad crucem & mortem. Gentes quidem mihi illudent, me flagellabunt & cõspuent, non solum crucifigent: quæ tamen & Iudæos dico esse facturos, non solum ut harum rerum omnium causam; sed etiã quia ipsi multa horum facient. Neque propterea animum despondeatis; non erit diuturna mea mors, tertia enim die è mortuis resurgam, & de inimicis meis omnibus triumphabo gloriosissimè, & pacem parabo mortalibus sempiternam, & veram Ierusalem. Consummabuntur enim omnia quæ per Prophetas de me scripta sunt.

Hæc cum tanto pondere & vi prædixisset Apostolis, post duas eadem de re prædictiones, post doctrinam diuinitatem, post tot miracula, post confessionem illam Petri & omnium, post gloriam transfigurationis, tamè non intellexerunt Apostoli; & erat absconditum ab eis verbum, & non intelligebant quæ dicebantur. Illa enim doctrinæ miraculorum, & gloria maiestas faciebat.

bat, ut que intelligebant non intelligerent; ut ea solent in quibus magnam sentimus difficultatem, vel à quibus sumus maximè alieni. Que enim maximè nolumus, ea etiam si ad superficiem verborum cognoscamus; intelligere vix possumus; certè corde non intelligimus, & si quid ibi est difficultatis vel mysterij, id verò non percipimus.

E. A Iuda Iscariote proditur IESVS Iudæis; traditur deinde Gentibus.

F. Mortis damnatur à Principibus Sacerdotum, Scribis, & Senioribus in Concilio.

G. Traditur Pontio Pilato Presidi.

H. Flagellatur.

I. Corona spinæ coronatur, quod intelligitur subilludetur.

K. Illuditur, conspuitur; arundine, colaphis, alapis verberatur.

L. Crucifigitur.

M. Resurgit à mortuis gloriosè.

MEDITATIO.

PRæcedentem alacriter, & ad crucem properantem IESVM stupentes ac timidi sequebantur Apostoli: exponentem verò secretò ipsi passionis cursum, & mortis, & resurrectionis, non intelligunt; non sentiunt, quæ dicebantur. Nostri est hæc increpatio stuporis & timoris, nostræ ignorantie spiritualis, & fatuitatis cõfutatio. Quotus enim quisque Christum crucifixum sequitur? & non stupet potius, & horret ob oblatiæ crucis vel

mentionem, vel sensum? Quis penetrat ad sensum illum passionis, & crucis Christi, omni virtute, & omnibus gratiis plenissimum? Age benigne IESV, da ut baiulemus alacriter, fortiter, & suaviter crucem nostram, & te sequamur; tua cruce nostram fulciamus, in ea vitiis moriamur. Insinua cordi nostro sensum tua passionis intimum, ut in te continenter morientes, semper viuamus vitam cælestem tuæ resurrectionis.

EADEM

EADEM DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

Sanatur vnus cæcus ante Iericho, & duo post Iericho.

L V C. XVIII.

Anno MDCCLXIII.

In xix. imaginem Adnotatiuncula.

xix.
83.

- A. Iericho vrbs palmarum.
B. Turba præcedens IESVM.
C. Turba sequens.
D. Cæcus iuxta viam sedens, à præcedentibus vt taceat increpatur.

- E. IESVS ad miserabilem clamorem cæci subsistit.
F. Adducitur cæcus iussu Christi, & ab eodem sanatur.
G. Deum plebs vniuersa collaudat.

Sanationi duorum cæcorum post Iericho subservire possunt hæc Adnotatiuncula, vt & imago.

EVANGELII MISSÆ SECUNDA PARS.

L V C. XVIII.

FACTUM est autem, cum appropinquaret^a Iericho, cæcus quidam sedebat secus viam, mendicans. Et cum audiret^b turbam^c prætereuntem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei, quòd IESVS Nazarenus transiret. Et clamavit^d, dicens: IESV fili David miserere mei. Et qui præibant, increpabant eum vt taceret. Ipse verò multò magis clamabat: Fili David miserere mei. Stans autem IESVS iussit illum^e adduci ad se. Et cum appropinquaret, interrogavit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, vt videam. Et IESVS dixit ei: Respice: fides tua te saluum fecit. Et confestim vidit, & sequebatur illum magnificans Deum & omnis^g plebs vt vidit, dedit laudem Deo.

EADEM DOMINICA QVINQVAGESIMÆ.

De duobus cæcis in egressu ab Iericho sanatis.

MATTH. XX.

Et egredientibus illis ab Iericho, secuta est cum turba multa: & ecce, duo cæci sedentes secus viam, audierunt quia IESVS transiret:

MARC. X.

Et proficiscente eo de Iericho, & discipulis eius, & plurima multitudine, filius Timæi Bartimeus cæcus, sedebat iuxta viam mendicans.

Qui cum audisset, quia IESVS Nazarenus est,

MATTH. XX.

& clamauerunt, dicentes:
Domine, miserere nostri, fili David.
Turba autem increpabat eos, ut tacerent.
At illi magis clamabant, dicentes:
Domine, miserere nostri, fili David.
Et stetit IESVS, & vocauit eos,

& ait:
Quid vultis ut faciam vobis?
dicunt illi:
Domine, ut aperiantur oculi nostri.
Misertus autem eorum IESVS, tetegit oculos eorum.

& confestim viderunt,
& secuti sunt eum.

MAR. X.

cepit clamare, & dicere:
IESV fili David, miserere mei.
Et comminabantur illi multi ut taceret.
At ille multo magis clamabat:
Fili David, miserere mei.
Et stans IESVS precepit illum vocari.
Et vocant cecum, dicentes ei:
Anima quior esto: surge, vocat te.
Qui proiecto vestimento suo exiliens,
venit ad eum.
Et respondens IESVS, dixit illi:
Quid tibi vis faciam?
Cecus autem dixit ei:
Rabboni, ut videam.
IESVS autem ait illi:

Vade, fides tua te saluum fecit.
Et confestim vidit,
& sequebatur eum in via.

ADNOTATIO.

Ioseph I.
5 de bell.
Iud.
Beda de
loc. sanct.
Pent. 34.
1. Par. 28.

A. Iericho vrbs opulenta, palmarum & balsami copiose ferax, ab Ierosolymis xix. miliaribus ad Orientem in planitie sita, sex ab Iordane; quam appellant sacra litera Ciuitatem palmarum. Huic vrbi cum appropinquaret IESVS veniens ex Ephrem, cecum sanauit.

B. Turba hominum qua IESVM precebat.

C. Turba sequens. Præcedentium considerationem, sequentium animi deuotionem & modestiam.

D. Cecus iuxta viam sedens primum quidem stipem emendicat, dein sentiens turbam preteruentium, interrogat quidnam illud esset, animo iam interius à Christo commotus. Vbi verò audit IESVM esse Nazarenum qui transiret, exit animus illic in inuocationem, & clamat cecus: IESV fili David, miserere mei. Increpabant illum priores, at ille tanto magis clamabat: IESV fili David, miserere mei.

E. Consistit IESVS ad miserabilem cæci clamorem; iut ei illum ad se adduci.

F. Adducitur cecus, prouoluitur in genua ad IESVM, audit suauissima illa verba: Quid tibi vis faciam? Quibus verbis offert voluntatem suam IESVS, cæci allicii diuinitus sanantur ad Christi verbum cæci interni simul & externi oculi; sequitur Christum magnificans Deum.

G. Dat Deo laudem plebs vniuersa. Ceterum egrediente IESV à Iericho duos cecos sanatos tradit Mattheus, quorum alterum celebriorem recenset Marcus. Porro quem non moueat huius cæci illuminatio utrorumque oculorum, antequam egrederetur IESVS Iericho: duorum item cecorum, postquam est egressus, tum Zacchæi interiorum oculorum, dum transiit per urbem? Quem non excitet ad lucem oculorum interiorum desiderandam instanter, ac confidenter petendam? O rem admirabilem! Lumen conscientie accipit Publicanus; tribus cæcis datur vterque visus. Cum tam paucis recitent Euangelista particulatim cæcis visum dedisse Christum (tres enim narrat Mattheus ante hos, Marcus unum, Lucas nullum, vnum præterea Ioannes, & variis quidem temporibus) hic vno die tres, atque etiam quatuor, si tribus adiungas Zacchæum, illuminantur.

Cur autem cæci illuminantur ab Iericho ascendente Ierosolymam ad crucem & mortem IESV? Cur præterea ascendebat per Iericho, qui alia via poterat? Magnum est mysterium in descensu ad Iericho & ex ea ascensu, magnum in cecorum illuminatione. Descendit primus homo ab Ierusalem (hoc est, ex sua pacis visione & paradiso) & descendiit à iustitia Dei per peccatū. Hinc initium superbiae & omnis peccati prouenit. Eccles. 10.

nit. Hic à Deo discessus semper est ad Iericho, hoc est, ad mutabilitatem omnem. Incurrit igitur primus homo in hoc recessu à Deo, in omnes pœnas tum animi, tum corporis. Apostatauit prius à Deo Satan; & in grauiorem Ierichuntam incidit, in grauiores pœnas, & eas quidem insana-biles, quia & eius peccatum fuit absque ullo remedio; peccauit enim in termino viae suae. At verò homo in initio viae suae peccauit, neque desperatus fuit eius discessus ab Ierusalem; sed cum descendens vulneratus esset atrociter, transiens reperit illum Samaritanus ille, æternus custos & Saluator filius Dei. Qui & ipse egressus ab Ierusalem, à lumine infinito & pace immensa æterni patris, venit in Iericho, in similitudinem carnis peccati factus verus homo quemadmodum nos; & verè nostras pœnas assumpsit, quæ naturam humanam totam consequuntur propter peccatum, passibilitatem, famem, sitim, alterationem, mortem, & alia huiusmodi, tum animæ nostræ pœnes, non quæ eius animum perturbarent, sed quæ affligerent.

Rom. 8.

Hæc est Iericho Christi IESV, per quam tamen medicinam attulit cæcæstern mortalibus. Sed quo pacto? Ascendit per Iericho rursum Ie-

rosolymam, quod facere non potuit Adam; hoc est, per durissimas pœnas, crucem & mortem, in caelestem Ierusalem: quo ascensu omnia ad seipsum traxit, & sanauit omnia vulnera nostra, omnia peccata, quod in ipso fuit, si nos gratia non desimus, dimisit. Hoc est mysterium descensus à Ierosolyma ad Iericho, & à Iericho Ierosolymam ascensus.

Sed quid est quod hic tres aut quatuor, paulo post in templo illuminantur cæci omnes? Ascendebat IESVS ad passionem & crucem Ierosolymis subeundam: voluit ergo significare lumine caelesti opus esse ad meditationem crucis & passionis suæ, & fructum eius percipiendum. Lumine gratiæ, fidei, virtutum, esse obsidendam prius Iericho, & expugnandam. Hæc sunt tubæ, hic repetitus circuitus, hæc vociferatio; illam vim voluit nos adducere Christus ad muros nostræ Iericho subuertendos, illud lumen ad tenebras Ierichuntis depellendas: & illud præterea, ut euersa Iericho, Zacchæum (id est, mundum cor) ex hac expugnatione reportemus. Sic & ascendemus Ierusalem, & omnem mentis illuminationem assequemur.

MEDITATIO.

Adeste omnes quotquot luce orationis, & rerum spiritualium cognitione estis destituti; audite Euangelicum cæcum, & aperientur oculi cordis vestri. Doce nos, cæce sancte. Audite igitur & boni, quæ ego vos doceo ex iis, quæ mihi diuina virtute obtigerunt. Primum quidem posse vos videre veram lucem credite; non videre tamen id simul profitemini. Cæci vobis estote, dein ope Ecclesiæ vos egere sentite; obsidete verò eos qui in Ecclesia viam tenent iustitiæ, & à quibus spiritualiter iuuari possitis: ab his petite suppetias sollicitè, & quod vobis dederint consilij, illud accipite, eo vtimini. In hoc exercitio si perseveretis, fiet vt audiatis Christi mysterium in Ecclesia sua. Alii enim eum præcedunt, non sequuntur, non imitantur: alij hæc omnia faciunt. Christus verò hos ducit ad pacis visio-

nem, ad mentis illustrationem, ad Crucis sensum, & vitæ perfectionem. Cum igitur ad hæc aures vestræ aperientur, clamate ad IESVM Filium omnipotentis Dei, eius misericordiam implorate; nec vos remorentur vestræ imperfectiones, vel alia incurrentia impedimenta: contra potiùs ex horum occasione vehementiùs clamate, deuotiùs orate, diligentius operibus piis incumbite; subsistet ad vos diuina virtus, efficaciam dabit iis qui pro vobis orant, vestræ item pietati; ad eum adducemini, dulcissimam eius vocem audietis, vos excitantem ad veram orationem: respondebitis singuli; audio quidem te, sentio tua mysteria, sed Domine non video, lux mihi deest caelestis, eam peto o lux infinita. Intelligo, benigne IESV, respicio lætum lucis tuæ radium: te sequar, te laudabo in æternum.

IN PURIFICATIONE

B. MARIÆ VIRGINIS.

L V C Æ. II.

Anno. I.

In xx. imaginem Adnotatiuncula.

xx.

A. Templum cum atriis.	I. Perueniunt omnes ad portam atrij primi, hinc Maria & Ioseph, illinc Sacerdotes & Leuita; fiunt oblationes.
B. Simeon venit in templum.	K. Hic rursus confitetur Domino Anna, & de Christo loquitur.
C. Anna Prophetissa prodit.	L. Virgo Mater cum Pueri & Ioseph in Galilaam reuertitur.
D. Ad introitum secundi atrij procedunt obviam Christo, Maria, & Ioseph.	
E. Incipit Anna piis hominibus de Christo loqui.	
F. G. H. Procedunt versus sanctuarium & atrium Sacerdotum.	

EVANGELIUM MISSÆ.

L V C. II.

ET postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moyfi, tulerunt illum in^a Ierusalem, ut sisterent cum Domino, (sicut scriptum est in lege Domini; Quia omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur.) & ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Et ecce, homo erat in Ierusalem, cui nomen^b Simeon; & homo iste iustus & timoratus, expectans consolationem Israël; & Spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum^d inducerent puerum IESVM parentes eius, utⁱ facerent secundum consuetudinem legis pro eo: & ipse accepit eum in vlnas suas, & benedixit Deum, & dixit:

Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace:

Quia viderunt oculi mei salutare tuum,

Quod paraisti ante faciem omnium populorum;

Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israël.

Et erant pater eius & mater eius mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon, & dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israël; & in signum, cui contradicetur: & tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat^c Anna Prophetissa, filia Phanuel, de tribu Aser: hæc processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua, & hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor: quæ non discebat de templo, ieiuniis & obsecrationibus feruens nocte ac die. Et hæc, ipsa hora superueniens, ^e confitebatur^k Do-

mino:

L V C. II.

mino: & loquebatur de illo omnibus, qui expectabant redemptionem Israël. Et ut^{f g h i} perfecerunt omnia secundum legem Domini, reuerfi sunt in Galilaam, in ciuitatem suam Nazareth.

ADNOTATIO.

A. Templum, quod venit Ioseph cum Maria matre Virgine & filio IESV, ut purificationis legem impleret celestis Puerpera; simul ut redimeretur puer IESVS iuxta morem, tanquam primogenitus, etiamsi lege neuter teneretur. Complectitur autem Templum ipsa etiam atria.

Leu. 12.
Exod. 13.
Num. 8. &
18.

B. Simeon iustus & timoratus, venerabilis senex, Spiritu Dei incitatus venit in Templum.

C. Anna præterea vidua, vel ab exedra sua, vel ab ostio tabernaculi ubi orabat, eodem Spiritus instinctu procedit ut Christo occurrat.

D. Ad primum introitum in Templum fit obviam venientibus exultans spiritu Simeon. Accedit Anna, sistit gradum Maria virgo Mater gestans in sinu filium Dominum, consistit & Iosephus, complentur omnes diuina cordis claritate; vicissim se agnoscunt antea ignoti, saluant modestissime. Inclinat ex sinu matris ad Simeonem lato vultu IESVS puer, commouentur interiora Simeonis, illum in vlnas excipit, augetur cordis eius alacritas, & splendor diuinae lucis; benedicit & celebrat diuinam in se benignitatem, felicissimum item nuncium gentibus affert; nec his contentus benedicit Ioseph & Mariae, laudis videlicet predicatione. Huius verò cor perstringit predicatione Passionis Christi.

E. Anna item ipsa iis qui, quasi ad noue rei miraculum, conueniebant bonæ voluntatis hominibus, atque in spe aduentus Christi erectus predicat Dei benignitatem, & aduentus Christi mysterium.

F. G. H. Hinc procedunt omnes versus sanctuarium primum, ubi erat altare holocausti. Anteeuntem Simeonem spectabilem senem, puerum Deum brachiis gestantem, contemplare; cõcipe quid operetur IESVS eius cordi adhaerens: sequitur Ioseph, consequitur virgo Mater, & Anna, & alij p̃j Israëlitæ: admirantur Sacerdotes celebritatem oblationis, reuerentur etiam

senis Simeonis & Anna presentiam; venerant enim ad ianuam sui atrij, ubi solebant accipere oblationes ad altare offerendas.

I. Perueniunt ad ianuam & Sacerdotes, offert Maria per Simeonem Sacerdoti ad altare offerendum puerum IESVM, recipitur oblatio, redimitur Dominator hominum & Angelorum, terrarum, & celorumque, quinque siclos (id est viginti drachmis) ut primogenitus, quasi à morte redimeretur. Hos quinque siclos numerat Ioseph Sacerdoti; Maria verò ex canistro alteri item Sacerdoti duas columbas, ut ex paupertate offert. nam quod aurum erat à Magis oblatum Regi puero IESV, in pauperes erogauerant, & ad suam tenuitatem hilariter & consultò redierant. Non tenebatur autem purgationis lege Maria mater, ut nec filius IESVS redemptionis illius, vel oblationis. Nam neque illa suscepto semine primogenitum genuerat, sed diuina Spiritus sancti obumbratione atque operatione: & fuerat factus sua voluntate sub lege Christus, Gal. 4. ut eos qui sub lege erant redimeret. Ex abundantia enim perfectionis illa, quibus non obligabantur, explebant.

K. Hic etiam confitebatur Anna Domino, & loquebatur de Christo omnibus qui expectabant redemptionem Israël. Illud autem hoc loco admiratione dignum, quo pacto nihil in tanta celebritate ac predicatione Christi, nec Herodes Rex, nec ij qui regnum vel regiam urbem eius nomine gubernabant (si quidem Herodes Romanum discesserat, citatus in iudicium ad Casarem Augustum) mouerint, vel clam, vel aperta vi, vel ausu fuerint in IESVM. Illud certe fuit quod voluit Christus, nihilque in se tunc vel Daemonibus, vel hominibus permisit.

L. Cum omnia secundum legem summa cum animorum consolatione perfecissent, ac Simeonis & Annae, & aliorum corda omni suauitate repletisset IESVS, & illis lato vultu extensa dextera benedixisset, reuerfi sunt in Galilaam ad ciuitatem suam Nazareth, eò scilicet iter ingres-

si. In itinere tamen admonitus ab Angelo reflexit iter, & fugit in Aegyptum Ioseph cum Maria matre virgine, & puero IESV. Vel planè è Ierosolymus fugerunt in Aegyptum, ut intellexit Matth. & ab Aegypto in Galileam rediisse intelligit Lucas, ut Matth.

Non potuit Imago exprimere distinctionem atriorum maiorem, nec eorum ornamenta: sat nunc esto quod designatum est.

MEDITATIO.

*Gal. 4. 3.
2. Cor. 5.*

ERas tu quidem, magne IESV, Dominus sabbati & legis; sed tamen factus es sub lege, factus es maledictum, factus es peccatum, ut nostra tolleress peccata. O ineffabiles Dei nostri miserationes! Quid igitur mirum si nunc legem imples, eamque impleri etiam à Matre vis, qua non tenebamini? Redimeris tu quasi à morte quinque siclis; Mater duobus pullis columbarum quasi purificatur. Non fuit illa tui redemptio, etiam si fuit tuum meritum, sed nostri: non Matris illa purificatio, etiam si & hæc Matris meritum; sed nobis

etiam ab ipsa in te & per te applicata. Euge facte Puer, quos sanguine tuo redemisti purifica nos, ut Simeonem imitati te in vlnas cordis nostri recipiamus, ad pectus, & ad interiora cordis te foueamus & imprimamus. Hinc cæleste illud tuæ diuinitatis lumen menti nostræ inseretur, reuelabuntur tenebræ nostræ, te videbimus, te fruemur, quæ in mundo sunt omnia nobis præ te fordescent, ad te aspirabimus, dimitti ex hoc carcere desiderabimus, & tecum esse quando tu voles suauissime IESV.

FERIA QUARTA CINERVM.
DE IEIUNIO.

MATTH. VI.

Anno, xxxi.

In xxxi. imaginem Adnotatiuncula.

xxi.
21.

A. Sedens IESVS in monte Thabor docet discipulos.
B. Hypocrita exterminata facie ostentat ieiunium, cuius caput obsidet Damon.

C. Alter homo hilari facie & candido animo ieiunans, cuius capiti Angelus imminet.
D. Ciuitas, vbi hæc solent notari.

EVAN-

MATTH. VI.

IN illo tempore dixit IESVS discipulis suis: Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes: exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, quia receperunt mercedem suam. Tu autem, cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua: ne videaris hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in abscondito: & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.

ADNOTATIO.

August. de cōsē. li. 2. cap. 19. Amb. Chrysol. Hieron. in in cap. 5. Matth. Aug. lib. 1. de ser. Do- mini in monte cap. 1.

A. *IN monte Thabor sedens Christus docet Apostolos plurima præclarissime; hoc euangelio de perfectione ieiunij eximiam doctrinam. Certum est montem hunc Oliueti non esse, sed in Galilæa, vel Thabor, vel alium excelsum montem. Ita enim scribit Hieronymus? Excelsus porro mons nullus est circa Capharnaum. Est alioqui valde consentaneum in monte celebri illum sermonem à Christo habitum, qui, quod ad optimos mores pertinet, perfectum vitam Christianam continet modum, & omnibus præceptis quibus Christiana vita informatur, est consummatus: Vt idem mons sit, in quo pernoctans Christus in oratione Dei, manè elegit duodecim ex discipulis, quos vocauit Apostolos, ut eos mitteret ad predicandum, vbi dedit eis potestatem signa faciendi, & eos docuit illum sermonem excellentissimum: vnde descendit, & in loco campestri eadem ferè dixit ad multitudinem copiosam ab omni Iudæa, & Ierusalem, & trans Iordanem, & Galilæa, & Decapoli, & Maritima, & Tyri, & Sidonis; qua frequentia nullam habuit maiorem Christus in concione, si ad nationum numerum spectet. Vt idē sit mons; in quo transfiguratus fuit Christus postea, & vbi doctrinam hanc, & vniuersum Euangelium vox disertæ Patris æterni confirmavit. Idem in quo omnibus Apostolis apparuit, & dixit: Data est mihi potestas in cælo, & in terra euntes ergo docete omnes gētes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus*

sancti. Hunc montem prædicat Petrus Apostolus sanctum. Quis igitur est qui non potius hunc montem, in quo illum habuit Christus diuinum sermonem, quam alium incertum dicat, præsertim cum hunc nominet Hieronymus, & alium nesciat? Qui si fuisset iuxta Capharnaum alius, illum, ut est verisimile, non ignorasset Hieronymus; ut qui tam sciebat accuratè omnia loca, in quibus insigne aliquod opus designauerat Christus.

Adde quod significatio nominis conuenit mysterio doctrine, quæ in eo monte tradita est. Nam est Thabor adueniens lumen non solum Augustino & Bede, sed Hieronymo etiam; quod etymon indicat. Venit enim Ecclesiæ lumen diuinæ sapientiæ de Thabor, quam designasse videtur Oseas Propheta. Nam vbi prædicans peruersitatem doctrinæ Sacerdotum, & domus Israel ac Regis, meminit Thabor: Ego, inquit, eruditor omnium eorum, quos scilicet vos vestra doctrina subuertitis. Iam quod quidam dicunt vicinum montem Capharnaum, nulla ratio ut dicamus cogit. Nam quam præcipuè adducunt, IESVM intrasse è monte Capharnaum, non est necesse è vestigio intrasse, & Thabor distat à mari Galilæa non longè.

B. Homine hypocritæ cōsidera, obscurata facie & conficta, immutato vultu, cultu corpori: ad ambitiosam ostentationem ieiunij adornato: hæc enim erat simulatio Iudeorum. Nam cum dicant esse

2. Pet. 2. In Psal. 88. Lib. de loc. sanc. In cap. 5. Osee.

Matth. 4. Luc. 6.

esse ieiunium ostensionem afflictionis, & substantia viriumq; euacuationem, iactabant hoc illi vultus & corporis exterminatione, & natura sua deiectione. Huic imminet pessimus Daemon, unguibus exercitis ut illum perdat.

C. Alium hominem contemplare, simplici ac puro animo ieiunantem, uncto capite, loto vultu, nitido atque hilari aspectu, candorem animi & sinceritatem praeseferentem. Virtus enim lucem habet, & natiuam animi hilaritatem, aperta omnia, clara, generosa: contra in vi-

tio tenebrae sunt, animi maestitia, obscura omnia & abiecta.

Nam etiamsi peruersi homines exultare videantur in rebus pessimis; non est illa exultatio animi, non mentis, non spiritus; sed carnis, sensuum, ventris. Capite vero illius imminet Angelus tutelaris, de eius perfectione exultans, ac palmam ieiunij Deo offerens.

D. Ciuitas designatur, ubi hac contingere possunt.

MEDITATIO.

LUC. I.C.

IN cilicio, in cinere etiam cordis nostri poenitentiam agamus Fratres, & ieiunij perfectionem sectemur: primum quidem nihil plus cibi in prandio sumentes quam aliis diebus solemus, si non minus; nec ad vesperum, nisi ne noceat potus necessarius, quicquam sumamus: desit potus eo die, cibibus non abundet. Vulgatam ieiunij rationem atque imperfectionem ne amemus. Neque verò gloriam apud homines, vel ex illo ieiunio, vel ex eo quo abstinere à peccatis debemus, appetamus, malis artibus nostra opera exterius commendantes: sed hilari, mundo, ac simplici corde hæc etiam ieiunia Deo offeramus: reponet nobis cum alia

singularia dona, tum vitam æternam benignus IESVS.

Porrò his ieiuniis non debemus esse contenti, sed ab illis præterea omnibus rebus ieiunemus, quæ, etiam si malè non sint, possunt tamen nobis aliquam mentis impuritatem affricare. Alia gustatui cordis nostri non sint grata, quàm quæ ad perfectionem nos promouere possint. In his etiam ieiunij modestiam exerceamus, si quid nobis secretioris gratiæ concedat Christus, ut abstinemus ab ostentatione; ne per vanitatem nostram margaritam amittamus: sed dicamus potius: *Dilectus meus mihi, & ego illi*; gratias Deo a- CANT. 2. gentes cum omni cordis nostri humilitate.

E A D E M F E R I A.

De thesaurizatione.

M A T T H. IV.

Anno XXXI.

In xxij. imaginem Adnotatiuncula.

xxij.

22.

A. In monte Thabor docet IESVS Apostolos.

B. Auarum hominem, auro & diuitiis incubantem in terra Demon exagitat.

C. Fures effodiunt, & furantur.

D. Vir excellenti animi pietate calum spectat, ibi viuit,

ibi contemplatur.

E. Alter opera misericordiae exercet. vtrumque regis Angelus thesaurizantem in celo.

F. Thesauri in celo coram Deo reponuntur.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. VI.

Nolite^b thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi^c fures effodiunt & furantur. ^d Thesaurizate autem vobis thesauros in celo: vbi neque ærugo, neque tinea demolitur; & vbi fures non effodiunt, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.

ADNOTATIO.

A. **T**habor mons, ubi sedens IESVS docet discipulos.

B. Auarus & sordidus homo, auro & diuitijs immoriens, vide ut thesaurizet sibi in terra, ut condat thesauros, pretiosam vestem, aurum, argentum, gemas, vasa materia & artificio eximia, Damone caput eius obsidente & mente. Nam ille thesaurizare dicitur in terra, qui maiores quàm pro status sui, vel necessitate, vel decentia congregat opes & abscondit, (id enim subindicat, & Hebraicè, & Græcè thesaurus) neque ad vllum honestum usum applicat, nisi ut animum auaritia corruptum alat luculentè in suam perniciem. Quod si, qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. quid illis obueniet, qui deprauato animo volunt thesaurizare? Tum si diuites tam est difficile intrare in regnū celorum; quæ pœna sufficiens erit ad tantam thesaurizantium prauitatem? Hinc intelligimus diuinam esse Christi doctrinam, ut in celorum, non terra thesauros cōgregandos incumbamus; tum propter illorum perpetuitatem & Dei gloriam, tum propter nostræ mentis, voluntatis, spiritus nostri & carnis celestem felicitatem.

Sed quo pacto hos thesauros cōficiemus? Citra perfectionem si velimus consistere, diuitiæ si affluant ne cor apponamus; sed simus pauperes spiritu, etiam si externis copiis abundemus. Deinde, ut eleemosyna eroganda ex sincero animo simus studiosissimi: alioqui nolimus fieri diuites, pro-

pter pericula tum acquisitionis diuitiarum, tum vsus. Denique omnium operum meritis thesaurum in celo conficiamus. Quod si ad perfectionem contendendi sit animus, accipiamus Christi consilium; vendamus omnia quæ habemus & demus pauperibus, & thesaurum in celo reperiemus, & certiore & vberiore; quod docuit, quod promisit, ad quod vocauit Christus.

C. Fures effodiunt omnia & furantur. Potes tineas demolentes ad pretiosam vestem, ad præclara vasa æruginem affingere, quæ imago non potuit exprimere. Itaque quæ Damone instigante comparauit miser auarus, illa eodem procurante fures diripiunt; & non solum avaro non sunt vsui, sed in maiorem, & corporis, & animi afflictionem conuertuntur. Potes meditari eas diuitias in Inferno duriter cruciare miserimum hominem.

D. Vir excellenti animi nobilitate, & verè Christiana, qui terrenas omnes diuitias & opes contemnens, totus in celum inhiat ac suspirat: ibi est, ibi contemplatur celestia, ibi cum Christo & Sanctis viuit, ibi suos thesauros reponit.

E. Alius item, qui opera omnia misericordie exercens, & vitam agens actiuam, similiter in celo thesaurizat; operose tamen. Vtrique vide cohortatorem Angelum assistentem.

F. In celis coram diuinitate & Angelis thesauri reponuntur ab utroque: è terra enim in celo collocantur bona piorum opera, & vitam æternam pariunt.

Quæ præterea depinguntur, ad decorem picturæ spectant; non sunt ad Euangelij doctrinam necessaria.

MEDI-

MEDITATIO.

EXstirpare è cordibus nostris omnem inane gloriam benignissimè insistit Christus, & operum inferere perfectionem: quod & in ieiunio fecit, & in elemosyna proximo Euangelio faciet. Simul ostendit, quo pacto fiant meritoria opera nostra æternæ felicitatis. Idem postea in orationis & merito, & impetratione ostendit.

Animaduertite porrò Fratres, occinere odiofissimè cornu suo, hoc est superbix & inanis gloriæ, Dæmonem bonis nostris operibus, non solum malis. Attendite cautè ne illi accinatis. Tubam humilitatis Christi, & sanctæ simplicitatis audiamus. Et primùm cor nostrum obtineamus ab omni vanitate purum, gloriemur verò de nostris infirmitatibus: ea nostra sit gloria; hoc est, ignauix, confusio- nis, & miserix nostræ professio & sensus. Nostra bona opera ex Deo esse per Christum agnoscamus; illa ad Dei gloriam & Christi referamus. In his quo magis Deum laudabimus, eò maiorem nostram vilitatem & videbimus & profitebimur. illud præterea fentia-

mus in Christo, esse nostra bona opera ex diuina gratia, quæ est virtutis infinitæ, efficaciam; nostram autem cooperationem (etiam si verè sit, verè apud Deum illa mereamur) in virtute tamen gratiæ infinitæ ita contineri, vt à nobis explicari vix possit, iactari nec debeat nec possit. Ceterùm quod de thesaurizatione addit Christus in Euangelio, summam habet suauitatem & vim, & singularem dignitatem operum ostendit. Itaque intelligimus non solum nos posse mereri coram Deo per opera nostra in Christo, sed etiam cælestem thesaurum reponere, & in immensa Dei & infinita bonitatis eius abyfso recondere.

At scis tu Christe IESV, quoduis meritum nostrum esse thesaurum in cælo, quid ergo nos ad thesaurum inuitas meritorum? Volo vos continenter augere merita vestra; quod facietis, si in terra nolitis thesaurizare, sed cor vestrum in thesauro & merito meo reponatis & gratia, vnde ad cælestem thesaurum vehementiori indies studio contendatis, & vberiore prouentu.

Pro feria v. post Cineres repetatur idem Euangelium, Adnotatio & Meditatio, quæ supra Dominica iij. post Epiphaniam. 52.

FERIA VI. POST CINERES.

De dilectione inimici.

MATTH. V.

LVC. VI.

Anno. xxxi.

In xxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

xxiiij.

20.

A. IESVS docens in monte Thabor.	E. Homo vanus, qui variis artibus ad ambitionem venditat elemosynam.
B. Significantur conciones, quibus Iudæi suas traditiones proponebant.	F. Pauperes elemosynam accipientes.
C. Homo, qui pro eis orat, à quibus persecutionem patitur & calumniam.	G. Spectatur vndiq; vanissim. a elemosyna.
D. Homo quem auersatur inimicus, cum tamen hunc benignè ille accipiat & beneuolè.	H. Alter vir pius, qui occultè dat elemosynam.
	F. Sol & pluuia, quibus Deus bonis & malis benefacit.

EVAN-

AVdistis^a quia^b dictum est: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.

Ego autem dico vobis: ^f Diligite inimicos vestros, benefacite iis qui oderunt vos, & ^c orate pro persequentibus, & calumniantibus vos: vt sitis filij patris vestri, qui in cælis est: qui ⁱ solem suum oriri facit super bonos & malos; & pluit super iustos & iniustos. Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nõnne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? nõnne & ethnici hoc faciunt?

Sed vobis dico, qui auditis:

^a benedicite maledicentibus vobis,

que vobis est gratia? Nam & peccatores diligentes se diligunt.

Et si bene feceritis his, qui vobis benefaciunt, quæ vobis est gratia? si quidem & peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his, à quibus speratis recipere, quæ gratia est vobis? Nam & peccatores peccatoribus scenerantur, vt recipiant equalia.

Verumtamen diligite inimicos vestros: benefacite, & mutuum date, nihil inde sperantes: & erit merces vestra multa, & eritis filij Altissimi: quia ipse benignus est super ingratos & malos.

Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est. *Estote ergo misericordes, sicut & pater vester misericors est.*

Attendite ne iustitiã vestrã faciatis coram^e hominibus, vt videamini ab eis: alioquin mercedẽ non habebitis apud Patrem vestrum, qui in cælis est. Cùm ergo facis elemosynam, noli tuba canere ante te, sicut^e hypocritæ faciunt in^f Synagogis, & in vicis, vt^h honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.

Te autem faciente elemosynam, nesciat^h sinistra tua quid faciat dextera tua: vt sit elemosyna tua in abscondito, & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.

ADNOTATIO.

- A.** Thabor mons, vbi Christus docet discipulos. *suam doctrinam: Odio habebis inimicum tuum* Matth. 7.
- B.** Significantur conciones, quibus suas traditiones populo proponebant Scribe & Pharisæi. Erat autem hæc vna ex peruersis traditionibus, quibus rescindebant verbum Dei propter *nusquam enim è verbo Dei acceperant odio habendum inimicum. Illud audierant patres eorũ, vt septem illas gentes ad internecionem percuterent, nec inirent cum eis pactum, nec eorũ misererentur, neque inirent cum eis coniugia. Audierant,* Deut. 7.

Deu. 23. dierant, ne facerent cum Ammonitis & Moabitibus pacem, nec quærerent eis bona cunctis diebus vita sua in sempiternum. Audierant, ut dederent nomen Amalech sub calo, & cauerent ne obliuiscerentur. Verum in his nihil ipsis odij aduersus inimicos precipiebatur, sed ministri duntaxat Dei iudiciorum constituiebantur, simul ne fœdus cum illis gentibus facerent in suam ruinam, prouidebatur. Ad mandata igitur Dei explenda fideliter robur illis addebatur, ad bellum Domini fortiter gerendum; quod ut confidentius facere possent, imperauit illis Dominus, ut audirent vocem Angelum principis, in quo erat nomen Dei, ita futurum ut inimicus esset ipse inimicis eorum, & affligentes eos affligeret. Nihil igitur hinc habebant Iudei, unde illam elicerent traditionem: nihil ex eo, quod dixit Deus: Diliges amicum sicut teipsum. Nam si inde colligas esse odio habendum inimicum, similiter ex eo quod precepit Deus, bouem errantem, vel asinum inimici ad eum reducendum, conficies bouem aut asinum amici non reducendum: similiter efficies maledicendum audienti, & coram uidente ponendum offendiculum: quia precipitur surdo non esse maledicendum, & cæco non esse ponendum offendiculum. Sunt huiusmodi loca infinita, ex quibus non licet ita colligere, ut Iudei ex illo Leuitici. Et tamen quod est Hebraicè *וְאֵל אֵלֶיךָ לֹא יֵאמָר אֲנִי אֲדָמָה* non proprie amicus est, sed uniuersalius significat; & hoc loco proximum uertunt Septuaginta, & Chaldaei interpretantur, tum Latinus bis alibi in eodem cap. Quod ut non solum pro gente sua interpretari debuissent Hebraei, facit quia eodem cap. prohibet Deus, ne fiat calumnia proximo: hoc uero de omni proximo: non de Iudaico solum necessario intelligendum est, ut in decalogo, ubi ter repetitur *וְאֵלֶיךָ לֹא יֵאמָר אֲנִי אֲדָמָה*, id est proximus; ne eius desideretur domus, ne uxor, ne seruus uel ancil-

la, ne bos uel asinus, ne quicquid illius sit. Omnia uero hæc de omni homine, non solum de Iudaico accipere nullus dubitare potuit. Quæ cum ita sint, peruersa fuit illa Iudeorum traditio. Nam locus ille Leuitici uniuersaliter de omni homine fuit interpretandus. Quod si ita est, ut est, contra uerbum Dei fuit elicere inimicum esse odio habendum, cum inimicum nemo possit deicere de communionem proximi. Sapienter igitur & necessario illorum errorem correxit Christus, & diuina perfectionem charitatis erga proximum docuit.

C. Homo, cui cum alij maledicant, & calumniantur, ipse tamen pro illis Deum orat.

D. Homo alius, qui leto ac placido uultu inimicum conuenit, caput illi aperit comiter, ille tamen auersatur ac rejicit, odium spirans & iram.

E. Ambitiosus & uanus homo, qui uendit suam eleemosynam, uulgo tuba iubet intonari, ut pauperes ad stipem conueniant accipiendam. Erogat ipse in medio foro, allicit etiam homines ad spectaculum.

F. Pauperes eleemosynam accipientes.

G. Undique, toto foro è tectis & fenestris conueniens turba ad pompam uanissimam eleemosynæ spectandam. Daemon capiti hominis insidens eius mentem peruerit futilis gloriae dementi ambitione, & facit ut aternam mercedem cum caduca illa commutet.

H. Alius est homo præterea, qui occultè dat eleemosynam, ubi ab hominibus minimè uideatur; manu dextera dat pauperi stipem, & sinistra in contrariam partem retrahit: quo significatur pura animi intentione esse eleemosynam erogandam, nihilq; sinistra cupiditatis uel gloriae querendum, sed in Deum omnia esse referenda sincerè.

I. Sol, & pluuia: hanc facit Deus descendere, illum oriri super iustos & iniustos.

MEDITATIO.

Vere pater noster es tu Domine Deus, infinita bonitas, infinita perfectio, immensa charitas; quod nobis arduum magis uideretur tuam perfectionem imitari, & inimicos etiam diligere.

Erratis filij, uobis hoc difficile non erit aut molestum, si uelitis. Filio meo fuit & difficile & molestum uobis hanc facultatem conficere, etiãsi gratissimè; qui pro uobis inimicis acerbissimè mortuus est atq; ignominiosissimè. Illud imitemini, & excelsas eius uirtutes, & me eritis imitati: ille enim uia est, quæ ad me ducit. Induite Christum, & huc crucifixum; & dulce

erit uobis inimicos diligere. Benefacietis eis qui uos oderunt, orabitis pro persequentibus & calumniantibus uos. Est enim Filij mei crux infinitus dilectionis inimicorum splendor. Incumbite in huius amoris meditationem & praxim in omnibus Dei & uestris inimicis; modò proximi uestri sint, summa erga illos mansuetudine utinani. Dein, quod bonum est in eis amate; Dei uoluntatem de ipsis sectamini: mala uero quacunque ratione possitis ab illis depellite, uirtutes illis procurate, ut ego in uobis feci, ac continenter facio; ita in illis uos curate & facite semper me auctore.

Ambulat super mare IESVS.

MATTH. XIII. MAR. VI. IOAN. VI. Anno xxxii.

In xxiiij. imaginem Adnotatiuicula.

xxiiij.

44.

A. Multitudo deliberans de creando Rege IESV.	le se simulat.
B. Hoc cum sciret IESVS, primum præire Discipulos, & mare transmittere iubet.	G. Perturbantur discipuli, & quasi ad phantasma exclamant.
C. Secedit deinde solus in montem, ut oret.	F. Dicit illis IESVS: Ego sum, nolite timere.
D. Mare Galilææ, siue Thyberiads, siue Genesareth.	H. Petrus concedente IESV desilit in mare, titubans incipit mergi, eum à presenti periculo eripit IESVS.
E. Nauis in medio mari iactatur fluctibus; laborant remigando discipuli.	I. Appellunt in terram Genesareth.
F. IESVS ambulans super mare, nauim præterire uel-	

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XIII.

MAR. VI.

IOAN. VI.

Et statim compulsi IESVS discipulos ascendere in nauiculam, & præcedere eum trans fretum, donec dimitteret turbas.

Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare.

Vespere autem facto

solus erat ibi, Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus:

ET statim^b coëgit discipulos suos ascendere nauim, ut præcederent eum trans fretum ad Bethsaidam, dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos, abiit in^c montem orare. Et cum sero esset,

erat nauis in medio^d mari, & ipse solus in terra.

Et uidens eos^e laborantes in remigando (erat enim uentus contrarius eis)

IESVS ergo cum cognouisset, quia^a uenturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem;

^b fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum est, descenderunt discipuli eius ad^d mare. Et cum ascendissent nauim, uenerunt trans mare in Capharnaum.

Et tenebrae iam facta erant: & non uenerat ad eos IESVS. Mare autem, uento magno flante, exurgebat.

MATTH. XIII.

MAR. VI.

IOAN. VI.

Quarta autem vigilia
noctis,

& circa quartam vigiliã
noctis venit ad eos ^f ambu-
lans super mare :

Et videntes eum

& volebat præterire eos.
At illi, vt viderunt eum
ambulãtem supra mare,

^s turbati sunt, dicentes: Quia
phantasma est.
& præ timore clamauerunt.

^s putauerunt phantasma
esse,
& ^s exclamarunt.

Statimq; IESVS locutus est
eis, dicens:
Habete fiduciam:

Omnes enim viderunt
eum, & conturbati sunt.
Et statim locutus est
cum eis, & ^f dixit eis:
Confidite,
ego sum, nolite timere.

Respondens autem ^b Petrus
dixit: Domine, si tu es, iube me ad te venire super
aquas. At ipse ait: Veni. Et descendens Petrus de nau-
icula, ambulabat super aquã, vt veniret ad IESVM.
Videns verò ventum validum, timuit: & cum cœpisset
mergi, clamauit dicens: Domine, saluum me fac. Et
continuo IESVS extendens manum, apprehendit eum;
& ait illi: Modica fidei, quare dubitasti?

Et cum ascendisset in nauiculã, Et ascendit ad illos in
nauim,
& cessauit ventus.

Qui autem in nauicula erant,
venerunt, & adorauerunt eum,
dicentes: Verè filius Dei es.

in terram Genezar.

Et cum cognouissent eum
viri loci illius, miserunt in vni-
uersam regionem illam,

Et plus magis intra se stupebant: non enim
intellexerunt de panibus: erat enim cor eo-
rum obcæcatum. Et cum transfretassent, ve-
nerunt in ⁱ terram Genezareth, & applicue-
runt. Cumq; egressi essent de naui, conti-
nuò cognouerunt eum: & percurrentes
vniuersam regionem illam,
cœperunt in grabatis eos, qui se malè habe-
bant, circumferre, vbi audiebant eum esse.

Cum remigassent ergo quasi
stadia viginti quinque aut
triginta, ^f vident IESVM
ambulãtem supra mare,
& proximum naui fieri;

^s & timuerunt.

Ille autem dicit
eis:

Voluerunt ergo eum accipere
in nauim:

& statim nauis fuit ad ter-
ram, in quam ibant.

MATTH. XIII.

MAR. VI.

IOAN. VI.

& obtulerunt ei omnes malè
habentes:
& rogabant eum,
& quicumq; tetigerunt, salui
facti sunt.

Et quocunq; introibat in vicos, vel in vil-
las, aut ciuitates, in plateis ponebant infir-
mos, & deprecabantur eum, vt vel fimbriã
vestimenti eius tangerent: & quotquot tan-
gebant eum, salui fiebant.

ADNOTATIO.

Ioan. 6. **A.** Multitudo, quam in deserto ex
quinque panibus & duobus pisci-
bus saturauerat IESVS, quasi consultans inter
se de eo rapiendo, & Rege creando.

Mat. 14. **B.** Hoc cum sciret IESVS, primùm insit
planè (id enim est quod dixit Mattheus, comp-
pult; & Marcus, coëgit,) vt discipuli nau-
im conscenderent & transmitterent, eumq;
præcederent versus Bethsaidam.

Mar. 6. **C.** Dein secedit, atque adeo fugit in montem
solus, vt oret, & turba cogitare de Regno desi-
nat, & domum vnusquisq; reuertatur.

Egeffp. **D.** Mare Galilea siue Thyberiadis, hoc est,
1. 3. c. 26. stagnum Genezar, siue Genezareth, quod est
Ioseph. 1. mare Chinereth, siue Cineroth; quod efficit Ior-
3. de bello danis fluuius nactus vallis amplitudinem. Eius
Iudaico cap. 18. est aqua dulcis & salubris, piscium ferax varij
Plin. 1. 5. generis, & singulari bonitate, amœnis circūsep-
cap. 15. tum oppidis; ad occidentem Capharnaõ, Bethsai-
da, Magdalo, Tyberiadis, Tharichæis; ad orien-
tem Corozaim, Gamala, Iuliade, Hippo. Eius
initium distat ab aquis Meron, siue lacu Sama-
chonitide xxxv. miliaribus, a fontibus Ior &
Dan lxxv. terminus abest ab Asphaltite cen-
tum, ab Ierosolymis xxxvj. Eius longitudo est
xvj. passuum millium, latitudo sex. Hoc est sa-
crum illud mare & beatum, in quo nauigauit
toties Christus IESVS, vnde pisces comedit,
aquam bibit, iuxta quod habitauit, super quod
ambulauit, cuius tempestates & ventos se-
dauit.

E. Nauis in medio lacu vento contrario &
vehementi, intumescente mari, iactatur flu-
ctibus; laborant discipuli in tenebris remi-
gando, sunt res afflictæ: eò tamen peruenire
contendebant, quò iusserat IESVS, nec
poterant.

F. IESVS pedibus iter faciens super ma-
re, præ se fert velle Apostolorum nauim præ-
terire.

G. Discipuli ad rem nouam timore corripi-
tur, turbantur, exanimati exclamant.

F. IESVS autem benignè illos confirmat:
Ego, inquit, sum, homo Deus, IESVS Chri-
stus, vester magister & Dominus, vobis benè
capiens & faciens; confidite, ne timeatis.

H. Sedatis omnium animis, ne vehementius,
non vt nihil timerent, audaciùs quàm fortius
procedit Petrus: signum tamen petit & securi-
tatem præsentia Christi, vt ipse similiter pedi-
bus super mare ambulet. Cum hoc concessisset
IESVS, & Petrus in mare desilisset, & alij rei
euentum suspensi expectarent, titubat Petri
animus videns ventum seuentem, incipit mer-
gi, tendit manus ad IESVM: clamat: Domi-
ne saluum me fac; clamant simul alij discipu-
li ex naui: extensa manu eum apprehendit IESVS,
& facit saluum. Conscendit uterque nauim,
adorant omnes IESVM, profitentur fi-
lium Dei.

I. Appellunt post paulò in terram Gene-
zareth.

MEDITATIO.

I Vbes tu quoque , benigne I E S V , postquam nos doctrina tua & cibo cælesti refecisti , vt ad tuum imperium, tuis donis freti nauigemus cum præfectis Ecclesiæ in huius naui ; & ad terram viuentium , id est , Capharnaum contendamus : subtrahis verò præsentem aliquando spiritus consolationem . Vis nos nostras potentias exercere per tua dona , & nostri animi specimen dare : permittis verò ventum contrarium à Mundo, à Carne , à Dæmone excitari , & tenebras in nos effundi , exurgere mare , nauiculam etiam finis iactari , vis nos remigando laborare . Difficilis scilicet est virtutis vsus . Oras tu interim pro nobis Patrem prolixius nunc , quàm ea nocte fecisti ; nec pateris nos grauius aut diutiùs laborare : venis ad nos laborantes , spiritus tui virtutem offers fluctibus tentationum superiorem . At nos te non agnoscimus , bone I E S V ,

virtutem tuam præsentem , & mari nostro superiorem non patimur , non capimus, nostris perturbationibus occupati ; sed expauescimus potiùs , quasi ad phantasma & spectrum : nihil enim timidius fidei imperfectione & imbecillitate . Esto nobis adiutor , potens I E S V , in opportunitatibus , in tribulatione ; illumina tandem , & confirma corda nostra claro , forti , & dulci fidei tuæ spiritu . Verùm cauendum nobis est , Fratres , ne titubemus rursùm ad tentationum insurgentium vehemenciam ; & qui tantummodo periclitabamur , mergi etiam incipiamus . Quod si accidat , exclamemus confestim maiori cum humilitate ad Christum : benignus est & misericors , frater noster est ; extendet (non dubium) potentia suæ dexteram , & increpata fidei nostræ & constantia infirmitate , confirmabit nos rursùm solidabitque . Amen.

DOMINICA PRIMA
QUADRAGESIMÆ.

Tentat Christum Dæmon.

MATTH. IIIII. MAR. I. LVC. IIIII.

Anno XXX.

In xxv. imaginem Adnotatiuncula.

xxv.
12.

- A. I E S V baptizato à Ioanne & orante , Spiritus sanctus columba specie descendit , & vox Patris auditur.
- B. Statim in desertum à spiritu ducitur .
- C. Mons desertus ad fines Dommin , ubi I E S V sicut iunauit .
- D. I E S V s sedet vt esuriens , post quadraginta die-

- rum ieiunium.
- E. Est I E S V s cum bestijs .
- F. Princeps Dæmonum adoritur I E S V M prima tentatione : Si filius Dei es, dic, &c.
- D. Respondet Dæmoni I E S V s : Nō in solo pane, &c.
- G. Angeli duellum Luciferi & I E S V contemplantes, Dæmones item.

EVAN-

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. I. MATTH. IIII LVC. IIIII.

Et statim Spiritus expulit eum in desertum.

Et erat in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus:

& tentabatur à Satana: eratq; cum bestijs.

T Vnc I E S V s a ductus est in b desertum à Spiritu, vt tentaretur à diabolo. Et cum c ieiunasset quadraginta diebus , & quadraginta noctibus, d postea esuriit. Et accedens f tentator dixit ei: Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est: Non in solo d pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.

I E S V s autem plenus Spiritu sancto regressus est à a Iordane, & agebatur à Spiritu in deserto diebus quadraginta,

& tentabatur à diabolo. Et nihil e manducauit in diebus illis:

& consummatis illis, esuriit.

Dixit autem illi f diabolus:

dic lapidi huic, vt panis fiat.

Et respondit ad illum I E S V s:

Quia non in solo pane viuit homo,

sed in omni verbo Dei.

ADNOTATIO.

A. I E S V s in Iordane ad Bethabaram vicum à Ioanne cum esset baptizatus, confestim ascendit ex aqua, & orat. Eo orante aperti sunt cali, & descendit Spiritus sanctus corporali specie sicut columba, & vox de celo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi. Hanc columbam viderunt, hanc etiam audierunt vocem vterque, I E S V s & Ioannes: adest turba alia, quæ ad baptismum conuenerat.

B. Hinc I E S V s statim impulsu ac ductu diuini spiritus secessit in desertum.

C. Mons asper, desertus, præruptus, ad finem eorum montium qui inter Ierosolymam & planitiem Iericho intercedunt, qui Dommi dicebantur, propter frequentiam latrocinij

& cades hominum. In hoc monte ieiunauit, esuriit, & tentatus est à Dæmone Christus.

D. I E S V M contemplare, id est, infinitam Patris aterni virtutem, ieiunio & fame languentem die quadragesimo primo post inchoatum ieiunium, & situ corporis & gestu imbecillitatem præ se ferentem.

E. Genus omne ferarum ante Christum pascitur, ludit, est cum Christo.

F. Princeps Dæmoniorum omnium Lucifer, simulans se religiosum hominem, & si velis Essæum, vel Essenum (Esseni enim non longè ad Asphaltitem & montem Engadi habitabant) alba veste, capillo & barba promissa, nudo capite, calceis indutum, sordibus

Hier. ad Eufloch.

Ioseph. I. 2. de bello Iud.

Philoli.
quod om-
nes probi
liberi.

dibus oppletum: huiusmodi enim erat ferè Es-
scnorum cultus corporis. Per hanc simula-
tionem adoritur Christum Satan primo telo,
demonstrat lapides aliquot presentes: Hos,
inquit, lapides verte in panes, ne fame per-
eas, si filius Dei es; sic consequeris & glo-
riam & vitam. Non describitur autem Satan
cornutus, vel monstruosis pedibus, quod
fieri solet ut vulgus intelligat Diabolum es-
se; satis indicatur illum esse Dæmonem, cui
multitudo Dæmonum supernè coniungitur.

D. Oris gestum contra, & manuum, &
corporis defessi & esurientis IESV situm &
habitum considera; & audi ex Scripturis re-

spondentem: Non in solo pane vivit homo,
sed in omni verbo quod procedit ex ore Dei.
Ita spiritum superbia & gula repellit gloriosis-
simè, & Luciferum confutat. Non, inquit,
in solo pane sustentatur humanitas mea, sed in
omni verbo quod ex ore Dei procedit: quod in-
telligebat Christus in Verbo æterno humanitati
sua unito hypostaticè. Itaque verè professus
est, quod Dæmon scire cupiebat; non intellexit
ille tamen.

G. Angeli, qui Christo semper assiste-
bant plurimi, plures etiam qui è celo ad duellum
Christi & Satana in præsentia spectandum de-
scenderant.

E A D E M DOMINICA PRIMA

Q V A D R A G E S I M Æ.

Secunda & tertia tentatio.

EISDEM CAP.

Anno xxx.

In xxvi. imaginem Adnotatiuncula.

xxvi.

13.

- A. Portat in aëra Dæmon IESVM Ierosolymam in templum.
- B. Templum, & in hoc pinnacula, quasi ala templi.
- C. Statuit IESVM Diabolus in supremo pinnaculo templi, & tentat iterum: Si filius Dei es, mitte te, &c.
- D. Respondet IESVS: Non tentabis, &c.
- E. Rursus portat IESVM Dæmon in montem excelsum valde.

- F. Id est, in montem Nebo.
- G. Et eius verticem Phasga, trans Iordanem.
- H. Ibi tentat IESVM tertio: Hæc omnia tibi dabo, &c. Respondet: Vade Satana: scriptum est enim, &c.
- I. Proripit se Satan cum suis Diabolis.
- K. Christo triumphatori Satana epinicion celeste Angeli canunt.

SECUNDA

SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MAR. I.

MATTH. IIIII.

LVC. IIIII.

T V N C^a assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, & statuit eum super pinnaculum^b templi, & dixit ei:

Si^c filius Dei es, mitte te deorsum.

Scriptum est enim:

Quia Angelis suis mandavit de te, & in manibus tolent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Ait^d illi IESVS: Rursum scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum.

Iterum assumpsit eum diabolus in^e mō-tem^f excelsum^g valde: & ostendit illi omnia regna mundi, & gloriam eorum,

&^h dixit ei:

Hæc omnia tibi dabo,

si cadens adoraveris me.

Tunc dicit ei IESVS: Vade Satana: Scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.

Tuncⁱ reliquit eum diabolus.

Et duxit illum in Ierusalem, super pinnam templi,

hinc

quod Angelis suis mandavit de te, ut conseruent te: & quia in manibus tollent te,

Et respondens IESVS, ait illi: Dictum est:

Et duxit illum diabolus in montem excelsum,

regna orbis terra in momento temporis, & ait illi:

Tibi dabo potestatem hæc uniuersam, & gloriam illorum: quia mihi tradita sunt; & cui volo do illa.

Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia.

Et respondens IESVS, dixit illi:

Et consummata omni tentatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus.

ADNOTATIO.

A. Satanas per aëra gestat extenta manu humilem IESVM, decenter quidem, (neque enim aliter illi permittebatur) ex Domini monte Ierosolymam ad templum.

B. Templum, & exterius utraque ex parte

tria tabulata siue ambitus, ita extracti, ut superior quisque in maiorè exiret latitudinè. unde facile intelligitur cur dicta fuerint ἱεροῦσα, id est, pinnacula; quasi, templi ala.

C. In supremo pinnaculo statuit IESVM Satanas,

tanus, ut emineret altius, & esset magis conspicuus multitudini, quæ ante templum erat frequens: putabat enim Christum ab omnibus cerni, quod non erat. Ibi secundum telum intorquet, fatuum quidem, sed diabolicum: solet enim malitia, non homines modo, sed Dæmones item infatuare: Mitte, inquit, te hinc deorsum, si filius Dei es. Quid stultius dici potuit? Illa potius esset honestior tentatio: Vola, Ito in cælum, sed eius invidia & superbia illud ferre non poterat.

D. Repellit & hoc telum spiritu virtutis suæ Christus per Scripturam: Non tentabis, inquit, Dominum Deum tuum. Quibus verbis & se confessus est Deum, nec à Dæmone, vel à quocumque esse tentandum. At ne hic quidem intellexit Dæmon quod cupidè inquirebat: itaque illū, quasi contemnens præ se, parat adorari tertium.

E. Ducit per aërem similiter atque modo dicebatur, in montem excelsum valde.

F. Mons Nebo, & vertex eius Phasga trās Iordanem cōtra Iericho, unde Dominus terram quam Abrahæ promiserat, Moysi ostendit. Huc est verisimile ductum à Dæmone IESVM, propter allusionem ad Moysen & Deum.

G. In vertice Phasga vide ut statuatur IESVM Lucifer; & illi depicta quasi in cosmographica tabula representet regna omnia orbis terrarum,

MEDITATIO.

HEV, heu, heu Domine IESV, quid de nobis fiet, si te ausus est tentare Satan? Quid in nos non audebit?

Noli te considerare, quid ille audeat, Fratres mei; sed, quid detrimenti fecerit per meam tentationem, quid vos gratiæ sitis adepti, illud cogitate. Illius conciderunt vires, vobis factæ sunt. Confidite victoriæ mearum tentationum, & vicistis; si legitimè tamen pugnetis meis armis: & tanto gloriosius vincetis, quanto plura in vos audebit Dæmon: neque enim plura ego illi permittam, quàm vos superare possitis. Pugnavit ille in cælo contra me; vici ego illum per Michaëlem, & Angelos eius, & è cælo deturbavi. Rursus insurrexit contra me; superavi ego illum per humanitatem & crucem meam, & detrusi in Infernum colligatum. In cælo contendit contra meam diuinitatem, in terra contra humanitatem; ut scilicet per peccatum definerem esse homo. Est quidem be-

& eorum potentiam, opes, gloriam. Nec amplius ingerit, Si filius Dei es; Christum videlicet aspersionatus, ut diximus.

H. Sed ambitione tentat, veluti hominem. mentitur verò, ut mendaciæ parens: Omnia hæc dabo: mea sunt, cui volo, do. Omnia mentiris turpissime & pessime Dæmō. Sed quid Christus? Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Id est, quæ Deo debetur adoratio, ea illi soli exhibenda est. Quo responso similiter intelligere licet, Christum se profiteri Deum; quod nunquam capere potuit Dæmon. Nihil verò ultra permissum fuit Satana in IESVM. Propterea pro imperio illum abigit Christus ad tēpus, donec alia via per uxorem Pilati, suspicatus sibi perniciem ultimam, & vincula per Crucem Christi imminere, voluit Pilato persuadere, ne IESVM necaret.

I. Victus cum suis Diabolis sese proripit Satanus.

K. Angeli, qui longè constiterant ad spectaculum pugnae, accedentes ad Christum cantant epinicion caeleste Christo IESV, diabolica potestatis triumphatori. IESVM præterea interrogant, unde velit sibi cibos parari & exhiberi; audiuntq; à matre Virgine. Ad eam igitur properant multi Nazareth in Galilaam.

stia truculenta, sed victa & confutata; à qua nemo potest vinci, nisi velit.

At verò, Domine, ex Inferno scivit in nos, & tandem in fine temporum soluetur, & atrocius ferociet. At ego semper adiutor vobis præsto sum omnipotens in oportunitatibus, in tribulatione. Aperite semper oculos, quis ego vester protector, quis ille sit vester oppugnator, & hostem contemnetis meæ virtutis præsentia. Et illud animadvertite, vicisse me pro vobis hoc meo duello præcipuas tentationes & dolos Dæmonis, superbiæ, gulæ, & avaritiæ; quæ capita sunt omnis prævaricationis: in prima tentationem gulæ, in tertia auaritiæ, in omnibus superbiæ; in secunda etiam tentationis Dei: in omnibus item Dæmonem conculcaui. Vim ex hac mea victoria peculiarem accipite, illi cooperamini, & reportabitis de horum vitiorum tentationibus victoriam, hinc de aliorum.

EADEM

EADEM DOMINICA PRIMA
QVADRAGESIMÆ.

Angeli ministrant Christo.

EISDEM CAP.

Anno xxx.

In xxvij. imaginem Adnotatiuncula.

xxvij.

14.

A. Solenni pompa ferunt prandium Christo Angeli per aëra.

B. Mons Nebo, quod feruntur cibi.

C. Sedet Christus, prandet, ministrant Angeli.

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. IIII.

Et ecce ^k Angeli
acceserunt,
& ^{abc} ministrabant ei.

ADNOTATIO.

Multa occurrunt in vita Christi, quæ cum ab Evangelistis non explicentur, pie tamen meditamus, citra vllum doctrinæ vel religionis incommodum. ut, quæ in Aegypto Christus, quæ Nazareth in Galilæa egit, & ante duodecimum, & usque ad trigesimum annum, & alia id genus plurima; ubi præsertim est aliud ex Evangelio, quo niti possimus. ut alibi legimus: Et erat subditus illis: hoc autem loco: Acceserunt Angeli, & ministrabant ei, cibum nimirum Christo. Poterimus igitur, meditari cibum Christo Angelorum ministerio allatum, siue è cælo, siue à Matre virgine; quod & nonnulli sancti Doctores meditati sunt.

A. Afferunt Angeli cibaria, suam singuli partem: unus autem Archangelus princeps munia gerit Oeconomi. Pompam An-

gelicam spectata aëra secantem, & tenentem iam montem, ubi Christus famelicus exspectabat.

B. Montem eundem credere possumus, ubi fuit tertium tentatus Christus: nam consentaneum est aliud non discessisse fama imbecillum.

C. Sedens IESVS, Angeli illi ministrantes, unus mantile super saxum pro mensa extendit, alius panem & cultrum apponit, ille in scutella offam ex legumine, hic pisciculos, alius potum in cyatho, officiosissime omnia, suo loco & ordine, summa cum decencia, summa cum humilitate ac reuerentia. Aspice Christum comedentem diuina quadam modestia ac temperantia, & refice spiritum tuum.

FERIA

FERIA SECUNDA
POST PRIMAM DOMINICAM
QVADRAGESIMÆ.

Iudicium vniuersale.

MATTH. XXV.

Anno XXXIII.

In xxviii. imaginem Adnotatiuncula.

xxviii.

99.

A. IESVS in throno gloriae sedens iudicium exercet. B. Celi, planeta, & stella longè illustriores quàm antea. C. Circumstant IESVM omnes Angelorum ordines. D. Afsidet Filio virgo Mater, & suo gradu electi omnes. E. Elementa noua, purissimum & liquidissimum ignis elementum. F. Aëris lucidum, amœnum, pacatissimum, nulla regionum diuersitate. G. Aqua purgatissimum, clarum, tranquillum. H. Terra purum ac simplex, omnibus tum natura, tum	artis operibus liberum. I. Ministerio Angelorum, & imperio Christi boni à malis separantur. K. Boni audiunt à Christo: Venite benedicti, &c. Mali: Ite maledicti. L. Inferni horrendum os apertum damnatos cum Diabolis deuorat. M. Peracto Iudicio Christus intelligitur ascendere in Empyreum calum, cum Angelis & Sanctis omnibus regnaturus in aeternum.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XXV.

CVM autē a venerit Filius hominis in ^{b e f g h} maiestate sua, & omnes ^c Angeli cum eo; tunc sedebit ^d super sedem maiestatis suæ: & ⁱ congregabuntur ante eum omnes gentes, & ⁱ separabit eos ab inuicē, sicut pastor segregat oves ab hœdis: & statuet oves quidem à dextris suis, hœdos autē à sinistris. Tunc dicet Rex his, quia ^k dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. esuriui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & operuistis me: infirmus, & visitastis me: in carcere eram, & venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti, dicentes: Domine, quando te vidimus esurientē, & pauius te: sitientem, & dedimus tibi potū? quādo autem te vidimus hospitem, & collegimus te: aut nudū, & cooperuimus te? aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te? Et respōdens Rex, dicet illis: Amē dico vobis, quamdiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet & his, qui à ^k sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo; & angelis eius. esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & nō dedistis mihi potum: hospes erā, & non collegistis me: nudus, & non operuistis me: infirmus, & in carcere, & non visitastis me. Tunc respōdebunt ei & ipsi, dicentes: Domine, quādo te vidimus esurientē, aut sitientē, aut hospitem, aut nudum, aut infirmū, aut in carcere, & non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis, dicens: Amen dico vobis, quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in ^l supplicium æternum; iusti autem in ^m vitam æternā.

ADNO-

ADNOTATIO.

Prima imago, quæ prima Dominica Aduentus facta est, ad illa attinet quæ Iudicium vniuersale proximè præcedent: hæc ad ea, quæ erunt coniuncta cum ipso Iudicio. Illic venit ad iudicandos viuos & mortuos Christus: hic sedet in Iudicio. Illic mittit Angelos ad ministerium resurrectionis; moriuntur, resurgunt, adducuntur in vallem Iosaphat homines: hic omnes iam resurrexerunt à mortuis, & sunt ante Christum ad thronum maiestatis eius congregati. Illic minantur omnes creatura mortalius, malis præsertim: hic illarum minarum est finis. Exercetur verò iudicium in malos horrendum, in bonos suauissimum. Denique ignis incendio, qui præcedet Christum, totus orbis, & opera eius conflagrassent, & purgata esse omnia intelliguntur, aliud nihil remanere, quam celos, elementa, homines, Demones: hos in Infernum detrudendos, illos iudicandos, vel in vitam æternam, vel in æternum ignem.

A. IESVM contemplare in nubibus cali, & throno gloriae maiestatis suæ sedentem, iudicium exercentem, aperientem libros ubi acta singulorū hominum conscripta erunt. Hæc enim omnia fiunt palam hominibus omnibus, Angelis, Dæmonibus. Disceptatio contra malos præcipuè agitur: urgebunt Demones damnationem; Angeli testimonium contra eos ferent: Christus supra quàm dici potest in illos se iratum ostendet: separabuntur à bonis mali; erit terribilissima ipsorum calamitas & desperatio. Cōtrā verò honorum erit diuersa ratio iudicij: benignissimè cum ipsis Christus aget, probans eorum benefacta & laudans: Angeli præclarum dabunt testimonium, Demones repellentur: erit speciosissima & iucundissima horum iudicij facies. Tandem, etiamsi breuissimè, omne est consummandum iudicium: feret sententiam Christus, ut mali in ignem eant & supplicium æternum, in gloriam boni & vitam æternam: illi cum horrendo Lucifero & eius affectis Dæmonibus omnibus; hi cum Christo, & Sanctis omnibus, & Angelis eius triumphantes.

B. Celi undecim, septem videlicet Planetarum, octauum stellarum fixarum, nonum mobile primum, decimum crystallinum calum, vltimum empyreum, Regia Dei & Beatorum. Nul- lum quidem calum purgabitur igne conflagrationis, sed tamen omnium augebitur splendor vehementer. Sol enim septuplo erit clarior, id est, longè quàm antea vnquam splendidior: sua

inde proportione Luna, & planetae alij, omnes stellæ erunt fulgentiores. Accedet gloriosum lumen celo empyreo à corpore Christi & virginis Matris, paulo post etiam Beatorum. Erit enim calum planè dignitate, & gloria, & splendore nouum.

C. Circumstant Christum Seraphim supernè, ad latera Cherubim, sub pedibus Throni; aliorum ordinum Angeli alij assistunt, alij subseruiunt Iudicij actioni.

D. Afsidet Christo Ioannes Baptista, & Apostoli, & omnes qui propter regnum calorum perfectionem vitæ, & consilia Christi sectati fuerint. Hi enim sedebunt quasi iudices assessores cum ingenti honore. Supra omnes asidebit Iudici filio, Iudex ipsa primaria Virgo mater Maria.

E. Ignis elementum, non iam minax ut antea, sed igne etiam conflagrationis purgatum, splendidius, placidas flammæ vibrans quietissimè.

F. Aër lucidus, amœnus, pacatissimus, nulla diuisus regionum diuersitate, absque omni volucri.

G. Aquæ elementum ut vitrum purgatissimum, clarum, tranquillum, sine piscibus.

H. Terra crystallo similis, saxis, arboribus, & herbis omnibus, & virgultis nudata, omni metallo leuata, omni viuente liberata, nondum tamen hominibus. Terra enim, & eius omnia opera igne exurenda sunt: existet verò ipsa pura, nitida, quasi exultans, ut ab omni corruptione libera.

I. Vide Angelorum ministerio, ex imperio Christi IESVM separari bonos à malis: illos rari in aëra ad dexteram Christi: alios detrudi in ignem paratum, ubi iam ardebunt Demones omnes.

K. Illi audiunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Cōtrā hi: Ite maledicti in ignem æternum.

L. Terra apertum os horrendum, ingens; tartarus hians ignem & tenebras eructat: coniunguntur verò inferni flammæ cum igne conflagrationis. Hic est omnis spurcitia, & excrementis orbis purgatione contractis contaminatus & horrendus. In hunc ignem & baratrum conijciuntur Dæmones primum, deinde mali homines. Ignem præterea considera cum damnatis hominibus & Dæmonibus, in centrum terræ,

& locum Inferni proprium precipitandum, claudendam terram: Illic absque ulla vel Dei, vel Sanctorum, vel Angelorum misericordia, ablata omni spe venia, in aeternum cruciandos cum teterrimis Daemonibus infelicissimos homines.

M. Simul illud considerandum, quemadmodum peracto omni iudicio, ad caelum cum Matre Maria Virgine, cum Angelis & Sanctis omni-

bus gloriosissimo triumpho, ascendat Christus IESVS, regnaturus cum Patre & Spiritu sancto in secula seculorum. Nec creatum aliud quicquam tandem remanebit, quam Infernus cum Diabolis & damnatis hominibus: Limbus puerorum, assumptis ex resurrectione corporibus (ad quos nihil planè eorum quae diximus pertinebit:) quatuor elementa, Caeli, Angeli, & beati homines, paradysus caelestis.

MEDITATIO.

Vtilem in primis viam mortalibus Deus proposuit ad salutem, Fratres, hinc mentium, inde spem; ut ille ad hanc nos propellat, & quod acrior metus sit, eò vehemètius ad spem, & virtutis amorem & exercitium compellamur. En vobis, Fratres, ostendit antea Deus signa horrenda, quae praecedent Iudicium vniuersale orbis terrarum; nunc ita conterritos, & in angustias extremas compulsos mortales statuit; ante Iudicem Christum, Deum omnipotentem, iratum. Vbi apparere audebis, o homo, etiam si nil tibi conscius fueris, si ramentum non fueris? Vbi verò qui malitia & vitij erunt contaminati? Caelum hinc erit apertum, illinc Infernus: è Caelo gloria sempiterna laetam futurorum bonorum significationem exhibebit; Inferni os immane, horrendum, conspicietur apertum, flammam eructans tarrareas. Quid hinc facies, o homo? summum putabas praecedentem terrorem eorum quae vidisti veniente Christo ad Iudicium; ad longè hic est maior, quem incutiet Christus ex throno maiestatis suae. Illi terrores erant nuncij huius horridi & extremi Iudicij. Illic creaturae minantur, Creator etiam ipse; nihil tamen adhuc aliud quam iratus comminatur: hinc verò furore suo exandescens, nec tantum minantem conspiciamus Creatorem, ipsum Filium Dei omnipotentis, Deum ipsum omnipotentem, & coaeternum Patri; sed etiam separantem iam bonos à malis, & ferentem extremi Iudicij perpetuam sententiam, ut illi in Paradysum eant, hi in aeternum Inferni ignem cum teterrimis Daemonibus contrudantur. Si credis hanc, vt

credis, contende vt ne fiat fides tua speculatiua solum; quod non est, nec esse debet; ex qua scilicet nihil moueatur cor tuum, nihil sensus tui interiores, nihil spiritus: sed adnitere vt practica sit fides, qualis est, & esse omnibus debet; vt his rebus representatis & creditis, mouearis acriter ad timorem primum, etiam feruilem, qui utilis esse & solet & potest; inde in spem erigaris, vnde ad charitatem progressum facias, & sanctum Dei timorem. Cor tuum ardeat amore in Deum & proximum, sensus interiores intenti sint ad gloriam electis representatam, ad eam te recipias, ad Christum, ad Sanctorum in aera societatem te aggredes; vt Spiritu Christi IESV bonitate & misericordia fruaris in iucunditate Dei. Magnam verò existimate Fratres confusionem, & animae detrimentum, si ad hanc Dei iudicia per socordiam non timeatis: ita enim reputabimini Demonibus ipsis esse in hac parte stupidiore. Hi enim credunt & contremiscunt, nec portant aduersum se execrabile iudicium: mouentur tamen, non ad salutem, sed ad desperationem & impatientiam, & Dei blasphemiam, & eius iustitiae detestationem. At nos contra, vbi tempus habemus, vbi clausa nobis non est ianua (vt Diabolo & asseclis eius) ad tantam salutem & perfectionem animarum nostrarum, quae nobis per hanc mysteria & terrores Dei offertur, per timorem, per spem, per charitatem, per bona & sancta opera festinemus ad meliora continenter, & ad perfectiora contendamus in Christo IESV Domino nostro.

FERIA

POST DOMINICAM PRIMAM
QUADRAGESIMAE.

Eijcit iterum IESVS vendentes de templo.

MATTH. XXI. MAR. XI. LVC. XIX. Anno xxxiii.

In xxix. imaginem Adnotatiuncula.

xxix.
88.

A. Templum, & in eo atrium tertium.	E. fundit.
B. Christi splendor è vultu, & maiestas que terret omnes.	E. Subuertit sedes vendentium columbas, tolluntur columbae.
C. Ad eius vocem fugantur oves, & boves dissipantur, & c. Ementes se proripiunt.	F. Sanantur caeci & claudi.
D. Verbo euertit nummulariorum mensas, & as eff-	G. Canunt pueri: Hosanna Christo IESV.
	H. Principes & Seniores hac agerrime ferunt.

EVANGELIUM MISSAE.

MAR. XI.

MATTH. XXI.

LVC. XIX.

Et veniunt Ierosolymam.

ET cum intrasset IESVS Ierosolymam, commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est IESVS Propheta à Nazareth Galilaeae.

Et cum introisset in templum, capit eijcere vendentes & ementes

Et intrauit IESVS in templum Dei, & eijciebat omnes vendentes & ementes in templo; & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas euertit:

Et ingressus in templum, cepit eijcere vendentes in illo & ementes.

& non sinebat, vt quisquam transferret vas per templum: & docebat, dicens eis:

et dicit eis: Scriptum est: Domus mea, domus orationis vocabitur:

Nonne scriptum est:

vos autem fecistis illam speluncam latronum.

omnibus gentibus?

Quo audito, Princeps Sacerdotum & Scribae querebant, quomodo eum perderent: timebant enim eum, quoniam vniuersa turba admirabatur super doctrina eius.

Et accesserunt ad eum caeci, & claudi in templo; & sanauit eos.

MAR. XI.

MATTH. XXI.

LVC. XIX.

Videntes autem ^h Principes Sacerdotum, & Scribæ, mirabilia quæ fecit; & ^s pueros clamantes in templo, & dicentes: Hosanna filio Dauid: ^h indignati sunt, & dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? IESVS autem dixit eis: Vtique. nunquam legistis: quia ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem?

Et circumspēctis omnibus, cum iam vespera esset hora, exijt in Bethaniam cum duodecim.

Et relictis illis, abiit foras extra ciuitatem in Bethaniā; ibique mansit.

ADNOTATIO.

BIS eiecit Christus videntes è templo; ad initium prædicationis, & ad finem, paucis diebus antequam crucifigeretur. Illic apud Ioānem addit flagellum imperio, & evertit sedes vendentium columbas, neque eiecit ementes: hic absque flagello utrosque expellit, & vendentes & ementes, & sedes vendentium columbas subuertit. Ad eiectionem secundam pertinet hæc imago. Mitius videlicet in prima eiectione egit, ut in initio prædicationis; nam flagellum ad oves & boues eiciendos tantum, vel si ad ementes & vendentes etiam retulit, id intendens tantum fecit, non autem cadens.

A. Templum, unde eiecit omnes vendentes & ementes, diuina quadam auctoritate, & cui contradicere nemo poterat.

B. Christus diuinum splendorem è vultu & oculis emittens, indignabundus, extenta manu imperat vendentibus & ementibus ut abeant.

C. Ad Christi imperantis vocem disperguntur cōsternatae oves, boues, & quicquid erat gre-

gis, conterriti diffugiunt pastores: qui verò hæc vendebant vel emebant, attoniti dissipantur.

D. Verbo evertit Christus mensas nummulariorum, & proiectum colligunt collybista.

E. Cum etiam sedes eorum qui vendebant columbas subuertisset Christus, auferuntur columbe, vel pauia euolant; neque vas aliquod sinit per templum transferri. Neque mirum, si ad eius vocem perturbantur hæc ac tremiscunt, quæ intercudit flammam ignis, & concutit desertum & orbem.

F. Sanantur cæci & claudi.

G. Clamant pueri in templo:

Hosanna filio Dauid.

H. Rumpuntur invidia & dolore Principes Sacerdotum. ad eum ad Christum, nec vim tamē audent inferre: increpant, & expostulant, cur illas laudes patiatur de se prædicari. Christus verò laudes non refutat, sed ab infantibus & lactentibus perfectas proficisci laudes (hoc est, è puris & simplicibus animis) docet:

MEDITATIO.

EN Domine IESV, quies Deus benedictus in sæcula, quemadmodum ostendisti velle te, & alio, & hoc Euāgelio, ut quotquot reliquimus omnia, nihil in Ecclesia, vel commutemus, vel permutemus, vel quæramus beneficiorum, vel desideremus. Hæc ut ita faciamus, de tua benignitate accipimus. Conferua, & auge in nobis hanc voluntatem, be-

nigne IESV. Tua est hæc gratia, non nostrum meritum. Serui tui indigni, & inutiles sumus, & nihili. Verum alia mala surreperunt de nostra miseria in animum nostrum, aliæ commutationes, permutationes, emptiones, negotiationes. Quotus enim quisque non ad sensibiles spectat consolationes in suis actionibus & vita: & illas non auide, ne dicam vnicè desi-

cè desiderat: ab illis non ita mouetur, atque si nullum esset aliud præmium, vel aliud nihil per se desiderandum? Contra verò, si obturbent desolationes & tribulationes, quis est qui non fatiscat? qui animum non despondeat ac debilitetur? deuotionem, actiones pias vel non prætermittat, vel non agat desidiosè? postremo non ita se gerat, quasi in consolationibus sit summum bonum, in desolationibus malum summum? Quod nõ est. Creaturæ enim utræque sunt nobis dispensatæ à Deo, ut illis adminiculis ad nostram vtilitatem, & Dei gloriam utamur sapienter, sobriè, ac patienter. Magnum nobis indies periculum, sancte IESV, imminet ab his consolationum & desolationum vicissitudinibus: identidem enim in harum desiderio vel fuga cæcutimus, & in earum usu ab scopo & veritate aberramus. Doce cor nostrum, sancte IESV. Audio, Domine, consolationem bonam quidem esse & vtilem nobis; sed non minus bonam & vtilem desolationem; nonnunquam esse vtiliorem. ut tibi placet Domine. Vtendum sapienter consolatione ac sobriè; desolatione patienter atque alacriter: utræque perfectè. Consolatio, promoueat potentias nostras ad virtutem, non absorbeat voluptate. ne fistamus in illa; sed ex illa in Deum, & voluntatem eius faciendam feramur; indignos esse nos consolatione omni existimemus. Desolationem omne gaudium esse deputemus; in illa gloriemur; per illam nos IESV esse imitatores sciamus; illam esse crucem nostram

Iac. 1.

qua sine non possumus Christi esse discipuli, nec intrare in regnum cælorum sine tribulationibus. Ne despondeamus animum, Fratres: in tribulatione enim posita est salus nostra in Christo. Communicatio est eius passionum tribulatio: non enim glorificabimur cum Christo, nisi cum eo compatiamur. In tribulatione nobiscum est Deus, adiuuat nos, dilatat cor nostrum: dat lucem oculis mentis desolatio, si quis illa scitè vtatur. Quam multa nos prætereunt! in quam multis erramus in consolatione! non de ipsa, sed de nobis, quibus in consolatione omnia videntur bona per abusum consolationis. Contra verò aperit nobis oculos mentis desolatio, & multa tunc videmus in nobis, vel vitanda, vel emendanda, quæ in consolatione non animaduertebamus. O sanctam & dulcem desolationem, & admirabilem ijs quos interius doces, Domine! Da mihi hoc donum Christe IESV benigne, & habebō paradysum in hac valle miseriarum. Neque enim nostra est tribulatio, ut tua in Cruce fuit, vbi absque consolatione vlla à Patre fuisti derelictus. Nostræ tribulationes non eiusmodi sunt; etenim harum acerbicatem sustulit illa tua extrema, & aliæ bone IESV: & nunc continenter tuo merito, tua oratione apud Patrem illas lenis, tuas reputas semper omnes nostras passiones, nostra etiam peccata. Illa continenter Patri per passionem tuam, & omne vitæ tuæ meritum repræsentas: & exaudiris quidem semper pro tua reuerentia & dignitate. Amen.

FERIA QUARTA
POST PRIMAM DOMINICAM
QUADRAGESIMÆ.
Quærent signa à IESV Iudæi.

MATTH. XII.

LVC. XI.

Anno XXXII.

In xxx. imaginem Adnotatiuncula.

xxx.

46.

A. Domus in Capharnaum.

B. Malitiosè signum petunt quidam de Scribis & Phariseis.

C. Christus zelo spiritus respondet illis seuerè: Generatio mala, &c.

D. Ionas fugit, absorbetur & euomitur à ceta, venit

Niniuem, concionatur.

E. Salomon in throno gloriae suæ, ad quem venit Regina Saba.

F. Homo à quo vnus Dæmon exierat.

G. In eum irruunt septem alij nequiores Diaboli.

I 3

EVAN-

FERIA QUARTA POST PRIMAM
EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XII.

LVC. XI.

T^aVNC responderunt ei quidam
^bde Scribis & Phariseis, dicentes:
Magister, volumus à te signū videre.

Qui respondens, ait illis:
Generatio mala, & adultera signum
quærit: & signum non dabitur ei,
nisi signum Ionæ Prophetæ.

Sicut enim fuit ^d Ionas in ventre ceti
tribus diebus, & tribus noctibus; sic
erit filius hominis in corde terræ tri-
bus diebus, & tribus noctibus.

Viri Niniuitæ surgēt in iudicio cum
generatione ista, & condemnabunt
eam: quia pœnitentiam egerunt in
prædicatione Ionæ;
& ecce plus quàm Ionas hîc.

Regina Austri surget in iudicio cum
generatione ista, & cōdemnabit eam:
quia venit à finibus terræ audire sa-
pientiam ^e Salomonis: & ecce plus
quàm Salomon hîc.

Cùm autem ^f immundus spiritus
exierit ab homine, ambulat per
loca arida, quærens requiem,
& non inuenit.

Tunc dicit:

Reuertar in domū meam, vnde exiui.

Et veniens inuenit eam vacantem,
scopis mundatam, & ornatam.

Tunc vadit, & ^g assumit septem alios
spiritus secum, nequiores se,
& intrantes habitant ibi:

& fiunt nouissima hominis illius
peiora prioribus.

Sic erit & generationi huic pœsimæ.

*Et alij tentantes,
signum de celo quærebāt ab eo.
Turbis autem concurrentibus
cepit dicere:*

*Generatio hæc, generatio ne-
quam est:*

*Nam sicut fuit Ionas signum
Niniuitis: ita erit filius homi-
nis generationi isti.*

ad prædicationem Ionæ;

*cum viris generationis huius,
& condemnabit illos:*

*de homine, ambulat per
loca inaquosa*

*& non inueniens
dicit:*

Et cùm venerit, inuenit

& ingressi

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Domus in vrbe Capharnaum intelli-
gitur, intra quam interrogatus à
quibusdam Scribis & Phariseis respondit Chri-
stus.

B. Scribæ & Pharisei malitiosè signum ali-
quod à Christo flagitantes, cui non erant credi-
turi, etiam si plura fecisset miracula quàm fe-
cerat, vel esset factururus: & de celo quidem pe-
tebant signum, similiter atque Elias & Samuel
fecerunt.

C. Christus autem zelo spiritus sui illis re-
spondet seuerè pro illorum merito: Vos prauis
homines estis, & adultera generatio; (quo
verbo tam priorem patrum, quàm ipsorum præ-
sentem infidelitatem designat, ut inquit Chry-
sostomus.) quare indigni estis signo alio, quàm
quo confundamini. Esto igitur vobis signum
Ionas, ex cuius prædicatione sunt conuersi Ni-
niuitæ: esto Regina Austri (id est, Aethiopiæ &
Saba) quæ venit à terra finibus, ut sapientiam
Salomonis audiret; & tamen videtis hic qui
pœnitentiam, qui sapientiam vobis prædicat
maiores Ionæ, sapientiores Salomone, nec ag-
noscitis: illi igitur vos condemnabunt in re-
surrectione.

D. Ionas fugit à facie Domini in Tharsis,
(id est, in mare incertum) ut nauigaret, modo
à Iudæa fugeret. Quod (ut inquit Hierony-

mus in Ionam) magis conuenit fugitino & ti-
mido, non locum fugæ ociosè eligere, sed pri-
mam occasionem arripere fugiendi. Conscen-
dit quidem nauim Ioppæ: excitata autem saua
tempestate, suo consilio in mare proiectus, ab in-
genti ceto exceptus est, & triduo in ponto Eu-
xino in terram expositus (ut refert Iosephus ex
Hebræorum commentarijs) inde per Armeniam
in Assyriam proximam regionem, & Niniuen
peruenit. Certè si in Cappadociam, vel maio-
rem Armeniam est eiectus, breuius potuit Nini-
uen peruenire; quàm si in quodcumque aliud
littus.

E. Salomon in throno suo, ad quem, ut eius
celebrem sapientiam audiret, venit Regina Sa-
ba & Aethiopiæ, cum magno comitatu, & cum
ingenti thesauro & opibus. Hæc fuit etiam Ae-
gypti Regina, cuius erat regia initio Meroës
insula Nili, tempore autem Christi & Aposto-
lorum dicebatur Regina illa Candace, nec obti-
nebat Aegyptum. Dicitur verò venisse à finibus
terræ, hoc est, ab interioribus Africa, non longè
ab æquinoctiali.

F. Homo representatur à quo Daemon v-
nus exierit.

G. Idem in quem rursus septem nequiores at-
que importuniores Diaboli introeunt.

MEDITATIO.

DOcuit nos sapientia Dei IESVS pro-
ximo Euangelio consolationes spiritua-
les, & desolationes, vel tribulationes quo
loco habendæ sint: hoc verò viam ostendit
qua emendemus, si quid in illis rebus vtendis
errari à nobis contingat. Audite Fratres, au-
dite pij omnes, quid fieri soleat. Secedit
quis ad exercitia spiritualia, quæ Societas
IESVS, vel etiam alij communicare solent,
vel omnino ad seriam orationem: statim
incurrit auiditas rerum supernaturalium, si-
gnorum, reuelationum, visionum. At vbi
tunc humilitas? vbi simplicitas? Nōne
etiam illud interpretari possumus ad Dei
tentationem attingere? quasi Deo dicamus:

Volumus à te signum videre? Nōne habere
in animo videmur, non secuturos nos viam
spiritualem, nisi temporales has consolatio-
nes simul acceperimus? His respondet Chri-
stus, dandum non esse signum, non dandas
veras consolationes, peruersas esse & adulte-
ras illas cogitationes: simplicitatem, humili-
tatem, & fidem esse in oratione & spirituali-
bus exercitijs amplectendas. Nō dabitur igitur
huiusmodi signum aliud, nisi Ionæ, &
Reginæ Saba, hoc est, nisi pœnitentiæ vsus,
& meditationis vitæ Christi, diuinæ scilicet
sapientiæ. Vbi enim illæ vanitates in cor-
tuum ascendunt, cogitandum tibi ferò de
tua est indignitate, de tuis peccatis, de pœnis

quas pro his mereris. Tibi dictum esse ex Dei persona: Adhuc quadraginta dies, & quid scis an subuertaris & pereas? quid dico dies quadraginta: Quid scis ad hodie? an nunc cum illas inanitates persequeris? Hæc igitur te cogitatio adigat ad pœnitentiam, eo spiritu ingredi ad orationem, & opera tua exerce coram Deo ex spiritu pœnitentiæ, humilitatis, atque simplicitatis.

Hinc rursus accipe aliud principium exemplo Reginæ Saba. Vehemens desiderium concipe audiendi verbum Dei. hoc incitatus veni ad Christum diuinum Salomonem, eius vitam meditare, præsentiam omnium mysteriorum ante oculos mentis tuæ pone, inquire, scrutare, ora: fiet ut audias sapientiam Dei, & instruaris ad agnoscendas animi tui prauitates, tuos errores, tuas imperfectiones multas & magnas. Hæc signa pete, hæc persequere, non vanitates & infanias falsas. Nam si secus feceris, fiet ut desiderium illud tuum, cum Deo non placeat, aperiat ianuam illu-

sionibus, & à Diabolo excipiat. Nam qui ita arroganter signa quærit, adducit rerum insolitarum cupiditatem malo spiritu ductus; quæ quid aliud est quam à Demone expetere vanitates & mentis deliria? Resistite igitur Fratres Diabolo, & fugiet à vobis; & veras accipietis à Christo IESV consolationes, verum fructum orationum vestrarum & actionum. Cauete verò ne vobis eueniat, quod Christus minatus est omnibus sua proportionem; ne, cum exierit à vobis per veram pœnitentiam, vel Religionis ingressum Dæmon vnus, rursus redeat; nec amplius crassis vitijs vos superet, tandem vires intendat Satan, & mittat vel plures tentatores, vel fortiosem aliquem spiritum, qui spiritualibus prauitatibus vos deludat atque euertat, & fiant vestra posteriora peiora prioribus, ut sunt vitia spiritualia carnalibus peiora atque difficiliora. Quod auertat malum Christus IESVS, qui est benedictus in sæcula. Amen.

FERIA QVINTA

POST PRIMAM DOMINICAM

QVADRAGESIMÆ.

De Chananæa.

MATTH. XV.

MAR. VII.

Anno XXXII.

In xxxi. imaginem Adnotatiuncula.

- A. Regio Tyri & Sidonis in Phœnice.
 B. Domus in pago, vbi voluit latere IESVS.
 C. Tyrus non longè.
 D. IESVM primùm intellige domum ingressum, quem sequuta est mulier.
 E. Egressum consequitur, clamat. rogant pro ea disci.

- XXXI.
 61.
 puli, respondet illi tandem IESVS; O mulier, &c.
 F. Domus Chananæa, & in ea liberata filia à Dæmonio.
 G. Edunt catelli de micis cadentibus de mensa dominorum.

EVAN-

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XV.

MAR. VII.

ET egressus inde IESVS, secessit in partes Tyri & Sidonis.

Et inde surgens abiit in fines

et ingressus domum, neminem voluit scire: & non potuit latere.

Mulier enim

Et ecce mulier Chananæa à finibus illis egressa,

statim ut audiuit de eo, cuius filia habebat spiritum immundum,

clamauit dicens ei: Miserere mei Domini fili Dauid: filia mea malè à Dæmonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius, rogabant eum dicentes:

Dimitte eam; quia clamat post nos.

Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël.

At illa venit, & adorauit eum dicens:

intranit, & procidit ad pedes eius.

Domine, adiuua me.

Erat enim mulier gentilis, Syrophenissa genere. Et rogabat eum, ut Dæmonium eijceret de filia eius.

Qui respondens, ait:

Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.

Qui dixit illi: Sine prius saturari filios:

At illa dixit:

Etiam Domine:

nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.

respondit, & dixit illi:

Vtique Domine:

nam & catelli comedunt sub mensa de micis puerorum.

Tunc respondens IESVS, ait illi:

O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis.

Et ait illi:

Propter hunc sermonem vade: exijt Dæmonium de filia tua.

Et sanata est filia eius ex illa hora.

Et cum abiisset domum suam inuenit puellam iacentem supra lectum, & dæmonium exijisse.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Regio Tyri & Sidonis in Phœnicia, quò quasi secesserat ex Galilæa inferiori, & ciuitate Capharnaò IESVS: erat verò illa regio Gentilium, ciuitates opulenta & celebres.

B. Domus in pago non longè à Tyro: in ea voluit latere Christus, verum non potuit: quod fecit fides quam sciebat magnam esse Gentilis mulieris, quæ fidei Gentium magnitudinem designabat.

C. Tyrus non longè trans pagum.

D. IESVM domum ingredientem spectatum cum discipulis latenter, sed suo studio illum, diligentia, & fide inuestigauit mulier Syra ex Phœnicia Chananæa. Nam eam regionem & olim possederant Chananæi, & eò frequentes secesserant, cum aduersum eos bellum gererent Hebræi, atque eorum inferiores regiones vastarent. Hæc igitur mulier supplex subsecuta est in domum Apostolos & Christum, petens à vexa-

tione Dæmonis filiam liberari. Nullum verbum illi respondet IESVS, ne in domo quidem.

E. Verum cum se non latere animaduertet, domo egreditur; egressum prosequitur mulier clamans post Apostolos; rogant pro illa Apostoli, consisit Christus, prouoluitur ad pedes eius mulier. Ibi pulcherrimum illud Gentilis mulieris & Christi IESV colloquium factum est; in quo mulieris constans & humilis fides, & orationis præclara illa importunitas declaratur: elucet verò summa Christi IESVS & sapientia & misericordia. Denique refert suæ fidei & orationis mulier premium: expellitur à filia absente teter Dæmon.

F. Domus Chananæa, & in ea libera à Dæmone filia exultantes domestici.

G. Edunt catelli de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum.

Aug. de
con'ensu
Euan. l. 2
cap. 49-
Glof. in
25. cap.
Matt.

MEDITATIO.

Magna est huius Euangelij, Fratres, doctrina, plena est diuinæ virtutis & suauitatis; sit eius auctor IESVS in secula benedictus. Docet nos bonus & sanctus IESVS, quemadmodum magna fide spiritus & humilitate oremus & efficacia, exemplo Chananææ mulieris. Non repetam quæ illa fecit; sed sequar, & imitabor. Primum quidem docuit, vt agnoscam esse me mulierem, hoc est, infirmæ naturæ & inconstantis: Gêtilem præterea, Chananæum, Syrophœnicem, id est, moribus planè deprauatum à vita spirituali, & terra viuientium extorrem. Hoc quidem sumus omnes ex nobis. Deinde concepta fide, spe, & amore in Christum, qui nobis sese offeret per exemplum Chananææ, prauitatem morum exuamus, vitia depellamus, bono animo in Christo ex illo exilio egrediamur, ad vitæ spiritualis, & terræ viuientium desiderium ingrediamur. Ibi IESVM reperiemus, ad illum clamemus pro filia nostra, pro nostris scilicet potentij & actionibus, quæ continenter à Dæmone vexantur. Quò enim non penetrat veterator Diabolus? cui cogitationi non se immiscet? cui actioni non se intrudit? suas astutias, malitias, deprauationes vbi non machinatur? Nullum est tempus, nullus locus, nulla nostra actio quam non obseruet, quam

non oppugnet, quam non corrumpere conetur impotenter. Clama ad Christum, vt illum repellat cū suis diabolicis vexationibus. Domine fili Dei omnipotentis, Deus ipse omnipotens, tuam misericordiam in me extende; nam filia mea à Dæmonio diuexatur. Magnam detrimentum potentia meæ, & meæ actiones patiuntur, nullus est qui me adiuuet, nisi tu, qui docuisti me per Chananæam vt orarem, & quo pacto orarem erudisti. Et quidem aliàs vt peterem à malo liberari præcepisti. pestilentissimum est malum Diabolus, & exitiale. En oro te Domine, & tamen non respondes mihi verbum, me non exaudis: exercet in me tyrannidem truculentus hostis humanæ naturæ & tuus, sæuit magis in dies. Neque verò moueor admodum illius acerbitate; moueor quòd impuræ fiant meæ actiones, si nihil aliud, & impediatur spiritualis profectus ac vitæ perfectio. Intelligo te, Domine, velle orari per Sanctos tuos; oro ergo illos vt pro me apud te intercedant, vt meas tibi deprecationes repræsentent, vt pro me orent. Post illos te sequor, nunquam desinam orare, donec me exaudieris. Domine adiuua me; repelle à me hostem meum & tuum. At verò scio similiter respondere te Sanctis pro me orantibus, atque pro Chananæa orantibus

Apostolis:

Apostolis: Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israël: indignus est iste pro quo exaudiamini; non enim ad eam humilitatem & fidem peruenit, quæ impetrat quæ petuntur, & Israël faciunt hominem, id est, apud Deum potentem. Ad illam fidem & humilitatem aspiro, Domine. En adoro te, procido ad pedes misericordiæ tuæ in cælo cum Patre & Spiritu sancto regnantis. Adiuua me sancte IESV & benigne. Ecce Sancti simul orant pro me. Quòd si mihi dicas (vt dignus sum cui dicas) te filios tuos spirituales exaudire, qui sedent in mensa tua, & tui spiritus consolatione, & cælesti cibo fruntur; me canem esse, & indignum cuius aliquam rationem habeas: id sanè verum est, Domine, & arrogantia mea grandis esset, si tuis amicis & conuiuis me annumerarem.

Illi Domini mei sunt, ego illorum in te feruus. Illi in mensa tua cælesti & diuina tui contemplatione pascuntur, liberati à Dæmonis tyrannide: mihi fat erit, Domine bone, si sum illorum canis & catellus, qui excipiam ea quæ illis de tua diuina largitate redundant; illa mihi fat erunt, illis ero contentus. Age Domine, hoc fac benigne Domine, ne mihi tam sint Dæmones molesti & importuni. contra meam enim volūtatem ea mihi offundunt quæ tu nosti, nec illos possum abigere. Quòd si hoc de tua prouidentia non placeat, illud saltem facias sancte IESV, vt nihil mihi noceant illæ importunitates quibus me oppugnat tetra illa bestia, sed in fructum animi mei potiùs conuertantur, & ad maius meritum coram te proficiant, Amen.

FERIA SEXTA
POST PRIMAM DOMINICAM
QUADRAGESIMÆ.

Sanatur languidus.

IOAN. V. Anno xxxii.

In xxxij. imaginem adnotatiuncula.

xxxij.

47.

A. Piscina Bethsaida Ierosolymis, iuxta portā gregis, vbi languidi, & pecora lauabantur.	D. Respondet languidus: Domine, hominem non habeo, &c.
B. Superne adscribitur Angelus, qui in piscinam descendere solebat.	C. Sanat eum IESVS, & precipit vt tollat grabatum suum.
C. Venit ad piscinam IESVS, dicit languido: Vis sanus fieri?	E. Tollit grabatum suum paralyticus, & vadit domum: increpant eum Iudæi.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. V.

POST hæc erat dies festus Iudæorum, & ascendit IESVS Ierosolymam. Est autem Ierosolymis Probatica^a piscina, quæ cognominatur hebraicè Bethsaida, quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, exspectantium aquæ motum.^b Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam: & mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat, à quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi, triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset IESVS iacentem, & cognouisset quia iam multum tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, vt cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei IESVS: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Et statim sanus factus est homo ille: & sustulit grabatum suum, & ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo. Dicebant ergo Iudæi illi qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle grabatum tuum, & ambula. Interrogauerunt ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi; Tolle grabatum tuum, & ambula? Is autem, quis sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset. IESVS enim declinavit à turba constituta in loco: Postea inuenit eum IESVS in templo, & dixit illi: Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Abijt ille homo, & nunciauit Iudæis, quia IESVS esset, qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur Iudæi IESVM, quia hæc faciebat in sabbato.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Piscina Ierosolymis iuxta portam Gregis: hanc quinque porticus circumsepunt, suis columnis & intercolumnijs distincta. In porticibus est multitudo languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, id est eorum, qui per se ad aquam accedere non possent, & tamen quavis infirmitas ibi sanabatur. Hæc piscina Probatica, id est, pecualis dicebatur, quales Romani item pecorū appellabant. Iudæi Hebraicè Bethesda, vel Bethsaida: utrumque enim significat domum vel locum effusionis, quod ad piscinam aquæ pluuiæ confluerebant. Tametsi addit Bethsaida significationem à primario piscine officio, quod in ea obseruabant veluti venatores aquæ motum languidi, vt ad commotam accurrerent. In hac piscina lauabantur animalia quæ erant offerenda in templo, vt lota ad templum ducerentur: habent igitur aliquæ porticus greges qui sunt lauandi.

B. Adscribitur Angelus, non qui tunc à celo descenderit, sed qui tunc, hoc est die Pentecostes quo solebat, non descenderit, nec amplius unquam, quod quem significauerat venturum, & salutem aternam mortalibus allaturum per baptismum sanguinis & aquæ, iam venisset in mundum, & baptismum predicaret, cuius erat figura illa aqua, illa motio, illa sanatio. Erat autem illa piscina aqua rubra.

C. Venit ad piscinam IESVS cum discipulis, vt sanato insigni languido, ostenderet eum se esse qui per Angelum designabatur, & finem imponeret figuræ, ac signum statueret sui aduentus. Videt hominem triginta & octo annos in infirmitate agentem oculis suæ benignitatis & misericordiæ (Domine illis oculis nos vide, plures enim, vel cerè omnes annos vita

nostra egimus in infirmitate) & interrogatum sanus fieri velit: id est languidum excitat, & eius libertatem iuuat, offertq; plenam incolumitatem.

D. Languidus repente fit Theologus. Hominem planè confiteor me non habere, nihil enim est in me quo possim surgere, & ad salutem contendere: à te adiutus poterò expedire quæ mihi ex me impossibilia sunt facere. Sic enim solent Doctores, quæ in verbis erat sententia, eam dare ijs qui sanabantur. Cerè hic facit Tuitiensis languidum intelligere mysticum alium sensum. Ad hoc verbum, quasi iam cordis eius preparatio esset impleta.

C. Audit à Christo; Surge, tolle grabatum tuum, & ambula; sanatur, exurgit ad verbum Christi. Similiter sanat spiritualiter peccatorem IESVS, deinde iubet surgere, & tollere per virtutem exercitium difficultates in quibus iacuerat, & ad vitam aternam contendere.

E. Discidentem considera qui fuerat languidus, suum grabatum tollentem, insipientiam simul Iudæorum, qui illum obiurgabant quod tolleret in sabbato grabatum; unde calumniæ occasionem arripuerant aduersus Christum. Illud postremò animaduertendum: benignus IESVS paralyticum confirmat post datam salutem, etiam addita timoris seruilis vehementi comminatione: Propter peccata tua triginta & octo annos miserabili infirmitate fuisti afflictus, deterius tibi continget nisi à peccatis in posterum te abstinueris. Hoc illi dixit IESVS cum postea paralyticum inuenisset in templo.

MEDITATIO.

Apo. 13. **O**ccisus est agnus Dei Christus IESVS ab origine mundi in diuina acceptione; semper tuit parata ad salutem piscina probatica Bethsaida & Bethesda aquæ rubræ, id est sanguinis agni immaculati, ex eius vulneribus effusi ad oves Dei lauandas & emundandas. Fuit hoc diuinum mysterium Ierosolymis per piscinam significatum, & baptis-

mi futuri efficacia designata. Vt autem omnibus mortalibus fuit semper præstò sanguinis Christi meritum per fidem, ita singulare illud beneficium, etiam ante legem veterem, conferendi gratiam, & remittendi peccatum originale positum fuit in circuncisione, & ijs sacrificijs quæ ad peccatum originale expiandum applicabantur. Dei autem per Christum in

nos misericordia eo maioribus est preconijis extollenda, quæ illam sanguinis Christi piscinam & fontem omnibus mortalibus commonstravit, & aperuit ad animarum salutem per sacramenta nouæ legis perfecta. Impleuit enim vniuersum mundum hac piscinâ, hac rubra aqua, hoc est Christi sanguine: omni creaturæ hæc est aperta ianua ad salutem per Ecclesiam: omnibus patet salus per Baptismum. Nec est quoddam quisquam dicat: *Hominem non habeo.* Verbum enim Dei homo factus est, Christus IESVS sua gratia omnibus adest, inuitat etiam omnes ad salutem & perfectionem, singulis continenter inlucinat: *Vis sanus fieri?* illud responsum eripit omnibus, *hominem non habeo*: hominem se offerens, offerens Ecclesiam, offerens Angelos & sanctos per inspirationes salutares, offerens concionatores & admonitores alios. Et quid ego hæc memoro? offert liberalissimè seipsum continenter auctorem, cooperatorem, effectorem nostræ salutis & perfectionis. Omnis enim terra plena est gloria redemptionis & salutis, gratiæ & veritatis per Christum factæ. Eò horribilius iudicium eis imminet si qui tantam salutem, tam obuiam, tam facile neglexerint. Verùm aduertite Fratres, atque adeo omnes qui proximo iuuando operam datis; attendite ne sæpè fiat, vt dum aliorum salutem procuramus, nostram negligamus: in alios seueri sumus iudices, & acres reprehensores, importuni etiam; in nostra verò salute & perfectione blandi & debiles, & negligentes: quasi non sit finis noster, vt simul & nostrarum animarum, & proximorum salutem & perfectionem cum gratia Domini impensè procuremus, & quasi non mandarit Deus vnicuique de proximo suo. Quotus enim quisque nostrum non triginta & octo annos, id est, omnes annos habuit in peccatis, in imperfectionibus, in passionibus suis? Et cum habeat paratam piscinam sanguinis & gratia Christi IESVS in omnes redundantem; semper tamen excusat se hominem non habere, hoc est, semper somnolentiæ & desidiæ indulget, nunquam audit, *Vis sanus fieri?* nunquam videt, nunquam auscultat Christum præcipientem: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula.* Tacemus semper in nostris miserijis,

nunquam assurgimus ad meliora, nunquam tollimus peccata nostra per poenitentiam perfectam, nunquam contendimus ad vitæ perfectionem serio, nunquam verè proficimus, nunquam ad victoriam nostri euadimus, nunquam ad pacem spiritus attingimus, nunquam ad cælestium rerum contemplationem, diuinumque lumen leuamur. Quid expectamus fratres? Quod amplius potuit pro nobis Christus facere vel docere, quod non fecerit, quod non docuerit? Quid nunc non facit, & docet ad nostram salutem, & perfectionem? Quando aperiemus oculos ad diuinam lucem, & aures ad cælestem doctrinam? Quando respondebimus Christo intimo ex corde, *volo sanus fieri?* quod animo dixit ille infirmus vehementer se cupere tot annos. Hoc igitur pleno cordis sensu tandem dicamus: simul fateamur facultatem nos nunquam habuisse de nostra segnitie atque socordia veniendi ad perfectam animæ nostræ sanitatem. Semper etiam (tametsi ad piscinam venire potuissemus) homines tamen nos non præbuisse Christo vocanti, Patri eius trahenti nunquam fuisse obediens, nunquam gratiæ Dei esserit cooperatos. Itaque nunquam ad sanitatē & pacem animæ nostræ peruenire potuimus. Hanc nostram desidiā deploremus apud IESVM, & tam grauem somnum animi nostri & torporem illo auctore & adiutore excutiamus. En Christus è cælo cordi nostro sese insinuat, & nos inuitat: *Vis sanus fieri?* Ne illi amplius respondeas, *Hominem non habeo*; sed in humilitate & suauitate cordis tui responde: *Volo Domine*: nam hominem te habeo, qui me solo verbo ad piscinam illam immensam atque inexhaustam tui sanguinis & gratiæ immerges, vbi & à meis liberabor infirmitatibus, ne saltem mihi noceant, & inebriabor multitudine tuæ misericordiæ, suauitatis, & gloriæ; tua virtute tollam meum grabatum, id est, meas difficultates: non enim illæ impediunt, quin in via tuorum mandatorum & consiliorum ambulem cum alacritate & feruore spiritus tui; sis benedictus in sæcula.

Amen.

(·)

SABBA-

SABBATO
POST PRIMAM DOMINICAM
QVADRAGESIMÆ.

Transfiguratio Christi.

MATTH. XVII. MAR. IX. LVC. IX. Anno XXXIII.

In xxxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

xxxiiij.

A. Paneas regio, vnde venit IESVS in Thabor montē.	E. Euigilantes è somno discipuli vident IESVM transfiguratum, & Petrus ait: Bonum est nos hinc esse, &c.
B. Relictis alijs discipulis ad radices montis cum turba, Petrum, Iacobum, & Ioannem secum in cacumen assumpsit.	F. Adhuc eo loquente, ecce nubes obumbravit eos, & sic vox Patris è cælo.
C. Thabor in campo magno Galiliæ Esdrelon.	G. Moyses in Limbum.
D. IESVS in planicie montis, cuius redundat gloria animæ in corpus, quæ fuit transfiguratio. Ad sunt Moyses & Elias.	H. Elias in Paradisum terrestrem raptus, cum Apostoli ad vocem cecidissent in terram.

63.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. IX.

MATTH. XVII.

LVC. IX.

ET^a post dies sex assumit IESVS Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius; & ducit illos in^b montē^c excelsum seorsum.

^b solos

coram ipsis.

Et^d vestimenta eius facta sunt splendidissima, & candida nimis velut nix, qualia fullo non potest super terram candida facere.

Et apparuit illis Elias cum Moysese: & erant loquentes cum IESU.

&^d transfiguratus est ante eos.

Et Resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.

Et ecce apparuerunt illis Moyses & Elias cum eo loquentes.

Factum est autem post hæc verba serè dies octo, & assumpsit

& ascendit in montem vt oraret.

Et^d facta est, dum oraret, species vultus eius altera;

& vestitus eius albus & resplendens.

Et ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyses & Elias, visi in maiestate: & dicebant excessum eius, quæ completurus erat in Ierusalē. Petrus verò, & qui cum illo erant, & grauati erant somno. Et euigilantes viderunt maiestatem eius, & duos viros qui stabant cum illo.

K 2

MAR.

ADNOTATIO.

SABBATO POST PRIMAM

MARC. IX.

MATTH. XVII.

LVC. IX.

Et Respondens Petrus, ait IESV: Rabbi,

Respondens autē Petrus, dixit ad IESVM: Domine, bonum est nos hīc esse: si vis, faciamus hīc tria tabernacula; tibi vnum, Moyfi vnum, & Eliæ vnum.

Nō enim sciebat, quid diceret: erant enim timore exterriti.

Et facta est nubes obumbrans eos:

Et venit vox de nube, dicens:

charissimus: audite illum.

Et statim circumspicientes, amplius, nisi IESVM tantum secum.

ne cuiquam quæ vidissent, narrarent; nisi cum filius hominis resurrexerit.

Et verbum continuērunt apud se, conquirentes quid esset: (cum à mortuis resurrexerit.)

Et factum est, cum discederent ab illo, ait Petrus ad IESVM: Præceptor,

nesciens quid diceret.

Hæc autem illo loquente, facta est nubes,

et timuerant, intrantibus illis in nubem.

Et vox facta est de nube, dicens:

Et dum fieret vox,

inuentus est IESVS solus.

Et ipsi tacuerunt, & nemini dixerunt in illis diebus quidquam ex his quæ viderant.

Egesip. l. 3. cap. 26. Ioseph. 3 de bello Iu. c. 18.

A. IESVS in Paneade iuxta Casaream Philipipi, ubi fontes quidē sunt Iordanis, Ior & Dan, sed quorum vnus est fons Phiala in Trachonitide ad montem Antiibanum. Ibi interrogavit ex discipulis Christus, quem dicerent homines vulgō ipsum esse: & respondit Petrus: Tu es Christus filius Dei viui. Hinc igitur venit ad Thabor mōtem, ut transfigurationis gloria, Patrum testimonio, & voce aterni Patris excellentem illam Petri confessionem confirmaret.

B. Relicti ad radicem montis nouē discipuli, absente Christo laborant in expellendo Damone nec valent expellere. Neque verò mirum, qui nō potuerant in montem cum IESV conscendere, eos non potuisse spiritum nequam superare.

Egesip. l. 4. cap. 4. Ioseph. lib. 4 de bell. Iud. cap. 2. Brocard. Matt.

C. Thabor mons est in magno campo Galilææ Esdrelon, altitudine xxx. stadiorum, in vertice campestris, amplitudine vndique viginti trium; sex aut septem milliariibus à Nazareth, in finibus Issachar & Zabulon.

D. IESVS in planitie montis, non in aère, sed stans humi, ut eum viderent discipuli cum Moyse & Eliæ: respēdet verò eius facies ut Sol, & alba ut nix sunt eius vestimenta. redundauit enim eius anima gloria in corpus per dorē claritatis, quæ cohibebatur per miraculum, ad dispensationem vitæ mortalis. Neque tamen Apostolorum huius lucis magnitudo perstringebat oculos vel ladebat, & minùs Eliæ, multo minùs Moyse; sed incredibilem potius ingerebat suauitatē & vim, quod faciebat ratio luminis gloriosi. Cū IESV est Elias & Moyse; ille ex terrestri Paradiso Angeli ministerio aduectus, mortali corpore, ubi diuina voluntate & mysterio in Iudiciū vsq; vniuersale conseruatur; Moyse verò coaptato illi corpore diuinitus, similiter ex Limbo ab Angelo eductus: vterque tamē suam maiestatem obtinens (visi enim sunt in maiestate) Moyse quali claruit cum ex mōte descēdit è Dei colloquio, Elias quali in celū est ex Bethabara vicolenatus in aëra Paradisum terrestrem. Ad hæc insignium Prophetarum maiestatem accedebat illustris illa, quæ è gloria IESV derivabatur. Colloquebantur autē cum IESV Propheta de egressu eius, quem in Ierusalem completurus erat; in quo exitu erat verus agnus immolandus, per eius sanguinem liberandus verus Israël, profligato Damone Pharaone.

tem obtinens (visi enim sunt in maiestate) Moyse quali claruit cum ex mōte descēdit è Dei colloquio, Elias quali in celū est ex Bethabara vicolenatus in aëra Paradisum terrestrem. Ad hæc insignium Prophetarum maiestatem accedebat illustris illa, quæ è gloria IESV derivabatur. Colloquebantur autē cum IESV Propheta de egressu eius, quem in Ierusalem completurus erat; in quo exitu erat verus agnus immolandus, per eius sanguinem liberandus verus Israël, profligato Damone Pharaone.

E. Somno superati obdormierant quidē tres Apostoli, sed è maiestate gloria Christi excitati, & diuinū illum splendorem contemplati, primū quidē terrentur, verū suauitate celestis luminis delibuti, cum animaduertent discessuros Moyse & Eliā, petit à Christo Petrus, ut tria potius tabernacula parentur, nec discedant sancti Propheta. At enim nesciebat quid diceret, ut solēt, qui hilariori sunt animo, in oratione abuti sua consolatione, nisi accuratiùs attendant.

F. Nondum finem fecerat loquēdi Petrus, & ecce tibi nubes lucida è calo omnes obumbravit. Terrentur rursus Apostoli. Auditur vox Patris aterni è calo: Hic est filius meus charissimus, in quo mihi benè complacui: ipsum audite. Quibus verbis mysteriū diuinitatis & humanitatis Christi suo testimonio cōfirmat Pater omnipotens, & imperat ut illi obediāt Apostoli, & per eos omnes mortales. At hanc Dei vocē vehemētiùs timēt Apostoli, cadunt consternati in facies suas, cōfirmantur à Christo, leuant oculos: abierāt interea Propheta; deducit illos IESVS è mōte.

G. Moyse in Limbum reportatur à suo Angelo corpore exutus: ibi narrat Patribus Christi gloriam, & illis eius nomine salutem dicit.

H. Elias ad Paradisū ab Angelo itē deducitur.

Apo. II. Ibidem

MEDITATIO.

Adeste Fratres mei in Christo, aduertite animum ad sublimia mysteria quæ hoc Euangelio nobis manifestantur.

Doce nos hæc tua mysteria & beneficia, bone & magne IESV. Sequimini me igitur ad montem excelsum. video enim vos semper humi repere, terrenis cogitationibus duci, imperfectionibus vitæ spiritualis detineri, passionibus sensus vestri perturbari. Ut autem leuare mentem & spiritum vestrum possitis ad veram orationem, solidumque eius fructum, en

voco vos, sequimini me; volo vos ad montem meæ transfigurationis euehere. Hoc facite primū, sequimini tres meos Apostolos, Petrū, Iacobum, & Ioannem, & imitamini, eorum intercessionem implorate. Adijcite, quod per ipsos significatur, trium virtutum exercitium: Fidei in me; tum confidentiæ, quod per me ex doctrina huius Euangelij sitis quæ in eo indicantur bona reportaturi: addite suauitatē & familiaritatem charitatis in me. ita vos ego assumam mecū in montem. Sed tamen ad culmen

men montis excelsi non peruenietis, nisi per iter accliu: ea enim debet esse vestri cordis meditatio, & spiritus contentio, qua difficultates superetis, quæ spiritualibus exercitationibus euenire solent. Animaduertite quod me duce ascenditis in montem, me præsentē habetis adiutorem in meditationum difficultatibus. Considerate locum, adeste vt præsentēs, totam historiā ante oculos ponite, cum fide & humilitate cordis singula mysteria perpēdite: sed ita perpendite, vt in oratione, hoc est, sit cordis meditatio, quæ redoleat gratiarum actionem, petitionem spiret & oblectationem; vt non tam sit speculatiua consideratio, quàm practica, & spiritus affectu plena. Ita fiet, me adiutore, vt ad mei corporis, vt tunc fuit glorificatū, euehamini contemplationem, & fatiemini à manifestatione gloriæ meæ. Illa luce illustrabitur primū vester spiritus, dein mens, & voluntas, & cor vestrum; præterea anima tota, omnes vestræ potentiæ, omnia absorbeantur exundantiā gloriæ maiestatis meæ; vnde dissipentur omnes passiones vestræ, omnes difficultates vite spiritualis euanescent, omnia fiant vobis splendor lucis meæ, omnia pax, & vitæ æternæ pro hac mortalitate repræsentatio. Nam & illud dabitur vobis ex hac mei corporis gloria, vt considerantes fulgorem illum è gloria animæ meæ, & ex Verbo meo & diuinitate emitti, ab hac gloriæ corporis speculatione, in splendorem cælestem, & diuinitatis lucem spiritus, transformemini à claritate in claritatē, tanquam à Dñi spiritu. Non

solum autē, sed etiam ineffabili quadā significatione spiritus fulgebit vobis mea æterna generatio, & intelligetis constanti etiamnum fide in spiritu mentis vestræ, quod Pater tunc dixit, & in æternitate semper dicit: *Hic est Filius meus dilectus*. Et illud: *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego hodie genui te*. Et quod alibi: *In splendoribus sanctorum, siue sanctitatis, ex utero ante Luciferum genui te*. Nec hoc solum percipietis per donum sapientiæ & intellectus; sed illud præterea cordi vestro imprimetur, mihi esse obediendum; & vim diuinam obediendi accipietis. Hæc etiam si momentanea, tamen summa dona sunt. Hęc vbi vobis ego ero gratificatus, ne dicite, vt Petrus, *Bonum est nobis hęc esse*; spectantes tantum ad voluptatem & consolationem animi vestri præsentē, quasi fugientes crucē & persecutiones: sed illud concedo vobis vt dicatis: *Bonum est nobis hęc esse quidem, hoc est in his donis, in hoc diuino fulgore; sed nō in his figere tabernacula, quasi his tantum vsuri, in his habitaturi; sed sensum & vim illius gloriæ, & efficaciam retinentes, ad humilia descendite. Pugnate aduersus vitia vestra & proximorū, crucem amate, cum illa me sequimini, vestræ vocationi satisfacite, quod vobis amplior & fructuosior sit. Quod si quæ vos docui ex contemplatione gloriæ meæ transfigurationis capitis, ea trāsferre omnia, & meditamini in gloriam quam hęc in cælo obtineo in æternitatē. Prouenient enim vobis maiora dona ex vberiore corporis mei gloria. Amen.*

Pro Dominica secunda Quadragesima est idem Euangelium, eadem Adnotatio & Meditatio. 63. pag. III.

FERIA SECUNDA
POST DOMINICAM SECUNDAM
QUADRAGESIMÆ.

Incredulis prædicit damnationem IESVS.

IOAN. VIII.

Anno XXXII.

In xxxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

xxxiiij.

55.

- A. Exterius atrium Templi, vbi Christus docebat.
- B. IESVS acriter Iudæos vrget.
- C. Respondet acerbè: Nūquid interficiet semetipsū?
- D. Resurrectio.
- E. Ascensio. de quibus significabat cum dicebat, Quod

- ego vado, vos non potestis, &c.
- F. Infernus paratus: quia dixerat, In peccato vestro moriemini.
- G. Tabernaculo appinguntur, erat enim festum Tabernaculorum.

EVAN-

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. VIII.

In illo tempore dixit IESVS turbis Iudæorum: Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. Quod ego vado, vos non potestis venire. Dicebant ergo Iudæi: Nunquid interficiet semetipsum? Quia dicit, Quod ego vado, vos non potestis venire. Et dicebat eis: Vos de deorsum estis: ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis: ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis: Quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis IESVS: Principium, qui & loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui & iudicare: sed qui me misit, verax est, & ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo. Et non cognouerunt quia Patrem eis dicebat Deum. Dixit ergo eis IESVS; Cum exaltaueritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, & à me ipso facio nihil; sed, sicut docuit me Pater, hæc loquor: & qui me misit mecum est, & non reliquit me solum; quia ego, quæ placita sunt ei, facio semper.

ADNOTATIO.

A. Exterius atrium Templi, vbi gazophylacia; in eo atrio docebat Christus. Et quandoquidem vix aliquid est in hoc Euangelio, quod imagine designari possit; quæ possunt pauca, ea attingentur.

B. IESVS cum Apostolis: ante eum Scribæ & Pharisei; homines peruersi; cum illo disceptantes, & illi insidiantes. His cum dicit Christus: Ego vado, indicat calum; & suam ascensionem: & vrget acriter damnationē eorū comminatus.

C. Respondent acerbè: Nunquid interficiet semetipsum, quia dicit, Quod ego vado, vos non potestis venire?

D. E. Ascensio Christi: intelligi etiam poterit resurrectio simul. ad calum enim contendebat IESVS per passionem & resurrectionem à mortuis.

F. Inferni os horrendum, in quod contraduntur sceleratorum hominum animæ. sic indicat Christus Scribis & Phariseis in peccato illos morituros.

G. Tabernacula depinguntur: erat enim fe-

sum tabernaculorum, cum hac gerebantur. Porro locus ille huius Euāgelij, (Principiū, qui & loquor vobis, qui Græcè est, τὴν ἀρχὴν ὁμιλοῦν λαλῶ ὑμῖν.) mirū non est, si multis difficilis esse videatur. Est sanè difficilis, si ad verba Græca respicias. Mihi placet simpliciter vulgata editionē sequi, quæ sua interpretatione Cyrillus Alexandrinus probat: vt mirum sit, Græcum Doctorem in suo idiomate illam nō sensisse difficultatē, quæ tantum negotij alijs sua gentis facebat. Sensum igitur veritū fideliter Latinus interpres: nā Christus interrogationi Iudæorum diuinè, vt semper, respōdit; etiā si illi per contemptū & malitiā interrogarent. Sed quid respōdit? Principium, id est, τὴν ἀρχὴν ὁμιλοῦν λαλῶ ὑμῖν. Vos, o mali, queritis ex me, quis sim. iā ego dixi vobis, quod sum: hoc enim nomē meū æternū. Substantia sum infinita & æterna: meū esse, meā est essentia, vt docui Moysen: nomē ineffabile. nā Exod. 3. utrumque nomen Dei, ἰησοῦς εἰς ἱε, & ἰησοῦς Iehouah, idē censetur. Illud enim cum dicit Deus, facit vt de illo hoc dicatur. Ambo tamen resol-

untur in Sum, quæ est infinita essentia, aternitas & hodie, præsens, infinitum, omne tempus complectens, omne tempus excedens. Hæc iam significavi vobis Iudæi: sed præterea dico, Principium me esse æternū de æterno Principio: principium Patrem & me Spiritus sancti: principium creaturarum omnium Patrem me, & Spiritum sanctum. Nam nullus dubitare potest verbum (dico) & Latinè, & Græcè habere post se accusatiuum. Respondit, וְיֵשׁוּעַ אָמַר לְהֵם אֵת-יְהוֹשֻׁעַ, Vbi vim habet יְהוֹשֻׁעַ, quemadmodum & Græcus articulus. Iam quod subdit Christus Græcè, & τὸ

ν, λαλῶ ὑμῖν. rectè item vertitur Latinè, Qui & loquor vobis. Nā articulus ὁ, sumi solet pro re Latino, & τὸ esse adiectiuū, quod vim etiā addat. Quod vero ad sensum attinet: Sum, dixit Christus, & quidem Principiū sum. addo præterea, me esse hominē; ut qui vobis loquar, & vos doceam, ut per quē, & in quo loquatur vobis Deus, qui olim locutus est Patribus vestris in Prophetis. Per hæc rursum meā humanitatē Sum mortaliū salutis Principiū. ex merito enim meo, tāquā à fontis plenitudine, omnis iustitia & meritū hominum vim accipit & consummationē.

MEDITATIO.

Verissimè dixisti Christe IESV Iudæis, quod quæsituri te essent (malo scilicet animo) & non inuenturi, sed essent in eo præfertim peccato te malè quærendi, morituri. Quid enim aliud illi fecerunt, cum ibas ad Patrem per doctrinam & passionem tuā, quā te summa animi peruersitate querere. Primū, ut interficerent. quod ut fecerunt, nihil aliud quā suum Messiam quærun, te reiecto, qui verus Messias, ac Veritas ipsa es. cum qua inquisitione & animo, comprobationem tuæ mortis coniungunt. In quo peccato, quod infinitorum peccatorū est fons & origo, mortua est infinita Iudæorum fæx; & morientur omnes, quotquot animum non mutabunt, & in te non credent. Nos Fratres ad hos quoque subleuandos vocati sumus: his iuuandis oratione & ministerio verbi incumbamus.

Interim verò ne arbitremur ad nos non pertinere hoc Euangelium. grauius enim nos & omnes admonet sanctus ac magnus IESVS; comminatur etiam vehementer, nisi ad meliorem vitæ nostræ frugem assurgamus.

Ioan. 15.

Matt. 28

Animaduertite item Fratres cum timore, in humilitate cordis vestri, quid Religiosis omnibus simul dicat mysticè Dominus noster IESVS. Ego quidem abij ad Patrem per ministeria & mysteria omnia, quæ dedit mihi Pater adimplenda; per doctrinam, exēpla, miraculā, passionem, mortem crucis, & resurrectionem, per Sacramentorum institutionem, & in cælum ascensionem. Post hæc misi ad vos Spiritum sanctum, qui maneat vobiscum in æternum; atque adeo ego ipse vobiscum, & alijs multis modis, & in Sacramento Eucharistiæ præsens realiter & substantialiter sum, vsque ad sæculi consummationem. Hæc cum

acceperitis, tam multa & magna mysteria & dona; tamen quæritis quidem me per orationes & meditationes vestras, per vestram vitæ quam estis professi conuersationem: & tamē ita negligenter & desidiosè quæritis, tot vitijs & imperfectionibus implicamini, ut vix vniquam spiritu proficiatis vel progrediamini. Itaque illud necessum est vobis accidere, ut regrediamini, & moriamini in vestris imperfectionibus & vitijs, vel etiam, si spernitis modica, paulatim decidatis in lethalia peccata, & intereatis, quod horredū esset. Dico, prædico vobis, nisi diligenter & religiosè me quæritis, planè hæc vobis esse timenda, quæ dixi: in vestris peccatis & imperfectionibus moriemini.

Sed ut etiam fructum accipiatis ex illa infana Iudæorum interrogatione: Nunquid interficiet semetipsum? audite. Ego quidem me non interfeci, sed tradidi interficiendum pro vobis; ut vos simul mecum commoreremini, & mecum conuiueretis. simul enim homo vester vetus crucifixus est, ut destrueretur corpus peccati, & vltra non seruiretis peccato; sed in nouitate vitæ ambularetis. Itaque si vos meam mortem nolitis imitari, & sequi, atque induere, nisi mortui peccatis & concupiscentijs vestris fueritis; tum reuera illa in vobis viuent, & vos mortui in illis eritis. Neque verò mihi dixeritis: Nos quidem commortui tibi sumus per baptismum, & conscripti. Igitur si mortui estis, videte ne rursus quasi in peccato viuentes vitam vitiōrū viuatis, tam multis, & tam noxijs imperfectionibus indulgentes. Quotus enim quisque perfectè vnum vitium superauerit? quotus quisque non deorsum aspicit ad præsentia, & vitæ istius comoditates, & ad ea quæ pereūt? Cauete ne mundanis

danis cogitationibus ad nescio quid honoris & exultationis vanæ ducamini; & cum vos ad religiosæ vitæ perfectionem vocauerim, ad superna, ad cælū, deorsum tendatis; quæ mundi sunt, ijs incitemini. Hæc ergo mortificate per me, & gratiā vocationis vestræ sequimini, illi cooperamini; ad me in cælū, vbi ad dexteram Dei Patris omnipotentis sedeo, accurrere. Hæc si non feceritis (quæ facilia quidē sunt credēti & speranti in me, & me amanti; per quæ leue onus meū est, & iugum suaue) planè illud eueniet vobis, quod dico: Moriemini in vitijs & peccatis vestris. Habetis multa subsidia & præsidia quibus vti potestis, quæ omnia ego dedi vobis per me, per meos Apostolos & Sanctos, per Ecclesiam meā, per vestros superiores. sed illud nunc volo vobis exponere; Iudæis illis dixi, ut crederent quia ego sum, aliā sperirēt: Vobis non dico ut simpliciter credatis; scio vos credere: verū paulò attentius animum aduertite, & fidem vestram examine, num illa sit speculatiua, quasi de rebus quæ ad vos non attineant, & quæ vos ad praxim mouere non debeant; an lumen vllum in illa agnoscatis, an vim in ea nullā, aut certè debilem sentiat: & tamen est fundamentū fides, & radix omnis iustificationis, cooperatrix omnis meriti. Nōne agnoscitis in fide vestra sterilitatem operū vestra socordia, cum ipsa sit bonorum operū vis fecundissima, & motio efficacissima per charitatē? Itaque cauete ne vos in fidei vsu similes sitis viro consideranti vultum suæ natiuitatis in speculo: cōsiderauit enim se & abiit, & oblitus est qualis fuerit. Vos in me creditis, prædicatis fidem Catholicam, extollitis, magnificatis: prospicite tamen, ne ita in vestris

Iac. 1.

Rom. 6.

actionibus versemini, ac si fidei sitis oblitus; moueamini verò à vestris naturalibus facultatibus, à vestris habitibus & consuetudinibus, à carne potius quā à spiritu profectis. Quis enim ex vobis lumē fidei inducit in omnia intelligibilia: Quis in tentatione scuto fidei, ga-
lea salutis, & spiritus gladio vtitur, & tentationes profligat & vincit? Quis sua industria in Christo efficacem facit fidē in oratione? Reliqua de fidei perfectione prætermitto: his quæ audistis estote cōtenti. In illis interim exerce mini deuotē, in illis crescite per mea dona, & sublimiora à me deinde expectate. Tantum illud vehemēter cauete, ne Lutheranam certitudinem gratiæ particularem illam quærat, nec in sola fide huiusmodi certitudinē ponatis, quam fides mea non dat. Non est Patris mei illa certitudo; est patris mendacij Satanæ, qui per fictitiam fidē & illuforiā ex falsa luce, quæ quidē lux non est, sed inferni fumus, certitudinem illam cōtendit efficere, & ex illa emērita fide molitur tartareus draco dogmata omnia Catholicæ fidei & Ecclesiæ debilitare atque euertere. Meā fidem Catholicā, mea dogmata tenete; non fidē Lutheranam, non dogmata, hoc est, tenebras & insanias falsas furiosi illius Apostatæ, & supra quā intelligi à vobis possit, miser & detestabilis. In veritate verò fidei Catholicæ & dogmatū, quam docuit semper vna Ecclesia Catholica, Apostolica, & hierarchica, viuite; cuius fuit, est, erit vnus pastor, meus Vicarius Petrus, vel Petri successor: pro ea, eiusque fide & dogmatis vitā vestrā offeratis Deo; qui finis, si Dño placet, erit & consummatio vestræ fidei, spei, charitatis, & bonorū ex illis prodeuntium per me. Amen.

Ephes. 6.

FERIA TERTIA
POST SECUNDAM DOMINICAM
QVADRAGESIMÆ.

Quomodo credendum docentibus Phariseis & Scribis.

MATTH. XXIII. MAR. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In xxxv. imaginem Adnotatiuncula.

xxxv.

A. Atrium exterius, & in eo exedra, vbi verba ad plebem Scriba & Pharisei faciebant.
B. IESVS dicens: Quæcunque dixerint vobis, &c. è cathedra scilicet.

C. Arroganter cum phylacterijs & fimbrijs stolatus Phariseus incedit.
D. Alius in conuiuio primum accubitus ambit.
E. Alius in Synagoga primas cathedras.

96.

EVAN.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. XII.

MATTH. XXI II.

LVC. XX.

*Et dicebat eis in doctrina sua:**Cauete à Scribis,**qui volunt in stolis ambulare,**& saluari in foro, & in primis cathedris sedere in Synagogis, & primos discubitus in cœnis.*

TVNC^a IESVS locutus est ad turbas, & ad discipulos suos, dicens: Super^b cathedram Moyfi federunt Scribæ & Pharisei. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, seruate, & facite:

secundum opera verò eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt.

Alligant enim onera grauiâ, & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt ea mouere.

Omnia verò opera sua faciunt; vt videantur ab hominibus.

Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias.

Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis,

& salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.

Vos autem nolite vocari Rabbi: vnus est enim magister vester, omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram: vnus est enim Pater vester, qui in cœlis est. Nec vocemini magistri: quia Magister vester vnus est, Christus. Qui maior est vestrū, erit minister vester. Qui autem se exaltauerit, humiliabitur: & qui se humiliauerit, exaltabitur.

Audiente autem omni populo dixit discipulis suis:

Attendite à Scribis,

& amant salutationes in foro, & primas cathedras in Synagogis, & primos discubitus in conuiujs.

Hiero. in 2. cap. Mat. &c.

Mat. 23.

ADNOTATIO.

A. *Trium exterius, vel ampla exedra, vbi Scribae siue Doctores, & Pharisei ad plebem verba facere solebant. In hoc atrio magna cathedra: ex ea Phariseus docet populum onustus phylacterijs, circumdatus fimbrijs, circumfusa audientium turba. Erant autem phylacteria tabella cœcinna, quibus inscriptus erat decalogus, ad frōtem applicita, tum ab extremo brachio pendētes. His ambitiosè ostentabant memoriam se retinere mādatorum Dei, vt fimbrijs iſe, quas ambitiosè dilatabant subinde, quasi admoneri ad legis diuina obseruationē viderētur: spinis etiam puncti urgeri acrius. Erat autē hęc*

Iudeorum vanitas, verbum Dei ad hypocrisim interpretantium.

B. *IESVS Doctorem illum splendidum Pharisæum demonstrat, præcipiens doctrinam è cathedra & legitima auctoritate profectam, propter docentis improbitatem vel turpitudinem nō esse contēendam: sed ea faciēda quæ benè docentur, quæ à docentibus malè fiunt non esse seruanda.*

C. *Arroganter stolatus incedit stolidus Pharisæus.*

D. *Alius in coniuio primū accubitus ambit.*
E. *Alius in Synagoga primas cathedras contentiosè inuadit.*

MEDITATIO.

FRUCTUOSISSIMA est huius Euangelij doctrina. Audite verò Fratres, quid Iudeis Christus præscripserit. Qui sedebant super Moyfis Cathedram (hoc est, qui legitima auctoritate docebant) horum doctrinam omnem seruandam esse ac faciendam dixit; opera autem & actiones ipsorum non esse faciendas. nam aliter docebant, & aliter faciebāt, quod ex Cathedra & doctrina Moyfis non erat, sed ex animi ipsorum perueritate. Itaque doctrinam probat, quæ ex Cathedra verè diceretur: mores, qui contra Cathedram erant, reprobat. At dicas: Ipse tamen eorum doctrinam damnauerat. Id quidem verum est: sed propterea Cathedram nunc addit, vt illud quod taxauerat, monstraret non docere Scribas ex Cathedra & doctrina Moyfis, sed ex animi prauitate. Vnde igitur tunc cognoscere poterant Iudei, non esse ex Cathedra Pharisæorum doctrinam, sicubi hæsitarent? Ad IESVM videlicet referre debebant, qui doctrinam Pharisæorū reprehenderat & mores; & tamen quæ è doctrina essent Moyfis iubeat seruare & facere.

Sed animaduertendum Fratres, quod ad nos attinet, quid significet benignus IESVS. Primum quidem damnat hæreticos, qui propter mores damnare solent Catholicorum doctrinam. Simul increpat eos, qui contra faciunt quàm doceant; & cum benè doceant, malè viuendo faciunt, vt nomen Domini & doctrina blasphemetur. Deinde cum à Christo esset illa Cathedra & lex Moyfi per Euangelium antiquanda, tum adimplenda, & con-

summandā, atque in melius commutandā; damnata ambitione Scribarum & Pharisæorum, instituit veros Euangelij Magistros, & Ecclesiæ Patres: eos videlicet, qui in profunda humilitate fundamentum ponerent, nō sentirēt, gauderētve se vocari Magistros vel Patres; vnū verò Magistrum Christum IESVM, omnis veræ doctrinæ auctorem, simul vnū patrem Domini nostri IESV Christi & nostrum agnoscerent in corde suo. Illud etiam docuit, vt sensus hic spiritualis ita cor occupet, vt non solum omnem arrogantiam è cordibus Magistrorum & Patrum in Ecclesia Dei expellat, sed faciat vt ad cor illo diuino humilitatis sensu occupatum ne penetret; totus verò sensus vel magisterij vel paternitatis in eo positus sit, vt diuino magisterio & virtute suas operas ad animas iuuandas conferant, in simplicitate & humilitate cordis in Christo. Ita fiet vt doceant, non quasi ex Cathedra Moyfi, sed verè ex Christi; & eò excellentiūs, quò excellentior est eorum gratia qui Dei filium habent Præceptorem, & in eius Cathedra sedent non Moyfis, cuius gloria vultus euacuata est, cuius erat ministratio literæ & damnationis. Habent Christum IESVM Magistrum, & ministratorem spiritus & iustitiæ, confectorem omnis gratiæ & veritatis. Quæ igitur hinc promanat lucem cordi imprimamus; ea faciet nos in humilitate bonis interpretationibus sacrarum Scripturarum consentientes; & vt traditionem illam sacrosanctam, quæ accepit Ecclesia Catholica à

2. Cor. 3.

ca à Christo & Apostolis, intelligentiæ scilicet & expositionis Sacrarum litterarum & traditionum, sequamur fideliter & deuotè. Vnde rursum fiet, vt faciliè subdamus iudicium, non solum Ecclesiæ ipsi, sed Doctorem consensui, communibus etiam opinionibus, in his quæ in opinione versantur. Concipiemus præterea ex hoc spiritu zelum feruidum, primùm contra hæreticos Scripturarum perueriores, tum contra infidelitatem omnem & prauos mores. Postremò locum illum Pauli intelligemus in spiritus suauitate & luce: *Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omnè opus bonum instructus.* Neque tamen his contenti erimus: sed, si Cathedram Christi conscendere, si ex illa docere velimus fructuosè, illud prouidebimus, ne nobis obijci possit: *Dicunt, & non faciunt*; benè iste docet, sed malè agit: & fiat pusillus scandalum perniciosum, & nolint auditores illa facere quæ docentur, cum ea non faciat qui docet: & necessum sit de nobis intelligi, *Secundùm opera eorum nolite facere*: sed salutari exemplo omnibus, & bonis operibus præeamus; hæc enim bonam doctrinam illuminant. His omnibus accedat oportet Ecclesiæ legitima auctoritas, per quam collocat Christus Doctores suos in sua Cathedra. Per hunc enim gradum, Ecclesiæ scilicet missionem, ad illam Cathedram est ascendendum. Neque doctrinæ, vel etiam reuelationibus credere debemus, & ex illis quasi à Cathedra docere absque Ecclesiæ consensu & facultate. In docendo autem mansuetudine ac sobrietate vti debemus, nec feruores nostros, vel mentis excessus plebi importunè obtrudere, sed pedetentim auditores ad perfectionem ducere insistamus in Christo, iuxta statuum rationem & modum. Reliqua docebit nos vnctio, si quæ attigi principia sequamur.

Neque verò existimemus hinc tantum concionatores & professores Theologiæ institui, sed Superiores etiam religiosos, qui Christum

& Apostolos eius debent imitari in gubernatione, & ea fugere quæ in Scribis notantur. Humilitate enim præstare debent Superiores. cuius erit rei signum, cum quis audit vel cogitat se esse Superiorem, vel sibi viderit reuerentiam exhiberi vt Superiori, si nihil profusus moueatur interna philautia; sed tantum ad opus & onus impositum respiciat, & ad indignitatem suam & ineptitudinem animum aduertat. In obseruatione autem disciplinæ nulli sit secundus: in ratione gubernandi benignitatis ac mansuetudinis, charitatisque Christi, Petri, Paulique formulæ semper sit memor: ad hanc normam assidue spectet, hunc spiritum sequatur, non timoris imprimat & seruitutis Fratribus. Nam propterea in Societate nostra nulla est obligatio ad peccatum ex instituto, (nisi quam vota inducunt) quod velimus nostros amore duci ad obseruantias nostras regulares, non timore. Neque tamen non intelligimus mansuetudinem fieri robustiorem, si seueritatem, vbi necessitas postulat, adhibeant opportunè. Ita igitur Magistros Euangelicos & Patres instituit Christus, vt non sit necessum dicere Christianis: Secundum opera eorum qui sedent in mea Cathedra nolite facere, sed potius, Eorum doctrinam & vitæ conuersationem probate & imitamini. Nec in animum inducatis, vt iudicetis vestros Magistros, vel Patres, cum neminem debeamus iudicare.

Hæc tamen non eò spectant, vt sicubi, quod Deus auertat, in morum probitate deficerent, eorum vitia sectari deberemus; sed tunc quæ è Christi doctrina docerent, ea sequi, quæ facerent (consulto confessario) fugere deberemus. Quod si in doctrina quoque errare viderentur; non nostro iudicio illos damnare liceret, sed confessarij, & doctorum hominum, & Generalis Præpositi primum; dein Inquisitoris, aliorumque Superiorum; tandem summi Pontificis, & sedis Apostolicæ, quæ in ijs quæ sunt fidei errare non potest. Amen.

FERIA

POST DOMINICAM SECVNDAM
QVADRAGESIMÆ.

Petitio matris filiorum Zebedæi.

MATTH. XX. MAR. X. Anno XXXIII.

In xxxvi. imaginem Adnotatiuncula.

xxxvi. 82.

- A. Regio circa Ierichunt, qua iter habebat IESVS, an-
tequam cæcum sanaret in Iericho.
- B. IESVS cum discipulis.
- C. Maria Salome accedit, & petit à Christo pro filijs,
vt sedeant, &c.
- B. Respondet illis IESVS: Nescitis, &c.
- D. Herodes Agrippa interficit Iacobum Ierosoly-
mis.
- E. Christus crucifixus: quia meminit calicis quem erat
bibiturus.
- F. Ioannes missus à Traiano in dolium feruentis olei Ro-
ma ante portam Latinam.

EVANGELIVM MISSÆ.

Prior pars Euangelij huius posita est in Dominica Quinquagesima cum suis
Adnotationibus & Meditationibus.

EVANGELII SECVNDA PARS.

MATTH. XX. MAR. X.

TAVN C accessit ad eum mater filiorum Zebedæi cum filijs suis, adorans, & petens aliquid ab eo.

Et accedunt ad eum Iacobus & Ioannes filij Zebedæi,

dicentes: Magister, volumus, vt quocumque petierimus, facias nobis.

At ille dixit eis: Quid vultis vt faciam vobis?

Et dixerunt: Da nobis,

vt vnus ad dexteram tuam,

& alius ad sinistram tuam, sedeamus in gloria tua.

IESVS autem ait eis:

bibo,

aut baptismo, quo ego baptizor, baptizari?

At illi dixerunt ei:

IESVS autem ait eis:

L

MATTH.

Qui dixit ei:

Quid vis?

Ait illi:

Dic vt sedeant hi duo filij mei,

vnus ad dexteram tuam,

& vnus ad ad sinistram

in regno tuo.

Respondens autem IESVS, dixit:

Nescitis quid petatis.

Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum?

Dicunt ei:

Potsumus.

Ait illis:

Calicem quidem meum bibetis;

sedere autem ad dexteram meam, vel sinistram, non est meum dare vobis; sed quibus paratum est à Patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus.

IESVS autem vocavit eos ad se, & ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum:

& qui maiores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos:

sed quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister:

& qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus:

sicut filius hominis non venit ministrari,

sed ministrare,

& dare animam suam redemptionem pro multis.

quem ego bibo, bibetis, & baptismo, quo ego baptizor, baptizabimini:

vel ad sinistram,

de Iacobo & Ioanne.

IESVS autem vocans eos, ait illis: Scitis quia hi, qui videtur principari gentibus, dominantur eis:

& Principes eorum potestatem habent ipsorum.

est autem in vobis:

erit

sed quicumque in vobis erit omnium servus.

Nam & Filius hominis non venit ut ministraretur ei,

sed ut ministraret,

& daret

ADNOTATIO.

A. REGIO circa Ierichunta, qua transibat IESVS cum ex Ephrem rediret Ierosolymam, antequam sanaret cacum ad Iericho.

B. IESVS cum suis Apostolis.

C. Vxor verò Zebedai Maria Salome, Anna filia, soror Mariæ virginis Matris, amita Christi, cum duobus filijs Iacobo & Ioanne, cum audisset à filijs demonstrasse IESVM se, postquam multa esset passus à Iudæis, gloriosè resurrecturum, gloriam Christi avidè animo retinens cum filijs, non ita passionis labores, facile adducta est, ut cum illis peteret gloriæ Christi communionem, & quidem præ cæteris ampliorem: Dic, inquit, ut sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram tuam, & vnus ad sinistram tuam in regno tuo. Assistunt filij, probant petitionem matris: Apostoli reliqui agrè ferunt illos velle ipsis præferri. Implentur omnia humanis affectibus.

B. IESVS autem verbis castigat duos fratres, & in ipsis matrem, significans aliam non esse viam ad gloriam, nisi per imitationem calicis passionis suæ, gloriam porro non esse huius sæculi appetendam, sed eam quæ est parata in calice à Patre eterno. Conuersus rursus ad alios Apostolos, à zelo eos reuocat ad animi modestiam & humilitatem.

D. Ierusalem, ubi regnans Herodes Agrippa, filius Aristobuli, frater flagitiose Herodias, occidit Iacobum fratrem Ioannis gladio, cecidit in carcerem Petrum, afflixit quosdam de Ecclesia. Qui percussus postea ab Angelo Casarea, & consumptus à vermibus miserimè interijt. Hunc Agrippam Caius Caesar, defuncto Tyberio, è carcere in quem fuerat à Tyberio coniectus eduxit, & Tetrarchia quæ fuerat Philippi Regem constituit, adiecta Lyzania quoq; Tetrarchia.

AG. 12. Ioseph. Antiq. lib. 18. cap. 8.

trarchia. Addidit deinde Galilææ & Perææ Tetrarchiam, Herodi Antipæ ademptam: Adiunxit præterea Claudius Cæsar Iudæam & Samariam. Hic ergo Herodes Agrippa imperium habebat in Iudæam & Galilæam, à quare, ut in hominem Galilæum, & suæ etiam in Iudæa iurisdictionis, animaduertit in Iacobum Ierosolymis, neque enim erat præses Romanus qui eum pos-

set impedire.

E. Crucifixus Christus appetus est: quia meminuit calicis quem erat bibiturus; is enim erat mors crucis.

F. Significatur Ioannes in dolium feruentis olei à Traiano coniectus Romæ, ad portam Latinam, unde liberatus fuit diuino miraculo, calix tamen ille à Christo deputatus est.

MEDITATIO.

O Sancte & magne IESV, quàm propriè cordis nostri ignorantias, & desideriorum prauitates perstrinxisti! Agnoscimus nos esse non solum filios Zebedæi, sed matrem. Anima quidem nostra sensualis est & terrena: quæ sunt mundi huius, eò inclinatur, non spiritualibus; non amat mortificationem, sed abhorret, & illò fertur improuidè & impotenter, quò per labores, mortificationem, per vsum virtutum, & merita contentèdum est: illis scilicet neglectis, sine quibus ad præmia peruenire nemo potest. His omnibus imbuit nostra humanitas & anima filios suos, intellectum & voluntatem, in quam concupiscibilis vis & irascibilis redundat. Hęc natura nostra, hæc potentia, hæc animæ vires. Hem miseriam! Cùm non audiant iam futurum, sicut Apostoli, ut tu crucifigaris pro nobis; sed verè credant & sentiant esse crucifixum, & legant omnibus locis te per te, per Apostolos, ad crucem ferendam nos grauissimè adhortari: tamen ita accipiunt adhortamenta & mandata, atque si ad contraria incitarentur. Nihil cogitant de cruce, nihil de tribulationibus propter te sufferèdis, & pro nostris peccatis, nihil de meritis, nihil de obedientia quæ Deo & nostris superioribus debemus. Nõne hoc in nobis experimur, & actionibus quotidianis repræsètamus? Nõne itè in orationibus nostris toti sumus in gratijs petèdis, & diuinis donis expetèdis; & parù aut nihil cogitamus ea facere, per quæ illa est nobis Deus cõcessurus? Non oramus ut vires nobis Deus inferat ad illa facièda. Nõne hęc intolerabilis est arrogãtia? Nõne hæc Dei tètatio? Audite verò quemadmodum has nostras deprauationes bonus IESVS castigat in Apostolis: Nescitis, inquit, quid petatis. Cùm

grauius potuisset reprehendere, mansuetudine vitur: & tamen illorum interim taxat arrogantiam, minuit simul illorum peccatum, & reuocat ad lucem veritatis. Abijcite huius mundi petitiones, Apostoli mei, & animo veritati potiùs meæ attendite: ad calicem quem ego sum bibiturus, ad baptismum quo ego sum baptizandus, animum aduertite, id est, ad meam passionem & mortem. Animaduertite me gloriam meam non esse aditurum, nisi per illum calicem & baptismum. Videtis vestram ignorantiam, & vestra desideria quorsum spectent? Sentitis quàm sinistra sint vestra petitiones? Senferunt Apostoli vim reprehensionis & eruditionis, & quò auerteret eorum animos Christus ab eorum petitionis errore. Offerunt se constanter ad calicem & ad baptismum: interius scilicet erat iam in eis operatus IESVS. Iam cogitant de laboribus, de persecutionibus, & morte subeunda pro Christo; sed nondum à sua petitione decedunt, atque adeò eam fortassis confirmabant. Post calicem nostrum igitur, bone IESV, post baptismum petimus, ut sedeamus vnus ad dexteram tuam, alter ad sinistram in regno tuo. Ab hac rursus cogitatione illos reuocat. Altius vos volo esse animatos mei discipuli: volo perfectius vos sapere, & profundius humilibus consentire; atque non solum non quærere prærogatiuam præmij, sed præmio omnifentire debetis vos esse indignos, etiamsi calicem meum biberitis, etiamsi meo baptismo baptizemini, etiamsi omnia quæ vobis præcepta erunt feceritis. Et tamen estote alioqui certi, vobis præmium non defuturum, sed quatum, & quale paratum est à Patre meo ijs qui voluntatem eius faciunt. Hoc igitur vobis concedo, ut calicem meum bibatis (nam

LUC. 24.

Ioanni dolium olei, & exilium pro calice de-
puto.) at enim præmium, siue præmij præ-
rogatiuam, non est meum dare vobis, sed
quibus est paratum à Patre meo. Cur tuum
non est, magne IESV? Ita meum non est,
vt doctrina mea non est mea; quia Patris &
ego sum, & mea omnia. Non enim sum ego
principium prædestinationis à me, sed à Pa-
tre. Itaque & prædestinatio, & quæ cum ea
coniuncta sunt, & quæ consequuntur, mea
non sunt, quia à Patre sunt; & mea sunt, quia
à Patre ego accepi ab æterno vt mea sint.
Quid ergo est: *Sed quibus paratum est à Pa-
tre meo?* Connexa videlicet illa sunt ex Pa-
tris æterna prouidentia, bonitate, & iustitia;
prædestinatio, merita, præmium. Non sepa-
rantur hæc, etiam si prædestinatio præcedat
& meritum & præmium. Intelligite itaque

quid petatis, non solum præmium petatis,
sed in meritis consistite, & Dei adimplenda
voluntate; reliqua à Patre sperate. Vos hu-
militati insistite, & præmium tamen si petatis,
per hanc petite.

Hanc doctrinam si sequamur Fratres,
fiet vt intelligamus in orationibus nostris,
vbi dona à Deo petimus, vt non ad illa so-
lum spectemus, sed ad media quibus illa sci-
mus Deum velle concedere. Hæc cum fe-
cerimus, tamen in humilitate & mortifica-
tione consistamus cordis nostri, & toti illa
absorbeamur petitione: Fiat voluntas tua,
Domine, sicut in cælo: sicut tu vis. Nihil
enim volumus, Domine, nisi vt adueniat
Regnum tuum, & in omnibus sanctificetur
nomen tuum, & fiat voluntas tua sicut in cæ-
lo & in terra. Amen.

FERIA QUINTA

POST SECUNDAM DOMINICAM

QUADRAGESIMÆ.

De diuite Epulone.

LVC. XVI.

Anno XXXIII.

In xxxvij. imaginem Adnotatiuncula.

xxxvij.

A. IESVS in finibus Iudæe trans Iordanem, vbi hac
docuit.D. Demones auctores tanta nequitia obsident carnatio-
nem & domum.B. Epulonis conuiuium splendidum, ipse indutus purpura
& bysso, &c.E. Lazarum ad ianuam diuitis iacentem vlcibus ple-
num nemo refecit, ne micis quidem, &c.

C. Symphonaici psallunt ad epulas.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. XVI.

IN illo tempore dixit IESVS discipulis suis: Homo
quidam erat diues, qui induebatur purpura & bysso;
& epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam
mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam e-
ius vlcibus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cade-
bant de mensa diuitis, & nemo illi dabat: sed & canes
veniebant, & lingebant vlcera eius.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. IESVS in finibus Iudæe trans Iordanem, vbi
hæc & alia multa docuit: circūstāt discipuli.

B. Domus Epulonis opulenta: ipse indutus
pretiosa veste è purpura & bysso, magnifica &
delicata, celebrat cum equalibus conuiuium splen-
didum, multi occupati in ministerio mensæ, vi-
na singulari nobilitate parati, offeruntur lauræ
atque opiparæ dapes, aliæ expediuntur.

C. Symphonaici pueri psallunt ad mensam,
omnia plena luxu atque omnium rerum profusione.

D. Demones auctores tanta intemperantia

& nequitia circūvolant, & obsidēt domū & car-
nationē Epulonis, illius luxurie & voracitatis
sunt instigatores, gaudēt eius flagitijs, simul ob-
sident illius animā, vt in Infernū detrudatur.

E. Lazarus mendicus ad ianuam Epulonis
vlcibus plenus iacet, fame laborans, petit cu-
pidè de micis quæ de mensa diuitis excidebant, vt
satiari liceat, nec quisquam illum exaudit, nul-
lus quicquam illi erogat: miserantur tamen can-
es quem homines reijciunt, solantur eius mor-
bos, vlcera lingunt, & saluari salua imbuunt.

MEDITATIO.

GAudeamus vehemēter in humilitate cor-
dis nostri, Fratres, & exultemus in Chri-
sto IESV, qui nobis sua benignitate dedit vt
simus pauperes. Paupertatē suscipiamus & a-
memus, & corde intimo amplectamur. Vide-
te diuitem Epulonem, videte pauperem La-
zarum, vtriusque vitam, vtriusque mortem cō-
templemur. O detestabile & miserū diuitē!
ô amabile & beatū pauperē! Illū in Inferno
sepeliunt Dæmones tetri; hunc læti portant
Angeli in Abrahæ sinum. Et quid mirū si hoc
exemplo paupertatem ornat Christus, qui se
infinite exemplū posuit paupertatis sectandæ?
Propter nos enim egens factus est, cum esset
diues, vt sua inopia nos faceret opulentos. Et
aliæ quidē inopiæ Christi, vbi nascitur, viuit
inter homines, patitur, moritur, summæ sunt;
sed quæ ex alia sūma eius humilitate vim ac-
cipiūt & splendorē, quæ illa est paupertas, quā
in vnione hypostatica verbi sui suscepit IESVS,
vbi Deus factus est homo, id est, vbi impassi-
bilis, immortalis, infinitæ potentia, passibilis
factus est, mortalis, debilis, imbecillus, fragilis.
O immensam & ineffabilem paupertatē & hu-
militatē! ex hac enim aliæ fiunt summæ. Nā
cur summæ sunt paupertates nasci Christum,
viuere inter homines, pati, mori tā abiectē, nisi
quod illæ sunt Dei per vnionē illam hyposta-
ticā, & infinitam paupertatem? Sic porro fecit
Deus, vt summā paupertatem eueheret in di-
uitias & opes immensas. Paupertate enim in-
carnationis, vitæ, & mortis suæ, Mundū, Infer-
num, Peccatum, Mortē superauit IESVS, &
confecit mortalibus vitam sempiternam.

Sed ad nos hanc parabolam conuertamus.
Si paupertatem amamus, Fratres, non illa so-

lūm vitemus; quæ diuiti causa fuerunt æternæ
mortis, nec ex animo nostro ea reijciamus so-
lūm, quæ propter Christum reliquimus exter-
nā bonā, & facultatem illam possidendi: sed
desideriū omne illorum, & illecebras extirpe-
mus funditus, & simul ea omnia quæ pauper-
tatē redolēt diligamus, sectemur, atque ample-
ctamur. Diuitiæ sint nobis, contra quam Epu-
loni, horri, vestitus vilitatem amemus, mē-
sa inops & ieiuna sit nobis in delicijs. Breui-
ter, nihil harū rerū cordi nostro hæreat. Ne-
que tamen hīc consistamus, sed esuriem & si-
tim desideremus pati: ieiunia etiam, si liceat
per obedientiam, frequenter sentiamus. certè
in ieiunijs Ecclesiasticis esuriem & sitim exer-
ceamus. Addamus desiderium corporalium
afflictionū, has exerceamus: non enim nega-
būt nobis Superiores flagellationū, si non quā
sæpè velimus, saltē aliquando vsu aliquem.
His rebus non solum pauperiem Lazari emu-
labimur, sed Christi ipsius, qui pro nobis esu-
rijt, sitijt, flagella acerbissima passus est.

Hæc quæ hætenus diximus bona sunt & v-
tilia; sed ne aliquo modo superbiæ afflatu in-
ficiantur, addenda est illa paupertas spiritus,
hoc est, spiritualis humilitas, & cordis submis-
sio. hæc enim cū illis Regnum cælorum nobis
conciliabit in Christo; non illud solum quod
in cælis expectamus; sed quale hīc etiā sua be-
nignitate cōmunicat bonus & sanctus IESVS;
gustum scilicet aliquem & sensum cælestium
bonorum, & splendorem suauem & lætum,
qui subinde recurrat in animum nostrum &
spiritum, ac confirmet perfectam in nobis
paupertatem, & faciat vt loco rerum omnium
sit nobis Christus IESVS. Amen.

*Non potuit vna imagine depingi luxus Epulonis, mors tetra, & Infernus, propterea
in tres imagines hæc distribuimus: superior vna est, sequuntur duæ.*

L 3

E A D E M

EADEM FERIA V.
POST DOMINICAM SECUNDAM
QUADRAGESIMÆ.

De morte Epulonis & Lazari.

LVC. XVI.

Anno XXXIII.

In xxxviii. imaginem Adnotatiuncula.

xxxviii.

A. Epulo cum morte luctatur; abripitur à diabolis eius anima, sepelitur in Inferno. B. Misere se affigit vxor & tota familia. C. Diripitur à furibus domus.	D. Effodiunt sepulchrum Epuloni in terra homines, ut in Inferno Demones. E. Contra, Lazarum morientem excipit lux & Angeli, portandum in Limbum Patrum.

SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

FACTUM EST autem ut moreretur ^e mendicus, & portaretur ab ^e Angelis in sinum Abrahæ. ^a^b^c Mortuus est autem & diues, & ^d sepultus est in Inferno.

ADNOTATIO.

A. Epulonis horrenda mors describitur. conueniunt truculenti Demones, exultant præda, terroribus atque spectris crudelibus factam animam exterrere, minantur infesti, flagitia omnia quibus se tota vita contaminauerat ante oculos ponunt, concidit illius fides ac spes omnis, si quæ erat residua; denique Dei permissu ante Infernū & Moriē infernaliter cruciatur viuus. Execrabilem simul hominem aspice toto corpore horrere, mente furere, cruciari horribiliter, non solum diabolicis illis tormētis, sed conspectu etiā vxoris, liberorum, diuitiarum, luxus, conuiuiorum, quæ inuitissime relinquebat. Cernit domū diripi, omnia luctu plena & confusione; exhalat animam horridam, impuram, tetram: ea recipitur à crudelissimo Demone, atque adeo extrahitur. Similiter moriuntur flagitiosi homines semper, nonnunquam etiā huiusmodi signa extrinsecus in eorum morte cernuntur.

B. Vxor simul miserabiliter mortem mariti lugeat exanimata, crinē euellit, dissipato ac neglecto cultu corporis est: eiulant communes liberi, dolorem incompositis fletibus augentes. Consolatrices adsunt matronæ; alibi etiā lugentes mulieres, funesta domus & familia, ac rerum omnium facies horrenda.

C. D. Diripiuntur à domesticis, vel à furibus alijs opes Epulonis, illo etiamnum spirante & vidente.

E. Effodiunt illi sepulchrum in Inferno Demones: quod enim super terram faciunt homines, existima similiter in Inferno parari.

F. Contra verò Lazarus placidissime ac suavissime moritur, vili quidem & paupere loco, sed quem cohonestat Angelorum frequentia, illustrat diuinum lumen è celo. Epulonem terrent Demones fœdissimi; Lazarum solantur incundissimo aspectu Angeli. Demones illi minantur Infernum; Angeli huic pollicentur Paradisum. Diaboli illius fidem & spem diripiunt; Angeli huius confirmant, simul & charitatem. Spiritus nequam distorquent Epulonem infernaliter ante Infernum; beati spiritus Lazaro representant gloriam caelestem ante Paradisum, & replent splendoribus animam iusti morientis, imò deserentis vitam mortalem (quæ quid est aliud, quàm proluxa mors?) & aspiratis ad veram & eternam vitam. Exhalat felicem animam Lazarus, recipitur ab Angelis: portatur in sinum Abrahæ, in habitaculum sanctorū Patrum; animam tetri Epulonis excipiunt sancti Demones, atque in Inferno sepeliunt.

EADEM

EADEM FERIA V.
DOMINICÆ SECUNDÆ
QUADRAGESIMÆ.

Ex Inferno interpellat Abrahamum Epulo frustra.

LVC. XVI.

Anno XXXIII.

In xxxix. imaginem Adnotatiuncula.

xxxix.

A. Id spatium terra, quod intercedit inter Lybum Patrum & terra superficiem. B. Limbus Patrum, vbi Abraham & Lazarus. C. Limbus puerorum, quo nec lux è Limbo Patrum, neque ardor ex Purgatorio pertinet.	D. Purgatorium, vbi anima diuina vi manique purgantur. E. Globus inferni, vnde Abrahamum Epulo nequicquam rogat.

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

ELUENS autem oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & Lazarum in sinu eius: & ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris. Et in his omnibus, inter nos & vos ^c^d Chaos magnum firmatum est: ut hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transire. Et ait: Rogo ergo te Pater, ut mitas eum in domum patris mei. habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi Abraham: Habent Moysen & Prophetas; audiant illos. At ille dixit: Non, Pater Abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Ait autem illi: Si Moysen & Prophetas non audiunt; neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

ADNOTATIO.

VT in conspectu poneretur Lazarus in sinu Abrahæ, commodè factum est, ut quasi in quatuor partes diuiso orbe terrarum in ascripto quadrante, pateant Inferni receptacula omnia, Sit igitur

A. Id spatium terra, quod intercedit inter

Lybum Patrum, & terra superficiem. Quatuor præterea succedunt subterranea loca, exercenda iustitiæ Dei destinata, quæ creauit Deus initio: Infernus inferior circa centrum terre, vastissima scilicet quadam sphaera. Circa hanc Purgatorij orbis. Tertio loco Limbus sine orbis

L 4 puero-

puerorum, ambiens Purgatorium. Quarto & supremo loco Limbus vel orbis Patrum, puerorum Limbo circumfusus.

B. Limbus Patrum, qui sinus Abrahae propter privilegium singulare fidei Abrahae dicitur; ut intelligamus similiter credidisse de Messia, similiter operatos cooperante fide, quotquot vel post mortem fuerunt purgati, vel nulli culpa obnoxij, neque poena purgatoria vitam hanc cum morte commutarunt ante Christum passum & resurgentem, omnesq; ad Limbum eundem ductos. Fuit enim Christus primogenitus mortuorum, nec ante eius mortem quisquam hominum Deum videre potuit. Neque verò in Limbo animae Patrum quicquam poenae sentiebant, praterquam ex desiderio dilatae gloriae & aduentus Christi animi dolorem. Inuiscebantur tamen frequenter ab alijs Angelis; item suos habebant adhuc Tutelares: accipiebant reuelationes permultas, spe magna magnum desiderium solabantur: locus erat amoenus, placidissimus, diuino quodam lumine illustratus. Ibi animae fide & spe nitentes, charitate in Deum & proximum inflammatae, virtutibus ornatae, inter se iucundissime de Christo, & de rebus diuinis colloquentes, Christi aduentum ad se praestolabantur, patienter quidem, & certa spe plena; auide tamen, quod illis aliqua causa doloris erat. Hic inter alias animam vides Abrahae; iuxta hunc Lazarum consolatione & iucunditate perfusum, virumque respicientem in Infernum ad Epulonem; Abrahamam etiam cum illo colloquentem.

C. Orbis ubi pueri, qui absque Sacramento fidei aliquo ante rationis usum à vita decedentes, nullum sensus dolorem vel poenam percipiunt. Carebunt quidem diuina visione perpetuo; sed ob id nec solliciti erunt, nec aliquo afficientur dolore. Ad hos non pertingit lux Limbi Patrum, nec ignis Purgatorij ardor, etiamsi inter hos orbis collocatae sint infantium animae. Ibi suis naturalibus potentijs dumtaxat utuntur, nec ulterius quicquam attingunt.

D. Orbis est, in quo eodem quidem igne quo torquentur damnatorum animae, iustorum expurgantur, non tam atrociter tamen; si quid impunitatis eluendum è vicijs excedentes secum at-

tulerint. Neque verò haec animae à Daemonibus vel Angelis cruciantur, sed à sola potenti manu diuinitatis, quae eos non tam torquet quàm emundat: quamuis illa expurgatio sit longè grauior poena, quàm quae inter homines ex cogitari possunt grauisima. Inuisuntur haec animae ab Angelis, retinent adhuc suos Custodes; horum ministerio multa procurantur, quae ad eorum liberationem faciant. Multa ipse anima cognoscunt, quae illarum fidem spemq; confirmant, charitatem exhiberent. Et tamen inter haec, seuerà in illas exercetur Dei omnipotentis iustitia. Inuantur haec orationibus, bonis operibus, satisfactionibus, Missa sacrificijs, indulgentijs Ecclesiae, & viuentium hominum suffragijs.

E. Globus est, siue spara circa terrae centrum vastissimo & teterrimo hiatus. Hic ignis, fumus, tenebra, frigus, vermis, fletus, horror, & alia tormenta saeuissima, quibus suam iustitiam exercet Deus in Demones, & damnatorum hominum animas, etiam ante Iudicium. Hos cruciatus intelligere supra hominum captum est: neque enim inueniri potest in terris poena, quam illi cruciatus non longo intervallo excedant, quae sine ulla comparatione non sint acerbiores. Aliquid tamen sentire fortassis poterimus, si supra communem omnem, & vsitatam facultatem tormenta illa vires suas exercere imaginemur, & poenas infligere singulari quadam Dei potentia; ac iustitiae Dei & voluntati sese accommodare, ad acerbissimos & perpetuos impiorum cruciatus. Horrendum est autem incidere in manus Dei viuentis. Demones enim, & condemnati homines, ut aduersus eius infinitam bonitatem & potentiam in fine viae sua peccauerunt, ita illis ab infinita potentia sempiterna supplicia infliguntur. Hic est Infernus, hic vides ut Epulo per Chaos Inferni, & vastam praeterea spatij magnitudinem, Purgatorij & Limbi puerorum, suspiciat Lazarum iucundè cum Abrahamam agentem; quod eius tormenta auget. Rursus quemadmodum Lazarus illum in cruciatibus Tartari intueatur; quod item ad ipsius consolationem attinet. Latatur enim iustus cum viderit vindictam. Sed haec satis multa: de verbis Epulonis & Abrahae alibi.

Hebr. 10.

POST SECUNDAM DOMINICAM
QVADRAGESIMAE.

Paterfamilias plantat vineam, & eam locat Agricolis.

MATTH. XXI. MAR. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In xl. imaginem Adnotatiuncula.

xl.

91.

A. Atrium templi, ubi IESVS hanc parabolam dixit, post ingressum gloriosum in urbem Ierosolymam.	D. Vineam, quam plantauerat & pastinauerat, & in qua turrim & lacum adificauerat Paterfamilias.
B. Loquitur turbis Christus parabolam, audientibus Principibus & Phariseis.	E. Ex ijs qui missi fuerant, aliqui caduntur ab Agricolis, alij occiduntur, alij lapidantur.
C. Locat vineam Paterfamilias; mittit seruos ad colonos vt fructus accipiant.	F. Tandem filium mittit, & hunc extra vineam occidendam eijciunt.

PRIMA PARS EVANGELII MISSAE.

MAR. XII.

MATTH. XXI.

LVC. XX.

Et cepit illis in parabolis loqui:

Cepit autem dicere ad plebem parabolam hanc:

Vineam pastinavit homo, & circumdedit sepem, & fodit lacum,

IN illo tempore dixit IESVS turbis Iudeorum. Aliam parabolam audite: Homo erat paterfamilias, qui plantavit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & aedificauit turrim, & locauit eam Agricolis, & peregrè profectus est.

Homo plantauit.

colonis: & ipse peregrè fuit multis temporibus.

Et misit ad Agricolas in tempore seruum,

Cum autem tempus fructuum appropinquasset, misit seruos suos ad Agricolas,

Et in tempore misit ad cultores seruum,

vt ab Agricolis acciperet de fructu vineae.

vt acciperent fructus eius. Et Agricola, apprehensis seruis eius, alij ceciderunt,

vt de fructu vineae daret illi.

Qui apprehensum eum ceciderunt, & dimiserunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium seruum: & illum in capite vulnerauerunt, & contumelijs affecerunt.

Qui casum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum seruum mittere. illi autem hunc quoque cedentes, & afficientes contumelia,

Et rursus alium misit,
& illum occiderunt:

& plures alios:

quosdam cadentes, alios verò
occidentes.

Ahuc ergo unum habens fi-
lium charissimum;
& illum misit ad eos nouissi-
mum,

quia reuerentur filium

meum.

Coloni
ad inuicem

& nostra erit hereditas.

alium^e occiderunt,
alium verò^e lapidauerunt.
Iterum misit alios seruos
plures prioribus;
& fecerunt illis similiter.

Nouissimè autè misit ad
eos^f filium suum, dicens:
Verebuntur filium
meum.

Agricolæ autem videntes
filium, dixerunt intra se:
Hic est heres,
venite, occidamus eum,
& habebimus heredita-
tem eius.

dimiserunt inanem.

Et addidit tertium mittere:
qui & illum vulnerantes eiece-
runt.

Dixit autem Dominus vinea:
Quid faciam?

Mittam filium meum
dilectum:

for situm cum hunc viderint

Quem cum viderent coloni,
cogitauerunt intra se, dicentes:

ut nostra fiat hereditas.

A D N O T A T I O.

A. Ierosolyma: ibi enim in atrio tēpli, tertio
die postquā gloriosè exceptus fuerat à tur-
bis, hanc dixit parabolam Christus.

B. IESVS cum discipulis circumstante ple-
be, astantibus Principibus Sacerdotum & Pha-
riseis, loquitur ad plebem, obliquè taxans om-
nes, præcipuè tamen Principes; & non obscure
significans quo pacto accepti fuerunt Dei Pro-
pheta & sapientes ab eorum maioribus, ac ve-
hementer illorum animos in necem ipsius concitatos flagellans.

C. Paterfamilias peregrè profectus, mittit
seruos vindemia tempore ad vinea cōductores,
ut fructum ex ea recipiat, & suum prouentum:
mittit verò nunc paucos, nunc plures, & hi qui-
dem fuerunt Propheta priores, & sapientes. Ad-
dit, per asus infidelitatis & malitia vinitorū,
destinare alium, qui instar multorum esset, Ioa-
nem videlicet Baptistam, & quo maior inter-
natos mulierum nullus surrexisset. Postremo in-
flammatu desiderio fructus ex vinea percipiē-
di, mittit vni genitum filium sibi charissimum,

cum certo periculo mortis, ut vel ea ratione fru-
ctus vinea sibi proueniret.

D. Vineam, quam Paterfamilias plantauerat,
ac pastinauerat. Non solum plantasse vineam
intelligendus est Paterfamilias, sed pastinasse ac
coluisse. In vinea item turrim edificauerat ad
custodiam, torcular præterea, siue machinam ad
vinum ex uuis exprimendum atque excipien-
dum, vineam sepe vndique munierat, denique
Agricolis locauerat. Itaque nihil potuit facere
vineam suam quod non fecerit, nihil cōductōribus
Agricolis commodare quod non commodauerit.
Peregrè verò proficiscitur, ut intelligant Agri-
colæ studio suo, industria, labore colendam vi-
neam, atque Paterfamilias prouentum summa
cum probitate ac fide representandum.

E. E varijs locis vineæ, serui exactores fru-
ctuum, lapidibus appetuntur, ceduntur fusti-
bus, gladijs vulnerantur, occiduntur.

F. Filium tandem paterfamilias apprehen-
dunt Agricola, eiciunt extra vineam interfi-
ciendum.

MEDITATIO.

Avdite agricolæ, quibus Deus vineam
suam locauit, ac dedit vobis munitio-
nes omnes quibus vineam defenderetis &
propugnaretis, dedit instrumenta quibus
fructus vineæ colligeretis. Sed de his nobis
non est dicendum. Domini nostri sunt &
Patres, quibus Deus suas Ecclesias dedit
colendas; nos illorum filij ac serui. No-
stris igitur Superioribus idem inlamiemus:
Audite vos superiores Societatis; vide-
te quàm præclara dedit vobis præsidia Deus,
quibus vestras vineas, vestras congrega-
tiones gubernetis, ut fructum Christo vi-
nearum suarum Domino repræsentetis. Sed
præterquam quòd animum & cala-
mum meum teuoat pudor meus, & re-
uerentia quam meis Superioribus & Pa-
tribus debeo, nihil ego in illis negli-
gentiæ video, nihil quod non verè & fan-
ctè sit religiosum.

Ad meam igitur, ad meam vineam me ne-
cessariò conuerto. O anima mea animadu-
erte, quæso, quòd in te plantauerit Deus vi-
neam suam, tum primùm cum Baptismi Sa-
cramentum suscepisti. suam enim vineam
plantat in singulis animabus Deus, quemad-
modum in vniuersali, & particularibus Ec-
clesijs. Ut enim pro omnibus, ita pro singu-
lis mortuus est Christus, & applicatur tota
eius passio, ut omnibus, ita singulis; non pars
vna vni, alteri altera. Eradicauit ex te malam
illam vitem, peccatum scilicet originale, pur-
gavit te, & fecit terram bonam; in ea planta-
uit per gratiam suam Filium suum, qui vera,
salutaris, & diuina est vitis. Hoc est enim in-
situm verbum, quod potest saluate animas
nostras; ex qua vite propagatus palmet est vi-
tæ tuæ spiritualis, vnde rursus multæ propa-
gines prodierunt, virtutes scilicet infusæ & dona.
Sepem præterea circumdedit tibi, custodiam
Angeli tui custodis peculiarè. Addidit sum-
mum illud præsidium, turrim suam, diuinam
scilicet protectionem & fortitudinem, suum
nomen, & virtutem sublimem, cælestem,
infinitam. Hanc parauit ad custodiam, & ad-
uersariorum propulsationem: vitem verò
Christum ad tuum palmetem emittendum,
conseruandum, promouendum; ad folia, &

flores, & uvas producendas, ex quibus vlti-
mum fructum colligere posses. Et dedit tor-
cular, suæ crucis diuinum mysterium, & me-
ritum suæ passionis & mortis; per quod ex-
primere possis vinum meriti tui, & vitam æ-
ternam; quod ex tuo palmet tandem ex-
sturus est Deus. Hæc dedit tibi Deus om-
nia, & conseruauit toto tempore tuæ inno-
centiæ ante discretionis annos. At verò vbi
primùm ad liberum vsum rationis venisti, re-
dige in memoriam, & vide quoties qui in te
plantauit vineam Deus officij tui te admo-
nuit, ut vinum illi dares tuæ vineæ, meritum
scilicet aliquod vitæ tuæ. Et id quidem fecit
per institutionem in vita & doctrina Chri-
stiana, per inspirationes bonas, per concio-
natores, per bonas hominum piorum exhör-
tationes & exempla, per alia infinita subsidia:
& tamen non solum nullum illi meritum re-
præsentasti, sed contrà diuina illa subsidia re-
pulist, nihil animi, nihil auxilij inde acci-
piens. Itaque vacuam illā gratiam reddidisti,
& quod ferè fecisti, iniurius illi gratiæ fuisti,
primùm quidem illum malè accipiendo, &
affligendo indignis modis, aliquando etiam
planè extinxisti. Ita parum aut nihil illis in-
spirationibus & subsidijs Dei profecisti. Re-
spice verò Dei benignitatem. Vbi te vidit de-
bilitatum, non modò non destitit subleuare,
sed plures etiam motiones, tum externas, tum
internas, ac etiam necessitates in te contulit,
ut cogeret ad fructum vineæ tuæ conficien-
dum: similiter tamen tu hæc subsidia atque
priora accepisti. Vide porrò quid reliquum
sit: illud scilicet, ut neglectis ijs quæ ad virtu-
tem te possent iuuare, ita animo & spiritu
debiliteris, ut gratiam amittas, vitam animæ
tuæ, Christum ipsum. Hoc verò est, quod vl-
timo loco significatur. in peccatum enim
mortale cum sis tandem, nisi caueas, prola-
psurus, sese tibi offert Christus; (debes tu qui-
dem certè tibi illum repræsentare) is tibi o-
stendit sua vulnera, suam mortem, suum
sanguinem: per hæc admonet ne pecces, ne
Filium Dei conculces, ne sanguinem sui te-
stamenti pollutum duxeris, ne spiritui gratiæ
contumeliam feceris: quæ patrabis omnia, si
lethaliter pecces. Tu tamen, quoties his præ-
termisiss,

termis, vel etiam neglectis, Filium Dei, quod in te est, interfecisti ac conculcasti, & contra Dei voluntatem peccasti? Quod cum faceres, quid aliud quam eius vineam exterminasti, & Diaboli vineam plantasti, atque ex illa fructum Lucifero obtulisti? Quid igitur faciet Dominus vineam quam in te plantauerat Deus, qui non cessat tamen fructum petere? Nec ego, nec tu scimus quando sit facturus quod facturum scimus, nisi ad te redeas. Potest enim quocumque momento te, tuumque palmitem arefactum excindere, ac te dare in Infernum aeterno igne concremandum. Caue miserrime, redi ad vitem, extirpa vitem Dæmonis, inferet te rursus Christus viti salutare & caelesti. Si enim hoc feceris (iuuante Christo IESU) extrusisti Dæmonem. Pœnitentia tua per Sacramentum in Christo fecit, ut rursus aridus tuus palmes sit restitutus, virorem acceperit, folia rursus & vuas produxerit. Hæc Christus per torcular suum, per lacum sanguinis sui contulit ad iustificationem tuam, dein ad meritum vitæ æternæ. Quod si adduxit te etiam ad religionis statum, & quasi tuum palmitem nobilitavit, ac fecit uberiorem; animaduerte ne hanc gra-

tiam rursus negligas: vide ne obedientiam tuorum Superiorum repugnes. illos enim mittit ad te Deus, qui requirant fructum tui palmitis & vineæ, id est virtutum quas in te plantauit, è quibus fructum exigit continenter. Ne item illas neglexeris internas meas inspirationes; in oratione, in Missa, in confessione, in Sacramentis, ne Fratrum pia exempla contempnas. Cole vineam tuam diligenter; quod oratione facies, usu virtutum omnium, mortificatione, humilitate & obedientia, simul actionibus & ministerijs tui instituti. In his si negligens fueris, scito verum esse quod Deus dixit: *Qui Eccl. 19. modica spernit, paulatim decidet.* Illa enim te negligentem, dubium nullum est, quin paulatim in lethale peccatum conijciant, & vocationis tuæ obscuritatem, & grauissimas infirmitates, cæcitates animi, & obstinationes obducant: cum quibus apostasia coniuncta esse solet, & omne baratrum flagitiorum. Auferet verò à te Christus omnia quæ contulerat dona: dabit diripiendum & concuicandum terribis Dæmonijs: quæ auertat Deus. Amen.

EADDEM FERIA VI.

POST DOMINICAM SECUNDAM

QUADRAGESIMÆ.

Extra vineam filium occidunt.

EISDEM CAP.

Anno XXXX.

In xli. imaginem Adnotatiuncula.

xli.

92.

- A. Eiectum extra vineam filium interficiunt Agricola.
Extra portam enim crucifixus est Dominus.
- B. IESUS interrogat Principes, quid sit facturus Dominus vineæ.
- C. Venit pater familias cum armatis, & malos Agricolas male perdit.
- D. Locat vineam alijs Agricolis &c.

DOMINICAM QUADRAGESIMÆ.
SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MAR. XII.

MATTH. XXI.

LUC. XX.

*Et apprehendentes eum, occiderunt; &***E**T apprehensum eum eiecerunt extra vineam, & occiderunt.*Et eiecit illum extra vineam, occiderunt.*

Cum ergo venerit dominus vineæ, quid faciet Agricolis illis? Aiunt illi:

Quid ergo faciet illis dominus vineæ?

Malos malè perdet & vineam suam locabit alijs Agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis.

*Veniet, & perdet colonos istos, & dabit vineam alijs. Quo audito, dixerunt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos, ait:**Nec scripturam hanc legis:*

Dicit illis IESUS:

Nunquam legistis in scripturis: Lapidem quem reproba-uerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli: A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? Ideo dico vobis, quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.

Quid est ergo hoc, quod scriptum est:

Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem verò ceciderit, conteret eum.

omnis qui ceciderit super illum lapidem, conquassabitur: super quem autem comminuet illum.

Et cum audissent Principes Sacerdotum & Pharisei parabolas eius, cognouerunt quod de ipsis diceret.

Et querebant

& quærentes eum tenere,

Et querebant Principes Sacerdotum & Scriba mittere in illum manus illa hora, populum.

timuerunt turbas: quoniam sicut prophetam eum habebant.

ADNOTATIO.

NON potuit omnia complecti superior imago, propterea additur secunda.

A. Crudeliter interficiunt coloni Filium Patris familias à vinea exturbatum: extra portam enim Christus Dominus crucifixus est.

B. IESVS interrogat Principes ac Pharisaeos, quid pro tanta indignitate & maleficio facturum existiment dominum vinea, cum venerit rationem à colonis exacturus. Respondent, sumpturum de illis colonis supplicium, vineam alyis locaturum. Idem respondet postea Christus: sed illi dicunt eneruati & languide, nec sentiunt quid dicant, vel mouentur illa veritate, quae prolata à Christo illorum corda percussit acerbè. Propterea illa verba à Christo prolata exhorrent atque abominantur. Tange Christe IESV corda nostra, sed in bonum, nostri miseris, ut commoueamur vi ac dulcedine tua veritatis.

C. Venit dominus vinea cum armatorum manu, extrudit à vinea sceleratos colonos, dissipat, atque interficit.

D. Locat alyis agricolis vineam suam, qui dent proventum suo tempore.

Viramque imaginem potes ad spiritum referre, nam apertè exauctoratio Synagoga describitur, & Ecclesia electio. Tamen grauissimè admonemur singuli, ut diuinas visitationes vel inspirationes non negligamus, vel reijciamus; ne, amissis donis, incidamus in Christi iustitiam per vitæ nostrae perversitatem, & conquassentur vires nostrae & confringantur: in quas confractas incumbat & cadat Dei iustitia, & comminuat non charitatem solum, & dona spiritus sancti, sed fidem etiam aboleat & spem. Solet enim vitæ flagitiosa parere desperationem atque infidelitatem, vel omnino omnis boni neglectum.

SABBA-

SABBATO

POST SECUNDAM DOMINICAM

QUADRAGESIMÆ.

De Prodigio adolescente.

LVC. XV.

Anno XXXIII.

In xliij. imaginem Adnotatiuncula.

xliij.

66.

A. Ad Bethabaram post Encania IESVS docet.

partem substantiæ.

B. Contra inhumanitatem Pharisæorum Christus parabolam dicit.

D. Congregatis omnibus discedit à patre peregrè in regionem longinquam.

C. Venit ad patrem adolescentior vecors filius, petit suam

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

IN illo tempore dixit IESVS parabolam hanc. Homo quidam habuit duos filios: & dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantiæ quæ me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et non post multos dies, congregatis omnibus, adolescentior filius peregrè profectus est in regionem longinquam.

ADNOTATIO.

ET hic oportuit quatuor imaginibus complecti parabolam Prodigii adolescentis.

A. Locus ubi hanc parabolam & alias dixit Christus, ad fines Iudææ trans Iordanem, ubi primum erat Ioannes baptizans, in tribu Ruben, ad Bethabaram vicum, post festum Encaniorum.

B. Turbis ad IESVM concurrentibus, cum id grè ferrent, atque obmurarent Pharisæi & Scribæ, compescuit illorum insipientiam & inhumanitatem IESVS parabolis illis de oue centesima, & decima drachma perditæ. Addit excellentem hanc, qua animum abiectum & iacentem turbæ peccatricis, & nostrum omnium erigit bonus IESVS.

C. Venit ad patrem à duobus filijs adolescentior, hoc est lasciuens & vecors; petit partem bonorum quæ illi proueniebat à patre. Mihi, inquit, sat est & ingenij & industriæ, ut per me mea bona administrem; tua, pater, autoritate

& cõsilio non egeo, per me possum, per me sapio. Ita videlicet dixit Deo Lucifer sed hoc felicior homo, quod Satan locum pœnitentiæ inuenire non potuit: homo verò postquam à Deo discedit, & ex se desipit, ex se perversè operatur; tamen viam & locum pœnitentiæ apud paternam beneuolentiam, si resipiat, reperit. Sed quid pater? Ne te eas perditum fili. vales quidem ingenio, vales industria, sed ex me, & per me. Ita Deus peccatorem, ne à se discedat, hortatur; & tamen non cogit, relinquit illum in manu sui consilij: quod per parabolicum patrem significatur, qui dat filio substantiam quæ illum contingebat.

D. Petulans adolescentulus & amens discedit à patre, abit in regionem longinquam, exultat de sua libertate seiunctus à patre, id est, de sua perniciæ; meditatur luxum, delicias, vitæ flagitiosam. Iam tandem liber sum, sum mei iuris, eripuit me mea fortuna ab importunitatè aridi patris mei & tyrannide.

M 2

EODEM

EODEM SABBATO
POST DOMINICAM SECUNDAM
QVADRAGESIMÆ.

Profundit omnia Prodigus adolescens.

EODEM CAP.

Anno XXXIII.

In xliij. imaginem Adnotatiuncula.

xliij.

A. Arripit primam occasionem luxuriosè profuseq;
viuendi.

meretricibus, à parasitis deridetur, ab omnibus
deseritur, fit miser.

B. Ita per luxum consumptis omnibus extruditur à

67.

SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

LVC. XV.

ET ibi^a dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè. Et postquam^b omnia consummasset, facta est fames valida in regione illa, & ipse^b cœpit egere.

ADNOTATIO.

A. **V**BI primùm data illi occasio est profundendi qua acceperat bona viuendo luxuriosè, eam arripuit, atque adeò illam ipse studiosè quasiuit, & inuenit facile. Nam qui à suo patre discedit arroganter, à nequam hominibus facile occupatur atque peruertitur: qui à Deo discedit, è vestigio à terris Dæmonibus conculcatur.

B. Numquam satiantur malis hominum truculentissimi Dæmones, numquam contenti sunt leuibus peccatis; sed ad grauiora impellunt iidem violentius; ut tandem ad ea peccatorem pertrahant, unde sciunt facile emergere neminem, ad desperationem videlicet, ad infidelitatem vel hæresim, vel ad cõtemprium omnis vir-

tutis & boni, & ad peccata alia qua sapienter à sanctis hominibus dicuntur contra Spiritum sanctum. Hunc igitur iuuenem eò adduxit Dæmon per luxum & flagitia, ut consumptis omnibus, per pauperiem panè ad desperationem adigeret. Verùm misericors Deus consilia Dæmonis in eiusdem caput retundere solet; & unde perniciem Dæmon meditatur, inde viam salutis sua clementia aperit. Consumptis omnibus bonis qua à patre acceperat, miser adolescens ab amicis deseritur, à parasitis deridetur, à meretricibus extruditur, eget, in publica præsertim fame & annonæ caritate; friget. Ea ad desperationem omnia Dæmon parabat; Deus ad salutem.

EODEM

EODEM SABBATO
POST DOMINICAM SECUNDAM
QVADRAGESIMÆ.

Fit subulcus Prodigus adolescens.

EODEM CAP.

Anno XXXIII.

In xliij. imaginem Adnotatiuncula.

xliij.

68.

A. Ad summam egestatem redactus locat sedè suas operas pascendis porcis, & ne ibi quidem vel siliquis potest explere famem.

B. Redit ad se tandem; meditatur reditum ad patrem, & verba quibus illum obsecrat.

C. Deserit arumnosam vitam, pergit ad patrem.

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

LVC. XV.

ET abiit, & adhæsit vni ciuium regionis illius. Et misit illum in villam suam, ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant; & nemo illi dabat. In se autè reuersus, dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus; ego autem hîc fame pereò! Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicā ei: Pater, peccaui in cælum, & coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad patrè suum.

ADNOTATIO.

A. **N**ON cessat tamè Diabolus, ubi hîc hominem deicere non potest: suadet ut ignominiosum officium, siue potius seruitium subeat, & porcos pascat. Hîc tamen iam incipit vereri Dæmon ne suis artibus confutetur, quod semper timet, & crebrò experitur, ne ex humilitate ad pœnitentiam resipiscat Adolescens. Aliam igitur machinam ad indignitatem sordidæ operæ addit, Heri inhumanitatem, per quam ne cornis quidem illi liceat famem ultimam leuare, cū illa supplex peteret. Quod enim repa-
tice dixit Lucas, vertunt omnes siliquas. Has verò ita describunt Medici, tum Columella & Plinius, ut planè intelligantur quæ dixit Virgilius lapidosa corna. Neque tamen negandum est aliam esse siliquarum speciem, & equidem viliorem, ut purgamenta sint leguminum.

Hîc planè patefacit Deus, quemadmodum per

afflictiones ad sanitatem reuocare peccantes homines soleat.

B. Redit ad se à fame constrictus & miseria iuuenis. Heu misero mihi! hem; quò sum redactus infelix? Quanti sunt in domo Patris mei mercenarij, & omnes omnibus rebus abundant; at ego hîc fame pereò. Quin ad patrem proficiscor? patiens & benignus est, & præstabilis super malitia; parcat, ignoscet, complectetur: mea stultitia & vicia, omnium flagitiorum meorum erit immemor. Meditatur quibus verbis patris misericordiam & veniam sibi conciliet. Pater, peccaui in cælum & coram te; iam non sum dignus vocari filius tuus; fac me sicut vnum de tuis mercenarijs.

C. Deserit arumnosam illam seruitutem, pergit ad patrem, illius benignitate atque humanitate attractus.

M 3

EODEM

EODEM SABBATO
POST DOMINICAM SECUNDAM
QUADRAGESIMÆ.

Accipit illum pater benignissimè.

EODEM CAP.

Anno XXXIII.

In xlv. imaginem Adnotatiuncula.

xlv.

69.

A. Occurrit ei pater longè, ruit in amplexum, filium osculatur.	C. Afferunt serui stolam primam, calceos, anulum.
B. Dicit supplex patri Adolescens: Pater peccavi, &c. Nec patiuntur viscera patris totam eius orationem audire.	D. Vitulus saginatus occiditur.
A. Iubet vestiri & ornari, & parari conuiuium.	E. Conuiuium instruitur.
	F. Redit ex agro senior filius. Is rem cognitam indignè fert. Egressus etiam ad hunc Pater benignè rogat, & placat.

QUARTA PARS EVANGELII MISSÆ.

LVC. XV.

CVM autem adhuc longè esset, vidit illum pater^a, ipsius, & misericordia motus est, & accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Dixitque ei filius: ^b Pater, peccavi in cælum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Cito^a proferte stolam^c primam, & induite illum, & date anulum in manu eius, & calceamenta in pedes eius: & adducite^d vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & ^e epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Et cœperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro: & cum^f veniret, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & chorum: & vocauit vnum de seruis, & interrogauit quid hæc essent. Isque dixit illi: Frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia saluum illum recepit. ^f Indignatus est autem, & nolebat introire. Pater ergo illius egressus, cœpit rogare illum. At ille respondens, dixit patri suo: Ecce tot annis seruius tibi, & numquam mandatum tuum præterui, & numquam dedisti mihi hædum vt cum amicis meis epularer: sed postquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. **O**ccurrit illi longè pater, misericordia permotus. Præuenit enim nos Deus sua bonitate, cum longè adhuc absimus ab officio, & benignitate preoccupat. Dat enim primum vt illum concupiscamus, vt ad illam veniam: præuenit enim se concupiscentes & ad se venientes, vt se illis prior ostendat. Antequam quicquã illi loquatur filius, antequam veniam obsecret, complectitur ipsum pater, osculatur, blanditijs paterna pietatis confirmat & allicit.

Sap. 6.

B. Proiecerat se ad pedes patris Adolescens flebiliter, post amplexum patris veniam precatur: Pater, peccavi in cælum & coram te; iam nõ sum dignus vocari filius tuus. Hactenus patris viscera sustinuerunt, nec audire potuit quod illi præterea fuerat dicturus: Fac me sicut vnũ de mercenarijs. quod planè non erat factururus pius pater; sed illi fuit pœnitentiam filij audire, & indignitatis professionem: illi enim nõ vt mercenariũ & seruũ erat accepturus, sed vt filium.

A. Iubet proferri stolam omnium preciosissimam atque honestissimam, & indui filium; restitui illi lorica iustitiæ & gratiæ; anulum in eius manum dari, arrabonem familiaritatis, & signum ne contraria illi nocerent potestates;

calceamenta pedibus inseri, vt ad brauium curreret supernæ vocationis. Neque his contentus, mactari (quasi in sacrificium) vitulum egregiũ saginatum iubet, ornari conuiuium, adhiberi symphoniacos, indicit epulum & lætitiã agitari, epulandum esse & lætandum propter perditũ filij recuperationem. Similiter Deus recipit peccatorem pœnitentem, nec meminit præteritæ insolentiæ & inobedientiæ.

C. Serui afferentes stolam illam primam, anulum, calceos.

D. Quem iusserat mactari pater vitulus obesus.

E. Paratur conuiuium.

F. Interuenit ex agro rediens maior filius, qui semper in officio fuerat & patris obediẽtia; audit domum symphoniacis personare, & choros duci; interrogat quidnam rei nouæ esset: intelligit opiparum agitari conuiuium, quod saluum recepiſſet filium inuiorem pater: agrè fert; negat ad conuiuium domum se ingressurum: huius etiam respicit pater non presentem inuidiam, sed præterita merita; ad illum accurrit, orat, obsecrat vt nihil indignetur, lætandum potiùs de fratris salute, &c.

MEDITATIO.

Domine I E S V, bone & misericors, confiteor tibi in cordis mei dolore & humilitate, me illum non solum fuisse, sed esse Adolescentem arrogantem, insolentem, petulantem; qui excellenti tuo dono liberi arbitrij abusus sum indignis modis. Iam enim primum cum intelligerem meum esse liberum arbitrium per peccatum, non extinctum quidem, sed attenuatum viribus & inclinatum, posse tamen tibi monenti & excitanti cooperari; (quod auxilium mihi semper est præstod) sine te me nihil posse, quod me præparet ad te, vel dignum te faciat: elatus tamen superbia hec neglexi, meis viribus cõfusus à te discessi; Luciferũ imitatus, qui similiter elatus: Ascendam, inquit, super altitudinem nubium; similis ero Altissimo. Nam quid est aliud: Da mihi portionem substantiæ quæ me contingit; quàm; Valeo per me mea bona, quæ ex creatione mihi data sunt, administrare? possum & volo per me meas potentias solus gubernare? nihil tua gubernatione vel patrimonio egeo? Da mihi portionem substantiæ quæ mihi

Esa. 14.

obuenit. At vide, miser, te ita dari in præcipitium & baratrum vitiorum omnium, dari in patrocinium & prædam Cacadæmonum, & Inferni pœnas æternas. Nihil audio, vana ista sunt: hoc certum & solidum, liberum arbitrium meum esse; illo frui volo pro meo ipsius iudicio & voluntate. Reliquit enim Eccl. 15. Deus hominem in manu consilij sui. Sed aduerte hominũ deploratissime quid subdat Deus: Ante hominem vita & mors, bonum & malum; Ibidem: quod placuerit ei, dabitur illi. Dedit illi mandata & præcepta; si voluerit, illa conseruabunt eum. Fabulæ: ita mihi placet, volo: volo vti meo solius consilio, quod Deus posuit in manu mea. Vtere fili; sed seruando præcepta eius qui tibi dedit hanc libertatem. Ne, obsecro te, videns ac volens pereas in perpetuas æternitates.

Existimatis, Fratres, non longè plura & acriora ea esse, quibus vrget discessuram à Deo animam Angelus suus Tutelaris: Nihil tamè horũ sentimus. mouet nos potiùs (quod ego de me tibi confiteor, Deus cordis mei I E S V)

M 4

nostra

nostra libertas arbitrij. Absq; Deo post meas iui concupiscentias, p̄cepta Dei & gubernationem abiecti, totus fui in eo quod naturaliter poteram intelligere, ea appetebam quod sc̄sus ducebant: hinc factum est, vt longē à te discederem. At vbi eram cum longē à te aberam, qui implet cælum & terram? In nihilo scilicet eram & peccato, quod sine te fit & est. Eram cum ijs qui illius sunt nihili fautores, instigatores, auctores, deterrimis Dæmonibus. Quid igitur potui nisi in nihilo versari, & luxuriosē viuendo, hoc est, sensualitati & carni feruiens, affligere paulatim meas naturales potentias, & si quid boni habitus erat in me reliquum, illud extinguere? Tandem eō redactus sum, vt planē etiam bonis meis naturalibus, & vsu rationis vti vix possem. Hic verò enituit tuā in me, Dñe, benignitas infinita. vbi iam vesania me, & contemptui omnis disciplina proximum vidisti, ne desperans traderē me in omne flagitium & iniquitatem, præuenisti me tua misericordia, Dñe, incogitantem; fecisti vt agnoscerem lassatum me esse in via iniquitatis & perditionis, & ambulare vias difficiles sine te. Nec tantē adhuc recognoui te; sed adhæsi vni ex ciuibus regionis illius quæ longē est à te, Philotimo, & mearum inuentionum affectui, ambitioni videlicet humanæ. In fame & ariditate mearum potētiarum & spiritus volui esse magnus in sæculo. Quid verò hic egi, nisi meas mentis impuritates spe honorum & dignitatū alere; & porcos Philotimi magna cum sollicitudinē & cura pascere? Attamen tu, bone IESV, non me dereliquisti, sed rursus mihi affuisti adiutor in perditione meā: fecisti enim vt nullus mihi ex illis siliquis quicquam daret. Itaque cum hac ratione à te rursus discederem, & fortassis longius, vt est malorum omnium ferax ambitio, ad te me inuitum reuocasti, & occlusisti omnem desiderij impuritatem, & omnem viam quæ non esset ad te. Aduerti tandem animum ad meam miseriam, me nihil posse sine te, pessimē mihi esse sine te: lectionē sacrarum Literarum & piorum librorum, & exemplo eorum qui tecum familiariter viuunt, agnoui quā longē essem à te, quantis essem bonis priuatus, quibus in domo tua tecum fruuntur non solum filij tui, quos singulari foues honore & dignitate apud te, sed ij etiam qui in vitæ inferioris statū apud te consistunt, qui sola mandata tua, non

etiam consilia sectantur. Tantum verò tædiū meæ vitæ te inspirante concepi, vt planē viderem atque sentire me fame perire, cum etiam mercenarij tui opibus abundant. Cum hæc intelligerem, incepti redire ad te, tuas inspirationes audire & sequi; incepti meditari, quali corde, quibus verbis venirem ad te, & misericordiam tuam precarer. Vidi me vehementer Sanctos tuos & Angelos, totum tuum confesum cælestem offendisse, te verò vehementissimē, qui non solum à te ad hostes tuos Cæcodæmones defeceram; sed bona omnia tuæ creationis corruperam; atque redemptionis præter fidem & spem prodegeram. Intellexi nullo loco vel numero me esse dignum apud te. Constitui tandem petere abs te, vt saltem aliquo in angulo domus tuæ hærerem. Hæc meditatio cordis mei, te trahente, ad te me perduxit. Quæ meditatū erā, tibi dixit, Domine, cor meum in abiectioe mea ante te. Tuæ verò, o beneficium omnibus Angelis prædicandum, tuæ abundantia pietatis solius, Deus meus, noluit audire omnia quæ ego rogaturus eram; suscepit pœnitentiam, & cordis mei humilitatem. Peccaui, iam non sum dignus. Alia eram dicturus Domine, sed tu me præuenisti tuæ dulcedinis & gloriæ benedictione: suscepisti ad Religionis statū excellentem. Nā quid stola, quid annulus est? quid calceamenta, quid vitulus occisus, quid conuiuium, quid epulatio, quid symphonia & Chorus, quid gaudiū? Dona sunt tua, Domine, mihi peccatori & indigno in mea vocatione & Religionis ingressu collata, tanta liberalitate & amplitudine, vt nunc cum illa recolo, & ariditatem præsentem mentis meæ inspicio, mirer, post tot labores susceptos, illā me iucunditatem vix assequi: sed simul tamē intelligo illas esse Nouitiorum spirituales illecebras, & lac quo infantes Religionis instituis. Deinde das, Domine, cibum solidum, labores, tribulationes, afflictiones: sed tua tamē solida consolatione non deseris qui legitime certant. Verum enim uerò rursus mihi video sommo studio esse cauendum, ne ampliùs à te Domine sancte IESV discedam: non solum vt ne à præceptis declinem; (quod nefas aufer à me, & ab omnibus prorsus, Domine) sed ne à tuo quidē spiritus ductu & directione abscedam. Doce me, benigne IESV, viam iustificationum tuarum, vt te semper in corde sentiam, te sequar, te fruam. Amen.

DOMI-

DOMINICA III. QVADRAGESIMÆ. ¹⁴¹

Sanatur Dæmoniacus cæcus & mutus.

MATTH. XII. MAR. III. LVC. XI. Anno XXXII.

In xlvi. imaginem Adnotatiuncula.

xlvi.

A. Concurrunt ad IESVM turbæ iuxta mare Galilee.

C. Pharisei inuidia commoti dicunt: In Beelzebub, &c.

B. Oblatum dæmoniacum cæcum & mutum sanat.

D. Admirantur turbæ.

45.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XII.

LVC. XI.

MAR. III.

*Tunc oblatus est ei dæmoniū habens, cæcus & mutus:**& curauit eum, ita vt loqueretur, & videret.**Et stupebant omnes turbæ, & dicebant: Numquid hic est filius David?**Pharisei autem audientes, dixerunt: Hic non eicit Dæmones nisi in Beelzebub Principe Dæmoniorum.**IESVS autem sciens cogitationes eorum,**omnis ciuitas,**vel domus diuisa contra se, non stabit.**Et si Satanas Satanas eicit,*

IN illo tempore.

Erat IESVS eiciens dæmonium, & illud erat mutum.

Et cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus, & admiratæ sunt turbæ.

Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub Principe Dæmoniorum eicit Dæmonia. Et alij tentantes, signum de cælo quærebāt ab eo. Ipse autem, vt vidit cogitationes eorum, dixit eis:

Omne regnū in seipsum diuisum desolabitur, & domus

supra domum cadet. Si autem & Satanas

Et cum audissent sui, exierunt tenere eum: dicebant enim: Quoniā in furorem versus est. Et Scriba, qui ab Ierosolymis descenderant, dicebant: Quoniā Beelzebub habet;

Et conuocatis eis, in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Satanas Satanas eicere?

Et si regnum in se diuidatur, non potest regnum illud stare. Et si domus super semetipsam disperiat, non potest domus illa stare.

Et si Satanas consurrexerit in semetipsum,

MATTH.

MATTH. XII.

LVC. XI.

MAR. III.

*aduersus se diuisus est:
quomodo ergo stabis*

in seipsum diuisus est,
quomodo stabit
regnum eius?
quia dicitis in Beelzebub
me eijcere Dæmonia.
Si autē ego in Beelzebub
eijcio Dæmonia; filij ve-
stri in quo eijciunt? Ideo
ipfi iudices vestri erunt.
Porro si in digito Dei
eijcio Dæmonia;
profectò peruenit in vos
regnum Dei.

*Si autem ego in spiritu Dei
Dæmones*

*Aut quomodo potest quisquē
intrare in domum fortis,
& vasa eius diripere;*

*dispertitus est, &
non poterit stare; sed finem
habet.*

*Nemo potest vasa fortis in-
gressus in domum diripere, nisi
prius fortem alliget; & tunc
domum eius diripiet.*

Cum fortis armatus cu-
stodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet: si
autem fortior illo superueniens, vicerit eum; vni-
uersa arma eius auferet, in quibus confidebat, &
spolia eius distribuet. Qui non est mecum, contra
me est: & qui non colligit mecum, dispergit.

*& qui non congregat mecum,
spargit.*

Ideo dico vobis:

*Omne peccatum, & blasphe-
mia remittetur hominibus;
Spiritus autem blasphemia
non remittetur.*

*Et quicumque dixerit verbum
contra Filium hominis, remit-
tetur ei: qui autem dixerit cō-
tra Spiritum sanctum, non re-
mittetur ei, neque in hoc sacu-
lō, neque in futuro.*

*Amen dico vobis,
quoniam omnia dimittentur
filijs hominum peccata, & bla-
sphe-mia quibus blasphemauerit:*

*qui autem blasphemauerit
in Spiritum sanctum,
non habet remissionem
in aeternum,
sed reus erit aeterni delicti:
quoniam dicebant; Spiritum
immundum habet.*

Cum immundus spiritus
exierit de homine, ambu-
lat per loca inaquosa, quærens requiem: & non
inueniens, dicit: Reuertar in domum meam
vnde exiui. Et cum venerit, inuenit eam scopis
mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & assumit

MATTH.

MATTH. XII.

LVC. XI.

MARC. III.

secum septem alios spiritus nequiores se, & ingressi
habitant ibi: & fiunt nouissima hominis illius pe-
iora prioribus. Factum est autem cum hæc diceret,
extollens vocem quædam mulier de turba, dixit il-
li: Beatus venter, qui te portauit; & vbera, quæ
suxisti. At ille dixit: Quinimò beari, qui audiunt
verbum Dei, & custodiunt illud.

ADNOTATIO.

Ex
Matth.
& Mar.

A. Concurrunt ad IESVM turba iuxta
mare Galilee. Cum enim in Synagoga
manum hominis aridam sanasset; & exeuntes
Pharisæi consilium haberent aduersum illum, ut
inquirent quemadmodum eum perderent, se-
cessit inde IESVS, & secuti sunt eum multi. In
eum autem irruerant ulcerosi & alij infirmi, ut
illum dumtaxat tangerent, & sanarentur. Co-
gitabat enim Christus turba se expedire, & na-
uim conscendere, ut inde turbas doceret commo-
dius, quod & fecit postea.

Secl. 10.
probl.
quæst. 1.

B. Interim tamen oblatum est illi demonium
habens, cæcus & mutus: cuius scilicet oculos ob-
tenebrarat, & linguæ officium colligauerat da-
mon suis prestigijs. Neque tamē surdus hic erat;
etiãsi colligi ex Aristotele possit, natura mu-
tum, eundem esse surdum, siquidem est idem ini-
tium audiendi & loquendi: tamen nō qui mutus
aliquo casu fit, is necessariò surdus. Hunc obla-
tum sanat Christus, eijcit dæmonem, oculos illu-
minat, restituit linguæ officium, turbæ admi-

rantur, & laudant Deum: sumunt inde occasio-
nem, ut IESVM, Christum esse profiteantur.
Pharisæi contra iniquè omnia interpretantur,
& in calumniam rapiunt: Beelzebub habet, in
principe dæmoniorum dæmones eijcit. Hos ve-
hementer confutat Christus.

C. Pharisæi & Scribæ aduersus Christum in-
uidia & malignitate animi commoti.

D. Turba admirabundæ. Porro hoc loco illud
breuiter perstringendum, sanasse Christum cæ-
cos, surdos, mutos quàm plurimos: sed qui simul
esset cæcus, mutus, & surdus, neminem sanasse
legitur; ut corporales hominum sanationes re-
spondere intelligeretur spiritualibus. Qui enim
non audit interiori, modo lumen aliquod habeat
internum, & mentē ad Deum accurrat & inuo-
catione, huic viā patet ad sanitatem: vel si quis
non videt, audit tamen, aut non audit neque vi-
det, loquitur tamen; illi spei aliquid est reliquū.
At verò qui nec audit interiori, nec lumen habet,
nec orat, huius penè deplorata est salus.

MEDITATIO.

Existimatis, Fratres, mutum hūc & cæcum
infideles tantum & hæreticos significare,
vel eos qui Catholici cum sint, lethalibus ta-
men peccatis sunt implicati? Ij etiã qui se pro-
fitentur vitam spiritualementem, & perfectionem
virtutum omnium sectari, vtinam ita viuerent;
vt ipfos simul non designaret mutus hic &
cæcus. Sed de illis primū dicamus breuiter;
postea de alijs audietis. Illi enim omnes cæci
sunt & muti: sed cæci magis & muti sunt in-
fideles & hæretici. Sunt cæci quidem & muti
fideles homines qui per mortale peccatum à
Deo separati sunt. Nam cum fidem confer-

uent, tamen illam habent mortuam; neque
eius vtuntur lumine, sed alio quod suppeditat
dæmon & peccatum, falso & pestilenti. Non
loquuntur autem; quod illorum linguam li-
get Diabolus & peccatum: retinent tamen lo-
quendi & orandi principium fidem & spem;
nisi hanc etiam abiecerint cum charitate. His
principijs magis carent infideles; carent hæ-
retici, fidei etiam. Quo fit vt muti magis sint
& cæci. Nihil verò dicunt ferè, nihil faciunt, nisi
ex infidelitate vel hæresi. Hi planè sunt de-
plorati: deplorationes etiam, si ad externum
prædicationis lumen nolint vel oculos men-
tis;

tis, vel aures admouere. Ad hos iuuandos eò propensiores esse debemus, Fratres, eorumq; saluti feruentiori studio, cura, diligentia, labore incumbere. Ad hos enim Ecclesiæ, vel inferendos, vt instituendos, vel restituendos, præcipuè vocata nostra Societas est. Et semper quidem illud reputare debemus, etiam si quàm plurimis Catholicis opè feramus, nobis deesse plurimum, si infidelibus & hæreticis lucrificandis non feriam demus operam quod in nobis est. Nec tamen propterea desides esse debemus ad Catholicos peccatores Deo reconciliandos. nam præter huius ministerij necessitatem quæ nobis incumbit, & summam alioqui vtilitatem, ille etiam fructus accedit qui ad infideles & hæreticos attrinet singularis. Nam si apud Catholicos pietas & vita Christiana suum locum teneret; nõ dubium quin piorum orationibus & operibus daret Deus, vt infideles atque hæretici ad lucem fidei venirent illi, hi redirent.

Sed de eo audiamus, quòd cæci sumus nos & muti qui in luce versamur instituti religiosi, & tam crebrò peccata nostra Sacramento pœnitentiæ expiamus, & spiritum nutrimus sacra Eucharistia, tã frequentes sumus in meditationibus & præcibus. De me loquar, vos omnes credo & videntes esse in spiritu & eloquẽtes: ego mea agnosco hæc mala, & deploro. Nã cum sciam sensum me habere visus, auditus, gustus, tactus, olfactus, atque loquẽdi facultatẽ, (his enim per sua organa videmus, audimus, tangimus, gustamus, olfacimus, loquimur) esse verè cum his interiores sensus coniunctos; horum tamen omnium sensuũ actus omnes intelligo esse materiales. Alij igitur sunt sensus intellectus & voluntatis. Illius videndi, loquendi, partim etiam audiendi: voluntatis olfaciendi, gustandi, tangendi, tum audiendi. Si quidem intellectus videt, id est, habet rerum intelligentiam; loquitur, id est, rationem explicat intelligentiæ suæ; audit etiam à sensibus interioribus, & à voluntate; olfacit ad rationem suæ potetiæ, coniecturas & opiniones suscipiens. Voluntas verò primùm audit intellectum suo affectu, & illius rationi obedit; olfacit accipiens inclinationẽ pro varia rerum actione; gustat & tangit quæ ei propriæ sunt; loquitur etiam tum per intellectum, tum per suos affectus. Scio igitur has potentias mihi à Deo datas, illarum simul video vitia, & meam deploro miseriam.

De videndi facultate loquar & loquẽdi. Nõne verissimum est quòd oculos habeã, quòd linguam? & tamen nihil video, nihil loqui possum quod è corde, quod è spiritu proficiscatur. Omnia verò quæ video, quæ intelligo, quæ etiam meditor & in oratione verso, à naturali quadam & humana proficiscuntur sollicitudine & labore, & plena sunt cæcitate & tenebris. Nam vbi lumen illud in meis meditationibus lætum, suaue, viuidũ: Itaque sunt nõ solum cæcæ meæ meditationes, sed effœtæ, intermortuæ: & quidem de mea ignauia hæc mihi accidunt & culpa singulari. Nam oculos quidẽ habeo, quos Christus per fidẽ, per vocationem religiosam concessit clementissimè, quibus ego tamẽ nõ vtor. Non enim verfor ita in meis meditationibus, vt principijs supernaturalibus fidei, sapientiæ, intellectus, gratiæ nitar: sed meis potiùs naturalibus potentijs, & acquisitis habitibus: qua in re erro vehementer. Debeo quidem meis facultatibus vti naturalibus, tum acquisitis, sed ita vti vt illis non insistam, sed superioribus & diuinis. Illis ex obedientia vti, ne tentem Deum; his vt Deum inueniam. Alias meas in oratione & actionibus meis cæcitates, culpas, imperfectiones quis enumeret? Itaque in eisdem & orationis & aliarum actionum imperfectionibus & vitijs perpetuò verfor. At quid dixi de me; meis vti facultatibus? falsum hoc est. Nam his vel non vtor, vel cù magna animi socordia vtor. Itaq; rursus maiori cæcitate cæcus sum. Vnde & sum magis mutus, nõ solum quòd cum desidia meis vtor facultatibus naturalibus; sed quòd nihil è corde, nihil ex copulatione spiritus loquar: sed sunt aridi & effœti sermones mei, quibus nec ego moueor vel proficio, neque verò qui me audiunt. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore cæcitatũ huius & infantia? Gratia tua, Christe IESV, quæ faciat vt tuis donis vtar studiosè in humilitate cordis mei & simplicitate, & abigat insidias dæmonis, qui semper infestus mihi est, & violentiùs semper iuuat, quod illi permittitur, meam surditatem & infantia. Ne illi hoc permittes, Magne IESV. Etiam si ego demerear vnde permittas; tamẽ est tua bonitas & misericordia maior quàm mea peccata. Tene illam bestiam Domine, & depelle longè velociter tuum, & omnis bonitatis & virtutis hostem. Ita fac, Domine, qui es sanctus & benedictus in sæcula. Amen.

FERIA SECUNDA
POST TERTIAM DOMINICAM
QUADRAGESIMÆ.

Malè accipitur IESVS in patria.

MATTH. XIII. MAR. VI. LVC. IIII. ANNÒ XXXII.

In xlviij. imaginem Adnotatiuncula.

xlviij.

40.

A. Nazareth in tribu Zabulon.	F. Nihil loci relinquunt truces Nazarethani: propellunt IESVM ad supercilium montis, vt inde dent præcipitem.
B. Synagoga, vbi ex libro docet IESVS: mirantur primùm, deinde obloquuntur ciues.	G. Noluit IESVS eam mortem subire; sed transiens per medium illorum ibat.
C. IESVS eos ad sanitatem iudicij exemplis reuocat.	
D. Elias, cui Sareptana vidua inferuuit.	
E. Monasterium, seu domuncula Elisei, ad quem Naaman Syrus cùm venisset, sanatus est in Iordane.	

MATTH. XIII.

LVC. IIII.

MAR. VI.

Es veniens in patriam suam,

ET venit^a Nazareth, vbi erat nutritus: & intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in^b Synagogam.

Et egressus inde, abiit in patriam suam: & sequebantur eum discipuli sui:

docebat eos in Synagogis eorũ,

Et factò Sabbato, cepit in Synagoga docere:

Et surrexit^b legere. & traditus est illi liber Isaiaæ Prophetæ. & vt reuoluit librum, inuenit locum vbi scriptũ erat: Spiritus Domini super me: propter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captiuis remissionẽ, & cæcis visum, dimittere contractos in remissionem, prædicare annum Domini acceptũ, & diem retributionis. Et cùm plicuisset librũ, reddidit ministro, & sedit. Et omnium in Synagoga oculi erant intendentes in

MATTH. XIII.

LVC. IIII.

MAR. VI.

eum. Cœpit autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est hæc scriptura in auribus vestris.

Et omnes testimonium illi dabant: & ^b mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius; & dicebant:

ita ut mirarentur,

& dicerent:

Vnde huic sapientia hæc,

& virtutes?

fabri filius?

Nónne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas? & sorores eius, nónne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista? & scandalizabantur in eo. IESVS autem dixit eis:

Nónne hic est filius Ioseph?

Et ait illis: Vtique dicetis mihi hanc similitudinem: Medice cura te ipsum.

& multi audientes admirabantur in doctrina eius,

dicentes:

Vnde huic hæc omnia? & quæ est sapientia, quæ data est illi, & virtutes tales, quæ per manus eius efficiuntur?

Nónne hic est faber, filius Mariæ, frater Iacobi, & Ioseph, & Iudæ, & Simonis? Nónne & sorores eius hic nobiscum sunt?

Et dicebat illis IESVS:

EVANGELIUM MISSÆ.

QVanta audiimus facta in Capharnaum; fac & hîc in patria tua. Ait autem: Amen dico vobis, quia nemo Propheta acceptus est in patria sua.

Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua.

In veritate dico vobis; multæ viduę erant in diebus Eliæ in Israël, quando clausum est cælum annis tribus & mensibus sex, cum facta est fames magna in omni terra: & ad nullam illarum missus

& in domo sua, & in cognatione sua.

MATTH.

MATTH. XIII.

LVC. IIII.

MARC. VI.

est Elias, nisi in Sarepta Sidoniæ, ad ^d mulierem viduam. Et multi leprosi erant in Israël sub Eliseo Propheta: & nemo eorū mundatus est, nisi ^e Naamã Syrus. Et ^f repleti sunt omnes in Synagoga ira, hæc audientes. & surrexerunt, & ^f eiecerunt illum extra ciuitatem: & duxerunt illum vsq; ad supercilium montis, super quæ ciuitas illorum erat ædificata, ut præcipitent eum. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat.

Et non fecit ibi virtutes multas,

propter incredulitatē illorum.

Et non poterat ibi virtutem ullam facere, nisi paucos infirmos impositis manibus curauit: & mirabatur propter incredulitatem illorum.

ADNOTATIO.

A. **V**Rbs Nazareth in tribu Zabulon, septem miliaribus à monte Thabor versus septentrionem, à Ierusalem ad XC. in monte sita. Iuxta eam montis præcipitium, quod esse dicitur ad Austrum extra ciuitatem, eo spatio quod quarto arcus iactu equari potest. In extrema parte urbis fons est, ex quo haurire fertur aqua solitus esse Christus, non dubium quin & mater virgo Maria. Porro tametsi hodie euerfa est urbs, & pauca tantum domuncule extant, & sacrum cubiculum in quo & annunciatio Virginis, & verbi Dei incarnatio facta est, translatum fuerit Angelorum ministerio in Illyricum primum, dein in agrum Picenum (quæ certa est traditio, summorum Pontificum testimoniis solemnibus confirmata) retinet tamen suam maiestatem locus, & religiosè celebratur. Ad hanc igitur urbem discessit IESVS à Capharnaum, postquam sedens in prora nauis ad littus lacus Genesareth tam multas parabolas populo proposuisset, discipulis etiam exposuisset.

B. Synagoga: ad quam cum venisset IESVS, librum aperit, legit, reddit ministro, incipit docere. Erat autem locus quem legerat, ubi Isaias vniuersum mysterium, primum Incarnationis Christi, dein doctrine, miraculorum, iudicij, sapientissimè describit. Quem locum de se intelligendum esse disertè declarat IESVS, tanto spiritu & gratia, ut omnes quotquot audiebant testimonium illi darent præclarum, ac mirarentur verba gratiæ quæ de ore eius procedebant; Nec poterant quicquam contradicere. Verumtamen plus potuit tandem apud illos vulgaris opinio, quam de IESV imbibebant; plus inuidia, quæ illos exagitabat. Vnde huic literæ? Nónne hic est fabri filius? Nónne hic faber, filius Mariæ? Nónne apud nos sunt eius fratres & sorores? Itaq; vultus auersione, manuum reiectione, verbis mordacibus illum incipiunt respuere. Neque verò hæc erat simplex quedam animi auersio, sed agnitæ veritatis oppugnatio, & atrox emulatio fraternæ gratiæ. Ita factum est ut nō ipsi solum,

sed infirmi etiam, qui erant multi adducti, nullam animi dispositionem reciperent ut sanarentur, præter paucos. Civium autem malitiam vehementissimè illis verbis detestatur Evangelista: Nullum, inquit, poterat signum facere, nisi quod paucos infirmos impositis manibus sanavit; & mirabatur propter incredulitatem eorum. Tanta erat illorum malitia, tam scua infidelitas, ut non posset, qui omnia potest, signa & virtutes ibi edere: quod de obstinatis, & peccantibus in Spiritum sanctum, quod de damnatis quotidie dicit Christus, & de toto Inferno in Iudicio ultimo est confirmaturus. Hoc est enim tremendum Dei omnipotentis iudicium, cum ita destituit, atque si aliter facere amplius nihil posset.

C. Enititur tamen Christus ad sanitatem concives reuocare parabola & exemplis.

D. Elias, cui Sareptana vidua & filius sedulo inseruiunt.

E. Monasterium Elisei, ad quem venit Naaman Syrus ut sanaretur, ac sanatus est.

F. Nihil loci reliquerunt exhortationi vel exemplis truces Nazarethani, quibus salutem offerebat IESVS; sed ira atque indignatione aduersus illum inflammati, rapiunt, trudent, eijciunt IESVM è Synagoga ad precipitium urbi proximum, ut illum precipitent: & quod non potuit Satan ex pinnaculo tēpli efficere per tentationem, aggreditur hic ministerio civium Christi ex prærupto montis. Et quid est mirum si non cesset ad precipitiū homines Dæmō vocare, quibus Christum voluit dare precipitem, & se videt precipitem datum è calo in Infernum?

G. Noluit Christus ea morte mortales redimere; alia erat illi subeunda, acerba magis, & magis ignominiosa, nobis verò utilior longè. Itaque eripuit se ex eorum manibus, placidissimè transiens per mediam & confertam eorum turbam furentem; siue quòd illos officio oculorum priuauerit, siue dote subtilitatis fuerit usus, siue planè ut voluit, nec nos assequimur.

MEDITATIO.

ASTANS IESVS legit scripturam, ut reuerentiam verbo Dei exhibeat, & significet paratos esse nos debere ad verbum Dei exequendum & defendendum. Rursum sedens explicat, ut doceat non esse temerè & quasi obiter exponendum Dei verbum, sed maturo cōsilio, grauitate, & deuotione. Docet autem nos IESVS, ut in patriam affectum carnalem ne habeamus, sed spiritualem. Simul ostendit patriam viro spiritum sectanti esse grauem. Venit ad patriam ipse, vbi sciebat se gratum non fore, & appetendum ad mortem: ita nos ad patriam si ex obedientia mittamur, eamus libenter propter mortificationem. Quòd si quis mortificationem non sentit in ea missione, eò facilè mittendus non esset; nisi planè superasset illam mortificationem. Da nobis hanc victoriam, Domine IESV; illud saltem, ut ne magis patriam quàm alias regiones cogitemus. Et tamen meliori spiritu & libertate est in patria prædicandum, nec respiciendi rumores & obloquia. Si quem verò in patria acceptum esse contingat, id fiet quia non adedò spiritualis sit vel Propheta: vel si planè sit spiritualis, id propterea fiet quòd

Christus in se illud scandalum sumpsit & absumpsit; vel quia sint ciues bonæ mentis homines, nec considerent, ut Nazarethani, cuius filius, cuius conditionis.

Et non poterat ibi vllam virtutem facere Christus propter infidelitatem civium suorum. Quid nos? Nōne propter fidei nostræ imbecillitatem, & totius nostri spiritus debilitatem idem debemus timere: Dispone nos, & tua dona cordibus nostris imprime, magne IESV. Magna est nostræ vitæ, & virtutum imperfectio; sumus omni ex parte impuri, & propterea non facis in nobis virtutes. Horrendū verò est illud; ut non possis signa facere, qui omnia potes; & qui propterea mortuus es, ut omnia in nobis meritò possis. Exerce misericordias tuas illas fideles in nos, & fac quo per nos non fiat, ut illud non possis, quod potes & desideras. Video, Domine, te nobis incredulitatem exprobrare, fidei scilicet imperfectiōem & tepiditatem, fidē sine sensu spiritus, sine gustu, effætam, & ieiunam. Verum est, Domine: agnoscimus, deploramus. Adauge nobis fidem: credimus, adiuua nostram incredulitatem, bone IESV. Amen.

FERIA TERTIA
POST DOMINICAM TERTIAM
QVADRAGESIMÆ.

Docet humilitatem discipulos, & correctionem fraternam.

MATTH. XVIII. MAR. IX. LVC. IX. Anno XXXIII.

In xlviij. imaginem Adnotatiuncula.

xlviij.
70.

- A. Descendens è transfiguratione IESVS versatur in Galilæa.
- B. Venit Capharnaum, vbi hoc euenit.
- C. Cum viderent solentem tributū pro Petro & IESV, excitantur Apostoli in contentionem, quis eorum videretur esse maior.
- D. Reuocat eos ad humilitatem IESVS & simplicitatem, exemplo paruali.
- E. Inde incipit explicare doctrinam de correctione fraterna; & solus peccator admonetur.
- F. Adhibetur vnus vel alter testis.
- G. Tandem defertur ad Ecclesiam, vel Præsulem Ecclesie.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. IX. MATTH. XVIII. LVC. IX.

Intrauit autem cogitatio in eos, quis eorum maior esset.

ET^a cum venissent
Capharnaum,

At IESVS videns cogitationes cordis illorum,

Qui cum domi essent, interrogabat eos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Si quidem in via inter se^b disputauerant, quis^c eorum maior esset. Et residens vocauit duodecim,

In illa hora accesserunt discipuli ad IESVM, dicentes: Quis, putas, maior est in regno cælorum?

^a & ait illis: Si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus, & omnium minister. Et accipiens puerum,

Et^a aduocans IESVS paruulum, statuit eum in medio eorum,

apprehendit puerum secus se,

quem cum complexus esset, ait illis:

& dixit: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiami-

& ait illis;

MAR. IX.

MATTH. XVIII.

LUC. IX.

nificut paruuli, non intrabit in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno cælorum.

Et qui susceperit vnum paruulum talem in nomine meo, me suscipit.

Quisquis vnum ex huiusmodi pueris receperit

me recipit:

Et quicumque me susceperit, non me suscipit, sed eum, qui misit me.

Quicumque susceperit puerum istum

me recipit:

Et quicumque me receperit, recipit eum, qui me misit.

Nam qui minor est inter vos omnes, hic maior est.

Si autem peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum, vel duos, vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audierit eos; dic Ecclesie. si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis à patre meo, qui in cælis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum, dixit: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies? Dixit illi IESVS: Non dico tibi vsque septies; sed vsque septuagies septies.

ADNOTATIO.

Ex Matth. A. **E** Monte Thabor descenderat IESVS post transfigurationem gloriosam, versatus fuerat in Galilea.

B. Dein venit Capharnaum, vbi hac contigerunt de quibus in presenti Euangelio.

C. Vbi vidissent alij Apostoli solum Casari, Christo iubente, tributum pro Christo simul & Petro vno didragmo, & eo quidem per miraculum reperto, patiuntur nescio quid humani; cogitant apud se primum, num propterea reliquos dignitate antecellat Petrus. Videt IESVS

quid cogitent: illi porrò ex cogitatione veniunt ad disceptationem, num Petrus maior, nū vnus è consobrinis, vel quis tandem inter omnes aliis anteponendus, & quid causa adduci ad illud possit, vt vnus aliquis esset aliis omnibus preferendus. Tandem ad Christum referunt quæstionem; temperant tamen: Quis putas, inquiunt, maior est in regno cælorum, quod tu prædicas?

D. Christus verò ad animum illorum respondet, qui ab ambitione tentabatur. Conuocat omnes

nes. Apostolos, aduocat puerulum, statuit apud se in medio, hunc complectitur; hoc est, simplicitatem, & humilitatem, ac cordis puritatem carissimas habet Christus, his fauet, his fouet, per has auget hominum apud Deum merita: docet Apostolos imitandam pueruli innocentiam, simplicitatem, humilitatem; si velint maiores esse in regno cælorum. Coniungit dein Christus doctrinam de fraterna correctione.

E. Incipit explicari ea doctrina: hic enim

qui peccauerat arguitur secreto ac benignè, arguentem tamen non audit.

F. Adhibetur vnus aut alter testis.

G. Postremò si testes etiam reiiciat, & in sua peruersitate perseveret, ad Ecclesiam desertur, ad eum scilicet qui Ecclesiam gubernat; vt lege in illum agatur, & sacris arceatur, & Ecclesie communionem, quæ omnia ad correctionem pertinent: nam est excommunicatio medicinale antidotum.

MEDITATIO.

A Perite oculos mentis & aures, attendite Fratres. En è cælo Deus arguit nos, & statuit peccata nostra contra faciem nostram. Putatis quòd sit nostri similis Deus, & dissimulet penitus peccata? dissimulat quidè peccata, sed propter poenitentiam. Agite, redeamus ad cor, conuertamur ad Deum; quia benignus & misericors est, longanimis, & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Facit enim eius benignitas, & misericordia, & longanimitas, vt facilem se præstet poenitentibus. Increpationem Domini, qui semper pulsat ad ostium cordis nostri, ne reprobemus: beatus enim homo qui corripitur à Domino. Quod si poenitentiam non egerimus, instaurabit testes suos, passiones Filij sui, crucem, mortem in nos, & multiplicabit iram suam contra nos. Iam si illi testes, si hæc comminatio nos non terreat, nec ad resipiscenciam adducat, ad Ecclesiam Filij sui, & iudicium eius vltimum nos reiiciet. Vbi nihil erit, quod excusamus; proiciemur à facie Domini.

Quoties item Angelus custos nos corripit benignè? quot bonis inspirationibus, quot monitis, quot comminationibus? quot vias poenitentiae demonstrat, nec audimus? Inuocat deinde in nos cælum & terram; alios aduocat Angelos, qui nos ad resipiscenciam instigent; exempla proponit eorum, qui propter poenitentiae neglectum miserè perierunt. Hęc

si non audimus, ad iudicia Dei reiicit nos, & illorum seueritate nos terret, & horrendum esse inculcat incidere in manus iratas Dei viuentis. His terroribus si non moueat, habebit tandem nos pro deploratis, & à facie nostræ misericordiæ stabit longè: non relinquens quidem nostri omnem curam; sed quasi à nobis, & ab irruentibus in nos Dæmonibus exclusus nos iuuare non poterit. Illi verò suam scæuitiam in nos exercebunt pro sua libidine: qui rerum status parum ab Inferno abest.

Consideremus tandem quid nobis in aurem cordis semper instillet synteresis nostra; dein vt aduocet contra nos testem conscientiam, & huius remorsum & vermem. Totum statum præteritæ vitæ repræsentat; ponit ante oculos futura, & ab his omnibus damnari nos demonstrat. Si verò non excitamur ad meliora, ad quatuor nouissimarum rerum considerationem nos mittit, Mortis, Iudicij extremi, Inferni, Paradisi; & his nos fortissimè constringit: Moriendum tibi est: mortuo Iudicium Dei est & Christi subeundum, vnde vel ad Infernum tandem, vel ad Paradisum iudicaris. Quæ si non audiamus, tria illa horrenda mala manere nos denunciatur; Mortem, Iudicium, Infernum.

Imprime sancte IESV salutarem sensum harum rerum spiritui nostro, vt ad te pleno corde redeamus, neque à te vnquam separari nos permittas. Amen.

FERIA QUARTA
POST DOMINICAM TERTIAM
QUADRAGESIMÆ.

Explicat doctrinam de traditionibus.

MATTH. XV. MAR. VII. Anno XXXII.

In xlix. imaginem Adnotatiuncula.

xlix.
60.

A. Terra Genesar, ad quam applicuerat IESVS postquam seruauit in mari Petrum.	Dei, non que cum eo congruunt.
B. Adoriuntur Pharisei & Scriba IESVM, accusantes discipulos, quod traditiones seniorum non seruarent.	D. Designantur varie Iudeorum, & vane traditiones.
C. Damnat IESVS traditiones pugnantes cum verbo	E. Discipuli assident mensæ, vbi nullum est vestigium lauationis.
	F. Templum, vbi propter Korban patri filius subuenire prohibetur.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. VII. MATTH. XV.

TVNC^a accesserunt ad eum

Et conueniunt ad eum Pharisei, & quidam de Scribis, venientes ab Ierosolymis.

Et cum vidissent quosdam ex^c discipulis eius, communibus manibus, id est non lotis, manducare panes, vituperauerunt. Pharisei enim, & omnes Iudei, nisi crebro^d lauerint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum: & à foro, nisi baptizentur, non comedunt: & alia multa sunt, que tradita sunt illis seruare, baptismata calicum, & urceorum, & aramentorum, & lectorum.

Et interrogabant eum Pharisei, & Scriba:

Quare discipuli tui non ambulat iuxta traditionem seniorum,

sed communibus manibus manducant panem?

& dicebat illis:

Bene irritum facitis preceptum Dei,

ab Ierosolymis^b Scribæ & Pharisei,

dicentes:

Quare^b discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? non enim lauant manus suas, cum panem manducant.

Ipse^c autem respondens, ait illis:

Quare & vos transgredimini mandatum Dei

MAR.

MAR. VII.

MATTH. XV.

ut traditionem vestram seruetis.

Moyse enim dixit:

Si dixerit homo patri, aut matri^c Korban (quod est donum) quodcumque ex me tibi profuerit, & ultra non dimittis eum quidquam facere patri suo, aut matri; rescindentes verbum Dei

quam tradidistis:

& similia huiusmodi multa facitis.

At ille respondens dixit eis:

sicut scriptum est:

In vanum

precepta hominum.

Relinquentes enim mandatum Dei, tenetis traditionem hominum, baptismata urceorum, & calicum: & alia similia his facitis multa.

Et aduocans iterum turbam, dicebat illis:

Audite me omnes, & intelligite.

Nihil est extra hominem, introiens in eum, quod possit eum coinquinare: sed que de homine procedunt, illa sunt que communicant hominem. Si quis habet aures audiendi, audiat. Et cum introisset in domum à turba,

propter traditionem vestram?

Nam Deus dixit:

Honora patrem, & matrem. &: Qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur.

Vos autem dicitis:

Quicumque dixerit patri, vel matri;

Munus quodcumque est ex me, tibi proderit:

& non honorificabit patrem suum, aut matrem suam:

& irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.

Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Isaias, dicens:

Populus hic labiis me honorat; cor autem eorum longè est à me. Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum.

Et conuocatis ad se turbis, dixit eis:

Audite, & intelligite.

Non quod intrat in os, hoc coinquinat hominem: sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem.

MARC.

Tunc accedentes discipuli eius, dixerunt ei: Scis, quia Pharisei, audito verbo hoc, scandalizati sunt? At ille respondens, ait: Omnis plantatio, quam non plantauit Pater meus caelestis, eradicabitur. Sinite illos, caeci sunt, & duces caecorum. Caecus autem si caeco ducatum praestet, ambo in foueam cadunt.

Respondens autem Petrus, dixit ei: Ediffere nobis parabolam istam. At ille dixit:

Adhuc & vos sine intellectu estis? Non intelligitis, quia omne quod in os intrat,

in ventrem vadit, & in secessum emittitur?

Quae autem procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem.

De corde enim exeunt cogitationes malae,

homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia,

blasphemiae. haec sunt

quae coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.

Interrogabant eum discipuli eius parabolam.

Et ait illis:

Sic & vos imprudentes estis? omne extrinsecus introiens in hominem, non potest eum communicare: quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit, exit, purgans omnes escas.

Dicebat autem, quoniam quae de homine exeunt, illa communicant hominem.

Abintus enim de corde hominum mala cogitationes procedunt: adulteria, fornicationes, homicidia, furta, auaritia, nequitia, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemia, superbia, stultitia. Omnia haec mala abintus procedunt, & communicant hominem.

ADNOTATIO.

A. Terra Genezar, ad quam applicuerat IESVS cum Apostolis post sedatam tempestatem, & seruatum Petrum; quo ad IESVM venerunt ab Ierosolymis Scribae & Pharisei, ut illi insidiarentur, & calumnia aliquem ansum arripere possent.

B. Christus cum discipulis: quem Ierosolymite Pharisei & Scribae aggrediuntur discipulatione. viderant enim quosdam ex discipulis IESV panem manducare manibus non lotis, ac vituperauerant. Itaque existimauerunt idoneam causam se esse natos reprehendendi IESVM, eiusque doctrinam calumniandi. Cur, inquit, transgrediuntur doctrinam seniorum discipuli tui? Non enim lauant manus quando sunt manducaturi. Non reprehendunt Christum nominatim, quem tamen in discipulis accusant.

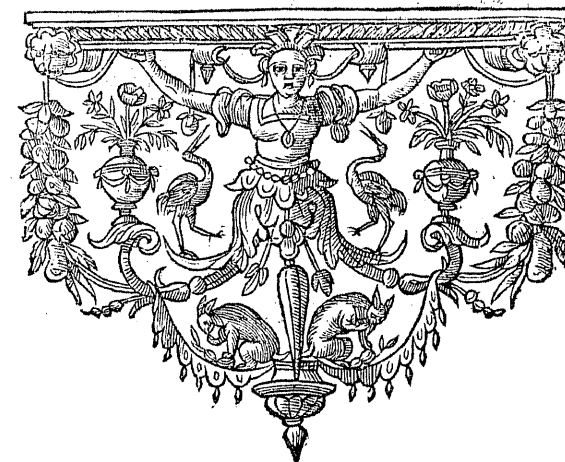
C. Neque discipulos excusat Christus, quod illas traditiones non obseruent; sed Phariseos accusat, quod eas obseruent quae legi Dei erant contraria. Illas igitur non damnat omnes, sed earum innuit habendum esse delectum quae non pugnant cum lege Dei, alias damnat. Praeterea obiter illas insinuat lauaciones non videri adeo esse cum fine ad quem referuntur coniunctas,

alias esse posse, & utiliores, & ad finem magis accommodatas, non pro verbo Dei habendas. Vnde apparet excellens doctrina de hominum traditionibus. Quae enim cum Dei doctrina & religione pugnant, illa prorsus sunt reiicienda: quae non pugnant, ea, quoad auctoritatem obtinent, seruanda. Ecclesia vero principes, si quae euaserint inutiles, pro varia temporum, personarum, & rerum ratione, illas debent in melius commutare: qui est vstitutus Ecclesia mos ac celebris.

D. Designantur multiplices traditiones Iudeorum, tanta diligentia lotionum, antequam ad mensam assideant, & inter prandendum, totius etiam corporis, umentorum, &c.

E. Discipuli aliquot mensae assidentes, ubi nullum est vestigium praecedentis, vel alterius lauacri.

F. Templum representatur, ubi filius indutus traditione Iudaica offert vitulum; pater interuenit egens & senex, qui erat a filio honorandus, id est, alendus ac sustentandus. Contra vero pugnant sacerdotes, obrudentes Korban, &c. rescindentes Dei mandatum sua traditione.

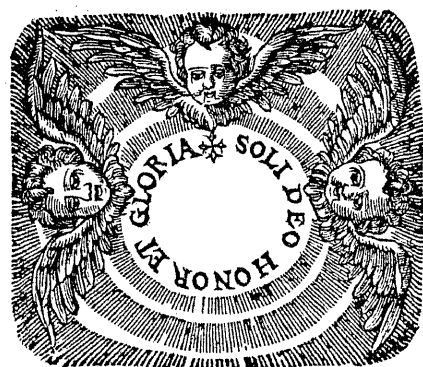

MEDITATIO.

Quid? nos non similiter peccamus atque Iudæi? Primum quidem delectum non habemus virtutum: & cum sint virtutes diuinæ fides, spes, & charitas reliquis omnibus perfectiores atque vtiliores, & inter illas excellat, & maior sit charitas; tantum studij, & temporis, & actionum in humanis ponimus, vt diuinas negligere videamur, nec ipsarum vim & amplitudinem agnoscere. Quis enim fide & spe nititur efficaciter in oratione & actionibus suis & ministeriis? quis charitate, quæ est forma & perfectio virtutum omnium, & actionum esse debet? Quæ si adsit, omnes adsunt virtutes infusæ, omnia dona Spiritus sancti: in qua viuimus in Deo, mouemur, & operamur, & sumus, & meremur vitam sempiternam.

Quid? in donis Dei quomodo versamur? Nonne sensibilia sectamur, & amplectimur? Et vtinam rectè & ordine his vteremur, dico sensibilibus consolationibus, per Spiritus sancti dona illa pretiosissima. Sed nos toti in sensibilibus occupamur, vtinam non externis, & vim donorum excellentissimam præter-

imus, & in illis non exercemur. Illud præterea est in quo videmur Pharisæis similes, quod ita superiorum nostrorum obedientiam, monita, præcepta, gubernationem accipimus, atque si homines essent, nihil Dei haberent. Ferè enim numquam in Superiore Christum contemplamur præscribentem, monentem, gubernantem. Quid? illud non frequenter, ac etiam plusquam frequenter nobis accidit, vt oremus, nostras horas canonicas, nostram orationem dominicam recitemus labiis quidem, corde verò simus vel muti, vel stupidi, vel vagi; vel planè hæc speculatiuè tantum agamus, non practicè? Num non etiam contingit hoc nobis vbi sacras Litteras legimus, vbi studiis Theologiæ operam damus, vbi de rebus vel diuinis, vel quæ ad mores & disciplinam religiosam attinent, verba facimus? Subueni nobis Christe IESU, lumen exere tuæ virtutis; in quibus peruersè agimus, ea emendemus; & quæ ex hoc Euangelio intelligimus, in humilitate & simplicitate cordis nostri sectemur. Amen.

FERIA

FERIA QVINTA
POST TERTIAM DOMINICAM
QVADRAGESIMÆ.

Sanatur focus Petri.

MATTH. VIII. MAR. I. LVC. IIII. Anno xxxi.

In l. imaginem Adnotatiuncula.

l.
18.

A. Capharnaum in finibus Zabulon & Nephthalim.	E. Surgit focus vegeta, & ministrat cœnantibus.
B. Synagoga, vnde sanato demoniaco,	F. IESVS cum discipulis accumbit ad mensam.
C. Venit IESVS in domum Simonis.	G. Vespere facto oblatos infirmos & demoniacos sanat.
D. Ibi rogatus Petri socrum sanat febribus laborantem.	

EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. VIII. LVC. IIII. MAR. I.

SVirgens autè IESVS
de^b Synagoga,
introiuit in^c domum Si-
monis.

Et protinus egredientes de
Synagoga,
venerunt in^c domum Simonis
& Andrea, cum Iacobo &
Ioanne.

Et cum venisset IESVS in do-
mum Petri, vidit socrum eius
iacentem, & febricitantem:

Socrus autem Simonis
tenebatur magnis^d fe-
bribus:
& rogauerunt illū pro ea.
Et stans super illam, im-
perauit febrim:

Decumbebat autem socrus Si-
monis febricitans:

& statim dicunt ei de illa.

Et accedens

& tetigit manum eius,
& dimisit eam febris,

eleuauit eam,
apprehensa manu eius:
Et continuo dimisit eam
febris,

& surrexit,
& ministrabat eis.

& dimisit illam.
& continuo^e furgens,
ministrabat^f illis.

Vespere autem facto,

Cum Sol autem^g occi-
disset, omnes qui habe-
bant infirmos variis lan-
guoribus, ducebant illos
ad eum.

Vespere autem facto,
afferebant ad eum omnes male
habentes,

obtulerunt ei
multos Dæmonia habentes:

& Dæmonia habentes:
& erat omnis ciuitas
congregata ad ianuam.

O MATTH.

At ille singulis manus imponens, curabat eos.

& eijciebat spiritus verbo: & omnes male habentes curavit: Ut adimpleretur, quod dicitur: Etum est per Isaiam Prophetam, dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit: & agrotationes nostras portavit.

Exibant autem Dæmonia à multis, clamantia, & dicentia; Quia tu es Filius Dei:

Et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum.

Facta autem die egressus ibat in desertum locum;

& turbæ requirebant eum,

& venerunt vsque ad ipsum: & detinebant illum, ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia & aliis ciuitatibus oportet me euāgelizare regnum Dei, quia ideo missus sum. Et erat prædicans in Synagogis Galilææ.

Et curauit multos, qui vexabantur variis languoribus, & Dæmonia multa eijciebat;

& non sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens abiit

ibique orabat.

Et persecutus est eum Simon, & qui cum illo erant. Et cum inuenissent eum, dixerunt ei: Quia omnes quæruunt te. Et ait illis: Eamus in proximos vicos & ciuitates, ut & ibi prædicem: ad hoc enim veni.

eorum, & in omni Galilæa, & Dæmonia eijciens.

ADNO

ADNOTATIO.

Brocard.

Bethsaida, in tribu Isachar ad littus maris Galilææ, inter Capharnaum & Magdalum, patria Petri, Andrea, & Philippi Apostolorum. Hic egressus IESVS à Synagoga ubi sanauerat hominem Dæmoniaco, ante conconem illam celebrem in monte, anno XXXI. vice sua, venit ad domum Simonis & Andrea cum Ioanne & Iacobo. Ita, si sequamur nonnullorum opinionem. Sed mihi magis sit verisimile, ut domus hac Simonis sit Capharnai: nam ita ex Marco necessario colligi videtur, etiam ex Luca. statim enim ex Synagoga, sanato Dæmoniaco, egressus IESVS venit domum Simonis: hac verò domus Capharnai erat, non Bethsaida; in celebri scilicet ciuitate Capharnaon habitabat Petrus cum sociis. sit ergo

A. Capharnaum, & Synagoga vnde sanato Dæmoniaco

Ioseph. 18. Ant. c. 3. & 6. Plin. 5. lib. cap. 15.

B. Egreditur ad domum Simonis & Andrea. Etenim artem suam malebant Capharnai in celeberrima ciuitate exercere, quam in angustiis & solitudine sui pagi Bethsaida. Non enim hac est illa trans lacum, quam fecit Iuliana Philippus Tetrarcha; ubi & mortuus & sepultus est.

C. Venit igitur domum cum Iacobo & Ioanne IESVS: præierant enim Petrus & Andreas, ut pararent.

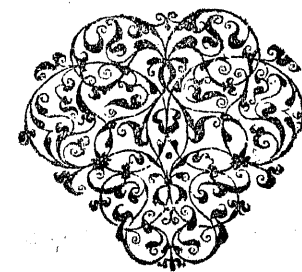
D. Decumbebat autem febricitans Petri socrus: quod exponit Lucas, & expressit eruditè Latinus interpres, tenebatur magnis febribus;

quasi detinebatur febris cum magnis accessibus. Hoc renuntiant primum Christo, dein orant ut eam sanet: adstat illi IESVS, tenet manum, imperat febris (ita mollius sensum reddidit Latinus interpres, pro increpauit) sanatur mulier, surgit, ministrat illis, id est, perfecte sanatur. Vbi videlicet nostras infirmitates Sæcti Deo representant, ac pro nobis orant, inclinatur se ad nos Christus de celo, tenet manum, sanat nostros languores, surgimus, illi ministramus.

E. Socrus Petri in culina curans canam, vegeto & firmo corpore, integris viribus.

F. Discumbit IESVS cum discipulis ad cenam. Non in ampla cœnatione vel domo, sed in tenui & piscatoria, impedita retibus, funibus, canistris, cenat Rex cali & orbis vniuersi, hominum & Angelorum Dominus.

G. Vespere iam facta offerunt illi multos à Dæmonibus vexatos, & omnes qui variis languoribus afflicti abantur: singulis manus imponens sanat eos IESVS; ut adimpleretur vaticinium Isaiæ: Ipse infirmitates nostras accepit, & agrotationes nostras portavit. Perfectam quidem hominis naturam assumpsit Verbum Dei, nec unquam morbo laborauit; sed hoc est quod dicit Propheta: quicquid in nobis siue interna, siue externa infirmitatis curauit Christus, id omne ipse sanguine suo luit & cruce. Erant scilicet sanationes Christi, & sunt ipsius merita per crucem.

MEDITATIO.

VTinam nobis non eueniret vt febrim, hoc est, perturbationem animi vehementem conciperemus ex nostris in proximum ministeriis; sed potius socrum Simonis imitaremur. Illa enim laborauerat quidem in partu, in nutritione, in educatione filiae; non tamen propterea in febrim inciderat. At nos laboramus vt filiam nostram in sinum Petri, hoc est, animam nostram in sinum Ecclesiae demus: cauendum tamen ne plerumque ex iis laboribus in febrim incidamus nostra spiritus imbecillitate. Molestae sunt confessionum auditiones, colloquium & actio cum eo quem iuuamus distrahit, exasperant difficultates & contradictiones emergentes: itaque formidandum, ne febricitantes ad cubiculum redeamus. Heu miseriam! vnde oportuit nos maiorem animi & spiritus vigorem reportare, inde vt debilemur? Ne terreamur propterea, Patres, & ne punctum quidem à statu mentis, & instituti perfectione propterea dimoueamur. Ad perfectionem hęc inquietudines à Deo permittuntur, vt per victoriam perturbationum perfectiores euadamus, &

alacriores ad pugnandum redeamus. Rogemus Christum cum Iacobo & Ioanne, vt nos ab hac febre liberet, nobis astet, teneat manum, nos erigat per horum intercessionem: praesidio & fortitudine Christi IESV generose simus animati, qui nos ad illud praedium suo nomine mittit: cuius prouidentia & bonitas, si qua acceperimus vulnera, non patietur esse lethalia, atque adeo contra esse faciet salutaria, & nos ministerio & certamini reddet valentiores, ac nostras illas turbas sedabit. Verum animaduertite Patres mei, vt simpliciter vestris incumbatis ministeriis, nihil quod non sit necessarium vel utile, vel dicentes, vel audientes, vnde detur occasio aduersario Dæmoni: tum, vt muniti virtute orationis, & charitatis, & obedientiae, ac zelo animarum ad munia vestra accedatis, & paratum semper habeatis scutum fidei aduersus perturbationes: & assuescatis, hinc vestra ministeria exercere, illinc contra Dæmones & prauas cogitationes vel appetitus pugna-

re, Hæbreos imitantes.

Amen.

2. Esdr. 4.

FERIA SEXTA

POST DOMINICAM TERTIAM

QVADRAGESIMÆ.

De Samaritana.

IOAN. III.

Anno XXXII.

In li. imaginem Adnotatiuncula.

li.

35.

A. Samaria regio, vbi vrbs Samaria seu Sebaste.

B. Sichem sive Sichar, nec procul hinc puteus Iacob.

C. IESVS fatigatus ex itinere sedet sic super fontem.

D. Mulier veniens ad hauriendam aquam.

E. Hanc diuine Christus alloquitur.

F. Emunt in foro Sichar cibos Apostoli.

G. Redeunt, mirantur cur IESVS cum muliere loqueretur. Nemo tamen dixit, &c.

PRIOR

PRIOR PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. III.

VT ergo cognouit IESVS, quia audierunt Pharisei, quod IESVS plures discipulos facit, & baptizat, quam Ioannes, (quamquam IESVS non baptizaret, sed discipuli eius) reliquit Iudæam, & abiit iterum in Galilæam. Oportebat autem eum transire per^a Samariam. Venit ergo in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur^b Sichar: iuxta prædium, quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi^b fons Iacob. IESVS ergo^c fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora erat quasi sexta. Venit^d mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei^e IESVS: Da mihi bibere, (^f Discipuli enim eius abierant in ciuitatem, vt cibos emerent.) Dicit ergo ei mulier illa Samaritana: Quomodo tu, Iudæus cum sis, bibere à me possis, quæ sum mulier Samaritana? Non enim coütuntur Iudæi Samaritanis. Respondit IESVS, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo; & dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est: vnde ergo habes aquam viuam? Numquid tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filij eius, & pecora eius? Respondit IESVS, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam; vt non sitiam, neque veniam huc haurire. Dicit ei IESVS: Vade, voca virum tuum, & veni huc. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. Dicit ei IESVS: Bene dixisti, quia non habeo virum: quinque enim viros habuisti; & nunc quem habes, non est tuus vir. Hoc verè dixisti. Dicit ei mulier: Domine, video quia Propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adorauerunt; & vos dicitis, quia Ierosolymis est locus, vbi adorare oportet. Dicit ei IESVS: Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque Ierosolymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Nam & Pater tales quærit, qui adorent eum. Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit (qui dicitur Christus:) cum ergo venerit ille, nobis annunciabit omnia. Dicit ei IESVS; Ego sum qui loquor tecum. Et continuo^g venerunt discipuli eius; & mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit, Quid quæris, aut quid loqueris cum ea?

O 3

ADNO-

ADNOTATIO.

Ioseph. 3. de bell. cap. 2. 5. Reg. 16. Ioseph. lib. 15. Ant. c. 11. Eucher. in 12. & 48. Gen. Hier. in Epi. Pauli & de lo. Ptol. in tab. Palest. Pli. lib. 5. cap. 13. Deut. 27. 3. Reg. 12. Brocard.

A. *Samarita, regio inter Galilæam & Iudæam sita, ab Vrbe Samaria (Regia regni Israel) sic appellata; quæ continet mediam tribum Manasse, & totam Ephraim. Hæc verò à Semiro monte tribus media Manasse, in quo edificata est ab Amri Rege Israel, restituta autem & munita ab Herode Antipatro, & vocata est Sebaste.*

B. *In hac igitur regione xij. miliaribus à Sebaste erat Sichem vrbs, cuius nomen corruperant Samaritæ & dixerant Sichar, & usurpauit Ioannes ut vulgatum; quæ Mamortha dicta est, postea Neapolis, in consinibus Ephraim. Fuit hæc vrbs iuxta Hebal & Gerazim, montes celebres propter antiquam illam benedictionis & maledictionis mutuam denunciationem. Sichem edificauit Ieroboam Rex Israel. A porta Sichar australi duplici arcus iactu est fons Iacob, iuxta prædium quod dederat Iacob Iosepho filio, præter sortem hereditatis duplicem. Hic vides ornatum puteum ut assolent.*

C. *Christus vero, qui est potentia, virtus, maiestas infinita, ex itinere fatigatus sedet. Pedibus enim & nudis quidem, iter faciebat, ut videtur etiam placere Hieronymo. Nec defessus solum, sed esuriens ac sitiens sedet sic super fontem, præ se ferens videlicet lassitudinem, famem, sitim. Sedebat autem super putei orificium, & in lignum, cuius ministerio aqua hauriebatur, ut pie meditari possumus, incumberebat. Effigies hæc est perspicua Christi passionis & crucis, & eius fructus. De his cogitans sedebat super fontem IESVS, & ligno suam lassitudinem sustentabat.*

D. *Aspice simul Samaritanam ex Sichar mulierem, ad aquam hauriendam egressam cum haustro, id est, hydria, & fune, quibus non erat usura. Erat solus IESVS, omnes enim discipuli, ut emerent cibos, fuerant ciuitatem ingressi. Sciuit IESVS mulierem à Iudæis abhorre, patri a, religione, consuetudine; illa vicissim ipsum intellexit ex eius cultu corporis Iudæum esse hominem, non tamen auersata est.*

E. *Vt enim illam conspexit Christus, eius mentem suauitate suæ gratiæ emolluit. petit potum Fons vitæ aternæ immensus; & non tam il-*

lum quidem quem non erat ab ea sumpturus, sed quem summopere ab ipsa & gentilitate tota sitiēbat, salutis aternæ. Placide respondet mulier: Quomodo tu, cum sis Iudæus, bibere à me potis, quæ sum mulier Samaritana? Non enim coituntur Iudæi Samaritanis. Non negat quod petit Christus, sed miratur, quomodo Iudæus à Samaritana id petat. Responsione sua expugnat planè Samaritanismum in illa Christus: Si scires, inquit, donum Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forsità petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuam. Quod cum diceret, docebat illam interius dono gratiæ suæ, ac spiritus dulcedine perfundeat. Subdit mulier, iam in illius seruitutem se dedens: Domine, inquit, neque in quo haurias habes: quasi dicat, Cor quidem meum commotum est, vulneratum est verbo oris tui; quæ autem audio ex te, supra meum captum sunt. Tamen illumina, Domine, tenebras meas; nam sentio te maiorem quam Iacob, quem & nos patrem profiteamur. Docet igitur illam Christus. Alia, inquit, aqua est quam ego à te expeto; quam à me derivatam, & à te epotam, desidero ego bibere. Hæc est sitis mea, quæ in conuersione gentilitatis implebitur. Nam cum plenitudo conuersa fuerit gentium, tunc erit saluus omnis Israel. Sumpsum beneficium contulit. IESVS Samaritanæ, impiæ & profanæ mulieri, ubi se illi professus est esse Messiam; quod haud dubiè plenitudinem gratiæ datum iri gentilitati significat. Magnum vitæ spiritualis & aternæ fontem aperuit IESVS in hoc Euangelio per Ioannem. Bibamus aquam ex fonte perenni Christo IESV: eò contendamus per ipsum, ut quemadmodum Samaritana à Christo audiuit, ita & nos corde audiamus à IESV: Ego sum Christus qui loquor tecum.

F. *Sichar, in cuius foro Apostoli emunt cibos, puta panes in Christum & singulos, cascum, & fructus si quos repperunt.*

G. *Redeunt Apostoli, & mirantur quæd cum muliere colloquatur Christus: nemo tamen interrogat qua de re cum muliere agat, haud dubiè eò spiritu affecti, quo fuerat Samaritana.*

MEDITATIO.

EXultemus, Fratres, vehementer. Præuenit, excitat, & munit liberum nostrum arbitrium Christus, etiam aliud cum agimus vel quærimus, & quidem ex occasione rerum quas agimus vel inquirimus; & quasi ab illis nos euocat, exemplo Samaritanæ, ad spiritua- lia ex illis contemplanda, & persequenda, & à se petenda. Huic veritati & doctrinæ Christi si assuecamus, fiet ut semper in spiritu ambulemus; & non solum in nostris ministeriis, sed in aliis etiam rebus fructuosius versemur. Commendat verò nobis hoc Euangelio Christus suæ passionis & crucis meditationem, & ostendit fructum, & hortatur ad gratiæ postulationem. Fatigatus autem est Christus

Deus, & quidem ex itinere: sedet, ut qui ex fatigatione agrè stare poterat, & quærebat subsidium ex confessu: super fontem sebebat, ut qui præ se ferret expectare qui sibi è fonte potum daret: & sic sedebat, ut fatigatus, famens, & sitiens; & hæc quidem omnia hora sexta, quo verbo quasi rapimur, ut ea quæ dicuntur, ad aliam horam sextam referamus, crucis Christi; ubi fuit extrema illa filij Dei fatigatio, ille crudelis confessus in clauos, illa sitis, illa immensa afflictio. Sedebat verò in cruce ut Rex noster, ut Iudex, ut Doctor, ut inuitans ad bibendum ex fluente sui fontis infiniti, quem tunc aperiebat mortalibus. Amen.

EADEM FERIA VI.
POST DOMINICAM TERTIAM
QUADRAGESIMÆ.

De eadem Samaritana.

EODEM CAP.

Anno XXXII.

In *lij.* imaginem Adnotatiuncula.

lij.

36.

A. <i>Cum audisset à IESV Samaritana, Ego sum Christus; relicta hydria currit in ciuitatem.</i> B. <i>Narrat de IESV.</i> C. <i>Præunte muliere tota se effundit ciuitas ad IESVM.</i>	D. <i>Interea vrgent IESVM Apostoli vt manducet.</i> E. <i>Respondet alium se cibum habere quem manducet.</i> F. <i>Venit IESVS Sichar, & mansit ibi duos dies. Multò plures credunt quàm antea.</i>

SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. IIII.

Reliquit^a ergo hydriam suam mulier, & abiit in ciuitatem, & dicit illis hominibus: ^b Venite, & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumque feci. Numquid ipse est Christus? ^c Exierunt ergo de ciuitate, & veniebant ad eum. Interea ^d rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi, manduca. Ille autem dixit eis: ^e Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem: Numquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis IESVS: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui misit me, vt perficiam opus eius. Nonne vos dicitis, quòd adhuc quatuor menses sunt, & messis venit? Ecce ego dico vobis: Leuate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt iam ad messem. Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam: vt, & qui seminat simul gaudeat, & qui metit. In hoc enim est verbum verum: quia alius est qui seminat, & alius qui metit. Ego misi vos metere quod vos non laborastis: alij laborauerunt, & vos in labores eorum introistis. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris testimonium perhibentis: Quia dixit mihi omnia quæcumque feci. Cum venissent ergo ad illum Samaritani, rogauerunt eum, vt ibi maneret: & ^f mansit ibi duos dies. Et multò plures crediderunt in eum propter sermonem eius: & mulieri dicebant: Quia iam non propter

IOAN. IIII.

propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuius, & scimus, quia hic est verè Saluator Mundi. Post duos autem dies exiit inde, & abiit in Galilæam. Ipsi enim IESVS testimonium perhibuit, quia propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidissent quæ fecerat Ierofolymis in die festo: & ipsi enim venerant ad diem festum.

ADNOTATIO.

A. **C**um audisset Samaritana ex ore Christi: Ego sum Mescias qui tecum loquor (loquebatur enim illi IESVS & exterius ore, simul spiritu interius in corde) cum vim gratia celestis concepisset, vehementer commota, hydria relicta curriculo venit in urbem ad ciues suos, & illis prædicat Christum, eiusq; virtutem. Vera enim dona Christi efficax desiderium asserunt aliis eadem dona communicandi.

B. Fit mulier ex profana, heretica, meretrice, confestim veritatis euangelicæ prædicatrix.

C. Præunte muliere tota se ciuitas ad Christum effundit.

D. Interea Christum circumdant Apostoli, offerunt quos emerant cibos, rogant vt manducet.

E. Verum iam antea Christus sitis & cibi illius quasi oblitus, in alia erat fame & siti totus. Itaque non accipit cibum ab Apostolis, sed docet quis eius perpetuus esset cibus; vt scilicet salutem humani generis perficeret, & opus quod illi demandatum erat à Patre impletet.

F. Cum venissent ad IESVM ex Sichar

Samarita, verbis & prædicatione mulieris permoti, rogarunt IESVM, vt in urbe apud ipsos maneret: præcedentes alij, alij sequentes eum ad suam urbem deducunt. Contendunt vt IESVM in sua ciuitate retineant; sed noluit Christus ibi diutius quàm duos dies subsistere. Crediderant quidem multi prædicante muliere, sed longè plures prædicante IESV. Tanta porrò fuit verbi IESV efficacia, tantum studium & deuotio animi Sichimitarum, vt plenam, perfectamq; verbi Dei vim, & sentirent, & exprimerent. Audiuius quidem à muliere, mouit nos Deus per illam. fuit aliquid illa auditio; at quanto maior quam à IESV accepimus, & exterius, & interius? IESVS verbo suo cor nostrum penetravit ac possedit. Perfectionem fidei concepimus, cum dono sapientiæ & intellectus coniunctam: Scimus quia hic est verè Saluator Mundi. O admirabilem gratiam! ô felices Samaritanos duobus diebus perfectè credunt, absque miraculis solo verbo, quod adhuc non fecerant viginti septem mensibus Iudæi.

SABB A.

SABBATO
POST DOMINICAM TERTIAM
QUADRAGESIMÆ.

Liberatur adultera.

IOAN. VIII.

Anno XXXII.

In liij. imaginem Adnotatiuncula.

liij.

53.

A. Templum, vbi medio Scenopegie die festo Christus gloriose docuerat.	E. IESVS tacitus scribit in terra.
B. Post die Scriba & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam ad IESVM iterum docentem adducunt.	E. Deinde erigit se, & dicit: Qui sine peccato est, &c.
C. Christus, Scriba, Pharisei, & mulier.	F. His illi auditis exhibant vnus post alium, incipientes à senioribus.
D. Accusant, & malitiose interrogant quid de ea sentiat.	E. Rursum scribit in terra IESVS.
	G. Reliqui sese proripiunt.
	H. IESVS mulierem absoluit: Vade, & iam noli amplius peccare.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. VIII.

IESVS autem perrexit in montem Oliueti; & diluculo iterum venit in templum; & omnis populus venit ad eum, & fedens docebat eos. Adducunt autem Scribæ, & Pharisei, mulierem in adulterio deprehensam: & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei: Magister, hæc mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyse mandauit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant tentantes eum, vt possent accusare eum. IESVS autem inclinans se deorsum, digito, scribebat in terra. Cum ergo perseverarent interrogantes eum, erexit se, & dixit eis: Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans, scribebat in terra. Audientes autem, vnus post vnum exhibant, incipientes à senioribus: & remansit solus IESVS, & mulier in medio stans. Erigens autem se IESVS, dixit ei: Mulier, vbi sunt, qui te accusabant? Nemo te condemnauit? Quæ dixit: Nemo, Domine. Dixit autem IESVS: Nec ego te condemnabo: Vade, & iam amplius noli peccare.

ADNOTATIO.

A. **A**D festum Scenopegie xxxij. anno adscenderat IESVS Ierosolymam: medio festo venerat ad templum, docuerat; multi in eum crediderant, atque de ipso præclare sentiebant & loquebantur. Quibus rebus commoti Principes & Pharisei, miserunt qui illum comprehenderent: satellites vero illius virtutem sermonis admirantur & prædicant: defendit illum Nicodemus. Incerti quidnam agerent, domum illi cõcedunt; Christus ad montem Oliueti, siue Bethaniam, siue ad hortum Gethsemani, quod solebat cum discipulis conuenire frequenter. Ea nocte calumpniam meditantur homines nefarii: & deprehensa muliere in ipso flagitio adulterij, quum mane redisset in templum IESVS quinto die Scenopegie, & doceret multitudinem quæ ad eum conuenerat;

B. Adducunt adulteram illam. Hoc faciunt magna importunitate & tumultu. intermittit concionem Christus, statuunt ante eum mulierem, conuertitur vniuersus populus ad rem nouam. Phariseorum erat machinatio: si illam damnet, plebs offendetur, sin liberet, lex.

C. Christus, Scriba, Pharisei, mulier, & turba circumfusa.

D. Accusant Scriba, homines flagitiosi & nequam: dissipato crine, incomposito toto corporis cultu, mæte exanimata adstet mulier. Hæc, inquiunt, modo in presenti crimine adulterij est deprehensa; quæ lapidanda quidem ex lege est, tu vero quid dicis? Hem malitiam! Id videlicet urgebant, vel vt diceret contra legem, & cum ipsi iure lapidare possent: vel contra illam ferret iudicium; & quam apud populum nactus erat existimationem, eam per inhumanitatem amitteret.

E. Christus nihil illis respondet; sed inclinatus digito scribebat humi, in singulos videlicet quæ illos pungerent, ac præ confusione mentis abigerent. Verisimile autem est scripsisse singu-

lorum peccata sceleriora quàm adultera, & fortassis quæ ipsi ea nocte fecerant flagitia. Tantam igitur ignominiam ferre nulla ratione potuerunt: præsertim cum putarent scripturam legi ab omnibus posse, & à plerisque iam tum legi; quod tamen ita non erat: nam propterea Christus non expressit quid scriberet, nec Ioannes scripsit. Voluit enim singulis dumtaxat suum scriptum esse notum, non aliis; quod effectus indicauit: nam vnus post alium accusatores abscedebant animo percussi ac consternati.

E. Cum enim inchoasset scribere, & illi urgerent inscientius, absoluto vnus scripto erexit se, & respondit: Qui est è vobis absque peccato, primus incipiat illam lapidare.

F. Hoc Christo dicente, iam qui erat reliquus senior, lecto suo scripto perturbatus se proripiebat: alij item conturbati sapiente responso, & animi conscientia deterriti, stabant obstupefacti.

E. G. Rursum Christus scribit reliquorum peccata; ita singuli percussi diffugiunt: non enim exterius illorum solum peccata scribebat Christus, sed corda illorum crucebat acerbissime.

H. Retinetur in medio conuentu, vt inquit August. miseria & misericordia, mulier & IESVS. Erat erectus populus rerum quas videbat miraculo; expectabat iudicium IESV. Benignissime respondet Christus mulieri, quam inierius sua benignitate ad fidem & penitentiam adduxerat: Vbi sunt qui te accusabant, mulier? nullus ex omnibus te condemnauit? Nemo, inquit, Domine. Quis enim te patrono & defensore possit, qui solus salus es peccatorum? Sum, inquit. Itaque neque ego te condemnabo. Verum amplius caue pecces. Clamor tota concione populi tollitur, probant omnes iudicium, liberatur adultera, fit iusta & proba ex peccatrice & infami, laudant omnes Deum & IESVM.

MEDL

MEDITATIO.

Quid fuimus, Fratres, in sæculo? Quoties fuimus deprehenſi & accusati apud Deum à Dæmonibus, vt nos morti æternæ traderet commeritos? Sed ſua benignitate repulit bonus I E S V S veteratores Diaboloſ, exprobrans illis ſuam ſuperbiam & peccata, ac ſuam obſtinationem. Conceſſit nobis ſpatium pœnitendi, dedit cor contritum & humiliatum coram ſe; condonauit peccata, recepit nos in ſuam gratiam. Quid igitur nobis non eſt ſperandum? Si enim cùm in peccato eſſemus, cū inimici eſſemus diuinitatis, atrociter etiam accuſaremur à tetris Dæmonibus, peccata nobis remiſit Chriſtus, & recepit in gratiam ſuam; quid non eſt facturus pro amicis, pro obedientibus? Sed verò quid in nos contrà non eſt deſignaturus, ſi in officio

non manſerimus, & obedientia Dei & noſtrorum ſuperiorum? Quid enim exiſtimatis illum dicere, quum dicit: *Vade, & iam amplius noli peccare?* Adhortatio quidem eſt hæc ad virtutem, & oblatio gratiæ & auxiliij, ſed ſimul comminatio terribilis. Caue, immerito quidem nunc tibi remiſi peccata; ſed neſcis quid, ruruſum ſi pecces, ſim facturus. Per meam infinitam miſericordiam dimiſi tibi peccata tua, verum intelligis tam eſſe infinitam meam iuſtitiam quàm miſericordiam, qua vt ſimiliter poſſem ſi vellem, & te in Infernum contrudere in perpetuum cruciandum. quod ſi facerem, de tua perditione gauderent omnes Sancti & Angeli. Hæc conſideratio vigeat ſemper in mente tua, quæ eſt veriſſima. Amen.

Rom. 5.

DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Quietem agunt diſcipuli iubente Chriſto, poſtea nauigant trans mare.

MATTH. XIII. MAR. VI. LVC. IX. IOAN. VI. Anno XXXII.

In liij. imaginem Adnotatiuncula.

liij. 41.

- A. Dimittens turbas I E S V S, oſtendit quò eſſet trans mare venturus.
B. Deſertum, inter Capharnaum & Bethſaidam occidentalem, vbi præcipit diſcipulis vt pauliſper requieſcant.
C. Otium agunt diſcipuli præſente Chriſto.
D. Turba, qua ad anguſtias Iordanis properant vt tranſmittant.
E. Conſcendit nauim cum diſcipulis I E S V S.
F. Nauigat placidè quò turba præuenerat, vt Chriſtus voluerat.

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. XIII. MAR. VI. IOAN. VI. LVC. IX.

Et accedentes diſcipuli eius, tulerunt corpus eius, & ſepelierunt illud: & venientes nunciauerunt I E S V. Quod cùm audiſſet I E S V S,

Et conuenientes Apoſtoli ad I E S V M, renūciauerunt ei omnia, quæ egerant, & docuerant. Et ait illis: Venite ſeorſum in deſertum locum, & requieſcite pauillum. Erant enim qui veniebant & redibant multi: & nec ſpatium māducandi habebant.

Et reuerſi Apoſtoli, narrauerunt illi quacunque fecerunt.

ſeceſſit inde in nauicula

Et aſcendentes in nauim, abierunt

POſT hæc abiit I E S V S trans mare Galilææ, quod eſt Tyberiadis:

Et aſſumptis illis ſeceſſit ſeorſum in locum deſertum, qui eſt Bethſaida.

Et viderunt eos abeuntes, & cognouerunt multi.

Et cùm audiſſent turbæ ſequuta ſunt eum pedeſtres

& pedeſtres

& ſequebatur eum multitudo magna,

Quod cùm cognouiſſent turbæ, ſecuta ſunt illum:

de ciuitatibus.

de omnibus ciuitatibus concurrerunt illuc, & præuenerunt eos.

quia videbatur ſigna, quæ faciebat ſuper his qui infirmabantur.

ADNOTATIO.

A. IESVS dimittit turbas, & condicitur illis. *Locus quò esset ipse trans mare venturus: nam hoc legimus cognouisse turbas, & audiuisse.*

B. Desertum, quod est inter Bethsaida & Capharnaum, quo primùm secessit IESVS cum Apostolis; unde dein nauigauit in aliud desertum Bethsaida Orientalis, quam fecerat Iulius Philippus, ut in xlix. Annotatione dictum est: de utroque enim nihil prohibet intelligere Lucam. Nam cum redissent Apostoli a sua missione bini, & narrassent ipsi quæ vel egissent, vel docuissent, dixit illis IESVS: Venite seorsum vos in desertum locum, & requiescite pusillum. Vocat eos qui in ministerio verbi laborauerant, non alios: separat à turba, ducit in solum locum; ne quid sit, quod impedire possit mentis & corporis requiem. Dat ipse Apostolis quietem, numquam ipse otiosus; sed semper fuit homo dolorum, sciens infirmitatem, & suam, & nostram omnem, quam semper portauit, in qua continenter laborabat.

C. IESVS sedet in deserto: Apostoli otium agunt, ut vires & mentis, & corporis, reficiant; colloquuntur, alij sedent, alij iacent, & tamen presentem habent Christum, & quidem illos obseruantem, sed simul indulgentem, & dissimulantem si quid liberius agerent. Verùm pusillum,

id est, breue tempus permittit otiaandi. Hæc autem in eorum genere sunt, quæ cum non acciperimus ex Scripturis, piè tamen meditari possumus & credere. Quid enim egerint tunc Apostoli, nominatim non legimus; legimus in uniuersum quieuisse, auctore Christo & inuitante, quod semper facit in nobis. Neque enim solum Apostolos inuitauit ad requiem corporis & animi, sed in eorum persona eos omnes qui in ministerio verbi occupantur, quæ est actio laboriosa in primis; debilitare enim solet, & corporis vires, & animi, illæ ad suum robur sunt moderato exercitio & honesto reuocanda; hæc à Martha distractionibus, ad Mariæ vitam illam, & optimam partem, quam necessariam esse Christus dixit, colligenda. Fuit alioqui necessum, ut à turba sese explicarent, quæ adeò importunè ad eos concurrebat, ut ne manducandi quidem spatium haberent.

D. Turba, quæ ex vicinis omnibus ciuitatibus properant pedestres ad angustias Iordanis, ut ad desertum Bethsaida orientalis iuxta Corozaim veniant trans Iordanem.

E. Dum quieuisent Apostoli, nauim conscendit Christus, sequuntur ipsi, ut nauigent quò iam præcesserant turba:

F. Nauigat Christus cum Apostolis placide & sensim: volebat enim turbas peruenire priores.

EADEM

EADEM DOMINICA QUARTA
QUADRAGESIMÆ.Docet, & sanat languidos. Distribuuntur turbæ
quasi per contubernia.

EISDEM CAPP.

Anno XXXII.

In lv. imaginem Adnotatiuncula.

lv.

42.

- A.** Egressus in littus Bethsaida orientalis, secedit in montem.
B. Progressus ad turbas, loquitur de regno Dei; sanat qui cura indigebant.
C. Vespere factò, sollicitè & variè interrogat discipulos

vnde alenda sint turbæ.

D. Indicat Andreas puerum qui haberet quinque panes hordeaceos, & duos pisces.**E.** Iubet turbas considerare, centenos, & quinquagenos.**F.** Accipit panes & pisciculos, benedicit suspiciens in caelum.

SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. XIII. MAR. VI. IOAN. VI. LVC. IX.

Svbi^a ergo in montem IESVS: & ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha, dies festus Iudæorum.

Et^b exiens vidit turbam multam IESVS: & miseratus est super eos, quia erant sicut oves non habentes pastorem;

& excepit eos,

& cepit eos docere multa.

& loquebatur illis de regno Dei:

& curauit languidos eorum.

Vespere autem factò, Et cum iam hora multa fieret,

& eos, qui cura indigebant, sanabat. Dies autem cæperat declinare.

Cum subleuasset ergo oculos IESVS, & vidisset, quia multitudo maxi-

MATTH. XIII. MARC. VI. IOAN. VI. LVC. IX.

accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes:

dimitte turbas, ut euntes in castella, emant sibi escas.

IESVS autem dicit eis: Non habet necesse ire: date illis vos manducare.

Desertus est locus hic, & iam hora praterijt: dimitte illos, in proximas villas & vicos, emant sibi cibos, quos manducent.

Et respondens ait illis:

Et dixerunt ei: Euntes emamus ducētis denarijs panes, & dabimus illis manducare. Et dicit eis: Quot panes habetis? Ite, & videte.

Et cum cognouissent, dicunt:

Responderunt ei:

Non habemus hic nisi quinque panes, & duos pisces.

ma venit ad eum, dicit ad Philippū:

Unde ememus panes, ut manducent hi?

Hoc autē dicebat tentans eum: ipse enim sciebat, quid esset facturus.

Respondit ei Philippus: Ducentorū denariorum panes non sufficiunt eis, ut vnusquisq; modicū quid accipiat.

Dicit ei vnus ex discipulis eius, Andreas frater Simonis Petri:

Est puer vnus hīc, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces: sed hæc quid sunt inter tantos?

Et accedentes duodecim, dixerunt illi:

villasq; quæ circa sunt, diuertant, & inueniant escas, quia hic in loco deserto sumus.

At illi dixerunt:

Non sunt nobis plus quàm quinque panes, & duo pisces:

nisi forte nos eamus, & emamus in omnē hanc turbam escas. Erant autem ferè viri quinque millia.

MATTH. XIII. MAR. VI. IOAN. VI. LVC. IX.

Qui ait eis: Afferte mihi illos huc.

Et præcepit illis, ut accumbere facerēt omnes secundum cōturbernia,

super viride fenum.

Et discubuerunt

in partes, per centenos & quinquagenos.

Et cū inisset turbam discumbere super fenum,

aspiciens in calum

Et acceptis quinque panibus, & duobus piscibus, intuens in calum

Dixit ergo IESVS: Facite homines discumbere.

Erat autem fœnū multum in loco.

Discubuerūt ergo viri, numero quasi quinque millia.

Accipit ergo IESVS panes:

& cū gratias egisset,

Ait autem ad discipulos suos: Facite illos discumbere per conuinia quinquagenos.

Et ita fecerunt, & discumbere fecerunt omnes.

Acceptis autem

respexit in calum, & benedixit illis:

ADNOTATIO.

A. AD littus Bethsaidæ orientalis appellitur nauis cum IESV & Apostolis, quo iam peruenerat turba: secedit tamen primum IESVS, nec è vestigio se dat in turbam, sed sedet in monte cum discipulis.

B. Deinde illinc progressus videt turbam multam; eius miseretur, quia erant sicut oves non habentes pastorem: excipit omnes benigne, ac salutatur; loquitur illis de regno Dei, sanat eos qui curatione egebant. Et hæc quidem fecit, donec inciperet dies ad vespertum declinare. Bone IESV, quanta est hic seges tuæ benignitatis, & nostra meditationis fructus!

C. In reliqua Imagine contemplare quanta sit cura Christi, Apostolorum etiam, ne periclitaretur fame turbā. Desertus, inquiunt Apostoli omnes, est locus, hora praterijt, vesperta enim est; dimitte turbas: & Christus respondet, ut eos ipsi alant; quod planè semper dicit Episcopis & Prælatibus. Despondent Apostoli animum; se profitentur non tantum habere aris, unde tam multos alant.

Subdit Christus: Quid tu Philippe? Quid habes consilij? Unde ememus panes ut huic multitudini cibum demus? Ne hic quidem aduertit ad opes Christi, vel etiam suas in Christo: Sumus, inquit, in solitudine, inopes; & ducentorum denariorum, id est xx. aureorum non suffi-

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

MATTH. XIII. MARC. VI. IOAN. VI. LVC. IX.

panes:	& fregit panes, & dedit discipulis suis,	distribuit	^a & distribuit discipulis suis, ut ponerent ante turbas.
^b discipuli autem turbis.	ut ^b ponerent ante eos:	^b discumbentibus:	similiter & ex piscibus quatum volebant. Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis: Colligite quæ suprauerunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, & impleuerunt
	& duos pisces diuisit omnibus.		
	Et manducauerunt omnes, & saturati sunt.		
Et tulerunt duodecim cophinos fragmentorum plenos.	Et ^c sustulerunt reliquias, fragmentorum duodecim cophinos plenos;		& sublatum est quod superfuit illis, fragmentorum cophini duodecim.
			duodecim cophinos fragmentorum, ex quinq; panibus hordeaceis, quæ superfuerunt his qui manducauerant.

Manducantium autem fuit numerus
exceptis mulieribus, & paruulis.

Et de piscibus.
Erant autem qui manducauerant quinque millia virorum.

Illi ergo homines, cum vidissent quod fecerat IESVS signum, dicebant: Quia hic est verè Propheta, qui venturus est in Mundum. IESVS ergo cum cognouisset, quia venturi essent ut raperent eum, & facerent eum Regem,

DOMINICA QVARTA

sufficiunt panes, ut modicum singuli comedant. Tamè excitat illos ad fidei sensum Christus: Ite, videte quot panes habeatis. Eunt, disquirunt, reperiunt puerum qui habebat quinque panes hordeaceos, & duos pisces.

D. Hoc refert ad IESVM Andreas primum, dein alij. necdum aduertunt animum ad fidem: sed quid hæc, inquirunt, inter tantos, hoc est tam multos, & tam famelicos? Petit illos panes afferri IESVS: adducunt puerum Andream & Philippum & alij, cum panibus & piscibus.

E. Iam verò non solum excitat, sed trahit ad vim fidei, iubet ut distribuant turbas per contubernia centenum & quinquagenum. Vbi consederunt, erecti erant Apostoli expectatione miraculi: turba magna animi simplicitate obediunt, conuertunt oculos cuncti ad IESVM. IESVS verò, postquam animos omnium permouerat atque preparauerat (paratæ autem essent pro re nata ex fæno mensæ, & ex monte cœnaculum grande fecissent.)

F. Accipit quinque panes & duos pisces, aspicit in calum, benedicit illis, gratias agit, frangit deinde, ac dispensat discipulis, illi contubernijs. Accipit virtus Dei panes, incipit diuinos facere suo captu & tactu, suspicit in calum, significans unde diuinam virtutem illis esset communicaturus, benedicit illis, molitur miraculum, indit virtutem panibus diuinam, ut qui tantum nu-

trire poterant naturaliter, possint etiam alios panes supernaturaliter germinare, ut pauca semina ingentem segetem, diuina Christi manuum virtute. Frangit, metit diuinitus ex panibus diuinis sua fractione, qua illi multiplicabantur: distribuit discipulis à se fractos panes, ut & ipsi frangerent diuinam virtute imbutos, & multiplicarent. O panum immensas opes, & suauitatem gloriosam!

Hoc loco animaduerte Christum quinque panes & duos pisces benedixisse & fregisse: ex quinque panibus & duobus piscibus remansisse duodecim cophinos fragmentorum, nullum integrum vel panem vel piscem: ex illis satiase hominum quinque millia. Virtute igitur diuina hæc facta sunt. At quo modo? Credendum tibi primum est ita factum esse: neque enim propterea quod non intelligimus quo modo, negandum est aliquo modo esse factum; quod hæretici faciunt de presentia Christi in Sacramento Eucharistia venerando. Credite primum miseri ita esse, & intelligetis ita esse posse, Dei esse potentia: & præterea deducemini ad aliquam rationem intelligendi, ut de panibus variè Doctores conijciunt fieri potuisse. Et frequentes quidem sunt ut per panum multiplicationem id doceat, quæ est manu ductio ad intelligentiam orthodoxæ & Catholicæ veritatis de Eucharistia sanctissimo Sacramento.

August. in Ioan. 6. cap. Ianfen.

EADEM DOMINICA QVARTA

QVADRAGESIMÆ.

Satiat quinque millia hominum.

EISDEM CAPP.

Anno XXXII.

In lvi. imaginem Adnotatiuncula.

lvi.

43.

- A. Christus igitur, cum panes fregisset & pisces, dat discipulis frangendos & distribuendos.
- B. Distribuant Apostoli & discipuli per omnia contubernia, & saturantur omnes.

- C. Ex reliquiis colliguntur duodecim cophini.
- D. Compellit nauigare discipulos in terram Genesar.
- E. Secedit in montem orare dimissis turbis.

MATTH. XIII. MARC. VI. IOAN. VI. LVC. IX.

Et statim^a compulit
IESVS discipulos ascen-
dere in nauiculam,
& precedere

donec dimitteret tur-
bas.

Et dimissa turba,
ascendit in montem
solus orare.

Et statim coëgit
discipulos suos ascende-
re nauim,
vt procederent eum
trans fretum ad Bethsaï-
dam, dum ipse dimitteret
populum.

Et cum dimisisset eos,
abiit in montem
orare.

fugit iterum in mon-
tem ipse solus.

ADNOTATIO.

Hæc additur imago ad maiorem rei expressionem.

A. Christus igitur cum panes quinque fre-
gisset, dat discipulis itidem frangendos;
illi affatim cophinos implent eisdem, nec desunt
vnumquam. Itaque erant qui implerent semper,
alii qui apponerent contubernijs.

B. Neque solos intelligamus fuisse Apostolos
qui distribuebant, sed hos primarios, ac per hos
alios discipulos, qui cum turbis ad IESVM con-
uenerant. Saturantur omnes de quinque panibus
& duobus piscibus.

C. Super sunt fragmentorū cophini duodecim.
Dimittit deinde turbas, gratias illi agentes di-
uinas certatim: eis ipse benedicit humanissime.

D. Postea statim compellit discipulos vt na-
uim conscenderent, & eum procederent ad
Bethsaidam, donec turbam dimitteret.

E. Qua dimissa ascendit in montem solus ora-
re, atque adeo fugit: cognouerat siquidem quod
essent venturi vt eum raperent, & Regem con-
stituerent. Benedixit quidem tunc quinque pa-
nibus Christus & duobus piscibus, fregit illos,
satiavit ex illis quinque hominum millia; tam
facile infinitos alios satiasset. Quid nunc è ce-
lo? desitne idem prestare Christus? Non desit,
sed idē fecit hæcenus semper, & ad consumma-
tionem vsque sæculi faciet; per Sacramēta (pre-
sertim Eucharistiæ) per dona, per virtutes. quic-
quid est enim gratia, quinq; panes sunt, id est,
quinque Christi vulnera; & duo pisces, anima
eius scilicet & corpus, quæ in cruce quasi fricta
exaruerunt: ex horum enim virtute promanat
quicquid largitur gratia Deus.

MEDITATIO.

Pascis tu quidem nos verbo tuo continē-
ter, Domine IESV, sed excitatur interim
in nobis desiderium tui cælestis cibi Eucharis-
tiæ, & panis supersubstantialis. Id hoc Euan-
gelio & mysterio significas, benigne IESV, &
doces vt verbo Dei, meditatione, oratione
nos muniamus atq; disponamus, dein ad mē-
sam accedamus sacrosanctæ Synaxeos; vbi
primū quidem vim vulnerum tuorum sen-
tiamus, id est, passionem tuam cordi impri-
mamus; gustu præterea spiritualium consolati-
onum imbuamur: deinde sensum accipia-
mus spiritualem septem Sacramentorum, ex
alio miraculo septē panum, quæ ab illis quin-
que vulneribus, & tua passione fluxerunt: ac
ne tunc quidem deerunt in obsonium & spi-

ritualem gustum pisciculi. Hæc concede no-
bis, sancte IESV: simul confirma cor nostrum,
& præsta, vt efficax sit nostrum ministerium
in proximos, nec titubemus, vel desides simus
in illis iuuandis, sed firmi & feruentes; neque
dicamus, etiā si non verbo, Desertus est locus,
hora præterijt, dimitte turbas. Hæc debilitas
est spiritus. Audite quid nobis Christus respō-
deat: *Non habent necesse ire; date illis vos man-
ducare*: excutite pigrum, per vos iuuandus
est proximus vester & meus, hoc est, qui fame
spiritus periclitantur; ad hos cibandos vocati
estis. Excita igitur nos; Christe IESV, vt cogi-
temus vnde nobis proueniat hæc animi pro-
prietudo & facultas, & id studiosè inquiramus,
accipiamus, exerceamus. Amen.

FERIA

POST DOMINICAM QUARTAM
QUADRAGESIMÆ.

Eijcit primò vendentes de Templo.

IOAN. II.

Anno XXXI.

In lviij. imaginem Adnotatiuncula.

lxij.
16.

- A. Atrium tertium templi, vbi primò eijcit vendentes sub
initio prædicationis: nam iterum post solemnitatem
palmarum idem fecit.
- B. Eijcit IESVS vendentes de templo, terrenis flagello
quod in eos intendebat.
- C. Per motu Iudæi petunt signum cur hæc faciat.
- D. Respondet IESVS: Soluite templum hoc, &c.
- E. Templum aedificatur sub Zorobabel & Ioseduc, &c.
quia dixerant Iudæi: Quadraginta sex annis
aedificatum est, &c.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. II.

POST hoc descendit Capharnaum ipse, & mater eius, & fratres
eius, & discipuli eius: & ibi manserunt non multis diebus. Et
propè erat Pascha Iudeorum, & ascendit IESVS^a Ierosolymam: &
inuenit in templo vendentes boues, & oues, & columbas; & num-
mularios sedentes. Et cum fecisset quasi^b flagellum de funiculis,
omnes eiecit de templo, oues quoque, & boues; & nummulariorū
effudit æs, & mensas subuertit. Et his, qui columbas vedebant, di-
xit: Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei, domum
negotiationis. Recordati sunt verò discipuli eius, quia scriptum
est: Zelus domus tuæ comedit me. Respondērunt ergo Iudæi, &
dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit
IESVS, & dixit eis: Soluite templum hoc, & in tribus die-
bus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudæi: Quadraginta & sex an-
nis aedificatum est templum hoc; & tu in tribus diebus excitabis
illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurre-
xisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat; &
crediderunt scripturæ, & sermoni quem dixit IESVS. Cum au-
tem esset Ierosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in
nomine eius, videntes signa eius, quæ faciebat. Ipse autem IESVS
non credebat semetipsum eis, cō quod ipse nosset omnes; & quia
opus ei non erat, vt quis testimonium perhiberet de homine: ipse
enim sciebat, quid esset in homine.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Postquam primum illud signum in Cana Galilææ fecerat Christus, conuersionis aqua in vinum, venit cum matre, cognatis, & discipulis Capharnaum; ubi non ita multos dies egit. Inde ascendit Ierosolymam ad festum Pascha, & venit in templum, atque inde vendentes, &c. eiecit. Hæc prima est eictio. de ea enim hic agit: nam secunda in hebdomada, qua est crucifixus, gesta est. Huius & illius discrimen vide iij. Feria Dominica prima in Quadragesima. Hic tamen sua sunt appendices, ut illic sua.

B. Postquam ex imperio vendentes eiecit Christus è templo, intendens in illos flagellum ex funiculis confectum, terrens quidem illos, non cadens;

C. Per moti Iudæi nouitate, & rei, & hominis, qui tunc primum Ierosolymis fiebat cele-

bris, petunt signum, quo illa auctoritas & imperium confirmetur. Iam primum incipiunt à cæcitate: nam illud signum nonne erat insigne, quòd solo verbo tantam multitudinem expelleret?

D. Et tamen signum dat illis IESVS, in illorum confutationem, cui non essent credituri. Ut enim Achaꝝ Regi vaticinatus est Esaias verbi diuini futuram incarnationem, ita his Christus quòd templum corporis sui essent soluturi, ipse suscitaturus.

E. Representatur templi edificatio sub Zorobabel & Iosedech, tam laboriosa, tam impedita, tam diuturna, ut ante quadraginta sex annos inchoatum templum consummari vix potuerit, propter vicinorum hostium (presertim Samaritanorum) inuidiam & oppugnationem.

Meditatio Feriæ IIII. post Dominicam I. Quadragesimæ hic subscribere potest.

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM QVARTAM

QVADRAGESIMÆ.

Docet IESVS: concitantur contra eum Iudæi.

IOAN. VII.

Anno XXXII.

In lviij. imaginem Adnotatiuncula.

lvij.

51.

- A.** Templi atrium secundum, ubi ad dimidiatum festum Scenopægia quasi in occulto mansit IESVS.
B. Die festo mediante docet, cum varij de eo sermones fuissent.
C. Moyses cum tabulis legis significat quod dixit; Nemo ex vobis feruat legem.
D. Inflammantur in IESVM Iudæi: dicunt; Dæmo-

- nium habes, &c.
D. Respondet IESVS benignè, & docet sapienter.
E. Piscina ubi sanatus fuerat paralyticus sabbato, quod reprehendebant Iudæi.
F. Dæmonculi significant Iudæorum sauum animum contra IESVM.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. VII.

Iudæi ergo quærebant eum in die festo, & dicebant: Vbi est ille? & murmur multum erat in turba de eo. quidam enim dicebant: Quia bonus est. Alij autem dicebant: Non, sed seducit turbas. Nemo tamen palàm loquebatur de illo, propter metum Iudæorum. Iam autem die festo^a mediante, ascendit IESVS in templum, &^b docebat. Et mirabantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic literas scit, cum non didicerit? Respondit eis IESVS, & dixit: Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere, cognoscet de doctrina, vtrum ex Deo sit, an ego à meipso loquar. Qui à semetipso loquitur, gloriam propriam quærit: qui autem quærit gloriam eius, qui misit eum, hic verax est, & iniustitia in illo non est. Nonne^c Moyses dedit vobis legem; & nemo ex vobis facit legem? Quid me quæritis interficere? Respondit^d turba, & dixit: Dæmonium habes: quis te quærit interficere?
^b Respondit IESVS, & dixit eis: Vnum opus feci, & omnes miramini. Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem: (non quia ex Moysse est, sed ex patribus) & in Sabbato circumciditis hominem. Si circumcisionem accipit homo in Sabbato ut non solvatur lex Moyfi, mihi indignamini, quia totum hominem sanum feci in Sabbato? Nolite iudicare secundum faciem; sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex Ierosolymis: Nonne hic est, quem quærit interficere? Ecce palàm loquitur, & nihil ei dicunt. Numquid verè cognouerunt Principes, quia hic est Christus? Sed hunc scimus vnde sit: Christus autem cum venerit, nemo scit vnde sit. Clamabat ergo IESVS in templo docens, & dicens: Et me scitis, & vnde sim scitis: & à me ipso non veni, sed est verus, qui misit me, quem vos nescitis. Ego scio eum: quia ab ipso sum, & ipse me misit. Quærebant ergo eum apprehendere: & nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora eius.

ADNOTATIO.

A. Templum, ad quod festo Scenopægia medio venit IESVS & docuit, simul acer-ritam habuit cum Iudæis disceptationem. Ascendentibus enim eius cognatis ad festum; dixit se non ascensurum: & id quidem non mysticè solum dixit, sed re ipsa fecit; nam ad dimidiatum dimittat festum ascendit in templum. Antea ascenderat quidem ad festum, non tamen manifestè, sed quasi in occulto, vel omnino nondum, ut est Græcè, dixit se ascensurum. In eo itinere, quod habuit per mediam Galilæam & Samariam, decem leprosos sanauit, & hospitio prohibitus est in quadam Samaria ciuitate.

B. Docet Christus in templo quarto die festi

Tabernaculorū, quum tribus primis diebus fuisset de ipso plurimum murmur in templo iactatum; alijs dicentibus, bonus est; alijs contra, non est, sed turbas seducit: omnes tamen susurrabant; nullus palàm de eo loquebatur, ex ijs presertim qui illum probabant; timebant enim Pharisæos, hostes Christi professos ac capitales. Mirantibus autem Pharisæis vnde literas sciret, cum à nullo didicisset, intēdit IESVS digitum in calum, demonstrans doctrinā suam Patris esse doctrinam, se Sapientiam esse à Patre genitam, non à se; & quæ doceret, non à se docere, sed à Patre, à quo accepisset quæ haberet omnia. Sum enim, inquit, Principium quidem, sed ex Principio, Verbum à dicente

dicente & generante me Patre. Do igitur gloriam Deo mea hac professione; nō quero meam. Hac verò cognoscet, si quis voluerit Patris exequi voluntatem; si quis sua voluntate respondeat, consentiat, & cooperetur diuinæ prouenienti voluntati & gratiæ, quæ semper nos prouenit. Illuminatio præterea cordis ipsi proueniet, sensus etiam spiritualis, & gratiæ diuinæ gustus & præclara indicia.

C. Moyses innuitur cum duabus tabulis dans Israël legem, quam nullus Iudeorum seruabat, quod Christus illis exprobrat & obijcit: præsertim cum uellent ipsum interficere.

D. Inflamantur iracundia Iudæi ad hæc Christi uerba, & ingerunt atrox conuicium: Dæmoniū, inquit, habes: nullus hic te uult interficere. Nihil est malitiosæ menti, & per hypocrisim simulatæ intolerabilius, quam si uideat suas cogitationes uerè & clarè traduci. Nōnne uos estis illi Iudæi, qui apud Ieremiam dicitis: Mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra uiuentium; & nomen eius non memoretur amplius & quæ apud Sapientem dicitis: Venite, circumueniamus iustum, contumelia & tormento interrogemus, morte turpissima condemnemus eum. Sed cur tã-

dem? Contrarius enim est operibus nostris: improperat nobis mandata legis, diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. promittit se scientiam Dei habere, & Filium Dei se nominat (quod etiam, dum diceret Christus, Doctrina mea non est mea, intelligere potuerunt Iudæi) Factus est in translationem cogitationum nostrarum. Quid potuit dici apertius? Nōnne digito Ieremias & Sapiens uos denotant, qui hodie cum Christo disceptatis?

B. Hac cum ita sint, respondet tamen illis IESVS benignè & sapienter: Vnum opus operatus sum, & omnes miramini, &c.

E. Piscina, & sanatus ibi paralyticus representatur. nam illinc occasionem acceperant Iudæi calumniæ, ut odium suum & inuidiam explerent, quod Christus in Sabbato illum hominem sanasset.

F. Illud tamen festiuè pictor adiunxit, capitibus Iudeorū insistentes demonculos cum uinculis, ut significetur quid in eorum animis operarentur Diaboli, ut scilicet Christum uinctum ducerent atque interficerent: quod tamen noluit Christus fieri tunc. Nondum enim illius hora mortis aduenerat.

MEDITATIO.

EST quidem necessaria acquisita Theologia, quam discimus; sed ipsa non nostra sola industria vel præceptorum, sed è diuina gratia ac uirtute lucem recipere debet, & ad principia sua referri. Non dico solùm ad scientiæ illius principia, sed ad te; sancte IESVS, fontem luminis omnis & scientiæ. Hanc tamen relationem non assequimur, hanc non docent nos præceptores, ad hos tamen sensus spiritus & lucem in scientijs & studijs est contendendum, cum omni cordis simplicitate in Christo. Est porro alia doctrina quæ huic supereminet, & tota est diuina; mentis scilicet illustratio extraordinaria. hac solent à Deo ornari singulari pietate uiri & mulieres, etiam literarum expertes, qui mirabili modo sunt theodidacti. Huiusmodi doctrinā ex orationis & contemplationis perfectione prouenire è Dei benignitate solet; & operū perfectio-

ne. Conseruanda autem est, quod ad nos attinet, uicè in rebus omnibus, ad maiore Dei gloriam aspirando, nihil philautiæ admiscendo, nihil uanitatis, Christo semper nitendo, in profunda cordis simplicitate atque humilitate. Neque tamen propterea negligenda doctrinæ acquisitio est, quæ in scholis traditur orthodoxis, præsertim si ex Ecclesiastica missione & functione docendum sit, siue concionandum. At uerò si aliquas acceperis diuinas illustrationes, eas cum omni animi promptitudine ac simplicitate legitimæ Ecclesiæ, & eius principibus summittas oportet: Primo uerò loco Romanæ Ecclesiæ, & Summo Pontifici. Has doctrinæ rationes doce nos, Christe IESVS boñe, quod tuam uoluntatem agnoscamus, & ad perfectionem intento animo contendamus, atque in ministerijs nostris sumus efficaces in te. A M E N.

FERIA

FERIA QVARTA POST DOMINICAM QVARTAM QVADRAGESIMÆ. Sanatur cæcus natus.

IOAN. IX.

Anno xxxii.

In lix. imaginem Adnotatiuncula.

lix.

57.

- A. Templum, unde egressus fuerat IESVS & absconderat se, cum eum uolebant lapidare Iudæi.
B. Cæcus sedens & mendicans, non procul à templo.
C. Christum interrogant Apostoli: Quis peccauit? Respondet Christus, & docet eos.
D. Expuit Christus in terram, facit lutum.
E. Inungit oculos cæci, iubet lauari.
F. In natatorio Siloë, iuxta ruinam turris que oppressit xvij homines.
G. Lauit cæcus, redit uidens.
H. Vana disceptatio, primum inter uicinos: hic est; non

- est, sed similis ei, &c.
I. Dicitur ad Phariseos, interrogatur, sit schisma inter eos.
K. Vocantur parentes, qui uix audent dicere.
L. Existit rursus acrior inter Phariseos, & cum qui cæcus fuerat, contentio.
M. Pharisei demum hominem execrati è Synagoga eiciunt.
N. Inuenit itaque cum Christus ac recipit; seq. illi Deū Filium esse declarat.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. IX.

ET præteriens IESVS uidit hominem cæcum à natiuitate: & interrogauerunt eum discipuli eius: Rabbi, quis peccauit, hic, aut parentes eius, ut cæcus nasceretur? Respondit IESVS: Neque hic peccauit, neque parentes eius; sed ut manifestentur opera Dei in illo. Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est: Venit nox, quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Hæc cum dixisset, expuit in terram, & fecit lutum ex sputo, & liniuit lutum super oculos eius, & dixit ei: Vade, laua in natatoria Siloë (quod interpretatur Missus). Abijt ergo, & lauit, & uenit uidens. Itaque uicini, & qui uiderant eum prius quia mendicus erat, dicebāt: Nōne hic est, qui sedebat, & mendicabat? Alij dicebant: Quia hic est. Alij autem: Nequaquam, sed similis est ei. Ille uerò dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit: Ille homo, qui dicitur IESVS, lutū fecit; & unxit oculos meos, & dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloë, & laua. Et abijt, & laui, & uideo. Et dixerunt ei: Vbi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad Phariseos, qui cæcus fuerat. Erat autem Sabbathum, quando lutum fecit IESVS, & aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisei, quomodo uidisset. Ille autem dixit eis: Lutum mihi posuit super oculos, & laui, & uideo. Dicebant ergo ex Phariseis quidam: Non est hic homo à Deo, qui Sabbathum non custodit. Alij autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? & scis-

Q

IOAN.

IOAN. IX.

ma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo, qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: Quia Propheta est. Non crediderunt ergo Iudæi de illo, quia cæcus fuisset, & vidisset; donec uocauerunt^k parentes eius, qui viderat: & interrogauerunt eos, dicentes: Hic est filius vester, quem vos dicitis, quia cæcus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius, & dixerunt: Scimus quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est: quomodo autem nunc videat, nescimus; aut quis eius aperuit oculos, nos nescimus: ipsum interrogate; ætatem habet, ipse de se loquatur. Hæc dixerunt parentes eius, quoniam timebant Iudæos. Iam enim conspirauerant Iudæi, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: Quia ætatem habet, ipsum interrogate.¹ Vocauerunt ergo rursus hominem, qui fuerat cæcus, & dixerunt ei: Da gloriam Deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo eis ille: Si peccator est, nescio: vnum scio, quia cæcus cum essem, modò video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis iam, & audistis: quid iterum vultis audire? Numquid & vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei, & dixerunt: Tu discipulus illius sis; nos autem Moyfi discipuli sumus. Nos scimus quia Moyfi locutus est Deus: hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo, & dixit eis: In hoc enim mirabile est, quia vos nescitis unde sit, & aperuit meos oculos: scimus autem quia peccatores Deus non audit; sed si quis Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit. A sæculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati. Nisi esset hic à Deo, non poterat facere quicquam. Responderunt, & dixerunt ei: In peccatis natus es torus, & tu doces nos? Et^m eiecerunt eum foras. Audiuit IESVS quia eiecerunt eum foras: & cumⁿ inuenisset eum, dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille, & dixit: Quis est, Domine, ut credam in eum? Et dixit ei IESVS: Et vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et prociens adorauit eum. Et dixit ei IESVS: In Iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Et audierunt quidam ex Phariseis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei: Numquid & nos cæci sumus? Dixit eis IESVS: Si cæci essetis, non haberetis peccatum. nunc verò dicitis: Quia videmus. Peccatum vestrum manet.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Templum: inde enim exierat ut se absconderet IESVS, ubi arreptis lapidibus illum voluerant Iudæi lapidare, propterea quòd dixisset, Antequam Abraham fieret, ego sum. Illinc igitur prateriens, vidit hominem à natiuitate cæcum.

B. Cæcus sedens & mendicans, non longè à templo.

C. Christum interrogant Apostoli, videntes cæcum, & audientes à natiuitate cæcum esse; nū illa prouenisset cæcitas ex eius peccato, an ne ex parentum. intelligebat enim affligi propter peccata sua homines, filios etiam propter parentū. Vtrumque negat Christus: Sed ad gloriam, inquit, Dei per me illustrandam. Quæ responsione & Apostolorum curiositatem perstringit IESVS, & docet causam ad quam omnia quæ videmus à Deo fieri, referre debeamus, ad eius videlicet gloriam; nec facile de causis alijs esse iudicandum. Attollit simul illorum mentem ad miraculi, & gloriæ Dei expectationem. Me inquit, oportet operari opera eius qui misit me, dum dies est: venit enim nox, in qua nemo potest operari. quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Similiter atque me nunc videbitis, oportet me donec dies gratiæ est operari; donec scilicet Ecclesia militans perseuerat: succedet enim nox, in Iudicio vniuersali, & sæculorum consummatione (non filijs lucis, sed tenebrarum) ubi nullus poterit opera gratiæ operari. Tunc enim ego misericordiam conuertam in iudicium, & filij lucis premium laborum accipient, & erunt impiorum hominum iudices: impij manibus & pedibus ligati in tenebras exteriores conijcientur. Lux ego sum mundi huius, longè clarior, ac multò præstantior quàm Sol hic omnibus conspicuus: verum ut perpetuus non est hic mundus, sed finem est accepturus, & noua futura sunt omnia; ita mea hæc lux gratiæ, quæ diem Ecclesiæ facit, euadet in gloriæ lucem, & triumphantis Ecclesiæ perpetuum diem.

D. His verbis cum animos Apostolorum erexisset, expuit in terram, inclinat se, miscet lutum, vocat cæcum;

E. Vngit eius oculos luto, iubet ire lotum ad Natatoriam siue Piscinam Siloë: it, lauat, redit videns.

O beatum cæcum! ô felicem hominis cæcitatē, quem Christus suo spūto, & luto illuminauit atque sanauit! Sum ego cæcus Domine, illine ocu-

los cordis mei. Illuminantur quidem cæci huius oculi; significatur verò salutem recipere humanū genus vñctione luti, & lotionē. Pater enim, qui caput Christi est, spūit Verbum in terram, & fecit lutum, Verbum videlicet carnem: hoc luto inunxit hominem, & lauari iussit aqua baptismi, largitusq; est homini visum, & dedit salutē.

F. Natatoria vel Piscina Siloë, id est, Missi, eius quem item Silo vocauit Iacob: ante cuius aduentum non erat auferendum sceptrum de Iuda. Nō est hæc Probatia, non Fons Siloë, nō Piscina superior, sed inferior piscina, quæ à superiori fonte & piscina aquam recipiebat. Iuxta hanc fuit turris, quæ sua ruina oppressit decem & octo illos homines.

G. Redijt cæcus videns ad suos: atque hic oritur illa celebris disputatio.

H. Primum inter vicinos: Num hic ille cæcus? non est, similis illi est. Imo ego sum: exponit deinde, quo pacto viderit.

I. Ducitur ad Phariseos; rogant quomodo viderit: idem respondet. Fit inter ipsos schisma; alijs factum vituperantibus, quò Sabbatum violaretur; alijs defendentibus. Fieri, inquit, nequit, ut homo peccator huiusmodi signa edat. dein non creditur cæco.

K. Vocantur parentes, de filio respondent omnia; non audent tamen confiteri à quo, vel quomodo sit sanatus; timētis ne è Synagoga eijcerentur, & templo, & sacris priuarentur: illa erat Iudæorum excommunicatio.

L. Rursus existit acrior cum cæco disceptatio, contendentibus Phariseis inuidiam Christo constare ex illo facto, constanter cæco causam agente pro Christo. Vnde tibi, ô cæce, hoc ingenij lumen? unde hæc facultas dicendi? Vixerat videlicet te IESVS, & lucem interius tibi inseruerat. Sed cur dicis Deum peccatores non exaudire? Quod contra sit: nam publicanum exaudituit Deus, & passim alios. Nō (inquit) est necessum qui lucem accipit fidei, eū è vestigio omnia nosse fidei mysteria: vel planè peccatores non exaudit Deus, si è peccato, vel ad peccatū eorū oratio dirigatur.

M. Tandem conuicti à cæco & confusi, illum eijciunt, sacris illum interdicit, & ingressu Templi vel Synagoga. Alia omitto persequi, quæ nō sunt harum Annotationum: sed tamē sit defensor & patronus Christi cæcus, causam agit cæcitas pro immenso diuinitatis lumine, opprimit ora Pharisaorum, accipit premium à Christo maxi-

mum: illi enim profitetur IESVS, se esse Filium Dei, quod vix Apostoli intelligebant.

H. Christus inuenit cæcum pro sua prudentia.

MEDITATIO.

EN, Domine IESV, ego cæcus sum, & quidem à natiuitate. Natus sum cæcus per peccatum; ablato autem per baptismum peccato, reliquisti tu quidem in me de tua prudentia in exercitium virtutis cæcitatem, id est, ignorantiam, tum malam voluntatis propensionem, concupiscentiam, atque infirmitatē, per quæ illa fouetur ignorantia & cæcitas. Porro cæcitatem illam, & reliqua mala plurimīs peccatis auxi prolixè. Animaduerto meam cæcitatem, nihil video verioris lucis, nihil purioris veritatis. Intelligo quidem ex vniuersis creaturis tuis lumen tuum extare diuinum, & te indicare: & tamen ego illud non video. Est maior lux in virtutibus, & in præstantio-

ribus amplior, splendidior & efficacior in Sacramentis, in Ecclesia, eximia in sanctis, excellens in Virgine gloriosa, infinita in te, Christe IESV, in Deo trino & vno. Et quis hæc secreta nouit? Quis dignè cōtemplatur? Spue sancte Pater in terrā cordis mei & poteris. *Psal. 100.* Verbum tuum, quod ros est natiuitatis Filij tui, gustū imprime tuæ veræ contemplationis; & fiet vt videam mirabilia tua, illa prædicem, & te laudem in sæcula: pro te item contra aduersarios tuos veritatem tuam propugnem: Oro, Domine, vt de tua misericordia mihi sublimem illam veritatem tuam, & lucem quæ tu es, communices, vt voles, vbi voles, benigne & magne IESV. Amen.

FERIA QUINTA
POST DOMINICAM QVARTAM
QVADRAGESIMÆ.

Ad Naim suscitatur filius viduæ.

LVC. VII.

Anno XXXI.

In lx. imaginem Adnotatiuncula.

*lx.
28.*

A. Capharnaum, vbi fuerat seruus Centurionis sanatus: inde venit IESVS Naim.	D. Videt eam IESVS, consolatur: Noli flere. tangit loculum, stant portitores, adolescentem à mortuis excitat.
B. Naim ciuitas in tribu Issachar.	E. Fit celebre hoc miraculum. vnde Ioannes accipit occasionem mittendi discipulos ad IESVM.
C. Pompa funeris, turba flet, & mater miserabiliter se affligit.	

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. VII.

ET factū est a deinceps, ibat IESVS in ciuitatē, quæ vocatur b Naim: & ibāt cum eo discipuli eius, & turba copiosa. Cū autem appropinquaret portæ ciuitatis; ecce defunctus c efferebatur filius vnicus matris suæ: & hæc vidua erat: & turba ciuitatis multa cum illa. d Quam cū vidisset Dominus, misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, & tetigit loculū. (Hi autem, qui portabant, steterunt.) Et ait: Adolefcens, tibi dico, surge. Et resedit, qui erat mortuus, & cœpit loqui. & dedit illum matri suæ. Accepit autē omnes timor: & magnificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus visitauit plebem suam. Et exijt hic e sermo in vniuersam Iudæam de eo, & in omnem circa regionem.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Capharnaum, vbi fuerat seruus Centurionis sanatus: inde enim discedens IESVS venit in ciuitatem Naim.

Hier. de
Io. Broc.
Ziegler.

B. Naim oppidum, siue ciuitas: ita enim ferè oppida appellant Euangelistæ, quæ erant in tribu Issachar, ad secundum milliare montis Thabor, ad Austrum iuxta Endor, in ea planitie quæ inter Thabor & Hermonium (id est, minorē Hermon) media est, ad radicem tamen Hermonij.

C. Pompa funeris. Portatur à quatuor hominibus defunctus adolescens; vidua mater funus sequitur, miserabiliter se affligens & eiulans deplorat vnici filij mortem; sequitur turba ciuitatis multa. Christus vero eodem temporis momento veniebat Naim cum discipulis, & copiosa itē turba. Mirificè conueniūt omnia. In Naim (id est, iucunditatem & pulchritudinem caelestē) proficisciebatur IESVS, quoad inter homines vixit, cum ijs qui eius fidem & doctrinam reciperent. Quid alij homines? mortui sepeliebant mortuos suos; regnabat enim mors. Ecclesia deplorat hominū calamitatem: illis occurrit Christus, vitam & salutem illis affert; modò stant ea quæ mortem peccati fouent, modò audiunt, & obediant Deo viuenti qui peccato sunt mortui.

D. Vidit Christus feretrum mortui, vidit pompam funeris, vidit multitudinem; sed ad solam matrem spectasse dicitur, materni doloris misericordia commouetur: Christus enim IESVS Ecclesia semper miseretur, Christus illam semper exaudit. Solatur benignè, vt viduam desolatam: Noli flere. Sedat viduæ dolorē interiorius, spem erigit simul accedit & tangit loculum, stāt

qui mortuum portabant, compellat illum Christus: Adolefcens, tibi dico, surge. Audit anima adolescentis ex limbo, audiunt Patres, magnificācant Deum, confirmant spem: obedit anima adolescentis, effertur ab Angelo suo ad corpus, vnit illū corpori Christus: residet adolescens viuus in feretro, incipit loqui, dat Deo & Christo gloriam, exhibet illū Christus matri suæ: corripit omnes timor, reuerentur Christum, eius operā magnificācant, Deum laudant.

Quam sepe similiter nobiscum agit Christus, è celo audiens Ecclesiæ & Sāctorum orationes! Accedit, tangit nos suis visitationibus, sua diuina manu & disciplina. Steterunt illi portiores, nos ad Infernum properamus: audit adolescens mortuus, nos obsurdescimus ad vocem Christi. quid tādē expectare possumus, nisi vt progrediatur funus nostræ mortis, & sepeliāmur in Inferno? Auertat tam atrox malum Deus. Sed tamen non auertat, nisi nos ex eruditione huius vel aliorum miraculorum, & doctrinæ Christi ad meliorem vitam frugem conuertamur. Et illud vide: Tangit lignum IESVS, quia per lignum salus & vita mundo affertur.

Hæc verò filij viduæ suscitatio facta est celeberrima: nam exijt eius fama per Iudæam vniuersam, hoc est, per tribus Iudæ, Benjamin, Ephraim, dimidiam Manassè; & non dubium quin per utramque Galilæam, & Peræam, id est, regionem trans Iordanem.

E. Hinc cōmoti & excitati Ioannis discipuli, venerunt ad Ioannē Macheruntā, in carcerē, & narrauerunt de gestis Christi, de hoc præsertim.

MEDITATIO.

QVI est in peccato mortali, mortuus est; nec apparet adhuc illa mors animæ: & tamen portatur quasi mortuus, vt in Infernū conijciatur, sepulchrum animarum & corporum perpetuū & horrendum. Portatur verò à quatuor baiulis, Intellectu, Voluntate, Sensualite, & his quidem deprauatis & perditis; quartus portitor sunt Actiones peruersæ. In Ecclesia est hic; si quidem Christianus sit, saltem baptismali caractere. Ecclesia est eius mater, à qua deploratur eius interitus; lugetur à pijs omnibus, qui illū prosequuntur charitate, oratione, lachrymis, nec possunt iuuare vel reuocare; non desunt tamē sequi & miserari. Est in Ecclesia Christus sua diuinitate, sunt

Angeli, sunt Sancti cum Christo: aliquando etiam ille in humanitate adest, non solum in Eucharistia; Sancti & Angeli multi sunt presentes re ipsa. Reuocat Christus cum Sanctis eū qui est Inferno obnoxius, ad Naim, id est, patriam caelestem. videt enim eius matrem Ecclesiam, huius miseretur, accedit, preuenit, tangit loculum (id est, cor, & vlcus peccati.) stant portitores, reficiuntur potentie, vocat mortuum, vim spiritus inferit; hinc fit vt surgat, illū dat Ecclesiæ gubernandum. Similiter enim egit Christus dū in terris versabatur. ibat, deducebat in Naim suos: contra mundus sepeliebat mortuos suos; sed obliuīa ibat Christus, & à morte liberabat. Porro qui in

imperfectiōibus assidue versatur, quid aliud quam paulatim moritur, & quasi ad sepulchrum mortalis peccati tendit, nisi orationibus Sanctorum iuuetur, & gratia Christi occurrentis, accedentis, tangentis, vocantis.

Occurre nobis, Dñe sancte IESU, cū tuis Sanctis & Angelis, iube sistere gradum no-

stros portitores, tange loculum; hoc est, cruciatuā da efficaciam in nos, & fac ut nobis vertatur locus in vitam, vi tuā crucis, quo ad mortem & sepulchrum portabamur: voca nos à via mortis, & da matri; surgemus latī, matri nostrā Ecclesiā obediemus studiosē te iuuante. Amen.

FERIA SEXTA

POST DOMINICAM QUARTAM
QUADRAGESIMÆ.

Mittuntur nuncij à fororibus de graui morbo Lazari.

IOAN. XI.

Anno XXIII.

In lxi. imaginem Adnotatiuncula.

lxi.

76.

- A. Bethania, Castellum Mariae & Marthae.
B. Lazarus grauer egrotans decumbit, inferuiunt ei sorores.
C. Mittunt nuncios ad IESUM Bethabaram.

- D. Bethabara, oppidum trans Iordanem in tribu Ruben.
E. Deueniunt ad IESUM nuncij, & tamen heret Bethabara, donec veniat ad quatuordecimum.

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. XI.

ERAT autem quidam languens Lazarus à Bethania, de castello Mariæ, & Marthæ sororis eius. (Maria autem erat, quæ unxit Dominum unguento, & extersit pedes eius capillis suis; cuius frater Lazarus infirmabatur.)^c Miserunt ergo sorores eius ad eum, dicentes: Domine, ecce quem amas, infirmatur.^c Audiens autem IESUS, dixit eis: Infirmitas hæc non est ad mortem; sed pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei per eam. Diligebat autem IESUS Martham, & sororem eius Mariam, & Lazarum. Ut ergo^c audiuit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. deinde post hæc dixit discipulis suis: Eamus in Iudæam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc? Respondit IESUS: Nonne duodecim sunt horæ diei? Si quis ambulauerit in die, non offendit; quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulauerit in nocte, offendit; quia lux non est in eo. Hæc ait: & post hæc dicit eis: Lazarus amicus noster dormit; sed vado, ut à somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit, saluus erit. Dixerat autem IESUS de morte eius: illi autem putauerunt, quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo IESUS dixit eis manifestè: Lazarus^c mortuus est: & gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi. sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: Eamus & nos, ut moriamur cum eo.

ADNO-

ADNOTATIO.

Tribus imaginibus fuit operapretium huius Evangelij historiam complecti, propter eius amplitudinem, & actionum varietatem.

A. Bethania, Castellum Mariae & Marthae sororum: nam harum dicitur Bethania, Lazarus tantum è Bethania. Erat autem Maria ea mulier, quæ unxit pedes IESU, & capillus deterferat, non solum quæ erat unctura: quare illa est eadem Luca, quæ fuerat peccatrix, postea verò sancta. Sita erat Bethania ad latus Oliueti montis Orientale, ad radicem montis ad Austrum vergens, secundo ferè milliario ab Ierosolymis, quindecim videlicet stadys.

B. Lazarus frater Mariae & Marthae, è morbo magis in dies debilitatus & languens decumbit; inferuiunt ei sorores, morere actiment, tota domus est sollicita. Consilium igitur sumunt, ut IESUM euocent celeriter: sciebant illum esse in Peræa Bethabara; nam eò descendens ab Ierosolymis, per Bethaniam iter habuerat.

C. Mittunt legatos suos, idoneos homines. cōtemplare quanta solitudine ac cura rem commendent nuncijs. crescit in singula momenta morbus; in summo est periculo, nulla spes nisi in IESU: & tamè nihil aliud, quàm significetis, Quæ amat, eum infirmari: non enim poterit amor quo hunc prosequitur pati, ut hic periclitetur vel egrotet.

D. Bethabara oppidum trans Iordanem, ubi fuerat Ioannes baptizans. eò enim secesserat IESUS, postquam se eripuerat è manibus Iudæorum, qui in festo Scenopægiæ & Encæniorum voluerant illum lapidare.

E. Ad IESUM veniunt legati à Maria & Marthae, referunt verba concepta sororum: Domine, ecce quem amas, infirmatur. Quinque verbis orant, ut publicanus: efficax nimirum significatur esse oratio, per quinque Christi vulnera. Non est ad mortem, inquit IESUS, hæc infirmitas Lazari, non est. non enim moritur iustus, sed commutat vitam mortalem hanc & miseram cum immortalī illa & beata. Non est ad mortem diuturnam, ut aliorum, sed ad celerem resurrectionem. Non est ad eius mortem, sed ad excellentem Dei gloriam, ad meam videlicet mortem & resurrectionem.

Hinc enim accepta occasione me crucifigent Iudæi, unde ego gloriosè resurgam.

Diligebat autem IESUS Martham, & sororem eius Mariam, & Lazarum. Etiam si amor sororum & Lazari suadebat ut illum sanaret, obedientia tamen Patris, & amor crucis persuadebat ut illum mori sineret; unde rursus maiorem amorem demonstraret illum è morte suscitans. Domine, si obsecro inter eos quos amas; verum ne permittas me in peccati mortem labi, ut soles nonnumquam quos amas. Nam propterea Lazarum virum sanctum vitæ huic reddidisti, primum ut ne nos excederemus è vitæ spiritus: quod si in mortem incidereamus, ne desperareamus tamen vitam.

Heret Bethabara IESUS, donec videt mortuum Lazarum. Tunc (id est, post duos dies) dicit discipulis suis: Eamus in Iudæam, id est Bethaniam, quæ in Iudæa, in tribu tamen Beniamin: quò die sexto peruenit quàm nuncij venerant. Voluit enim expectare primum ut moreretur, deinde ut quatuor dies haberet in monumento, quod ad miraculi spectabat celebritatem. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc? Trepidant: timebant enim, non solum Christo, sed sibi: quod Thomas statim explicabit. Modo, inquiunt, absuit parum quin te in festo Scenopægiæ lapidarent atque interficerent Iudæi, & tam cito illuc redis? Depelle à nobis, bone IESU, similes timores, ut tecum fortiter pro veritate mortem velimus oppetere.

Hic considera, ut portetur anima Lazari ab Angelis in sinum Abrahamæ, ut à Patribus recipiatur, quanta narret de Christo, quanta omnium si exultatio. Respondet IESUS: Nonne duodecim horæ, &c. Habuerunt Hebræi passim horologia horarum inæqualium: itaque perpetuò horarum duodecim diem artificialem, tum noctem. Huiusmodi erat horologium Achaz apud Esaiam. Hortatur Apostolos suavissimè, ut ipsum permittant diem suæ vitæ temporalis obire integrum, nondum esse ad duodecimam horam deuentum. Hortatur cum ipso in ea luce ut ipsi ambulent confidenter, caueant verò à nocte, ubi lux eius vitæ mortalis extinguetur, caueant ne ibi offendant. Aperi nobis semper

hunc diem, Domine, tuæ lucis, ut numquam in tenebris ambulemus, neue offendamus. Hæc autem ait: & post hæc dixit eis: Lazarus amicus noster dormit. non erat enim eius infirmitas ad mortem, ut dixit etiam aliàs: Non est mortua puella, sed dormit. Et dormiunt quidem feliciter Sancti mortui, qui corporis quidem vitam non habent, sed habent animæ longè clariorem; illam etiam corporis recuperaturi, si paululum expectent, donec numerus Sanctorum compleatur. Tunc dixit IESVS manifestè; Lazarus mortuus est. mysterio quidem mortuus non erat, sed dormiebat: aufer mysterium, dicitur aperte, re vera separata erat anima eius

à corpore; itaque mortuus erat. Loquere nobis, bone IESV, manifestè, neque enim aliter intelligimus: vel aperi nobis spiritus intelligentiam, ut quæ mysticè nobis loqueris, intelligamus. Sed gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi: gaudeo quòd ibi non fuerim. sic enim maius argumentum habebitis ad fidem vestram confirmandam, quàm si adfuisssem. Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos: Eamus & nos, & moriamur cum eo. Consequenter Thomas, iuxta ea quæ dixerant alij, trepida quadam confidentia respondet, & quasi proiecta.

EADEM FERIA VI.

POST DOMINICAM QVARTAM

QVADRAGESIMÆ.

Venit IESVS Bethaniam.

EODEM CAP.

Anno XXXIII.

In lxiij. imaginem Adnotatiuncula.

lxiij.

77.

- A. Venit IESVS à Bethabara Bethaniam.
 B. Nunciant Martha nuncij venisse IESVM.
 C. Occurrit Martha IESV vbi substiterat, iuxta sepulchrum Lazari, nec procidit ad pedes sedula & actiuosa virgo: fratrem vix credit ad vitam posse reuocari.

- D. Abit, vocat Mariam ad IESVM.
 E. Procidit hæc ad pedes IESV, plorat: collachrymantur Iudæi.
 F. Infremuit IESVS, turbat se, lachrymatur; querit vbi eum posuerint.
 G. Sepulchrum Lazari.

SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. XI.

Venit^a itaque IESVS; & inuenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. (Erat autem Bethania iuxta Ierolimam quasi stadijs quindecim.) Multi autem ex Iudæis venerant ad Martham & Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut^b audiuit quia IESVS venit, occurrit illi: Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad IESVM: Domine, si fuisses hîc, frater meus non fuisset mortuus: sed & nunc scio, quia quæcumque poposceris à Deo, dabit tibi Deus. Dicit illi IESVS: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Dixit ei IESVS: Ego sum resurrectio, & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: Vtique Domine, ego credidi, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti. Et cum hæc dixisset, abiit, & d^d vocauit Mariam sororem suam silentio, dicens: Magister adest, & vocat te. Illa ut audiuit, surgit citò, & venit ad eum: nondum enim venerat IESVS in castellum, sed erat adhuc in illo loco, vbi occurrerat ei Martha. Iudæi ergo, qui erant cum ea in domo, & consolabantur eam, cum vidissent Mariam quia citò surrexit & exiit, secuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum, ut ploret ibi. Maria ergo, cum^e venisset vbi erat IESVS, videns eum, cecidit ad pedes eius, & dicit ei: Domine, si fuisses hîc, non esset mortuus frater meus. IESVS ergo, ut vidit eam plorantem, & Iudæos, qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & dixit: Vbi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni, & vide. Et f^f lachrymatus est IESVS. Dixerunt ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere ut hic non moreretur? IESVS ergo rursus fremens in semetipso, venit ad^g monumentum. Erat autem spelunca, & lapis superpositus erat ei.

SECUNDA

ADNO-

ADNOTATIO.

A. **V**enit IESVS à Iordane & Bethabara Bethaniam: verum præmiserat nuncios sororum, & nouerat egressuram Martham, dein Mariam; propterea non rectè voluit in oppidum ad ipsas venire, sed in agro esse, ubi non longè erat Lazari sepulchrum.

B. Veniunt domum nuncij ad Martham, quæ æconomiam administrabat, nec sedebat lugens cum sorore. Sola hæc, auditis nuncijs, properauit ad IESVM. expleri enim animum suum voluit primum, nec turbari otium sororis & lætitiæ; verita item ut intelligerent Iudæi adesse IESVM. Venerant enim Iudæi Ierosolymis ad consolandum Mariæ & Marthæ dolorem, velut ipsarum amici; vel multi etiam ut Christi aduersarij, qui subdolè illas solarentur, gauderent tamen mortem illam contigisse, & videri, non potuisse IESVM facere ne moreretur Lazarus, quod postea non tacuerunt.

C. Martha igitur occurrit Christo in via, nec procidit statim ad pedes IESV, sed prodens ingenium vite actiue, IESVM aggreditur! Domine, si fuisses hic, frater meus nõ esset mortuus. Imperfectè adhuc credebat Martha, quasi nec absens sanare agrotum potuisset IESVS, nec mortuum suscitare. Respondet IESVS, quod planè erat factururus: Resurget frater tuus: sed actiuosa Martha non aperit cor, dolore vehementi, & fidei imperfectione occupatum. Scio, ait, quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Pulsat bonus IESVS vehementius: Ego sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet. & omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternũ: credis hoc? Hi fuerunt pulsus, quibus elicitur à Martha fidei actum Christus, perfectum quidem in vniuersum, sed cui efficacia deerat particularis. Vtique Dñe, ego credidi, inquit Martha, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti. Ita frequenter fit in nobis ut non sit efficax fides nostra: nam cum ea sit principiu & radix omnis iustificationis, nostra cooperatione destituitur frequenter, & aliorum actuum, vel fidei, vel aliarum virtutum, qui necessariò adhibendi sunt. Quod autem dicit Christus, Ego sum resurrectio, sensus spiritus designatur eius in quo habitat Deus. Ita dixit Pau-

1. Cor. 1. *lus*: Ut sit Deus omnia in omnibus. & IESVS factus est nobis sapientia, & iustitia, & sancti-

ficatio, & redemptio. item Christus omnia in omnibus adimpletur. rursum: Omnia in ipso constant. Omnia in omnibus Christus. Alioquin Christus est omnium horum efficiens causa, meritoria, finalis: formalis esse non potest propriè; est tamen utcuque per sua dona & sensus spirituales. Similiter sentiebat Beatus Franciscus in oratione, ubi in excessu mentis eructabat cor eius: Deus meus, & omnia.

D. Martha venit ad Mariam domum, silentio illi denunciat IESVM adesse; addit, & eam vocare, vel de suo, quòd ita putaret IESVM velle, vel quòd ita ex illo intellexisset.

E. Maria lugens cum venisset ad IESVM, in illum aspiciens, commota ex eius presentia acrius plorat, exclamat, proiecit se ad eius pedes. Dicit verò idem quod Martha. Perturbatur scilicet spiritus contemplatiui, ubi afflictione aliqua deijcitur de contemplationis actu. Sequenti Mariam fuerat Iudæi, simul beneuoli, & maleuoli. Plorat Maria, plorat Martha, plorat familia, plorant Bethanienses, plorant consolatorij Iudæi: si non omnes verè, saltem omnes officij gratia: complentur omnia lachrymis.

F. Sed quid Christus? Commouetur vehementer etiam illis lachrymis & lætù, infremi spiritu, turbat seipsum, ostendit se velle illum suscitare: Vbi, inquit, illum posuistis? Respondent stebilitur. Domine, veni & vide. Addit lachrymas IESVS, agnoscunt Iudæi amorè quo Lazarũ prosequeretur; & tamen alij obloquuntur: Non poterat, qui aperuit oculos cæci nati, facere ut hic non moreretur? Rursum infremi in semetipso. Neque verò repeti: us hic fremitus, illa lachryma ad presentem tantummodo lætũ ferebantur; sed horum fidei infirmitatem, illorum impietatem deplorabant; & futurae crucis & mortis dolorem exhorrescebant, cui suscitatio Lazari datura erat occasionem. Minatur item Diabolo ille fremitus, & peccato; quòd mortis, & miseriarum causa fuerit. Hoc semper fecit Christus quoad vixit. Quid enim fuit eius vita? Quid præcipuè mors? Nonne fremitus ingens & in Diabolum, Mortem, Mundum, Peccatũ, Infernum comminatio? Nec comminatio solùm, sed victoria.

G. Sepulchrum in agro. substiterat enim extra castellum IESVS ad iactum lapidis, unde non aberat longè sepulchrum.

POST DOMINICAM QUARTAM
QUADRAGESIMÆ.

Suscitat Lazarum IESVS.

IOAN. EODEM CAP.

Anno XXXII.

In lxij. imaginem Adnotatiuncula.

lxij.

78.

A. Dixerat Martha & alij IESV: Veni, & vide.	E. Soluunt Apostoli, abire sinunt.
B. Venit IESVS ad sepulchrum, iubet tolli lapidem.	F. Stupent omnes; multi ex Iudæis credunt in IESVM.
C. Tollunt Apostoli.	G. Venit IESVS & Lazarus cum suis domum: inde in Ephrem secedit.
D. Orat Christus sublati oculis in calum: deinde clamat voce magna: Lazare, veni foras.	H. Aliqui Iudæi veniunt ad Phariseos, & nunciant quæ fecerat IESVS.
E. Prodit Lazarus ligatus ut erat, quem IESVS iubet solui & abire.	

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

IOAN. XI.

AIT IESVS: ^a ^b Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror eius qui mortuus fuerat: Domine, ^c iam fœter; quatruiduanus enim est. Dicit ei IESVS: Nonne dixi tibi, quoniam si credideris, videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem. ^b IESVS autem eleuatis sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam, qui semper me audis; sed propter populum, qui circumstat, dixi: Ut credant, quia tu me misisti. Hæc cum dixisset, voce magna clamauit: Lazare, veni foras. Et statim ^d prodijt qui fuerat mortuus, ligatus pedes & manus infitis, & facies illius sudario erat ligata. Dixit eis IESVS: ^e Soluite eum, & finite abire. ^f Multi ergo ex Iudæis, qui venerant ad Mariam & Martham, & viderant quæ fecit IESVS, crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis ^h abierunt ad Phariseos, & dixerunt eis quæ fecit IESVS.

ADNOTATIO.

A. **D**ixerat igitur Martha IESV, dixerant alij: Domine, veni, & vide. Ducitur ad sepulchrum, sequuntur discipuli, dein Maria cum Iudæis, familia præterea cum Castellanis Bethaniensibus.

B. Postquam ad monumentum ventum est, iubet IESVS auferri lapidem ab ostio sepulchri. Intercedit Martha, metuens ne factor quadridui mortui Christum offenderet. Domine, inquit, iam factet; Quatriduanus enim est, nondum enim credebatur suscitandum. Martham castigat verbis IESVS, quibus tandem cor illius illuminatur.

August. C. Auferunt ab ostio speluncae lapidem Apostoli.

B. Stat IESVS iuxta sepulchri patens ostium, tollit oculos sursum in caelum ad Patrem, hæc fuit oratio, gratias præterea agit, non quasi tum primum ea de re exaudiretur. Pater, inquit, gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis; sed propter populum qui circumstat dixi, ut credant quia tu me misisti. *Ut in primo actu meriti omnia meritis est Christus, quod ad sufficientiam attinet & efficaciam, ita primus orationis eius actus pro omnibus est à Deo exauditus. Alio nomine semper Christus à Patre auditus est, quia semper fuit Verbum apud Patrem. Sed ut credat quia tu me misisti. Hoc ut crederent laborabat Christus, unde ipsum Deum esse simul crederent, quod & his, & alijs verbis prospicebatur, & diuinis testimonijs (id est, miraculis) confirmabat. Efficax verò est, ut nostrum meritum in Christo, ita nostra oratio: etenim communicauit nobis Christus non vim meriti sui solum, sed orationis etiam, & omnium actionum.*

Ad hæc clamat voce magna IESVS: Lazare, veni foras. Sed cur clamat? cur magna voce clamat? neutrum fuit necessum; ac ne vox quidem, sed clamat tamen, ut significet longè abesse in Limbo animam Lazari, unde illam euocabat voce magna, quasi ex imperio. Congruenter item vox magna dicitur, quæ est Verbi infiniti. Adde clamorem & esse, & dici magnum, ut eorum qui in peccato iacent mortui surditatem arguat, & surgendi difficultatem. Audit Lazarus, audiunt omnes Patres vocem Christi in sinu Abrahe, agnoscunt Filij Dei potentiam, exultat omnium spes: Non tardabit, ecce veniet, ecce liberabit nos. Gloria & laus Deo &

Christo eius, resonat Limbus. Anima verò Lazari in ictu oculi Angelorum ministerio redit ex Limbo, putredo abigitur è corpore, unit animam illi Christus.

D. Prodit ligatis manibus & pedibus, capite & facie Lazarus. cumulus hic est diuinorum miraculorum. Verum cur non etiam aliud addit miraculum, ut è clauso monumento Lazarum euocet, quod miraculum tam facile potuit, quam alia? Voluit nimirum Christus hoc dare mystice significationi, & doctrina de contritione, ut modo dicitur.

Clama, bone & sancte IESV, in corde meo, clama voce magna. longius enim absum ego, quam Lazarus fuit: singulari etiam tuo imperio opus est, ut susciter à peccatis meis. Sed quid dico? Scio te continenter clamare, sæpè etiam voce magna vim quandam cordi meo inferre; sed è sum ego nocentior, qui non audiam. Expugna, Domine, meam securitatem atque surditatem; etenim tu scis quo pacto id facile possis. Volo ego, & depono ut ita facias ut potes; oro ut velis.

E. Dissoluunt institas Apostoli (id est, fasciolas) quibus ad manus & pedes, ad collum etiam colligatus erat Lazarus, sindone obuolutus & sudario.

Representatur autem pœnitentia Sacramentum hæc Lazari suscitatione. nam qui peccato mortali est obnoxius, is & vitam animæ amisit, & animam sub duritia cordis sui habet conclusam atque sepultam: adueniente verò Dei virtute, & gratia excitante, remouetur hæc durities prædicatione Ecclesiæ & ministerio: nam & amotionem lapidis, & solutionem institarum dat discipulis Augustinus. Ita remouetur lapis à sepulchro; quo aperto, exhalat peccator sordes animæ & putredinem: hæc est peccatorum confessio. Adhibetur verò post contritionem & confessionem Sacramentalis absolutio, è verbo Dei profecta, quæ vim habet diuinam. Ibi clamor est Christi, & virtus infinita, quæ facit ut vitam morte peccati amissam recipiat anima; sed eam quidem impeditam, & quasi ligatam, nisi pœnæ vinculis absoluat. Quæ etiam si Sacramento quidem deletur cum culpa, non tamen tota semper ut in baptismo deletur: quare satisfactio accipienda est, tertia Sacramenti pars, quæ & residuum pœnæ temporalis depellat, & habitus prauos imminuat, tum agilitatem adferat ad

pias

pias actiones exercendas. Clamat verò solus Christus, ut significetur Christum esse in Sacramento iustificationis, & finalem, & efficientem causam, & meritoriam, ministerium autem huius clamoris & virtutis dedisse discipulis postea, ubi in eos insufflans, & quasi vim magna & diuinæ vocis communicans, dixit: Accipite Spiritum sanctum. quorum remisistis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt, & virtutem diuinam posuit in Sacramento. Quo ministerio utentes, qui hanc accipiunt in Ecclesia facultatem, magnitudine illius vocis utuntur, & diuinæ virtute, ubi absolunt peccatores.

F. Stupent omnes: multi ex Iudæis credunt

in Christum, alij accenduntur inuidia & malignitate; properant ad Phariseos, ut deferant quæ fecerat IESVS: Esse miraculum summum & patentissimum, non posse amplius dissimulari; viderent ne quid detrimenti res publica pateretur. Illud addere potes, procidisse ad pedes IESV Lazarum, gratias egisse; idem fecisse sorores, omnia fuisse plena gaudio & animorum exultatione, auctam in omnibus fidem.

G. Veniunt omnes domum; unde accepto cibo statim secessit Ephrem in desertum IESVS: sciebat enim esse in concilio Pontificum & Phariseorum decernendum, ut ipsum interficerent.

H. Redeunt Iudæi Hierosolymam, & narrant aliqui ex Phariseis quæ fecerat IESVS.

MEDITATIO.

VÆ nobis. Itane est Domine IESV: etiamne amicos tuos, & quidem prædestinatos ad vitam æternam, aliquando permittis in peccatum mortale labi? Id enim irrellego significare mortem Lazari amici tui. Doce me, benigne Domine, hoc mysterium.

Nonne animaduertis initio me hoc in Adam permisisse? Permissi præterea in alijs mea infinitæ prouidentia altitudine.

At verò, Domine, iustus nulla profus ratione, nec ad tempus pati potest, ut tuus sit inimicus. Scio; sed ipsius tamen culpa cadit, mea misericordia resurgit. Et quidem augeo in hoc miserationem meam. nam & cautiore sunt huiusmodi, & magis humiles, & maiorem metum diuinæ iustitiæ concipiunt, & excitantur magis ad meæ bonitatis amorem & laudem. Verum qui stat, videat ne cadat:

ignorat enim an sit erigendus, sed volui tamè nulli eripi spem remissionis, & Ecclesiam hoc miraculo docere Sacramentum pœnitentiæ. Ut autem peccata dimittant, ut orationibus Sanctorum, ut hinc Mariæ & Marthæ in fratris suscitatione præuenio enim mea gratia & auxilio illos qui in morte peccati sepulti iacent; eorum corda emollio, & impedimenta remoueo: ut sic & ad pœnitentiæ salutarem possint euadere, & vitam animæ amissam recipere. Huius verò gratiæ & clementiæ feci ministros in mea Ecclesia, per quos, & Sacramentum pœnitentiæ, deleo peccata, si quis post baptismum gratiam amiserit. Magna mysteria complectitur hæc Lazari suscitatio, magnam dat spem peccatoribus: sit nomen tuum, Christe IESV, benedictum in sæcula. Amen.

R

S A B B A

POST DOMINICAM QUARTAM

QUADRAGESIMÆ.

Docet IESVS in templo.

IOAN. VIII.

Anno XXXII.

In lxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

Lxiiij.

54.

- A. Liberata Adultera iterum docet IESVS.
 B. Gazophylacium ubi enim tunc docebat.
 C. Dicit se mundi esse lucem.

- D. Indignè id accipiunt multi, & cum eo altercantur.
 E. Respondet illis IESVS, docet, & arguit eos.
 F. Pater aternus, à quo se missum testatur IESVS.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. VIII.

Iterum^a ergo locutus est eis IESVS, dicens: Ego sum lux mundi: qui sequitur me, non ambulat in tenebris; sed habebit lumen vitæ. Dixerunt ergo ei Pharisæi: Tu de teipso testimonium perhibes; testimonium tuum non est verum. Respondit IESVS, & dixit eis: Et si ego testimonium perhibeo de meipso, verum est testimonium meum: quia scio vnde veni, & quò vado: vos autè nescitis vnde venio, aut quò vado. Vos secundum carnem iudicatis; ego non iudico quemquam. Et si iudico ego, iudicium meum verum est: quia solus nō sum; sed ego, & qui misit me, Pater. Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum, qui testimonium perhibeo de me ipso; & testimonium perhibet de me, qui misit me, Pater. Dicebant ergo ei: Vbi est Pater tuus? Respondit IESVS, Neque me scitis, neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan & Patrem meum sciretis. Hæc verba loquutus est IESVS in^b gazophylacio, docens in templo: & nemo apprehendit eum, quia necdum venerat hora eius.

ADNOTATIO.

A. **C**hristus, & mulier liberata ab accusatione Scribarum & Phariseorum; & hi perterrefacti diffugientes. nam cum doceret populum IESVS sedens, interpellauerant concionem Pharisæi malitiosa illa adultera accusatione. Illis igitur reiectis, ac dimissa muliere, redit ad docendum IESVS.

Beda in
cap. 12.
Marc.
Abulensis
in 12. c. l. 4.
Regum.

B. Gazophylacium; id est, locus in atrio Templi ad dexteram altaris holocaustorum, ubi erant arca, in quibus reponeretur sacer Templi thesaurus. Hic docebat Christus; vnde aliàs aspexerat conyicientes dona in gazophylacium.

C. Christus exponens turbis se lucem esse mundi. Sanè lux erat vera IESVS; & est τὸ φῶς τὸ ὄσπου, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Aperiamus oculos per fidem, & sacram vitæ Christi meditationem; ut lux hac diuina, placida, suavis, viuax, Christus IESVS mentem nostram illustret & corda. sequamur Christum, illum imitemur; sic & mentis tenebras dispellemus, & viuuum Dei lumen corde concipiemus.

At Pharisæorum malitiosi & peruersi oculi tantam lucem ferre non possunt; captiosum opponunt enthymema: Tu de te testimonium perhibes, quare verum non est testimonium tuum. Placidissimè respondet Christus: Nolite ita dicere, Pharisæi. nam etiamsi ego de me testimonium affero; tamen est verum meum testimonium. Itaque hoc primum respondeo, Rectè vos non colligere. quo responso deberet vobis abundè satisfactum esse, nec aliud quicquam esset addendum, cum meam auctoritatem & fidem tot signis & miraculis apud vos toties confirmauerim. Hæc scitis vos Pharisæi; verum propius accedo, & ago vobiscum apertius. Hæc est mea confidentia, ubi testimonium de me dico. scio

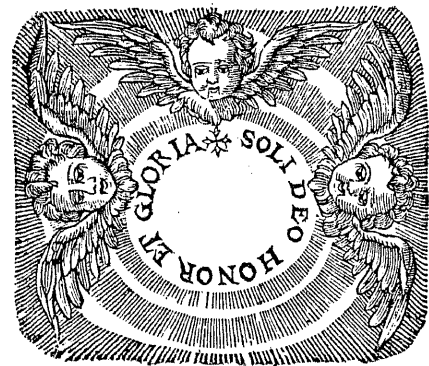
enim me à Patre Deo & genitum esse & missum, & rursus tendere ad Patrem; qui tamen in me semper est, & ego semper in eo. Hæc spiritu percipiuntur; vos iudicatis secundum carnem, nec ulterius proceditis: propterea nescitis nec vnde veni, nec quò vadam. Credite o Pharisæi, ne timeatis. hoc enim tempore, nec vos ego, nec quemquam alium iudico; tantum salutem mundo annuntio & afferro. Et tamen si vellem iudicare, verè id facerem, quia non solus iudicarem; sed Pater, qui in me est, mecum iudicaret: duæ enim sumus personæ, una diuinitas. Si duorum hominum testimonium ex lege verum est, cur non potius duarum personarum diuinitatis, Patris, & coaterni Filij? Hæc erant in verbis Christi, ut nunc. Non intelligebant tamen Pharisæi: neque ferocunt, ut aliàs; sed sedatè interrogant: Vbi igitur est Pater tuus? Similiter ferè dixit Philippus: Ostende nobis Patrem.

C. Respondet IESVS, illos trahere volens quò nolebant sequi: Non intelligitis ubi Pater meus sit, quia nec me cognoscitis, nec Patrem meum. Agnoscite me, credite verbis meis; ita August. fiet ut Patrem cognoscatis, nec ubi sit queratis: nam in me est, nusquam alibi magis. Quod verò Gloss. Latine exponitur, forsitan, non est dubitantis, sed dubitantes irridentis, & increpantis; ut dominus solet comminari seruo; Forsitan dominus tuus ero. Hæc loquutus est in gazophylacio, nec admodum in illum sunt commoti Pharisæi, neque comprehendere conati sunt, quod tamen facere cogitabant. neque enim hora aduenerat quæ id erat permissurus Pater in Filio, Christus in se.
 E. Appingitur Pater aternus, à quo se & missum esse, & testimonium habere testatur IESVS.

MEDITATIO.

Quis ex omnibus non confundatur, ubi suas tenebras funditus contempletur; præsertim qui audeat confiteri se in Christo vivere, & Christum sequi? At ubi lux Christi, qui lux est mundi, in quo tenebræ nullæ sunt? Ubi Christi lumen? At solabitur se quis, si nihil sibi conscius sit, & piè se credat esse in gratia Dei, & in luce versari. At verò hic mihi respondeat: Quid est quòd oculos habens nõ videat lucem vitificam, quæ præstò omnibus esse solet piè & religiosè Christum colentibus? Quid est quòd sæpè tam frigide oremus? tam negligenter in spiritualibus exercitijs versemur? Itaque nihil nobis lucet in corde: tenebræ sunt & obscuræ nostræ meditatio-

nes. Scis tu, benigne I E S V, harum miseriarum causas, illas, obsecro te, eximas; vt splendeat ampla illa lux tua, suavis, amœna, diuina in corde & potentijs nostris. Da vim, vt & te perfectiùs sequamur in dies, & ad omnem perfectionem noscum tua gratia extendamus: vnde fiat, vt lux illa non tantùm nos consoletur, lætificet, & ornet; sed vitam item nobis conciliet, & diuinas motiones & vires ad te laudandum, ad præcepta tua & consilia diuina adimplenda, ad finem vocationis nostræ feruidè prosequendum, & cum magno prouentu assequendum, ad gloriam nominis tui sempiternam. Amen.

DOMI-

DOMINICA PASSIONIS.

Acerrima confutatio Iudæorum, & eorum
contra I E S V M conatus.

IOAN. VIII.

Anno XXXII.

In lxx. imaginem Adnotatiuncula.

lxx.

56.

A. Idem locus gazophylacij.	C. Ipsi verò magis efferantur.
B. Dicit I E S V S turbis & Principibus Sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato? &c.	D. Apostoli mirantur, & obstupescunt.
C. Dæmones obsident turbam & Principes, vt eorum furor in contumelia iactanda noceat: Samaritanus es, Dæmonium habes.	E. Abraham contempletur in spiritu mysteria Christi.
B. Respondet I E S V S suauissimè.	C. Produnt tandem malitiam suam Iudæi, arripiunt lapides vt eum lapident.
	F. I E S V S, qui absconderat se, & exierat è templo.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. VIII.

Dicebat ^{ab} I E S V S turbis Iudæorum, & Principibus Sacerdotum: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. ^c Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Nõne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & Dæmonium habes? ^b Respondit I E S V S: Ego Dæmonium non habeo; sed honorifico patrem meum, & vos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meam: est qui quærat, & iudicet. Amen, amen dico vobis: si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum. Dixerunt ^c ergo ei Iudæi: Nunc cognouimus, quia Dæmonium habes. Abraham mortuus est, & Prophetæ: & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? Et prophetæ mortui sunt. Quem teipsum facis? Respondit I E S V S: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est pater meus, qui glorificat me, quem vos dicitis, quia Deus noster est, & non cognouistis eum: ego autem noui eum: & si dixerò, quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. sed scio eum, & sermonem eius seruo. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum: ^c vidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Dixit eis I E S V S: Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. ^c Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. I E S V S autem ^f abscondit se, & exiit de templo.

R 3

ADNO-

DOMINICA
ADNOTATIO.

A. **I**dem locus gazophylacij.
B. **I**ESVS, & Iudæorum primates, quos rursus vehementer arguit ac confutat Christus. Iam enim primum accusatores adultera repulerat: dein exprobrauerat alijs, quod secundum carnem iudicarent, quod ipsum nescirent, vel eius Patrem addiderat; Vos in peccato vestro moriemini, Quæritis me interficere, Vos ex patre Diabolo estis, & desideria illius perficere contenditis. Itaque erat concitatum eorum odium. Contra verò gloriam erat consequutus eximiam **I**ESVS ex adultera liberatione, dixerat: Ego sum lux mundi, Ego sum principium, qui loquor vobis. multi ex ijs qui audiebant Iudæis in eum crediderat, horum fidem confirmauerat verbis amplissimis. at verò Christi verba alij peruersè in suam contumeliam interpretantes: Semen, inquit, sumus Abraham, nemini vnquam feruimus. Hinc **I**ESVS sumpta occasione, partim benignè eos docet, partim seueris verbis castigat; tandem incredibili equitate, atque animi summissione se exhibet ab illis iudicandum. Quis ex vobis, inquit, me arguet de peccato? prodeat, accuset. addit suauitatem obsecrationis: Si veritatem vobis loquor, cur non creditis? O boni agite, credite: en vobis quemadmodum credere possitis; aperite Deo corda vestra ut ille vos doceat, ut ex illo, & per illum operemini; quod in vobis meo merito faciet Pater: ita fiet, ut verba mea audiatis. Subdit verò eorum cognoscens insipientiam & malitiam: Sed vos propterea non auditis, quia non ex Deo, sed ex Diabolo estis: hic vos monet, hunc sequimini, huic obeditis. Quid hinc acrius, quid illinc dulcius dici potuit?

C. Et tamen vincit malitia: Samaritanus es, non fallimur nostra opinione, & dæmonium habes. Sed cur hæc tandè Iudæi? An quia benignissime vos admonet & rogat **I**ESVS, & paternè vos adhortatur? At enim traducti cogitationes nostras, & insipientiam flagellat: propterea Samaritanus est; propterea Dæmonium habet.

B. Quid Christus ad tam atroces contumelias? Humanissime, se non negat Samaritanum, negat Diabolum habere. Nam re vera Samaritanus (id est, custos & seruator mortaliu) Christe **I**ESVS, & eras tu, & es semper; & te Samaritæ comparasti in parabola.

Pergit verò **I**ESVS diuinæ humilitatis suæ sensum exprimere: Vermis ego sum & abiectio hominum: nihil aliud in actionibus meis quam ho-

norifico Patrem meum, cur vos inhonoratis me? Hoc facite, & me cohonestatis. non enim quero ego gloriam meam, sed Patris mei: eadem enim gloria Patris & mea est, ut eadem diuinitas ab ipso tamen Patre vobis caueat, quem confitemini Deum vestrum. Ego, quamuis vobiscum nunc ago benignè atque humiliter, agam tamen aliquando seuerè, ubi gladium meum vibrauero, & thronum meum praparaueo ad iudicium. Pater est qui iudicat: Deus enim semper iudicat, & condemnat qui in eum peccant, nec respiciunt; homo Deus, ubi tempus acceperit. Rursus **I**ESVS illos suauiter ad sanitatem vocat, & docet. Audite Iudæi, credite verbis meis, illa seruaue, nam verissime ita est. Qui meum sermonem receperit per fidem, & opere expleuerit, is vitam consequetur aternam. Agnoscite excellentem dignitatem, quam vobis gratificatur Deus, ut sitis ad vitam sempiternam diuinitatis cooperatores.

Contemplare hoc loco Christi **I**ESVS spiritum humilitatis, zeli, veritatis, commiserationis, iustitiae, suauè virtutum melodiam, & simul acré.

C. Obfirmant tamen suam obstinationem & cecitatem Iudæi. Vel ex his verbis suis negari non potest te à Dæmonio agi. Mortuus est Abraham, & Propheta; qui dubium non est quin Deū sermonem seruauerint; & tu dicere audes: Si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in aeternum? Consequens erat ut dicerent: Num tu Deo æqualis es, qui & immortalis est, & donat homines immortalitate? Hoc horrèt dicere, ne illi honorem aliqui habere videantur. Deslectunt ad Abraham, omnia ad carnalem intelligentiam referentes, quæ est perpetua Iudæorū cecitas. Tu igitur non morieris? ergo maior es Abraham, qui mortuus est: maior eris reliquis Prophetis: Quæ facis te ipsum? Nō facio me Deum respondet **I**ESVS; sed Pater me generat semper. Pater, & ego, & Spiritus fecimus me hominem: ego facio me Peccatum (id est, πῆρὶ ἀμαρτίας) hostiam videlicet me offero pro peccato mortalium. Sed audite quam vobis offero satisfactionē Iudæi. Profiteor enim planè gloriam meā nihil esse si me ipsum glorificem: nam gloria mea non mea, sed Patris est. Ille me, & aterna sua gloria donauit, & Diuinitate antequam mundus fieret. Hic est quem vos Deū vestrum dicitis, quare & Deus vester ego sum: verum Patrem vos non nouistis, cui non vultis esse eiusdem gloriæ Filiū: ego verò noui eum, illa sapientia

pietia quæ vnà communis mihi cum illo est; simul Sapientia ego sum à Patre in aeternitate genita. Urget porro: Neque possum id ego dissimulare; nam si dixero me Patrem non nosse, similiter atque vos estis, ero & ipse mēdax. Vtitur eadem efficacia verbi, ut simul illos hortetur benignè; & quam videbat in cordibus eorum peruersitatē percutit, si quo modo à malitia sua discedant. Addit: Sed scio eum, sum eius Sapientia, seruo eius sermonem, id est, sum homo simul Patri obediens vsque ad mortem. De Abraham autē, quem appellatis, audite: Vehementer desiderauit ille videre mysteria mei aduentus in mundum, & humana dispensationis; vidit in spiritu per fidem, vidit per diuinam reuelationem, credidit, gauisus est, Deo gloriā dedit immortalī & mihi. Hoc intelligere potestis, Iudæi, in lege vestra. Cur igitur Abraham fidem non sequimini & exemplum, qui in eo tantopere gloriamini? Iudæos Christus ad spiritum identidem renocat; hi eò magis externis cogitationibus sese implicat: Quinquaginta, inquit, annos nondum habes, & Abraham vidisti? Nō hoc dico Iudææ cæce, sed illud contendo, ut in præsentia mea illud in spiritu credas, eo gaudeas, quo gauisus est Abraham absens, & confitearis Deum me esse & hominem, & mortalium Saluatorem: quod si vos faceretis, non solum Abraham me vidisse intellexeretis, sed me illū in mea aeternitate. Nam ego (id est, mea hypostasis ac diuinitas) antequam nasceretur Abraham, ab aeterno est: qua phrasi cōsubstantialē se Patri manifestat, cum ad nomē τῆς τετραγράμματος alludat planissime, quod nunquam nisi Deo vni vel tribuitur, vel tribui potest. Intelligunt Iudæi nunc quòd se Deū planè profiteatur **I**ESVS, quod paulo antè non

intellexerant, ubi dixit se Principium esse. Veruntur in furorem, ferociter ad lapides pronocant, ut innocentem & indemnatum tanquam blasphemum necent crudeliter. Non vos mouet, Iudæi, zelus Dei; sed vestra cecitas, vestra malitia atque inuidia: nam si **I**ESVS profitetur se Deum, miraculis & scripturis idem demonstrat, quibus non potestis contradicere. Quæ est hæc tam atrox, & tam obstinata animi vestri hypocrisis, ut coram plebe prætendatis Dei zelum, vestra cecitati, malitiæ, inuidiæ? **I**ESVS verò, qui illos poterat vno verbo vel nutu in Infernum precipitare, hominem simul se esse ostendit, abscondit se in multitudinem, & eripit de manibus impiorum.

C. Dæmones quidem, qui incitabant Iudæos ad blasphemiam, sciuunt magis, & ad crudelem lapidationem illos propellunt; lapides conclamant omnes Iudæi, instigant seui Dæmones.

D. Apostoli, qui Christo astabant, mirantur, obstupescunt, timent.

E. Quatuor insignia Christi mysteria, Incarnationis, Crucis, Resurrectionis, & Diuinitatis designantur. non quòd alia non viderit Abraham; sed quòd hæc sint præcipua quæ vidit. Incarnationem quidem, cum audiuit à Deo: In femine tuo benedicentur omnes gentes: Mortē & Resurrectionem, ubi filium voluit immolare, non immolauit: Diuinitatis mysterium intellexit; ubi tres Angelos hospitio & prandio excepit. Hæc quidem, & alia Christi mysteria vidit frequenter in oratione Abraham.

F. Christus, qui euaserat è manibus sacrilegis Iudæorum; quo tempore sunt dissipati etiam Apostoli, sibi malè timentes, cum viderent rabiem Iudæorum, & Christum se colligentem.

MEDITATIO.

Certè nullus te, sancte **I**ESVS, potest de peccato arguere, qui bonitas es infinita & sanctitas; & tamen misit te Deus in similitudinem carnis peccati, & hostiam pro peccato, non vnus tantum, sed omnium hominū. Itaque te fecit Pater tuus Peccatum, simul tu te, & Spiritus sanctus. Tu confiteris nostra peccata tuæ esse, tu tollis peccata mundi: in te posuit Dominus peccata omnium. O immensam misericordiam Dei nostri! De peccato igitur nullus te potest arguere; sed laudare, atque glorificare debet. At enim cōtrā, Quis, atque ad eò quid nos non arguet de peccato? nullus non potest, nihil non potest nos e no-

bis de peccato arguere, & de peccato cōdemnare. Ad te, bone **I**ESVS, confugimus, ut ne tu nos arguas de peccato, quod te scimus libenter facturū: propterea enim te peccatum fecisti, ut nostra omnium peccata tollereres. Verum hoc tuā iustitia & sapientia non agit, nisi nos nostra peccata arguamus. Hoc si faciemus, tu non argues nos; & quidem quò perfectius fecerimus, minus argues. Da nobis veram & perfectam peccatorum cognitionem, vnde veram contritionem concipiamus.

Et tamen quid illud est, magne **I**ESVS? Qui ex Deo est, verba Dei audit; propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis? Nos audimus

Rom. 8.
2. Cor. 5

Psal. 22.
Ionn. 1.
Esa. 53.

2. Cor. 5.

1. Cor. 13.

quidem Euangelium tuum, id est, verba tua; sumus ex Deo? Hæc profiteamur; & tamen intelligimus tantum, & credimus. Aliud igitur à nobis exigit, aliud in illis verbis est, *Esse à Deo, & Audire verba Dei*, quæ nos hortaris vt habeamus. Sed quid illud est, *Esse ex Deo?* Esse diuinum, quod dat gratia tua & dona, horum etiam plerumque spirituales significationes & sensus. Ex his fit vt vigeat homo interior & spiritualis, & vt Dei verba & inspirationes audiamus. sine his enim non

audimus interioris verba Dei, nec illum sensum auditus habemus: habemus aliud auditum, qui spiritualis non est. Confundor, Eñe, cum hæc dico & audio: aufer à me hanc confusionem, & in me esse illud spiritus infere, illos sensus spiritus; vt non solum audiam verba tua sed eorum suauissimum odorem olfaciam, saporem excellentem gustem, illis oblectem spiritum meum, ex illis fiant meæ actiones omnes spirituales, & fructuosæ in te. Amen.

Dionys.
Areop.
Eccles.
Hierarc.
cap. 1.

FERIA SECUNDA

POST DOMINICAM PASSIONIS.

Mittunt Iudæi ministros vt IESVM comprehendant.

IOAN. VII.

Anno XXXII.

In lxvi. imaginem Adnotatiuncula.

lxvi.

- A. Ierosolyma ramis ornata, in festo tabernaculorum.
B. Turba, qua crediderat, Christum profitetur.
C. Templum, vnde armati mittuntur à Principibus & Phariseis, ad comprehendendum IESVM.
D. IESVS cum discipulis benignissimè excipit satellites,

52.
et eorum corda diuinitus emollit, vt dice-
rent redeuntes: Numquam sic loquutus
est homo.
E. In nouissimo die festiuitatis clamabat IESVS: Si
quis sitit, veniat, &c.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. VII.

IN illo^a tempore. De^b turba autem multi crediderunt in eum, & dicebant: Christus cum venerit, numquid plura signa faciet, quàm quæ hic facit? Audierunt Pharisei turbam murmurantem de illo hæc: & c^c miserunt Principes & Pharisei ministros, vt apprehenderent eum. Dixit ergo eis^d IESVS: Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad eum, qui me misit. Quæretis me, & non inuenietis: & vbi ego sum, vos non potestis venire. Dixerunt ergo Iudæi ad semetipsos: Quò hic iturus est, quia non inueniemus eum? Numquid in dispersionem Gentium iturus est, & docturus Gentes? Quis est hic sermo, quem dixit: Quæretis me, & non inuenietis: & vbi ego sum, vos non potestis venire? In^e nouissimo autem die magno festiuitatis stabat IESVS, & clamabat, dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Ierosolyma ramis & tabernaculis ornata: *Ierat enim festum Tabernaculorum, & agebant de more in tabernaculis Iudæi.*

B. Turba, qua in Christum crediderat, fidem suam profitetur: *Nō posse Christum plura designare miracula quàm IESVM; hūc certissimè esse Christum.*

C. Templum, vnde Principes & Pharisei armatos mittunt, vt IESVM cōprehendant & vincuntur ducant. *exagitabat enim eos sua animi malignitas atque inuidia; nec pati poterāt multitudinē Christi doctrina adductam profiteri ac predicare, nihil esse ampliùs reliquū dubitationis, nō posse expectari à Christo plura signa vel miracula, quàm IESVS patraret: planissimè IESVM esse Messiam quem expectarent.*

D. IESVS cum discipulis benignissimè exci-

piens satellites, & verbo suo illorum corda & ferocitatem emolliens. itaque ex lupis agnos, & ex infestis predonibus facit pios Christi predicatores. Simul vide astantes illos admiratione primum teneri, deinde non solum nihil audere in IESVM; sed illis verbis intrinsecus adeo commoueri, vt ad Principes redeuntes re infecta, IESVM laudibus sint prosequuti: Numquā sic loquutus est homo, sicut hic loquitur.

E. Christus nouissimo die magno festiuitatis clamat ad turbas: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. aperit videlicet fontem aquarum viuentium se, & ad bibendum inuitat omnes mortales. Intendit verò in cælum digitum, vt quam aquam dabat, quem fontem aqua viua aperiebat, eum in vitam æternam salire intelligerent.

MEDITATIO.

Oratio præparatoria præponatur.

Locus est Templum: tempus, mensis September, triginta duo anni a natiuitate Christi: scopus, vt hac actione & doctrina Christi, eius virtutem intelligam, qua conuertar ad ipsum, & eius gratiæ suauitate recreer, & efficax fiam diuinitus. Igitur Christo docente miserunt Principes Sacerdotum & Pharisei, vt eum, quasi pestilentem hominem & nefarium, vincuntur ad se adducerent; vt videlicet de illo pœna sumeretur. Considera indignitatem rei, atque ignominiam infinitam, vbi eum circumstant armati satellites, homines scelerati & impij: Christi verò mansuetudinem diuinam, qui placidissimè illos excipit, & simul virtutem verbi diuini exirit in illos, & spiritus dulcedinem & efficaciam; vt dicerent intra se: *Numquam sic loquutus est homo*, quasi Dei potentiam in eo agnoscerent, & ex apparitoribus fierent discipuli. Mansuetudine, Fratres, vtamur erga illos qui nos persequuntur, eosque beneficijs prosequamur, ex vi huius exempli & doctrinæ Christi; ita & nos liberabimur à periculo, & nostros aduersarios beneficio afficiemus, & nobis conciliabimus.

Dixit eis IESVS, Deus homo, salus mortalium æterna: *Adhuc modicum, &c.* Beneficium illis summum respondet & offert, pro nefario maleficio. Adhuc modicum, inquit,

tempus remanet, quò vestram, & omnium salutem sum repræsentaturus doctrina & miraculis, tum morte mea. Nec hoc tantum præstabo, sed illud præterea: Ascendam ad Patrem meum, vnde Ecclesiam, & orbem gubernabo, & pro mortalibus Patri assidebo Aduocatus atque Intercessor. Et *vbi sum ego, vos non potestis venire.* Allicit illos dulciter & inuitat, vt quò ipse vadit, ipsi velint sequi. sic enim solent allici pueri, vt ardentius optent quæ eis negari videntur, vel quæ eos accipere non posse significatur. *Dixerunt Iudæi.* Non satellites, quos diuina virtus Verbi ad fidem & pietatem iam commouerat; sed Iudæorum gens incredula, apud semetipsos obmurmurans, & mussitant intra se; sentientes quidem vim verbi, verum exterioris: nec enim credunt, vel petunt exponi; sed obloquuntur occultè & malitiosè. *Numquid in dispersionem Gentium iturus est, & docturus Gentes?* In contumeliā quidem Christi hoc dicebant Iudæi; & tamē ex Dei dispensatione verum loquebatur imprudentes. ipsi enim sese condemnabant infidelitatis, ac Gentium fidem prædicabant: Gentes enim verbum Euangelij erant accepturæ, excæcadi ex parte Iudæi. *Imitemur nos satellites, qui verbo Dei compuncti diuinā virtutem in verbis senserunt ac professi sunt: Iudæorum execremur impietatem, ac cordis obstinatio-*

Rom. 11.

stinationem. *In nouissimo die.* Cum diuina eruditione sitim spiritus excitalet in animis auditorum IESVS, postremo vehementer ad se illorum affectus allicit. *Stabat IESVS.* Stabat Christus, ut virtutem Dei exertam significaret ac paratam. Magna est hæc animorum cõsolatio. Fratres, contemplari quasi expeditam & promptam vim diuini auxiliij. *Et clamat.* Cum intensior intelligi non possit vox, quàm infiniti Verbi, quod est Christus, tamen humana voce clamat IESVS, qua vim applicat Verbi omnipotentis atque infiniti: simul diuina vehementia excitat nos omnes ad audiendum. Ne simus surdi ad diuini verbi clamorem, nec recusemus loquentem de cœlis, cuius vox mouit cœlum & terram, & rursum mouebit in consummatione sæculorum, & tremendi iudicij Dei. *Si quis sitit.* Diuina vi ac dulcedine, & qui non sitiunt, allicit ad spiritus sitim ac desiderium; & qui sitiunt, in his confirmat sitim & auget: simul admonet nos libertatis nostræ ad res spirituales, sed ipso præeunte ac eius gratia, ipso excitante, ipso dicente, quod semper per Spiritum sanctum dicit: *Si quis sitit, veniat ad me.* inuito ut veniat, offero facultatem diuinam, & vim qua veniat si velit, desidero ac peto ut veniat; veniat autem per fidem (accedere enim ad Deum est credere, inquit Augustinus) credat pie, credat deuotè in me esse spiritualem aquam, quæ sitim reficiat. *Et bibat.* Gratiam recipiat, quæ vnica est formalis causa iustificationis & salu-

tis. Fides principium, non consummatio salutis est. Bibat ex infinito fonte misericordiæ meæ, & meriti mei imenso: in me enim est fons vitæ, fons aquæ salientis in vitam æternam. Aquæ verò metaphora significatur gratia & eius effectus: illa enim æstus concupiscentiæ extinguit, spiritualia desideria, & amoris flammam satiat, atque adeo ingerit & excitat vehementiores. *Qui credit in me.* Effectum explicat suauissimi potus diuinæ aquæ. Is enim bibit, qui cum crediderit, accipit cum fide spem, accipit charitatem & gratiam: hæc enim sunt flumina aquæ viuæ & celestis. Et tunc quidem etiam absque Sacramentis iustificabat Christus: ipsius enim actiones ac verba erant tunc sua Sacramenta, atque efficacissima salutis signa & causæ. Deinde tradidit Christus quibus actionibus, quibus verbis, quibus rebus esset conficienda iustificatio per Sacramenta, quæ illius actionibus succedunt. Sicut dicit Scriptura: *Apud te est fons vitæ. Sitiētes venite ad aquas. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Effundam aquam super Iudam. Erit patens fons domui Iacob.* Tota Scriptura hoc significat, hoc dicit. *De ventre eius.* De vtero spiritus, ubi concepto semine spiritus formatur proles spiritualis, ac meritum generatur: id est, voluntas spiritu ac diuina virtute facta, ac formata prolem parit spirituale; non ex se, sed ex accepta gratia. *Aqua viua.* Habent nostra opera viuum fructum ex femine diuinæ gratiæ generatum in Christo.

*Psal. 35.
Ierem. 4.*

*Psal. 35.
Esaï. 55.
Psal. 41.
Zach. 13
Esaï 44.
Zach. 13*

FERIA TERTIA

POST DOMINICAM PASSIONIS.

Non ascendit ad festum IESVS: quærunt eum Iudæi.

IOAN. VII.

Anno XXXII.

In lxvij. imaginem Adnotatiuncula.

lxvij.

50.

- A. Galilæa, ubi Christus versabatur.
B. Iudæa, ubi volebat versari.
C. IESVM vrgent in Galilæa cognati, ut ascendat ad festum.
D. Venit, non tunc, sed postea Ierosolymam.

- E. Tabernacula representant Scenopægiæ diem.
F. Varia conuenticula, ubi varia sunt murmura de IESV: Bonus est; non est, sed &c.
G. Venit in Templum, primum non manifestè, sed quasi occultè, postea ad medium diem festi manifestè.

EVAN-

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. VII.

POST hæc autem ambulabat IESVS in Galilæam, non enim volebat in Iudæam ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Erat autem in proximo dies festus Iudæorum, Scenopægia. Dixerunt autem ad eum fratres eius: Transi hinc, & vade in Iudæam, ut & discipuli tui videant opera tua, quæ facis. Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in palam esse. Si hæc facis, manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis IESVS: Tempus meum nondum aduenit; tempus autem vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse vos: me autem odit; quia ego testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc: ego enim non ascendam ad diem festum istum, quia tempus meum nondum impletum est. Hæc cum dixisset, ipse mansit in Galilæa. Ut autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit ad diem festum, non manifestè, sed quasi in occulto. Iudæi ergo quærebant eum in die festo, & dicebant: Vbi est ille? Et murmur multum de eo erat in turba. Quidam enim dicebant: Quia bonus est. Alij autem dicebant: non, sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo, propter metum Iudæorum. Iam autem die festo mediante ascendit IESVS in templum, & docebat.

ADNOTATIO.

A. Galilæa, ubi Christus ambulabat, regni Dei Euangelium prædicans.

B. Iudæa, ubi volebat versari IESVS assidue: volebant enim illum Iudæi interficere; nec tamen adhuc hora mortis eius venerat. Itaque observari potest, Christum ad finem vitæ suæ mortalis frequenter secessisse à templo. in festo Tabernaculorum, trans Iordanem; iam in Encaniorum, Bethabaram, à Bethania post suscitatum Lazarum, Ephrem; postrema hebdomada interdiu in templo concionabatur, noctu Bethaniam se recipiebat cum discipulis.

C. IESVS in Galilæa cum fratribus, non Iosephi quidem filijs, sed consanguineis, qui dicebantur Christi fratres, ut ille pater, vel ex matris sororibus cõsobrinis, alijs præter Apostolos, vel aliunde consanguineis: y enim cum in IES-

VSVM non crederent, vrgebant Ierosolymam ut ascenderet cum ipsis; vel contemptim, quod IESVM, & eius acta despicerent; vel ex ambitione, ad se attinere cogitantes, si quid præclare Ierosolymis gereret IESVS. Hos verbis castigat Christus: dein ostendit quod non esset ascensurus ad festum, ipsorum depravatam voluntatem sequens: neque verò ad festum, qui erat mediante festo in templum venturus. Sciebat enim adeo esse in se concitatum Iudæorum odium, ut non possent se continere quin eum necarent; si vniuersos dies festos cum ipsis egisset palam. siquidem paucis illis diebus, quibus in templo est versatus & docuit, eum voluerunt identidem interficere; & tandem lapides corripuerunt, quibus illum appetere: itaque consilium accipiendum sibi fuit se abscondendi, ut de eorum

de eorum manibus sese eriperet. O magne IESV, quoniam hæc vita tua erat, tam afflictæ, tam abiectæ; & tamen Deus eras, & Patris cõternus Filius.

D. Venit post illorum discessum triduo, aut biduo, ut est virisimile, Ierosolymam.

E. Tabernacula extensa sub dio, ut representetur festum fuisse Tabernaculorũ.

F. Varia Iudæorum conuenticula, in quibus

varijs de Christo sermones habentur, & feruntur murmuraciones: Bonus est. Non est; sed seductor est plebis. Varia hominum studia considera, atque inter se pugnantia: omnes de te, IESV benigne, sibi omnia permittunt.

G. IESVS venit in templum, & primum quidem non manifeste, sed observans quid turbæ loquerentur; medio verò festo palam docet.

MEDITATIO.

QVAM propriè, quàm excellenter nos docet hoc Evangelio, bone IESV. Contemnebaris tu à tuis cognatis, varius de te rumor erat apud Iudæos, varium murmur ac conuitium: sed tu, magne IESV, illorum contumelias contemnens sapienter primum, dein generosè superas, ubi eos doces manifeste. Salutaris est hæc nostri institutio. Patimur quidem aliquando persecutiones propter ministeria nostra, quæ ad gloriam tui nominis nobis dedisti obeunda, Domine IESV, qui tamen sumus illis persecutionibus indigni. Neque enim eò peruenimus, ut digni habeamur pro nomine tuo contumeliam pati. illud potius agnoscimus; propter peccata nostra, propter negligentias & defectus quos in ministerio committimus, quæ patimur, meritò nos pati; & tamen eadem gaudemus pati, & ad gloriam tuam referimus. Doces igitur nos irrisiones externorum hominum pati propter nominis tui professionem; pro nihilo habere tentationes, quibus nobis exprobrant vilitatem, inuitant verò contrà ad am-

bitionem, & ad seculares amicitias, & fauores hominum varios. Hæc ergo pro te, ex te, & in te contemnemus. Neque verò propter illas vanitates mouebimur ad concionandum, vel alia nostra munera obeunda: neque tamen propterea animum abijciemus, vel opportunè hæc ex vocatione nostra agere prætermittimus: neque aucupabimur laudem ex successu, vel omnino ex ministerio nostrorum officiorum, nec vituperium reformidabimus. Excelso simus animo, Fratres, Christi exemplo & virtute ad omnes oblocutiones, nec speremus æquiores in nos iudices nostrorum operum, quàm suorum Christus habuit. Semper existimemus esse qui dicat, Bene concionantur; qui quæ contrà Malè; hypocritæ sunt, ambitiosi sunt, falsi. mali, & his fortasse peiora. Tu es, Christe IESV, noster Deus, nostra gloria: da tu nobis ut tibi placeamus, & oblocutiones omnes non solum aspernabimur, sed deposcemus, & in gloria nostra apud te ponemus. Amen.

FERIA QUARTA POST DOMINICAM PASSIONIS.

Malitiosè IESVM Iudæi interrogare aggrediuntur.

IOAN. X.

Anno XXXII.

In lxvij. imaginem Adnotat iuncula.

lxvij.

59.

A. Templum coronis ornatum Encænijs, & porticus Salomonis in secundo atrio.	D. Deus Pater, quem suum patrem profitebatur IESVS.
B. Infidiosè quarunt Iudæi à Christo ambulante in porticu: Quousque animam nostram tollis? &c.	E. Se produunt perfidi; arripiunt lapides, ut eum lapident.
C. Respondet illis IESVS diuinè, & proficitur se filium Dei.	F. Respondet illis mitissimè & sapientissimè IESVS.
	G. Denique exit de manibus eorum.
	G. Bethabara, quò iter intendebat IESVS.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. X.

FACTA sunt autem Encænia in Ierosolymis; & hyems erat. Et ambulabat IESVS in^a templo, in porticu Salomonis.^b Circumdederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palam.^c Respondit eis IESVS: Loquor vobis, & non creditis. Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me: sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis. Oves meæ vocem meam audiunt; & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis; & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris mei. Ego & Pater^d vnum sumus.^e Sustulerunt ergo lapides Iudæi, ut lapidarent eum.^f Respondit eis IESVS: Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei Iudæi: De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia; & quia tu homo cum sis, facis te ipsum Deum. Respondit eis IESVS: Nonne scriptum est in lege vestra: Quia ego dixi, Dij estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solui scriptura: quem Pater sanctificauit, & misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemias, quia dixi, filius Dei sum? Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite; ut cognoscatis, & credatis quia Pater in me est, & ego in Patre. Quærebant ergo eum apprehendere: & exiit de manibus eorum. Et abiit iterum trans Iordanem, in eum^g locum, ubi erat Ioannes baptizans primum; & mansit illic. Et multi venerunt ad eum, & dicebant: Quia Ioannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quæcumque dixit Ioannes de hoc, vera erant: & multi crediderunt in eum.

A D N O T A T I O.

A. Templum, & ante templum porticus Salomonis, quæ per Zorobabel restituta nomen retinebat: hæc erat in secundo atrio. Est autem verisimile, quod fuerit super basim in longum porrecta, in qua basi orauerat sollemniter Salomon in templi dedicatione, & deinceps orare consueuerat, & ipse, & qui eum sequuti sunt Reges Iuda. Adscribuntur coronula, & scutula, quibus facies templi ornabatur in festo Encaniorum, quod institutum est mensis noni (qui est Casleu) xxv. die. Celebrabatur autem octo diebus, in memoriam nouæ templi dedicationis sub Iuda Machabæo: nam quæ sub Salomone, in Autumno; quæ sub Zorobabele, in primo vere, duodecimo scilicet mense agebatur. Ceterum Casleu respondet partim Nouembri, partim Decembri: vigesimus quintus verò dies ferè in Decembrem incidebat: si quidè prima luna, vel ante, vel post vernum æquinoctium, dabat initium anni apud Hebræos.

B. Erat IESVS in templo ad festum Encaniorum: eum autem deambulante in porticu Salomonis (quæ solebat esse frequentissima) circumstant Iudæi onusti phylacterijs, simbrijs circumsepti. & dolo malo aggrediuntur: non ut crederent, vel à nefario odio desisterent; sed ut in tanta hominum frequentia aliquid ex eius ore arriperent, unde illum interficere possent probabiliter; quod semper machinabantur: Quousque animam nostram tollis? &c.

C. His placidissimè respōdet Christus; eorum

tamen cordis insipientiam & malitiam taxans: contra verò eos qui sibi crediderant, seq̄, sequebantur, singulare ac diuinum beneficium accepisse ostendit; simul se Deum plane projicitur Patri consubstantialem.

D. Adscriptus est Deus Pater, simul & Spiritus sanctus, ut representetur quod dixit Christus: Ego & Pater vnum sumus. quod cum dicebat, Spiritum sanctum simul intelligebat. tres enim diuina personæ una est essentia, una potentia, una eternitas, vnum principium infinitum, vnus Deus, vnus Dominus.

E. IESVM audientes homines perfidi, se produunt. non enim querebant unde crederent Christo, sed unde illum lapidarent. corripiunt ergo lapides: posteriores prioribus subministrant; duris saxis armantur; irrunt intentis manibus, quasi lapidaturi. Cur non lapidatis tamè Iudæi? Deus erat: nolebat nec tunc, nec lapidibus mortem obire.

G. Ligat sua non solum deitate, & verborum diuina efficacia, sed mansuetudine manus vestras IESVS.

F. Eripuit rursum se IESVS de Iudæorum manibus, ut in festo Tabernaculorum ante tres menses fecerat. venit primùm Bethaniam; dein rectè à Bethabaram trans Iordanem, vbi baptizauerat Ioannes: illum sequuntur discipuli, trepidanter quidem adhuc, sed se colligentes ex periculo præterito & metu.

G. Bethabara trans Iordanem, quò se conferebat IESVS.

M E D I T A T I O.

A. Admirabilis quidem es, Domine Deus, in omnibus operibus tuis, & sanctus; sed opus Templi tui me nunc vehementius ad tui admirationem mouet, & laudem. Quid enim templo, quod est Christus filius tuus, excelsius? quid admirabilius? in quo inhabitat diuinitatis plenitudo corporaliter; quem proposuisti propitiatorem nostrum, fecisti sacrificium pro peccato. Itaque factus est nobis filius tuus sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. In tuo hoc templo, & propter hoc templum creasti aliud templum, cœlum; quod est sedes tua, unde audis preces inuocantium te; & terram, quæ scabellum est pedum tuorum. Voluisti loca sacrari omni tem-

pore apud fideles tuos, vbi te inuocarent, vbi tibi sacrificarent. Tandem euentius (vt in figura) & tabernaculum, & templum fieri præcepisti, iuxta exemplum quod fuit Moyfi primùm, deinde Dauidi monstratum; quod filij tui templum, & Ecclesiæ tuæ, representaret. Aedificasti autè & templum filij tui cum eodem Filio & Spiritu sancto, vbi Verbum carnem fecisti in hypostasis filij tui vnitatem & veritatem. Inde existit templum Ecclesiæ vniuersalis; exstiterunt particularium Ecclesiarum templa. Voluisti templa simul materialia extrui atque sacrari, vbi tibi orationes funde- rentur, & officia celebrarentur diuina & ceremoniæ: vbi sacrosanctum Eucharistiæ Sa-
cramentum

cramentum simul & sacrificium conficeretur: unde & illud, & alia Sacramenta ministrarètur, & res omnes sacræ tractarentur; verbum Dei, & doctrina Ecclesiastica, ac mores Christiano homine digni proponerètur, atque explicarentur salutariter. Postremò, nonne illud est priuilegium singulare atque diuinum, quod nos feceris templum Dei, templum Spiritus sancti, templum Dei viui? quod feceris nobis filium tuum Emanuelem, id est, Deum nobiscum? quod posueris regnum tuum intra nos? Quis possit misericordiarum tuarum prædicatione vel verbis assequi, vel cogitatione? Laudant te Angeli & Sancti; & tamen non assequuntur, ne hi quidem, tuas omnes laudes. Sis tu igitur tui laus & gloria sempiterna, qui solus te comprehendis & nosti infinitè. Angeli quidem & Sancti te vident vt es, fatiantur omnes gloria tua, sed laudant omnes pro modulo suæ beatitatis: Tu solus modum non habes, vel terminum in tua essentia, beatitate, laude.

Ex hac templi meditatione excipe me ad aliam sancte IESV. Ambulabas tu quidem in templo Salomonis, in templo sancto adhuc, sanctiori etiam è præsentia tua; sed breui tamen perituro. Sed quid deambulando, atque aded in omni œconomia tuorum gestorum faciebas? Aedificabam Ecclesiam meam Catholicam, illius templi umbratilis meditabar abrogationem atque parabam; ed referebam, quæ celebrabantur, illius Encaniam. Salomon templum illud primus erexit; hoc à barbaro Nabuchodonosore euersum restituit Zorobabel; dedicationem tamen sub Iuda Machabæo celebrabant Iudæi: at ego, quæ per illud templum significabantur, celebrabam; illius templi, & ciuitatis vastationem deplorabam.

In templo ambulans, sancte IESV, inter Iudæos volebas scilicet esse illorum Deus, quod summum erat beneficium: at illi ex aduerso tibi ambulabant. Circumdant te, vrgent impotenter: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam ac liberè. O peruersos homines! ô malitiosos! & tamen eos dignaris responso de tua benignitate. Dixi vobis toties, tum aperta confessione, tum doctrina, me esse Christum; quod nunc etiam confirmo. Animaduertitis in meis sermonibus virtutem esse diuinam; & tamen cur non creditis? Comminatus itè sum vobis æternam mortem, si non credideritis quod ego sum. Iam si verba mea non capitis, nec meam loquelam agnoscitis, quia non potestis audire

verbum meum interius; at operibus credere saltem debetis, quæ sunt diuinis miraculis plena. Sunt autem miracula, quædam fidei demonstrationes. nam vt patratio miraculi percepta excitat ad virtutè Dei confitendam, ita ad ea credenda, quapropter illa patrantur, vos tamen ne miraculorum quidem demonstrationibus creditis. Quid verò amplius vel quæritis, vel quærere potestis? Nihil certè aliud vestra interrogatione, quàm vestram insipientiam proditis, & malignitatem. Neque tamen vestra incredulitas Dei fidem euacuare potest, vel meum ministerium impedire. En rursum doceo vos, & arguo, atque ostendo, & qui fitis vos, & quis ego sim. Vos ex ouibus meis non estis; quare estis ex grege Diaboli: itaque illi creditis, non mihi. Vocem meam meæ oues audiunt, & ego agnosco eas, & sequuntur me: vos Diaboli vocem auditis; ille vos agnoscit, illum vos sequimini. Ego vitam æternam do meis ouibus, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea: at vobis mortem irrogabo sempiternam; peribitis in æternum, neque vnquam eripiam vos de manu Diaboli & inferni, si verbis meis non credatis. Et vt hæc credatis esse firmissima, dico, edico vobis, eadem planè esse meam & Patris potentiam, diuinitatem, maiestatem. in natiuitate enim æterna dedit mihi Pater, quod reliquis omnibus maius est & perfectius, naturam & essentiam infinitam. Itaque ego & Pater, duæ quidem sumus personæ, sed vnū diuinitate atque essentia. Hinc fit necessariò, vt ea firmissima sint, quæ audistis. Sed video obstinationem vestræ malitiæ, quò maiorem audit veritatem & firmiorem, ed accendi violentius.

Intelligo, sancte IESV, ita te excidisse Iudæorum impotentiam, & retudisse: verum video nos similiter tibi fieri importunos, quoties enim in veritate tua vel voluntate anxie inuestiganda curiosè agimus, cum vtramque tu nobis feceris luculentam? quam orationis rationem scio tibi non placere, & spectare potius video ad tui tentatione, atque aded ad quandam infidelitatem. Nam si quis, cum videat tã multos ab Ecclesia hierarchica diceffisse, inquit ided plura fidei & dogmatu argumenta, quàm Romana Ecclesia doceat, nonne hic ad titubatione fidei, vel aded insolentiam se erigit, & ad lucem Ecclesiæ cæcutit, & tibi audet dicere cū Iudæis: Si tu es Christus, dic nobis palam? Hos, Domine IESV, derige in

1. Mac.
4.
3. Reg. 8.
1. Esdr.
6.

1. Cor. 3.
2. Cor. 6.
Mat. 1.

Luc. 21.

Exo. 25.
1. Par.
28.

Ioan. 9.

Ioan. 5.

Rom. 3.

viam salutis, & veritatis tuæ, & simplicitatis. Rursum ab ijs, qui in rebus fidei curiosi non sunt, nonne variè peccatur, cum nouas, siue veritates, siue expositiones persequuntur, ijs relictis quas habet manifestissimas in manibus? veluti si quis ad claram lucem oculos claudens, aliud efflagitet lumen quo videre possit, neque velit vti presenti luce, sed potius eligat in salebras se, & præcipitia conijcere. Omitto de illis dicere, qui cum habeant compertum singuli in suo statu, qua ratione tibi placeant, tuamque impleant voluntatem; hæc negligentes, appetunt quæ aliorum sunt actiones & officia; tum in illam incidunt animi intemperie, vt suum statum fixum atque immutabilem fastidiant, aliisque statibus & rationibus viuendi inhient perturbatè. Et hos adiua, Christe IESV, & confirma. Iam illi similiter atque Iudæi te interrogant, qui (vbi vitæ conditionem instituere volunt, atque in ea deliberatione versantur, præsertim si ad religiosum institutum spectent) nunquam sibi possunt in deliberatione & electione satisfacere. habent multa tuæ voluntatis indicia, signa, probationes; habent internos sensus, rem habent claram & exploratam: & tamen, quasi nihil habeant, plura exigunt; semper tuam inquirunt voluntatem, semper ambiunt, semper dubitant, perpetuè tibi occurrunt: *Si tu es Christus, dic nobis palam?* At dixi, & non creditis; feci signa in vobis, & nec ijs creditis; scitis me Deum, qui vestram vocationem confirmare possim, & ne hoc quidem vos mouet: quid amplius vultis vt faciam vobis: miraculumne aliquod: id verò ego nolo: atque eò magis id non faciam, quòd vos ad illud spectatis. Et hos subleua, magne IESV: da illis quod deest, etià si de sua imperfectione deest, vt voluntatem inclinent ad te, tibi perfecte confidant: liga illorum vel sensuum illecebras, vel habituum præteritorum prauitatem, vel Dæmonis veteratoris insidias & fraudes, & gratificare illis tuam lucem, qua eluceat

tua voluntas sancta, quæ cum sit in eorum consultatione, non percipitur tamen. Postremò & qui vitam præfiterentur spiritualem, ijs cauendū profus video, ne in similem veniant rationem te interrogandi. Horum enim soles tu, Christe IESV, subinde & intellectum & voluntatem tuis donis ornare, lucem atque gerere tuam, sanctam & illustrè cordis suauitatem, & vnionis sinceritatem, & vim latiore inspirare: & tanta tamen solet nonnunquam obrepere socordia eorum animis, vt cum ex illis visitationibus & donis tuis possint multam vitæ emendationem elicere, multas veritates colligere, multa ad virtutem & perfectionem vitæ excipere, ad aliorum institutionem multa excerpere documenta, tum fieri diuites rerum spiritualium in te; tamen, quasi nihil acceperint, non solum in sudario illa concludunt otiosè, sed negligunt potius, atque profundunt per socordiam, & anxie in dies ad nouas illustrationes & visitationes interiores contendunt: quæ si post hanc eorum insipientiam contingat, verendum est ne illæ vel falsæ sint, & à Dæmone intrusæ; vel à superioribus fortassis deriuatæ, insipientes & infructuosæ. Fit verò vt qui huiusmodi sunt, nunquam verè in rebus spiritualibus proficiant, nunquam adolecant; sed sese multis inuolant difficultatibus, & prebeant tetræ Dæmonibus illudendos ac dissipandos. At contra eos facere oportuit, vt donis tuis inhereant, illis insistant, illa in te faciant efficacia, & eò applicent ad quæ vim acceperunt; de illis te laudent, tibi benedicant: tunc tandem illorum accessionem & incrementum petant, ex gratiarum actione, & cordis humilitate. hæc enim dona vim continent diuinam, ad spiritualium actionum perfectionem; postulant verò nostram cooperationem. Illorum cura, Christe bone, infirmitatem, vt in his donis exultantes, & ex tuis ad perfectionem in dies contententes, crescant in tua gratia, virtute, & laude. Amen.

FERIA QUINTA POST DOMINICAM PASSIONIS.

Vngit pedes IESV Magdalena.

LVC. VII. Anno XXXI.

In lxix. imaginem Adnotatiuncula.

lxix.

34

A. Capharnaum, vbi hæc facta memorantur.	E. Phariseus hæc videns indignè fert.
B. Rogat Phariseus IESVM vt manducet secum.	F. Respondet benignè illi IESVS per parabolam duorum debitorum.
C. Accumbunt Phariseus, IESVS, & Apostoli.	G. Pueri ad mensam consistentes diligenter ministrant.
D. Magdalena rigat pedes IESV lachrymis, tergit capillis, osculatur, vngit vnguento.	H. In circulo parabola expressa cernitur.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. VII.

ROgabat autem illum^b quidam de Phariseis, vt manducaret cum illo: & ingressus domum Pharisei, discubuit. Et ecce^d mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd IESVS accubuit in domo Pharisei, attulit alabastrum vnguenti: & stans retro secus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. Videns autem Phariseus, qui vocauerat eum, ait intra se dicens: Hic si esset Propheta, sciret vtique, quæ, & qualis est mulier, quæ tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens IESVS, dixit ad illum: Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic. Duo^f debitores erant cuidam sceneratori: vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon dixit: Æstimo quia is, cui plus donauit. At ille dixit ei: Rectè iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni: Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis suis terxit. Osculum mihi non dedisti: hæc autem, ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non vnxi: hæc autem vnguento vnxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur, minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt, qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit: vade in pace.

De con.
Euang.
lib. 2.
cap. 79.
In 7. cap.
Lucæ.

A. *Capharnaum, ubi qua narrat Lucas gesta esse videntur. si quidem in ciuitate alia, non Ierosolymis, ut intelligit Augustinus, & in Galilæa, ut Beda: & primo quidem predicationis anno, & paulo post quam suscitauerat filium viduæ, & dimisisset legatos Ioannis. tunc enim venit Capharnaum, & illum inuitauit Pharisæus, & mulier peccatrix ad ipsum venit mensæ accumbentem.*

B. *Rogat IESVM Pharisæus ut ad se domum veniat, neque explicat ad cœnam ne, an ad prandium; sed manducatum. ad cœnam magis est verisimile, siue ad Pharisæum, siue ad Christum spectes.*

C. *Confessus ad mensam. Vbi contemplare aliorum etiam personas; sed Christi præsertim, Magdalene, & Pharisæi. Alij animo suspenduntur videntes rem nouam; mulierem nobilem, famosam, opulentam, celebrem, in conuiuium tam luctuosè, tam humiliter se conijcere.*

D. *Subsistere verò ad IESVM retrò, dein ad pedes IESV se proycere, tam miserabiliter & profuse plorare, ut sufficerent lachryma pedibus IESV lauandis; illos deosculari, capillis suis tam cultis, tam delicatis extergere; unguento ex alabastrò, eleganti vase & pretioso, ungeri: prodigio hæc omnia similia esse videbantur. Hic tu*

animaduerte, num IESVS calceis non sit vsus, Hieron. sed nudis pedibus iter fecerit: nudos enim pedes ad Eustochium de eius rigat, ungit, tergit Magdalena, non partem pedum. Quid IESVS? eam ad se traxerat, custodia cor illius celesti lumine illustrauerat atq; emollierat, charitate ingenti inflammauerat; ut non tam videri possit mirum quòd illa auctore Christo faceret, quàm quòd non plura faceret.

E. *Quid verò magnificus Pharisæus? corrugat frontem, auertit vultum, ut rem indignam increpat intra se atque auersatur, dedignatur peccatricè in domo & in conuiuio suo mulierem videre, Christum contemnit, quòd per ignorantiam eam respiceret ac reciperet.*

F. *At blandè illum docet IESVS; tandem Maria dimittit peccata, simul liberat eam à septem spiritibus immundis, qui illam quidem interiùs, nonnunquam etià exterius affligebant: nam de hac loquitur Lucas proximo capite, & xxiiij. de hac Ioannes xj. xij. xix. & xx. Matth. xxvj. & xxviii. Mar. xiiij. cap. & xvj. Hæc illa vna est celeberrima Maria Magdalena.*

G. *Ministri mēsa sollicitè suo funguntur officio.*

H. *Hoc circulo commodè representatur parabola fœneratoris, qui debitoribus dimittit debita: intenditur verò contra Pharisæi vel inhumanitatem, vel seueritatem.*

MEDITATIO.

Verè mentis ecstasim facit Dei amor, bone IESV. Neque verò tam est hoc mirum in nobis, quàm in te, qui est omnium auctor. te enim pulchri & boni amor infinitus quasi extendit ad tuæ creaturæ prouidentiam atq; gubernationem. Idem amor tibi maiorem ecstasim indixit, cum è cœlis de sinu Patris descendisti in terram, factusque homo passibilis & mortalis, nostras infirmitates, languores, dolores, mortem ipsam suscepisti. Diuersa longè tamen est tui excessus ratio; atque nostri: tu ad inferiora te extendis & applicas; nos ex tui amore ad te extendimur atque applicamur vnione illa viuida, læta, diuina. Quid dixi, extendimur, applicamur, vnimur, viuida, læta, diuina vnione: Emendo, Domine, insipientiam meam. Illa quidem desideramus, ad illa aspiramus, ut saltem aliquid Pauli ecstaseos imitari possimus, vbi dixit: *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus: & Ignatij, cum dixit: Amor meus crucifixus est.* Hæc mihi in mentem venit meditatio amoris & ecstasis, vbi volo lectissimæ fœminæ

Dion. de
diuin. no-
min. c. 4.
& 10.

If. 53.

Gal. 2.
Dionys.
de diuin.
nom. c. 4.

Magdalene lachrymas celebrare. Quid enim illæ sunt lachrymæ? Quid in conuiuium irruptio? Quid lotio pedum tuorum, extersio, exosculatio, inunctio, mulieris nobilis, opulentæ, famosæ, & eius quidem peccatricis? Ingens tui ille amor illam fecit ecstasim, tam acrem, tam inusitatam. sciebat enim quem amabat, in te totum eius cor & mens confluxerat, tuæ diuinitatis & bonitatis gustauerat suauitatem & vim; nihil illi reliqua omnia erant præ te, & præ tui amoris diuina suauitate. Quæ igitur faciebat Magdalena, ex diuina in te amoris ecstasi profundebatur, ut videri quidem possent insipientibus modum excedere vel decorum; verum contrà erat. nam quod stultum est spiritus Dei & amoris, sapientius tu fecisti, quàm ut homines capere possint. Aperti oculos Pharisæe, contemplare quæ nam sit quæ tangit, & quem; & desine vel iudicare, vel mirari. Deus est omnipotens, quem tangit Magdalena, qui sui amoris ecstasi, suo excessu, quem erat completeretur Ierosolymis, illam ad pœnitentiæ perfectionem promo-

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

1. Cor. 1.

promouerat. Et quid magis stultum insipientiæ hominum videri poterat, quàm crux tua, bone IESV? ea tamen quid fortius, quid sapientius esse potest vel cogitari? ita infirma mundi & contemptibilia elegit Deus.

Omnia concurrebant in Magdalena tuæ gratiæ dono excellenti: peccatorum suorum profunda consideratio, & multitudinis, & grauitatis, illorum dolor vehemens, & compunctio, atque execratio, iudicij diuini timor, pœnarum inferni horror. Hac tristitia excitari vapores ex profunda cordis compressione, & calore vehementi, lachrymarum vim copiosam eiciebant. Verum addebatur vehementior illa lachrymarum causa; amoris tui viuax flamma & ardor; qui, ut compunctionem faciebat vegetiorè, ita suo calore & pœnarum timorem expungebat, & eam latissimis lachrymis irrigabat atque suauissimis. Quæ enim mala dimisisset, ex amore intelligebat; simul ex eodem, quantum bonorū thesaurum reciperet, tam indigna, tam insperatò. excitabatur in ipsa desiderium eò pertingendi, quòd iter & viam ille amor aperiebat, ad Christi diuinitatem. O pretiosas illas lachrymas, instar margaritarum de beatis Magdalene oculis defluentes! ô diuinas & obedientes illas aures! ô virilem & sapientem mentem! ô celeritatem spiritualis amoris ad diuinum sponsum festinantis! ô stimulū desiderij ad Deum Verbum! iam arbitror hæc nõ fastidire te Pharisæe, neque auersari.

Quid si scires quam suauitatem tunc beata illa Magdalene anima percipiebat, quem sensum cordis, quæ spiritus ebrietatem, quantum fontem videbat misericordiæ Dei & benignitatis in se apertum & influentem? Mirum non censes quòd sui quasi oblita, atque adè planè oblita, tota esset in suo amore, in suo amato Deo & Christo. Intelligeres præterea in conuiuio irruptionem, contemptum mundi indicare, humilitatem, quòd retrò staret, & se ad pedes Christi abijceret; lachrymarum tam vehementem, tam copiosam profusionem, summum animi dolorem, acerrimam simul & suauissimam Dei dilectionem. Quid pedum Christi rigatio & tersio? magno mysterio significabant, illa contritione & amore, vnde lachrymæ illæ emanabant, fieri expeditam in nos Christi propitiationem. Sed cur capillis terfit? Quia nõ interno solùm dolore & amore facilè ad nos inuitatur & venit Christus, sed simul externarum rerum

benigna in pauperes communicatione: vnde sequitur osculum diuini amoris, diuina familiaritas. Inunctio tandè, diuinorum bonorum in animam redundantiam & suauitatem, & ex his fluentem orationem designabat: quæ beneficia omnia pedes Christi, id est, iter quod in sua carne inter nos habuit, affluentissimè peperit.

At nos; magne IESV, heu qualem concipimus erga te amorem? quàmnam ex amore tuo ecstasim patimur? & tamen impendiò peiores sumus, quàm fuerat Magdalena. Te verò in conuiuio æternæ beatitudinis in cœlo assidere scimus, & nullum esse ibi Pharisæum obmurmurantem vel impediens, atque adè omnes conuiuas nobis esse propitios credimus, & nos suis suffragijs ad te promouere. Hem, amoris nostri exercitium vel nullum, vel frigidum planè & effærum. Non viderat te Magdalena consputum, alapis cæsum, flagellatum, spinis coronatum, crucifixum, cum summo cruciatu in cruce morientè, lancea latus transfixum: nobis hæc ob oculos proponitur omnibus annis solenniter, omnibus etià locis communiter, & tamèn longè à Magdalene pœnitentiæ, lachrymis, amore absimus: quasi nos tu per illam ab eius imitatione abegeris, & non potiùs vehementer inuitaueris atque attraxeris. Quando parit nostra peccatorum nostrorum pœnitentiæ, & amor tuus lachrymas? Quando lachrymis te nobis propitium facimus? Quando ad opera misericordiæ inde profilimus? Quando progredimur ad vnionem suauem illam & fortem amoris tui, & orationis feruidas aspirationes?

Confiteor tibi ego huius sterilitatis culpam, bone IESV. Amamus quidè nos, & ecstasim patimur; sed nõ te, nõ ad te. Tenent nos adhuc creaturæ; illis allicimur, illis trahimur, non ad te sed ad ipsas. Semper in nobis sumus, nos amamus, nos in omnibus afflictionibus inuenimus; non te. Hi sunt nostri amores, hæc nostræ ecstases: & tamen ecstasim facit amor tuus ad te, & ad tua. Cur enim, si te verè ac syncerè amamus, non tener nos amor tui vnice atque vnite? Profitemur te à nobis amari propter te: cur igitur in te non sumus cum te amamus, sed in nobis, & sentimus semper nostra, etiàm non nostra; te non sentimus, amorem tuum non gustamus? Dicimus te super omnia diligere; at vbi excellentia amoris tui? insurgunt enim tam multa ad amorem tuum deprimendum atque deijciendum, ut

voce illud videamur dicere, corde & spiritu quasi per transfennam aspicere, si tamen per transfennam. Ex toto corde, anima, viribus te amandum prædicamus: verum cor nostrum heu tam multa, tam aliena, tam vitiosa ad se trahunt; mentem tam varia, & quidem extra te occupant; animam tam multæ sensus prauitates dissipant, tam multa mundi lues inficit. vires ad ea quæ tua non sunt, quàm

sunt vegetæ atque valentes; in te, in tuis rebus quàm hebetes, quàm fragiles, quàm infructuosæ! Quis nos liberabit à corpore mortis huius, miseriarum, infirmitatum, peccatorum? Tu, Domine I E S V, tua gratia benigne I E S V, tua potentia magne I E S V, charitas tua sancte I E S V: intercedet item apud te, atque adiuuabit tua illa excellens tuis donis & celebris Magdalena. Amen.

Rom. 7.

FERIA SEXTA

POST DOMINICAM PASSIONIS.

Concilium de nece I E S V.

IOAN. XI.

Anno XXXIII.

In lxx. imaginem Adnotatiuncula.

lxx.

A. Bethania, & Lazari suscitatio; vnde occasionem sumpserunt Iudei contra I E S V M.	D. Cathedra, & confessus nefarius Principum & Phariseorum.
B. Concurfus omnium ad I E S V M, qui ne fieret pertimescebant Iudei.	E. In cathedra Caiphæ sceleratus Pontifex vaticinatur I E S V M occidendum, &c.
C. Exercitus Romanorum, quos formidabant ne gentem Iudæorum deleterent.	F. Secedit aliquod dies I E S V S Ephrem, vt tempore à Patre constituto patiatur.

lxx.

79.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. XI.

Quidam autem ex ipsis abierunt ad Phariseos, & dixerunt eis quæ fecit I E S V S. Collegerunt ergo Pontifices & Pharisei conciliū, & dicebant: Quid facimus; quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: & venient Romani, & tollent locum nostrum, & gentem. Vnus autem ex ipsis Caiphæ nomine, cum esset Pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam: nec cogitatis, quia expedit vobis, vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset Pontifex anni illius, prophetauit, quod I E S V S moriturus erat pro gente: & non tantum pro gente, sed vt filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vnum. Ab illo ergo die cogitauerunt, vt interficerent eum. I E S V S ergo iam non in palam ambulabat apud Iudæos; sed abiit in regionem iuxta desertum, in ciuitatem quæ dicitur Ephrem, & ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat Pascha Iudæorum: & ascenderunt multi Ierosolymam de regione ante Pascha, vt sanctificarent se ipsos. Quærebant ergo I E S V M, & colloquebantur ad inuicem, in templo stantes: Quid putatis, quia non venit ad diem festum? Dederant autem Pontifices & Pharisei mandatum, vt si quis cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehendant eum.

ADNO.

ADNOTATIO.

A. Bethania, & Lazari suscitatio: è quo miraculo Iudæorum aliqui conceperant fidem in Christum, alij maiorem inuidiam & odium. Illinc igitur hi rectè ad Phariseos detulerant, quid I E S V S fecisset.

B. Concurfus, quem metuebant Pharisei, venientium ad Christum, & in eum credentium.

C. Exercitus Romanorum representatur, quem timere simulabant Iudæi ne urbem & templum euerneret, & Iudæorum nomen deleteret.

D. Cathedra pestilentie, & confessus nefarius Principum & Phariseorum. Erant quidem iam antea deprauati & obcecati Iudæi, cogitauerant & sapè, & diu I E S V M interficere; verum suscitationem Lazari adeò manifestam, adeò celebrem pati non potuit diutius tam inueterata inuidia & malitia. Corripiuntur furore, audito miraculo: congregantur Principes Sacerdotum, & qui erant ex genere Sacerdotali omnes: vocantur Pharisei, Scribæ, Seniores: omnis impietas Iudæica concurrat. Vide rabiosos homines, potius Demones; vide vt vociferentur, vt tumultuentur inter se, vt sauiant aduersus Dominum & Christum eius.

E. Caiphæ, turpis vomitor (ita enim significat nomen) homo teterrimus, tamen summus Sacerdos anni illius, etiamsi per ambitionem & nequitiam factus fuerat Sacerdos; malignitate quidem alios superans, sed tamen per spiritum (non suum, sed Sacerdotij) vaticinatur idem quod omnes Prophetæ, pro salute mortalium mortem subiturum Christum. Erat quidem secundum legem summus Sacerdos Caiphæ, non secundum legem electus: in quo tamen magna illa erat pontificalis potestas. nam licet corrupta illa esset, & venalij facti principatus; adhuc tamen aderat

Spiritus sanctus operans in ijs qui vncti erant. Denique quod prophetaret Caiphæ, tribuit Euangelista Sacramento; quia Pontifex fuit idem summus Sacerdos. Vaticinatus enim est, non quod dignus esset, sed quod pontifex esset anni illius: non propter propriam virtutem, sed propter pontificalem dignitatem. adhuc enim diuina gratia in templo permanebat, quæ illius ore vtens, cor non tetigit.

Contemplare exultantes Demones in illo scelerato & nefario Consilio, inhiantes atrocissimè in necem Christi: I E S V M verò omnia conspicientem in spiritu quæ agerentur, quæ dicerentur, cum summa patientia, cum diuina benignitate.

F. Ephrem, quod Græcè ἐφραῖμ, opidum à Bethel quinque miliaribus, viginti à Ierosolyma, iuxta desertum, in tribu Benjamin. Hoc municipium, & Bethel occupauit Vespasianus post Gophniticam & Acrabitenam toparchiam subacta, & ibi præsidij collocatis Ierosolymam vsque excurrebat. Alij aliter Ephrem exponunt, sed hæc videtur anteponenda expositio. Huc secessit aliquod dies pauper & desolatus I E S V S, vt tantisper cederet furori Iudæorum, donec impleret tempus passionis. Animaduerte verò I E S V M quasi fugientem, nunc se abscondentem & exeuntem de templo, nunc de manibus Iudæorum sese eripientem, nunc non palam ambulantem apud Iudæos: denique abiit in regionem iuxta desertum, in opidum Ephrem. Non fugit tamen Christus homo Deus omnipotens, sed disponit quemadmodum suo tempore vitam, Patris voluntate & sua, pro omnibus ponat. Quisnam erat tunc Apostolorum animus? quanta trepidatio? quanta tristitia? qui inter ipsos sermone?

August.
ibidem.
Euthy.
ibidem.Ioseph.
de bell.
Iud. libr.
5. cap. 8.Ioan. 9.
10. 11.

MEDI-

MEDITATIO.

Iam inde ab initio veneno inuidiæ pestilentissimo & cruciatur Satan ipse, & animas miseras mortalium inficit & exagitat. Itaque eius inuidia intrasse verè dicitur in orbem terrarum vtraque & corpus & animæ mors. Fuit quidem primum peccatum Dæmonis superbia; sed consequuta est (vt fit) inuidia superbiam. hæc enim vt illam parit, ita per eam & impedit bonum, & malum irrogat, si quis superbi excellèntiam debilitare videatur. Hinc scuit in primum hominem Demon initio; hinc in secundum hominem Christum omnes neruos suæ malignitatis intendit: illum miserè de statu suo deiecit; hunc superare non potuit, contrà verò ab eo gloriosissimè victus & conculcatus est.

Non est autem nouus huiusmodi Iudæorū in Christum insultus: similiter exaruit furor Diaboli in primū hominem, & similiter tunc dixerunt in suo cōsilio Dæmones: Quid facimus, o Dæmones? vbi nostra malignitas? vbi nostræ artes? En in isto Adā multa signa sūt. in opprobrium enim & contumeliam nostrā creauit illum Altissimus, fecit illi paradysum in terra, in paradiso illum collocauit: nos tamen qui lōgè sumus illo nobiliores natura, è celestibus delicijs sumus in has tenebras, & perpetuā pœnam & luctum proieci. Quid facimus? omnia tentāda, vt hoc ne patiamur; præsertim cum timeamus, nisi hic homo pereat, futurum vt infiniti homines, qui ab ipso generantur, constituentur itidem in paradiso, & pereat nostra gens & regnum. Ignauis estis vos omnes, respondet Lucifer, & imperiti: meum accipiamus, age, hoc consilium. Corpus Adam interficere non possumus; tentemus animam eius interficere per peccatum, ita fiet vt ex Paradiso expellatur, & corpus tandem intereat. Hoc vtile nobis est, ne pereat mea potentia, & vos simul intereat. Ipsum igitur omnium suffragio eligunt monomachū: prodit, cōgreditur per serpentē prius, prosternit dolo malo fragilem mulierem, virum per mulieris illecebras.

Verum inde quæ fecisti quæstum, o Satan? In peccatū quidē est homo prolapsus, è paradiso terreno eiectus est; sed Dei prouidentia & benignitas fecit, vt felix illud videatur esse peccatum, quod talem & tantum meruit

habere redemptorem, Christum Dominum. Tu quidem execrabile facinus admisisti; sed scis te esse Behemoth, & Leuiathan, quæ formauit Deus vt ipsi illudatur, atque ex tuis virtutibus diuina bonitas bona diuina vt provideat: propter peccatū enim primi parentis, quod summum fuit humani generis detrimentum, Deus prouidit secundum hominē Christum Iesum, per quem genus humanū restauraret, quod tu profus peritum arbitratus es. Vt enim in Adam fuit fons mortis, ita in Christo fons vitæ æternæ. Adam per suam inobedientiam perdidit nos omnes: Christus per obedientiam suam nobis omnibus salutem attulit sempiternam. Vt etiam fuit Adam Euæ caput & maritus, ita Christus Ecclesiæ & caput, & sponsus. Adam fuit ex virgine terra, & non maledicta, creatus: Christus ex virgine sacrosancta, nullique vnquam peccato obnoxia est generatus. Ex Adā omnes homines generati, ex Christo omnes regenerati. O necessarium igitur Adæ peccatū, quod tanta bonorum diuinitate deletum est, atque Adam restauratus!

Contrà est, eia Diaboli, quàm dixisti. siue enim dimittitis Adam sic, venient posterii, & tollent locū vestrum & gentē: siue nō dimittitis, veniet Romanus fortis ille armatus, qui vos vinciet, ac spolia vestra diripiet. Potentia illa veniet Dei omnipotentis vnigenitus filius, qui vos conculcabit, & tyrānidem vestrā funditus euertet. Verum tu Lucifer nō potuisti prophettare; tibi tantum permisit Deus implicare, atque cōfundere: at ipse ex tuo maleficio & hominis, summū instruxit homini beneficiū. Itaque vt mors animæ primi hominis fuit causa mortis omnium hominum, sic mors Christi corporalis vitam humano generi promeruit gloriosè. Vnde factum est, vt tu decipereris bestialiter. Interfecisti hominem, vnde sperabas futurum ne tota tua gens periret: verum contrà inde experiris & te, & totam gentem tuam perijisse; & te iam experiris ligatum, & alias pœnas acriores sentis atque acerbitates, quæ tibi per Christum sunt inflictæ. Tu sentis, & nos scimus, & te execramur: Christi verò Iesum potentiam & misericordiam prædicamus in eternum.

At enim tunc quidem inuidia exciuit te ad hominis tentationem. Quid? num postea desijisti?

desijisti? Nihil minus. sed perpetua illa fuit tua rabies & furor in omnes mortales; tetra enim te semper consumit inuidia: semper dicis, quid facimus? indies vos inter vos vicissim ad maleficia atrociora incitatis. Tandem vidisti Iesum Nazarenum: hunc è vestigio suspicatus es Messiam & Deum, in hunc omnes neruos tuæ perueritatis & inuidiæ intendisti. Primum per Herodem voluisti iugulare; non potuisti. Deinde quieuisti otiosus, & illum nelexisti, cum priuatus viueret Iesus; credidisti fortassis, nihil esse tibi ab illo timendum: cum autem duodecimo ætatis anno tam præclare se gessisset inter Doctores, non nihil metuisti: at vbi Ioannes tam multa, tam præclara, tam diuina de illo prædicaret, & ieiunasset quadraginta dies; cœpisti rursus miserè turbari, & tuam malitiam & inuidiam redintegrare, & tuum, quid facimus? Adortus eum es trina tentatione: & similiter atque feceras de primo homine, de Iesum facere cogitasti, vt animū eius interficeres per peccatum, vnde fieret vt agnosceres Deum non esse, qui peccaret: vel si quoquo pacto Deus tamen esset, per peccatū defineret esse Deus. Meministi, o bestia abyssi, quàm validè, quàm gloriōsè à Iesum fueris superatus?

Postremò repetis illam tuam atrocitatem, postquam tantam lucem doctrinæ, vim tantā miraculorum vidisti. tuum enim fuit illud malignantiū Iudæorum nefarium consilium: *Quid facimus? quia hic homo multa signa facit. Credite illi, illius doctrinam recipite. Quid vos si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent locum nostrum & gentem.* O cæcam pessimorum hominum malignitatem! E medio, inquit, tollendus planè est. Sed qua de causa tandem? *venient Romani:* omnes enim credēt in eum. Ergo doctrinam Iesum, quam vos audistis, sequentur, & reddent quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei Deo. Quid vnquā vidistis ex doctrina Iesum exortum seditionis? Vbi Romani id vel suspicati sunt, cum tot hominū millia Iesum sequerētur, & in ciuitatibus, & in vijs, & in deserto? Alioqui quid infanitis? Nō estis iam vos è vestra ciuitate eieci? Nōne vobis imperarūt Romani, & imperāt? Nōne Reges duos Idumæos vobis imposuerūt, Herodem, & Archelaum? Nōne vniuersæ Galilææ & Perææ nunc dominatur Idumæus, & Iudæam obtinent Romani igitur omnis est vobis libertas erepta, & ciuitas euerfa. Quid igitur dicitis, *Tollent locū nostrum & gentem?* Si

dimittitis, nō tollent; si non dimittitis, tollent, non solum libertatem, sed vitam, fortunas omnes omnibus, & urbem excindēt fūdita. Quid tu Caipha vel de te euomis, vel de tuo Sacerdotio prophetas: Expedi vobis vt vnus homo moriatur pro populo. Tu quidem crudeli atq; efferato animo sanguinem Iesum & vitam deuotes tetra inuidiæ tuæ & malitiæ: at Spiritus sanctus ex tua atrocitate, vt ex interficientium Christum, & ex ipsius nece summum elicuit beneficiū, humani generis, quod perierat, salutē sempiternam. Huius benignitatis Dei infinitæ fuisti tu prece, non ex te, sed ex Sacerdotio quod gerebas. Verum illud contrà intellexisti, quàm futurum erat. Tu, vt ne periret Iudaismus corporalis, propterea interficiendū Iesum decreuisti; atqui, quia mortuus est Christus, interijt & corporalis Iudaismus, & legalis. Lex enim abrogata est, euersum templum, sacrificia reiecta atque abolita; remansit in Iudæorum infidelium posteritate obcæcatio, obduratio, calamitas & corporis & spiritus infinita.

Quid? post Christi mortē deseruitne Dæmon suas artes? suamne illam atrocitatem deposuit? Non deseruit, non deposuit; sed continenter easdem exercuit, per Tyrannos, per Hæreticos, per Mahometanos. Verum corpus Christi persequi non potest, minus occidere: persequitur mysticum. Multa signa faciunt Christiani; illos persequamur, occidamus, in peccata, in hæresim, in infidelitatem conijciamus.

Zelus gloriæ Dei impulit me hætenus aduersus Dæmones, & Iudæorum impietatem. Verum interim, si ad nos respicio, extimulat me Dei zelus itidem aduersus Dæmonem simul & nos. Interturbat enim subinde nos vetus homo & affligit; captat occasiones omnes Dæmon, simul ambo clamant: Quid facimus? quia homo hic nouus multa contra nos molitur. Siue quem videant secularē hominē ad spiritualē vitā contēdere, frequentia Sacramentorū pœnitentiæ & cōmunionis persequi, orationi instare, bonis operibus insistere, domus suæ curam religiosam gerere: siue qui religiosum suscepit institutum animaduertant ad perfectionē seriō contēdere, augere pœnitentiæ districtiōnē, & interiorem quidē semper, suis etiā locis exteriorem; in oratione nō solum vtiliter versari, sed ad illam sublimem sese extendere, diuitias experiri paupertatis, castitatis suauitatem, obedientiæ lucem, feruorem spiritus in omnibus actionibus spirare: siue quem

quem existiment ferio ad poenitentiam, & vitæ respicientiam cogitandam induci posse, & ad quærendum per quem doceatur, vt fructuosè confessionem peccatorum, præsertim vitæ vniuersæ, instituat: siue concionandum sit, siue quis familiariter ad orationem sit erudiendus: aduersus hos omnes, & deprauatus sensus noster, & Dæmon insurgunt impotenter; I illipemus, diripiamus, macremus, perdamus hos homines, & eorum stultas machinationes. Numquam cessant, numquam quicquam de sua crudelitate remittunt. His nos resistamus in Christo; sensum, & deprauatas cogitationes compefcamus; Dæmonem conculcemos pedibus nostris velociter. Dicamus & nos contra sensualitatis prauitates, contra Diaboli nequitas Christo auctore: Quid facimus? quia hostes nostri atrociter in nos sæuiunt: nisi ho-

rum profligemus arma, & violentiam opprimamus, tunc verò venient Romani, id est Dæmones permulti, & animam nostram occupabunt; & virtutes, & dona Dei quæ sunt in nobis, diripient; facient de templo Dei, quod sumus nos, latronum, id est Dæmonum, & omnis peccati speluncam. Sed quo pacto his resistemus? Si prophetiam, quam non intellexit Caiphas, nospiè recipiamus; mortem Christi nostram esse virtutem, nostra arma, nostram esse victoriam & salutem sempiternam non solum credamus, sed spem illam in Deum confirmemus, dilectionem in Deum & Christum eius pro tantis beneficiis exerceamus in dies feruentiorem. Ita fiet, hostibus animæ nostræ profligatis, vt agnoscamus Dei, & mortis Christi virtutem in nobis, & Deum in sempiternum gloria & laude infinita prosequamur, Amen.

FERIA SECUNDA

MAIORIS HEBDOMADÆ

Cæna apud Simonem leprosum.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxi. imaginem Adnotatiuncula.

lxxi

84.

- A. Iericho vnde Bethaniam venit IESVS.
 B. Bethania.
 C. Domus Simonis leprosi.
 D. Veniunt multi Ierosolymis, non tantum ob IESVM, sed vt Lazarum videant.
 E. Cenat IESVS, & Lazarus vnus est de discumbentibus.
 F. Iudæi astantes coniectis oculis in Lazarum.
 G. Martha ministrat.

- H. Ministrant alij.
 I. Christi animum contemplare mortem meditantis.
 K. Magda'ena vngit pedes IESV, & capillis extergit.
 L. Effringit deinde vas vnguenti, & super caput eius effundit.
 M. Iudas acerbissimè fert effusionem vnguenti.
 N. Iudam agit precipitem Damon ad Principes.

EVAN

MAIORIS HEBDOMADÆ.
EVANGELIVM MISSÆ.

MATTH. XXVI.

IOAN. XII.

MAR. XIII.

IESVS ergo ante sex dies Pasche^a venit^b Bethaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitauit IESVS. Fecerunt^c autem ei cœnam ibi: & Martha ministrabat, Lazarus vero vnus erat ex discumbentibus cum eo.

Cum autem esset IESVS in Bethania in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum vnguenti preciosi, & effudit super caput ipsius recumbentis.

^k Maria ergo accepit libram vnguenti nardi pistici, preciosi, & ^k vixit pedes IESV, & extersit pedes eius capillis suis: & domus impleta est ex odore vnguenti.

Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes:

Dixit ergo vnus ex discipulis eius, ^m Iudas ⁿ Iscariotes, qui erat eum traditurus:

Vt quid perditio hac?

Potuit enim istud venundari multo,

& dari pauperibus.

Quare hoc vnguentum non veniit trecentis denariis, & datū est egenis? Dixit autem hoc, nō quia de egenis pertinebat ad eum; sed quia fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat. Dixit ergo IESVS: Sine illam, vt in diem sepulturæ meæ feruet illud.

Sciens autem IESVS, ait illis:

Quid molesti estis huic mulieri?

Et cum esset Bethania, & recumberet:

venit mulier habens^k alabastrum vnguenti nardi spicati preciosi, & fracto alabaastro,

Erant autem quidam indignè ferentes intra semet ipsos, & dicentes:

Vt quid perditio ista vnguenti facta est?

Poterat enim vnguentum istud venundari plusquam trecentis denariis.

Et fremebant in eam.

IESVS autem dixit: Sinite eam.

Quid illi molesti estis?

T

MATTH.

MATTH. XXVI.

IOAN. XII.

MAR. XIII.

Opus enim bonum operata est
in me.

Pauperes enim semper
habetis vobiscum, me au-
tem non semper habetis.

Mittens enim hac unguen-
tum hoc in corpus meum, ad
sepeliendum me fecit.
Amen dico vobis, ubicum que
predicatum fuerit
hoc Euangelium in toto mun-
do, dicetur & quod hac fecit,
in memoriam eius.

Cognouit ergo turba
multa ex Iudæis, quia illic
est: & d venerunt, non pro-
pter IESVM tantum, sed vt
Lazarum viderent, quæ suf-
ficauit à mortuis. Cogita-
uerunt autem Principes Sa-
cerdotum, vt & Lazarum d in-
terficerent: quia multi pro-
pter illum abibat ex Iudæis,
& credebant in IESVM.

ADNOTATIO.

Premittitur Imago hac & Adnotatio pro-
pter historiae seriem, ex qua tu, & ante in-
gressum IESV in urbem poteris meditari, & ac-
commodare ad feriam secundam, iuxta usum
Ecclesie: similiter intellige de tribus proximo,
quarum historiam complectitur Euangelium
nona Dominica post Pentecosten.

A. Iericho, unde Bethaniam venit IESVS
cum discipulis, cum matre, cum mulieribus, &
turba quæ eum sequi consueuerat.

B. Bethania ad radicem montis Oliueti ab
Oriente, vergens tamen ad Austrum, quod ve-
nit IESVS ad demum Mariæ, Marthæ, & La-
zari. Contemplare venientes: Christus quidem
excelsa quadam animi fortitudine iter faciens
alios precedit, ad mortem properans: Maria
Mater Virgo mærens quidem (prædixerat enim
IESVS ad crucem se ire & mortem) magnani-

miter tamen mærorem suffert: alij tristes sunt
& timidi.

C. Domus Simonis leprosi, quem tradunt an-
tea à Christo sanatum, & Marthæ fuisse cogna-
tum. Hic IESVM cæna excepit venientem è Ie-
richo, sexto die ante Pascha: in hac autem cæ-
na duæ factæ sunt Christi vnctiones, prima pe-
dum, alia capitis.

D. Veniunt è Ierosolymis multi, cum audis-
sent Bethaniam venisse IESVM, non propter
IESVM tantummodo, sed vt resuscitatum La-
zarum viderent: quod ubi resciscunt Principes
Sacerdotum, addunt crudelem appendicem ad
nefarium consilium: vt non solum IESVM, sed
Lazarum simul necarent: ne illo miraculo addu-
cta, & Lazari conspectu & verbis illicita crede-
ret in IESVM Iudæorum multitudo.

E. Canatio, mensa, con sessus ad mensam. Pri-
mo

Bonum opus operata est
in me.

Semper enim pauperes habetis
vobiscum; & cum volueritis,
potestis illis benefacere:

Quod habui t hac, fecit:
præuenit unguere corpus meum
in sepulturam.

Euangelium istud
in vniuerso mundo,
narrabitur.

mo loco sedet IESVS, secundo Lazarus honesto &
ciuili cultu, dein assident Apostoli, ultimo loco
Iudas Iscariotes. Et in Lazarum quidem om-
nium sunt ora cõiecta, vt in hominem prodigio-
sum, cuius anima fuisset in inferno illis paucis
diebus. Incessabat etiam fortassis aliquos cupido
interrogandi ex illo de animarum statu post mor-
tem; nec desunt qui dicant respondisse sciscitan-
tibus Lazarum: quod tamen fidem non meretur.

F. Iudæi, qui cenantentes contemplantur, &
audiunt admirabundi.

G. Martha ministrat mensæ, vt in domo vel
cognati, vel familiaris sui, vel Christo deuoti;
quæ in alienam etiam sese obtulisset, vt Christo
suum officium præstaret, sicui Maria suum.

H. Expediunt alij ministri cibos, alij ferunt
ad mensam.

I. IESV animum animaduerte, mortem suam
meditantis & sepulturam. Propterea permouet
interius Magdalenam, vt hac vnctionibus re-
presentet, alios verò abigit ab eius insectatione.

Ioan. 11.
Luc. 7.

K. Maria, cognomine Magdalena, eadem so-
ror Marthæ & Lazari, quæ iam antea unxerat
pedes IESV, & exterserat capillis, non pedes &
caput, vt hic: cui Christus peccata multa remisit
erat, ex qua Dæmonia septem eiecerat ante bien-
nium; unde magnam gloriam erat consequuta
mulier nobilis, è profana effecta insigne san-
ctitatis & pietatis exemplum. Hac charitate in
Christum accensa, cum sciret proximam eius
mortem & sepulturam, eam voluit vnctione
pretiosa celebrare & adorare. Nunc non plorat,
quod alia vnctione fecerat, sed plena charitatis
interna, tota rapitur & dissoluitur in animi de-
uotionem. Affert alabastrum, elegans videlicet
vas, ore angusto, forma turbinata, ex limpi-
dissimo alabastrite marmore, leue, delicatum,
fragile, ansulus destitutum. In hoc affert libram
sive pondo (id est, uncias duodecim) aromaticæ
& pretiosa aqua, unguentaria arte confecta, ex

Hieron.
Eucher.
Plinius.

myrrha aliisque aromatibus; præcipue verò ex
sincero probataque fidei nardo, unde nomen ac-
cipit unguentum, eoque spicato, vt ex Marco le-
gunt aliqui: siue dicatur radix nardi spica, siue
culmi sit folliculus, unde tenues aristæ in mo-
dum spiculorum eminent, in quo præstantia o-
doris & virtutis nardi continetur.

Dioscor.
Plinius
& alij.

L. Aspice vt procumbat ad pedes IESV pri-
mum, vt illos ungat, vt capillis extergat; nec
hoc officio contenta, quasi in feruorem deuotio-
nis assurgens, effringit alabastrum, & super ca-
put IESV effundit; vt & caput, & totum Chri-
sti corpus curo morituri pretiosissimo odore irri-
get. Contemplare affectus animi in Magdalena,
& eius unguentum interius, quo præcipue pe-
des & caput Christi ungebat: refundentem si-
mul considera Christum in eam interna vnctio-
nis dulcedinem.

M. Terribimus latro Iscariotes hac videns,
mordetur sua inuidia, auaritia, malitia; vn-
ctionem detestatur, dolet tantum sibi bolum esse
tam subito è faucibus ereptum: cogitat ccc. de-
narios (id est xxvj. coronatos cum quadrante)
quibus potuit unguentum vendi, eam prædam
se perdidisse. nam per Synecdochen in plurali di-
cit Mattheus quod solus Iudas dixit, vel om-
nino si quis alius dixit vel cogitauit, ex animi
simplicitate, & improvido pauperum zelo id fecit.
Describitur verò Dæmon Iudam corripiens: nõ
quod tunc primum Diabolo Iudas agitari inci-
peret, sed quod atrocius tunc in illum irruit,
atque ad prodicionem Christi protrusit.

N. Iudam præcipitem agit Dæmon: concipit
animo, vt pro furto unguenti è manibus erepto
IESVM prodat ac vendat Iudæis. etiam tum
adit ad Principes & Magistratus, operam suam
offert; illi pretium constituunt. dein cautè ob-
stabat omnes occasiones, quibus Christum in
manibus impiorum traderet interficiendum: qua
de re ad principium Passionis cogitandum est.

MEDITATIO.

Plenum est hoc Euangelium misteriis fa-
lutaribus, Fratres. sed vt ea fructuosius,
meditemur, cõcedamus oportet Bethaniam,
vbi illa geruntur: è pago etiam, & domo illa
deuotionem animi concipiamus, ibi Christum
adoremus, & omnia illa loca & mysteria ve-
neremur: tum ex illa Bethania ad alia assurga-
mus. est enim Bethania locus afflictionis, ex-
auditionis, responsonis; sed cuius? Christi
afflictionis & nostræ. Ibi Christus singularem

afflictionem sensit ex vnctionibus Magdale-
næ, quibus mors sua & sepultura subeunda de-
signabatur. Nos eadem de causa affligere
corda nostra debemus; neq. propter memo-
riam crucis Christi tantum, sed propter delicta
nostra, propter quæ passus est Christus. Hinc
misericiam ab eo imploremus: exaudiet nos,
qui pro nobis, antequam essemus vt peccaremus
mortuus est. Respondebit verò nobis Chri-
stus vnctione suæ misericordie, & gratie, &
donorum;

donorum, dignos etiam faciet horum mysteriorum fructu, unde perfectam eius obedientiam imitemur: id enim simul significat Bethania.

Consideremus igitur huius sacri Euangelij historiam. Reuertebatur ab Ephrem IESVS, quod diuiterat, ut ne alio tempore quam Pater prætulerat mortem obiret. Prædixerat discipulis futurum ut crucifigeretur Ierosolymis, quod properabat expedire, excelsa animo præcedens stupentes & timentes. Sanauerat cæcum ante ingressum Ierichuntis, in eadem vrbe iustificauerat Zachæum Publicanum, decedens Ierichunte cæcos item duos illuminauerat. Erat ille ascensus Ierosolymitanus celeberrimus, magna illum turba præcedebat & sequebatur, Mater eius Maria Virgo cum mulieribus consequebatur. Cum hac celebritate peruenit IESVS Bethaniam, ad radicem montis Oliueti ad Orientem: exceperunt illum hospites sui, Lazarus, Maria Magdalena, & Martha; sed cœna illi parata est apud Simonem leprosum, quem scilicet à lepra IESVS sanauerat, in ipsum credentem, quem necessum est fuisse vel cognatum Lazari, vel amicum. Itaque intelligitur cœna communiter ab utrisque fuisse Christo parata, à Simone, & Lazaro cum sororibus. Contemplandum totum hoc iter ab Ephrem Bethaniam usque, Christi alacritate ad mortem properantis illustratum, miraculis ornatum, magna comitantium frequentia & laudatione nobilitatum, quæ lætum iter faciebat. Contra verò Christi animum si spectes, si Mariæ Virginis Matris, Apostolorum, mulierum, varia occurret affectuum facies. Christum incipiebat mortis propinquæ naturalis quidam timor & mœror, voluntarius tamen, mouere, quem tamen infinita animi magnitudine sustentabat. Maria Virgo secundum Christum dolenter quidem, magnanimiter tamen hoc iter faciebat. Apostoli verò & mulieres stupebant quidem & timebant, hinc passibus corporis sequebantur iter, illinc animo refugiebant; quos tamen Christi Spiritus fulciebat diuinitus. Ob hanc rerum faciem Ecclesia ante Christi crucem aliquot dies eius passioni consecrat.

Sed doce nos, benigne IESV, mysteria aliquot huius Euangelij. Volui ante sex dies Paschæ celebri cœna cœnâ meâ ultimam & pas-

sionem commemorare, ut qui in animo meo erat passionis sensus & cœnæ ultimæ, eum representarem: & qui in animis discipulorum & Matris erat doloris & timoris sensum lenirem. Ad Pascha autem verum hanc cœnam referebam, & quasi ad octauam psalmum reipsa canebam dulcem & salutarem. Eram in Bethania, hoc est, in meditatione futuræ afflictionis, in domo Simonis, id est, obedientiæ meæ ad Patrem; quæ eò me erat redactura, ut non solum essem futurus quasi leprosus & percussus à Deo & humiliatus, sed cruci essem affigendus crudelissimè. Adhibui tamen Lazarum à mortuis suscitatum, quandoquidem simul de mea resurrectione sermō cogitabam; Mariam ungentem, quæ meam mortem & sepulturam ante oculos omnium constitueret: Martha ministrabat, quæ ut vitam actiuam significat, ita etiam operosam meditationem mysteriorum, unde animi leuatio oriri solet, & diuinarum rerum contemplatio. Hæc ut deuotè percipiatis mysteria, gustus est vobis parandus ex piis desideriis, & meditationibus, & operibus. Hæc frequenter versate animo me authore, & mecum hanc cœnam accipietis; refectionem scilicet internam, dulcem, ac fructuosam; & ungetis non solum pedes meos, sed etiam caput: simul enim me iuuante, & in vitæ actiuæ efficacia proficietis, & in contemplatiuæ luce & suauitate. In me quicquid pretiosi habetis conferte, mihi offerite cor vestrum, mihi date animam, mentem, spiritum, mortificatos vestros sensus mihi sacrificate, & unxeritis me nardo pistico & pretioso. Neque vereamini eos, si qui obmurmurant ob vestra bona opera: ego vos ab illorum vel calumniis, vel oblocutionibus defendam, ut à Iuda Magdalenam: & si quando Iudæ similem persecutionem, etiâ acriorem, vel ad sanguinè usque & mortè videritis vobis excitari, estote fortes & constantes, & credite me vobis maius auxilium, maiorem gratiam, vires etiam ampliores suffecturum, quò in maiora pericula & tribulationes propter nomen meum incideritis. O suauem vocem! o diuina mysteria & doctrinam! Quas gratias vel agere, vel habere nos dignè non possumus, Sancti ipsi & Angeli tibi, sancte & magne IESV, & agant, & habeant, Amen.

DOMINICA

IN RAMIS PALMARVM.

Ducitur asina & pullus ad IESVM.

MATTH. XXI. MAR. XI. LVC. XIX. IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxij.

85.

A. Mons Oliueti.

lum adducerent.

B. Bethania in radice montis ad Orientem.

D. Viculus, unde illi sunt adducti.

C. Bethphage, unde misit IESVS qui asinam & pullum adducerent.

E. Progreditur asina vectus ad prospectum vrbs.

PRIMA PARS EVANGELII MISSÆ.

MARC. XI. MATTH. XXI. LVC. XIX. IOAN. XII.

Et cū appropinquaret

Et cū appropinquaret

Et factum est,

In crastinum autem

Ierosolymæ.

Et cū appropinquaret Ierosolymis, & venisset Bethphage

ad Bethphage & Bethaniam, ad montem qui vocatur Oliueti.

Bethania ad montem Oliuarum, mittit duos ex discipulis suis, & ait illis:

ad montem Oliueti: tunc IESVS misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum, quod contra vos est,

In quod introeuntes, inuenietis

introeuntes illuc,

& statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum ea:

pullum asina alligatum, cui nemo vnquam hominum sedit.

pullum ligatum, super quem nemo adhuc hominum sedit: illum

soluite, & adducite mihi & si quis vobis aliquid dixerit,

vos interrogauerit:

vobis dixerit: Quid facitis?

Quare soluitis? sic dicetis ei:

quia Domino necessarius est:

dixit, quia Dominus his opus habet: & cōfestim dimittet eos.

Quia Dominus operam eius desiderat.

& continuo illum dimittet huc.

MAR. XI.

MATTH. XXI.

LVC. XIX.

IOAN. XII.

Hoc autem factū est, ut adimpleretur quod dictū est per Prophetā dicentem: Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum filiū subiugalis.

Et abeuntes, inuenerūt pullum ligatum ante ianuam foris in biuio, & soluunt eum.

Et quidam de illic stantibus dicebāt illis: Quid facitis soluentes pullum? Qui dixerunt eis, sicut praeceperat eis IESVS,

& dimiserunt eis. Et duxerunt pullum ad IESVM:

& imponunt illi

& sedit super eum.

Euntes autem discipuli, fecerūt sicut praecepit illis IESVS.

Et adduxerūt asinā, & pullum: & imposuerunt super eos vestimēta sua, & eum desuper federe fecerunt.

Abierunt autem qui missi erant: & inuenerunt, sicut dixit illis stantem pullū.

Soluentibus autem illis pullum, dixerunt domini eius ad illos: Quid soluitis pullum?

At illi dixerunt:

Quia Dominus eum necessarium habet.

Et duxerunt illum ad IESVM. Et iactantes vestimēta sua supra pullum, imposuerunt IESVM. Eunte autem illo, substernebant

ADNO-

ADNOTATIO.

Libet hoc loco breuiter annotare de anno, quo crucifixus est Dominus; qua de re aliās Christo propitio dicam fusius. Trigesimotertio igitur aetatis suae anno crucifixus est Christus. baptizatus enim est ad initium anni tricesimi; nam erat quasi annorum triginta (ἄρχουεως ὄν, id est, incipiens) veluti si dicat, ad initium tricesimi. alioqui non sic dixisset; sed διατελεσεως ὄν. & unus annus necessariō intercessit à baptizate ad miraculum Cana Galilaeae, ex Ecclesiae traditione. Deinde duo Paschata exponit D. Ioannes: primum ij. cap. secundū vj. Tertium est quo crucifixus est Dominus, qui erat trigesimotertij anni vitae eius temporalis mortalis mensis tertius à natiuitate: octauo enim calendae Ianuarij natus est Christus; crucifixus octauo calendae Aprilis.

Aët. r.
Hieron. in
epitaph.
Paulæ.

A. Mons Oliueti ad Orientem montis Sion & Ierosolymorū, primo milliario, Sabbati scilicet itinere, ut est in Apostolorum Actibus; unde Christus ad Patrem ascendit: in quo per singulos annos vacca rusa in holocaustum Domino cremabatur: in quo, iuxta Ezechielem, Cherubim de templo transmigrantes Ecclesiam Domini fundauerunt. Est hic montium qui sunt in circuitu, & in vrbe Ierusalem, altissimus: inter

hunc & Ierosolymam intercedit torrens Cedron, in valle Iosaphat, super quam ad iudicium vniuersale imminet stans super montem Oliueti Christus.

B. Bethania in radice montis Oliueti ad Orientem quidem, ad Austrum tamen, ut diximus, declinans, quindecim stadiis (id est, duobus fere milliariibus) ab vrbe, vnde postridie quam caenauerat apud Simonem leprosum Christus profectus veniebat Ierosolymam.

Hier. in
Iohannem.
Beda in
Nehemiā.

C. Bethphage, villa Sacerdotum, quod hi sece-
debant expleto templi ministerio, in latere orientali montis Oliuarum, in medio spatio à montis vertice Bethaniam eunti. Hinc misit IESVS duos discipulos ad pagum proximum, unde asinam & eius pullum adducerent.

Hieron. in
epitaph.
Paulæ.

D. Viculus ad dexteram, lapidis iactu distans à Bethphage in valle, sub monte offensionis; unde duo discipuli asinam & pullum adduxerunt ad IESVM, dein pallis suis, & aliorum Apostolorum strauerunt & ornauerunt.

Brocard.

E. Ad Bethphage ascendit IESVS primum asinam: progressus verò ad montis verticem, unde ciuitatem conspecturus erat (non enim erat conspicua è Bethphage vel viculo) relicta asina ascendit pullum.

Brocard.
Reinerus
Arandius.

E A D E M D O M I N I C A I N R A M I S P A L M A R V M .

In conspectum Ierusalem venit IESVS.

MATTH. XXI. MAR. XI. LVC. XIX. IOAN. XII. ANNO XXXIII.

In lxxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxij.

86.

A. Venit IESVS in conspectum vrbs.

B. Flet super Ierusalem.

C. Multitudo ciuitatis parat ramos

& palmas.

Christi fletus ponitur etiam hoc loco, si quis velit intelligere fleuisse IESVM statim conspecta ciuitate.

T 4

SECUNDA

SECUNDA PARS EVANGELII MISSÆ.

MAR. XI. MATTH. XXI. LUC. XIX. IOAN. XII.

Et ut^a appropinquavit, videns civitatem,
^b fleuit super illam, dicens: Quia si cognovisses & tu; & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te; & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te: & conungstabunt te undique: & ad terram prosterment te, & filios tuos qui in te sunt, & non relinquent in te lapidem super lapidem: eò quòd non cognoveris tempus visitationis tuæ.

Turba multa quæ venerat ad diem festum, cum audissent quia venit IESVS Ierosolymam, acceperunt ramos palmarum, & processerunt obviam ei, & clamabant, Hosanna; benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israël. Et invenit IESVS asellum, & sedit super eum, sicut scriptum est; Noli timere filia Sion, ecce Rex tuus venit sedens super pullum asinæ. Hæc non cognoverunt discipuli eius primum: sed quando glorificatus est IESVS, tunc recordati sunt quia hæc erant scripta de eo, & hæc fecerunt ei.

Multi autem

^c Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via: alij autem cædebant ramos de arboribus & sternebant in via.

eunte autem illo

substernebant vestimenta sua in via.

frondes

ADNO-

PALMARVM.
ADNOTATIO.

A. **V**enit in primum civitatis prospectum Christus sedens super pullum, procedentibus & sequentibus discipulis, ex quibus unus ducebat ponè asinam.

B. Hinc verò coniciens in civitatem oculos, & mentem advertens, tactus dolore cordis intrinsecus, flens deplorat civitatis cecitatem, & futuras calamitates: siue has lachrymas effudit Christus cum iam propius accessisset civitati, maiorem ostendit pietatem & misericordiam, ut inter sublimes illos honores & gloriam, moveretur tamen civitatis compassione tam vehementi. Conspice hominis Dei dolorem, & lachrymarum vim erumpentium, plorantes Apostolos cum lachrymas Christi viderunt, plorantem Virginem Matrem, plorantes mulieres quæ Christum ponè sequebantur, ubi de eius lachrymis intellexerunt; solum Iudam nihil commotum, sed contra efferatum animo magis. Honorem igitur, & gloriam quam advenienti pa-

rabant Ierosolymita, luctu & mœrore excipit Christus; tum gravissimis verbis civitatem increpat, & commiserationem suam exponit: Si cognovisses & tu, & quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, &c. Ceterum fleuisse IESVM ter legimus, in Ioan. Ioan. 11. Luc. & Paulo: præterea colligimus fleuisse Luc. 19. ex Sap. vij. piè etiam credimus in circumcissione fleuisse. Heb. 5.

C. Vulgatum fuerat celebri sermone Ierosolymis antea, suscitatum Bethania Lazarum; inde cum secessisset ad urbem Ephrem in desertum IESVS, subsederant illi sermones; eo redeunte Bethaniam, rursum sunt excitati. Itaque ubi audiunt illum Ierosolymam venire, effundit se civitas, & aliarum arborum ramos, tum palmas parant, cum quibus obviam Christo procedant, & gloriosè eum accipiant.

MEDITATIO.

Videns IESVS civitatem, fleuit super eam.

Lachrymatus es quater, magne IESV, in diebus carnis tuæ fragilis & infirmæ, nunquam risisti. Obsecro, Domine, cur illud, cur hoc? Quatuor quasi flumina de immenso fonte misericordiæ meæ effudi illis lachrymis in mortales: & cum quater fleuerim, semper tamen in corde meo illa eadè quæ illis lachrymis deplorabam luxi quoad mortalis vixi. Nascens enim communem nascetium miseriam lugebam: ad Lazarum mortuum, sed à me suscitandum plorabam, propter difficultatem eorum qui à peccato mortali, præsertim inueterato, vel fuerant suscitati, vel erant resuscitandi: videns Ierusalem, deflebam non solum Ecclesiæ nouæ peccata, sed veteris, & omnium ætatum: in cruce verò lachrymas effudi, & sigillatim pro singulis hominibus, & generaliter atque vniuersè pro omnibus. Fuerunt verò meæ lachrymæ exaudiatæ ad conciliandam gratiam præuenientè & excitantem, ad sanandas mortalium miseras, ad delenda peccata, ad gratiam conferendam, & gloriam sempiternam. Effectum alium præterea pepererunt meæ lachrymæ, & magnam utilitatem: nam hæc meæ lachrymæ fecerunt, ut vester ex-

Ioan. 11.

Heb. 5.

citetur dolor pro delictis, & vestris, & proximorum; tum ut lachrymarum donum consequamini, si non vtrarumque, exteriorum & interiorum, certè harum, quæ contritionem peccatorum, partemque præcipuam poenitentiae confirmant, & cum reddunt dolorem lugubrem & mœrentem, generant contritionis quædam securitatè. Hæc sunt lachrymæ meæ. Risum, hoc est cordis exultationem in mea & Patris diuinitate habuit anima mea perpetuam: læta ibi erant omnia quod ad superiorem attinet portionem; ibi enim nunquam fleui, nunquam quicquam tædij sensi: quod verò ad inferiorem portionem spectat, nihil habui cur riderem; non solum propter constantiam, & morum grauitatem, sed propterea quòd nihil videbam dignum risu, & cordis illa exultatione. Si quid enim erat quod cordi meo gratum esset vel in presentibus hominibus, vel in præteritis, vel in futuris, id ego eodem tempore meis laboribus & lachrymis redimebam, tum sanguine meo tandem, & vita erã redempturus. Quid ergo est, benigne IESV, quòd accedens Ierosolymam vides illam, & videns fles super illam? Nonne sæpè

scapè Ierusalem videras, nec fleueras tamen super illam? Numquam antea Ierosolymam videram, quin super illam fleuerim; continenter enim à mea vsque incarnatione opus redemptionis humanæ exercui, & ad hoc lachrymas adhibui, si non exteriores, certè cordis mei interiores. Quid ergo ad exteriores de Ierusalem nunc primum venis, bone IESV? Bis eam iam deploraueram, & nascens, & ad Lazarum. neque enim non simul ad Ierosolymam spectabant illæ lachrymæ. sed propriè illi hæ dabantur, quæ ex præfenti causâ præfentem commiserationem efflagitabant. iam enim Iudæis conuenerat inter se, vt me interficerent: quæ mea mors, vt multorum fuit resurrectio, & causa salutis æternæ, ita multorum ruina inde & calamitas existit, & totius illius vrbs crudele excidium & vastitas, tum ciuitatis & Iudæorum excæcatio. Hæc mouebant me vehementiùs. Deplorabam verò luctuosius non illius solùm vrbs ærumnas exteriores, sed interiores atque exteriores; non Synagogæ tantùm, sed Ecclesiæ totius, omnium ætatum miseria, persecutiones, afflictiones & peccata; omnes omnium temporum miseriæ obuersabantur ante oculos mentis meæ, vnde vehemens causa fuisse intelligitur mearum lachrymarum. Itaque numquam illam vidi vrbs, numquam quæ mihi per eam representabantur cogitauit, quin ea in animo meo deplorarem. Verùm hæc, vt præuisa dumtaxat, mouebant antea me: in illo autem Ierosolymorum accessu omnia vidi quasi præfentia in necem conspirasse meam, contra quàm apparebat ex hominum applausu. Adde quòd ad pœnam, pro tam incomparabili malo, hoc etiam genus volui satisfactionis impendere, dolorem animi cum lachrymis coniunctum, pro mortalium redemptione & salute.

Expone obsecro, Domine IESV, rationem tui luctus: nam quæ audio, videntur mihi etiam vehementer minari, non solùm Iudæis. Rectè times: audi. Illis verbis & lachrymis: *Si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua qua ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis; quia venient dies in te, &c.* accerrimum expressi cordis mei dolorem. itaque tacebam multa, & intercisè loquebar, im-

pediente dolore & lachrymis. *Si cognouisses.* Imensus hic motus amoris & desiderij, simul & doloris fuit. Vtinam cognouisses; sed non cognouisti, non cognoscis, non cognosces. si enim cognouisses, omnia bona tibi prouenissent Dei benignitate, & quidem spiritualia atque cælestia. Verùm cum in tua insipientia miserabiliter perseueratura sis, infligentur tibi mala infinita absque vllò subsidio, absque effugio vllò. *Et tu.* In *cognouisses*, est, *tu*: quid igitur? replicas, Domine, *tu*, vel exprimis suppressum? Expressio hæc est amoris & commiserationis. Fuisti tu, inquam, ciuitas mea dilecta, in quam ego tot iam olim beneficia contuli, & summum sum nunc oblaturus, sanguinem & viam meam. *Tu si cognouisses.* Rursus indignatio hæc fuit grauissima, & comminatio etiam. *tu*, tu hæc ignoras: cognoscent Gentes, & tu tamen non cognouisti, non cognosces. *Et quidem in hac die tua.* Hem miseriam tuam ingentem! tua est hæc dies, hoc tempus: hæc mysteria, & quæ hæcenus feci, & quæ facturus sum in passione, morte, & resurrectione mea; tibi primum sunt dedicata, pro te facta ac facienda: salus æterna tibi primum parata est. Etenim quoniam tua omnia sacrificia, oblationes, ritus, cæremoniæ referebantur? quorsum spectabant? Nonne ad hanc diem, ad hoc tempus tuum? Nam si illa erant tua, hæc magis tua, propter quæ illa erant tua. Cùm igitur tua hæc dies sit, hæc lux veritatis & gratiæ; tantò magis deploranda est tui animi cæcitas, quæ facit vt hæc non cognoscas; vnde fiant non tua, quæ erant futura tua. *Quæ ad pacem tibi.* Nihil feci ego in meæ carnis dispensatione diuini, quàm quòd pacem obtuli hostibus meis, & quidem continenter aduersus me pugnantibus, vt in Psalmo per Dauid dixi: *Cum iis qui oderunt pacem, eram pacificus; cum loquebar illis, impugnabant me gratis.* Ego pacem & tranquillitatem vobis semper obtuli, tum animi spiritualem, tum rerum omnium temporalem. Et hæc cum semper sim loquutus, semper pollicitus, semper obtulerim; vos tamen, quasi ad bellum pro-uocarem, meis beneficiis aduersus me semper fuistis incitati, semper bellum pro pace respondebatis. Neque verò quòd nunc in meo aduentu exultatis, id solidum est vestrum gaudium, sed momentaneum & caducum. nam quod canitis: *Osanna, benedictus*

qui

qui venit in nomine Domini, ex mysterio dixistis, quasi clamarent lapides; & eodem hoc die nullus erit ex vobis omnibus, qui domum in hospitium me, vel ad cœnam vocet; & quidem cum omnes circumspexero. Alioqui Principes vestri Pharisei & Seniores aduersum me acrius hoc ipso tempore concitantur: certè vniuersi me post pauculos hos dies estis ad mortem & crucem efflagitaturi; & digniorem vita latronem, hominè homicidam & seditiosum professuri, quàm me, Dominum vestrum & omnium. *Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.* Quid? Non viderunt te Iudæi docentem, Sancte IESV, miracula facientem, morientem, sepulturæ tradi? Quid? Nescierunt te resurrexisse? omnia hæc viderunt, scierunt. Quænam illa, obsecro, sunt, magne IESV, quæ non cognouerunt, & propter quæ in tantas calamitates inciderunt? Non est illa vera vel visio, vel intelligentia, non est perfecta, quæ sensu carnis vel exteriori, vel etiam interiori vel accipitur vel perficitur, earum rerum præsertim quæ cum spiritu coniunctæ sunt, & à diuina reuelatione deriuantur, nec possunt humana ratione vel industria comprehendi: sed vt singulare est donum Dei illa reuelatio, ita reuelationis perceptio diuino munere communicatur; cuius principium est fidei donum: quod si quis imbiberit, ibi primum oculi alij nobiliores illi aperiantur, alia rerum facies & alia intelligentia, non eorum solùm quæ supra naturam sunt, quæq; non assequitur naturæ vis, sed illorum etiam quæ natura constant, & naturaliter intelliguntur. Aliis enim oculis illa, & altiori lumine & puritate intelliguntur, & quasi diuino splendore vestita, lætiora sese offerunt, & creatorem suum representant. Quòd si hæc diuino lumine per fidem sic illustrantur, quæ ex se naturaliter lucem illam non habent, sed excipiunt extrinsecus; quàm erunt illa illustrata quæ cum singulari Dei lumine nascuntur & fide, atque à luce cœlesti deriuantur! Præstantissima certè hæc erunt, atque illustrissima. Verùm vt maior est horum claritas ac splendor, eò cæci magis ac socordes sunt, qui sibi oblata vel non agnoscunt, vel cõtemnunt; & habentes fidei aures & oculos, vt illa audiant & videant, claudunt tamen oculos & excæcant, cor incrassant atque indurant, & auribus grauiter audiunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligat, & conuertantur & sanentur. Horum est tam

Ioan. 12.
Acto 18.
Esa. 6. &
Matth. 13.

grande peccatum, tam execrabilis præuaricatio, vt me, qui infinitè misericors sum, quiq; ad omnia delenda peccata morti me obtuli & cruci, veluti cogant vt illos derelinquam in suis peccatis; vnde incrassentur & indurentur magis, & excæcentur, atque in profundum malorum abiiciantur. Hæc autem lux & fides, vt est spiritualis, ita non intellectum solùm, sed cor simul & voluntatem sua luce & suauitate replet: ea videlicet quæ charitate in-

Gal. 5.

formata, per eam operatur, & dat Spiritus sancti dona, quibus potentiæ & virtutes omnes nobilitantur diuinitus. Hinc sensus spiritualis, & experientia quædam interna; inde Spiritus exultationis, hinc iubilationis, hinc vnionis, hinc vis diuina concepta ad operationes extenditur, ad gloriam maiorem & Patris, & meam, & sancti nostri Spiritus. Non huiusmodi solùm luce & cognitione caruisse Iudæos, sed omni illius principio, & viæ ad illam sua singulari malitia atque animi obstinatione contradixisse, id verò mihi erat causa propria meæ tristitiæ & lachrymarum. Ex hac luce si voluisses & tu, admiranda beneficia esses consequuta Ierusalem; ex me fidem concepisses, intellexisses mysteria, fructum meæ vitæ & mortis recepisses, mortem sempiternam, & illas etiam externas calamitates euassis: nunc autem contrà est, cum fidem meam auerferis, & spiritualia dona; vnde fiet vt immanitatem illam, & infinitam calamitatem vrbs excellentissimæ patiaris, & totius gentis interuersionem.

Heu, Domine IESV sancte & misericors! lætitia quidem singulari cor meum affecisti, sed tamen vehementem mihi metum incussit tuus ille fletus & comminatio: nã eodè negotio videris Ecclesiæ tuæ calamitates deflere atque prænuntiare. Prænuntio, & desleo simul omnes Ecclesiæ meæ labores; illam præsertim calamitatem quam impius homo, & atrocissimus tyrannus Antichristus infliget, & huius præcursores hæretici, me permittente. Verùm alia erit illius afflictionis ratio atque huius Iudaicæ. hic enim populus, & terrena Ierusalem funditus euersa fuerunt; Ecclesia verò mea spõsa nullo labore, nulla calamitate perire potest, etiam si periclitetur; atque aded afflictionibus & laboribus purgatur, & fit illustrior atque perfectior. At enim mihi timeo miserè, Domine IESV: deploras video animæ meæ simul miseria, & illa contem-por mihi mala imminere ab hostibus meis, propter

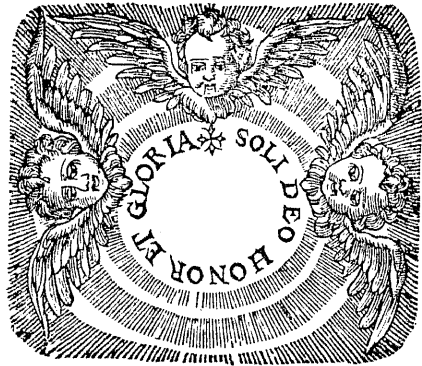
propter insipientiam meam, & ingrati-
tudinis magnitudinem, & alia mea innumerabi-
lia peccata. Quid enim in me video, vnde
non merear pœnas acerbiores? Quid verò ha-
beo, quapropter liberari ab illis possim, &
non potius calamitosius affligi? Infelix ego
homo & miserabilis, quis me proteget à facie
hostium meorum, & à facie eorum oppug-
nationis & truculentie, nisi tu refugium meum,
Domine magne IESV, fortitudo mea, arx
mea, & petra mea, meum scutum, cornu sa-
lutis meæ, susceptor meus? Hæc si fias mihi,
bone IESV, quamuis agnoscam me esse de me
miserum, & omni pœna dignissimum, non
trepidabo tamen, non timebo. Ita facias,
Domine sancte, non per has tantum, sed om-
nes lachrymas tuas obsecro te. Ita spera &
confide me facturum: sed illa quæ ego pro-
nunciabam Iudæis, tu contra hostes animæ
tuæ & meos exerce, me auctore & præside.
Forti studio para aduersus inimicos vallum &
fossam: muni te pœnitentia, & meditatione
meæ passionis & mortis, & oratione: hæc tua
sit fossa & vallum, quo hostes tuos concludes,
vnde transmittere ad te non possint. Adde

Psal. 17.

meditationi & orationi bonarum operatio-
num pietatem atque instantiam; ita ad an-
gustias adiges qui te oppugnabunt. Neque
porro desinas, sed præcipuam illam virtu-
tem humilitatē adhibe, & cordis simplicita-
tem, & hostes tuos ad terram prosternes; nec
eos solum, sed eorum filios, cogitationes sci-
licet prauas, & odiosas tentationes. Neque
in hoc bello fatigeris vel animum despon-
deas, quin quæ dixi omnia illustriori fidei,
spei, & charitatis virtute & spiritu augeas in
me. Ita fiet, vt nullus lapis, nullæ sint reli-
quæ residuæ virium in hostibus tuis; & pos-
sis cantare cum Mose & Maria: Gloriosè
magnificatus est Deus, & Christus eius, ho-
stes & oppugnatores meos evertit, & in ma-
re proiecit: & ego dicam animæ tuæ: Mu-
lier, vbi sunt qui te oppugnabant? nullus
te oppugnauit? Tu respondebis: Nemo
Domine. ego subdam: De cætero te similiter
protegam si ita pergas, quod facies me iu-
uante, nec timebis vt quicquam possint in te
hostes tui. O beneficium incompara-
bile! ita fac, bone IESV.
Amen.

Exod. 15.

Ioan. 8.

EADEM

EADEM DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

Ingressus solennis in ciuitatem.

MATTH. XXI. MARC. XI. LVC. XIX. IOAN. XII. Anno XXXIII.

In lxxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxiiij.
87.

A. Bethania, vbi Lazarus suscitatus.

F. Eius celebritas itineris.

B. Mons Oliuarum.

G. Ierosolyma commota.

C. Hortus Gethsemani.

H. Templum, quò venit IESVS; vbi sanat cecos & claudos.

D. Torrens Cedron.

I. Virgo Mater cum mulieribus.

E. IESVS eques in pullo asina vectus.

TERTIA PARS EVANGELII MISSÆ.

MARC. XI. MATTH. XXI. LVC. XIX. IOAN. XII.

Et cum appropinqua-
ret iã ad descensum
mōis Oliueti, ceperunt
omnes turbæ discipulo-
rũ gaudentes laudare
Deum voce magna su-
per omnibus quas vi-
derant, virtutibus,

Et qui præibant,
& qui sequebantur,

Turbæ autem quæ
præcedebat, & quæ
sequebantur, clama-
bāt, dicētes: Hosā-
na filio Dauid: be-
dictus, qui venit in
nomine Domini:

Benedictus, qui venit
Rex

in nomine Domini:

Benedictum quod ve-
nit regnum patris
nostri Dauid:
Hosanna in excelsis.

Hosanna in altissi-
mis.

pax in celo, & gloria
in excelsis.

Testimonium ergo per-
hibebat turba, quæ erat
cum eo, quando Laza-
rum vocauit de monu-
mento, & suscitauit eum
à mortuis. Propterea &
obuiam venit ei turba:
quia audierunt eum fe-
cisse hoc signum.

MARC. XI.

MATTH. XXI.

LVC. XIX.

IOAN. XII.

Pharisæi ergo dixerunt ad semetipso: Videtis quia nihil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit.

Et quidam Pharisæorū de turbis, dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si tacerint, lapides clamabunt. Et ut appropinquauit, videns ciuitatem, fleuit super eam, dicens: Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te; & coangustabunt te undique; & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt: & non relinquent in te lapidem super lapidem: eò quòd non cognoueris tempus visitationis tuæ.

& introiuit

Et cum intrasset Ierosolymam, & commota est vniuersa ciuitas, dicens: Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est IESVS Propheta à Nazareth Galilææ. Et intrauit IESVS in templum Dei. & accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanauit eos. Videntes autem Principes sacerdotum, & Scribæ, mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes: Hofanna filio Dauid: indignati sunt, & dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? IESVS autem dixit eis: Vtique. Numquã legistis, quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem?

in templum

Et erat docens quotidie in templo. Principes autem Sacerdotum, & Scribæ, & Principes plebis quærebant illum perdere. & non inueniebant, quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

ADNO-

A. Bethania, ubi eminus designatur Lazari suscitatio. hoc enim miraculū turbæ memoria retinebant, hoc multitudinem obuiam Christo ut veniret exciuerat: celebritas tamen ad radicem montis iuxta hortum Gethsamini in valle Iosaphat describitur.

B. Mons Oliuarum, ad cuius accliuatatem dubium non est quin multi obuiam Christo cum ramis processerint.

C. Hortus Gethsemani.

D. In valle torrens Cedrō, qui scilicet perennis non est, sed è pluuiali aqua, partim è piscinis superiori & inferiori, & Siloë fonte concipitur, & illis deficientibus arefcit. In eo hoc tempore erectus est pons, de quo antiquitas nihil prodit.

E. IESVS in pullo asinæ vestibus Apostolorū strato eques, chamū tenēs manu, ad urbē procedit. Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinā prius, dein super filium subiugalis. Præcedunt alij Apostoli, alij sequuntur: vnus ducit asinā similiter ornatam.

F. Effusa ex urbe multitudo partim præcedit, partim sequitur, omnes aliè prætendentes palmārū & oliuarū, & aliarū arborū ramos, & vestimenta sternētes, diuina presenti Christo acclamant, ut in solenni Tabernaculorū festo ex Psal. cxvij. Christo venturo legitimū erat canere.

Euangelista præcipuam indicant encomij partem, Hofanna, quod Hebraicè est חַוְּנָה הוֹשִׁיָּא נַא; due dictiones, id est, saluifica obsecro. Prima dictio verbū est vehementis significationis, secunda interiectio obsecrantis. Reliqua quæ in eodem sunt Psalmo prosequutos Hebræos pie credere & meditari possumus, ut quæ futuro Messia cecinerat Dauid, quæq; omnis Iudæorum natio solenni ritu vsurpabat omnibus annis in Scenopegiis, presenti accinerent Christo. Itaque prophetico quodam spiritu Iudæa & Ierusalem IESVM esse Christum professa est, & eius aduentum celebravit ex Psalmo, inde inchoantes: Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli: à Domino factus est iste lapis, & est mirabilis in oculis nostris. Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & letemur in ea. Intenduntur hæc aduersus Principes & Pharisæos; à piis Iudæis adiicitur excellens animorum exultatio: addunt enim eia vel obsecro; Domine, asser prosperitatem obsecro. Vehemens hæc est in iubilo oratio & obsecratio. Subdunt: Benedictus qui venit in nomine Domini. professio hæc est veri Messia. Respondet ve-

ro Christus: Benediximus vobis de domo Domini, è cælo, ego, Pater, & Spiritus sanctus. Respondent Angeli, respondēt Patriarchæ & Propheta, respondent Apostoli: Nos etiam vobis benedicimus in Christo. Prosequuntur illi: Deus Dominus, & illuxit nobis. quibus verbis Messiam constentur Deum esse verum, lumenq; & salutē asserre mortalibus eum quem hominē videbant, & laudibus celebrabāt. Excellētissima hæc fuit professio dignitatis & gloriæ Christi. Mystero autem diuino hæc fiebant, ut quem reprobauerant Principes & Pharisæi, in cuius necem conspirauerant, hunc turbæ spiritu Dei incitata Messiam, Deum, Mundi salutem & lumen prædicarent. Addunt pro coronide: Pax in cælo, gloria in excelsis, imitari Angelorum opinacionem ad Christi natiuitatē. hæc enim omnia erant in Hebræorum verbis, & planè filio Dauid IESVS tribuebantur, & eius regnum celebrabant: Benedictum quod venit regnum patris nostri Dauid; non huius mundi, ut erat dicturus Pilato Christus, sed spirituale & æternū. Forrò quod addunt, in altissimis, mysterium exprimit, & mentem diuina virtute in spiritum suspensam.

Cum hoc triumpho in urbem inuectus est IESVS Porta aurea, quæ prius Porta vallis appellabatur, ad Orientalem plagam vallis Iosaphat: pertinet verò hæc Porta ad regionem templi, & Portam eius speciosam: hæc ingressus IESVS, reætā ad Portam speciosam peruenit. Describitur autem ingressus Christi per meditationem quidem, sed in qua narratur historia. Caterum quæ attinent ad mysticum sensum, ea verissima sunt. nam totus Psal. cxvij. intelligitur de Christi aduentu, ut vno consensu tradunt Doctores. Quæ ergo dicuntur, erant tunc in illis verbis, & dicebantur à turbis in fide Synagoga vel suæ Ecclesiæ, etsi non intelligerent peculiariter, ut pleraque Christi mysteria, quæ Psalmi comprehensa frequenter habebant in ore.

G. Ierosolyma, quæ ad tam celebrē ingressum IESVS commota est vniuersa variis animorū affectibus. alij agrè ferre tantā gloriā, & inuide-re: alij admirari, alij laudare; omnes clamare: Quis est hic: turba cōtinuare suum encomium.

H. Templum, quò accedentes ad se cecos & claudos sanat IESVS. Ibi ipsum verbis adoriuntur mordacibus indignabundi Principes sacerdotum, gloriā Christi inique ferentes, & diuinam puerorum acclamationem & laudem.

I. Virgo Mater cum piis mulieribus sequens.

V 2

MEDITA-

MEDITATIO.

Venite Fratres, venite omnes quotquot IESVM cognoscitis, quotquot virtutes eius, & misericordias magnas agnoscitis: ecce venit in animas vestras dilectus vester, transiliens montes, properans è collibus: aduentu suo facit veram Ierusalem, facit suauem pacis visionem atque fruitionem. En ad vos descendit de monte Oliuaru, de altitudine suæ diuinitatis ac clementiæ. Iustus & Saluus venit pauper & mansuetus, sedens super asinam & filium asinæ. Motus vestræ sensualitatis importunos compescit, iustitiam animo vestro inducit & salutem, simplicitatem, mansuetudinem, atque humilitatem conciliat. Exultent animi vestri, iubilet spiritus ad rem nouam, ad rem magnam, ad rem diuinam; quæ spiritum vestrum, vestros internos sensus excitabit, & exhilarabit, & confirmabit, atque omni perfectione ornabit. En dilectus singulis animis vestris loquitur: Surge age, propera amica mea, & veni, occurre sponso tuo. Sed lugete primum peccata vestra, vt luxit ipse illam Ierusalem; vestram etiam, quæ sola fide & spe effæctis constare solet, luxit, improbavit, & auersatus est. Exite ex illa Ierosolyma, ramos excindite oliuarum, id est, pingues charitatis & deuotionis fructus cum vera fide & spe coniungite; inde afferte bonorum operum palmas, offerre vestrarum concupiscentiarum profligationem & victoriam. Ita Christo ad animam vestram properanti occurrentes, cantate in cordibus vestris: *Hosanna Filio David*. sensum recipite vestræ salutis internum, Christo illum acceptum referte. A te salus omnis, Domine IESV, à te sensus & gustus salutis omnis & gratiæ, sine te nihil sumus, nihil facere possumus; tecum omnia & sumus, & facere valemus. Sit in me perpetua per te hæc saluificatio, quasi continua quædam endelechia & motio & vita, quæ non solum me in te, per te, & propter te det viuere; sed eas mihi vires ingeneret, quibus alios ad te promouere possim per meum ministerium ex te. Ita tandem consummata erit in me tua salus, & complebuntur in me quæ dixisti in Psalmo: *Sacerdotes induam salutaris*, ita vt alios salutem induere etiam possint:

Cant. 2.

Cant. 2.

Ioan. 15.
Philip. 4.

Psal. 131.

quod est in verbo Hebraico *וְיָשִׁיב* albisch. Neque tamen cum hæc in me de tua benignitate sentio, ea in sola fide statuo, vt errant qui à te, & à tua Ecclesia defecerunt; quasi alibi simul non possint consolationes suas statuere, & animam figere. Mihi tu fat es in humilitate cordis mei, bone IESV, in tuis consolationibus spiritus, quæ fide sunt inferiores, & dantur à te, vt nobis sint indicia fidei tuæ & gratiæ; vt reuerà in timore & tremore nostram salutem & operemur, & sentiamus. intolerabilis enim esset coram te arrogantia, vt qua fide te credo Deum esse & hominem, qua Deum ipsum trinum etiam & vnum; eadem credam esse vel reputari me iustum apud te. Sat est mihi vniuersalis illa fides, qua per te iustificari nos credo; modò quæ iussisti, & in nostra posuisti facultate, te iuuante impleamus, quæ fides, quæ gratia relinquit mihi humilitatem, & infirmitatis meæ conscientiam; nec adimit arbitrij libertatem, sed sanat & fouet. Hæc ego agnosco à te proficisci, magne IESV, & in tuis laudibus & benedictionibus pono: tibi Hosanna Filio David, benedictus sis qui venisti in nomine Domini Rex Israël, benedictum quod venit regnum patris nostri David: pax in cælo, & gloria in excelsis; Hosanna in altissimis. Agnosco salutem & vitam animæ meæ in te & ex te Deo homine, Ostendisti mihi vim nominis tui æterni, & infinitæ tuæ virtutis: sis tu in sæcula hoc nomine benedictus. Venisti vt Rex cælestis Israël & Ecclesiæ tuæ sanctæ, communicasti nobis spirituale regnum tuæ maiestatis, quod à te regitur, & tuis benedictionibus impletur, qui omnia in omnibus adimpleris: leua, Domine, spiritum meum, vt quæ residua sunt laudis tuæ ex tuo Euangelio sentire in spiritu possim. Verè dona tua faciunt, vt pax cælestium virtutum & animarum, pax tua diuina corda nostra ineffabili suauitate & tranquillitate perfundat, & eò abducat, vnde gloriam tuæ diuinitatis in eo sentiamus esse sitam, quod est supra omnem creaturam, quod est secretum tuæ diuinitatis ineffabile. Inde salus nostra profluit, vt è fonte vniuersi boni & gratiæ in Christo IESV. Amen.

SABBATO

SABBATO

POST DOMINICAM PASSIONIS.

Veniunt Gentiles ad IESVM.

IOAN. XII.

Annò XXXIII.

*In lxxv. imaginem Adnotatiuncula.*lxxv.
89.

A. *Adeunt Gentiles ad Philippum, hic dicit Andree.*

C. *Vox Patris.*
D. *IESVM nullus excipit hospitio.*
E. *Redit Bethaniam ad vesperum.*

B. *Adducuntur ab his ad IESVM.*

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. XII:

ERant autem quidam^a Gentiles, ex his qui ascenderant vt adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad^a Philippum, qui erat à Bethsaida Galilææ, & rogabant eum, dicentes: Domine, volumus IESVM videre. Venit Philippus, & dicit Andreæ: ^bAndreas rursus & Philippus dixerunt IESV. IESVS autem respondit eis, dicens: Venit hora, vt clarificetur Filius hominis. Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadés in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Si quis mihi ministrat, me sequatur: & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus. Nunc anima mea turbata est; & quid dicam? Pater, saluifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater, clarifica nomen tuum. Venit ergo^c vox de cælo, dicens: Et clarificaui, & iterum clarificabo. Turba ergo, quæ stabat, & audierat, dicebat tonitruum esse factum. Alij dicebant: Angelus ei loquutus est. Respondit IESVS, & dixit: Non propter me hæc vox venit, sed propter vos. Nunc iudicium est mundi: nunc Princeps huius mundi eiicietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.

V 3

IOAN.

(Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus.) Respondit ei turba: Nos audiuius ex lege, quia Christus manet in æternum: & quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Quis est iste Filius hominis? Dixit ergo eis IESVS: Adhuc modicum lumen in vobis est: ambulate dum lucem habetis, vt nō vos tenebrę comprehendant. Et qui ambulat in tenebris, nescit quō vadat. Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis sitis. Hęc locutus est IESVS, & abiit, & abscondit se ab eis.

ADNOTATIO.

DE historia, quę Euangelium hoc præcedit, dictum est quatuor proximis Adnotationibus & Imaginibus.

A. Multi Gentiles, etiam si circumcisionem non acciperent, nec ritus omnes Iudeorum seruaarent; tamen in Iudeorum Deum credebant, ad festa commeabant, ad templum adorabant, Hebræis erant beneuoli, munera templo offerebant. Ex his quidem accedunt ad Philippum, animo commoti, tum propter celebritatem ingressus Christi, tum propter signa quę vel viderant vel audiebant. Rogant illum impensē vt liceat ipsis IESVM conuenire & alloqui. aduocatum asciscit Philippus Andream, ambo adducunt homines ad IESVM. O inconstantiam & peruersitatem deplorandam! Consentunt Gentes hodie & Hebræi in IESVM, laudibus in cælum tollunt: quinto tamen die coniurant in illum omnes, rapiunt, virgis cadunt, spinis coronant, cruci suffigunt: tametsi qui Gentiles ad Christum nunc aduunt, pię credantur ad Christi necem non conspirasse.

B. Adducunt Gentiles ad IESVM Andreas & Philippus. Nullus quidem Euangelistarum narrat, quid ipsi Christo dixerint, quid Christus responderit: verum, vt sæpē meditamur pię in vita Christi quę Scriptura non tradit, ita hęc possumus Christum contemplari in illis diuina operantem, eorum animos Euāgelij sui luce illustrantem: ipsi verō, cęlesti lumine afflati, vt se ad pedes IESV abiciunt, vt illum suppliciter adorant, illi se dedunt, dulcissimum responsum a Christo accipiunt, augetur illorum fides & pi-

tas. turbantur quidem & ipsorum, & Apostolorum animi ad Christi turbationem; at ubi vocem è cælo in Christum delatam audiunt, animum recipiunt & confirmant: alij tonitruum esse factum dicere, alij Angelum ei loquentum è cælo; nihil interiu: vt Apostoli, vt Gentiles, penetrare.

C. Depingitur (vt est Ecclesię consuetudo) Pater & Spiritus sanctus, quorum, vt & Christi, erat opus, vox illa: quę tamen ad Patrem, vt ad principium omnis glorię & diuinę processions refertur, suę personę proprietate.

D. IESVS ad vesperum eius diei, quo tanto triumpho fuerat exceptus, tot laudibus, tanta gloria celebratus, nullum habuit qui cum domum ad cœnam vocaret.

E. Itaque circumspēctis omnibus, cum non haberet quō caput reclinaret, sciret verō Principes sibi insidiari, abscondit se, & secessit cum discipulis suis, cum Matre & mulieribus Bethaniam.

O humilis & pauper IESVS, Deus omnipotens, accipe hospitium in corde meo. Verum hæc est intolerabilis arrogantia. Fac igitur me primum Bethaniam (id est, domum gratiæ, afflictionis, obedientiæ, cantici) & veni tunc, bone IESVS, ad domum tuam & serui tui: vel veni omnino ad me, aduentus enim tuus me vertet in Bethaniam.

Hoc autem Christi institutum fuit his quatuor diebus qui intercesserunt ante passionem, vt noctibus in montem Oliueti secederet, diebus in templo doceret.

MEDITATIO.

Gentiles te cupiunt videre, magne IESV, & cognoscere, tecum de salute sua agere; quærunt diligenter inter Apostolos per quem ad te perueniāt: Pharisei indignantur de tuis laudibus, de splendore tuarum virtutum & glorię excruciantur: turba plurima tuum aduentum celebrat, puri in templo tuas laudes replicant: sanas claudos & cæcos in templo, eiicis ex eo emptores & venditores, versantur in ore omnium tua alia innumerabilia miracula, præsertim vltimum resuscitati è mortuis Lazari; Lazarus ipse est in cōspectu omnium: tu sublimis in pullo asine in ciuitatem inueheris, Rex salutaris, & orbis Saluator: commouetur vniuersa ciuitas, venit ad te à Patre vox de cælo omnibus videntibus: hæc omnia audiunt & vident Romani, scit Præses Pilatus, nec tamem eorum vilis mouetur quasi ad seditionem sedandam, neque quicquā fieri contra imperium Romanum putant. Prouidentia hæc tua fuit, excelsē IESV, & opes diuinę potentię. Quid? Inter tot laudes, in tanta celebritate, cum totum diem docuisses, nec haberes vbi caput tuum reclinares: fuitne vnus aliquis ex omnibus qui te ad cœnam vocaret, qui hospitio exciperet? præsertim cum tu omnia circumspiceres, quasi omnes inuitares vt te vocarent. Nullus inuitauit, nullus vocauit. Heu! animorum incredibilem mutationem! hem ingratitude sceleratam! Eodem die omnes te ad cælum laudibus efferrunt, Regem, Mesiam, Saluatorem summis vocibus, summa libertate prædicant; eodem tamen ipso die non solum nullus inuitat te ad cœnam, sed faciunt vnde tibi ab eis time- res, & te ab eis absconderes.

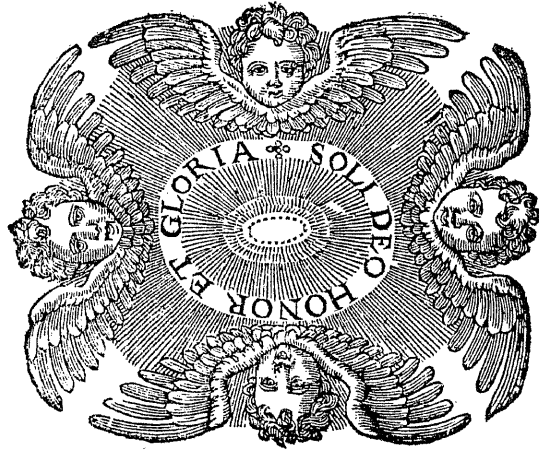
Miramur hæc, & execramur: & tamē, si penitus ad nos respiciamus, reperiemus similiter nos facere. Quis enim nostrum non videt hæc omnia? Quis non celebrat, quis non audit totos dies prædicari diuinam Euangelij vim & magnitudinē nec tamen quisquam est; qui Christū desiderantem, petentem, vrgentem vt se ad cœnā, vel ad hospitium cordis sui recipiat, ipsum tamen recipit: atq. adeo quis nō admittit quā plurima, quę faciunt vt ab eo Christus sese abscondat. Heu Domine IESV, agnoscamus, desilemus: abige, benigne IESV, ingratitude nostras & stupiditates. En tua

gratia & correptione permoti vocamus te; offerimus tibi hospitium, cœnam, cor nostrum; vel nunc fac, bone IESV, vt Deum & te videamus Gentilium exemplo excitati, & te in corda nostra recipiamus habitatorem. Verum quis Deum videbit homo, & viuere: Ignis enim consumens Deus est, ne- que habitare quis potest cum ardoribus sempiternis. Et tamen fecisti nos, Domine Israel, id est, Deum videntes, & apud Deum potentes: es nobis factus Emmanuel, id est, nobiscum Deus; inhabitat item in nobis Deus & inambulat.

Magnum est hęc Sacramentum, expone illud tu nobis magne IESV. Audite verō filij mei & fratres. Vera ac perfecta Dei visio in paradiso à vobis expectanda est; ea est æterna beatitudo, vbi similes Deo eritis, quia videbitis eum sicuti est. Huiusmodi in statu vitę mortalis, nisi ex singulari priuilegio per sensum plenam abstractionem non contingit. Huius diuinę tamen visionis sunt significationes, & quasi repræsentationes, vel quadam proportionem imitationes, quotquot in hac vestra peregrinatione Dei visiones contingunt meo beneficio. Prima verō est in perfecta fide, quę habitat in munditia cordis per charitatē; quę munditia facit vt fidei oculi sint clari & perspicaces, & vt ad egregiam quandam Dei visionem leuentur, fulgoribus diuinis ad vos deriuatis, qui summam pro hac mortalitate Dei cognitionem & sensum internum pariunt. Corde item videtur Deus, in perfecta præsertim charitate, quę est visio Dei ex cordis perfecta vnione. Est hæc excellens visio, vnde in corde quasi ictus quidam diuinitatis suscipiuntur inenarrabiles, quales meis amicis soleo cōmunicare. Est visio Dei in splendoribus sanctitatis, quales describit David in Psalmo: vbi significatio datur productionis diuinarū Personarum in secreto æternorum fulgorum. Videtur præterea Deus in donis Spiritus sancti, sapientię præsertim & intellectus: perfectiùs tamen sapientię; cuius participatione in omni gustu vel sensu spirituali, vel consolatione videtur Deus, vt in præsentem & exerra diuinitatis virtute & bonitate. In miraculis omnibus Deus etiam videtur, quasi eluceat vis infinita sensibilibus. In creatura

ipsa tota, in spiritali præsertim, in Angelis & animis videtur Deus, quasi in speculo, imagine, vestigio. Quid? In me nonne videtur Deus? Nonne videtur Pater meus? Qui enim in me credit, qui me amat, qui mea obseruat madata, qui ad mea consilia contedit; nonne is in me viam inueniet qua ad Dei significationem & visionem sese immergat, & in pelagus infinitæ perfectionis & gloriæ? Secundum verò me, meæ Matris contemplationi si insistas, de excellentissimis eius donis & perfectionibus faciliè ad mei & Patris mei cognitionem & visionem penetrabis. Postremò si ablatis quæ sunt corporibus, & iis quæ incorporea dicuntur, in meam magnitudinem vos proieceritis, inde ad visionem Dei proficietis;

non quod est, sed quod non est cognoscetes. Hæc si assequamini, meam etiam humanitatem faciliè videbitis; quam tamen soleo ego nonnumquam singularibus amicis ob oculos etiam carnis ponere. Hæc verò cum experimini, de mea in vos benignitate, ibi faciliè & me & Deum in vestrorum cordium hospitio recipere poteritis. Ibi me ad cænam, quam ego vobis semper habeo paratam, opulētam, lautissimam, diuinam, inuitabitis. Ibi ego cæ-^{Apo. 3.} nabo vobiscum, & vos mecum. Mirabilia audiui hodie, magne IESV, ex te, quæ meum captum longè superant: tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio in sæcula sempiterna. Fac, sancte IESV, vt ea intelligam, Amen; vt exquirar, Amen.

FERIA

FERIA QVINTA
MAIORIS HEBDOMADÆ.

Coena legalis.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

Anno XXXIII.

In lxxvi. imaginem Adnotatiuncula.

lxxvi.
100.

A. IESVS mittit Petrum & Ioannem in urbem ad quem-
dam, vt Pascha parent.
B. Perueniunt ad portam.

C. Obuium hominem secuti veniunt in montem Sion.
D. Assatur agnus, &c. Paratur Pascha.
E. Comedunt agnum adhibitis caeremoniis.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

Prima autem die azy-
morumEt primo die azy-
morum, quando Pascha
immolabant,Venit autem dies azy-
morum, in qua necesse
erat occidi Pascha.accesserunt
discipuli ad IESVM,
dicentes:

dicunt ei discipuli:

Quò vis eamus,
& paremus
tibi, vt manduces Pa-
scha?Vbi vis paremus tibi
comedere Pascha?Et mittit duos ex di-
scipulis suis,
& dicit eis:

At IESVS dixit:

Et misit Petrum
& Ioannem,
dicens:
Euntes parate nobis
Pascha, vt māducemus.
At illi dixerunt:
Vbi vis paremus?
& dixit ad eos:

Ite in ciuitatem

Ite in ciuitatem: &

occurrerit vobis homo
lagenam aquæ baiulās,

sequimini eum:

Ecce, introeuntibus
vobis in ciuitatem,
occurrerit vobis homo
quidam amphoram a-
qua portans:
sequimini eum
in domum in quam
intrat,& quocumque introie-
rit,

MATTH.

MATTH. XXVI.

MAR. XIII.

LVC. XXII.

IOAN. XIII.

ad quendam, & dicite ei: Magister dicit: Tempus meum propè est: apud te facio Pascha cum discipulis meis.

dicite domino domus, quia magister dicit:

& dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi magister:

Vbi est refectio mea, vbi Pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit cœnaculum grande stratam: & illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius, & venerunt in civitatem: & inuenerunt, sicut dixerat illis,

Vbi est diuersorium, vbi Pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratam; & ibi parate.

Eunte autem, inuenerunt sicut dixit illis,

Et fecerunt discipuli sicut constituit illis IESVS, & parauerunt Pascha. Vespere autem facto

& parauerunt Pascha. Vespere autem facto, venit cum duodecim.

& parauerunt Pascha.

ADNOTATIO.

A. Operapretium erit hoc loco si intelligamus, primum quidem Christum manducasse agnum immolatum iuxta legis preceptum quartadecima luna ad vesperam; non iuxta Iudeorum traditionem additiam, quintadecima. Decibat ipso vero die legalis agni augustissima illa Sacramenta consummari, Eucharistia, & immolationis, cum incruente, tum cruenta verissimi agni Christi IESV Filij Dei. Hanc igitur cœnam primum impleuit Christus adhibitis legis ceremoniis: deinde cœnam communem sumpsit, vbi in paropside simul cum Christo intingit Iudas proditor buccellam: post hanc cœnam discipulorum lauit pedes: postremo, cum ad mensam rursus accubissent, sacratissimum Eucharistia & Sacramentum instituit & Sacrificium, & omnibus dispensauit; & postea intinctum panem dedit Iudæ Iscarioiæ. Hæc vero gesta sunt pridie quam pateretur, hoc est, pra-

cedenti nocte; eodem tamen die naturali, qui incipiebat à vespera præcedentis diei; & desinebat in vesperam sequentis; ante cuius initium Christus è monte Oliueti, siue malis è Bethania mittit Ierosolymam Petrum & Ioannem ut parent Pascha.

B. Perueniunt Apostoli ad portam urbis: reperunt, ut illis prædixerat IESVS, hominem, qui lagenam siue amphorâ aquæ (vas aquarium scilicet fictile) ex fonte Siloë, qui sub monte Sion scaturit, in urbem ferebat: is enim obuiam occurrit Apostolis in viuis ad Portam auream, quod ille è Septentrione veniebat, Apostoli ab Oriente.

C. Illum hominem sequuntur Apostoli veniunt ad domum in montem Sion, patrifamilias conueniunt, accipiunt ab eo liberam facultatem paradî Pascha, ostendit illis cœnaculum grande stratam vbi parent, ad quæ decem gradibus ascenditur: si sit longitudo l. p. c. m., latitudo

Traditio constans. Brocard. Aian.

Ruper. Burgen. Ianicn.

rudine xxx. lucem recipit ab Austro, habet ianuam ob Occidente: illi ad Orientem aula coniungitur, ad quam item decem gradibus ascenditur, quò Spiritus sanctus descendit in Apostolos. Emunt agnum, parant amaras (id est, agrestes) lactucas, & panes azymos; sternunt mensam, instruunt ignem, omnia ornant ex præscripto ut immoletur agnus, & manducet IESVS cum discipulis Pascha. Extat autem adhuc hoc cœnaculum, & aula in monte Sion, quo in loco monasterium habent Fratres ordinis Minorum.

Philo de sacrif. Abel. Chryl. 60. hom. ad popu. An. tioc. Euthy in c. 26. Matth. Theoph. in 22. ca. Luc. Bon. in vit. Christi 61. cap. Lanspergius, &c. Ioan. de Louanio in 26. cap. Matth.

D. Cum venisset cum discipulis IESVS ad cœnaculum, subsequente Matre & mulieribus, immolatur agnus; eius sanguine aspergunt utrumque ianuæ domus postem, & superliminare; assant agnum Apostoli, ad ritum Pasche comedendi sese accommodant, præcingit Christus tunicam ad renes, calceos induit, tenet baculum manu, nondum sedet ad mensam, sed stat ad comedendum agnum: similiter duodecim Apostoli faciunt: mensa habet agnum, lactucas agrestes, quæ amaræ sunt, & paucos panes azymos. Ex agno immolatio comeditur omnes, sed festinanter; quod indicat præter celeritatem comedendi, quod adstent, quod sint accincti lumbis, quod calceati, quod manu teneant baculos. Vide Christi, vide singulorum habitum

externum, qui totus trepidantium est: sed attentius contemplare Christi generosum & excelsum animum, magnanimitè mysteria passionis suæ incipientis obire; Apostolorum contra pausillum atque afflictum. Venerant oppleri metu & trepidatione, quod intelligerent ad mortem venire IESVM, animaduertebant mortem eius illi ceremonie representari: Christi item animi promptitudo & alacritas illos perurbabat, quem, ut verisimile est, ipsi antea obsecrauerant ne se daret in periculum, nè veniret Ierosolymam, scire ipsum Principum contumaciam in se. Longè aliter Iudas, cuius crudelitas & impietas his rebus augebatur. Maria virgo & mulieres comederunt & ipsæ Pascha, id est, reliquias ex agno illo immolatio; quod imago capere comode non potuit: ita enim se attemperabant agnum illum paschalem manducantes, ut tota familia ex vno agno comedere aliquid posset; quæ si non sufficeret ad totius agni consumptionem, adhibebantur vicini. Animaduerte & hic merentes & afflictas mulieres: Mariam tamè matrem Virginem summa animi deuotione & magnanimitate nitentem, Filij constantiam imitari. Est autem consentaneum & patrifamilias, & eius domesticos ex eodem agno gustasse, siquidem in eadem domo vnus tantummodo agnus immolabatur, vnum Pascha manducabatur.

Exod. 12.

MEDITATIO.

Matth. 5.

CVr, magne IESV, legem obseruasti cœremoniarum veterum, quas abrogatum veneras? Diuinæ erant illæ cœremonie, ac propterea ante abrogationem obseruandæ, etiam à me, qui veneram, non vt legem soluerem, sed vt adimplerem: veni enim vt figuram, in qua posita erat lex, ego perficerem, significatû exhibere legis, vmbra mea præsentia depellerem. Perfecta hæc legis fuit adimpletio, ab omnibus Sanctis veteris testamenti summis votis desiderata: atque adeo etiam si perfectè illi legem impleverent, erat impletio illa imperfecta. significare enim mei aduentus mysteria, & totâ nouæ legis cœconomiam profitebantur, præstare non poterant quæ illis cœremoniis significabantur. At ego illas perfectè adimpleui, in signo quidem vt cœremonias, in re verò & representatione significationis, quod illa quæ erant in lege significata, per me, per Apostolos, per Ecclesiam ad iota vsque vnum & apicem expleui omnia.

Attulit mihi cœremoniarum omnium sacrarum obseruatio, non earum quas vel per errorem, vel ex ambitione & superstitione Pharisæi adiunxerant, singularem animi voluptatem; illius præsertim quam obiui in Sacrificio Paschalis agni & esu quo die passus sum; cuius Sacrificij, & Pasche vltimi typici cum mystico coniuncti esum cum discipulis vehementer semper desideravi. Etenim figura ipsa è vestigio coniuncta cum re ipsa est. significabat enim immolatio agni futurum, vt immolarer ego, esus, vt daret in cibum; vtrumque autem præstiti: immolabatur agnus & edebatur; ego in conficiendo Sacramento me obtuli incruentè: & in Sacramento me dedi edendum; quæ omnia vim acceperunt à cruce & morte mea. Hæc erat in animo meo cum Pascha typicum manducabam. Gaudebam quidem cum videtem impletum meum singulare illud desiderium; sed simul accedebat naturalis quidam timor & tristitia de significatione. Discipuli anxij

anxij erant & trepidi, verentes vt quæ gerebantur, ad mortem Præceptoris sui pertinerent, & quidem proximam. Intellego, bone IESV, esum agni Paschalis præparationem fuisse Apostolis ad Sacramentum accipiendum, vt toti Synagogæ omnes cæremoniæ ad lucem legis tuæ accipiendam. Rectè: audi præterea. Fuit lex quidem spiritualis & sancta, sed ita spiritualis, ita sancta; non quia spiritum ex se haberet & sanctitatem, sed quia significaret meum spiritum & sanctitatem, ex cuius futura plenitudine redundabant in veterem Ecclesiam sui radij meæ lucis. Et quidem qui erant viri sancti in illa vetustate, vbi legem contemplantur, vbi obseruabant, toti erant in me, & in luce Euangelij mei, & in meis mysteriis. Quod si illi tantum spiritum & lucem accipiebant ex umbra; quanta est vestra desidia, si ad lucem ipsam cæcutiatis, & quasi ad lucem intermortuam & effectam aspiciatis? cum & supercœlestibus fulgoribus splédeat infinitè & efficax sit. Audio, bone IESV: vides tu torporem nostrum & sordidiam, adiuua nos, Domine; quæ scis in nobis languere, ea eripe tua virtute atque restaura: & hac consideratione, quam nobis declarasti, illustra animum nostrum, vt sacrosancta mysteria tui Sacrificij incruenti & Sacramenti, quæ in Missa conficiuntur, intelligamus, & adoremus, & fructuosè recipiamus ad gloriam nominis tui sempiternam.

Sed zelus me subit veritatis tuæ, cum hæc audio & dico. Quis enim hæreticorum ferat non insipientiam dico, sed esfrænatam insaniam? quibus nõ satis est si ab Ecclesiâ Catholica recedant, nisi etiam ad Iudaismum deficiant: quod qui facit, planè te negat, Domine IESV. Hoc faciunt qui tuum corpus, qui tuum sanguinem, qui te sacrilego ore negant esse in venerabili Sacramento. Significat, inquit, non continet Christum; non reipsa exhibet, sed significat dumtaxat corpus Christi & sanguinem Eucharistia. Nonne similiter Synagoga credit? non idem docuit? Significabatur immolatione agni, tua crux; esu, tui corporis esus. Non eras tu moriturus? non aderas corpore præsens? Quid igitur omnium hominum deploratissimi agunt: Fiunt Iudæi, deficiunt ad Synagogam. Vtinam excindantur qui ita insaniunt, cum alia omnium hæreticorum peste. At nos te profiteamur significatum esse per agnum Paschalem, & aliud nihil quàm significatum; sed in sacra Eucharistia non significari solùm, sed esse præsentem te verè, realiter, & substantialiter. Da nobis, benigne IESV, significationem intelligere veritatis tuæ legis & cæremoniarum, vt signum veritatis, non ipsam veritatem: hanc verò sensibus nostris spiritualibus insinua, & cordibus imprime; vt te in æternum in tantis tuis donis laudemus, adoremus, & superexaltemus in sæcula. Amen.

Gen. 5.

COENA COMMVNIS, ET LAVATIO PEDVM.

EISDEM CAPP.

In lxxvij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxvij.

IOI.

A. Cœnant communem cœnam.	D. Procumbit IESVS ad lauandos pedes discipulorum.
B. Dicit IESVS, obscure indicans proditorem; Qui imingit mecum manum in paropside, &c.	E. Petrus repugnat primò lotioni, deinde profusè obedit.
C. Præfractor factus Iudas responderet; Numquid ego sum?	F. Surgit Christus, resumit vestimenta sua.
B. Respondet IESVS submissè; Tu dixisti.	

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

* discumbebat
cum duodecim discipulis suis.

Et cum facta esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli cum eo. & ait illis: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar. Dico enim vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice gratias egit, & dixit: Accipite, & diuidite inter vos. dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec Regnum Dei veniat.

Ante diem festum Pasche, sciens IESVS quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem: cū dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.

Et edentibus illis, & manducantibus, ait IESVS: Amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me, qui manducat mecum. At illi cœperunt contristari, & dicere ei singulatim: Verumtamen ecce vnus tradentis me, mecum est in mensa. Et ipsi cœperunt querere inter se,

X

MATTH.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

quis esset ex eis, qui hoc
facturus esset.

Numquid ego sum
Domine?

At ipse respondens, ait:

Qui intingit mecum
manum in paropside,
hic me tradet.

Filius quidem hominis
vadit, sicut scriptum
est de illo:

Ve autem homini illi,
per quem Filius homi-
nis tradetur:

bonum erat ei,
si natus non fuisset
homo ille.

Respondens autem Iu-
das, qui tradidit eum,
dixit:

Numquid ego sum
Rabbi?

Ait illi:

Tu dixisti.

Numquid ego?

Qui ait illis:

Vnus ex duodecim,
qui intingit mecum
manum in catino.

Et Filius quidem ho-
minis vadit, sicut scri-
ptum est de eo:

Ve autem homini illi,
per quem Filius homi-
nis tradetur.

bonum erat ei,
si non esset natus
homo ille.

Et quidē Filius homi-
nis, secundum quod de-
finitum est, vadit:
verumtamen ve ho-
mini illi, per quem
tradetur.

Et cœna^a facta, cum
Diabolus iam misisset
in cor, ut traderet eum
Iudas Simonis Iscario-
ta; sciens quia omnia
dedit ei Pater in ma-
nus, & quia à Deo exi-
uit, & ad Deum vadit:
^a surgit à cœna, & po-
nit vestimenta sua: &
cum accepisset linteum:
præcinxit se. Deinde
mittit aquam in pel-
lucum, & cepit lauare
pedes discipulorum, &
extergere linteo, quo
erat præcinctus. Venit
ergo ad Simonem Pe-
trum. Et dicit ei^c Pe-
trus: Domine, tu mihi
lauas pedes? Respondit
IESVS, & dixit ei:
Quod ego facio, tu
nescis modo, scies au-
tem postea. Dicit ei
Petrus: Non lauabis

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

mibi pedes in aeternum.

Respondit ei IESVS:

Si non lauero te, non habebis partem
mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine,
non tantum pedes meos, sed & manus,
& caput. Dicit ei IESVS: Qui lotus est,
non indiget nisi ut pedes lauet, sed est
mundus totus. Et vos mundi estis, sed
non omnes. sciebat enim quis suam esset,
qui traderet eum; propterea dixit: Non
estis mundi omnes. Postquam ergo lauit
pedes eorum, & accepit vestimenta sua,
cum recubisset iterum, dixit eis; Scitis
quid fecerim vobis? Vos vocatis me
Magister, & Domine: & bene dicitis;
sum etenim. Si ergo ego laui pedes ve-
stros, Dominus, & Magister, & vos de-
betis alter alterius lauare pedes. exem-
plum enim dedi vobis, ut quemadmo-
dum ego feci vobis, ita & vos faciatis.
Amen, amen dico vobis: non est seruus
maior domino suo; neque apostolus ma-
ior eo, qui misit illum. Si hæc scitis, beati
eritis si feceritis ea. Non de omnibus
vobis dico, ego scio quos elegerim: sed
ut adimpleatur Scriptura: Qui mādū-
cat mecum panem, leuabit contra me
calcaneum suum. Amodò dico vobis,
priusquam fiat; ut cum factum fuerit,
credatis quia ego sum. Amen, amen
dico vobis: qui accipit si quem misero,
me accipit: qui autem me accipit, acci-
pit eum qui me misit.

ADNOTATIO.

A. Facta cœna legali, datis reliquiis, discubuit
IESVS cum discipulis, ut communem
sumat cœnam. declarat vehemens desiderium
quod habuerat eam cœnam cum ipsis ante passio-
nem cœnandi: non solum typicam quam absol-
uerat, sed quam tunc inchoabat, cuius erat fu-
turus finis institutio Sacramenti Eucharistia,
& incruenti sacrificij. Aspice frugalem & modi-
cam cœnam, quam paterfamilias piè creditur
exhibuisse, parant sanctæ mulieres. Vide ex di-
scipulis septuaginta duobus aliquos mensæ in-
seruientes, his cibos exhibentes virginem Ma-
trem & Magdalenam.

B. Cum inter cœnandum dixisset Christus
Apostolis futurum, ut ex eis vnus ipsum prodē-

ret Iudæis, & ipsi inuicem aspicerent, hæsitantes
de quo diceret, & vehementem tristitiam &
dolorem concepissent, & vnusquisque trepidan-
ter interrogaret, numnam ipse esset: Iudas Isca-
riotes animo & vultu efferatur, IESVS verò
benignè illum admonet. Quum enim eo momen-
to simul & IESVS, & Iudas, & alij extendis-
sent manum in triblion, siue paropsidem (id est, Bayanus de
catinum, vas escarium vulgaris obsonij) ut buc- vasculis.
cellam suam intingerent, vel ex disco cibum ca-
perent; respondit IESVS vnun esse ex duode-
cim, & quidem ex iis qui intingunt mecum ma-
num in catino illum esse.

C. Tunc tandem efferatior Iudas (intellexit
enim se esse designatum) nec sui iam com-
pos,

pos, interrogat num ipse esset.

B. Confirmat illud IESVS benignè: Tu, inquit, dixisti quod atrox illius animus, vultus, setra corporis facies clamabant: & tamen hoc summissa voce dictum voluit IESVS soli.

Christi hic mansuetudinem contemplare: eum suffert esse in mensa, ex eadem patina cibum petere, illi benignè respondet, quem sciebat Principes aduise, cum illis pecunia accepta de prodicione nefaria transigisset, & eo ipse tempore nihil aliud quam prodicionis oportunitatem querere. Longè maior videbitur postea Christi mansuetudo, quæ maior tamen esse non potest, ubi lauabit illius latronis pedes, ubi corpus suum sacratissimum in Sacramento porriget.

D. Absoluta cæna hac (nihil enim amplius in vita mortali sumpsit Christus tibi communis, præter paululum potus) surgit ipse à mensa, assurgunt Apostoli, edicit illis ut sedeant: consistunt omnes, primus Petrus. Interea deponit IESVS vestimenta sua, retenta interiori tunica, ut expediior esset ad lotionem: accipit linteam, eo præcingit se, quò pedes possit Apostolorum extergere: dein aquam haurit, peluim aqua replet, apponit ad Petrum, procumbit in genua, poscit pedes ut prabeat lauandos.

Aduertistis nunc ò caelestes spiritus, siue è celo vsque, siue ad terram propterea delapsi, aduertistis mentem ad tam grande, tam humile, tam nouum in immensa filij Dei maiestate spectaculum? Aduertite & vos mortales omnes animum, quoriquot aliqua pietas, aliquod desiderium humilitatis tenet. Contemplamini & videte quid rerum gerat homo Deus Christus IESVS, & Angelorum omnium, & vester Dominus: admiramini, obstupescite, laudate Deum, prædicatæ Christi humilitatem, exemplum imitamini ad quod vos inuitat è celo IESVS. Illud retinete, cordi imprimite, factis exprimite, omni studio complectimini: ibi suauis Dominus, ibi dulcis IESVS, ibi potens in humilitate Deus.

E. Petrus Apostolorum primus, tamen my-

MEDITATIO.

Existimate Fratres, existimate omnes quotquot IESVM cognoscitis, excellentissimum hoc ipsius factum & exemplum ad vos propriè pertinere. Sed quod factum? quod exemplum? En vobis IESVS in genua procumbens ante Apostolos, illorum lauat pedes, & linteum, quo est præcinctus, extergit. Quis Deus omnipotens, cæli ac terræ, & omnium quæ in eis sunt, creator, conseruator,

sterium non capit: negat se permissurum ut lauet sibi pedes is, quem erat confessus Filium Dei viui: auertit caput, ut qui vehementer abnueret, pedes abstrahit ne lauentur.

Animaduerte Petri & IESV contentionem acrem virusque ille, Nō lauabis mihi pedes in æternum: Christus, Si te non lauero, non habebis partem mecum: simul docet Petrum interiorius bonus IESVS, quid mysterij illa lotio & sibi humiliatio habeat, & illius conuertit è simplicitate quidem & obseruantia profectam nimiam humilitatem & timorem, in veram & salutarem obedientiam, & multo veriore humilitatem: neque erim illa humilitas esse potest, per quam obedientia deseritur. Cedit Petrus, cupidius quàm negauerat dat pedes lauandos Filio Dei, offert & caput: dant pedes alij omniū lauat, omnium extergit: humili tamen IESV nullus lauat. Vide quanta humilitate, reuerentia, timore permittunt sibi Apostoli à Deo IESV pedes lauari. Considera quid interiorius sentiant, quantum cordis leuamen atque munditiā, quantum lucem, suauitatem, gaudium: contra verò exastuantem Iudam aspice, & in illo furentem Daemonem. Adora immensam Christi humilitatem. Magnum est, bone IESV, si laues pedes Apostolorum, etiam si hi quidem mundi erant, nec egebant sibi pedum lotionem ad tenuia peccata abluenda, & ad expediendos pedes ad præparationem Euangelij pacis: quanto maius fuit Is. 52. ad teterrimum parricidam procumbere, lauare eius pestilentissimos pedes! Et præbet quidem ille cum indignatione atque Christi execratione pedes lauandos. Quid in hoc latrone quaris, Christe IESV? sed video te simul humilitatem tuam summissiorem facere, atque exempli maioris, simul illi velle opitulari benignè, si quid loci respicientiæ relinquere vellet.

F. Post mysterium lotionis surgit Christus, auferunt Apostoli peluim & vas aquarium, deponit IESVS linteam, resumit vestes, redit cum Apostolis ad mensam vnde surrexerat.

gubernator & Dominus. At quorum lauat pedes? Si nihil aliud, hominum; & tum inter eos teterrimi ac detestabilis proditoris Ischariotæ. Contemplamini implentè per se Deū IESVM omnia ministeria ad lotionem necessaria, haurientem aquam, quod piè credi potest, fundentem in peluim, ad pedes ferentem, & illis accommodantem, lauantes suis manibus; eum qui cælum & terram creauerat,

rat, quique nunc eadem sustinet, sordes eluentem horum pedum, interiorum etiam omnium, præterquam latronis Iudæ; cuius sceleris atrocitas fecit, ut non solum non munda retur, sed inquinaretur impurius. Mundi enim erant reliqui Apostoli; sed reliqua, non pedes, præsertim internos. rebus enim terrenis, quibus necessariò utebantur, & affectibus, quamuis semel omnia reliquerant, non nihil tangebantur. eam imperfectionem illis extorlit aquæ ministerio Christus: sed cuius aquæ? naturalis quidem; sed quasi sanguine suo, cuius erat vis purificandi pedes Apostolorum, & præparandi ad Euangelium enuntiandum & sanctè & expedite. Sic simul præparabat IESVS corda Apostolorum ad sanctum & venerabile Sacramentum suscipiendum. nam ad perfectum fructum ex sacra synaxi suscipiendum satis non est, si quis à lethali culpa sit mundus; sed à venialibus oportet, quoad eius potest, procurari. Propterea est Ecclesiæ salutaris doctrina & vsus, ut aqua benedicta sese aspergant, & populum, mysterium Missæ celebraturi, tum initio confessionem generalem ut faciant, quibus rebus venialia peccata eluantur: quandoquidem Christi caro & sanguis, Christus ipse qui in Sacramento sumitur, summam requirit puritatem: vnde fit ut puritas ipsa, & sanctitas infinita, puris animis se communicet vnitius. Tamen si tanta est Dei benignitas, & Sacramenti virtus, ut si quis se parat quidem, non assequatur tamen omnem puritatem à sua imperfectione, eius etiam sordes eluantur. Animaduertite Fratres, animaduertite omnes ad hæc, & cum accedendum vobis est ad sacrosancta mysteria, etiam si mundi videamini, nec vos sollicitet lethalis culpæ conscientia, ut pedes lauetis: tamen freti pia memoria, & exemplo, & virtute huius lotionis, præbete vestros pedes Christo lauandos per humilem contritionem: nec detrectetis, quod Petrus faciebat feruidius quàm sapientius. huic enim præparationi si repugnetis, vel eam si contemnatis, caute ne audiat à Christo; Partem, si ita pergatis, non habebitis mecum.

Sed quo animo lauit Apostolorum pedes bonus IESVS? Misericordiam suam, & vim passionis in illos exerèdi, illos mundandi, illos præparandi, non solum ad Sacramentum corporis & sanguinis sui percipiendum, sed ad eorum animos confirmandos, ne ad passionem

suam perterrerentur, vel deficerent. Illud sunt consecuti, hoc non sunt. quæ doctrina est nostra: ne soli gratiæ Sacramentorum per nostram stultitiam innitatur, virtutum actiones necessarias non adhibeamus. Constabat in Apostolis virtus Sacramenti, qua si vsi essent, & simul animi fortitudinem exercuissent, sanè non fugissent, & magistrum suum Deum non deseruissent, trepidi. Hoc animo erat Christus: sed simul hinc mæsto & afflicto, propter mortis propinquitatem; illinc læto, propter beneficiorum, quæ conferebat, magnitudinem.

Postremò, quali exemplo hoc fecit? quali doctrina? Vtroque diuinitus efficaci. nō enim exempla Christi vel doctrina effœta est, ut hominum; sed facunda, ut Dei; qui idem ipse promeritus est exemplis suis, & doctrinæ, efficaciam spiritualem, & vitam. Homines hoc non possunt; sed quæ dicunt mortua sunt, nisi qua Christi doctrina & exemplo imbuantur & gratia: in Christi verò doctrina & exemplis vis inest diuina, viuax fertilitas inest vitæ sempiternæ. Nec ita exempla & doctrinam Christi audire oportet, ut verbo vel scripto tantum per homines traditam: sed in iis hominum & Ecclesiæ ministeriis, in verbis illis & scriptis, Christus agnoscendus, audiendus, percipiendus est; diuina eius virtus corde recipienda, illi cooperanda, in illa exultandum. Quod igitur exemplum dedit nobis? Quod ipse dixit: Ut, quemadmodum ipse fecit, ita & nos vicissim faciamus. Hæc est vis exempli. fecit hoc Christus, simul dedit nobis vim (si quis velit) ut similem humilitatem fratribus exhibere possit, & ad omnem submissionem, & abiectissima quæque ministeria obeunda sit paratus, in iis etiam sese exercent identidem. Deus lauit Apostolorum pedes; cur ego non faciam? cur ego non potero? cur potius non erubescam, si munera humilitatis videantur mihi difficilia? si desidiosus ad illa fuero? O admirabilem, & incomparabilem exemplorum Christi & doctrinæ vim & salutem! ò diuinam facundiam atque efficaciam! ò diuinam dulcedinem & suauitatem! Ostende nobis, Domine, & da salutare hoc tuum, & te in tuis exemplis & doctrina sentiamus, & videamus, & adoremus præsentem. Imprime, Domine IESV, hæc dona cordi nostro, fac ut iis cooperemur in te, ut tua & præcepta, & concilia impleamus, ut sis tu in sæcula sempiterna benedictus. Amen.

SANCTISSIMI SACRAMENTI
ET
SACRIFICII INSTITVTIO.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII.

I. COR. X. & XI.

Anno XXIII.

In lxxviii. imaginem Annotatiuncula.

lxxviii.

102.

A. IESVS iterum accumbit: absolunt cœnam
Apostoli, nihil cibi ipse amplius sumit.

B. Conscit IESVS sacratissimum Sacrificium & Sa-
cramentum, & discipulis communicat.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII.

^a Cœnantibus autem eis,
^b accepit IESVS panem,
& benedixit, ac fregit,
deditq; discipulis suis,
& ait:

Accipite, & comedite:
Hoc est corpus meum.

Et accipiens calicem
gratias egit: & dedit

illis, dicens:

Bibite ex hoc omnes.
Hic est enim sanguis meus
noui testamenti,
qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum.

Dico autem vobis:
Non bibam amodo
de hoc genimine vitis,
vsque in diem illum,
cum illud bibam
vobiscum nouum in regno
Patris mei.

Et manducantibus illis,
accepit IESVS panem:
& ^b benedicens fregit,
& dedit eis,
& ait:
Sumite,
^b Hoc est corpus meum.

Et accepto ^b calice,
gratias agens, ^b dedit

eis: & biberunt ex illo
^b omnes. Et ait illis:

Hic est sanguis meus
noui testamenti,
qui pro multis effundetur.

Amen dico vobis,
quia iam non bibam
de hoc genimine vitis,
vsque in diem illum,
cum illud bibam
nouum in regno
Dei.

Et accepto pane
^b gratias egit, & fregit,
& dedit eis,
dicens:

Hoc est corpus meum,
quod pro vobis datur:
hoc facite in meam
commemorationem.
Similiter & calicem.

postquam cœnauit, dicens:

Hic est calix nouum
testamentum in sanguine meo,
qui pro vobis fundetur.

ADNOTATIO.

A. Adsidet ad mensam IESVS rursus cum
discipulis: sumunt adhuc cibum hi,
quasi ipsi cœnam absoluerent; IESVS vero nihil
amplius cibi communis accipit, sed totus est in
caelestis corporis sui cibo conficiendo. Verum an-
tequam ad mysterium illud veniat, pro fine com-
munis atque legalis cœnae benedicit communi
calici, & bibit ille paululum, nihil cibi sumit;
dein tradit, ut inter se potum illum diuidant
Apostoli. Contestatur porro grauissime, ne
cœnam illam quidem typicam se manducaturum
amplius. futurum enim ut in regno Dei ea im-
pleantur, quorum illa erant figura & signum,
Sacramentum videlicet Eucharistiæ, & Sacrifi-
cium incruentum; cruentum vero præcipue
Christi Sacrificium, & eius Resurrectio gloriosa.
Vinum præterea, inquit, non bibam, nisi post
meam resurrectionem, ubi regnum Dei iam
constituerit.

B. His peractis, & alijs cibis sepositis, non
ablatis (si quidem iminctum panem dedit Iudæ
post communionem) apponi postulat sibi IESVS
panem azymum, cuius erat iam inde propter Pa-
scha legitimus vsus; tum vinum in calice, cui
parum aquæ admiscet. Aggreditur autem ipse
ad sacrandum omnibus Angelis & mortalibus
venerandum ac tremendum Sacramentum &
Sacrificium. Accipit in manus panem integrum,
gratias Patri Deo agit, benedicit, frangit, dat
Apostolis de manu sua salutarem hostiam. Sed
interea dum hæc facit, post benedictionem, ante-
quam ad fractionem veniret, adhibet diuina illa
verba: Hoc est corpus meum. quibus verbis
fecit, ut panis substantia in corporis sui substan-
tiam conuerteretur (hoc est, transsubstantiare-
tur) ut iam nihil remaneret ex panis substantia,
sed subiret species sensibilis panis verum Christi
corpus, essetq; in illis speciebus præsens ex vi di-
uinæ consecrationis; conlequeretur autem ut
anima, quæ erat corpori unita, & verbum uni-
tum humanitati, simul & integer Christus, sub
eisdem accidentibus essent. Similiter accepto
calice fecit, ut substantia vini in sanguinis sui
substantiam mutaretur (id est, transsubstantiare-
tur) & similiter Christus integer sub specie-
bus vini esset. Verum fuisse tunc in Sacramento
considera Christum passibilem, etiam si sub Sa-
cramento pati non posset: ille enim idem qui
mensa asidebat, erat in Sacramento.

Sed sublimia huius sacrosanctæ actionis my-

steria non nihil obiter contemplerur, humili fide
nitentes, & cordis deuotione animati. Quid igitur
fecit Christus? Consecit venerandum Eucha-
ristiæ Sacramentum, atque instituit & obtulit
corporis & sanguinis sui sanctum Sacrificium,
immaculatam hostiam ac simul incruentum sui
corporis & sanguinis instituit Sacrificium pro-
pitiatorium, pro viuus & mortuis offerendum.
Ad hæc potestatem tradidit Apostolis omnibus,
eorumq; in Sacerdotio successoribus, consecrandi,
offerendi, ministrandi corpus suum & sangui-
nem. O admirabilem benignitatem! Iudæ etiam
ipsi eam potestatem tradidit, tradidit eidem ipsi
proditori & latroni terribilo.

Quorsum autem, & quæ fecit Christus, & quæ
instituit, & quorum facultatem dedit, quorsum
hæc omnia spectat? Ad passionis ipsius, & cruenti
Sacrificii, quod summus Sacerdos Christus Patri
Deo solus obtulit, veram, efficacem, & viuam
commemorationem & representationem, per si-
gnum quidem & Sacramentum (non qualia erant
veteris Testamenti sacramenta, quæ signifi-
cabant quidem ea quorum erant figuræ, non con-
tinebant, non conferebant, non præsentia repre-
sentabant) sed per signum & sacramentum noui
& æterni Testamenti, quod præsentia earepre-
sentat, facit, atq; exhibet quæ significat. Signifi-
catur illis verbis in Christi corpus & sanguinem
mutari panis & vini substantiam. ita fit. Signifi-
cant species panis & vini post consecrationem
sub ipsis præsens esse corpus Christi, præsentem
sanguinem. præsentia hæc sunt. Sub speciebus
significatur offerri corpus & sanguis, Christus
ipse, vera hostia. incruentè verè sacrificatur.
Hæc est plena, verissima, atq; efficacissima com-
memoratio, ubi mors Christi ante oculos fidei
ponitur. Etenim ex vi consecrationis panis, sub
panis ipsius speciebus solum est Christi corpus; ex
vi consecrationis vini, solus est sanguis sub spe-
ciebus vini. Hic conspicitur, quemadmodum sa-
crificauerit & obtulerit Christus Sacrificium;
conficiendo videlicet Sacramentum. nam illa
consecratione effecit, ut separatam corpus &
sanguis, verè, realiter, & substantialiter repræ-
sentaretur, & eius separationis & mortis obla-
tio; quæ est vera mortis Christi commemoratio,
& oblatio incruenta. Hæc faciunt Sacerdotes
omnes Missam cum celebrant; hinc rationem
incruentæ oblationis accipiunt: hæc nobis sunt
credenda, hæc adoranda Dei excelsa mysteria.

Illud autem animaduertendum, præcipuam meditationem atque deuotionem in hoc sancto Sacramento & Sacrificio esse debere, illius separationis ex vi Sacramenti representatæ; in qua vera est ratio Sacramenti & Sacrificij: eius verò qua ex naturali connexionem & concomitantia extat præsentia totius Christi, secundo loco item præcipuam. ad huius enim medicationem ex illa progredimur, & in Sacramento & Sacrificio sacrosancto Christum ipsum præsentem confitemur, offerimus, atque adoramus. ex illa viri accipimus ad peccatorum remissionem, & meritum vitæ æternæ, & passionum nostrarum mortificationem: ex hac cordis exultationem, & vitæ renouationem, vt ex præsentia Christi gloriosi, resuscitati, in dextra Patris cum diuina maiestate sedentis.

Quem autem hoc loco IESVS dolor non moueat? Quem non compungat? Sese offert Deo Patri Christus IESVS omnium Deus & Dominus; non tantum, vt semper fecerat, animo, atque interna oblatione, sed vera representatione

mortis & crucis sua. Quem Christi vehemens desiderium huius mysterij & representationis, cum morte sua cõiunctissimum, ad pietatem non excitet? Quem immensus ille amor, quo in cibum & oblationem quotidianam sese exhibuit & donauit, charitate non inflammet? Adhuc ad cor IESVS, comperies illud desiderio, amore, dolore ardere. Apostoli mæsti quidem & trepidi, admiratione tamen vehemèti, & deuotione afficiuntur. Maria verò Christi gesta videt in spiritu, & contemplatur deuotissimè. Christi filij animum perfectissimè imitatur, addit suum matris dolorem, & amoris dulcedinem.

Frangit igitur IESVS Sacramentum (id est, panis species) in tredecim particulas, re Sacramenti in singulis particulis perseverante: accipit ipse primus, dat exinde manu sua Petro, dein Ioanni (medius enim inter hos sedebat IESVS) deinceps ceteris Apostolis. Calicem similiter tradit omnibus, Iuda etiam ipsi scelerato proditori. biberunt enim Apostoli omnes: neque enim adhuc Iudas abscesserat.

Hieron.
Chryf.
August.
Glof. or.
commu-
niter.

MEDITATIO.

DESerit me spiritus meus & vires, magne IESVS, vbi propius accedo ad tuæ passionis meditationem. Quis enim possit tot ac tanta mysteria, tantam rerum diuinitatem vel intelligere, vel enuntiare; nedum ego? Quis sine summo timore & tremore de illis cogitare audeat? Verùm age, obsecro te, Domine IESVS, illumina tu tenebras meas, foue infirmitatem, dissipa timores improvidos, per infirmitatem illam tuam, per illum timorem quem benignissimè suscepisti pro nobis, & gloriosissimè superasti. Te, ô virgo Mater Maria, quæ adfuisisti, & illa nunc planissimè mysteria intelligis & percipis; vos, ô Angeli qui fuistis præsentés, qui que vel absentes vel præsentés in Deo illa vidistis & videtis mysteria, vos beatæ animæ, quæ totam Christi passionis œconomiam in vestra beatitudine contemplantini, Iuuate in Deo, subleuate meam imbecillitatem, & scintillam aliquam mihi impetrate vestræ lucis & intelligentiæ. Aggreditur IESVS suæ passionis excellentissimum principium. quid dico principium? Principium quidem illud est; sed quod veteris legis vniuersorum sacrificiorum & sacramentorum veritatem contineat, & simul nouæ veram sacrificij cruenti (hoc est, mortis Christi) exhibeat repræsentationem. Quòd cum facit, verè

sese immolat pro nobis incruentè Christus; verè cruentum sacrificium nobis applicat; verè dat Ecclesiæ facultatem eodem modo sacrificandi pro nobis.

Quænam igitur est huius sacrificij ratio, benigne IESVS? Significauerunt vetera sacrificia & oblationes meam mortem, sed imperfectè, animalium immolatione, & oblationibus aliis; significauit nefariè allata mors Abel; significauit sacrificiũ Abraham in monte Moria; hoc idem designauit sacrificiũ Melchisedech, dum Deo offert panem & vinum: verùm hæc omnia nihil aliud quàm significabant, non exhibebant rem ipsam in signo. Hoc ego volui ante passionem meam facere, impleui enim illorum mysteriorum significationem, & re vera per hoc sacrificium incruentum perfectam repræsentationem, vt in verissimo signo, exhibui. ex vi enim verborum & diuinæ consecrationis, panis in corpus meum transsubstantiatur, & vinum in sanguinem meum. Hęc est mors verè re præsentata, hoc verum sacrificium. nam reliqua ex naturali connexionem adsunt, in specie panis sanguis, in specie vini corpus, in vtraque anima, & diuinitas, & totus ego. Et quidem cum consecraui sacrã Eucharistiam ante passionem, aderam in vtraque specie totus; verùm idem qui mortalis eram ac passibilis;

August.
de fide ad
Petr. c. 19.
& lib. 10.
contra
Faust. c. 18.
Gen. 4.
Gen. 22.
Gen. 14.

bilis: post resurrectionem verò vbi consecraui, & quando vos consecratis; sum præfens immortalis, impassibilis, & gloriosus. Neque hoc solùm gessi, sed simul sacrificando feci, vt augustissimum Sacramentum extaret reliquis sex Sacramentis excellentius. Sacramentum autem hoc destinavi in cibum & potum spirituales meorum Fidelium, sub panis specie necessario omnibus, sub vini non etiam. Ita summum hoc memoriale, & amoris mei diuinum insigne reliqui Ecclesiæ meæ, vt in eius omni loco, donec venire ad iudicium, sacrificaretur & offerretur nomini diuino oblatio munda, & perseveraret Sacramentum, atque acciperetur in animæ & spiritus cælestem nutritionem & robur, ad augmentum donorum omnium & virtutum, ad refrigerium & suauitatem incomparabilem, ad remissionem peccatorum. O quàm est magna, sancte IESVS, multitudo tuæ dulcedinis, & bonitatis, & mysteriorum, quæ perfecisti & abscondisti in hoc tuo Sacrificio & Sacramento timentibus ac sperantibus in te! Re vera hic panis est electorum, hoc vinum virgines, puritatem animorum, ac perfectionem germinans diuinitus. Hęc fecisti tu magnalia, Christe IESVS, præsentibus Angelis plurimis, omnibus idem in diuinitate cernentibus, admirantibus, laudantibus. Similia Dei opera nõ videratis Angeli sancti, præter Verbi incarnationem, quæ omnia Dei opera antecellit; sed hoc reliqua omnia. O excelsum mysterium! Sacrificatur Christus, & eo Sacrificio non moritur: quod tamen esse non potuisset, nisi verè mortuus fuisset Christus. Itaque sacrificium hoc non est aliud quodam modo, quàm illud crucis. & hęc tu, Christe IESVS, sacrificaris, & illic: illic fit sanguinis à corpore separatio cruenta, hęc incruenta: illic verè mortuus es vera separatione, hęc verò ex vi verborum eadem fit separatio, vt in Sacramento. Et quidem si quod triduo tuus sanguis fuit à corpore separatus, aliquis Apostolorum sacrificasset (quod tu tamen fieri noluisisti) verè extitisset separatum corpus à sanguine, & mortuus fuisses, Christe, in Sacramento: Quod tunc factum non est, quia viuebas: neque nunc fieri potest, viuis enim in æternum. Itaque idem crucis sacrificium hęc exprimitur perfectè, & vt fieri potest, fit. Hoc verò est, cur per sacrificium incruentum fructus cruenti redūdet in eos, quibus incruentum applicatur; & illud completur, quod scripsit Paulus Apostolus tuus, Vna

Mal. 1.

Zach. 9.

Mal. 10.

oblatione consummasse te in æternum sanctificatos. Non enim alia est hostia, non alia oblatio quæ in Missa, quàm quæ in cruce, sed alius modus eandem hostiam offerēdi. Nunquam autem hæc sola incruenta oblatio vim habet redimendi mortales, sed illa cruenta; nec incruenta ex se propitiatoria est & salutaris viuis & defunctis, sed ex vi cruentæ, quæ in eam suas opes quasi effundit.

Quis igitur est, bone IESVS, huius incruenti Sacrificij Sacerdos? Ego qui cruenti, factus enim sum Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. sed cruentum feci semel me offerens immaculatũ Deo, incruentum autem facio semper eandem hostiam me offerens Deo Patri; quæ est ratio particularis sacerdotij mei secundum ordinem Melchisedech. Neque tamen in cælo celeberrimè per Ecclesiam, & mei Euangelij Sacerdotes. Horum hostias ego conficio, & illi conficiunt; in meo enim verbo illi conficiunt sacrificium & Sacramentum. Quocirca summa meã interpellatio apud Patrem; & aduocatio, & intercessio, & oratio, illius oblationis virtute perficitur. offero enim ego meam passionem & mortem Patri, & in Ecclesia mea verissimè repræsentato per meam Missæ mysteria.

Hęc mysteria, sancti Angeli, non solùm diuinis præconiis celebrastis, & celebratis; sed ad sanctos Patres nũcij de his in Limbum aliqui descendistis, & ipsos summa admiratione & luce repleuistis: illos præfertim, qui mysticè illa, designauerat Sacramenta, Melchisedech, Abraham, Mosen, Zachariam, Malachiam, & alios. Laudabant autem vniuersi ad vestrum nuntium, his præcipientibus, Dei potentiam atque misericordiã: Princeps verò Melchisedech gratias Deo egit & Christo eius: Ego quidem, inquit, Domine IESVS, vinum obtuli & panem; cuius oblationis significatio faciebat meum sacrificium sanctum, immaculatam hostiam. Quòd si typus erat sanctus & immaculatus, quid prototypum & exemplar? Nõne hoc oportuit omnem sanctitatem & puritatem antecellere: Hoc ego nunc plenius contemplor exemplar in meo Sacrificio, hoc omnibus præconiis veneror & suspicio: fit nomen tuum, Christe IESVS, in sæcula benedictum, Amen.

Obstupuit natura vniuersa, & simul gauisa est (certè Ecclesia in illa) se esse à diuina potentia superatam. sensit non omnia in sua quam

Psal. 109.

Gen. 14.

quam accepit à Deo facultate sita, fieri multa supra suam omnem potentiam; agnouit se Creatoris esse ancillam, ex se nihil esse, nihil habere, exeruit potentiam illam quam dicunt obedientialem, diuinæ omnipotentiae obediendi: incitatum autem in ipsa perpetuum illud desiderium, quod facit vt parturiant & ingemiscant, reuelationem filiorum Dei expectans; atque adeò hæc mysteria illius partus expectationem promouebant.

Apostoli, etiam si timore erant de rebus independentibus conturbati, de Christi tamen beneficio singulari tantisper dum hæc geruntur recreati, tum etiam mente illustrati, & tantarum rerum miraculo suspensi, summa animi deuotione in Sacrificium, in Sacramentum, in Christum vtriusque auctorem & effectorem mouentur; summa animi humilitate potestatem illam excelsam accipiunt qua Angeli carent, animum confirmant ad futura pericula. Vtinam, Apostoli sancti, hunc animorum vestrorum statum retinuissetis constanter. sed in vobis nos docuit Christus, vt nostram agnosceremus fragilitatem; quòd si quid nobis accideret, vt de eius clementia bene semper speraremus. Sanctissima Virgo Mater hæc videbat Sacramenta fieri, vel præsens, vel absens in spiritu Filij sui. Et verò (vt præter cæteros perspicaci erat ingenio, & super omnes Deo gratissima, & summis donis secundùm Filium ornata) absque dubitatione horum mirabilium excellenti luce fruebatur, excelsis illa laudibus celebrabat.

Quid nos miseri, quibus præconiis tantarum rerum maiestatem extollemus? Profitemur necessum est ingenuè nostram indignitatem atque infantiam; & quibus illa celebrarunt & celebrant Virgo Mater, Angeli, & Sancti, eas laudes nos Deo demus, spiritu & fide illis laudibus acquiescamus. Sed tamen meditemur deuotè quid faciat Sacerdos in Missæ celebratione. Id videlicet facit, quod fecit Christus in sua cæna: peragit Sacrificium in-

cruentum, verum, propitiatorium; & pro viuus & defunctis offert: conficit Sacramentum longè quam alia Sacramenta præstantius. Contemplemur Christum, qui in cælis sedet ad Patris æterni dexteram, illud Sacrificium facere & Sacramentum per Sacerdotem; eius virtute & præcepto, eius verbis Sacerdotem sacrificare, & sacram Eucharistiam conficere; consequi etiam vt anima, diuinitas, totus Christus inibi sint. Verè Sacramentum hoc domus Dei est, & porta cæli, atque adeò Pa- Gen. 28. radisus cælestis. Deus enim ipse ibi est, corpus Christi & anima, immensa luce & gloria refulgentia: quæ omnia dantur nobis in cibum & potum, in nutritionem, in augmentum omnium virtutum ac donorum, in petitionum nostrarum adeptionem, in necessitatum subleuationem, in remissionem item peccatorum. Hæc verò sunt diuitiæ & opes nostræ inæstimabiles ac diuinæ, vt ego (qui post omnem præparationem sum futurus semper indignus) in cibum sumam tamen corpus Christi & sanguinem, Christum ipsum verissimè; diuinis his rebus pascor, & nutriar: nam verè illis pascor & nutrior, corpore Christi & sanguine, Christo ipso, morte ipsius & vita. Sed quo pacto, IESVS bone? At vide tu ne curiosius agas, & ad Dei tentationem pertineat tua interrogatio. Dic vt voles, magne IESVS; fac vt placet de me, de meis desideriis; emenda meas ignorantias, & corrige insipientes interrogationes. Esto sat tibi nunc, si intelligas te Sacramento pasci & nutriri supersubstantialiter, vt pane & vino supersubstantiali: quæ nutritio, etiam si spiritualis sit, & per dona mea fiat, & ad animum & spiritum pertineat; tamen illius spiritualis nutritionis tanta est vbertas, tam diuina vis, vt ad omnes potentias cælesti miraculo deriuetur, & in totam humanitatem. Benedictum sit nomen tuum sanctum, magne IESVS; benedicta atque superexaltata opera tua: sit tibi laus & gloria sempiterna. Amen.

DE

DE GESTIS POST SACRAM
COMMUNIONEM.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LUC. XXII. IOAN. XIII.

In lxxix. imaginem Adnotatiuncula.

lxxix.

103.

A. Nondum surgit à mensa IESVS, sed turbat se.	D. quod essent passuri.
B. Recumbit Ioannes supra pectus eius, & interrogat: Domine, quis est, &c.	D. Princeps Petrus confirmat eum nunquam se esse deserturum: similiter omnes.
A. Respondet IESVS: Cui ego, &c.	E. Surgit cum omnibus, secedit in aliud cubiculum, vbi Apostolos docet.
C. Accipit Iudas buccellam à IESVS: & exagitatus à Demone, furiosè à cænatione se proripit.	F. Tandem hymno dicto egreditur ad hortum Gethsemani.
A. Sublatis cibus, &c. prædicat Apostolis scandalum	

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LUC. XXII. IOAN. XIII.

Cum hæc dixisset IESVS, ^a turbatus est spiritu; & protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis: quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu ^a IESVS, quem diligebat IESVS. Innuuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: Quis est, de quo dicit? Itaque cum ^b recubisset ille supra pectus IESVS, dicit ei: Domine, quis est? Respondit IESVS: Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset ^a panem, dedit Iudæ Simonis Iscariotæ. Et ^c post buccellam, introiit in eum Satan. Et dicit ei IESVS: Quod scis, fac citius. Hoc autem nemo scit discumbentium, ad quid dixerit ei. quidam enim putabant, quia oculos habebat Iudas, quòd dixisset ei IESVS: Eme ca, quæ opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis vt aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam, ^c exiit continuo. erat autem nox. Cum ergo exisset, dixit IESVS: Nunc clarificatus est filius hominis; & Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso, & continuo clarificabit eum.

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. IIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

Tūc dicit illis IESVS: Omnes vos scādalum patiemini in me, in ista nocte.

Et ait eis IESVS: Omnes scandalizabimini in me in nocte ista:

Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce Sathanas expetuit vos, ut cribraret sicut triticum:

Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quæretis me: & sicut dixi Iudæis, quò ego vado, vos non potestis venire: & vobis dico modò. Mandatum nouum do vobis: ut diligatis inuicem, sicut dilexi vos, & vos diligatis inuicem. In hoc cognoscet omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.

Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis.

Postquam autem resurrexero, precedam vos in Galileam.

quia scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oues.

Sed postquam resurrexero, precedam vos in Galileam.

ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.

Respondens autem Petrus, ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.

Ait illi IESVS: Amen dico tibi, quia in hac nocte antequam galus cantet, ter me negabis.

Ait illi Petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo.

Similiter & omnes discipuli dixerunt.

Petrus autem ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint, sed non ego.

Et ait illi IESVS: Amen dico tibi, quia tu hodie in nocte hac, prius quam galus vocem bis dederit, ter me es negaturus.

At ille amplius loquebatur: Et si oportuerit me simul comori tibi, non te negabo.

Similiter autem & omnes dicebant.

Qui dixit ei: Domine, tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire.

At ille dixit: Dico tibi Petre, non cantabit hodie galus, donec ter abneges nosse me.

Dicit ei Simon Petrus: Domine, quò vadis?

Respondit IESVS: quò ego vado, non potes me modo sequi: sequeris autem postea.

Dicit ei Petrus: Quare non possum te sequi modò? animam meam pro te ponam.

Respondit ei IESVS: Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi: non cantabit galus, donec ter me neges.

¶ Surgite, camus hinc. Ego sum vitis vera, &c.

Et egressus ibat secundum consuetudinē

Hac cum dixisset IESVS, egressus est cum discipulis suis

Et hymno dicto

Et hymno dicto exierunt

ADNOTATIO.

A. Post sacram verò communionem, cum eius mors plenè iam fuisset representata, nec aliud esset reliquum nisi ut illam subiret, ad carnis tamen veritatem manifestandam turbat seipsum IESVS per spiritum. Etenim erant omnes Christi tum corporis, tum inferioris animæ portionis passionem non solum voluptaria, sed spirituales, perfectissima, diuina.

B. Ut autem eum vidit turbatum dilectus discipulus Ioannes, singulari animi pietate delibutus, ita recubuit in sinu eius, ut caput ad petus eius inclinaret; quod præcipui amoris fuit & indicium & priuilegium: aperuit enim illi tunc Christus diuinum pectoris sui fontem, unde gratia & Euangely fluentia potaret. Testatur rursum Christus palam, ac futurum denuntiat, quod aliquis ex duodecim ipsum proderet in mortem. Commouentur Apostoli, & perterrentur: a toniti inter se inuicem respectare, animo torqueri: Iudas verò fremere quàm antea truculentiùs; exagitabat enim eum acerbùs indignæ communionis conscientia. Ibi Petrus innuit Ioanni recumbenti in sinu IESV, ut eum interroget, quis nam esset futurus proditor. Quid te præter ceteros, Petre, mouit? Mea feruida natura, meus singularis in IESVM amor, mea confessio eius diuinitatis præcipua, quæ ab eo acceperam beneficia atque prærogatiua, & zelus vitæ agni innocentissimi, detestatio impijssimi proditoris, denique is animus me mouit, quo eram Christo dicturus: Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo: Ecce duo gladij hic, ex quibus ego unum habeo: is animi feruor, quo eram Malcho auriculam in horto abscisurus. Sed quid fuisti factururus, si proditor tibi fuisset commonstratus? Nisi Christus me cohibuisset, fueram proditorem dentibus etiam discepturus. Suauiter inquit à IESV Ioannes ac familiariter, quis nam esset proditor. cuius mansuetudine ac modestia abductus IESVS, non Petri feruore improuido, soli Ioanni proditorem indicat; sed eo signo, quo & ipsum Iudam acrius etiam quam antea officij admoneret.

A. Respondet igitur Ioanni in aurem: Cui ego panem intinctum porrexero, ille est proditor. accipit porro panis buccellam, intingit siue in catinum, siue in vinum; nam ea erant in mensa seposita, non ablata.

C. Accipit offulam Iudas: alij quorundam res spectaret non intelligere: tacet Ioannes, ut intelligebat velle IESVM. Iudam iam antea vi sua oppleuerat Damon; at nunc violentius corpus, animam, vires omnes occupat, possidet, atque exagitat. Itaque versus in furiam surgit, egreditur è triclinio, ut prodicionem urgeat & conficiat celerius: audit tamen antea, Quod facis, fac citius, ex Christo, non probante quidem vel adherente, sed exprobrante & animum eius pungente saluari admonitione, si audisset. Erant alioqui verba illa alacriter permittentis facinus, & ad passionem, & mortaliū redemptionem properantis. Hoc nemo intellexit discipulorum, ac ne Ioannes quidem propter animi simplicitatem & bonitatem; sed varie omnes verba Christi interpretabantur.

A. Ablatis porro tibus & vasis omnibus è mensa (quod non potuit representare eadem imago) docens undecim discipulos IESVS, in eum incidit sermonem, ut illis prænunderet scandalum quod erant ea nocte in ipsum passuri.

D. Quo audito, Princeps Petrus acerrimè confirmavit se nunquam esse illum deserturum, etiam si oporteret simul cum illo mortem oppetere: promptius tamen id dixit, & audaciùs, quàm firmitus. Similiter consequuti reliqui omnes dixerunt, extensis manibus, Petro & alio discipulo capulum etiam tenentibus gladiatorum quibus erant accincti.

E. Postea verò dixit Christus discipulis, Surgite, eamus: & surgens è mensa secedit in aliud cubiculum, ut plenius Apostolos doceat: ibi enim dixit suauissima illa verba: Ego sum vitis & quæ sequuntur.

Antequam autem discedit ad hortum IESVS, post diuinam illam doctrinam quam discipulis tradidit, euocata Matre (vri piè possumus meditari) illi exponit dulcissimè, simul atque humillimè, rationem sui aduentus in mundum: propterea se ex ipsa carnem suscepisse, sub illa adoleuisse, illi fuisse subditum reuerenter, ut in eam horam veniret, & tempus quod Pater præscripsisset: implendam esse Patris voluntatem, quæ & mea, inquit, est, & Spiritus sancti: moriendum mihi est pro salute & vita mortalium, implenda Angelorum ruina, reponenda sedes in celo, quod ego volens ac lubens facio. Vincam mea

morte mortem ipsam, Demones omnes, Infernum, Peccatum, Mundum. Erit quidem mihi acerbissima mea passio & mors, sed ita acerba, ut breuis sit illa futura acerbitas, eternus eius acerbitalis fructus, sempiternum bonum. Mortuus ad Infernum descendam, illinc animas patrum educam, tertia verò die resurgam gloriosissime, & tibi primum omnium apparebo, & te omni replebo iucunditate. Hac etiamsi placidissime dicebat IESVS, dicebat tamen dolenter, & dulcissimis lachrymis inter dicendum miscbat. Tandem illum accepit finem eius oratio ad Matrem, ut iuberet eam animo esse forti & generoso; facturum se ut etiamsi amarissime, tamen summa cum constantia & magnanimitate esset illas pœnas latura. Cum primum os suum diuinum aperuit IESVS, intellexit diuina Virgo rem totam, quã iam aliàs cognouerat, intellexerat etiam ex verbis Simeonis, & tamen amarissime quidem, decentissime tamen plorans, respondit: Non possum, Fili mi Deus, ex denuntiatione mortis tuæ non summa mœstitia & dolore confici, vulneratum est cor meum, transfixa est anima mea gladio tuæ passionis & mortis; simul video hunc dolorem auctum iri, ut augebuntur tuæ passionis: verum solatur animi mei cruciatum, quod ita sciam Patrem tuum velle, ita te, ita Spiritum sanctum. Laudo te, Deus meus Trinitas, in admirabili & summo hoc tuo opere, qui

hanc solam rationem redimendi mortales iudicasti esse conuenientissimam. Scio, Fili, breuem fore passionem tuam, breuem mortem; expecto breui resurrectionem & triumphum tuum; sed per passionem tamen tuam & mortem: omnia de manu Patris tui gratiarum & donorum plena accipio lubens: trado etiam ego te, quod in me est, morti pro vita mortalium, ut Pater, ut tu te, & hereo verbo bonitatis tuæ, quo auxilium mihi in meis tribulationibus spondidisti. Tua igitur passio & mors, quæ mearum pœnarum erit causa, erit eadem patientiæ & longanimitatis: sis benedictus, Fili, à Patre tuo, sis à Spiritu sancto; ego tamen interim ero desolata, omni mœrore confecta.

F. Tandem hymno dicto domo egressus, venit ad Portam auream, qua erat ier in montem Oliuarum, ut veniret ad hortum Gethsemani: sequebantur dolore & timore pleni Apostoli. Possumus hic piè meditari quid interea agebat Virgo Mater, earum rerum quas gerebat Filius non erat ignara. contemplabatur enim omnia, ad Christi affectus animo ferebatur, eum absens imitabatur, aliqua exponebat sanctis mulieribus: mœstæ quidem erant omnes & anxie, sed Deum magnificabant, Christi mansuetudinem prædicabant, suspenso animo tantarum rerum exitum expectabant.

ORAT CHRISTVS

IN HORTO.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxx. imaginem Adnotatiuncula.

lxxx.

107.

- A. Torrens Cedron.
B. Hortus Gethsemani.
C. Rupes concaua, qui est primus locus vbi octo discipuli subsisterunt.
D. Secundus locus superius ad dexteram, vbi tres reliqui.

- E. Specus ad iactum lapidis à tribus discipulis distans, vbi orauit IESVS.
F. Apparet illi Angelus è celo confortans eum.
G. Locus quo semel & iterum venit IESVS ad tres discipulos.
H. Iudas cum cohorte properat ad hortum.

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Tunc venit IESVS cum illis in villam, quæ dicitur Gethsemani,
Et venit in prædium, cui nomen Gethsemani.

in montem Oliuarum: sequuti sunt autem illum & discipuli.

trans torrentem Cedron, vbi erat hortus, in quẽ introiuit ipse, & discipuli eius.

& dixit discipulis suis: Sedete hic, donec vadam illuc, & orem.

Et ait discipulis suis: Sedete hic, donec orem.

Et cum peruenisset ad locum, dixit illis:

Orate, ne intretis in tentationem.

Et assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi, cœpit contristari & mœstus esse. Tunc ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem: sustinete hic, & vigilate mecum.

Et assumit Petrum, & Iacobum, & Ioannem secum: & cœpit pauere, & tædere. Et ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem: sustinete hic, & vigilate.

Et ipse anulusus est ab eis, quantum iactus est lapidis:

Et progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans,

Et cum processisset paululum, procidit super terram: & orabat, ut, si fieri posset, transiret ab eo hora:

& dicens: Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.

& dixit: Abba Pater,

Verumtamen non sicut ego volo; sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes; & dicit Petro:

Omnia tibi possibilia sunt; transfer calicem hunc à me.

Sed non quod ego volo, sed quod tu.

Et venit, & inuenit eos dormientes.

Et ait Petro: Simon, dormis?

Sic, non potuisti una hora vigilare mecum?

non potuisti una hora vigilare?

Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit, & orauit, dicens:

Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et venit iterum, & inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati.

Et relictis illis, iterum abiit, & orauit tertio, eundem sermonem dicens.

Tunc venit ad discipulos suos, & dicit illis: Dormite iam, & requiescite:

ecce appropinquauit hora, & Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce h appropinquauit qui me tradet.

Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro vero infirma. Et iterum abiens orauit, eundem sermonem dicens.

Et reuersus, denuo inuenit eos dormientes, (erant enim oculi eorum grauati) & ignorabant quid responderent ei.

Et t venit tertio,

& ait illis: Dormite iam, & requiescite.

Sufficit: venit hora: ecce Filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: ecce qui me tradet propè est.

& positus genibus orabat, dicens: Pater, si vis, transfer calicem istum à me: Verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat. Apparuit autem illi Angelus de caelo, confortans eum. Et factus in agonia, prolixius orabat: & factus est sudor eius, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.

Et cum surrexisset ab oratione, & venisset ad discipulos suos, inuenit eos dormientes pro tristitia. Et ait illis: Quid dormitis? surgite, orate, ne intretis in tentationem.

^{2. Reg. 15.} ^{3. Reg. 15.} **A.** Torrens Cedron ad Orientem Ierusalem qui est Hebraicè קִדְרוֹן Kidron, id est, obscuritas, vel tristitia: trans torrentem statim mons Oliuarum se erigit. Vnde concipiat aquas torrens, dictum est superius.

^{Brocard.} ^{Arand. &c.} ^{Matth. 26.} ^{Marc. 14.} **B.** Hortus Gethsemani, id est, hortus vallis olei, siue vallis pinguis, pradium videlicet, ubi erat hortus, iuxta eum locum ubi monstratur sepulchrum Virginis Matris Dei Mariae ad Orientem, passibus l. in cliuo montis ad dexteram. Inter sepulchrum & Gethsemani est via publica, qua equitibus est ascensus in montem. In hoc pradio notandi sunt secessus quatuor.

C. Vnus in inferiori parte, sub rupe concaua qua è monte protenditur, ubi Christus reliquit octo Apostolos.

D. Secundus paulo superius ad manum dexteram, unde à tribus discipulis auulsus secessit IESVS ut oraret.

E. Tertius est locus ubi orauit IESVS ad iactum lapidis, paulo inferius in latere sinistro montis, ubi est specus rotunda: est huius spelunca introitus ab Occidente. Quartus tandem locus est ab hoc tertio si parum progrediaris ad Meridiem, ubi captus est Christus.

C. Aspice sub rupe octo discipulos, id est, reliquos praeter Petrum & duos filios Zebedai, metu & maerore confectos; sedentes quidem, sed somno oppressos hinc inde deici atque obdormire. Hos ibi subsistere voluit Christus tanquam infirmiores, indixit autem & his ut orarent.

D. Duxit secum ad secundum locum Petrum, Iacobum, & Ioannem. quò postquam secessit, cum tris esset superiorum actionum caena legalis, institutionis sacrosancti Sacramenti, & Sacrificij incruenti meditatione, qua mortem suam complectebatur, tum ex propinquitate mortis, & Sacrificij cruenti, tamen quasi illa tristitia nihil fuisset, qua erat magna, incipit ex integro contristari, maestus esse, pauere, & tadere, & hac apud tres discipulos praese ferre, & eis dicere pauidus: Sustinete hic, & vigilate mecum, & orate.

E. Venit deinde solus ad proximam specum, ibi verò proiectus humi in faciem orans, acriorem crudelissimam passionis & mortis representationem concipit animo, ex qua necessario verissimus & perfectissimus homo, excellentissimus corporis sensibus tum exterius tum interius praeditus, patiebatur vehementissimè. Dolebat,

maerebat, vehementer egrescebat, commotis vniuersis sensibus; & quò viuacius passio & mors ante oculos humanitatis ponebatur, eò acerbius anima simul, & sensus omnes cruciabantur.

Sed quanam fuit afflictissimi IESV Dei omnipotentis oratio? Patrem orabat, si tamen ea esset eius voluntas, ut calicem passionis & mortis ne biberet, & mortem euaderet. Ita sensus appetebat voluntas, ita anima prout erat sensui coniuncta Deo per orationem exponebat: simul perfectè animi obedientiam offerebat Christus, ea mentis tranquillitate, qua maior esse non poterat. Accipit autem eius metus, anxietas, & pavor magnas accessiones. venit enim ad tres discipulos semel & iterum, leuadi doloris causa, admonens ut vigilarent, ut orarent, ne se desererent in tanta afflictione constitutum. Deit Pater Deus eius angustias auergeri videns, mittit Angelum qui illum confortet: is fuit Michaël, Synagoga antea, nunc Ecclesia Christiana Princeps. Non fecit Angeli confirmatio ut Christi afflictio abigeretur, vel se remitteret; atque adeo postea venit in agoniam, quasi videas Christum cum Morte confligentem, & in ipso vita & mortis consinio laborantem. Ex hoc conflictu, & doloris vehementia cum oraret prolixius, factum est ut copioso sanguinis sudore difflueret vniuersum Christi IESV corpus, & sudoris sanguinei guttae ad terram usque descenderent, terraq; Dei sanguine maderet. Nihil citra mortem potuit validius veram Christi humanitatè demonstrare. haec enim cum verissimè fierent, ex verissima Christi humanitate prodire necesse est. Verum extrema haec afflictio atque agonia non faciebat ut animum remitteret aliqua ex parte Christus; sed summa constantia, fortitudine, magnanimitate, qua in vires corporis redundabant, ad passionem & mortem sese offerebat.

Itaque post agoniam, post sanguinis sudorem, venit tertium ad tres discipulos, alia ratione exprobrans illis somnum, per ironiam. Dormite, inquit, iam, & requiescite, sufficit. quasi diceret: Iam etiamsi velitis dormire, id non poteritis; sat dormistis haecenus superque, nunc adsunt qui vos excitabunt atque exagitant; ecce hora mea appropinquabit, ecce propè est proditor Iudas, ecce cum illo armata multitudo; surgite, eamus. Surgunt non hi tres solum, sed alij vocantur octo, omnes Christum sequuntur: procedit verò IESVS obuiam Iudae & armatis.

Est autem rationi consentaneum, cum tertio oraret Christus, Angelum esse missum à Deo, quæ de re cum solus Lucas tradat, & tres orationes non explicet, quod dicit, ad tertiam potius orationem pertinere videtur. nam agonia, orandi prolixitas, sudor in ultima oratione, res ipsa postulat, ut tunc euenerint: ante quæ dicitur confortatus ab Angelo. Adde quod subditur: cum surrexisset ab oratione, quasi ad eam non rediturus. Præterea inuenit tres Apostolos dormientes iam, non tam somno grauatos ut prius, quam tristitia, post duas interrogationes. Etiam quod subiungitur, hanc sententiam confirmat: nam post primam orationem non dixit; surgite. post secundam, nihil: surgite igitur post tertiam dixit. Nec est verisimile hoc, orate, retulisse Lucam ad primam orationem: nam contigisset in prima oratione confortatio, agonia, prolixitas & sudor, quod nemo dixit.

F. Archangelus Michaël ad IESVM in specu orantem & afflictum à celo descendit, missus à Patre Deo, ut IESVM confirmaret atque corroboraret. O Angeli excellentem dignitatem, qui homini Deo suppetias venerit! O hominis Dei admirandam infirmitatem, qua serui sui ope egeret! Quis assequi vel cogitatione possit, quid Angelus Christo dixerit, quibus verbis illum solatus sit ac confirmauerit, quid Christus responderit, quo pacto suum dolorem & afflictionem exposuerit? Tandem aliquid quidem effecit Angelus; sed ita ut eo discedente Christus acerbius angeretur.

G. Locus, quo semel venit Christus ad tres Apostolos, illos excitauit & castigauit verbis, quod una hora cum ipso non potuissent vigilare: nominatim verò Petrum increpauit. Eodem iterum cum venisset, excitat quidam dormientes (quæ fuit tacita & vehemens increpatio) hærentes

ad eius conspectum; sed eos non increpat, sed dimittit, quasi idem vellet ipsos intelligere atque prius dixerat. tertium verò ad eos rediens ironia usus est, quod prius exposuimus.

H. Iudas interim proditor, accepta cohorte, & à Principibus & Phariseis ministris, Ierosolyma egressus ducebat ad Gethsemani armorum manum, cum laternis & facibus, antecedens ipse plenus furis & Damone. Vide diabolos impellentes non solum Iudam, sed turbam, & Principes Sacerdotum, Magistratus templi, & Seniores qui multitudini se adiunxerant. Conuenerat undecim ad Christum discipuli, eos ipse præcedit, & obuiam progreditur Iuda proditori, & turbe armorum: sequuntur discipuli.

Sunt autem in supereoribus actionibus personarum affectiones considerandæ: Christus marens, desolatus, tristis, opis angelicæ atque humanæ indigus, pauidus, tædio affectus, in agonia factus, & in extrema vita linea cum Morte congressus, sudorem sanguineum sudans, sanguine copiose diffluens ad terram usque: Etiam cum summa patientia, longanimitate, fortitudine, constantia, magnanimitate, eò sese propensius ad mortem offerens, quò acerbior ea, & indignior erat futura: Apostoli octo illi profundo somno sepulti, toto tempore quo Christus orauit; tres excitati, nihilò secius identidem obdormiunt: omnes mærore, timore, anxietate cõsternati vix sunt apud se. Quid Virgo Mater? Hæc omnia ut præsentia contemplantur, secundum Filium animo patiebatur, mærebat, dolebat maximè: verum constanter atque heroicè, ad Filij imitationem. Aliæ mulieres rerum quæ gerebantur ignaræ, abitione tamen IESV, tristitia Matris, mortis recordatione à Christo prædicta omnia timebant; in summo erant animi mærore atque anxietate.

AD CHRISTI PASSIONEM MEDITANDAM

PRÆLVDIVM.

Quoniam hic pati incipit Christus, & sanguinem pro nostra mortalium omnium redemptione effundere; non erit abs re aliqua compendio annotare, quæ & his meditationibus possint aliquam vtilitatem afferre, & ad reliqua Christi mysteria accommodari.

Quis igitur patitur? quis crucifigitur? quis moritur: Filius Dei Patris omnipotentis; Deus ipse omnipotens, impassibilis, immortalis, Patri

consubstantialis, hic est qui patitur in humanitate, crucifigitur, moritur. Patiturne diuinitas, vel Deus in se crucifigitur, moritur? Nihil horum. Neque diuinitas, neque Deus in se; sed Verbù Dei, propter vnionem personalem qua vnitum est huic humanitati, recipit in se has passionum enunciationes. ut enim verè factus est homo Dei filius, & hæc vnio fecit ut verè esset homo in vnitate diuini suppositi;

ita

ita efficit ut verè qua homo pateretur, crucifigeretur, moreretur; nihil in sua diuinitate, nihil in verbo patiens, sed in humanitate & carne assumpta.

Heb. I.

Cum igitur patiebatur ille homo IESVS, eratne cæli & terræ, Angelorum & hominum Creator & Dominus, ut nunc est? Erat ut est nunc planissimè: erat splendor gloriæ, & figura substantiæ Patris: portabat omnia verbo virtutis suæ: lux erat infinita, potentia immensa: in ipso erant, in ipso mouebantur & vivebant, quæ vivebant & mouebantur omnia: erat Angelorum & beatitudo, & gloria: cælum & terram ipse implebat, ipse gubernabat. Quid secundum humanitatem? Vera erat Christi IESV humanitas ex anima rationali & corpore (utroque perfectissimo) composita; omnium quotquot fuerunt, sunt, vel erunt excellentissima. Hæc erat Verbo Dei vnita hypostatica vnio, in persona filij Dei, non sua. Itaque subsistebat in Verbo illa humanitas, unde homo iste verissimè erat Deus, Filius Dei, Verbum Patris æterni. Quænam erat in Christo excellentissima gratia, & est? Ea quam appellamus vnionis, qua Verbum Dei factum est homo, atque sustentat in vnitate personæ suæ diuinæ illam Christi humanitatem.

Quid in anima eius est contemplandum? Gloria Paradisi summa, gratia item summa. Erat igitur Christus in gloria, & Paradisi cælestis deliciis quando patiebatur: verum Dei miraculo fiebat, ut ea gloria nec in corpus redundaret, nec in animam, quâ illius corporis erat forma, vel quæ ex viribus corporis operabatur, & erat inferior portio, ut videlicet pati Deus secundum humanitatem posset. Nam nisi gloriam animæ Christi Deus cohibuisset, ea corpus gloriosissimum reddidisset, & animam beatam planissimè; nec potuisset vniuersa creatura humanitatem illam ne minima quidem ex parte offendere. O admiranda atque adoranda Dei nostri mysteria! ô benignitatem omnibus Angelis & hominibus prædicandam? Porro autem gratiæ Christi effectus hic erat, ut non solum ipse Deo Patri esset supra quàm dici potest acceptissimus, atque omnes eius actiones & opera gratissima; sed ut per ipsum, per eius actiones omnes & opera, in omnes gratia deriuaretur; omnes virtutes, omnia dona omnibus communicarentur; æternam gloriam tandem per ipsum omnes consequerentur, quotquot eius doctrinam reciperent, & illi obtemperarent. fa-

ctus est enim omnibus obtemperantibus sibi Heb. 5. causa salutis æternæ. Christus enim omnia in omnibus adimpletur, totus scilicet in membris, non tamen singulis; ne nulla sit diuersitas meritorum: Itaque cum sibi nec gratiam meritis sit Christus, nec gloriam, nec virtutes, nec dona (quæ omnia Dei beneficio per vnionem hypostaticam accepit) sed corporis tantum glorificationem, nominis exaltationem, resurrectionem à mortuis, &c. nobis tamen & illa, & hæc meruit copiosissimè atque efficacissimè.

Sed copiosam animaduerte Christi IESV redemptionem. A primo usque momento conceptionis in Mariæ Virginis matris utero, & sibi, & nobis omnia promeritus est, futuræ passionis & mortis, vitæ suæ, omnium operum applicatione ad Dei Patris gloriam maiorem: idem tota vita, idem passione & morte consummauit. Vidit Christus in Verbo & diuina sua essentia habitualiter omnia quæ sibi & Patri erant possibilia: vidit per species creatas Christi anima quæ erant omnia, quæ fuerant, quæ erant futura: sciuit quinam essent credituri, & fidem operibus expressuri; quinam à fide defecturi; qui essent in gratia perseveraturi, qui non; denique qui saluandi essent, & qui damnandi. offerebat vitam suam, passionem & mortem pro omnibus quidè sufficienter, efficaciter pro solis prædestinatis. Nā cum omnia haberet in numero; hos tamen præter ceteros ab æternitate, atque in æternitatem dilectos habebat.

Adhæc erat Christus supra omnem vel hominum, vel Angelorum captum omnium virtutum excellentissimus: quod faciebat Dei persona, vnio hypostatica, gratia eius summa & gloria. unde rursus illud fiebat, ut nec fidem haberet, nec spem. subierat enim locum fidei à primo conceptionis momento excellentissima Dei, & earum rerum omnium quæ fide continentur, visio. spem excluderat Dei præsens fruitio beatissima: tametsi erant nonnulla, quæ ex dispensatione carnis expectabatur, nondum possidebat Christus.

Contemplare in Christo patiente non solum quæ dixi omnia, sed charitatem immensam, fortitudinem, magnanimitatem, patientiam, humilitatem, sapientiam, summas alias excellentissimasque virtutes. Hæc autem cum ita essent, & omni ex parte esset ille homo cõsummatissimus; profecerat tamen sapientia, ætate, gratia apud Deum & homines: didicit ex his quæ passus est obedientiam. Planè

Christus IESVS progressum habuit in ætate, & in exercitio atque vsu virtutum ac donorum quæ acceperat: utebatur naturalibus bonis intellectu agente ac potestatis, & voluntate: ea exercebat quæ vel à naturali facultate, vel à supernaturali proficisci poterant & debebant, iuxta legationem & mandatum quod à patre acceperat: ita dicitur verè profecisse, non solum apud homines, qui videbant maiora in dies Christum opera, & illustriora designare, sed etiam apud Deum. Illæ enim Christi actiones verus erat apud Deum profectus, sine quibus ad finem redemptionis humanæ veniendum non erat: ac tamen nullius virtutis, nullius meriti in Christo fiebat accessio, nouum aliquid merendo; fiebat tamen amplior, fiebat copiosior ac consummatio Christi eadem illa redemptio & meritum.

*Psal. 50.
Ps. 129.
Heb. 5.*

Quid præterea proderit ad meditationem Christi passionis & mortis? Si perfectiones eius cõsideremus, non solum quas perstrinximus, sed humanitatis naturales; animæ videlicet excellentiam, & corporis, & omnium potentiarum, & sensuum omnium, tum interiorum tum exteriorum. Harum rerum perfectio, etiam si humana specie continebatur; tamen erat longè quàm aliorum omnium hominum eminentior. erant enim illa omnia eius humanitatis, quæ hypostaticè erat Verbo Dei vnita, erant etiam diuinitatis organa. Quæ diximus hæcenus, ea faciebant vt indignissima atque acerbissima esset passio & mors Christi, ac proinde efficacissima supra quàm vel verbis, vel cogitatione assequi possimus.

Sed quid, & a quibus passus est Christus? Vbi, & propter quos? Quis fructus eius passionis & mortis? Sustinuit pœnas acerbissimas Christus, tum interiores animæ, tum corporis exteriores. Et interiores quidem animæ iam inde postquam conceptus est. doluit enim vehementer atque assiduè de omnibus offensis atque peccatis, quæ diuinitatem offenderant, offendebar, erant offensura. Si enim verè dixit Paulus, vt dixit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror?* Quid de Christo IESV non possumus credere & debemus? Corporis exteriores sustinere incepit, non solum à circumcissione, sed à natiuitate, lachrymis, frigore, egestate. Huc adde fugam in Ægyptum, abiectionem & humilitatem vitæ atque obscuritatem, antequam Evangelij prædicationem aggrediretur. adhuc ignominias, opprobria, contumelias. Bis tulit

2. Cor. 11.

illum sublimem Dæmon per aërem, ter tentauit. Quoties eum voluerunt lapidare Iudæi? quoties manus in eum iniicere? semel etiam sui ciues eum propulerunt, vt præcipitem è montis prærupto darent. Quoties frigus, calorem, famem, sitim sensit? quoties luxit? quoties destitutus est, nec hospitio quisquam est illum dignatus, qui alioqui non habuit vbi suum caput reclinaret? Postremò quis enumeret pœnarum multitudinem, quas in passione tota & morte pertulit? quis illarum acerbiter exponere possit? quis mortis infamiam, ignominiam, contumeliam, indignitatem? Sed de his peculiariter suis locis dicendum erit; nunc perstringamus reliqua.

A quibus illata passio est & mors? Si nihil aliud, ab hominibus; quos ipse, cui illata est, creauerat; quorù substantiam, motum, vitam, bona omnia cõtinenter sustetabat; pro quibus homo factus erat, & mortalis; pro quibus patiebatur, quos summa charitate amplectebatur, quibus vitam sempiternam amarissima morte conciliabat. Hæc indignissima sunt & luctuosa. Verum adde, quod à suæ gentis hominibus morte turpissima afficiebatur; ab iis, in quos tot beneficia contulerat, è quibus innumeros agros curauerat, mortuos suscitauerat, quibus caelestem doctrinam benignissimè communicauerat. manus verò illi inferebant teterrimi latrones Gentiles, tum Iudæi, hominum colluies. Tradebatur in mortem à discipulo, damnabatur inuidia & malitia Principum, interficiebatur à Præsidis ambitione.

At vbi passus, vbi crucifixus est? In celeberrima totius Oriëtis vrbe (etiam si extra portam) quæ & à se, & Patre præter cæteras electa fuerat, infinitisq; beneficiis ornata: vbi templum suum Deus esse voluerat, nullù alibi: vbi religionem suam inter mortales vnicè collocauerat. In loco tamè clarissimæ vrbe infami atq; contaminato, vbi scilicet homines flagitiosi supplicio afficiebantur; in monte Golgotha (id est, Caluarie) ossibus damnatorum, & caluariis, & omni immunditia pleno: etiam si illud fortassis verum sit, & ad mysterium referendum, primum hominem ibi magnum illum Adam fuisse sepultum. Contemplare hoc loco spectaculum indignissimum esse factum Christum IESVM Dei filium Angelis, qui & frequentissimi è cælo conuenerant, vel è cælo morientem Regem suum spectabant; Dæmonum principi Lucifero gratissimum, & turbæ nequam spirituum, quotquot permittebat

tebat Deus adesse: hominibus, hinc paucis bonis crudele; illinc multitudini, & hominum facti, Iudæis & Gentilibus, optatum. Oculos hic paululum mentis aperi, animaduerte singulorum animos, & affectuum varietatem.

Propter quos mortuus est Deus? Propter inimicos; omnes videlicet homines: propter eos, qui illum suppliciiis innumerabilibus, ignominia immensa atque opprobriis, tandè acerbissima morte affecerunt. Erant enim omnes mortales Deo Patri, & Christo eius inimici; è quibus nullus faciebat bonum, nullus facere poterat ex se, ne vnus quidem. Pro his omnibus; etiam si non peccassent in similitudinem præuaricationis Adæ (id est, etiam si nihil peccati Actualis addidissent, & tantummodo originale contraxissent) mortuus est Christus. Rursum pro iis qui liberati per Christi sanguinem ab originalis peccati lue, tot scelera, tot flagitia in Deum commiserant, committebant, erant commissuri. Et hæc quidem commendabant Dei erga homines, & Christi IESVS ineffabilem charitatem; non tamen faciebant vt maior non esset passionis indignitas, crudelitas, interficientium ingratitude atque iniustitia.

Quis tandem tam probrosæ atque acerbæ mortis fructus? Multus, atque per omnem modum maximus. Restituuntur per Christi mortem ruinæ Angelicæ, repletur Paradisus, numerus à Deo ad gloriam caelestem prædestinatorum præstitutus impletur. Hæc verissima quidem sunt: sed illud simul est indubitatum, multò maiorem esse hominum multitudinem pro quibus mortuus est Christus, qui tamen ex eius morte nullam acceperunt vtilitatem, quæ eorum fuit culpa; qui filium Dei IESVM conculcarunt, & sanguinem testamenti pollutum duxerunt, & spiritui gratiæ contumeliam fecerunt. Quot ante Christum homines perierunt? pro his mortuus tamen est Christus. Quot eo viuentem? pro his passus est Christus. Hinc existit rursus passionis & mortis maior indignitas, hinc Christi dolor vehementius augebatur. videbat enim innumerabiles homines ex sua morte nullam accepisse, vel accepturos esse vtilitatem; atque adeò quamplurimos maiorem condemnationem: ex his verò quibus fructum & salutem sempiternam vel attule-

Heb. 10.

rat, vel erat allatura eius mors, quàm multos videbat qui in eius mortem per lethalia peccata vel offenderant identidem, vel erant offensusi? Hæc faciebant omnia vt maiorem Christus conciperet mœrorem; maiorem dolorem sentiret.

Hæc pro compendio fat multa; cum tamen nihil satis esse possit ad fructuosam passionis Christi meditationem. Hæc meditaturus animo complectatur: illud verò præcipuè, (quod primo loco attigimus) quis nam sit qui patitur, qui moritur, si intima cordis pietate imbibamus ac retineamus, singularem fructum ex meditatione passionis & mortis Christi sumus relaturi. Alij aliis Adnotationibus & præfidiis vtuntur; qua in re singuli abundant in suo sensu, cum humilitate cordis atque simplicitate: illud tamen meminerint, vt vnde Dominus sensum spiritus, ac fructum spirituales subministret, ibi se exerceant; nec facile ad alia animum diuertant. Mihi vsuuenit placere, si in meditationibus passionis Christi, sanguinis præcipue effusionum, quatuor capita meditemur: Primum, rei indignitatem infinitam; dum vulnerari à teterrimis hominibus Dei filium, Deum ipsum omnipotentem conspiciamus: Secundum, doloris quem patiebatur homo ille Deus acerbiter: Tertium, sanguinis ipsam effusionem, quæ per mortem Christi vitam mihi parit: Quartum, si meditemur, quid sacrosancta Mater Virgo patiebatur, siue absens ex meditatione, siue præsens ex rerum præsentia contemplatione. Qua in re illud piè credere possumus, quod beneficium tam multi pij homines ac mulieres à Deo sunt consequuti, vt quasi præsentia mysteria passionis ac mortis Christi contemplarentur absentes, id beatissimæ Virgini Dei matri Mariæ non esse negatum. Illud postremò addam, multis prætermisissis: Qui passionem & mortem Christi est meditaturus, ad animi mœrorem, & Christi compassionem se comparet, omnem à se voluptatem & lætitiã abiiciat, vt idem in se possit sentire quod in Christo IESV: tum illa duo addat, gratiarum actionem pro singulis Christi doloribus, tum vt per singulos gratiam aliquam à Deo & Christo petat.

O R A T C H R I S T V S
M E D I T A T I O.

Video te, sancte I E S V, praterquam quod mortem tuam in cœna Simonis leprosi, in typica cœna, in Sacrificio & Sacramento Eucharistiæ tuæ sacræ repræsentasti, adire nunc acerrimam mortis tuæ repræsentationem, & configere acerbissimè cum Morte ante mortem; & ita configere, vt Morti aduersum te permittas vires citra mortem maximas. Quid sæuis ô Mors? quæ est ista tua ferocia tam truculenta? Non sat tibi erit si Deum interficias in cruce, nisi etiam in horto tā acerbè, tam implacabiliter affligas, & ante mortem necare moliaris? O impia Mors, immitis, sæua, crudelis, pessima, filia peccati primogenita, quæ tam es peruersa & mala, vt te Deus non fecerit, sed peccatum! Tu heu nimium regnasti. Sed video vnde sit illa atrocitatis tuæ impotentia. in te enim operabatur Dæmon, qui concepta ingenti iracundia, quod suspicaretur sibi tempus libertatis diabolicæ modicum restare, & se immaniolem facit, & te erga innocentem I E S V M.

Rom. 5.

Apo. 12.

Ergone, magne & parue I E S V, potens & infirme, tam fuit vehemens & acris illa mortis tuæ repræsentatio, & tuorum cruciatuum, vt ad mortis portam ipsam te adigeret metus & tristitia? Causam nobis obsecro, benigne I E S V, explica tui metus & tristitiæ. Obuerfabatur ob oculos mentis meæ infinita illa Iudeorum & Gentilium atrocitas in meā vitam, catenæ, vincula, raptationes, colaphi, alapæ, sputa, vulsiones, cum insanis increpationibus atque irrisionibus coniunctæ & contumeliis, flagella, corona spinea, crucis baiulatio, crucifixio, crucis leuatio, crucis suspendium, mors tandem ipsa, & ea quidem plena omnis dedecoris & ignominia. Simul videbam immentam Iudeorum & Gentilium impietatem. fructum verò ex mea cruce etiam si, qui in prædestinatione mea erat, videbam ingentem; tamen innumerabili hominum multitudini fructum ex ea nullum, atque adeo maiorem sciebam inde à multis acceptum iri condemnationem. Hæc verò omnia vt contemplabar ego clarissimè, & futura esse certissimè sciebam, ita anima mea in magnas angustias coniciebatur; sæua tristitia, pauore, & tædio conflictabar; quæ eò erant actiora, quòd cum potentiis sensitiuis erant cõiuncta, & toti humanitati acerbissima. Itaque eò fuit

progressum, vt in agoniā venirem & luctam cum Morte, orarem verò factus in agonia prolixius; vnde tanta exstitit etiam corporis angustia, vt quasi ad mortem properaret natura, in profluuium sudoris sanguinei exastuaret.

Audio, sancte I E S V, & credo omnia: sed illud cupio doceri, quæ nã fuerit tanti doloris ratio? & quo pacto anima tua in afflictione fuit, beata cum esset? Probo quod primùm fide omnia concepisti, ea enim via est ad mysteriorum meorū intelligentiam. igitur ratio tam vehementis metus hæc fuit. Natura ipsa hominis, quem ego creauit, facit, vt nihil illi sit morte terribilius; creauit enim hominem inextinguibilem: faciunt autem cruciatus si addatur, mortem vt acerbiolem, ita horribilem magis. Quòd si perfecta natura sit, qualem ego habui, ibi verò longè maior est & metus & horror, vt est illa mors magis contra naturam. Hæc fuit ratio tam acris meæ mortis, timoris, & tristitiæ. Volui simul veram esse meam humanitatem docere excellenti exemplo, & mereri apud Patrem vt meis martyribus, & meis Christianis formidabilis ne esset mors & cruciatus: illum enim metum mea infirmitate ego debilitaui, nec patior vt quam vim in me exeruit Mors, eam in meos obtineat: atque adeo facio sæpenumerò, vt vel parùm, vel etiã nihil sentiat & mors, & mortis cruciatus. Quod autem anima mea, Deum, cum prospiceret in suo cõspectu semper, dolere, & tristari, & pauere potuerit, illud fuit mysteriū in mea vita mortali perpetuū, vt simul & Deus essem, & homo, passibilis, & impassibilis, mortalis, immortalis, omnipotens, infirmus; beatus, viator. Video, magne I E S V, & credo plenissimè: sed nondum satis intelligo. Audi igitur. Anima per actionem intellectus & voluntatis erat beata, cum Deum videret clarè in se, eo que frueretur; atque eum statim in æternitate perpetuò possidebat. Hanc beatitudinem obtinui ego perfectissimè iam inde ab incarnatione mea: suspensus verò fuit illius gloriæ splendor & communicatio in corpus, per diuinum miraculum: neque enim aliter compleri potuit humana redemptio per meas passiones & crucem. Itaque tota illa mea gloria animæ, etiam si immentā, veluti se colligebat in se, & animam quidem meā faciebat perfectè beatam; eandem tamen vt corpori vnitam,

Sap. 2.
vbi dicitur
quod dicitur

vnitam, & corporis viribus vtentem, ita relinquebat passibilem, vt ea quæ corpus affligebant, pertingerent ad animam, & ea ipsa, vt corpus fouebat, pateretur. Quare virtus diuina faciebat, vt animæ passionibus nõ corrumpetur eiusdem gloria, sed similiter conseruaretur, atque si nullum pateretur detrimentum. Sis benedictus, Domine I E S V: illuminasti cor meum. ex eodem igitur miraculo nascebatur, quòd sic orares: neque enim ita orasses, si anima tua, cum beata esset, non sensisset tamen corporis passiones, & illas tu non assumpsisses. Vt operabatur ergo anima tua per potentias, iuxta quod erat simul passibilis; vt fugiebat ac timebat passiones, ita orabat, ac vehementer orabat: verum vt erat eadem beata, atque iuxta inferiorem partem rationi perfectè subiecta, simpliciter non orabat, sed sub conditione; sciebat enim quòd petebat non esse impetrandum. Mysterium igitur hoc erat: dolebat anima, tristabatur, timebat; cum quo erat coniunctum vt peteret liberari. O Christe I E S V, quot ex hoc tuo metu, & oratione, & agonia, & sudore prouenerunt nobis diuina emolumenta! iam primùm intelligimus, quàm tibi fuerit acerba passio tua & mors, cum illius cogitatio tantam tibi attulerit afflictionem. Assumpsisti præterea illū mortis & suppliciorum metum, vt temeritatem, & stupiditatem naturæ sciremus nobis esse fugiendam, ac timendam, secundum rationis rectæ iudicium; vnde & mala per te auerteremus: nec propterea debere nos de statu mentis nostræ & spiritus decidere. Illud verò singulare fuit tuum beneficium, quòd per tuum metum nostris timoribus prouidisti, etiam naturalibus; ne nobis essent tam

molesti, quàm fuissent futuri. Orare verò docuisti perfectissimè, & perseueranter; quòd ter orasti & eadem de re, & de ea re quæ sciebas te non esse impetraturum; vt magnum affectum non afferremus ad orationem, magnum desiderium & constans; deinde vt Dei voluntatem nostris orationibus pro regula poneremus, in iis quidem quæ ad salutem animæ necessaria non sunt, semper omni ex parte, siue Deus det quæ postulamus, siue non det; siue statim concedat, siue non statim; siue aliter quàm nos petimus tribuat, siue aliud det: in rebus verò ad salutem necessariis, rei magnitudinem & modum ad Dei voluntatem referamus: denique omnia ita petamus, vt voluit Deus à se peti. Quòd autem in agoniā venisti orans, quòd prolixius orasti, quòd sudasti sanguineum sudorem ad terram vsque decurrentem, quæ corda non moueat? Deus enim illud supplicium patiebaris; & pro quibus? pro abiectissimis atque indignissimis. Quis porò inde non moueatur ad deuotionem orationi adiungendam, & acrem contritionem & humilem? tum ad plenitudinem orationis, & prolixitatem, si non verborum, certè pietatis? Quis non nitatur ita orare, vt sensus etiam ipse ex orationis contentione & deuotione variè afficiatur; animo quidem semper, corpore etiam frequenter? Doce nos, benigne I E S V, huiusmodi rationem orandi exercere, vt oremus vero spiritu & vera mente, & des vires tuas, quibus perfectè orare Patrem, & te, & Spiritum sanctum possimus; per tuæ huius orationis virtutem, & earum afflictionum quas in hac oratione perpeffus es, vt vigeat in animis nostris vis tua diuina. Amen.

D E I V D Æ P R O D I T I O N E.

Veniunt ad hortum armati.

E I S D E M C A P P.

In lxxxii. imaginem Adnotatiuncula.

lxxxii.
108.

- A. Accedit ad IESVM Iudas, osculatur eum: respondet ei benignè IESVS: nihil milites mouere audent: redit ille ad cohortem. B. Procedens IESVS interrogat: Quem quæritis? C. Solo verbo Iudam, militesque resupinos prostermit omnes.

M A T T H.

Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter IESVS conuenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc cum lateribus, & facibus, & armis.

Adhuc eo loquente, ecce Iudas vnus de duodecim venit, & cum eo turba multa, cum gladijs & fustibus, missi à Principibus Sacerdotum, & senioribus populi. Qui autem tradidit eum, dedit illis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tene te eum.

Et, adhuc eo loquente, venit Iudas Iscariotes vnus de duodecim, & cum eo turba multa cum gladijs & lignis, missi à summis Sacerdotibus, & Scribis, & Senioribus. Dederat autem traditor eis signum, dicens:

Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tene te eum, & ducite eum.

Et confestim accedens ad IESVM, dixit: Aue Rabbi, Et osculatus est eum. Dixitq; illi IESVS: Amice, ad quid venisti?

Et cum venisset, statim accedens ad eum, ait: Aue Rabbi: & osculatus est eum.

Adhuc eo loquente,

ecce turba:

Et qui vocabatur Iudas, vnus de duodecim, antecedebat eos: & appropinquauit IESVM, ut oscularetur eum.

IESVS autem dixit illi: Iuda, osculo Filium hominis tradis?

IESVS itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit, & dixit eis: ^b Quem queritis? Responderunt ei: IESVM Nazarenum. Dixit eis IESVS: Ego sum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos: Quem queritis? Illi autem dixerunt: IESVM Nazarenum. Respondit IESVS: Dixi vobis, quia ego sum: si ergo me queritis, sinite hos abire. Vt impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdi ex eis quemquam.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. CVM esset in sua oratione Christus & Augustijs, veniebat ad hortum Gethsemani Iudas cum cohorte Romanorum militum, cum ministris Iudeorum, & Principibus, & templi Magistratibus, & Senioribus, ut IESVM ipsis proderet: eò autem peruenit adhuc loquente IESVM discipulis. Hic vides cohortem, id est, quingentos quinquaginta quinque milites Romanos pedites, ante cohortem Tribunum, in media cohorte Draconarium (qui signum, cui erat de more Romanorum Draconis insigne, alit gestabat) deinde Centuriones cum suis insignibus, crista videlicet, & paruo signo in galeis, equites præterea quinquaginta. cohorti coniungebantur ministri Iudeorum, satellites scilicet Magistratum templi & Principum, horum & Seniorum familiares cum gladijs & fustibus.

Cur tam multi venitis Iudæi? cur armati? Timebatis opinor. Sed quid timebatis? nõ discipulos IESVM, plebeios homines atque inermes, non turbam, nam nocte nulla erat hominum turba iimenda. Esto fortassis & hanc timebatis homines ignaui & timidi, nõne simul illius diuine virtutis, quæ in IESVM toties animaduertatis, vobis venit in mentem? nõne illa vos multo vehementius terreat? Igitur paratis cohortem & satellites aduersus diuinam potentiam Christi? O vesaniam singularem! Animos Romanorum cõsidera atroces atque insolentes, Iudeorum miseros sed crudeles, insaniam Principum, perfidiam atque impietatem Iudæ, in omnibus his seuietes Demones: contra verò boni IESVM mansuetudinem atque magnanimitatem, Apostolorum ancipitem trepidationem.

Expectauerat mansuetus IESVS quos sciebat ad se properare, nunc progreditur illis obuiam: Iudas verò, qui ante turbam veniebat, accedens osculatus est IESVM: Aue, inquit, Rabbi, ut eo signo eum designaret ac proderet. IESVS verò benignè illū accipit: Amice, inquit, ad quid venisti? Iuda, osculo Filium hominis tradis? Quid impietate Iudæ execrabilius, quid Christi mansuetudine diuinius, quid amabilius? & tamen

Iudæ atrox malitia beneficijs inflammatur. Homo detestabilis, nõne intelligis Christum te ad salutem vocare & amicitiam, quem sciebat hostem, & parricidam teterrimum? Amicum te vocat, qui aliquando fueras; non qui esses, sed qui esse debebas; & cupiebat te esse, ad quod etiã te inuitabat. Sed cum redisset ad cuneum armatorum Iudas, IESVS ulterius progreditur ad turbam. Nõne signum inter vos conuenerat? cur non irruitis Iudæi? Cur ne Romani quidem? Deus erat IESVS, nolebat teneri vel pati, nisi sua voluntate: quod fit apertius sequenti Adnotatione.

B. Nihil audebant Iudæi, nihil Romani, nihil Demones: stupent omnes ad conspectum IESVM. Ad hos igitur propius accedens IESVS: Quem, inquit, queritis? Sed qua mansuetudine hoc dixit: sua, Dei. Attoniti quidem erant omnes, sed respondent tamen timidè Tribuni, Centuriones, Antesignani cum templi ducibus: IESVM Nazarenum. Respondet IESVS: Ego sum. Quis es, bone IESVS? Ego sum qui sum: Ego Dominus & Deus vester: Ego sum IESVS Nazarenus, quæ vos queritis. Cur ne nunc quidè impressione facta IESVM cõprehenditis? Iudas enim osculo prodidit, ipse se eum professus est quem queritis.

C. Exeruit Christus nonnihil virtutis è diuinitate cum dixit, Ego sum: quæ illos adeò perculit vehementer, ut exanimati omnes cum suis armis retrorsum abeuntes in terram resupini vnus super alium prosternerentur, & Iudas quidem cum illis. Aspice simul Demones cum illis in terram deiectos volutari diabolicè. Respirant paululum Apostoli. O incredibilem obstinationem! ne tum quidem virtutem agnouerunt diuinam. nam cum vim illam remisisset Christus, exiliunt Demones, surgunt omnes. Rursum idè interrogat mitis IESVS: Quæ queritis? Idem illi inclamant: IESVM Nazarenum. Iterum respondet IESVS: Dixi vobis quia ego sum, verum vim non exerit diuinitatis: ut intelligere possent, IESVM illic se Deum, hic hominem esse professum, illinc non potuisse interfici, hinc posse, sed ipso permittente posse, ipso nolente non posse.

MEDITATIO.

A Deste huc, aduertite, animaduertite omnes quotquot deuotione amatis, & pia orationem sectamini, & meditatione pas-

sionis & crucis IESVM Christi cupitis exercere, ut debemus omnes: attendite ad mirabilia quæ facit in Christo Deus, quæque admittit

Z

mittit

mittit in se mansuetissimus agnus, Deus ipse omnipotens pro inimicis suis; & idem sentite in vobis, quod in Christo patiente & moriente; quæque in ipso geruntur, eadē in vobis fieri nō exillimētis solum, sed eam cordis pietatem concipiatis, vt in vobis ea fieri spirituali quadam experientia percipere possitis; etiam exterioribus sensibus communicate Christo propitio. Verūm facit nostræ mentis inertia, & spiritualium sensuum hebetudo, vt hæc inutilitata & aliena videantur, quæ esse non deberent. Quid enim coniunctū magis est cum Christiano homine, quàm mortem Christi sentire? vt qui in mortem Christi baptizatus sit, & in mortem eius cum illo confepultus, & complantatus factus sit similitudini mortis ipsius. Itaque hæc scire deberemus omnes, non speculatione tantum (non enim speculatione tantum traduntur) sed praxi, & sensu deuotionis, & pio nos tangēte affectu, & quadam spiritus experientia. Quid ergo sentire deberemus? Quod verus homo noster simul cum Christo crucifixus est, vt corpus peccati destruat & vitiorum. Hanc mortem in nobis sentiamus, ac confirmemus in dies. Quid verò significat Paulus, cum dicit: *Hoc scientes, quod vetus homo noster simul crucifixus est?* non enim nudam ibi scientiam requirit; sed pietatem, & affectu rei consentaneo imbutam. est enim baptismus noster in Christo, mortis eius virtus nobis communicata; cruci enim affixum est peccatum, vnde mortui omnes sumus peccato, vnde sepulti; vt cum Christo mortui, & sepulti, cum Christo resurgamus in nouitatem, vitæ & gratiæ, & lucis diuinæ, nihil in nobis veteris hominis agnoscentes. Alia est ratio sentiendi mortem Christi in nobis & resurrectionem: Si efficaciam mortis peccati ex illius morte perspiciamus, quasi furculi inferti mortis ipsius similitudini; & sciamus corde & spiritus gustu, quia simul verus homo noster crucifixus est, & quod accepimus vim mortis peccati à morte Christi, qui peccatum non fecit, sed pro nostris peccatis mortuus est, vnde & vim resurrectionis spiritualis adipiscimur. Sapientissimè his metaphoris vtitur Paulus, vt per res admodum sensibiles potentia nostræ moueantur, & in spiritus sensum assurgant. Petrus etiam salutariter nos passionis Christi meditatione armat, inuitat etiam ad exemplum & imitationem: *Christo igitur, inquit, passo in carne, vos eadem cogitatione armamini.* Et rursus: *Christus passus*

Rom. 6.

Rom. 6.

1. Pet. 4.
1. Pet. 2.

est pro nobis, vobis relinquens exemplum. Arma dant nobis fiduciam & securitatem, armis protegimur ab aduersarijs, armis pugnamus contra aduersarios: hæc tamen non facient arma, nisi nos illis scitè & fortiter vtamur. Sed quid in nobis armatur illa cogitatione? Mens, animus, voluntas, cor, potentia omnes, quibus contra hostes nostros pugnandum est. Quapropter illas potentias armis illis indui necessum est, ipsis se munire, illorum virtute imbui; vt legitimè illis & vtiliter vti possimus, & victoriam adipisci. Exemplum verò Christi passionis humana exempla omnia infinita virtute antecellit. nam illa creatam vim continent, hæc diuinam; hæc diuinitus nos mouent & iuuant, cælesti quodam numine ad corda nostra penetrante. Et exempla quidem ad praxim per se spectant, non ad solam rerum speculationem. exemplum enim propterea proponitur, vt animum & vim ab illo accipiamus, & ad imitationem nos per illud exerceamus. Contendamus igitur, Fratres, ad veram quidem mysteriorum passionis & mortis Christi intelligentiam; maiori tamen cura aspiremus & pietate ad illorum mysteriorum internum sensum, & spiritualement vtilitatem. non enim vbi plus est scientiæ, ibi maior animi nostri fructus: sed vbi spiritualis sensus & gustus rerum plurimus est, ibi vberior fructus.

Quid igitur post orationem facis, Christe bone? Videbam proditorem Iudam ad meam mortem atroci animo properantem cum armata Iudæorum manu & Romanorum: excussi illū timorem & tædiū generosè, ac profilij quasi exultans gigas ad currendam viam passionis & mortis; atque adeo potentiū quouis gigante exilij, & constiti in acie aduersus mundum, carnem, & diabolum, mortem, infernum, & peccatum. Hæc stabant contra me in acie, non solum Iudæi & Romani; sed per illa, ac pro illis hi bellum illud contra me suscipiebāt. Videbam Principem Satanam cum scelestissimis Diabolis, præter alios qui aderant frequentissimi, ad atrocitatem acuere homines illos teterrimos. Signum dat Iudas, quod inter eos conuenerat: *Salue, inquit, Rabbi.* O ironiam execrandam! ô funestam salutationem! & osculatur IESVM. Vide ex ore nefandi latronis efflari in IESVM auaritiam, parricidium, impietatem, omnium scelerum obscœnitatem: refundi tamen ex diuino IESV ore mansuetudinem, benignitatem, diui-

Psal. 18.

Apo. 3.

diuinitatem. O abominandum Iudæ osculum! ô IESV adorandum! Non mouetur tamen osculi IESV diuina virtute proditor; mouetur Iudæ osculo mansuetus IESVS, clementer illum compellat: *Amice, ad quid venisti?* Non solum non detrectat osculum Iudæ mitis IESVS; sed illum verbis etiam inuitat ad sanitatem, aperit portam illi ad amicitiam, allicit ad scelus sui confessionem: sæua tamen obstinatio Iudæ fecit & obcæcatio, vt beneficio summo ad malefium nefarium abuteretur. Redit ad armatos, stat in acie, atque etiam ante aciem contra Christum.

Quis ex his rebus non timebit? quis non cauebit? quis contra non sperabit? Iudas Apostolus Christo aliquando acceptus, fit postea Diabolus: audit tamen doctrinam Christi, videt miracula, accipit facultatem consecrandi Eucharistiam & ministrandi, recipit corpus & sanguinem IESV ex eius manibus, toties admonetur à Christo officij sui & pietatis; & tamen non retardatur à suis sceleribus, non à prodicione Christi. Quis non timeat Dei occulta iudicia, qui hæc passus sit in Apostolo? Quis, ne similiter sibi eueniat, non formidabit? Quasi verò nos propter res vilissimas non tradamus Diabolo toties Christum, qui in nobis habitat per gratiam. Audimus doctrinam Christi & Apostolorum, videmus ex fide miracula, sacramenta accipimus, Eucharistiam etiam frequentius (vtinam numquam vt Iudas) admonemur officij & pœnitentiæ identidem; & illa videmus in Iuda, & erimus absque metu? & non exhorrebimus ad Iudæ calamitatem? non cauebimus? Iam si quis præterea sit Sacerdos, si Religiosus, si Episcopus; nonne magis etiam erit Iudas quàm Iudas, si piè non viuit, si vocationem non tenet & pietatem? Quis verò contra non simul *cauebit, & sperabit*, vbi alias misericordias in Iuda contemplabitur, tum osculum, & verba illa: *Amice, ad quid venisti?* *Cauebit* quidem, ne non respondeat admonitioni diuinæ, pulsui manus Domini, qui semper ad ostium cordis nostri stat & pulsat: *sperabit* verò, modò nolit esse Iudas: quod qui volet, deterior erit quàm Iudas; ille enim exemplum sui non habuit, nos habemus ipsius. Illud autem animaduertendum, & quidem summa cum humilitate & metu: Vbi

tentat quempiam Dæmon, & eò venit, vt tentationi videatur consensurus; aperiat interiorem aurem ad vocem Christi, qui tunc similiter atque Iudæ loquitur suauissimè: *Amice, quò deuenisti?* Iudas me tradere voluit Iudæi, non statim interficere: tu, si consentis in peccatum, non solum me trades Diabolo, sed continuò crucifiges quod in te est; certè gratiam, per quam ego in te sum, necabis.

Quid porro gestum est, magne IESV? Volui omnibus demonstrare me mea voluntate pati pro mortalibus, processu armatis obuiam, interrogauit: *Quem queritis?* Dicunt; *IESVM Nazarenum.* Respondi: *Ego sum.* quibus verbis aliquid addidi meæ virtutis, qua vires armatorum omnium eneruauit, & omnem multitudinem in terram postrauit, & cum ipsis Iudam, Satanam, & eius omnes satellites. Victi igitur estis omnes Romani, Iudæi, orbis vniuersus, omnes Dæmones. Eodem negotio, in dō absque vilo negotio; potuit Christus omnes homines conculcare. Cur non pergis ita hostes tuos accipere, maxime IESV? Hac ratione si egissem, perierat salus vestra, & mea vestri redemptio. Non enim veni in mundum, vt cum hostibus sola potentia diuinitatis dimicarem, vel eos vincerem, (id enim de cælo poteram) sed ex infirmitate assumptæ humanitatis fuit mihi cominus confligendum: & tamen meam virtutem similiter exero in hoc etiam genere belli; prosterne enim hostes meos & conculco, frango eorum superbiam humilitate, robur infirmitate, mortem ipsam morte mea expugno. Itaque cum me ligant, cædunt, contumelias afficiunt, crucifigunt; ijs ipsis rebus eos ego prosterne atque vinco. Hæc ratio vincendi facit, vt, quando vos hostes vestri querunt ad mortem animæ, præsto ego sim & respondeam Diabolo, si velitis audire: *Ego sum.* non huius animam miseri, hominis tu vis interimere, sed me. & fiet, si meo spiritui consentiatis, vt frangatur illa vis diabolica & extirpetur. Video, benigne IESV: ego verò te auctore ex horum mysteriorum virtute me ita comparabo, vt osculum tuæ sapientiæ è tuo ore diuino humillimè in spiritu recipiam, quod mihi significet ligandum me diuinis tuis mandatis & consilijs, ac diuina tua virtute faciat fortem. Amen.

MALCHI AVRICVLÆ ABSCISSIO.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxxij.

IO9.

A. Seruo Principis Sacerdotum insolentiùs adorienti IESVM, abscidit auriculam Petrus. B. Nihil propterea mouentur Iudæi: obiurgat tamen Pe-

trum IESVS. C. Malcho restituit auriculam: permittit se capi.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Tunc^a accefferunt,

Videntes autem hi, qui circa ipsum erant, quod futurum erat, dixerunt

Et ecce^a unus ex his qui erant cū IESV, extendens manū exemit gladium suum, & percussit seruum Principis Summi Sacerdotum, & amputauit auriculam eius.

ei: Domine, si percussus in gladio? Et percussit unus ex illis seruum Principis Sacerdotum, & amputauit auriculam eius dexteram.

Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, & percussit Pontificis seruum; & abscidit auriculam eius dexteram.

Erat autem nomen seruo Malchus.

Respondens autem IESVS, ait: ^bSinite vsque hac.

Dixit ergo IESVS Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum?

Tunc ait illi IESVS: ^bConuerte gladium tuū in locum suum. omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. An putas, quia non possum rogare patrē meū, & exhibebit mihi modò plus quàm duodecim legiones Angelorum? Quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri? In illa hora dixit IESVS turbis:

Et respondens IESVS, ait illis:

Et cū^c tetigisset auriculam eius, sanauit eū. Dixit autem IESVS ad eos, qui venerant ad se, Principes Sacerdotum, & Magistratus templi, & Seniores:

Tanquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me: quotidie apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis. Hoc autē totum factum est, vt adimplerentur scripturæ Prophetarum.

Tanquam ad latronem existis cum gladijs & lignis comprehendere me: quotidie eram apud vos in templo docens, & non me tenuistis:

Quasi ad latronem existis cum gladijs & fustibus: cū quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.

ADNOTATIO.

A. Significauit itaq; se potestatem facere mi- Stis IESVS, vt ipsum possent comprehendere: verum illud interdicit, vt ne è suis aliquē capiant, nulli è suis noceant. Perterriti fugissent Apostoli iam tūc, nisi Christum ipsis cauisse intellexissent. Facta potestate vt eum teneret, irruunt quidem, sed trepidantes; neque enim se omnino receperant à superiori consternatione. Id quum facerent, & vnus è seruis Principis Sacerdotum primus IESVM adoriretur insolentiùs, non potuit id perpeti Petrus; sed cū omnes commoti dixissent: Domine, si percutimus in gladio? ille nullo expectato responso eripit è vagina gladium: dictum ac factū, percutit Malchum (hoc enim erat nomen seruo illi Summi Pontificis) abscidit illius dexteram auriculam. Et hoc quidem cū patraret Petrus, interdicebat IESVS omnibus ne id facerent: Sinite, inquit, vsque huc: desinite, abstinete ad paululū temporis, donec patiar: post hoc tempus mea erit vindicta, ego retribuam. Horrent factum Petri ceteri Apostoli, & parum absuit quin fugerent; sed adhuc illorum animos Christus sustentabat. Quid etiam nunc moramini milites, satellites, ministri, Tribuni, Duces templi? ecce prælium committit vnus piscator aduersus Romanam potentiam & Iudaicam: vulnerat, membrum amputat serui Principis Sacerdotum: cur heretis? quæ nam hæc est vestra omnium tanta ignauiam? Non poteratis, quia nolebat Christus adhuc comprehendī.

enim qui acceperint gladium, gladio peribūt. An putas quòd non possū rogare Patrē meū, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorū? Quomodo ergo implebūtur Scripturæ, quia sic oportet fieri? Videtis nūc planissimè Romani & Iudæi, vniuersi videtis mortales, IESVM sua voluntate passum, vt Patris Dei voluntatem impleteret. Hæc enim cū audirent tam multa verba, nullus tamen commouetur.

C. Iacebat Malchus sanguinolentus, hunc sanauit IESVS solo auriculæ contactu, & auriculam restituit: dein summa cum animi mansuetudine dicit Principibus Sacerdotum, templi Magistratibus (id est, Præfectis militū qui templi agebant custodiam) & senioribus, qui cum armatis conuenerant. Iudæis loquitur Christus, non Tribuno, non Romanis; Iudæi enim necis Christi erant authores, Iudæi Christum interficiebant: necabant quidem etiam Romani, sed minori facinore. Quid igitur dicit IESVS sceleratis Iudæis? Tanquā ad latronē existis cū gladijs & fustibus cōprehendere me: quotidie eram aqud vos, sedebā in templo docens. cū itaque quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me, nec me tenuistis: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Quid hæc sibi volunt, bone IESV? Ea illis demonstrauit quorum ipsi erant sibi conscij; voluisse eos me tam frequenter comprehendere, lapidare, interficere; non potuisse tamen teste eorum conscientia, ac ne nunc quidem cum tanta armatorum multitudine, vel potuisse, vel posse, nisi ego velim, nisi permittam: sed tunc planè permisi, cū dixi: Hæc est hora vestra, hæc potestas tenebrarum.

B. Timor igitur cū corripuisset omnes ac stupor, astant attoniti, & audiunt IESVM. quemadmodum Petrum obiurgat: Mitte, inquit, gladium tuum in vaginam: calicem quē dedit mihi Pater, non vis vt bibā illū? omnes

MEDITATIO.

O IESV, Dei & Domini nostri adorandam mansuetudinem! Rursum se offert latronibus ligandum, & ad mortē ducendū. dat eis etiam facultatem vt id possint, quod ipso nolente non valebant. recreat enim illos ex consternatione, restituit vires prostratas, quas in ipsum exerceant. Verè oblatas es, Domine, quia voluisti: Verè tua voluntate ex Patris obedientia tradidisti temetipsum pro nobis: & nos tamen nulla voluntate, quæ nobis sese offerūt tribulationes pro peccatis nostris,

fuscipimus; sed auerfamur illas, exhorremus & fugimus: quod contrā factum oportuit authore Christo, exemplo Christi. Quis enim non ferat pro se quasuis pœnas eo corde, quo sentiat promptitudinē oblationis Christi ad mortem pro nobis? præsertim cū cauerit, ne nostro spiritui noceant omnes aduersarij nostri. Propterea enim sibi non cauit, sed se ligari, & ad mortem perducī permittit; vt tanta hostium nostrorum violentia in ipsum solum effusa eneruaretur, nec nostram conscientiam

Esa. 53. Eph. 5.

tiam lædere quisquam posset, nisi stolidè lædi nos ipsi velimus.

Cum igitur sentiunt sibi vires esse factas, primus Malchus intemperantiùs IESVM adoritur. Miserum scilicet seruum, & abiectum Iudæorum regnum & potentia. Idcirco noluit Christus per Iudæos ligari, sed per Romanos: simul tamen per Iudæos permisit postea, vt vniuersus orbis contra Dominum & contra Christum eius staret. Huc verò magnæ incurrunr rerum vicissitudines, magnæ antitheses: Malchus iniicere manus in IESVM audeat, quod non poterat: mouentur Apostoli ad prælium, ad defendendum Christum duobus gladijs, quod non debebant: Petrus committit prælium, & tamen Christus prohibebat dicens: *Sinite vsque huc*: paruo hoc tempore, cum adhuc vires habere videmini ad resistendum, illis ne vtamini tamen; statim nihil erit quod vos ego prohibeam: Iudæis enim ac Romanis omnia permittentur, & vos nil vel audebitis vel poteritis propugnare. Armata adstat turba Iudæorum, Principes, Magistratus, cohors Romanorum, Tribunus, Centuriones, Antesignani: ab IESV vndecim homines stant cum duobus gladijs, & nullus audeat manus in IESVM iniicere, præter vilem seruum, & Pontificis, & Malchum. Abscindit huius auriculam dexteram Petrus, hanc restituit IESVS; increpat Petrum & docet, deinde omnes Principes Sacerdotum, & templi Magistratus, & Seniores; & humanissimè arguit inhumanitatis & insolentiæ. Quorsum hæc omnia, sancte IESV? Quod ad Malchum attinet, mysterio factum est, vt rex vocaretur, & seruus esset, qui primus in me ausus est manus iniicere: regnum enim Iudæorum erat seruum. reliqua erat religionis libertas & legis; ea tamen seruiebat, non Romanis solum, sed ambitioni etiam Iudæorum, & illius libertatis deprauationi. Video, Domine, quod ex facto Petri ostensum sit esse iam abscissam auriculam, qua poterant vti legitimè Iudæi, non vtiebantur tamen. Cur ergo restituis illam aurem, Christe IESV? Non illam restituo vt suam; illa enim erat vetus, hæc noua; illa Iudæi, hæc mea Christi; illa, qua veterem legem audiebant, hæc, qua Euangelium filij Dei debebant audire. O te felicem si intelligas, Malche, quam aurem amisisti, & quam recuperasti! Sed tu meministi, tuæ atrocitatis, & iniuriæ Petri, nec de-

Euthy.
ex Chry-
sostomo.

isti Christum insectari: vt in te intelligeretur, Iudæos, etiam postquam Christus mortuus fuerat, non destitisse à sua pertinacia, & Ecclesiæ persequutione. Quid autem nobis? Non sapenumè per prædicatores & bonos patres auris turpium vel verborum vel cogitationum amputatur, & Christi subrogatur; tamen subinde hanc respuimus, ad illam redimus? Amputa mihi, Christe IESV, per Petrum vttramque aurem meam, & vttramque; restaura tua manu, vt vanitates ne audiat anima mea, sed insonent semper ad cor meum verba tua suauissima, & passio tua efficacissima.

Sed, heus tu Petre, quid facis? Christus prohibet, tu tamen sine Christo per te prælium committis, & deijcis hominis auriculam: Quod non debuisti facere, fecisti, simili ardore animi propulsus atque tunc, quum dixisti: *Et se oporteat me mori tecum, non te negabo*. Quocirca iustè à Christo fuisti obiurgatus. Verum doces nos vtiliter, ne feruores dumtaxat nostros, etiam qui videantur excellenter spirituales, temerè sequamur, quin priùs ad Christum accurramus, atque ex vero & humili spiritu recta ratione illos impetus examine- mus; vt à Deo, si rectè sint comparati, vim accipiant, & in actiones salutares progrediantur: vt ne faciamus Dei spiritum vel zelum; qui noster est, vel etiam Dæmonis.

Quid autem, bone IESV, voluisti in hac tua mansuetudine & benignitate, quid verò in Iudæorum obiurgatione? Et hinc, & toto passionis meæ mysterio eò spectabam, si quis ad cor rediret, vt eum ad poenitentiam recipere possem clementer: quod planum feci, & cum pro meis crucifixoribus orauis, & cum latroni sponderet Paradisum, qui modò fuerat mihi conuictus. Et quidem tota mea passio, omnes meæ passionis actiones oratio quædam erat pro ijs à quibus patiebar: nec mirum, quia erant pro totius orbis redemptione meritum. Simul hoc vobis dedi exemplum amplissimum, quo meam doctrinam confirmaui validissime; vt inimicos vestros diligeretis, benefaceretis ijs qui oderunt vos, oraretis pro persequentibus & calumniantibus vos; vt sic filij adoptiui essetis Patri meo, sicut ego sum naturalis. Tandem pro meæ mansuetudinis consummatione feci Iudæis & Romanis facultatem, vt me ea possent, quæ Pater constituerat. Diuinè hæc egisti, magne IESV, vt omnia. Sit tibi gloria in sæculum. Amen.

CAPITV

CAPITV R CHRISTVS.

EISDEM CAPITIBVS.

In lxxxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxxiiij.

110.

A. IESVS ligatur collo & manibus.

D. Sedet Lucifer in throno igneo & tenebroso, vnde Furias omnes immittit in Christum.

B. Diffugiunt Apostoli omnes.

C. Adolescens relicta sindone nudus aufugit.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Sed^a hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.

Tunc discipuli omnes, relicto eo, fugerunt.

Tunc discipuli eius, relinquentes eum, omnes fugerunt.

Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo: & tenuerunt eum. At ille, reiecta sindone, nudus profugit ab eis.

& manus iniecerunt in IESVM, & tenuerunt eum.

At illi manus iniecerunt in eum, & tenuerunt eum.

Cohors ergo, & Tribunus, & ministri Iudæorum comprehenderunt IESVM, & ligauerunt eum.

ADNOTATIO.

A. **I**lla cum dixisset IESVS, sentiunt primi Apostoli datam omnino potestatem armatis in IESVM; diffugiunt omnes perterriti atque exanimati. Idem intelligunt Dæmones, vrgent truculenter. Sentiunt Romani & Iudæi vires sibi restitui & animum, abscessisse timorem: iniiciunt terrimas manus in IESVM, Deum colligant, insultant, exagitant: ligatum verò creditur eius collum catena, manus retrò funesto fune. Latantur Iudæi, gaudet execrabilis Iudas, exultant omnes. Luge tu colligatum Deum omnipotentem, vt tibi solueret vincula peccatorum & Inferni.

B. Diffugiunt Apostoli omnes consternati. Et initio quidem simul Ioannes territus aufugit cum reliquis, etiam si statim cum Petro redierit, & sequeretur à longè. Fugerunt quidem dissipati Apostoli, nec quò ierint scimus. est tamen verisimile aliquos accurrisse ad Matrem IESV, atque ad eam acerbissimum nuntium attulisse; repletam domum tristitia & luctu; ma-

gno animo id tulisse Mariam, etiam si omnium agerrimè.

C. Fugientibus Apostolis, sequebatur adhuc IESVM adolescens quidam sindone amictus super nudo (num hic fuit Ioannes, vt nò displicet Gregorio?) tenetur sindone: exciuit ille sindonem, & aufugit nudus. Alij simpliciter accipiunt vnum quendam adolescentulum illum fuisse, incertum verò quisnam fuerit.

D. Sedet Princeps spirituum omnium malignorum Lucifer in throno igneo ac tenebroso, astant innumerabiles Diaboli: suo imperio gubernat Romanorum ac Iudæorum sauitiã, Principum malitiam auget atque atrocitatem, vrget mortem Christi. Verum hoc fecit donec inceperit sibi à morte Christi timere. tunc enim per vxorem tentauit reuocare Pilatum à nece Christi. Itaque omnibus imaginibus, donec pro tribunali sedit Pilatus, est intelligenda præsens affuisse hæc tenebrarum potestas & Satana; tunc primum abscessisse.

Ignat. ad Philipp.

C A P I T V R
M E D I T A T I O.

Sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Faciem rerum harum luctuosissimam contemplemur, Fratres. Accipiunt licentiam simul & vim à Christo Lucifer, Iudæi Romani: nihil iam verentur, nihil timent; Angeli longè adstant, vim faciunt atrocissimam qui quærebant animam IESV: narrantur Patribus in Limbo quæ fiunt, aduertunt mentem Angeli è cælo omnes; incipit vniuersa natura stupefcere, cum videt creatorem suum ligandum. Sed quid Apostoli? Cum intelligerent per illa verba datam facultatem hostibus Christi, & cernerent irruere omnes in illum, sibi miserè timentes diffugiunt omnes ac dissipantur, quasi oves percusso pastore. Quid facitis, ô boni? Animum cur non retinetis, quem modò exercebatis confidenter? vbi est illud, *Si percutimus in gladio?* Non recolitis accepisse vos ante duas horas Christi corpus & sanguinem, & gratiam Dei singularem, & diuinum robur? Iam si omnia vos deficiunt de vestra infirmitate, nonne nunc audistis ex ore IESV vobis esse cautum, ac proinde nullum posse vobis nocere? Nolite fugere: quod facitis, Christo ingratum in primis, quasi illi non fidatis; quasi vestra fuga prius illum videatur damnare quàm Iudæorum vincula: pedem figite, aderit vobis IESV sè vinculis, è passione, è cruce, è morte. Contemplamini potiùs, quæ coram Deo, & Angelis, & hominibus mirabilia, inuisa, & inaudita permittat in Filio suo Deus, quæ Filius ipse summa voluntate patiat à mortalibus, vt mortales redimat. Animum recipite heu nimium pauidi, & ad harum admirabilium rerum fructum, quæ fieri incipiunt, vos comparate. At vos fugitis, & animum abijcitis præfente Christo, patiente pro vobis Christo, & ad vim illam externam & ferociam sensum & animum totum aduertitis, & illa deseritis subsidia quæ sunt vobis præsto diuinitis.

Neque verò hæc ita dico, vt negem vos iuante Christo, cohortante etiam virgine Matre, ad quam venistis, animum recepisse: sed illa noto in vobis, dum vestram historiam narro, vt similia in nobis notem. Quid enim nos similiter non facimus? quoties ad minimam vel Dæmonis, vel mundi, vel Carnis tentationem animum despondemus? faciem à Christo auertimus? & quod longè est deterius, illis cõ-

sentimus, ac vires nostras cum illorum coniungimus, & Christum cum illis oppugnamus? Quid autem timemus in tentationibus? enervauit timores nostros timor. Christi in horto Cur animum deijcimus; quem recepit pro nobis Christus exiens obuiam armatis? Quid ligari nos sinimus ab hostibus nostris? quorum vincula non solum vt soluerentur, sed vt ne ligari nos quidem possent, fecerunt Christi vincula. Cur non potiùs damus nos Angelis ligandos Christi vinculis? Erant igitur omnia quæ gerebantur plena mysterio. Apostoli fugiunt, vt nos ne temerè fugiamus: nihil patiuntur à Iudæis, vt salutem nostram discamus vnicè in Christo collocare, nec timere quid faciat nobis vel homo vel Dæmon. Sequitur tamen adolescens fugientibus Apostolis: descendentibus scilicet Iudæis, sequitur noua gentilitas Christum, oppugnatur, eripit se tamen ab illis, & ad salutem contendit relictis omnibus, per Martyres, & per Religionis statum. Verum ad vincula Christi veniamus.

Incipit pati Christus Filius Dei: paremus animum nostrum, & eius passiones omnes intimis visceribus recipiamus, illis nostra corda & carnes cõfigantur. Aperi cor nostrum, mitis IESV, & reple suauis & forti compassione, & sensu viuido tuarum pœnarum. ibi enim ianua recluditur ad cœlum, & ad ea quæ è cœlis dona tua deuotis animis communicantur, quæ significari non nihil possunt, explicari plenè non possunt. Infinitam atrocitatem & rabiem contemplare capientium, trahentium, raptantium benignum IESVM, & collum eius, manusque ligantium. ibi enim pessimus maiori atrocitate sæuit Iudas, instigat nefariè; hortatur tamen vt ducant cautè. Instat omnibus Principes Sacerdotum & Seniores, Magistratus templi, Tribunus, Dracônarius; vrgent Centuriones, & insultant: Habemus, tenemus factilegum, præstigiatorum, & seditiosum, opprobrium hominum, & plebis abiectiõnem. Gaudent Dæmones, exultat Lucifer, regnum suum iactat, ligato IESV nihil sibi iam timendum. Lugent è contrario Angeli, & præfentes, & è cælo; & quibus lachrymis condolere possunt, patienti Domino & Creatori suo compatiuntur. similiter reliqua creatura creatori & conseruatori suo, & gubernatori cõdolet. Lugent è Limbo Pa-

tres:

tres: verè tangitur dolore cordis intrinsecus amarissimè Virgo Mater, quæ hæc nouerat per internuntios, & eos qui ad se iam redierant Apostolos. Planè hora & tempus pessimorum hominum illud erat, & rectorum tenebrarum harum, & Inferni potestas exerta diuina permissione.

Sed quis capitur? quis autem ligatur? Deus, potentia immensa & infinita: is qui captus & ligatus sustentat tamen creaturam omnem, animas omnes creat, gubernat cœlum & terram: is qui per sua vincula illos ligat qui eum ligabant, & quidem Inferni vinculis: ille qui suis vinculis peccatorum vincula soluit æterna & temporalia. O vinculorum potentiam adorandam! O vinculorum incomparabilem libertatem! O vincula salutaria! Hæc sunt quæ te constringunt Satan, te Mors, te Inferne, te Peccatum: hæc vincula soluunt Patres è Limbo; hanc enim tunc potestatem habebant illa vincula. Hæc vincula potestatem illam ingentem hominibus dederunt soluendi peccata, tum etiam ligandi ad peccata & horum pœnas. At nos tamè nihil aliud quàm continenter te ex nobis ligamus, magne IESV, & nostra quidem peccata hoc faciunt, quibus à Deo faciem auertimus, ad ea quæ tibi non placent conuertimus: tum si quando in Spiritum sanctum peccamus, ibi verò manus Dei benignitatis in nos ligamus arctiùs. Certè quò magis demeremur Dei misericordiã, eò manus Dei ligamus magis; & vbi nobis vult beneficari, id ne faciat quod in nobis est impedimus. Nostram simul mentem, voluntatem, potentias ligamus atque corrumpimus, & eò deducimus, vt ne possint quod possent. Illa verò est nostra Dei manu ligatio, heu nimium vsitata. quum enim nunquam Deus non ad ostium adstet nostri cor-

dis, cum continenter illud pulset; nos tamen adstantem nõ agnoscimus, illi non aperimus, illius gratiam præuenientem & excitantem auersamur, illi non cooperamur; atque adeò fortiùs illi ostium occludimus, quò pulsantem minus audimus. Eodem negotio, imò maleficio, hostibus nostris aperimus, illorum manus soluimus, & contra Deum & nos ipsos armamus. O miseriam omnibus lachrymis deplorandam! Et tamen postquam ita fecimus, rursum si velimus, si Deum admittamus in corda illo iuuante, si ad eius hæc vincula confugiamus; soluemus denuò illi manus quas ligaueramus, & effunderetur eius in nos benignitas: ligabitur simul eius in nos iustitia atque indignatio; si opera pia exerceamus, si orationibus deuotè instemus & feruidè: nec vindicabit suas iniurias pro nostro merito; sed clementer manum suam in nos exercebit, misericordiam expediet: corripiet nos, sed vt pater: nam si flagella adhibeat, erunt illa benigna & salutaria, quòd si non emendemur; ibi verò exeret illa manuum Dei solutio, illa Dei ira in nos, ille furor æterni exitij. Ex quo malo libera nos, benigne IESV, per tuam hanc captionem & vincula, & trahere nos funiculo tuæ humanitatis atque clementiæ, vinculis charitatis tuæ infinitæ complectere nos, allicias nos ad te, & ad tuam bonitatem alliges, tibi vnias excellenti illa gratiæ tuæ vnione, vt in te viuamus, moueamur, & fimus, in te & per te operemur. Liga nos tuis præceptis & consilijs salutaribus, & dissolue vincula nostrarum iniquitatum, & impedimenta nostrarum potentiarum & actionum. Fac nos quæ vincula passus es corde gestare, quæ nobis parient veram libertatem in te & salutem. Amen.

DVCITVR AD ANNAM
PRIMUM

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxiiij. imaginem Adnotatiuncula. lxxxiiij.

III.

- A. Deducitur IESVS ex itinere ad Annam domum.
- B. Anna sistitur.
- C. Remittit eum Annas ad generum Caipham.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

<p>At illi tenentes IESVM, duxerunt ad Cai- pham Principem Sacerdotum.</p>	<p>Et adduxerunt IESVM ad summum Sacerdotem:</p>	<p>Comprehendentes autem eum, duxerunt ad domum Principis Sacerdotum:</p>	<p>Et adduxerunt eum ad Annam primum. erat enim socer Caipha, qui erat Pontifex anni illius. Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Iudeis; quia expedit unum hominem mori pro populo.</p>
--	--	---	---

ADNOTATIO.

A. Ex horto Gethsemani per torrentem Cedron & Portam auream trahitur benignus IESVS à crudelissimis latronibus, cum summa indignitate & contumelia: illinc praecedunt qui catenam eius tenent, hinc sequuntur qui funem manus retrò colligantem. O bone IESV, quis erat tunc animus tuus? te, & mortales redimentis mea patientia. Praecedunt alij armati, alij sequuntur, medius rapitur IESVS: qui prius fugerat Ioannes & Petrus recepto animo sequuntur longè. Capiunt iter latrones ad Caipham, ut summo eius anni Pontifici IESVM sifterent iudicandum: & tamen ex itinere ducunt illum primum ad Annam Caiphae socerum. Vide turbam, arma, faces, laternas, tumultum: vide Iudam sollicitum ut cautè agerent, ut cautè IESVM ducerent. adhuc timent omnes. nam cum timida sit omnis malitia, quem animum arbitremur fuisse pessimorum hominum

in tam atroci & nefario scelere? Contemplare collum Christi crudeli catena constrictum & afflictum, liuorem carnis Christi deosculare, idem in manibus facito, nec existimes ligatum collum vel manus IESV catena & fune suauiter, sed acerbè atque crudeliter, & non ea de causa solum ladi, sed violentia trahentium & contumelia.

B. Domus Annae, quam ingressi obtulerunt IESVM ligatum Pontifici (dicebatur enim Annas Pontifex, etiamsi non esset anni illius) ut ei gratificarentur, & genero Caiphae.

C. Respondet illis Annas: Gratum mihi fuit officium vestrum, Fratres, quod reum ad me primum adduxistis: sed tamen apud Caipham agenda est causa: verum ego quasi obiter aliquod prauidicium venari vellem ab imputato. Deinde omnes: Ad Caipham. sic nihil interrogat IESVM Annas. Propterea subditur alia Adnotatio.

Sap. 7.

INTER-

INTERROGATVR AB ANNA:
NEGAT EVM PETRVS.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxv. imaginem Adnotatiuncula. lxxxv.

II.

- A. Anna interroganti respondet IESVS.
- B. A petulante milite alapa IESV infligitur.
- C. Ingreditur Ioannes in atrium.
- D. Huius rogatu Petrus quoque introducit.
- E. Exagitur ab ancilla ostiaria.
- F. Negat sibi notum esse IESVM.
- G. Surgit, egreditur foras ante atrium.
- H. Gallus cantat primò.
- A. Iubet Annas duci IESVM ad Caipham: Petrus eodem properat.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Sequebatur autem IESVM
Petrus verò sequebatur à longè.

Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus Pontifici, & introiit cum IESV in atrium Pontificis: Petrus autè stabat ad ostium foris. Exiit ergo discipulus alius, qui erat notus Pontifici, & dixit ostiariae, & introduxit Petrum.

Et cum esset Petrus in atrio deorsum, Accenso autem igne in medio atrij, & circum-sedentibus illis, erat Petrus in medio eorum

& accessit ad eum una ancilla, venit una ex ancillis Summi Sacerdotis: & cum vidisset Petrum calefacientem se, Quem cum vidisset ancilla quaedam sedentem ad lumen, & eum fuisset intuita, dixit:

dicens: aspiciens illum ait: Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid & tu ex discipulis es hominis istius?

Et tu cum IESV Galileo eras. Et tu cum IESV Nazareno eras. Et hic cum illo erat. At ille negavit coram omnibus, At ille negavit, At ille negavit eum,

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

dicens:
Nescio
quid dicis.

dicens:
Neque scio, neque no-
ni quid dicās.
Et exijt foras
ante atrium,
& gallus^b cantauit.

dicens: Mulier,
non noui illum.

Dicit ille:
Non sum.

Pontifex ergo interro-
gavit IESVM de disci-
pulis suis, & de doctrina eius.^a Respondit ei IESVS: Ego palam lo-
quutus sum mundo: ego semper docui in Synagoga, & in templo,
quod omnes Iudaei conueniunt; & in occulto loquutus sum nihil.
Quid me interrogas? Interroga eos, qui audierunt quid loquutus
sim ipsis: ecce hi sciunt quae dixerim ego.^b Hæc autem cum dixisset,
unus assistens ministrorum dedit^b alapam IESV, dicens: Sic
respondes Pontifici? Respondit ei IESVS: Si male loquutus sum,
testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cadis? Et
misit eum^a Annas ligatum ad Caipham Pontificem.

A D N O T A T I O.

A. **N**ON potuit interrogare IESVM An-
nas ut Iudex, quia Iudex non erat, sed
dolosè captans aliquid unde eum posset vel dam-
nare vel accusare, de doctrina, de discipulis in-
terrogauit in atrio ipso. Aversatus est Christus
IESVS pessimi hominis malignitatem, & con-
stanter respondit: Cur me tu de ijs interrogas
quae ego palam loquutus sum, & quae tu nosti?
Sunt innumerabiles qui ex me doctrinam meam
audierunt, & nouerunt discipulos. Nihil enim in
occulto docuit Christus. nã si explanabat omnia
priuatim discipulis, nolebat tamen esse occulta.

B. Hæc cum in contumeliam dicta interpre-
tarentur Annas & circumstantes ministri, unus
ex his incussit Deo IESV alapam in maxillam.
O Angeli qui hoc cernitis, quid statis? Cur tam
atrocem contumeliam in Regem vestrum & Do-
minum non vindicatis? O bone IESV, permit-
te vindictam Angelis. Erro tamen ego vehemen-
ter, longius me rapit contumeliae atrocitas; ve-
reor ne audiam, ut Petrus audierat. redeo igitur
ad me, detestor impietatem, doleo ita pati Chri-
stum propter me, illi compatio, desleo mea pec-
cata, depono similiter pati pro Christo, desidero
in corpore meo & corde non hæc alapam solum,
sed omnes Christi passiones sentire, Christi re-
sponsum (plenum diuina mansuetudine, paci-
tia, & sapientia) adoro.

C. Cum hæc aguntur, introducitur Ioannes
in atrium, quod eum sciret ostiaria ancilla esse

Pontifici notum: Petrus verò non admittitur,
ignotus homo.

D. Cum autem Ioannes vidisset Petrum non
esse ingressum, egreditur rursus, & impetrat ab
ostiaria ut eum admittat. Ioannes confidentius
accedit ad milites, obseruat ad scalas quid fiat.

E. Petrus verò miscet se turbae, ad ignem ac-
cedit, modo stat, modo sedet: non sinebat scilicet
solicitude & metus illum esse quietum. De Ioan-
ne dissimulabant Iudaei, ut quem Pontifici sci-
rent esse familiarem, Petrum exagitant; & pri-
mum ancilla ostiaria sola illum adoritur: Tu
cum Galileo, cum Nazareno eras, tu ex discipu-
lis es hominis istius?

F. Petrus in omnium conspectu negat omnia.
Hem Petre, quid facis? ubi es? ubi sunt illa tua
pollicitationes tam feruida? Etiam si omnes scã-
dalizati fuerint, sed non ego: Dñe, tecum pa-
ratus sum & in carcerem, & in mortem ire; qua-
re non possum te sequi modò? animam meam
pro te ponam. Nonne memoria tenes professio-
nes tuas de IESV fide & pietate plenas? Verba
vitae aeternae habes. Tu es Christus Filius Dei
uiui. Non ueniebat in mentem tibi privilegio-
rum quae à Christo acceperas tam multa, & illius
praesertim quo designatus à Christo fueras fun-
damentum Ecclesiae, ac Regni caelorum ianitor? At
tu omnium immemor praemore & metu obstu-
pisti ad vocem uilis ancillulae, & grauitate Fi-
lium Dei offendisti. Sed mysterium hoc fuit di-
uinae

uinae sapientiae, quae te permisit cadere turpiter,
ut consciam tuae infirmitatis ouium Christi te
commiseresceret, futurum pastorem ouium &
gubernatorem.

Mar. 14. G. Et tamen nondum sentit Petrus quid
egerit: surgit, foras egreditur, quasi querens
diffugia turbatus.

H. Ibi cum esset, gallus cantauit primum.

A. Acerbissime tulit responsum IESV An-
nas: iubet corripit, & trahi, ad generum Caipham
Pontificem anni illius, quod omnes Sacerdotes,
Scribae, & Seniores conuenerant, quos sequutus
est ipse festinus, ut concilio & iudicio interesset.
Hic rursus meditare quanta cum indignitate &

contumelia bonum IESVM ducebant homi-
nes scelerati, ut longè Petrus & Ioannes timide
sequerentur. Facile enim assentior Augustino,
& communi consensui, fuisse interrogatum
IESVM ab Anna, ibi accepisse alapam, apud
Annam à Petro negatum: & tamen sunt Ima-
gines suae ad utramque intelligentiam accom-
modatae. Nam si nihil eorum quae dixi, apud
Annam factum est, illud tamen apud Annam
meditandum, quemadmodum IESVS illi offer-
tur, & confestim ipse innuit ut ulterius ad
Caipham ducatur, se consequuturum. Reliqua
ex presenti Imagine quasi in domo Caiphæ fa-
cta intelligantur.

M E D I T A T I O.

Memento, anima mea, te captam esse &
ligatam cum Christo: vide igitur, quid
praeterea fiat in eo, qui pro te capi ac ligari di-
gnatus est, qui te suis uinculis colligauit; ut de
te similiter sentias. Video captum & ligatum
in meis peccatis Christum Dominum, Deum
gloriae, cui dicebatur: Sub umbra tua uiuimus
in Gentibus. Verè quam nobis vim & sensum
internum uinculorum & passionis suae com-
municauit IESVS, lucida umbra est eius
uinculorum & passionis: in hac umbra diui-
na uiuimus inter hostes nostros, hæc nostrum
refrigerium, hæc quies, hæc robur; ex hac cor-
dis nostri vita percipitur. Ducitur IESVS,
immo trahitur & raptatur atrociter; sed ta-
men cautè, armatis circumdatus, ne qua ratio-
ne elabi posset: quod admonuerat Iudas pro-
ditor, & praestari curabat. En cum summa &
uolentia & insolentia trahitur Deus tuus, vi-
ta cordis tui, agnus infinitae innocentiae, tam-
quam malefactor, tamquam latro ab impiis
hominibus, spectante Deo & Angelis & ho-
minibus, imperante Satana & instigante.

Contemplare singularum personarum ha-
bitum & sensum, audi quid loquantur; unde
fructum accipiat spiritus tuus. Hæc patitur
Deus tuus, ut ne tu similiter ab hostibus tuis
patiaris: & tamen tu quoties illorum dece-
ptionibus & illecebris te capiendum dedisti,
& in peccatum ducendum tua uoluntate, &
in animae tuae mortem! Et tamen uincula
Christi & captiuitas te soluunt ac liberant. ut
enim te è uinculis eriperet & captiuitate, pro-
pterea hæc passus est Christus. In hoc enim

apparuit Filius Dei, ut dissolueret opera Dia-
boli suis operibus, sua passione & morte. Sed
illud singulare fuit Christi beneficium, ut pe-
culiaribus actionibus & passionibus suis Dia-
boli particulares machinationes & malignita-
tes cuerteret, & contra has in illis vim poneret
diuinam, qua vi nos freti & nixi hostes no-
stros profligaremus; & si quando nostra culpa
uinceremur, in illis opportunum effugium ex
eorum manibus reperire possemus. Pugnat
Diabolus, ut me vinciat & captiuum ducat ad
Infernum; uinculis ego his & captione Chri-
sti munitus, in fide, in spe, & charitate Christi
illius manus effugiam. Me uicerit Dæmon:
(quod Deus auertat) cum uinctus ducebatur
Christus, simul eripiebat me de manibus mei
hostis & peccatorum. In eo enim quod passus
est ipse & tentatus, potens erat, & est, eis qui
tentantur auxiliari. Fecit igitur hanc poten-
tiam in brachio suarum passionum & operum
Christus, qua nos uti possimus ad auxilium
nostrarum tentationum, & ad peccata euitanda.

Sed cur ad Iudæos, & non ad Pilatum duci-
tur Christus? Cur verò ad Annam primum,
qui non erat Pontifex anni illius? Ad Iudæos
ducitur, ut prius illum impietatis & hæreseos
damnatum offerrent Romano praesidi con-
demnandum seditionis & maleficij. Ad An-
nam, quod ita conuenerat inter eos, ut pri-
mum ab Anna examinaretur causa IESV,
qui & senior erat, & summus Pontifex (eti-
am si non illius anni) & fover Caiphæ, ut maiori
auctoritate damnaretur in concilio ex Annæ
praesidio. Siftitur bonus IESVS ad sum-
mum

num Pontificem, ambitiosum & sacrilegum hominem: sacrilegè enim Pontificatum & emerant communiter ipse & gener, & vicifim gerebant flagitiosè.

Sed antequam de affligente Anna (sic enim est eius nomen) dicamus, Petrum cogitemus. Quid agis, Petre? Cùm Christus ad Annam sistitur, & ab eo interrogatur, & Annæ respondet, & impiam alapam accipit, das item tuam alapam I E S V. At cui? Ei qui habebat verba vitæ æternæ, & qui erat Christus filius Dei viui. Sed ego nihil horum cogitabam, tantus metus me & horror corripuerat, & tanta mentem meam ignorantia & focordia obfuderat. Peccaui, fateor (heu!) nimium, & alapam infixi Christo, nihil excuso. Euge Petre, hoc permisit in te I E S V S, vt intelligeremus iniuria à piis, si ab statu mentis discedant, Christum & Deum affici posse, non solum ab impiis; & huius rei exemplum esse impium Iudam, qui discipulus I E S V, & pius aliquando fuerat; tum Petrum, qui & discipulus, & pius semper fuerat: timendum verò nobis esse, vnum pœnitentiæ locum non accepisse, alium accepisse. Quid enim nos? Nónne vbi peccamus, Christo colaphum impingimus nefarie, & eius lædimus non solum humanitatem, sed diuinitatem? Cùm enim qui lethali ter labuntur omnes faciem Dei offendant, illi tamen præcipuè lædunt, qui per infidelitatem vel hæresim peccant. etsi enim vtrique dignitatem violant Dei, quod in ipsis est, eius etiam præsentiam, manifestationem, potentiam, quæ semper exserta est; illi tamen lædunt, non tollunt; hi & lædunt impiè, & ex specie sceleris quasi tollunt, vbi vel negant vel oppugnant. Verùm illud qui Catholici sumus intelligamus, etiamsi fidem non inficiemur, neque oppugnemus; nostris tamen peccatis causam offerimus, vt impietatem & hæreses extare permittat Deus, deinde non extirpet.

Quid autem interim agitur, Christe I E S V? Magna contumelia sistit ad Annam: soluiuntur mihi vincula, qui erat mos dicentium causam, vt liberiùs viderentur suum ius defendere: circumstant Principes Sacerdotum, Seniores, Tribunus, Magistratus templi, Centuriones, Antesignani atrociter minaces. Interrogat me homo miserrimus magna arrogantia & impotentia de discipulis meis, interrogat & de doctrina. Dic de discipulis, non illis solum paucis qui nunc ignauiter fuge-

runt, sed de occultis; tum de multitudine quæ tibi solebat esse semper præfò. & quid sibi voluit ante quatuor dies ille tuus in urbem & templum introitus, cum tanta pompa, cum tam infinita frequentia, cum tam honorifica acclamatione? Hæc conficiunt te hominem esse seditiosum, & ambitiosè regnum affectare. Quid præterea tu doces? Nos Mosen habemus, cui Deus est loquutus, cui legem dedit; huc nos docemus: tu verò & nos & nostram doctrinam numquam cessas oppugnare. nec hoc solum facis (quod tamen intolerabile est) sed simul eò videmus tuam omnem doctrinam spectare, vt videaris esse Filius Dei & Deus; quod impium est ac blasphemum, atque omni lapidatione dignum. Conclamat omnis colluuius circumstantium, laudant Pontificem, insanè vituperant omnes I E S V M. imperat Annas vt ad hæc respondeat. De his autem ego cùm intelligerem me esse accusandum postea, & scirem Annam Pontificem anni illius non esse, & nihil aliud quàm per insidias venari aliquid ex me, vnde virulentiùs accusaret, neque vel locus esset vel tempus vt responderem ea quæ postea respondi, de his nolui sigillatim respondere; illud dumtaxat dixi: Nihil est quod ego tibi respondeam, vel tu me interrogas; præsertim cùm palàm loquutus sim mundo, semper in Synagoga docuerim, quò omnes Iudæi conueniunt, & in occulto loquutus sim nihil. Nihil potes de mea doctrina interrogare quod putes attinere vel ad seditionem vel ad ambitionem, quin id palàm dixerim: nihil verò dixi occultè, vel quod occultari voluerim, & non potiùs omnia in ore & oculis omnium prædicari. vel Iudam interroga, qui vobiscum est, & rebus meis omnibus interfuit; vel ministros vestros, qui cùm ad me ligandum missi à vobis essent, meministis quid vobis responderint. Et quidem doctrinam meam tam apertè docui, vt propter illam toties me volueritis lapidare. Quid igitur me interrogas, & non potiùs eos qui me audierunt? Nolui non Iudæi id confiteri alieno tempore & loco, quod Caiphæ in concilio, & Pilato in prætorio confessus sum. nam neque ipse Iudæorum rempublicam repræsentabat priuatus, minùs Romanorum Imperium: & tamen confessurus ego eram bonam confessionem iis qui rerum potiebantur. Vfus itaque sum prouidentia & magnanimitate, tum libertate animi & constantia, vt nihil à

1. Tim. 6.

rectitudine dimouerer propter metum, vel humanum respectum. Ambitio autem Annæ & focordia tantam virtutem ac veritatem pati non potuit, nò barbaries assistentium & ferocitas. significat ille contumax esse & iniuriosum responsum; hi atrociter in I E S V M incitantur. præuenit vnus, & alapam infringit I E S V diuino ori: Sic, inquit, tam temere, tam imperanter, tam superbè respondes Pontifici? O hominem hominum omnium nefandissimum! sceleratiorem etiam, si tu ipse es Malchus, cui I E S V S auriculam restituerat. & tamen Deus tantam impietatem permittit, Angeli non vindicant, patienter fert bonus I E S V S. oportebat enim Christum pati, & sic intrare in gloriam suam, & asserre salutem credentibus. Quid verò mirum, si permissa à Deo tenebrarum potestas hanc audet atrocitatem in eum, quem cruci obstinatè destinauerat affigere? Vide vt ad hanc contumeliam vires conferunt Dæmones, & Satan ipse præfens. At benignus I E S V S, qui nutu poterat omnes ad Infernum proicere, benigna mansuetudine vtitur. Nihil est quod me cædas, ô homo: nam si malè loquutus sum, age apud Iudicem legitimè; sin bene, vt bene sum loquutus, quid est causæ cur infligas alapam imme-

renti? Quid mitius, quid diuinius potuit responderi? Hæc geruntur apud Annam, & incipit cædi à Iudæis I E S V S cum summa contumelia.

O Christe I E S V, Deus omnipotens, video indignitatè summam. Pateris Deus ab impio & detestabili homine in honestissima corporis tui parte, in facie, vbi vigent sensus tui diuini. Video fuisse percussorem violentissimam totum caput tuum concussam, liuidam genam, oculos sanguinolentos. Vbi est, ô Angeli, faciei illius splendor, quem adoratis? Adoratis certè & nunc; sed tumidam, liuidam, turbatam, sanguinolentam, qualem noluissetis: sed elucet vobis in illa contumelia diuina quædam lux obedientiæ & patientiæ Christi, & mortaliū redemptionis. Quid facimus, anima? Accipe istam alapam, istam indignitatem, dolorem, & cordi tuo illa omnia inflige: incipe myrrhæ fasciculum colligere, lachrymas saltem ex corde incipe effundere, quibus tuas alapas peccatorum, quas tam sæpè Christo infregisti, eluas; quæ lachrymæ, qui sensus & dolor pariat in te veritatem, magnanimitatem, patientiam in aduersitatibus tuis; freto veritate, magnanimitate, & patientia hac Christi Domini & Dei nostri. Amen.

Cant. 1.

TRAHITVR AD CAIPHAM IESVS.
NEGAT ITERVM PETRVS.

E I S D E M C A P P.

In lxxxvi. imaginem Adnotatiuncula.

lxxxvi.

113.

A. Sifitur ante Caipham IESVS.	A. IESVS tamen tacet.
B. Citantur falsi testes: reiciuntur.	F. Turbatum Petrum ex prima negatione, & ianuam exeuntem; accusat ancilla apud eos qui aderant.
C. Abeunt confusi.	G. Ad ignem rursus ab astantibus rrg etur.
D. Veniunt tandem duo testes peruersi.	H. Præterea ab alio.
E. Exurgit Caiphas (quod non potuit assequi pictura) è folio, interrogat, & furens IESVM increpat: Nihil respondes, &c.	I. Negat Petrus adhibito iureiurando.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

duxerunt ad^a Caipham Principem Sacerdotum,

& adduxerunt IESVM ad^a summum Sacerdotem:

ubi Scriba & Sacerdotes conuenerant.

& conuenerunt omnes Sacerdotes, & Scriba, & Seniores.

Petrus autem sequebatur eum à longè, usque in atrium Principis Sacerdotum.

Petrus autem à longè sequutus est eum, usque intrò in atrium Summi Sacerdotis:

Et ingressus intrò, sedebat cum ministris, ut videret finem.

& sedebat cum ministris ad ignem, & calefaciebat se.

^b Principes autem Sacerdotum, & omne concilium quarebant falsum testimonium contra IESVM, ut eum morti traderent: & non inuenerunt, cum multi falsi testes accessissent.

Summi verò Sacerdotes, & omne concilium, ^b quarebant aduersus IESVM testimonium, ut eum morti traderent; nec inueniebant. Multi enim falsum testimonium dicebant aduersus eum: & conuenientia testimonia non erant.

Novissimè autem venerunt ^a duo falsi testes, & dixerunt: Hic dixit:

Et quidam surgentes, falsum testimonium ferebant aduersus eum, dicentes:

Possum destruere templum Dei,

Quoniam nos ^a audivimus eum dicentem: Ego dissoluam templum hoc manufactum,

APVD CAIPHAM PRIMO.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

& post triduum readificare illud.

& per triduum aliud non manufactum edificabo. Et ^a non erat conueniens testimonium illorum.

Et surgens Princeps Sacerdotum,

^a Et exurgens summus Sacerdos in medium, interrogauit IESVM, dicens:

ait illi: Nihil respondes ad ea, quæ isti aduersum te testificantur?

Non respondes quicquam ad ea, quæ tibi obiciuntur ab his?

IESVS autem tacebat.

Ille ^a autem tacebat & nihil respondit.

Petrus verò sedebat foris in atrio.

Exeunte ^f autem illi ianuam, vidit eum ancilla, & ait his qui erant ibi: Et hic erat cum IESU Nazareno. & iterum ⁱ negauit cum iuramento; Quia non noui hominem.

Rursus ^f autem cum vidisset illum ancilla, cepit dicere circumstantibus: Quia hic ex illis est.

At ille ⁱ iterum negauit.

Et ^f post pusillum alius ^h videns eum, dixit:

Et tu de illis es?

ⁱ Petrus verò ait: O homo non sum.

Stabant autem serui & ministri ad prunas: quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans, & calefaciens se. Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis eius es? Negauit ille, & dixit: Non sum.

A D N O T A T I O.

Matth. 26.
Marc. 14.
Act. 4.

A. Sifitur IESVS ante Caipham summum Scius anni Pontificem, a sedit Annas & alij Principes Sacerdotum, sedent primarij Seniores & Scriba, tetralues nequissimorum hominum; tenent mansuetum IESVM duo horridi milites, agitur causa inuidiosissime.

B. Citantur falsi testes permulti, accusatur, audiuntur falsa testimonia, exquiruntur omnes calumnie unde bonum IESVM damnent.

C. Vincebat tamen veritas tante Christo. non enim erant apud iniquissimos etiam Iudices & pestilentes conuenientia testimonia vel idonea: abibant pleni confusione & ignominia iniqui testes.

D. Veniunt tandem duo falsi testes qui dicerent iurati, se audisse cum diceret IESVS, demoliturum se templum manufactum, & aliud

non manufactum restitutum post triduum. Ne horum quidem conueniens vel satis idoneum visum est testimonium. sciebant enim Iudæi non dixisse Christum, Possum destruere, vel; Ego dissoluam templum hoc; sed, Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. itaque non reprehenderant primum; sed secundum mirati tantum fuerant contemptim, nec ea de re eum ausi sunt interrogare: timebant enim ne laus Christi, & eorum ignominia consequeretur si Christus dictum suum exposuisset. Nulla calumnia vim aliquam obtinebat, neque aliud quicquam eorum malignitas quam Christi innocentiam confirmabat.

E. Ira verò præceps atque impatiens moræ, locum calumnie non reperiens, excutit (quod non potuit exprimere vna Imago) de folio Cai-

pham, de suis sedibus omnes; demonstrant vniuersi motu corporis vesaniam mentis ac furias quibus exagitabantur. Insultat Caiphas: Nihil respondes ad ea quæ isti aduersum te testificantur?

A. Ne ad hoc quidem respondet dulcis IESVS. quid enim responderet, cum ipsi sibi pro ipso responderent, & calumnias ipsi esse omnia testimonia confiterentur? Cur enim tot & tam varijs testimonijs quasi oppressum non damnatis, præsertim cum se non defendat? cur non opponitur illi violatio sabbati? Cur non quod esset vini potator, & Publicanorum amicus ac peccatorum? Cur non quod Dæmonium haberet, & in principe Dæmoniorum Dæmonia eiiceret? quod esset Samaritanus? Nihil horum probant, de quibus fuerant tam sæpè oratione Christi ac miraculis confutati. reliquum erat ut eum dimitterent; nisi atrox eorum inuidia, malignitas, & deplorata malitia impediret: herent omnes, discruciantur animo.

F. Cum semel iam negasset Christum Petrus, percussus conscientia, nec tamen adhuc ad se reuersus (nam ad domum Caiphæ etiam si non præ-

carid, sed liberè sit ingressus, fuit tamen post primam negationem inquietissimus) modo stat ad ignem, modo sedet foris in atrio, modo ianuam egreditur quasi diffugiens. Hic illum intuita alia ancilla, apud circumstantes accusat; redit tamen ad ignem Petrus, eò illi consequuntur.

G. Commoti urgent: Numquid & tu ex discipulis es hominis istius?

H. Vnus alius præterea instat: Et tu ex illis es.

I. Negat ille rursus vehementius, adhibito iureiurando, non ad vocem ancillæ, sed aliorum instigante ancillula. Hic gallus non cantat, nec hic Petrus commouetur. inter primam enim & tertiam negationem videntur intercessisse due hora: nam solent variè noctu cantare galli, præsertim post initium. O Petre, aduerte quid faciat IESVS, quid tu eodem tempore: ille à nemine adhuc condemnatur; tu quasi illum iam damnas, dum negas. Tu illum negas te nouisse, ut mortem effugas; & tamen debueras meminisse quod tibi & socijs cauisset Christus (ubi dixit: Sinite hos abire) nec potuisse tibi nocere, Christo nolente.

MEDITATIO.

Accepit impius Annas magnam occasionem accusandi IESVM arrogantia, quod noluisse sibi respondere Pontifici; & quod respondisset, id fecisse intemperanter. Mittit igitur ligatum magna cum indignatione ad generum. Rapiunt eum milites violentissime: conceperant enim & ipsi indignationem ex responso Christi omnes; non solum qui alapa illum percussit. Atrocius etiam agunt, videntes id Pontifici placere. Hortantur qui aderant alij Pontifices, Magistratus templi, & Seniores, ministros & milites ad maleficium: inter primos instare Iudas proditor, & subinde monere ut cautè ducerent. Contumeliosè quidem trahebant IESVM per eius vincula; sed quoad poterant absq; tumultu & strepitu, ne nocturna aliqua plebis seditio exoriretur. Vt enim metus fecerat, ne in die festo illum dolo tenerent & occiderent, ita nunc, ut cautè & absque clamoribus & tumultu ducerent.

Considera anima mea, qui adsunt præsentibus luctuosissimo huic spectaculo, singulorum mentes, omnium affectus, verba, actiones, facta cogita; vnde sensus cordis commoueantur

ad vtilitatem tuam spiritualem. Simul illud sit in passione Christi perpetuum cogitare: quis, quid patitur; quanta sit rei indignitas, quantus dolor, pro quibus, à quibus, ubi, cur. Venitur ad domum Caiphæ, vomitoris impurissimi: sedet pro suo tribunali sceleratus; affidet Annas, & Pontifices, & Seniores: non erat tamen vniuersum concilium congregatum, quod manè factum est. Quid autem hæc hominum sentina sibi vult? quo spectat? Vt scilicet damnatum adducant ad concilium, vnde maiori auctoritate condemnatum profiteri apud Pilatum possent, summo omnium consensu eum se ipsi offerre morte plectendum. Statuitur ante Pontificem benignus IESVS, ore ex crudeli alapa liuido, oculis sanguinolentis, illum omnes truci aspectu, & atrociter minaci excipiunt: narrat Annas, quanta contumacia responderit apud se, cum de discipulis & doctrina eius interrogaretur. Non placuit tamen concilio ut illas interrogationes vrgerent, vnde nihil sperabant criminis se esse confecturos; & planè desperantes aliunde suam causam vel accusationem probare, ad falsos

falsos testes sese omnes conuertunt. non enim contendebant ut iure damnarent, sed ut iniuria & dolo. Proiecerant verò omnem Domini timorem, & posuerunt mendacium spem suam; mendacio & falsitate sese armabant. Dicuntur certatim falsa testimonia. Hic, est Samaritanus: alij, habet Dæmonium, vini potator est, amicus Publicanorum: illi, iustificat meretrices: alij, vilis est homo & abiectus: rursus; magus est ille homo, & in Principe Dæmoniorum Beelzebub Dæmones eiicit; & virtutes facere videtur, non facit; est subdoluus præstigiator, est homo seditiosus; sectatur plebis & multitudinis fauorem. Quoties eduxit in solitudinem homines infinitos ad conuiuium, ut Rex crearetur! Discipulos propterea congregauit innumerabiles. Nam hæc quorsum spectant nisi ad ambitionem, & ut regnum per vim occupet? Caput verò est omnium, quod non ad ambitionem solum hic homo, & ad terrenum regnum contendit; sed cæleste etiam sibi arrogat stolidè, & Filium Dei se subinde facit per summam blasphemiam & impietatem. Plures etiam & amarulentiores testes conueniebant confertim: & illi duo tandem inculcant: Hic dixit; Possum destruere templum Dei, & post triduum reedificare illud: nec tamen fidem quisquam faciebat concilio. non enim erant conuenientia testimonia, vel quæ rerum atrocitatem æquarent, & fidem facerent. Vide discruciarum Annam, Caipham, omne concilium, Dæmones etiam ipsos instigatores. Ferunt acerbissime quod à veritate tanta vi superentur, nihil excusante, nihil respondente IESV. O Christe IESV, veritas infinita, splendor & sapientia Patris immensa! calumnias struit & mendacia in te Satan pater mendacij, & synagoga malignantium; tu tamen taces. Nihil videlicet veritas patiebatur iacturæ; sed elucebat potius, & tua patientia & virtus illustrabatur, & mea insipientia instituebatur. Tandem omissis omnibus testibus & testimonijs, interrogante Pontifice perhibuit IESVS veritati summæ excellentissimum testimonium; quod ipse esset Filius Dei. Hinc colligere debuistis, o homines impij, IESVM ut Messiam recipiendum, ut Deum adorandum. Nam quo pacto Prophetis crediderunt patres vestri? quo pacto Moyse & ipsi, & vos creditis? Nimirum quod Spiritus Dei in eorum verbis elucebat; quod verba signis editis confirmabant. Quid horum non vidistis in IESV? Quid verò non

supra hæc omnia conspexistis? & tamen illorum verbis credere vos iactatis: cur non IESV, cum de IESV illi summo consensu sint vaticinati, & vos Prophetas omnes de IESV testimonium diuinum ferentes legatis? Date fidem Prophetis, & Christo credidistis: sed vos illis coarguimini non credere, qui in ipsis Christum non videtis. Hem Christe IESV bone, æterna salus animæ meæ, sciebas propter hoc tuum testimonium te neci esse tradendum; & tamen nihil dubitas illud dare. videlicet tua voluntate morti tradebas te, tradebat te Pater; sed & ego tuæ voluntati non repugno. non enim volo audire quod Petrus; sed sapere quæ tu qui Deus es, non quæ homines. Alia tamen præterea ratione ego trado te. nam mea peccata ea sunt quæ te morti addixerunt. Angustia mihi sunt vndique. Nollem, si Pater vellet tuus, ea dicere te, propter quæ interficiendus es; assentior tamen tuæ & Patris voluntati: simul illud acerbè me angit, quod ego causa fuerim, quod ita velles respondere, & quod mori pro meis peccatis velles.

Iam nunc eò deuentum est, ut sacrilegi homines nulla ampliùs quærant testimonia, sed pro blasphemia & impietate diuinum illud responsum Christi accipiunt, & toti sunt in te affligendo humilis IESV. Præter illa enim quæ in commemoratione tuæ mortis, & sacrosancti Sacrificij & Sacramenti institutione passus es; præter ea quæ in horto, quæ in vinculis, quæ in domo Annæ sustinuit; quasi ex integro nunc contumelijs impetris, maledictis, iniurijs, sputis, palmis, pugnis cæderis, omni genere improprij afficeris. O mansuetudinem infinitam & patientiam! Incipit in te sæuire concilium, hoc est, Iudæorum latrocinium: excipiunt te milites crudeliter, insana sæx ministrorum te affligit.

Quid autem tu interim Petre, quid rerum agis? Timeo, angor, distrahor animo, non sum apud me, nego IESVM me nosse semel, iterum, tertio; & nisi me respexisset IESVS, habitasset in inferno anima mea: penetrauit tamen ille respectus meum cor è vestigio ut tertium negauit. O misericordiam adorandam! Ad me redij, amarè luxi meum peccatum, veniam retuli. Quid nobis formidandum non est? Negat ter Christum qui tot beneficia à Christo acceperat, tot priuilegia, tam insignem mentis & fidei illustrationem. Quis hæc videns, etiam si ad Seraphinos attingat,

Ihn. 28.

Ionn. 8.
Matth. 11.

Luc. 11.

Matth. 26.

Matth. 16.

psal. 39.

non timebit? Quocirca tunc esse securum se credat, quiuis, si numquam se ex se esse securum credat, sed in Christo: verum cum numquam sit securus ex se quod in gratia sit, quod gratiæ cooperetur, in timore suam constituat securitatem & cordis humilitatem in Christo. Contrà verò quis non speret securitatem, si cogitet Dominum propterea permisisse cadere Petrum, vt postea esset firmissimus, & nos, illius exemplo eruditi, vt circumspectius nobis caueremus? tum si (quod auertat Deus) caderemus, nulla esse nobis ratione animum despondendum, sed firmiter semper de misericordia Domini sperandum in Christo.

Ceterum quod ad accusationes non respondisti, sancte IESV, & tamen confessionem diuinam illam professus es, martyres docebas, vt solliciti ne essent, neque anxie cogitabundi, quid respondere deberent: datum ipsis iri os & sapientiam, cui resistere non possent omnes eorum aduersarij. ita enim futurum, vt in rebus omnibus quid vel respondendum vel non respondendum, absque eorum sollicitudine diuinitus instituerentur; si quod est necessarium constanter profiteren-

tur & clarè, summo cum fidei & integritate & synceritate. Quam rationem scio ego à duobus Catholicis vsurpatam cum ab hæreticis essent capti, & in periculo versarentur. conuenerat enim inter ipsos, vt (si quando in manus inciderent hæreticorum, & periculum) de reliquis ne essent admodum solliciti, sed vbi viderent in discrimen vitæ se venisse, interrogarent ex hæreticis causam cur eos vellet interficere; nescire illos an eorum fidem vel teneant, vel sint parati accipere: ita repressa eorum furia, planissime tunc & constantissime expedirent ac profiterentur suam fidem Catholicam, & orthodoxam confessionem; & anathema Luthero, Caluino, & omnibus eorum sequacibus & hæreticis dicerent: ita futurum, vt nulla alia posset causa eorum mortis effingi, quàm veræ fidei, & orthodoxæ vnitatis professionem, in gloriam Dei.

Imprime, Domine IESV, per ea quæ hac nocte passus es, lumen cordibus nostris sapientiæ tuæ, vt horum mysteriorum sensum spiritualem, & accipere, & retinere possimus ad gloriam nominis tui sempiternam, & nostrarum animarum salutem & perfectionem. Amen.

ADIV-

A DIVRATIO CAIPHÆ: CONFESSIO DIVINA CHRISTI.

Tertiò negat Petrus.

EISDEM CAPP.

In lxxxvij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxxvij.

114.

A. Adiurat IESVM Caiphas, num sit filius Dei.	G. Tandem seruus Caipha, cognatus Malchi, illum vrget vehementer.
B. IESVS constanter pariter ac modestè confitetur.	H. Negat tertiò Petrus cum detestatione & execratione.
C. Scindit Caiphas vestem, & omnes: clamat, clamant omnes: Blasphemauit; & mortis condemnant.	I. Continud gallus cantat.
D. Concurrunt ad clamores. IESVM quidam è concilio conspuunt; tum ministri & milites eum velant atque percutiunt.	B. Conuersum IESVM intellige respexisse Petrum, quod non potuit exprimere imago.
E. Qui astabant, Petrum accusant.	K. Egressus foras Petrus flet amarè.
F. Alius quidam affirmabat: Verè & hic cum illo erat.	L. Gallinarium, vbi cantat Gallus.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Et ^a Princeps Sacerdotum ait illi:Rursum ^a summus Sacerdos interrogabat eum, & dixit ei;

Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei.

Tu es Christus filius Dei benedicti?

Dicit illi IESVS: Tu ^b dixisti.IESVS autè dixit illi: Ego ^b sum:

Verumtamè dico vobis, amodo videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus celi.

& videbitis Filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem cum nubibus celi.

Tunc Princeps Sacerdotum ^c scidit vestimenta sua, dicens: Blasphemauit:

Summus autem Sacerdos scindens vestimenta sua, ait:

quid adhuc egemus testibus?

Quid adhuc desideramus testes?

Ecce nunc audistis blasphemiam:

Audistis blasphemiam:

quid vobis videtur?

quid vobis videtur?

At illi respondentes, dixerunt:

Qui omnes ^c condemnauerunt eum esse reum mortis.

Reus est mortis.

Et ^d ceperunt quidam conspuere eum,

Tunc expuerunt in faciem eius,

Et ^d ceperunt quidam conspuere eum,

Et viri qui tenebāt illū,
illudebant ei, cadentes.
Et velauerunt eum,
& percutiebant
faciem eius:
& interrogabant eum,
dicentes:
Prophetiza,
Prophetiza,
& ministri alapis
eum cedebant.

Et post pusillum
accesserūt qui astabant,
& dixerunt Petro:
Verè & tu ex illis es:
nam & loquela tua ma-
nifestum te facit.

Tunc
cæpit^h detestari,
& iurare,
quia non nouisset homi-
nem.

Et continuò
gallus cantauit.

Et recordatus est Petrus
verbi IESV,
quod dixerat:
Priusquam gallus cætet,
ter me negabis.
Et egressus^k foras,
fleuit amarè.

Et velare faciem eius,
& colaphis eū cadere,
& dicere ei:
Prophetiza,
& ministri alapis
eum cedebant.

Et post pusillum
rursus qui astabant,
dicebant Petro:
Verè ex illis es:
nam & Galilaus es.

Et interuallo factò
quasi hora vnius, alius
quidam affirmabat, di-
cens: Verè & hic cum
illo erat: nam & Gali-
laus est.

Dicit ei vnus ex^o seruis
Pōtificis, cognatus eius,
cuius abscidit Petrus
auriculam:
Nōne ego te vidi in
horto cum illo?
Iterum ergo negauit
Petrus:

Et ait Petrus: Homo,
nescio quid dicis.

Et continuò adhuc illo
loquēte cantauit gallus.
Et^b conuersus Dominus
respexit Petrum.
& recordatus est Petrus
verbi Domini,
sicut dixerat,
Quia priusquam gallus
cantet, ter me negabis.
Et egressus foras Petrus,
fleuit amarè.

& statim
gallus cantauit.

& cæpit flere.

ADNOTATIO.

A. Surrexerat furiosè Caiphas, insultauerat
IESV, nunc acerrimè vrget:

A. Adiuro te per Deum viuum, vt dicas
nobis, si tu es Christus filius Dei benedicti.

B. Constantissimè & planissimè id confitetur
Christus: Tu dixisti, ego sum. Hoc toties ex ipso
audistis Iudei, hoc toties diuino testimonio, id
est, tam multis miraculis confirmauit Christus,
toties propterea voluistis eum lapidare: quid
nunc tibi vis, pestilentissimè Caipha? quid
petis? Tu quidem sanguinem & vitam Chri-
sti petis per calumniam & impietatem: at
Dei prouidentia factum est, vt illud interrogas,
cui præclarissimum illud responsum det Chri-
stus, vnde gloriosissima eius mors conseque-
retur. Etenim propter testimonium illius sum-
ma veritatis, quod ipse esset Christus, quod
esset Filius Dei, crucifixus est IESVS: mortem
verò ipse suam ad redemptionem mortalium
contulit & applicauit. Audite verò Iudei, si
non terret vos miraculorum prætorum re-
cordatio, si non vis diuina qua vestrum exer-
citurum prostrauit solo verbo IESVS, si non
sanatio Malchi, illud animaduertite tamen,
quod nunc vobis comminatur futurum, vt cuius
nunc mortem decernitis nefariè per calumniam,
eum sedentem videatis ad dexteram virtutis
Dei, & ad indicandum orbem vniuersum
venientem cum maiestate. Hæc cum audissent
omnes, Caipham, quem de sacerdotali solio furor
excusserat,

C. eundem rabies ad scindendas vestes pro-
uocat; quod erat solempne Iudeis facere ad blas-
phemiam, vel ad rei alicuius atrocitatem sin-
gularem. Scindit vestimenta Caiphas, & quasi
se priuat Pontificatu; scindunt omnes, concla-
mant, Blasphemauit, audiuius ex eius ore
blasphemiam, reus est mortis. Exultant simul
Demores, atque adeò idem illi priores in corde
Iudeorum vociferantur: Blasphemauit, dignus
est morte. Quid te mouet Satan, vt in eum quem
nouisti insontem, cum suspicaris esse Deum, se-
nias? Meum me odium mouet aduersus Deum
& IESVM: nihil cogito siue Filius Dei sit, siue
non sit; pereat, eradatur nomen eius de terra
viuentium. Idem dicunt Iudei inflammati tetra
inuidia atque malignitate.

D. Concurrunt milites & ministri Iudeorum
ad clamores, audiunt damnatum mortis. Insul-
tant in benignum IESVM primùm aliqui e co-

filio: dein ministri & milites cadunt, rapiunt,
dissipant: qua de re proxima dicitur Imagine.
Bis negauit Christum Petrus, & gallus erat
secundum cantaturus.

E. Rursum qui stabant vrgent propius Pe-
trum: Non potes negare quin Galilæi sis disci-
pulus, loquela enim tua manifestum te facit.

F. Et interuallo factò quasi hora vnius, alius
quidam affirmabat dicens: Verè & hic cum illo
erat, nam Galilaus est.

G. Postremo seruus Caipha, Malchi cognatus,
acerrimè vrget: Nōne ego te vidi in horto
cum illo?

H. Oppressus tot accusationum impressione
Petrus, cæpit anathematizare & iurare se
hominem non nouisse. Addit iurandum
ad execrationem, qua חרם cherem est He-
braus, execrabilem scilicet sibi maledictio-
nem atque excommunicationem imprecatur, si
nouisset.

I. Compleuerat negationem Petrus, & ecce tibi
gallus cantat: excipit galli cantum Christi com-
miseratio in Petrum.

B. Conuersus enim illum respicit (quod vna
Imagine representari non potuit) & vulnerat
vno oculorum suorum, atque adeò in utroque:
exestuant eius præcordia, hinc memoria eius
quod audierat à Christo: Priusquàm gallus cantet
bis, ter me negabis: simul recordatione supe-
riorum negationum. subeunt mentem tot bene-
ficia, quæ à Christo acceperat: nunc habet ver-
ba vite aeternæ IESVS, nunc Christus est Filius
Dei viui: operatur in eius præcordiis diuina illa
boni IESV conuersio atque respectus, coopera-
tur Petrus, agnoscit patratum facinus, dete-
statur; in rugitum cordis primùm, dein etiam
vocis erumpit.

K. Iam nihil timet armatorum multitudi-
nem, per medios foras se proripit plenus amari-
tudine ac penitentia. deslet amare peccatum
suum Petrus, sumit in eo magnas accessiones
Christi gratia, clariùs videt Christi bonita-
tem, potentiam, maiestatem, misericordiam:
inflammatur amore in IESVM, dolor, &
peccati penitentia augetur: profluunt copiose
lachryma, rugit, lamentatur, deprecatur à
Christo veniam: tandem confert se ad Ma-
trem misericordie Mariam Virginem (quod
piè possumus meditari) & exponit suam ca-
lamitatem, veniam precatur & opem: polli-
cetur

cetur illa benignissimè, bene sperare iubet.

G. Gallinarium, & in eo locus ubi gallus & gallina noctu dormiebant. Ibi complosis alus gallus cantans Petrum arguit. Porro traditione accepimus, Petrum, quotiescumque post illum diem

audiuit gallos noctu cantantes, conscientia præteriti criminis sui vehementer indoluisse. Vocat omnes ad humilitatem, & arrogantia detestationem galli cantus, & Petri primum casus, dein penitentia.

MEDITATIO.

DE quibus Salomon dicere illud potuit, *Non dormiunt, nisi cum malè fecerint, & non rapitur ab eis somnus, nisi cum supplantauerint*, si de vobis non dixit, homines impij & nefarij? Non potuistis hac nocte dormire, nisi pessimè egissetis; nec potuistis altè dormire, vt à vobis eripi somnus non posset, nisi Iustum ad mortem conscelerato latrocinio condemnassetis: & tamen nisi essetis in abyssum omnis malitiæ demersi, Furia nocturnæ non finerent vos oculum claudere. Verissimum certè illud: *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit*. vt enim progreditur in impietatem, ita in contemptum. & Dæmones tamen illas à vobis Furias abigebam, & vestram contemtionem fouebant: Angeli vestri custodes fordescere vos amplius in vestro maleficio permittebant, neque volebant Christi mortem impedire, neque poterant: profligatissimè ergo faciebatis omnia. Illud verò horrendum, quòd curastis Christum non duci solùm & ligari in carcere teterrimo; sed continenter affligi per totam noctem imperauistis.

Quis enim possit vel cogitatione complecti quæ in concilio, quæ cum ad carcerem trahereris, quæ ligatus in carcere passus sis, Domine IESV, vita animæ meæ? Quæ lachrymæ, indignitates, & dolores, & impropria illius noctis plangere valent? Incipe iam, cor meum, comprimere venas tuas, & spiritus tuos constringere, ac te verberare colaphis, palmis, omnibus modis affligere, vt salutare lachrymas, & dolorem vehementem deis quæ fiunt concipias. O noctem luctuosam ac crudelem, & omni acerbitate plenissimam! Luna & Stellæ, nolite lucem vestram spargere, continete apud vos lumen vestrum; neque enim poteritis creatoris vestri contumelias videre vel pati. Noli amplius tuam illam noctem deplorare Iob, hanc deplora, quæ tanta sæuitia Deum gloriæ affligit. In hac nocte luge ô Ierusalem; ô anima Christo deuota, assume lamentum super dilectum tuum, super lumen

cordis tui; sint lachrymarum fontes in maxillis tuis. non enim habes qui consoletur te ex omnibus charis tuis, omnes amici tui dereliquerunt IESVM tuum, Pater, Angeli, discipuli: ipse tamen in manus se hostium suorum tradidit. Quid facitis homines scelerati & impij? Interficietis IESVM paucis his horis; quid illum antea tam acerbè afflicistis? Nullum humanitati locum dabitur homines pessimi, nullum pietati? Sed contrà video vos, quod auctore & agète Dæmone facitis, id niti etiam vt vincatis vestra crudelitate. Et tamen, mitis IESV, tu taces, nullum gemitum edis, nullam significationem voluntatis alienæ ab illis contumeliis & crudelitibus. Planè illud implex diuina tua patientia quod discipulis præscripseras, & percutienti te in vna maxilla præbes alteram. Vides de tuis opprobriis, alapis, colaphis Angelos mœrentes, naturam totam laborantem; tu tamen exhibes faciem tuam vt petram durissimam, & non confunderis. Pater enim Deus, tu, & Spiritus sanctus auxiliator tuus est.

Hæc lugenda sunt in carcere Christi hac nocte: ibi adesse mente debes, pie mediator, personas considerare, verba, facta, vnde fructum possis elicere animæ tuæ salutarè. Verùm vbi te Christus suo tempore tenuerit; illa mente gerens quæ eris meditatatus, ac plenus amaritudine ad Matrem Dei adieam reperies in monte Sion, vbi descendens ad orationem in hortum Gethsemani IESVS reliquerat, & se ire ad mortem renunciauerat. Ibi Virgo mater cum sanctis mulieribus hæc noctem exegit in luctu & mœrore, non solùm mente & cogitatione complectens, & nunciis cognoscens quæ IESVS agebat, quæ patiebatur; sed videns etiam clarè oculis fidei. Nam si Paula vidit illis oculis infantem IESVM pannis inuolutum, & vagientem in præsepi, Magos adorantes, stellam fulgentem desuper, Matrem virginem, nutritium sedulum, pastores nocte venientes, paruulos interfectos, Herodem sæuientem, Ioseph & Matrem fugientes in Ægyptum;

cur

cur non magis quæ patiebatur Filius vidit absens Mater? siquidem receptum est, nulli factum fuisse à Deo priuilegium, quod Maria Virgo non cumulatè acceperit pro eius dignitate & gloria.

Flebat igitur sancta Mater longè amarior, quàm Tobia Anna, digresso à se Tobia filio. Quò iuisti lumen Angelorum & meum? Quò vita cordis mei discessisti? Et si nihil aliud quàm à me discederes, luctum mihi relinqueres intolerabilem: at verò ad mortem abis, vt immoletis agnus innocentissimus discedis. Iam hinc animo complector omnes & pœnas, & contumelias, & mortem tuam plenam cruciatus & ignominia: omnia me mouent, omnia angunt, omnia contrastant, omnia timeo: tuus enim metus, mœror & oratio, & sudor sanguineus, & agonia me affligunt secundum te acerbissimè; neque me Angelo te ad passionem confortanti coniungere possum, sed tuæ orationi. O Pater filij mei, Deus immensæ atque æternæ potestatis, si vis, transfer calicem à Filio meo, & mihi applica; & vt hoc velis, oro te atque obsecro: lubens ego ac læta mortem obibo, ne Filius meus & tuus moriatur. Scio quia omnia potes, neque defuisse tibi rationem aliam, qua genus humanum redimeres; sed exemplum voluisti dare mortalibus, & misericordias tuas magnas communicare: si tamen aliter fieri te volente non potest, fiat voluntas tua bona, beneplacens, atque perfecta. Hoc tamen peto

Domine (quod spero me impetraturam) vt eius omnes passiones & mortem ita sentiam, vt sentire ac perpeti animo debeo, & tu de tuâ in me perpetua & singulari clementia facias vt possim. Verùm heu! Fili mi, iam te video prodi à discipulo, fugere alios discipulos, ligari te, duci, alapam ab impio seruo accipere, trahi ad terrinum Caipham, ad mortem damnari, in carcerem claudi, à crudelissimis latronibus alapis & colaphis te ligatum cædi, ignominia & contumeliis in te sæuiri noctem totam: video Petrum te ter negantem. Veniunt ad me trepidi ac consternati discipuli: quæ ego per me in spiritu video, illi referunt identidem. Venit Petrus plenus lachrymarum & pœnitentiæ, ad me omnes accurrunt: ego illos ad te vt accurrant admoneo & adhortor, abs te doceo fidei & spei firmitatem petendam, & animi constantiam. Habere eorum præceptorem thesaurum in manibus misericordiæ & miserationum præsentem, atque ad eum illum nunc conficere per singulas pœnas suas & passiones. Illum mente & cogitatione inuocate, ô Apostoli, & mihi nolite pœnam luctu vestro augere, nimis vestris animi tribulationibus. Hæc est mea nox, Fili, quam ego in te & per te sustineo. mœsta quidem sum, & desolata supra quàm dici potest; sed ita tamen, vt sentiam per te, per eadem illa quæ tu pateris & ego doleo, deriuari ad me virtutem patientiæ & fortitudinis. Sis benedictus in sæcula, Fili mi & Deus meus. Amen.

Prov. 4.

Prov. 13.

Matth. 5.

Rom. 12.

Iob 3.

Thre. 1.
Hier. 7.
& 9.

Hier in
epiaph.
& Paula.

DE GESTIS
IN CARCERE CAIPHÆ,
POST DIMISSVM CONCILIVM.

EISDEM CAPP.

In lxxxviiij. imaginem Adnotatiuncula.

lxxxviiij.

115.

A. Excubie aguntur ad ianuam, more militari.
B. Crudelissimè affligunt IESVM quod erat

reliquum noctis.

C. Deuenit ad Virginem Matrem Petrus & Ioannes.

ADNOTATIO.

Dissoluitur concilium, deducunt Pontificem aliquot è Senioribus ad cubiculum; animos ille confirmat omnium, indicit in auroram ad curiam ut conueniant, non hi solum qui iam conuenerant, sed uniuersum concilium: milites excipiunt discedentes, ut domum deducant.

Discedit Annas, & Principes Sacerdotum abeunt omnes: gaudent inuenisse se causam cur IESVM interficiant, confirmant seinuicem & cohortantur in eius necem, condicunt ut rursus in aurora ad Pontificem conueniant.

A. Ad ianuam militari more excubant milites, ad domus Caiphæ custodiam.

B. Acerbissimum spectaculum ob oculos & Angelorum & hominum proponitur. Cæperant conspuere IESVM & illudere è concilio quidam, tum qui eum tenebant ad iudicium: deinde accurrentes milites Romani ac ministri Iudeorum ad concilium & clamores, excipiunt mansuetum IESVM, insultant in illum coram Pontifice ac toto concilio, expuunt in eius faciem certatim. Animadverte quid, cui faciant, & quasi presens omnia contemplare: Christo compatere, & desiste peccata tua, propter quæ patitur Deus. alij velatus eius oculis palma utramque genam crudelissimè verberantes, cum summo opprobrio obrudunt: Prophetiza Christe, quis nam est qui te percussit? Alij colli posteriora alapis cadunt, alij colaphis & pugnis caput eius undique atrocissimè contundunt, cuncti diras

blasphemias in eum iaciunt. O Angeli, nonne hæc est facies eius, in quem desideratus prospicere? nonne hic est vultus Dei omnipotentis? O homines execrabiles! ô pessimos Dæmones instigatores! Tacet bonus IESVS, dat corpus percutientibus, genas vellentibus, non auertit faciem ab increpantibus & conspuentibus ipsum, absconditur sputorum immunditia diuinus eius vultus & despicitur: ponit tamen ipse faciem ut durissimam petram, non confunditur. Deturpatam vide diuinam Christi faciem, tuber caput, liuidas genas, barbam & capillos sordidos, dissipatos, euulsos, ex ore & naribus excussum sanguinem. Imperat tandem Caiphæ ut diligentissimè quod reliquum erat noctis illum afferrent milites ac ministri, summo mane omnes ad eius iudicium conuenturos. Trahitur continuo ad domesticum carcerem, alligatur benignus IESVS columna, circumstant truculenti latrones, affligunt atque illudunt IESVM similiter ut prius totam noctem.

C. Deuenerat ad Matrem Virginem Petrus, eodem venit Ioannes, narrant quæ vel viderant vel audierant, renouatur dolor & lachrymæ. Eunt, redeunt tota nocte discipuli, ut sciant quid agatur apud Caiphæ, si quid de IESV possint intelligere, ad Matrem Virginem ut referant: omnia sunt plena amaritudine, acerbitate, luctu. MARIA, ut omnes superat sensu doloris, ita magnanimitatis robore omnibus antecellit.

DE

DE GESTIS MANE
IN PRINCIPVM ET SENIORVM
CONCILIO.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXII.

In lxxxix. imaginem Adnotatiuncula.

lxxxix.

116.

A. Curia, quæ conuenerunt omnes Principes Sacerdotum, Seniores Populi, & Scriba.
B. Sifitur ante Caiphæ & concilium IESVS,

interrogatur rursus.

C. Constatetur rursus se Filium Dei.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXII.

^a Mane autem factum, ^a consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum, & Seniores populi aduersus IESVM, ut eum morti traderent.

Et ^a confestim mane consilium facientes summi Sacerdotes cum Senioribus & Scribis, & uniuerso concilio,

Et ut factus est dies, conuenerunt Seniores plebis, & Principes Sacerdotum, & Scriba.

& duxerunt illum in ^b concilium suum, dicentes: Si tu es Christus, dic nobis.

Et ait illis: Si vobis dixerero, nõ credetis mihi: si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc ^c autem erit Filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei? Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audiuius de ore eius.

ADNOTATIO.

Proxima nocte conuenerant tumultuariè Iudæi, causam agitauerant, responderat praeclarissimum de se testimonium IESVS; exclamauerant, reum esse mortis: sed restabat (quæ erat eorum singularis malignitas) ut uniuersum concilium coiret, & rursus ageretur causa, ac damnaretur IESVS; deinde ut Præsidi traderetur ignominiosè necandus. Itaque mane non ad domum Caiphæ conueniunt, sed ad curiam, quæ vocabatur eorum lingua Γαζιθ; Gazith;

ubi Sanhedrin (id est, Synedrion) conuenire solebat, & plenum concilium agitari. Erat hæc domus ampla, in inferiori parte ciuitatis, quæ fuerat sub Antiocho Epiphane ædificata. Huc uniuersum concilium summo mane properauit: consedit in suo solio Caiphæ, assident Principes, Sacerdotes, Seniores, & Scriba; inter quos non dubium quin essent Pharisei multi & Sadducei. Citatur reus IESVS Nazarenus, soluitur è columna, extrahitur à carcere, rapitur ad

Bb 2 concil-

concilium per mediam urbem cum summa con-
temptione & opprobrio, armatorum multitudine circumseptus.

Aspice hinc quasi praesens mansueti IESV
totius corporis habitudinem, riger è nocturno
frigore, è loci situ & squallore: colligatus est,
collum dura catena, manus crudeli fune: vultus
est deformatus sputis, dissipata barba & capilli,
caput contusum, liuida gena, sanguinolenta facies.
Ita trahitur IESVS vita nostra & salus ad
mortis iudicium. Renūciatur Virgini Matri edu-
ctum è carcere duci Filium, properat ad illum
pia Mater & afflicta, sequuntur Magdalena &
mulieres aliae, venit cum illis Ioannes, conue-
niunt ducti paenitentia fugitivi discipuli: omnes
properant ut ad Christum veniant, longo tamen
interuallo praemetu; Virgo Mater providenter,
ne quid ab insana multitudine iniuria patiat, quod fieri nunquam passus est IESVS.

B. Sistitur benignus IESVS ante Caipham
& concilium, soluitur vinculis: quod malitiosè
fecerunt Iudei, ut videretur liberius causam
suam dicere. Iam non citantur testes; toti sunt
in superioris noctis prauidicio, ut idem coram

uniuerso Synedrio profiteatur, si ipse sit Chri-
stus. id igitur solum urgent confertim homines
teterrimi. Aperit primum bonus IESVS palam
eorum animi peruersitatem: Non quaritis vos
an ego sum Christus, sed occasionem inquiritis,
unde in me calumniam deuoluatis, & inter-
ficiendum tradatis Praesidi. Neque enim si pro-
fessus fuero me Christum esse, credetis: neque se
vos interrogauero, & causam meam egero, me
dignabimini responsione, neque verò dimittetis.
Illud igitur, quod superiori nocte de me audistis,
rursum vobis denuncio, me in maiestate Patris
caelestis venturum, ut vos, & orbem iudicem
uniuersum. Optabant ipsi praeterea idem illud
responsum elicere, quod antea audierant: Tu
ergo, inquiunt, es Filius Dei?

C. Quod cum esset constantissimè professus
IESVS, consurgunt omnes, conclamant,
damnant illum mortis, decernunt ut tradi-
tur Pontio Pilato Praesidi interimendus. Iu-
bent rursum vinciri & duci, conclamatur tota
curia IESVM esse Romanum tradendum, ac
morte plectendum; concurrunt armati, illum
rapiunt.

MEDITATIO.

Cessant tandem in aurora carnifices
horridi Christum affligere, iussi illum ad
curiam ducere & plenum conciliū. Quietem
aliquem accepit agnus mansuetus; sed ut du-
catur ad mortem, & ut illi aliae succedant af-
flictiones. O ærumnosam quietem, quam ex-
cipiunt itineris insanæ raptationes & contu-
meliae! Et nos animum deiicimus, si in mini-
mam tribulationem incidamus, nec cogita-
mus Christum, non eius tribulationes; vel
tam miserè cogitamus & improbè, ut illud
numquam assequamur, quò semper peruenire
deberemus, ut Christi passiones magis sentia-
mus, illis magis moueamur quàm nostris.
quod signum nostræ imperfectionis est, & ar-
gumentum quòd vigeat adhuc in nobis caro
nostra, non spiritus. Aspice ut ad curiam sum-
mo mane festinant praecipites homines exe-
crandi, concilium malignantium: vide ut
concilio supernè incumbit, atque adeò inter-
nè Satanas cum suo Dæmonum concilio in-
fernali, ut illis furias immittit: cogita quid
Dæmones, quid illa lues hominum animo
verset & machinetur; maleficium, sanguinem,
sæuitiam: quid mitis IESVS meditetur &

conficiat, illorum, si velint, & omnium mor-
taliū salutem, & vitam caelestem.

Internūtij à Virgine & ad Virginem solliciti
obseruabant, quid de IESV ageretur: ab iis au-
dit duci illum. finem alij dolores accipiunt, &
luctus alius denuò innouatur. Quò ducitur?
Ad iudicium ducitur iustitia sempiterna, lu-
men cordis mei; ut rursum condemnerur, &
rapiatur ad mortem, trahitur aeterna vita. Noui
sunt hi dolores, quòd videam tam contume-
liosè & crudeliter duci; sed superat etiā hunc
dolorè metus, & animi mei anxietas de iudi-
cio & rerum euentu, qui est futurus & ærum-
nosus & crudelis. Venite mecum sociæ, venite
Fratres mei, neque enim sustinet charitas mea
in Filium, ut eum non videam, etiam si planè
sciam renouatū iri dolores meos ex eius tam
calamitoso conspectu: videbo tamen filium
Dei & meum, vitam animæ meæ aspiciam.

Sed quid vos? quid agitis in Synagoga vestra,
in cathedra pestilentiae, imò quid Satan per-
vos? En Caiphæ ad omnes euomit: De hoc
homine, viri Israëlitæ, iam antea meam sen-
tentiam intellexistis: neque verò nunc eum
vobis sistimus, ut de ipsius causa iudicium fe-
ratis

ratis; damnatus enim iam est propter atrocem
in Deum blasphemiam: his enim paucis ho-
ris coram nobis, coram Principibus Sacerdo-
tum, & multis è vobis confessus est se Filium
Dei esse, minatus simul nobis omnibus sup-
plicium est sceleratus. Quod ut sciatis esse ve-
rissimum, & hominem esse dignum non vna
morte, en coram uniuerso concilio illum in-
terrogo: Si tu es Christus, dic nobis. Si vobis
dixerò, non credetis mihi; si autem & inter-
rogauerò, non respondebitis, neque dimittetis.
ex hoc autem erit Filius hominis sedens à dex-
tris virtutis Dei. Tu es igitur Filius Dei?
Vos dicitis, quia ego sum. Videtis insolentiam?
percipitis minas? auditis blasphemiam? Quid
expectamus? Audistis omnes de ore eius: non
est quod de re tam manifesta consulamus; sed
tamen quid vobis videtur? Ego verò necessa-
rium esse censeo, ut confirmetur ab omnibus
superius prauidicium, & morti rursum addi-
catur ignominiosissimè. Hoc fiet, si eum Pi-
lato Praesidi tradamus crucifigendum. Sed ta-
men conueniat nobis inter nos, quot, & qua-
libus criminibus illum apud Praesidem accu-
semus. In omnia consentiunt omnes, agunt
de accusatione, dein exurgunt seditiosè,
conclamant ad Pilatum, rapitur benignus
IESVS.

Verum heus tu pie mediator, illud hoc
loco considera; qui in lethale crimen con-
sentiunt, eos semel Christum morti addice-
re, qui iterum consentiunt, eos rursum Chri-
stum damnare ad mortem: quanta igitur erit
illius hominis immanitas, qui frequenter
Deum offendit! Nonne eius vita est tota in
Christo condemnando, & tradendo ad mor-
tem, atque adeò Christum ille identidem ad
mortem ducit, & cruci affigit? Verum simul
fit, ut cum peccator IESVM ducit ad mor-
tem, totus ipse ad mortem aeternam, & in

infernum tradatur, & in marius Dæmonum.
Nam vbi tandem est peccator, nisi in mani-
bus & potestate Dæmonum? vbi, nisi in In-
ferni reatu, separatus à Deo, à Christo, à cha-
ritate, & Sanctorum vnione? Lata enim in
illum est aeterni ignis sententia; nondum ta-
men executioni demandata, & quidem scire
non potest quando sit exequenda.

Erat vehementer afflicta Mater Virgo, erat
in summis angustiis, cum sciret agi causam
Filij sui in concilio: & ecce tibi personant
voces damnatum IESVM esse, tradendum
Pilato ut necetur. Hic fuit gladius nouus Ma-
riae animam transfigens. Sciebat quidem fan-
cta Mater interficiendum, sciebat semel fuisse
damnatum, gladius in corde eius erat: sed
cum hæc ad actum prodeunt, ex integro re-
crudescit dolor cordis eius & mœstitia, quasi
tunc primum gladio feriat. Congeminant
luctum mulieres sociæ, discipuli, & sanctus
comitatus; & quod pie credere possumus,
properat locum occupare Virgo Mater, unde
etiam si emiaus, videat tamen egredientem
Filium.

O pij meditatores, adeste, quaeso; mentem
aduertite ad hæc mysteria. Videtis IESVM,
cordis vestri dulcedinem; ligatum tamen, &
despicatum, & ad mortem denuò damna-
tum, summa patientia spectabilem; sollicitam
Matrem Virginem ad Filium suum IESVM
festinare: festinate & vos eius precibus & in-
tercessione animati, ut Christum ex spiritu &
sensu cordis vestri videatis & contemplemi-
ni. Transfigatur cor vestrum compassione,
lachrymis, luctu: illa patitur animæ vestræ lu-
men, vita, refugium, & virtus. Adiuua verò tu,
sancte IESV, qui iam per Matrem iuuas: pe-
culiari tamen auxilio subueni: in his enim
afflictionibus est vis tui meriti infinita, est tua
misericordia, & laus tua sempiterna. Amen.

DVCITVR IESVS AD PILATVM, ET IVDAS LAQVEO SE SVSPENDIT.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

In xc. imaginem Adnotatiuncula.

xc.

A. Ducitur à Concilio IESVS ad Pilatum.	D. Venit Demone plenus in templum, projicit triginta argenteos.
B. Iudas plenus Demone meditatur desperationem & laqueum.	E. Abit percitus furijs, & laqueo ex arbore se suspendit.
C. Accusat se apud Principes, offert pretium proditiōis, ab his rejicitur.	F. Properat virgo Mater, ut videat Filium.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

Et vincitum^a adduxerunt vincientes IESVM, Et surgens omnis multitudo eorum, & tradiderunt Pontio Pilato Præsidi. & tradiderunt illum Pilato. duxerunt illum ad Pilatum.

Tunc videns^b Iudas, qui eum tradidit, quod damnatus esset; penitentia ductus, ^c retulit triginta argenteos Principibus Sacerdotum & senioribus, dicens: Peccavi, ^c tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos: tu videris. Et proiectis argenteis in ^d templo, recessit: & abiens, ^e laqueo se suspendit. Principes autem Sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in carbonam, quia precium sanguinis est. Consilio autem inuito, emerunt ex illis agrum figuli, in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille, Hacheldemah (hoc est, ager sanguinis) usque in hodiernum diem. Tunc impletum est, quod dictum est per Ieremiam Prophetam, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos, pretium appretiatum, quem appretiauerunt à filiis Israel: & dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

ADNOTATIO.

A. Ducitur IESVS ad Pilatum ab impijs hominibus per mediam ciuitatem ligatus, despicatus, contumelijs & afflictionibus plenus: sequuntur Principes Sacerdotum & concilium, ut illum apud Præsidentem accusent. Ductus autem est à curia, quò fuerat à domestico Caipha carcere pertractus, ad prætorium: hinc est, quod Ioannes à Caipha ductum dicit.

B. Iudas, quem hæcenus sua auaritia, atque animi malitia transuersum egerat, cum videret damnatum à concilio IESVM duci ad Pilatum, tunc tandem agnoscit suam impietatem, intelli-

git prodidisse se ad mortem mansuetum agnum, sanguinem iustum, dominum & praeceptorem, à quo tot acceperat beneficia, tam indulgenter, etiam ubi machinabatur eius mortem in cæna, & ubi illum prodebat in horto, fuerat admonitus, & tam benignè ad sanitatem inuitatus. Quid hinc, Iuda, colligis? quid meditaris? Penitentiam tu quidem cogitas, sed diabolicam, sed Caininam: exagitant te Furia acriores. Non potest tantam iniquitatem mihi, inquis, Deus condonare: mortem mihi ipse consciscam: fieri aliter non potest. Verùm fecit diuina prouidentia ex hac

DVCITVR IESVS AD PILATVM.

hac Iscariotis desperatione, etiam testimonium ut caperet Christi iustitia, ac Iudeorum impietas. Sequebantur Principes armatorum multitudinem: illis prætereuntibus fit obuiam in atrio Iudas diro ac desperato vultu:

C. Peccavi, inquit, tradens vobis sanguinem iustum; & ego qui illum prodidi, & vos qui interfecistis illum, iniusti ac scelerati. Non audent negare Principes, etiamsi essent iniquissimi; illudunt: Quid ad nos tuum est illud deputare: nos nihil aliud quàm cogitamus illi vitam eripere, per fas per nefas. Contempto Iscariote properant Principes.

D. A Principibus ad templum amens festinat Iudas: hic idem profitetur, iustum esse IESVM, se impium qui illum ad mortem prodiderit: projicit palam triginta argenteos, & abit: reponunt Leuita pecuniam, de qua referant ad Principes, cum à morte Christi redirent. Redeunt, referunt: tunc etiam dederunt testimonium Principes innocentia Christi: Pretium est sanguinis, contaminata pecunia (quid vos, per quos est contaminata?) ne misceamus illam sacris thesauris & carbonæ; emanus agrum in peregrinorum sepulturam.

E. Vide abeuntem Iudam, plenum ira, desperatione, seuitia, Demone. Venit verò extra

Portam David, siue piscium, siue negotiatorum, quæ ad Occidentem respiciebat, unde erat exitus ex urbe per testudinem, quæ duas valles coniungebat, unam ab Aquilone, aliam ab Oriente: erat Porta hæc frequentissima ac celebris. Ad dexteram verò huius testudinis & porta, ut habet traditio peruenit Iudas, affert secum laqueum; querit arborem sycomorum: conscendit, inserit prius collo funem, dein arbori alligat: instigant horridi Demones, gaudent, insultant. Proicit se ex arbore in mortem & Infernum homo omnium hominũ sceleratissimus atque impiissimus: conflictatur cum morte pendens, augent penam & desperationem pessimi Demones, crepat medijs, effunduntur viscera eius omnia; tandem arripiunt animam teterrimam Demones, atque in Infernum proiciunt profundissimè. Conueniunt plurimi ad rei atrocitatem, causam suspendij intelligunt; prædicatur iustus identidem IESVS, impius Iudas, scelerati Iudei.

F. Properabat quidem sancta Virgo videre Filium, non potuit tamen illum cõsequi, nec tunc videre. Venit ad curiam, obseruat opportuno loco cum suis mulieribus, unde eductum possit Filium conspiceret. Contemplare in quanta erat cordis afflictione benedicta Mater, in quanto marore mulieres & discipuli.

QVÆ PRIMVM GESTA APVD PILATVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

In xci. imaginem Adnotatiuncula.

xcii.

ii8.

A. Domus Pilati.	K. Insolenter respondent Iudei primùm; tandem accusant eum maiestatis, &c.
B. In ea prætorium.	L. Interrogat IESVM leniter de Regno; alia reuicit Pilatus.
C.D. Propylæum cum vexillis, & tribus ianuis.	I. Profitetur se causam non inuenire.
E. Scala, per quas ascendit & descendit IESVS.	K. Addunt eum commouisse gentem inde usque à Galilea.
F. Præmittunt Principes Iudeorum nuntium de IESV ad Pilatum.	I. Occasione Galilæe causam IESV Pilatus reuicit ad Herodem.
G. Perueniunt Principes ad domum Pilati.	
H. Sistenti Pilato milites IESVM.	
I. E vestibulo Pilatus querit à Iudæis, quid contra IESVM criminationis afferant.	

Adducunt ergo h IESVM à Caipha in^{abc} de pratorium. Erat au-

tem mane: & ipsi non introierunt in pratorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem adfertis aduersus hominem hunc? Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudaei: Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo IESV impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus.

Cæperunt autem illum accusare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Casari, & dicentem se Christum Regem esse.

Et interrogauit eum Pilatus: Tu es Rex Iudæorum? At ille respondens, ait illi: Tu dicis. Et accusabant eum summi Sacerdotes in multis. Pilatus autem rursus interrogauit eum, dicens: Non respondes quidquam? Vide in quantis te accusant. IESVS autem amplius nihil respondit, ita ut miraretur Pilatus

Pilatus autem interrogauit eum, dicens: Tu es Rex Iudæorum? At ille respondens, ait: Tu dicis.

Ait autem Pilatus ad Principes Sacerdotum, & turbas: Nihil inuenio causam in hoc homine. At illi inualescebant, dicentes: Commouet populum, docens per uniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa usque huc. Pilatus autem audiens Galilæam, interrogauit si homo Galilæus esset. Et ut cognouit, quod de Herodis potestate esset,

IESVS autem stetit ante Præsidentem: & interrogauit eum Præses, dicens: Tu es Rex Iudæorum? Dicit illi IESVS: Tu dicis. Et cum accusaretur à Principibus Sacerdotum, & senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis, quanta aduersum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum verbum; ita ut miraretur Præses vehementer.

ADNOTATIO.

Traditio. Domus Pilati, in inferiori ciuitatis parte ad Septentrionem, à qua distabat ad Austrum longius domus Caipha, non tam longè domus Herodis, in clino superius ad Septentrionem.

B. In domo Pilati pratorium (id est, regia aula) & huius ianua amplior, tum aliæ duæ minores hinc inde.

C. D. Prominet propylaum siue vestibulum, cum duabus columnis, quæ sustentabant duo Romanorum vexilla, quorum sinistri erat insigne aquila, dextri Tyberius Caesar: cingebat pergula pratorium extrinsecus, in qua ad dexteram eminebat tribunal Romanorum Præsidentum, quod Gabatha Hebrais dicebatur, opere mirifico.

E. Scala, per quas ascendit & descendit benignus IESVS. Hæc topographia ex antiquis Laterani monumenti bona ex parte desumitur.

F. Premittunt Principes militem, qui nunciet Pilato, adducere se hominem facinosum, rogare ut se ab omni occupatione expediat, & ipsos audiat benignè.

G. Peruenit nefaria multitudo ad Pilatum, trahunt milites per scalam mansuetum IESVM.

H. Sistent Pilato, impletur atrium hinc armatis, illinc turba Iudæorum promiscua, qui ad rei spectaculum & nouitatem conueniebant: stant Principes propius ante propylaum, neque volebant pratorium intrare, ne contaminarentur, sed possent Pascha manducare. O execrandam hypocrisis! omni contaminatione & scelere cooperiti parricide, simulant tamen externam sanctitatem.

I. Ad eos prodit ad propylaum Pilatus, rogat quamnam afferant accusationem aduersus hominem.

K. Respondent arroganter: Si hic non esset malefactor, non tibi tradidissimus eum. Audierat de IESV & eius præclaris gestis Pilatus, de inuidia & odio Iudæorum intellexerat; itaque recusabat de eo iudicium habere: propterea respondet Principibus: Si malefactor est, iudicate illum vos ex vestra lege, nihil ego intercedo.

Nobis, inquiunt, non licet interficere quemquemquam. Insanè respondet: coarguo ego vos mendaciam, Iudaei. ex lege enim lapidare poteratis blasphemum: eccum IESVM, quem dicitis blasphemum; cur non lapidastis antea? cur nunc quidem permittente Præsidente lapidatis? Noluit Christus aliud genus mortis subire, quam crucis: potius enim voluisset illum lapidare: num-

quam tamen vobis permissum est: sed vos amantes & recordes, nolebatis dicere quod dicebatis. nam cum antea statuissetis illum crucifigere, & id velletis dicere, non dicitis tamen, sed quod dicitis, mentiri; quod voluistis dicere, veteratorie adhuc dissimulatis. Ita per vestram malignitatem implebatur quod Deus statuerat, & Christus prædixerat, se à Gentibus crucifigendum: quod genus mortis à Iudæis decerni non poterat; à Romanis in summam ignominiam infligebatur, non solum ad cruciatum. Recusans Iudæi damnare IESVM, recusat Pilatus: ergo IESVS per utrosque liberatus est. Non potius Principum obstinatio hanc ambiguitatem sustinere, accusant IESVM atrociter. Hæc est nostra accusatio, o Præses, quandoquidem nostra auctoritate non moueris: subuertit hic gentem nostram, prohibet dari Casari tributa, dicit se Christum regem esse. O detestabiles latrones! Nonne paulò ante confessi estis in concilio, nulla esse testimonia quæ vim aduersus IESVM obtinerent? tantum quod professus esset se Christum Filium Dei, idcirco illum damnastis. Cur hoc non deferitis ad Pilatum? cur dissimulatis? Timebatis scilicet, ne commotus Pilatus illa accusatione IESVM liberaret: quæ fuit causa, ut non nisi coacti ea uteremini. Igitur ad falsissimam, atque inuidiosissimam accusationem confugiitis. Vbi enim seditiosus IESVS? Quando prohibuit dari Casari tributum? quod & ipse dissoluit, & vos ut solueretis hortatus est. Et hæc quidem erant Pilato nota: sciebat enim nihil esse seditionis ortum à IESV; & seditionum erant diligentissimi observatores Romani.

L. Alia itaque reicit Pilatus, de regno statim interrogat, sed quasi per contemptum, non serio; ut cum iterum ingreditur pratorium apud Ioan. cap. xvij. postquam remisserat IESVM Herodes: Tunc es, inquit, Rex Iudæorum: tam vilis, tam abiectus, tam solus? Respondet Christus: Tu dicis (quod erat genus affirmationis) tu dicis me Regem; ego nec nomen, nec maiestatem regni mihi arrogo, vel usurpo. Nihil tamen mouetur Pilatus: sed memor inuidiæ Iudæorum, quam habebat perspectam, redit ad propylaum, post ipsum reducit IESVS. O bone IESV, quas pateris indignitates Deus omnipotens: duceris, reduceris, disceptat de morte tua mundus, tu te ut agnum mansuetum exhibes.

I. Profitetur apud Principes Pilatus se mortis mul-

Math. 27. Marc. 15. Luc. 23.

Deur. Num.

is nullam causam reperire in IESU. At ne vos quidem Iudæi; sed ex cæca inuidia & malignitate consingitis. Quid præterea calumniæmini? Nam quæ adhuc dixistis omnia, quem vos delegistis iudicem Pilatus omnia repudiat.

K. Commouet, inquiunt, plebem perpetuo docens per vniuersam Iudæam Romanorum ditionem: quam doctrinam inc. oauit in Galilæa spargere, & hucusque perduxit. Vultis vos quidem inuidiam accusationis vestra aggravare malitiosè, commotionem ex doctrina adducitis. Ea nec seditio est, nec vobis permisit Christus ut diceretis seditionem nunc, vel peruersionem, quod antè inuidiosè fecistis: tantum dixistis commotionem, quod verum est. & vobis prædixit Aggeus futurum, quod Christus commoueret cælum & terram; quid mirum si corda hominum commouerit ad veritatem Euangelij sui suscipiendam? Sed cur non addidistis miracula, per quæ doctrinam Christus confirmabat diuina auctoritate? Fuit hæc vestra malignitas. Verum quid ad Pilatum, si docebat Christus? Itaque negligit vestram calumniæ, tantum arripit occasionem, ut ne sineret se tam iniusta causa implicari. Interrogat, an Galilæus esset IESUS, confirmant omnes Galilæum è Nazareth, & de Herode esse potestate. Hoc verò auidè

Agg. 2.
Heb. 12.

responderunt Iudæi, sperantes apud Herodem damnatum iri IESUM, quod apud Pilatum desperabant: quæ fuit causa, ut homines versuti mentionem Galilææ fecerint.

I. Defert igitur Pilatus totam causam ad Herodem, gaudet illa molestia se esse leuatum: gaudent Principes item, rogant ut iubeat IESUM duci. Rapitur ex templo mansuetus agnus à propylæo, trahitur per scalas; toto atrio clamor tollitur, ab Herode iudicandum IESUM. Mittit familiarem aulicum ad Herodem Pilatus, per eum causam illi exponit, se eius iurisdictionis habuisse rationem, nec de homine Galilæo voluisse iudicium usurpare; ut intelligat, quæ fecerat in sacrificantes Galilæos, ea nulla eius iniuria fecisse. O benigne IESU, quò te trahunt cum tanta contumelia homines impij? Ad Herodem sceleratum latronem, ad eum qui Ioannem Baptistam per scelus interfecerat, ad eum qui te in Galilæa voluit quidem primum videre per curiositatem; Luc. 13. deinde, cum tu nolles ab illo videri, quæsiuit necare: ad eum, quam tu vulpem esse dixisti, à quo credebant Iudæi te esse interficiendum. sed aliud erat Dei consilium: ut Romani & Iudæi Christum occiderent, id est, vniuersi homines; quia Plal. 2. mortem subibat ad vniuersos homines ab æterno interitu redimendos.

MEDITATIO.

EDucitur è Curia IESUS, atrocius etiam quàm antea: raptatur ad Pilatum, ut qui etiam ab vniuerso concilio damnatus erat.

Conspicit ille prior mœrore cõfectam Matrem, in illum vicissim figit oculos virginales & cor Mater. Vide ingentem vtriusque dolorem. Iunguntur amborum oculi, corda vniuntur; corde & oculis, & diuino spiritu & amore inter se colloquuntur, vterque alterius mœstitiæ auget & dolorem, vterque alioqui vtriusque leuat: vtrumque IESUS facit vehementius & diuinius; ut qui causa erat doloris, & simul fons pietatis immensus & cõsolationis. Similiter patiebatur sanctus Mariæ Virginis comitatus.

At tu impie Iuda, vbi es? Quid iam tandem moliris? Cùm vidi IESUM ab vniuerso concilio condemnatum ad Pilatum duci, infernalis horror me & Furia corripuerunt. Confiteor peccatum meum, Principibus & Senioribus, offero triginta argenteos; spretus ab illis proicio illos in templo, laqueo desperatus me suspendo, sepelior in Inferno: Hem homo hominum omnium sceleratissi-

me: quantum negotij vel operæ fuit ut Christo confitereris peccatum, quemadmodum faciebas Principibus? Hi te proiciunt, ille te ad suam misericordiam suscepisset. Nam quod tibi persuades, mentiris mortalium miserime; non est tuum peccatum maius quam Gen. 4. Dei misericordia, non maius quàm quod per Christi meritum deleri possit: sed tu hoc non capis; quod facit tua malignitas, & malitia desperata. Cur igitur nunc non me iuuat Christus? Iuuat toties antea, & eius auxilium proiecisti: & nunc quidem te iuuat; sed tu non solum abiicis eius virtutem, sed negas esse posse virtutem vllam, quæ te iuuare possit: Deum te non posse iuuare. Quid ergo cogitas? Vellem esse nihil, quod prædixit IESUS, melius mihi fore si non essem. Mentiris rursum: id non dixit Christus; sed, si non esset Math. 26. natus. At nunc eris, & semper eris, & in Inferno semper cruciaberis atrocissimè: semper mortuus, semper viuens; ut semper æternis pœnis sufficere & tua anima possit & corpus. Satanam es sequutus, Satanæ traditus es

Luc. 13.

Plal. 2.

Gen. 4.

Math. 26.

in perpetuum; es à Deo maledictus, es ab Angelis, es à Sanctis, & à creatura Dei vniuersa execratus in æternum. Scio te in Inferno nihil aliud quàm confirmare causam, quæ te in Infernum coniecit; & probare proditorem Christi, & tuam desperationem: ut eius interfectores, qui ad pœnitentiam non redierunt, semper probant Christi necem: ut Diabolus, vbicumque in inferno sit, semper dicit: In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo folium meum, similis ero Altissimo: ut Lutherus semper in inferno euomit: Fides sola iustificat: Calvinus: Non est Eucharistia realiter corpus Christi: Ambo: Papa est verus Antichristus, blasphemantes. Iustitiæ zelus, & honoris Dei amor nobis hæc suggerit ut dicamus.

Isa. 14.

Verum interim zelum similem in nos conuertamus. Quoties nos Christum prodimus, ut capiat, ligetur, & ad mortem damnetur, ut crucifigatur! At enim dicas: Numquam hoc ego ne cogitavi quidem. Concedere possem; neque enim tam eris impius: res tamen, & peccatum interpretatur te ita agere. Neque tamen si cogitasses, propterea quicquam nunc pateretur Christus. semel enim pro peccatis mortuus est, & resurgens à mortuis iam non moritur, iam mori non potest: sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Quo pacto igitur prodit Christum peccator, damnat, & crucifigit? Ut causa primum passionis & mortis eius. Quid enim fecit ut pateretur crudeliter Filius Dei, quid ut crucifigeretur, nisi peccata mortalium? Tolle hominum peccata, numquam Christus esset necatus, ac ne mortuus quidem vel ipse vel homo quispiam. Præsciabantur omnia omnium hominum peccata, qui fuerunt, sunt, vel erunt à Deo ab æterno: prouidit sua misericordia tam immenso malo omnipotens Pater remedium, & lui omnium mortalium peccata voluit morte consubstantialis & coæterni Filij sui. Hinc oritur sensus spiritus, quo vti deberemus omnes, vbi tentatio molesta est; quasi non solum videremus, sed etiam oculis cerneremus, peccatum esse, quod illas passiones omnes, quod mortem infert Christo. Erant enim præsentia tua & omnium peccata Christi patienti & morienti, & eum ad passionem mouebant & mortem. Continèta cum his illa consideratio est & sensus spiritus: si tua voluntate, & tuis manibus, tua lingua, tuis potentiis quibus peccas, corde perceperis te Christum conspuere, &

r. Pet. 3.
Rom. 6.
Heb. 1.

verberare, & crucifigere: quo verò hæc tui cor magis afficiet, & altius penetrabunt; eò crescet solidius peccati horror atque execratio. Huiusmodi sensum da nobis continenter, Domine IESU bone, hunc spiritum cordibus nostris imprime & confirma; & fac efficacem per hæc tua mala quæ pateris, & da ut de prodicione Iudæ cautionè accipiamus salutarem.

Pretio prodidit Christum Iudas, de quo tam erat benemeritus Christus, in quem tanta contulerat beneficia: & tamen quoties illum nos prodimus pro rebus vilissimis! auarus pro vili pecunia, lasciuus pro detestabili voluptate, superbus pro gloriola, & fumosis hominum rumoribus; sic alij pro rebus nihili. Et non solum Christum tradimus, quod facit consensus in peccatum; sed ita tradimus, ut è vestigio occidatur, hoc est, pereat gratia, per quam in nobis Christus inhabitabat. Nec hoc fit solum; sed proditur anima in manus Dæmonum, & seruitutem omnium teterrimam. Hæc intelligimus, & videmus, quid igitur causæ est, quòd tam paucos illa moueant; quasi fabulæ sint futiles, & non verissima doctrina, ut sunt, & veritas firmissima, & spiritus Domini? Peccata hoc faciunt: quæ cùm mentem, & cor, & spiritum obsideant, & cū his Dæmones; ita reddunt animam nostram tenebrosam, ut illi lumen Dei nõ effulgeat, sed Mundi, & Carnis, & Dæmonum. O bone IESU, reuela oculos psal. 118. meos, ut surgam à mortuis, & illuminetur cor meum ad gloriam tui nominis sempiternam.

Sed age; quid rabiosi Iudæi, quid machinantur? Crucem IESU. Veniunt ad Pilatum, IESUM illi primum offerunt, ut à se compertum maleficij, & damnatum: petunt inuidiosissimè, ut eum supplicio afficiat. Hac impudenti arrogantiæ à Pilato reiecta, accusant atrocissimè seditionis, & rebellionis, & maiestatis: Quibus nihil commotus Pilatus, neque quòd se Regem Iudæorum confiteretur offensus est. carebat enim inuidia & malignitate in IESUM Pilatus, etiamsi esset idololatra, quibus vitiis Iudæi erant inflammati: quo fiebat, ut Christi responsum non interpretaretur malignè, sed fortassis aliquid inesse ibi religionis Iudæicæ, quòd ad se nihil attineret. Quocirca semel, iterum, tertio IESUM excusauit apud Iudæos. O indignitatem deplorandam! Sistet ante infidelè hominem auctor veritatis & fidei, ut criminofus homo, ut vir nefarius; non ut simpliciter necandus, sed cum infinita contumelia & ignominia

Matth. 17.
Mar. 15.
Luc. 23.
Ioan. 18.

Matth. 26.

minia crucifigendus : quod erat atrox Iudæorum concilium ; etiam si nondum se aperiebant perfidi. Sed à quibus accusatur? Ab abominandis latronibus, qui iustitiam ipsam & misericordiam IESVM iam bis blasphemix iniustissimè damnarant & crudelissimè. Hæc vident Angeli, & tacent; Deus permittit, IESVS mansuetissimè patitur, neque respondet ad accusationes, defendit Pilatus: soli fuerunt Iudæi, & Dæmones accusatores furiosi. Iam hinc Gentibus præfagire suam salutem licet ex Pilati animo, qui tam sæpè defenderit Christum, nec animum alienum ab ipso præfulerit. neque verò propter accusationem, sed propter suam ambitionem tradidit tandem Iudæorum voluntati. At contra Iudæi, iam nunc significant suæ gentis obstinationem & execrationem futuram.

Pone ante mentis oculos rerum conflictationem admirandam. IESVS vult mori, idem Deus, & Angeli; hæc enim erat salus mundi: Iudicat tamen eam mortem Christus, Deus, Angeli iniustam & sacrilegam. Contrà, execrantur Iudæi vitam Christi, sitiunt mortem, & vrgent nefariè ac furiosè, & falsam causam adducunt per malitiam & invidiam: Pilatus causam mortis nullam probat; & tamen prodit ad mortem per ambitum. Diaboli, & mortem procurant, & accusationem vrgent vt

Iudæi, illi tamen dubitanter, & tandem desistunt: Iudæi obstinatissimè, neque vnquam desinunt. Heu bone & sancte IESV, hæc omnia de te cogitantur, de te aguntur. O adorandam mansuetudinem! ô charitatem infinitam! Dixeras Iudæis palàm: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Itaque nullus te de peccato arguere poterat, & tamen superiori nocte semel, iterum manè à Synagoga malignantium accusatus & damnatus es, nunc apud Romanos accusaris, quasi dicamus apud vniuersum orbem. Hæc sunt accusationes, non tuæ, sed nostræ: hæc enim vna ex causis est quòd te non excuses, quia omnium hominum peccata agnoscis quasi tua, pro illis pateris, pro illis crucifigeris. At nos hîc è contrario facimus. primum peccata nostra non agnoscimus, cum Christus aliena pro suis agnouerit: dein non solum nos de illis non accusamus, sed sumus perpetuò in excusandis excusationibus in peccatis. Quotus enim quisque leuiores non deputat sua vitia quàm sunt? Quis non excusat? Cui, si eius aliquid errati vel culpæ reprehenditur, è vestigio non occurrit excusatio, vel criminis in alios deriuatio? Miseri sumus semper, sancte IESV, & miserabiles: adiuua nos, Domine Deus noster, per tuas atroces quas passus es indignitates & contumelias, ad gloriam noministui semper benedicti. Amen.

Ioan. 8.

Psal. 85.
63. 25.

Psal. 140.

QVÆ GESTA SVNT APVD HERODEM.

LVC. XXIIL.

In xcij. imaginem Adnotatiuncula.

xcij.

119.

A. Conclamatur ad Herodem: incipit duci.

B. Concurritur ad spectaculum.

C. Herodes Antipas, eius Proceres, Duces exercitus, & Iudæi.

D. Exercitus Herodis in armis.

E. Accusant eum Iudæi constanter.

C. Interrogat Herodes IESVM multis sermonibus.

F. Nihil respondet IESVS.

E. Iudæi falsas accusationes cumulant.

C. Spernit IESVM Herodes, & fatuum iudicat.

G. Induitur veste alba, tanquam fatuus.

H. Remittitur ad Pilatum.

LVC. XXIII.

^a remisit eum ad^b Herodem, qui & ipse Ierosolymis erat illis diebus. ^c Herodes autem viso IESV, gauisus est valde. erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eò quòd audierat multa de eo; & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. ^e Interrogabat autem eum multis sermonibus: at ipse^f nihil illi respondebat. Stabant autem^g Principes Sacerdotum, & Scribæ, constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum^d exercitu suo; & illustris indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad inuicem.

ADNOTATIO.

A. **A**udiunt primum clamorem sublato a Mario atrio pratorij MARIA Virgo Mater, mulieres, Apostoli, discipuli, & vehementi timore concutiuntur: vident dein foras egredientem multitudinem, audiunt ad Herodem duci IESVM, magis timent ac lugent. Porro multo fit maior gemitus & planctus omnium, ubi Christum vident longè cum summo imperio rapi per acclinem viam. Contemplare Virginis ingentem quidem dolorem, sed cum ingenti animi fortitudine coniunctum, alias omnes mulieres, Apostolos, magna cordis angustia conflictari.

B. Concurritur vndique certatim ad spectaculum, contemnitur ab omnibus IESVS Deus.

C. Herodes Antipas, filius Herodis Antipatri Regis, Terrarcha Galilææ & Perea, conuenit ijs diebus Ierosolymam ad Pascha; sed cum exercitu, timens sibi à Pilato. exercebat enim in Pilatum inimicitias, vt Iudæis videretur fauere, quos vehementer Pilatus vexabat: tum propter crudelitatem Pilati, qui Galilæorū sanguinem cum eorum sacrificijs miscuerat. Sedet hic homo subdolanus in solio, apparatu & cultu regio: circumstant eum proceres sui, & duces exercitus, astant Principes & Seniores Iudæorum.

D. Exercitus item Herodis erat in armis. Sistitur mitis IESVS ante Herodem.

E. Accusant illum grauissimè atque inuidiosissimè Principes Sacerdotum: negligit accusationes Herodes, cui gesta Christi erant notiora etiam quàm Pilato: intellexerat de doctrina, de miraculis; sciebat quanto odio & inuidia illum prosequerentur Iudæi, nihil erat illi ignotum: gaudet potius id se consequutum Ierosolymis, quod multo tempore in Galilæa consequi non potuerat, vt IESVM videret: simul sperabat miraculum aliquod à IESV in sua presentia designatum iri.

C. Itaque auidè IESVM alloquitur, multa querit curiosè: præ se fert non obscure fore sibi gratum, si aliquod signum in suam gratiam faciat, vnde sibi possit esse cõmendatus, & suo exercitui charus, atque etiam Pilato; vnde fieret, vt confusi discederent à suâ accusatione Iudæi.

F. Nihil respondet bonus IESVS. Poterat quidem id, quod expetebat Rex, facere; sed noluit id dare vulpi, noluit eius vanitati: maluit per ignominiam mori, quàm per miracula à morte liberari.

E. Conduplicant maiori contentione suas accusationes Iudæi, nihil mouetur Herodes: sed

miratur vehementer, quod nihil sibi IESVS, nihil accusatoribus respondeat. Contemplare, obsecro, vultus Christi modestiam, constantiam, & dignitatem; contrà verò Principum atrocitatem & furias, dum metuunt miserè vt euadat IESVS iudicium Herodis. Herodem vide IESVS innocentiam demonstrare, calumniam Iudæorum reycere, totum esse vt videret miracula, cogitare quemadmodum Pilato possit consiliari, si eius iudicium de innocentia IESVS confirmet.

C. Verum ubi prorsus nihil videt sibi à IESVS responderi, nullum edidit miraculum, existimat fatuum & armentem hominem; contemnit illum, ac nihili facit. Manus Herodianorum militum qui astabant, similiter illū exsibilant & subsannant. In signum amentia, simul & innocentia, iubet veste alba indui Herodes, id est, fulgenti ac splendida; id enim est λαμπρὰ, qua in re enituit Dei prouidentia. non enim, vt inquit Ambrosius, ociosum fuit, quòd induitur veste alba ab Herode Christus, immaculatusq; tribueret indicia passionis; quòd Agnus Dei sine macula, cum gloria, mundi peccata susciperet. Ita vestitum imperat Herodes reduci ad Pilatum. mittit item qui illi renunciet, se gratum habere, quòd reum Galileum hominem ad se remisit; se quidem in illo nihil reperisse vnde damnetur, noluisse tamen absoluere, sed totum iudicium vicissim illi deferre voluisse. Aegerimè hoc factum ferunt Principes Iudæorum, aperdè enim omni crimine liberabatur IESVS: non audent tamen repugnare, fremunt inter se ac discruciantur.

Animaduertite homines miserissimi, nullum crimè in IESV agnouit Pilatus, nullum agnoscit Herodes; illum pronunciat fatuum quidem, sed extra noxam: vos eo nõ contenti, sanguinem & vitam petitis; & quò sit Christi innocentia illustrior, eò vestra inuidia, & odium, & malignitas inflammatur virulentius. O homines execrabiles! Vides que aguntur, bone IESV. Astant

Reges terræ, & Principes conueniunt in vnum aduersus Diminum, & aduersus te Christū eius: sed Pater quidem deridet eos, & tu simul cum Patre eos derides; illis cum Patre comminaris, verum grauiter etiam doles. Heu contumelias! mittit te Pilatus ad Herodem, accusant te rursum pessimi Iudæi, spernit Herodes & eius exercitus, pro fatuo, pro nihilo habet; remitteris rursum ad Pilatum ligatus, despiciatus, afflictus: neque enim te cessabant milites & Iudæorum ministri affligere: de tua autem vita conciliant

Cc

amici-

amicitiam Pilatus & Herodes, dum diuinum sanguinem tuum vicissim sibi permittunt & gratificantur.

G. Induitur cum ingenti contumelia à latronibus Christus veste alba, in signum fatuitatis & amentia.

H. Trahitur ad Pilatum. ibi verò rursus illum videt Mater Virgo, penetrat eius cor ille conspectus, illa ignominia, vestis illa, ille armorum & Principum furor; congemnatur à mulieribus & Apostolis luctus.

MEDITATIO.

CVM Pilatus negligeret primam Rabbionorum accusationem, & illam violentius vrgentes ipsi Galilææ meminissent; audiens Præses quòd sub iurisdictione esset Tetrarchæ Herodis, sumpta hinc occasione reiecit totam IESV causam ad Herodem. Hæc est iam sexta Christi ductio, & potius raptatio: prima enim ab horto fuit ad Annam, secunda ab hoc ad Caipham; tertia, etsi breuior, plenior tamen crudelitate, ab aula Caiphæ ad carcerem domesticum; quarta à carcere ad curiam, quinta ab hac ad Pilatum, sexta à Pilato ad Herodem. O luctuosa itinera! ô vias horridas! ô execrabiles latrones Christum trahentes! Quis possit enumerare quanta passus sit mansuetus IESVS in tot violentiis, protrusionibus, retractionibus, contumeliis, percussionibus, improperiis? Hæc fuerunt Christi processiones, hæc stationes doloribus & angustis plenæ. Has obire debet Christianus corde, dolore, lachrymis, animi deuotione; & Christum sequi, & illius compati passionibus; desiderare illius subire labores, & illa Dei sui mala intimo mentis sensu percipere: tum ad finem processionum stationem agere, & orare cum vehementi cordis pietate, animo erecto ad pœnitentiam, & ad vitæ inuouationem, & ad Christi imitationem, & proximi salutem & perfectionem, ad omnia misericordiæ opera omni studio & diligentia, omnibus officiis procuranda. Hanc rationem processionum & stationum processiones ecclesiasticæ imitantur & stationes; illinc sumunt initium & vim, illinc fructum piis animabus afferunt: propterea illis actionibus contulerunt indulgentias salutare summum Pontifices, benignè animarum vtilitati prouidentes.

Sistitur ante Herodis Antipæ tribunal sanctus sanctorum IESVS, de eo audit ille nuntium à Pilato, gaudet; accusant Iudæi. interrogat per curiositatem & vanitatem multa ex IESV, nihil ei respondet IESVS; spernit illum Herodes cum exercitu, stolidum cenfet & amentem; in cuius iudicium iubet veste

alba indui, & ad Pilatum reduci. Considera, meditator pie, in his omnibus Christi vultum, etiam si sputis & alapis foedatum atque afflictum, serenitatem tamen quandam, & diuinam vim præ se ferentem: ipsius constantiam contemplare, & patientiam, & magnanimitatem incomparabilem: vide ipsum sapientissimè omnia gerentem, totumque in eo esse vt Patris sui obedientiam obeat, salutem mortalibus & vitam conficiat. At nos, si quid patimur (cuius etiam rei propter vitia nostra causa sumus) confestim irritamur, obloquimur, ardemus impatientia: & si quis hæc non facit; tamen vel non longè ab his abest, propter animæ suæ imperfectionem; vel certè nunquam ferè eò euadit, vt in sola Dei voluntate conquiescat & recreetur, suam extinguat vel facile abigat. Quid facis Pilate? Quid per legatum significas Antipæ? Tradis illi sanguinem & vitam Christi ad eius voluntatem condemnandam. Ita solet hominum peruersitas amicitias conciliare per maleficium. Cur tu non liberas à calumnia IESVM? Cur verò inimico condonas? Quid enim factura est illa vulpes, nisi versutè & subdolè: Quid autem gaudes tu vulpecula veteratrix? Qui volui illum interficere in Galilæa, & non potui, non committam vt per meum iudicium liberetur; sed quemadmodum Pilatus ad me iudicium de sanguine & vita IESV detulit, ita vicissim ego ad illum referā. interim meæ cupiditati satisfaciam: exigam ab isto IESV aliquod miraculum; nec propterea sum illum liberaturus, etiam si innocentem reputo: blandis igitur interrogationibus illum aggrediar, si quo modo exigere aliquod signum possim. Etenim hæc erat astutia Dæmonis per Herodem, vt quod non potuit efficere in deserto prima tentatione, vt in panes conuerteret lapides per miraculum, id nunc assequeretur, si per Herodem miraculū eliceret. nam tametsi non rogauit miraculum Herodes, quod fortassis fecit; mente tamen petebat, & expectatione; quod idem esse Christo, experientia Dæmon

Dæmon didicerat. Sed quid inde commodi sperabat veterator Satan? Vt in Deum peccaret IESVS; vnde Deus esse defineret, si quidem tandem Deus esset: quod si fieret, iam amplius nihil sibi timendum fore à puro homine. ardebat alioqui cupiditate rerum nouarum Herodes è vanitate animi & curiositate. Hæc sciens sapientia Dei IESVS, illi nihil respondit; minus Iudæorum virulentis accusationibus, quibus planè numquam respondit. itaque elusa est omnis Antipæ versutia.

Audite, qui recto corde ad Deum non accurritis; audite, qui inani cupiditate ducimini & curiositate, audite, qui Deum tentatis: nullum ex vobis exaudiet Dominus, nulli respōdebit. porrò cui Deus non respondet, quis tandem respondebit nisi Diabolus? Heu quoties aut duplici corde oramus Deum, aliud animo interiori cupientes, aliud verbis significantes! (Væ his à Domino) aut certè imperfecto corde postulamus, neque solùm Dei gloriam (vt debemus) quærentes, neque quæ postulamus Dei voluntate metientes. Quam frequentes rursus sumus in cupiditatibus curiosis! qua in re implicata est Dei tentatio. Possumus, si nostras vires & industriam adhibeamus, Deo iuuante, nostras consequi piis deprecationes: sed nos per nostram segnitiam volumus illa à Deo solo accipere, eoque euadit nostra oratio & actiones, quasi adigere Deum velimus, vt sine nobis illud operetur, quod scimus sine nobis operari illud nolle. Quid? in oratione quoties erratur! Meditor, sum in oratione; subito tamen animum subit sensuum interiorum, reuelationum, visionum cupiditas; si non aperte & actu, certè animi nescio quo vitio & propensione, & his tamen volumus Deum respōdere. Hem miseriam! Animaduertamus Christi silentium ad Herodem; & ea primùm vitemus, freti hoc silentio Christi, quæ videmus à Christo notata in Herode; tum sanctum silentiū amplexemur cordis nostri in Christo.

Quid tandem Herodes? Cùm spes miraculi eum esset frustrata, videns nolle Christum, quod minimo negotio poterat, miraculum edere, vnde in expectationem veniret veniæ; fatuum hominem iudicat & amentem, non solum tumidum & arrogantem; spernit, illudit, veste alba pro insigni amentia illum induit. Hæc contumelia tibi reliqua erat, magne IESV: cùm esses tam multas passus, nullus tamen te hactenus appellauit *stultum*, nullus te pro stolido habuit. Vt malefactorem

quidem accusarunt, vt seditiosum, vt rebellem, vt regni affectatorem: & quod verisimile est, apud Herodem non hæc solum tibi obiecerunt Iudæi quæ apud Pilatum; sed ea etiam quæ aliàs, cùm concionareris, potatorum, amicorum Publicanorum, in Principe Dæmoniorum Dæmonia eiecisse, Dæmonium habere, Samaritanum esse (hoc est, impium & ignobilem) tēpli euerforem; & postremò blasphemix toties antea coargutum, sed bis in concilio confessum: *fatuum* tamen numquam quicquam dixit. Nam tui fratres mente excedentem dixerunt præ magnitudine rerum gestarum, non fatuum. Herodes non solum hanc tibi irrogauit ignominiam, sed publicè veste alba testatus est: quam iniuriæ atrocitatē mansuetissimè tulisti, bone IESV. At nos homines vilissimi nihil iniquius audimus, nihil ferimus acerbius, quàm si minima ex parte nostra lædatur existimatio, id est, superbia.

Quid superbis, stolide homo? Humilibus consensit Deus & Dominus omnium IESVS: propter arrogantiam tuam irrideri, contemni, fatuus haberi elegit & sustinuit, vt tuam extingueret superbiam suam humilitate: contra tamen tu illam, quæ cum ipso crucifixæ est & sepulta, è mortuis excitas; quasi nolis illam à Christo esse sepultam. Quod verisimile facis, si tu illius humilitati non consentias, si albam ipsius vestem te non induas, si superbiam ex animo tuo non excindas, virtute illius contemptiois Christi & merito. At si scires, miser, quanta non solum dignitas sit in animi summissione, sed etiam suauitas spiritus, sed gloria & splendor coram Deo, & Angelis, & Sanctis, & bonis omnibus; numquam te in angustias & miseriam deiiceris vilissimæ superbix. Vbi superbia? In Satana, in eius Diabolis, in Inferno, in infidelitate, in hæresi. Vbi humilitas? In Christo, in Paradiso, in Matre Dei MARIA, in piis & fidelibus Christianis. Quibus igitur vis te coniungere? Vbi esse? Scis, ô homo superbe, quòd te traducat fatua animi tui electio? ad idem illud quod fugere te autumas. Tu credis te per superbiam fieri sublimem & honoratum: at contra fit. quòd enim te extollis magis, eò profundius deiiceris: simul habebis & peior & vilior apud pios & sapientes homines, non solum apud Veritatem ipsam, quæ Deus est. Contra verò humilis, quòd se magis abiicit, eò altius tollitur, eò melior existimatur: ita pij & sapientes iudicant, Deus confirmat, virtute illum oportere esse præditum qui

se non nititur, sed Deo; se non laudat, sed Deum; se non extollit, sed Deum; qui se cognoscit tandem nihil esse ex se, sed in Deo, & à Deo esse, à Deo habere si quid boni habet, illi dat gloriam sempiternam. Exemplum humilitatis nobis dedit Christus IESVS hoc loco excellens & peculiare. Cogitemus illum pro fatuo veste alba indutum, spretum ab Herode & ab eius exercitu, insigni hac pompa amentiarum esse per mediam Ierosolymam

traductum, cum summa eius animi moderatione & patientia; & ea quidem ad tuam & doctrinam, & disciplinam, & facta esse, & tibi proposita ad imitandum: ea spiritu suscipiamus, & quod in nobis erit desideremus pro stultis haberi, irrideri, contemni, falsis testimoniis & contumeliis appeti: tunc elucebit in cordibus nostris vera humilitas, vera Christi imitatio, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

2. Cor. 3.
2. Cor. 2.
Rom. 4.

QVÆ GESTA SVNT POSTQVAM REDVCTVS EST AD PILATVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

In xcij. imaginem Adnotatiuncula.

xcij.

120.

A. Renouatur actio contra IESVM: defendit IESVM Pilatus. B. Pilatus reiectis Iudæis interrogat attentius IESVM de Regno. C. Respondet IESVS Pilato perbenigne. B. Respondet arroganter Pilatus. C. Respondet rursus IESVS de Regno, &c. D. Exit cum IESV Pilatus, capit consilium de Barabba, vt dimittat IESVM; refert de ea re ad Iudæos.	E. Furiosè petunt Barabam sibi dimitti. D. Querit, Quid igitur fiet de IESV. E. Exclamant: Crucifigatur. D. Caput consilium Pilatus de flagellando IESV, vt desinant insectari ad mortem. F. Representatur in circulo hora tertia, qua ira, linguis, & obstinata pertinacia Iudæorum crucifixus est IESVS. G. Audit clamores afflictæ Mater cum suis, & crescit omnium afflictio.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

Pilatus autem, ^a conuocatis Principibus Sacerdotum, & Magistratibus, & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem, quasi auertentem populum: & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto ex his, in quibus eum accusatis: sed neque Herodes. nam remisi vos ad illum: & ecce nihil dignum morte actum est ei.

^b introiit ergo iterum in prætorium ^c Pilatus, & vocauit IESVM, & dixit ei: Tu es Rex Iudæorum? Respondit IESVS: A teipso hoc dicis, an alij dixerunt tibi de me? ^d Respondit Pilatus: Numquid ego Iudæus sum? gens tua, & Pontifices, tradiderunt te mihi: quid fecisti? ^e Respondit IESVS: Regnum meum non est de hoc mundo.

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, vt non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit IESVS: Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterum ^d exiit ad Iudæos, & dicit eis: Ego nullam inuenio in eo causam.

Emendatum ergo illum dimittam, Necessè autem habebat dimittere eis per diem festum, vnum.

Per diem autem solennem consueuerat Praeses dimittere populo vnum vinctum, quem voluissent. Habebat autem tunc vnum vinctum insignem, qui dicebatur Barabbas.

Per diem autem festum solebat dimittere illis vnum ex vinctis, quemcumque petuissent.

Erat autem qui dicebatur Barabbas, qui cum seditiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascēdisset turba, cepit rogare, sicut semper faciebat illis.

Congregatis ergo illis, dixit Pilatus:

Pilatus autem respondit eis, & dixit:

^a Quem vultis dimittam vobis: Barabam, an IESVM, qui dicitur Christus?

Vultis dimittam vobis Regem Iudæorum?

Est autem consuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Pascha:

vultis ergo dimittam vobis Regem Iudæorum?

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

sciebat enim, quod per inuidiam tradidissent eum.

Principes autem Sacerdotum, & seniores persuaserunt populo, ut peteret Barabbam,

IESVM vero perderent.

Respondens autem Praeses, ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimittere?

At illi dixerunt:

Barabbam

Dixit illis Pilatus: Quid igitur faciam de IESV, qui dicitur Christus? Dicunt omnes:

Crucifigatur.

Ait illi Praeses: Quid enim mali fecit?

At illi magis clamabant,

dicentes: Crucifigatur.

Sciebat enim, quod per inuidiam tradidissent eum summi Sacerdotes. Pontifices autem

cocitauerunt turbam, ut magis Barabbam dimitteret eis.

Pilatus autem iterum respondens, ait illis:

Quid ergo vultis faciam Regi Iudaeorum?

At illi iterum clamauerunt:

Crucifige eum.

Pilatus vero dicebat illis: Quid enim mali fecit?

At illi magis clamabant:

Crucifige eum.

Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.

Exclamauit autem simul vniversa turba, dicens: Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam.

qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium, missus in carcerem.

Iterum autem Pilatus loquutus est ad eos, volens dimittere IESVM.

At illi succlamabant, dicentes:

Crucifige, crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos:

Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in eo: corripiam ergo illum, & dimittam.

At illi instabant vocibus magnis postulantes, ut crucifigeretur:

& inualecebant voces eorum.

Clamauerunt ergo rursus omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

ADNOTATIO.

A. Renouatur, postquam ab Herode redierant, tota actio violentius: audit nuntium ab Herode Pilatus, interrogat IESVM in propyleo coram omni multitudine, accusant Principes, respondet Pilatus: Desinite iam tandem, Iudaei, huius hominis insectari vitam, ecce enim coram vobis ego interrogans de omnibus, nullam tamen plane video mortis causam; sunt omnia vestra crimina, quae illi obijcitis, vana, falsa, & malitiose conficta. Quod si nihil Romani imperij maiestas apud vos valet, quae summa esse debet apud omnes, nihil mea vestri Praesidis auctoritas, quae illam vobis repraesentat, credite saltem vestro profelyto Herodi Galilaeae Tetrarchae de bermine Galilaeo. is illum similiter atque ego omni culpa, ut exposuit eius nuntius, & vos scitis, liberauit: tantum contempsit ut fatuum, cuius rei etiam vestis illa alba indicio est. Ille igitur illudit, ego flagellis caesum dimittam, hoc estote contenti. Ad haec verba furebant Iudaei.

B. Pilatus vero, reiectis vocibus Iudaeorum, ingreditur rursus praetorium vocato IESV: subit eum cogitatio, ut curiosius de regno interroget. Sciebat quidem regnum Iudaeae per seditionem non quassisse IESVM, quod esset Romano imperio rebellare; interrogat tamen, quod sit eius regnum, ubi, quale sit.

C. Respondet benignus IESVS: Ex animi tui sententia, Pilate, hoc interrogas, an alij de meo regno te docuerunt? Numquam vlla de re interrogauit Christus quod eam nesciret, multis enim modis omnia semper praecognouit; sed ut nouam rerum cognitionem per experientiam praesentem conciperet, ita pro ratione aeternae, quam à Patre acceptam gerebat, nunc interrogare solet quasi nesciat, nunc mirari quasi ad rem nouam. Sciebat quidem Christus vulgatum fuisse sermonem de regno quod ipse, quod Apostoli praedicabant & discipuli, sed regnum caelorum, non terrarum annuntiabat & Christus & sui. Ad hoc regnum nouerat Pilatum spectare, propterea illi benignè consulens, eius animum alliciebat ad sanitatem: Num tu ex te concepisti de regno, quod ego praedico, aliquam existimationem; an vero ab alio eius rei aliquid intellexisti?

B. Arroganter respondet Pilatus, indignè ferens quod eius mentem pietate in Deum soli-

citaret IESVS: Num, inquit, Iudaeus apella ego sum? ut tuam superstitionem vel intelligam, vel curem, & non potius contemnam? Aversatus igitur illam Christi interrogationem alio se confert: Gens tua, & Pontifices tui te mihi à se damnatum tradiderunt, ut plectam capite: Quid fecisti? Cur interrogas, Pilate, quid fecerit IESVS? Non audisti Iudaeorum accusationes? Audiui, verum ego illas reieci, reiecit Herodes, propterea rogo quidnam fecerit; aliquid enim est fortassis, quod nec Iudaei proferunt, nec ego intelligo: dic igitur tu, cur tanta contentione te Iudaei prosequuntur & accusant? quod acerbè indignabundus dixit, commotus Christi responso. Duo ex IESV rogauit Pilatus: Num esset Rex, & Quid nam fecisset: ad utrumque respondet IESVS.

C. Ad primum: Regnum meum, regnum quod ego praedico, non est de hoc mundo, quale vos, vel unde acquiritis vel possidetis, corporale, terrenum, humanum; sed spirituale est, caeleste, diuinum. Nam si vestro simile ego regnum haberem, decertarent utique mei ministri, ne vel Iudaei traderer, vel tibi: verum nunc regnum meum non est hinc. Respondet de Regno Christus constantissimè, quae erat confirmatio sua omnis doctrinae. quorsum enim docuit Christus, aut quid omni sua predicatione, nisi regnum suum, id est, spirituale & caeleste? Propterea ter dixit, regnum meum, & quidem cum vehementi significatione, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, quasi diceret, illud regnum, illud meum regnum; simul grauissimè animum Pilati excitauit ad rerum caelestium considerationem, & illa sermonis acrimonia, & cū dixit: Nunc regnum meum non est hinc. Nunc ergo unde est, si hinc non est? Nunc est, & semper fuit, & erit caeleste & diuinum, & regnum omnium saeculorum: regno enim ego semper cum aeterno Patre. Est aliud regnum, quod per meam incarnationem acceptum, per meos labores & mortem mihi expedio, exercebo autem post meam à mortuis resurrectionem, & ad Patrem ascensionem: huius regni usum nondum exerceo, tunc exercebo ubi ad dexteram Patris sedero; donec subiecero Patri omnia, cū omnem potestatem euacuauero, cū iudicato orbe, conclusis in aeterno igne contrariis potestatibus, & damnatis hominibus, destructa morte, regnum Patri tradidero: & regnabo ego cum Patre & Spiritu sancto

in cælo & in terra per omnem aeternitatem. Cùm Pilatus audisset à IESV: Nunc regnum meum nõ est hinc, & id tantopere asseueraret, commotus vehementer, placidè colligit, non tamen sine omni inuidia & tacita accusatione: Si qua dicis vera sunt IESV, tu igitur Rex es? Cui IESVS: Tu dicis me Regem, & ego non inficior: sed nihil est quod inde tibi, vel Romano imperio timeas. quod ut intelligere possis me audi, ut simul scias, quod tantopere scire desideras, quid ego fecerim. Ego quidem natus sum à Patre aeterno coaeternus Filius, & Rex omnium seculorum, ac Verbum infinitum: itaque sum ego expressio virtutis diuinæ, & testimonium sempiternum ex ratione mea à Patre processionis & natiuitatis. Sum præterea ad hoc natus ex Virgine Deus homo, & constitutus sum Rex à Patre meo super Sion montem sanctum eius, ut testimonium illud veritati aeternæ perhibeam, & prædicem præceptum Domini, & mysterium diuinæ veritatis & gratiæ. Ille fecit me heredem vniuersorum; verùm per mortem, quam ego item subibo in testimonium diuinæ veritatis, ut regnum ego mihi parem per martyrium & crucem, quam subiturus sum pro ea ipsa veritate, & Euangelij mei prædicatione. Ita intelliges, si velis, quid ego fecerim, quid Pater in me & operatus sit & fecerit; tum quale sit regnum meum videbis, si oculos velis mentis aperire paululum. Hæc quidem erat in verbis IESV, etiam si non apertè, neque ea intelligebat Pilatus. In hoc enim fuit IESVS (quandoquidem videbat aliquid moralis boni esse in Pilato, & non nihil eum veritatis tenere, & tamen in se esse peccaturum) ut daret operam quò minori culpa peccaret, & remissius periret si fragilitate peccaret, non malitia. Propterea propius se in eius animum insinuans addit. Omnis qui est ex veritate, vocem meam audit: dulcissimè illum inuitans ad pietatem. Aliquid in te est veritatis Pilate, illi te permittit, ad illius efficaciam tuam operam adiunge; fiet ut qua ego loquor non solum audias, sed intelligas etiam & sequaris. Fecit tamen Pilati ambitio & superbia, & impius Deorum cultus, ut quod ad pietatem spiritus attingeret nihil caperet, nihil ex verbis Christi moueretur, nihil intelligeret: nisi quòd firmiter statuit apud se innocentem esse IESVM, obiter tamen interrogat per curiositatem quidem, sed negligenter & contemptim, quid sit Veritas; nec responsum expectat.

D. Sed exit continuò in propylæum ad Principes & turbas Iudæorum secum ducens IESVM;

atque identidem apud omnes IESVM innocentem esse testatur: Ego, inquit, in eo nullam inuenio causam cur damnari possit IESVS. Atrocius autem accusantibus Iudæis, & nihil planè respondente IESV (neque enim unquam apud Pilatum respondit Iudæorum accusationibus) hortatur illum Pilatus, atque urget ut respondeat. Non respondes quicquam? Non audis quanta aduersus te dicunt testimonia? Non vides in quantis te accusant? Nihil, ne tum quidem amplius respondet Christus. Miratur vehementer Pilatus, non despicit tamen, ut Herodes, nec factuum existimat, quem modo viderat suis interrogationibus sapientissimè satis fecisse. eò magis demiratur eius mansuetudinem, & innocentiam comprobatur, & vitæ morumque integritatem: itaque totus ferebatur ut IESVM liberaret, clariùs subinde prospiciens quod per inuidiam & calumniam illum sibi tradissent Iudæi. Cæpit ergo ex consuetudine Iudæorum in presenti concilium, quod fore existimauit IESV salutare.

Erat in more Ierosolymis positum, ut ad Pascha liberationem alicuius vinciti peterent Iudæi, & ut Præses Romanorum eis concederet quem postulassent. Erat in vinculis latro insignis Barabbas, homo seditiosus, qui fecerat in seditione homicidium: huc producit ad Iudæos, & simul cum illo benignum IESVM statuit in propylæo Pilatus, hoc cõsilio, ex duobus alterum illis ut concederet, alium neminem. sperabat enim non fore tam execrandè inuidos & crudeles Iudæos, ut Barabbam omnibus flagitiis coopertum & infamem hominem, IESV benignitati & mansuetudini præferrent, neque credebatur hoc hominum esse posse. Erras, Pilate, si Principes homines esse existimas; sunt quidem homines figura, sed atrocitate ac malitia plusquam Dæmones; quod experieris continuò. Constitutis in propylæo ambobus, hinc Barabba seuo homine, & toto corporis & vultus habitu horrido atque detestabili; illic benigno IESV, etiam si toto vultu & corpore iniuria Iudæorum deturpato, diuina tamen verecundia, mansuetudine, dignitate spectabili. Nihil est, inquit Pilatus, quod alium petatis, o Iudæi, ut de more vobis dimittam, offero vobis Barabbam & IESVM; animaduerte quis hic: quis ille sit; ex his duobus alterutrum petite, alium nullum, non eritis adeò truculenti, adeò inuerecundi, ut Barabbam IESV anteponatis; præsertim cùm vestra petitione, & mea dimissione videri possit planè esse condemnatus: hoc estote contenti, nec sanguinem & vitam petatis. Non est tibi sat perspecta obsecatorum Iudæo-

rum malignitas, Pilate: non petent IESVM, hoc est, Deum, mortalium Saluatorem; sed Barabbam latronem, homicidam, nefandum hominem. Audita Pilati propositione timet miserimè Iudæi, ne turba suffragio eripiatur sibi IESVS: itaque diuidunt inter se operas Principes & Seniores, prehendunt omnibus locis plebem, subornant, concitant aduersus Christum, persuadent ut Barabbam petant, non IESVM. Aspice concursantes, ac seditionem incendentes; vide quàm atrocibus mendaciis ac calumniis plebem concitent, quanta malignitate confictis; addunt hinc preces, illinc minas atque imprecationes; inter ipsos volitat Dæmones, qui omnibus suas furias immittunt: expectat Pilatus quorsum tandem eorum furor erumpat. Cùm iam confiderent plebem se in suam sententiã pellexisse, redeunt, ascendit turba, commiscet se Principibus. Interrogat igitur ipsos rursum Pilatus: Quid: quem vultis vobis dimitti de his duobus?

E. Conclamat omnis turba Principum Seniorum plebis: Barabbam petimus nobis dimitti, non IESVM. O homines diabolici! latronem anteponitis ei, à quo infinita accepistis beneficia, seditiosum hominem pacis & tranquillitatis conciliatori, homicidam vitæ aeternæ auctori. Nec Deum timetis, nec Pilati de vobis iudicium veremini? videtis ut omnia prosequatur Pilatus ut IESVM liberet vestrum ciuem, vestrum Propheciã, vestrum Regem, vestrum Doctorem; & vos omnia peruertitis & mentimini ut perdat? Rursum Pilatus cùm videret eos non IESVM, sed Barabbam tam furiosè efflagitauisse, nec successisse sibi suum concilium; alio se vertit, unde IESVM liberare posset. Vos quidem Iudæi petistis Barabbam, de quo tamen ego nihil statui, nec vobis respondeo; tantum hoc interrogo: si Barabbam dimitto per vos, latronem, seditiosum hominem & homicidam; consentaneum est ut velitis dimitti hominem iustum & mansuetum, necessarium ut ego dimittam.

D. Quid igitur faciam de IESV, qui Messias vester dicitur? non potestis non consentire eius liberationi. Hic verò furiosus concitantur Iudæi, & id tandem enomunt, quod adhuc per astutiam suppresserant; non enim de cruce egerant, quæ erat causa quapropter IESVM Pilato tradiderunt, ut scilicet crucifigeretur.

E. Conclamant omnes: Crucifigatur IESVS. Pati non potest eorum insolentiam & rabiem Pilatus; indignabundus respondet per exprobrationem impudenti Iudæorum atrocitati: Cur

illum crucifigam? Nihil enim mali fecit, sed hoc vestrum est odium, & liuor terribissimus: scio enim ego, & vos negare non potestis (tametsi estis pessimi) IESVM virum iustum esse & sanctum. Succlamant rursum violentius: Crucifige, crucifige eum. Quo magis odio & malignitate videbat Pilatus accendi Iudæos, eò nitebatur magis IESVM ex manibus impietatis Iudæicæ eripere: tertium ergo excusa! IESVM, Iudæos acrius accusat. Vos impij, hic pius; vos iniusti, hic iustus; vos inuidia, odio, malignitate pleni, hic charitate, benignitate, mansuetudine excellens: quare idem quod sæpè dixi vobis, Iudæi, confirmo; nihil mali IESVM fecisse, non inuenire me ullam in eo mortis vel damnationis causam, tantum abest ut illum crucifigam, hoc est, crudeliter & ignominiosè interficiam.

D. Arripit tamen aliud consilium Pilatus, si fortassis possit Iudæis satisfacere, atque aliqua ex parte illorum odium mitigare, & IESVM à morte eripere. hoc deputat se consequuturum, si crudelissimè illum imperet virgis cædi, si corona spinea coronari, ut eius sanguine & cruciatu Iudæi & ignominia satiati, desinerent mortem IESV appetere. Impij sunt Iudæi & crudeles, Pilate: tu non tam impius & crudelis, sed tamen impius & crudelis. Cur enim vis IESVM innocentem, iustum, sanctum hominem virgis cedere? cur spinis coronare? Multæ erant aliæ viæ IESVM liberandi. Ut places Iudæos? sciebas esse implacabiles. & siue placabiles essent, siue implacabiles, erant à te contemnendi: neque enim erat è dignitate Cæsaris vel tua, ad pessimorum hominum voluntatem sanguinem iustum & sanctum fundere: tua fuit hæc impietas, crudelitas, & tyrannia.

F. Representatur in circulo tota actio, cum significatione horæ tertiæ, posito sole ad quadrantem primum cursus sui super horizontem. videbantur enim Iudæi communiter, ut antea diximus, horologio indicante horas inequales: itaque perpetuò erat dies duodecim horarum equalium inter se. Erat autem hora tertia ubi primum Principes & vniuersi Iudæi conclamarunt, & perinacissimè, donec crucifixus fuit, urserunt & efficaciter, ut crucifigeretur IESVS: propterea scripsit Marcus: Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.

G. Non ita longè erat afflictæ Mater Virgo, mulieres, & discipuli, audiebant strepitum tumultuantium Iudæorum in atrio prætorij, & clamores: & erant (quod picè credi potest) siue ex discipulis, siue ex notis, qui quæ agerentur identi-

dem nuntiarent. Erat perinde perpetua omnium afflictio & luctus, qui subinde augebatur ad nuntiorum relationem, vel noui tumultus

auditum. Coniungere animo, affectu, sensuum internorum applicatione ad hunc sanctum cœtum, contemplantur quid ibi fiat, & id imitare.

MEDITATIO.

Miserè torquebantur Iudæi de Herodis facto, & timide redibant ad Pilatum; videbant enim IESV innocentiam illum defendere. toti igitur, cum sibi displicerent, nouis furiis exagitabantur, & eò magis fremebant in IESVM; non ipsi solum, sed eorum etiam administrati & milites. Vnde colligere licet, hanc fuisse quam hactenus ductio-nem opprobriis plenior, & contumeliis & violentia. Celebremus nos hinc septimam processionem, & Christi iter hoc afflictum lachrymis prosequamur, & Virginis Matris comitatu nos coniungamus, quæ Filium sequebatur eminus cum suis, summam animi acerbitate, fixis in eum oculis continenter quoad licebat. Tandem raptus est mansuetus IESVS per scalas ad Pilatum in prætorium. Hinc septimam stationem agamus simul cum MARIA, & oremus Christum, vt hæc sacra mysteria intimo cordi imprimañtur deuotè: Matrem etiam ipsam, vt idem nobis impetret, deprecemur.

Cum occasione accepta ex facto & responso Herodis Pilatus in Christi liberationem incumberet, neque tamen quicquam profiteret apud execrabilem Iudæorum malitiam & obstinationem, denuò de Regno IESV interrogat, & diligentius quidem; quasi de alia ratione regni quam antea, de qua audierat & ipsum esse concionatum, & eius sectatores. Sed vide Christi mansuetudinem admirabilem & diuinam, tum erga Pilatum benignitatem. Pilatus vno verbo liberare eum à Iudæis poterat, quod cum non faceret, nefarie faciebat & impiè: & tamen bonus IESV illum beneficiis prosequitur; & quod pessimè faciebat, id dissimulat; quod boni naturalis habebat, id respicit & probat, ac beneficio prosequitur; quamuis nouerat ab eo se prodendum esse Iudæis ad crucem. At nos miseri quid facimus? Si quem inuenerimus aliquo crimine laborare, id in oculis habemus, id insectamur, hinc de illo sinistrè iudicamus & odiosè; si quid boni habet, si quam virtutem, si quid bonæ mentis, si quam facultatem vel industriam, ea dissimulamur, eorum

nullam habemus rationem. At contra factum oportuit, salutari hoc Christi exemplo, respicere ad virtutem vel bonum, quodcumque in aliquo inuestigare possimus: nullus enim est qui omni ex parte malus sit; quod si esset, naturam certè bonam haberet, quam Deus fecit. In bonum semper oculos debemus conicere, vt in illo bono Deum omnium bonorum auctorem contemplemur & laudemus, inde in amorem illius hominis descendamus, bona illa laudemus, ita animum eius nobis conciliemus, vnde pateat nobis aditus ad illius salutem omnibus officiis procurandam. Porro erat quidem Pilatus in defendenda Christi innocentia, verum debili animo & timido. verebatur vanos hominum rumores, dignitas sua ne minueretur timebat, ne oriretur aliqua multitudinis commotio: veritatem nouerat causæ IESV, non tamen forti animo & constanti tuebatur. Quæ vtinam non esset Principum & Iudicum deprauatio; timide enim sæpenuerò Veritatem tenent & infirmè, tam multa circumspiciunt nec necessaria nec vtilia: at Veritas ipsa manet stabilis & inconcussa, & vim semper obtinet diuinam: Deus enim Veritas est, & sunt omnes veritates illius summæ Veritatis participatio quædam. Principes ac Iudices vtinam semper moueret hæc Veritas, nec de gradu illos vnquam deiiceret vel honoris respectus, vel amicitia, vel improuidi & noxij timores. Respiciamus Christi actiones, & eas præcipuè quas in passione sua obiuit, & nulla erit nostra infirmitas, cui non reperiamus paratum remedium singulare. Summa illa mysteria quæ in Adnotatione recensentur, erant quidè tunc in verbis Christi, vt nunc sunt: non intelligebantur tamen à Pilato, idolorum impietate occupato & vitiis: itaque cum de Veritate audiuisset, & ex Christo interrogasset quid esset Veritas, quasi ex contemptu alias res ageret, exiuit foras non expectato responso. Heu quoties nos Pilatum imitamur nostra scordia! quoties vel vbi Scripturas legimus, vel sacros Scriptores, vel concionatores audimus, aut nihil spiritus percipimus, aut adèd negligenter attendimus, vt illud appareat, quod ferè semper est, quod nullam

nullam animi dispositionem afferamus ad res diuinas audiendas: neque enim aures audiendi aduertimus, sed potius non audiendi, aures scilicet externas, & cum pecudibus communes; cordis verò aurem, qua mysteria intelliguntur, nullam. Quòd si aliquid contingat nobis insinuari mysticæ veritatis, & excitetur cupiditas nonnulla illius cognoscendæ, diffuunt è vestigio omnia: eò diuertit animus vbi semper est, exterius, interiora relinquit & meliora, destituit salutaria. O miseros nos! vsque adèd sumus semper hominum filij, semper graui corde, & ad tetrena depresso, vnde naturales nostras potentias, & quod est nobis inditum diuinæ virtutis & gloriæ, damus in ignominiam. Hinc fit vt diligamus vanitatem, & mendacium quæramus in rebus omnibus, vt Christum relinquamus, foras diuertamus; nec solum è cælo nos docentem auertamus, sed per has creaturas inter quas viuimus vocantem prætereamus. Ipse tamen lux est æterna, perfectio infinita, veritas summa. Foras autem extra hæc cum discedimus, quò abimus? vbi sumus, nisi in tenebris, & in vanitate, & in mendacio, & in peccato, manibus Diabolorum excepti? Et non tantum primam Veritatem Deum relinquimus, sed eam etiam lucem & Veritatem, quam Deus in creaturis suis posuit, non agnoscimus. Vestigium enim sui in his posuit Deus, in homine etiam imaginem. nos horum nihil contemplamur, nihil intelligimus: ita, quod in nobis est, in nihilum redigimur, extra Dei & creaturarum eius synceram veritatem & lucem exulantes miserimè.

Conuerte iam mentem, anima mea, ad detestabilem Iudæorum peruersitatem simul & atrocitatem. Dat vobis, ô perfidi, Pilatus optionem, vt pro consuetudine vestra alterutrum à morte liberetis, IESVM, vel Barabam, id est, vel virum excellenti innocentia & virtute, clarum miraculis; vel latronem hominem, & homicidam, & seditiosum omnibus abominabilem. Et quidem dat occasionem vt IESVM petatis, & ferè cogit, nisi essetis adèd peruicaci malignitate; & tamen efflagitatis obstinatissimè Barabam. Quæ, malum, ista est truculentia? vos ne estis homines, & non potius atroces feræ hominum figura? Parum est quòd vos omnibus partibus superat Pilatus, ipse etiam Barabba præ vobis iustus est, ille vos condemnat; denique gaudent tetri Dæmones, quòd vos malitia non

antecedant: neque enim præponi Barabba IESV potuit nisi à vobis; neque condemnari, nisi ab iis qui malitia & peruersitate Dæmones vel æquarent vel superarent: nam nunc quidem Dæmoniis æquales estis, eritis superiores post paulò, vbi Satan Christi mortem impedire conabitur, vos vrgere ferocissimè contendetis. O luctuosissimam collationem Christi & Barabba! O spectaculum horrendum & miserabile! Adstant duo, IESVS & Barabba ad iudicium pessimorum hominum; Deus scilicet & homo teterrimus, vita æterna & peccatum, quæ est mors æterna; qui parat mortalibus vitam sempiternam, & qui mortis & sempiternæ & temporalis est reus: & tamen furibundè Barabbam præponunt IESV Principes; illum dimitti petunt, hunc damnant, hunc ad crucem flagitant, & idem vt petat plebi persuadent. Fuit sæua hæc contumelia Christo illata inuidiosissimè. hoc videlicet contendebant conscelerati, vt videretur IESVS esse pessimo homine & detestabili peior atque detestabilior, & fieret opprobrium hominum & abiectio plebis.

Adestis Angeli, sat scio: quid vobis videtur, ô beati spiritus? Scitis vos quis sit IESVS, qui Iudæi, qui Dæmones vestri antagonista, quis Barabba: & non dissipatis Dæmonum & Iudæorum pessimas artes & maleficia, & pro vestro Deo & Domino diuinum iudicium non fertis. Ferimus, fert Deus, cælum; natura ipsa ab eorum scelere abhorret: sed illud quoque scimus, Deum hoc etiam Filij conuitium ad mortalium vitam æternam conferre voluisse, sed ad salutarem etiam disciplinam. Primum, vt intelligant omnes, Christum non solum in passione & cruce sua leuia hominum tulisse peccata, sed atrocissima etiam tulisse omnia: verè enim induit personam illius latronis Christus, verè pro illius peccatis, & similibus, & maioribus mortuus est. Instruit rursus Deus insipientiam nostram: quis enim non fert impatienter, si quis sibi præferatur, non solum qui videatur indignior, sed qui æqualis vel dignior? quæ vera est superbia; vt contra vera est humilitas, se omnium existimare indignissimum atque infimum: alij omnes si ipsi præferantur, non solum æquo animo ferre, sed iucundè, & cum cordis sui suauitate videre. Quid cogitas vilis homo? Christus terræ cælorumque creator & Dominus fert patienter, vt sibi præferatur latro; & tu iniquè ferre potes, vt quiuis tibi præfe-

Psal. 4.

Rom. 1.
Psal. 4.

1. Ioan. 1.

Mar. 15.
Ioan. 19.Psal. 116.
Ioan. 14.
1. Ioan. 5.

Ioan. 18.

Matth. 27.
etc.

Psal. 11.

præferatur: Christum cogita, eius gesta imitare, & non solum superbiam abiges, sed inuidiam, tabificum malum & lethale. Neque mihi dicas: Malignè mihi aliquis præfertur. Num malignius quàm Iudæi Barabbá Christo anteposuerunt? & tamen illa malignitas non solum non minuit Christi virtutem, sed admirabilem fecit magis. Quænam, ô Angeli, est alia hîc nostra instructio? Multæ atque excellentes: sed hanc audite. Magna est hominum erratio in rerum æstimatione. quis enim est qui non deteriora semper amet & diligat, & sequatur? Cuius erroris etiã si illum initio parere soleat infirmitas vestra, vel ignorantia, vel utrumque; aded tamen malum serpit, vt prudentes etiam & volentes deteriora deinde vestra voluntate eligatis & sequamini; quæ est vltima animæ vestræ calamitas. Nã utrum melius? vitium, an virtus; Satan, an Christus; Infernus, an Paradisus; tenebræ, an lux; ignis æternus, an gloria sempiterna? Quæ horum eligere vis, ô homo? Sed scimus quæ eligas,

quæ seferis: priora scilicet illa ferè, quæ sunt tua ignominia & perditio; alia autem, quæ vera sunt bona, negligis stolidè & postponis: placet tibi magis vitium, Satan, Infernus, tenebræ, ignis æternus; quàm virtus, quàm Christus, quàm paradisus, quàm lux, quàm gloria sempiterna. At dicent qui excusare excusationes solent in peccatis, quasi latere Deū vellent; qui illa faciunt, desperati homines sunt. Num tu peccator, qui non es desperatus, non eadem facis? Nam cum gulam, cum luxuriam, cum mammonam, cum gloriam sequeris, nonne Dei voluntati (quæ Deus ipse est) spurcissima & absurdissima anteponis? Quod cum facis, quid aliud quàm quæ faciunt desperati facis? Discamus peccatores ex hac Iudæorum teterrima electione meliora amare atque amplecti: iuuabit nos Christus per meritum ac mysterium huius suæ contumeliæ incomparabilis, vt illius voluntati & benignitati seruiamus ad eius gloriam sempiternam. Amen.

Psal. 1. 50.

FLAGELLATVR CHRISTVS.

MATTH. XXVII.

MARC. XV.

IOAN. XIX.

In xciiij. imaginem Adnotatiuicula.

xciiij.

121.

- A. Prætorium, & propylæum, vnde prospectat Pilatus flagellationem.
 B. Columna, vbi ligatur IESVS.
 C. Stipes, vbi capite plecebantur damnati.
 D. Multitudo Iudæorum, & Romanorum.

- E. Durissimè verberatur IESVS.
 F. Desinunt IESVM cadere lictores iussu Pilati.
 G. Mater Dei audit strepitum flagellationis. Vide quàm acerbè eius anima & cor flagellatur.

MATTH. XXVII.

MAR. XV.

IOAN. XIX.

Tunc ergo apprehendit Pilatus IESVM, & flagellauit.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Prætorium, & in eo propylæum & pergula, vnde Pilatus & eius aulici spectant, quemadmodum flagellis caditur IESVS.

B. Columna, ad quam alligati damnati virgis more Romanorum cadebantur (de qua columna Hieronymus Epitaphio Paule: Ostendebatur, inquit, illi columna, Ecclesiæ porticum sustinens, infecta cruore Domini) ad quam ducitur & flagellatur. Huius pars est Roma in eade diuæ Præcedis.

C. Stipes, vbi collum aptare iubebantur damnati, quò certius ac facilius securim exciperent.

D. Multitudo vniuersa Iudæorum & militum Romanorum circumfusa ad spectaculum.

E. Hic, etiamsi omnia non potuit assequi imago, multa tamen sunt animaduertenda: & Primum quidem, vt ad imperium Pilati rapiant IESVM lictores per scalas violentissimè. Erant lictores ministri Consulium, Proconsulium, Præsidium & Prætorum, qui simul carnicum munere fungebantur, & de condènatissimè supplicium sumebant: ex his præsto erant Consulibus duodecim, seni alijs: præcedebat lictores suos Magistratus, gestantes aliè fasciculum virgarum, & in eo alligatam securim. Aspice præterea vt benignum IESVM pertrahunt ad septum & columnam; vt exiunt vestibus, alba qua induerat eum Herodes cum suis, præterea interula inconsutuli: proijciuntur humi neglectim vestes, stat in conspectu omnium nudus IESVS. O Angeli sancti qui adestis, nonne tam insignem perhorrescitis Dei contumeliã? & tamen adoratis corporis maiestatem. O bone IESV, quantus erat tunc pudor tuus virgineus & sanctus! O anima quæ Christum IESVM nostis, videtis certè nudum dulcissimum IESVM vestrum Dominum & cæli & terræ, cum summa ignominia sicuti latronem mox crudelissimè flagellandum. Si hæc animus ferre nõ potest, quid fiet in ijs quæ sequuntur? Demones tamen contemnunt Nazareni nuditatem, non autem milites, sed attoniti ad corporis Christi pulchritudinem excellentissimam, & admirabilem dignitatem stupent, Iudæi suggillant. Nudus IESVS applicatur ad rigidam columnam, colligantur illi manus & pedes ad columnam, dorso exterius patente ad verbera; expediunt lictores omnes virgas, humi proijciunt securis; accinguntur horridi carnifices, dein feriunt crudelissimè bini vel terni, succedunt sibi per vices integri fessis. Primis ictibus intumescunt

seuæ vibices, & linor cutis sacrosanctæ; aperiuntur deinde atrociora vulnera, erumpit undique sanguis, dilaniatur caro Christi diuina, caro Dei omnipotentis; urgent milites circumstantes, insurgunt detestabiles tortores maiori conatu, provocant sese inuicem ad crudiora verbera.

Vbi posteriorem partem corporis vident ita laceratam, vt nullus ferè appareat esse relictus nouo vulnere locus, vertunt anteriorem: eam non minori truculentia consauciant; profuit sanguis, vniuersum corpus tingitur sanguine, & columna rigatur & humus. O Angeli sancti qui adestis, quiq; è cælo ad horrendum hoc spectaculum animum aduertitis, an non amare lugetis omnes? Lugere, inquiunt, non possumus vel dolere. Quid igitur? omnibus Angelis inauditum hoc facinus auersamur ac detestamur. Obstupescant cæli, terra contremiscat; turbetur creatura omnis à facie Creatoris crudelissimè verberati. Lugent anima quæ in Limbo accipiunt nuntium huius truculentie: gaudent tamen maligni spiritus; qui adsunt absentibus nuntiant, omnes exultant, derident stolidè flagellatum IESVM: Romani nulla misericordia commouentur; Iudæi hinc crudelitatem suam sua illa flagellatione pascunt, illinc eam egre ferunt ac repudiant, verentes ne illa contentus Pilatus IESVM dimittat. Grauißima fuerant quæ hætenus passus erat Christus, tristitia, paucitædiu, agonia, sudor sanguineus horum vi expressus; raptatus fuerat cœu latro nefarius, alapam acceperat, damnatus primum fuerat in concilio Iudæorum, consputus, casus crudelissimè colaphis, palæis, alapis, velatus oculos per contumeliã; rursum in maiori frequentia concilij fuerat condemnatus, ductus ad Pilatũ, à Pilato ad Herodẽ, ab hoc rursum cum ignominia & veste candida ad Pilatũ; apud utrumque semper à Principibus & Senioribus pertinacissimè accusatus, ab his & plebe, ab omnibus Iudæis summa cõtentione ad crucem expetitus: inter hæc quis recenscat opprobria, iniurias, contumelias, impulsus, attractus, raptationes, colli manuumq; liuorem, vinculorum violentiam? O Christe IESV bone, fuisti hætenus duodecim plus minus horas cum his angustiis conflictatus, frigore & lassitudine confectus, tristitia & animi dolore vehementer fatigatus, dum fers egerimè non tantum quæ tibi inferuntur mala, sed scelera quæ in te & Patrem admittuntur; cum vides tot labores quàm plurimis

D d

plurimis

plurimis sua ipsorum culpa nullam allaturos utilitatem. Hæc cum ita essent, si tamē ad ea conferantur quæ nunc fiunt, quæ præterea subsequuntur, leuissima fuisse videri possunt. Et tamen ut hæc crescunt in te supplicia, benigne IESV, ita charitas tua in Patrem & mortales ardet magis, & ad horum redemptionem per ea quæ passurus es acrius inflammari, ac maiori uteris animi robore atque constantia; hoc est, ad ea applicas heroica virtutis tuæ excellentissimas operationes, quæ summa semper fuerunt.

Fuit hæc crudelissima flagellatio, & doloris plus quàm dici possit acerbissime plena, ut aliæ omnes Christi vulnerationes. quod aliqua ex parte fortasse intelligemus, si animaduertamus Christi humanitatem omni ex parte fuisse perfectissimam. si enim ad animam spectes, ea erat alijs omnibus animabus, in eadem tamen specie, longè excellentior, propter dotes insitas: si ad corpus, id erat omnibus numeris absolutissimum, siue quoad elementorum, qualitatum primarū, quattuor humorum cōmixtionem & temperiem attinet: siue quoad sensuum interiorum & exteriorum constitutionē, organorumq; harmoniam, perspicacitatem, & viuacitatem; siue figuram & formam, magnitudinēve corporis contempleris, membrorum proportionem & decus, venustatem, robur, dignitatem, maiestatem. Sed quid ego hic balbutio? prædicat humanitatis Christi excellentiam Dauid: Speciosus, inquit, forma es, Christe, præ filijs hominum, pulchrior & perfectior es quàm reliqui omnes homines, quotquot sunt, fuerunt, erunt. quod verbum duplicatum mira energia significat; quasi dicat, incomparabili es decore, Christe IESV, & ineffabili; quem quò magis contempler, eò maiores cognosco habere te, & ampliores perfectionis accessiones. Decantat idem Salomon, quasi patrem Dauidem interpretatus: Qualis est, inquit, dilectus tuus ex dilecto: id est, singularis ille, & præ alijs dilectus. Respondet sponsa: Dilectus meus candidus & rubicundus, electus & insignis præ omnibus denis millibus. quibus verbis totius humanitatis Christi perfectionem proponit: exponit verò per partes in sequentibus præclarissimè. Hoc vnum addam de perfectione humanitatis Christi, illam propterea esse summam, quòd Verbi diuini vnioni hypostatica fuit manu Dei parata & Verbo Dei vnita. Ex his intelligere nonnihil possumus, quàm fuerit acerba Christo hæc flagellatio, quòd etiam si fortissimè illam ferebat flagrorum atrocitatem, ta-

men ut erat corporis constitutione temperatissima, & sensibus viuacissimis, ita læsto eius corporis minima fiebat longè acerbissima.

F. Porro ascierunt IESVM cadere ferocientes lictores ad imperium Pilati: cauebat enim, ne flagellis necaretur. soluunt è sanguine tincta columna, iubent ut induat se suis vestibus, ligant deinde manus: nonnihil refrigerij accipit afflictus IESVS; sed ita tamen, ut vestes affligant acerbè eius vulnera & consaucient.

G. Vide Matrem Virginem, quæ quamquam omnia in spiritu contemplabatur, tamen verisimile est non ita longè absuisse (eius extra atrium) quin crudelitatem illorum flagrorum sentiret, sentirent qui cum illa erant; excitatur gemitus & dolor omnium longè quàm antea maior. Cōsidera verò attentius, quemadmodum gladius omnium quæ filius patitur, animam & cor Virginis Matris transfuerberet, animæ eius, & cordi virgineo & sacrosancto ut infligantur durissima Christi verbera: magnanimitè tamen omnia sustinet. Cōiunge te huic luctui, huic doloris sensui, & illa tria cogita: Indignitatē qua flagellatur Deus à teterrimis latronibus, Dolorem quem patiebatur, tum Sanguinis copiosam effusionem: compara verò animū vel hinc (quod antea factum oportuit) ut in te sentias quæ patitur Christus, in te transformes, ut ea viuo animi sensu excipias, quasi illa flagra animæ tuæ & cordi infligantur. quòd si viuacitas hæc sensus interni tibi non contingat in meditatione passionis Christi, adhibe saltem exteriorem flagellationem & afflictiones, quæ illos animi sensus representent, excitent, & apud Deū impetrent. nec tamen si illi sensus adsunt, propterea non est adhibenda exterior aliqua afflictio, prouida tamen & sale condita. Liber hoc loco adnotare, passum quidem fuisse Christum summum animæ, summum corporis dolorem in passione sua & morte, sed quem summa anima virtutes excipiebāt ac sustentabant, & inter cetera excelsi animi magnanimitas immensa, & charitas summa: quæ faciebant, ut dum cogitat sua passione & morte salutem se parere mortalibus sempiternam, & eam esse Patris sui voluntatem, nihil illi non videatur leue, nihil non cum summa animi alacritate sustinendum. Similibus virtutibus cum esset munita Virgo mater Dei Maria, cum spem & fidem conseruaret excellenter, similibus præsidijs fulciebatur, hinc virtutum aliarū, illinc pde & spē utilitatis ingentis quæ ex Filij passione & morte erant prouentura.

MEDITATIO.

O Immenfam Dei Patris, & Filij Dei misericordiam & miserationes! Ergo ne non solum est Christus cruci affigendus, & in cruce cum summo cruciatu necadus, sed flagellandus etiam crudelissimè? Esto satis, Domine Deus, si moriatur Filius tuus; ne flagellatur, obsecro te, si tibi ita placeat, & si vis. Verum video, Domine, te aliter velle; flagellanda est vita cordis mei, vera lux oculorum meorum, salus animæ meæ & virtus. Intelligo legem filiorum adoptiuorum posuisse te Filio tuo naturali & coæterno.

Si Filius meus est, ut est, & consubstantialis mihi Filius est, flagellatur & ipse ut adoptiuus pro adoptiuis: quam tamen flagellationem confero ego non ad necessitatem (nulla enim Filij mei passio necessaria ad mortaliū salutem & vitam fuit præter mortem; nam mors Dei satis ad illud erat superque. Tametsi ne mors quidem necessaria erat simpliciter; si enim ita voluissim, vno merito Christus apud me comparasset vobis & salutem, & vitam sempiternam) sed miserationes etiam illas magnas in vos, ó mortales, volui explicare. nec tantum illa misericordia in vos uti placuit, quæ esset, si Filium facerem hominem, & absque eius morte procurarem, ut vos à peccato & Satana redimeret: sed adhibui etiam misericordiam meam magnam, mortem Filij, flagellationem, coronationem ex spinis, alias passiones, & contumelias, & opprobria; ut non solum sufficiens illa esset redemptio, sed copiosa & amplior: ita enim declaravi in Psalmo, copiosam apud me esse Filij mei, redemptionem; & alibi, *Amplius laua me ab iniquitate mea*, dixit Dauid Spiritu sancto inspirante.

Intelligo Domine Deus longanimis & multum misericors; addis ad mortem hoc cruciatu Filij tui, ad pleniorē peccatorum nostrorum redemptionem, quæ tamen per mortem fuisset plenissima; qua morte, quibus pœnis, tuæ charitatis indicium nobis demonstraisti, & excellentem naturæ humanæ, quæ tua est creatura, ostendisti dignitatem, & efficacissimum humilitatis, & obedientiæ, & omnium virtutum in Filio exemplum tradidisti. Hic fons ille est, Domine IESV, tuæ benignitatis immensus. Pateris tu quidem, quòd non fuerat necessarium, & plura pateris quàm necessaria fuerant: neque pro te pate-

ris, sed pro nobis: nobis enim gratiam & gloriam meruisti, non tibi: & si quæ tibi meritis, ea es meritis quæ dimiseras propter nos, vel non assumpseras; qua in re tuam item bonitatem exaltaisti, cum volueris illa mereri per mortem & passionem, quæ tibi alioqui debebantur, corporis gloriam, & quæ ad exteriorem excellentiam pertinebant. Hæc cum ita sint, meritis illud etiam es, ut liberaretur Ecclesia tua à persecutionibus impiorum, hæreticorum, & Antichristi, & ut purgari possint post mortem qui in gratia decedentes aliqua egerent purgatione. Magna est gloria, Domine, tuæ bonitatis, ineffabilis est. Vides tu, magne IESV, quàm refugiam ad ea quæ instant tuarum passionum progredi, omnibus viribus animi destitutor, stupet cor meū, planè ad nihil quasi fatuus redactus sum, nec intelligo qui sequuntur tremendos tuos cruciatu & mysteria. Adiua me, Domine IESV, per eadē hæc mysteria & passiones tuas, qui plenus es misericordiarum.

Flagellandus ergo es, Deus IESV, pro nobis, & durissimè flagellandus: eripiunt iam tibi vestes carnifices furiosi; tu illorum furij obsequeris mansuetissimè, & appares omnibus nudus. Non impediabantur antea Angeli, non Dæmones, quin te viderent nudum, sed aliter exspoliatum conspiciunt: sis nudus præcipuè Iudeis, Romanis, & mundo, tuis hostibus, ijs qui ad contumeliam te tuis vestimentis expoliauerunt, ut induerent confusione & cruciatu. Erubescis tu quidem vehementer, sancte IESV; non erat tamen illa verecundia ex te, qui purior eras quàm Adam in Paradiso fuit; nullum enim in te peccatum fuit, nulla ad peccatum propensio, ac ne esse quidē potuit. noua igitur est pœna hæc, quam è nobis pro nobis assumpisti; ac ne noua quidem, erubuisti enim hætenus tota nocte & diem in tot opprobrijs quæ sustinuisti quasi latro, quasi blasphemus, quasi facinorosus homo & nefarius. At verò tu, magne IESV, in tua nuditate vestitus eras virtutibus & donis cælestibus; iustitia eras indutus, decore cælesti & lumine, & fortitudine immensa; eras vestitus diuinitate: simul indutus eras vestimentis vltionis, & opertus quasi pallio zeli. Magnus eras, Domine, in tuis opprobrijs & infirmitatibus; nam quòd tui infirmum est, fortius hominibus est, & omnibus ad-

Ioan. 14.
& 8.
Psal. 34.
& 45.
Mat. 3.
Psal. 2.
Heb. 12.

Ecc. 5.

Psal. 129.

Psal. 50.

2. Esdr.

9. &

Psal. 102.

Psal. 136

Philip. 2.

Psal. 44.

Cant. 5.

Psal. 34.

1. Pet. 2.

Psal. 68.

Isaia 59.

Psal. 92.

& 103.

Isaia 59.

1. Cor. 7.

uersarijs potestibus, potentius peccato & inferno. Verum pariter illa tua nuditas & contumelia vestiebatur misericordia & pietate in genus humanum; sic enim nostram salutem operabaris, & vestimenta quibus nostram nuditatem cooperires. tua igitur nuditas excellentissime fuit vestita, excelsè IESU. Nos sumus verè & deformes & nudi, qui vestem iustitiæ quam accepimus in Adam amissimus; at illius culpa, sed nostra simul; illius actuali, nostra originali. Nudi concepti sumus & nati; texti tamen nos tu, Domine IESU, gratiæ tuæ dono per aquæ salutaris Sacramentum: sed postea heu quoties nudata est anima nostra! Quoties nuda & fragilis se coniecit in manus hostium armatorum & crudelium! Quoties suam sceditatem ante Angelorum & Dei conspectum flagitiosè aperuit! Da nobis, sancte IESU, vt nos semper tua hac nuditate tegas, in qua est virtus vestimentorum iustitiæ & donorum tuorum.

En anima, iam ligatur Deus tuus, & ad frigidam columnam colligatur vigente frigore; & obstrictius ligatur atque acerbius quam fuerat hactenus, cum septies fuerit ligatus, in horro, ad Annam, apud Caipham primum, iterum manè ad Caipham, præterea coram Pilato, item coram Herode, rursus cum mitteret flagellandum Pilatus: nam cum stabat coram Iudice, soluebatur; cum inde mitteretur, rursus colligabatur. Nunc igitur vides illum acerbius colligari, vt moueri ad verbera nullo modo possit. O rem miserandam in se, & flagrorum expectatione miserabilior! Da mihi, IESU, ex hoc mysterio fructus alios, & vt columnæ veritatis Ecclesiæ tuæ colligeri strictissime, neque propter acerbissimas quasque afflictiones ab illa columna separer; atque ad eam me ipsum saluari flagellatione vt affligam ne ab illa dimouear, sed in dies illi hæream firmius. O si mihi dares præterea, bone IESU, vt quotidie me magis tuæ voluntati, & præceptis tuis astringerem, & maiorem illam constrictionem consiliorum euangelicorum, quam de tua singulari gratia suscepi, perfectius implerem! Da item, Domine, ijs qui illam obligationem non susceperunt, vt ne tua consilia cõtemnant, vel statum religiosæ vitæ fastidiant, qui est salutare tuum beneficium, suaue iugum, gratia excellens: quam vitæ perfectionem qui non assequitur (vt non omnes capiunt illud verbum)

ita tamen vitæ suæ rationes astringat, vt quæ poterit alia consilia persequatur, nec simplici sola præceptorum obseruatione sit contentus.

Porro autem quamuis refugiat animus ulterius procedere propter rerum indignitatem & dolorem; tamen veniendum est ad infinitam atrocitatem flagrorum, te iuuante ò Deus meus flagellate. Iam leuant manus flagellis crudelibus armatas horridi carnifices, iam incutiunt flagra crudelissime, exit liuor in plagas atrocissimas carnis sanctissime, carnis Dei omnipotentis, conciditur totum Christi corpus, & à planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas: reputatur quasi leprosus è plagis, & percussus à Deo & humiliatus; ipse tamen vulneratus est propter iniquitates nostras, vehementia & multitudine verberum attritus est propter scelera nostra. Hæc autem est disciplina & castigatio non ipsius, sed nostra, qua pax nostra paratur; nam eius liuor nostra est medicina. O res miserabiles & luctuosas! Deus acerbissime vapulat atque ignominiosissime propter peccata nostra, & nos peccatorum delectationibus gaudemus: itaque nostra voluptate flagitiosa Deo plagas & mortem irrogamus. O abominabiles lictores! non sat erat, si virgis more Romano caderetis hominem innocentem, nisi etiam flagella adhiberetis vt seruo, eaque crudeliora quam virgas, vt nefario homini? Luge Anima mea, luge; plora cor meum; plangite immites oculi. certè cernitis vestram vitam Dei Filium flagellis concidi, videtis flagellatum IESUM, & quasi leprosum; contemplamini percussum & humiliatum, vulneratum, attritum. Luget IESUS ipse, non oculis, certè vulneribus: sunt enim oculi in corpore eius innumerabiles, quibus plorat, non aquam, sed sanguinis acerbos riuos. lument Angeli vt possunt: plangit Virgo Mater Filij cruciatum atrocissimum: lument sancti Patres in Inferno: lument Henoch & Elias in terrestri Paradiso; si quidem ad ipsos per internuntios Angelos perferebantur Christi mysteria passionis, vt pie credi potest: lument natura vniuersa sensu suo. Quis igitur tam est homo immittis & excors qui non lugeat, qui non lamentetur? Quis, qui infinitam illam crudelitatem animo recolat, eam nõ ita sentiat, atque si infligerentur omnia verbera, non eius corpori tantum, sed cordi ipsi & anime? Et quidè minora sunt & leuora quæ dico, quam quæ sentire debeo, quæuis declarare verbis non valeam.

Consi-

Confidera, pie mediator, rei huius indignitatem miserandam: flagellant excellentissima forma, virtute, innocentia hominem, quod omnes intelligebant; flagellant Filium Dei, quod omnes poterant credere, & multi debebant. Hæc non indigna solum sunt, etiam si indignissima sint, sed infiniti sceleris & impietatis. Aspice ad dolorem, imò ad infinitos dolores innumerabilium vulnerum, qui ex corpore ad animam Christi penetrabant amarissime. Verberant omnes illi ictus & vulnera cor Christi & animam plurimis alijs de causis & maximis afflictissimam. Aduerte animum ad Paradisum tuum IESUM, qui illum amas; vnde non quatuor tantum flumina egrediuntur, sed innumerabilia; non aquæ, sed sanguinis; non à loco voluptatis terrenæ, sed cœlestis, sed simul à loco doloris & mœstitiæ incomparabilis: quæ non placide vt illa egrediuntur, sed acerbissime; & non irrigant quidem omnem terram vt illa (etiãsi possunt, & planè possunt, & potentius quam illa possunt) sed terræ maxima pars hæc sanguinis Dei flumina non admittit, non admittet, quod est longè tristissimum & miserrimum. Porro cum esset vita Christi in sanguine, quantum sanguinis effundebatur, tantum vitæ adimebatur, & debilius erat in corpore anima & vita.

Diuertere tandem mentem ad Virginem Matrem, & in ipsa perspicies nõ solum summum dolorem & afflictionem, sed illud simul, nullum flagrum corpori Filij infligi, quod eius corpori, cordi, & animæ non incutiatur, & quod illam non cruentet amarissime: erat enim Filio copulata perfecto amore MARIA; non poterat ergo Filius sine Matre flagellari. Conciditur crudelissimis verberibus MARIE amor, & assidue simul augetur, & quod magis augetur, eò cruciatur magis. O dolores Filij! ò dolores Matris ingentes! ò hominem immitem & sæuum qui hæc non sentit!

Quot acceperis vulnera è flagellis, Domine IESU, tu scis; & tamen pie credo reuelationi piorum hominum, qui tradiderunt numero fuisse ad quinquies mille & quadraginta. Fuisse quidem maximo numero certum est; non enim in te flagellando tanta cum atrocitate seruauit Pilatus Romanorum legem, minus Iudæorum; sed eò spectauit totus, vt enormi & immodica crudelitate in te edita placarentur Iudæorum animi; vt cadereris, mitis IESU, sæuissimè quidem, citra mortem

tamen. O immanitatem flagrorum, quibus licebant omnia, tantum ne vitam eriperent. Fit contra omnes leges in te affligendo, IESU sancte; datur id perueritati Iudæorum, & diabolicæ malignitati. qua in re, nec quod volebat, id assequutus est Pilatus, vt discederent à malitia Iudæi; nec aliud quicquam, quam vt præter suam, & contra Iudæorum voluntatem, IESUS atrocissime cruciaretur. ita tamen prophetiæ adimplebantur & Dei promissio, tum salus mortalium parabatur. Verè hac flagellatione, præter cruciatum immensum, reputabaris, sancte IESU, cum sceleratis; nam Pilatus permissione Dei in hac re quod dixit Moses seruauit, vt te verberaret; quod erat indicium ex lege mortem non mereri qui caderetur: verum in plagarum numero contra legem fecit; pro magnitudine enim criminis comperti cædebat reus ex lege pluribus paucioribusve plagis; sed ita vt ne quadraginta excederent. At tu, innocentissime IESU, cum sine modo caderis, omnium criminum videbaris esse damnatus: & Pilatus dum verberans te vult mortis non esse reum significare, tamen infinite cum verberat, multis mortibus esse te dignum ostendit.

Infinita est hæc significatio, bone IESU, amoris erga nos tui; singuli enim tui liuores, singulæ plagæ, quid aliud quam immensam in mortales charitatem tuam declarant? Quid? Si singulæ, quid omnes? quid tam immenso numero? Clamant omnia vulnera tua, magne IESU, ad Patrem tuum, & peccatorum nostrorum precantur veniam: singula impetrare possunt & impetrant; quanto potentius simul omnia! Neque tamen potentius, cum singula idem possint; verum alioqui longè potentius, quod idem, eademque virtute tam innumerabili numero replicant. Verè omnibus passionibus tuis, magne IESU, amplius lauas iniquitates, semper exhibes copiosam redemptionem; faciunt dulcem harmoniam & acrem diuinæ hæc voces, & auribus Patris, & tuis, & Spiritus sancti suauem & efficacem: clamant contra Peccata, contra Mortem, contra Infernum, & exaudiuntur: clamant penitentiam vt agant suorum malefactorum mortales, Deum cognoscant, eius voluntati vt obediant: inclamant pijs mediatoribus facillimam viam ad deuotionem comparandam. Vulnera Dei tam crudelia sponte suscepta, tanta voluntate nobis ad salutem applicata, monstrant certissimum nobis & diuinum

refugiū in nostris necessitatibus, atque adeo innumerabilia nobis offerunt refugia in nostris laboribus & ærumnis: vnumquodque enim vulnus tuum, benigne I E S V, ampla est domus refugij & cœlestis vt saluos nos facias.

Psalm. 30.

At enim sunt vulnera tua mihi terrori, magne I E S V. quid enim non merentur mea peccata, si tu propter illa, Deus cum sis, tam atrociter flagellatus es: sunt tamen, & esse debēt vulnera tua spes certa salutis. Quid enim sperare non possum & debeo à te, qui ex amore tuo immenso antequam essem tantam crudelitatem es passus, vt mihi mea peccata remiteres, & tuis virtutibus & donis ornares? Dant animæ meæ vires vulnera tua, Domine I E S V; dare certè possunt, & dabunt quidem si mea peccata nō faciant vt ne dent. sunt enim illa suscepta à Deo meo, vt vulnera sanentur animæ meæ, vt vulnera animæ meæ ne infligantur. Porro cum non sit sanitas in carne nostra, vulnus sit tota, & liuor, & plaga tumens, non circumligata, nec curata medicamine, nec fota oleo, & eam tu sanam susceperis vt nostram sanares; factum est vt restituant nobis sanitatem tuæ plagæ, vulnera & liuores nostri tuis vulneribus & liuoribus curentur. Tuæ plagæ tumentes, quæ non fuerunt circumligatæ, non curatæ medicamine, non fotæ oleo, atque adeo quarum circumligatio, medicamen, & fomentum, vulnerum aliorum fuit sæuissima replicatio; faciunt, inquam, tuæ hæ plagæ, vt animorum nostrorum, tum sensuum vulnera tua virtute circumligentur, medicamine curentur tui sanguinis, oleo foueantur tuæ misericordiæ. Quis, si in flagella & tribulationes incidat, conqueri possit, & non potiùs patienter & longanimiter illa ferre debeat? Quis non deponat plura pro peccatis suis pati, & pro Christi amore atque imitatione? Ponamus ante oculos fidei & meditationis piæ Filium Dei I E S V M ad columnam ligatum acerbissimè verberari, consideremus liuores, vulnera, sanguinis riuos; & si nostra sentiamus detrimenta, fateamur oportet non esse vulnera animæ nostræ curata perfecto medicamine, non oleo; & miseros adhuc nos esse credamus.

Psalm. 37.
Isaia 1.

Collige præuaricatrix Anima mea ex hac Dei flagellatione vitiorum tuorum cōtritionem & luctum. Tu illa vulnera Christo infixisti. quoties enim peccatū in Deum commisisti, toties illi flagellum incussisti; & vt verius dicatur, quoties peccasti, toties omnia simul vulnera Christo infixisti: pro singulis enim tuis peccatis omnes plagas sustinuit Christus. Concipe ex Christi vulneribus virtutem animo quidem acri & constanti, humili tamen & sapienti, per flagellationis tui corporis vsu; vt cum hoc facis, ex Christi plagis vim accipiat tui corporis afflictio, quasi in te illa diuinæ plagæ suscipiantur, & tuæ per illas sint fructuosæ, vt esse possunt. Confer hanc corporis tui disciplinam ad tuorum peccatorum satisfactionem; adhibe ad vitiorum extirpationem, ad virtutum adeptionem. vt ere interna flagellatione cordis & animæ tuæ, hoc est, contritione (quæ, vt semper peccamus, nunquam non est adhibenda) & ad hanc diligentius confer Christi verberationem & deuotius; tum vt acrius vindices in peccata tua, quæ virtus est contritionis, simul vt plagas cordis Christi & Mariæ Virginis Mariæ imiteris & sentias salutariter: sic vitia tua & habitus malos verberabis, & virtute vulnerum Christi excuties. Discamus hinc præterea, Diabolum, præsertim vbi molestus est, flagellare; & sicut ille facit nobis, ita nos contra illi faciamus. Illius flagella nituntur superbia in Deum, inuidia in nos: nos illum flagellemus Christi I E S V flagris, quæ diuinam spirant humilitatem, immensam charitatem: his nos armati, vim vulnerum Christi in illum conuertamus, illi eam opponamus; ita illam feram bestiã cruentabimus. Ille flagellat nos superbia, nos illū humilitate Christi, & nostra in Christo; ille nos cedit inuidia, nos illum Christi charitate, & nostra in Christo; ille nos alijs vitij verberat, nos illum alijs Christi virtutibus, & nostris in Christo & per Christum. Et simpliciter quidem flagellū est Dæmonis, & vehemens, & efficax oratio, & quem accipimus à Christo in oratione sensus spiritualis: his magna dexteritate & humilitate, & animo vtamur, & fugiet Dæmon à facie vulnerum Christi I E S V profligatus, cuius est gloria, virtus, & potentia infinita. Amē.

CORONATVR SPINIS IESVS.

MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

In xcv. imaginem adnotatiuncula.

xcv.

122.

A. IESVS ab atrio in aulam Prætorij crudelissimè casus trahitur.	D. Sedere iubetur in scamno, capiti corona de spinis imponitur, arundo pro sceptro datur.
B. Recesserat Pilatus in cubiculum, & quid vellet fieri significauerat.	E. Acerbissimè cadunt, illudunt, feriunt arundines, consalutant Regem Iudeorum.
C. IESVS veste pariter ac pelle atrocissimè exutus, purpurea chlamyde per ludibrium induitur.	F. Virgo Mater foris cum suis omnia ex internuntijs cognoscit.

MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

Tunc milites Præsidis^a suscipientes IESVM in Prætorio,

Milites autem

duxerunt eum in^b atrium Prætorij,

congregauerunt ad eum vniuersam cohortem:

& conuocant totam cohortem:

& exuentes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei:

& induunt eum purpura,

& veste^c purpurea circumdederunt eum.

& plectentes coronam de spinis,

& imponunt ei plectentes spineam coronam.

Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius:

^d posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius.

Et genu flexo ante eum,

Et veniebant ad eum,

^e illudebant ei,

Et ceperunt salutare eum:

dicentes:

Aue^f Rex Iudeorum.

& dicebant:

Aue Rex Iudeorum.

Aue Rex Iudeorum:

Et exuentes in eum, acceperunt arundinem,

Et percutiebant caput eius

& percutiebant caput eius.

arundine,

& conspuebant eum:

& ponentes genua, adorabant eum.

& dabant ei alapas.

A. **A**trium, unde IESVM suscipientes milites Romani traxerunt per scalas intrò in aulam Pratorij, in atrio verò remanent Iudæi in eadem hypocrisi perseuerantes, ne contaminentur: obseruabant tamen, quid de IESV ageretur, per internuntios.

B. Pilatus in interiorē partē domus secesserat, à quo milites intellexerant quid fieri vellet: dixit enim, ut flagellatum eum instar Regis per ironiam spinis coronarent, & Regē consalutarent: ut eò magis esset unde possent placari in eum Iudæi, & ipse maiorem causam haberet IESVM dimittendū. Intelligimus autem missos antea qui spinas ferrent, ex quibus milites coronam plecterent, quasi regium diadema.

C. Conuocata vniuersa cohorte in interiorē aulam pratorij, alij plectunt coronam de virgultis spinae Aegyptiae, trubicibus aculeis horrida; ex eo arbusculo scilicet, ex cuius floribus iucunda corona fieri solebant. Alij afferunt chlamydem purpuream & coccineam, dibapham, id est, bis tinctam, vel quòd materia esset purpurea, color coccinus, quale regium erat indumentum, & à Romanis solebat honoris causa Regibus amicis transmitti. forma chlamydis erat ut pallij; id fibula ad collum connectebatur. Alij IESVM suis vestibus rursus exuunt, quae fouebant quidem vulneratum eius corpus, sed simul vulneribus haeserant, quod ex sanguinis concretionē necessum erat euenire, itaque renouantur vulnera boni IESV: purpuream & coccineam chlamydem eum induunt, iubent autem sedere pro tribunali in vili scamno.

D. Cum sedisset benignus IESVS, & recruduissent vulnera, & sanguine perfunderetur toto corpore, affertur atrox corona, eam illi offerunt, eam esse quam ipsi honoris causa Romanus Imperator mittit: concedere illi Regnum, sed spineum & miserum, quale ipsum decebat: haec ad contumeliam. Dein coronam non tam imponunt capiti, quàm truculentissimis furculis impingunt atque insigunt. Erat ea lata, ac densa, ut bonā capitis partem sauisimis aculeis transfingeret. Undique perfluit diuinus sancti IESV sanguis, per vultum, per aures, per collum: ad haec arundinem, siue calamū dexterae inserunt, tamquam regium sceptrum: ita ornatum per summam contumeliam consalutant Regem Iudæorum genu flexi.

E. Aue, inquit conferti, Rex Iudæorum:

hi cadunt diuinam faciem alapis, illi conspuunt, eripit vnus è manu arundinem, quae solida erat ^{Plin.} & robusta, ut esse solent orientales; illa caput ferit, quo fiebat ut profundius insingerentur spinae: omni denique contumelia illum, & opprobrio, & cruciatu afficiunt execrabiles latrones.

Haec contemplare, pie mediator, in tua presentia fieri, indignitatem considera, dolorem vulnerum, sanguinis effusionem; si penitus es Christo vnitus, similia in te senties fieri, & viua animi tui sensus cruentabitur cum Christo, & affligetur; nonnumquam corpore etiam similem senties cruciatū. Hoc est Dei vestri caput, o Angeli, diuinitatis corona splendens, haec vestra gloria, in hoc omnes thesauri scientiae & sapientiae sunt absconditi: hoc caelum, terram, vniuersam creaturam suo imperio sustinet & gubernat; & tamen acerbissime sauisimis spinis configitur. Haec est facies, in qua desideratis Angeli aspicere, cuius conspectus vestrum desiderium beat; & tamen sputis putidissimis conspurcatur, alapis crudelibus verberatur; non tamen velata facie IESV, ut fecerat Iudæi, quasi suam cecitatem illi praesagientes, hi lucē. Sentit hanc crudelitatem & ignominiam caelum, terra, omnis creatura; & tamen homines illam, hi insigunt, alij non sentiunt. Pudeat te esse hominem, quòd homines haec faciant; doleat tibi, quòd propter peccata tua fiant; confidas, quòd per haec tua expientur peccata. Considera rursus Dæmones adhuc gaudentes, totam militum cohortem infinitis blasphemijs Christum laceffentes, risu, cachinnis, sannis illi conuitiantes. Iudæi haec non videbant quidem, audiebant tamen tumultū & clamores, sciebant per suos internuntios quid ageretur; partim verò latabantur, partim illorū animus angebatur: metuebant enim ne tot poena & contumelia euaderent tandem in IESV liberationē, qua nihil contingere poterat illis acerbius.

O IESV bone, vellem ex te scire quo pacto haec feras. Primum non heroico tantum, sed planè diuino animo; sentio tamen summum dolorem, perseuerat mecum tedium, mæror, a flitio quae per tot horas pertuli, vulnera flagrorum me excruciant, spina his omnibus adiuncta me conficiunt: attamen quamuis crescunt cruciatus, longè tamē illos superat animi mei promptitudo, constantia, & fortitudo. Atque illos quidem cruciatus, cum sint sauisimi, non ob necessitatē tuae redemptionis patior, o homo (sat quidem

dem futura esset mea mors ad infinitos homines saluandos) do tamen tuae utilitati, quae alioqui sunt tua redemptio: ne committas per insipientiam cordis tui, ut horū meditatio tibi non proficit, & ad meritum, & ad spiritus vim, quae incomparabilem habent utilitatem & salutem. Hoc praeterea volo te intelligere, inter acerbissimos dolores quos tota mea passione sustinui, illud continenter accessisse amarissimum, quòd semper prospiciebam vnice dilectam ac venerandam matrem Virginem de doloribus & pœnis meis confici: videbam meis colaphis, palmis, alapis, conspuationibus, meis flagris, contume-

lijs, spinis, pauore, tristitia, frigore, lassitudine illam vehementissimè affligi & cruciari.

F. Quo tempore coronatus est Christus, foris extra atrium pratorij lugebat beata Virgo cum suis, neque quicquam eorum quae in IESVM fiebant videre poterat: audire aliquid poterat, sciebat item vel per nuntios, vel ex turba vocibus, ex quibus permanabant & diulgabantur omnia: contemplabatur tamen desolata Virgo singula spiritu in corde suo. duplicatur gemitus omnium & afflictio, horrent ad spinas, abominantur carnifices, compatiuntur Christo, omnibus modis se affligunt.

MEDITATIO.

Egredimini iterum filiae Sion, meditatores deuoti, egredimini, videte Regem Salomonem: egredi enim antea estis, & vidistis Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius, id est, quando ex MARIA Virgine nostram assumpsit naturam vnigenitus Dei Filius, & delicias suas fecit esse cum filiis hominum. Egredimini rursus filiae Sion, seponite illam coronationem incarnationis, & ad eam passionis, cui tunc se offerebat Christus, totum animum atque affectum omnem intendite, quæ plena doloris est & ignominiae, spineam sponsi vestri coronationem. En vobis sese offert Christus IESVS truculentissimè flagellatus, videtis recentia vulnera Dei, imò totum corpus quasi vnum vulnus aspicitis, concisas carnes, vndique fluentem sanguinem, madidam terram Filij Dei sanguine, absque ijs quos intrinsecus patitur dolores immensos. Considerate, obsecro, quid faciat è columna solutus. Inuestigat vestes suas, quas latrones & atrociter illum exuerat, & contemptim disperferant. Exanguis IESVS, & vehementer debilitatus & afflictus colligit iussus vestimenta sua hinc illinc, rigat sanguine suo terrā. Sed cur iudui imperatis, homines impij, quem modò estis rursus spoliaturi? Ut illū contumelia maiori & cruciatu afficiamus, propterea id facimus.

Nulla fuit ferè mora quin ex Pilati vel imperio, vel permissione, è flagellatione conferrant se latrones pessimi ad opprobriū & crudelitatem spineae coronationis. Adeste filiae Sion, animaduertite quid fiat sponso vestro. Appropierant illū rursus exuere vestibus suis: cruciatus ille fuit cum se è flagellatione in-

duit Christus, addere voluit rabidi cates acerbiores, & per violentiam rursus IESVM exspoliant. Verum quid fuit, quapropter voluistis coronare spinis purpura indutū, non suis vestimentis? Primum voluimus illum cruciare vestes eripiendo: dein placuit ut conspicua essent illius flagra ad maiorem contemptum & abiectionem: ad haec nolimus ne vestigium quidem hominis illius vllum remanere in illo, minus Magistri, qualem representare videbantur suae vestes. vestem verò albam Herodis auferre placuit, ne videri posset fatuus, sed potius homo nequam & facinorosus. Nihil scilicet concelerati homines excogitare poterant ad te contumelia afficiendum, sancte IESV, & cruciatu, quod non auidissimè exequeretur & crudelissimè.

Vidistis filiae Sion sponsum vestrū nudum, quærentem sua vestimenta, induentem se, indutum rursus exui, & iterum nudum: quem fructum igitur ex his animo concepistis? Exercuimus sensus nostros interiores, tum spirituales illis mysterijs, sensimus intimo animo indignitates illas & acerbitates immensas, & cordi impressimus; cõtabit anima nostra dolore & compassione: simul illinc vim spiritus acrem cõcepimus humilitatis & patientiae; voluissimus illi suas vestes offerre, eum iuuare, horridos illos carnifices abigere; nec sanè eius volūtas erat ut haec illi seruitia quicquam deferret. Quod illū velle intelleximus, id conandum vobis est, ut lugubri & pia meditatione vestes orationis spirituales, quas ille simul nobis quærebat, inquiramus atque inueniamus, ipso nobis præeunte: illis eum induamus, quibus libenter tegitur, imò quibus nos ipse induit placidè & fructuosè: nostram

Cant. 3.

Prou. 8.

Thr. 3.
Isaia 26.

stram nuditatem agnoscamus, quam effecerunt peccata nostra; vestes salutares virtutum quæramus, quibus nuditatem contegamus: contendamus porrò ne rursus à nobis eripiantur, illud considerantes, quòd à se denuò vestes eripi permisit IESVS, vt ne nobis per illum semel partæ ab hostibus nostris diripiantur.

Sed quid hîc nos moramur? non morantur sæui milites: IESVM eccetrahunt intrò in aulam prætorij, congregant ad eum vniuersam cohortem, exuunt, circumdant ei purpuram, sedere iubent vili in scabello, coronant atrocissimè corona ex spinis. Et coronam quidem non solùm ad ludibrium conferunt, vt chlamydem & scamnũ, sed ad acerbissimum cruciatum, impactis trucibus spinis: non autem tantũ vulnerarunt, sed crudelissimè etiã lancinauerunt. Porrigunt in manũ eius tamquam sceptrum arundinem, illudunt & conuitantur ei, genu flexo, quasi illum adorantes inclamant, *Aue Rex Iudaorum*; conspuunt eum, dant ei alapas, tũ accepta ex manu eius dura arundine crudeliter caput eius percutiunt; quòd fiebat vt non solùm priora spinarum vulnera renouarentur, sed vt altius impactis spinis, noua fierent vulnera & crudeliora. Eccam vobis, filiæ Sion, apertam meditationi vestræ materiæ immensitatẽ: quid enim immensum non est & infinitũ in gestis Christi, & passionibus, & morte, siue ad eum qui patitur spectes, siue ad peccatorũ pro quibus patitur Deus grauitatem, siue ad fructũ passionum? Ad prætorium adducunt IESVM scelerati, veluti ad Regiam è loco supplicij, ad augendum ludibrium. Voluisti, inquit, homo nefarie, Rex fieri; eris Rex, sed flagellatus; Rex eris, & spineus, & horridus, & omnibus abominabilis. O tetrũ Satanam, qui hæc per sua membra audet! Nolumus tuã coronationem faciant Iudæi; ludus enim ille esset si facerent: nos verè te volumus Regẽ coronare; Romanorũ enim est Reges designare, nõ vilium Iudæorum; quæ fanna longè altius opprobriũ faciebat. Sequimini filiæ Sion sponsum vestrum spinis coronandũ, adorate vestigia pedum eius, ad cor vestrum sanguinem è vulneribus defluentem recipite, ne ad aliam quàm ad vestram terrã recipiatur: exiit vestibus suis, illas accipite vos, etiã si nolint Dæmones, illas seruate & deosculamini; sunt Christi, sunt Dei, sunt flagellati Christi & Dei propter vos, sunt quibus animæ vestræ

amiciantur vestimenta salutaria & diuina.

Congregant ad probrosam coronationem IESV cohortem latronum; conuocat simul Satan suos Diabolos maiori numero: conuocate vos filiæ Sion Angelos, vocate sodales vestras, aduocate cœlum, terram, creaturam omnem ad spectaculum omnibus sæculis inauditũ, horribile toti creaturæ & luctuosum, quo coronatur spinis Deus summa contumelia & cruciatu. En iam sedet abiectè omni ludibrio expositus; contemplamini eum filiæ Sion, is enim ipse est qui super thronos sedet & super Cherubim, is qui per hanc vilem sedem meretur confessum ad dexteram Dei Patris omnipotentis in excelsis, & vt iudicaturus orbem sedeat super sedem maiestatis suæ; is qui sedens ad dexteram Patris, stat simul intentans suam indignationem & vindictam in malos, simul protendens manum cœlestis auxiliij & retributionis in bonos. Conferete illam maiestatem cum hac abiectione, & videte ex illa in hanc influere diuinam virtutem; hanc per illam fieri excellentissimam vilitatem & potentissimam. Intelligite hinc, nihil altius esse humilitate quæ est in Christo; gustate, vt omnem suauitatem superet sedere nudum, vulneratum, abiectum cum Christo. Iam circumdant Christo purpuream chlamydem, obsoletam & contemptibilem, sed purpuream quidem illam & coccineam.

En principium Regni tui, en purpurã te dignam, iam regnare incipe Regnum quod huius mundi non est. Non hoc solùm tunc dicebant homines impij, sed habent illius impietatis imitatores quamplurimos; Machumetanos, & Iudæos, & Hæreticos. Et illi quidẽ apertè Christo conuitantur, hæretici cum alium sibi confingunt Christũ, aliam Christi doctrinam appingunt, vero Christo, & veræ eius doctrinæ illudunt & conuitantur insolenter. Sed hi impij sunt; quid nos, qui orthodoxã pietatem profiteamur, non similiter facimus? Hæretici numquam non habent in ore Christũ, illum tamẽ alienis vestibus induunt, id est, suis erroribus: nos Christũ confitemur, fidem Catholicam tenemus & doctrinam; & tamen ita viuimus, vt eum identidem chlamyde simili atq; milites amiciamus mortua fide, & peruersa eius confessione & factis.

O acerbi latrones, cur illũ purpura induitis? iam enim est purpura amictus ampliori, & quidem vermiculata purpureo suo sanguine & vulneribus: si quæritis despectionẽ, maior est

est in hac purpura, quàm in vestra chlamyde; quid vultis? Veram assimilare volumus Regiæ inaugurationis pompam, ad maius ludibriũ. O læuam malignitatem! Verum parat vobis hæc purpura Christi, o Martyres, vestras purpuras: nam propterea sanguis vester pretiosa purpura est, quòd sua purpura imbuerit illum Christus. Vestit vos sponsum, o Virgines, vestra stola, non solùm alba, sed simul quæ purpureũ referat colorem; est enim in virginitate vestra suum martyriũ: atque ad eò induantur necesse est omnes Sancti sanguine Christi, & sese lauent: nõ enim nisi per sanguinem, & ex sanguine Christi dealbantur, & euadunt in claritatẽ sempiternam; sanguis enim IESV vitã generat æternam. Properate filiæ Sion, venite, en facit Christus ex scamno suo distributionẽ chlamydũ purpurearũ: accipite, purgate animas vestras actionum puritate atque perfectione in Christo.

Sed en afferunt magna pompa homines peruersissimi ad IESVM spineam coronam, eam offerunt ob oculos per contumeliã, impingunt dein crudelissimè in Dei caput, in caput capitis vestri, o Angeli; in vestri, o Ecclesia vniuersa; vnum enim est caput omnium Christus, ex quo etiã sumetis vestrum influxum diuinũ Angeli, vt omnem influxum Ecclesia & omne bonũ: huius capitis caput spinis coronatur. Absque dubitatione dolor vester, & animorum auersio tanget vos, Angeli, cum è capite Christo in Ecclesiam suus dolor redundat: ad nos autem huius coronationis cruciatus pertinet propriè, o mortales; ex nostris enim spinis plexa est hæc Christi corona, nostra peccata sunt corona illius spineæ; atque ad eò singula peccata omnes spine sunt, & tota corona. Pœna nostrorum peccatorum æterna in illarum spinarum vulnera conuertitur; vulnera illa, infiniti illi pœnæ fatifaciunt. O miseros nos, si hæc non sentimus; miseri item, si sentimus, & tamen non compungimur, & vitam in melius non commutamus: pugnabit enim ille sensus contra nos, & nostram fœcordiam coarguet.

Animaduertite filiæ Sion, quantum afferat hæc corona Regi vestro cruciatum. Vigent omnes sensus vel ex capite vel in capite, tum externi tum interni: illi omnes acerbè lædebantur, etiam si præter cæteros cruciabatur tactus: interni simul omnes affligebantur; in totum corpus deriuabatur capitis dolor, vt ab eo principium sumunt om-

nes animales operationes: & tamen singulæ spinæ hoc faciebant; quid omnes? quid in sensibus Christi perfectissimis? Si vnum corporis membrũ patitur, membra cætera compatiuntur: nunc verò in te, benigne IESV, humilis IESV, flagellate IESV, coronate spinis IESV, omnia membra, omnes sensus patiuntur; quid est consequens nisi vt compatiantur omnia membra tua, & immensa ista sit passio & cõpassio? O ferini cordis animam, quæ hæc non sentit! o immites oculos, qui non plangunt! Si membrum es Christi, compatere è spinis amarissimè patiẽti Christo: quod si non facis, quid respondere poteris, nisi tuam insipientiam esse, & cordis stupiditatem accusandam? Luctum habe, saltem quòd hæc non lugeas quæ lugent Angeli, qui tamen lugere non possunt; quæ cœlum, terra, creatura omnis obstupescit, & suo luctu luget. O verum & perfectum nostrum Redemptorem & Samaritanum IESVM! Non solùm delet iniquitates nostras; sed infirmitates sanat tactus nostri per flagellationem; tactus rursus & reliquorum sensuum per coronationem. Etenim quid fuit Christi flagellatio, quid verò coronatio, nisi sensuum nostrorum correctio, & noxiarum motuum repressio, & tentationum depulsio? Quotquot enim plagas Christo infligebant flagra, quotquot spinæ, tot vulneribus Christus cadebatur ob petulantiam nostrorum sensuum; quibus simul sanitatem afferebat: quòd si non sanentur peruersi sensuum tuorum motus, nec sedetur procacitas, tua est illa culpa, non imbecillitas medicinæ, vel Medici imprudentia. Corde recipite illa vulnera, ex corde deriuata ad sensus, accipies diuinum auxilium, si non vt dissipentur motus, certè vt ne noceant. Debent autem hæc quæ de appetitu sensuum dicimus, intelligi & vsurpari in appetitu rationali, & in rationalibus potentijs; & prius quidem in illis disciplina institui debet atque exerceri.

Deerat sceptrum ad Regiam panopliam: inferunt in dexteram mitis IESV homines scelerati arundinem acrem, qua utebantur quidem ad ludibrium, conferebant tamen ad maleficium: accipit libens arundinem manus IESVS, factus obediens teterrimis etiam hominibus. En vobis, o Angeli, homines, en orbis vniuersæ Regem vestrum, Regem regum, & Dominum dominantium, Regem omnium sæculorum; *Omnipotens* nomen

Matt. 27

Tertul.
de coron.
Milit.Psalm. 79.
98.
Hebr. 1.

Apost. 7.

Matt. 25.

Matt. 27.

Ephes. 5.

1. Cor. 12.

Psalm. 50.
102.

Marc. 15.

Apost. 19.
1. Tim. 15
Exod. 6.

nomen eius. Hic idem sedet duplici indutus purpura, sui sanguinis, & obsoleta illa: sedet coronatus spinis, pro sceptro gerit in manu arundinem, salutatur genu flexo per irrisionem & detestationem *Rex Iudæorum*, percutitur alapis, conspuitur, verberatur eius caput arundine. Quid hinc videtis, Angeli? Peccata videmus mortalium horrida & innumerabilia, & Dei misericordiam, & Christi patientiam, & Regni cœlestis figuram: hæc enim purpura, hæc corona, hoc sceptrum, & quæ cum his coniuncta sunt, pepererunt hominibus gloriam & Regnum sempiternum. Bestiæ estis, ô Dæmones, quibus semper illudit Deus: existimatis vos hæc fore IESV opprobria; sunt vestra, ac vestrorum affeclarum non solum opprobria, sed pœnæ infernales; Christi verò gloriosissima trophæa, per quæ vos triumphat & traducit palam. Quid verò vos videtis, homines? Videmus & nos quæ Angeli, sed in contemplatione nostrorum peccatorum hæremus: illa est meditatio nobis fructuosa, quæ applicat Christi passionem & impropria nostris culpis, ut in illas nos per illa vindicemus, simul ut per illa veniam ab eo, qui propterea passus est ut illas nobis condonaret, exoremus: quod si paulò altius feramur, illos omnes cruciatus, illa impropria nos Christo infligere intelligemus, nostrorum peccatorum varietate. Purpura enim contempibili induimus Christum, si per hypocrisim Christum laudamus, vel si negligenter in oratione versamur. Corona spinea illum coronamus, ubi eius seruos conuitijs & contumelijs appetimus, vel ubi malè de illis suspicamur. In dexteram eius arundinem inferimus, ubi contemnimus eius in nobis gubernationem, & disciplinam auersamur. Salutamus genu flexo Regem Iudæorum per ironiam, quâdo subdolè nostris maioribus obedimus, quando non animo, sed ad oculum obtemperamus. Infringit Christo alapas, qui ignominiosè illum blasphematur, vel etiam si quis effectas vel reuelationes, vel dona ementitur. Conspuit Christum, qui lasciuam persequi-

tur, & carnis corruptiones, vel si quis finem in delectationibus spiritualibus ponit. Percutit arundine coronam spineam Christi & caput, qui rebus diuinis ad malas artes, vel ad coniurationes, vel flagitia abutitur; vel ille etiam qui rebus spiritualibus, & moribus qui alioqui probati sunt, abutitur vel ad quæstum, vel ad dignitates comparandas. Denique in vniuersum vestiunt purpura, coronant, dant in manum Christo arundinem, & illum salutant hypocritæ omnes, quotquot in Deum peccant. Quid vos reliquæ Dei creaturæ sentitis? Nos quidem semper fecimus verbum Domini creatoris & gubernatoris nostri: in ipso enim sumus omnes, in ipso sumus & mouemur quam plurimæ, viuimus etiam in ipso permultæ, ipse nos fini nostro coniungit; Regem illum agnoscimus, & nostris actionibus & obedientia profitemur; nec amplius sentire possumus vel loqui quàm re ipsa præstamus, nisi illud nobis concedat noster Dominus. Hoc si concederet, clamaremus peiores nobis esse qui naturam meliorem quàm nos acceperunt: hi enim Regem negant eum qui orbem regit vniuersum, & eum in quo & ipsi viuunt, mouentur, & sunt, plagis afficiunt & contumelijs. Quod si nobis illud etiam concederet noster conditor & gubernator, nostras vires contra tantam impietatem conuerteremus, perirent omnes miserimè à facie nostra.

Desidero, magne IESV, & peto abs te quàm possum humillimè atque studiosissimè, ut me tuis vestibus induas: purpura, quæ sit feruens meus in te amor, & acre desiderium sanguinem pro te fundendi; corona spinea, quæ sit gloria ea apud te, quæ per mortificationem omnium sensuum perficitur; spinis me simul compunctionis transfigas, & zelo iustitiæ & gloriæ tuæ; da mihi in manum arundinem, qua meas passiones, & tētationes, & insolentes Dæmonum importunitates, tanquam virga ferrea in te flagellè & dissipem, & fiat mihi virga illa virga directionis, virga Regni tui, qui es benedictus in sæcula. Amen.

GESTA

GESTA POST CORONATIONEM,
ANTEQUAM FERRETUR SENTENTIA.

IOAN. XIX.

In xxvi. imaginem Adnotatiunculæ.

xxvi.

123

A. Ostendit Pilatus Iudæis IESVM flagellatum & coronatum è spinis: dicit, Ecce homo.	C. Quod videns Pilatus, vrget illum concitatè.
B. Cum defenderet IESVM Pilatus, ad accusationem blasphemia veniunt: Filium Dei se fecit.	D. Respondet IESVS: Non haberes potestatem; &c.
C. Magis timuit Pilatus; propterea ingressus in prætorium accuratius interrogat IESVM: Vnde es tu?	A. Motus verbis IESV, apertius agit ut ipsum liberet.
D. Non respondet illi IESVS.	B. Addunt Iudæi: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris.
	A. Hac plaga Pilatus à IESV defensione detectus est.

IOAN. XIX.

Exiit ergo iterum^a Pilatus foras, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam. (^a Exiit ergo IESVS portans coronam spineam, & purpureum vestimentum.) & dicit eis: ^a Ecce homo. Cum ergo vidissent eum Pontifices, & ministri, clamabant, dicentes: Crucifige, Crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. ^b Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei^b se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, ^a magis timuit. Et ingressus est prætorium iterum, & dicit ad IESVM: unde es tu? ^a IESVS autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi ^a non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit IESVS: Non ^a haberes potestatem aduersus me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Et exinde querebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant, dicentes: Si hunc^b dimittis, non es amicus Cæsaris. omnis enim qui se Regem facit, contradicit Cæsari.

ADNOTATIO.

Postquam edixerat Pilatus ut finem facerent milites affligendi IESVM, iussit duci: præcedit ipse ad Propylæum eo animo, ut qui verbis & autoritate non potuisset Iudæos ab insectatione IESV reuocare, commiseratione flecteret. Peruenit prior ad anteriorem Propylæi partem; conuertunt ad illum ferociter ora Iudæi. At Pilatus: Ecce, inquit, adduco eum ad vos foras virgis casum, atque spinis coronatum (virumque cum ingenti crudelitate atque ignominia) ut intelligatis me vestre importunitati hæc dedisse, ut tandem vestri cuius miseria animum vestrum placent, neque ad mortem usque velitis in illum seuire: profiteor enim, quod sæpè dixi,

me in illo nullam mortis causam inuenire. dimittam igitur illum emendatum, ita ut nec ille iactare possit se Regem, nec vos ab illo quicquam timere. date hoc humanitati, Iudæi; & veniat vobis in mentem quod homines estis, qui accusari possitis, in quos seuire, quibus condonare noxam Cæsari, vel ego possim. Cur tu per te illum non dimittis Pilate? Vellem quidem dimittere; sed illud coniedo, ut consentientibus Iudæis dimittam. Video quidem IESV innocentiam singularem, Iudæorum liuorem tetrum, nec sum iam parato animo, ut pro veritate stem foriiter contra iniquitatem & calumniam.

Hæc cum diceret Pilatus, & Iudæi tumultuarentur,

E e

rentur,

Colof. 2.

Ephes. 6.

Act. 17.

Psal. 1. & 44.

ventur, ductus IESVS è pratorio venit ad Pilatū, portās spinā coronam & purpuram, plagis toto corpore & sanguine horridus, habitu despicatissimus, omnibus modis miserandus: hanc Christi speciē exhibuit Pilatus Iudæis. Ecce, inquit, homo, Ecce homo, inquit Pater Deus, qui Filius est meus, mihi in mea gloria coæternus. Ecce homo, inquit Angeli, qui noster est Creator, noster Dñs, nostra gloria sempiterna. Ecce homo, inquit cæli & terra, ac omnia quæ his continentur, qui nos creauit, conseruat, gubernat sua omnipotentia & virtute. Ecce Deus, inquit Virgo, qui ex meis visceribus factus est homo, qui ex meo utero natus est Deus homo. Ecce homo, dicunt pij omnes animi, qui est nostra salus & vita, nostra gloria, nostra cordiū exultatio. Sed tu, Pilate, quid dicis? Ecce homo adeo afflictus, adeo debonestatus, adeo abiectus, ut nullus ei inuidere, nullus eum metuere possit, sed contra illū potius vel cōtemnere, vel miserari omnes debeant.

At impij Principes vel ministri, quid dicunt? (nam plebs videtur tam miserabili aspectu commota tacere, etiamsi in Christum excitata rursus est) quid igitur dicunt cōscelerati Principes & ministri Iudæorum? in rabiem maiorem accenduntur ex Christi maioribus miseriis & ærumnis. Crucifige, crucifige eum. leuissima hæc sunt quæ cernimus, pro magnitudine odij, inuidiæ, & malignitatis nostræ: vitam petimus per mortem ignominia & turpitudinis plenā: crucifige, crucifige. Mira est Pilati constantia hæcenus in vita Christi defendenda, quem tam atrox Iudæorum obstinatio nihil loco mouebat. Accipite eum vos, subdit, & crucifigite; ego enim non inuenio in eo damnationis ullam causam. Hæc commoto animo per execrationem Iudæorum dixit, vehementer omnes à morte Christi deterrens. Ego illius innocentiam cum videam, nec vos quicquā aduersum eum adducatis, planè illū non possum, nec debeo crucifigere; vos illum crucifigite: quod si nō potestis (ut nō potestis, nec si possētis auderetis) est planè vestra malitia detestabilis, qui nec illū audeatis crucifigere, & me velitis adigere ut crucifigā, qui illū scio & profiteor innocentē, neque tamen aliud quàm impotēter clamatis, Crucifige, crucifige. His Pilati verbis exacerbati Iudæi, ne odia tantum agere viderentur, innouant accusationem; & quod hæcenus astutē siluerant, coacti produnt.

B. Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia Filiū Dei se fecit. Hoc verò est quod in concilio bis præterderant damnationi & morti IESV, nec ausi tamen fuerant hæcenus

deserre ad Pilatum, metuentes ne iā audiens Pilatus perturbaretur, & timeret eum damnare. Nunc, nescientes quò se verterent, necessariò illud euomunt: Fecit se Filiū Dei, propterea iuxta legem nostram debet mori. Non audent nunc dicere, Est blasphemus, quod alias fecerant, & nuper in cōcilio cōclamauerāt. neq; enim omnia vel Demonibus, vel illis permittebat Christus. illud permisit dicere, quo significari posset excellentissima illa veritas: fecisse Christum cum Patre & Spiritu sancto unica operatione diuina virtutis, ut sua humanitas Verbo suo uniretur, & fieret Deus homo & esset: propter enim suæ diuinitatis & Euangelij constantem predicationem oportebat Christum pati, ut prædixerant Prophete, ac constituerat Deus. At Iudæi obcecati terra malitia atque malignitate, summam veritatem in summam inuidiam vocant & accusationem: utitur malitiosè verbo fecit, quasi per usurpationem id fecisset Christus, & non professus esset planè se Filiū Dei, & alibi non semel, & in concilio bis ante aliquot horas; & quasi eam veritatem non confirmasset diuino testimonio, mortuos suscitando, cæcos illuminando, Demones suo imperio eiciendo: quæ omnia & illam veritatem, quam ipse profitebatur, & totam eius doctrinam & gesta caelesti auctoritate corroborabāt. Luce tamē tam illustri oculi superbōrum hominum & inuidōrum obcecati sunt, agente eos præcipites cæcōdæmone in omne maleficio & amentiam; ut mirum non sit, quod tam fædè secum ipsi pugnent. Non licet, modò dixerant, nobis interficere quemquam; nunc, secundum legem debet mori. Igitur vobis licet quod dixistis non licere, non enim lex blasphemum lapidandum, minus verò crucifigendum tradebat Gentibus, sed vobis lapidandum iusto iudicio. cur non arripitis occasionem ex verbis Pilati, qui dixit: Accipite eū vos, & crucifigite? Incredibilis erat Demonis & Iudæorū nequitia, volebant IESVM per summum cruciatum atque ignominiam interficere, id est, per crucem: ut non solum neci traderetur, sed eradicaretur eius nomen ab hominum memoria, itaq; nullus esse posset, qui vel illius nomē non execraretur, vel non erubesceret: verum contendebant illud fieri per Romanos, ut illa damnatio & infamia non contineretur tantum angustiis gentis Iudæicæ, sed totum orbem peruagaretur, & consensisse in damnationem viderentur omnes mortales. hoc persuaserant Demones, hoc furiosè contendebant Iudæi.

C. Vbi hæc audiuit nouam accusationem Pilatus,

latus, cum antea semper veritus fuisset IESVM damnare, tunc verò magis timuit. Audierat de Deo Iudæorum: nō erat inusitatum idolatras Deorum filios credere & adorare: arcana quæ de Deo Iudæorum audierat admirabatur; ignotum enim Deū ferè Gentiles colebant. quare exhorret, cum illius Dei, ignoti quidem, sed Dei tamen Filium cogitat à se morti iudicandum. Relictis ergo Iudæis, rursus ingressus pratoriū assumpto IESV, attentissimè illum interrogat. Iam non quero, An Rex sis, non Quid sit veritas, sed hoc ut dicas: Vnde est tu? Scio Galileum, è potestate Herodis; hanc originem non quero, sed aliam. Intellexi quidem ex te, non esse regnum tuum ex hoc mundo; suspicatus sum te Regem esse, sed à quo Romanus non sit timendum, rationem tamen regni non intelligo, audiens quod te Filium Dei dixeris: peto ex te, ut aperias mihi vnde sis; ut intelligere possim, an sis Filius Dei: ita fiet, ut & Regnum tuum vnde sit intelligā: quod cum intellexerō, eripiā te ex Iudæorū coniuratione & maleficio. Eò res iam euaserat, ut si respondisset IESVS, planè videretur à Pilato liberandus, & id sua responsione quasiuisset: namque audiens quòd se diceret Regem IESVS, illum suspitione Regni affectati liberauerat; quid non faceret, si eum apertè & clarè è cælo Filium Dei omnipotentis venisse in mundum, sumpsisse ex Virgine carnem ad redimendos mortales ab æterna morte, ad communicandam illis sempiternam gloriam venisse audiret?

D. Quocirca, cum sciret IESVS, etsi Deum se Pilato fateretur, alia occasione ab eo esse interficiendum; ne grauius peccaret Pilatus, tum propter eius indignitatem, noluit respondere: simul ut voluntate sua intelligeretur pati: præterquā quòd infinitis aliis factis demonstrauit, dispensationem & præceptum Patris, & Scripturas voluisse se voluntariè adimplere.

C. Videns Pilatus, quòd nihil responderet, iam non admiratur silentium, ut antea; sed perturbatus animo, & impensius cupiens aliquid audire, vnde occasionem capere posset illū dimittere: Mihi, inquit, non loqueris? Cōcitata quidem mente ita loquitur, sed beneuola; quasi vehementer illum alliciens ad responsionem. Propterea addit: Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Tu ipse intellexisti, IESV, quanta contumione te hæcenus à morte liberare voluerim, & nunc in eo sum totus: responde; & si aliud nihil te mouet, illud moueat, quòd in potestate mea est tua vel mors vel vita, & tua responsione pos-

sis à me vitam impetrare.

D. Cum ad primam interrogationem nolisset respondere Christus, ad hanc noluit tacere, propter zelum potestatis Patris sui: Non haberes, inquit, in me potestatem, nisi tibi datum esset desuper. Rursus reuocat ipsum à terrenis, & ad spiritualia inuitat, ut antè, cum dixit: Regnū meū non est de hoc mundo, quòd mouerat Pilatum: & nunc non dubiū, quin fuerit permotus: sed ita tamen (quòd sciebat IESVS) ut non propterea esset eum dimissurus, sed minorem voluntatem adducturus ad eius damnationē. Curabat enim Christus, considerans non nihil virtutis & veritatis quòd in eo erat, Pilatum remunerare, ut lenius peccaret, & leniorē pœnam mereretur: quòd antea iā etiā curauerat. Respondit igitur Christus: Non haberes potestatem aduersus me ullam, nisi tibi datum esset desuper: propterea qui me tradidit tibi, maius peccatū habet. Habes quidē in me potestatem aliquam, verum non, ut arbitraris, à Cæsare, vel ex officio tuo, vel à Iudæis; in me enim ne minimū quidem possunt omnes Demones, omnis terrena potestas, vel vniuersa creatura; sed dispensatio est è cælo preueniens, à Deo Patre permissa tibi, ut facultatem habeas meæ vitæ & mortis. Potestatem ergo cum tu profitearis te habere in me, & videris meam innocentiam, grauius quidem in Deum & me peccasti me flagellando & spinis coronando, grauius simul peccas, qui non dimittere audes propter humanum timorem: grauius tamen longè quàm tu peccant Iudæi, tu enim ignorantia quadam, & pessimè peccas; illi ex tetra inuidia, malitia, malignitate, & longè minori ignorantia.

A. His verbis perterritus Pilatus, iam inde apertius disquirebat vnde IESVM dimitteret, cum antea in hoc fuisset. relicto enim IESV intra pratorium, prodiit rursus ad propylæum, & cum Iudæis acrius contendit, IESVM ut liberet, quòd vbi viderunt Principes, sua maleficia & sæua consilia in angustum redacta, nec religione moueri Pilatum ut IESVM crucifigeret, quòd ipsi sperauerant, sed contrā ut liberaret, veniunt ad illud, quòd apud Romanos sciebant plurimum valere, ad ambitionem. Ut ergo timorem incuterent Pilato, & caueret ne iacturam faceret dignitati: apud Cæsarem, clamant:

B. Si hunc dimittis, non est amicus Cæsaris: omnis enim qui se Regē facit, cōtradicit Cæsari. Hæc dicunt furias spirantes, & atroces minas, quasi illum apud Tyberium accusaturi. Non potes, Pilate, tueri tuam dignitatem, non potes

non esse reus Maiestatis, si hunc dimittis, qui se Regem esse profitetur. Nihil est quod tibi persuadeas Regnum eius non esse de hoc mundo, Regem ipse se esse non negat; hoc est aduersari Caesaris monarchiæ. quod si tu in illum non animad-

uertis, planè te hac rebellionè implicas, nec es amicus Caesaris, sed inimicus & hostis.

A. His verbis deiectus est Pilatus à defensione Christi, & victus ambitione & vano timore, dedit manus Diabolo & Iudæis.

MEDITATIO.

IAM eò, Filiæ Sion, ventum est, ubi à Pilato IESVS ad crucem damnatur: sed prius datur nobis in conspectu, vt intelligamus omnes, si crucem Christi deuotè & fructuose velimus meditari, nobis præcedentes omnes Christi passiones & impropria ob oculos mentis esse ponenda, & intimo cordi figenda; ita adeundum ad crucis meditationem. Excusat vehementer Pilatus IESVM: vrget acerrimè Iudæos, quasi colligens argumenta ex sanguine & cruciatibus, ex deturpatione & contumeliis Christo inflictis. O nefaria argumenta! ô rationes crudeles! Si illum ita flagellem, ita affligam, & despiciam faciam, vt nullius animum ad misericordiam mouere non possit, deserent suam inuidiam Iudæi, suam malignitatem, & crudelitatem, & malitiam; misericordia mouebuntur si tam atrociter mulctatum illis ostendam. Si tuum hoc fuit consilium, Pilate, impium tamen fuit & insanum. cum nouisses Iudæorum deploratam feritatem, eos speras miseris IESV placandos, & non potius ad rabiem accendendos: sed tamen non tam fuit tua cogitatio, quam præsentis & sæuentis Satanæ. Multis coniecturis collegerat veterator hanc esse IESV doctrinam, vt suo sanguine delerentur peccata. huic doctrinæ & veritati diuinæ voluit illudere Diabolus malignitate, & couiciari: persuasit Pilato aliqd agenti, vt pro liberatione IESV, IESV sanguis funderetur; ita scilicet futurum, vt eodem sanguine diluerentur Iudæorum malitia & obstinatio: quod per summam irrisionem & sannam cogitauit. ita suum agebat cum suis Apostatis spiritibus triumphum de IESV, deque eius doctrina; simul crudelitatem suam in Christum, & sæuam tyrannidem in Iudæos exercebat.

Ioan. 18. Ecce adduco eum foras, vt cognoscatis, quia in eo nullam inuenio causam. Loquitur item Pater Deus mortalibus è cælo: Ecce Filium meum. mihi consubstantialem & coeternum; adduco eum ad vos foras mortales, vt cum sæper apud me sit intus in mea æternitate & substantia inuisibilis & immortalis, fiat in vestro

tempore & fragili substantia visibilis & mortalis. Neque huius rei causam habui nisi vos, ex mea bonitate: propter vos enim venit Filius meus in mundum de mea & eius misericordia & voluntate, vt vos è manu Satanæ liberaret, & vestra omnium peccata in se tolleret, patiens ipse pro vobis & moriens. Causam igitur & incarnationis Filij mei, & eius passionis & mortis accepi ex mea charitate propter vos: hoc agnoscite, hoc deplorate. compatimini Filio meo pro vobis patienti & morienti, neque imitemini impios: Iudæi enim etiã nunc in Filium meum causam eius mortis conferunt, quos sequuntur alij infideles & hæretici. Iudæi, si nihil aliud, certè ex lege pertinaciter credunt se iustificari; quare Christum propter sua peccata, non mortaliũ, mortuum esse blasphemant. Idem Mahumetani de sua lege iactant: Christũ verò vtrique explodunt. Hæretici per solitudinem suæ fidei à Christi iustitia excidunt, & faciunt Christũ frustra suum sanguinem effudisse. Neque tamen soli Lutherani, & qui ex his prodierunt, sola fide autumant se iustos, sed singuli sua. Catholici vtinam nos similiter non facere interpretari possemus. Quid enim sunt varia que admittimus contra Deum peccata, quam eiu: Filium conculcare, & eius sanguine pollutum ducere, & spiritui gratiæ contumeliam facere? & dum abutimur Dei longanimitate, & in peccatis perseueramus, nonne reipsa dicimus Christum frustra mortuum esse? Nam si absque ea causa mortuus est, quam Deus accepit è nostris peccatis, & tamen mortuus verissimè est; causam mortis eius in ipso ponere videmur, & esse peiores Pilato, qui nullam in eo causam inuenit.

Ecce homo. O sancte homo IESV! ô Deo homo IESV! ô splendor gloriæ, & figura substantiæ Patris æterni! Deo homo IESV! Quis fructuose hunc locũ meditari possit, nisi tu eius cordi dicas tuũ, *Ecce homo?* Ita fac, bone IESV, per ea mysteria quæ in *Ecce homo* posuisti. *Ecce*, rem nouã, & inauditã, & stupendã proponit Pilatus; hominẽ innocentẽ, miraculis clarũ, doctrina

admirabilẽ, existimatione excellentẽ; quæ ne Iudæi quidem ignorabant: hunc hominẽ proponit Pilatus flagellis crudelissimè concitum, spinis sæuis coronatũ, purpura per ludibrium ornatum, & arundineo sceptro; & tamẽ Iudæi eius non miserentur, illius etiam crucẽ vrgerent eò violentius. Quæ Pilatus ipse ita atrociter fieri imperauerat, vt omne crudelitatis exemplũ superarent, ea ipsi contemnant omnia. O afflictum te, bone IESV, & vita animæ meæ! Qui te defendebat, is in te non imitabile exemplum edebat crudelitatis & iniustitiæ; & tamen nesciebat te esse Deum omnipotentẽ, eras tamen, vt semper es. Quã infinitè igitur excedit hoc exemplum tuum, illud, Pilate, quod credebas esse incredibile? Tu credebas esse in hominem à te editam illam atrocitatẽ, edita est in Deũ. O te miserũ! ô Iudæos supra omnẽ fidẽ immisericordes & crudeles, qui tam miserabilẽ atrocitatẽ videtes, nõ solum odium non deposuerunt & accusationem, sed furiosius etiã auxerunt & persecuti sunt! *Ecce homo* Pilati Iudæis nihil profuit, sed profit nobis, ô Meditatores deuoti. Tu quidẽ, Pilate, voluisti Iudæos ad misericordiam prouocare flagellatione & coronatione IESV, nihil aliud adduxisti, ac ne curabas quidem alia, vel nõ noueras; & illa videbatur tibi causa esse commiserationis vehementissima, vt erat. Quid si dixisses pœnas alias, dolores, afflictiones, contumelias, colaphos, alapas, vincula, raptationes, mulctationes acerbas? si, que intrinsecus passus erat, & illo eodẽ tempore patiebatur: illè enim homo erat, qui ex hortu vsque, & illa oratione amarissime infinitis modis affligebatur. Quid si illius tã afflicti hominis diuina dona, & excellentias naturales tum supernaturales prædicasses? Quid si Deum dixisses, & hæc persuadere potuisses? absque vlla dubitatione non te solum ad misericordiam IESV, & liberationem promouisses, sed tetrũ Satanã, & Diabolos omnes non ad misericordiã, sed ad eripiendum à morte IESVM traxisses repugnãtes, atq; adeò Iudæos ipsos ad deferendam accusationem suam commouisses, tametsi dari non potest vt Deum esse IESVM illis persuaderi possit: quo fit vt essent Iudæi Diabolis peiores. destiterunt enim tandem Dæmones IESVM insectari propter suspitionẽ diuinitatis, nunquam cessarunt Iudæi. sed tamen si his fuisset persuasum IESVM Deum esse, absque dubio ab illius insectatione discessissent. At nos

credimus omnes passiones Christi, omnes pœnas, omnes perfectiones & dona; fide tenemus simul illum hominem Deum esse omnipotentem, illas pœnas Dei veri fuisse & viui, ac propterea fuisse immensas; & tamen nulla cõmiseratione mouemur. Nobis dictum est, *Ecce homo*: nobis cõtinenter dicitur, *Ecce homo*, cuius præ vulneribus & contumeliis infinitis non est species vel decor ullus: in cuius aspectu nihil non despectum; qui vir est post omnes homines abiectissimus, insignis e doloribus, notabilis ab infirmitatibus. Hæc clamant Prophetæ, hæc Euangelia, hæc per imagines huius mysterij Ecclesia sancta, & tamen non mouemur. Quod si non ad sensibile deuotionem, saltè ad deuotionis actus vehementer nitamur; si non ad cõpunctionẽ sensibilem & lachrymas, saltè ad interiores, si nõ ad Christo compatiendum, & pro Christo quascunq; tribulationes patiendũ, saltè ad harum desiderium pro Christo. Putamusne Iudæis duntaxat hæc esse proposita ad commiserationẽ? nobis præcipue proposita sunt. illis enim non solum non profuerunt, sed obfuerunt etiam: caueamus ne Iudæis vel similes efficiamur, vel etiam peiores. Ostendit Iudæis Christum afflictum Pilatus; is quem illi detestabantur, & ingenti odio prosequabantur, & dixit eis: *Ecce homo*. Nobis eundem ostendit Pater omnipotens, is qui vult omnes homines saluos fieri, nos verò sua charitate complectitur, & diuinis beneficiis prosequitur, is quem nos profiteamur atque adoramus Patrem immense maiestatis. Hic igitur est, qui ad alias infinitas benignitates hanc etiam in nos confert, & ad aures interioris hominis, si quis aures audiendi habeat, suauissimè loquitur: *Ecce homo*, ecce vnicus filius meus, Dominus vester, quem pro mea immensa charitate dedi vobis: ecce habetis Filium meum, vester est, ego enim sic dilexi mundum, vt Verbum meum donarem vobis vltro, vt viscera mea, vestra essent. Aperite corda vestra, recipite donum inestimabile: ecce homo, & in illo, ecce me, ecce Spiritũ sanctũ, ecce nostrã triũ nam diuinitatem. Vt autem hanc charitatẽ nostrã erga vos commendaremus, voluimus, vt Filius hic meus, nõ solum homo esset, sed vt pro vobis pateretur, & moreretur: his ornatum gemmis donum à nobis accepistis, flagellatum Filium meum, spinis coronatum pro vobis, & crucifixũ. Ad hæc hic homo ab æternitate voluit offerri ad crucem & mortẽ:

hæc veniens in mundum pro vobis in se recepit, hæc passus est, vt vobis pareret vitam sempiternam: neque hoc solum, sed se vobis dedit in cibum, vt in corpore & sanguine suo nostra etiã triũ pasceremini diuinitate. Ecce igitur homo. Hæc autẽ omnia cum vobis dederim in hoc homine, nihil à vobis vel peto vel expeto, quàm id quod vobis sit salutare & facile, vt me diligatis, & Filiũ meum, & Spiritũ sanctũ. & madata nostra, & Ecclesiæ nostræ seruetis. Diligite, o fratres Filij mei, quos ego in illo dilexi semper, diligite Deũ, & nihil erit vobis difficile, omnia verò proueniẽt in salutem & vitã tum animæ, tum corporis sempiternam. Audite filioli, audite me patrẽ vestrum qui in cælis sum; audite fratrẽ vestrũ IESVM Filium meum, qui ad dexterã meam sedet, qui hæc eadẽ vobis proponit, hinc enim fiet, vt voluntas mea vobis placeat, & ad illã faciendam omnes vires intendatis. Hæc si nõ percipiatis, & altiores mentis eleuationes vos non moueant, en aliter vobis propono Filiũ meum, factum pro vobis hominẽ dolorũ, & sciẽtem infirmitatem ab initio vsque suæ incarnationis. Videte eum indutũ vestra mortalitate, vestris infirmitatibus, vestra carne, immẽsitatem eius vtero matris inclusã; ibi omnes futuras passiones, ibi mortem futurã cogitatione, voluntate, & spirituali sensu subeuntem contemplantini. Natum videte nudum, lugentẽ, frigentem, in summa paupertate, panniculis inuolutum, reclinatum in præsepio inter asinum & bouem, lacte egentẽ vt viueret, circumcisum vt peccatorem, qui sanctitas erat infinita, sanguinem è vulnere fluentem excipite, & abscissum præputium; fugientem cum Matre in Ægyptum sequimini; labores itineris, & egestatem Ægypti considerate. Quoties panem à Matre paruulus IESVS petiit, quẽ illa non habuit, vel cum difficultate habuit! rursus labores itineris cum ex Ægypto redirent conspiciate, & metũ ab Archelao, & secessum in Galilæam. Ibi rursus videte paupertatem, gustate vt inceperit Matri deseruire puerilibus ministeriis, vt Iosepho in lignaria, vt mortuo Iosepho exerceret ipse per se lignariam, vt ad tricesimum vsque annum incognitus inter homines vixit & quasi abiectus, nec litteras discens, nec magni quicquam designans. Contemplantini porrò quã exercitam & laboriosam vitam ageret post annum tricesimum, in quanta paupertate, in quot laboribus; famẽ quoties sit passus, quo-

ties ex itinere & prædicatione fatigatus fuerit; quemadmodũ fuerit ter à Satana tentatus, bis portatus per aërem sublimis, semel à deserto Domim in tẽpli pinnaculũ, iterũ in montẽ Nebo & verticẽ Phalga. Raptus est à ciuibus suis ad superciliũ môtis, vt inde daretur in præcipitium. Quoties insidias illi posuerunt Iudæi cum concionaretur! Quoties illi contradixerunt, & disputatione adorti sunt! Quoties illũ conati sunt capere in sermone! quoties illi os occludere. Quot iniurias & contumelias in illum coniecerunt! quot calumnias effinxerunt! Quã sæpẽ voluerunt eum lapidare: quam sæpẽ capere! tandem in concilio decreuerunt illũ interficere. Ecce homo hæctenus dolorũ & laborũ, scientẽ infirmitatẽ & afflictionem. Quid præterea? Ecce homo, qui in hotto in oratione cum morte conflictatus ad mortem vsque est, vnde venit in agoniam, & sanguineũ sudauit sudorẽ ad terrã vsq. decurrẽtem. Traditus à discipulo est in manus impiorum, cum summa ignominia & crudelitate ligatus est: ductus est ad Annã, vbi atrocẽ accepit alapam; ad Caiphã, vbi tamquã impius & blasphemus damnatus est ad mortẽ, & ea nocte contumelias, alapas, colaphos, cõspuaciones, euulsiões barbæ & capillorum perpeffus est: ductus postridie est ad curiã ad vniuersũ concilium, vbi rursus condemnatus ad Pilatum rapitur, apud quẽ inuidiosissimẽ accusatus est & falsissimẽ; inde apud Herodem pro fatuo habitus, reductus ad Pilatum dirissimẽ flagellis est toto corpore concisus, spinea corona atrocissimẽ coronatus, indutus purpura, donatus arundine pro sceptro ad contumeliam, & ea percussus est; traditus tandem ad crucem est Iudæis ab impio & ambitioso Iudice Pilato. Aspicite baiulantem suã crucẽ, sub cruce acerbissimẽ laborantẽ. Attẽdite verò ad crucifixionẽ, ad crucis & crucifixi Dei leuationẽ. Contemplantini per tres horas mortis cruciatus augeri vsque ad mortem; considerate & superiores omnes sanguinis effusiones, & hæc mortis vltimam. Mortui videte transfigi latus & cor ipsum, de cruce deponi, vngi: sepeliri. *Ecce homo.* Ecce quæ pro te, o vilis homo, de sua immensa charitate in te Christus Filius meus assumpsit & passus est.

Porrò autẽ è contrario gloriosa de Christo contẽplare. *Ecce homo*, qui Angelo nuntiante de Virgine immaculata per Spiritũ sanctũ conceptus est, qua conceptione factus est Deus homo. Impleuit ex vtero Matris gratia, & spiritus

ritus exultatione, & propheta Ioãnem Baptistam in vtero itẽ matris clausum. Prophetat de eo diuinẽ Zacharias, nascẽtem diuinis præconiis celebrant Angeli innumerabiles, stella ex Oriente Reges Magos adducit, illũ Magi adorant, illi munera offerunt; quibus eum hominem, Deum, & mortaliũ redemptorem profitentur. Cum illum vellet occidere Herodes, & malè essent in illum animati Iudæi, quadragesimo post natiuitatẽ die palam clara luce offertur in templo, prædicatur eius diuina virtus à Simeone & Anna. Duodecimo anno inter doctores cœlestis eius doctrina & sapientia emicuit. Trigesimo in Iordane testimonium audiente Ioanne Baptista accepit à Deo Patre, quod eius esset Filius: idem testimonium accepit audiẽtibus Moyse & Helia, & Apostolis Petro, Iacobo, & Ioanne: idẽ de illo testatus est Ioãnes Baptista, & verum Messiam, & Dei Filium professus est, & suis concionibus illius parauit viam salutarem. Doctrinam cœlestẽ hic homo, & æternum Dei Euangelium, & Regnum cœlorum, & vitam sempiternam docuit diuina verbi potentia. Hanc doctrinam innumerabilibus miraculis cõfirmavit: omnes insidias Herodis, & patris & filij, omnes Iudæorum persecutiones & in mortẽ eius conspirationes quo ad voluit, & vt voluit, euitauit. In ipsa verò passione verbo proftrauit Iudæorum & Romanorũ manum, restituit auriculam à Petro abscissam Malcho seruo. Permisit se capi quando voluit, ab iis quibus etiam in horto obuiam venit. Cum sciret quæ aduersum se machinabantur Iudas & Iudæi. Sciebat se propter præclarissimum illud testimonium esse morti adiudicandum, quo testimonio professus est se esse Filium Dei; & tamen bis illud dedit in concilio Iudæorum constantissimẽ. Potuit suã innocentiam tueri apud Pilatũ; quod noluit facere propter Patris obedientiam, & suam voluntatem, ac generis humani redemptionem ad Dei gloriam infinitam. E cruce moriens orauit pro suis crucifixoribus, latronem iustificauit, & pollicitus est illo die Paradisum, & dedit, cum magno clamore spiritum emisit; quo clamore per motus Centurio, Filium esse Dei confessus est. Sensit eius mortem & luxit cœlum, terra, sol, luna; hæc cum præter naturam suam motu subito solem subiit, sol luctuosa sua eclipsi, terra motu suo, sepulchrorum apertione, petrarum si fione; denique omnia elementa, omnis natu-

ra luxit motientem hominem Deum. Infernus animas corporibus Sanctorũ dedit, Filius verò meus descẽdit gloriosissimẽ ad inferos: dedit toti Limbo patrum gloria sempiternã, fecit de Limbo Paradisum, multas animas è Purgatorio liberauit, deinde eum excellentissimo & diuino triumpho resumpto corpore resurrexit à mortuis clauso sepulchro, & cum apparuisset discipulis per dies quadraginta in multis argumentis loquẽs de Regno Dei, assumptus est ad cœlũ, vbi ad dexterã maiestatis meæ sedet in excelsis. Misit tandem à Patre Spiritum sanctũ consolatorẽ in discipulos palam cũ signis mirabilibus. Hæc sunt rerũ capita quæ Filius meus vel passus est magnanimiter, vel gessit gloriosè pro vestra salute & vita; neq. enim à vobis capi omnia possũt. *Ecce homo*, qui pro te nihil potuit facere, quod nõ fecit, hic petit, peto ego, petit Spiritus sanctus, vt illa cordi tuo inprimas, ex his culpas tuas deplores, peccata tua cõfitearis; pœnitentiã de cõmissis agas, vitam viuas verè Christianã, opera pia secteris, proficias in dies in vitã æternã. Quod si ne his quidẽ tot ac tantis mysteriis ad pœnitentiã moueris & pietatem; Ecce rursus homo, qui à dextera mea orbẽ gubernat vniuersum, qui facta tua, omnes tuas actiones, cogitationes, intentiones animi videt. Ecce is, apud quem illa quæ dixi mysteria diuina contra te clamant, ac te accusant apud Filiũ meũ, & eius thronum maiestatis in cœlestibus. Vsq. quo, Domine Deus omnipotens, iste homo vilissimus & nihili nos contemnet, & tuos labores, & ærumnas, & dolores, & contumelias, vulnera, sanguinẽ, vitam, mortem cõculcabit, & pro pollutis habebit? Quousq. despiciet tuam doctrinam, miracula, potentiam, & gloriam? Tam est magna tua iustitia, Domine IESV, quàm tua misericordia; vtraque enim infinita est: pereat hic homo, deleatur de viuentium libro, contrudatur in æternum ignem. Hoc intentatur in te iudicium horrendum, nisi resipias, o homo miserabilis: verum eadẽ illa mysteria intercedunt etiam neglecta pro tua salute. Oramus tamen, Domine, per hæc eadem mysteria quæ obiisti, & tua sunt, vt mentem illi inspires, & spatium concedas pœnitentiæ. Num pro aliquibus peccatoribus passus & mortuus es, & non pro omnibus? Mortuus sum pro omnibus, & quod in vobis & in me est omnibus mortalibus volo dare gratiam & gloria sempiternam. Illorum est culpa qui nõ accipiunt, & vocem

& vocem meam non audiunt, & auxilio meo quod illis præstō est semper nō vtuntur, quod possent semper si vellent. Itaque quos scio auxilio meo non esse vsuros, & iam in iudicio meo sunt ad Infernum condēnati, ex iis propter malitiam aliquibus quasi in vita incipio partem Inferni irrogare ex mea permissione, & trado illos in obstinationē, indurationem, contemptum omnis boni, & abyssum omnis malitiæ; & tamen ne istos quidem punio pro eorum merito, quin aliqua misericordia in illorum punitione vtar. Alios id genus, qui minus sunt mali, non diu permitto augere peccata sua; sed priuatos vita mortali mitto eos in mortem immortalem. Iam verò quos video mearum passionis & mortis, mearum etiam virtutum & gloriæ præsidio vti nolle, & tamen per afflictiones, calamitates, & pœnas video adiutum iri, vel metu iudicij mei vniuersalis, & particularis in morte, & secretorum iudiciorum meorum, & Inferni esse commouendos; his pro vltimo subsidio solet Pater meus è cœlo intonare: Ecce, ecce homo, cuius tu passiones, & mortē, & gloriam contemnis: ecce huic dedi omne iudicium; ipse habet clauēs Mortis & Inferni, habet flagellū in manu sua; qui si te hīc non flagellat, vel castigationes eius te ad pœnitentiam & pietatē non adducant, en stat super caput tuum districto gladio zeli sui & iustitiæ, & in ira indignationis suæ rugit aduersum te: Mane. Thecel. Phares. Numerata sunt vitæ tuę acta omnia, appensa in statera mei iudicij, imminuta sunt, condemnant te. Diuidatur, moriatur, partem eius proiicite in Infernum, aliam referuate ad vniuersale meum iudicium; tunc enim, cū veniam in maiestate; plenum de eo sumam supplicium, concludā & animam & corpus in ignem æternum, & alias immensas pœnas, quas paratas habeo Saranæ, & eius Angelis in perpetuas æternitates. Ita fieri solet, vt homo percussus terrore ad salutarem pœnitentiam conuertatur.

Quæ cū ita sint, vides homo miser horrendū hoc spectaculū tibi etiā proponi à Patre cœlesti, vide ne tantam disciplinā & gratiam negligas, & pereas in æternū: vt caueas à peccato, & à peccato resipiscas, propone tibi horrendum hoc spectaculū; Ecce homo, qui illa passus est, ne peccares; qui tibi se talē representat, ne pecces; cui tu illa omnia vulnera infliges, si pecces; qui in te vlciscetur illas suas plagas, si pecces. Quòd si per miseriam tuā pec-

casti, noli, noli iterum flagellare & coronare spinis Christum, quod semel fecerūt illi impij latrones; sed sana potius tua quæ infixisti illi vulnera: sanabis autem IESV vulnera, si resipiscas, si plagas Christi in te recipias, si affligas & cor tuum & corpus. Cogita libenter illa esse passum Filium Dei, primum ne peccares, simul vt te à peccato reuocaret. Omnia eius vulnera clamant ad aures cordis tui: Ecce homo, qui tanta passus est, vt in peccatum ne venires, & à peccato redires ad pœnitentiam. Gere pie Christiane hoc, *Ecce homo*, continenter in visceribus animæ tuę, vt gerunt homines peruersi in anima vanitates suas vanissimas & perniciosissimas. Assuece tu hunc hominem gestare in animo, ei compatere, ab eo pete gratiam & vim spiritualem, & eius dona, cuius fundetur ex innumerabilibus plagis sanguis, cuius fontes gratiarum sunt in te effusi. Vide vt illum sanguinem & gratias ne patiaris excidere; portæ planè illæ sunt apertæ, quibus ingrediaris in potentias Domini magnas. conquiesce in virtute vulnerum Christi & suauitate, quæ ab eis in cor tuum influit diuina liberalitate. Ad hæc afflictam Matrē virginē cogita, quæ hæc mente speculabatur, vel etiam corpore. Nōnne hīc illius animæ fuit infixus gladius, ex innumerabilibus gladiis & pugionibus compactus? ô doloribus plenam & afflictionibus Matrem! ô vicissim incōparabili magnanimitate & patientia spectabilem Matrem! Ad illam veni, eam ora vt impetret tibi huius mysterij sensum spiritus salutarē: reperies plenā quidem dolore & cordis cruciatu, sed deuotione simul, & sensibus spiritualibus, & Christi vulnerum virtute plenissimam, misericordia & benignitate redundantem. Communicabit ibi particulam aliquam suæ compassionis & deuotionis; quæ etiam si minima sit, modò illius præbeat deuotionis gustum, replebit animam tuam ingenti consolatione & fructu.

At pestiferos & rabiosos Iudæos, *Ecce homo* Pilati, ad maiorem rabiem incitat: *Crucifige, crucifige*. Pugnāt Pilatus vt dimittat innocentē; illi eò violentiūs, vt crucifigatur, vociferantur. Dei Filium se fecit, quare debet ex lege nostra mori. Furiis exagitabantur diabolicis; & quòd maior fiebat eorū malitia, eò maior obcæcatio. Debebat, ô bestia Iudæe, per legem lapidari blasphemus, non crucifigi: simul nihil poteratis dicere, quod vestræ malitiæ magis esset contrarium, quàm vt Dei filium

Psal. 70.

Leuit. 24.

lium IESVM appellaretis apud eum Præsidem, qui totus & antè fuerat in eo defendendo & liberando, & nunc id agebat acerrimè. Illud ergo profecistis, vt magis quàm antè dubitaret Pilatus, & incitaretur magis ad illum liberandum. Verum vtrumque prodebat vestræ inuidiæ cæcitate, & quòd crucifigere blasphemum velletis, & quòd Dei Filij mentionem faceretis. O infinitum malum inuidiæ, quæ nullo odio, nullo maleficio, nulla crudelitate contenta esse potest: ita semper inhiat in eius abolitionem cui inuidet. Inuidebant Iudæi Christo virtutes excellentissimas, & gloriam nominis inæstimabilem, & (vt semel dicatur) inuidebant illi diuinitatis opinionem; quo fiebat, vt nullo malo Christi satari possent, ac ne sola morte quidem corporali, propterea ad crucem damnari contendebant, vt simul omnis eius existimatio & gloria aboleretur, & in primis diuinitatis opinio. Propterea dicebant intra se: *Mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius*: simul, *morte turpissima condemnemus eum: erit enim respectus eius ex sermonibus eius*: dixit enim; *Filius Dei sum*. quare si moritur, Filius Dei non erit; si turpissima morte, habebitur etiam homo pessimus. Obcæcauerat eos pestilens eorum malitia, nec intelligere poterant Sacramenta Dei, quæ in morte Christi continebantur: nā & Filius Dei fuit, vt est, & mortuus est Filius Dei; & per mortem triumphauit Filius Dei, & ipsos, & Mortē, & Infernum, & Peccatū, & diabolicam omnē potestatē, & est exaltatum nomē eius super omne nomen in sempiternum. Pessimæ matris superbiæ pessima filia est inuidia, quæ eò magis tabescit, quòd maiores vires illi communicat mater superbia: hæc autem tunc pestilentissima est, cū ex diuinæ legis intelligentia nascitur fallā & arroganti, & inde vires alit. Huiusmodi erat Iudæorū superbia & inuidia illa, quæ & hæreses peperit semper & aluit: huic est similis hypocritarum superbia & inuidia. Itaque nesciunt superbia & inuidia quiescere, donec in diuinitatem peccent, & omnē veritatē, etiam cognitam, proiiciant. Infinita autē est diuinitatis in homines benignitas, & vis adorandā; quæ corda nostra penetrat, & occupat, si quis non repugnet, si quis cooperetur præeunti Spiritus sancti motioni atque illuminationi. Neque verò est personarum acceptor Deus:

eccum Pilatum impium idololatrá, plenum ambitione, eadem virtus diuina tangit, quæ Iudæos; hos non mouet, illum mouet. Cur ita? Quia Iudæi repugnant Deo; non repugnat Pilatus; cooperatur item, etiam si imperfectè, non nihil tamen agit, inquirat, dubitat, aliquid esse suspicatur quod clamant Iudæi: sed faciebant alia eius peccata, & vt tenuiter veritati consentiret, & vt faciliè illam desereret. *Vnde es tu?* Non respondet sapiens IESVS: 1. 19. propter eius indignitatem; ipse enim sciebat, quid esset in homine. Indignatur statim Pilatus, arguit IESVM insipientiæ: *Mibi non loqueris: nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?* Bis dixit, potestatem habeo, per iactantiam arrogantiem; illic propter eius indignitatem non respondet Christus, hīc respondet ad illius insolentiam aduersus Patrem æternum; *Non haberes*, inquit, *potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset desuper*: quod zelo veritatis dixit, vt profiteretur quòd tempē gestis docuerat, se sua & Patris voluntate mortem esse passurū: neque enim Iudæi vel Romani omnes, non dæmones, non creatura vniuersa Christum potuit interficere, nisi excellens quædam Dei permissio intercessisset. Simul diuinum exemplum hīc nobis propositum est, gubernandi prouidenter nostrum silentium, & nostrum sermonem dirigendi. Aliquid moralis virtutis reliquum in se fecerat Pilatus; quare & Christum liberare rursum contendebat. Iam Satan quoque ipse deseruerat actionem illam acrem aduersus IESVM, & se conuerterat ad vxorem Pilati subornandam, vt per maritum liberaret IESVM: sola erat Iudæorum plusquam diabolica malitia, quæ Christum persequebatur furiosè. Instigauerat Satan quidem Iudæos in mortē Christi; sed vbi voluit id reuocare, non potuit: potentior enim ad malum est, quàm ad bonum, vel ad mali cessationem. Propria ergo fuit Iudæorum postrema in Pilatum impressio, qua illū sunt adorti per ambitionem & metum humani periculi pusillanimum hominem & impium. *Si hunc dimittis, non es amicus Cesaris: qui se Regem facit, contradicit Cesaris*. eris tu reus apud Cæsarem maiestatis, & nos causam contra te agemus acerrimè: hæc enim erant in eorum verbis & furia. Nihil timidius ambitione, nihil fragilius humana gloria. deiecit hæc plaga Pilatum. O ambitio pestilens, quid non audebis, quæ po-

1er. 11.

Sap. 2.

Colof. 2.
H. b. 2.
Philip. 2.

Rom. 2.

Ioan. 5.
Apoc. 1.

Dan. 5.

tuisi Filium Dei cruci affigere? O metus humani, & vani hominum respectus numquam metuendi, numquam respiciendi, quantum iam inde inualuit, quæ semper inualuit vestra vis! Est verò mortuus Christus agentibus illis vitiis nominatim, quamuis infinita alia vitia conspirauerint in Christi necem, vt significaretur inter præcipuos fructus mortis eius illas duas esse virtutes, humilitatem, & spiritus libertatem. Fecit autem Iudæorum deplorata malitia, & pertinacia, & furor, vt soli ipsi id proponerent, vnde damnaretur ad crucem Christus, vt iustitia Dei iis solet horrenda peccata permittere, quos horrèdè vult condemnare pro eorum pernicacia. Addunt porrò ad immensum scelus suas etiam pœnas: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem.* Insanitis: non fat vobis est, vesani, Messiam Regem vestrum interficere, nisi omnes libertatem vobis adimatis? Subdunt ad cumulum pœnæ dirâ imprecationem: *Sanguis eius super nos, & super filios nostros.* Si vox sanguinis Abel clamauit in fratre eius Cain, quantus est clamor sanguinis Dei, ô perfidi Iudæi: qui eò maior & efficacior est, quòd pro vobis moriens orauit Patrè vt vobisignosceret, quòd vobis semper suam gratiâ obtulit: itaque incidistis in immensam Dei iram, quæ incrudescet vsque ad finem seculorum. At tua Christi defensio, Pilate nequam, eò euadit, vt tuæ ambitioni, & plebis satisfactioni seruiens, sanguinem Christi proderes nefariè, & ad crucem Deum condemnares, nec vxorem audires liberationem Christi vrgentem: vt non solùm Iudæorum malitia Satanam, sed tua etiam ambitio vinceret. Coniungis parricidio hypocrisim, lauas manus, innocentem te pronuntias à sanguine iusti, & deriuare vis crimen tuum in Iudæos. Nihil est quòd in illos tuum crimen conicias, augeri enim illorum crimen non potest; sed tuum potiùs auges, cum ambitioni & humano timori hypocrisim addis, &

execrable mendacium. O Christi IESV bonitas infinita, quanta est horum criminum pestis inter tuos etiam fideles, quanta ambitio & vanitas, quanta hypocrisis, quàm crebra & perniciosâ mendacia! Tu scis, Domine, inter quos crudius grassentur hæc mala: sana nos, Domine, per hæc quæ meditamur pia & sancta mysteria.

Multa iudicia conscelerata & nefaria homines dederunt; hoc tamen Pilati omnia supra quàm dici potest superat scelere & iniquitate & maleficio. Nam qui tandem alia latrocinia iudiciorum quàm in puros homines, vel eorum res viles peccauerunt? Hoc Pilati latrocinium in Deum peccauit, vitam Deo eripuit. Auxit verò iudicij atrocitatem, quòd eodem liberatus est latro sceleratus, & Christo Deo præpositus est in contumeliam. Sua porrò morte cum Christus omnes mortales, etiam si infiniti essent, quod in se fuit, à morte æterna liberauerit; Pilatus contrà, quod in se fuit, omnes illos vita priuauit; sua enim opinione non vitam Christo solùm adimebat, sed resurrectionem, & gloriam, & virtutem hominum liberatricem. Ceterùm in eius facto designauit Deus Romanorum Imperatorum persecutiones, quæ ex similibus vitiis atque Pilati profectæ sunt. timebant videlicet magna ex parte, ne detrimentum pateretur Romanorum imperium per Christianæ Religionis professionem. Iudæorum verò insana pertinacia, hæreticorum significauit obstinatam peruersitatem, cum insanis erroribus Christum conantur ex Ecclesia tollere, atque adeò Deum ipsum; omnis enim hæresis in Atheismum euadit tandem. Fac, Christe IESV, per hæc tua mysteria, vt Ecclesia tua ab omni hæretica prauitate liberetur, atq; ab omni Barbarorum tyrânide, & celebretur tua Catholica & ordodoxa doctrina, & laudetur nomen tuum in æternum. Amen.

FERT

FERT SENTENTIAM PILATVS CONTRA IESVM.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In xcviij. imaginem Adnotatiuncula.

xcviij.

124

A. Finem facit defendendi IESVM Pilatus: redit ad pergulam Prætorij in Gabbatha: sedit pro tribunali, & dicit: Ecce Rex vester.	A. Lauat manus Pilatus, liberat Barabbam, tradit IESVM vt crucifigatur.
B. Respondent Iudæi atrociter: Tolle, tolle, &c.	D. Liber exiit Barabbas.
A. Respondet Pilatus: Regem vestrum crucifigam?	E. Arripitur IESVS à militibus: datur illi crux portanda, & latronibus sue.
B. Respondent: Non habemus Regem nisi Cæsarem.	F. Virginis Matris statum considera, simul dolorem, pacem magnanimitatem.
C. Accedit ad Pilatum nuncius ab vxore.	

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

^a Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras IESVM: & sedit pro ^a tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè autem Gabbatha. Erat autè Parasceue Pasche, hora quasi sexta, & dicit Iudæis: ^a Ecce Rex vester. Illi ^b autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: ^a Regem vestrum crucifigam? Respondunt Pontifices: ^b Non habemus Regem, nisi Cæsarem.

^c Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iusto illi. multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Videns autem Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret: accepta aqua, ^a lauit manus coram populo, dicens:

MATTH. XXVII.

MAR. XV.

LVC. XXIII.

IOAN. XIX.

Innocēs ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis. Et respondēs vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.

Pilatus autem volens populo satisfacere,

Tunc^d dimisit illis Barabbam:

dimisit illis^d Barabbam;

IESVSM autem flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur.

& tradidit IESVM flagellis caesum, ut crucifigeretur.

Et postquam illi serunt ei, exuerunt eum chlamydem, & induerunt eum vestimentis eius.

Et postquam illi serunt ei, exuerunt illum purpura, & induerunt eum vestimentis suis:

Et Pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum.

Dimisit autem illis^d eum qui propter homicidium & seditionē missus fuerat in carcerē, quem petebant:

IESVM verò tradidit voluntati eorum

Tunc ergo tradidit eis illum, ut crucifigeretur.
^c Susceperunt autem IESVM

ADNOTATIO.

A. Ine factō Pilatus defendendi IESVM, stauit apud se illum dānare, ac prae se fert. quod ut faceret, concedit ad tribunal, quae erat excelsa sedes Regia, fabrefacta è lapidibus excellenter in pergula Praetorij, conspicua exteriori longē. sedet pro tribunali, imperat adduci IESVM; vergebat autem dies ad horam sextam, ad meridianum scilicet. Interea cum hac agit Pilatus, quasi per exprobatōnem & contemptum Iudaorum, dicit: Ecce Rex vester.

B. Susclamant: Tolle, tolle, crucifige eum. Tolle moras iam tandem Praeses, age, crucifige illum celeriter: videbant enim animum Pilati, non qui defenderet, sed qui esset damnaturus; & qui antea ut crucifigereur furiosè petierāt, nunc ut citò id faciat crudelissimè urgent.

A. Rursum per eandem contemptōnem dicit Pilatus: Regē vestrū Crucifigā? Respōdent:

B. Non habemus Regē nisi Cæsarem. Insanitis Iudaei: vestrum ciuem è tribu Iudā, ex stirpe David Regē negatis, qui tamē Regem non huius saeculi, sed caelestem se profitebatur; & ho-

minem impium, incircumcisum, idolatram, qui vobis ex lege debebat esse execrabilis, vnicum Regem profiteremini: quo fit ut vestra confessione ablatum sit sceptrum de Iuda, non solum sub Herode; & inde rursum sit venisse Messiam. Sedebat pro tribunali Pilatus: stabat hinc bonus & benignus IESVS flagellis caesus, coronatus spinis, purpura circumdatus; illinc Barabbas, infamis & horridus latro. crescebat tumultus, sauebant Principes atrocius, confundebatur atrium praetorij clamoribus.

C. Accessit tunc ad Pilatum nuntius ab uxore, authore Damone. Hic enim, cum semper suspicatus esset IESVM esse Christum, esse Deum; nec sciret tamen, vel credere nollet, ne in concilio quidem; ubi vidit ad accusationem, quod Filius Dei esset IESVS, Pilato tanta vi urgente ut responderet, tacuisse IESVM, silentium interpretatus confessionem, cum sanum eius reitimorem semper animo versaret, miserè perturbatus est; praesertim cum ad alia respondens, negasset ullam potestatem fuisse futuram quae possset

Ignat.
Epist. ad
Philip.

posset eum interficere, nisi Deo permittente; simul videns Pilatum noua accusatione Iudaeorum deterritum velle IESVM illis tradere; ibi verò tandem sensit spoliatum se iri sua in homines tyrannide, si IESVS occidatur: itaque machinatur impedire Christi mortem. aggreditur in meridiano somno Pilati uxorem, vexat insomnijs, incitat ut maritum à nece IESVM omnibus modis auocet. Mittit mulier qui hac illi nuntiet, & qui à damnatione hominis iusti eum deterreat: venit nuntius ad Pilatū, qui iam pro tribunali sedebat. hunc cum audisset, nihil mouetur tamen ut dimittat; sed stimulum concipit, & ex alijs, & ex hac uxoris admonitione, ut se purget coram omnibus de IESVM damnatione.

A. Petita aqua lauat manus publicè in tribunali: Innocens, inquit, ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis. More Iudaeorum hoc fecit, ut ostenderet eade IESVM se nolle contaminari. Age Pilate, confitere te tua voluntate iustum hominem interficere, ambitione ductum, ne iacturam aliquam facias tuae apud Cæsarem existimationis & gratiae: cur dissimulas? lauas manus, qui animum debueras & facta tua lauare: Vos, inquit, videritis. Quid? Vindictam Dei vestri in vos. Quid? tu nihil videris? Videris & tu, ubi in tuas illas extremas incideris calamitates, & tibi tu ipse mortem inferes miserrimam. Respondit vniuersus populus (rursum enim plebs à Principibus in IESVM concitata fuerat) Sanguis eius super nos, & super filios nostros. O amentes Iudaei, quid facitis? Non videtis, quò vos malitia vestra agat transuersos? scitis vos per inuidiam & odium IESVM in mortem traditum, innocentem (tametsi nesciatis Deum, quod ipsum culpa vestra nescitis; excacauit enim vos vestra malitia) & iniustae eius damnationis pœnam vobis imprecamini? Audiuit vestram imprecationem Deus: vidistis post Christum passum innumerabilibus vos, & vestros filios, calamitatibus esse conflctatos: tandem quadragesimo anno vastatas regiones vestras vidistis: excisam ac deletam Ierosolymam, ac infinitam illam crudelitatem conspexistis: pauci enim ex innumerabili multitudine in ludibrium reseruari estis: videtis quae mala vos vsque in diem hodiernum perpetuò comprehenderint: quis vos non diripuit? cui genii non seruistis? Nusquam ne passum quidem terrae habetis, ubi pedem in vestro ponatis: estis sax, & sentina, & opprobrium omnium mortalium; & tamen adhuc

reinetis obstinationem vestram. Hec cum ita sint; simul tamen misericors & pius IESVS vestram imprecationem interpretatus est benignè, de vobis enim ex cruce impetrauit à Patre, ut multi salutem apprehenderetis per suum sanguinem, & tandem omnibus ad finem saeculorum, ut esset eius sanguis salutaris. O admiranda sanguinis Christi mysteria! hinc innumeros punit, illinc omnes ad salutem vocat, plurimos primum saluat, tandem omnes ad salutem recipit. Iam aliud nihil restabat, pronuntiat Pilatus è tribunali:

A. Petentibus Iudaeis Barabbam donari placet, IESVM verò tradi ut crucifigatur. Hem infelicissime & conscelerate Pilate, damnas hominem tua confessione iustum, tua persuasione Regem alterius saeculi, tua trepidatione Filium Dei, te licet ignorante Deum omnipotentem, infinita maiestatis & potentiae, saeculorum omnium conditorem; & damnas quidem ut latronem, ut infamem ad crucem; & quod summa atrocitatis erat & contumelia, tradis prostigatissimorum & crudelissimorum hominum voluntati, & IESVM hostium, quos sciebas per inuidiam illum tradidisse. non dubium quin toto corpore cohorreris, ubi impijssimam illam sententiam pronuntiaisti. Sed quid alij? Conclamant omnes toto atrio, exultant, agunt gratias amplissimis verbis Pilato, fiunt inter ipsos insanae gratulationes & crudeles.

D. Confestim soluitur Barabbas, exilit, discedit ad suos liber.

E. Arripitur IESVS à militibus, nudatur purpura, induitur rursus suis vestimentis, non vincuntur ei rursus manus; adducuntur duo latrones, qui erant ad crucem damnati: cruces quae paratae erant eriguntur, suam tribuunt ferendam IESVM, suas dein latronibus. Iubet Pilatus scribi eius causam, & ferri titulum ut cruci praefigatur. O rerum tristissimam faciem! ô vicissitudines inauditas! damnatum ad mortem & crucem duci Regem Angelorum, ac rerum omnium conditorem Deum IESVM, reputatum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum! Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est propter scelera nostra; à planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas. Vulnera eum conficiunt, dum exuunt & induunt redintegrata; spinae seuiunt in diuinum caput, frigore, lassitudine, dolore, maestitia vires eius atteruntur. Pilatus cōtendit illum liberare, dein vno verbo à

Iudais e sententia deicitur; & qui acriter prius IESVM defenderat, tradit leuissima ex causa crucifigendum. Demon professus hostis Christu insectatur atrociter, dein sibi male timens deserit oppugnationem, urget illius liberationem. Mulier profana Christum predicat iustum, nititur eripere de manibus iniquorum; & tamen fit obstinatio & efferatio Iudeorum malitia. Obtrinent tandem, ut vilissima atq; infami morte plectatur cruce. O bone IESV, nonne ego hic balbutio, & qua dico nihil sunt ad ea qua tu praterea vides & pateris; si conferantur? & tamen eam crucem, cui es suffigendus, ut libertissime amplecteris, ita fortissime, & maioribus animi viribus quam sint tua pena, atque afflictiones.

F. Contemplare Mariam Virginem matrem, qua res has nefandas & confert spiritu in corde suo, & audit ab internuntijs. Animaduerte illius crescere dolorem vehementer ad singulas

quas patitur Filius crudelitates, & ignominias, & indignitates; verum simul animi robore constare: consternari alias mulieres & discipulos, tamen a Maria sustentari; fletum & planctum esse in mulieribus, in Apostolis perpetuum, & subinde renouari.

De uxore porro Pilati, cum communiter dicitur vexationem illam per insomnium a Demone factam, necessum videtur id nocte procedenti, vel hora matutina non fuisse; nam eo tempore non adhuc Demone paenitebat mortis Christi, nec prius timuit, quam ubi eo processerat causa Christi, ut videretur confiteri se Dei Filium, cum iam se esse Regem esset confessus Pilato; credidit tunc Demone eum Messiam: hac vero agebantur ad meridiem. Itaque somnum illum fuisse meridianum est rationi consentaneum; nam insomnium fuisse ferè omnes dicunt, & græcè est nat' *ὄναρ*, id est, per insomnium.

DVCITVR IESVS EXTRA PORTAM, AD CALVARIÆ LOCVM.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In xcviij. imaginem Adnotatiuncula.

xcviij. 125.

- A. Urgent Principes, ut ducatur IESVS.
- B. Fect crucem.
- C. Peruenitur ad portam Veterem.
- D. Vident Iudaei sub pondere laborare IESVM, iubent

- E. Sequebatur turba, & in hac mulieres Ierosolymitanae: Maria Virgo extraturbam cum suis.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

& duxerunt eum, ut & educunt illum, ut crucifigerent. crucifigerent eum.

& eduxerunt.

Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, ut interficerentur.

Et baiulans sibi crucem, exiit in eum, qui dicitur Calvariae, locu, Hebraicè autem Golgotha:

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Urgent acriter Principes, ut ducatur IESVS in Golgotha, timentes ne sententiam mutaret Pilatus: maledicitur ab omnibus Iudais, ut suspendendus in ligno, derident eum Romani, execrantur omnes: iubent latrones suas cruces portare ac precedere, imperant IESV ut subeat suam, & latrones sequatur; quod ut faciat, soluuntur illi manus: trahitur tamen bonus IESVS catena, praecedit & sequitur multitudo militum & ministrorum; inter hos qui clauos & malleos ferebant: hos sequuntur Principes & Seniores, & turba populi, postremo mulieres.

Deut. 21 Psal. 22

B. Vide baiulantem sibi suam crucem benignum IESVM, & sub truci pondere non gementem quidem, sed laborantem tamen acerbissime. Subit crucem saucio humero, facit conatus ad pondus ferendum & laborem, ut recrudescant omnia vulnera, & cruoris renouetur effusio. Accedebat alia atrocitas, quod ob longitudinem extrema crucis parte humi reptante, oportebat totam insultare in humerum afflictissimi IESV, & acerbius vulnerare; quindecim enim pedes dicitur crux fuisse longa.

C. Certum est Christum crucem suam portasse, incertum quousque. verisimile extra portam usque, ubi exeuntes, Simonem redcurrentem e villa angariauerunt. Urgent IESVM ministri Iudeorum & milites, ut tamen sub crucis sauo pondere, tamen celeriter progrediatur. Peruenitur extra portam Veterem, siue Iudiciariam, ubi vorago a monte Gihon ad urbem pertinet. Mons enim Gihon imminet ciuitati ab occidente ad portam Iudiciariam, ubi desinit in magna humilitatem. In huius radice ad sinistram euntibus a porta, est Calvariae locus, siue colliculus, ubi crucifixus est Dominus.

Brocar. &c.

D. Extra portam igitur cum peruentum esset, & grauari videret nimio pondere IESVM, timentes Iudaei ne sub pondere interiret, iubent subsistere.

E. Sequebatur multa populi turba; sequebantur mulieres plurimae in turba, non quae Christum e Galilaea erant prosequuta (haec enim non in turba populi sequebantur, sed postremo loco cum Virgine Matre) in turba enim erant mulieres Ierosolymitanae, non Maria Virgo mater. Plangebant tamen, & lamentabantur haec, vel quod IESVM ex nominis celebritate, miraculis, & doctrina nouerant, vel quod tanta tenuitate cordis, & muliebri misericordia, tan-

tam crudelitatem in hominem mansuetissimum exhorrent ac detestarentur. Plangebant Ierosolymitanae mulieres, populus vero minas & ferocitatem aduersus IESVM adhuc retinebat, procurantibus id Principibus ac Senioribus. Et haec quidem ita fiebant. Satan vero iam inde postquam vidit damnandum IESVM, sua tyrannidi miserè timens, primum, ut diximus, machinatus est mortem impedire per Pilati uxorem, dein cum videret id non succedere, & esse atrociores per se Iudaeos, grauissime incipit cruciari. hinc enim sentiebat se viribus destitui, & quasi incipere ligari ac superari; illinc maleficiu mortis Christi placebat, tum infinitum Iudeorum peccatum vehementer probabat, tum aliorum comprobabat. Infernali igitur cruciatu & fluctuatione conflabatur. volebat impedire, nec poterat; placebat mori, quod nolebat; augebatur eius desperatio, blasphemia, infernus.

Ignat. ad Philipp.

Hic vero tu aduerte mentis oculos ad afflictionem IESV, contemplare eius & animi & corporis labores intolerabiles: sed cuius? Dei, qui caelos eo ipso tempore palmo ponderabat; qui tribus digitis appendebat molem terra, & liberabat in pondere montes, & colles in statera; qui uniuersam creaturam sua omnipotentia sustentabat. Video, bone IESV, principatum tuu super humerum tuum, intelligo fatigari te Deum sub grauitate crucis, ut nobis fiant nostra cruces leuissima, & iugum tuum suauè. Quid Virgo Mater hoc tempore, quid agit? Audit primum strepitum, videt egredientes e domo Pilati, tandem videt Filium IESVM benedictum sub cruce laborantem: renouantur illi cordis vulnera, quae plurima iam acceperat, infligitur haec noua cordi plaga, sentit similem dolorem & afflictionem atque IESVS. fulciuntur tamen eius vires & animi & corporis a Filio, ut licet acerbè, constanter tamen illam afflictionem sustineat. itaque nihil in ea videres, quod e summa modestia & magnanimitate non proficisceretur. Socias mulieres fortassis aliqua spes prius sustentabat, cum sine iudicij expectabant, & scirent Pilatum defendere IESVM: at ubi non solum audiunt damnatum, sed vident crucem suam baiulantem ad mortem raptari, miserabilius longè anguntur, eiulant, lamentantur. Similiter affliguntur discipuli. Caterum, quod pie credi potest, ex itinere oculos in Matrem & illas, & discipulos coniciens IESVS, auxit quidem commiserationem simul addidit animorum constantiam & robur.

MEDITATIO.

Cant. 3.

EGredimini rursus Filia Sion, videte Regem vestrum: exuitur veste purpurea, induitur denuò suis vestibus; abijcitur Herodis vestis alba, eximitur illi arundo è dextra, datur aliud sceptrum in humerum, crux atrox. Duo hinc videtis Filia Sion: vnum, indui à latronibus IESVM, quod antea non dicuntur fecisse: alterum, relinqui illi coronam spinam, cum alia ornamenta regia illi eriperentur. Quid igitur hinc meditamini? Vtrumque malitiosa fuit crudelitas. antea enim nihil illi parcebant, quem audierant verberari, & spinis coronari; non ut necaretur, sed ut illis multaretur pœnis morte liberandus: nunc autem illum induit, ne se ipse affligeret amplius, & ad crucem vires illi ut conseruarentur. Coronam verò reliquerunt, primum ad contumeliam, deinde ne ablatis spinis incrudescencia tot capitis & tam dira vulnera illum ad mortem adigerent, ut solent periculosa tela è plagis euulsa vulneratorum mortem accelerare. Cur ergo homines feris crudeliores illi imperatis crucem ut porter, quæ videtis aded debilitatum atque afflictum? Solemne est, ut damnati ad crucem, ipsi suam crucem ferant ad locum supplicij; nolumus hanc illi deesse solennitatem: simul tamen eramus attenti, ne nimirum affligeretur, & non posset viuus crucifigi; quæ fuit causa postea, ut eum crucis onere leuaremus. Hæc scilicet fuit vestra malignitas; at Deus sua mysteria hoc pacto adimplebat. necessum enim erat, ut omnia scripta de Christo complerentur. nam ligna tulerat Isaac ad sui sacrificium; crucem suam Christus baiulauit: signem Abraham manibus gestarat & gladium; Pater Christi Deus amorem infinitum, & diuinam iustitiam exerit in humanam naturam, & in Filium suum quæ homo pro hominum redemptione: Abraham erat Isaacum interfector in sacrificio, non tamen interfecit, sed arietem, & in sacrificio arietis viuum Isaac sacrificauit; Pater æternus Filium suum, iuxta quod Deus erat, non obtulit quidem in sacrificio, sed in humanitate eum tradidit, & in ea viuum sacrificauit Filium: communicabatur enim Verbo propter hypostaticam unionem, quæ de humanitate dicebantur; quæ erat idiomatum communicatio. Itaque verè crucifixus Filius Dei, verè sacrificatus. quod mysterium cum intelligeret Abraham, appel-

Gen. 22.

lauit nomen loci illius, *Dominus videbit*, id est, providebit sibi victimam holocausti aliam; non enim est filius meus vera hostia, non aries hic, sed figura tantummodò sunt veræ hostiæ immolandæ, per quam salus mortalibus parabitur. Progressus verò est ad pleniorum mysterij expositionem Abraham, & docuit fideles suos Deum ipsum esse in humanitate immolandum: vnde factum est ut ex traditione ab ipso accepta diceretur: *In monte Dominus videbitur*, id est, providebitur victima holocausti. E Limbo usque celebrabat hanc tuam crucis baiulationem, Christe IESV, Abraham cum filio Isaac & deplorabat, ac per suam & luctus & laudis celebritatem alijs Patribus præibat. Fuit crux principatus tuus semper humerum tuum infantis, magne IESV, tum in vtero, tum ex vtero nascentis; sed ille in animo tuo & voluntate fuit, qui ad hanc crucis gestationem referebatur: ille pœnam habebat, verum in animo solum; hæc crucis atrox gestatio in animo & corpore cruciatum faciebat incomparabilem. Intellexisti tu Isaia hoc imperium Christi super humerum crucem esse, quæ regnum cœlorum in terram inuexit, & contrarias potestates omnes subegit. Hoc similiter tu celebrabas cum tuis Prophetis in Limbo atque lugebas, quod toties alibi significasti, ubi passionem & mortem Christi vaticinabaris: *Verè languores nostros ipse tulit, dolores nostros ipse portauit*: iniquitates portauit, peccata multorum tulit. Crux Christi, nostri sunt languores & dolores, nostræ sunt iniquitates & peccata: hæc non solum in humerum leuauit Dominus IESVS, sed etiam portauit cum cruce. Quid præterea de Christo patiente prædicis, Euangelice Propheta? *Sicut ovis ac occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum*. O amabilem magni IESV mansuetudinem, superbis verò, ac immitibus hominibus formidandam! Ita conficiebas nobis animi mansuetudinem benigne IESV, ita largiebaris, & in mansuetudinis tuæ merito & exemplo vim ponebas diuinam: erat alioqui tua illa mansuetudo iræ tuæ aduersus superbos rugitus immensus. Contemplare, obsecro, pie Meditator, IESV sub cruce duci à pessimis hominibus nihil

Isa. 9.

Isa. 53.

nihil contradicentem, sed humillimè atque mansuetissimè obtemperantem; & senties radios diuinæ virtutis ex illo ad te emicantes ad mansuetudinem & humilitatem te, & ad obedientiam illicere. Illud autem attentè considera. Non imponitur Christo crux, ut Simoni; non angariatur siue cogitur IESVS, ut ille, ad tollendam crucem, amator enim fuit semper crucis IESVS, hanc expetit semper & concupiuit per ætatem suam omnem à sua usque conceptione, hanc ab æternitate voluit libens accipere, & in ea reponere omnem salutem mortalium & vitam. Non igitur fuit cur illi imperaretur, ut crucem suam tolleretur, minus ut eam illi imponerent, ipse vtrò summa voluntate atque auiditate illam accepit, & subiit, & baiulauit. O adorandam voluntatem & promptitudinem! Verè oblatus es, bone IESV, quia voluisti, Domine, & libentissimè crucem pro nobis suscepisti & portasti. Contra verò ò nostram confusionem execrandam, qui ad crucis nomen turbamur, qui crucem nostram formidamus ac reijcimus, hoc est, vim diuinam per crucem nobis oblatam atque exhibitam, subibat Christus in sua cruce omnes omnium quas merebamur cruces, & tu tamen tuam in Christo tollere recusas

Isa. 53.

Ioan. 1.

Multas & processiones cum Christo, & stationes hæcenus egimus; hæc vltima processio & statio est. Fundum cum Christo crucem portante, & consistendum cum Christo in cruce suam habente stationem: vtraque est doloris & luctus plena, sed hanc nunc processionem celebremus; ut ad illam sacratissimam stationem animi nostri præparentur. Sequimini Filia Sion Regem vestrum spinæ corona insignem, purpura suorum vulnerum & sanguinis ornatam, sceptrum imperij sui super humerum gestantem, in quo fert omnes passionem suam, omnes contumelias & opprobria, tollit crucifixionem suam, crucis leuationem, suspensum trium horarum, suos crucis cruciatu immensos, suam mortem. Cum his tollit peccata mundi; hæc enim erant in cruce omnia, homines omnes saluandi, & eorum peccata, gloria simul eorum sempiterna & Christi corporis, & confessus ad dexteram Patris in excelsis. Durissima erat crux illinc, hinc mollissima, & diuitijs cœlestibus plena. Hæc contemplantini, & reperietis in duritia crucis vestrae positas esse cœlestes suauitates. Iuuat Christum laborantem sub atroci pondere crucis, Filia Sion; leuiorem crucem fa-

cite, atque videte benignum IESVM; non vult iuuari, nec crucem suam vult fieri leuiorem, ipse solus vult totam crucem subire, totum pondus portare. Verum intelligite alioqui, quemadmodum possitis illo pòdere crucis Christi adiuti, non pondus crucis Christi vel laborem leuare, sed facere ut ne pro vobis crucem leuet. Id facietis, si à peccatis abstineatis. peccare enim in Deum illud est, Christo crucem ponere: sed tamen hinc elucet Dei & Christi eius copiosa redemptio; etiam si alioqui non peccemus, ipse tamen subire crucem voluit pro nobis, ut ne peccaremus. Prorsus igitur totam crucem tulit Christus, & siue peccemus, siue non peccemus, crucem pro nobis tulit. ubi enim peccamus; nos Christo crucem imponimus; si non peccamus, quæ eramus peccata admittimus, & à quibus nos cõseruat Christus, ab his nos liberat: qua in re singulari erga nos videtur benignitate. Quæ cum ita sint, nostras tamen nobis cruces ipse imponit satisfactionum, tribulationum, quas per Simonem indicauit. Milites quidem Romani Christum baiulantem crucem ducebant; sed aderat Magistratus templi, ministri Iudæorum, Principes Sacerdotum, Seniores, Pharisei, colluies hominum pestilentissimorum: sequebatur vulgus virorum & mulierum ad iudicium & spectaculum tam crudele, hominis miraculis, & doctrina, & nominis celebritate clarissimi; inter quos est verisimile fuisse aliquos pios: sequebantur item cum Maria matre Virgine sanctæ mulieres & Apostoli, qui iam tandem intellexerant sibi cautum fuisse à Christo, à quo etiam animus eorum sustentabatur; aderant verò, ut qui testes erant futuri, non solum resurrectionis, sed crucis: è cœlo omnes Angeli videbant duci ad crucem Filium Dei, summum omnium Dominum, & vitam æternam: aderant simul Angeli quàm plurimi supernè Christum sequentes; non deerat Satan cum infinita præuaricatorum spirituum multitudine: sed & Patres è Limbo hæc scientes per Angelos internuntios omnes luctu & deuotione absentes Christum prosequabantur. Hæc erat celebritas processions Christi vltimæ è prætorio per portam Iudiciariam ad Golgotham. Omnium personæ, affectiones animi, & harum externæ significationes sunt animaduertendæ, & à singulis sue sunt colligendæ spiritus utilitates.

Luc. 23.

Porro illam nos prosequentes processionem, pia cogitatione cor nostrum in Christum

præcipuè conijciamus. I E S V S, qui semper procedit à Patre æterno, procedit ad mortem cruciatu & ignominia plenam; nõnne obstupescitis ad hoc Angeli, qui æternam processionem I E S V videtis è vestra beatitate, & ibi nouistis mori non posse? Conijciamus item deuotionem nostram in Virginem Matrem. *Cam. 5.* Quò abijt dilectus tuus, ò pulcherrima mulierum? quò declinat? Duc tecum nos, vt eũ tecum sequamur. *Cam. 6.* Descenderat amicus & dilectus tuus in hortum suum, vterum scilicet tuum, hortum conclusum, cuius delicia paradisi; & in areolam aromatum suauissimè spirantem, tuas virtutes & donã. Inde descendit in mundum, qui soli Filio tuo & tibi fuit hortus & paradisi; in mundo enim nullum agnoscitis peccatum. omnia vobis in bonum cooperabantur atque obtemperabant. Ex mundo tandem hac processione abijt & declinat in crucem & mortem, quam loco gaudij habuit, & sustinuit contempta confusione. Has delicias ab æternitate voluit ludere inter filios hominum; ad hanc viam currendam exultauit fortissimus gigas, gaudens bono suæ fortitudinis, & excellentissimo ac perfectissimo fine. Areolæ verò aromatum ipsa sunt vulnera, ex quibus fumus aromatu ascendit ad Patrem suauissimus. Hæc tamen cum ita sint, ascendit simul fumus ille per Filij Dei & tui dolorem, & cruciatum acerbissimum & immensum; sed qui, quò acerbior fuit, ita Filio tuo in maioribus delicijs fuit, propter diuinam ipsius fortitudinem. Agebatur processio luctuosa quidem per se, sed eò luctuosior, quòd progressus ille erat ad crucem & mortem Christi, & singulis passibus videbatur esse & crux presens, & Christus crucifixus. Erant autem contumeliosi & iniurij milites & Iudæi in I E S V M, irridebant illum, blasphemabant insolentissimè, nihil tamen illi nocebant; sat ipsis videbatur, si crucem portaret. quod iniquissima pietate faciebant, veriti, ne si maiora supplicia adderent, vita illi eriperetur, nec crucifigi viuus posset. Itaque vbi viderunt ipsum debilitari, & non considerent posse mortem euadere, si sub pòdere crucis ampliùs laboraret, imperant consistere. O homines peruersissimos! Itane nullum genus pietatis exercere in I E S V M voluistis, nisi quo vires non conseruarentur quidem (neq; enim id facere volebatis, quòd faciebatis) sed vt conseruarentur ad maiorem crudelitatem? Etenim leue videbatur vobis

Hebr. 12.
Prov. 8.
Psalm. 18.

sub cruce illum necare, quare in ea etiam pietate fuistis crudeles. Ad hæc autem ignominia ingens illa addebatur. ducebantur enim simul duo nequam: sequebantur hi cum suis crucibus, I E S V S præcedebat tanquam princeps sceleratorum hominum. Incipis, sancte I E S V, cum sceleratis apertius reputari: nam *Isai. 53.* quas voces arbitramur fuisse ministrorum, militum, Principum, & aliorum? quàm acerbas, quàm contumeliosas? Quò enim minùs audebãt corpus lædere, eò insolentius in eius existimationem impetebant.

Attamen excellens illa tunc enituit pietas mulieris Ierosolymitanæ in afflictum I E S V M. cum enim constitisset I E S V S, armata illa supra sexum singulari pietate atque compassione (quas virtutes indiderat magnus I E S V S) accedit ad eum confidenter, neque quisquam impedire potest; abstergit linteo & mundat deturpatum Christi I E S V vultum, ac refert diuinam vultus ipsius imaginem in linteo. Neq; verò quisquam mihi obstrepat apocrypham hanc esse narrationem. huic enim ego sic nunc obiter respondeo. Quem traditio, & vsus, & veneratio Romanæ Ecclesiæ ad huius lictoriæ deuotionem & fidem non mouet, videat is, ne in eius animo aliquid lateat, quòd vim habeat radicis amaræ, & pestem sibi & alijs afferre possit. Tunc igitur sanctæ mulieri tantam pietatem eripere vis, & extorquere è manibus audes religiosissimi officij linteum, quòd ausa non est militum ferocitas, vel Iudæorum crudelitas? nec potuit? O felicem mulieris pietatem! Voluisses tu quidem vulnera Christi curare omnia, atque omnem illi corporis integritatem restituere, hoc non potuisti, nec voluit Christus: quòd potuisti, & voluit I E S V S, id præstitisti; vultum eius diuinum impietate hominum impurissimorum sputis & sanguine deturpatum mundasti, sed suo diuino splendori non restituisti; liuoribus enim ex alapis, pallore ex debilitate afflictus erat eius vultus. Placuit Deo vt Christi apertus vultus mundo ostenderetur, quem erat visurus omnis oculus, & qui eum pupugissent, cum veniret in nubibus. *Apoc. 1.* Euge beata mulier, applica faciei I E S V linteum tuum, ipse te inuitat libenter, sinit se à te tangi & mundari, in tuum cor suos oculos illos misericordiæ conijcit, illi primùm suam effigiem suauissimè imprimit, deinde linteo; ostendit gratum sibi fuisse tuum officium. O te beatam, à qua voluit Deus ijs rebus leuari, quæ

obscurum

obscurum eius vultum faciebãt: quarum erat altera sacrosancta, sanguis Christi; altera abominanda, iniectæ ab impurissimis hominibus spurcitæ. sed ea fuit Christi I E S V benignitas: sanguinem enim suum cum nostris peccatis misceri voluit, quò essent purganda. vtrumque enim nos facimus cum in Deum peccamus, & sanguine scedamus faciem Christi, & immundicijs peccatorum. Voluit tamen nos opera vti nostra; vt, cum ad cor redimus, ex eius facie & sanguinem, & immundiciem, quibus illam asperferamus, pijs nostris officijs, & satisfactionibus debitis abstergamus: quæ ipso dante, & probante, &

gratum habente faciemus, vt piæ illius mulieris probauit sacrum ministerium. O sancte & benigne I E S V! Vidi antea vultum tuum deturpatum, video tamen nunc liuidum, pallidum, debilitatum. vterque me adigit ad poenitentiam: vtrumque enim ego feci, & deturpauit illum, & debilitauit. Da mihi horum mysteriorum virtutem, vt cum hæc pie sentio, peccata mea per illa emendem; vt, qui eram propter meas culpas immundus & debilitatus, per tuas passiones emunder & reficiar, vt tandem vultum tuum in splendoribus tuæ sanctitatis videam.

A M E N.

QVÆ GESTA SVNT ANTE
CRVCIFIXIONEM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

In xcix. imaginem Adnotatiuncula.

xcix.

A. Exeuntibus illis cum afflicto IESV occurrit Simon Cyrenensis.	D. Ex his vna tergit linteo vultum IESV, & refert in linteo eius effigiem.
B. Hunc angariant, vt tollat crucem IESV.	A. Eiulantibus mulieribus, ad eas conuersus IESVS dixit: Nolite flere, &c.
A. Respirat paululum IESVS.	
C. Sequebantur mulieres Ierosolymitanae plorantes.	

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

* Exeuntes autem inuenerunt

Et^b angariauerunt prater-
euntem quempiam,
Simonem

hominem

Cyrenaum, nomine Simonem:

Cyrenaum,
uentem de villa,
patrem Alexandri & Rufi,

hunc angariauerunt,
vt tolleret crucem eius.

vt tolleret crucem eius.

Et cum ducerent^a eum,
apprehenderunt

Cyrenensem,
uentem de villa:

& imposuerunt illi crucē portare post IESVM. ^dSequebatur autem illum multa turba populi, & ^dmulierum, quae plangebant, & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas IESVS, dixit: Filiae Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beata steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quae non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos; & collibus: Operite nos. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet?

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Exeuntibus illis portam cum iussu substitisset afflicto IESVS, & Simon Cyrenensis (quae est regio maritima ad Aegypti occidentalem plagam pertinens) illis occurrisset e villa rediens,

B. Hunc angariauerunt, id est, adegerunt, vt crucem portaret post IESVM. Erat Iudeis religio crucem tangere: crucem item abominabatur Romani: eò facilius Simonem angariant, vt eam tollat; quod intelligerent eum & filios eius esse IESV sectatores. Paululum respirat benignus IESVS: praecedit, sequitur onustus crucem Simon. O felicem hominem, qui crucis pondere Christum leuauerit! quis dubitet, quin summam hinc senserit animi suauitatem; illinc tamen summam maestitiam, propter impendentem Christo mortem?

C. Eiulantibus porro & plangentibus mulieribus Ierosolymitanis miserabiliter, & confidentius ac propius ad IESVM accedentibus, sistit ipse sua auctoritate vniuersam multitudinem.

D. Et ecce ex his mulieribus, cum staret IESVS, accessit confidenter vna, vt extenso linteo eius vultum sudore, cruore, sputorum spurcitie fœdatum emundaret, neque id prohibere potuerunt milites; ita enim voluit Christus. Cum autem extersisset summa cum reuerentia atque deuotione, retulit in linteo Christi vultum luculentissimè impressum atque effigiatum. quod traditione Ecclesiastica retinemus: linteum autem cum effigie in beati Petri Romae conseruatur summa cum religione.

A. Conuertitur autem IESVS ad mulieres, non inhibens earum fletum, sed confirmans potius atque promouens: Nolite, inquit, flere super me filiae Ierusalem, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Nolite flere super me, quemadmodum fletis; nescitis enim quid fletis, vel quare fletis. Existimatis purum hominem me, qui iniuste patiar: nesciunt item vestri Principes, quam immensum scelus in me interficiendo patrent. Vulgari & muliebri commiseratione mouemini. ostendam vobis quid lugeatis. illud lugeate, quapropter ego fleui, cum Ierusalem his paucis diebus vidi, ubi magna cum vestra gratulatione in urbem eram ingressurus super pulum asinae sedens. Prædico enim vobis acerbissimos dies, qui huic ciuitati impendent, quibus

circumdabunt eam hi ydem Romani vestri hostes vallo, circumdabunt eam, coangustabunt undique, & ad terram prosternent, & eius filios qui in ea sunt, & non relinquent in ea lapidem super lapidem. Illis diebus dicent: Beata steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quae non lactauerunt. Tunc incipient (miserabilius videlicet quam vnquam antea) dicere montibus: Cadite super nos; & collibus, Operite nos. Quibus verbis describitur infinita illa internecio & crudelitas excidij Ierosolymitani à Tito Vespasiani filio. Haec vobis sunt plangenda, Filiae Ierusalem; unde sciatis, quo pacto de me flere debeat: nam si haec omnia vobis & ciuitati euenient; vt euenient, propter iniustam & impiam necem meam, non puri hominis, vt vos existimatis, sed Dei, & mortalium Saluatoris, quanto maiori luctu deberetis meam mortem dolere & plangere quam nunc facitis! nam minor est atrocitas, minus longè malum, si vos illa innumerabilia mala patiamini, quam mihi minimum incommodum, nedum mortem à Iudeis inferri, vel à Romanis. Etenim si in viridi hoc faciunt, me, in arido quid fiet, vobis? Conferat maleficij mortis suae magnitudinem Christus ad illas calamitates, & has monstrat esse longè minores. Haec cum ita sint, ostendo vobis, inquit IESVS, quid flere debeat, Filiae Ierusalem: super vos flete & filios vestros, propter calamitates, quae vobis euentent propter necem meam. Vnde intelligetis, maius esse malum, quam vos existimatis vel fletis, mortem mihi illatam & crucem: quò fiet, vt tandem intelligatis, quomodo vobis flendum sit.

Maria Virgini sacrosancta illa non dixit IESVS, non socijs mulieribus. neque enim decebat esse in turba Matrem IESV, nec eam deseruerunt suae mulieres, tum aliqui discipuli, praesertim Ioannes. Neque illas calamitates Matri denuntiabat, vel Galileis illis mulieribus, vel pijs omnino Ierosolymitis. Traditum enim est, admonitos diuinitus Christianos ante excidium urbis, Pellam in Arabia urbem confugisse, & illud vitasse periculum. Maria igitur Mater Virgo intelligens leuatum crucis pondere, & aliqua afflictionis parte Filium, nonnihil & ipsa recreatur, recreantur piae mulieres; sed ita, vt luctus integer propter alios Christi cruciatus, & impendentem mortem persueret.

DE GESTIS
MEDITATIO.

Venite, crucis amatores; adeste, qui carnis afflictiones, & ieiunia, & mortificationes diligitis: Videte admirandum exemplum, & diuinam in gestis Domini nostri IESV doctrinam. Viderunt milites & Iudæi vehementer sub cruce affligi IESVM, & in periculum venire crediderunt, ne sub ipsa moreretur; iusserunt igitur consistere. Humerus quidem IESV fuit saxo illo cruciatu leuatus; sed tenuit tamen rectam crucem stans, donec alius sibi substitueretur.

En clamat ad omnes stās cum cruce IESVS, inuitat omnes ad crucem tollendam: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucē suam, & sequatur me.* Eo ego ad crucem lubens pro vobis. Tuli hactenus crucem: nunc eam non propterea relinquo, quod illā non possim ad Golgotha vsque portare, viriū mihi adhuc satis est ad hoc portandum: nam qui vires in cruce tres horas habeo ad crucē sustentandam, sat sum habiturus ad hanc crucem ligneam ad Caluariam vsque ferendam. Nolite ergo existimare me propterea crucem ex humero deposuisse, quod vel nollem, vel non possem illam portare; sed id volui facere, vt vos omnes ad crucem portandam allicerē & cohortarer. En crucem do in manus & humeros vestros, facio eam vestram. Mihi mea fuit dura, vobis vestra per meam erit mollis; mihi onus meum graue fuit, vobis vestrum erit leue per meum. quam ego enim crucem vobis gratificor (id est, quas persequutiones, angustias, labores, cruciatu, mortes, ignominias gratiose concedo) propterea leuis crux sunt, quod mea in membris meis crux sunt; & quia ego illa prius pro vobis pertuli, & ad vestrum exemplum atque imitationem contuli eis salutarem virtutem, vnde in vestros labores deriuatur per meritum meum, pro vestræ crucis ratione & gratia. Quocirca nolite crucem meam rejicere, quæ vobis tantum affert splendoris & gratiæ, tantum meriti atque salutis. Mea cruce leuarunt me mei hostes truculenti, & vos eam mihi relinquētis? & in periculum dabit, vt sub ea moriar in vobis per vestrum peccatum? qui enim crucem meā repudiat, sæpè lethaliter peccat; semper ferē fedat in periculum vt peccet, quod est me occidere. Propterea dixi vobis non semel: *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non*

est me dignus. Accipite hāc doctrinam ex hoc exemplo, fratres, quod etiam per meum præconem Paulum dedi. Non glorificabimini, si non compatiāmini; si verò spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Ille autē est spiritus & virtus meæ crucis & mortis, mortificatio pia carnis & castigatio. Rursum: *Semper mortificationem IESV Christi in corpore vestro circumferentes. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.* Volui ego quidem omnia vestra peccata portare, omnem etiam eorum pœnam dissoluere (quod feci pro omnibus semel, quibus Baptismi sacramentum communicatur: nihil enim tunc est, quod debita vestra dissoluatis) postquam autem mea dona accepistis & vitam, volo vt cruce mea & mortificatione vtamini, siue ad maius vestrum meritum & mentis profectum, siue ad Patris mei gloriam & meam, siue ad peccatorum vestrorum liberationem. quod cum facitis, non propterea ego illa peccata non soluo; meo enim sanguine sum promeritus, vt vos per illa possētis mereri & satisfacere. Itaque cum pro peccatis vestris Patrimo satisfacitis, existimate vestra esse satisfactionis opera sanguine meo imbuta, & per sanguinem meū esse satisfactoria; nisi improbē velitis, atque etiā impiē mihi totam crucem relinquere, nihil illius attingere, hoc est, nihil utilitatis ex ea accipere, & nec vobis prodesse ex mea cruce, & mihi illam grauiorem facere. Nam vt tota mea crux ad omne satisfactionis vestræ opus concurrat (non enim vna pars vni operi respondet, sed tota & omnibus & singulis) ita si opera vestra vos ad satisfactionem conferatis, tota quidem meæ passionis virtute vtēmini, si non conferatis, totam mihi passionem & crucem quasi rursus infligetis.

O beatum te, Simon, per quem tam salutare exemplum & doctrinam à Christo accepimus. Fuge sancte Cyrenæ, sub crucem, vt facis, & lubenter facis; nam video stāte Christo cum cruce, refugere primū Iudæos illam tollere, quibus erat execrabile crucem tangere, nedum IESV portare: Romani milites contumeliosum putabant damnatorum crucem portare, non tangere, & in cruce figere damnatos. Cum ergo timerent Principes Iudæorum, si IESV progressus retardaretur, ne Pilatus sententiam reuocaret, vtgebant milites

milites, vt aliquē adigerēt ad baiulandā crucē. Nulla mora occurris tu bone Simō. cōclāmant: Tollat hic crucem. Tolle tu crucē. Rapiunt, imponūt tibi crucem violenter quidē, at tu summa cum voluntate illam accepisti; ad hoc enim tam sublime ministeriū te Deus vocauerat, Christus ipse præparauerat, ac suam cruce cor tuū penetrauerat. Quanta animi tui fuit alacritas! quanta cordis lux & suauitas! Nunc primū incipio Dominum IESVM cognoscere. O crucis admirandam virtutem! Crucifigi, Magister sancte IESV, tecum volo, tecum depono crucifigi: suscipe me benigne IESV. Crucem tuam portare bonum est; at quanto melius cruce suffixum vitam pro te ponere! Ita exultabat sub cruce Christi Deo dilectus Simon Christū sequēs, atque excellenti exemplo nos omnes ex eo sancto itinere ad crucē vocabat, & ad sequendum Christum cum cruce inuitabat: sed simul qui crucem portare repudiant & Christum sequi, magna vi reprehendebat atque vituperabat. O homines infelices, repellitis crucē? Quam causam eius rei assertis? Crux, dicitis, amara est. Cui? Sensui nostro & carni. Igitur secundum carnem viuere vobis placet: at vita secundum carnem mors est: in ea verò morte quid est, nisi Dæmō, Peccatum, Infernus? Quare si crucem reiicitis, sequamini necesse est Dæmonem, Peccatum, Infernum. O vos miseros & miserabiles! contra verò felices vos, qui crucem amatis, & amplexamini: in cruce enim Christum reperietis, & meritū vitæ æternæ, & Paradisū. Est crux triumphale vexillum aduersus Mundum, Carnē, & Diabolum; porta salutis, via ad cælū, mater virtutum & vitæ sempiternæ, terror & profligatio Dæmonum, expugnatio vitiorū, clypeus inexpugnabilis, & gladius Christianæ militiæ. Sequebatur quidem IESVM multa turba populi & mulierum; sed populus sequebatur tantum, mulieres etiam plangebant & lamētabantur licentia muliebri: quod viri, si quibus indigna videbantur quæ fiebant, veriti periculū non audebant. Verè nullus fuit, bone IESV, qui simul tecum contristaretur, neque qui consolaretur; sed confortabantur, qui te persequebantur inimici tui iniustē, & aperiebant super te os suum sicut leo rapiens & rugiens. Sed quid agebas, bone IESV, in tanta desolatione? Omnium quidem curam gerebam clementer, hostium etiam meorum; sed mulieribus volui respondere, vt soleo re-

spicere ad humilem cordis & piā teneritatē, & ad simplicem animi libertatem. *Filia Ierusalem.* Cur Matrem non compellasti, benigne IESV, & eius socias mulieres? Ad Matrem illā mala non pertinebāt quæ erant prædicturus, nec ad pios: tamen Matrem interius semper alloquebar pijs spiritus visitationibus; illa socias sustentabat per me. Sed quid est quod filias Ierusalem prohibes super te flere? Non prohibeo, sed hortor potius, & doceo; quemadmodū veriū super me flere debeant, quem enim luctum de me habebant, is erat inanis, si ad eum conferatur, qui haberi deberet. Erat enim ille fletus de me, quasi de homine innocente & imbecilli ab inimicis oppresso, qui se liberare ab illis nō posset: at ego innocens quidem eram, imbecillis verò mea voluntate, alioqui infinitæ erant potentæ & virtutis. eram ab hostibus meis oppressus; sed quos poteram nutu vno in Infernū dare præcipites: itaque ab illis nolui liberari, vt genus humanum è Dæmonum & Peccati tyrānide eriperem. Nō erat igitur futurus plactus ille, si sibi consisteret, plenus. iubebam igitur ad vltiora vt respiceretur, & ad iustiorē fletum. qui habebatur, eum non inhibebā; sed augere cohortabar & extendere. Super vos ipsas flete & filios vestros, quemadmodum ego & fleui his sex diebus, & nunc lugeo, & internis lachrymis, & externis sanguineis toto corpore. Ploro autem super vos, & super filios vestros peccata simul & pœnas; tum illud quod est luctuosissimum, tantam passionis & mortis meæ acerbiter, quam pro omnibus assumam, tam paucis fructum esse allaturam. Itaque imminent vobis & filiis vestris mala ingentia; plura tamen longè in Inferno reposita sunt, si pœnitentiam non egerit gens vestra: quæ ad omnia peccata & abominationes & suas & patrum suorum hoc addit summum malum, quod me ex inuidia & malignitate crucifigit, id est, per immensum cruciatū atque ignominiam necat. En doceo vos, Filie Ierusalem, quod defleatis. quod vtinam cognosceretis, vtinā vestra gens intelligeret, & conuerteretur, & saluarem eos, & iram quæ in illos excitata est auerterē. Sed scio eorum obstinationem. propterea magis sunt deplorandi, cum possint me desiderante & auxiliū offerente, & nolint tamen respicere: erit enim cum nullus eorum miserebitur, cum in Infernum ego eos proijciam iustissimè.

Ab illis Filiabus Ierusalem terrenæ, ad vos se con-

se conuertit benignus IESVS, qui coelestē Ierusalem profitemini. Audite. ne vos quidem scitis, quemadmodū de mea passione luctū habere debeatis; nam video etiam, qui lugeri debere meam passionem & mortem negent. pro his ego nec passus videbor, nec mortuus, si quidem non pertuli lugenda. Ij meam celebrant resurrectionem, & eius gloriam in ipsa passione, quasi me non sinant prius mori, quā resurgere. volunt me moriente gloriari: atqui nemo mecum gloriari potest, nisi qui mecum compatiatur. Ergone tristis erit anima mea vsque ad mortem continenter, & horum continenter gaudens & lætabunda? Faciunt quidem hi cum Iudæis, qui me crucifixerunt. illi gaudebant, cum me videbant crucifigi; hi tantum gaudent cum crucem meam cogitant, dolere nolunt. At dolebant non Apostoli & Discipuli solum, sed Mater mea præcipue; dolet etiam nunc Ecclesia: desiderabam ego qui mecum contristaretur, & ex alijs ferè nulum habui. Crediderunt antiqui hæretici me non verè passum, non verè mortuum, sed apparenter; hi non lugebant mortem meam. non sunt vobis illi imitandi, sed qui & veras meas passiones & mortem credunt, & verè illis mouentur & contristantur; vt eorum tristitia in gaudium conuertatur, & verè ex veræ mortis sensu veniant in veræ resurrectionis virtutem & gloriam agnoscendam, & corde suscipiendam, vt docet vsus Ecclesiæ. Atenim neque qui credunt lugendam crucem meam, lugere illam omnes sciunt. sunt enim, qui similiter atq; Ierosolymitanæ mulieres faciūt. dolores meos lugent, & cruciatus, & mortem; parum tamen assurgunt. Audite igitur, quid in passione mea & morte simul lugeatis. Peccata vestra lugeat, quæ mihi fuere causa passionis & crucis: tum quod mea crux tam multis non solum non profuerit, sed obfuerit etiam, eorum culpa; cum ea plenissimè ex se pro omnibus suffecerit. Colligite animo omnes

meæ passionis dolores, cruciatus, contumelias, opprobria, & indignitates; ac considerate illa esse mihi Deo illata: adiungite mortem ipsam; & causam doloris conficietis immensam, & eò maiorem & viuaciorem, quod ea omnia libentissimè non pro me, sed pro vobis patiebar. Augebūt luctum vestrum meæ passionis & mortis circumstantiæ, vbi, à quibus, propter quos, quomodo passus sim. Ad hæc animaduertite: etiam si secundum superiorem animæ portionem libenter patiebar, inferior tamen repugnantiam sentiebat vehementem, quæ e veritate meæ humanitatis proueniebat (quod erat mihi acerrimi doloris & tristitiæ causa, & vobis esse debet) etiam si ego illam Deo & rationi perfectissimè subiciebam. Et illud considerate. Si damnati ad mortem essetis crudelissimam, Rex tamē vester, vt ne vos illos cruciatus & mortem subiretis, mori ipse vellet; vos ista scientes, & contemplantes morientem, nonne summam haberetis doloris & luctus causam? At infinito interuallo differt mors mea à morte omnium Regum, & mors temporalis vestra ab æterna, & cruciatus huius mundi ab alterius & Inferni. Similiter ergo meam mortem lugeat: &, quandoquidem ne æquare quidem luctus vester illam similitudinem potest, lugeat, quod lugere vt debetis non possitis, de vestra culpa. Et illud scitote. Vt me oportuit per passionē & mortem, ac per harum dolorem ac tristitiam & cruciatum intrare in gloriam meam; sic vos iniquissimè facturos, si reiecto luctu meæ passionis, illius gloriam tantummodo celebretis. Sua ergo tempora distinguite luctus & tristitiæ; tum gloriæ & gaudij: & fiet vt eò maior sit & solidior lætitia, si ex sensu passionis & mortis meæ illa oriatur: virtus enim gloriæ crucis est meus in cruce dolor, per quē parta est illa gloria, & crucis meæ triumphus; ad Patris mei, & meam, & Spiritus sancti gloriam sempiternam, Amen.

CRUCIFIGITVR IESVS.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In c. imaginem Adnotatiuncula.

c. 127.

- A. Peruenitur ad Golgotha.
- B. Dabant illi vinum myrrhatum cum felle mixtum: & cum gustasset, noluit bibere.
- C. Parant quatuor milites, vt crucifigatur.
- D. Crucifigitur.
- E. Pilati iussu titulus in summa cruce præfigitur.
- F. Crucifiguntur duo latrones.
- G. Fit eclipsis solis vniuersalis.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Et perducunt illum

Et^a venerunt in locum, qui dicitur Golgotha, quod est Caluaria locus. Et^b dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum: & cum gustasset, noluit bibere.

in Golgotha locū: quod est interpretatum Caluaria locus: & dabant ei bibere myrrhatum vinum.

& non accepit.

Tūc crucifixi sunt cum eo duo latrones, vnus à dextris, & vnus à sinistris.

& crucifixerunt eum. Et cum eo^c crucifigunt duos latrones; vnus à dextris, & aliū à sinistris eius. Et impleta est scriptura, quæ dicit: Et cum iniquis reprobatus est.

Et imposuerunt super caput eius causam eius scriptam:

Et erat titulus causa eius inscriptus:

HIC EST IESVS REX IVDÆORVM.

REX IVDÆORVM.

Et postquā^e venerūt in locum, qui vocatur Caluaria, ibi^d crucifixerunt eum, & cum eo alios duos, hinc & hinc, & alterum à sinistris.

ubi crucifixerunt eū, & cum eo alios duos, hinc & hinc, medium autē IESVM.

Scriptit autem & titulum Pilatus: & posuit super crucem. Erat autē scriptū:

Erat autē & superscriptio scripta super eum literis Græcis, & Latinis, & Hebraicis: HIC EST REX IVDÆORVM. Erat autem ferè hora sexta, &

IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.

A sexta autem hora tenebra facta sunt super vniuersam terrā vsque ad horā nonam.

Et facta hora sexta, & tenebra facta sunt per totam terram vsque in horā nonam.

tenebra facta sunt in vniuersam terram vsq; in horam nonam: & obscuratus est sol:

CRUCIFIGITVR.
ADNOTATIO.

A. **P**erueniunt tandem ad Golgotham, ap-
pendicem ultimam montis Gibon, perue-
nientem ad portam Iudicariam à leua versus
Septentrionem montis Sion. Hic monticulus
erat Caluaria locus, apud Iudeos immundus,
apud omnes homines execrabilis, quod ibi sup-
plicium sumeretur de fontibus; qui locus esse so-
let ossibus & caluariis hominum plenus. Hunc
colliculum complexus manibus Aelius Hadria-
nus Imperator urbi, eius situ non mutato,
adiunxit. Distat verò Golgotha à domo Pilati
passus communes M. D. CCC. LXII. Cum eò esset
peruentum, IESVM, quem in itinere iniuriis
& contumeliis affecerant nefandis, confestim
exuunt omnibus vestibus, ibi rursum plaga &
cruor renouatur; expediunt clauos & malleos;
designantur quatuor saui milites, qui eum sint
cruci suffixuri.

B. Erat mos, ut qui cum cruciatu erant in-
terficiendi, eis exhiberetur aromaticum vinum,
vnde robur acciperent ad perferendos corporis
animiq; dolores.

B. Etusmodi vinum Christo non propinarunt
homines impij; sed obtruserunt vinum pesti-
mum atque acerbissimum, singulari amaritudi-
ne fellis admixta & myrrha: gustauit qui-
dem IESVS, sed bibere recusauit. Nihil
omittebant homines teterrimi, quod boni IESV
posset pœnam & contumeliam augere. O IESV
benigne, cur gustas, cur verò non bibis? Obedio
pro te impijs, qui non urgent ut bibam, urgent
ut gustem; neque enim ulterius volui urgeri
vel facere. Gustauit enim pro omnibus mor-
tem IESVS; verè quidem sensit, verè subiit:
sed dicitur ille fuisse gustus, tum quod breui
resurrexit, tum quia etiamsi ipse Christus mor-
tuus est, tamen secundum humanitatem tan-
tummodo est mortuus: non enim patiebatur
Verbum in se, non anima secundum superiorem
portionem.

C. Sternitur crux humi. Corripitur IESVS
Deus, proicitur super crucem, duo manus utrin-
que arripiunt, alij duo pedes (nam quatuor fue-
runt primarij crucifixores) extendunt ad crucem
corpus eius & aptant; tres verò sauisimi arri-
piunt tres clauos & totidem malleos, quartus
subseruit, etiam alij; apponunt clauos palmis
manuum hi, ille pedibus. qui manus tenebant,
eas crudelissimè extendunt, similiter qui pedes,
subseruiente quarto & alijs; utrisque contra
alteros nitentibus tanta violentia, ut omnia

Christi ossa luxarent, & facerent ut emota loco
dimumerari omnia possent. Hæc ita facta sunt;
vel omnino luxatio illa facta est ante crucifi-
xionem. Quæ dico horrenda sunt, ut quæ in Dei
Filiū IESVM bonum fiant & parentur: quod
autem sequitur, illud verò est quod pius animus
ferre nulla ratione potest, nec lingua aut stylus,
vel valet vel audet pronunciare. Cuius enim
tam ferreum est cor, qui Christum Deum confi-
teatur, corde nouerit & amet, qui ferre possit
manus eius ac pedes sauisimis clauis à teterris-
mis latronibus crucifigi?

D. Et tamen necessum est illam meditari im-
mensam atrocitatem. Incutiuntur mallei cla-
uis. atrocissimè transuerberantur manus & pe-
des hominis Dei, auditur longè sonitus percus-
sionum, sanguis diuinus è quatuor vulneribus
copiosè exilit ac fluit, summum dolorem sentit
benignus IESVS, cuius non solum manus ac
pedes transuerberantur, sed cor diuinum acu-
tissimo cruciatu, quod erat omni afflictione at-
que amaritudine plenum. Exhibe animum,
Christiane, huic spectaculo acerbissimo dignum,
& ut præsens præsentem precare IESVM, qui
hæc propter te passus est, ut hæc mysteria intimo
corde sentias: fiet spero primum, ut nullo pacto
illum malleorum sonitum, illos ictus, illam ma-
nuum & pedum transfixionem tua cordis cogi-
tatio sufferre possit; deinde simul cum Christo
salutares accipies clauorum ictus, & corde sen-
ties intimo: fiet nonnumquam, ut manibus ac
pedibus dolores, cum acerbitate quidem, sed qui
incredibili condiantur animi suauitate sentian-
tur, quod egregia IESV benignitate legimus
contigisse.

E. Hæc cum patrentur, affigit licetor titu-
lum summæ cruci aliè Pilati imperio, quo titulo
causam, quæ propter crucifixus esset IESVS,
voluit esse orbi manifestam. hoc fuit cur impera-
ret scribi literis Hebraicis, Græcis, & Latinis.
Explicabatur autem illa inscriptione non tam
crimen (in quo tandem perscuerarunt Iudæi, di-
centes: Omnis qui se Regem facit, contradicit
Cæsari) quàm veritas ipsa. scripsit enim ex ani-
mi sententia Pilatus: IESVS NAZARENVS
REX IVDÆORVM: Quæ veritas ipsius
erat cordi infixæ, Regem quidem esse IESVM,
sed non ex hoc mundo. consenserat enim Pilatus
ut crucifigeretur, seruiens suæ ambitioni, non
propter aliquam culpam: itaque voluit verita-
tem esse testatam publicè, ac verè pronunciabat
quod

Basil. in
Psal. 21.
Bernard.
in ferm.
de Pa-
schate.

August.
in Ioan.
cap. 10.
Tract. 117

quod sentiebat. & Cæsari alioqui voluit facere
satis, si quis calumniaretur, & Iudeos contem-
nebat atque vituperabat; propterea constanter
respondit, Quod scripsi, scripsi.

E. Crucifiguntur simul duo latrones, ut au-
geretur IESV ignominia, & reputaretur cum
iniquis & facinorosis hominibus. Aderant
ad spectaculum Principes & Seniores, atque po-
puli infinita multitudo. Pascebant suam seni-
tiam Principes & Seniores, gaudebat multitudo:
crudelitatem immensam & intelligunt, & exe-
crantur Angeli; Satan & Dæmones hinc gau-
debant ex crudelitate crucifigentium & impie-
tate, illinc dolebant quod suam suspicarentur ita
fabricari perditionem.

G. Sol tantam immanitatem ferre non potuit
in Dominum & Creatorem suum; radios suos
retraxit orbi, nec voluit lucem præbere impijs
hominibus: compatiuntur omnia elementa Crea-
tori mortalia vulnera accipienti. Retraxit verò
radios Sol, Luna intercurrere, & minatus est per
tres horas orbi interitum. Flaccescunt & debili-
tantur omnes creaturæ; & tamen Iudeorū cor-
da retro furore inflammata, nec eclipsim, nec
creatura totius labores animaduertunt: sed illo
abutiuntur, ut etiam crucifixores, intermortuo
lumine, quod extinguere non solet eclipsis.

Aderant in turba populi mulieres Ierosolymi-
tana plagentes, verè longè alia erat ratio plan-
ctus Mariæ sacrosanctæ Virginis & sociarum,
tum discipulorum. Mente contemplabatur af-
flicta Mater configi clauis Filium Deum cruci,
sonitum etiam audiebat malleorum. Si tu susti-
nere non potes, ubi hæc supplicia Christi medi-
taris, quid censes sensisse tunc Matrem? Quid
non debes tu sentire, ubi dolores Matris mente
complecteris? Quod si sancto Francisco impressæ
fuerunt plagæ similes, manibus, pedibus, lateri,
quid non credi potest accidisse Virgini Matri?
Et si externa vulnera non apparuerunt, quas
hactenus Filius erat passus contumelias & cru-
ciatus, omnes gladij fuerunt qui eius animam
pertransibant; sed hic omnium fuit acutissimus
atque acerbissimus. Sanctæ mulieres & discipuli
misericordius longè quam antea affligebantur,
amarissimis clauis corda confixi. Matrem per-
petuo, ut secundum se maximè patiebatur, ita
secundum se maximo robore animi fulciebat
IESVS, ut sustinere posset quæ sciebat absque
suo presidio sustineri non posse: in summo item
dolore & planctu mulieres & discipuli auxilio
Filij & Matris sustentabantur.

In Golgotha autem nihil prohibet quin dica-

mus fuisse Adam primum hominem sepultum;
non propter Iudeorum traditionem, sed propter
Patrum consensum: nam & Hieronymus idem
aliquando dixit. Quamuis enim Adam xliij.
Iosue ad proprium nomen contrahitur, quod fa-
cit duplex articulus, אֲדָם אֲרֵבֶּךְ tamen non
ad Adam primum hominem contrahitur, sed
ad Arbeh. Nam Hebraicè sic legimus אֲרֵבֶּךְ
אֲדָם אֲרֵבֶּךְ אֲדָם אֲרֵבֶּךְ אֲדָם אֲרֵבֶּךְ; quod est,
Cariath Arbeh; ille homo, ille magnus inter Hen-
akin hic fuit: non diceretur enim propriè primus
homo magnus fuisse inter Henakin, sed is qui
pater fuit Henak, ut xv. cap. Iosue huius dicitur
Arbeh pater fuisse. Eundem verò fuisse montem
qui fuit monstratus Abraham ad immolandum
Isaac, & multi Doctores tradunt, & nomē Moria,
& figura illa tam præclarè confirmant. Nam no-
men Moria non significat locum particularem,
sed terra dicitur Moria in Genesi, ubi monstratus
est locus particularis Abrahæ, id est, Golgotha;
ut in eadem itè terra Moria Dauidi area Aren-
na, in qua templum adificauit Salomon. itaque
totum montem Sion licet credere fuisse terram
Moria, in qua diuersis locis fuerunt multa myste-
ria celebrata. Est autè Moria terra prouisionis,
doctrinæ, myrrhæ, timoris siue patriæ. Prouisionis
quidem מֵרָחֵק, unde nominatus est locus, Do-
minus prouidebit, & Prouidebitur victima.
doctrinæ מִן הַר, quod ex Sion vel Moria exi-
uit lex Euangelij æterni, primum è cruce
IESV, deinde è Spiritu sancto missò in disci-
pulos, & à templo, ut ex figura totius Euan-
gelij. Myrrhæ מִן הַר propter passionem Christi &
sepulturam, ut exposuerunt Magi reges. Timo-
ris, siue reuerentiæ, אֲרֵבֶּךְ, quod verus Dei timor
& cultus ibi fuerit, ut in figura primum, dein
ibidem traditus est in spiritu & veritate.

Quod verò nō in sublime leuata cruce crucifi-
xus sit Christus, sed humi proiecta, id video de-
uotos Meditatores sequi, & esse vsum imaginum;
nec Catholici scriptores neotericæ audēt negare,
nec ex antiquis contrarium clarè elicitur: atque
adeo Cyrillus & Leo illud significare videntur
apertius; etiam ex recentioribus Anselmus &
Bernardus. Certè locus Ioannis: Et ego, si exal-
tus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum,
fauet huic traditioni: nam leuatio Crucifixi, illa
fuit vera exaltatio & plena. ex crucifixo enim
prouenit vis trahēdi: alioqui cur additur, à ter-
ra? quod, bis antè cum dixisset de exaltatione
Ioannes, nō adiecerat; nisi quod illic crucis passio-
nem significet, hic è terra vsq; in choatham. Breui-
ter, piè hæc meditatur, non astruimus dogma.

C R V C I F I G I T V R
M E D I T A T I O.

Ventum tandem est ad Golgotham, hoc est in Caluarie locum; quem locum, cum alioqui esset sacer, contaminauerant vel Iudæi, vel Romani, vel vtrique, & destinarant supplicii nocentium exercendis. Itaque erat ille locus caluariis, ossibus, fœtore, spurcitiis plenus, & omnibus hominibus abominabilis. Huc te adduxerunt, sancte IESV. vt verò non exhorruisti à Dæmone portari per aërem sublimis, & ab impiis & impuratis hominibus crucifigi, ita nec in loco contaminato: veneras enim nõ solùm vt hæc patereris, sed simul vt peccata portares omnium, quibus nihil est fœdus, nihil peius. Simul hæc indignitates & contumeliæ summam gloriam tibi afferebāt. ita enim non solùm Patris voluntatem cum immensa humilitate adimplebas, sed Dæmones omnes superabas, & vniuersis hominibus salutem conficiebas & vitam, simul Caluarie locum gloriosum efficiebas: qua in re, vt semper facis, Satanæ, & omnibus præuaricatoribus spiritibus illudebas. Sciebat Dæmon locum illum esse, vbi Abraham voluit ex Dei obedientia filium Isaac immolare, & immolauit quidem illum in ariete: nouerat ibi sepultum fuisse Adam: curauerat propterea de sua malitia, vt fieret ille locus infamis & execrabilis; & nunc probabat vehementer vt ibi crucifigeretur IESVS, quo fieret eius mors abominanda: contra verò tu, magne IESV, illam abominationem assumpsisti, & fecisti caluariam omni splendore & gloria excellentem. Deuentum est ad montem Golgotha & Morian, hoc est, diuinæ illius prouisionis; prouiderat enim Deus illic Filium suum Deum immolatum iri: peruentum est ad montem Myrrhæ, id est, ad amaritudinem aromaticam passionis & sepulturæ Christi: ventum ad locum doctrinæ, vnde è cruce & viuens, & moriens, & mortuus quasi è cælesti cathedra docuit Filius Dei mundum vniuersum viam salutis & vitæ sempiternæ, & timorem salutarem vniuersis mortalibus incussit, & cultum Dei indixit perfectum. Recipite hæc mysteria, imprimite cordi vestro, Filie Sion; aperite illis intimum & tenerrimum locum. En adest vobis crux Christi, en iam cruci affigendus est IESVS, cordis vestri amor vnicus, salus vestra, & vita sempiterna. Furiosè fiebant omnia & diabolicè ab impurissimis latroni-

Gen. 22.

Cant. 4.

bus; nec Satan quiescebat. nam etiam si nolisset iam IESVM crucifigi; tamen cum id impedire non posset, suggerebat atrocissima quæque crucifixoribus. Contemplamini, animæ deuotæ, atrocitatem singularem.

Erat positum in more, vt qui cum cruciatu publica auctoritate essent supplicio afficiendi, iis daretur vinum aromaticum, cuius potu recreati leuius sentirent cruciatum. Humanitatem hanc conuertunt in sæuam inhumanitatem homines impij. Ne demus isti nebuloni nefario vinum pretiosum, illud etiam ebibamus si paratum est: conficiamus illi aliud poculum ipso dignius, è vino quidem, sed acetoso; addamus myrrham acrem, & amaram, etiam fellis singularem amaritudinem & malitiam adiiciamus, quæ omnia corrumpat si quid sit in illis boni. hoc horribile poculum admouent ori IESV. O adorandam boni IESV mansuetudinem & patientiam! Sciebat, ac etiam videbat quæ fiebant, & tamen gustat, vt nullus esset sensus, quo non assumeret pro nostra salute passionem. Nam tactus acerbissimè vulneribus affligebatur, & ad mortem vsque erat affligendus, visus conspectu tam crudelium & actionum & hominum, auditus tot & tam immanium iniuriarum & opprobriorum auditione, olfactus carceris nocturni fœditate, & Golgothæ spurcitiis, & (quæ erat singularis narium eius offensio) fœtore anhelitus hominum spurcissimorum. Additur tandem gustus acerbissimus; vt deesset nihil, quod posset pœnam Filij Dei inferre sensibus, & verè esset homo dolorum. Complebatur autem verbum Dei. per has enim passiones, non solùm per mortem, languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Habuit quidem Christus purissimos omnes sensus ac perfectissimos; habemus nos contaminatos & imperfectos: non assumpsit Christus huiusmodi impetfectiones, sed sensuum acerbissimas pœnas, vt illorum languoribus mederetur per afflictiones suas, & nostras contaminationes expelleret. Ad medicamen igitur nostrorum sensuum, per quas portas mors in animam intrare solet, adhibeamus sensuum Christi amarissimos dolores; & quemadmodum ille hæc pertulit, vt nostri sanarentur sensus, ita erit nobis excellens hoc remedium, si medi-

Ips. 53.

Iere. 9.

meditatione, & spiritali applicatione ad sanandos nostros sensus illud adhibeamus, sanabuntur enim continenter; nisi nostra impediatur ignauia; sanati, tandem erunt in iustorum retributione. Interim non nocebunt eorum impetus, quin potius erunt nobis occasio fortiter pugnandi, & gloriosè vincendi. Sed cur gustatam potionem noluit bibere sancte IESV? Minimam passionis meæ particulam volui ostendere esse satis potuisse ad redimendum humanum genus; nam illo gustu abundè satisfiebat pro omnium mortalium peccatis: erat autem ille gustus passio Dei hominis. Ceterum nolui bibere. cum enim circumstaret infinita multitudo, & quæ fiebant videret, ne me puraret bibere aromaticum, & simul existimaret ad cruciatum meorum leuationem accipere, quorum neutrum erat, sapientissimè recusavi bibere; ne meo facto falsas opiniones hominum confirmarem. Simul vobis salutarem doctrinam dabam, si quid vobis propinquet impuritatis sensus vestri, vbi primum amaritudinem illam sentitis, constanter esse reiiciendam, nec in animam & voluntatem traiciendam, vnde fieri lethalis possit. Gustasti, magne IESV, pestiferam potionem, id enim statim factum esse in Golgotha significant tui Euangelistæ.

Sed exuerunt te tamen vestes tuas: nudus enim pependisti pro nobis in cruce, cum bis exutus & rursus indutus fuisses. Nunc tertium spoliaris à barbaris militibus, illis vestibus non amplius induendus, sed cælestibus gloriæ. At quàm trux fuit hæc exspoliatio! nihil enim iam tibi parcebāt, quem viuum tandem ad patibulum videbant esse perductum. Summa igitur non solùm cum contumelia, sed cum violentia & sæuitia exuunt, & sanguine conglutinatum vulneribus tuis vestem inconsutilem euellunt; non sensim (vt, quoad eius fieri posset, minimum læderent) sed concisè extrahunt, vt renouarentur vulnera tua miserabiliter afflicte IESV. Iam verò quàm inclementer per coronam spineam tunicam extrahunt, non solùm nihil vel respicientes vel curantes ne spinis hærens corona moueretur, & cruciatum vulneribus afferret; sed id ipsum malitiosè procurant & crudeliter. Itaque commota corona violentè, necesse erat omnia vulnera capitis acerbissimè renouari: vt in vilissimo & abiectissimo homine omnia & quærebantur, & edebantur exempla crudelitatis.

Parabatur interea crux, clauis, mallei, designabantur crucifixo, qui essent singulari atrocitate, parabatur titulus summæ cruci ex imperio Pilati repugnantibus Iudæis affigendus. Heu calamitosam rerum faciem & luctuosam! Et fiebant hæc quidem in oculis mansueti agni IESV, & contra eum fiebant, & iam quasi in ipsis crucifigebatur. Illud considera, piè Meditator: Illi sunt clauis, quibus configitur pro te IESVS, animæ tuæ lumè cælestè; illa crux, cui affigetur; illi carnifices, qui affigent. Imminent hæc Christo, imminet cordi tuo, & animi tui visceribus. Iam distendent in crucem Deum meum, iam arripient manus hi, ille pedes, iam transigent, iam cruci affigent. Heu metum! heu dolorem! Sed antequam ad rem ipsam venias, contemplare crucis titulum, & cordi imprime quis sit quem videbis statim crucifigi. En titulum:

HIC EST IESVS NAZARENVS
REX IVDÆORVM.

Hic est qui Moyse dixit: *Ego sum qui sum*, cuius est nomen nym tetragrammaton, Dominus in æternum, & memoriale in generatione & generationem. Hic Deus, hic Dominus Deus, qui creauit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Deus enim omnia creauit, cuius eadem substantia & esse, eadem potentia & virtus Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Hic est qui omnes Angelos creauit, atque iis, qui seruauerunt suum principatum & domicilium, dedit vitam sempiternam; aliis æternam mortem inflixit. Hic, qui vniuersam creaturam conseruat & gubernat ab initio. Hic est, qui in temporum plenitudine factus est homo, ex immaculata Virgine carnem sumens, & nostras infirmitates; vt pro hominum peccatis Deo satisfaceret factus pro nobis peccatum, hoc est, hostia pro peccato. Hic est ille, qui cum acceperit tempus, iustitias iudicabit, & horrendum illud iudicium diuina virtute & maiestate exercebit; in quo hi accipient de eius manu diadema gloriæ sempiternæ, illi in infernum proicientur, in ignem æternum cum Diabolo & eius Angelis. Hic est, qui verba vitæ æternæ orbi euangelizauit, Euangelium infinitis miraculis confirmauit, IESVS, Saluator sempiternus; & salus æterna mortalium: qui cum sit Dei Patris Filius consubstantialis, & vitam eandem habeat in ipso & immortalitatem, eandem nobis comunicauit inenarrabili mysterio, & beneficio immenso. Itaque cum salutem & vitam per-

peccatum amissimus, ac rei mortis æternæ essemus coram Deo; morte & malis omnibus profligatis, nobis vitam & salutem sempiternam promeruit. Vt verò esset hoc meritum & salus pretiosior, & exēpli diuiniore, voluit illa nobis comparare bona summa, per ea quæ in hac mortalitate habentur summa mala, paupertatem, ignominiam, dolores, cruciatus, mortem: ita enim facta est eius salus gloriosior atque potentior. His tu coniunge, Meditator pie, spiritus tui sensum: hic enim est IESVS cordis tui amor, cordis tui lux & suauitas, cordis tui salus, & vita, & iustitia sempiterna, & sanctificatio. Hic te erudit diuinitus, tibi dat robur cælestē: Hic à te excludit timoris imperfectiones, conciliat timoris puritatem & perfectionem. Hic dat tibi lætam pacem, fructus spiritus & dona IESVS in te generat. Hic te ad perfectionem beatitudinum leuat. In IESV recipis & habes omne bonum, frueris omni bono: fit hoc nomen superbenedictum in sæcula. NAZARENVS, hoc est, germē & flos sanctus, innocēs, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælo factus, custos & corona, gloria Angelorum & nostra, ex quo bonum germen floret in gloriam sempiternam. Hic sanctitas infinita, puritas immensa, splendor æternus, qui quā Deus à tota creatura cum esset in æternitate segregatus, & excelsior cælis omnibus, ad nos descendens, sibi nostram humanitatem ita copulauit, ita nobilitauit, vt homo ille fieret cælis omnibus excelsior dignitate & potentia, gloria & diuinitate. REX. Hic est Deus viuens, & Rex sempiternus, ipse est Rex gloriæ, ipse terribilis, Rex magnus super omnem terram; ipse Rex regum, & Dominus dominantium. Ipsum constituit Pater æternum Regem super Sion montem sanctum eius, ad prædicandum secretum illud legis Dei magnum. Ipse omnem creaturarum ordinem gubernat & regit, rationalem verò creaturam Angelos & homines præcipua benevolentia atque prouidentia. Nam Angelis præterquam quòd dat gloriam sempiternam, ipse eorum purgationes, illuminationes, & vniones diuinè administrat, purgat eorum intellectum & illuminat, cum è diuitiis suæ diuinitatis, vel etiam humanitatis, multa illis reuelat, multa clara facit & aperta, quæ illis antea non erant; tum voluntatem perficit excellenti ex his comparata perfectione, & ad diuinitatem voluntatis vnione: hæc verò &

per se gerit, & per superiorum Angelorum inferiores Angelos ministerium. Porro autem similiter hierarchiam suā in Ecclesiam exercet, & hierarchicas actiones in Ecclesiæ principes & ministros, vnde totū eius corpus gubernatur & regitur; ipse enim est caput, cuius virtute atque influxu per Spiritum sanctum totū Ecclesiæ corpus, vt est diuina harmonia coagmentatum & compactum, ita augmentum accipit in diuinam ædificationem & charitatem, accepta spiritus subministratione per mutuam membrorum coniunctionem, & donorum mēsuram. Hic Rex inuexit in Orbem terrarum Regnum cælorum, & illud animis nostris inserit magna virtute; in qua exultamus in iubilo & splendore gloriæ Regni cælestis, & illius in nos redundantia & participatione in Christo & donis eius. In quo Regno, & cælesti eius potentia conculcamus Dæmones, vitia euitamus & compeſcimus, cælestem Dei virtutē exercemus in virtutum & donorum fulgoribus diuinis per excelsum hunc Regem. IVDÆORVM. Eorū qui nomen Dei & IESV nouerunt, qui illud confitentur, qui illi confitentur, illud laudant & adorant, in illo exultant, in illud credunt & spem suam collocant, amant illud ex toto corde & mente, ex anima tota & viribus, simul operibus confitentur & exaltant; nec similes sunt Iudæorum, qui Christum crucifixerunt; hi enim ore Deum confitebantur, factis nefariis blasphemabant: non est horum Iudæorū vel confitentium Rex Christus, sed Satan, qui est Rex super omnes filios superbiæ. HIC EST IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.

Accurrere Angeli, attendite ex Limbo sancti Patres; aduertant cæli, terra, omnia elementa, & creaturæ vniuersæ: Venite, adeste, Filiæ Sion, ad spectaculum, quod horrore, & crudelitate, & indignitate, & contumelia superat reliqua omnia quæ sunt, fuerunt, esse possunt: quod omnes Dæmones, omnes homines patrare non potuissent, ac ne cogitare quidem, nisi Deus ipse Filium suum tradere in crucem voluisset, & illic suæ misericordiæ sublimitatem constituere. En arripitur IESVS, Deus homo, prosternitur super horridam crucem nudus, toto corpore atrocissimè vulneratus; spinis acerbissimis coronatus, tot horarum ab horto vsque tot afflictionibus debilitatus; sed plusquam heroica virtute & viribus constans ad crucem perferendam: ad crucem deinde extenditur, &

tanta

tanta quidem violentia extenditur & atrocitate, vt facillimum fuerit ossa eius omnia dinumerare. Itaque connexiones ossium quæ per neruos fiunt, diuulsæ auque luxatæ sunt, vnde necessum erat summum dolorem prouenire. O inuentionem plusquam diabolicam! Exteriùs iam nihil erat vbi sæuirent impij ante crucifixionem, interiùs nunc in neruos suam intendunt atrocitatem. Exendamus malefici corpus vi quanta poterimus maxima, ita fiet vt in omnibus neruis durissimè crucietur, & viribus deficiatur quibus adhuc vigere videtur sceleratus, & fiant illi duriores crucis acerbitates. O immanitatem! O patientiam benigni IESV & fortitudinem infinitam! Excedebat hic cruciatus superiores omnes, quorum similes quidem permisit Deus Satanæ in Iob, sed hunc non permisit. Tu igitur & plagis Iob antecedis, & hoc cruciatu longè superas magne IESV, vt verè pro te scriptum sit: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor sicut dolor meus.* Fluxa facta sunt mea membra, dispersis ossibus & dissipatis neruorū extensione & cruciatu. Deinde non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, quam contra peccatores homines conceptam exerces in me Pater sancte; neque pax ossibus meis à facie peccatorum meorum, pro quibus tanquam meis patior. Pacem quidem ossa mea habuerunt & colligationem antea; nunc verò ita crudeliter extensis omnibus membris, nullus est sanus consensus, vel integra colligatio inter ossa mea. Dissipentur, o Meditator pie, omnia ossa animæ tuæ, omnis virtus tua contabescat, cum hæc vides. Sed habestamen, vnde leuius ea ferre possis, si cogites virtutes animæ tuæ per peccata tua dispersas hoc Christi cruciatu reparari, atque in suum concentum redire. Verùm vnde leuare videris posse dolorem, inde auges vehementius. quod enim cor sufferat tantum cruciatum à Deo sustineri, vt suæ infirmitates curentur? præsertim cum tanta sit in nobis focordia, vt his præfidiis frequenter vel abutamur, vel illa negligamus.

In tanto cruciatu cum esset Dominus gloriæ IESVS, atrocissimis (quod animus dicere fugit) clavis est cruci affixus à nefariis hominibus. Audite Angeli malleorum sonum crudelem, audite è Limbo Patres, audite cæli, & creaturæ omnes: at audire tamen refugitis præ vestro dolore & gemitu, compatientes

Creatori qui crucifigitur, quòd nos in vobis sentimus. Penetrauit ille malleorum sonitus truculentus Cælum, Infernum, omnem creaturam: Angeli amarè flebant suo fletu, obstupescabant cæli, & desolabantur vehementer, lugebat & elanguescebat terra. Verùm sol apertius testatus est suum luctum, huic luna subseruiuit. neque enim sustinuerunt mundi luminaria tantum nefas aspicere, vel tam horrendo & impio spectaculo suum lumen communicare. Quò discedis luna? Nolo lucem à sole recipere, quam possim in orbem spargere; neque fetre possim solem suam orbi terrarum impartiri: subibo solis faciem contra mei motus vel officij naturam; itaque ne ipse quidem poterit ad homines lumen suum emittere: ita vult Deus crucifixus. Excurrit ad solem, eripit illi radios; quod officium cupidè accepit sol, tantam immanitatem exhorrens. Fit eclipsis horrenda, & tenebræ super terram, horribilior in mentibus Iudæorum & Romanorum obtenebratio. Vide cæca obstinatio quid faciat, lugente vniuersa creatura; Romani ac Iudæi in ipsis eclipsis tenebris non deserunt tamen suā crudelitatem, neq; animaduertunt naturam ipsam commotam atrociter ipsis minari. At, bone IESV, ad eum luctum cum moueres tuam creaturam; quis erat sensus animi tui & corporis? Primum Patri perfectè obediebam, dabam mansuetissimè manus & pedes crucifigentibus, sentiebam dolorem maximum, supra quàm explicari à vobis possit vel intelligi, & ad primam transfixionem exhorruit corpus totum, & renouatus omnium vulnerum est sensus & neruorum. Non solum autem acerbissimus erat cruciatus meus, quòd membra sunt mihi clavis transfixa; vbi propter concursum neruorum frequentem est acutissimus sensus; sed propter intentam affixionem, quæ faciebat vt illa ossium luxatio, & neruorum sæua extensio in intensione sua perseveraret, & longissimo cruciatu. Itaque cum non esset sanitas in carne mea, nec ossibus vel neruis meis pax affixio manuum mearum & pedum illas pœnas suo cruciatu augebat crudeliter. Adhæc illæ manuum & pedum plagæ erant non solum per se crudeles, verùm mortiferæ etiam; quòd in crucē essent, hoc est, quæ mortem essent cum diuturno cruciatu mihi allaturæ. Erant simul immensi mei dolores interni. configebatur mihi cor

meum: omnes vires internæ, omnes mei intellectus & voluntatis operationes, quæ corpus, quæ creata respiciebant, simul mecum crucifixa sunt; ad omnia pertingebat dolor, afflictio, ignominia: sola erat diuinitas quæ illa nec patiebatur, nec pati poterat. erat quidem vnita humanitati, quæ ista patiebatur, & propterea verè dicebatur crucifigi & pati Deus, quia vera erat humanitatis & Verbi vnio: similiter verò nihil patiebatur anima mea secundum superiorem portionem, quæ erat beata. At hæc tantum aberat vt meum dolorem & pœnam minuerent, vt etiam auerent. Cum enim sensum humanitatis non leuarent, nobilitarent autem humanitatis dignitatem & perfectionem, proueniebant dolores acriores incomparabiliter & acerbiores. O res immensas! O pelagus infiniti doloris & mysteriorum! O fontem lachrymarum & dolorum! quis hæc animo capere potest, aut ferre? quis luctus non stupet? quæ verba non fiunt muta? Video, anima mea, omnia te deficere, si intellectu velis agere, si verbis; ad cor tibi accurrendum, ibi sentienda Christi ad crucem extensio, ibi primùm dissoluatur cor tuum, cordis ossa & nerui dissipentur, & si quid virium est affligatur. Ita afflictum cor tuum sentiat prius adesse crucifixores Christi, arripere clauos & malleos, clauos incutere in manus & pedes Christi, & simul in cor tuum. Ibi deficiat in plagis Christi cor tuum, anima tua: omnes tuæ potentia, omnes sen-

sus sint crucifixi. Hic dolor de Christo qui crucifigitur suscipiatur, & e crucifixo conuertatur ad peccata tua: hic, non alibi, melius illorum cognitionem accipies; Christum enim cum tanto cruciatio atque acerbitate oportuit crucifigi, vt pro illis Deo satisfaceret. At sumus aridi, sumus insensati, oculos mentis habemus malè fascinatos; ante nostros oculos proscriptus est Deus, & in nobis crucifixus, & non sentimus, non mouemur, non crucifigimus simul cum Christo veterem hominem, quem ille secum crucifuffixit, non meum solùm, sed omnium. Et quidem cum Christo mundus vnuerfus est crucifixus: quid enim fuit crux Christi nisi pœna mundi, ignominia, conculcatio, victoria? Crucifixus est nobis mundus; quare in nobis nihil habet, in nos nihil audet, nihil potest: necessum tamen est vt nos mundo crucifigamur. Crucifixum est cum Christo, quicquid Deo displicebat in mundo, & mihi quidem illud crucifixum est; propter me enim illa assumpta est à Christo pœna & mors. Coniunctum igitur est vt simul ego crucifigam sensum, crucis imitatione & meditatione; vt nihil mundus reperiat in me, quod non sit crucifixum & mortuum in cruce cum Christo. O Christe bone & magne, sensum & vim tuæ crucifixionis & crucis imprime in cor meum; intimam, viuam, acrem, efficacem; vt in cruce, & ex cruce tua vitam accipiam sempiternam. Amen.

ERIGI-

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cj. imaginem Adnotatiuncula.

A. Foramen paratum ad crucem descendendam.
B. Variis artibus erigitur crux, statuitur, & firmatur.

C. Varia facies circumstantium dum erigeretur & statueretur crux, cum summo dolore IESV.

cj.
128.

ADNOTATIO.

A. **P**aratum prius est foramen, quo crux in-
iecta sustentaretur: vel quod erat aliis
crucibus paratum, id expurgatum est &
expeditum.

B. **A**cerbissimum dolorem sustinebat IESVS
è tribus clavis, non cessabant è totius corporis
vulneribus dolores; succedit tamen longè duris-
simus atque acerbissimus cruciatus. Incipiunt
leuare crucem, vt in foramen statuunt. illinc
contis & furcis attollunt; hinc contrà funibus
trahunt: incumbunt omnes in opus crudelissi-
mum. quod cum faciunt, incipit vulneribus man-
uum pedumq; niti bonus IESVS cum acerbis-
simo cruciatio, quem agebat neruorum frequens
qui fit in manus & pedes concursus. Quò magis
leuatur crux, eò magis augentur dolores, maior
fit sanguinis effusio. Fiebant autem crucis succu-
siones, siue quòd res ita ferret, siue carnicum
crudeli insultatione, cum conantur, trahunt,
distrabunt, impellunt, tollunt crucem homines
trulentissimi; vnde noui cruciatus bono IESV
incutiebantur identidem, simul toto corpore ex
illa violentia vulnera recrudescabant. Statui-
tur tandem & firmatur crux, & totus è solis
vulneribus pendet Christus. Figuntur simul ab
aliis duorum crucifixorum latronum cruces hinc
inde, in turpissimam IESV ignominiam. Ven-
tum est iam ad summum & ultimum Christi
dolorem; nihil enim licuit amplius impiis in
corpus IESV, nisi quòd obtulerunt acetum si-
cienti: sed hic dolor postremus sauisimas acces-
siones accepit continenter tribus horis, & pau-
latim mortem attulit IESV.

O Christe IESV benigne, Deus immense ma-
iestatis, atque infinite potentia, quo pacto potue-
runt te tres clavi cruci adstringere? Nò poterant
clavi, non vnuerse creature omnis potentia,
potuit meus amor in mortales, mea obedientia in
Patrem. Sed quomodo potes tantum cruciatio
perferre? Erat meum corpus, & tota ratio huma-

nitatis perfectissima, atque fortissima vires &
animi & corporis, longè quàm aliorum hominum
excellentes; ita, supra omnium hominum fa-
cultatem & patrare fortia poteram, & pati.

C. **V**bi incepit crux attolli & conspici, ibi verò
clamor attolli ceptus est omnium confusissimus,
gaudentium, insultantium, blasphemantium,
sistentium, compatientium, mirantium, obseruan-
tium. Fluctuat clamor, & crux vario conatu &
euentu erigitur, donec hac stabilita, ille aliqua
ex parte resedit.

Verùm longè diuersum clamorem & commi-
serationem Maria Virgo edidit, & quæ cum illa
astabant pie mulieres, & discipuli. primùm qui-
dem stupent; deinde conspiciere crucem non p. ti-
tur cordis eorum teneritudo; tandem exclamant
ex intimo cordis sensu & cruciatio. sed hæc facit
Maria summa cum maiestate, alij varia doloris
significatione. Vbi primùm licuit, coniecit oculos
IESVS in dilectam atque afflictam Matrem,
hæc vicissim in illum: vulneratur vtriusque cor
alterius doloribus vehementer. sed hoc differunt,
quòd Christi dolores à nullo consolationem acci-
piunt, sed augentur continuè, & mortem acce-
lerant; Mariæ verò animus & vita conseruatur
à Filio moriente. Itaque multiplicatis animi
doloribus, & corporis afflictionibus ex illis dolo-
ribus deriuatis, tamè non derelinquitur à Filio,
derelinquitur Filius à Patre, consolatione &
virtute Filij Mater sustentatur. Conspicit om-
nes bonus IESVS, non solùm presentes, sed
quotquot erant futuri; pro omnibus suos dolores,
mortem suam offert Patri, omnium conspectu ad
omnium misericordiam commouetur. Hic autem
peruenit planctus & luctus Mariæ, sociarum,
atque discipulorum ad plenitudinem, vt Christi
dolores: vt autem hi ad mortem vsque conti-
nuantur atque augentur, ita illorum dolores,
planctus, mæstitia, verùm imitantur omnes
Mariæ magnanimitatem, hæc Filij.

MEDI-

NON possum cogere cor meum, crucifixe IESV, vt à tua crucifixione discedam: reuocant me clauis, mallei, manus tuæ & pedes, milites crucifigentes, Iudæi crucifixo- res. Heus clauis! quis vobis tantam potentiam dedit, vt manus & pedes Dei traiceretis? quis tantam truculentiam, vt Deum tam sauo cruciatu afficeretis? Si expalluit & expauit tota mundi machina ad crucem Christi & mortem, cur non vos? At vos facitis vt pau- eat orbis, cum id facitis vnde mors Dei consequatur. Desinite duri esse aduersus vestrum Creatorem, & duriciem potius vestram, & acumen in me conuertite. Non possunt id facere clauis, non possunt non crudeles esse in Christum; ita enim vult Deus, ita Christus ipse: voluntas igitur Dei vires fecit clauis, & Christi immensa charitas. Clauis non potuerunt configere Deum, nisi Deus voluisset; nos possumus non configere: vult Deus, imperat, minatur mortem æternam, vt ne configamus; & tamen configimus eheu nostris peccatis Christum ad crucem. Crudeliores igitur nos clauis, qui Christo clauos in- cutimus, atque adeo clauis ipsi sumus; & tamen præmentis nostræ peruersitate id non sentimus. Audite & vos mallei. Aduersus quem vestram duritiam paratis & violentiam? Contra IESVM. Erratis. si enim noluisse transfigi Christus, nulli mallei id potuissent, non creatura vniuersa: at voluit clauis Configi Christus, & vt id posset concessit. Verum quæ erat malleorum necessitas? Vt ligno affigeretur. Refugit igitur lignum clauum suscipere, præsertim sanguine Dei imbutum. hoc etiam ne refugiat lignum dat Christus, nec ipse refugit clauis ligno affigi. Illi sunt clauis, illi mallei ad meum cor adhibendi, & ad illud configendum necessarij. Venite clauis, sed Christi sanguine madidi, venite, transfigite cor meum, imbuite sanguine Dei, duriciem eius expurgate; acutum sensum crucifixi Christi in illud impingite. Est meum cor durum, est contumax, non cedit clauis: adhibe tu, magne IESV, tuum malleum conterentem petram, & ignem consumentem eius impuritatem, vt tuos clauos suscipere possit; & ita confige, vt à corde meo non auferantur in sempiternum, & fiant in hac vita mihi salutare, in cælo gloriosi. Con-

Bernard.

Iere. 23.
Esa. 33.

figant timore tuo carnem meam, & sensus & potentias omnes, & cruci affigant tuæ, & suauis iugo tuo, & leui oneri, & acre desiderium & efficaciam inserant perpetuò tibi seruiendi. Nam si verba sapientum tuorum stimuli sunt, & quasi clauis, sancte IESV, in altum defixi, te auctore & pastore, quid non poterunt tui ipsius clauis? quos stimulos non superabunt? quam profunditatem non penetrabunt? Omnipotentes sunt clauis tui, Domine IESV, infinitæ tuæ passionis.

O Domine magne IESV, nonne manus tuæ fecerunt cælum & terram, Angelos omnes & homines, & omnia quæ cæli ambitu continentur? nonne conseruant illæ & gubernant omnia? tu es enim Dei Patris potentia. Tu creasti omnia, & per te creauit Pater omnia: & tamen tuæ sunt hæc manus, quæ cruci affiguntur. tuæ igitur hæc illarum manuum sunt manus quæ omnia crearunt: illæ manus crearunt omnia, hæc restaurant, & perficiunt, & pacificant omnia, siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt. O diuinas manus & potentes? Verum heu durissimis clauis configuntur; & tamen sunt Dei manus, sunt manus illæ quæ sanitates innumeras, quæ vitam hominibus contulerunt, & æternam quidem omnibus Deo obtemperantibus. Sunt istæ, manus, illæ tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis, Spiritus sancti, & Virginis purissimæ excellentissimo torno fabricatæ & artificio, è diuitiis cælestibus compactæ, pretiosissimis annulis & excellentiis ornatissimæ. Ita factæ sunt manus tuæ, magne IESV: sed nunc longè diuerso torno illas fabricant homines crudelissimi. En tornus sunt clauis, annuli plagæ sunt inflicte, aurum dolor seuus, hyacinthi ignominia ingens. Verum ô sapientiam tuam & potentiam, IESV, & virtutes diuinas! fiunt circuli, siue annuli manuum tuarum aurei, per eos enim immensas diuinitatis diuitias mortalibus effundis, & dona cælestia comunicas. Verè aperuisti manus tuas, & apertas semper habes, & imple omne animal & omnia bonitate tua & benedictione. Verè instrumentum omnium instrumentorum præstantissimum sunt manus; sed tuæ, sed crucifixe. O mysteriû omni admiratione superius! Nihil gratiæ, nihil salutis, vel vitæ, vel donorum largiris, nullum saluas, nul-

Psal. 118.

Ecc. 12.

Esa. 13.

Coloss.

Cant. 5.

Psal. 144.

lum ad Regnum cælorum perducis, nisi per manuum tuarum vulnera: hæc enim tua vulnera, vt & pedum, attulerunt tibi mortem crucis, quæ est omnium bonorum meritum, & gratiarum omnium architectonicum instrumentum. Ex his manibus tuis crucifixis emicat splendor virtutis & lucis: in his posuit Deus cornua & robur potentiæ suæ, & nostræ salutis & vitæ sempiternæ. Ibi recondita est fortitudo Patris tui & tua; ibi reposita nostra spes, lux nostra; sed simul noster luctus, nostra acerbitas, noster planctus; tum quòd Dei nostri manus crudeliter affiguntur ligno, tum quòd propter nostra peccata (quæ ipsa clauis sunt) cruci affiguntur.

Abac. 3.

Matth. 4.
Esa. 9.

Matth. 14.

Isa. 52.

Psal. 118.

Ephes. 2.

ad perfectionem contendamus, & in semitis Dei gressus nostri dirigantur, nec vestigia nostra moueantur; vt ambulantes in via immaculata Deo ministremus; opera quæ dedit nobis Christus, in ipsis ambulemus. Loquuntur nobis hi pedes; hæc vulnera diuina virtute & efficacia, Surge, & ambula. Hæc prouenerunt ex vestra crudelitate homines impij, verum non intellexistis: intelligetis, vbi in ærumnas vestras & infinita mala incidetis, illos esse pedes, quibus iram promouet aduersum vos Deus; illas manus, quibus pugnabit contra vos, quâdo in prædam & direptionem Dæmonibus dabimini; ab his pedibus extrudimini in horrendum Inferni baratrum. Pedes Dei habes, anima mea, in corde tuo cruci cõfixos; habes manus Dei, habes quatuor flumina misericordiæ Dei omnipotentis illinc ad te influentia, ex fonte inexhausto passionis & crucis Christi. Hæc sunt plagæ, quæ Christo mortem adferunt, hæc simul peccatis mortem adferunt. Vide ne finas è corde tuo supereffluere hanc diuinitatis virtutem; in illis enim est salus tua & vita. Contrà verò, quatuor illa sunt cornua, quæ ventilabunt & dispergent animæ tuæ & cordis omnem substantiam, & pacem, & salutem, si negligas.

Psal. 16.

Zach. 1.

O truculentos milites! audetis vos Deum crucifigere? At nesciebamus. Nescientes quidem Deum cruci affigebatis: sed tamen sciebatis hominem esse iustum, iustum igitur hominem crucifixistis è vestra conscientia. At eramus Pilati milites, qui sic imperabat fieri. Per aliquos, non per vos. vestra igitur voluntate illud facinus horrendum perpetrastis; eò scelerati magis, & magis detestabiles. Exhorruit sol ad vestrâ truculentiam & luna. quid? vos non expauistis, non exhorruistis? cum malleos in clauos incuteretis, non contremuerunt manus vestræ & ossa, non est cor vestrum emortuum? Quòd si nihil horum sentiebatis, homines non fuistis, sed feræ, & feris magis insensati. Absque dubitatione pessimos oportuit vos fuisse homines & profligatissimos, per quos Dei prouidentia permiserit Deum hominem crucifigi. In quem putastis vos fuisse crudeles? Ecce ille idem venit in nubibus; venit in potestate magna & maiestate: ecce venit in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes impios, de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impiè egerunt; & de omnibus duris, quæ loquuti sunt contra eum peccatores impij: Omnes quidem

Apo. 1.
Luc. 21.
Iud. Apost.

quidem designantur impij, sed vos præcipuè, qui non solum loquuti estis contra vniuersorum iudicem Christum dura, sed fecistis durissima. Omnes designatur: videbit enim eum omnis oculus, nominatum verò vos, qui eum pupugistis & transfixistis.

At vestram, Iudæi crucifixo- res nefarij, impietatem, quis possit exponere? quæ tanta fuit, tanta ingratitude & animorum peruersitas, tanta malitia & inuidia, tanta obstinatio; vt humana fides omnis longè superetur, & exempla omnia. Videte beneficia, homines pessimi, quæ vobis contulit Deus: aspici- te contra, quæ vos in Deum maleficia retulistis. Ille initio ex vestra gente constituit carnem sumere, & esse homo Iudæus; vos semper fecistis vnde nollet è vobis illam assumere, semper fuistis mali, peruersi, rebelles: ille tamen vicit semper vestram malitiam sua benignitate, fide, & veritate. Corruerant ante diluuium ferè omnes homines viam suam; conseruauit tamen semen vestrum Deus per Noë & arcam: contaminatus est mundus postea idololatria, dedit Deus Abraham, per quem ab impio cultu liberaremini, & Patriarchas: perieratis fame, dedit vobis Iosephum saluatorem: quod cum fecit, vicit vestrum pessimum flagitium suo in vos beneficio singulari. Ad vestram interuentionem coniurauerat Pharaon; misit ad vos Moysen, quem vos repuleratis, qui eduxit vos de Ægypto per signa & ostenta ingentia, & interuentione exercitus vniuersi Ægyptiorum. Qua in re illud etiam magnum accepistis beneficium, vt à consuetudine & cultu impio Ægyptiorum abstraheremini. In deserto quoties fuistis rebelles, & inobedientes, & idololatræ! Quare propter iniquitates vestras voluit vos delere Deus; sed vicit suam iustitiam per suam misericordiam. Aluit vos sua manu & vestiuit, & habitauit inter vos; introduxit in terram suæ promissionis. In ea quoties Deum offendistis! quoties ab eius cultu ad Dæmones recessistis! quàm sæpè vt deleret vos commeriti estis! sed tamè identidem per iudices eripuit vos de malis vestris. Petiistis Regem contra Dei voluntatem; id etiam vobis condonauit, & per David vos recreauit, per Salomonè exaltauit, etiam si deprauatus hic fuerit per mulieres. Post hunc decem tribus, idololatriam secutæ, cum Rege suo sunt deletæ: Rex vero Iuda, cuius Regno indulgebat Deus, quàm sæpè fuit idololatra! Misit ad vos subinde Deus Prophetas, hos

persecuti estis, & interfecistis eos qui prænu- tiabant de aduentu iusti. Cum autem pugna- retis contra Deum vestris sceleribus semper, Iudam etiam ipsum sæpè afflixit, dein deleuit etiam cum vrbe & Templo per Nabuchodo- nosor. Verum vt pater semper vobiscum egit, castigauit misertus vestri, vt emendaret. Et hoc fuit insigne Dei pietatis in vos. decem tribus destituit; reliquas omnes nationes des- pexit; vos numquam dereliquit: itaque post annos septuaginta eduxit in Iudæam, de- dit vobis Principes, ædificauit templum & urbem. Ab Aman & edictis crudelibus As- fueri vos liberauit, pacatum vobis fecit Ale- xandrum Macedonem: eripuit ab Antiocho, sub quo longè plurimi legem abnegastis. Res- pirastis tandem sub Machabæis: sed ita tamen vt nullum Prophetam dederit vobis Deus post Malachiam; nisi Reges paucos permisit, & eos è Machabæis. Erant eo tempore in- gentia vestra peccata; quare Deus acrius vos puniuit, dans gentem vestram in manus Ro- manorum, & per hos in Idumæorum anti- quorum hostium, in Herodis & filiorum. Per- misit in vobis sectas in lege, Sacerdotij electio- nem corrumpi; non tamen permisit tunc in vobis idololatriam, quod fuit excellens Dei in vos beneficium. ita coniectis in extremas calamitates lumen veritatis Deus reliquit, quod sequeremini vt Messiam reciperetis, quem clamabant iam omnia esse proximum, vel venisse. At vos huc maiorem attulistis animorum peruersitatem. recens natū Chri- stum, quem per tot signa, per tot Scripturas potuistis agnoscere; tamen statim voluistis etiam vos, non solum Herodes, interficere. Deinde duodecimo Christi anno potuistis illum cognoscere, non cognouistis tamen. Ad- hæc dubium esse non potest Christum orasse pro vobis, & magnos fuisse gratiæ impulsus in vos; & tamen semper Spiritui sancto restiti- stis. Incepit Regnum cælorum prædicare Christus; ibi verò aduersus vestrum Messiam & Deum exarsistis sæua inuidia, & animi peruersitate, & malitia, & odio, nec vquam desiistis, donec repugnante Præside Roma- no cruci affigi Dominum gloriæ furiosè & minaciter peruicistis. Quid ad hæc omnia dicetis conscclerati Iudæi crucifixo- res? nam milites quidem numquam crucifixissent Ie- s u m, vel concessisset Pilatus, nisi per vos. Vos, vos crucifixistis Messiam, quem toties antea voluistis interficere. Sed quid in

Auguſt.
10. 2. 9.
lib. 1. de
ymb. ad
Catech.
cap. 5. &
lib. 3. c. 4.
Hieron. in
Matth.
Ab. 7.

Apoc. 1.

Gen. 6.

1. Reg. 8.

3. Reg. 11.

Ab. 7.

illis omnibus vidistis, quod non à summa Dei charitate esset profectum? Summis est bene- ficiis profectus vos Deus iam inde ab orbe condito per omnes ætates; ac tandem illo, propter quod alia omnia fuerunt vobis col- lata. sumpsit enim ex vestra gente carnem, factus est Deus homo Iudæus, dedit se ipsum vobis Deus, infinitum, si agnouissetis, bene- ficium. Vos elegit quibus primùm legis Euan- gelicæ lucem communicaret & perfectionem. Addidit prædicationi æterni Euangelij, vt gloriam eius manifestaret, & doctrinam con- firmaret, & vestræ infirmitati inderetur, mi- racula omnis generis innumerabilia. sanauit vestros ægros, Dæmones è vestrorum cor- poribus eiecit; cæcis oculorum, surdis aurium, mutis linguæ officium restituit; vitam spiri- tualem his omnibus simul largitus est, & vo- bis numquam non obtulit, numquam non ad illam & per doctrinam suam, & per miracula vocauit & cohortatus est. Quid vel ipse vel pater eius Deus boni facere vobis potuit, quod non fecerit, quod non obtulerit? Et tamen vos omnium mortalium pessimi, & ingratis- simi, & crudelissimi illum morte turpissima affecistis: vos Pilatum, vos milites adegistis, vt Deum crucifigerent, & quidem semper de- siderantem vestram salutem, semper pro vo- bis orantem; in ipsis etiam mortis angu- stis, è cruce ipsa. O corda non hominum, sed potius ferarum crudelium durissima! ô immanitatem immensam! ô peccatum infinitum!

Verum ad Christum crucifixum nos vocant Iudæi ipsi, furiosè vociferantes: erigatur crux, suspendatur è ligno, vt sit planè maledictus à Deo. Hoc verò iam conabantur sæui milites, erigatur, suspendatur maleficus, pendeat è clauis suis. Conclamant omnes simul, erigunt crucem summa cum contume- lia & cruciatu, figunt. O horrendum spectaculum, & cruciatum supra quàm explicari po- test acerbissimum! Hanc crucem, hos clauos fecerunt tibi sedem homines impij: sedes ta- men tua cælum est: Thronus enim tuus in sæ- culum sæculi apud Patrem & Spiritum san- ctum in vnitæte diuinitatis est; terra autem, vt est pedum Dei scabellum, ita tuorum. Implet quidem omnia infinita tua essentia, poten- tia, atque præsentia, & excelsus es super om- nia, & in omnibus; & tamen pedum tuo- rum subsellium in templo tuo typico esse voluisti, vbi sedisti super Cherubim; vnde

vim tuam atque misericordiam extendisti & formasti in terra, & exaudisti preces ac sacrificia seruatorum tuorum illorum: longè tamen maiorem terram, & scabellum tuæ vir- tutis & miserationum elegisti in tua huma- nitate, longè perfectius templum fuit quod as- sumpisti, hoc verius est scabellum pedum tuorum, & locus quem dixisti te esse glorifi- caturum. Neque enim illud templum est glo- rificatum; sed hoc tuum, hæc tua humanitas: nam illud quicquid habuit gloriæ, propter hoc habuit, & ex hoc habuit; vt fuerit ve- rè maior gloria domus huius nouissimæ plus quàm primæ, plus quàm secundæ. Hos pedes tuos celebrant Seraphim apud Isaiam, vbi vidit gloriam tuam Domine Iesv, & de te locutus est: sublimi enim reuelatione cogno- uit Euangelicus Propheta diuinitatis tuæ ex- cellentiam, tum etiã incarnationis & huma- nitatis, & Seraphinos prædicat alis duabus texisse faciem tuam, id est, diuinitatis mysteriū, & aliis duabus texisse incarnationis & huma- nitatis, profectos illa duo esse secreta Dei; vt alibi scribit, *Secretum meum mihi, secretum meum mihi*. Ineffabilia sunt hæc Dei mysteria silētio celebranda, etiam ab Angelis, atque ado- randa. Incarnatio igitur tua & humanitas tui sunt pedes, quibus ad nos venisti, sub quibus omnia subiecit Pater Deus, & inimicos om- nes tuos sub his pedibus subdidit, & scabel- lum fecit scabelli tui. Verum aliã sedem tibi, aliud scabellum impij his pedibus dederunt; crucem ipsam, toti humanitati thronum, at- que adeò Deo homini. Simul horum pedum, hoc est, Dei hominis pedibus sæuissimum po- fuerunt subsellium durissimum clauum; hoc enim nitebantur pedes tui sancti & benedicti in cruce. In te sæuiebat dolor vtriusq; vulneris crudelissimus è pondere totius corporis, nisi quã è vulneribus & cruciatu manuum nõ tam leuabatur quàm excipiebatur: quæ erant vices miserandæ, vt non possent manuum dolores se remittere, quin augerentur pedum; neque horum absque illorum incremento. O vices acerbæ, & supra quã dici potest miserabiles! si quidem vices fuerūt, & non potius diuisis cru- ciatibus summa erat & manuū crudelitas per se, & per se pedum, & auctior continenter. Vos quidem amentes Iudæi illum existimastis fa- cere maledictum à Deo, quia suspendistis, & pu- tastis facere execratum omnibus hominibus & abominabilem, atque adeò illa fuit atrox ve- stra pugna contra Deum: vicit tamè conscclera- tam

Isa. 60.

Agg. 2.

Isa. 6.

Ioan. 12.

Isa. 24.

Psal. 109.

Deut. 21.

Psal. 79.

tam vestram insipientiam Deus per infirmitatem; noluit enim per potentiam, quod poterat, sed per lignum, crucem, suspensionem, per mortem Filij sui; quod fuit suam misericordiam magnificare, & potentiam exaltare. O cæcitatem! Clamant Scripturæ Messiam sacrificandum pro peccatis. Nam quid tot hostiæ, quid hircus, quid sanguis vitulæ aspersus significant? quid habent virtutis? Animalium enim sanguine mundari peccata impossibile est. Significabant videlicet verum sacrificium Christi venturi, quem propter eam fecit Deus peccatum, hoc est, hostiam pro peccato quam vos ipsi dicitis peccatum; fecit maledictum, hoc est, tradidit ut suspenderetur in ligno, veluti qui propter peccata sua suspendebantur. Ipse quidem crucifixus & suspensus in cruce est, sed propter peccata non sua, sed nostra omnium. Audite obstinati apud Dauidem clamantem è cruce Christum: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? longè à salute mea verba delictorum meorum, ac rugitus mei, siue causa rugitus mei.* Quæ verba ut intelligerentur, rursum dicit: *Quæ non rapui, tunc exoluebam: tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.* Audite verò Isaiam hæc quasi confertim explicantem: *Dominus posuit in eo peccata omnium nostrum. Propter scelus populi percussit eum. Iniquitatem non fecit; non inuentus est dolus in ore eius; & Dominus voluit conterere eum in infirmitate.* Ponet animam pro peccato, iniquitates eorum ipse portauit. *Vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus.* Quid potuit vel apertius, vel vehementius dici? & adhuc ignorare vultis Christi crucem peccatum fuisse & maledictum, hoc est, pro

nostris peccatis hostiam, pro nostris peccatis crucis mortem, felicissimum peccatum, gloriosissimam crucem? Hæc est exaltatio serpentis ænei ac fortissimi, & diuina charitate inflammati. Te, bone IESV, ille serpens designabat, per quem ille Mosis sanabat lethalia corporis vulnera, tu verò semen es, quod caput serpentis Satanæ contriuisisti; & serpens ignitus & æneus, qui per tuum conspectum, & fidem charitate ignitam, serpentum omnium, Dæmonum sanasti morsus, & venena depulisti. Verè semper illadis, Domine, Leuiathæ, Diabolo & eius ministris. Ille per serpentem perdidit genus humanum; tu per serpentem filios Israel sanasti, & vim tuæ crucis in illo serpente significasti, & in te exhibuisti. Ille serpens sine sensu exaltatus est in signum; tu verò, Domine IESV, cum summo cruciatus sensuum tuorum in salutem. Illi exaltatio vitam non eripiebat, quam non habebat; tibi tua exaltatio vitam per crudelem violentiam eripit: ita figuras quæ de te erant, per tuos dolores implet & infinitos cruciatus. Imprime, magne IESV, illorum dolorum cordi meo sensum intimum quo trahar ad te; in te enim crucifixum est cor meum, meus amor, meum desiderium. Erigeris, suspenderis è clauis, è cruce, per manus, per pedes, resolutis omnibus membris tuis, ut nihil substantiæ sit qua nitaris. Ad hæc anima mea discrucietur, dein stupet mens, tabescit animus, lachrymæ præ magnitudine doloris siccantur; quasi ad nihilum videor esse redactus, & in vltimam rerum omnium lineam coniectus. Suscipe me, benigne IESV, è cruce tua, hos etiam sensus spiritus conferua, auge, & confirma, hoc est, intimam vim tuæ crucis, vnde peccata mea agnoscam & defleam, ut planè cruci tuæ affigantur, & moriantur perfectè. Amen.

Num. 21.
Ioan. 3.

Hebr. 9.
& 10.

2. Cor. 5.

Psal. 27.
etiam iuxta Hebr.

Isa. 53.

2. Cor. 5.
Gal. 3.

QVÆ GESTA SVNT
POST ERECTAM CRVCEM,
ANTEQVAM EMITTERET SPIRITVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cij. imaginem Adnotatiuncula.

cij.
129.

- A. Offendebat acerbè titulus crucis Iudeos & Principes.
B. Propterea agunt hi apud Pilatum, ut titulum mutet; quod negat constanter Pilatus se esse facturum.
C. Orat in cruce pendens pro crucifixoribus Christus.
D. Quatuor carnifices IESV vestem inter se partuntur, inconsutilem sortiuntur.
E. Ministri iactant blasphemias in IESVM, iactant Principes, iactant milites.
F. Conuultantur illi primum latrones crucifixi.
F. In eo alter perseverat.
G. Respicit alter, alterum increpat; veniam petit à Christo, & impetrat.
H. Perseuerat vnuer salis eclipsis Solis: aucta identidem

- Christi opprobria & dolores.
I. Appropinquante hora nona dicit matri: Ecce filius tuus: Ioanni: Ecce mater tua.
K. Clamat IESVS voce magna: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?
L. Dicit; Sitio.
M. Offerunt illi ex arundine spongiæ aceto plenam; accipit.
N. Dicit: Consummatum est.
O. Clamans voce magna, dicit: Pater, in manus tuas, &c.
Emittit spiritum.
C. G. I. K. L. N. O. significant septem verba Christi, quæ dixit in cruce.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

^a Hunc ergo titulum multi Iudeorum legerunt, quia prope ciuitatem erat locus, ubi crucifixus est IESVS. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè, & Latinè. Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudeorum: ^b Noli scribere, Rex Iudeorum; sed quia ipse dixit; Rex sum Iudeorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.

IESVS autè dicebat: Pater, & dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt.

Milites ergo

cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius (&

Et crucifigentes eum,

Postquam autem crucifixerunt eum,

diuiserunt vestimenta eius,

^d diuiserunt vestimenta eius,

Diuidentes verò vestimenta eius.

Hh 2

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

sortem mittentes:

mittentes sortem
super eis,
quis quid tolletes.

miserunt sortes

ut impleretur quod di-
ctū est per Prophetam,
dicentem: Diuiserunt
sibi vestimenta mea, &
super vestem meā mi-
serunt sortem.

Et sedētes seruabāt eū.

Prætereuntes autem
blasphemabant eum,
mouentes capita sua,
& dicentes:
Vah qui destruis tēplū
Dei, & in triduo
illud reedificas:
salua te metipsum.

Si filius Dei es, descēde
de cruce.Similiter & Principes
Sacerdotum illudentes

cum Scribis
& Senioribus, dicebāt:
Alios saluos fecit,
seipsum non potest sal-
uum facere.
si Rex Israel est,
descendat nunc de cru-
ce, & credimus ei.

confidit in Deo: libe-
ret nunc, si vult eum:

Et prætereuntes
blasphemabant eum,
mouentes capita sua,
& dicentes:
Vah qui destruis tēplū
Dei, & in tribus diebus
reedificas:
saluū fac te metipsum,
descendens de cruce.

Similiter & summi
Sacerdotes illudentes,
ad alterutrum
cum Scribis,
dicebant:
Alios saluos fecit,
seipsum non potest sal-
uum facere.
Christus Rex Israel
descendat nunc de cruce,
ut videamus, & cre-
damus.

se saluum faciat, si
hic est Christus Dei
electus.fecerunt quatuor par-
tes; unicuique militi
partem) & tunicam.

Erat autem tunica
inconsutilis, desuper
contexta per totum.
Dixerunt ergo ad in-
uicem: Non scinda-
mus eā, sed^a sortiamur
de illa cuius sit. ut
scriptura impleretur,
dicens: Partiti sunt
vestimēta mea sibi, &
in vestem meam mise-
runt sortem. Et milites
quidem hac fecerunt.

Et stabat^a populus ex-
spectās: & deridebāt eū
Principes cum eis,dicentes:
Alios saluos fecit,

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

dixit enim: Quia filius
Dei sum.Id^e ipsum autem & la-
trones, qui crucifixi
erant cum eo, imprope-
rabant ei.Et^e qui cum eo
crucifixi erant,
conuitiabantur ei.Illudebant autem ei &
militēs accedentes,
& acetum offerētes ei,
& dicētes: Si tu es Rex
Iudæorū, saluū te fac.

Unus autē de his, qui
pendebant, latronibus,
blasphemabat eum, di-
cens: Si tu es Christus,
saluū fac te metipsum,
& nos. Respondens
autē alter increpabat
eum, dicens: Neque tu
times Deū, quod in ea-
dem dānatione es? Et
nos quidem iuste, nam
digna factis recipi-
mus: hic verò nihil
mali gessit. Et dicebat
ad IESVM; Domine,
memento mei, cū ve-
neris in regnū tuū. Et
dixit illi IESVS: Amen
dico tibi, Hodie mecū
eris in Paradiso.

Stabant autem iuxta
cruce IESVⁱ Mater
eius, & soror matris
eius Maria Cleopha, &
Maria Magdalene.
Cumⁱ vidisset ergo IE-
SVS Matrem, & disci-
pulum stantem quem
diligebat, dicit Matri
sue: Mulier, ecce filius
tuus. Deinde dicit dis-
cipulo: Ecce mater tua.
Et ex illa hora accepit
eam discipulus in sua.

Clamavit IESVS,
voce magna, dicens:
Eli, Eli, lamma saba-
cthani? hoc est:

Et hora nona
exclamavit IESVS
voce magna, dicens:
Eloi, Eloi, lamma saba-
cthani? quod est inter-
pretatum:

Hh 3

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Deus meus, Deus meus,
ut quid dereliquisti
me?

Quidam autem illic
stantes, &
audientes, dicebant:
Eliam vocat iste.

Deus meus, Deus meus,
ut quid dereliquisti
me?

Et quidam de circum-
stantibus
audientes, dicebant:
Ecce Eliam vocat.

Et continuo
currens unus ex eis,
acceptam spongiam
implevit aceto,
& imposuit arundini,

Currens autem unus,
& implens spongiam
aceto, circumponens
calamo,

& dabat ei bibere.

potum dabat ei, dicens:
Sinite,
videamus
si veniat Elias
ad deponendum eum.

Ceteri vero dicebant:
Sine, videamus
an veniat Elias
liberans eum.
IESVS autem
iterum clamans
voce magna,

IESVS autem,
emissa voce magna,

Et clamans voce
magna IESVS,
ait:

Pater, in manus tuas
commendo spiritum
meum.

Et haec dicens,

Postea sciens IESVS
quia iam omnia con-
summata sunt, ut
consummaretur scri-
ptura, dicit: Sitio.
Vas ergo erat positum
aceto plenum.

Illi autem spongiam
plenam aceto, hyssopo
circumponentes,
obtulerunt ori eius.

Cum ergo accepisset
IESVS acetum, dixit:
Consummatum est.

Et inclinato capite

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Titulum crucis, qui causam videbatur
damnationis continere, & tamen pla-
ne IESVM Regem Iudeorum profitebatur, le-
gebant multi Iudaei, propinquitate loci ad rei
novitatem inuitati.

B. Horum murmurationibus permoti Princi-
pes, cum idem ipsi ferrent impatienter, mittunt
ad Pilatum, qui querimoniam suam deferant,
non debere scribi, Rex Iudeorum, quod non erat,
sed qui se iactaret Regem Iudeorum, contra quam
erat. Respondet non solum constanter Pilatus,
sed pro imperio minaciter: Quod scripsi, scripsi.
Non temere scripsi Regem Iudeorum, o invidi
Iudaei, sed verè & consilium, idem habeo ratum:
& simul denuntiat illis periculum, si pergant esse
insolentes. Ita quasi Dei Spiritu motus Pilatus
veritatem fidei confirmavit. Erat reuera Rex
Iudeorum & Dei veritatem consentientium Chri-
stus; illud regnum caeleste ac divinum sua, Apo-
stolorum, & discipulorum predicatione promul-
gauerat. Redeunt in Golgotham nuntii perter-
riti, renuntiant quid responderit Pilatus.

C. Cruciabatur per singula momenta acrius
in cruce pendens Sanctus IESVS, sed tamen
primum omnium pro crucifixoribus intercedit
apud Patrem, deprecans excusatione ignoran-
tia summum eorum maleficium: Pater, inquit,
dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt:
etiã invidia, malignitate, voluntario odio sint
pleni, sunt tamen obcaeci & amētes. O immen-
sam Christi benignitatem & misericordiam! in
cruce cum summo cruciatu moriens, quasi obli-
tus eorum cruciatuum & mortis, convertit ani-
mum ad orandum pro interfectoribus suis: quod
cum fecit, iam illis, quod in se erat, noxam sua
crucifixionis condonauerat. Quærit subtilissimè
unde parricidas excuset, cum vix vlla esse pos-
set eorum excusatio, reperit tamen aliquam, &
veluti facit, quod animi passione peccabant ve-
hementi, quæ illorum mentes excæcabat. Quod
quamvis facerent cum summa culpa, tamen il-
lud adducit in excusationem IESVS. Oravit
autem pro suis interfectoribus cum clamore va-
lido & lachrymis, ut semper oravit, id est, cum
efficacissima animi intentione, & vehementi
cordis gemitu, etiam si in cruce credatur reuera
esse lachrymatum. O ineffabilem Christi IESV
bonitatem! Non orat tantum pro suis interse-
ctoribus, quæ summa esset benignitas; sed cum
animi intima compassione supplicat, quod indi-

cant lachryma; & cum ingenti cordis affectu,
quod demonstrat fortis & vehemens clamor. Et
quidem fuit exauditus Christus à cruce, ut sem-
per, pro eius reuerentia & dignitate apud Pa-
trem: proficiscatur enim illa supplicatio, non à
sola humanitate, sed ab hoc homine, qui simul
erat Deus. Orabat igitur & supplicabat Deus;
quare necessariò exaudiebatur pro eius reueren-
tia & dignitate. Verum cur non fuerunt tunc
conuersi Iudaei? Primum ex oratione non conti-
nuò solet effectus exauditionis exstare; sed ubi
Dei providentia constituit: deinde fuerunt non
multo post multi compuncti, & reuertebantur
pectora tundentes: & magnam multitudinem
Iudeorum esse conuersam videmus in Actis Apo-
stolorum; tum plenitudinem Gentium intrasse
conspicimus, & reliquias Iudeorum conuersum
iri scimus.

D. Omnes quidem milites seruabant crucifi-
xum IESVM intèri, nec quoquam adhuc disce-
debant; quatuor tamen, qui Christum cruci con-
fixerant, de more carnificum vestes dānati IESV
sibi arrogant. Ferunt Christi tres fuisse vestes, Euthy.
interulam inconsutilem, & superiorem aliam
atque ampliorem, & aliam exteriorem vestem.
Has duas in quatuor partes sciderunt, ut in sin-
gulos milites aequaliter dividerentur; quæ ad
sannam & irrisionem IESV referebantur, quasi
Regis pretiosam vestem ambire simularent: vel
omnino quæstum cogitabant, quasi carè vendi-
turi IESV affectus. Diuisis aliis vestimentis, com-
pendium secuti, in cōsuetam & desuper contex-
tam per totum, à summo scilicet ad imum usque
contextam omni ex parte, nolunt diuidere; ne
artificium corrumpetur, & periret pretium.
sortiuntur talis, qui erant quatuor equalium
laterum figura triangularem solidam aequilateram:
iacebat humi proiecta tunica, coniciunt talos in
marmoream tabellā, quæ exstat ad Lateranum.
Vincit unus, aufert tunicam. ea postea venit in
manus beatæ Virginis Matris, redempta à mi-
lite, ut piè creditur, & ad hoc usque tempus
apud Treuiros conseruatur religiosissimè. Om-
nibus modis contemneris bone IESV, nec sat est
sceleratis hominibus, si te videant cum summa
ignominia & cruciatu inter duos latrones mo-
rientem, nisi vestes diripiant & diuidant ut la-
tronis, derideant ut falsi Regis. Porro præter in-
consutilem plures fuisse Christi vestes constat
tum ex hoc loco, tum ex historia lotionis pedum;

non tamen has plures fuisse quam duas, rationi est consentaneum. Interula loco fuit inconsutilis, alia laxior inconsutili superinduta, tertia exterior, quasi pallium. Haec dua appellantur Hebraicè כְּתוֹנִית, Græcè ἱμάτιον. Illa Hebraicè ex specie לבוש, propriè כְּתוֹנִית, Græcè similiter χιτῶν ex specie ἱματισμός. Chitonem, siue Chethoneth interpretatur Hieronymus tunicam talarē que corpori adhæret, tam arctam, tam strictis manicis, ut nulla omnino in veste sit ruga, & que ad crura usque descēdat. Suidas Chitonem dicit hypocamison, & pertenuem vestem. Huiusmodi erat inconsutilis Christi tunica, cuiusmodi duas possidere prohibuit Apostolis, & Ioannes alteram dandam docuit ab eo qui duas possidet, ei qui ne unam quidem habet, & tamen chethoneth siue chiton Iosephi & Thamar non erat interula, sed superinduta vestis, quod extra ordinem factum intelligimus, ad ornamentum puerorum & virginum. Certè chitones fecit Deus Adamo & Heuæ.

E. Ingeminant porrò despectiones in IESVM; alij blasphemant illum, mouentes capita, exprobrantes in faciem crimen, quod reiecerant in concilio Principes: Vah qui destruis templū Dei, & in triduo illud reedificas. Addunt: Si Filius Dei es, descende de cruce. & hæc erant quidem ministrorum blasphemiam, & aliorum Iudeorum, qui accusationem & damnationem IESV vrserrant. Audite insani homines: Vos templum Dei soluitis nunc, IESVS verò tribus diebus illud suscitabit gloriosissimè. Hos exceperunt Principes Sacerdotum cum Scribis & Senioribus, deridentes superbè IESVM inter se, & per summam contumeliam illudentes: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Audite & vos impij ac cæci Principes: Propterea alios saluos fecit, quòd seipsum potuit, sed noluit saluum facere & à morte liberare: sua enim voluntate se morti obtulit, ut vitā daret mortalibus æternam. Si Rex Israel est, descendat nunc de cruce, ut videamus, & credamus. Insanitis, nō vos solum, sed qui vos stimulat Satan: qui in horto exercitum vestrum verbo strauit, noluit quidem se liberare, monstrauit posse, idem nunc & semper potest: quòd si potest, quæ erat causa, o amentes, ut se permitteret crucifigi, & non potius sanum liberavit & integrum? Horrendum hoc Dæmon maleficium, ut descenderet IESVS de cruce, inani molimine machinatur. cum enim sentiret suas vires magis magis frangi, coniectans id virtute passionis IESV fieri, denuò illum aggreditur liberare à morte, hoc est, se à

cruciatu. Nam Christum cupiebat quidem morte mulctari, sed liberare contendebat, ne ipse periret, & tyrannidis faceret iacturam. Et hæc quidem fuit postea perpetua Diaboli tentatio, ut tribulationes & cruces à se excutiant p̄ homines. Parum potuit hæc Dæmonis machinatio apud Principes; per irrisionem enim & iocum illa Christum iactabant, nec credentes IESVM posse à cruce descendere, & mentientes se illi credituros si descenderet. Eò autem ipsorum amentia progreditur, ut in Deum ipsum, quem confitebantur, simul blasphemant: Liberet eum, inquit, si vult, dixit enim, quia Filius Dei sum. Quid enim est, si vult? Credunt Filium Dei non esse IESVM, nec Deum illum liberaturū. Quorsum igitur, si vult? nisi quòd non audent dicere, si potest, dicunt, si vult: itaque dissimulantes blasphemiam, illa se implicant. Accumulant opprobria milites insolenter: Si tu es Rex Iudeorum, saluum te fac. O miserum regnum tuum, miseriorem te, qui nec antea te potuisti à manibus nostris eripere, nam nunc ut à clauis & cruce possis, insanum est sperare. Nusquam verò milites discedunt adhuc: sed sedentes illum seruant, custodiam agentes militarem. Postremò ne genus aliquod esset pessimorum hominum, quod non afficeret Christum contumeliis, præter faciem ministrorum, & accusatorum IESV, præter sceleratos Principes & Seniores, præter impios milites,

I. Coniiciunt etiam probra in IESVM latrones crucifixi. primū quidem ambo in turba, omnium enim conspiratione contendebat Dæmon, & omnium vocibus Christo persuadere, ut descenderet de cruce; vel certè illi omnium opprobriis & conuijs insultare, desperatè insanens. Populi tamen multitudinem videtur non permouisse. quòd enim auctoritatem Principum secutus populus derideret IESVM, non tantæ erat atrocitatis; nullius verò, quòd expectaret quorsum res euaderet, vel contempleretur quæ gerebantur.

I. Sequitur verò post hæc præclarissimum Christi ex cruce factum: cum enim à crucifixis latronibus alter insisteret IESVM opprobriis & blasphemis incessere;

G. Cumpunctus alter corde, ac subito quodam animi sensu tactus, fit de repente patronus Christi. Agit pro Christo causam contra socium latronem quidem, sed quæ contra crudeles crucifixores, tum contra omnes homines intēdebatur & vim obtinebat: omnes enim homines digni sunt morte, Christus non modò dignus vita, & æter-

æterna gloria, sed ipse vita & gloria est sempiterna, qui non solum nil mali fecit, sed omnibus fuit mortalibus omnis boni causa; pro omnibus moritur, ut omnibus pariat vitam. Quid insanis, inquit, infelicissime hominum? non sat tibi est, si tantam crudelitatem videas Iudeorum in IESVM, tot probra, nisi tu quoque, qui in eadem es damnatione & cruciatu, illum afficias contumelia? Et quidem nos morte hac digni sumus; hic nil mali, nil non optimè & sanctissime fecit. Me igitur imitare potius, homo miserime, cum peto ab IESV veniam, cum profiteor illum Regem cælestem, Regem omnium sæculorum, cum postulo, ut meminerit suæ misericordiæ ubi ad regnum suum venerit, non mearum iniquitatum. Hoc cum fecisset non audit dirus latro, audit Christi bonitas & misericordia: Hodie, inquit, mecum eris in Paradiso. At in quo Paradiso, bone IESV? Non terrestri, sed quo Angeli fruuntur cælesti. At quando? Hodie: non solum antequam sol hic occumbat, sed in hodie mea generationis, hoc est, in mea & Patris æternitate. Vbi? In Inferno, & ubicumque post hac fuero. O rem omni admiratione & laude superiorem! Vniuersus orbis damnat Christum, latro in cruce pendens defendit: diffugiunt Apostoli omnes negat Petrus Apostolorum Coryphaeus, sit socius latro à cruce sacrosanctæ Mariæ Virginis Matris: expectat gementes sanctissimi Patriarchæ & Prophetæ Christi gloriam tot sæculis, hic nullo momento: alij tot laboribus & angustiis fiunt sancti, fiunt beati, hic tribus verbis & sanctitatem & beatitudinem arripit. Hic latro verè fuit violentissimus in Regnum calorum, nos lenti, tardi, ignaui. O Christe bone, quam spem non dedisti nobis veniæ, cum beas à cruce latronem? Exundat à cruce fons tuæ misericordiæ & miserationis, fontus sanguinis diuini, tuæ bonitatis infinita lux illustrissima, mortis tuæ meritum & redemptio efficacissima. Verum, o sancte latro, quis fuit animi tui sensus postquā à Christo verba vitæ audisti? Conspexerat prior me Christus, inceperam moriens in carne spiritu in Christo viuere, Christum in me operantem sentiebam, illi summa mentis meæ iuauitate assentiebar, cum illo meam salutem operabar, agnoscebam peccata, illa desiebam, veniam à Christo poscebam, meam penam & mortem pro sceleribus meis Deo offerebam, in lucebam virtutem ex alto, merito mortis Christi, excellentem consolationem, lucem, iucunditatem experiebam, Regnum Christi in cruce, primitias paradisi delibabam. O te felicem! O Christi mysteria adoranda!

Quæ hæcenus attigimus, suo ordine facta sunt postquam crux Christi leuata est. Oravit pro crucifixoribus IESVS, diuiserunt inter se milites ipsius vestimenta, iactarunt opprobria in eum ministri, Pontifices & Seniores, milites, & latrones; patrocinatur deinde alter Christo, accipit vitæ æternæ pollicitationem.

H. Fuit quidem sol obscuratus initio crucifixionis (nam facta sunt tenebræ à sexta hora usque ad nonam super vniuersum orbem) sed huius eclipsis, & eius durationis postea mentionem faciunt Euangelistæ, nec Ioannes meminit: ut intelligere possimus, quo tempore sauebat omne genus hominum in Christum à cruce pendentem, in luctu quidem fuisse solem, & mundum vniuersum, tenebrosa fuisse omnia & horrida, cælum, aërem, terram; tenebrosas verò magis impiorum hominum mentes, qui illas tenebras non sentiebant, vel à maleficio propter eas non deterrabantur. Porrò autem continuata sunt opprobria, & identidem aucta, per singula etiam temporis momenta boni IESV tormenta crudiora facta & vulnera, imminutus sanguis crudeliter morte saeuente.

I. Tandem cum iam appeteret hora nona, ad Mariam conuertit oculos IESVS, ad Matrem desolatam, tota die marore confectam, & illam interna significatione ad se vocat. accedit cum sorore filia Cleophae Matre Iacobi minoris, cum Ioanne, & Magdalena. Alij aspiciabant longè, furor enim Iudeorum & militum erat in solum IESVM intentus, & constabat Christi cautio & securitas, ut nulli præterquam ipsi nocere possent. Accedis ad crucem benedicta Mater, quia te Filius ad se trahit, & tuus in illū amor: voluisti item illius mortem conspiciere propius, & audire quæ sperabas ad te verba esse facturū. Neque verò crucem Filij erubescabas, nec tuam subire detrectabas. Afferebat tibi quidem maiorem dolorem ille accessus, sed simul animi vires augebat. Sed cur solis illis comitibus accedis? Hos mihi coniungit amor, illos retinuit reuerentia. Astabat igitur iuxta crucem IESV Mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha, & Magdalene, cum his Ioannes: coniicit oculos in eas IESVS, & præferim in Matrem & dilectum Discipulum. Vulneratur viriusque cor, altius longè Matris, cuius iam anima gladio passionis & cruciatuum Filij transfuerberata erat: verum alioqui altius Filij.

I. Mulier, inquit, ecce Filius tuus. Nonne verè Mater erat tua, bone IESV? Erat verissime mea Mater. Quid ergo est quòd mulierem

Matth. 27.
Marc. 15.
Luc. 23.

communi nomine appellas, non Matrem proprio? Primum significo quod faciebam, Matrem enim relinquebam moriens, maternum ius in alium transferebam. Deinde afflictam Matrem, & me longè afflictissimū, magis affligere nolui mater mi affectus commemoratione. Mulier, ecce Filius tuus: Pater me in extremis his angustiis dereliquit, mors est proxima; ego tamen vltimum officium tibi præsto: auerte Matris cogitationem à me, conuerte in Ioannem; hic meo loco Filius tuus esto, Virgo Virginis, dulcis nepos suauissima matertera; is cui ego secreta caelestia de meo pectore reuelauit: in hoc conquiesce, hic tibi obsequatur & seruiat, hic tibi ut ego solebā obediatur, in hunc ius maternum exerce. Hoc autem animum tuum soletur, quod non erit diuturna hac mea absentia; tertia enim die resurgam à mortuis, & mea præsentia cum summo gaudio perfrueris. Deinde ad Ioannem; Ecce, inquit, mater tua. summum accipe à me beneficium, dilecte, quo tuum de mea morte marorē lenias. Est quidem natura mater tua Maria Salome, esto iam Maria Virgo Mater excellenti privilegio: hac te Filiū habeat, tibi materno iure imperet, tu illam ut matrem obserues ac tuearis; esto illi obseques, similiter atque ego eram, si viderem, futurus. O adorandam Christi IESV in Matrem obseruantiam, & in utrumque benignitatem! Derelinquit illum Pater in doloribus & morte, & quasi illius obliuiscitur: ipse suorum dolorū, & paternæ destitutionis, & mortis veuti oblitus, totus est in Matre honorāda, illius consolatur luctum, & curam gerit sollicitē; quæ summa fuit in Matrem benignitas, magna in extrema desolatione consolatio. Porro de beneficio quod accepit Ioannes, illud solum dicam; excellentissimum beneficium fuisse, quod Maria Virgo fieret Dei Mater, & esset, at hac vera Dei Mater excellenti prerogatiua atque adoptione sit Ioannis mater, & Ioannes Dei Matris Filius. Porro autem testamentum fecit Deus, quo repromisit Abraham & eius semini, & omnibus gentibus benedictionem, & redemptionem, & salutem in Christo: hoc testamentum promissione ac iureiurando confirmavit, sancit nunc morte sua & sanguine Dei Filius, Deus ipse omnipotens; sed adicit simul hunc quasi codicillum, quo legat Matri Filium Ioannem, illi Ioannem commendat, & in Ioanne vniuersam Ecclesiam & pios omnes: & cum Ioannis matrem illam pronuntiat, facit omnium fidelium & peccatorum matrem & patronam benignissimam. Hunc quoque codicillum morte sua confirmavit: unde constat maternam in mor-

tales omnes, fideles præsertim, curam & patrocinium accepisse Virginem Dei Matrem, necessarium cultum & obseruantiam in Mariam nos gerere debere, tutissimum refugium atque præsidium apud Virginem Dei Matrem & nostram omnibus esse repositum. Intolerabilem mortalibus omnibus sustinebat hætenus in cruce cruciatum magnus IESVS; sed peruentum iam ad eum est dolorem atque acerbissimam, quæ non solum aliorum omnium hominum facultatem excedunt, sed Christi etiam, id est, hominis Dei, quæ homo. Instabat hora nona, & tempus quo erat moriturus: dat igitur mortis suæ certissimum signum, & veritatis suæ carnis præclarissimum argumentum.

K. Clamat voce magna: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Supra vires meas iā patior, Pater mi, Deus vitæ meæ & mortis: deficit me virtus humanitatis, en morior, nihil me inuat diuinitas tua & mea, nihil gloria quæ fruor, nihil tu auxiliū præstas, ne per Angelos quidem: sciuunt in me lethalia toto corpore vulnera, illa præsertim quæ clauis infixerunt, quæ me excarnificat per tres horas crudelissime: anima mea impleta est amaritudine, pœna, dolore, tristitia, ac marore intolerabili: Matrem reliqui, quæ aliqua ex parte me consolabatur: cur in tantis me angustiis Pater dereliquisti? Hac voce expressit humanitatis cōmiserationem, & auxiliū implorationem vehementissimè. Et tamen respondet continuo Christus: Hac sunt verba delictorum meorum, quæ ego agnus Dei mansueus atque innocentissimus porto; propterea tam immaniter patior, quod immania sunt, & innumerabilia hominum peccata quæ ego tollo, pro quibus patior. Excitantur sanæ à circumstantibus & irrisiones ex allusione nominis Eli, & Elyab nominis Prophetæ: Eliam vocat; sine, Videamus an veniat Elias eum liberans. Erat prorsus in præcipiti vitæ Christi: deficiebant iam illum sanguis & vires; unde necessariò & naturaliter sitis illum mortifera excruciat: & simul erat Scriptura implenda, quæ prædixit David ex persona Christi: Et in siti mea potauerunt me aceto. Omnia enim alia quæ pati ipsum oportebat ante mortem, erant adimpleta.

L. Dixit ergo Christus, clara quidem voce, afflictæ tamen: Sitio. Aruit tamquam testa virtus mea, adhæsit lingua mea faucibus meis, ossa mea sicut cremium aruerunt: Sitio.

M. Accurrunt commoti iam & irridentes illum de Eliæ imploratione: implent spongiam aceto, imponunt arundini, id est, alligant byssopi

arundini, (quamvis Cyrillus dicat alios calamo, alios byssopi ligno potum Christo obtulisse) vnus aliquis ex improbissimis pincernarum agit, offert ori Christi acetum: accipit bonus IESVS; erat enim voluntas Patris ut ex aceto aliquid biberet, ut per omnes omnino sensus pateretur, cum per visum, auditum, olfactum iam indignissimè passus esset, per tactum acerbissimè. Hic verò tu cor tuum aperi, ut illa vox, Sitio, ab ore Christi ad animum tuum penetret, ibi intendatur valide, & vires subinde maiores accipiat. Magna fuit Christi sitis aquæ exterior, at quanto maior interior salutis nostræ! Illam restinguunt Iudæi aceti acerbitate: hanc nos longè maiori amaritudine, dum Deum offendimus, & Christi sanguinem & sitim contemnimus. hoc fuit atrociter acetum interiori linguæ Christi, sentiebat enim vehementius internos cruciatus, quos de præterita hominum, de præsentia, ac futura omnibus sæculis in gratitudine, malitia, peccatis omnibus eius animus capiebat. Et erat quidem alioqui ex corporis pœnis intolerabili afflictione confectus, nihil, aliud quàm finis restabat, nihil nisi ut moreretur Christus IESVS, qui est Deus in secula benedictus: quæ enim alia de eius vitæ mortalis gestis, de cruciatibus scripserant Propheta, quæ Deus de illo constituerat, finem & perfectionem acceperant, & iam erat animam exhalaturus; sed voluit tamen sua voluntate animam ponere, & id esse omnibus manifestum, mortuus enim est Christus ex vi quidem passionis & crucis, sed quæ in ipsum nihil potuerint nisi eius voluntate. Itaque primum obsignauit Dei & suum testamentum, & attulit fidem omnibus firmam atque indissolubilem.

N. Consummatum, inquit, est; impleta est omnis scriptura, quæ de me ante mortem vaticinata est: restat sola mors, quæ consummatū erit meritum meæ passionis, victoria reportabitur Mortis, Inferni, Diaboli, Peccati; perfecta humani generis redemptio conficietur, omnia accipiet vltimam consummationem. Aliud nihil restat, quam ut spiritum per violentiam quidem externam, mea tamen voluntate emittens, vim excipiam illam & mortem. Neque verò hac quæ passus sum, etiamsi multos homines conficere potuissent, me etiam necare poterant, propter meæ diuinitatis vniōnem, & personæ immensam dignitatem. Itaque nisi meæ voluntate non potest hac anima meum corpus destituere,

non potest nisi à me iussa. Volo pro mortalium salute mori, volo quod sua vi efficiunt pœna, illud sponte subire, quod magna vox illa, quæ edam moriens, representabit. Clamat igitur voce magna rursus, nam paulò antè iterum in angustiis extremi doloris voce magna clamauerat; nunc clamat, ut deponat omnem dolorem, & mortem oppetat præclarissimam.

O. Pater, inquit, in manus tuas commendo spiritum meum. Audiur hic clamor toto celo, penetrat ad Patres in Librum: adueriunt omnes Angeli & Sancti Christum mori, confici omnium redemptionem & salutem. Sed quem spiritum, o moriens Christe IESV, Deus immortalis, quem spiritum das? Meam animam, quæ corpus hoc format, & pœnarum est capax, quæ eadem alioqui fruitur beatitudine sempiterna apud te & me Pater, cam reple iucunditate & gaudio caelesti omnino. Omnia sum passus quæ imperasti Pater, tempus est ut vltius ne cohibeas meæ gloriæ splendorem, quem habui iam inde à primo meæ incarnationis momento, quin in totam animam meam amplitudinem redunder: simul vniuersorum pro quibus pono animam commendo animas, ut & meam passionem imitentur & patientiam, & in tuas tandem manus benignissimè recipiantur. Hæc cum fierent, & viderent Iudæi, milites, Demones, IESVM morientem, varius erat eorum sensus. Demones animaduertunt frangi planè suas vires, excindi opes, tyrannidem profligari: itaque non possunt sustinere ut videant morientem, fugiunt confusi. Milites, etiamsi barbari essent & crudelēs, tamen validis illis vocibus Christi commouentur, & ingenti illa animi fortitudine. Iudæorum etiam deferuebat inuidia, non malitia; satiantur pœnis extremis, sanguine, & interitum IESV. Acceperat quidem robur animi ex colloquio Filij Maria Virgo Mater, & tamen aucto robore, in extremis Christi angustiis, doloribus, & morte, augentur ut Christi, ita eius dolores: ut enim erat anima Mariæ Christi anima omnibus modis coniunctissima, erat similis Matris compassio Christi passioni. Verum hoc temporis momento illud animam Mariæ consolabatur, quod liberatum iri eum euestigio sciebat ab omni cruciatu, & esse lætitia summa & gloria circumdandum. Mulieres & Apostoli similiter atque Maria & dolent & sperant; infirmius tamen vtrumque.

DE GESTIS
MEDITATIO.

Ier. 9.

Gal. 3.
2. Cor. 5.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte morientem in cruce Dominum meum & omnium I E S V M? En is pendet in cruce, à quo creatura omnis pendet & gubernatur: factus est maledictum & peccatum è ligno pendens Deus, iustitia, & misericordia infinita. Moritur in cruce, (quid enim aliud quam moritur I E S V S à sexta vsque ad nonam continenter?) viuens in æternum Deus. Quis vidit talia? Quis potuit videre talia? Qui potuerunt videre talia? Itane mori potest immortalis? Potest, & moritur. Vitam suam ponere, qui est vita infinita & æterna? Potest, & ponit. Interfici à sua creatura potest creaturæ vniuersæ conditor? Potest, & interficitur. O rem inauditam & ineffabilem! O rem incredibilem, & omni creato intellectu superiorem; & tamen verissimam, certissimam, diuinam! Creasti tu, Domine Deus, Angelos, calum, terram, omnia; aliud fecisti opus diuinius cum Filium tuum hominem fecisti: sed nunc illo moriente res eò videtur spectare, vt dissoluatur hæc opera tua omnia. Nam mortuus Christus homo non erit; priuabitur enim vita humana per mortem: quid autem reliquarum creaturarum subsistere poterit deficiente Dei vita? O Domine, respice dolorem meum & insipientiam. Intellego, crucifixe I E S V, omnia ad sobrietatem agenda; vt lætandum, ita dolendum: adhibe sobrietatem meo dolori, obsecro te Domine, doce me veritatem tuam. Morior pro veritate Dei, quam accepi à Patre mortalibus prædicadam. Vult Pater me mori; mea simul voluntate ego moriar, & meam vitam pono pro humani generis redemptione; vnde tota creatura restaurabitur. quod si non facerem, tunc verò perirent vniuersa, nec homo suum finem consequi posset, non creatura à corruptione libertatem. Hoc est summum & Patris mei & meum mysterium, summum opus, summa misericordia, vt per meam mortem vitam conficiam sempiternam. Mortuus non ero homo, sed ero Christus; totus in Inferno, totus in sepulchro ero Deus. Fecit Dæmon & Peccatum mortem, per quam meum primum opus labefactaret, & obtinuit eius labes orbem & corruptit; sed hic dies, hæc mea mors illi morti, & tyrannidi Satanæ, finem ponet. Nascetur ex mea morte vita, & mea quã nunc

pono, & omnium electorum meorum etiam æterna, & creaturæ restauratio; simul Satanæ mors, & reproborum omnium confirmabitur. Scio Domine, sed interim video te morientem in cruce, quod cor meum ferre non potest. Nonne tu vita es cordis mei? non tu Deus cordis mei, & tamen moreris, & pro peccatis meis moreris? Sentio me esse tuæ mortis & cruciatus causam. Deficit te sanguis, vires, vitalis spiritus; sentit anima tua se à visceribus suis expelli; moreris Domine Deus meus, simul deserit me spiritus meus, deficit anima mea in te salutari suo; recipe spiritum meum, Domine, in te deficientem. Nollem finem accipere dolorem meum, & mortis tuæ sensum: cor meum, benigne I E S V, ita reficias, ita moueas, vt crescat in me assidue & tuæ mortis dolor, & mortis pro te sustinendæ desiderium & robur. Ille dolor in me perseveret, non solum dum hæc mysteria excelsa meditor, sed donec veniam ad te, & mutetur dolor in gaudium sempiternum.

Quid agitis, o Angeli? Nonne est vita nostra, & quidem æterna, qui moritur? Lugemus & nos nostrum luctum, & compati mur creatori nostro, & abominamur scelus immensum interficientium Dominum; iuuamus etenim piorum hominum lachrymas, & luctum promouemus, & omnes mortales vocamus ad dolorem & lamenta. O dura mortalium corda! Fieri ne potest vt videatis Deum mori, hoc est summum dolorem, extremum malum pro vobis assumere & pati, & illud non sentiat? Pro nostris quid peccatis non est mortuus Christus, non redemit nos I E S V S, & tamen lugemus; etiam vt vos lugere non possumus: & vos, pro quorum peccatis mortuus est Deus vester & noster, quos redemit de omnibus malis vestris, non lugebitis, & diabolos, & crucifixores Christi potius imitabimini? Diuine, o Angeli, dicitis; iuuate vos, & promouete luctum & dolorem nostrum. Heu deficit anima in I E S V M meum morientem; occupat me mors à facie mortis vitæ cordis mei. Quid cæli, terra, creaturæ omnes facitis & vos? Tabescimus & deficimus. O Domine I E S V, num vis omnia tecum interire? Nolo, sed vt omnia profiteantur & sentiant se in me & per me esse, id volo.

Sed quid primum egisti crucifixus, bone I E S V? Oraui summo animi affectu pro meis crucifixoribus, quod indicauit clamor validus & lachry-

Rom. 5.

Ioan. 10.

Ioan. 11.

lachrymæ, & diuinum exemplum charitatis præbui mortalibus, vt non solum pro persecutione sibi & calumniam inferentibus orent, sed pro ijs qui mortem offerunt. Fuit tota vita tua, misericors I E S V, oratio pro inimicis tuis, hoc est pro omnibus hominibus (eram enim omnes inimici tui, vel quos ex inimicis amicos tuos effecerat) sed qualis hæc fuerit perpetua oratio, in cruce demonstrare voluisti: semper enim fuit è summo affectu & charitate profecta, semper cum lachrymis, si non exterioribus, certe interioribus, id est, cum immensa animi tui compassionem, semper cum valido clamore, hoc est cum diuina efficacia. Neque enim simpliciter & efficaciter aliquid orasti aliquando Patrem, quod non obtinueris: ita non es exauditus in horto, quia sub conditione orasti; nec pro ijs qui effectui orationis tuæ repugnant, quia non efficaci voluntate pro illis oras; tamen nonnullos etiam repugnantem & inuitos iuuat tua oratio. Orasti tu, Domine, non pro illis tuis crucifixoribus solum, sed pro omnibus mortalibus; omnes enim homines sumus tui crucifixores, quando quidem omnes fuimus tuæ crucis causa: non enim crucifixus vel mortuus fuisses, bone I E S V, nisi nos peccauissemus. ita nos per peccata te cruci suffiximus; nos mortem tibi attulimus. Pro nobis igitur orasti, vt id nobis non noceret, quod tibi mortem afferebat; & illud nobis condonaret Pater tuus, propter quod tibi non parcebat; peccata enim nostra vt erant nostra remisit in nobis per te, vt tua puniuit in te. O diuinam Patris iustitiam in te, in nos misericordiam! O tuam item diuinam iustitiam in Patrem, cui obedisti vsque ad crucem & mortem; in nos misericordiam, quos tua morte à morte æterna eripulisti! Oras verò per viscera paterna tui genitoris: Pater, inquis, qui me in æternitate genuisti & generas, (nullum enim Patrem alium habui qui me misisti in mundum, & hominem fecisti; qui voluisti vt post innumerabiles alias passiones & poenas, in cruce tandem cum summo cruciaturu atque ignominia morerer; oro, non pro meis peccatis, que nec habui, nec habere potui, sed pro generis humani. Tuam ergo voluntatem summa animi alacritate semper accepi, semper sum executus; per hæc omnia, Pater sancte, per hos quos nunc patior cruciatus oro atque obsecro, vt me audias pro meis omnibus crucifixoribus veniam postulantem. Ago tibi gratias immensas, Pater, quod

me semper exaudisti, & nunc exaudis; sed oro tamen te, quia tu ita vis, & vt videant mortales omnes charitatem immensam qua immeritos diligo; neque illorum culpam respicias, Pater, quam ipsi non intelligunt, ego intelligo & sentio, qui è cruciatibus etiam meis & morte percipio quanta sit peccatorum omnium culpa; mei enim cruciatus, mea mors exponit mihi peccatorum omnium & culpam & reatum. Ea sunt verba & expositiones delictorum; quæ ex alienis mea feci propter te; is est rugitus delictorum meorum, declarans peccatorum magnitudinem: ego intelligo, quid isti mei crucifixoires faciant; ipsi nesciunt. Quæro te, Pater, vt per hæc verba, per hunc rugitum delictorum meorum respicias, non ad eas culpas, quas isti non norunt; non ad eas quas nosse deberent; sed ad ignorantiam, quæ etiam si in culpa sit, absorbeat, obsecro, illa in abyssu misericordiarum tuarum infinitarum, & in earum culparum omnium mea intelligentia & redemptione immensa. Ignorantias ergo meas oro te, o Domine I E S V, per tuam istam orationem eiusque efficaciam, ne memineris de cætero, tum vt ignorantia peccati ne laborem doce me. Breuem hanc methodum accipe, in qua te exerceas. Contende ad Dei semper, & meæ passionis & crucis cognitionem; inde peccati magnitudinem cognosces: vt etiam in illa meditatione proficies, ita in cognitione peccati. Orasti tu quidem, sancte I E S V, pro crucifixoribus tuis, sed quomodo respondent homines nequissimi tantæ charitati? Hi diuidunt inter se vestes tuas ignominiose, omnes verò in te contumeliosè & opprobrijs insaniunt.

O te afflictatum, magne I E S V! In singula momenta in te sæuiunt vulnera tua atrocius, incrudescit mors violentius: hæc vident homines crudelissimi, & tamen quasi cruciatus tui actua mors illorum malignitatem fatiare non posset, cum in corpus tuum nihil amplius possint, affligunt oculos, excruciant animum. Nam milites quatuor qui te crucifixerant, per contumeliam & irrisionem tuas vestes inter se diuidunt, & in tunicam inconsutilem sortem mittunt, quasi Regis purpuram subsannantes. Non fuit tamen hæc præcipua acerbitas, quam motienti I E S V obtruserunt; illa longè fuit grauissima, quæ illo latronum maleficio representabatur: dilacerari & euerti ab impijs Tyrannis ecclesias tuas Christe I E S V: dissipari earum ornamenta

I i & bona

& bona omnia, vel execrabilibus Idolorum cultibus applicari; Catholicorum verò congregationes omni crudelitate profligari; orbem impleri vniuersum sanguine, laniens, morticinjs Sanctorum tuorum. Sed hæc Sanctorum pœna fuit, & tuæ mortis imitatio: illud luctuosissimum, quod per illas ipsas atrocitates, per gladios, cruces, feras, præcipitia, per fera illa tormenta multi à fide tuæ Ecclesiæ diuidebantur & peribant. Quot enim ecclesias euertit sæuitia persecutionum! Hæc contemplabaris tu, misericors I E S V, in diuisione vestimentorum tuorum; hæc animum tuum acerbius longè affligebant: quæ tamen vt facerent Tyranni in particulares ecclesias permisisti; in tuam autem illam Vnam, Sanctam, Catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam non potuerunt, non permisisti vt facerent: illam non diuiserunt, non potuerunt diuidere; integra semper mansit & indiuisa inconfutis diuina tua vestis & sponsa, tuum corpus mysticum. Verùm in hanc etiã tuam inconfutilem exarserunt: vexauerunt illam & afflixerunt Tyranni; atque in eam crudelitatem omnem exercuerunt; & quasi sortes in eam miserunt assidue, nihil non tentantes quò illam vel delerent, vel labefactarent, vel possiderent ac profanarent. Alius porrò erat tuus animi dolor amarissimus, dum vides aliam vestimentorum tuorum diuisionem, hæreticorum pestilentiam & atrocitates in Ecclesias: vt machinentur illarum deceptiones & peruersiones, vt diuidant, & vastent, vt alias erigant impias malignantium congregationes, & vestes illis inducant non tuas, vt aliam Christum subdolè fabricentur, & adorandum intrudant; & hæc omnia, vt peruersissimè faciãt & obstinatissimè. Ac ne hi quidem aliquid aduersus tuam illam vnicam Ecclesiam vel potuerunt vel possunt; sed lædunt illam tamen perniciosè, magis quàm Tyranni, & apertius de ea fortiuntur. Nihil enim aliud totis diebus agunt, quàm sibi singuli illam vnicam Catholicã arrogant: Nos sumus Ecclesia Dei vniuersalis, nos illa sponsa Christi, nos inconfutis Christi vestis. Sunt heri nati, sunt fæx noua antiquarum hæresum, suas etiam singuli earum cœtus per se obtrudunt hæresum prauitates & pestilentias. Fuit & alia fortitio in vnicam tuam Ecclesiam, cui item vehementer indoluisti benigne I E S V: per tot enim in hac tua Ecclesia schismata repræsentabatur vestis tua in-

confutis ob oculos, dum, stante quidem Ecclesiæ vnitæ, vnaquæque sibi illam arrogat factio, & animosè atque amarulenter contendit suam esse; quod fuit deplorandum malum in Catholica Ecclesia, & non aded rarum. Hæc ego, bone I E S V, balbutio; tu nouisti qui in illa tuorum vestimentorum diuisione, & inconfutis fortitione, deplorasti omnes Ecclesiæ tuæ calamitates.

Iam inde postquam ad crucem damnatus fuisti, sancte I E S V, curauit Iudæorum malignitas, & permisit Pilatus, vt cum duobus latronibus ad crucem ducereris, & tecum simul illi crucifigerentur hinc inde, tu medius quasi Princeps latronum in loco honestiori. O peruersitatem execrabilem! Crucifigitis tanquam facinososum & infamè hominem & detestabilem; nec vobis id fat est, nisi eius rei argumentum publicè proponatis, & ad hoc testimonio iniquorum hominum abutimini: hoc enim fuit consceleratum vestrum consilium; Omnibus non possumus nos testari sceleratū hominem fuisse I E S V M Nazarenum, hi duo latrones simul cum ipso ducti, simul crucifixi, id abundè testificabuntur tacentes. At non tacent, ô pessimæ bestiæ, sed vnus ex cruce pugnat acerrimè pro I E S V contra alterum; illum accusat impietatis, Christum non iustum solūm profitetur, sed Dominum & Regem; qua fide nixus, & animi compunctione ac cordis deuotione impulsus, petit à Christo crucifixo vt sui meminerit, dum venerit exutus illa mortalitate in Regnum, quod nunc eius est, quod nunc quidem possidet, sed nec corpori suo communicat, nec cuiquam adhuc mortaliū. Hæc cum significaret sanctus latro è cruce, intelligebatis Iudæi (nisi vos furia vestre impediabant) contra vobis euenire quàm putabatis; è latrone præclarissimum testimonium Christum retulisse, nec ex ipsius societate prouenisse ignominiam illi, sed gloriam apud vniuersos spectatores, & omnem hominum posteritatem. Atque aded contra vos etiam ipsos causam egit fortissimus latro: nam si I E S V S nihil mali egit, vos omne malum fecistis illum crucifigendo. Etenim non hominem tantum cum summa ignominia & cruciatu interfecistis, sed Deum; quamuis per ignorantiam, sed tamen Deum necastis per vestram malitiam, obcæcationem, atque obstinationem, in quibus summa erat culpa & malignitas; vnde summum malefi-

Luc. 23.

Matt. 27.

Matt. 11.

licium quod in vobis fuit, patrauistis. Audite, insani, quid dicat sanctus latro: *Nos digna factus recipimus.* Agnoscit culpam suorum facinorum, cruce se dignum profitetur; quibus verbis & gestis vos vehementer condemnat, qui cum digna omni supplicio faciatis, culpam non agnoscitis; & non solum non agnoscitis vos esse pœna aliqua dignos, sed exultatis in re omnium pessima: igitur summa vestra peruersitate summam iram vobis thesaurizastis in diem iræ & iustitiam iudicij Dei. Latro Christum regem gloriæ profitetur, & Paradisi donatorem; vos pro blasphemo, seditioso, & scelerato homine crucifigitis: quid igitur fiet? Gloriam ille accipiet à Christo sempiternam singulari priuilegio, vos excellenti Dei iustitia sepeliemini in inferno profundissimè, & acerbissimè cruciabimini in æternum, nisi respiscatis. Sed quid respondisti, magne I E S V, tuo profelyto? *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.* Videte rursus vestri consilij exitum. Voluistis per latrones augere I E S V infamiam; ipse verò non solum per latronem celebratur Dominus & Rex gloriæ, sed pollicetur paradysum pœnitenti latroni, fidem in ipsum, & spem, & charitatem exerenti; quod beneficium vehementissimum fuit attractio omnium mortalium ad se. Qui enim ad se traxit latronem paulò antè conuiciantem, & in momento temporis illum iustum fecit: quem peccatorem non eo exemplo atque misericordia vocauit, inuitauit, atque attraxit? cui non demonstraui illam esse summam vim, quæ regno Dei affertur, si sola Dei misericordia & gratia nitentes, in extrema etiam vitæ linea opera fidei, spei, & charitatis exerceamus, peccata confiteamur, misericordiam Dei imploremus per Christi crucem? quæ omnia latro in cruce moriens præstitit. credidit enim regni cælestis donatorem, qui tamen pendens in cruce moriebatur; quare & Deum credidit, qui per mortem gloriam æternam conficeret hominibus: sperauit se illud ab ipso regnum recepturum, & quidem eius beneficio & gratia, vt qui confiteretur se peccatorem & pœna dignum: simul adhibebat pia opera, quæ certam spem facerent; charitas enim illius & zelus extitit singularis in Christum, cum eius innocentiam propugnat acerrimè contra alterum latronem, & eundem cõtendit ad sanitatem attrahere. Nullus tamen

hoc exemplo adductus ita desipiat, vt pœnitentiam ad finem vitæ differat; ea enim esset Dei insolens tentatio, & quæ faceret vt ne tunc quidè à Deo exaudiretur, nec idoneam adduceret pœnitentiam: & tamen, vt cumque res habeat, semper esse hoc exemplum posset & validum & salutare omnibus. Tu verò, magne I E S V, amico tuo respondes ad cor: *Amen dico tibi.* Quid Domine? Ego, qui sum Verbum Dei æternum, dico in corde tuo, do tibi meæ diuinitatis gustum internum, & spirituales Regni mei primitias, qui sum paulò post daturus diuinitatis conspectum; & hoc quidem donum, & quod daturus sum solenni mea asseueratione confirmo, quam per *Amen* solebam significare. Quid addis verò Rex gloriæ I E S V? *Hodie.* Aperiam tibi meum æternum hodie, in quo à Patre sum generatus & generor. In hodie quidem hoc temporali tu fuisti homo sceleratus, & iniquus latro, & in me conuiciator & blasphemus: at verò ab hoc hodie, & ab his malis ego te traducam in meum hodie, vt viuas in mea æternitate, *Mecum.* & hoc tibi beneficium præsto de mea in te benignitate. En explico tibi, quid sit esse in mea gloria. esse quidem cum Angelis & Sanctis meis, quod magnum quidem est donum; sed in eo mea gloria non consistit, sed vt mecum sis, me videas, me possideas ipsum, tum quæ Deus, tum quæ homo sum. Mecum eris, & ego tecum: quare tecum ego, & Pater, & Spiritus sanctus erimus, & sempiternam mansionem apud te faciemus. *Eris.* Eras tu quidem malus & facinorosus homo: corrueras animam tuam, potentias tuas, & corpus tuum: eras quasi qui non esses, de tua ista cruce in Infernum inferiorem miserrimè conijciendus: erat totum tuum esse abominabile; quot enim peccatis animam tuam contaminaueras, tot illam plagis crudelibus vulneraueras & lethalibus. eras ad nihilum reductus propter iniquitates tuas; nullum est enim peccatum quod horrendum nihilum non infligat peccatori, mortem videlicet sempiternam. At hæc omnia horrenda mala ego à te iam depuli per gratiam meam, per dona mea; ille amplius non es qui fuisti, sed non apparet adhuc quid eris: hodie similis mei eris, quia videbis me sicuti sum, & mortale istud tuum tandem ex me induet immortalitatem. *In Paradiso.* In quo, Domine I E S V, Paradiso? In cœlesti apud Infernum. O ineffabile Sacramentum!

Ioan. 14.

Psalm. 85.

1. Ioan. 3.
1. Cor. 15.

ô adorandam, Christe I E S V, tuam & potentiam & benignitatem! Verè tuum est imaculum summis coniungere; hominem cum Deo, mortem cum vita æterna; infernum cū paradiso: in quibus rebus elucet tua summa misericordia, & per hanc potentia tua infinita. Eris in Paradiso; hoc est enim regnum meum, gloria mea & diuinitas: possidebis hoc regnum, hanc gloriã tibi ostendam, & meam diuinitatem: hæc erit tua vita sempiterna, vnde iam nunc emitto in animum tuum radios lucis diuinæ suavissimos. Tu frater meus factus es, tu amicus meus, tu socius, tu modò mecum regnabis in æternum, confortare, & esto robustus in me. O Domine sancte I E S V, moriens das Paradisum, quare morte tua vitam aperis sempiternam, simul facis mihi animum vt à te petam similiter atque latro è cruce. Ego plus quàm latro sum antè te, à facie delictorum meorum quæ tu scis; & quem admodum latrocinia illa sint scis; & quantam crucem & poenã propter illa merear tu scis. Offero me, Domine, poenæ cuiunque de manu tua, modò à culpa liberer, & æterna poena quam infligis inimicis tuis. Respice me vt amicum, corripe vt filium, suscipe vt fratrem; tu enim è latrone potes, me facere & amicum & fratrem. Hoc si facias, vt facies, quæ tua est benignitas & misericordia, audebo cum sancto latrone petere ex te, vt mei meminere è regno tuo, & audiam spiritum tuum in corde meo dicentem dulcissime: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paraiso*, & sentiam in spiritu meo illa mihi verba exponi, & quasi inchoari regnum tuum & immortalitatem in mea hac mortalitate.

Act. 4. Verè conuenerunt, Domine Deus, aduersum sanctum Puerum tuum I E S V M Herodes & Pontius Pilatus cum Gentibus & populis Israël, facere quæ manus tua & cõsilium tuum decreuerant fieri. Quid enim hæcenus homines impij fecerunt, quàm quæ Prophetæ prædixerant? & quæ nunc faciunt in te: quàm clarè dixit Dauid? *Quem tu percussisti persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Factus sum opprobrium illis, viderunt me, & mouerunt capita sua. Dilatauerunt super me os suum; dixerunt euge, euge; vah, vah, heach, heach. Improperia imperantium mihi ceciderunt super me: Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me, loquuti sunt labijs, & mouerunt caput. Om-*

nia hæc in te facta sunt, ô moriens in cruce I E S V. Indoluisti ad opprobria & blasphemias execrabiles vehementer, & tamen vt omnia alia tua mala, ita hæc patientissimè toleras: scis tu hoc pacto Patris obedientiam sanctam implere, mundum redimere, mortalibus præbere diuinum exemplum patientiæ, & mansuetudinis, & charitatis. Illi te amare subsannant; tu dulciter illis benedicis & benè optas: illi prætereuntes contemptim insultant tibi, te habent ludibrio, in te mouent caput, quasi deceptorem notantes acerbè, in te calumniam deuoluunt illudentes: *Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reedificas, salua te metipsum, quod non vales, etiam si velis: Si Filius Dei es, quod non es, descende de cruce, eripe te ab istis cruciatibus & morte, quod facere non potes. Quid malitiosius? quid virulentiùs? Ad hæc quid respondes, benigne I E S V, in animo tuo, etiam si longe afflictissimo? Vos præteritis me, & negligitis; ego per crucem hanc transeo ad gloriam sempiternam, vobis etiam, si tamè velitis vt meo beneficio comparandam: vos hoc facitis per mei contemptum; ego hunc transitum celebrò, propterea quòd genus humanum tanti æstimauit, tam precioso loco habui & habeo, vt pro eius salute hanc mortalitatem & mortem assumpserim libenter: vos mihi insultatis, me habetis ludibrio; ego in animos vestros alia ratione insulto, cum vos ad lucem & veritatem Dei permoueam continenter, si sentire velletis; vt vos è Dæmonum ludibrio eruam. & vestris miserijs: mouetis capita vestra in me, quasi me deceptorem notantes; ego caput meum mouere non possum præ cruciatu, quem vos mihi attulistis, moueo tamen è capite linguam, non qua notem vestra scelera, sed qua excusem apud Patrem, & ignorantiam vestram pro culpæ vestræ excusatione adduco: vos me calumniamini de templi demolitione & erectione; ego vobis quod falsò mihi imponitis verè dicam: Humanitas mea & vita templi Dei est sanctum; vos tamen humanitatè meam nunc destruitis, & eripitis mihi vitam; ego verò in tribus diebus illam humanitatem mihi restituum & vitam: ita me templum, quod nunc vos soluitis, ego tertia die excitabo, per gloriosam meam e morte resurrectionem. Vos per irrisionem clamatis: *Salua te metipsum*, quod me facere non creditis, ego verò hoc pacto saluum facio genus humanum, quòd me saluum*

Matt. 26.

uum non facio, hoc est, nec à cruce libero, nec à morte: sic enim gloriam & mihi & humano generi paro, quod longè & diuinius & potentius est. Illud tandem quod additis: *Si Filius Dei es, descende de cruce*, per ironiam & ludibrium vos dicitis; ego verò vobis respondeo, quod Dei quidem Filius sum; & possem de cruce descendere si vellem; sed nolo, quia Pater non vult, & ego libenter eius voluntatem impleo, quem scio per meam crucem & mortem velle homines saluos fieri, alia ratione nolle; quæ summa est eius misericordia, & iustitia, & charitas. Ego sum in cruce, & morior in cruce, & nolo non mori in cruce, vt vos ab æterna cruce, cruciatibus, & morte liberem, si velitis; neque enim aliter potestis euadere è manibus Satanæ & inferni. & hæc quidem ad alios.

Quid vos autem, conscelerati Principes Sacerdotum, Scribæ, & Seniores? Non fat est, si illum morte turpissima afficiamus, placent præterea nobis quæ in illius opprobrium fecerunt quatuor milites; laudamus, quæ nunc audiuius aduersus illum iactari opprobria; scimus his cruciari animum eius, & gaudemus: verum his contenti non sumus, nisi illa quasi confirmantes, nostras contumelias ipsi ingeramus. *Alios saluos fecit, se non potest saluum facere*, cum summa malignitate Christo illudunt atque acerbitate. ed videlicet spectant eorum blasphemiam, vt in dubium reuocent omnia miracula Christi, vnde concidat eius existimatio & doctrina, & aboleant eius acta omnia. Si alios saluos verè fecit, se potest saluum facere: quod cum non possit, faceret enim si posset; (Mentimini foedissimè) fit vt alios verè & diuina potentia non fecerit saluos, sed Beelzebub præstigijs & incantatione. Ementimini, & hoc malitiosissimè. Verum ô Diabolos, non homines! Virtute Satanæ fecit miracula Christus? Quæ ergo virtute mortuos suscitauit? qua cæcum mutum sanauit? qua cordis vestri cogitationes & sciuit & traduxit? qua Satanam tentatorem superauit? qua virtute Dæmones imperio expulit è corporibus miserorum hominum? Num Dæmon contrarius est Dæmoni, & vult regnum suum non stare? cur illum timent Dæmones? cur eum rogant, ne mittat in abyssum? Num veritati dant

verè testimonium Dæmones? Num Dæmones, iustitiam & sanctos mores qui docent; eos tandem adiuuant? Quis innumeras virtutes supra omnem vim diabolicam fecit? quis vestrum exercitum verbo in terram prostravit cum vestris Dæmonibus? secuti enim Satanam & proditorem Iudam, ad I E S V M comprehendendum properabatis. Diuina igitur virtute & Satanam & Iudam perculit I E S V S, ac in terram deiecit. Si I E S V S semper egit contra Satanam, vt egit; quomodo Dæmon illa gesta Christi per miracula sua confirmat & fecit, contra suam superbiam, & inuidiam, & regnum tartareum? Vel nunc animaduertite belluæ, quis eclipsim solis & lunæ facit horribilem, etiam omnibus sæculis inauditam? Num hoc potest dæmon, & deplorat mortem Christi? O insensata capita! Hæc cum ita sint, & infinita huiusmodi alia, contrà est quàm vos blasphematis; alios enim vera sua virtute diuina saluos fecit, & se posset saluum facere, si vellet; sed id non vult, sed potius mortem oppetere pro veritate Dei, & hominum salute, & vita sempiterna; quandoquidem ita Pater Deus constituit. *Quòd Rom. 5.* si gloriosum est pro bono mori, commendat in mortales charitatem suam Christus, qui vitam ponit non pro bono solum, sed pro liberandis malis hominibus, & inimicis suis & Dei, ab omni malo; quod omnibus miraculis & maius est & gloriosius. O magne I E S V, quas in te blasphemias pateris, & tamen cruciatus tui continenter augentur, & ad mortem properant. Addunt impij Principes: *Si Rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credimus ei: saluum se faciat, si hic est Christus Dei electus.* Affligitis afflictissimum cor meum, Principes, vestris illusionibus, & super dolorem *Psal. 68.* vulnerum meorum additis, qui deberetis saltem meis cruciatibus & morte esse contenti, & intelligere non esse afflictio adijciendam afflictionem. Hæc tu, bone I E S V, in corde tuo dicebas, & maledicentibus non maledicebas; sed contrà inter tuos summos dolores benignè illis respondebas interiùs, si quoquo modo audire vellet, si quem fructum concipere possent: Sum ego Rex Israël: sum Christus quem vos ex Scripturis exspectatis, & recipere debetis: sum Filius Dei; quæ à me audistis non semel. hæc

I i 3 vobis

vobis demonstrant Scripturæ ipsæ, in quibus spem putatis habere; illas considerate, & veritatem, quam ego vobis prædicaui, intelligetis; præsertim cum meam doctrinam & acta tot miraculis confirmauerim diuinitus: scrutamini Scripturas, & videbitis non meam doctrinam solum & acta illas exposuisse, sed vestras actiones omnes in me, vestra odia, vestra maledicta, crucem etiam meam & mortem, & omnes passionem meas in illis legetis; & cur mori vulerim illic quoque perspicietis, pro mortaliū videlicet peccatis, non meis; pro gloria hominum sempiterna, non pro mea. Illinc quoque cognoscetis hanc meam mortem non fore diuturnam, sed triduo me ipsum esse à mortuis suscitaturum, deinde ad Patrem esse me ascensurum: hæc continent vestræ Scripturæ, hæc ego docui, & innumerabilibus signis, quorum tam fuistis semper auidi, confirmaui. Illud præterea in eisdem Scripturis conspicietis, me Regem quidem esse constitutum super Sion Montem sanctum Dei, quod Regnum etiam si accepi à Deo iam inde à mea conceptione, tamen per passionem & mortem intrare oportuit me in huius Regni possessionem & usum. Itaque & Patris voluntati & meæ non est consentaneum, vel Scripturæ, vel rationibus mei Regni, vt descendam de cruce; mea enim mors Regnum meum est & gloria. & hoc sciatis, quod mea doctrina & miracula per mortem vim acceperunt: quare fieri non potest, vt ego non moriar, vel à cruce descendam; nec fieri rursus potest, vt quæ per mortem meam futuram vim habuerunt, ea infirmentur per descensum meum à cruce, & liberationem à morte. Hoc gratum esset Satanæ, vt per impatientiam & animi imbecillitatem viderer crucem sustinere non potuisse, & noluisse Patris mei voluntatem implere; & velle me quæ hæcenus gessi, quæ gesturus sum, tum Regnum meum spirituale euerti, si consummationem gestorum meorum non apponerem, quæ mors mea est in cruce. Existimatis vos, Principes, crucem mihi contra voluntatem euenisse: erratis; summa mea voluntate eam desideravi iam inde cum primū fui inter homines homo, & libenter eam nunc perpetior: est enim mihi gratissima crux mea, etiam si sit eadem acerbis-

sima. Quod verò additis credituros vos, si descendam de cruce, ex animo non dicitis; non enim ne sic quidem crederetis, qui propter maiora mea miracula non credidistis: neque credere possēt salutariter, si descenderem de cruce; etenim Scripturæ in me spem non constituunt descendente de cruce, sed in cruce moriente. Deponar ego de cruce mortuus, resurgam à mortuis, ascendam in cælum, tunc credetis in me multi Sacerdotes & Pharisæi. Desinite igitur maledicere, & conuiciari. Quod si nunc propter vestram animositatem impetum animorum cohibere non potestis, hæc aliquando cogitantes ad sanitatem contendetis; ad quod ego, nisi repugnetis, iuuare vos non prætermittam; & facere etiam, vt cruce vestras non recusetis. Hæc opprobria, & illusiones, tuo animo ingentem pœnam afferebant, o moriens immortalis IESV, tum illa, quæ per hæc tibi repræsentabantur, etiam maiorem. Hi enim te in cruce pendentem, despiciunt, factum opprobrium hominum & plebis abiectiōnem, blasphemabant, & quidem te Deum esse ignorabant; etiam si scire & potuissent, & debebant, nesciebant tamen: at videbas tu, magne IESV, à cruce illas easdem blasphemias, atque adeo atrociores à multo maxima parte Iudæorum iactatum iri vsque ad consummationem sæculorum, in te regnantem in orbe terrarum, non solum in cælo, & de ipsis triumphantem: infinitam item idololatrarum multitudinē videbas tibi impiè ac barbarè conuiciantem per multa sæcula: prospiciebas colluuiem Mahometarum innumerabilium tibi præferre abominandum Mahometen: Hæreticos intuebaris insanire in te tuamque doctrinam, omnia corrumpentes, omnia deprauantes, suum Christum, suam doctrinam tibi vero Christo, & doctrinæ tuæ antepoentes. Hæ cogitationes affligebant tuum animum vehementissimè, magne IESV; sed vehementiùs etiam futuræ Christianorum infandæ blasphemie, qui te verum Deum, verè crucifixum, verè resurrexisse, & in cælis regnare credentes, contumelias tamen ore sacrilego erant sæpenuero in te coniecturi fœdas, & omnī opprobrio plenas & impietate. Hæc omnia quasi præsentia te affligebant, sancte IESV, tuos dolores & cruciatus augebant; & ex his

Psal. 21.

illæ

illæ præsertim quas sciebas non esse condonandas, quasi videns tuum sanguinem vt pollutum reijci & conculcari.

Hebr. 10.

Obseruabant Principes morientem Christum, & Seniores, & Scribæ, obseruabant omnes, obseruabant Demones, Angeli item; hi quidem partim cum summa parricidij, atque adeo deicidij detestatione, partim cum summis laudibus sapientiæ Dei & misericordiæ, cum ingenti expectatione incomparabilis utilitatis, quam videbant ex cruce Christi & morte prouenturam: neque tamen vllus, vt in horto, IESVM consolabatur vel confortabat. Dæmonibus placebat mors IESV, quia malum erat; non placebat, quia malum suum fore timebant; erant in tetramentis conflictatione & infernali. Principes verò, Seniores, & Scribæ odium & malignitatem in Christum non solum non remittebant, sed augebant etiam: & eò erant Dæmonibus peiores, quod illi mortem IESV impedire voluissent iam si possent; hi maiori obstinatione illam desiderabant, & furiosius ad finem desiderij sui properabant, & diuturnum nimium deputabant tempus quo mors differebatur; nisi quod illius cruciatibus delectabantur vehementer homines sæuissimi. Horum furorem sequebantur ministri, & alia Iudæorum multitudo auctoritate Principum commota IESVM deridebant, milites barbarica magis, atque insita ferocitate atque crudelitate insaniebant in bonum IESVM. Et quidem nõ cessabant identidem probra & contumelias in Christum iactare, & blasphemias, nisi quando Christus loquebatur; quæ verò loquebatur, contumeliosè subsannabantur.

O moriens vita æterna IESV, quàm acerbè, quàm ignominiosè, quàm desolatè moreris! Verè in vera cruce moreris verus homo & verus Deus; & vt voluisti, Pater, tu, & Spiritus sanctus, ita moreris. At in cruce quid agebas magne IESV? Mea erat tunc actio, vt non solum patienter mortem, & amarissimos mortis dolores, & tristitias subirem, sed summa cum magnanimitate, & diuina quadam animi alacritate. Non timebam, vt in horto, mortem, sed generosissimè illam superabam; nec postulabam à Patre, vt transiret calix à me si fieri posset: orauī enim in horto, vt veritatem meæ humanitatis & carnis manifestarem, & negari non posset me

verè pati & mori posse; nunc verò illam veritatem carnis repræsentato moriens; omnia autem in cruce ago constantissimè atque sedatissimè. Iam primū orauī pro meis crucifixoribus: indolui vehementer vestium meorum diuisioni & fortitioni, quæ miserandam rerum futurarum faciem repræsentabant: sustinui opprobria, blasphemias, & impietates cum singulari animi dolore: graue mihi fuit audire à latronibus simul crucifixis conuicia, tum ab altero blasphemias; in alterum tamen misericordiam meam explicaui, & à latrone Sanctum feci, è morte in Paradisum & vitam æternam asserui; quod in summis doloribus fuit mihi causa aliqua recreationis. Post hæc omnia cum essem afflictissimus, & accessiōnem cruciatus mei acciperent in singula momenta maiorem, atque ad mortem meam sæuo passu approperebant, crescebant simul mei dolores, quos ingentes meæ virtutes excipiebant: conspiciebam omnes mortales ab Adam vsque ad vltimum, pro omnibus meos cruciatus & mortem offerebam Patri, quem sciebam omnes homines velle saluos fieri: itaque omnes salui esse poterant; quod vt possent, absque mea morte non poterant. Obtuli ergo ad sufficientiam pro omnibus mortem meam: pro ijs verò, quos sciebam prædestinatos ad gloriam sempiternam, efficaciter præterea offerebam. Addebam orationis perfectionem, gratias agebam Patri pro immensis beneficijs quæ acceperam à Deo, pro morte etiam ipsa, & omnibus pœnis meis, quas pœnas, quam mortem pro ingenti beneficio agnoscebam: tum pro beneficijs, pro gratia, pro virtutibus, donis, gloria sempiterna, quæ pro hominibus promeritus fueram & promerebar, gratias Deo Patri agebam, & illa omnia ab eo petebam summa cum animi mei pietate. Postulabam verò per omnia mea merita apud Patrem, quæ iam inde habueram postquam sum conceptus in vtero matris meæ virginali, per omnes labores meos, per indignitates, contumelias, improperia, vulnera, per crucem ipsam, & mortem, & mysteria mea omnia, & omnes actiones: omnia verò referebam ad summam Dei omnipotentis gloriam. Hæc agebam moriens, in his perseueraui, præter alias operationes meas diuinas, donec vitæ finiui, & spiritum emisi in manus Patris mei.

Porro autem inter hæc, & per totam pas-

tionem meam, singularem habui de Matre mea sollicitudinem & curam; eius enim ingentes dolores, quos sciebam ipsam pati de meis doloribus, cordis mei erant afflictio incomparabilis. nam cum esset charitatis meae vnio erga illam supra quam percipere potestis maxima, & illius item in me secundum meam maxima; fiebat ut illa meas angustias, vulnera, dolores, crucem, mortem cum summo dolore sentiret; ego vero illius maiori etiam quam ipsa. Erat igitur cor meum de Matris meae doloribus amarissimè vulneratum, gladij meae passionis illius animam pertransibant, vicissim illius gladij meam amariùs. Conieci ego in illam oculos aliquando è cruce liuidos & sanguinolentos; neque enim frequenter volui, ne maiorem illi doloris sensum excitarem: numquam conijcere non patiebatur meus aduersus illam amor & reuerentia: illa in me aspexit frequentius, vterque in alterum aliquando simul. Ex his conspectibus exstabat inter nos in spiritu planctus maior longè, quam ille Adadremmò in campo Maggeddon, maior quam Ieremias planctus quasi vnigeniti; sed plusquam vnigeniti, quia Dei vnigeniti, & solius Matris vnigeniti: erat colloquium inter nos in spiritu diuinum. Scio ego, ó Mater mea benedicta, si tibi loquar, auctum iri tuos dolores; sed simul noui non minores fore tuas angustias, si tibi nõ loquar; nam tu tecum loqueris, & eò maiorem tibi dolorem inferes, quòd tua verba minus tibi virium spiritualium facient, quam mea: tu eadem meditaberis quae ego dicturus sum, qua in re affliges cor tuum, & vires quidem accipies spiritus ab excellentia tuarum virtutum; at ego dum eadem commemorabo, vim meae diuinitatis ita exeram, ut etiam si crescant dolores, crescant pariter & patientiae tuae & magnanimitatis dona: sum alioqui ea dicturus, quae te de te dicere non pateretur eximius pudor tuae humilitatis.

Ego te elegi, sancta Virgo, ante mundi constitutionem, puram quidem creaturam, sed ante omnem puram creaturam gratiosissimam creaturam; & ad summam gloriam, & gratiam, & merita praedestinaui te; ut quae eras futura Mater mea Dei. Itaque in praedestinationis executione, cum reliquos homines permitterem in peccatum cadere, te non permisi, sed praeseruaui: ut enim applicabam passionem & mortem meam pro alijs, ut à pec-

catis liberarentur, ita pro te ut in nullum peccatum incideres. Ex te sancta & intemerata Virgine sumpsi carnem meam, & factus sum homo. meministi diuinitatem meam incarnationis, & quanta fuerit in anima tua Dei laus, quanta spiritus exultatio; quam multa & magna dona non solum ante à me acceperis, sed tunc praecipue. Tu me in virginalem vterum suscepisti & nutristi, tu peperisti & lactasti. Quot de me miracula iam tunc intellexisti, quot vidisti! & tamen fuerunt illa initia condita suis acerbitatibus. Vidisti enim me circumcidi, fugisti mecum in Aegyptum, timuisti Archelaum; dolorem post illa accepisti propter me, cum vobis nescientibus in templo remansi; vixisti mecum in paupertate usque ad annum trigimum: postea vero maiores de me passa es timores & sollicitudines, cum in me scires Iudaeos implacabili odio esse inflammatos, & necem tam saepe mihi intentare. Neque vero, ut nosti, haec sola tunc passa fuisti, sed perpetuam tristitiam in corde gessisti de mea passione & morte futura; feci enim te consciam, ut rerum mearum omnium, ita passionis futurae & mortis; & quales ego propter illam patiebar tristitias continenter, tales tu accipiebas. eram ego homo dolorum, tu mulier dolorum: eram ego summis virtutibus ornatus, & donis, & visione diuinitatis excelsus, quibus rebus vitae difficultates superabam; eras tu excellentibus virtutibus praedita, & donis, & diuina contemplatione sublimis, unde item tuas vitae difficultates vincebas per me. Sic eramus ego & tu, cum in passionem meam sum ingressus, & tu in mearum passionum omnium compassionem, & ego vicissim in tuarum: neque enim debui etiam abienti meos dolores non significare; quod faciebat immensa vnio illa amoris mei erga te, qui me à te separari non patiebatur, vel nostra inter nos non esse omnia communia. Duplices dolores dolui hactenus & doleo, & donec hanc vitam viuam dolebo, de meis cruciatibus immensos, de tuis summos. Fuit mihi acerbum tot contumelias pati, tot vulnera, mortem tam ignominiosam, mori me Filium Patris aeterni, simul tuum Virginis sacrosanctae. Vidi quae iam inde ab horto passa es, quae nunc patiaris propter me contemtor, & quae passura es donec spiritum emittam; singuli mei dolores & cruciatus animam tuam

ut gla-

ut gladij crudeles traiciunt; traiciunt simul tui meam. Sunt acerbitates incomparabiles, ó Mater mea dilecta, quas patior, sunt immani quos patior & animi & corporis cruciatus; adduntur tamen de tuis poenis & doloribus summi; & tamen hos etiam meos de te dolores necessariò esse mihi ferendos video, quos ego, ut summa cum amaritudine sentio, ita summa cum animi mei voluntate recipio. O Pater immensae potestatis, sis benedictus in secula sempiterna: tu in has angustias me tradidisti, ut vnde mihi dolor esset minuendus, inde etiam augeatur. Requiescere ego solebam in sinu Matris meae iucundissimè, illa meos dolores & vitae difficultates consolabatur, ego vicissim illius; at nunc vterque alterius augeat dolores, illa meos, ego illius. O duras vicissitudines & amaras! ego te meis acerbitatibus afficio Mater mea, tu me tuis, vterque ad Deum confugiamus: ego sum illius Filius coaeternus, tu coaeterni eius Filij Mater; ego ex eius obedientia patior crucem, tu tuam crucem de cruce mea sustines ex eadem. O Pater aeternae, si tua est voluntas; succurre Filio tuo, succurre sponsae tuae Matri Filij tui. Verum en Mater non exaudit me, & hoc vult esse in meis & passionibus, & compassione tua, ut neuter consolationem accipiat, sed virtutem tantum patiendi, & magnanimitatem: hac utamur Mater mea benedicta.

Respondet vero Virgo Mater: Agnosco quae dicis Fili mi in cruce moriens, Fili mi, Deus & vita cordis mei sempiterna: scio beneficia summa, quae in ancillam tuam contulisti, inter quae singularem locum obtinet, quod me dignatus es tuarum passionum facere confortem & sociam; simul dederis, ut cum summa animi fortitudine summos dolores pertulerim & perferam: ago tibi gratias, sancte Fili, quam possim maximas; sed heu me desolatam, & vltimo mœrore confectam! sum Mater omnipotentis Dei, & hunc vidi hactenus tam indignè, tam contumeliosè, tam atrociter affligi; deinde flagellari atrocissimè, saeuissimis spinis coronari, crucem baiulare cum latronibus ad Caluariae locum, extendi ad crucem truculentissimè, luxari omnia eius ossa & loco moueri, cum acerbissimo neruorum cruciatu, cruci affigi, leuari & statui crucem: quae omnia video amarissimè etiam nunc meum Filium torquere. Hei me mulierem dolorum! Sentio quidem ego hos omnes dolores in corpore & in anima mea, sed leuia sunt

quae ego sentio; illud quod ego non sentio, & sentit Filius meus Deus, est longè grauissimum atque acerbissimum. O Fili mi, Fili mi! ó fili Dei viui! Tu es vita aeterna, & tamen moreris, & eris statim mortuus: moreris quidem, ut immortalitatem mortalibus inferas, sed moreris tamen. Tu es vita cordis mei, & moreris, & operatur in me ista mors, ut vita mea, quae cum tua morte coniungi desiderat, vires viuendi accipiat, & mortem tuam viuens patiat; qui est acutissimus animae meae gladius, Heu Fili mi, Fili mi, quae cor meum audiuit ex te, magnam consolationem animae attulissent; si non moreris; sed moreris, & in cruce moreris, & plenus infinitis doloribus moreris, neque vis dolores in te remitti, neque ego meos possum remittere vel deo, quod intelligo te velle. Hei Fili mi, Fili mi, amor meus, & viscera cordis mei: crucifixus es amor meus, viscera cordis mei sunt crucifixa; moriuntur, & cum cruciatu moriuntur: langueo simul ego & morior, sed sentio per mortem tuam fulciri vitam amoris mei: & renouari, & maiorem fieri amorem per Filij mei mortem renouatum. O Fili moriens, video nec me posse plura pati quam patior, nec id te velle; & tamen simul conspicio extremum dolorem & tibi & mihi mortis tuae imminere: ad hunc perferendum cor meum fulcias & sustentes; benigne Fili. Fulciam, sustentabo, vires etiam augebo; quibus meam etiam mortem feras magnanimitè; nec hoc solum accipies à me donum, sed illud etiam. En dabo tibi vicarium mei erga te amoris, & obseruantiae, & filialium obsequiorum Ioannem; iste erit pro me Filius tuus: est vnio amoris inter me & illum eximia, & praecipuum priuilegium; illam ego & illud transferam in te. Haec cum in spiritu dixisset bonus I E S V S, & ei significasset ut ad se accederet, dixit praesenti: *Mulier ecce Filius tuus.* In nuptijs quidem huius Ioannis audisti cum tibi dixi, *Mulier*; nunc rursus audis, *Mulier*: illic, ut ostenderem me Deum hinc, ut hominem quidem, sed qui desinam esse homo per mortem. Eram ego tibi subditus pro ratione mysterij meae carnis mortalis; eam rationem subiectionis ego exuam per mortem, per resurrectionem meam, & gloriam etiam corporis sempiternam: illa tamè induo dilectum consobrinum; is meam illam subiectionem erga te subeat & expleat, sit tibi subditus Filius ut ego eram. Neque propterea quod in

Filium

Luc. 2.

Zach. 12.
Ierem. 9.
Thren. 1.

Luc. 2.

Isaia 53.

Ioan. 19.

Ioan. 2.

Luc. 1.

Marc. 16.

Filius do tibi nepotem tuum, ego non ero Filius tuus: ero, & in sempiternum ero; sed his tribus diebus ero Filius tuus mortuus: postea in terra non versabor ut solebam; ascendam enim ad cælum, sedebo ad dexteram Patris mei omnipotentis. Me quidem præsentem habebis & mortuum, & in cælo regnantem, & è cælo; sed in spiritu, & in donis tuis excellentibus: sæpè item tibi præsens præsentem apparebo; sed pro mea quotidiana præsentia & obsequio substituo Ioannem, in quo me videas, & meo utaris obsequio. Tu verò, dilecte discipule, excellentia hæc à me dona accepisti, amoris priuilegium, virginitatis ornamentum, sublimè diuinitatis meæ cognitionem, alia plurima; sed quod nunc à me accipis, est excellentissimum: *Ecce Mater tua.* Hæc mea Mater sit tua Mater, tu eius filius; in hac accipis maiorem amorè quàm tuum, digniorem virginitatem quàm tuam, scientiam meam diuinitatis, quàm tua sit, altiorem. Mea est hæc Mater Dei excelsa, & tamen incomparabili prærogatiua sit tua etiam Mater; tu illam ama, obserua, cole; ut quæ tua facta est Mater per meam hanc arrogationem; ut quæ mea est Mater Dei, & quæ de manu mea datur tibi in matrem: in eius obsequijs, prouidentia, sollicitudine me imitare; in te conquiescat, in te soletur meam absentiam, & suam solitudinem: faciam ego ut in te videat me, sentiat me, me ut præsentem contempletur; & ita dona tua augebo, ut præcipuam agnoscat illa in te mei imaginè & similitudinem.

Matt. 27.

Potuerunt hæc verba, quæ ad Matrem & ad Ioannem habuisti, I E S V bone, consolationem tibi afferre & illis, nisi tanta fuisset doloris & tui & ipsorum vehementia & accessio, ut omnem consolationem superaret. Erant in procliui omnia, virtus tua naturalis & calor, radicalis humor, sanguis tuus: ferociebant vulnera atrocissimè, quasi vires suas omnes in te colligentia: sæuiebat per hæc omnia mors, erat ad finem adducta vita tua, magne I E S V; & sentiebas in vltima afflictione tua & maxima Patrem tamen tuum te dereliquisse, ac nolle te à morte liberare, nec cruciatus tuos minuere, nec animam solari. Ita verior erat tua mors & plenior, maior Patris ostendebatur iustitia, maior tua obedientia, immensa vtriusque misericordia, copiosior redemptio. Verum, ô bone I E S V, quomodo hanc destitutionem sensisti? Dereliquit me Pater in meis laboribus omnibus, tristitij, ac

doloribus vitæ meæ: voluit ut verè paterer, verus essem mortalium Redemptor. Fui ego quidem semper beatus, sed ex ea beatitudine semel duntaxat fuit gloria communicata corpori meo vniuerso; sed tamen in alijs afflictionibus meis, quas hæcenus sum perpeffus, horti, flagellationis, coronæ spineæ, crucifixionis, suspendij, & alijs, aliquid erat quo nitetur mea humanitas: consumebantur quidem meæ vires, sed ita ut aliquid semper esset residuum cui inniteretur, & quo vita fulciretur; at verò nunc vires ipsæ omnes deficiunt me: veni in limi mei profunditatè, id est, humanæ *Psal. 68.* meæ vitæ finem, nec est in ea quicquam quod consistat, vel quo niti possim; est sentus anime meæ supra quàm intelligere possitis afflictissimus. Fuit semper in me constantissima voluntas, ut Patris mei voluntas adimpleretur: sed cum à diuinitate, vel ex meæ mentis gloria subsidium nunc non accipiam, & suis viribus mea humanitas relinquatur, cõsequens est ut ipsa explicet quæ patitur, & quæ Patris voluntati subdit. Ea verò sunt non soli interiores cruciatus & exteriores, sed ille præterea acerbissimus, quod in cruciatibus sentiebat inferior animæ meæ portio à Patre se derelictam: illi enim dolores mortem mihi afferebant, derelictio faciebat ut illos amarissimè sentirem; neque enim fuit illa derelictio aliqua consolatione temperata, sed purissima, nihil planè consolationis vel refrigerij habens coniunctum. Magnitudo hæc doloris extremi effecit, ut magna vehementia ea exponerem, quæ mea patiebatur afflictæ anima. O Pater, Deus mihi consubstantialis & coæterne! Sum ego splendor gloriæ, & figura substantiæ tuæ: porto omnia verbo virtutis meæ etiam nunc cum purgationem peccatorum facio: sum ad dexteram & æqualitatem maiestatis tuæ in excelsis: simul sum homo, ut tu voluisti; sed ita tamè, ut anima mea immensa gloria fruatur in te, summis etiã donis & virtutibus ornatur. Hæc cum ita sint, tamen patior in humanitate extremos ac lethales dolores, ut tu vides. Mors me terret horribiliter, quæ cerno præsentè, & quod verior est & perfectior mea humanitas, & animæ inferior portio, eò magis hæc sentiunt. Hæc omnia vis tu esse verissima, ut sunt, & propterea illa nihil subleuias, sed vis omni ex parte esse quæ sunt, nihilq; minui, nihil de illorum plenitudine deesse: propterea me in meis humanis viribus derelinquis. Hæc cum sciam, diuino animi robore

Matt. 27.

robore patior omnia; & quamuis nihil in his iuuere ferendis, constat tamen mea patientia, quod maiores sunt dolores: quare suam afflictionem incomparabilem exprimit anima mea, & quod verè dolet, id verè deplorat gemitu inenarrabili. O Deus meus, Deus meus! O Domine vitæ & mortis meæ! quare me dereliquisti? Scio te meam personam non reliquisse; vnus tu & ego sumus Deus: scio Verbum meum vnionem suam non deseruisse, nec deserturum: scio superiorem animæ meæ portionem non destituendam à gloria sua & donis: sed caro, & humanitas ipsa, & animæ inferior pars, & sensus ipsi, ut debent cruciatus & mortem pati, ita se in his derelinqui dolent, & deplorant amarissimè, simul & tenerimè. *Quare dereliquisti me?* Intelligo quidem quare me dereliquisti Pater; ut videlicet æternum tuum beneplacitum pro mundi reconciliatione impleam; sed ut pro alijs hæc assumpsi & patior, ita pro ipsis hoc inquiri; ut intelligant quamobrem patiar, & quare non exaudieris me in horto; vnde hæc consequatur derelictio: eorum enim est hæc vox doctrina, non mea querela; ipsorum debet esse cordibus infixum cur ego patiar, cur in passione à Patre meo sim derelictus. *Quod* *Psal. 21.* David expressit, verba illa fuisse causam, non meam, sed delictorum meorum, id est, mortalium pro quibus patior; idem ego volui intelligi, cum hæc è cruce clamabam: derelictio tamen hæc est mihi acerbissima. Si vis sæuire in me omnia vulnera, omnes dolores, mortem etiam ipsam; hæc non derelinquis, me derelinquis in horum manibus discruciantum. Sed ad causam cum venio, magis affligor & tenerius: scio enim cur patiar, sed quod hoc sciam fortius affligor; cum quàm plurimos homines videam illam causam neglecturos, vel etiam blasphematos, & iri conculcatum meam passionem & mortem ab infinita hominum multitudine. Causam etiam meæ mortis & cruciatuum quamuis sciam, semper tamen etiam secundum meam animæ portionem superiorem quæro: nam ea tandem infinita est tua misericordia, tua iustitia, tua voluntas; quæ soli diuinitati tuæ, & meæ, & Spiritus sancti nota ita est, ut nota esse potest. O Deus meus, respice ad clamorem meum! dolores quidem mihi excitat hic clamoris mei conatus; tamen illos etiam assumo li-

Luo.

Psal. 21.

Hebr. 1.

bens pro salute hominum: & quamuis sciam me non esse exaudiendum, ut liberer à cruciatibus & morte, scio pro quibus morior esse pro illis exaudiendum; & per istud non exaudiri, mereri omnibus ad vitam prædestinatis salutem & vitam sempiternam. Fuit vnus rationis semper in Christo perfectissimus, & superioris portionis animæ actiones omnes diuinæ, atque à lege Dei æterna excellentissimè gubernatæ: erat rationi superiori subiecta inferior, & omnes appetitus: nullus in his inerat motus rationi contrarius, ac ne primus quidem extare poterat; erat enim perfectissimus homo semper Christus etiam in sua passione & cruciatibus omnibus; attamen corpus eius, & anima corpori naturaliter vnita, patiebantur è violentia & maleficio exteriori. Exstabant passionem in virtute appetitiua, sed imperatæ à ratione, & voluntariè susceptæ: itaque in summa mentis tranquillitate erat eius anima, & sensus afflictissimus. O adoranda mysteria tua; I E S V crucifixe!

Quid autem nunc reliquum est, quod in te admittas, magne I E S V? Ut moriar. Verum prius illud obibo, quod, cum essem facturum, prædixit futurum Scriptura: vno verbo passionem meas omnes exprimam; nec passionem solam, sed desideria omnia significabo. *Sitio.* Ad eò in me sæuiunt omnia mea *Ionn. 19.* vulnera, ad eò sanguis est imminutus, ad eò sensus mei affliguntur & exæstuant, ad eò mors vrget violenter, ut tantum non deficiat me radicalis humor vniuersus & profusus extingatur: *Sitio* vehementissimè, sitit anima, sitiant omnes sensus, sitiant omnia vulnera; aruit tanquam testa virtus mea, in puluerem mortis redigor. Verum cum hoc didicis, sancte I E S V; scis futurum, ut ingratisimum potum tibi propinent carnifices tui, ut celerius subsequatur mors. Scio pessimo aceto me potandum, & hoc eligo, & pono in passionibus meis & merito, tum in mysterio: non sequetur autem citius mors, quamuis auidè eò spectabunt impij homines; atque ad eò vitam producet hæc portio eo dumtaxat tempore cum bibo; si enim non biberem, iam nunc fui animam exhalaturus. *Sitio* tamen ipsam mortem, & hunc calicem bibere amarissimum quidem, optatissimum tamen. Hunc semper præ oculis mentis habui quoad vixi, semper desideravi: nunc complentur mea omnia desideria, cum video præsen-

presentem mortem. Scio hanc fontem fore infinitum aquarum viuentium, esse fontem salientem in vitam æternam; coniuncta hæc in me sunt, mors & vita æterna. Est quidem mihi hæc sitis optatissima, etiam si eadem longè amarissima, qua simul sitio salutem & vitam omnibus mortalibus: peto ab omnibus vt dent mihi bibere: facio salutem eorum & vitam meum potum, & iubeo vt dent mihi bibere ex ea aqua, quam ego ex hac mea siti & morte conficio, gratiæ, & cælestium donorum; & omnibus offero, vt eam meam sitim expleant. Atenim alium potum mihi ipsi obtrudunt ingratisimum, iplis perniciosissimum, potentiarum suarum prauitatem, & peccata innumerabilia omni spurcicia plena & pestilentia; & tamen ego acetum bibo oblatum in cruce, vt ipsi ne mihi suas acerbitates & contaminationes offerant. O ineffabile tuum beneficium & amorem, benigne I E S V, in nos; nostrum contra execrabile maleficiû! Tu in cruce, quasi tuos dolores & angustias oblitus; sitis nostram & salutem & vitam: Clamas, *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat*: exhibes tot fontes apertos aquarum viuentium, quot sustines vulnera: fontes æternos aperis in anima tua, eius dolores & acerbitates: infinitum fontem tuæ diuinitatis aperis: & nos hæc negligimus alij, alij conculcamus, alij desidiöse cogitamus. Aperit nobis Dæmon, & nostra animi perversitas, fontem Inferni, fontem ignis sempiterni; hunc fontem auidè haurimus; hunc optamus; nec sentimus miserimi homines, & omnibus lachrymis deplorandi. Iuua nostras deprauationes Domine I E S V, en cupimus tuam sitim restringere: tu obtulisti illam nobis cupidissimè, vt per eam ad te Deum & fontem viuum adeamus. Tu sitis, Domine, meam salutem, & è cruce sitis, & moriens sitis, & moriens Deus sitis; in ista siti aquam offers quam bibam, quam tibi propinem: en accipio in te, & per te, & propter te, Domine meus, Deus meus; vita cordis mei & refrigerium.

Consummaueras hæc tenus per partes; sancte I E S V, scripturas quæ erant de te, non solum in hac passione tua, sed in omni tuæ vitæ mortalis œconomia: in siti verò tua & potu præludium dedisti vniuersalis consummationis, cum in siti mortem desiderasti subire, & è vestigio vltimam addis & vniuersalem consummationem. Conspirant enim omnia vul-

nera, omnes dolores & cruciatus externi, tum interni in necem tuam, & postremo conatu impressione facta vitam tibi eripere volunt; quod non possent nisi Pater tuus vellet, nisi tu velles: vultis, quid est reliquum nisi mors ipsa? Consummatum igitur prorsus est, sed hæc consummatio facit, vt omnium hic sit tui cordis, & corporis, & animæ, & potentiarum, & sensuum summus cruciatus; nam animi sensu complecteris quæcunque hæc tenus passus es sæua tormenta, & nunc omnium tormentorum vim in vnum collectam excipis. Nunquam sufficere verba potuerunt ad tuas atroces passiones exponendas magne I E S V, nunc verò etiam conatus ipse nos deficit, & quasi agnoscere tuorum dolorum opprimuntur omnes potentia & concidunt. Sustenta saltem cor meum bone I E S V, sensum vt aliquem tui huius immensi doloris vel minima ex parte sentiat; & quasi consummationem in eo operare dolorum omnium, quos de tua passione & cruce subiui hæc tenus te operante. Sed quid est nunc consummatum, bone I E S V, per dolores extremos? Extremæ meæ vitæ mortalis periodus est consummata, summum Sacrificium oblatum est (complectitur enim mortem hæc consummatio, quæ coniuncta cum his quæ dico est) explicatur ratio testamenti noui, consummata est lex vetus, & hoc Sacrificio immenso omnia illius legis sunt expleta sacrificia atque cæremonia; in perfectionem euasit lex quam non habuit, & in legem spiritus vitæ & gratiæ, in testamentum nouum & æternum translata est: quod hoc verbo promulgatur, sancitur verò & ob signatur meo sanguine & morte; qua morte Mors interficitur, & peccatum superatur, Satan, & Infernus, & Mundus cum suis omnibus operibus conculcatur. Nunc summa mea est pœna; sed simul summa mea virtus & magnanimitas ad pœnas superandas: nunc mea est mors; sed ex qua, & per quam, ego vitam recipiam gloriosissimam, & cum summo triumpho ascendam ad Patrem meum in cœlum; sededo ad dexteram omnipotentis Patris, & veniam tandem Iudex viuorum & mortuorum: per quam mortem mortalibus conficio vitam sempiternam. Nunc exhibeo pretium humanæ redemptionis, & libero hominem à captiuitate: nunc virtutem repræsentato, ex qua virtute sunt iustificati quotquot hæc tenus iusti fuerunt, & quotquot nunc sunt, & quotquot erunt: cœ-

Act. 1.
c. 10.

Heb. 5.

lum aperitur omnibus mortalibus, hæc tenus clausum: nunc omnis prædestinatio iustorum vim accipit, qua adimpleatur. Consummatum est; & consumor ego, vt fiam obtemperantibus Deo causa salutis æternæ. Magnum autem clamorem adiunxi iterum, quo significarem summam rerum quas dixi firmitatem, & immensum animi mei affectum; vim præterea eam, quæ exitit in meis omnibus actionibus & passionibus ex circumstantia meæ diuinæ personæ, quæ Verbum est infinitum. Cum verò prius clamaui, ostendi magno illo clamore verissimam esse meam humanitatem, hinc etiam diuinitatem. Contremuit tunc cœlû, terra, creatura omnis superiori clamore; nam vbi agnoscebam ego & profitebar meam carnis infirmitatem, similiter agnoscebat creatura, & quasi in meo clamore clamabat mœrês ac desolata: hic verò clamor vim afferebat Morti, & eius vim frangebat; ostendebat enim imperium in Mortem, & Mortis mortem operabatur. Hoc clamore vltimum spei robur acceperunt in Limbo Patres, & creatura spem exuendi corruptionem.

Verum quid dicis, sancte I E S V, isto clamore magno: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*? Sic describo rationem meæ mortis; non enim morior vt alij crucifixi, qui debilitate superati, cruciatibus victi & morte, miserè moriuntur. Nam etiam si meæ mortis causa fuerunt homines impij, & mea vulnera; non tamen vim mihi attulerunt mortis, nisi quam ego volui accipere, quam ego nolui impedire. Itaque potentissimè simul & gloriosissimè animam posui, non coactus debilitate, sed mea voluntate adductus; neque cruciatibus superatus sum, sed illis imperans, ne mihi mortem afferrent nisi me volente. Neque verò victus à Morte mortuus sum, sed Mortem ipsam conculcans atque interficiens mea morte; necauit enim peccatum mea mors, quare & peccati effectum, Mortem. Morientur quidem deinceps homines, sed ita (si virtute meæ mortis vti velint) vt mors illa excipiat à vita sempiterna; ita viuent, quasi tota illorum vita instans sit transitus ad immortalitatem. Pater cœternæ, tu Pater es meus naturalis, non adoptiuus; & ego sum Verbum, tuus Filius natura, non adoptione: video simul te hac morte mea adoptare tibi multos filios; ego pro me inuoco te Patrem, simul pro ipsis; sunt enim fratres mei per tuam diuinam

adoptionem. Depono in tuas manus spiritum & animam meam: quod depositum à te accepi, Pater, apud te repono, illud breui rursus recepturus. Depono item in tuas manus, per meas has manus & pedes cruci affixos, animas meorum fratrum omnium, eorum præsertim qui adoptionis tuæ, & meæ fraternitatis gratiam morientes habuerint. *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*, omnium scilicet hominum spiritus; nam si facio mea omnium mortalium peccata, quanto magis eorum spiritus & animas facio! eas per totam eorum vitam tibi commendo; tamen præcipuè in eorum omnium morte, vbi finis illis imponitur vel meriti vel demeriti, & imminet iudicium meum. Per hanc meam commendationem peto, vt in gratia tua moriantur, omni pœna liberi, & vincant Dæmonis fraudes vltimas illas & violentias. Peto item, vt quæ pollicitus sum adimpleantur omnia, & in his nominatim, vt fides Petri & successorum ne deficiat, sed Ecclesiam confirmet perpetuò; & vt orationibus pijs vim tribuas impetrationis. Illud etiam, vt multi ad perfectionis statum vocentur, & in eo constanter & fructuosè exerceantur, ac sanctè vitam in eo finiant.

Venite filia Sion, animæ deuotæ, cruci Christi I E S V adeste, & de Sion sublimi specula contemplantini Regem vestrum, vestrum Deum, fratrem vestrum in cruce morientem. Nouistis eum vos, scitis lumen esse immensum, virtutem infinitam, gloriam & vitam sempiternam; & hæc esse supra quàm dicere possitis vel intelligere sublimia: significationem spiritus tamen harum Dei dignitatum, quæ vna est simplicissima essentia infinita & esse, sentitis. Agnoscitis his veritatibus vos sustentari, his niti, quæ vna est res & veritas immensa: & tamen eum qui hæc veritas, hæc res est, videtis in cruce morientem. O Mors pessima, quid hinc tibi est iuris? quid in Filio Dei quæris? quid Morti cum immortalis? quid cum vita sempiterna? & tamen qui Filius Dei es, qui immortalis, qui vita æterna, tu magne I E S V moreris; quod non posses, nisi illud assumpsisses vnde posses, & in quo mori posses. O misericordiam tuam omnibus Angelis & hominibus adorandam! Quæsiuisti igitur mortalem naturam, vt quod ex tua natura non poteris pati, id in mortalitate patereris pro nostra salute & vita: tanta fuit erga im-

ritos tuæ misericordiæ immensitas. Alias præterea addidisti diuinas miserationes tuæ humilitatis: nam ne homo quidem factus pati vel mori poterat, nisi animæ tuæ gloria illa summa ne in corpus influeret cohiberetur; cohibuisti, & fecisti, vt homo cuius anima gloria cælesti fruebatur excellentissimè mori posset. Ac ne hæc quidem potentia ad actum peruenisset, nisi tu voluisses pati & mori; hoc quoque voluisti. O ineffabiles tuas miserationes benigne I E S V! ô infinitam humilitatem! verè derelictus es, Domine I E S V, & à Patre, & abs te; omnia derelinquunt te, vires te deficiunt, sanguis exinanitur, exsiccatur naturalis humor, extinguitur calor natiuus; hæc augentur è cruciatibus & corporis & animæ vehementissimis: itaque omnia te derelinquunt, præter hæc quæ faciunt vt illa te, & vita derelinquat. O te desolatum, magne I E S V! O te mœrore & dolore confectum tota nocte & die, & nunc longè afflictissimum!

O Mors semper crudelissima, nunc supra quâ dici potest vel intelligi multò crudelior! nescis tu quem vita priues. putas purum hominem; at non est purus homo I E S V S, quem tu necas, sed Deus omnipotens & homo simul. Erras ô fœda bellua! instigat te Satan vt occidas I E S V M, vt pereat vita omnis: atqui deciperis & tu, & abyssi bestia. Peccati rabies vrget vos: coniurastis Mors, Satan, & Peccatum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius: fremuistis furiosè; Deglutiamus in fontè quasi infernus viuentem, omnem pretiosam substantiam eius diripiamus, implebimus domos nostras, regnabimus Mors, Satan, & Peccatû. Verùm hæc insanè cogitastis, inaniter, sine causa, sine effectu; atque ad eò contrarius profusus effectus exstabit. Hæc enim mors tuus erit interitus ô Mors; hæc ligabit te in Inferno Satan; hæc te, Peccatum, delebit & de medio tollet: vos omnes affixos cruci interimet; expoliabit diabolicos principatus & potestates. Te etiam Mortem, te Peccatû traducet confidèter & palàm, ac triumphabit cum summa vestra ignominia superatos. Deridet vos Deus & subannat; & quidem necessum est incredibilem esse vestrâ inanitatem, quâ nullus pro merito possit deridere nisi Deus. Hæc verò faciet Dominus, sed in ira sua, & vindictam de vobis sumet in furore suo; vt nihil in vobis sit virium, quod quasi subito percussum non tabescat atque opprimatur. Verùm, ô

magne I E S V, video iram hanc in te redundare: exercet enim iram & furorem suum Pater tuus, sed per cruciatus tuos, & mortem crucis. Illa enim Dei ira còtra Mortem, Satanam, & Peccatum, non solum contra hos, sed contra homines exarsit qui illis se coniunxerant, vt simul essent in homines illa persequenda ira; & Mors, Satan, Peccatû, essent cum hominibus in inferno sepelienda in sempiternum. At verò effulsit infinita lux tuæ misericordiæ, Pater omnipotens; voluisti hominem liberare, sed absque culpæ satisfactione noluisti; neque voluisti iram illam remittere, sed per illam ipsum liberare: hic autem cum nihil haberet ynde per iram tuam liberaretur, effudisti eam in Filium tuum, atque in eum voluisti hominum peccata vindicare. Itaque omnes fluctus tuos super eum induxisti, & afflictiones omnes tuas in eum infregisti, sic omnem iram, quam in homines conceperas, explesti in Filio tuo I E S V. Hæc verò ita fecit, vt nihil remaneret iuris Morti, Satanæ, & Peccato aduersus hominem; sed factum est vt nos liberaremur, illa conculcarentur. O immensas tuas passiones & mortem, per quas ad iram Patris fuisti traditus, quibus ira Dei aduersus genus humanum fuit satisfactum, & omnes omnium hominum culpæ sunt expiatæ, omnes omnium reatus sunt dissoluti: si quid enim nos dissoluimus, vt dissoluimus, ex tua solutione accipimus vt dissoluere possimus. Erant in oculis Patris tui & tuis vniuersa peccata hominum; pro his omnibus tuæ pœnæ & mors satisfecerunt; nam cum æterni essent cruciatus subeundi vniuersis hominibus, omnes tamen illos cruciatus in te suscepisti, & pro omnibus solutionem, maiorem etiam quam pro merito illorum peccatorum vel pœnarum, repræsentasti. Verè redemptio tua, excelsè I E S V, infinitæ virtutis est, infinitæ misericordiæ & iustitiæ. Quid potuisti facere pro nobis, benigne I E S V, quod non feceris? quod non cumulatè atque infinitè feceris? Quare est nostri animi hebetudo & socordia perpetuè infinita, & ingratitude.

Venisti tu quidem, sancte I E S V, ad finem passionum tuarum, hoc est, ad summos tuos cruciatus cum morte tua etiam tua voluntate coniunctos; separanda est iam anima tua à corpore suo, & vita tua mortalis deponenda est: refugit hæc anima tua, & corpus tuum horret, auersatur natura omnis; & tamen hoc Pater tuus vult, hoc tu, hoc Angeli, vult

vult Mater etiam tua; moriendū tibi est. Quis non contremiscat? cuius anima non contabescat & deficiat? Moriatur anima mea, Domine I E S V, tecum; veniant in me cruciatus tui omnes, sæuiant in me Tyranni, Hæretici; libenter omnia tormenta depono per tuam crucem & mortem propter te. Tu Deus omnipotens, iustitia & sanctitas infinita, pro me moreris; & quid ego infelix homo, quid peccator miserimus nõ debeo pro te pati? Quid tibi retribuam, nisi vt calicem salutaris tollam, crucem meam cum tua? Sed cum hoc non possim nisi de tua gratia & virtute, nomen tuum sanctum inuoco per tuam crucem vt possim: tu si me adiuues, potero crucem meam subire post te. Da, Domine, vt tollam crucem, & cruciatus quales tu voles, ex tuorum imitatione per te & pro te; alioqui ego mereor propter mea peccata crucem crudelem, omnes pœnas promereor. Vtinam fieri posset, vt ego pœnas in quibus es, leuare aliqua ex parte possem; sed solus vis omnes pœnas subire, nec socium in passionibus tuis voluisti, nisi qui tuas etiam passiones aueret, Matrem, & paucos præterea. Integra est tua redemptio, tua solius est liberatio generis humani; at propterea magis tibi cõpati debemus, qui per solidam tuam passionem dedisti, vt nos etiam tibi compati possimus & debeamus. Mouet autem me tua crux sua virtute, vt non solum pro meis peccatis pati velim, sed pro aliorum omnium: placet vt omnibus modis quibus pati possum, & quibus hominibus utilis esse potest mea crux, vt pro illis patiar. Acerbitas tuæ crucis facit, vt nihil mihi videatur esse optatius, nihil iucundius quam crucem tuam imitari, cum video te in cruce morientem: succurre Domine, adesto Domine, attende, & fac vt hæc voluntas, quæ ex te est concepta, in me augeatur per te.

Vim diuinam omnium bonorum posuisti in tua passione & cruce, magne I E S V; sed peculiarem etiam in tuis verbis, quæ è cruce dixisti, & salutarem animarum nostrarum institutionem proposuisti. Nam vbi dixisti: *Pater, dimitte illis; nesciunt enim quid faciunt*: pro nobis etiam orasti & impetraisti benigne I E S V; nisi oblata gratia repugnemus: significasti simul, cum peccamus, nos te crucifigere; & nostras culpas tamen excusasti, & fecisti vt facilius remitterentur: tum aperuisti piorum oculos, vt sciant quanta sit in peccato Dei offensio: & indicasti

lucem te per crucem tuam allaturum, qua luce & Dei maiestas intelligatur, & culpæ in Deum commissæ peruersitas & magnitudo: & planè spem confirmasti remissionis peccatorum, & diuinæ in nos benignitatis; (quis enim non repleatur spe, qui sciat te morientem in cruce pro crucifixoribus Patrem orasse, & pro omnibus peccatoribus) tum ingentem necessitatem offensiones animæ omnes, iniurias, contumelias nobis illatas remittendi nobis imposuisti: simul terribilem comminationem, & metum, & pœnas, si non remittamus, significasti. Dixisti præterea latroni: *Amen, dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso*: sed prius tamen illum tua veritate illustrasti, & vt eam contra socium latronem propugnaret fortem fecisti, ac lucem qua cognosceret sua peccata, & confiteretur, dedisti, & vt totam spem in te coniceret: tum verò sanctè illi pollicitus es eodem die Paradisum, & præmium sempiternum. Docuisti verò nos, vt veritatem tuam, & crucis tuæ virtutem agnoscamus, cum propter peccata affligimur; ac cordi illam imprimamus in te sic validè, vt eam contra omnes aduersarios defendamus, contra etiam omnes mentis hebetudines, ac cordis socordias afferamus ac sentire contendamus; vnde nostrarum actionum prauitates intelligamus, deploremus, & confiteamur; ad te curramus, à te remissionem peccatorum petamus atque speremus, in te omnem spem nostram collocemus. Magno autem mysterio magnum pœnitentiæ Sacramentum, bone I E S V, hic indicasti, & diuinam peccatorum absolutionem, & gratiæ collationem; atque ostendisti tantum esse posse pœnitentis dolorem, vt absolutio sacramentalis nullam relinquat pœnam persoluendam: non enim pro remissione pœnæ post gratiæ infusionem patiebatur Latro. O beneficium in latronem omni admiratione superius, & à nobis omnibus votis expetendū atque adorandum! Insinuas tu igitur, magne I E S V, pœnitentiæ Sacramentum per latronem, qui per te Sacramentum baptismi repræsentasti tuo sanguinis baptismate, quod tam cupidè semper desiderasti. Loqueris deinde, benigne I E S V, Matti, loqueris cõsobrino Iohanni; illi, *Mulier, ecce Filius tuus*; huic, *Ecce Mater tua*: quibus verbis vitæ perfectionem omnibus proposuisti: nam qui te videt matrem tuam relinquere vt moriaris, quid relinquere non debet, vt sæculo, & sibi moriatur? Neq, tamen

hoc iis solis imitandum exhibuisti, qui statum vitæ religiosum profiteri volunt, sed omnibus: in tua enim doctrina posuisti, ut patrem & matrem propter te relinquunt, & te plus quam illos amant, te magis quam illos sequantur. Omnibus etiam, qui vitiorum mortem expetunt, loqueris è cruce bone IESV: Reliqui ego Matrem, illam commendavi Ioanni, & me ad mortem totum converti: abiicite vos externos affectus, & omnia seponite quæ retardare vestram hominis veteris mortem possunt. Sed quorsum commendas, sancte IESV, quos relinquis? Significo non destitui obligationem erga propinquos naturalem ubi relinquuntur, nec naturalem amorem, nec charitatis affectum; sed impedimentum perfectionis dimoueri. Sed cur consobrino commendas Matrem, huic Ioannem? Quoniam exercitium naturalium affectuum ab iis qui sæculo renuntiant illis ceditur, qui iure in cognatos relictos debent esse officiosi, & quasi demandatur illorum cura per religiosam substitutionem; quasi audiant: Mihi mundo est moriendum, vobis curam quam ego gerebam exteriori relinquo: sequor ego Christi consilium, sequimini vos eius voluntatem: en trado in manus vestras patrem meum & matrem, illos meo loco & nomine colite; ego spiritali illos & vos affectu prosequar & oratione. Eisdem porrò verbis aliud nos docuisti, benigne IESV, mysterium excellens & beneficium. cum enim esses ad Patrem ascensus, nec esses nobis visibilem tuam præsentiam exhibiturus, substituísti tibi apud nos Matrem visibilem, Ecclesiam Catholicam, quæ nos agnosceret Filios, nos aleret, nos gubernaret, nostri curam gereret, tua auctoritate & virtute ageret erga nos Matrem. Etenim tunc audiuit in Maria Ecclesia tua: Ecce Filij tui, fideles mei, fratres mei. His simul erga Matrem Ecclesiam IESVS commendavit reuerentiam, obedientiam filiorum, omnem sanctum affectum & officium; & hoc voluit esse in suo testamento, quod sanguine suo & morte sanciebat & obsignabat. Matri Mariæ item Virgini commendavit, ut Ecclesiæ, & fidelium omnium curam gereret, tanquam suorum filiorum; & quos fratres per crucem faciebat, his ut ad Mariam Virginem tanquam ad matrem accurrerent indixit, atque adeò plus quam ad matrem, ad Matrem scilicet Dei, cælorum Reginam. Hoc verò cum faciebat, intelligitur Sanctis suis nos voluisse esse commendatos

bonus IESVS, & nobis in Sanctos deuotionem & orationem: sed propterea Virginem nominavit, ut illius patrocinium intelligeremus plus quam omnium Sanctorum fore apud Patrem & se acceptissimum, & vnam illam esse Sanctorum omnium instar. Subdis autem moriens IESV: *Eli, Eli, lammazababani*; excellentissimum nobis tribulationes patiendi exemplum. Nam ubi profiteris te in tuis cruciatibus à Patre Deo derelictum, doces nos tribulationes quidem passuros, nec morum nostrorum pietatem facturam ut non patiamur, viam enim nobis ad cælum ita aperuisti per crucem: sed tamen tu crucem propriam sustinuísti solus, eam nullus potuit ferre, in ea Pater te dereliquit: quæ derelictio peperit nobis, ut consideremus leues fore nostras cruces; eripuisti enim tu nobis ut similiter atque tu dicere non possemus; Deus noster, ut quid dereliquisti nos: nam fuerunt tuæ carnis infirmitates nostra robora & salutem; quare tua derelictio nostra est susceptio & leuamen. Neque verò hoc nobis refrigerium tantummodo ex tua derelictione confirmasti, sed prouentum etiam gratiæ reposuisti; ut non tentent nos aduersitates vel detrimenta plus quam sustinere possimus; deinde ut ex eis colligamus accessionem donorum, qua promoueamur ad pietatem; & gaudium omne existimemus, cum in varias tribulationes inciderimus. Fregisti, magne IESV, per tuam istam derelictionem aculeum nostrarum omnium tribulationum & desolationum; insuper vim dedisti diuinam vltimis duabus petitionibus orationis, quam nobis præscripsisti: per tuam enim hanc desolationem fecisti, ut ne induceremur in peccatum per quasuis tentationes, siue Dæmonis, siue Carnis, siue Mundi; tum ut à detrimentis horum hostium liberemur. Ingentem vim posuisti, bone IESV, per istud magnum mysterium impetrandi quæ petimus in omnibus orationibus nostris à Patre & à te, per hanc extremam tuam afflictionem & derelictionem. Illud autem vnum verbum, quod postea dixisti, *Sitio*, excellentem nobis contulit eruditionem & vim spiritus: nam cum, *Sitio*, à te audimus, & à moriente audimus, fontem nobis à te cælestis aquæ diuinum emanare percipimus, & nobis donari, vnde vistibi potum demus. Sitis ergo, benigne IESV, tua dona, quæ nobis meruisti, ut illis tuam sitim reficiamus & desiderium;

& vis

& vis fieri in nobis illa dona efficacia per te, & illis te refici si nos illis cooperemur: alias enim sities tu, & nos potum tibi non dabimus, cum de tua gratia possimus. O ineffabile beneficium! generat aquam è cruce Christus, ex illa vult nostra voluntate & operâ potari, dat vim aquæ ut id possimus; vita enim est in illa aqua, gratia Dei est, vita æterna à Christi vulneribus ex illa aqua promanat. O ingratum hominem & infelicem, qui illam recipere nolit, qui illa uti nolit ad tam diuinum mysterium, qui quæ illa sitientem Deum nolit reficere, & sibi salutem & vitam sempiternam adferre! Præscribit item nobis illud Christi *Sitio*, ut sitim, & acre desiderium charitatis, quæ virtus est omnium virtutum perfectissima, concipiamus: charitas enim fons est cælestis, qui in omnes virtutes influit, & diuinas perfectiones ac vires deriuat, de qua omnes virtutes, omnes omnium virtutum actus potant, quæ faciunt animam nostram & potentias cælesti Christi irriguam. Ingerit idem diuinum *Sitio*, orationibus constantiam, & singularem acrimoniam petitionum sanctarum, cum summa exauditionis spe coniunctam. Nam & hoc simul sitiebat Christus è cruce, ut nostræ orationes à Patre suo exaudirentur; hoc vehementi desiderio expetebat. Quod si hoc ita est, ut est, quis non summam fidem & spem in orationibus constituat in Christo, & non connitatur omni studio & diligentia synceram habere ad Deum orationem, & quæ illis careat impedimentis, quæ debilitare orationem possunt? *Sitio Domine*, reficias meam sitim, & augeas pie & sancte Domine IESV, per tuam istam diuinam & salutarem sitim. *Consummatum est*, subiunxisti Sancte IESV, quibus verbis consummationem & perfectionem tuarum actionum, & finem significasti, & impleuisse te quæ tibi erant à Patre imperata, quæ de te in sanctis literis conscripta; & esse præsentem mortem, quæ toto animo complectebaris. Quântam, IESV bone, hinc diuinæ eruditionis vim aperuisti! Nam cum consummas tuam passionem, dum finem illi imponis, consummatur simul, ac consumitur præuaricatio, & finem accipit peccatum: in vltimam scilicet suam præuaricationem venit, & concluditur in Inferno, & ab eius seruitute homines eripiuntur, atque vindicantur in libertatem filiorum Dei, & spem certam vitæ sempiternæ. Consummas simul, & breuiatum

verbum facis super vniuersam terram tui Evangelij, iudicij tui, & sæculorum consummationis. In te, & per te, omnia suam accipiunt consummationem & finem: lex vetus, Limbus & dilatio gloriæ, prophetiæ de te, Satanæ tyrannis, Peccati, Mortis consummatur. Consummas legem, & ea repræsentasti, quorum erat lex vetus figura: euacuasti Limbum, & in sæcula omnia illum clausisti, ac ianuam Paradisi referasti; ut nihil sit necessum de cætero expectare, quos à gloria cælesti aliud nihil impediatur. Prophetæ alij quicquid de te sunt vaticinati, ea tu impleuisti; simul ea quæ de te Ioannes, quæ Simeon, quæ Anna; iam omnia consummata sunt, tum reipsa, tum in merito tuæ crucis. Diaboli potestas dissipata & eueria est, Mors moritur, & paulò post erit mortua quum tu morieris. Verè omnibus rebus quæ tibi erant implendæ, vel imposita iam est, vel imponitur nunc à te cõsummatio perfecta. Hæc tua magnalia quis explicare possit, & tuum in nos consummationis mysteriū quis assequi? Consummatio tua consumptionem facit peccati in nobis, culpæ quidem & pœnæ per baptismi Sacramentum, vtriusque item per pœnitentiæ, adhibita etiam nostra satisfactione; quod fuit tuum in nos singulare priuilegium, magnum beneficium; maius etiam, si singularem illam gratiam non amittamus. Aliæ sunt tuorum Sacramentorum consummationes, sed illa præminet, in qua mortem tuam sacrificio sancto & sacramento sacræ Eucharistiæ verissimè representasti, & quotidianum nobis facis & familiarem tuam illam crucis tuæ consummationem, & diuinum fructum passionis & crucis tuæ. Tuam porrò illam peccatorum remissionem, quam in cruce perfecisti nobis, ac per pœnitentiæ Sacramentum concilias & applicas clementissimè, efficis perpetuam consummationem, si vim Sacramenti retinere velimus, & agnoscamus peccati consumptionem per te in nobis semper operari; ut inchoandum nobis semper sit in peccati cognitione, & per hanc in eius contritionem, etiam si præcedentes contritiones fuerint sufficientes: nã parit peccati cognitio lumē & vim, qua in dies in illius notitiam & odium crescimus. Consequitur alia in nobis consummatio; tu enim inseris in nos virtutes tuas, & illarum exercitium continenter in nobis promoues, & vis ad vltiora nos progredi, & ex quavis consummatione virtutum principium accipere crescendi in tuis

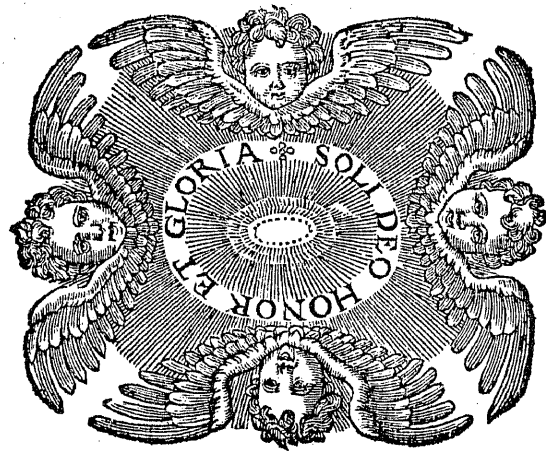
Kk 3

donis,

donis, quasi nihil antè fecissemus. Postremò leuas ad te tuorum & mentem & cor, atque de tua benignitate gratificaris tuæ cognitionis & mysteriorum excellens lumē, quod quidem supra facultatem nostram omnem est; quo lumine ita eorum mentē perficis & consummas, vt gaudio in te & de te exultent & iubilent incomparabili: sed simul intelligunt aliam exte consummationem sperari posse & debere, & sibi ex integro inchoandum esse in te quærendo, & in te cognoscendo & amando. O adorandas tuas consummationes! Has continenter in nobis operare, magne IESV, donec ampliùs nobis inchoandum non sit, vbi te videbimus sicuti es, & consummata erit in te omnis consummationis inchoatio, & desiderium omne. Postrema fuerunt tua illa verba, ò moriens pro nobis sancte IESV: *Pater, in manus tuas commendo spiritū meum.* Summa hæc spes nostra est, excelsum in nos beneficium. His verbis simul nostras animas Patri tuo commendas, bone IESV, & spiritum: gessisti enim semper personam nostram

peccatorum, pateris pro nobis, moreris pro nobis, non solū vt merearis nobis peccatorum remissionem, sed vt in rebus omnibus facias nos Deo commendatos: quæ commendatio vt esset commendatior, simul nos tecum Deo spiritum efflans commendas. Sublimem autem simul disciplinam de singulari tua benignitate nos doces: nam non commendasti spiritum nominatim Deo Patri, nisi postquam consummaueras iam omnes passiones tuas, & mors sola restaret, tuis enim prioribus passionibus interficiebatur Peccatum identidem: vnde docebamur nostras passiones subinde, & peccata mortificare: vt verò ad passiones tuas sequuta est mors, ita meruisti, ex mortificationibus nostris vt sequatur peccatorum & passionum nostrarum mors & victoria: & si de cætero pro huius mortalis vitæ imperfectione rursus molestæ sint passiones vel peccatum, id tamen conari non possint quasi viux si velimus, sed quasi mortuæ. Tibi gloria sempiterna magne IESV.

LUC. 23.

EMIS-

E M I S S I O S P I R I T V S .

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In ciiij. imaginem Adnotatiuncula.

ciiij.
130.

- A. Excepit clamorem Christi emissio Spiritus.
- B. Tenebra hæcenus perseverantes à sexta hora, incipiunt euanescere.
- C. Velum templi ad sancta sanctorum scissum in duas partes à summo, &c.
- D. Contremisit terra.
- E. Petra scinduntur, &c.
- F. Monumenta multa aperiuntur.
- G. Centurio videns quòd sic clamans expirasset, glorificat Deum.

- H. Omnis turba videntes quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur.
- I. Capiunt seuum consilium Iudæi, vt crucifixis crura frangantur.
- K. Mittunt ad Pilatum qui peterent, vt crucifixi fractis cruribus tollerentur.
- L. Franguntur aliis crura.
- M. Vnus militum lancea IESV aperuit.
- N. Stabant longè omnes cognati, & mulieres.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

^aemisit spiritum. Et ecce velum tēpli scissum est in duas partes, à summo vsq; deorsum. & ^aterra mota est, & ^cpetra scissæ sunt: & ^emonumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis, Centurio autem,

^aexpirauit. Et velum templi scissum est in duo, à summo vsq; deorsum.

expirauit. tradidit spiritum.

Videns autem Centurio, qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: Verè hic homo Filius Dei erat.

Videns autem Ceturio quod factum fuerat, glorificauit Deum, dicens: Verè hic homo iustus erat.

& qui cum eo erāt, custodientes IESVM, viso terræ motu, & iis quæ fiebāt, timuerunt valde, dicentes: Verè Filius Dei erat iste.

Et omnis^b turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius à longè,

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Erant autem ibi ⁿ mulieres multæ à longè, quæ sequuta erant IESVM à Galilæa, ministrantes ei:

inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedei.

Erant autē & mulieres & mulieres

quæ sequuta eum erant à Galilæa,

de longè aspicientes: hæc videntes.

inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris, & Ioseph mater, & Salome: & cū esset in Galilæa, sequebantur eum, & ministrabant ei: & alia multæ, quæ simul cum eo ascenderant Ierosolymam.

Indat ergo (quia Parasceue erat) ut non remaneret in cruce corpora Sabbato (erat enim magnus dies ille Sabbati) ^k rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites; & primi quidem ^l fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad IESVM autem cū venissent, ut viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura: sed vnus militum ^m lancea latus eius aperuit; & continuo exiuit sanguis, & aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit; & verū est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit; ut & vos credatis. Facta sunt enim hæc, ut scriptura impleatur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem trāsfixerunt.

ADNOTATIO.

A. **E**xcepit clamorem Christi capitis inclinatione, & emissio spiritus: illud verò fuit temporis punctum, quo pretium redemptionis solutū est Patri Deo pro omnium mortalium peccatis. Ibi planè cōsummata omnia, ibi victoria reportata est de Mundo, Diabolo, Peccato, Inferno. Quò concesserit Christi anima proxima adnotatione dicitur, nunc de iis quæ contigerunt super terram mortuo Christo. Illud autem primò est animaduertendum, separatam quidem animam Christi fuisse ab eius corpore in morte, nec fuisse Christum hominem in triduo mortis sue; fuisse tamen Verbum tum animæ, tum corpori vnium hypostaticè; ut verè dicamus Christi latus aper-

tum in cruce, Christum sepultum, Christum ad inferos descendisse, ab inferis sanctorum animas eripuisse; cū illa fecerit in corpore Christus, hæc in anima. Fuit autem hæc seiunctio excellentissimæ animæ à corpore perfectissimo (per tantū cruciatum præsertim) acerbissima. nā cū explicari vix possit intima illa animæ & corporis vulgariū hominum conspiratio naturalis atq; vnio, quid censemus in Dei hominis animæ & corpore fuisse? Suanissimè quidem illud corpus sanctissimū fouit triginta tres annos beata Christi anima, corpus summa fuit illi inclinatione & iucunditate coniunctum & obsequens; hanc coniunctionem seiungi, voluntate quidem Christi, vio-

li, violentia tamen pœnarum, fuit longè amarissimum, & omni dolore plenum: sentiunt autem Dei mortem, & deplorant omnia.

B. Calum iam tertiam horam obtenebrato Sole, Luna, atque stellis lugere cū perseuerasset, redit paulatim ad solitam lucem; incepit enim cessare eclipsis.

C. Templum interius, velum non sustinens, prodit quæ erant obtecta & abstrusa antea semper: fuit enim expirante animam Christo velum, quo sancta sanctorum obtegebantur, à summo deorsum vsque in duas partes discissum.

D. Terra ferre nō potuit eum mori, qui ipsam creauit, & tribus digitis molem terræ appendit; subsultat enim, ac veluti tremore concutitur.

E. Petræ duritiem suam oblitæ, quasi dolorem suum explicantes discinduntur, & in his marmoreæ columnæ: toto aëre diffugiunt consternatæ volueres: mare ad terræ totius commotionem exastuat, pisces turbantur. Neque verò infernus non sentit Christi mortem. Nam cū omnes pœnionis Christi articulos per Angelos internuntios cognouissent patres in Limbo, & scirent aliud nihil esse reliquum, quàm ut inclinato capite spiritum traderet, videntes terræ motum, intelligunt eo ipso temporis momento exhalare animam Christum. Commouentur & dolent, ut ad singulas Christi pœnas fecerant: verum nulla mora intercedente venit ad illos anima Christi, & fuerunt omnes æterna gloria repleti. Et hæc quidem Sancti sentiunt in Inferno.

F. Multorum præterea sepulchra & Ierosolymis, & tota Iudæa aperiuntur, quod fuit indicium proximæ resurrectionis multorum. non enim ante Christi resurrectionem ex eis quisquam resurrexit.

G. Hæc cū fiebant prodigia inaudita, omnes quotquot aderant vehemens timor inuasit, Centurionem præsertim & milites; qui his signis perterrefacti, & animaduertentes quòd tam validè clamans animam exhalasset, profitentur Filium Dei, dant gloriam Deo, prædicant constantè iustum esse hominem IESVM.

H. Omnis præterea turba populi & mulierum, quæ ad spectaculum ex vrbe conuenerat, tacta religione & stupore, ac tundens præterea pectora domum reuertitur: Satan aufugit confutatus & victus.

I. At Iudæi, expleto iam tandem suæ malignitatis desiderio, videntes portenta, non desinunt tamen seuire in IESVM. Vide, obsecro, pharisaicam & subdolan pœnionum hominum hypocritarum: auctorem legis interficiebant nefariè,

& legis tamen zelum cū singulari vanitate præseferabant, excolantes culicem, camelum deglutientes. Sabbatum, inquiunt, & magnum quidem Sabbatum est, in quo duo festa concurrunt, & Pascha, & septimæ diei celebritas ordinaria; non decet Sabbato remanere corpora in cruce. Et hæc quidem erat ipsorum simulatio, re autem vera aliò spectabat eorum crudelitas & malitia; ut si forte mortuus non esset IESVS, prorsus fractis cruribus interiret per cruciatum & atrocem infamiam: vel si non statim fractis cruribus moreretur, ut ita proijceretur, quemadmodum alia solebant damnatorum corpora, cum summa ignominia & acerbitate.

K. His constitutis adeunt ad Pilatum aliqui ex Iudæis, ducunt secum milites nonnullos, petunt ut crucifixorum crura frangantur & tollantur; ne Sabbatum contaminetur, sed suam auctoritatem retineat: concedit Pilatus.

L. Cū reuertissent, reueriti IESVM milites alios adeunt primū crucifixos, & eorum crura frangunt: non enim erant adhuc mortui: ad IESVM verò venientes, explorarunt prius an animam exhalasset: quod cū comperissent, eius crura non sunt ausi contingere: etiam si Iudæi frangi contenderent, plus tamen valuit apud milites cōmunis humanitas, quàm Iudæorum atrocitas. Neque verò illud poterant, nec Deo contradicente os vllum illi confringere poterat quisquam.

M. Sed Dei mysterio factū est, ut arrepta Longinus miles lancea latus eius punctim aperiret, ferro inter costas à dextro latere ad cor adacto. Itaque non latus solū, sed cor ipsum Christi IESV aperuit, ex quo vulnere continuo, & verus sanguis, & aqua vera fluxerūt, ex quibus Sacramenta, ex quibus Virgo Mater Ecclesia formaretur, unde perfugiu omnium tribulationi pateret & afflictioni. Quis enim non omni confidentia ad cor Christi apertū adeat? Quis in eo petræ Christi foramine nō suauissimè ac tutissimè suā spem, salutem, & vitam collocet. Recipe nos, Christe IESV, ad cor tuū, quod etiā nunc habes in gloria caelesti apertum, ex corde tuæ voluntatis & virtutis, ut simus, viuamus, operemur ad gloriam nominis tui sempiternam. O felicem animam, cuius cor illa IESV Christi læcea transfigi contingit, & sub cruce illum sanguinis fluxum, illud aquæ excipere fluentum, illis fontibus rigari ac mundari, illinc potari ac pasci, illinc crescere in perfectam Christi IESV imitationem. Et vulnus quidem inflixit Longinus ad humanitatem spectans; ut, si forte mortuus non esset IESVS, absque cruciatu ut extemplo moreretur: non

caruit illud tamen summa impietate, etiamsi nihil sentiret doloris corpus; inferebatur enim vulnus illud Christo, inferebatur Deo in corpore: & tamen adorandum vulnus vertit Deus in sacrosancta ac diuina mysteria.

N. Adstuerat ad crucem IESV Maria Virgo Mater, cum Ioanne, Maria Cleopha, & Maria Magdalene; recesserat tamen postquam mutua illam commendationem ab eo audierat: longè dein astabat cum omnibus notis, & cum mulieribus Maria Magdalena, & sororibus Maria

MEDITATIO.

Magnis indiciis è cruce ostenderas, benigne IESV, nobis tuæ erga nos voluntatis magnam propensionem; nunc verò motu etiam ipso, & capitis inclinatione idem confirmas. Inclinas ad nos caput, & si quidem totus es caput nostrum, totum te ad nos inclinās, ad benè & diuinè de nobis merendum. Cùm autem ea inclinatione animam ponas, clarè significas pro nobis vitam te ponere, & id nutu capitis tui diuini demonstras: tradis verò spiritum Patri & reponis, quem tua voluntate ponis pro ouibus tuis. Porro in separatione animæ tuæ à corpore terminantur omnes tui dolores & cruciatus, absorbet illos mors tua, & simul mortè ipsam & peccatum abolet. Hoc verò fuit præcipuum tēporis momentum, quo moriēte creatore, quasi se destitui sentiret, contremuit & turbata est creatura vniuersa; & quem in tota passione Christi sentiebat luctum, hoc tēpore expressit. Neque enim non senserunt suo luctu Angeli eū mori, qui est ipsorum vita æterna; sensit Virgo Mater mortem Filij Dei dolore vehemētissimo, vehemētē doloris sensum discipuli habuerunt, & sanctæ mulieres; suum, quotquot pietatem aliquā ex Christi doctrina & miraculis retinebant. Verūm quamuis esset dolor hic summus, erat tamen passionū omniū Christi postremus; quas passiones excipiebat animæ gloria, sequebatur gloria animarum omnium quæ in Limbo detinebantur; dissoluebatur pretium humanæ captiuitatis, & cōficiēbatur mortaliū redemptio; representabatur peccatorum nostrorū mors, & sensuū mortificatio, mentis in Deum leuatio & absorptio, qualem feruis suis Christus gratificari solet. Miseros nos, si ad hęc non mouemur; miseriōres, si hęc miseriam animo nō cognoscamus, & non deploremus. Vim mortis Christi sentiunt cælū,

Cleopha, & Maria Salome, & aliis quæ Christū fuerant à Galilea vsque sequutæ. Omnes aduertebant quæ gerebantur & obseruabant, neque quoquā discedebant, expectātes vt corpus IESV mortuum curarēt. Erant quidem omnes in summo mærore ex morte Christi; spe tamen magna & suam, & aliorum mæsticiam solabatur Virgo Mater, quod videret Filium de Morte, Diabolo, Peccato, Inferno triumphare, in Limbum sollicitis patribus Paradisum & gloriam celestem intulisse, & breui esse gloriose resurrecturum.

aër, mare, terra, sepulchra, & quæ sub terra sunt; illā si nos non sentimus, si nihil supra nos leuamur, sumus infensatis elementis stupidiores, & nostra focordia plus quàm mortui: & hæc quidem nostra infensibilitas eō nocētior est, quò nostra voluntate fit & ignauia. Vel Centurio & qui cum eo erāt, nos mouere deberent ad sensum mortis Christi; hi enim plus erant quàm terra, plus quàm petra & quàm monumenta; infideles enim erant & idololatra: & tamen audito Christi morientis clamore, visis quæ fiebant, agnoscunt IESV diuinitatem ac profitentur. Fregit clamor Christi eorum corda petris duriora, mouerunt quæ fiebant signa illorum animum, expugnarunt infidelitatē; & nostræ fidei non commouebūt imperfectionem, & cordis duritiem nō emolliēt? Postremò, quis non se coniungat turbæ? omnis enim turba eorum qui aderāt, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Clama, Domine IESV, in corde nostro illum clamorem. Clamaui, & cōtinenter clamo, & non auditis. Adde, magne IESV, vim, & nostras ad te audiēdum rebelles compelle voluntates; signa tua in nos exere, velum nostrarum cæcitatū difrumpe, concute nos timore tuo salutari, discinde cordis duritiem ac dissipa; sepulchrum aperi animæ nostræ, vt peccata nostra suum fœtorem exhalēt, vt per eorū confessionem ad salutem cōtendamus. Compelle Domine, cōpelle nos ad te, vt nobis erit fructuosius & tu voles. Coniūge verò vulneris quod mortuus accepisti, pium & deuotum cordis nostri sensum: penetrauit illa lancea diuinum cor tuum, penetret per te lanceæ eiusdem, & vulneris tui, & cordis tui vis in viscera cordis mei, tum me continenter & timore tuo, & aculeo compunctionis intimæ, & charitatis tuæ traiciat. A M E N.

QVÆ

QVÆ GESSIT CHRISTVS
DESCENDENS AD INFEROS.

ZACH. IX. ECCLE. XXIIII. AD EPHES. IIIII.

In ciii. imaginem Adnotatiuncula.

ciii.
131.

A. Christi anima, nulla mora interposita, in Limbum Patrum venit.	D. In Limbo infantum nulla pars huius latitæ.
B. Omnium sanctorum Patrum anima animam IESV supplices venerantur.	E. E Purgatorio multa anima liberantur, quod significant radij lucis inde ad Limbum Patrum procedentes.
C. Anima latronis paulò post mortui portatur ab Angelis ad Limbum.	F. In Inferno inferiori Lucifer cum suis, ipsoq; Iuda, grauiter fremit.

ADNOTATIO.

A. Mortuo Christo, nulla mora interposita, quod fecit meritum eius passionis & mortis. quam enim gloriam animæ Christi cohibuerat Deus, ne in eius portionem animæ inferiorem & corpus deriuaretur (neque enim aliter corpus labores præferre potuisset & mortem) eam merito Christi per mortè relaxauit, vt in animam prorsus redundaret, & postea in corpus. Exemplo affuerunt ad celebrandū Christi triumphum innumerabiles Angeli è celo, affuerunt omnes Angeli tutelares earum animarum quæ in Limbo Patrum, quæ ve in Purgatorio erant; neque enim illarum curam adhuc deposuerant sui Angeli. Hoc comitatu cum summo triumpho & gloria animæ Christi ad Limbum Patrum descendit è cruce per mediam terram, clamātibus precursoribus Angelis: Attollite portas, principes, vestras, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ. Sciebant quidem Patres, sciebant qui erant in Limbo omnes, vëturum Christum, eo etiam ipso temporis momento ipsum expectabant: verum ad subitum eius aduentum, ad eius præsentiam & conspectum, ad eius maiestatem & gloriam, ad Angelorum Christum collaudantium celebritatem primū admirantur, deinde omnem præteritū temporis & expectationis molestiam deponunt atque obliuiscuntur. Suanissimè illos salutat Christus: Ecce quem tot sæculis tanto desiderio expectastis, en adsum Deus vester & Dominus, salus & vestra & omnium. vici ego per mortè meam Mortè ipsam, Diabolū, Infernum, Peccatum: en repleo vos omni gaudio & letitia: accipite laborum vestrorū præmium gloriam sempiternam. Cōpletur Limbus splendore diuino, replentur omnes celesti gloria, fit in Inferno Paradisus. Describitur autem forma qui-

dem humana Christus, verūm absque musculis, & absque capillis, pilis vel barba; vt significetur anima illa esse, non corpus; representari verò illa figura propensionem animæ ad corpus.

B. Omnium sanctorū Patrū anima simul genua ante Christum summittūt, adorant maiestatem, gratias agunt immortales, dant Christo gloriam sempiternam, exultāt in estimabili suauitate & cōsolatione, accipiunt gloriā Paradisi æternam.

C. Mortuus quidem est primū Christus, dein sanctus latro. huius anima in Limbum & Paradisum ad Christum ab Angelis deducitur; recipitur læto aspectu à Christo, replet item hanc æterna gloria, munerat Paradiso, vt paulò antè à Christo audierat futurum; salutant illam Patres: collocatur inter Sanctos modo, qui fuerat crucifixus propter flagitia sua latro.

D. In Limbo infantum puerorum nihil horum quæ in superiori orbe gerebantur intelligitur, nihil sentitur; perseverant in sua vita, & naturalium rerum quadam contemplatione animule illa, nihil amplius capiunt; nihil appetunt: sunt tamen in sua illa animorum naturali occupatione misera, vt quæ sempiterna gloria perpetuò priuentur.

E. Quæ purgabatur animæ in suo orbe & igne, intellexerunt per internuntios Angelos quæ in Limbo Patrum gererentur; Christi præsentiam sentiebant supernè, augebatur eorum salutis & liberationis cupiditas; viuaciori fide, spe, & charitate in Christum ferebantur; singularem inde accipiebant consolationem, imminuebatur aliqua pæna portio; liberantur etiam, si quæ in eo temporis momento suam expleuerant purgationem. Et quandoquidem verisimile est impensius Christo preces obtulisse pro illarum animarum liberatione sanctos Pa-

Ephes. I.
& 4.

Ioan. 10.

Psal. 23.

Luc. 23.

tres, non erit alienum piè credere, non quidem omnes, sed certas, quas orationibus Patrum dedit Christus; alias præterea, quæ eximio Christi aduentus desiderio cum erant in viuis tenebantur, fuisse à suis pœnis liberatas.

F. Qui cruciabantur in Inferno tetri Dæmones, & sceleratorum hominum animæ, & inter has Iuda Iscariot, sentiunt primum ex profundo barathro per magnum chaos Christum & eius celebritatem, & se ab eo confutari potentissimè: fit hic illis sensus longè acerbissimus; horrent, execrantur, blasphemant Christum, eius gloriam abominantur, atrociori furore & rabie corri-

piuntur, implent omnem Infernum horrendis stridoribus, & omni rerum confusione. Non augebatur quidem essentialis Dæmoniorum, vel damnatorum hominum pœna, sed accidentalis; incrementum enim accipere possunt, & accipiunt frequenter accidentales cruciatus. In medio, id est in ultima profunditate Inferni teterrimum Satanam, malignorum omnium spirituum principem vide, igneis vinculis colligatum, horrifico fremitu sauientem contabescere, quod eius vires atque maleficia sint retusa atque debilitata. Hæc in Inferno gesta sunt donec illic fuit Christus, hoc est, horis circiter quadraginta.

MEDITATIO.

Incipis, excelsæ IESV, victoriam tuam celebrare, & triumphum agis iam primum de Inferno, portas eius conteris, & vectes ferreos confringis; vt educas in sanguine testamenti tui victos de lacu, in quo non erat aqua aliqua afflictionis, præter eam quam dilata spes gloriæ efficiebat, & propterea per Prophetam tuum dixisti eos victos spei: atque adeò iam per tuam præsentiam eduxisti illos de lacu, cum dedisti illis gloriam sempiternam in Limbo, & fecisti vt locus ille lacus non esset, sed Paradisus. Attulisti Inferno exitium; hic enim fuit morsus tuus Inferne: colligasti Satanam serpentem tortuosum, dedisti salutem multis animabus quæ purgabantur, felicissimas fecisti tringentanouem horas, & principium quadragesimæ in Inferno. O beate te Inferne, qui tot beneficia à Christo accipis; inuitas me vt ad te viuens descendam mea meditatione, & non solùm in Limbum Patrum, sed in Infernum inferiorem & extremum. Ad Limbum verò non simplici tantùm meditatione; sed vt celebrem etiam stationem Christi illam, quam ibi habuit gloriæ cælestis plenam, splendidissimo & Angelorum, & beatarum animarum conuentu frequentissimam, & adorem vbi fuit Christi anima, & Christus ipse, vbi gloria cælestis, & Paradisus Dei: sed video oportere mortuum me eò venire vt Christus venit, vt Sancti. Fac igitur Domine IESV, si vis, moriar, vt eò veniam; sed non vt Patres primum fuerunt,

sed vt tecum: tunc enim planè fruar illa statione, illo loco, illius loci mysteriis; vnde in cælum ascendam postea vocante te. Hoc si non das bone IESV, (quod, etiam ego verè peto propter indignitatem meam) illud saltem concede, obsecro, ad hanc stationem tuam piè celebrandam, vt meis vitiis & sensui moriar, & lucem mihi vitæ tribuas, qua possim tuam illam in Inferno gloriam fructuosè contemplari, & piis orationibus prosequi & laude tua. Verùm hac etiam gratia intelligo me indignum propter peccata & imperfectiones meas multas & malas: postulo igitur ex te, Domine, per tuum hoc mysterium, vt frugifera illa cogitatione cor meum muniatur; primum vt ex contemplatione mearum culparum dignum me esse cognoscam, & sentiam, & confitear omnibus pœnis inferioris etiam Inferni, non solùm Purgatorij: quo timore perculsus ad te confugiam è toto corde meo, mente, anima, viribus, & peccatorum meorum pœnitentiam agam tam acrem, ac si è pœnis illis essem liberatus, & spatium parui temporis accepissem ad mea peccata deslenda & expurganda tuo beneficio. Quod cum fecero, illud præterea adde bone IESV, vt de tuo & sincero amore ita ardeam, vt non huius sæculi solùm pœnas omnes & martyria pro tuo nomine pati magna voluntate deposcam, sed etiam quas tu præterea voles; modò ego semper in te, & tua gratia conferuer, & tua virtute protegar. Amen.

DE DEPOSITIONE CORPORIS CHRISTI E CRUCE.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In CV. imaginem Adnotatiuncula.

CV.

- A. Venit ad Pilatum Ioseph ab Arimathia audacter, & petijt corpus IESV.
 B. Venit Nicodemus cum vnguento, & Ioseph cum sindone ad crucem.
 C. Deponunt corpus IESV summa cum pietate & dolore.
 D. Arimathia oppidum.
 E. Locus sepulchri cum vestibulo.

132.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Post hæc autem

Cum autem serò factum esset,

Et cum iam serò esset factum (quia erat parasceue, quod est ante Sabbatū)

venit quidam homo diues ab Arimathæa, nomine Ioseph,

venit Ioseph ab Arimathæa nobilis Decurio,

Et ecce vir

nomine Ioseph, qui erat Decurio, vir bonus & iustus:

qui & ipse discipulus erat IESV.

hic nõ consenserat consilio & actibus eorum, ab Arimathæa ciuitate Iudæe, qui expectabat & ipse regnum Dei;

hic nõ consenserat consilio & actibus eorum, ab Arimathæa ciuitate Iudæe, qui expectabat & ipse regnum Dei. Hic accessit

Hic accessit

ad Pilatum, & petijt

& audacter introiuit ad Pilatum, & petijt

ad Pilatum, & petijt

corpus IESV.

corpus IESV. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Et accersito Ceturione, interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum cognouisset à Ceturione,

corpus IESV:

rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathæa (eo quod esset discipulus IESV, occultus autem propter metum Iudeorum) vt tolleret corpus IESV.

Tunc Pilatus

iussit reddi corpus.

donauit
corpus
Ioseph.
Ioseph autem mercatus
sindonem,

Et permisit Pilatus.

Et accepto corpore, Ioseph

& deponens eum in-
uoluit sindone,

inuoluit illud in sindone munda.

&

depositum inuoluit sindone.

Venit ergo, & tulit
corpus IESV.
Venit autem & Nicodemus,
qui venerat ad IESVM nocte primū,
ferens mixturam myrrhæ & aloës,
quasi libras centum.

A D N O T A T I O.

A. Erat in Limbo cum Patribus Christus, agebat caelestem in Inferno conuentū, abierat militum multitudo à Golgotha, Iudei abcesserant; reliqui tamen erant aliqui observatores. Erat corpus IESV de cruce deponendum, id prouiderat Christus ex cruce; incitat diuitem & nobilem Decurionem Iosephum ab Arimathia, virum bonum & iustum. Discipulus hic quidem erat IESV, verum propter metum Iudeorum occultus; expectabat enim per Christū redemptum iri Israël. neque verò actibus, consilio, & impietati Iudeorum consenserat, neque ad Golgotha accesserat; sed cum ab Iudeorum scelere abhorreret & maleficio, domi se continebat expectatione rerum suspensus. Vbi autem vidit primū solis defectionem, dein terræ motum sensit, sepulchra Sanctorum aperta audiuit, petras scissas, ac reliqua signa quæ à cruce fecerat Christus, & postremo mortuum intellexit; abiecto timore, audacter venit ad Pilatum, & ab eo petijt, corpus IESV ut liceret sibi auferre & sepelire. Quod facile illi permisit, ac corpus donauit Pilatus, ubi ab accersito Centurione audisset mortuum, ac reddi imperauit; & ne quis intercedere vel impedire posset, cavit edicto.

B. Vel condixerant Ioseph & Nicodemus, ut vnus ad Pilatū adiret pro facultate corpus IESV sepeliendi impetranda, & sindonem mercaretur, alius unguentum pararet atque afferret; vel prouidentia hoc factum est diuinitatis. Itaque diuisis officijs opportunè Iosephus cū facultate à Pilato & sindone, Nicodemus cum libris centum unguentis ex myrrhæ & aloë, conueniunt ad demittendum de cruce corpus IESV. Porta igitur Iudiciaria veniunt ad Golgotha cum centurione, qui facultatem faceret auferendi corporis ex Pilati imperio, repelleret si qui impedire vellent. ferunt secum vas unguentis, & scalas.

C. Deponunt corpus, quàm maxima possunt reuerentia atque honestate. Vide ut clauos cum summa cordis acerbitate paulatim extrahunt cruentos, ut coronam à capite eripiunt sanguine Dei conspersam. Expectat Virgo mater, gremio Filium acceptura; discipuli tenent pedes ac subleuant, ut facilius summittatur; omnia tamen adhuc plena sunt tristitia ac fletu. Maria tamen dolorem suum ex morte & absentia Filij conceptum, magna spei constantia non mediocriter consolatur; contemplatur gloriam Christi in Inferno, diuinitatem in corpore: alij adhuc fluctuant, non tam retinentes resurrectionis Christi memoriam, quàm præsentia mortis perturbati.

D. Arimathia, oppidum ubi erat Decurio Iosephus; hæc est Ramatha, siue Ramathaim Sophim, Samuelis patria, ubi vixit, ubi mortuus & sepultus est; ab Ierosolymis viginti miliaribus ad Occidentem versus Ioppem.

E. Sepulchrum, & horius Iosephi, ubi cogitant Christum sepelire, & postea sepelierunt.

F. Iudei impetrant à Pilato, ut adhibeatur custodia sepulchro.

G. Veniunt ad sepulchrum, obsignant illud publico signo, apponunt custodiam.

MEDITATIO.

Mvtata sunt omnia, magne IESV, per mortem tuam. antea ab omnibus patiebaris, nunc à nullo potes: omnia verò ad gloriam tuam commutantur, omnia tibi obsequuntur pro Patris & tua voluntate. Petijt Iudeorum malignitas à Pilato, ut frangerentur crura etiam IESV, sed non est consecuta: illud consequutum est, quod ad magnum mysterium tuæ Ecclesiæ pertinebat, ut è latere tuo sanguis & aqua flueret. Cur non petijstis vos corpus IESV, ô Iudæi, ut saltem fauitiam vestram in mortuum atrociorum expleretis? Non potuistis, etiam si velletis. nec id vobis cõcessisset Pilatus; quia nihil horum voluit Christus: nec potuit quicquam fieri, nisi ipso volente. Illud voluit Patris sapientia IESVS, quod redundaret in gloriam Dei; à Iosepho discipulo, ab eo qui expectatione regni Dei tenebatur, ut peteretur corpus suū adorandum, vngendum, reuerenter sepeliendum. Et huic quidem, qui occultè ac timidè erat discipulus, vires fecit, ut magnanimitè auderet postulare, petijt, obtinuit. Quæ audacia, quæ magnanimitas, & timoris cõtemptus & periculi ad nos attinet, qui in virtutū exercitijs nostrā vmbra timemus, tardi sumus ac desides; nec vim quæ nobis semper est præstò à Christo, atque adedò pulsar ad ostiū cordis nostri, recipere volumus, neque ad alia huius depositionis Christi mysteria oculos nostræ mentis aperimus, quæ sint nobis salutaria. Noluit descendere Christus de cruce viuus, voluit mortuus deponi: qua ex re in-

telligimus, nobis esse semper crucem tenendam, donec viuunt in nobis peccata; quæ si viuunt, vel reuiuiscunt semper donec mortale hoc induerit immortalitatem, quotidie est nobis crux suscipienda pœnitentiæ, & exercenda, neque expetendum vt de cruce deponamur, nisi quemadmodum Christus consummata tota cruce & passione sua voluit à cruce deponi.

Animaduertere autem illud oportet summa cum animi deuotione & cordis contritione, fuisse nos qui peccatis nostris Christū crucifiximus, & vñam ampliùs non crucifigermus! esse item qui illū de cruce deponimus, vbi pœnitentiā agimus, & crucem nostram baiulam; quod auidissimè facere debemus, & faciemus maiori cum fructu, gesta Ioseph & Nicodemi in spiritu si imitemur. Nostra enim peccata clauis fuerunt, qui tenuerunt Deū crucifixū; eos nos euellemus è corpore Christi, si eius clauos sanguine Dei imbutos cordi nostro intimo spiritus sensu infigamus, quibus nostros peccatorum aculeos extrudamus. Cruentos Christi clauos semper in corde retineamus, vt Christum è cruce demittamus, ad eum per gradus orationis ascendamus, clauos; & omnes eius passiones, & mortem deofculemur & adoremus, eam factam consummatamque esse profiteamur, ampliùs nō posse mori Christum, cõfecisse nobis vitam sempiternam: illum complectamur, pectori & intimis visceribus applicemus, illum à nobis numquam separemus. Amen.

DE CHRISTI SEPVLTVRA.

E I S D E M C A P P.

In cvi. imaginem Adnotatiuncula.

cvi.

133.

- A.** Piè meditatur depositum è cruce Filium gremio Matris exceptum, quod non exprimit imago.
B. Stratum corpus super planum lapidem vngunt, obuolunt sindone & sudario.
C. Sepeliunt in horto & sepulchro Ioseph, sepulchrum lapide occludunt.

- D.** Mulieres obseruant ubi ponatur.
E. Maria Virgo Mater cum mulieribus redit domum.
F. Iudei impetrant à Pilato, vt adhibeatur custodia sepulchro.
G. Veniunt ad sepulchrum, obsignant illud publico signo, apponunt custodiam.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Inuoluit illud in^b sindone munda:

Deposuit inuoluit^a Acceperunt ergo corpus IESV, & ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus; & in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt IESVM.

& posuit illud in monumento suo nouo, quod exciderat in petra.

& posuit eum in monumento, quod erat excisum de petra;

& posuit eum in^c monumento exciso,

in quo nōdum quisquā positus fuerat.

Et aduoluit saxū^c magnū ad ostium monumenti, & abiit.

& aduoluit lapidem ad ostiū monumenti.

Et dies erat Parasceues, & Sabbatum illucescebat. Subsequente autem mulieres, quæ cū eo venerant de Galilæa, viderunt monumentū,

Erant autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, & sedentes cōtra sepulchrum.

Maria autem Magdalene, & Maria Ioseph,

^a aspiciabant ubi poneretur.

& quemadmodum positum erat corpus eius. Et reuertētes paraauerunt aromata, & unguenta: & sabbato quidem siluerunt secundū mandatum.

^a Altera autē die quæ est post Parasceuen, cōuenerunt Principes Sacerdotum & Pharisei ad Pilatum, dicentes; Domine, recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc uiuens, Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrū usque in diem tertium: ne fortē veniant discipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi, Surrexit à mortuis, & erit nouissimus error peior priore. Ait illis Pilatus; Habetis custodiam; ite, custodite sicut scitis. Illi autem^b abeuntes, munerunt sepulchrum, signantes lapidem, cū custodibus.

ADNOTATIO.

A. Pè possumus meditari depositum è cruce Christum Mariam Virginem Matrē gremio excepisse (quod non potuit exprimere imago) & summa cum animi sui partim mastitia, partim deuotione fouisse, oculis omnia vulnera lustrasse, manibus contrectasse ac demulnisse, lachrymis irrigasse, pauisse animum hinc compassionē, illinc suauitatem ac pia resurrectionis expectatione. Circūstantes mulieres ac discipuli, quoad licuit, Magdalena præsertim, animum pijs officijs & deuotione explent; renouatur luctus. Habet diuinam orationem Virgo Mater de eius morte ad Filium; presentes attentissimis auribus audiunt: finem facit Virgo Mater dicendi, faciunt alij; ostendit illa velle ut statim sepultura mandetur, inclinante iam die ad vesperū; aufertur ab eius gremio.

B. Sternunt corpus IESV super planum & oblongum lapidem, qui in priori antro ante sepulchrum iacebat, qui adhuc à peregrinis lapis vnctionis appellatur; ibi decenter unguendum collocant. ungit caput Virgo Mater, ungit corpus Iosephus & Nicodemus; subseruiunt mulieres & discipuli. Ungebant quidem ipsi corpus Christi; ungebat verò Christus eorum animos, & celesti suauitate & gratia deliniebat. Vncto Christo, quod ad honestatem fieri Mater intelligebat & reuerentiam, non ad rei necessitatem, (quamvis alij ferè non percipiebant necessariam non esse illam vnctionem; quod plenam fidem resurrectionis tot Christi supplicijs, morte, sepultura occupati ac perturbati non tenebāt) obuoluitur corpus sindone, obtegatur caput sudario, colligatur hæc fasciis de more funeris.

C. Iuxta locum, ubi cruci affixus fuerat IESVS, ad lvi. communes passus erat Decurionis Iosephi hortus, arboribus cōstitus, maceria munitus & ianna, in horto duplex spelunca, anterior amplior & patentior, quasi interioris vestibulum. quod innuit August. lib. iij. de consen. Euang. cap. xxiii. Et certè Marcus idem significat: nam in monumento exteriori Angelus sedebat super lapidem, qui clauserat ostium interioris. huc primū ingressæ sunt mulieres, deinde in monumentum interius; nam spelunca interior erat in rupe operis excavata & artificio, septem palmos oblonga, alta octo; cuius est ad Orientem porta. Hoc fuit Christi IESV sepulchrum: huc funus IESV delatum est cum summa omnium pietate ac veneratione, cum lachrymis, & iusto luctu; repositumq; corpus est in no-

uo illo monumento, ubi nullus vnquam positus fuerat. peruoluitur atq; accommodatur suus lapis ad sepulchri ostium (magnus quidem ille) à Iosepho, alijs iuuantibus. O magne & sancte IESVS, video in te res nouas, atque omnibus mortalibus & Angelis admirabiles: te tenet hinc spelunca conclusum, illinc Infernus; illa corpus, hic animam. Nihil me tenet, nihil me cōcludere aut circumscribere potest: ex Inferno, ex sepulchro omnia impleo mea diuinitate, omnia sustento, vniuersam creaturam gubernando, Inferni potestates ex spolio & traduco, in Limbo facio Paradisum; ac demonstro mea præsentia & maiestate, me nō viuorum solum, sed mortuorum esse dominum, omnium iudicem, bonorum liberatorem: sepulchro infero vim vitæ & resurrectionis, ex sepulchro veritatem meæ mortis declaro, præclarissimum finem meæ inter homines æconomia impono.

D. Sedebant autem mulieres è regione, atque obseruabant ubi & quemadmodum eorum magister bonus sepeliretur, aduolueretur saxum ad ostium sepulchri; cogitantes se quoque officium vnctionis obituras pro sua deuotione.

E. Redit in montem Sion domum Virgo Mater, redeunt mulieres, redeunt Apostoli, recipiunt se discipuli & noti singuli ad sua. Verum eadem illa hora, cum redirent è sepulchro mulieres illæ quæ prima Sabbati ad monumentum venturae erant, sollicitè unguenta aromatica emerunt ac seposuerunt, ut transacto Sabbato corpus IESV ungerent: quieuerunt Sabbato iuxta legis mandatum.

F. Postridie, etiamsi Sabbatum esset, & magnum Sabbatum; tamen stimulatè Principes Sacerdotum & Phariseos eorum pertinaci malitia, male simulatum legis Zelum peruerterunt. Sabbato adeunt ad Pilatum: Domine, inquiunt, recordati sumus quia seductor ille dixit: Post tres dies resurgam; iube ergo custodiri sepulchrum in diē tertium. Sed quid timetis? Ne fortē veniant discipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi, surrexit à mortuis; & ne sit nouissimus error peior priore. O homines stultissimos! sed stultitiam conuertit Deus in vestram ignominiam & confutationem, tum verò ad cōfirmandam resurrectionis Christi veritatem diuertit. Nam nisi vos furia exagitarent, si sileretis, si abesset à monumento militum custodia, impudenter quidem, probabiliter tamen apud plebem mentiri poteratis, non surrexisset IESVS.

Brocard.
Arand.
&c.

sv M, sed furatos illum esse discipulos, & furtum factum predicaretis: nunc verò vestra diligentia clarissimum testimonium comparatus Christi resurrectioni, ubi signatis lapidem, custodiam militum adhibetis, ubi autoritate Præsidis hac tam anxie procuratis; ut, etiamsi omnes Demones vobiscum velint cavillari ac mentiri, nulli persuadere aliter quàm fuit veritas

vel possitis, vel audeatis. Concedit illis Pilatus quod rogabant; accipiunt militem,

G. Veniunt ad hortum, obsignant publico tēpli sigillo monumentum: commendant Centurioni, ut summo studio & diligentia obseruet, ne qua vis sepulchro inferatur, ne clanculum cadaver auferri possit. spondet, abeunt Iudæi: instituuntur militares excubiæ attentissimè.

MEDITATIO.

Impressisti, Domine IESV, naturalem quēdam hominibus instinctum mortuos sepeliendi omnibus sæculis, & existimandi sancta esse sepulchra, & quasi sensum dedisti mortalibus suæ immortalitatis, & vitæ recuperandæ per mortem; & hac etiam in re ostendisti, earum rerum inditum esse suum desiderium hominibus, quas natura tota non potest assequi; quod facit creatio hominis ad Dei ipsius imaginem. Confirmatus verò est ille immortalitatis instinctus in tua sepultura, quæ resurrectionis spem proposuit humanæ generationi. Declinavit tamen ab hac immortalitatis propensione hominum perversitas; neque id mirum: *nam cum Deum cognovissent, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt; sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.* Fugiemus nos per te non illorum solum, sed omnium insipientiam, & sensum accipiemus diuinum tuæ sepulturæ. Mortuus es tu, æterne IESV, ut tecum nos commoreremur; sepultus es, ut nos tecum consepeliremur; atque adeò crux tua & mors fuit nostri veteris hominis, qui erat nostra mors, crucifixio & mors. Fuit ergo tua mors nostræ mortis, id est, peccati mors; sepultura tua, nostra item sepultura: mortui enim peccato tecum sepelimur, & absconditur nostra vita in te, ut in pace in idipsum dormiamus, & requiescamus in spe singulari resurrectionis nostræ in te. Planè diuina sunt hæc mysteria & beneficia in morte tua: tu deposuisti vitam, nos mortem; & tu confirmasti mortem tuam per sepulchrū, ita mortem in nobis vis confirmari ex vi sepulturæ tuæ & imitatione. Vnge nos, Domine, myrrha & aloë, acri atque exemplari poenitentia, ut mente pura te complectamur quasi findone. Oramus te ut nos facias hortum tuum meditationibus & contemplationibus pijs & fructuosis consitum, sanguine & aqua

tui lateris irrigatum & foecundum: in eo hortu constituas cor nostrum; quod, cum petra sit durissima, excaua tu illud vi tuæ sepulture, ut te recipiat, tuum sit habitaculum, te dulcissimè amplectatur & foueat: à reliqua petra cordis nostri duritiam illam veterem deicias, inferas verò tuum robur & fortitudinem.

Hæc omnia claude tecum in sepulchro, muni petra, te ipso; obsigna tuo sanguine, firmitatem spei & magnanimitatis mihi concede cum humilitate coniunctam. O excelsè IESV, sepeliris, & Deus mortuus sepeliris. quanta est hæc significatio voluntatis tuæ ut nos tecum sepeliamur! quanta vis ut possimus!

Sed celebremus oportet tui funeris exequias te iuuante, cum matre tua Virgine sacra, sed luctuosa, adhuc cum Apostolis & discipulis, ac pijs mulieribus: hoc faciemus, si antè tota mente prosequamur quæ beata Virgo de te è cruce deposito, de vita tua, de passione, de vulneribus, de doloribus & cruciatibus, de cruce, de morte prædicavit, de quæ horum omnium virtute cœlesti, & diuina efficacia. Et quis possit cogitatione consequi, quanta fuerit huius orationis funebris deuotio, quanta spiritus sublimitas, quanta diuinitas? Nam si Hierotheus in sua oratione de Maria totus excedens, totus se deserens, & eorum quæ laudabat consortium patiens, ab omnibus à quibus audiebatur, & videbatur, & agnoscebatur, afflatus Deo, & diuinus laudator iudicabatur; quid de excellentia orationis Virginis Dei Matris de Filio Deo credere nõ possumus & debemus? Et quidem viri illius sancti post Apostolos ponitur laudatio, post Apostolorū orationes laudem meruit: at Regina cœli, Virgo Mater, & Apostolos omnes, & choros Angelorum omnes diuino priuilegio & gratia antecellit. Imbibamus dulci meditatione ac deuotione quæ ab illa cœlesti oratio-

Rom. 3.

Rom. 6.
& Golof.
2.
Psal. 4.Dio. de
diu. no.
cap. 4

oratione & præconio discabantur, & suspendatur animus noster, si non intelligentia verborum & rerum illarum, aliqua saltem spiritus significatione & gustu. Apostolorum, & reliquorum præterea orationes cogitemus, quæ, etiamsi longè erant quàm Mariæ inferiores, luctuosæ tamen erant & sanctæ. Adfunt è cœlo frequentes Angeli, adfunt exijs qui semper Christo astiterant, animum huc aduertunt è Limbo totus Patrum conuentus, & eorum tutelares Angeli, celebrant omnes Christi sepulturam, iuuant Angeli funeris officia, prosequuntur è Limbo Patres pia animorum religione & meditatione Christi exequias: adest Virgo Mater cum sanctis mulieribus, adfunt Apostoli cum discipulis, adfunt alij pietate & officio commoti, curant omnia Nicodemus & Ioseph, Christus ipse omnium pietatem promouet, portant sacrum feretrum Apostoli: procedit funus diuinum, prosequuntur illud omnes, ac

celebrant cœlesti præuicatione & laudibus. Vbi estis Iudæi? At nos non solum inde absterruit Christus mortuus, sed Pilatus etiam abegit suo imperio, donans corpus sepeliendum Decurioni. Sepeliunt, obuoluunt magnum lapidem ad os monumenti. O sanctam petram, quæ Dei corpus, quæ Christi immensitatem continet! Offero ego, benigne IESV, cor meum in tuum sepulchrum, ut viuat in me vis tuæ mortis & sepulchri: offero tibi viuenti in sæcula habitationem in corde meo. Atenim tam excellenti beneficio indignus sum. Sed tu tamen dignus, qui splendore tuo & gratia facis dignum, & ad me digneris venire. Confirma, obsecro te Domine IESV, fidem tuæ passionis & mortis, & sensum illius spiritualem cordi meo imprime, spem per tuam sepulturam erige resurrectionis & vitæ sempiternæ; ut hanc spem excipiat charitatis tuæ fulgor cœlestis & suauitas in tua resurrectione. Amen.

DE ANNUNTIATIONE.

L V C. I.

In cvij. imaginem Adnotatiuncula.

cvij.

A. Conuentus Angelorum, vbi declarat Deus incarnationem Christi, & designatur Gabriel legatus. B. Veniens Nazareth Gabriel, sibi ex aëre corpus accommodat. C. Nubes è caelo, vnde radij ad Mariam Virginem pertinent. D. Cubiculum, quod visitatur Laureti in agro Piceno, vbi Maria.	E. Ingreditur Angelus ad Mariam Virginem, salutat eam, assentitur Maria, fit Deus homo, & ipsa Mater Dei. F. Creatio mundi, quo die Deus factus est homo. G. Eadem die Christus moritur, vt homo perditus recreetur. H. Pie credi potest Angelum missum in Limbum, ad Christi incarnationem Patribus annuntiantiam.

EVANGELIUM MISSÆ.

L V C. I.

IN^a mense autem sexto, ^b missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad ^c Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen Virginis ^e Maria. ^d Et ^e ingressus Angelus ad eam, dixit: ^e Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista saluatio. Et ait Angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius **I E S U M**. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur; & dabit illi Dominus Deus sedem Dauid Patris eius: & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad Angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens Angelus, dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua: & hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ^e ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa Angelus.

ADNOTATIO.

HÆC imago appositè in hunc locum relata est, quia eodem die Filius Dei homo factus est, & homo Deus crucifixus. quod Ecclesia representat, vbi xxv. Martij Annuntiationem Virginis Maria celebrat: etiamsi sapienter in Christi passione celebranda sequatur plenilunium primū mensis primi post vernū æquinoctiū; quod tamen semper xxv. diem mensis Martij indicat.

A. Quæ Deus futura esse constituit, ea omnia in sua aternitate constituit, illud simul statuit, quando sint exequenda, vbi, quo pacto, per quos. Neque verò rerum nouitate, vbi fiunt, mutatur; non enim semper temporis addicitur diuinitas: sed à Deo omnia ex aternitate sunt, quæ nobis in tempore, estq; eius aternitas omnibus temporibus præsens maximè; neque intelligi potest aliquid nunc fieri, qui in aternitatis nunc, vt ita dicam, præsentius non fiat. Hæc propterea dicta sunt, vt intelligamus quæ æterno consilio Deus prædestinauerat, & ex sua aternitate fecit, hodie esse facta. Fit igitur conuentus celeberrimus omnium Angelorum in caelo Empyreo ante diuinitatem: ostendit Pater Deus velle se in terram mittere Filium, declarat Trinitas diuina se illum velle hominem facere: designatur Archangelus Gabriel, aduoluit mentis genua ante diuinitatis infinitam maiestatem, pronuntiat ad sacratissimam Virginem legatus, ex præscripto mandatum à Deo accipit, mittitur Nazareth in Galileam, dantur illi comites complures Angeli; erigitur omnium animus tanta rei expectatione, conuertunt in Galileam animos, Gabrielem votis & comprobatione prosequuntur.

B. Benedictione à Deo accepta penetrat celos omnes Gabriel, saluatur ab Angelis calorū motoribus festinè, iam tenet aëra; ibi verò corpus sibi accommodat humanum diuina virtute splendidissimi atque elegantissimi adolescentis; hunc circumuolant Angeli comites.

C. Nubes, vnde radij ad Mariam Virginem pertinent, qua nube nititur Gabriel. Significat verò nubes obumbrationem virtutis Dei, superueniente in Virginem sancto Spiritu; agent enim sancto Spiritui in utero Virginis sacrosancto, ipsa etiam diuina virtute cooperata est, vt verè esset Dei & hominis Mater. Itaque diuina operatio humana, infinita finita est attemperata, quod ex nubis obumbratione intelligi-

mus; quasi illa remissio sit atque accommodatio virtutis immense, quæ faciebat Virginem posse quam habebat facultatem vt mater esset, eam exercere, atque ad diuinam prolem applicare.

D. Cubiculum idem, quod Laureti in vico territorij Recinatensis agri Piceni summa & frequentia visitur, & deuotione celebratur. In eo lectulus, caminus, & ad focum ollula, armariolum, fenestra; quæ omnia tenuitatem Virginis & paupertatem indicant: quæ vt oculis patere, non potuerunt omnes parietes depingi, non sacra cellula ianua, non fenestra. Hic eo tempore orabat Virgo caelestis, & de Filij Dei incarnatione commentabatur ac meditabatur studiosissimè; & præter alia merita præstantissima, illud etiam ardens desiderium, quo in aduentum Messiae ferebatur causa esse potuerit, non vt Deus homo fieret, sed vt ex ea possimum homo fieret. Habet autem in cantastro paratam materiam, & instrumenta virginialium operarum.

E. Ingreditur in speratò ad eam Angelus, salutat: turbatur animus Virginis sanctissime atque pudentissime dum laudes suas audit, & veretur vt incolumem pudorem teneat, & tueatur virginitatem, quæ Deo voto consecrauerat. Verbis illam Gabriel confirmat suavissimis: consentit diuina voluntati caelestis Virgo cum summa fidei, humilitatis, magnanimitatis, aliarumq; diuinarum virtutum conspiratione: Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Quæ verba cum cõpleret, fecit Deus excellentissima illa sua potentia atq; miseratiorum opera, quæ alia eius omnia opera longo intervallo antecellunt: eodem enim temporis momento creauit animam Christi omnium in humana specie præstantissimam, formauit corpus in tanta paruitate consummatissimum, hæc uniuert, & inuicem, & Verbo Dei. Itaque factus est Filius Dei homo unione illa hypostasis diuinae immensa, simul anima Christi absque ullo merito, sola personæ & unionis dignitate collata est summa gratia, & beatitudo, atque harum plenitudo; ex qua plenitudine innumerabiles homines gratiam accipere possent & salutem: simul obulit Christus Patri vt mortem, ita labores vitæ suæ omnes, & passiones, & mortis omnes acerbitates pro mortalium redemptione ac liberatione. Itaque meriti Christi summa illa vis atque efficacia

Hier. 31.
Psal. 50.
Pl. 129.

efficacia iam inde extitit: neque verò umquam accessionem accepit Christi meritum, idem omni sua meritorum ratione est promeritus; perfectus enim semper fuit homo Christus, perfecte semper est operatus, eò copiosior celebratur illa Christi I E S V redemptio, & amplior lotio. Ad didit singulare illud miserationis mysterium; gloriam enim animæ ne in corpus rediret inhibuit, ut sua virtute & maiestate passiones eius vitæ mortalis vel mortem ne impediret. Fit mater Dei omnipotentis Virgo humilis atque pauperula, adorat hominem Deum Gabriel & comites Angeli, adorant e celo omnes Angeli recens hominem factum Regem suum ac Dominum; simul omnes suum honorem deferunt Matri Dei, illam laudant, illam adorant. Sentit ipsa diuina virtute se concepisse in utero, intelligit Matrem se factam esse Dei; sentit non solum in utero diuinam prolem, sed in animo & in spiritu suo diuinam augeri virtutem, dona Dei multiplicari, charismata incrementum, impletur omni suauitate celesti, adorat atque magnificat eius anima Dominum, exultat spiritus in Deo salutari suo, id est, Deo I E S V Filio suo. Sentit vniuersus orbis

se esse nobilitatum aduentu diuinitatis in carnem, laudant celi Dei immensam benignitatem, exultat terra, collaudant omnia Deum. Confecta legatione Gabriel honorificentissime salutata Virgine in celum euolat, dissoluitur in auras adolescentis figura quam acceperat.

F. Confirmat Ambrosius creatum Mundum l. 1. Exa-
ipso vere. numerantur autem anni Mundi à mer. c. 4.
creatione ad natiuitatem Christi, quæ fuit xxv. Decembris: quo fit ut intelligamus, ad natiuitatem Christi in utero etiam numerari annos Mundi à creatione. Itaque eodem die dicemus creatum primum hominem xxv. Martij, & Deum factum hominem; nouem scilicet mensibus ante xxv. Decembris; factumq; eodem die primum hominem in animam viuentem, & secundum in spiritum viuificantem. Ad hæc addi potest auctoritas Athanasij & Augustini.

G. Eodem die in cruce nostra crimina suo sanguine & morte Christus expiauit quo conceptus est.

H. Pide credi potest missum Angelum ad annuntiandum Patribus incarnationem Dei in Limbum.

Athan.
lib. quæst.
Ad Antioch.
q. 17
Aug. 2.
P. q. vet.
& no. te.
q. 55.
Aug. li. 18.
de ciuit.
Dei c. 54. &
l. 4. de
Trin. c. 5

MEDITATIO.

Gen. 2.

Facisti tu, Domine I E S V, initio Adam & Heuam primos homines; sed è terra Adam, cui spiritum vitæ inspirasti: ex huius costa Heuam, ut mater esset cunctorum viuentium; sed simul vocari voluisti nomen eius Issa, id est, virago, quod de viro esset sumpta. Adam extra Paradisum creasti, Heuam in Paradiso, os de ossibus Adam, & carnem de carne; quapropter relicturus esset homo patrem & matrem, & vxori suæ adhaerens: Magna sunt hæc tuæ sapientiæ & potentia sacramento; non solum in te & sponsa tua Ecclesia, sed in te & Matre tua Virgine, quæ simul sponsa tua est. Oro te Verbum Patris æterni coæternum & consubstantiale, Verbum caro factum, ut nobis illa aperias mysteria; obsecro per natiuitatem tuam in utero Matris virginali. Concipite primum fidem, spem, & charitatem in me, deinde spiritum simplicitatis & humilitatis profundæ, & audite. Adam me repræsentauit, Heua matrem meam: nam cum præscirem vtrumque esse peccatum, & corruptum iri per peccatum naturæ humanæ integritatem, quam ego integram volueram; fuit meæ sapientiæ, simul &

misericiendi, ut simul designarem alium Adam, aliam Heuam; ut quod primus homo deformauerat, secundus restauraret; & naturam humanam non solum corruptione contracta liberaret, sed diuina perfectione nobilitaret. At, sancte I E S V, quo nam pacto te Adæ repræsentauit, peccator innocentem & sanctum? Rectè, quia ille peccatum admisit, ego deleui: ille peccato implicauit & se, & suam posteritatem; ego explicauit & illum, & eius posteros, & liberaui: fecit ille peccatum, ex quo peccatores constituti sunt multi; ego factus sum peccatû, hoc est, hostia pro peccato, unde multi constituti sunt iusti; & sicut deriuatum est vnus delictum in omnes, ita mea vnus iustitia in omnes permanuit. Ex Adæ peccato miseriæ & poenæ omnes humane fluxerunt, Satanæ tyrannis, hominum Infernus; per me peccatû, hostiam videlicet peccati, & meam crucem, miseriæ illæ deletæ, Satan cõfutus & victus, necata Mors, Infernus superatus. Quæ cum ita sint, fit ut primus Adam rectè atq; ordine dicatur mei forma atque typus per dissimilitudines. Ceterum similitudines, quibus me ille repræsentauit, magno interuallo antecessi:

Rom. 5.
2. Cor. 5.

Pror. 8.

fi: ille animam accepit à Deo, ego diuinitatem & animam: illius anima prædita fuit gratia & donis spiritualibus, mea ornata summa gloria, gratia, & donis cælestibus: illius corpus accepit Deus è terra virgine, & cui nondum maledixerat, meum ex Maria Virgine, cui semper benedixit: Adamum creauit Deus extra Paradisum, meam incarnationem fecit & humanitatem extra cælum: tulit Adam Deus & posuit in Paradiso, ut operaretur & custodiret illum; me in Ecclesia Dei viuentis, ut illic eius salutem operarer, & illam ab aduersarijs potestibus defenderem. Nam fuit Ecclesia mea Paradisus meus, (delicia enim meæ fuere, esse cum filijs hominum) vbi arbor vitæ crux mea est, quæ vitam sempiternam mortalibus produxit; vbi etiam arbor scientiæ boni & mali, sed longè mitior; nam qui illic Dei præceptum præuaricatur, dono originalis iustitiæ perpetuò priuatur, in Ecclesia qui in Deum peccat, priuatur quidem gratia & donis, sed quæ possint per Sacramenta recuperari: vbi non quatuor flumina solum, sed quinque diuinæ misericordiæ & gratiarum è manibus meis, & pedibus, & latere fluunt. Heuam præterea nouam veteris illa significauit, Mariam Virginem Matrem meam: illa ex costa Adæ est formata in originali iustitia & gratia, ex quibus excidere posset, unde etiam excidit; hæc creata est à me sancta & immaculata, & in excellenti gratia confirmata, ex osse meo, è singulari scilicet crucis meæ merito. Hanc enim in Ecclesia mea exhibui gloriosam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sine peccato, sine peccati fomite; & ex costa mea dormientis, id est, mortui in cruce: ex virtute enim crucis meæ omnem est perfectionem consequuta. Fuit igitur hæc Issa longè nobilior quàm illa, de meo excellenti priuilegio; etenim sicut ego eram & sum homo perfectus, ita etiam illa mulier perfecta. hinc intelliges me in Paradiso Heuam formasse, quod Ecclesiam meam significaret, & matrem. Fuit illa Heua mater cunctorum viuentium, hæc mea, qui sum vita sempiterna omnium & Angelorum & hominum: illa peccatum concepit in Satanæ tentatione, mea concepit me iustitiam infinitam in Archangeli salutatione, & incarnationis meæ annuntiatione: illa peperit peccatum comedens ex pomo vetito, mea me peperit peccatum, hoc est, hostiam pro peccatis omnium: illa dedit marito pomum in quo peccaret, mea dedit me Ecclesie

Ephes. 5.

unde à peccato mundaretur: Heua illa amica serpentis Diaboli aliquando fuit, hæc nunquam fuit, nec ego permisi ut esset; potui enim inimicitiam inter serpentem Dæmonem & hanc dilectam meam Heuam, & inter semen serpentis peccatum ac semen meæ Heuæ me, qui fui peccatorum expugnator: & non solum hoc semen contriuit semen serpentis, & omnem eius potentiam eneruauit, sed hæc etiam mea Heua caput serpentis contriuit in suo semine; & non solum alia peccata, sed originale etiam superauit, nulli subiecta peccato, nullo infecta. Huic meæ Sponsæ ut ego adhererem, & ex ea carnem sumerem, Ioan. 16. exiui à Patre, veni in mundum, fui à Patre derelictus; reliqui Matrem ut Sponsæ meæ Ecclesie adhererem. Initio igitur tuæ creaturæ, magne I E S V, in primo homine & in prima fœmina qui suam innocentiam amiserunt, significasti futurum, ut illa iactura restauraretur: itaque dedisti perfectissimum alium hominem, & aliam perfectam fœminam, te & Matrem tuam. Hanc, ut decuit Filium, formasti excellentibus donis ornatam; corpore purissimo atque elegantissimo; anima, etiam si specie humana, tamen potentij perfectissimis donata, & sublimes quadam naturæ indiuidualis bonitate; sensibus ut viuacissimis, ita mundissimis. Et ea quidem naturalia bona Matri tuæ contulisti; quæ nostra infirmitas pro dignitate celebrare non potest vel intelligere; caligat tamen longè magis nostræ mentis acies, vbi dona spiritualia Matris tuæ considerare intendit, gratiam secundum tuam maximam, virtutum ac donorum spiritualium eximia priuilegia, atque excellentias singulares. Quocirca nulla, vbi de peccatis agitur, de Matre tua fit mentio; nullus, vbi de originali peccato tractat, Matrem tuam comprehendit. Verè tota pulchra & sancta est amica tua & Mater, excelsæ I E S V, & macula nulla in ea vel fuit, vel est. Et quid mirum? quid non te dignum, si Matrem tuam Dei tanta gratiarum & donorum plenitudine cumulasti? Quis enim homo non similibus donis matrem suam ornaret, si posset, & si ei liceret? Ex huiusmodi Matre Virgine sacrosancta voluit Pater tuus, voluisti tu, voluit Spiritus sanctus, ut tu carnem acciperes, immaculatam ab immaculata; & fieres homo perfectissimus ex perfecta Virgine. Magnum fuit miraculum vestræ Trinitatis Dei vnus, & omnibus sequens

Genes. 3.

Ioan. 16.

August.
de natu.
& grat.
cap. 36.
Conc.
Trid.
sess. 5.
Cant.
cap. 4.

lis inauditum, tanta præstantia mulierem formare; & tamen ea nihil aliud quàm fœmina erat: diuinis ornamentis erat decorata, sed tamen mulier, nihil aliud: Mater verò erat Dei, & hæc gloriæ sublimitas faciebat, vt supra omnes Angelos & homines esset Deo gratiosa, vt cæli terræque esset domina & regina, vt supra omnem puram creaturam esset particeps diuinitatis; erat tamen ipsa tantummodo creatura. At tu, admirabilis IESV, & omnibus donis illam, non solum omnes alias creaturas longè antecellis, & illo vnionis tuæ hypostaticæ infinito interuallo: nam es Deus & homo in vnitate diuinæ hypostaseos & personæ tuæ. O immensam Dei bonitatem & virtutem! ô diuinæ misericordiæ & iustitiæ opus inenarrabile! Quis audiuit vnquam tale? Quis vidit huic simile? Nihil est, nihil fuit, nihil erit vel tale vel simile. Angeli quidem audierant hoc opus, viderant etiam in Deo; simile tamen vel tale non viderant, non audierant: quapropter diuinis laudibus illud prosequuntur in altissimis, nec tamen integrè assequuntur illius operis maiestatem; quo fit vt semper dicant: *Quis est iste Rex gloriæ?* Vnitus es tu Verbum Dei Patris omnipotentis humanitati isti excellentissimæ, factuses homo; quis assequi vel cognoscere hanc vnionem possit, nisi quantus sit Deus, qui vnitur, perfectè nouerit? Imensus es tu Domine IESV, factus es tamen certa mensura homo: infinitus factus es finitus, immortalis factus es mortalis, impatibilis factus es patibilis, omnipotens factus es infirmus; & per vnionem naturæ diuinæ & humanæ in persona tua fecisti, vt conseruata vtriusque naturæ proprietate, diuina de humanis, humana de diuinis verè in te dicerentur, non confunderentur tamen naturarum proprietates, nec in altera natura alterius proprietates inessent. O Trinitas, substantia, diuinitas, bonitas, vnitas omni substantia, diuinitate, bonitate, vnitate superior atque præstantior, quæ lucem habitas in accessibilem! Amas tu vnitatem vnitas immensa Deus trine: voluisti vt vnum sint homines, quemadmodum vos vnum estis. Vos quidem natura infinita vnum estis, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: fieri non potuit vt natura humana hoc modo diuina esset

natura, nec conuerti potuit natura humana in diuinam: quod fieri potuit post hanc vnitatem præstantissimum & diuinum bonum fecisti, vt in vnitate secundæ personæ natura diuina & humana vnirentur, & fieret Deus & homo vnus Christus. Altius leuari non potuit creatura: itaque hæc laus est post tuæ vnitatis gloriam maxima. Duæ aliæ sunt creatæ vniones, gratiæ, & gloriæ: has summas eodem temporis momento creasti in Christo; & per ipsum homines ad vnionem gratiæ tuæ & gloriæ exaltasti. Admirabiles sunt aliæ etiam tuæ potentiæ & misericordiæ vniones: verissimè dixit, Pater æternæ, Filius tuus, & orauit efficacissimè, vt & Apostoli, & qui per ipsos essent credituri, vnum essent, sicut & vos inter vos vnum estis; nam illa est summa inter vos & nos vnio, sit tibi primùm per gratiam à Christo acceptam ex illius excellentissimis vnionibus coniungamur, dein per gloriam. Sis benedictus in æternum Deus trinus & vnus, omnium diuinarum vnionum author & consummator. Fecisti tu sublimes illas Christi vniones hodie in vtero Virginis, quam tibi prius excellenti gratiæ, & charitatis, & virtutum, & donorum vnione copulaueras.

Itaque cum ex hac vnione, & splendore tuæ gratiæ, in excelsa quadam contemplatione versaretur, misisti ad eam è cœlo Archangelum Gabrielem; ex quo cum laudes suas audiret, fecit perfecta eius humilitas & Dei zelus vt turbaretur, & cogitaret qualis esset salutatio illa. Non timuit Angelum, erat enim colloquijs & visitationibus Angelorum assuefacta cælestis Virgo; sed laudari, quò maior est humilitas, minùs pati potest: oportuit summæ humilitatis actum præcedere, vt præclarissimum à Deo beneficium acciperetur. Ab hac autem humilitatis & zeli trepidatione confirmata diuinitus per Angelum, coniunxit cum humilitate profunda excellentem animi magnitudinem, tota in Deum erecta, & in eius potentias bonitatis & sapientiæ introducta. Vbi audiuit se concepturam, credidit quidem absque vlla dubitatione ita futurum; sed eius magnanimitas nixa humilitate fecit, vt auderet rogare ab Angelo tanti mysterij rationem. Credo, Angele sancte, ita futurum vt dicis; sed simul scio me meam virginitatem Deo

Deo sanctè deuouisse, quam eius prouidentia curæ esse non dubito: scio Verbum Dei carnem humanam suscepturum, & quidem ex Virgine alma per mysterium à sæculis absconditum, & signum hoc admirabile datum iri domui David: scio quòd creaturus sit nouum illud Dominus super terram, vt fœmina perfectum virum vtero complectatur: intelligo viam huius, & consummati viri, & incarnationis rationem, omnem intellectum superare; & hanc viam item scio Synagogam esse negaturam: verùm quòd hæc maiora sunt, & diuiniora, & recondita magis, eò afferet animo meo consolationem maiorem, si rationem aliquam mihi aperias qua illa fient, vt Dei misericordiam & virtutem in me agnoscam, & laudem vberius. Cum hoc fecisset Gabriel, & quæ de tam sublimi mysterio fide erat complexa diuina Virgo singulari luce fuissent illustrata, consequutum fuit illud responsum omnibus & Angelis & hominibus adorandum: *Eccè ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* per quod responsum & consensum parta est hominibus salus & gloria sempiterna; Verbum Dei caro factum est, & habitauit in nobis, vt nos Deus faceret suæ diuinitatis participes, & naturæ consortes. Tu me prædicas, Angele Dei, gratia plenam, mecum esse Dominum, me benedictam inter mulieres, quæ Deum sim conceptura & paritura superueniente in me Spiritu sancto, obumbrante Altissimi virtute; hæc omnia faciunt, vt toto pectore & animo, toto corde me Domino subijciam & dedam, & plenius agnoscam me esse eius ancillam: itaque Domino, vt ancillam, me totam offero & permitto. Cum verò sentiam me occupari immenso Spiritus sancti amore, & virtute diuinitatis obumbrari & refici; his viribus freta desidero, volo, & consentio vt fiat mihi secundum verbum tuum, & fiat in me Verbum Dei homo, & Filius Dei meus filius. Gloria sit Deo in altissimis; laudent eius bonitatem & virtutem Angeli, omnes mortales, cœlum, terra, omnis creatura. Cognoueram Dei mirabilia in creaturis, promissiones Dei diuinas noueram in lege, & ante legem, & in Prophetis; sed opus nunc video supra omnem admirationem positum. In-

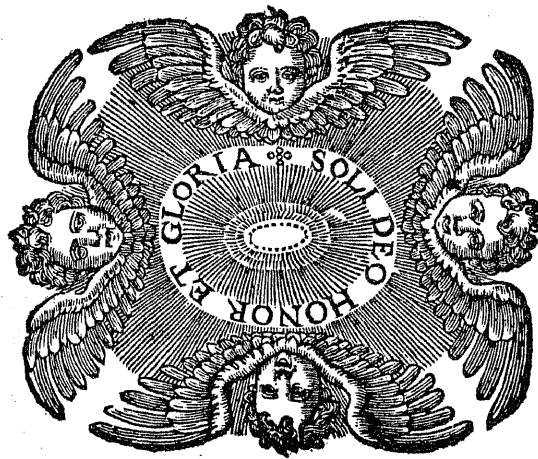
stauratur creatura diuino Filij Dei commercio: adimplentur Dei promissiones & iustificandum; Paruulus enim natus est in vtero meo, qui semper ex vtero Patris æterni nascitur, qui natus est ante Luciferum; & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius, & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. Natus est qui legis umbras discutiat, & mysticas significationes impleat per gratiam suam & veritatem, & suæ humanæ œconomiaæ mysteria. Exultemus, Fratres, in Domino, & in potentia virtutis eius, quia est incarnatus eius Filius. Exultate Filiæ Ierusalem omnes: Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester. Ecce in vtero Virginis fecit Deus noua omnia; postea nascetur in quo fecit Deus omnia, & cognoscetis ea: verè iam est in vtero Matris Deus absconditus, Deus Israël saluator. Non est quòd amplius dicatis: *Vtinam dirumperes cælos, & descenderes:* descendit enim Dominus, & à facie eius altitudines superbiæ defluerunt; depositi sunt potentes de sede, exaltati humiles.

Ex his, pie Meditator, vberimum fructum, & in mente tua, & in corde potes reponere si attendas, si rumines, si sensus interiores spiritus applices: illud enim comperies, similiter fieri spiritus & gratiæ diuinæ vnionem ad cor tuum. En præuenit te Dei eudocia & gratia: audi verò Deum, quasi te salutantem, tibi offerentem suam gratiam, vel gratiæ suæ incrementum, Deum tecum futurum, benedictione eius te esse ornandum: hæc agnosce dona tibi præstò esse à diuinitate. Responde tu primùm per profundæ humilitatis exercitium & turbationem; excipiet atque reficiet tuam trepidationem piam benignus Dominus; rationem suæ gratiæ & vim tibi exponet; eam ex te non esse, sed à Dei bonitate & misericordia; tibi tamen quærendam esse, vt eam inuenias, vt in corde tuo concipias Dei Spiritum, & vt aqua reficiaris in vitam æternam saliente. Intelliges gratiam præterea tibi offerri, vt concepta illa eiusque virtute in corde tuo, ex illa in actiones diuinas exeat, & parias opera cœlesti gloria digna, quasi Christum ipsum in tuis operationibus. Nihil verò hîc dubites, ni-

hil vacilles ob rei magnitudinem; sed fide ac spe confirma cor tuum, adhibe charitatis candorem & vim: fiet ut sentias spiritu mentis tuæ, quemadmodum in te formetur Christus eius amore in te superueniente, quo nos dilexit Deus; sentias potentiam virtutis Dei, quod est Verbum incarnatum, & pro nobis crucifixum & mortuum. Hæc cordi tuo spiritualia indicia erunt, huiusmodi spiritualis sensus, superuenientis in te gratiæ, & tibi offerentis Filium Dei; quæ om-

nia dona Dei cœlestia intellige in te non esse superuentura, nisi per humilitatem, & fidem, & aliarum virtutum conspirationem. Consentias itaque tangente Deo cor tuum per Spiritus sancti illuminationem & gratiam, illi motioni coopereris gratia subleuatus & erectus, sine qua mouere te ad iustitiam coram Deo tua voluntate non potes. Sit benedictum in sæcula Verbum Patris æterni incarnatum, qui est Christus IESVS.

A M E N.

R E S V R-

RESURRECTIO CHRISTI GLORIOSA.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LUC. XXI. IOAN. XX.

In cviij. imaginem Adnotatiuincula.

cviij.

134.

A. Adest Christus in anima ad sepulchrum ex Limbo cum Angelis & animabus Patrum ad finem crepusculi primæ Sabbati.	C. Sepulchrum obsignatum.
B. Vnit animam corpori, & egreditur s. luo sepulchro: pronuntiat: Vici mundum, conculcaui Dæmonem, Mortem interemi, Viuo in æternum.	D. Milites duo agunt excubias, alij dormiunt, nemo quicquam omnino sentit.
	E. Ducit Christus captiuum Satanam, Mortem, &c.
	F. Per totam Iudeam è sepulchris apertis Sancti excitantur, quorum anime interfuerunt Christi resurrectioni, & apparent deinde multis.

Tertia die resurrexit à mortuis.

ADNOTATIO.

Hora nona emisit spiritum in cruce Christus: fuit eius anima in Limbo tres horas, quod erat reliquum sextæ Sabbati, totum præterea Sabbatum, quod à vespera in vespere agebatur, ac totam ferè noctem primæ Sabbati, quam Dominicam Diem ex Christi resurrectione appellarunt Apostoli, tenuit nomen Ecclesia. Itaq; tribus diebus fuit Christus mortuus & tribus noctibus, hoc est tribus diebus, vno naturali integro, partibus duorum, & ad finem horæ 39. post mortem resurrexit. Igitur in ipso Solis primo exortu, vel in extremo diluculo resurgit Christus, & lucem affert mundo caelestem. Expolians enim infernum, hoc est, educens omnes animas ex Limbo, multas ex Purgatorio, præcedentibus & cingentibus eum Angelis, prosequentibus beatis animabus è Limbo in montem Golgotha & sepulchrum ascendit gloriosissimo triumpho, ducens victam Mortem & Satanam. Stat caelestis pompa triumphi super monumentum: nihil impedit aciem mentium humanarum vel Angelicarum, longè minus Christum impedit obiectum saxum, vel claustra sepulchri: contemplantur omnes mortuum corpus, viriisque & corporis & anime contemplantur diuinitatem; vident verissimam Christi mortem.

B. At verò ex templo virtute sua diuinitatis redit anima Christi ad corpus, illi se insinuat, il-

li vnitur, ut vnita antea fuerat: verùm illa fuerat vnio patibilis corporis & mortalis; hæc impatibilitatem eius corpori attulit atque immortalitatem. Fit rursum homo Christus, redundat animæ illa beatitudinis gloria in corpus, emicant è Christi corpore fulgores immensi, splendidiore verò ex vulneribus. Indatus surgit gloriæ sindone speciosissima, ut erat appariturus suis: gerit insigne sui triumphi crucem, ex diuina quadam claritate consecratam: egreditur è sepulchro immoto lapide, illa se sigillo: leuat in caelum manum suam, & dicit, Viuo ego in eternum; Vici mundum, conculcaui Dæmonem, Mortem interemi. Fiunt omnium Angelorum & animarum infinite gratulationes, cantantur diuina laudes Deo & Christo eius.

C. Sepulchrum obsignatum omni diligentia & fide.

D. Milites alij dormientes, duo militari more agentes excubias, omnia secuta & quietata vndique: neque verò eorum qui in sepulchro excubabant quisquam sentire vel videre quid gerebatur poterat; surrexit enim Christus IESVS clauso sepulchro, ignorantibus prorsus militibus.

E. Satan & Mors; ille vincit, hæc in terram prostrata quasi extincta.

F. E sepulchris viuētes prodeunt Sancti, nã eorū anime cum Christo fuerant in Limbo: interfue-

runt eius resurrectioni, ex qua vim resurgendi accipientes singula ad corpora cum suis Angelis ad sua sepulchra Christo annuente properant; illi colligunt eorum materiam corporum, Christus inserit animas; fiunt homines, resurgunt à mortuis, discedunt Ierosolymā, apparent multis, narrant Christi mysteria, exponunt resurrectio-

nem. Gerebantur autem hæc quo tempore aliæ fiebant & Angelorum, & Christi apparitiones. quo ministerio expleto rursū redeunt ad sepulchra anima, deponūt corpus, deinde redeunt ad Christum quē semper viderant: neque enim verendū est, ne in ea morte sensum doloris habuerint, quæ singulari Christi virtute & mysterio siebat.

MEDITATIO.

1. Cor. 15

HES VBI, Mors, victoria tua? Vbi stimulus tuus Peccatum? Vbi Satan? Vbi Infernus? Putastis vos perpetuum regnum obtinere in mortales: insania ista fuit vestra, & fanaticus error, & tetra tyrannis. Agite, exerite capita vestra si potestis: sibilum tuum vibra serpens tortuose. Vitam autem vestram concilcare posse perpetuū, at vbi nunc vis vestra? vbi vestra impotentia? vbi tartareum in homines regnum? Concidit, concidit vobiscum Babylon: confusa est vestra tenebrosa Babel & conculcata: vicit leo de tribu Iuda: absorpta est non Mors solū, sed Peccatum, Satan, Infernus, absorpta sunt omnia in Christi IESV resurgentis victoria. Gaudete cæli, exulter terra, lætentur omnes qui inhabitant orbem terrarum, montes & colles cantent Christi resurgentis laudem, omnia ligna orbis terrarum plaudant manibus. Vos Filiæ Sion, quæ toties ad luctum egressæ fuistis, egredimini nunc ad gloriam vestri Regis, ad laudem, & lætitiā, & exultationem mētium vestrarum in cælesti iubilo: contemplamini Angelorum diuinam exultationem. En vobis euāgelizant surrexisse IESVM, surrexisse Christum, surrexisse è mortuis Dominum vitæ, cæli regnatorem, triumphatorem Peccati, Satanæ, Mortis, & Inferni. At quis suscitavit resurgentem Christum? Ipse se, qui alios mortuos suscitavit; in quo Elias, in quo Elifeus suos mortuos excitavit; erant suscitaturi Apostoli, & alij Dei homines. O potentiam mortui IESV immensam! Neque tamen mirum: mortuus IESVS Deus erat omnipotens, consubstantialis erat Patri, & Spiritui sancto, vita erat sempiterna. Vos quidem Angeli mori nō potestis; neque enim corpus accepistis, quod deponere possitis; nec naturā, quæ corruptioni subiecta sit: potuistis tamen per peccatum mori, ut mortui sunt Dæmones. itaq; sentitis quā sublimē beneficium acceperitis à Deo, vbi æternam vitam gloriæ accepistis. Illi vbi vitam gratiæ amiserunt & condēnati sunt,

conijciunt per mortem æternam, quantum fuerit boni in vita sempiterna. Tabescite vos Diaboli in vestra morte, gaudete vos nobiscum, o sancti Angeli, ex laude gloriæ resurrectionis Domini vestri & nostri, ex gustu vestræ vitæ, quam possidetis in Deo, ex charitate vestra in nos, & nobis de nostri beneficij excellentia congratulamini, quam per Christū resurgentē accepimus. Viuebamur quidem vitā quandam naturalem; sed quæ nobis cum plantis, cum animantibus, cum perditis hominibus, cum malignis etiam spiritibus communis est. à Deo quidem illam habebamus; vita enim omnis, & vitalis motus ex Dei vita ducitur: sed tamen ita viuebamur, ut illa vita esset in nobis materia & pabulum mortis sempiternæ; fecerat enim peccatum, ut hæc vitæ non viuerent. Quis enim absq; vita gratiæ, quæ est inchoatio vitæ sempiternæ, viuere velit, vel verè viuere possit, & non potius viuens sit in morte; præsertim cum illa mors esset futura æterna? Confecit ineffabili mysterio vitā quā recuperavit resurgens Christus, verā vitā nostris & animis & corporibus, quæ mortua erāt in peccatis nostris. Exulta o anima, iubila cor & caro mea in Christū viuū, & vos viuificantē; vitæ enim illi vestræ, quæ dabat potentij per se moueri & agere, sed intermortuè dabat, parta diuinior vita est, quæ supra vestrā naturā est: neq; enim ad illā leuari potuistis, non illa vita vti, nisi à Dei infinita potentia & misericordia vobis communicaretur. Hoc factum est, vbi Christus Filius Dei vitā corpori suo dedit, quā deposuerat; mors enim eius fecit, ut peccata quæ illā vitā excluderant, extirparentur, vnde exstitit resurrectio, quæ simul exhibuit nobis gratiam, quæ est vita sempiterna: quia traditus est Christus Dominus & Deus noster à Patre & semetipso propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationē nostrā. Vtriusque fuit voluntas, simul & Spiritus sancti, ut traderetur. Filius Patri coæternus in crucem & mortem, non propter sua, sed propter peccata nostra,

Rom. 4.

Rom. 4.
Tho. 3.
p. q. 47.
nr. 6.
et q. 52.
nr. 1.

nostra, ad hæc enim delēda crucifixus & mortuus est Christus, vnde meritis est nostrā iustificationē, quæ remissione peccatorū cōstat, & gratiæ infusione. Quod explicat diuinè Paulus: Traditus, inquit, est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram: mors enim Christi & resurrectio iustificationis nostræ causa est efficienter; mors etiā meritoriè. Representatur verò in morte & resurrectione Christi nostra iustificatio; Christus enim resurrexit à morte in vitā diuinā virtute; nos à peccati morte in vitam gratiæ eadem virtute per meritum crucis Christi, & virtutem resurrectionis eius.

O adorandā tuæ resurrectionis vim magne IESV! quæ in nos influit, quæ nos viuificat, nō solū vt delet peccato vitā gratiæ tuæ viuamus, quæ est vitā animæ æterna, sed vt corporis mortalitatem exuamus, & per mortem immortalitatem apud te & per te induamus in cælo. Cumulas autem nos, benigne IESV (quæ tuæ misericordiæ est exundantia) suauissimis tuæ resurrectionis muneribus: vbi illius quoq; sensum nobis comunicas, & sentimus nos mori & mortuos esse peccato, voluntaria & acri pœnitentia peccata proijciantes, gratiam Sacramenti accipientes, ac nihil malæ voluntatis reliquum in nobis agnoscentes; sed factos nos esse tuæ mortis consortes, & per tuos cruciatus & mortem nostrorum sensuum, & potentiarum, & affectuum terrenorum mortificationē imbibētes, tuæ passionis & crucis virtutem concipiendo ex imo corde in te: vnde quasi ex ergastulo mortis educimur in vitā placidam, lucidam, lætam, in vitam è resurrectione tuæ vita profluentem, quæ nostram animam replet iucunditate, splendore, diuina virtute; & facit vt in nouitate vitæ, ac motuum vitalium in te ambulemus, operantes quod bonum est per te & propter te: idcirco enim vitam à te accipimus, vt in te illam exerceamus, & vitam operemur æternam.

Audi verò Anima mea: huc ades & tu corpus meū, & tota humanitas: audite potentiam meam, attendite omnes & videte: Quid eratis, vbi, quomodo, quid agebatis absque Christi morte, absque Christi resurrectione? Eramus quasi nō essemus, quasi redacta per peccatum ad nihilum. Quid enim, Domine IESV, sine te esse potest, & non potius pessimum nihilū est, qui es fons & essentia, & esse, & vitæ omnis? Itaque eramus, viuebamur; quod esse, quæ vita à Deo sustentabatur, vt posset à te

separata esse, & experiri nihil se esse sine te, pessimè esse sine te, quā vt optimè esset creaueras. At vbi eratis? Extra te eramus Dñe: extra quem tamen consistere non poteramus: in tenebris eramus, tu es lux infinita; in Inferno eramus, tu verò es in Paradiso: tu enim Paradisus es, & gloria sempiterna: in peccatis eramus, quæ à te separant, tu in vnitatis diuinitatis sanctitas & iustitia infinita: eramus cū Satana & immundis spiritibus, tu in Trinitate tuæ diuinitatis purissime cum splendissimis spiritibus. Et hinc tamen cum essemus & illic tu esses, erat tamen natura nostra in te, quæ erat incredibilis nostræ pœnæ acerbitas, cum esse nostrū à tua gratia & gloria esset separatū, nec sumeret diuinum & supernaturalem ex te influxum, cuius eramus creati capaces, etiā auidi naturaliter. Quo pacto autem eramus? Pessimè semper; etiam si mala nostra non sentiremus propter nostram fœcordiam & iniquitatem. Dominabantur in nos hostes nostri, non domestici solū Carnis & Sensuum nostrorum, sed affinis Mundus cum suis concupiscentijs, simul crudeles Dæmones in nos sæuiebant: omni spurcitia erat anima nostra, nostræ potentia, nostræ manus oppletæ; nihil in nobis sanum, nihil non conculcatum à nostris persecutoribus, nihil non mortuū ex nobis sine Christo. Quid tandē agebamus? At nihil agebamus. Num aliquid poteramus sine te magne IESV? Nam quæ faciebamus, mortua erant sine vitæ tuæ spiritu viuificatæ. Neque solū erant nostræ actiones mortuæ, sed nonnumquam mortiferæ etiam. Quid enim in nobis mortem operari non poterat? Quid non augere continenter mortem nostram sempiternam, & inferni reatum? Nam si qua bona absque te & tua gratia agere poteramus quasi naturaliter, ea etiam interibant, nec nos liberare ab æterna damnatione poterant. Seruiebamus concupiscentijs impotentibus, & dæmonum crudelitati. Tales eramus sine tua morte & resurrectione, sancte IESV; & longè erant peiora quæ eramus, quàm quæ ego commemorare possum. Fecit tamen tua mors & resurrectio, vt illa mala omnia ex nobis extirparentur, contraria verò bona vt nobis infereretur; habitaret verò in nobis mors illa tua & resurrectio; mors quæ peccata nostra morte afficeret, & in morte contineret; resurrectio vt præmio tuæ mortis nos fruermur in vita tua, & in gratiæ & gloriæ tuæ sempiterna luce. Amen.

EODEM DIE APPARET MATRI MARIÆ VIRGINI.

In cix. imaginem Adnotatiuncula.

cix.

135.

- A. Discedentibus Sanctis, è vestigio venit in Montem Sion IESVS cum caelesti comitatu, Matri apparet soli in conclau; iucundissime colloquantur.
- B. Gerebantur hac alijs inscijs & merentibus, & mulieribus se ad sepulchrum visendum parantibus.
- C. In sepulchro nulla mutatio.

ADNOTATIO.

A. **D**iscedentibus Sanctorum animis, Christus recta cum caelesti pompa & Angelorum & animarum venit ad montem Sion & conclaue Matris; eò enim è monte Golgotha secesserat pia Virgo Mater plena suauissima atque firmissima spei. Neque verò sola spe resurrectionis proxima sustentabatur, sed simul spiritu cù Christo erat in Limbo, eius gloriam in spiritu & oratione contemplabatur; Sanctorum felicissimum illum conuentum paradysum ex Inferno esse factum intelligebat; nouerat quo tempore, quo temporis puncto esset Filius è mortuis resurrecturus; videbat deinde resurgentem. Neque hoc vel nouum esse cuiquam debet, vel mirum: nã huiusmodi in eo genere sunt, quæ cum à Sacris litteris prodita nō sint, nec cum illis pugnet, piè tantum meditamus; vt inde deuotionē coligamus, nō fidem Catholicam astruamus. Quid enim fecerint (quod habet historia) sancti viri, pia virgines & mulieres non pauca, quæ in hoc genere tot priuilegia à Christo acceperint, & Virgo Dei Mater non acceperit? Et vbi erit illud de Matre Dei preconium, quod acceptum ab excellentijs laudum quas Sancti in Virgine Matrem conferunt celebramus; Nullam factam esse cuiquam Sanctorum prerogatiuam à Deo, quam excellentius nō acceperit Virgo Dei Mater MARIÆ? Quocirca meditari etiam possumus Matri prius Christum apparuisse, quàm Magdalena; etiam si huic primò inter quærentes mortuū Christum, & vix fidem resurrectionis tenentes. Inter hos igitur primò apparuit Magdalena (de his enim solùm apparitionibus loquebantur Euangelistæ) inter quos non decuit, nec potuit

MARIA intelligi. Deniq; Anselmus, & Rupertus, Bernardus, & recentiores hanc pietatem sequuntur; quam innuere videtur Ecclesia Romana, vbi in die sancto Paschæ primam stationem celebrat ad Diuam Mariam. Erat in hac animi spe, in hac luculenta contemplatione Maria: & ecce tibi diuino lumine resurgens clauso conclau ingreditur ad Matrem circumfusis Angelorum & Sanctorum agminibus Christus. Assurgit omni gaudio & spiritus exultatione delibuta sanctissima Virgo: illam salutat Filius, Filium adorat Mater, suauissimè asident, collocat Matrem ad suam dexteram Christo, miscent de passione, & de Limbo, de victoria, de resurrectione latissimum colloquium. Accedit caelestis Angelorum melodia: Regina cæli lætare, halleluia, &c. Honorem deferunt Angeli & Sancti omnes Dei Matri, atque suæ Imperatrici.

B. Hac alijs omnibus inscijs gerebantur; erant enim in alijs adiuu locis merentes & lugentes mulieres, & discipuli se inuicem solantes, recolentes quæ viderant, rerum maximarum admiratione attoniti, non sine spe aliqua resurrectionis futura. Expectabant verò omnes donec Sabbatum prateriret, & cogitabant mulieres ad sepulchrum redire cum aromatis. Egrediebatur ad multitudinem aliquando Virgo Mater, omnes iubebat bene sperare; solabatur omnium dolorem sua animi magnitudine, omnium animos erigebat, neque tamen cuiquam aperiebat que ipsa viderat.

C. In Sepulchro nulla adhuc mutatio: dormiunt alij milites, duo suas excubias obeunt, silent adhuc omnia.

Ansel. l. de excell. Virginis. Rupertus lib. 6. de diuinis off. c. 25. Bernar. ser. primo de resurrectione. S. Vinc. ser. 1. de resurrectione. B. Brigida lib. 6. c. 94. & ser. Angeli, c. b. Niceph. lib. primo Ecclef. c. 38.

MEDITATIO.

Doce nos, Virgo Dei Mater sacrosancta, quid est quòd sancti Euangelistæ nullam de te mentionem faciunt, vbi de Christi Filij tui resurrectione agunt, & eius apparitionibus? Me decet pro Matre mea benedicta respondere. Sapientia Patris mei & mea id factum est & prouidentia. scribebant enim Euangelistæ de iis qui quærebant me mortuum; illa non querebat, tenebat enim me in spiritu, nec dimittebat: minùs quærebat mortuū, quem sciebat è mortuis surrexisse. Agebatur de varijs dubitationibus illic, vt illis expulsis fieret robustior fides resurrectionis; in Matre nulla fuit vnquam in fide dubitatio, nulla in resurrectione vel alijs mysterijs meis hæsitatio; semper fuit in ea constans & viua fides dono sapientiæ, intellectus, & scientiæ illustris; frequentes etiam spirituales reuelationes accipiebat à me. Sat agebant præterea Spiritu sancto inspirati Euangelistæ testimonia præbere, quibus assereretur vera mea resurrectio, & confirmaretur apud discipulorū tarditatem, & eorū qui erant credituri: quod munus nolui Matrem meam subire; ne si illi non crederetur vt Matri de filio prædicanti, eius existimatio & dignitas lædi videri posset, quæ fuit mihi semper charissima & sacrosancta; neque volui ea de re ipsam à quoquam interrogari. Illud porrò non fuit necessarium litteris mādare, quod erat necessarium & obuium credere sine Scriptura: nemo enim erat futurus aded tardus, vt crederet Mariæ Magdalena, de qua eieceram septem dæmonia apparuisse me, & non Matri, quæ Domina est etiam omnium Angelorum, non solùm dæmonum omnium perpetua triumphatrix. Et quid putas obiter fecisse Euangelistas, cum tā diligēter alijs meā astruunt resurrectionē: nisi viā munire, quæ ducere vos posset vt crederetis, cum tam multis etiā primo die resurrectionis apparuissem, prius & excellentius Matri meæ apparuisse? Nam si, quòd nō dicar primū Matri apparuisse, non apparui primò; ne apparui quidem, cum simpliciter non scribant me illi apparuisse. Tota igitur Evangelica narratio quasi excellentias Matris meæ, quæ in me redundabant, filitio celebrat eloquenti, & laudum plenissimo. Itaque nihil est quod te moueat, quòd primò dicar appa-

ruisse Mariæ Magdalena, vbi de alijs apparitionibus meis fit mentio inter dubitantes & quærentes me mortuum, inter eos qui ad testimonium meæ resurrectioni ferendum parabantur. Inter hos primo loco Mariæ Magdalena apparui; qui alioqui vniuersis Patribus, quos mecum è Limbo eduxeram, & Angelis qui mecum erant, prius apparui resurgēs è mortuis; prius Matri meæ venerandæ; de quibus apparitionibus alieno loco & tempore dixissent Euangelistæ. Confirmasti, sancte IESVS, meam deuotionem tua singulari in immerentem benignitatē.

Euge Anima mea, surgens Dominus è mortuis nō solū vim suæ resurrectionis & vitæ illā quā induebat simul cōmunicat Matri, sed præmissis Angelis qui illi prænuntiarent se resurrexisse, ipse extemplò cōsequutus adest, atque eius & animā, & corpus, & potentias omnes replet suæ resurrectionis & vitæ splendoribus & suauitatibus. Contemplare, quæso te, Anima mea & Spiritus, iucunditatem colloquij resuscitati Dei & eius Matris, lucem, lætitiā, diuinitatem; vt illud admirabile colloquium celebrant Angeli exultantes, vt exhibent omnem reuerentiam, vt & suam adorationem deferunt Matri Domini & Dei sui Reginae cælorum, vt illi congratulantur, vt illam laudant & magnificant; vt verò ipsa vicissim humilitatis suæ auget virtutem, vt significat Christus placere sibi illa Matris præconia. Celebrat Christus ipse Matris visitationem, euocat Adam ad Matrem: Vides, Mater, hanc animam, inquit: hæc est primi parentis tui, mei etiam secundum meam humanitatem, & corpoream substantiam. Nihil verò est quòd erubescas, amice patris Adam: deiecit tuam constantiam serpens tortuosus per mulierem; verum en tibi Mater mea, quæ illius caput contriuit per me. Illa formata est mulier ex tua costa sopore occupati à Deo; hæc ex fortitudine meæ passionis & mortis formata est excellenti priuilegio. Illi tu obedisti, vnde prouenit peccatum & tuum, & omnium mortalium; hæc nuntiant Angelo meam conceptionem Deo obediuit, vnde gratia infinita meæ vnionis hypostaticæ prouenit, & omnis gratiæ & salutis exundauit plenitudo. Huic defer obedientiam

tiam & honorem, hæc enim salutem tibi, quã per lachrymas tuas consequutus es, attulit, quando me concepit & peperit. Vides gloriam meam & Heuæ meæ, in his gloriare, & laudem da Deo, vt das; & vide quã felix dici possit tuum peccatum, quod talem ac tantum habuerit Redemptorem, talem Redemptoris Matrem. Nihil enim deperijt de proposito Dei, de æterno eius consilio & clementia. Volebamus Pater, ego, & Spiritus sanctus ruinas Angelorum restaurare & complere; non fecit tuum peccatum, vt non compleantur; tot enim mortales in cælum euadent ad æternam beatitudinem, quot, etiam si nullus homo peccasset, in cælum fuissent assumpti: neq; hi solùm, sed plures quàm Angeli perierant. Hæc ego hac mea resurrectione conficio, his frui in me, de his gaude; simul de excellenti meæ Matris lætitia & gloria. Ipsam quidem videbis in cælo post aliquod annos in anima simul & corpore glorificatam; tu corpus tuum assumes tandem in fine sæculorum gloriosum, & mecum regnabis in æternum. Dein accessit annuente Christo Heua mater, similis verecundæ de suadeceptione & preuaricatione, & mariti ad peccatum sollicitatione. Hanc voluit IESVS, propius accedere ad Matrem. Accede, inquit, ad Matrem meam Heua mater, accede ad meam Heuam: quod cum facis, ad me accedis: in ea agnosce maiorem dignitatem, quàm tu amisisti. Tu fuisti donata iustitia originali & gratia, vnde posses excidere; hæc excellenti gratia, vnde excidere nõ potest diuino priuilegio. Tu fuisti mater viuientium, sed moriturorum; hæc mater facta est vitæ æternæ, mea qui sum vita æterna, & qui vitam æternam do mundo. Hæc vera est virago: tu id fuisti, sed de carne hominis sumpta; ego ex hac carnem sumpsi, & factus sum Deus

homo. Tu peccasti; hæc numquam, ne peccato quidem originali. Gaudes tu de tua pœnitentia; hæc de sua innocentia perpetua. Huic da honorem secundum me maximum, vt Matri meæ. Ad tuam læticiam quam concepisti de meæ resurrectionis gloria, adiunge gaudium de Matris meæ gaudio & gloria. Accedite quotquot ex mortuis resurrexistis, & Matri meæ secundum me deferre honorem, huic congratulamini de mea resurrectione, & eius dignitate & gloria. Vos Ioa-chim & Anna parentes Matris meæ, & per eã mei, adeste, agnoscite filiam, & videte quanta gloria de mea resurrectione eam ego coronauerim. Beata vestra fœcunditas, beata fuerunt vbera tua, Anna, quæ Matrem meam lactauerunt: vestram fœcunditatem dico ego felicem, & tua vbera de tanto dono: vos gratias Deo agite, & Matrem meam exaltate, & celebrate filiam vestram. Accedite quotquot præsentem estis beatæ animæ, veneramini Matrem meam, Reginam cæli, Dominam vestram & Angelorum omnium, & illi de mea resurrectione & gloria, de eius exultatione & iubilo congratulamini.

Hoc ego tibi munusculum offero Virgo & Mater gloriosissima MARI A, indignus quidem, & balbutiens, & omnibus modis ineptus; certè tamè de Filij gratia, & tua intercessione, tuæ dignitatis, & gloriæ, & exaltationis desidero studiosus esse & deuotus, in tuum patrocinium recipi, tuus esse seruulus. Oro, Domina, per resurrectionem Filij tui, & per huius gaudium, quod celebrare volui, & non potui assequi; vt hoc mysterium sensu cordis mei & spiritus complectar, illius veritas & sensus meum exhilaret animum, & vitæ gratiæ nouam, salutarem, lætam cordi meo conciliet; vnde Filio tuo possim obedire atq; seruire, & tibi secundum ipsum. Amen.

EODEM DIE, DE PRIMO ADVENTU MULIERVM AD SEPVLCHRVM.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIII. IOAN. XX.

In cx. imaginem Adnotatiuncula.

- A. Parauerant mulieres aromata: veniunt ad monumentum cum tenebris essent, perueniunt orto iam sole.
 B. Sed antequam peruenirent, Angelus iuuenis pulcherrimi specie excitat magnum terræ motum, reuoluit lapidem ab ostio monumenti; exanimantur metu milites, & sunt veluti mortui.
 C. Introspecientes mulieres in speluncam; vident Angelum in morem fulguris collucentem, & reuolutum lapidem, & insidentem ei Angelum: obstupescunt.
 D. Recreat eas Angelus, nuntiat resurrexisse IESVM; hortatur vt sepulchrum visant, & discipulis Christum surrexisse renuntient.
 E. Iacent milites veluti mortui.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIII. IOAN. XX.

Vespere autem sabbati, quæ læscit in prima sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria, videre sepulchrum.

Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes ungerent IESVM. Et valde manè vna sabbatorum, vna autem sabbati

vna autem sabbati, Maria Magdalene venit manè, cum adhuc tenebrae essent,

valde diluculo veniunt

Et ecce terræ motus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius sicut nix. Præ timore autem eius exterriti sunt custodes, & facti sunt veluti mortui.

veniunt ad monumentum orto iam sole: & dicebant ad inuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt reuolutum lapidem.

Et inuenerunt lapidem reuolutum à monumento.

erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum, viderunt inuenem sedentem in dextris, cooperatum stola candida; & obstupuerunt.

MATTH. XXVIII. MARC. XVI. LUC. XXI. IOAN. XX.

Respondens autem Angelus dixit mulieribus:

Nolite timere vos:

scio enim, quod IESVM, qui crucifixus est, queritis:

Non est hic. Surrexit enim, sicut dixit.

venite, & videte locum, ubi positus erat Dominus.

Et citò euntes, dicite discipulis eius,

quia surrexit: & ecce praecedet vos in Galilaam; Ibi eum videbitis.

ecce praedixi vobis.

Qui dicit illis:

Nolite expauescere:

IESVM

queritis Nazarenum, crucifixum:

surrexit, non est hic;

ecce locus, ubi posuerunt eum.

Sed ite,

dicite discipulis eius.

& Petro,

quia praecedet vos

ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.

ADNOTATIO.

A. Parauerant iam ante Sabbatum aromata sanctae mulieres Maria Magdalene, Maria Iacobi, id est, Alphaei uxor, & Maria Salome, cum his Ioanna uxor procuratoris Herodis Antipae, & aliae. Et Sabbato quidem siluerunt iuxta legis mandatum: apparente vero iam prima Sabbati luce contendunt ad sepulchrum, ferentes quae parauerat aromata. Surrexerat quidem iam Christus; erat tamen clausum sepulchrum, excubabant milites, non poterant ad monumentum vel accedere mulieres propter militum custodiam, vel ingredi propter lapidis magnitudinem, qui ostium sepulturae clauderat, & publicam lapidis obfignationem: reijciuntur autem haec omnia, antequam perueniant mulieres.

B. Misit enim Angelum Deus, cuius aspectus vel species erat ut fulgur, vestis candida ut nix. Is excito uehementi terrae motu primum terret custodes, dein remouet ab ostio monumenti lapidem, & illi insidet. Angelico splendore ac maiestate perterrentur adeò milites, ut abiectis armis, viribus omnibus destituti & animo, quasi mortui in terram deijcerentur.

C. Sedato terrae motu adueniunt mulieres

sanctae in conspectum sepulchri orto iam sole, quae domo discesserant cum adhuc essent tenebrae: reliquas vero antecedeat feruentior Magdalena. Dicebant vero ad inuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Sollicitè de his agebant, oculis in terram dimissis pro doloris sensu, & reuerentia, vel etiam timoris. Respicientes autem ad monumentum, antequam ad priorem speluncam ingrederentur, vident ex sepulchro ipso & secundo specu lapidem reuolutum, qui erat maximus: neque de custodibus cogitant (fecerat iam illis animum Christus) sed confidenter ad primam speluncam aduunt, obstupescunt, & timent conspicientes figuram iuuenis splendidissimi Angelum, candida stola ornatum. Is ad dexteram sepulchri super lapidem, quem ab ostio remouerat sepultura, sedebat praestolans mulierum aduentum. Accedentibus propius mulieribus, praeuenit illarum interrogationem tacitam ac metu suppressam:

B. Nolite, inquit, expauescere. Rescit prius earum animos ex stupore & metu. Hoc enim ingenium est caelestium visionum, ut quandoquidè totam hominis naturam antecellunt, ita totum hominem

hominem subito perturbent: verum extemplo adest diuina virtus, quae imbecillitatem humanam erigat atque reficiat. Indicat deinde Angelus quem querebant IESVM Nazarenum crucifixum surrexisse, ut praedixerat, nec eo loco esse: inuitat vero eas ut ad interius antrum procedant, quò suis oculis perspiciant non esse in sepulchro IESVM, & surrexisse credant: ad hac iubet, ut citò ad discipulos reuertentes nun-

tient surrexisse Christum, & futurum ut eos praerit in Galilaam. Colligunt se ex timore sanctae feminae, & ad sepulchrum properant: ingrediuntur una post aliam omnes.

D. Non sunt milites ita depingendi quasi arma expediant viso Angelo, & sint pugnaturo: contra fuit; nam exterriti & exanimati, abiectis armis ad terram exporrecti iacuerunt veluti mortui.

MEDITATIO.

Resurrexerat Christus videntibus Angelis & Patrum animabus; apparuerat Matri; lux resurrectionis, vitae, & gloriae Christi Ecclesiam illustrabat; erant omnia plena exultatione & iubilo caelesti atque splendore: & tamen haec lux & splendor gloriae non erant conspicua mulieribus, quae Christum erant sequutae à Galilaea, non discipulis, ac ne Apostolis quidem: vigeat adhuc sensus passionis Christi & crucis; tristitia & luctu erant corda occupata. Non erant quidem infideles, sed ne fideles quidem perfecta fide & consummata; quasi videres illos ad fidem ampliozem informari, fuisse in illis vniuersalem quandam fidem, & quae virtute omnes articulos contineret vno complexu; in Christum enim credebant omnes, sed ita ut reuelationes particulares eorum fides adhuc non accepisset. Dixerat certè Christus se crucifigendum, & resurrecturum è mortuis; sed nullus intellexerat, ne Apostoli quidem. postea viderant cruci affigi, & mori; toti in hoc erant, moerentes & desolati: Mortuus est IESVS mortuus est Dominus noster, mortuus est Christus Filius Dei viui, in quo erat nostra spes collocata, & Israel Dei. Dignissima illa eis videbatur causa cur lugerent; itaque hac cogitatione implicati aliud nihil cogitabant. Fuerant quidem in eorum corde & fide ante passionem omnia quae erant credituri; non adhuc tamen erant illis omnia reuelata tam aperte, ut fidei articulos constituerent: nihil disertè de Sacramento poenitentiae audierant, nihil de primatu Petri nisi futuro: designata tantum haec in doctrina Christi erant; non erat adhuc illis sensus apertus ut Scripturas intelligerent: multas veritates erant ab Spiritu sancto docendi, quas nondum intellexerant. Haec cum ita sint, meditandum nobis est quemadmodum Ecclesia sit ad fidem resurrectionis Christi instituta.

Agite vos sanctae mulieres, docete nos; e-

legit enim vos Christus per quas gloriam recuperatae vitae suae Ecclesiae infinuaret. Credebatis mortuum, & sepulchro conclusum Dominum; haec enim videratis: quare vestram deuotionem sequutae paraueratis vnguenta aromatica, quibus mortuum vngeretis, & diligenter quidem, tum ante sabbatum sexta sabbati in itinere redeuntes ex sepulchro, tum post sabbatum prima sabbati noctu. Vixistis certè vos Christum mortuum, & celebrastis animi vestri proposito & deuotione, etiam si non re ipsa: accepit Christus vestrum obsequium, ut ante passionem acceperat tuum Magdalena, sepulturam eius vntione pretiosa vaticinantis. Ita per vestrum desiderium docuit nos Dominus suam sepulturam laudibus & pia oratione prosequi, ut vim accipiamus perfectè moriendi peccatis nostris, & in ea morte perseuerandi. Neque tamen in hac meditatione nobis est sistendum, ut mulieribus non permisit in eo perseuerare; sed fecit, ut desiderium vngendi Christum mortuum exciperet non solum Angelorum conspectus & alloquium, sed Christi etiam è mortuis suscitati, & in aeternum viuētis. Sed quo tempore venistis vos ad monumentum? Aded eramus illinc perterritae & afflictae propter Christi mortem, hinc vngendi Domini desiderio aded flagrantae, ut post sabbatum tota nocte quae lucebat in primam sabbati conquiescere nequiremus, & cum primum aurora videretur esse vicina; domo exierimus festinanter, nec de custodia militari cogitarem, non de obfignatione publica sepulchri, quae per obseruatores nostros intelligebamus; nec prouideremus qui magnum illum lapidem ab ostio monumenti dimoueret: ducebat enim nos Spiritus Domini aliò quàm nos putabamus, ut est frequens eius benignitas & prouidentia. Ibamus celeriter quidem, propter auiditatem vngendi Do-

di Dominum, sed retardabat nos aliquando difficultas sepulchri aperiendi; iter etiam longius nobis erat ad Golgotha extra urbem è monte Sion: quocirca deuenimus ad sepulchrum orto iam sole. Augebatur enim in nos Dei benignitas: tenebræ enim erant in mentibus nostris cum domo egrederemur, & in mundo, nondum resuscitato Domino; aurora verò resurrectionis erat, cum in itinere essemus; siquidem & orbi fiebat sol vicinus, & lux Christi resurgentis Ecclesiæ. Venimus ergo ad sepulchrum, cum iam ortus esset Sol. Siquidem resurrexit Christus ad vltimam auroræ partem; quò factum est vt noctis umbrâ, in qua perpetuò fuerat mundus, illuminaret resurgens Christus, & Ecclesiam fulgoribus cælestibus replet. Ibi verò sensimus in spiritu nostro nescio quid nouæ exultationis & lucis; & tamen, quod identidem feceramus in itinere, in eo eramus: *Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti*: Progrediebamur tamen, qui erat interior spiritus nostri instinctus. Eramus iam ad vestibulum monumenti, & ne tunc quidem militum vllam habuimus rationem, vel metum concepimus. Vidimus tandem reuolutum ab ostio monumenti lapidem illum magnum valde, quò nostros animos refecit: itaque plenæ spei bonæ fumus ingressæ in anteriorem specû. Tunc verò conspiciamus rem admiratione, timore, & stupore plenam; Iuuenem candidissima veste ornatum, cuius erat aspectus vt fulguris coruscantis, sedentem super lapidem, vt ex eo tamquam ex virtute Christi resuscitati, eius resurrectionem nuntiaret. Obstupimus & timuimus ex illius conspectu; sed è vestigio nostros animos confirmauit dulcissimis verbis: nam & fulgor eius, & candor, & præsentia robur spiritus nobis, & suauitatem cordis inferuerunt, expulso stupore & timore: contra quàm fecerat militibus, qui non solû terræ motu, sed & harum rerum conspectu perterrefacti, veluti mortui omnibus viribus resoluti in terram ceciderant. Erat videlicet vis illa Angeli diuinitatis, quæ per eandem rem diuersa operatur: ita splendor gloriæ venientis ad iudicium Christi lætus erit bonis, malis terribilis. Eramus iam in alium spiritum immutata, milites æstimabamus ac si nõ essent, non meminimus vnctionis, totæ pendebamus ab illius iuuenis fulgore, & Angelum à Deo missum lætæ confidebamus. Nuntiat il-

le splendidissimis verbis surrexisse Christum, non esse in sepulchro: inuitat vt ipsæ per nos sepulchrum videamus vacuum, simul edicit vt narremus discipulis, & Petro, quòd surrexisset è mortuis Dominus; quòd præiturus esset nobis in Galilæam, & ibi videndus & apertius & clarius. Hoc initium fuit doctrinæ euangelicæ de Christi resurrectione.

Eratis rursus, ô sanctæ mulieres, in aurora resurrectionis, incipiebât enim ad nos radij illius lucis expandi, non tota lux apparere. Non faciebat illa aurora in vobis fidem plenam, vt nec plenum lumen comunicabat: & tamen permouit vos Angelus vt in monumentum velletis ingredi; videbat enim vos de eius verbis hæsitare. verum hæc vestra tarditas, nostra erat celeritas; facit enim nobis & certiore fidem resurrectionis, & faciliorem, quòd in vobis permessa est illa dubitatio, ne nos urbarer; & expulsa, vt in nobis constaret illius articuli substantia. Magnum accepimus per vos à Deo beneficium, sed hoc beneficium singulare nos admonet nostrarum in fide imperfectionum; quæ, etiam si non expungût è cordibus nostris fidei substantiam, debilitant certè illius tenorem, & cohibent incrementum. Et vt de alijs fidei imperfectionibus fileam, resurrectionem ipsam Christi nõne tam frigidè credidimus & inter mortuè, vt illa fide nihil ferè moueamur ad amorem mortificationis, & vitæ melioris desiderium; nullam vim accipiamus ex vita resurgentis Christi, ad exercenda opera illius lucis & fidei, opera quæ nobis præcepit Deus vt in eis ambulemus, illius virtuti diuinæ cooperantes? Fides enim diuinitus per charitatem efficax facit, vt quæ credit homo, ea coniungat cum principio reuelationis, Deo ipso, veritate infinita; vnde mirabiles effulgent fidei splendor in nobis, & vis quædam diuina, & omnis boni principium concipitur. Sed quis tandem hæc sentit in spiritu suo? quòd si hæc assequimur, id facimus speculatiuè, quasi credamus id fieri posse, non experiamur in nobis, non gustemus. Orate pro nobis, beatæ mulieres, vt per vim resurrectionis Christi hæc abigantur à nobis fidei imperfectiones; effulgeat verò in mentibus nostris lux fidei, quam charitas viuificet, sapientia, & intellectus, & reliqua dona spiritus illustrent & ornent: & vt Lutherana illa fumosa fides ac diabolica cum authore in Inferno sepeliatur. Amen.

EODEM DIE DOMINICO ANGELI APPARENT MULIERIBVS.

MATTH. XXVIII.

MARC. XVI.

LVC. XXIII.

IOAN. XX.

In cxi. imaginem Adnotatiuncula.

cxi.

137.

- A. Ingressæ mulieres non inueniunt corpus IESV.
B. Egrediuntur consternatæ.
C. Apparent ipsis duo Angeli virorum specie, fulgentibus vestibus, ad sepulchrum stantes. dicunt:
Quid queritis viuentem cum mortuis?
B. Illæ præ timore fugerunt, nunciatura discipulis.

- D. Præcurrit Magdalena, quæ prior venerat ad monumentum.
E. Venit domum in montem Sion, narrat omnia Petro & IOANNI: superueniunt aliæ, narrant omnibus omnia.
F. Milites similiter iscent.

MATTH. XXVIII.

MAR. XVI.

LVC. XXIII.

IOAN. XX.

Et ingressæ non inueniunt corpus Domini IESV. Et factum est, dū mente consternatæ essent de isto, ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cùm timerent autem, & declinarent vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid queritis viuentem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter loquutus est vobis, cùm adhuc in Galilea esset, dicens: Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi, & die tertia resurgere. Et recordatæ sunt verborum eius:

Et exierunt citò de monumento cum timore & gaudio magno,

*At ille**exeuntes, fugerunt de monumento**& egressæ à monumento*

(inuaserat enim eas tremor & pavor) & nemini quidquam dixerunt; timebant enim,

currentes^b nuntiare discipulis eius.

Cucurrit ergo^a Maria Magdalene] & venit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum, quem amabat IESVS, & dicit, illis:

Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus ubi posuerant eum.

^b nuntiauerunt hæc omnia illis undecim, & ceteris omnibus. Erat autem Maria Magdalene, & Ioanna, & Maria Iacobi, & cetera quæ cum eis erant, quæ dicebant ad Apostolos hæc. Et visa sunt ante illos, sicut deliramentum, verba ista, & non crediderunt illis.

ADNOTATIO.

A. Ingressæ mulieres in monumentum corpus IESU non inuenerunt.

B. Egrediuntur autem mente quidem consternata timore magno, sed gaudio simul magno exultantes; itaque nec ad linteamina, nec ad sudarium aduertunt animum. primò enim Angelo plenam fidem non habuerant; ubi verò corpus non reperiunt, ampliùs fides eorum turbatur. egrediuntur attonitæ tremore ac pauore, & in terram vultum declinantes.

C. Apparent egressis duo Angeli, non specie iuuenili ut prior, sed virili, fulgentibus vestibus; nec sedent ut ille, sed iuxta eas adsunt; neque blandiùs, ut alius, eas corripunt, sed seueriùs obiurgant: Quid quæritis viuentem cum mortuis? Nō est hic, sed surrexit. simul eas docent suauiter: Recordamini qualiter locutus est vobis, cum adhuc in Galilæa esset. Mira est hæc verborum & rerum varietas, & plena mysterij, si quis attendat.

B. Quid sanctæ mulieres? Colligunt se ex timore; quæ audierant à Christo ipso de eius re-

surrectione in memoriam reuocant, animo concitantur. Audierant à priori illo Angelo, ut citò irent, & nuntiarent quæ audierant & viderant discipulis: properant itaque, atque adeo excurrunt & fugiunt in urbem & montem Sion.

D. Et quidem Maria Magdalena, quæ & prior venerat ad monumentum, alias antecedit, narrat omnia Petro & Ioanni: perueniunt & aliæ mulieres, exponunt omnes aliis Apostolis & discipulis lugentibus ac stentibus rem totam. His autem videntur illarum verba muliebre esse deliramentum: non ita Petro & Ioanni, sed religione tacti, condicunt inter se ut ipse per se curriculo veniant ad sepulchrum, & veritatem earum rerum quas narrauerant mulieres præsentem videant.

E. Domus in monte Sion, ubi Petro & Ioanni Magdalena, omnibus omnes mulieres narrant quæ sibi contigerant.

F. Adhuc iacent milites exanimati, qui postea, ubi secundo abierint mulieres, vltimi exurgunt obstupescit, & diffugiunt.

MEDI

MEDITATIO.

Permouerat vos Angelus, beatæ mulieres, ut velletis videre sepulchrum, & locum ubi positus fuerat Dominus. Mutata vobis sunt omnia. venistis ut ingressæ sepulchrum mortui corpus vngeretis, nunc auditis viuentem: ingredimini, non ut vngatis Dominum, sed ubi fuerat Dominus vacuum locū ut videatis: dubitabatis, accusabat vos animus vester, cælesti voci vix credebatis. Plena erat mens vestra magna rerū contrarietate: æstuebatis, præsertim quando intra monumentum essetis, & incessisset corda vestra loci illius maiestas, & diuinum numen & sensus; quæ illic postea fuerunt perpetua, & sepulchrum Domini semper gloriosum. Dicitis piæ mulieres, obsecro, quid sentiebatis ubi tenuit vos facer ille lapis? nōne sensus vos corripuit mortui Christi ibi sepulti, ibi iacentis, inuoluti sindone munda, colligati caput sudario? Nōne cum hæc sentiretis, præterita non videretis, simul vos, & quidem vehementiùs, comprehendit sensus quidam resurrectionis, & lux viuentis Christi; cum in vestris animis pugnarent hi omnes varij rerum magnarum motus? Apprehendit vos timor & tremor; consternatio perculit, ut citò exeuntes de monumento fugere inciperetis. Sed modicum detinuit vos, non vnus, qui intetea abcesserat, sed duo Angeli; non quasi iuuenes, sed quasi viri, non sedentes, sed stantes; non solum fulgenti vultu, sed veste: quorum conspectus compescuit quidem illam consternationem vestram & tremorem, sed non fecit ut sine tremore non timeretis, non fecit ut vultum auderetis in Angelorum fulgore intendere. Audistis à duobus quæ à priori Angelo, pauciora etiam quàm à priori; sed ita audistis, ut magis hæc vos mouerent quàm illa. non enim tantum duorum Angelorum verba Christi resurrectionem vobis denuntiarunt; sed ad corda etiam vestra penetrarunt, & illorum dubitationem acriùs perstrinxerunt. Audistis, bonæ mulieres, iam à tribus Angelis Dei surrexisse Dominum, & tamen adhuc animo illum quæritis cum mortuis. Nihil est Vitæ cum Morte cōmune, nihil esse potest, quantò minus vitæ Dei, vitæ Domini, vitæ triumphatrici Mortis, Satanæ, Peccati, Inferni. Vos quidem Christum mortuum quæritis; at Christus & vita est sempiterna, & in

vitam surrexit sempiternam. Erratis igitur vehementer, ubi vitam quæritis in sepulchro & morte. Fuit quidem mortuus Christus, sed non potuit illi mors dominari; & tamen dominari posse vos vnguentis significabatis. Non potuit Christus ita mori: sed quemadmodum mortuus fuit vita sempiterna, & mors eius vitæ parens; ita semper erat etiam in sepulchro viuens Christus, & mortuus vitam mortalibus conficiebat. Itaque fuit mors illa vitalis, nec fuit quæredus cum mortuis mortuus Christus. illi enim vim non habebant à morte resurgendi; Christus verò verè mortuus non solum habuit per mortem suam vim resurgendi, sed aliis etiam vim promeruit & confecit ad immortalem vitam resurgendi. Non placet Deo, non nobis, ut ita quæritis Dominum: abigite à cordibus vestris mortis illius imaginem ut mortis, induite ut vitæ; & credetis ut verè mortuum fuisse, ita verè resurrexisse; & illam eius mortem & sibi & vobis vitam præstitisse, quapropter suscepta erat. Viuit Christus Dominus noster & vester; viuit in æternum Christus Dominus, sepulta est Mors in Inferno. Reuocate in memoriam, quæ ipse dixit vobis, cum adhuc in Galilæa vobiscum versaretur. non enim solum dixit: *Oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi; sed adiunxit, Et die tertia resurgere.* Hęc est dies tertia: si illa creditis, cur non etiam hoc? Non enim magis illa dixit, quàm hoc; nec alius illa, alius hoc: Filius Dei illa dixit; hoc idem Filius Dei dixit. Agite, ne patiamini corda vestra occupari magis virtute passionis & mortis Domini, quàm gloria & luce resurrectionis & vitæ. Ille sensus fidei vestræ bonus est, ne velitis per illum sensum hanc fidem arcere: sedate corda vestra & componite, ut fides vestra hanc veritatem absq; hæsitatione excipiat. Agnoscimus nostram culpam & imperfectionem, Angeli Dei: recordamur verborum Domini, & illius verbis & vestris mouemur: verum ea est vis in nobis amoris erga Dominum, ea fuit illius acerbitalis, & doloris, & luctus vehementia, ut nos totas adhuc comprehendat, nec sinat splendore resurrectionis perfrui. Hei nobis, interfecerunt impij homines Dominum nostrum; mortuus est IESVS, nostri cordis vita; orate vos beati spiritus pro nobis, ut hæc

hæsitatio nos deferat, & resurgat Dominus in corde & spiritu nostro : nos tamen interim optima fide, vt dixit prior ille Angelus, & intelligimus vos velle, quæ audiuius, quæque vidimus omnia celeriter ad Discipulos & fratres nostros perferemus. Erant Discipuli cum Apostolis intra domum in monte Sion congregati lugentes & flentes: audiunt Magdalenam, audiunt alias mulieres, non solum non credunt, sed videntur ipsi quæ audiunt esse deliramenta; præfertim cum hæsitanter illa narrètur à mulieribus & mœsto animo. Neque verò mirum: ad terrorem enim comprehensionis Christi in horto, & eorum præcipientem fugam accesserat infinita illa atrocitas & ignominia passionis & mortis Christi. Itaque erant timore adhuc perculsi, & lucem fugientes, fidem quidem suam in Christum retinebant in vniuersum, sed quæ adhuc erat articulo resurrectionis informada. Nondum erat eorum fidei plenum robur datum: non enim promissam acceperat confirmationem, nec eam fidei amplitudinem, quam Spiritus sanctus in eorum corda infudit postea; sed tamen firmiores alij aliis erant; in omnibus tua rursus aurora resurrectionis agebatur. non enim etiam si non crederent Christum resurrexisse, non aliquo lumine tangebantur lucis suscitati è mortuis Christi. Varia erat illius sanctæ domus facies: Sacrosancta Virgo Mater fruebatur excellenti sua luce resurrectionis Filij, & apparitionis sibi factæ: contemplabatur viuètem Christum in dono spiritus sapientiz, & suauitate Dei, sereno vultu, sum-

ma cum grauitate composito: intelligebatur autem quæ gerebantur inter Discipulos & mulieres: sciebat quò mysterium spectabat Angelorum apparitionis, dubitationis mulierum & Discipulorù; omnia reuelabat Matri Filius. Esse item sciebat in illo mysterio, vt nihil ipsa eorum quæ nouerat aliis exponeret, simul vt nullus illam interrogaret. Erant ita res diuinae diuina prouidètia; illa fruebatur donis cælestibus, hi fluctuabant in suis timoribus & titubationibus. Interim prouidebatur maiestati fidei resurrectionis Christi, quam non per hominem voluit constare Christus, sed præmissis Angelis, præmissa Discipulorum hæsitazione, per se ipsum inuehi in Ecclesiam gloriosissimè. Non videbatis hætenus, sancti Apostoli, & Discipuli, & mulieres, lucem resurrectionis: eratis in vestra aurora; non erat ortus vobis sol vitæ æternæ viuens Christus, qui faceret vt illa aurora fieret vobis dies clarissimus. sed vos habuistis quidem prius auroram, postea tamen lucem diuinam: nos verò hoc à Deo accepimus beneficium, vt in aurora etiam vestra videamus plenam perfectamque lucem, & in vestris dubitationibus firmitatem maiorem accipiamus; quod nos vobis item debemus in Christo, & debere profitemur. Oramus autem illud præterea apud Deum impetretis, vt fides nostra in dies maiorem accipiat lucem & perfectionem; & quod in fide est, id in nobis sentiamus valere potenter per fidem in Christum, principium & radicem omnis iustificationis, & operum bonorù, & meriti in vitam æternam. Amen.

EODEM DIE VENIUNT PETRVS ET IOANNES AD SEPVLCHRVM.

LVC. XXIII.

IOAN. XX.

In cxij. imaginem Adnotatiuncula.

cxij.

138.

- A. *Permoti verbis Magdalena excurrunt ad monumentum Petrus & Ioannes; sed Ioannes præcurrit.*
 B. *Sequitur Magdalena non ita longè.*
 C. *Subsequuntur alie mulieres paulò longiùs.*
 D. *Peruenit Ioannes citiùs Petro, inclinat se, videt linteamina, non intrat, dat locum ceditq; Petro.*

- E. *Venit Petrus, intrat inclinatus, videt linteamina, & sudarium inuolutum, deinde intrat Ioannes.*
 F. *Redeunt Apostoli domum.*
 G. *Magdalena remanet ad monumentum.*
 H. *Milites consternati silent.*

LVC. XXIII.

IOAN. XX.

** Petrus autem surgens** Exiit ergo Petrus,**cucurrit ad monumentum;*

& ille alius discipulus, & venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul; & ille alius discipulus præcurrit citiùs Petro, & venit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset, vidit posita linteamina, non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introiuit in monumentum;*

& procumbens vidit linteamina sola posita.

& vidit linteamina posita, & sudarium, quod fuerat super caput eius, non cum linteaminiibus positum, sed separatim inuolutum in vnum locum. Tunc ergo introiuit & ille discipulus, qui venerat primus ad monumentum; & vidit, & credidit: nondum enim sciebant scripturam, quia oportuit eum à mortuis resurgere.

Et abiit,
secum mirans
quod factum fuerat.

Abierunt ergo iterum
discipuli ad semetipsos.
b^c Maria autem ^e sta-
bat ad monumentum fo-
ris, plorans.

ADNOTATIO.

A. **P**ermoti verbis Magdalena & aliarum
mulierum Petrus & Ioannes currunt ad
monumentum; celerius tamen Ioannes, vel ut
iunior, vel ut audior.

B. Subsequitur Magdalena non ita longè
festino gradu.

C. Sequuntur alie mulieres postea, sed lon-
giori intervallo.

D. Peruenit prior Ioannes ad monumentum
quàm Petrus: inclinatur caput introrsum, videt
tantum linteamina, non ingreditur tamen, de-
ferens scilicet digniori honorem. Ita semper ha-
bitus est primus Apostolorum Petrus.

E. Ingressus Petrus linteamina videt, & su-
darium quo Christi caput fuerat obuolutum,
alio & alio loco posita. non erat egressus Petrus,
cum intrat etiam Ioannes, & videt quæ Petrus:
crediderat Petrus, credit Ioannes resurrexisse
Christum, augetur in viroque fidei sensus inte-
rior, in generatur scientia mystica veræ resur-
rectionis; quæ fecit ut quæ non intellexerant
antea, ubi mortem & resurrectionem suam illis
prædixerat IESVS, quæ legerant in Scripturis,
quæ audierat à mulieribus, ea tum primum cum
animi sui admiratione & suauitate perciperet.

F. Recipiunt se domū hac persuasionem pleni.

Hæc ita possumus meditari cum Chrysostomo,
Cyrillo Alexandrino, Euthymio & aliis: nisi ve-
limus Augustini, Gregorij, & item aliorum se-
qui interpretationem, qui sentiunt non credi-
disse tunc Ioannē Christi resurrectioni, sed quod
fuisset eius corpus sublatum, ut mulieres credi-
derant. Ceterum quod quidam interpretantur
ter venisse Petrum ad monumentum, primò so-
lum, deinde cum Ioanne, et iō itē solum, etiam si
non ducatur ex euangelica historia, tamen &
piè credi potest, & videtur appositum ad vehe-
mentiam amoris Petri in Christū demonstnan-
dam, & penitentiam trina negationis. Adde
quod facile intelligi poterit cum tertium redi-
ret à sepulchro Petro apparuisse Dominū: alio-
qui incertum nobis est quando apparuerit, cum
sciamus ei eodem die apparuisse, antequam re-
diissent duo discipuli ex Emmaunte.

G. Peruenit interea ad monumentū Mag-
dalena, & recedentibus discipulis non recede-
bat; sed amoris igne succensa, ac Christi ardens
desiderio, audiens ab Apostolis confirmari Chri-
stum non esse in sepulchro, esse tantum linte-
amina & sudarium, illis abeuntibus restabat fo-
ris ad monumentum plorans.

H. Adhuc iacent exterriti milites.

MEDITATIO.

Augetur splendor resurrectionis Domi-
ni IESVS, minuitur aurora; fit magna
animorum commotio, non solum in aliis di-
scipulis, sed in Apostolis ipsis, & inter hos in
Petro & Ioanne præcipue. Narrabat Magda-
lena & alie mulieres quæ audierant & vide-
rant; & ea quidem ex mentis suæ statu adeo
titubanter, adeo perplexè, ut cum dicerent
Angelos sibi apparuisse qui confirmarent re-
surrexisse Christum, & vidisse se vacuum se-

pulchrum; adderet tamen Magdalena (non
dubium quin etiam alie) Tulerunt Dominum
de monumento, & nescimus ubi posuerunt
eum: quæ videbatur esse deliratio, & à priori
narratione exorbitatio comperta. Nam si ve-
ra sunt, Magdalena, quæ ab Angelo, quæ ex
Angelis audistis; quomodo falsum non est,
quod illū abstulerint nescio quò, nescio qui?
Itaque ex verborum vestrorum perplexitate
nihil potest esse nobis perspectum; & aliud
nihil

nihil quàm accendistis in nobis desiderium
acre ea quæ narratis explorandi. Eamus, in-
quit Petrus Ioanni, excurramus nos ad mo-
numentum: probant alij, currunt ambo au-
dè. Mouit verò Christus hos præsertim; alte-
rum enim elegerat præcipue inter Apostolos,
alterum diligebat: vnde fiebat, ut crederent
alij Christum facilius illis esse reuelaturum
rem totam & apertius, ut electo & dilecto.

Sed cur simul primò currunt? cur deinde
præcurrit citius Petro Ioannes? Par eorum
duorum desiderium erat fortassis currendi,
non eodem vires; præsertim cum longè cur-
reret, à monte Sion in Golgotha. Adde quod
Ioannes & initio itineris, & in fine detulerit
primas Petro; illic ne prior curreret, hic ut
præcederet quasi exploraturus minister. Cur-
rebat eorum affectus, & vehementius incita-
batur; id enim erat in eorū cursu: neque lon-
gitudine cursus deterrebantur, nec insolentia
currendi per mediam urbē, & circa templum,
ubi erat hominum perpetua frequentia, ne-
que Iudæorum metu; nam militū custodum
timorem abstulerant mulieres. Corripuerat
eorum animos diuinum numen, & caelestis
quidam impulsus: moliebatur enim Christus
fidem suæ resurrectionis, & fructum suæ pas-
sionis & mortis. Peruenit prior Ioannes, pro-
spicit quidem interiùs, non ingreditur tamen
persistens in reuerentia Petri; & tamen amo-
ris Christi teneritudo non est passa, quin in-
spiceret in monumentum: vidit linteamina,
non sudarium, intulerat enim oculos, non lu-
strauerat, cohibuit enim se donec veniret Pe-
trus: nec tamen adhuc credit, re non explora-
ta nec sibi nec Petro. Venit ergo Petrus, in-
greditur, circumspicit omnia, videt linte-
amina reposita, sudarium verò alia in parte se-
pulchri nō repositum solum, sed inuolutum
item, ut studiosè factum vtrumq. videretur,
non temerè vel prophanter, & ad fidem re-
surrectionis spectare: tangitur religione, & fi-
dei oculos aperit singulari Christi beneficio;
credit Dominum verè resurrexisse à mortuis.
Tum verò intelligit non solum quæ audierat
à Christo in Galilæa toties, & postremò post
Cænam, sed Scripturam quæ erat de eius re-
surrectione: neque enim credidit esse corpus
sublatum nescio quò, & non potius aliis ver-
bis & Magdalene, & mulierum ex ore Ange-
lorum. Egit gratias Deo, quod primam re-
uelationem fidei resurrectionis inter quæren-
tes & ambigentes sibi esse factam videret.

Gloria, inquit, in altissimis Deo & Christo
eius viuenti in sæcula sæculorum: latentur
cæli, iubilēt Angeli omnes, gaudeat Ecclesia;
surrexit Dominus, vitā mundo dedit Chri-
stus, vitam accepimus vitæ cælestis, qui sumus
in Christo: alij omnes mortales eandem de-
sumere possunt si velint; omnibus mortali-
bus vitam parauit æternam resurgens à mor-
tuis Deus. Cum expleisset desiderium suum
Petrus, tunc ingreditur Ioannes; circumspicit
& ipse omnia, notat omnia, credit & ipse:
quod cum dicit ipse, sine vlla dubitatione
significat etiam Petrum credidisse, quasi dice-
ret, non credidit solum Petrus, sed ego simul:
quod fidei lumen diuinum fecit, ut qui antea
non intelligebamus quæ erāt de resurrectione
Christi scripta, nisi quadam vniuersali fide,
fierent nobis lux præclara in Domino. Lau-
dat & dilectus discipulus magistrum suum,
& gratias vterque Deo agit pro excellenti be-
neficio; fiunt inter ipsos magnæ spiritus con-
gratulationes; animaduertunt & sentiunt se-
pulchrum & locum illum cælesti quadam lu-
ce & virtute esse illustratum; contemplantur
animo præsentiam Christi viuentis, Angelo-
rum cum ipso, & animarum sanctarum fre-
quentiam; sepulchrum exosculantur deuotè,
linreamina suauiantur & sudariū, in iis Chri-
stum adorant, percipiunt ex ea adoratione
singularem spiritus consolationē & gustum,
qui postea à fidelibus acceptus fuit omnibus
sæculis: nō auferunt tamen sindonem, non
sudarium adhuc, vnicè fruuntur sua spiritus
exultatione & iubilo in Christo, & integra
volunt adhuc constare omnia in sepulchro
resurrectionis indicia. Redeunt vnde vene-
rant gaudentes, nec quicquam eorum quæ
crediderant nuntiant Magdalene, non mu-
lieribus: eas beneficio Christi permittunt.
quod è prouidentia Christi agebant, ut pluri-
bus testimoniis fides resurrectionis eius cōfir-
maretur. Reditis quidē, ô beati Apostoli,
ad vosmetipsos domum in montem Sion, vnde
veneratis. Redimus, sed maior erat reditus
noster alius, qui nos ad interiora cordis nostri
colligebat, nostram increpans tarditatem.
Nōne audieramus de resurrectione sua re-
spondisse Christum Iudæis: *Soluite templum*
hoc, & in tribus diebus excitabo illud? Nōne
bis, & grauissimè quidem, dixerat nobis in
Galilæa, & iterum veniens Iericho, tertia die
se post condemnationem & mortem surre-
cturum? Nōne post Cænam, & acceptam

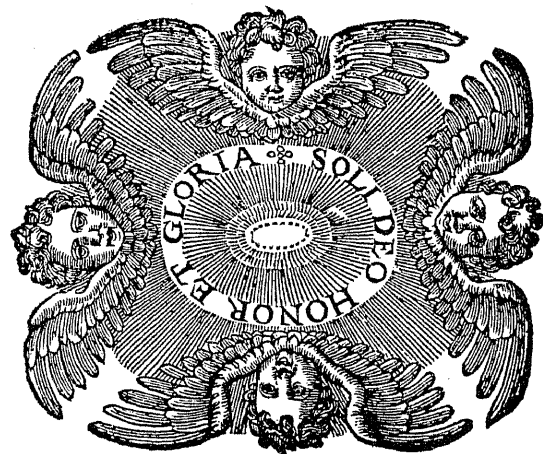
Psal. 3.
Osee 6.
Ioan. 3.

Ioan. 2.
Matth. 26.
& 27.
Marc. 8.

Chrysol.

ac nobis traditam corporis & sanguinis sui sacrosanctam cōmunionem, idem nobis fuerat testatus? Iam dies tertius est ab eius cruce, iam Angeli per mulieres nobis confirmauerunt eum à mortuis resurrexisse; & tamē non credimus; cū ego, inquit Petrus, eius verba sensissem verba esse æternę vitę, cū eū esse Filium Dei viui fuissem professus ex Dei reuelatione. Vita ergo tunc in me dominabatur Christi; nunc verò totum comprehenderat mortui eius sensus. Hem miserā! Quid? Me, inquit Ioannes, non debuit mouere præcipuus ille Domini mei amor, quo me semper amplexus est? non ea verba, quę à pectore eius in Cæna audieram plena diuinitatis & vitę æternę? O meam ingratitude singulari! Verūm eò maior in nos enituit Dei misericordia & benignitas, qui indignos tam excellēti munere & luce ornauit: sit eius nomen benedictū in sæcula. Atque nos etiam, & beati Apostoli, Deo pro vestro beneficio

gratias agimus immortales; illud enim beneficium, & fides in nos redundauit; diuinum etiam in vestra tarditate credendi mysterium suscipimus, quę & vos erudiuit & nos: consilium item Dei veneramur, qui vos duos ex imbecillitate ad firmitatem fidei resurrectionis primos erexit: tu enim nobis significas, Petre, fidei soliditatem & firmitatem; tu, Ioānes, charitatis suauitatem & feruorem. Sed hæc in utroque vestrū erant; vterque enim non solum solidē & firmiter credidit, sed suauiter etiam & feruidē amauit Dominum suscitatum. Hęc ad nostram institutionem facta non dubitamus; vt in fide non solum constantiæ perfectionem quæramus, sed charitatis etiam adiungamus. Hęc vos nostis, sancti Apostoli, & illis nos egere cognoscitis: estis nostri patroni, iuuare nos vultis & potestis in Christo. Obsecramus sit nobis apud Christum vestra intercessio salutaris. Amen.

EODEM

EODEM DIE APPARET MAGDALENÆ.

429

MAR. XVI.

IOAN. XX.

In cxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

cxiiij.

139.

A. Magdalena stabat ad monumentum foris plorans.	D. A Christo nomine de more appellatur, Maria.
B. Dum ergo staret, vidit duos Angelos in albis sedentes in monumento, ab his audit: Mulier, quid ploras?	E. Respondet: Rabboni, accidit ad pedes eius, vulnerata cor vno ipsius verbo, cupiens suo more complecti.
A. Animaduertit Angelos post suum ipsius iergum cupidē prospicere. Itaque conuersa videt IESVM habitu hortulani.	D. IESVS se tangi vetat, ac docet quemadmodum antequam ascendat cum eo sit agendum.
C. A quo audit: Mulier, quid ploras? &c.	F. Apostoli redeuntes sunt obuiam venientibus mulieribus.
A. Cū responderet illa rursus: Domine, si tu sustulisti eum:	G. Nondum milites surgunt.

MAR. XVI.

IOAN. XX.

Surgens autem [IESVS] mane prima Sabbati, apparuit primo Mariae Magdalene, de qua eiecerat septem demonia.

^a Dum ergo staret, inclinavit se, & prospexit in monumentum: & vidit duos ^b Angelos in albis, sedētes, vnum ad caput, & vnum ad pedes, vbi positum fuerat corpus IESV. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum; & nescio vbi posuerūt eum. Hęc cum dixisset, ^a conuersa est retrorsum, & vidit IESVM stātem: & non sciebat quia IESVS est. Dicit ei ^c IESVS:

Mulier, quid ploras? quem queris? Illa ^a existimans quia hortulanus esset, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi vbi posuisti eum; & ego eum tollam. Dicit ei ^d IESVS: Maria. Conuersa ^e illa, dicit ei: Rabboni (quod dicitur Magister.) Dicit ei ^d IESVS: Noli me tangere; nondum enim ascendi ad Patrem meum. Vade autem ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrū, Deum meum, & Deum vestrum.

ADNO-

DE CHRISTI
ADNOTATIO.

A. *Lugente Magdalena foris extra interius Lantrum, hoc est, ante sepulchrum ipsum, exstiterunt Angeli duo veste candida in monumento: ipsa sollicita, & impatiens desiderij, inclinatur se, ac prospicit ad monumentum.*

B. Videt autem duos Angelos; unum ad caput loci, ubi fuerat positus Christus, alterum ad pedes. Excitatur mentis nostrae deuotio, ubi locus caput habere & pedes dicitur: consecratus enim erat ille locus corporis Christi praesentia, & tactu sensum induerat ac referebat totius Christi corporis: itaque iam non tam saxu est, quam expressio quadam corporis Christi sepulti. Quid praeterea? Respiciunt & Angeli ad Mariam, eam blande compellant: Mulier, quid ploras? Respondet: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum. Adeo erant praecipua omnium mentes cruciatu Christi & mortis proximo conspectu & memoria, ut nisi Christus ipse praesens cerneretur, ne Angeli quidem afferre fidem possent resurrectioni, quae erat diuina prouidentia, ut firmissimum testimonium & auctoritas Dominicae resurrectionis firmiter constaret: prouidebatur enim illis titubationibus futurae nostrae fidei infirmitati. Cum Mariam Angeli interrogarent, stetit trans illam Christus, & in eum Angeli auidè oculos coniecerunt: quod animaduertens

A. Magdalena conuertit retrorsum caput, IESVM videt habitu quidem hortulani (ita enim consuetum est depingi, ut esse apparebat Mariae) nec eum agnoscit: praenit illam suauissimis verbis bonus & sanctus IESVS:

C. Mulier, quid ploras? quem quæris? Illa verò existimauit hortulanum (in horto enim erat sepulchrum) neque agnouit planè IESVM, sed ut ignotum, praesentem tamen eum videbat, & eius verbis praenit ignoranter, & animo interna suauitate delibuto atque commoto, respondit ut olitori: respondet tamen, Domine, quod sensus interni erat, & ad Christum nescienter ferebatur.

A. Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi

ubi posuisti eum, & ego eum tollā. hoc ad hortulanum. Noluit affligi amplius Magdalena desiderium IESVS.

D. Aperit illi se. Maria, inquit. Quo verbo, cum nihil videretur dicere, omnia non solum dixit, sed egit, quae desiderare potuit Magdalena; eo enim vno verbo se cordi Magdalena insinuauit dulcissimè, & clarissimè demonstrauit.

E. Sentit cor vulneratum Christi suauissimo iaculo Maria, conuertit non solum caput ut antea, sed se totam ad IESVM; appetit ad pedes, cogitat ut antea consuevit illos deosculari, feruorem desiderij in amoris redundantiam commutat: vno tamen prius verbo vni Christi verbo respondet: Rabboni; quod dicitur, Magister. Vno verbo vterque omnia loquitur: itaque illis duobus verbis habuerunt inter se suauissimum interius colloquium IESVS & Maria.

D. Respondet verò Christus ad ea quae non expresserat Magdalena, animo tamen concipiebat: Vis tu ad me accedere, me tangere, mecum ita agere ut antea solebas? At tota ratio mea vita & conuersationis immutata in melius est: non est vobiscum futura mea consuetudo & familiaritas terrena, sed caelestis: ad caelum te oportet aspirare, quod non ita post multos dies ascendam. Hoc age, quapropter tibi me reuelauit: ito ad fratres meos Apostolos, nuntia illis quae vidisti, & quae à me audis: surrexi, non ut hic cum ipsis, ut antea feci, agam; sed de caelo, quod propero ascendere: eo animum intendant, hic resurrectionis tantum colligant argumenta. Quibus verbis quod emendauit in animo Magdalena, voluit esse emendatum in Discipulorum & mulierum.

F. Fiunt obuiam mulieribus venientibus discedentes Apostoli.

G. Adhuc iacent consternati milites: occupabatur enim locus ille Angelorum praesentia, & exerta Dei virtute, donec omnes mulieres discederent. Quod factum non est antequam iterum venirent aliae mulieres, & abirent rursum non reuersura.

Matt. 28.

RESURRECTIONE.
MEDITATIO.

Peruenit interim Magdalena ad vestibulum sepulchri: discedentibus verò Apostolis, nec quicquam ex illis interrogat, nec audit de fide eorum: aestuat desiderio Domini sui, plorat, non sedet, sed stat morae omnis impatiens, quasi actuosè parata ad omnia, modò Christi corpus inueniat. Recedit dilectus Christo Ioannes, discedit primus Apostolorum Petrus, tu manes Magdalena: quid amplius quæris quàm illi? Meo desiderio satisfacere nò possum, ferre non valeo mei amoris flammam erga Dominum meum, ferueo, ardeo, exstuo, nulli me comparo: scio maiorem esse meam indignitatem, quàm ut cuiquam conferri possim, nedum primariis Apostolis Petro & Ioanni. Heu ubi est Dominus meus! quinam abstulerunt illum? quoniam tulerunt? O si scirem qui mihi indicabit ubi repositus sit! Tanta erat Magdalena amoris vehementia, & eius desiderium, & impatientia, & afflictio, ut illa videantur etiam Angeli ferre nò potuisse, Christus noluerit longius progredi Magdalena miseratus. At cur Petro & Ioanni paulò antea non apparuistis Angeli, nunc Magdalena apparetis? illi nostro ministerio non egebant, quos absque ministerio voluit Dominus noster docere per se in spiritu; ut fidei resurrectionis suae firmitudo diuinum omni ex parte principium haberet: vnde factum est, ut mulieribus nostrae fierent apparitiones, tum etiam ut nostris reuelationibus non crederetur: quæ laus quidem non fuit nò credentium, fuit tamen plena mysterio diuina permissio & prouidentia. Sed quid dicunt Angeli Magdalena? quo pacto illam solantur? *Mulier quid ploras?* Non dicunt resurrectionem Christum, quod iam à tribus Angelis audierat; non in monumento non esse, hoc etià ipsa viderat: sed hæc cum non dicant, intelligunt tamè in illis tribus verbis. Quid cogitas mulier? ubi es? tuus amor te à te subducit, sed non debet ab amato: permittite te amoris IESV, & ipsum inuenies non iam mortuum, sed viuentem in sæcula. Non redit tamen ad se Magdalena, nec cohibet luctum. Non possum, Angeli, cogere cor meum: *Tulerunt Dominum:* quinam tulerint, & quò tulerint, heu vtrumque nescio, nec quò insistam illi quærire, vel ubi reperire possim, scio. Age feruida Magdalena, ià appetit lux cordis tui & lætitia: nòne vides Angelos trans te prospicien-

tes attentissimè: eò còuerte & tu oculos tuos; en dilectus tuus stat post parietem tuum. Vide ego, sed hortulanum, & audio. Sed attende, plura tibi loquitur quàm Angeli: *Mulier, quid ploras? quem quæris?* etiam si me existimes olitorem, tamen aliter & plura tibi loquor quàm Angeli: ego verus sum, tui cordis & spiritus hortulanus; volo noxiam istam herbam quæ te angit, & amoris tui errorem extirpare. Non est iam quod lugeas, animaduerte esse praesentem quem quæris; quid tibi aliud vis? quem alium quæris? quære amorem tuum viuentem, non mortuum. Permovebant hæc interius Magdalena; sed cum non superarent impetum desiderij, quasi vltimam illius vim expirans: Sentio, inquit, Domine plus moueri spiritum meum, quàm ab Angelis; confidentius igitur expeto quod fui ab Angelis petitura nisi tu interuenisses: *si tu eum sustulisti, obsecro te dic ubi posueris, & ego illum tollam, & corpus Domini mei honore prosequar, iuxta animi mei amorem, & dolorem, & desiderium. At nec vnguentum habes, nec qui te iuuat, nec ubi reponas scis: vide quid pollicearis sola. Verè amor cæcus esse solet. En illustro tuum in me amorem, & omnem ab eo & cæcitatem & errorem abigo. Maria. Ecce innouo spiritum & amorem relictum in visceribus tuis, vulnere cor tuum vno intuitu oculorum meorum: nunc iam es non Amara, id est, plena amaritudine; sed Maria, Deum oculis tuis conspiciens. Ego sum Deus & Dominus tuus, ego resurrectio tua & vita; surrexi à mortuis gloriosissimè, & uiuo in æternum potentissimè: hæc erant in verbo, Maria. Quid Maria? Rabboni. Illustrasti faciem tuam super famulam tuam, Magister mi bone IESV, verè vulnerasti cor meum spòse caelestis: agnosco resurrectionem tuam & vitam, & easdem sentio in me de tuo singulari beneficio diuinitus operantes: hæc enim rursus erant in Rabboni. Quid praeterea cogitas o felix Maria? Appeto ad pedes dilecti mei, illos non iam rigatura lachrymis & vinctura, sed grato corde & humili adoratura. In hoc erat Magdalena feruor: verum prohibuit IESVS, & cum singulari quidè priuilegio id fecit; nam illius caput tetigit. Habes fructum, inquit, tui desiderij Magdalena, sensisti diuinitatem tactus digiti Dei; non in tuo capite tantum, sed interius in corde.*

Cam. 2.

Contremuerunt viscera spiritus tui, vbi dilectum tuum adorasti. sed simul audisti in spiritu tuo docentem te Magistrū tuum dulcissimè: Ne existimes me inter vos esse versaturum in terris, vel regnaturum: regnabo quidem in orbe terrarum, sed è caelo; quò scias me post aliquot dies cum summo triumpho ascensurum, vt sedeam ad dexteram Patris mei omnipotentis; à quo accepi omnem potestatem & in caelo & in terra. Ed faciam vos etiam in terra viuentes è terra ascendere, & confedere mecum in caelestibus in spiritu fidei, spei, & charitatis sapientiae; quò etiam postea venietis in anima primū, deinde in anima simul & corpore, & regnabitis mecum in aeternum. Quocirca nihil est quòd nunc me tangas, vel ita mecum agas vt solebas, sed altiore quadā deuotione & spiritu; nondum enim ascēdi ad Patrem: sed ita mecum agendum vobis est, atque si iam ascendissem, non quasi in terris intra vos regnarem. Et hæc volo te renuntiare fratribus meis Apostolis & discipulis, & sanctæ meæ Ecclesiæ; eos non spectare tantū debere ad humanitatē meā, iuxta quam inferior sum Patre, & vester sum frater, vestræque naturæ particeps: ille enim meus est Deus & vester, meus Pater & vester; sed ad meam personam leuate spiritum, & Verbi mei diuinitatem, quæ vna cum Patre meo est. Ille me genuit in aeternitate substantialē & coætēnum sibi Filiū, per quem sibi vos in filios adoptauit; itaque Patris mei filij estis, & mei fratres, sed per meæ humanitatis mysterium, vnde simul & Deus meus est, qui sum vobiscum in humanitate eiusdem substantiæ.

Euge felicissima Magdalena, quāta fuit exultatio animi tui & spiritus in his Christi verbis, quāta suauitas cordis tui, quāta iubilatio, quanta lux mentis tuæ & splendor! Tu igitur prima es inter quærentes & ambigentes cui reuelat Christus, non per Angelos, non per signa alia, sed per se tandem: non tantū per suam præsentiam & vocem, sed per Spiritus sui numen aeternum, admirabilem & gloriosam suam resurrectionem. Credebant quidem Petrus & Ioannes, sed Christum non viderant suscitatum; tu ante eos vidisti, tu secundū eius sanctam Matrem IESVM vidisti. O vim amoris incredibilem! ergo tuus in Christum acerrimus & constans

amor, etsi imperfectus, Christi tamen amor, fecit vt tibi primæ post Matrem appareret resurgens è mortuis Deus. Quid non poterit perfectus amor? quid non apud Christi bonitatem consequatur?

Venite peccatores, audite, attendite. Aduertanus animum nostrum peccatores omnes ad hæc mysteria, adhæc magni IESV excellentia beneficia. En fœminam nobilem, quæ fuit in ciuitate peccatrix, huic tamen non solum dedit Deus vt pedes IESV lachrymis rigaret, tergeret capillis, oscularetur, & Christum diligeret multum, & cui multa ille peccata dimitteret; non solum vt rursus & pedes & caput pretioso vnguento vngeret, & esset eius sepulturæ prophetissa; sed vt amoris igne succensa auidius & diligentius Christum sepultum quæreret, & recedentibus è sepulchro primariis Apostolis, ipsa non abscederet: vt primæ (quod fuit Christi eximium erga illam amoris indicium) appareret ante omnes qui erant de eius morte & sepultura anxij. Verissimè venit Christus, & mortuus est, & resurrexit vt peccatores saluos faceret! & quidem cuius remittit peccata, illius peccatorum ampliùs non solum non recordatur, sed ipsum donis munerat amplissimis. Verū impudentiam esse agnoscite singularem, si similia dona à Christo expectemus, nisi Christum similiter amemus atque Magdalena. Oportet non desides esse nos, non tepidè Deo seruire, & Christi resurrectionem & alia misteria celebrare negligenter: adiuua tu nos feruoris diuini exemplum egregium Magdalena. Iuui, & iuuabo; id enim vult Magister meus IESVS: sed vos, cum sciatis destitui corda vestra, & indigere sapientia, postulate corde, verbo, opere illam à Deo, qui dat omnibus simpliciter atque affluenter, & non impropert, vel eorum quibus dat indignitatem considerat: postulate autem nihil in fide vel promissionis, vel omnipotentiae, vel voluntatis Dei hesitantes, & dabitur vobis Christi diuina sapientia, quæ faciet vt diuina mysteria non solum per fidem, spem, & charitatem diuinas virtutes concipiatis, sed per dona etiam Spiritus sancti, & fructus, & beatitudines percipiatis; & fructuosè gustetis & videatis quàm suauis est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Amen. Ita fiat, sanctissima Magdalena.

EODEM DIE APPARET MVLIERIBVS.

MATTH. XXVIII.

MAR. XVI.

IOAN. XX.

In cxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

cxiiij.

140.

A. Reuersa ad monumentum mulieres, postquam Magdalena apparuerat Christus, audiunt ab ea quæ ipsi edixerat. B. Redeunt omnes, sindonem & sudarium, vt piè credi potest, auferunt. C. Occurrit illis IESVS in via, salutat, præbet eis pedes attingendos. D. Pergunt in urbem mulieres.	E. Milites tandem destituit consternatio, ablata illa diuina virtute è loco sepulchri: reuocatis i. aq. viribus in urbem veniant. F. E custodibus quidam narrant Principibus Sacerdotum omnia quæ facta fuerant. G. Mulieres nuntiant omnia discipulis, Magdalena præcipue IESV mandata illis exponit.

MATTH. XXVIII.

MAR. XVI.

IOAN. XX.

Et^{ab} ecce IESVS^o occurrit illis, dicens: Aueete. Ille autem accesserunt, & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum. Tunc ait illis IESVS: Nolite timere. Ite, ^d nuntiate fratribus meis, vt eant in Galileam, ibi me videbunt. Quæ cum abiissent, ^e ecce quidam de custodibus venerunt in ciuitatem, & nuntiauerunt Principibus Sacerdotum omnia quæ facta fuerant. Et congregati cum Senioribus, consilio accepto, pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum, nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit à Præsede, nos suadebimus ei, & securos vos faciemus. At illi accepta pecunia, fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum istud apud Iudeos, vsque in hodiernum diem,

Illa^s vadens nuntiauit

his, qui cum eo fuerant, lugentibus & stentibus.

Et illi audientes quia vinceret, & visus esset ab ea, non crediderunt.

Venit Maria Magdalene annuntians discipulis,

quia vidit Dominum, & hac dixi mihi.

DE CHRISTI
ADNOTATIO.

A. Exierant rursus ad monumentum alie mulieres, tardiùsque sequebantur Magdalenam: ad sepulchrum peruenierunt posteaquam & discesserant Apostoli, & Magdalena apparuerat IESVS: ex itinere audierant ab Apostolis, ne se quidem reperisse corpus IESV in sepulchro, sed linteamina & sudarium. Hec audientes, maiori studio ad monumentum properant, reperiunt omni consolatione spiritus plenam & gaudio exultantem Magdalenam: narrat illa Dominum sibi apparuisse, sunt magna inuicem lati animi significationes; docet tamen eas Magdalena quod à Christo didicerat, non esse quarendum Christum humano desiderio vel terrestri, sed spirituali ac caelesti. Neque enim (inquit) Christus simul nobiscum atque ante mortem est consuetudine atque familiaritate usus; properat ad Patrem in calum, & hoc tempus, quo in terris versatur, dat diuini mysterij dispensationi, ac nostra necessitati; ut Ecclesie sue resurrectionis veritatem probet atque confirmet, doceat Apostolos, Ecclesiam instituat. Fecit hac Magdalena oratio, ut animi sanctarum mulierum in spirituale & caeleste Christi desiderium conuerterentur.

B. Neque verò diutiùs in monumento cunctantur: auferunt tamen (quod piè credi potest) sindonem & sudarium. nisi hac velimus à Petro ablata, cum secundo vel tertio rediret ad sepulchrum. Plena Spiritus sancti suauitate domum regrediuntur cum Magdalena.

C. In itinere verò, antequam ad urbem venissent, ecce tibi occurrit illis IESVS, illas dulcissimè salutat: Auete, inquit. Non timent, non turbantur mulieres: repleuerat enim earum mentes cum gaudio Christi salutatio, tum spiritus robore; quod ducta, non ut antea Magdalena cum terreno aliquo affectu, sed magna cum spiritus deuotione ac luce accedunt ad Christum, prouoluuntur ad eius pedes, diuina illa vulnera deosculantur, Christum adorant, allegerat enim eas ad se Christus salutatione, & timorem abegerat. Quid igitur illud est,

quod addit Christus, Nolite timere, cum non timerent? Solet videlicet maior rerum diuinarum cognitio facere, de nostra quidem incuria, ut minor rerum agendarum libertas consequatur: & tamen volebat Christus contemplatiuum in rebus agendis non remittere vigorem spiritus; quod mulieribus postquam pedes IESV tenuerant ne eueniret curauit. opus itaque fuit noua Christi confirmatione; qua simul fecit, ut constantiùs qua viderant, quæ uerè audierant Apostolis renuntiarent.

D. Pergunt quò iter ceperant mulieres in urbem & montem Sion.

E. De militibus interpretari possumus, eos primùm veluti mortuos iacuisse, dein consternatos & attonitos, viribus etiam destitutos: omnia tamen obseruasse, nec discessisse antequam secundo mulieres abcessissent. quod ex Euangelio Matthæi colligere licet, ut aperte exponit Dionysius Carth. & sensisse videtur Thom. & Græcum exemplar innuere, quod etiam Hier. indicat quest. 6. ad Hedibiam. Occupauit enim locum sepulchri diuina virtus, & nonnullorum Angelorum presentia, donec & Magdalena primùm, & rursus mulieribus apparuit Christus. Quin piè possumus illud etiam meditari, in aère super hortum & sepulchrum astitisse Christum cum beatis Angelis & animabus, & omnia caelesti virtute fuisse repleta. Cum autem Angeli abcessissent, vel etiam Christus, & esset illa loci maiestas ablata, remisit se simul pauor militum, ad se redierunt; sed tamen ex præterito timore attoniti huc illuc diffugiunt.

F. Aliqui tamen milites ad Principes Sacerdotum peruenientes, narrant quæ facta fuerant omnia; apertum sepulchrum ab Angelo, renuntiatum ab Angelis resurrexisse IESVM, ipsum etiam uiuentem apparuisse, earum rerum esse magnam coniecturam: se è timore primùm factos quasi mortuos, dein exanimatos iacuisse viribus destitutos, donec diuina veluti quedam presentia & virtus abcessit; se tamen IESVM non uidisse. Hoc nuntio conturbati Prin-

RESURRECTIONE.

ti Principes, conuocatis ad conciliu n Senioribus, machinantur testimonium militum, & veritatem resurrectionis Christi oblitescere: copiosam pecuniam militibus largiuntur, ut IESVM mentiantur non resurrexisse: sed cum ipsi dormirent, ablatum clanculum ab eius Discipulis: pollicentur simul militibus negligentia euentia securitatem à præside. At illi, accepta pecunia, fecerunt quidem ut erant edocti, & diulgatum est verbum hoc apud Iudæos; sed ita tamen, ut omnia contra Iudæorum voluntatem, ut res erant, non solum Christianis, sed & gentilibus enuntiata sint. Nam & Pilato esse renuntiata est verisimile, & affirmat Thomas. Referunt historiographi Pilatum ea de re scripsisse ad Tiberium, & Christi resurrectionem eo tempore fuisse peruulgatam.

Eu. l. 2.
Eccles. hist.
cap. 1.
Niceph. 2.
l. cap. 8.

C. Que viderant & audierant mulieres narrat is qui cum Christo fuerant, ingentibus & flentibus, id est, Apostolis aliquot & Discipulis: illi verò occupati adhuc tristitia, & nimium mortis & cruciatuum Christi sensum retinentes, non crediderunt adhuc omnes. Erat varia animorum facies: Petrus & Ioannes credebant; alij partim non credebant, partim rem considerabant attentius, & maiora argumenta resurrectionis expectabant. Inter hæc verò Maria Virgo Mater in spiritu omnia videns, ea in corde conferebat, neque (ut ipsi erat à Christo significatum) quicquam de eius resurrectione cuiquam exponebat. Erat in suo secessu exultans spiritu, atque in suauitate mentis Deum & Filium laudabat.

MEDITATIO.

Increbescunt testimonia resurrectionis Christi, testificantur Angeli, credunt primarij Apostoli, videt Magdalena, vident mulieres; sed mixta pariter ferebantur aurora & dies resurrectionis. Aliis erat iam ortus sol iustitiæ, aliis ad ortum appetebat, terra mentis eorum radios directos adhuc recusante atque impediante. Magnum mysterium diuinæ benignitatis & prouidentia: aliis etiam mulieribus apparet IESVS, non solum Magdalene; & non apparet Apostolis, non Discipulis. Malignè videlicet egerat Satan in genus muliebre; tu, magne IESV, eò ampliorem benignitatem exferis in mulieres: ille per mulierem tenebras Adamo offudit; tu non per vnam solum mulierem, sed per plures lucem nuntias Ecclesiæ, & viam ostendis, qua omnes qui te querunt inuenire possint deuotionem, humilitatem, simplicitatem, lachrymas, quæ faciliùs esse in mulieribus solent; ea enim est via celerius ad tua dona perueniendi. Illud etiam prouidisti sapiens IESV, cum mulieribus non creditur, ut fides tuæ resurrectionis vel per Petrum, vel per Ecclesiam ipsam reciperetur, & reuelationes particulares ad Petrum & Ecclesiam referrentur: quæ fuit etiam causa, ut Mater tua apparitionem non publicaret.

Mal. 4.

Exponite igitur nobis sanctæ mulieres, obsecro, animi vestri sensum, qualis tunc fuit. Cum gaudio magno & timore egressæ sumus è monumento & fugimus; inuaserat enim nos timor & tremor: cucurrimus auditis duobus Angelis nuntiare Discipulis quæ audieramus. Veneramus ad monumentum vehementi amore & desiderio permotæ vngendi Christum mortuum; sed tristes, ac infirma fide resurrectionis eius. Visio Angelorum, & præcipuè ingressus noster in monumentum tristitiam quidem nostram abstulerat, gaudebat cor nostrum, & principia quædam inesse sentiebat fidei resurrectionis in illo magno gaudio: vincebat tamen nostri amoris gaudium immodicus quidam sensus crucis Christi; accedebat timor ac tremor in omnia penetrans. Itaque non potuit obtinere fides nostra suam vim, nec in debitum actum resurrectionis euadere. In hoc statu animus noster erat, dum Discipulis quæ iusserant Angeli renuntiarem. Verum ut est difficile, fidem verba facere quæ narranti non sunt persuasa, nobis creditum non est; quod etiam auxit nostram fidei imperfectionem. Quocirca non nihil etiam ab illo primo feruore debilitatæ, sequutæ tamen sumus Magdalenam ad sepulchrum denuò properantem;

rantem ; sed lentè nos. Inuerunt fidem nostram modicum Petri & Ioannis verba redeuntium ; qui tamen nihil præterquam quod nos sciebamus narrarunt aliud , quàm de sindone & sudario. Ita deuenimus in sepulchrum ad Magdalenam gaudio iam exultantem de visione Christi resuscitati. Rem vt erat gesta exponit nobis totam , addit doctrinam quam ex Christo audierat ; non esse futurum Christi in terra regnum , sed in cælo , in terram è cælo , quò erat breui ascensurus ; non esse cum illo agendum vt antea , sed in spiritu , vt cum ascensuro in cælum , non cum in terra regnato. Implemur & nos maiori lætitia , credimus Dei beneficio resurrexisse Christum , fugit à nobis timor ille & tremor , illustratur meus nostra luce resurrectionis & vitæ Domini nostri , agnoscimus præteritas nostras animi imperfectiones , agimus Deo & Christo eius gratias quàm possumus maximas : proponimus & nos Magdalene de sindone & sudario ; ac re inter nos collata , statui-
 mus auferenda sacra illa sepulchri Domini monumenta , & domum esse redeundum . In itinere autem cum essemus , & excellenti quadam deuotione essent corda nostra perfusa ; ecce occurrit nobis Christus ipse , dicens : *Auete*. Occurrit suauissimè nostræ deuotioni bonus IESVS , & dixit in nobis interiùs , quod exteriùs loquebatur , salutis & deuotionis incrementum. *Saluete*. Ego sum salus vestra & vita ; viuo in æternum , viuo in cordibus vestris ; & cum hoc facio , habetis vnde aueatis , & speretis plura etiam quàm nunc in cordibus vestris sentitis. Quibus verbis & actis IESV ita commota deuotio nostra est , vt ad illum accedere auderemus , illius pedes amplexaremur atque oscularemur adorantes. Ibi verò admirabilem percepimus spiritus nostri non solum consolationem & gaudium , sed virium interiorum omnium , & deuotionis augmentum & exultationem. Quæ dona cum accederemus inchoata , & accessionem accipientia sensim , ipso contactu diuinæ & gloriosæ carnis Dei , & vulnerum cælesti afflatu sunt consummata. O beatas vos , sanctæ mulieres ! O si quam partem horum donorum nobis de vestra ista abundantia à Christo

impetretis deriuari ! ea in vos è bonitate IESV sunt profecta ; non accepit terminum in vobis illa Christi benignitas , sed inchoata ad nos simul spectabat. Fecit vestra dubitatio , vt vestri sensus in fide resurrectionis confirmarentur , & nostri ; faciant vestra dona , quæ confirmationem illam sunt consequuta , vt nos aliqua similibus donorum virtute reficiamur. Nihil est quò de nostra in vos voluntate dubitetis , Fratres : tenete vos pium hunc vestrum animum ac deuotionem , & fructum vestræ deuotionis consequemini in Christo , qui vobis simul resurrexit. Bono animo estote , ne timeatis : facit enim timor & animi tepiditas , vt tardiùs proueniant in vobis dona Dei , & vt accepta debilitentur ; nisi beneficiis firmiter hæreatis , gratias Deo agentes. Hoc verò beneficium accepimus nos à Christo IESV benignissimè : cum enim post tam eximia dona nobis collata timorem , qui potuit obrepere , & vacillationem abegisset , audiuius tamen ex illo : *Nolite timere* : tenuistis pedes meos , tenete dona quæ inde vobis prouenerunt ; nolite amplius vacillare : en expuli à vobis huiusmodi timorem ; huic succedat ille timor reuerentiæ filiorum Dei , qui permanet in sæculum sæculi.

Quid autem tu Magdalena ? Tenui cum mulieribus Christi pedes. At tibi fuerat prohibitum. Fuerat prohibitum ne tunc , non vt ne possem nunc amplecti & adorare eius pedes & vulnera : affectum enim contactus imperfectum tunc prohibuit magister meus IESVS ; simul tamen docuit quemadmodum tangi adhuc posset. quod igitur fecit vt mulieres tangere Christum possent me docente , fecit vt ego etiam (præsertim cum iam IESVS me digito suo tetigisset , & cor præparasset) illius pedes possem tenere. Bis igitur te felicem dicemus , Magdalena , cui secundo apparuit Christus , & fecit vt per tuam doctrinam idoneæ essent mulieres , quæ possent ad Christum accedere , & eius pedes tenere. Euge felicissima Magdalena , idè in nobis operare in Christo , quod tunc in mulieribus ; quòd si non idè , vt est nostra indignitas , at aliquam saltè illius spiritualis sensus scintillam in cor nostrum à Christo impetra.

Abiit

Abiit porrò è conspectu mulierum Christi exterior præsentia ; mansit tamen interior earum spiritui infixam dulcissimè : domum discedunt , narrant Discipulis quæ facta erant omnia , quæve acceperant à Christo mandata ; verum cum tanta spiritus , animi , & verborum constantia , & alacritate , & luce , vt nisi fuisset Christi prouidentia , qui nolebat à mulieribus pendere fidei principia , credidissent omnes : non crediderunt tamen.

Sed quid vos milites : quid agitis ? vbi estis ? quid cogitatis ? Terræ motus ille accerrimus , fulgur , & immensa cælestis illius viri lux & vis ita nos perculit & exterruit , vt omnibus viribus resolutis in terram veluti mortui prosterneremur , & simul tangeremur numinis præsentis necessaria quadam & vehementi religione : immobiles quidem mansimus & tremebundi ; audiuius tamen quæ gerebantur , nec potuimus animum surgendi vel abeundi recipere , vel linguæ aut virium usum , donec discederent omnes mulieres. Itaque , quæ ibi gesta sunt vidimus omnia & audiuius ; non tamen IESVM ipsum suscitatum. Et verò ne cogitauimus quidem , nec intendere animum potuimus , vt quicquam impediremus. Vnde intelligere faciliè potuimus , plus quàm humana virtute quadam nos ibi tantisper detentos fuisse , quasi testes illorum mysteriorum quæ fiebant , & resurrectionis illius hominis , quem tanto miraculo videramus morientem. Postea euasimus retà ad Principes , qui eramus in custodia primarij , Tribunus , Draconarius , Centuriones ; rem totam vt videramus & audieramus exposuimus. Quo nuntio ita sunt consternati , vt in amentiam versi esse viderentur. Tandem , cum adferediissent , multis verbis magna cum impudentia & impotentia egerunt apud nos , vt omnia ementiremur , & diceremus noctu illum nobis dormientibus esse ab eius Discipulis ablatum : nihil nobis à Præside timeremus , ipsos se offerre sponsores nostræ securitatis. Nihil tamen illis essemus polliciti , nisi ingentem pecuniæ vim nobis pretium ingentis mendaciæ obtulissent. Auidè accepimus argentum ab avaris hominibus egeni , polliciti fidem , fa-

cturos nos quæ vellent omnia. Et quidem apud Iudæos fidem seruauimus ; sed tamen necessum fuit vt rem omnem explicaremus Præfidi , ne quid nobis fraudi verti posset , & calumnia in nos reuolui ; Iudæos enim & odio habebamus , & aspernabamur : inter milites autem alij nostri commilitones , tum nos apud amicos omnia euulgauimus , veritatem ipsam. Verisimile fit , o milites , ita vos rem euulgasse vt dicitis ; nam de resurrectione & gestis IESV scripsit extemplò Pilatus ad Tiberium , vt solebant Præsides prouinciarum de euentis extraordinariis , si eadem essent immodica , ad Imperatorem litteras dare : itaque apud Romanos euulgata fuerunt omnia. Atque adeò non diutiùs potuerunt celari apud Iudæos ; siquidem & Iosephus Iudæus de resurrectione Christi dat testimonium , quasi inter Iudæos etiam sciret rem fuisse vulgatam , non solum per Apostolos.

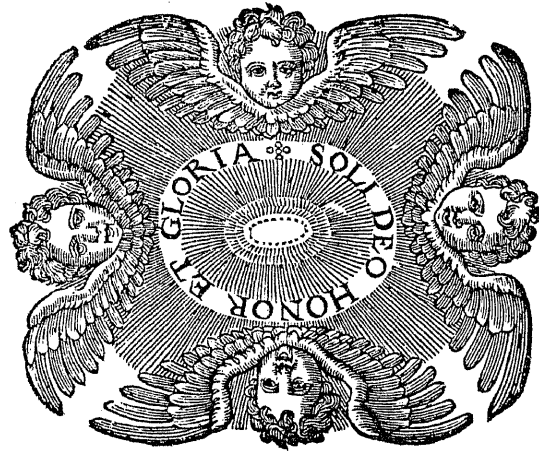
O immensam magni IESV clementiam & sapientiam ! Ab hostibus etiam suis prouidet testimonium suæ resurrectionis. Nam etiam si nihil aliud euulgassent milites , quàm quòd nefariè fuerant Iudæis polliciti , illa tamen ipsa euulgatio nisi stultis & stapidis hominibus facere non potuit fidem. Nam primùm si surriperunt corpus IESV eius Discipuli , cur non potiùs ea nocte quæ præcesserat surriperunt , vbi nondum erat apposta custodia illa militum Romanorum ? Igitur qui non sunt furati cum potuerunt absque periculo vel impedimento , furati sunt vbi fuisset pugnandum hominibus timidis , & inermibus , & paucis cõtra cohortem armatam & aciem Romanorum ? At dormierunt milites. Quali verò ipsi scirent illos esse dormituros , & militibus persuasissent , Vos dormite , nos furabimur. Iam si omnino dormierunt , quo pacto dormientes viderunt cum illum asportarent Discipuli ? quòd si hoc non viderunt , quomodo testes esse poterat. Quare quod adductum fuisset militum testimonium , fidè potiùs astruxisset resurrectioni. Quocirca mysterio Christi resuscitati factum est , vt non solum Iudæi testimonium darent resurrectionis Christi ; Apostoli videlicet , Discipuli , sanctæ Mulieres , sed gentiles etiã. Atq; adeò hostes resurrectionis Iudæi , dum

curant vt apponatur custodia sepulchro, cum emunt falsitatem testimonij à militibus, qui tandem efficiunt, nisi vt ex ipsis etiam confirmetur I E S V Christi Domini & Dei nostri resurrectio, & gloriosus esset Deus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis: Ita fac, Domine I E S V, in versutiis & mendaciis quibus aduersus nos pugnant

Psal. 144.

continenter dæmones, & conuerte illorum malitias in bonitatem animarum nostrarum & fructum: vt Spiritu resurrectionis tuæ viuamus, & in nouitate vitæ cælestis conuersationis ambulemus, nihil metuentes dæmonum machinationes, vt gloriemur in laude tuæ gloriosæ resurrectionis. Amen.

Rom. 6.

EODEM

EODEM DIE APPARET IESVS⁴³⁹
DVOBUS DISCIPVLIS EVNTIBVS
EMMAVNTA.

MARC. XVI.

LVC. XXI. III.

In cxv. imaginem Adnotatiuncula.

cxv.

141.

A. Pergunt Ierosolymis Emmaunta Cleophas & Amaon.	F. Domus Cleopha, quò deductus est IESVS.
B. Appropinquat IESVS colloquentibus.	G. Ibi recumbens cum illis consecratum & fractum panem porrigens, ab oculis eorum euanescit.
C. Comitē se illis adiungit, tenentur oculi eorum ne eum agnoscant; variè verbis suis illos permouet IESVS; ardet eorum cor; IESVS se longius ire simulat.	H. Repleti dono & agnitione cælesti IESVM agnoscunt, & quæ ab eo in itinere audierant plenius intelligunt.
D. Persuadent illi vt cum ipsis maneat.	I. Redeunt è vestigio Ierosolymam.
B. Emmaus in tribu Benjamin sexaginta stadiis ab Ierusalem, quò vehemēter rogant vt secum duertat.	K. Reperiunt congregatos vndecim, narrant quæ gesserat Christus, audiunt eum Simoni app.uisse.

EVANGELIUM MISSÆ.

MARC. XVI.

LVC. XXI. III.

Post hæc autem duobus ex his ambulatibus ostēsus est in alia effigie, euntibus in villam.

ET ecce^a duo ex illis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab Ierusalem, nomine Emmaus. Et ipse loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant. Et factum est, dum fabularentur, & secum quærerent, & ipse IESVS^b appropinquans ibat cum illis: oculi autem illorum tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad illos: Qui sunt hi^c sermones, quos confertis ad inuicē ambulantes, & estis tristes? Et respondens vnus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu^c solus peregrinus es in Ierusalem, & non cognouisti, quæ facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt: De IESV Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo: & quomodo eum tradiderunt summi Sacerdotes & Principes nostri in damnationē mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israël: & nūc super hæc omnia, tertia dies est hodie quòd hæc facta sunt. Sed & mulieres quædā

ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum; &, non inuento corpore eius, venerunt, dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum; & ita inuenerunt, sicut mulieres dixerunt, ipsum verò non inuenerunt. Et ipse dixit ad eos: O^c stulti & tardi corde ad credendum, in omnibus quæ loquuti sunt Prophetæ! Nónne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Et incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso erant. Et^e appropinquauerunt castello quò ibant: & ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum, dicentes: ^d Mane nobiscum, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Et^f intrauit cum illis. Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit^g panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et^h aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum: & ipse euauit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem: Nónne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas?

Et illi euntes

Et surgentes eadem horaⁱ regressi sunt in Ierusalem: & ^k inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cum illis erant, dicentes: Quòd surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.

nuntiauerunt cæteris,

Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, & quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

nec illis crediderunt.

ADNOTATIO.

A. Duo discipuli pergentes Ierolymis uersus Occidentem ad oppidum Emmaunta. Neuter horum erat Apostolus; nam cum Ierolymam rediissent, repperunt undecim Apostolos: unius nomē prodit Lucas, Cleophæ; alterū appellat Ambrosius Amaonem. Hi iter faciunt mæsti, & inter se sermocinantes de iis que acciderat: iter autē sunt ingressi post quā apparuit Christus Mariæ Magdalena & mulieribus, antequam Magdalena cum mulieribus redisset à monumento, postquam tamen rediissent Petrus & Ioannes. Ipsi verò apparuit postquam Magdalena & mulieribus apparuerat. Statim autem in via his duobus apparuisse uidetur in

alia effigie, priusquam Petro; huic tamen antequam apertè illis.

B. Appropinquat IESVS colloquentibus.

C. Illis se coniungit, non quidem specie peregrini, sed Ierolymita; non sua: non enim illi dicunt Discipuli peregrinum, sed qui se gerat ut peregrinum, cum indigena sit. Est autem operæpretium animaduertere ad hoc Christi IESV & duorum Discipulorum colloquium, ut illorum animis se insinuet suauiter IESVS, teneat oculos ne agnoscat, eliciat de quibus egerant, quid cogitarent; denique manifestè præferunt mētis suæ imbecillitatem. Vnde Christus, qui preueniat eorum animos, accepta occasione acriter illos re-

los reprehendit: O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ loquuti sunt Prophetæ! nónne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Quibus uerbis arguit quidem illos uehementer; incipit tamen ab eorum cordibus illas nubes, & fidei impedimenta abigere; simul illorum animos luce cælesti illuminare ac docere aggreditur, & eorum corda diuino amore inflammare. Cum IESVM audirent attentè, & arderent eorum corda, atque Emmaunti appropinquarent, ut eorum desiderium Christus accenderet uehementius, ostendit se longius uelle progredi: quæ fictio, ut dicitur, uideri poterat & dici, sed quæ omni uituperatione careret. Ea enim est Dei misericordia & benignitas in mortales, ut sæpè huiusmodi actionibus utatur. præfert enim facturum se permulta, quæ non est facturum: sed ea propterea prædicat, ut uel caueant homines, atque ad penitentiam, & uitæ emendationem reuocentur, ut Niniuitas per Ionam ad resipiscentiã adduxit: uel ut eorum excitentur animi ad meliora: quæ admodum hoc loco Discipulorum desiderium inflammauit, & ne abire sinerent permouit;

D. Coegerunt enim illum, ne longius procederetur. Sed cur non potius illum sequimini, o boni? Quia erat quidem cor nostrum ardens, sed parum consideratum; nec dum præsentem Christum noueramus; uersabamur adhuc in ancipiti fide resurrectionis, propterea non sumus persecuti. Sed quanam fuit ratio coactionis? Num uim aliquam Christo externam intulerunt; placidam quidem & beneuolam, sed uim tamen? Nihil horum, sed ardor animi, & deuotio quam incenderat in illis IESVS atque augebat assiduè, ea per sua uerba ac miira adduxit Christum, ut cum illis maneret. Mane nobiscum, inquiunt, quoniam aduesperascit, & inclinata est iam dies. Ita solet uim orationi inferere Christus, quæ tam sit uehemens, tanta sit efficacitæ, ut Deus cogi illa uideatur, & suæ misericorditæ cedere, huic iustitia.

E. Emmaus castellum in tribu Benjamin iuxta Gabaon ad Occidentem, Ierolymis distans 60. stadiis, 4. ferè miliaribus Ioppem uersus, ubi in fractione panis cognitus est Dominus, & Cleophæ domum in Ecclesiã consecrauit. Fuit hoc castellum in obsidione Ierusalem deletum: illud tamen non modò restaurauit postea M. Aurelius Ant. Imperator; sed urbem celebrem

fecit, & Nicopolim illustri nomine appellauit. Hoc uocat Iosephus Amaunta, & interpretatur nomen aquas calidas, & tradit ibi fontem esse sanandis corporis uitis idoneum.

F. Hoc castellum ingressus IESVS, ad domum Cleophæ deductus est; assedit ad mensam cum Discipulis: cum uerò cibi essent apposti, primum sacram Eucharistiam consecrauit; accepit enim panem, benedixit, fregit, & porrigebat ipsis. Statim uerò oculi eorum interni aperti sunt, nec fuit amplius impedimentum, quin etiam exteriores Christum agnoscerent.

G. Sed quando aperti sunt illis oculi: quando illum cognouerunt? Tunc primum, quando panem consecratum frangebatur, ut antequam sumerent cælestem cibum, illud raretur eorum mens, confirmaretur fides & uirtutes, abirent titubationes & dubia si qua erant residua. Ex templo autem sumpta Eucharistia ab eorum oculis euauit, id est, non fuit amplius eorum oculis conspicuus: ut planè intelligamus, nihil moræ fuisse interpositum inter sacram Discipulorum communionem & Christi abscessum. propterea dicitur, porrigebat illis. Vnde perspicuum uoluit esse Ecclesiæ Christus suum exemplum, sub panis sola specie Eucharistiam ministrandi.

H. Repleti cælesti cibo, & animorum exultatione Christi Discipuli agnoscut uirtutē, quæ in illis ubi cum Christo colloquerentur operabatur; animaduertunt ac notat loca Scripturarum, quæ illis exposuerat Christus: surgunt confestim, & dant se itineri, ut ante noctem Ierolymam ad Apostolos peruenirent: quod difficile non erat, cum quatuor Italicis miliaribus, & iis non plenis, ab urbe abessent.

I. Redeunt Discipuli festini ad urbem.

K. Reperiunt Ierolymis in eadem illa domo ubi Pascha celebrauerat Christus, congregatos propter Iudeorum metum undecim Apostolos, & alios Discipulos: nondum enim abscesserat Thomas, qui tamen statim discessit, nec illum inuenit IESVS, cum paulò post ibidem apparuit Apostolis. Fit magna inter eos gratulatio, narrant illi summum argumentum resurrectionis Christi, quòd Simoni Petro apparuisset; uicissim duo Discipuli quòd sibi quoque apparuisset renuntiant, & de quibus cum ipsis egisset in uia exponunt, quemadmodum illum in fractione panis cognouissent; & tamen nec credit Thomas, nec alij nonnulli.

DE CHRISTI
MEDITATIO.

Luc. 24.

Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in Castellum. Ecce iam plena appetit fidei resurrectionis lux, Christus apparet Discipulis, apparet Principi Apostolorum; deinde toti Ecclesiae se dat videndum, palpandum, atque adorandum. A mulieribus, quibus non credebatur, venit ad virorum testimonium: ex illis erant duo hi Discipuli, quibus verba mulierum visa erant deliramentum, & non crederant; his tamen se exhibet fidei pedagogum & catechistam benignus IESVS. Magnum & admirabile resurrectionis sacramentum Christus voluit per se summa cum clementia docere Discipulos adhuc stultos, adhuc tardos corde, adhuc illum non agnoscentes. Petrum verò non legimus docuisse, sed illi apparuisse, quod mysterium habet, & privilegium Petri singulare: intelligimus enim excellentem resurrectionis doctrinam in apparitione Christi Petrum accepisse, iam antea in sepulchro cum Ioanne illuminatum. Age de Discipulis, & Christo eos reprehendente, ipsos instituyente, illis apparente meditemur, illo auctore, his iuuantibus.

Vos igitur non credideratis mulieribus referentibus de visione Angelorum & resurrectione; Petrum & Ioannem videbatis noui aliquid nihil dixisse, nisi quod relicta in sepulchro erant linteamina & sudarium: quocirca nihilo magis credentes res alias aggredimini, & ad vestrum Castellum reditis. Attamen toti eratis in gestis Christi; sed resurrectio vobis erat difficilis. Erat quidem in vobis fides, sed quæ carebat adhuc sua perfectione; constabat charitas in Christum, sed quam imperfectio fidei affligebat: non quærebatis Christum mortuum ut mulieres, non verane essent quæ à mulieribus audieratis, ut Petrus & Ioannes; sed tamen de omnibus quæ acciderant colloquebamini inter vos, de omnibus quærebatis & conferebatis inuicem, & quidem tristi animo & afflicto. Itaque ferò meditabimini, & cum pio animi sensu de Christi gestis omnibus: quæ meditatio fecit, ut essetis Christi catechumeni, ut doceret vos Christus. Quid enim in vestra conquisitione & collatione mutua volebatis? quid requirebatis? Certè Christum: nam propterea mœstieratis, quòd frustrari videbatur vestra spes & desiderium regni eius in terra, quòd eo non

resurgente videre non poteratis. Respexit vestram afflictionem bonus IESVS sua clementia; sequitur vos ponè celerius quàm vos vestris cogitationibus discederetis; appropinquat, consequitur: ita solet errorem diuina gratia præuenire bonæ mentis hominum assistere. Adiungit se vobis comitem: non dubium quin statim, sancti Discipuli, senseritis animi vestri internam quamdam motionem, & lucis principiū, præsentem Christo, sed non animaduertistis; siquidem tenebantur oculi vestri non solum exteriores, sed interiores etiam: aded enim hi erant occupati, & in alia cogitatione fixi, ut nec præsentem lucem agnoscerent ipsi, & veluti ligarent exteriores, & communem quasi alienam speciem sentirēt, non Christi. Incepit tamen in vobis cor vestrum commoueri ex præsentia Christi vobis non aduertentibus. Interrogat porrò vos IESVS: Quinam sunt isti sermones de quibus inuicem confertis, & quidem mœsto animo? Quæ interrogatio eò vos promouit, ut mentè vestram & animi sensum vniuersum declararetis. Et primùm quidem admiramini vehementer, si non etiam ipse in his esset in quibus vos: quasi nullus ne peregrinus quidè (cui lege prohibetur in aliena ciuitate esse curioso) esse potuerit in vrbe, qui totus non esset in iis, de quibus inter se agebant ipsi; nec fieri posset ut aliis de rebus colloquerentur: vnde intelligitur, illos aded in eam cogitationem fuisse immersos, ut ab aliis omnibus peregrinarentur. Quam animi tam acrem intentionem non solum non miratur IESVS, ut etiam respicere videatur: benignè enim rogat quænam illa sint. Ibi verò maior etià vis spiritus incessit vestros animos. interna narratis, & ignoto quidem homini pleraque omnia, & quæ sentiretis omnia exponitis; nec timetis qui è latebris veniebatis, & iuxta vrbe adhuc eratis, & cum homine è ciuitate prodeunte colloquebamini. Neq; tamen mirum: erat ille homo Christus, etiamsi vobis ignotus. Quàm multa enim peculiariter virtus diuina operari in nobis solet non animaduertentibus! Quid igitur auditis? O stulti, & tardi corde ad credendum! Præparauerat vos Christus ne ad hæc verba perturbaremini, ita alioqui vestra animi intentione compeditos, ut aliud nihil quàm de quibus agebatis sentire possentis; & tamen incipit cor vestrum ex illa præ-

RESURRECTIONE.

la præparatione exire in ardorem quendam. Omnipotens est sermo tuus, Domine IESVS; præparat ad diuina dona hominum corda non solum palàm, sed occultè etiam; & prouehit ignorantes, atque inflammat corda diuinitus. Notat sapiens magister vestram cordis inconsiderationem: & oscitantiam; quod cum facit, excitat ut sibi cooperemini ad illam imperfectionem & impuritatem abigendam; qui primus est gradus ad diuina dona, & spiritus doctrinam recipendam. Et vos sanè quæ corda vestra retardabant à fide resurrectionis (de qua tamen toties ante passionem audieratis) nimium cogitabatis; eorum verò quæ alioqui scire poteratis, & considerare debebatis, nihil. Redite ad vos o boni; nam mors ipsa, quam subiit Christus, coniunctam habuit necessariò resurrectionem & vitam. Si enim ea fuit necessaria, ut fuit (ita enim voluit Pater, Christus, & Spiritus sanctus) non pro suis peccatis illam subiit, sed pro vestris: quare glorià & vitam debuit parare & illi & vobis mors ipsius. Mortem enim Deus non fecit, nec in morte eius memoria esse potest, nec in inferno confessio; nec potuit illius caro corruptionem videre, nec Mors ipsi dominari: fuit mors eius Mortis victoria, & diuinus triumphus: mortuus quidem est propter delicta vestra, & resurrexit propter vestram iustificationem. Nónne aduertitis ad Scripturas? Videte Moysen: quid aliud quàm Christum demòstrat & prædicat, per Abel, per Noè, Melchisedech, Abraham, Ioseph, per se, per pascha, per alia sacrificia; quid aliud quàm totum illum exprimit, diuinitatem, humanitatem, mortem, vitam? Quid euàgelicus vates Esaias? nónne subinde de tota Christi œconomia vaticinatur, gestis, morte, & vita? Quid, suis locis idè nõ faciunt alij prophete oportune, & in his Dauid disertè, & huius filius Salomon? nónne de Christi mysteriis vaticinati sunt? Hæc audistis à Christo, simul harū rerum interpretationem diuinam intellexistis. Quo loco celebrare libet Christi in vos stultos adhuc nõ nihil & tardos, sed dociles tamen, Christi inquam clementiam singularem; ut quod erat facturum in Apostolis, id iam in vobis inciperet, traditionem excellentissimam illam communicare sensus & intelligentiæ Scripturarum, qui est spiritus vitæ in Ecclesia sua perpetuus. Iam illa verba cum audiretis, cum hæc dona à Christo acciperetis: planè ardebat cor vestrum in vobis, à spi-

ritu vitæ in fluebant in vos fluèta lucis & gratiæ cælestis, abigebatur stultitia & tarditas. Accepistis aliud Spiritus sancti donum, Discipuli, admirabilem illam Christi fictionem, & significationem, quasi longius vellet ire, & vos derelinquere, quod fuit ingens in vos beneficium, ut illum vestrum ardorem inflammaret: non enim potuistis ferre, ut fons ille spiritus, quem senseratis, è vestris cordibus auerteretur.

Sed quo pacto illum coëgistis, ut vobiscum maneret Christus, cui nihil aliud quàm dixistis: *Mane nobiscum Domine, quoniam ad-* Luc. 24.
vesperascit, & inclinata est iam dies? Verba nostra non solum ex illo ardore spiritus, quem antea acceperamus, profluebant; sed acrius etiam ab illa accessione, quæ illa fictio in nobis effecerat: itaque ab ardentissimo animi affectu illa fuit nostra petitio profecta; & (quæ fuit illius vis potissima) ad eam nos coegit illius Christi fictionis clementia & virtus. Intravit igitur domum nobiscum, & euestigiò cum recubisset, accipiens panem benedixit & fregit, & porrigebat nobis; quem simulatque frangebatur ut daret, commota sunt vehementer viscera cordis nostri & spiritus; & ardor ille euasit (præsertim sumpta Eucharistia) in lucem claram, lætam, iucundam. Euauit si quod erat reliquum in nobis vestigium inconsiderantiæ & tarditatis, si quod impedimentum ne Christum agnosceremus; aperti sunt oculi nostri cum spiritus tum sensus, qui aliis rebus tenebantur, exultauimus Psal. 9.
in salutari nostro, vim percepimus sanctissimi Sacramenti tunc primùm, solis Apostolis adhuc notam. Satiati autem apparitione gloriæ Christi cum essemus, & suspensi in admiratione magnitudinis Dei, non fuit ampliùs cur nobis in carne adesset IESVS; discessit è conspectu nostro, nec propterea vllam sensimus animi molestiam; impleuerat sapiens IESVS cor nostrum sapientia & donis spiritus; ingens concepimus desiderium redeundi ad Apostolos & fratres nostros. Ierosolymam igitur statim omnibus prætermisissis reuerſi Luc. 24.
sumus, pleni gaudio, & cordis nostri placidissima iubilatione. Hanc vestram animorum exultationem quam accepistis à Christo, beati Discipuli, videmus nobis item magnam consolationem, & singularem doctrinam afferre: sed illud nostrum est malum, quòd vestra stultitia & cordis tarditas ablata est, in nobis vtraque vel perseuerat, vel subinde re-

Sep. 1.
Psal. 6.
Ab. 2.

Rom. 4.

pullulat nostra culpa: atque adeò similem in-
consideratione & tarditatem in rebus omni-
bus spiritualibus, in omnibus meditationi-
bus & orationibus longè maiori desidia pati-
mur. Vos enim sensu passionis Christi eratis
occupati vehementius, & non erat Ecclesiæ
adhuc plenè reuelata Christi resurrectionis
gloria; socios multos vestræ tarditatis habe-
batis: At nos nec mouemur Christi passionis
mysterio, & est Ecclesiæ & nobis per Ecclesiã
luculentissimè reuelatus, creditus, celebratus
non resurrectionis solùm Christi triumphus,
sed eius omnia mysteria: & tamè adeò sumus
semper stupidi, vt, cum de his agimus, sem-
per in singulari quadam animi nostri insipi-
entia versetur, semper à nobis peregrinemur,
semper occupemur inertia & socordia incre-
dibili. Habemus præsentem Christum, præ-
sentem eius fidei lucem splendidissimam; non
agnoscimus tamen, non videmus. Et si quidè
in alterius mysterij meditatione & sensu oc-
cupati, in quo animum intendere vellemus,
illud non penetraremus, minus esset nobis
dolendum: sed nos, vbi meditari volumus &
debemus, vsque adeò perturbant atq. agunt
transuersos nostræ inanes cogitationes, etiam
peruersæ, vt sæpenumerò nec tenere cursum

piæ meditationis possimus, & in præcipitium
aliquod tandem euadat nostra meditatio. At
saltem si non videntibus lucem præsentem
Dei, ignis tamen in nostra meditatione exar-
desceret, leuior esset iactura, magnum esset
principium illuminationis nostræ, si modò
excitaret in nobis oratio animi bonum & fer-
uentem aliquem affectum: sed ne hoc quidè
consequimur. tam aridè & insipidè medita-
mur, quasi non habeant mysteria Christi lu-
cem in se, amorem, excitatione, Spiritus san-
cti ignem, diuinam motionem. Succurrite
sancti Discipuli, iuuate nos apud Deum per
mysterium resurrectionis Christi. Rogamus
vos, intercedite pro nobis, per illam etiam ex-
cellentem gratiam & dona quæ in illo itinere
& domo accepistis: maiori enim estis nunc
potentia, gratia, merito apud Dominum, ma-
iori in proximos benevolentia & charitate.
Ardeat, obsecro, cor nostrum in meditatione
& orationibus nostris: ibi accipiamus inter-
pretationes Scripturarum, & lumen fidei
sincerum & copiosum. Consummentur hæc
omnia per sacram communionem, & Sacra-
mentorum aliorum participationem & fru-
ctum; ad maiorem Dei omnipotentis glo-
riam. Amen.

In cxvj. imaginem Adnotatiuncula.

cxvj.

142.

<i>A. De rebus gestis eo die colloquebantur Discipuli, erigebantur animo propter verba Petri & duorum Discipulorum, mulieres non negligebantur; maior tamen desiderabatur confirmatio.</i>	<i>C. Apponunt illi partem piscis assi & fauum mellis.</i>
<i>B. Cum serum esset diei, & fores clausæ, stat IESVS in medio eorum, & dicit: Pax vobis.</i>	<i>B. Edit IESVS, eis reliquias imperit.</i>
<i>A. Conturbantur, existimant se spiritum videre.</i>	<i>D. Ianua domus intelligantur clausæ, vt credatur vsus dono subtilitatis.</i>
<i>B. Confirmat eos IESVS, ostendit manus & pedes; postulat num quid habeant quod manducetur.</i>	<i>E. Dicit eis iterum: Pax vobis. Sicut me misit Pater, & ego mitto vos. Deinde aperit sensum Scripturarum, & instituit sacramentum Penitentia, insufflans in Apostolos, & dicens: Quorum remiseritis peccata, &c.</i>

E V A N G E L I V M M I S S Æ.

Cum ergo serò esset die illo, vna sabbatorum, & fores essent clausæ vbi erant Discipuli congregati propter metum Iudæorum:

Dum autem hæc loquuntur,

stetit IESVS in medio eorum,

& dicit eis:

Pax vobis:

ego sum, nolite timere.

Conturbati verò, & conterriti, existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas, & pedes, quia ego ipse sum. Palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, & pedes.

venit IESVS, & stetit in medio, & dixit eis: Pax vobis.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus, & pedes. Gaudium sunt ergo discipuli, viso Domino.

Adhuc autem illis non credentibus, & mirantibus præ gaudio, dixit: Habetis hinc aliquid, quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi, & fauum mellis. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.

Et dixit ad eos: Hæc sunt verba, quæ loquutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum; quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moyfi, & Prophetis, & Psalmis de me.
Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas, & dixit eis: Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius poenitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierossolyma. Vos autem estis testes horum. Et ego mittam promissum Patris mei in vos.

ADNOTATIO.

A. Discesserat Thomas, reliqui de gestis eius diei colloquebantur. Erigebat omnium quidem animos Petri, Ioannis etiam auctoritas; mouebat prædicatio duorum discipulorum, non negligebantur iam verba mulierum; & tamen maior rei confirmatio desiderabatur: erant clausa ianua propter metum Iudeorum.

B. Aduenerat iam eius diei vespera, cum ecce tibi stat IESVS in eorum omnium medio, ingressus ianuis clausis; dote videlicet vsus subtilitatis.

A. Primo conspectu conturbantur & conterrentur, variisque cogitationibus multorum corda occupantur: alij spiritum se videre autumant, alij alia; & tamen gaudent omnes viso Domino. Erant in plerisque mixta gaudium, timor, fidei nonnulla imbecillitas, cogitationum tumultus.

B. Confirmat tamen suavissima salutatione IESVS omnium corda: Pax, inquit, vobis. Ego sum, nolite timere. Utinam hæc sex verba in cordibus nostris loquaris, bone & sancte IESV, & depulsis aduersariis omnibus pacem tuam nobis concilies, & inferas tui veram & dulcem cognitionem; confirmes corda sancto tuo timore, ut nihil imperfectè timeamus. Sciebat porro Christus maiori aliquos egere argumeto, nec illa verba ad eos omnino penetrasse: subdit igitur: Cur turbati estis? Cur locum datis ascendentibus in corda vestra cogitationibus? quæ erat blanda quadam increpatio: addit tamè singularem increpationi benignitatem, ut omnes abigat animi titubationes: Videte, inquit, manus meas & pedes, & agnoscite quia ego ipse

sum. palpate, & videte; quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. *Visus intelligi solet quævis corporis sensatio, adhibito præsertim iudicio & certitudine. Tetigerunt aliqui, quos ad id interiùs ipse vocabat, corpus IESV: agnouerunt spiritum non esse, sed verè corpus humanum, quale spiritus habere non possunt (assumunt autem simile verò, cum non sit vera & viua caro, nec vera ossa habeant) astruebat enim Christus illi tactui & conuersioni vim veritatis. Fuerunt autem hæc argumenta resurrectionis Christi, non quæ rem demonstraret, sed quæ inducerent certitudinem, si quis attenderet beneuolè: & ea quidem planè dubitationem, quæ laborabat, à cordibus imbecillium discipulorum abegerunt. Sat videri poterant esse confirmati discipulorum animi: verum quia contingebat (quod ferè solet) ut præ nimio gaudio ea etiam incerta viderentur quæ cernebantur, & vix crederetur quod erat indubitatum; huic etiam incerta certitudini voluit mederi benignus IESVS, & postulat si quid esculenti habeant.*

C. Offerant illi partem piscis aspi & mellis farinum: comedit, dat eis reliquias.

B. Verus quidem fuit hic cibus, vera manducatio, sed mysticam habuit significationem: Christus enim, ut piscis, in aqua tribulationum mundi versatus est: captus à Iudeis, & quasi assatus in cruce exaruit; sed hæc in humanitate passus est, qui cera humanitatis, & melle diuinitatis constabat.

D. Clause ianua omnes: ut intelligatur IESVS

Dixit ergo eis iterum:
Pax vobis.
Sicut misit me Pater,
& ego mitto vos.

Hæc cum dixisset,
insufflauit, & dixit
eis:

Accipite Spiritum
sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis;
& quorum retinueritis,
retenta sunt.

svs dono subtilitatis vsus, cum intravit ad discipulos.

E. Depulsis ab omnium animis cogitationum tumultibus, magna exorta tranquillitate, confirmat Christus rursum in omnium cordibus pacem, dicens denuò: Pax vobis: Conuertit verò se ad Apostolos; hos docet, his aperit mentis sensum internum, ut intelligerent Scripturas. Deinde: Sicut, inquit, misit me Pater, ego mitto vos: quibus verbis ordinauit (ut tradit Cyrillus) orbis Doctores, & diuinorum mysteriorum ministros,

& uniuersum terrarum orbem illuminare iussit. In illos præterea insufflans spiritum quidè oris sui diuini, simul interiùs Spiritus sancti charisma & gratiam inserens: Accipite (inquit) Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; quorum retinueritis, retenta sunt. Quo insigni factò, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus communicatam uniuersus Patrum consensus semper intellexit.

Con. Tr.
sess. 14.
cap. 1.

MEDITATIO.

Perueniunt ad Apostolorum & Discipulorum congregationem duo Discipuli gaudentes, aliam rerum faciem vident quam cum discesserant, iam nunc discipulorum multitudo credit, dicunt verò, præter Thomam & aliquos: Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Quid est, apparuit Simoni? Per prædicationem Simonis credimus resurrexisse, & verè resurrexisse Dominum. Incipit compleri verbum Christi, quod Ecclesiam esset confirmatura fides Petri & prædicatio, Petrus ipse: prima Apostolicæ sedis auctoritas incipit fieri illustris. Thomas tamen, ne Petro quidem credit, quæ fidei retardatio, fidei confirmationem parturiebat in mysterio. Ex aliis aliqui ne Petro quidem, nec duodus narrantibus credebant: non erant omnibus clara omnia. Apostoli credunt præter Thomam omnes, ex Discipulis plerique credunt, reliqui inter fidem Petri & duorum Discipulorum titubant: discutiuntur autem nubila, abiguntur titubationes Christi glorioso aduentu. En adest IESVS. Sed quando? Serò, vltima diei parte, sole occidente: occidebat enim creatus sol, ut increatus oriretur, & lux cælestis in cordibus Discipulorum, & per illos in nostris. Non præterierat prima Sabbatorum, hoc est, dies dominicus; ut eodè die, quo Deus mundum creauit, non solum resurgeret Christus, sed fidem suæ resurrectionis confirmaret. occluseratis, o boni, fores domus, quas poterat vis humana aperire; fortiùs tamen cordis vestri portas, quas solus Christus potuit aperire: sed vos timebatis Iudeos, vestras titubationes fidei & infirmitates non metuebatis. Attamen eratis in vnum congregati, quod erat signum fidei, spei, & charitatis, quas virtutes in Christum & in vobis debiliter quidem, & quasi in arctum redactas habebatis. Erat autem vobis-

Beda.
Gloss.

Gloss. in
24. Luc.
Cyrillus.

cum magnum illud præfidiù, Virgo Dei Mater MARIA. Ita eratis adhuc aliqui, vbi venit ad vos IESVS clausis ianuis, nec voluit pulsare, ne turbaremini; qui pulsabat alioqui ad corda vestra continenter, & suo aduentu erat illa adaperurus. Permoit vos aduentus IESVS; non enim tantummodo interiùs ad vos aduenit salus æterna, sed interiùs etiam, lata & viuua præsentia & operatione: itaque gauisi estis viso Domino: stetit in medio vestrum vtrobique, & interiùs & exteriùs. Tuum est, magne IESV, stare, quia Deus es infinite firmus & immutabilis: tuum est in medio stare, quia solus es Dei & hominum mediator. Vtrobique igitur stetit, & vt Deus, & vt homo, medius inter Discipulos, hoc est, in medio Ecclesiæ tuæ constitisti: firmitatem inchoasti communicare tuæ sponsæ & constantiam tuam præsentia, & gubernatione, & donis perpetuam. Iam igitur primum è consistencia tua illa diuina, & medio viscerum misericordie & redèptionis tuæ dixisti pacem, & attulisti Discipulis & Ecclesiæ tuæ. Neq; enim solis illis pacem dixisti, sed Ecclesiæ quæ erat, & quæ futura erat omnibus sæculis: tua enim vox, tua dictio, etiam si creata erat; immensè tamen verbi erat, vim habuit diuinam, & virtutem pacis immensæ. Neque hoc solum dixisti, sancte IESV, sed addidisti: Ego sum. Vim tui nominis æterni exeruisisti, & quod Abraham non indicaueras, quod primùm moyfi indicasti, eius rei immensæ sensum mysticum Ecclesiæ proposuisti: Ego sum, sum ego Dominus, hoc mihi nomen in æternum. Sublimia dona sunt hæc Domine: sed quare addis: Nolite timere? Significaui, quod semper volo in Ecclesia mea intelligi, liberi arbitrij, quod hominibus indidi, vsum liberum me illis relinquere, qua libertate vtantur si velint, meis

1. Tim. 2.

Exod. 3.

donis præuenti & adiuti. Attendite mei Discipuli, commouite corda vestra gaudio, & luce præueni ac donis meis: nolite esse timidi, confidite, reiicite vestras tristitias, quibus abducti fuistis ab officio, pauores depellite, qui de mea passione & morte, de mea absentia vos debilitauerant, quod prouidèter quidem permisi & benignè. Addidit hæc Christus, non ad doctrinam Ecclesiæ solùm perpetuam; sed ad emendandum in Discipulis imperfectum vsum donorum quæ acceperant: conturbantur enim & conterrentur, & ascendunt cogitationes in corda. Verè illud certum est Christe IESU, necessarium esse speciale auxilium diuinitatis præfens, vt iuxta tuam gratiam, & virtutem à te nobis inditam, operemur: non dabis Discipulis post dona illa illud auxilium, propterea adhuc turbabantur: sed erat singularis tunc prouidentia, quòd non daret, vt illo auxilio & illos, & nos egere perciperemus. Addis igitur suauem increpationem, vehementem tamen; vt qui illis tuam diuinitatem aperis, & ad secreta cordis eorū penetras. Quid estis turbati, & cogitationes ascendunt in corda vestra, & putatis spiritum videre: non me, verum hominem? Adeste, o Discipuli, præfenti & forti animo; nec plus valeat apud vos præteritorum turbinum importunitas, quàm cælestis, quam ego vobis offero, tranquillitas & diuina vis: animaduertite nihil esse cur turbemini. Hæc erant in verbis Christi; simul porrigebatur Discipulorum cordibus speciale Dei auxilium, quod faceret dona Dei in illis efficacia. Subiicit verò interiores animi consolationes & confirmationes per externa signa: sic enim est eius misericordiæ vbertas, vt non solùm Ecclesiam suam, & dilectas sibi animas auxilio illo peculiari prosequatur, sed sensibus etiam spiritus ornet & confirmet benignus IESUS. *Videte manus meas, inquit, & pedes: externæ oculorum aciei coniungite internam; ita perspicietis, quòd idem ille ego sum, qui fui pro vobis crucifixus. Applicate tactus sensum tum exteriorum tum interiorum & ad vulnera, & ad corpus, & experimentum accipietis vtrinque, me non esse tantum spiritum, sed carnem simul, & veram carnem, verum corpus me habere, & idem in quo passus sum habere agnosceris; vnde spiritualis experientia meæ resurrectionis corda vestra penerrabit, & in Ecclesia & piis hominibus perseverabit. Neque verò solùm hanc humanitatem quam cerni-*

tis, credetis illam esse eandem, & hominem me resurrectisse; sed Deum. Animaduertite hac veritate pasci interiorum vestrum auditum, tactum, & odoratum singulari spiritus mei, & corporis, & cicatricum fragrantia, suauitate, cælesti virtute. Gaudio erant Discipuli è primo Christi conspectu occupati; nunc autem ad tam eximia IESU beneficia & spiritualia dona adèd gaudet, adèd exultant, vt gaudij vehementia, quæ à fide profecta erat & eius sensu spirituali, sua exundantia fidem ipsam superet; & facit vt quasi non credant quæ credebant maximè, cordis exhilaratione absorpti, & in admirationem leuati. Ibi verò auget miserationes suas magnus IESUS; ex gustu exteriorum excitat spirituales etiam gustum suæ resurrectionis: quo gustu, quas acceperant consolationes aliorum sensuum perfunderet: nec sineret è lætitia abduci, sed in ipsorū gustu & affectu conquiescere. Prius comedit ipse, & verè comedit; comedens autem cibavit simul eorum corda gustu spirituali suæ resurrectionis: quem vt confirmaret, dedit illis suas reliquias ad comedendum. Auidè accipiunt Discipuli excellentè cibum, què in manu habuerat Christus, è quo comederat, qui è manu Christi dabatur. Quis dignè cogitare poterit, quanta vis spiritus illi cibo ex illis rebus accederet, quanta suauitas, quanta bonitas? Nam propterea illum cibum petiit & accepit Christus, ex illo comedit, ex illo reliquias dedit de manu sua, vt illam haberet diuinitus efficaciam in animis Discipulorum cibum ille. Comedunt, confirmantur illis dona, augetur spiritualis gustus resurrectionis, & deriuatur in illorum omnes sensationes diuina quædã suauitas & sancta quies: vnde cælestis accessit sapientia, & excellens illud donum spiritus, quo Deus sensum illis aperuit vt intelligerent Scripturas. Propterea subiunxit sapiens IESUS: *Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum; quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Moyse, & Prophetis, & Psalmis de me. Agnosceris ex his meis donis, tum ex eo quòd nunc vobis conferam, ea omnia, de quibus vobis ante meam passionem egi; & intelligetis esse impleta, quæ scripta sunt in lege Moyse de me, & in Prophetis ac Psalmis; videbitis ea omnia completa, sentietis in spiritu & gustabitis: hæc prouenient è sapientia mea in vos. Addo aliud spiritus donum, vt non sapientiam solùm in diuinis Scri-*

Scripturis & fidei dogmatibus habeatis; sed lucem infundo sensui vestro interno & meti atque intelligentiam, qua Scripturas omnes intelligatis, & nihil vobis sit clausum. En ego hoc beneficium diuinum vobis confero, qui aperio & nemo claudit, claudio & nemo aperit: ego qui solus accipere possum librum de manu sedentis in throno, & aperire vobis & Ecclesiæ meæ septem eius signacula. Hæc excellentissima illa est traditio ac diuina intelligentia Scripturarum, quæ perseverat perpetuò in Ecclesiastica Hierarchia: ab hac excidunt hæretici diabolico fumo abducti in errorum tenebras pestilentes. Multa sunt & magna beneficia quæ contulisti discipulis hæcenus excelsè IESU; adiungis tamen maiora: rursum illis pacem confers priori maiorem: nam illa ad confirmationem propriè attinebat dogmatis, quòd erat de tua resurrectione & mysteriorum intelligentia, hæc priori quasi cumulus additur, & vis acrior illam fidè prædicandi, & omnem veritatè Euangelij tui sacrosancti, & contrariis potestatibus debellatis pacem hominibus afferendi. Ostendisti verò illam pacem, & quæ accipiebant dona Discipuli eò esse dirigenda, vt aliis pacem afferrent & salutem, per maiorum donorum accessionem. Propterea additur: *Dixit ergo iterum IESUS, Pax vobis: quasi per illud ergo, quòd referretur pax, significaretur. explicasti enim, hæc maior pax quorsum attineret, magne IESU; ad missionem scilicet tuam à Patre Apostolis & Ecclesiæ comunicandam. Non enim fat tuæ bonitati fuit & misericordiæ, si naturam humanam ad vniõnem diuini verbi exaltares per incarnationem tuam, & nos faceres filios Dei, fratres tuos per tuæ gratiæ & virtutis diuinæ operationem; sed excellentem nunc facis donorum tuorum accessionem. Comunicas hominibus tuam à Patre missionem, & quasi extendis: Sicut, inquis, misit me Pater, & ego mitto vos. Illa mea missio in mundum facta est, vt per meam veritatis prædicationem & confirmationem per miracula, labores, passionem & mortem hominibus conficerem salutem sempiternam: sed in hac ipsa missione hoc simul erat, hanc simul accepi potesta-*

tem, vt ego vos similiter mitterem; quòd nunc facio diuina auctoritate & virtute, vt inter homines & Deum mediator. In me enim reconciliauit Deus sibi mundum; & in vobis per me posuit hoc verbum & ministerium huius reconciliationis. En estis Apostoli mei, legati mei ad mortales. Verum illud intelligite, rationem missionis meæ à Patre vobis esse imitandam. Me vnum misit Pater Apostolum, in quo habeatis vestri Apostolatus vnitatem, à quo vno vim diuinam accipietis atque exerceatis. legationem verò hanc vestram, qua pro me fungemini, vt certius teneatis, vnitatem vobis vnus Pastoris & mei Vicarij relinquam à vobis ad cælum ascendens, vt similitudinem meam & vestram missionis agnoscat. in mea enim missione agnoscit vnitatem & virtutem Patris mei; in eo quem vobis præficiam, meam vnitatem, & vim, & rationem totius meæ gubernationis in Ecclesia mea: ita perfecta fiet vestra missio in me. Neque hoc tantum modo donum accipietis à me, sed potestatem etiam dimittendi & retinendi peccata hominibus per meum Sacramentum: cuius maiestatem facultatis vt percipiat, en in spiro ex meo afflatu in vos diuinitatis spiritum, gratiam vtramque, & illam quæ faciat vos mihi magis acceptos, & eam in qua illa est facultas cælestis, vt ipsam & teneatis, & exercere possitis. Deus remittit peccata hominibus, vel non remittit, sed punit: huius auctoritatis ministerium habetote ex me & in me, quòd ego sum cum Patre meo probaturus: atque vobis absoluentibus hominum peccata, Trinitas nostra soluet; vbi non soluetis, nos similiter retinebimus. O rerum diuinarum sublimia mysteria! Tot ergo ac tantis beneficiis, tantæ gloriæ splendore ornatam, magne IESU, tuam resurrectionem Ecclesiæ tuæ manifestasti: videt, agnoscit, confitetur sancta tua Sponsa; gratias agit tibi immortales. Permanant illa dona ad me item, etiam si ingenti sum indignitate: abige tu meam indignitatem benigne IESU, fragilitatem protege & roborata, & fac vt vis tot beneficiorum in me influat, ad gloriam tui nominis sempiternam. Amen.

DOMINICA PRIMA
POST PASCHA.

Apparet IESVS Discipulis & Thomæ.

IOAN. XX.

In cxvij. imaginem Adnotatiuncula.

cxvij.

143.

- A. Thomas domum reuersus, Apostolis narrantibus apparuisse IESVM non credit.
- B. Post octo dies venit IESVS similiter atque antea, & dicit Thomæ: Infer digitum in manus meas, & manum in latus: & noli esse incredulus, &c.
- C. Infert Thomas: respondet: Dominus meus, & Deus meus.
- B. Dicit ei IESVS: Quia vidisti me, credidisti; beati qui non viderunt, & crediderunt.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. XX.

THOMAS^a autem vnus de duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit IESVS. Dixerunt ergo ei alij discipuli: Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Et post dies^b octo, iterum erant discipuli eius intus; & Thomas cum eis. Venit IESVS ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit: Pax vobis. Deinde dicit Thomæ: ^bInfer digitum tuum huc, & vide manus meas; & affer manum tuam, & mitte in latus meum: & noli esse incredulus, sed fidelis. Respondit Thomas, & dixit ei: ^cDominus meus, & Deus meus. Dicit ei IESVS: Quia vidisti me, Thoma, ^bcredidisti: beati qui non viderunt, & crediderunt. Multa quidem & alia signa fecit IESVS in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Hæc autem scripta sunt, vt credatis, quia IESVS est Christus Filius Dei; & vt credentes vitam habeatis in nomine eius.

ADNO-

ADNOTATIO.

- A. Absente Thoma apparuerat Discipulis IESVS: at ubi is rediit, narrant ei Discipuli ad se venisse Dominum, paulo post quam ipse domo esset egressus; exponunt quæ dixerat, quæve gesserat: sed qui antea fuerat incredulus, ne tunc quidem credit vel Petri, vel omnium Discipulorum predicationi. Quæ incredulitatis permissione in Apostolo prouidit nobis Deus sapientissimè magnum fidei præsidium & firmitatem. Neque verò simpliciter non credit Thomas, sed obfirmat in eo præterea animus: Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Cur non credis Thoma? Quia cor meum ignominia passionis Christi & mortis adhuc occupatum erat, & mea imbecillitati permittebat me Christus, non solum propter meam culpam, sed propter Ecclesia etiam vtilitatem.
- B. Non videtur longius abiisse Thomas, rediit propediem, & ad octauum vsque diem cum Apostolis & Discipulis versatus est; verum suam incredulitatem retinens: Apostoli verò constanter fidem resurrectionis tenebant. Quam obrem, vt Thomæ mederetur imbecillitati benignus IESVS & nostra, die octaua similiter atque antea clausis ianuis venit ad cœnaculum, ubi erant congregati Discipuli; perseuerabat enim adhuc Iudeorum metus, quærebantur adhuc latebræ: salutat omnes; Pax, inquit, vobis. Quæ saluatio aliorum Apostolorum fidem exhilarauit dulcissimè, Thomam vehementer perturbauit primum, deinde incepit blandè erigere: in quem præterea aspiciens Christus: Quæ est ista, inquit, tui animi obfirmatio Thoma: Cur tam multis testibus meæ resurrectionis non credidisti? Obstupebat ad verba Iesu Thomæ, spectabat verò ad sanitatem, exuberat tunc Christi benignitas: Infer, inquit, digitum tuum huc, & vide manus meas, affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Erant Christi vulnera aperta, & sunt, ad passionis fidem confirmandam, & resurrectionis gloriam illustrandam.
- C. Obedit dicto Thomas, infert digitum in locum clauorum, manum in latus inserit, tangit Christi vulnera; certò cognoscit vera esse vulnera vini & veri hominis IESV, liberatur eius animus omni ambiguitate: videt planè non solum ea quæ tractabat non esse spiritum, sed lenatur ad summum fidei sensum: sentit enim attactum intimum diuinitatis Christi, profitetur Dominum & Deum IESVM. Quæ in re cernit Christi clementia singularis, vt qui fuerat infirmus & tardus ad credendum, is acciperet insignem animi confirmationem & lucem. Complet mysterium Christus, quapropter titubare Apostolum permisit, & rerum experientia imbecillitatem eius fidei sanauerat.
- B. Quia, inquit, vidisti me, Thoma, credidisti: hæc fuit mea in te benignitas extraordinaria, non tuum meritum, non tua laus, non tu propter hanc fidem beatus; Beati potiùs qui non viderunt, & crediderunt: quasi interdiceret, nè quis signa requireret, vel miracula ad credendum exigeret. Loquitur verò de nobis, vt de præteritis; tanquam is, qui quod erat futurum, iam nouerat in sua aternitate & sapientia.

August.
Gregor.
Theoph.

DE CHRISTI
MEDITATIO.

ITa est planè, Domine I E S V sancte & sapiens; cuius vis misereris, & quem vis induras: quem vis auxilio singulari gratiæ tuæ præuenis in benedictionibus dulcedinis, quem non vis non præuenis: quis autem est qui tibi dicere possit, cur ita facis Tu enim es Deus, nos tua creatura; tu victor, nos fictilia tua vasa, & ex nobis nihil, ne terra quidem. Laudamus te, Domine, in æternitatem tuam: iustus enim es in omnibus viis tuis, & sanctus in omnibus operibus tuis. Sed væ tamen illis pessimis, quibus tua illa auxilia subtrahis ad eorum condemnationem: væ etiam iis, in quibus ad misericordiam destitutionem illam confers; sed his præsens væ & temporarium; conuertis enim hoc tu in bonum, quæ tua excellens est misericordia. Illud væ longè à nobis depelle, I E S V bone: hoc, si de tua sapientia aliquando permittas, verte in bonum, obsecro, tua benignitate; quod in Petro fecisti ex negatione, in Thoma è nimium curiosa incredulitate.

Sed ex te, Beate Thoma, peto per tuam illam singularem gratiam, exponas mihi tuæ huius dubitationis mysterium: nam video alios item dubitasse, non solum mulieres, sed Apostolos, & Discipulos. Fui ego ferè singulari quadam imbecillitate & animi ambiguitate, quam à natura acceperam: fovebam verò, quod sciebam dici esse leuem corde qui citò credit; addebam meas imperfectiones & culpas: iuuabat me subinde bonus I E S V S, sed recurrebat vis naturalis illius tentationis voluntariæ, & infirmitatis. Itaque ferè fui *Didymus*, id est, amphibolus, & quasi geminus. Nec sentiebam in meo nomine esse abyssum simul & perfectionem: gratiam scilicet vocationis Apostolicæ, & alia Dei dona. Hæc quidem habebam, non mouebar illis: itaque nonnunquam fluctuabam, vt quando ex timore potius dixi: *Eamus & nos, & moriamur cum illo*: & rursus vbi interpellauit I E S V M: *Nescimus quò vadis, & quomodo possumus viam scire?* & nunc potissimum, vbi præfractor fui: *Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam*. Nam in omnium fuga, dū caperetur Christus, non fui ego vltimus: inde conceptam magnam

animi mei perturbationem vehementer auxit eius passio, crux, mors, sepultura; præsertim cum ad naturæ meæ, & voluntatis imperfectiōnem, & ad præcedentes ambiguitates illa adderentur. Totus igitur mihi displicebam, totus languebam amaritudine, totus eram dolore oppletus; nec locum habere poterant apud me, quæ de eius resurrectione narrabantur: inde dixi, *Nisi videro, nisi mittam digitum, nisi mittam manum*: excludebant enim alia omnia meæ passiones. In his tamen omnibus lugebam mortem Domini mei, discruciabatur cor meum, ardebam desiderio boni I E S V, amabam vitæ auctorem & fontem I E S V M: eram miserabilis, & supra quàm dici potest afflictus. In his cum essent aliqua bona, erant tamen simul multa mala: hæc agebant me acerbis, quàm illis vtebar diligentius. Sed, quæ est eius benignitas & miseratio infinita, respexit bonus I E S V S meam afflictionem, & fecit vt meæ illæ incredulitates in vtilitatem non meam solum, & fidei perfectionem conuerterentur, sed etiam Ecclesiæ suæ; vt qui quasi extinctis meis titubationibus, omnes omnium sæculorum titubationes extingueret. Atque adeò ornauerat iam me absentem Dominus, & incogitantem, simul cum aliis Apostolis excellenti illa virtute missionis, facultate item illa cælesti remittendi peccata & retinendi: eram enim etiam absens de sacro illo collegio, cum illi sua dona conferebat immensus I E S V S. Permuouerant me voces & testimonia discipulorum: *Vidimus Dominum*, ostendit nobis & manus & latus, conspeximus comedentem, comedimus etiam nos ex eius reliquiis: dixit se Apostolos mittere, quemadmodum ipse missus à Patre fuerat; insufflauit in nos oris sui spiritum, & dedit potestatem dimittendi & retinendi peccata; credimus, Thoma, hæc etiam dona tibi esse collata. Erant hæc mentis meæ vehementes præparaciones: trahebat me Pater Christi, trahebat Christus ipse; sed ego tamen repugnabam: vsque adeò verum est liberum arbitrium in homine perseverare, id quod ne Deus quidem vult vincere, nisi illud velit. Est magna arbitrij liberi potentia, vel abusus potentia, vt Deo repugnare possit iubenti, monenti, trahenti: vicissim autem singularis illius facultas, vt possit gratiam Dei reci-

recipere, & illi operanti cooperari; quod longè est facilius quàm auxilium Dei repudiare: hoc enim facit homo sine gratia, sine Deo ambulans vias difficiles; illud præuentus auxilio cælesti, adiutus gratia, adiutus Deo. Illis igitur mentis meæ angoribus & miseris permisit me conflictari acrius sapiens I E S V S ad octo dies, quæ omnia ad animi mei præparationem maiorem conferebantur, & resistentiæ solidiorem. Iam erat octauus dies; eramus intus omnes: En tibi, venit I E S V S ianuis clausis, stat in medio, dicit: *Pax vobis*. O adorandam vbertatem misericordiæ Dei nostri I E S V! Omnem celebritatem superioris apparitionis ad hanc rursus applicat; & tamen illa propter omnes præter te, Thoma, fieri videbatur, hæc propter solum te, nõ propter omnes. Et tamen fiebant & illa propter me, & hæc propter omnes; vtraque enim propter Ecclesiam vniuersam omnibus futuram sæculis. Obtulit vt auribus meis, ita cordi pacem & gaudium bonus I E S V S, alijs auxit; incepti sentire vim in me diuinam, coeperunt diffuere meæ titubationes, & dissipari vt à facie ignis cera: illa omnia sensi in me beneficia, quæ ante octo dies similibus signis senserant omnes. Excellenti me præuenit gratia benignus I E S V S, & præparauit ad contactum vulnerum suorum, & diuinitatis professionem. Præparauit quidem me illis donis, sed peruasit acris illa actio Christi cor meum, vbi audiui soli mihi ab ipso dici, & quidem cum vi quadam exprobrationis: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas; & affer manum tuam, & mitte in latus meum; & noli esse incredulus, sed fidelis*. Spicula fuerunt hæc à Christo in altum cordis mei iniecta, quæ me vehementer corripuerunt atque humiliarunt, simul propulerunt ex me omnem mentis tarditatem atque incredulitatem; vnde diuina in me virtus illa veritatis & fidei effulsi, & confidentiæ spiritualis robur & exultatio. Inde eructauit cor meum è vestigio verbum illud bonum: *Dominus meus, & Deus meus*; & perfectam Christi resurrectionis fidem professione humanitatis & diuinitatis eius confirmatam ostendi. Nam vbi intuli digitum in locum clauorum, vbi manus misi in latus; non tetigi solum, sed vidi, hoc est, omnibus sensibus internis perspexi carnis Christi veritatem, & veram ipsam resurrectionem: vnde leuatus sum in spiritualem sensum, & splendorem quandam cælestem

diuinitatis. Itaque signaui quoddam esset I E S V S verus Dominus meus, & Deus meus & omnium; iis enim verbis veritatem expressi humanitatis Christi, & dominij diuinitatis significauit: quod addidi, *meus*, id attinebat ad sensum meæ consolationis internæ, & assensus fidei firmitatem. Neque tamen Dominum & Deum potui profiteri, quin omnium intelligerem. Stabant ad magnalia hæc Christi admiratione & stupore erecti omnes, laudabant impensius Christum, confirmabant suam fidem & spiritus consolationem. At verò Christus (qui voluerat intelligi, attinere meam incredulitatem, & eius in me beneficia non ad me solum, sed ad omnes) hæc sua responsione explicat: *Quia vidisti me, Thoma, credidisti; beati qui non viderunt, & crediderunt*. Excellentissima fuit hæc Christi I E S V doctrina ad fidem Ecclesiæ stabilendam. Nam cum antea ad credendam eius resurrectionem ferè signa sensilia intercessissent; Angelorum apparitiones & verba, vacuitas sepulchri, linteamina, sudarium, Christi apparitiones, vulnerum contrectationes, comestio; eò videri poterat fidei substantia contrahi, vt nisi ex rerum experientiis credere nullus deberet: quod voluit I E S V S è mentibus fidelium esse extirpatum, & docere fidem nec esse ab apparentibus accipiendam, nec ex apparentibus constare; sed esse ipsam non apparentium argumentum, & rerum spe-

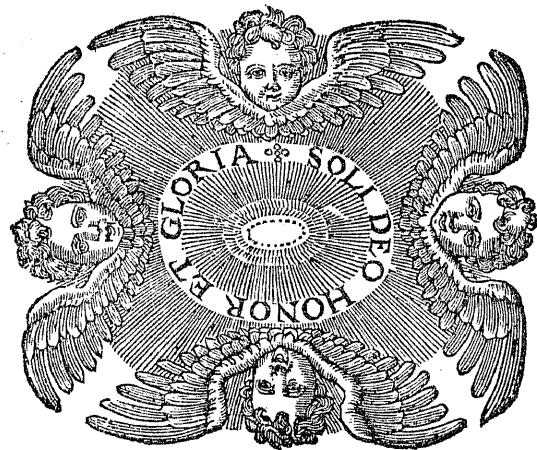
Hebr. 11.

randarum hypostasim siue substantiam. quod si contingant sensilia signa; illa tamen non esse fundamenta fidei, sed Dei internam reuelationem & lumen: dari signa ad expediendam reuelationem, propter hominum infirmitatem; qua sedata, ad interiora recurrere debet fides; quæ scilicet meritum non amittit, nisi signa dumtaxat sint causa credendi. Itaque per meam imperfectiōnem voluit sapiens I E S V S omnem fidei titubationem & impuritatem esse à cordibus fidelium depulsam: quare necessitatem suam è Dei prouidentia habuit mea erratio & tarditas, per quam mortalibus tam excellens doctrina prouenit. Habui quidem fidei meæ meritum & beatitudinem; manu duxerunt me tamen illi Christi conspectus, illi contactus, & quasi applicuerunt fidei, quæ ex dono Dei non sine illis, sed non propter illa in animo extitit & roborata est. At verò maior erit beatitudo, maius meritum eorum fidei, qui non petent signa ad credendum; & credet, etiam si nihil viderint, & pu-

DE CHRISTI RESURRECTIONE.

& puram fidei substantiam imbibent & retinebunt. Gratias tibi habeo & ago ingentes, sancte Apostole, pro dono huius doctrinæ singulari. Verum audi, obsecro te, benigne Thoma: credimus quidem nos in Christum, in eius omnia mysteria & dogmata, etiam si nihil coram viderimus; & tamen te fide non superamus, quam tunc habuisti. In ratione credendi certè me superastis, non in donis quæ præterea accepit tunc mea fides à Christo. At voluerunt videre, quæ tu, antiqui Patres; & tamen illi non reprehenduntur, tu reprehensus fuisti. Illi ex abundantia fidei videre, quæ credebant, expetierunt; ego per illa credidi. Verum vos dixerat Christus beatos, quod ea videretis, quæ non viderunt illi.

Non laudavit nos tunc IESVS, quod videre vellemus, quæ ille nobis inspirabat diuinitus per fidem; sed beneficium suum singulare in nobis commendavit, ut ea, quæ credebamus, aliqua ex parte videremus, ipsum in carne salutem mortalium operantem. Vnum si te orem, beate Didyme, taceo. Scis tu quæ sit animorum nostrorū imperfectio, quod malum; pendemus à consolationibus vel experimentis internis: scis simul in illis non esse fitam perfectionem orationis vel spiritualium exercitiorum: age apud Deum hanc causam pro nobis, Patrone singularis, ut consolationes spiritus à Deo & accipiamus affluenter, & illis industriè, & deuotè, & fructuosè utamur ad maiorem Dei omnipotentis gloriam. Amen.

APPA-

APPARET CHRISTVS SEPTEM
DISCIPVLIS AD MARE
TIBERIADIS.

I O A N. XXI.

*In cxviiij. imaginem Adnotatiuncula.**cxviiij.*

144.

A. Non multo post venerunt omnes Ierofolymis in Galileam: erant ad mare Galilææ alij alijs locis, Petrus & filij Zebedæi Betisaiæ.	D. Subdit IESVS: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis.
B. Ostendit Petrus velle se piscatum ire, offerunt se illi comites sex.	E. Mittunt, concludunt piscium ingentem copiam: quod cum sentirent,
C. Piscantur tota nocte, nihil capiunt.	F. Agnoscit IESVM Ioannes, & dicit Petro: Dominus est.
D. Stat IESVS manè in littore; rogat num quid pulmenti habeant, hoc est, aliquid piscium pro obsequio.	G. Quod Petrus audiens, succinxit se tunica, & marè venit ad IESVM.
E. Respondent simpliciter, ut emptori vulgari: Non.	H. Panes & piscis, quæ parauerat Christus in littore.

EVANGELIUM MISSÆ.

I O A N. XXI.

Postea^a manifestavit se iterum IESVS discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic: Erant simul Simon Petrus & Thomas, qui dicitur Didymus, & Nathanael, qui erat à Cana Galilææ, & filij Zebedæi, & alij ex discipulis eius duo. Dicit eis Simon Petrus: ^bVado piscari. Dicunt ei: Venimus & nos tecum. Et exierunt, & ascenderunt in nauim: & illa^c nocte nihil prendiderunt. Manè autem factò stetit IESVS in littore: non tamen cognouerunt Discipuli quia IESVS est. Dicit ergo eis IESVS: ^dPueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: ^eNon. Dicit eis: ^dMittite in dexteram nauigij rete; & inuenietis. Miserunt ergo; & iam non^e valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat IESVS, Petro: Dominus est. Simon Petrus, ^ecum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se, (erat enim nudus) & misit se in mare.

ADNO-

DE CHRISTI
ADNOTATIO.

A. *Diutius non subsisterunt Ierosolymis Apostoli & Discipuli post Christi resurrectionem, nec Maria Mater Virgo cum mulieribus; praesertim cum in Galileam ut venirent iussisset Angelus, ubi IESVM essent visuri. quamobrem in Galileam omnes discesserunt, ablatis insignibus cruciatuum & mortis Christi, claus, corona spinea, sindone, sudario. In Galilea autem cum versarentur, ad teloniarum artem quidem periculosam & ancipitem non rediit Matheus, ad piscatoriam tamen redierunt Petrus, filij Zebedaei, & alij, ut ex honesto artificio sibi & suis victum pararent. Erant alij alijs in locis; Bethsaida vero ad mare Galilaeae Petrus, Iacobus, & Ioannes filij Zebedaei, Thomas, Nathanael, & duo alij discipuli. Erat simul Virgo Maria benedicta Mater, neque enim ab eius cura & obsequio discedebat Ioannes. Non conuenierant autem in urbem celebrem Capharnaum, ut solebant, sed in suum vicum: nam certi nondum erant, quid essent facturi; & priuatam interea vitam agebant, expectantes quid ipsis Christus mandaret.*

B. *Ostendit Petrus se velle piscatum ire; obtulerunt sex illi se socios: piscantes totam noctem nihil expiscantur.*

C. *Absque luce scilicet, & Christi praesenti virtute non fuit, vel Apostolorum, vel Discipulorum, vel illorum qui illis successerunt, efficax unquam hominum piscatio.*

D. *Mane cum ad terram accessissent, stetit IESVS in littore; non agnoscunt tamen cum*

Discipuli. rogat: Pueri, num habetis aliquid pulmentarij? Pueros communi nomine appellat, ut valentes ac robustos operarios: petit vero, siquid habeant piscium ad obsonium.

E. *Respondent simpliciter: Non; ut emptori populari, nihil de Christo suspicantes.*

D. *Subdit IESVS: Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Mittunt numine iam attracti, concludunt magnorum piscium ingentem multitudinem.*

E. *Quod cum sentirent, & rete non possent extrahere praesertim multitudine piscum & magnitudine, tunc tandem agnoscit IESVM dilectus Discipulis Ioannes, (parit enim lucem spiritus Dei dilectio) & dicit Petro: Dominus est. Agnoscit item Petrus IESVM, agnoscunt omnes. Amabat quidem fortius IESVM Petrus, tenentius Ioannes.*

G. *Non patitur moras Petri feruor, ut ad Christum veniat in cymba. Erat nudus, id est, expeditus ad piscandum, solam interulam gerens; cur tam breuioribus brachijs accipit ependyten, tunicam videlicet nauticam superiorem, qua etiam nunc nautae utuntur, & appellant capotum; qualem inquit Hieron. tulisse in desertum Hilarionem cum sacco & sago rustico. Hac tunica succinxit se Petrus; sciebat enim in vado esse cymbam: ita venit ad IESVM, alij veniunt nauigio; non enim longius a terra aberant quam ducentis cubitis plus minus. Trahunt vero rete, non extrahunt.*

H. *Piscis prunis impositus, & panis.*

Hieron.
in vita
Hilario-
nis.

MEDITATIO.

Intelligo, Domine IESV, de tua gratia: celebrasti piscationem diuinis mysteriis, sed animarum, sed hominum; horum designasti piscatores Apostolos tuos & Discipulos, & eorum Successores. Neque mysterio caruit, quod ad Apostolatam, qui piscatoriam exercebant, bona ex parte assumpsisti, ut artem, & suum laborem piscandi in spiritualem industriam & exercitium facilius conuerterent expiscationis analogia. Docuisti pisces nos esse, mundum mare, Ecclesiam nauem: nam cum in mundo viuamus, & hic sit mare; nos necessario pisces sumus. Quid enim huic saeculo similius, quam mare? Est quidem mare elementum, sed impurum, salsum, mala quidem falsitudine & amara: exfluxit enim Satan &

Peccatum, si quid erat habiturum dulcedinis nostrum mare. In quotidiano est fluxu & refluxu mare, ex quodam mutabilitatis dominio: nec fat illi est sic esse instabile, etiam cum est quietissimum; quid non patitur turbarum & violentiae a tempestatibus & ventis, tum ab internis terrae exhalationibus? contra vero eius tanta est infidelitas & incerta tranquillitas, ut insidiosè videatur agere, si quando quiescit. Quam est in tempestatibus immite? quam barbarum! Nam cum terrae videatur sua littorum verberatione minari continenter, in tempestate, quasi suas vires exerit, & veluti armatacies, furit & in se & in terram, quasi illam delere possit amens elementum. Age, hoc non potest; quot homines absorbet tamen!

RESURRECTIONE.

tamen! quantas rapit diuitias! quot absorbet infulas! quot vrbes & regiones infana quadam inundatione obruit! Denique si nihil aliud, quam acerbè vexat nauigantes nausea, vomitu, omni spurcicia! & quos non potest submergere, eos omnibus modis contendit persequi & affligere. Quid igitur in saeculo non mari est simile? quid non est magis quam simile & magis acerbum? & tamen in hoc mari sumus pisces. Quis nos liberabit a pessimo hoc mari, nisi tu Christe IESV, nisi gratia & virtus tua? Nihil vereamini, Fratres mei: ego calcaui & superavi omnis maris malitiam, & misi pisces qui vos e mari eripiant.

Luc. 5.
Ioan. 21.

Sed quid est, Domine, quod bis iubes Apostolis tuis piscari? Vbi primò eos vocaui, ostendi vocationis qualitatem & officium, ut eò dirigerent sui animi intentionem, quod est Apostolatus praecipuum munus, homines a malitia mundani maris eripere. Sed admonui, ne sine me piscarentur, ne nocte; sed ex me ut virtutem acciperent & lucem, qua virtute & luce si in omni piscatione niterentur, sagenam impleturos & naues piscibus; quod planè non possunt, qui sine me vi & luce conantur piscari. Atque adeò tanta est meae virtutis efficacia, tantus meae lucis splendor, ut etiam mali, modò legitime mittantur, copiose expiscari soleant. Et tamen qui fuerunt in antiqua lege Patriarchae, & Prophetae, & pij homines exiguum fructum retulerunt; quia illa aetate, vel sub lege illa, & minor dabatur virtus, & sub umbra omnia fiebant. Repraesentavi porò illa piscatione vocari omnes ad fidem & salutem, bonos, malos saluandos, reprobos: propterea multi capiuntur pisces, sed numerus negligitur, & magnitudo piscium non significatur. Rumpunt rete pisces aliqui, haeretici scilicet & schismatici; vexat multitudo ad subuersionem usque naues; mali etiam foras mittuntur, vel non intrant rete: varium euentum illic volui significari Ecclesiae ministeriorum. Hac vero piscatione, certum eorum fructum, qui consequuntur aeternam salutem, repraesentavi: non dixi simpliciter, *Laxate retia*; quasi in incertum: sed, *Mittite in dexteram*, ad certam spem & fructum piscationis. hic nihil patitur rete detrimenti, nihil periclitatur nauis. habetur hic ratio singularis numeri, capiuntur mystico numero pisces, sunt magni: designantur videlicet praedestinati ad gloriam, qui in-

signiter magni erunt omnes, etiam si in insigni magnitudine alij alijs gloria minores. Illic non prandetur vel comeditur post expiscationem; hic inuitantur ad prandium operarij, panem comedunt & piscem, gloriae aeternae substantiam, & caelestem suauitatem. Ad hoc prandium indicitur, ut operarij afferant suae piscationis pisces, de quibus ipsi suam capiant etiam gloria & iucunditatem, videntes illos prandium caeleste adhiberi, eadem fruente gloria beatos pisces. Hic non audiunt, *Ducite in altum*; erant enim iam Apostoli in altum leuati cum nauis sua, acceperant excellentia illa beneficia, fidem resurrectionis, sensum ad Scripturas intelligendas, facultatem missionis euangelicae & functionis, & dimittendi peccata ac retinendi: propositum illis erat altum mare, ubi piscarentur homines quos conuerterent ac gubernarent, quorum peccata remitterent vel retinerent.

Diuinam proposuisti doctrinam per hos pisces sapiens IESV, & amplitudinem ministeriorum Ecclesiae & efficaciam: sed huius piscationis reliqua mysteria obsecro, IESV Christe bone, ut me doceas, ut voles. En tibi compendio. Post accepta illa a me dona excellentia Ierosolymis nolui meos Discipulos esse otiosos, nec orationi & contemplationi tantum deditos esse; sed exire eos volui in Galileam, quasi in mundum, post acceptam facultatem praedicandi & remittendi peccata, & sua piscatione praesferre desiderium homines piscandi: obiter tamen ostensum est, posse ministros Ecclesiae honesto artificio vitam sustentare. Cogitabant autem futura spiritualis piscationis mysteria cum piscabantur, quod desiderium & meditationem ego meis dictis & gestis illustraui. Illi tota nocte nihil expiscantur; nam sine meo peculiari praesidio, & concursu, & luce non sunt efficacia praecleara etiam mea dona: non laborant tamen in piscatione; neque enim molesta esse debet occupatio pia, etiam si aliquando videatur successu carere. Denique quae in illis egi, in omnes transtuli: facio opportunè verbi diuini ministris animum, praesertim cum ex mari & exercitio in proximos redeunt vacua piscatione ad terram uiuentium, & caelestem meditationem & orationem. Quod ubi me permittente contingit, accedo ego ad confinium illius terrae & istius maris, & compello meos pisces blandè, & alliceo ad spem, atque eorum animum

Heb. 2.
Luc. 11.

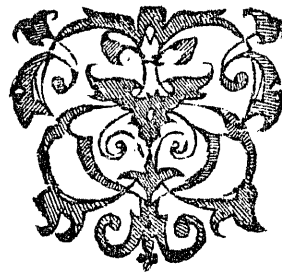
erigo: Pueri, num aliquid obsonij habetis è vestra piscatione? Vosestis pueruli mei, quos dedit mihi Pater cælestis: igitur vt agnoscant suam imbecillitatem, inuito dulciter: Num aliquid estis expiscati, quod vestrum animum recreet? Scio ego, nihil; sed interrogo: agite, nihil vos pudeat id confiteri. Curo vt ingenuè profiteantur mihi suam infirmitatem: Domine, nihil egimus. quod vbi ex humilitatis sensu dicunt, antequam auxilium postulent, (etiamsi vera humilitas per se semper petat) meum illud desideratum præsidium ego ipsis offero, & doceo dexteritatem piscandi: ostendo, vt ex dextera Patris mei exercent sua ministeria; futurum vt dextera Domini faciat virtutem, dextera domini eorum exaltet ministerium, dextera Domini faciat fortitudinem. Patefacio illis me esse illam dexteram, cuius auxilio & virtute piscantur, & capiunt pisces ad meam dexteram, è mea dextera in iudicio euocandos. Porrò illud edoceo, non esse negligendos pisces in sagenam Ecclesiæ adductos; sed curam præterea adhibendam, & industriam, & operam vt è mari educantur, & in terra vbi Christus est collocentur: instituantur scilicet, quemadmodum maris ac mundi detrimenta, & importunitates, & mala euitent. Quod facient, primùm quidem, si statum vitæ Christianæ ex

Psal. 117.

Ephes. 1.
Matth. 25.

spirituali prudentia colligant & stabiliant; dein, vt statum quem delegerint, moribus & exemplo saluari tueantur & ornent; tunc enim à me ad conuiuium Sanctorum euocabuntur; vbi & pascuntur ipsi diuinitus, & sui piscatores ex illis pascuntur.

Heu domine I E S V, quàm longè ego absum à perfecta huius piscationis intelligentia spirituali & praxi! quàm imperfecte agnosco hoc sæculum mare esse! quàm parum sentio maris fluctuationes & acerbitates: & propterea præbeo me piscem meis piscatoribus peruersum ac difficilem. Contrà verò terram viuientium, vbi Christus parat nobis prandium, non cogito, terram lætam, suauem, plenam deliciis cælestibus, plenam Deo; nihil hæc meum desiderium alliciunt, nihil mouent: nam si mouerent, si allicerent; reciperem vtique me mea voluntate, è tua gratia, benigne Domine, ad tuam doctrinam, ad tua mandata & sancta concilia implenda, quæ ad cælestem illam viuientium terram ducunt, cuius etiam hîc initium quoddam & prægustationem præbent in te. Adiuuam me Domine, saluum me fac secundùm misericordiam tuam; sana infirmitates meas magnas & malas; vt cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam. Amen.

Psal. 108.
Psal. 102.
Psal. 70.

PRAN-

PRANDET CVM SEPTEM DISCIPVLIS IESVS.

IOAN. XXI.

In cxix. imaginem Adnotatiuncula.

cxix.

145.

A. Alij Discipuli nauigio veniunt.	D. Assant duos pisces præter illum Christi.
B. IESVM adorant; è nauio etiam qui retinebant nauem & rete.	E. Sedet cum Discipulis ad prandium IESVS, panem eis, piscemq; disperit.
C. Cùm iussisset IESVS afferri ex piscibus captis, extrahunt rete magnorum piscium plenum centum quinquaginta trium, præcunte celeuma Petro.	F. Constituit Petrum Pastorem omnium ouium suarum, & Vicarium in terris, quod imago capere non potuit.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. XXI.

Alij autem^a discipuli nauigio^b venerunt (non enim longè erant à terra, sed quasi cubitis ducentis) trahentes rete piscium. Vt ergo descenderunt in terram, viderunt^c prunas positas, & piscem superpositum, & panem. Dicit eis IESVS: ^dAfferre de piscibus, quos prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus, & traxit^e rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cùm tanti essent, non est scissum rete. Dicit eis IESVS: ^eVenite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum: Tu quis es? scientes, quia Dominus est. Et venit IESVS, & ^eaccepit panem, & dat eis, & piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est IESVS discipulis suis, cùm resurrexisset à mortuis. ^fCùm ergo prandissent, dixit Simoni Petro IESVS: Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine; tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Ioannis, diligis me? Ait illi: Etiam Domine; tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Simon Ioannis, amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, Amas me? & dixit ei: Domine, tu omnia nosti; tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce oues meas.

ADNOTATIO.

A. Littori alligant rete, & omnes descendunt ad IESVM; vel duo remanent ad nauigium, qui hoc, & rete curent & retineant. Venerat primus ad Christum Petrus, veniunt deinde alij, complentur gaudio, adorant omnes, è nauis etiam si qui remanserant.

B. Parauerat Christus prunas & panē, prunas piscem impauerat: hoc vel suis manibus fecerat humilis IESVS, vel Angelorum ministerio, ut ad comedendum Discipulos inuicaret: itaque viderunt quidem Christi apparatus, inbetta tamen ipse, ut ex piscibus, quos ceperant, aliquos extrahant, & assent.

C. Cum iussisset IESVS, ut ex piscibus, quos ceperant, Discipuli afferrent, Princeps Petrus venit ad nauigium, illū alij sequuntur: illo præeunte celeuma, trahunt in terram rete plenum centum quinquaginta tribus magnis piscibus: prouidit autem Christus, ut non rumperetur rete tot piscium pondere & violentia. At verò plena sunt hæc mysteriis. Trahit Petrus rete saluandorum prædicatione Euangelij; omnia enim ministeria Ecclesiæ per Petri sedem gubernantur. Horum saluandorum numerus est centum quinquaginta trium mysticè; qui numerus ex omnibus partibus numeri septemdecim simul sumptis conficitur: ut illi significentur beatitudinem consequi omni tempore, qui decem mandata seruauerint per legem Spiritus vita, & septiformem gratiam Spiritus sancti. Repræsentat alioquin numerus centum quinquaginta trium, obseruationem perfectam decem mandatorum in Ecclesia Christi per centum, id est, de-

cem decades; & per quinquaginta, Spiritus sancti missionem, & donorum affluentiam; per tria, apertam & explicitam sanctæ Trinitatis confessionem. Eodem autem numero saluatos intelligimus ante Christum per obseruationem decem mandatorum, & septiformem gratiam Spiritus, quæ significabatur per septem lucernas candelabri in templo Domini, coniuncto scilicet legi Spiritu: lex enim, quando non adiuuat gratia, prauaricator es facit, & est tantū in littera. ita fit, ut qui saluantur, omnes per illum numerum significantur in utroque statu, & Veteris & Noui testamenti. Neque vero vel pondus horum piscium, vel difficultas faciet, ut rete rumpatur, vel aliquis è reti dilabatur: firma enim est Dei prædestinatio æterna, & ad illam implendam Ecclesiæ efficacia ministeria, certus est numerus prædestinatorum.

D. Erat appositus piscis, quem parauerat IESVS, & panis. Assantur duo alij ex captis; inuitat ad prandium omnes IESVS.

E. Assident, dat omnibus de manu sua panem, piscem similiter: nulli verò erat dubium, quin esset Dominus; propterea nullus illum interrogauit: Tu quis es? Impresserat initio IESVS eorum cordibus claram & suauem sui cognitionem. Voca nos, bone & sancte IESVS, ad prandium tuum, da nobis vitæ æternæ panem & robur, adde piscem caelestium consolationum.

F. Tum magno verborum pondere & spiritus creat Petrum suarum ouium Pastorem, & in Ecclesia sua Vicarium; quod exprimere non potuit imago.

August. in Ican. 21.

APPARET CHRISTVS
IN MONTE THABOR.

MATTH. XXVIII.

In cxx. imaginem Adnotatiuncula.

cxx.

146.

- A.** Mons Thabor, quod Apostoli, Discipuli, & sanctæ mulieres conuenerant. **C.** Accedens ipse peculiariter dicit Apostolis: Data est mihi potestas, &c. Euntes docete, &c. Ego vobiscum sum, &c.
- B.** Videntes IESVM, omnes eum adorauerunt.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XXVIII.

VNdecim autem discipuli^a abierunt in Galilæam, in montem, vbi constituerat illis IESVS. Et videntes eum, ^b adorauerunt: quidam autem dubitauerunt. Et accedens ^c IESVS locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; docentes eos seruare omnia quæcumque mandauit vobis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem sæculi.

ADNOTATIO.

Aug. de
confensu
Euangel.
lib. 3. c. 25.

Aug. de
confensu
Euangel.
lib. 3. c. 25.
Act. 1.
Luc. vii.
Act. 1.
1. Cor. 15.

Octava est hac Christi manifestatio, ex decem quas Euangelista commemorant; eodem enim resurrectionis die quinquies narratur apparuisse: primum Maria Magdalena, secundo in itinere mulieribus, tertio Petro, quarto euntibus Emmaunta, quinto decem Apostolis, & aliis Discipulis absente Thoma: sexta fuit manifestatio item Ierosolymis post dies octo presente Thoma, & vulnera Christi atretante; septima ad mare Tiberiadis quatuor Apostolis & tribus Discipulis: succedit octava hac, in monte Galilæa: nona fuit Ierosolymis in die ascensionis recumbentibus undecim: decima eodem die, non iam in terra, sed in nube, quod Marcus & Lucas referunt, siue dicas unam illam fuisse apparitionem continuatam. Dubium tamen non est, quin sepius manifestauerit se Christus Apostolis, apparens eis, & loquens de regno Dei. Narrat item Paulus visum IESVM plus quam quingentis fratribus, deinde Iacobo Alphaï, scilicet filio, quæ fuerunt manifestationes ante ascensionem, & planè antequam Paulo appareret, quæ fuit nouissima manifestatio. Quò sit, ut quæ quingentis fratribus, illa non fuerit, quæ facta est in dormitione B. Virginis Matris, quod quidam dicunt. Octauo igitur loco apparuit Christus in monte Thabor, qui est in Galilæa; naturali quidam ornamento celebris, Christi tamen beneficis longè celeberrimus: ibi enim docuit Apostolos, ibi transfiguratus est, ibi orauit. Hic est mons Galilæa, ubi se visum iri prædixit per Angelum IESVS. Venerunt autem undecim Apostoli ad montem; venerunt cum ipsis & alij Discipuli, & sanctæ mulieres.

A. Est enim consensaneum, ut hac sit manifestatio, quam pollicitus est Christus non solum Apostolis, sed in uniuersum omnibus, etiam mulieribus: erant tamen primarij Apostoli undecim, quibus peculiariter loquebatur; unde etiam intelligere possemus, aliquos in multitudine dubio animo fuisse, non tamen ex Apostolis, qui

confirmato Thoma erant omnes in fide resurrectionis constantes.

B. Adorant omnes Christum.

C. Accedit ad undecim Christus, illis precipue loquitur: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Quando data est tibi potestas, magne IESVS? Diuinam potestatem dedit mihi Pater in aternitate, qua ego unà cum Patre semper vtor. Verum est alia secundum humanitatem mea summa potestas: hanc tametsi in conceptione mea accepi, ea tamen non sum usus hætenus, nisi pro ratione mea æconomia, & ministerij quod à Patre accepi. Fuit mea potestas ferre abscondita; nunc verò nihil est amplius quod cohibeatur ut antea: regnabo in cælo & in terra, donec ponam omnes inimicos sub pedibus Patris. Nouissimè mortem destruam, iudicabo orbem terrarum; his dabo gloriam aternam, illis sempiternum supplicium irrogabo. Sed vos eritis, & posteri vestri, mei commilitones; ego Imperator & Rex vester. Docete igitur, non Iudeos solum, ut hætenus, sed vniuersas gentes, quæ à me audistis credenda, speranda, amanda, agenda; baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Hæc enim est non solum magnum Sacramentum, sed diuina etiam doctrina: eo enim & vitam accipit caelestem baptizatus credens in unū & trinum Deum, in mortem Filij Dei, & resurrectionem. Simul etiam docete omnes seruare atque opere complere, quæ ego vobis tradidi. Neque verò timeatis, vel pusillo animo sitis; non enim ego à vobis abero: in Ecclesia, quæ est corpus meum, semper ero; in capite eius, id est, Petro & eius Successoribus; in Sacramentis, virtutibus & donis, ero in mentibus piis. Sed hæc erit virtutis presentia. Nonnumquam etiam apparebo re ipsa sanctis meis & amicis: verum illa erit perpetua & perfecta presentia mea apud vos vsque ad consummationem sæculi, adero enim vobis semper in Eucharistia Sacramento & Sacrificio.

MEDI-

MEDITATIO.

SVbinde intelligimus, Fratres, atque aded semper agnoscimus, quæ loquitur, quæ gerit Christus, & quæ docet, nobis dici, simul omnibus omnium sæculorum hominibus: non enim solis illis concionabatur, & miracula edebat, sed omnibus. Ut enim præsentibus omnes habuit, non solum in diuinitatis immensitate, sed in sua visione beatifica & sapientia; ita quasi præsentibus omnes instituebat. Quapropter in Marco dicit: *Quod vobis dico, omnibus dico.* Quibus omnibus? viuentibus omnibus, & futuris omnibus, quos pro præsentibus habeo. Hoc etiam loco, cum dicit IESVS: *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi;* res eadem exprimitur. Vos vnum estis: non distinguo vos à futuris, sed de illis, perinde ut de vobis, loquor. Ut enim simul pro omnibus veni in mundum, & in cruce mortuus sum, & resurrexi; ita omnia omnibus dixi, pro mea æconomiae prouidentia, iuxta quod ratio postulat singulorum. Sum vobiscum vsque ad consummationem sæculi, quia vos estis vnum cum futuris omnibus, quibus similiter dico atque vobis. Hæc cum ita sint, fratres, debemus nos quæ gerit, quæ loquitur Christus, quasi præsentibus in spiritu meditari, & quoad assequi poterimus contemplari: quæ ratio in oratione & spiritualibus exercitiis diligenter à nobis est obseruanda. Non enim ut absentia Christi mysteria meditari debemus vel contemplari; quasi alibi fiant, alibi nos illa tractemus: sed cogitatione & animo illic oportet simus, ubi res geruntur; ut ex omnibus locorum, personarum, rerum, actionum circumstantiis spiritum concipiamus & deuotionem. Veniamus igitur, Fratres, cum Apostolis, misceamus nos Discipulis & multitudini, vel illum potius sacrum comitatum sequamur pro indignitate nostra: & quamuis in multitudine aliqui sint qui plenè non credant, ne illis nos putemus esse anteposendos. Quid enim nos? Quomodo credimus? quàm frigide, quàm negligenter, quàm sine fructu! Quot grauamur peccatis, quibus illi carebant? Sed vnde veniebant illi, & quò, inde, eò veniamus. Venerant illi è Ierosolymis: ibi meditationem renouemus resurrectionis Christi, apertionis sensus ut intelligerent Scripturas, missionis Apostolorum, & potestatis remittendi peccata & retinendi. Per Galilæam in montem Thabor iter habe-

bant; eadem nos vestigia sequamur. Sed in itinere iuuemur comitatus sancti consortio, & è locis quæ iter habebant, eam esse viam consideremus, qua iter habuit toties IESVS, eius Mater, Apostoli; in qua concionatus est Christus, fecit multas & magnas virtutes. Subsistamus ad mare Tiberiadis; ibi contem-
ioann. 11.
plemur Petrum & socios piscantes, & nihil capientes piscium: videamus Christum in litore, & reliqua eius loci mysteria, totam celebritatè piscationis & prandij. Conspiciamus post prandium IESVM ter sui amorem à Petro exigentem; quæ erant amoris Petri incitamenta & accessiones, quas offerebat Christus, recipiebat per humilitatem Petrus. Subiiciebat verò Petri responsionibus interim magnus IESVS excellentem illam & supremam in Ecclesiam suam auctoritatem, & iurisdictionem secundum suam summam, & Vicarium suum in terris Petrum diuino priuilegio constituebat & confirmabat; simul excellentem illam potestatem clauium cæli dabat, quam erat illi pollicitus, & vniuersam planè in Ecclesia potestatem; ut cui omnes subiicerentur potestates & homines, per quam hominibus esset dispensaturus omnem auctoritatem in Ecclesia & iurisdictionem. O mysterium excelsum! ô priuilegium incomparabile! Et tamen simul videbimus illi mortem à Christo denuntiari, quam esset subiturus pro illius fide, & accepta sua potestate; quæ maior erat prærogatiua, quam illa Ioannis: solidius scilicet Petrus amabat, tenerius Ioannes. Postea verò audiemus denuntiari, quando via sit ingredienda in montem Thabor ad Christum. comparabimus animos nostros ad iter ex superiorum mysteriorum consideratione, suauissimè in itinere de his rebus colloquemur, & animum comparabimus ad amplissimum illum Christi conspectum. Ascendemus in montem, præcedentibus Apostolis, subsequentibus Discipulis & aliis piis hominibus: mouebit nostram deuotionem horum omnium deuotio, mouebit & mulierum; non enim aberant illæ: singuli passus addent nobis suam mentis leuationem. Ad planitiem amœnam illam & amplam sacri montis perueniemus: & ecce nobis dabit se conspicuum IESVS; quo conspectu cum viderimus alios omnes vehementi religione permotos, tangemur & nos deuotione. Procumbunt

omnes in genua & ad terram, ad summam Christi IESV adorationem profundè corda sua humiliantes, & Christum ad diuinitatis vsque gloriam exaltantes. similiter nos cum illis pro nostra deuotione excitati IESVM adorabimus & magnificabimus, laudes illi in corde nostro canentes, ex cognitione nostri nihili & professione. Sanabuntur nostræ & fidei & aliarum virtutum imperfectiones, vt aliquot illorum sanatae sunt fidei ambiguitates. Quid autem nobis accedat ex adoratione deuota, atque ex mentis nostræ purgatione, aduertamus. Accedet ad nos benignus IESVS, & nostro spiritui blandiùs sese insinuat, & insperget menti nostræ suauem & fortem odorem potestatis suæ omnipotentis, quam accepit nascendo à Patre in æternitate, tum excellentis, & architectonicæ, quam recepit merito suæ vitæ, passionis, & mortis; qua constitutus est Rex à Patre super Sion montem sanctum eius. Dabit de sua benignitate, vt sciamus in illuminatione cordis nostri, que sit supereminens magnitudo virtutis suæ in nos qui credimus, secundum operationem potentia virtutis eius, quam operatus est in ipso Pater, suscitans illum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cælestibus, supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed etiam in futuro, & omnia sub pedibus eius subiiciens, & ipsum dans caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus eius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Hinc agnoscemus dona Dei in nos, quæ à Christo per Ecclesiã accepimus; doctrinam, baptismum, alia Sacramenta, præcepta, & morum Christianorum institutionem. Et hic quidem primùm venerabimur & obseruabimus Ecclesiæ Principes, qui Apostolis succedunt, & in his Petri successorem Romanum Pontificem, & aliis Episcopis anteponemus, & supremo in terris honore prosequemur & obsequio. Habebimus in suo honore Parochos, qui Discipulis succedunt. Nostris verò & Episcopis, & Parochis vel Præpositis religiosè obediendi animù suscipiemus, studiosè exercendum. Ecclesiæ verò Catholicæ & hierarchicæ orthodoxam doctrinam non retinebimus solum & confirmabimus in corde nostro integrè ac sincerè; sed acri etiam zelo prosequemur aduersus desertores Christi & Ecclesiæ & hostes Lutheranos, & alios omnes

Psal. 20.

Ephes. 1.

qui ex alia Lerna ebullierunt, bufones tetros & pestilentes. Præterea quam ex baptismi Sacramento ritè baptizati acceperunt vim diuinam agnoscemus & gratiam, qua illuminati sunt, & renati Christo ex aqua & Spiritu sancto; vnde vitæ spiritualis principium in nobis agnoscemus in spiritu diuinæ generationis, cui cooperandum sit in Christo. Nam quæ potest esse maior vis, & dignitas, vel suauitas, quam in baptismo per Christum inuocatum esse, affuisse, operatam esse vnitatem Dei & Trinitatem vna infinita illa & æterna virtute? & ita operatam, vt intelligamus consequutam fuisse principali quadam adoptione gratiam, qua renati sint filij Dei, & facti Christi fratres, ac designati regni eius cohæredes; vocati ad bona opera, in quibus per Dei gratiam ambulent ad æternam gloriam in Christo promerendam? Ad hæc principiù statuemus à Deo, & in Deum; quo videlicet operemur ex eius virtute, & ad eius gloriam, ac intimis cordis nostri visceribus in perpetuum illud imprimeamus. Illud præterea erit cordi nostro suauissimum; non hæc solum nobis ingentia beneficia præstari, sed proponi etiam præcepta, quasi necessitatem & rationem Deo seruiendi. Quid enim amanti Deù optatius esse potest, quam vt qui ad regnum cælorum vocat quos genuit filios, & vim largitus est ad illud perueniendi, viam etiam doceat & rationem, qua eò iter nostrum dirigamus & actiones? Ea via est mandata eius & consilia, si quis ea sequi velit, quæ nobis per se, per suos Apostolos & Ecclesiam præscripsit. Magna est cordis exultatio, vbi Christum audimus præcipientem Apostolis: Docete baptizatos ea omnia seruare, quæ mandauit ego vobis. Ergo ea omnia Apostolos docuit, ea omnia imperauit vt nobis præciperent suo nomine; quasi in illis præsentem videamus Christum nobis præcipientem. Quid certius? quid vtilius ad nostram salutem, & quidem sempiternam? Audiemus præterea magni IESV diuinam illam pollicitationem & representationem: *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi*: corde intimo accipiemus illam suauiter ac deuotè. Lætabimur in salutari nostro IESV: cantabimus & psallemus virtutes eius; seruiemus illi in timore, & exultabimus eicù tremore sancto: exaltationes Dei existent in gutture nostro, & dabuntur gladij ancipites manibus nostris contra dæmones & mundum, contra carnem & concupiscentias nostras. Dicemus in iubilo cordis

Matth. 23.

Psal. 10.

Psal. 2.

Psal. 149.

Isa. 7.
Mar. 1.

Rom. 8.

Ioan. 20.

Ioan. 20.

Ioan. 21.

cordis in Domino: Emmanuel, nobiscum est Deus, nobiscum est IESVS, nobiscum Christus; quis contra nos? quis verò non pro nobis contra hostes Dei & nostros?

Hæc magna sunt dona, bone IESV, quæ hæcenus, te donante, sum meditatatus de tuo beneficio singulari: verum illam præterea ex te, Domine, vim intelligo, quam tunc Apostoli perceperunt, profligandi hæreticorum superbas peruersitates, & insanias falsas ac perniciosas. Non erant hæretici, & tu illos tamen inde vsque expugnasti, sapiens IESV, spiritu oris tui omnipotentis & gestorum; & paucis quidem verbis & gestis, sed diuina sapientia & virtute plenissimis. Nam vbi consistunt, qui resurrectionem veram carnis inficiantur, cum te videant tot argumentis, & rerum experientiis, veram tuam carnem resurrexisse ostendere? Quis hæreticorum audebit suam esse à Christo missionem mentiri, (etiam si hæretici impotenter mentiuntur) vbi audit dicentem Christum: *Sicut me misit Pater, ego mitto vos*? Quos enim mittit, cum hoc dicit? Nempe Apostolos, & in illis omnes quotquot erant legitime mittendi omnibus sæculis. Ostendant hæretici se in Apostolis missos. id si numquam poterunt, vt non poterunt; nec missos vnumquam se esse à Christo ostendere poterunt. Alioquin verò, si Apostolos tunc solos misit Christus, nullus postea à Christo missus est; quare minus ipsi. Sin in illis alios mittebat; quasi præsentem, quasi vnitos Apostolis mittebat, quasi successores mittebat; & per Apostolos quidem, ac Vicarium sibi substituendum. Rursus Nouatus ac Nouatiani validissimè confutati sunt illa Christi insufflatione, illis verbis: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*. Quorsum enim tandem tanta data facultas esset, si illa non licet vti? Quorsum attinet tanta maiestas? Insufflat Christus, dat Spiritum sanctum, Sacerdotes consummat noui & æterni Testamēti. addit: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*: quare Iudices creat in causa peccatorum, quæ post Baptismum committuntur. O peruersitatem contra sententiam, nõ modò veterum Nouatianorum, sed recentium è Lutheranismò, qui nefariè sacramentum Pœnitentiæ affligunt atque adeò tollunt! Iam verò vbi Vicariù suum super omnes oues, super omnes agnos, super vniuer-

sum ouile suum creat Petrum; quasi exurgit Deus, & dissipat hæreticos omnes, & fugiunt à facie eius qui à facie Ecclesiæ & Pastoris vnus recedunt. Quid enim? Fecitne Pastorem Ecclesiæ Petrum, & nullum præterea in ipso designauit? Habuit igitur Ecclesia vnitatem & gubernationem à Christo per Vicarium Christi Petrum, mortuo Petro non habuit, sed fuit diuisa & desolata? Hoc fulgure diuini verbi prostratus serpens hæreticus, adhuc tamen audet sibilare; solum Christum Petro mortuo dedisse vnitatem & gubernationem, & exercuisse in Ecclesiã suam. Cur id non potuit viuo Petro, quod potuit mortuo? quod si potuit, vt potuit, cur non fecit? Et quidē vbi vnitatem egebat magis, & gubernatione Pastoris, qualis futurus fuerat Petrus, cur illo eam destituit? Illud scilicet vultis hæretici (ô vafritiem diabolicam & pestilētem!) vt vnitatem tollatur ab Ecclesia, quæ videri possit & apprehendi, quã in Petro instituit Dominus, & dissipetur ouile Christi absque Pastore, & habeant singulæ sectæ hæreticorū insensibilem suum Pastorem & Iudicem, & quæ sibi ipsi faciant per suam vesaniam Christum: denique vt sint omnes hereses à Christo, & illū (si Deo placet) habeant omnes hæretici auctorem, & vnum Pastorem. Quod cum faciunt, comprobant omnes hereses, & Christum sibi contrarium & erroneum; vt sunt multæ hereses sibi è diametro contradicentes. Hem infernum! hem fatanicum chaos! Porro autem cum dixisti, excelsè IESV: *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra*: non solum Ecclesiæ ad officia sua omnia obeunda diuinam virtutem obrulisti; sed illam armaisti etiam ad hæreticos omnes, omnes philosophos, omnes Gentes, omnes Machometanos, omnē infidelitatem & tyrannidē cõculcandam ad Satanam, & aduersarias omnes potestates sub pedibus suis conterendas velociter. Tua enim illa potentia, tum infinitæ diuinitatis, tum merito tuo comparata, permanat in Ecclesiam tuam vniuersam, in Catholicos, & in omnes qui tenent illam vnitatem in te. Nam Satanam iam vicisti, & in Inferno colligasti: interficies verò eius primarium satellitem Antichristum Spiritu oris tui, & solum breui tempore tua permissione Satanam rursus non solum colligabis, vt nocere amplius numquam possit, sed trades in æternum sæuissimis suis pœnis cruciandum, omni libertate expoliatum. Regnasti ergo, & regnas potestate, quæ data

Psal. 145.

Matth. 28.

Rom. 16.

2. Thes. 2.

data est tibi à Patre in cælo & in terra; & per te, & in te, Ecclesia tua suum regnum obtinebit, & implebitur gloria tua & virtute: qua virtute potentes effecti Apostoli tui, & eorum Successores, profligabunt hæreticos omnes doctrina sua, quam non in angulis Donatistarum, non in Lutherarorum niuibus prædicabunt, sed catholice & orthodoxè in omnibus gentibus. Neque docebunt adultos homines tantummodo, sed infantes etiam Christi auctoritate & traditione; in gentibus enim voluit etiam sapiens IESVS infantes intelligi, qui docentur gratia & virtutibus in baptismi Sacramento acceptis, qui etiam si non actu, tamen habitu credunt: vnde peruersi Anabaptistæ concidunt. Conteritur verò Sabellius, Arrius, Eunomius, Macedonius, & quotquot in Deum trinum & vnum blasphemant, vbi tanto verborum Christi splendore & maiestate Dei vnitas & trinitas prædicatur. Aboletur Lutheri primaria heresis: Sola enim fides non iustificat hominem; imò ne iustificat quidem baptizatos, nisi per baptismum: non enim *qui crediderit dumtaxat dixit Christus; sed coniunxit, & baptizatus fuerit*; disertè docens non satis esse fidem. Illi etiam, quos oppugnat grauitè & expugnat Augustinus, prosternuntur, qui exclusiue (qui est mos, potius verò corruptela Lutherarorum) hærent & præcisè illis verbis: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit*: vt quicquid præterea flagitij quiuus committat, saluus tamen sit futurus; quia & credidit, & fuit baptizatus: cum quibus planè faciunt Lutherani, etiam si dissimulent. tribuunt enim fidei soli iustificationem, & memoriæ suscepti baptismi. Cùm verò addit Christus: *Docentes eos seruare omnia, quaecumque mandauit vobis*: nonne diuinis traditionibus dat auctoritatem, & oppugnatores traditionum Lutheranos, & alios omnes expugnat? Traditione

enim accipiunt mandata Christi Apostoli, ex traditione primùm docent; scribuntur deinde ex his multa, non omnia. Nam sensus Scripturarum, quem acceperunt Apostoli à Christo (vt alia omittam) vbi scriptus est: *Que autem in hoc genere scripta non sunt, ab eadem traditione suam vim obtinent, vnde quæ scripta. Iisdem verbis deiiciuntur operum osiores & detractores. intelligimus enim, auctore Christo, mandata operum dari fidelibus; obseruationes verò mandatorum afferre vitam æternam iis, qui illa faciunt. Postremò vbi omnium confirmat animos Christus diuino suo verbo & pollicitatione: Ecce, inquit, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi*, simul hæreticorum omnium animum & vires frangit ac dissipat; vt à quibus longè sit Christus, quos contra sit Christus. Ita fit, vt omnis hæresis timida re vera sit, quem timorem sæpenuerò etiam prodit ferocia quædam insolens: vbi enim fides non est, vbi nulla vera virtus; quomodo constare potest verus animi vigor? Ad hæc, si eisdem verbis Caluini simul insaniam dicamus esse notatam, verè ac catholicè faciemus, & piè. Cur enim, *Ecce vobiscum sum*, quasi ad rem nouam, & extraordinariam, & admiratione dignam, dixit Christus; nisi illud significaret, quod est orthodoxum; Non modò Christum ipsum piis affuturum omnibus diebus præsentia spiritus, & diuinitatis, & auxiliij; sed peculiari etiam præsentia in sacrosancto Sacramento Eucharistiæ? Ostendit siquidem hanc esse excellentissimam Christi præsentiam, ad quam confugere, vnde opem petere summo studio & deuotione semper deberemus. O sancte & benigne IESV, implesti cor meum diuina doctrina, luce, suauitate, virtute: Sit tibi gloria in sæcula sæculorum. Amen.

DOMI-

DOMINICA SECUNDA POST PASCHA.

De Pastore bono, ostio, Ostiario, ouili.

IOAN. X.

Anno XXXII.

In cxxi. imaginem Adnotatiuncula.

A. Venit ad hanc parabolam Christus post sanatum cecum natum, & Iudeorum inde natam discepcionem.
B. IESVS docet Phariseos, profitetur se bonum Pastorem, ostium, & Ostiarium ouilis sui.

C. Dimicat legitimus Pastor cum lupo fortiter.
D. Mercenarius & ignauus fugit, & lupo dispergit oues.
E. Fit omnium ouium vnum ouile, & vnus Pastor.

cxxi.
58.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. X.

IN illo tempore dixit IESVS Phariseis: Ego sum Pastor bonus. Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis. Mercenarius autem, & qui non est Pastor, cuius non sunt oues propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit; & lupo rapit, & dispergit oues: mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem, & animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient; & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.

ADNOTATIO.

A. **S**Anato ceco à natiuitate, magna est excitatione contentiones & inter ipsos facta, & cum cæci parentibus, & cum ceco ipso. Hunc tandem cheram, id est, execratum eiecerunt foras, id est, excommunicauerunt. Cùm hæc audiret Christus & videret in spiritu, cecum inuestigat, & longè maiori afficit beneficio quàm sanitatis: diserte enim ostendit illi se Christum, se Filium Dei esse. Recipit grato animo cecus Dei donum, procidit ad pedes IESV, illum adorat: subdit benignus IESVS salutarem omnium increpationem, simul & admonitionem: Ego in iudicium veni in hunc mundum; vt qui non vident, videant; & qui vident, cæci fiant. Veni, vt qui reiecto proprio iudicio & intelligentia fidem Dei sequuntur, ij videant, qui contra per arrogantiam suo iudicio & prudentia carnis nituntur, ij fidei lumen vel

amittant, vel non recipiant. Hæc contra se dicta interpretantur Pharisei. Num nam, inquiunt, etiam nos cæci sumus? Respondet IESVS: Si cæci essetis, non haberetis peccatum: nunc verò dicitis, quia videmus; peccatum ergo vestrum manet. Quasi dicat: Vtinam essetis cæci, & cæcos vos esse profiteremini, qua esset aliqua ad fidem & veritatem intelligendam dispositio: sed cæci non solum estis, sed insolenter vobis scientiam arrogatis: propterea constans est & difficile peccatum vestrum. Hinc ad salutarem illam parabolam de ostio, Ostiario, ouili & Pastore extendit sermonem

B. Docens enim Phariseos accepta occasione ex eorum interrogatione, ostendit apertè vnum esse ouile Dei ouium, huius se esse ostium, per quod esset intrandum; aliunde non patere ingressum nisi latronibus: Pastorem, Vicarium scilicet, per hoc

468

DOMINICA SECUNDA

August.

hoc ostium debere ingredi; huic aperire se, qui huius ouilis est ostium & Ostiarius. Ostendit deinde se Pastorem esse illum summum, Pastorum omnium exemplar perfectissimum, qui non solum non relinquit oves à lupis dissipandas & rapiendas, sed morti se offert ad eas liberandas; quæ est & incomparabilis charitas, & virtus infinita: nam occiso Pastore, solent lupi in ouile tyrannidem exercere pro sua libidine; Christus verò morte sua Diabolum, Mundum, Mortem, Infernum superauit, & horum tyrannidem dissipauit ac sustulit.

C. In circulo designatur Pastor bonus, qui cum lupo pro ouibus dimicat fortiter, nec oves derelinquit.

D. Contra fugit ignauus Pastor & nequam, ubi videt adoriri lupum ouile.

E. Congregantur omnes oves in unum ouile, omnes homines in unam fidem, in unam Ecclesiam Catholicam, lupis omnibus profligatis. Existat unus Pastor Christus in uno Pastore Christi Vicario, Petri successore: quod cum fiet, veniet Christus ad iudicium; tamen si dies ille ignorabitur. Salutaris autem doctrina & iis qui animarum curam gerunt datur, & ouibus: quæ agnoscere suos Pastores debent, non alienos, non eos qui non intrant per ostium; non quibus non aperit Ostiarius, sed ipsi irrumpunt in ouile; non eos qui veniunt, non mittuntur; qui intrudunt sese, nec sciunt unde sint; denique, quos Ecclesia hierarchia non agnoscit, eos fugere debent oves: sequi verò debent legitimos & veros Pastores; his animas suas pascendas cum omni simplicitate & mansuetudine exhibere.

MEDITATIO.

August.

TV es igitur, ô bone & sancte IESV, Pastor ouium. habes ouile; eius es & ostium, & Ostiarius. Sed quæ sunt oves? quod ouile? Sunt oves, Fideles mei: felices, si ouis naturam imitentur, si sint mansueti, si in oculis suis imbecilles, si sint obediens suis Pastoribus, alienos auerfentur; si sint bonis operibus fecundi atque affluentes, si bona opera nutriant & augeant, si illorum curam gerant, si casti fuerint, si admonentes Pastorem suæ necessitatis; medicinam item si afferant aliis salutarem, tum ex superfluis, tum etiam ex necessariis. O felicem hominem, si similem se mihi præbeat ouem Pastori! Sed quod ouile tuum? Ouile Ecclesia mea est: hæc verò populus per totum orbem diffusus à me vocatus, à me per baptismum Deo consecratus, meorum particeps Sacramentorum, sub meo in terris Vicario. Magnum, magne IESV, mysterium, diuinum ouile. Huius ego sum Pastor: in columnum ouium conferuo & augeo sanitatem, imbecillium confirmo; quæ illam amiserunt, iis restituo; vitam etiam, si eam perdidierint, reparo; eas à luporum & ferarum omnium iniuria & maleficio protego; illas pascio salutaribus & cælestibus alimentis. Ego oves meas in montibus Israël excelsis, in riuibus & pascuis vberimis & pinguibus, in herbis virentibus, & in cunctis fedibus pascio; accubare eas facio, vt requiescentes cibum salutariter ruminent. Requiro si qua periit; si qua abiecta fuerit, reduco; si qua contracta, colligo; si qua infirma, consolido; quæ pingues, quæ fortes,

Ezech. 34.

Albert. Magnus.

eas custodio, & pascio in meo iudicio prouidenter, & defendo. Ego tua sum ouis, Domine, tua benignitate: tu Pastor ille meus es excellenti bonitate. Tuæ diuinitatis bonitas increata & infinita est & æterna; tuæ etiam humanitatis, & diuinæ hypostasis vnione, tum donis summis cæteras creaturas omnes immenso interuallo antecellis; tibi gloria in sæculum: si tu pascas me, nihil mihi deerit, in pascuis vberimis me collocabis. Verum qui ostium es ouilis, sancte IESV? qui verò Ostiarius? Si enim ostium, quomodo Ostiarius? Ne meas parabolas intellige, quasi auribus & oculis interioribus neglectis, externis rebus hæreas; sed quando illas audis, exteriori quidem intelligentia illa apprehende quæ exteriorius dicuntur, spirituali verò ea quæ innuntur vel similitudine, vel proportionem, vel rationem quapiam. Ostium est ouilis externi, qua ingressus vel datur, vel negatur. leua oculum tuæ mentis, vide me factum Ecclesiæ meæ ostium in cruce & morte mea: aperio vulnera mea veris & piis ouibus, adulterinis & falsis occludo; quod cum facio, sum certè idè Ostiarius. Sed quæ pascua, qui riuus, quibus pascis & potas oves? Ego pascua, ego riuus. ego enim cibus omne delectamentum, & omnis saporis habens suauitatem; non qui in vos conuertatur, sed qui nos in se conuertat. Et illud præterea animaduerte, in cibo hoc esse simul potum. Ego enim in cibum acceptus, non famem solum animæ, sed sitim omnium satio diuina meæ virtutis affluentia. Hic cibus de-

Psal. 22.

Sap. 16.

August. lib. 7. Conf. cap. 10.

10m. 17.

10m. 10.

Act. 4.

Hebr. 9. Exo. 30.

fiderium animæ vt superat suæ diuinitatis excellentia, ita explet suæ bonitatis infinita suauitate. Nec hoc facio per Eucharistiæ dumtaxat sacramentum, sed per meas virtutes, per mea dona semper facio, per ineffabilem vnionem meæ charitatis, quæ mentem illustrat, cor mearum ouium & voluntatem inflammat, & facit quod ego sublimi illa oratione Patrem deprecatus sum, vt vnum in nobis sint, quemadmodum nos vnum sumus: nos quidem essentiæ & diuinitatis vnitate, oves meæ gratiæ & charitatis vnione. Verum quid illud est, bone IESV: Per me si quis introierit, saluabitur; & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet: nam quod dixisti, saluabitur, intelligo: non est enim datum nomen aliud, in quo nos oporteat saluos fieri quàm tuum, nullaque salus extra ouile tuum est. Illud etiam percipio; qui ingreditur in ouile tuum, eum cælestia pascua inuenire: sed quid est, Egredietur? vel quo pacto qui egreditur ex ouili tuo, vel pascua tua reperire potest, vel salutem tenere? In ouile meum est vnus & primus ingressus; rursus interius in eodem alius est ingressus & egressus. Id ex templo veteris Synagogæ, quæ Ecclesiæ meæ fuit typus, intelligi potest. erat enim in illo templo Sanctum sæculare, vbi fiebāt quotidiana sacrificia; dein tabernaculum, in quo candelabrum, mensa, & propositio panum, quæ dicebantur Sancta: interposito autem velamento sequebatur secundum tabernaculum, quod Sancta sanctorum vocabatur, vbi thuribulum, vbi arca testamenti, propitiatorium & Cherubim. Erat in templum ingressus primus communis ad Sæctum sæculare omnibus; Sacerdotibus quidem & Leuitis in atrium, scilicet interius; ad alia atria alijs: deinde patebat ingressus in prius tabernaculum Sacerdotibus vicissim inter se; in secundum verò soli summo Sacerdoti, & semel quidem in anno, non sine sanguine. Quo fit, vt post primum ingressum in

templum essent præterea duo ingressus, quare & duo egressus; verum non omnibus: non erat scilicet propalata Sanctorum via, quam propalauit ego solus in verissima Sancta sanctorum ingressus per meum sanguinem, in cælum ipsum: & patefecit omnia tabernacula omnibus; vt qui in Ecclesia est, ingredi ulterius possit ad ulteriorem lucem & gratiam, ad maiora dona, ad excellentiores mentis illustrationes, ad cælum etiam ipsum leuari, vt ad me vsque perueniat aliquando: vnde tamen egressus illi detur ad solitas vitæ ac virtutum moralium functiones; vbique verò pascua inueniat vberima, & in contemplationis operationibus, & in virtutum aliarum actionibus. Ago tibi diuinas gratias, magne IESV, quod me intrâ templum tuum recepisti, atque conferuasti: scio te illud præterea velle, vt progrediar ulterius ad altiora & amœniora tua tabernacula: video te vocantem, iter monstrantem, atque ad eum trahentem; sed eò sum ego maiori indignatione dignus, quod hæc & audio & narro speculatiuè tantum, quasi ad me nihil attineant, quasi intelligere sit factis, neque oporteat corde & animi affectu concipere, & spirituali operatione exercere atque exprimere. Quid igitur faciam infelix ego homo & nihili? Multa scio intelligere te, quæ si facias, aperiam ego tibi secretiora illa ostia. sed tu curiosè agis: quæ scis, quæque ego dedi tibi, in his te non exerces; & nihil aliud quàm odiosè petis continenter, quasi nihil acceptis: mihi ista ratio vitæ spiritualis non placet. Parce, obsecro, mihi bone IESV, quia insipienter egi nimis. Ergo hoc nunc experire: exere ex profundis cordis tui simplicitatis atque humilitatis actum, coniunge orationes per mea quinque vulnera, & dic mihi: Domine IESV, illumina tenebras meas: adde: Veni sancte Spiritus, & emitte calidus lucis tuæ radium. Sit nomini sancto tuo, admirabilis IESV & bone, laus & gloria sempiterna. AMEN.

1. Paral.

210

Psal. 17

Rt

DOMI-

DOMINICA TERTIA
POST PASCHA.

De eo quod dixit Christus: *Modicum, & non videbitis me, &c.*

IOAN. XVI.

Anno XXXIII.

In cxxij. imaginem Adnotatiuncula.

cxxij.

104.

A. Hoc docuit Christus post institutionem Eucharistie. B. Mors, & sepulchrum clausum significat modicum, quo non viderunt IESVM. C. Apparet post resurrectionem; ita fit modicum, quo	viderunt eum. D. Ascensio Christi, qua terminat modicum, quo ipsum viderunt. A. Exponit IESVS hac per similitudinem de pariente muliere.

EVANGELIVM MISSÆ.

IOAN. XVI.

IN^a illo tempore dixit IESVS discipulis suis :
^b Modicum, & iam non videbitis me ; & iterum^c modicum, & videbitis me ; quia^d vado ad Patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad inuicem: Quid est hoc, quod dicit nobis: Modicum, & non videbitis me ; & iterum modicum, & videbitis me ; & quia vado ad Patrem ? Dicebant ergo : Quid est hoc, quod dicit, Modicum ? nescimus quid loquitur. Cognouit autem IESVS quia volebant eum interrogare, & dixit eis : De hoc queritis inter vos, quia dixi ; Modicum, & non videbitis me ; & iterum modicum, & videbitis me. Amen, amen dico vobis ; quia plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.^a Mulier cum parit ; tristitiam habet, quia venit hora eius: cum autem peperit puerum, iam non meminit pressuræ, propter gaudiū, quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis; iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum ; & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. **P**ost ultimam cenam, antequam à mensa surgeret Christus, tum etiam postquam surrexisset, alio in loco, priusquam egrederetur ad prædium Gethsemani, animos Apostolorum confirmavit diuini verbi sui suauitate atque virtute: quod alia figura libuit hic representare ad maiorem perspicuitatem, ut proximè sequentibus duabus imaginibus. Qui igitur in hoc Euangelio legitur sermonem habuit Christus, postquam à mensa surrexerat.

B. Sepulchrum clausum antequam Christus resurgeret, illud representat, quod Christus dicit: Modicum, & non videbitis me; hoc est, quanto tempore in sepulchro fuit, vel eis non apparuit: tametsi etiam fecit fuga, & scandalum quod passi sunt tempore passionis Apostoli, ut nullus spiritu illum tunc videret, fidei lumine vel amisso, vel vehementer debilitato.

C. Apparet IESVS post resurrectionem Apostolis & alijs Discipulis: significatur verò quod Christus subdit: Iterum modicum, & videbitis me. Viderunt enim IESVM post resurrectionem Apostoli & Discipuli per dies quadraginta, non solam exteriori conspectu, sed interiori per fidem; quamuis quidam aliquando non crediderunt.

D. Ascensus Christi ad Patrem modicum

illud tempus terminauit, quo erat cum Apostolis & Discipulis versatus IESVS, quod ipse explicat: Quia vado, inquit, ad Patrem post secundum illud modicum, nec me amplius videbitis secundum carnis consuetudinem, ut antea. Hoc cum non intelligerent Apostoli, & vellent eum interrogare; exponit Christus absentiam per tristitiam ipsorum & mundi letitiam, presentiam per eorum lucem & gaudium, unde sequebantur mundi tenebræ & luctus. Cum vero adducit Christus similitudinem de muliere pariente, num locus explicatur xij. Apocal. à Ioanne: illic enim Ecclesia cruciatur, ut pariat filium, qui rapitur statim in celum. Et alioquin Psa. 125. qui seminant in lachrymis, in exultatione metent; & bona opera per difficultates expediuntur, & regnum calorum per tribulationes. Idem euenire solet in deliberando de religionis ingressu. Hæc ita exponuntur communi consensu, etiam ab Augustino: qui tamen se postea colligens, melius existimat interpretanda; ut, quia vado ad Patrem, ad modicum & non videbitis me, referatur; & reliquum modicum sit vniuersum tempus, quod inter ascensionem & iudicium fuit. Itaque primum modicum sequatur tristitia, secundum letitia; post iudicium vniuersale.

MEDITATIO.

Iustus es, magne IESV, in omnibus vijs tuis, & sanctus in omnibus operibus tuis. Quod de tempore mortis tuæ dixisti Discipulis, quod etiam de resurrectionis, antequam ad Patrem ascenderes, semper nobis dicis ac representas. Illis prædixisti modicum fore tempus absentia tuæ; id enim triduum fuit, neque illud plenum, quo anima tua in limbo fuit, (& fecisti ibi Paradisum Patribus) corpus in sepulchro depositum; quo tempore, etiam si homo non fuisti, perseverasti tamen utrobique esse Christus. Non viderunt te eo tempore corporali & sensibili aspectu Discipuli, & ferè ne spirituali quidem. Resurrexisti à mortuis, fuisti rursus homo; ibi fuit secundum modicum, & exteriori tua presentia illis

interiorem etiam restituissti, apparens eis per quadraginta dies, & loquens de regno Dei. Cum non viderunt te, oppleti erant tristitia & luctu; rursus cum viderunt, abiit luctus & tristitia, successit gaudium, & cordis suauitas, & exultatio; gaudium verò nemo ab ipsis abstulit. quod tu significasti, Domine, cum illis simul de ascensu tuo ad Patrem fecisti mentionem. Et quidem ab ascensione tua Ierosolymam cum gaudio magno reuerterunt: magnitudinem illam gaudij addideras tu benigne IESV, & prius gaudium feceras firmum & solidum, quod postea in ipsis confirmasti. Viuit etiam in Sanctis tuis iuge gaudium, & quasi conuiuium cordis intimum: eo autem perseverante, duplicem vicissitudinem

Rt 2 nem

Pf. 144.

Ioan. 7.

Ab. 2.

Ioan. 16.
Luc. vlt.
Ab. 2.

Pro. 25.

DOMINICA TERTIA POST PASCHA.

472
nem experiuntur tuæ providentiæ & benignitatis. Altera est vicissitudo, cum leuantur à te nonnūquam supra potentiarum suarum naturalem operationem luce tua illustrati : quæ rarò quidem , aliquando tamen lumen gloriæ imitata per caliginem, hoc est inaccessibile lumen tuum, ad te penetrat; vnde nescio quid primitiarum gloriæ tuæ attingunt Sancti, quasi sibilum auræ tuæ tenuis, momentaneum quidem illum, diuinum tamen. Rursus verò ad se redeunt, & te non vident quasi in te, hoc est in alta creaturarum omnium negatione effulgentem in caligine; sed in creaturis, in Scripturis, & mysterijs totius tuæ in terris œconomia, & in tuis Sacramentis non tam contemplantur, quàm meditantur. Alia est eorum vicissitudo, dum modò in varias tentationes atque afflictiones incidunt, modò consolationibus recreantur & virtutum prouentu. Dedisti enim tu & Apostolis, & Sanctis tuis, sapientiam & vim, tum etiam industriam spiritus; quæ faciunt vt nihil moueantur illarum rerum vicissitudinibus, quin fructum potiùs vtrinque capiant in te vberimum, de hostibus etiam suis victoriam salutarem adipiscantur, depugnantes vtraque manu expeditè & generosè. Hæc, pie Domine, considero in Sanctis tuis, & video te similiter nos docere: confusio cooperit faciem meam, & cor meum vehemens dolor occupat. Liberasti tu quidem nos, sancte IESV, ab illa infirmitate & scandalo, quod in tua passione & morte passi sunt Discipuli; quam fragilitatem tu in nostrum fidei robur reuocasti: at enim in meditatione passionis tuæ & mortis, vt non vacillet fides nostra, tamen quanta sterilitas cordis nos tenet! Quis enim sentit tuos dolores? quis cruciatus, ignominiam, contumelias tuas, vulnera, mortem ipsam, corde & intimo spiritus sensu percipit? Quis verò fontem ibi videt apertum tuæ bo-

nitatis, ac magnæ illius tuæ misericordiæ; & tunc maximè Deum cognoscit, & ad eius potentias secretiores ingreditur? Quis præterea in tuæ mortis & sepulturæ vel cõtemplatione vel meditatione mortem peccati sensu interno percipit, hoc est, veteris hominis mortè atque sepulturam? Planè non videmus te, nullū spiritus sensum in tua morte capimus, nullū affectum interiorem sentimus. Id si, quòd si mœrore cordis oppressi essemus, nobis contingeret, boni consuleremus; verum non ita est: sed non videmus te, non sentimus illa mysteria, propter mentis nostræ cordisque foecordiam atque ignauiam. Et quidem consequens est, vt qui nullum sensum spiritus recipit ex meditatione passionis tuæ & mortis, nullum porrò accipiat ex resurrectionis: nisi quod peruersè sæpenuerò agimus; pati tecum refugimus, gaudere auemus atque prosequimur. Et tamen si hinc contingat nobis lætitia, non illinc mœror; non erit illa solida, non sincera lætitia: nisi enim tecum compatiamur, nisi tecum fuerimus mortui; non resurgemus tecum, nec conglorificabimur. Da nobis, benigne IESV, vt mysteria passionis, mortis, & resurrectionis tuæ in se piè ac profundè ita meditemur, vt inde deriuetur in corda & mentes nostras fructuosa & plena illorum mysteriorum deuotio, eademque in nobis sentiamus, pati nos tecum, mori, resurgere: vt hac cogitatione armati, in magna tranquillitate animi & pace viuamus, pleni bonis operibus in te. & quamuis vel vitæ huius fragilitate, vel etiam tuæ providentiæ suauis dispositione, obueniant vicissitudines consolationum ac desolationum; intimum tamen gaudium illud, & pax recondita in te, cor nostrum deserat nunquam. Ita fac per tua illa mysteria bone & magne IESV, qui es Deus benedictus in sæcula. Amen.

Dionys. in mystica Theo. & ad Dorothæi. 3. Reg. 19.

Jacob. 1

Judic. 3.

Psal. 68.

Rom. 6. & 8.

1. Pet. 4.

DOMI-

DOMINICA QVARTA POST PASCHA.

De eo, quemadmodum Spiritus sanctus arguit mundum, &c.

IOAN. XVI.

Anno XXXIII.

In cxxiij. imaginem Adnotatiuicula.

cxxiij. 105.

- A. *Ibidem hæc docet.*
- B. *Mittit Christus Spiritum sanctum, quo diuino factoria illa arguuntur.*
- C. *Omnes homines adorant crucem, vnde arguitur Mundus de peccato.*
- D. *Ascendit Christus in calum, vnde monstratur eius iustitia, & confusatur Mundus.*
- E. *Dæmon profligatus, cui etiam per gratiam Spiritus sancti fideles dominantur.*

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. XVI.

IN illo tempore dixit IESVS discipulis suis: Vado ad eum qui misit me; & nemo ex vobis interrogat me, Quò vadis? Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadam. si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidem, quia non crediderunt in me. De iustitia verò, quia ad Patrem vado, & iam non videbitis me. De iudicio autem, quia Princeps huius mundi iam iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere; sed non potestis portare modò. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. non enim loquetur à semetipso: sed quæcūque audiet, loquetur; & quæ ventura sunt, annuntiabit vobis. Ille me clarificabit; quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt: propterea dixi, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.

Rr 3 ADNO-

DOMINICA QUARTA
ADNOTATIO.

A. *Eodem loco, cum surrexisset à mensa, dixit Discipulis Christus, quæ hoc Evangelio recitantur: Vado ad eum, qui misit me, sed per crucem & mortem: & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis? sed haretis in mea cruce & morte, & in timore vestrarum persecutionum. Itaque nihil aliud quàm tristitia & mærore vos conficitis, nec ad fructum crucis meæ assurgitis, & gaudium, quòd pariet resurrectio mea, & in celum ad Patrem ascensio. Audite igitur veritatem meam. Est vile vobis futurum, ut vadā: neque enim aliās veniet Spiritus sanctus, nisi ego vadam; quem, cum ad Patrem abiero, mittam: Pater enim tunc illum mittet, simul illum ego mittam à Patre. Ego semper ero vobiscum, per Spiritum sanctum certa victoria & triumphus à me agetur: vici ego enim Mundum, Peccatum, Mortem, confeci iustitiam sempiternam, conculcaui Satanae tyrannidem: hæc hætenus etiam egi, quæ tum per mortem consummabo.*

B. *Mittit IESVS è celo Spiritum sanctum in Discipulos; quo dono & virtute tria illa designavit Spiritus sanctus, quæ prædicat acturum illum Christus. Nam fuit vehemens illa non Iudeorum solum, sed omnium hominum redargutio: videntes enim increduli in credentes celeste donum descendisse, & peccati arguebantur, & iustitiam Christi confitebantur; & non solum illum iustum, sed iustificantem eos qui in ipsum crederent. Vnde consequbatur aperitè, non amplius dominari mundo Satanae, sed Christum; & iudicium illud esse ac condemnationem omnis diabolicae potestatis.*

C. *Rursus omnes homines crucem adorant & Christum: quæ in re sancti Spiritus virtus ve-*

hementer arguit peccati impios & incredulos. Intelliguntur autem hæc à sancto Spiritu fieri non uno tempore solum, sed toto Ecclesie militantis decursu, usque ad seculorum consummationem, & iudicium ipsum uniuersale; in quo plenissimè hæc omnia consummabuntur, quæ hic prædicat Christus agenda.

D. *Item ascendit Christus ad Patrem: quæ ascensio & Spiritus sancti missio manifestè cōmonstrant Christi iustitiam, & illam quæ ipse iustus est, & eam quæ in eum credentes iustificat. Cum enim misit Spiritum sanctum in Ecclesiam Christus, ei simul cum alijs donis claritatem suam communicauit; quæ formaliter, qui in Christum credunt, iustificantur per Sacramentorum efficaciam, per opera item in Deo ex charitate facta.*

E. *Satan profligatus & victus à Christo. Hæc verò redargutio Mundi, cuius erat princeps Satan, fuit ab initio in Ecclesia clarissima. nam nō solum in credentes & pios homines Demon non dominabatur; sed piorum ministerio per Christi inuocationem passim expellebantur & conculcabantur Dæmones, atque è suis idolis & templis eiciebantur. Vis ergo trium redargutionum hæc est: non crediderunt in Christum; quare Mundum de peccato condemnat Spiritus sanctus: abiit Christus ad Patrem, misit Spiritum sanctum per quem iustificat pios; quare illustris fit Christi iustitia, & palam Mundi impietas: victus & conculcatus est Demon à Christo, quod & quæ dicta sunt, & piorum potestas in Dæmones demonstrat; ita à Spiritu sancto Mundus cum Dæmone simul iudicatur & condemnatur.*

MEDITATIO.

Phil. 2.
Ioan. 14.

A Bisti, sancte IESVS, ad Patrem; ad eius dexteram sedes, & in ipsius es gloria, misisti Spiritum sanctum ad nos, qui maneat vobiscum in æternum. itaque nos quidè non te interrogamus, *Quò vadis:* attamen nō aperimus oculos mentis nostræ, non sensum cordis; vt intelligamus, quàm fuerit nobis utile, te à nobis corporali & sensibili præsentia abesse: vt videlicet acciperemus Spiritum sanctum à Patre & à te, cuius virtute illustrarètur cor-

da nostra & confirmarentur; illam verò tuam præsentiam sensilem expectarem in finem temporum, cum ad iudicandum orbem venies: interim Spiritus sancti consolatione essemus cōtenti, & sensibilem tui visionem mutarem in spiritualem, quam nobis per virtutes, per dona, per beatitudines, & fructus spiritus subministras per Spiritum sanctum tuum. Hic sensus nobis est vtilior in hac mortalitate, quod, bone IESVS, significasti tu Magdalenæ,

Ioan. 20.

lenæ, cum noluisti ab ea tangi. Et tamen semper es nobiscum in Eucharistiæ tuæ Sacramento; & nonnumquam Sanctis tuis, ijs scilicet qui solent te alioqui in spiritu contemplari, appares de tua singulari benignitate. Hæc vana, Domine, vt verbis recēsemus, ita intimo spiritus nostri sensu perciperemus, atque exprimeremus: sed nos, cum repositam nobis tantam gratiā in hac tua abitione sciamus, illam tamen non agnoscimus; alia agimus, alia nos mouent, hæc non mouet: auertimus animum à spiritualibus, & ad sensalia applicamus; qui re vera luctus noster est: nam quid aliud, quàm luget spiritus, vbi sensus gaudet? Erige animum nostrum, Domine, & reconditæ virtutis tuæ magnitudinem nobis aperi. Atqui aperuisti iam, atque ob oculos omnium fidelium, atque aded mortaliū omnium, exposuisti triumphū tuæ crucis. Triumphasti enim de hostibus tuis omnibus; Peccato, Morte, Mundo, Satana: expoliasti principatus, potestates, non solum spirituum malignorum, sed Peccati, Mortis, Mūdi: omnem potentiam conculcasti & traduxisti palā, tuæ crucis diuinam virtutem in luce tuæ veritatis manifestans, & illorum impotentiam atque ignominiam: in cruce tua, absorpta sunt illa omnia in victoria. Vbi enim est, ô Mors, ô Peccatum, ô Mūde, ô Dæmō, victoria vestra? vbi vester stimulus? vbi vestra virtus? Expugnata sunt hæc omnia atque contrita per crucem tuam fortissime IESVS. Solus igitur tu hunc triumphum agis de hostibus tuis, formosus in stola tua, & gradens in multitudine virtutis tuæ: conculcasti enim eos in furore tuo, & inebriasti eos in indignatione, & detraxisti ad terrā virtutem eorū. Omnium miserationum Domini recordemur & laudem, super omnibus quæ reddidit nobis Dominus, & super multitudinem donorum quæ largitus est nobis, secundum indulgentiam suam, & secundum multitudinem miserationum suarum. Hunc triumphum egisti, magne IESVS, in cruce, & agis continenter per crucem. Neque verò hoc fuisti contentus triumpho; sed Spiritum præterea tuum misisti, vt ipse quoque Mundum triumpharet, & tuam victoriam & gloriam exaltaret. Quid enim Spiritus sanctus iam inde postquam à te missus est gessit? quid gerit? quid geret? Agit

suum de tuis hostibus triumphum, confirmat tuum. Coarguit enim Mundum & conuincit gloriosissimè, vbi exaltata fide tua tam potenter, tam latè, tanta luce Euangelicæ veritatis in cordibus fidelium exorta & operibus illustrata, traducitur eorum peccatum & impietas, qui in te vel non crediderunt, vel non credunt, vel hereticè vel peruersè credunt. Agit præterea Spiritus sanctus de Mundo triumphum, ostendens te iustum, illum iniustum: Mundus enim te condemnavit ad mortem omni acerbitate, contumelia, & ignominia plenam, atq; inter latrones crucifixus; Pater verò cælestis te ad dexteram suam in celo collocavit gloriosissimè. Mundus te vt blasphemū & impium, vt feditiosum damnauit; iustitiam tuam & gloriam super caelos exaltauit Pater omnipotens, vt sit ipse, & tu iustus, & iustificentur per te qui ex fide sunt tua sancte IESVS. Coarguitur enim palam impietas & iniustitia hominum & peruersitas ex Euangelij tui luce & gloria per Spiritum sanctum tuum. Triumphat item Mundum & coarguit Spiritus tuus, vbi eius Principem demonstrat esse iudicatum à te vt victum: nō solum autem à te, sed ab his qui in te credūt, per te Indies illum profligari ac vinci. Illa item tua est gloria, Christe IESVS, quòd nos simul triumphas, hoc est, triumphare de hostibus tuis & nostris facis, per tui imitationem, per nostras passiones atq; operationes in te. Hæc omnia cum ita sint, intelligo tamè, bone IESVS, triumphos hos agi; non esse finem illis impositum. Triumphus agitur quidem de omnibus; verum repugnant adhuc, negotiū nobis exhibent hostes tui de tua singulari providentia. Huiusmodi igitur triumpho imponetur tūc terminus, vbi tradideris regnū Deo & Patri, & euacuaueris omnem principatum, & potestatem, & virtutē; cum mortale hoc I. Cor. 13 nostrum induerit immortalitatem; accipient enim tunc hi triumphi consummationem & gloriam sempiternam. Agimus tibi gratias immortales, magne IESVS, de tua in nos benignitate & triumphis tuis: fac porrò dignè triumphum nostrum à nobis agi de hostibus tuis & nostris, vt gloriemur in laude tua, & in virtute magnitudinis & gloriæ tuæ exultemus, & bonis operibus in te abundemus. Amen.

DOMINICA QUINTA POST PASCHA.

Orationis perfectio docetur.

IOAN. XVI.

ANNO XXXIII.

In cxxiiij. imaginem Adnotatiuncula.

cxxiiij.

106.

- A. Ibidem docet Christus Discipulos perfectionem orationis, quam essent habituri.
- B. Confessus Christi ad dexteram Patris; ut intelligamus omnia nos impetraturos à Patre per Filium.
- C. Significantur in splendore splendores aeterni, in quibus generatus est à Patre Filius. Psal 110.
- D. Incarnatio, in qua prædestinatio Christi intelligitur.

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. XVI.

A Men, amen * dico vobis: si quid petieritis ^b Patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modò non petistis quidquam in nomine meo: petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Hæc in prouerbij locutus sum vobis: venit hora, cum iam non in prouerbij loquar vobis, sed palàm de Patre annuntiabo vobis. In illo die in nomine meo petetis: & non dico vobis, quia ego rogabo Patrem de vobis; ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia ego à Deo exiui. ^c Exiui à Patre, & ^d veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem. Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palàm loqueris, & prouerbum nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia, & non opus est tibi ut quis te interroget: in hoc credimus quia à Deo existi.

ADNOTATIO.

A. **C**hristus docens perfectionem orationis. Idem locus, ubi eodem capite ostenderat Christus illustriorem spiritus sapientiam datum iri Discipulis, postquam ipse resurrexisset, ascendisset in calum, & Spiritum sanctum in illos misisset. Addit verò nunc fore illis omnia, quæ ad fidei plenitudinem spectarent, per Spiritum sanctum apertiora; nec interrogaturos, vel oraturos ut solebant, hoc est, imperfectè.

B. Sedet Christus ad dexteram Patris in celo: orant verò Apostoli Patrem, sed manu designantes Christum, ut qui nomine eius Patrem orant. Significatur autem noua orationis perfectio, qualem antea non habuerant Apostoli: ex maiori enim intellectus luce, & voluntatis per-

fectiore in Deum affectu, noua ratio orationis emanat & efficacia; quæ facit, ut sola hæc videatur esse oratio, nõ fuisse superiores. Propterea dixit Christus; Non petistis usque modò: confirmo tamen simul futurum, si quid petieritis perfectè in nomine meo, id est, in virtute omnium mysteriorum meorum, quæ erant tunc completa, si per plenitudinem meriti mei; quod omnia sitis accepturi, quæ ad nomen meum illustrandum petieritis à Patre. hanc orationis rationem, hanc perfectionem hæcenus non habuistis; incipite iam hinc illam exere, illi assuescere, hac doctrina & luce, quam nunc potestis accipere, bene animati.

D. C. Annuntiatio & incarnatio Verbi diuini:

DOMINICA QUINTA POST PASCHA.

diuini: namis fuit vnus exitus à Patre temporalis, cum quo coniunctus est aternus exitus, qui est generatio à Patre aeterno. Hos exitus aperte pronuntiat Michæas 5. cap. Et egressus eius (numero plurali, ut Hebraicè est, & in Septuag.) ab initio à diebus aternitatis. Vnus enim egressus planè est ab initio à diebus aterni-

tatis, aternus scilicet: alius in prædestinationis excellentia; primogenitus enim est Christus omnis creaturæ, est prædestinatus Filius Dei, tum temporalis missio processit à Patre, qui est principium absque principio, & è sua aternitate misit Filium, pro temporis plenitudine à se constituta.

MEDITATIO.

Venite, Fratres, ad vim perfectionemque orationis intelligendam ex ore I E S V, aeternæ omnipotentis Patris sapientia. Docuerat quidem Discipulos suos excellentissimam orationem; quid igitur expectare ex præsentis orationis doctrina debemus? Summam cum illa, & salutaribus orationibus, virtutem & efficaciam esse copulatam ostendit Discipulis suis Dominus, quodque ad illud usque tempus non orassent in eius nomine; vel quòd tenuiter id fecerant; vel quòd facere non potuerant adhuc perfectè, quia mysteria œconomia Christi, per quæ petendum est, nondum erant consummata; vel omnino idonei non erant ad petendū per crucis Christi & passionis mysteria, qui adhuc illa non intelligebant. Docet ergo, quo pacto essent petaturi, in eius videlicet nomine. Quid? iam id non fecerant Apostoli? Ex Christi quidem institutione & præcepto fecerant; sed ita fecerant, ut collatione eius doctrinae & lucis, quæ nunc illis offerebatur, in nomine I E S V non videretur orasse. Accepistis igitur præclaram illam lucem orationis, & vim diuinam, o beati Apostoli, hac Christi doctrina: sumus nos vestrae prædicationis & Apostolatus filij; docete nos, oramus per Christum I E S V M, quemadmodum in nomine eius orare debeamus. Doce tu nos omnium nomine, beatissime Petre Apostolorum Princeps. Quod, obsecro, est nomen Præceptoris tui, in quo petere à Patre debemus in oratione? Est primum eius nomen ineffabile יהוה Iehoua tetragrammaton, cuius significatum per κύριος bis ego in epistola mea indicaui: ut Euāgelistæ, & alij noui Testamenti Scriptores, tum Ecclesia Christi, non tantum in veteri Testamento, sed etiam nouo, quoties ex veteri occurrit nomen tetragrammaton, non ipsum, sed eius loco nomen Adonai, vel κύριος, vel Dominus scribunt. Hoc est primum nomen Christi, per quod, eiusque significationem, Patrè orare debemus; per quod vim diuinam

accipere, & orationis & omnium actionum. Hoc nomen, hanc diuinitatem & in aeterna generatione dedit Filio Pater, & in incarnatione communicauit atque vniuit illi humanitati in Filio: hinc omnia Christi opera creata, omnes actiones, passiones, mors ipsa vini accepit infinitam; Dei enim erant hæc omnia per illam humanitatem: quare summa hæc est virtus, ad quam ex alijs semper est penetrandum. Aliud est nomen Christi אלהים Elohim, id est, Deus. quod propterea ineffabile non est (ut nec alia Dei nomina) quòd virtutem significet aliquam à nobis ex Dei effectu intelligibilem. Est igitur hoc nomen actionis Dei infinitæ, ut יהוה Schaddai omnipotentia, siue infinitæ abundantia & miserationum, אדנאי Adonai Domini & auxiliij infiniti. Itaque vim item accipiet vestra oratio, si innitatur actioni, potentia, dominationi, & auxilio Christi infinito. Alia porro nomina Dei similiter exponentes, ex singulis singularem vim accipite orationis in Christo I E S V. Ad hæc in nomine אלהים Emmanuel læto animo orate Patrem: est enim nobiscum Deus Filius, est homo Dei Filius, qui lusit in orbe terrarum coram Patre, & iucundè quidem lusit exercendo suæ œconomia diuina mysteria, mortem etiam oppetens pro nobis summa cum animi promptitudine atque alacritate; qui posuit in suis delicijs esse cum hominibus, & pro mortalium salute pati, & crucem subire. Hic est nobiscum, in quo cum perpetuò sint Pater & Spiritus sanctus, simul nobiscum cū illo est vniuersa Trinitas superbenedicta. Hoc nomen Christi facite vobis familiare, illi vos dedite, o Filij, per illud orate: sed nomen I E S V adiungite, magnum illud, potens, & admirabile nomen, nobis propitiū & salutare, Dæmonibus inimicum & formidabile; cui flectitur omne genu, caelestium, Phil. 2. terrestriū, & inferorū; per quod omnia nomina Dei, omnes eorum virtutes vobis conciliantur; quod cordium vestrorum lumen caeleste

1. Pet. 1.
Exod. 3.
Isa. 40.
1. Pet. 3.
Exod. 3.
Psal. 33

Proh. 3.

Phil. 2.

cæleste est, virium diuina restauratio, ignorantiæ sancta illuminatio, quod nostra est sapientia, iustitia, sanctificatio ac redemptio; atque adeo omnia in omnibus adimpletur IESVS: ex quo scilicet omnis virtus, omnis perfectio, omne bonum in omnes deriuatur, ac in omnibus consummat spiritus plenitudinem: in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ, bonitatis, & misericordiæ, & salutis æternæ absconditi sunt: verè enim IESVS ipse est Deus absconditus, Deus Israël Saluator. Hoc nomen, hunc IESVM altè cordibus vestris recipite, Filij: hinc vires accipite spirituales, vnde ad Patrem accedatis; per quem petatis, quicquid petitis à Patre, illud simul adhibentes nomen & obsecrationem, qua IESVS ipse in cælis apud Patrem vitur. Non solum enim inter nos vitam viuens mortalem obtulit Deo Patri labores suos, passiones, contumelias, vulnera, mortem, alia mysteria suæ œconomix omnia; sed nunc idem facit, continenter apparens vultui Dei pro nobis: ipsum enim habemus in cælo Pontificem æternum secundum ordinem non Aaron, sed magni illius Melchisedech, habemus aduocatum & interpellatorem; offert enim se continenter apertè pro nobis incruentum, & impassibile, & sanctum Sacrificium, vnicæ illius perfectissimæ oblationis cruentæ atque passibilis viuæ & diuinam memoriam & representationem; quale nos docuit Sacrificium in Missa offerre pro viuus & defunctis in mysterio. Hoc igitur sectamini nomen, & rationem petendi à Patre per Missæ Sacrificium, per mortem & passionem Christi, per omnia eius & mortalis & immortalis mysteria: his nitimini in petitionibus vestris, non vestris meritis, etiam si Sanctorum meritis, tum etiam vestris uti potestis; non quasi vestræ virtuti innitami sed Dei, qui sua dona voluit nostra esse merita in Christo, & rationes orationis exaudiendæ: neque enim non in nomine Christi petetis, siquid per merita Matris eius sacrosanctæ, si per Sanctorum merita postulatis. Petite simul in nomine Christi, quod nomen incarnationis Christi mysterium ostendit, & vnionis gratiam illam infinitam. Est enim Christus vnctus: sed à quo vnctus? à tota Trinitate. quo oleo? Spiritu sancto & virtute:

quibus verbis summa illa vnio hypostatica significatur, qua *Verbum caro factum est*, & *Ioan. 1. habitauit in nobis*. Hæc igitur sint vobis præfidia & vires, quibus orationes & petitiones vestras fulciatis. Verum audite: Hæc tam sublimes obsecrationes, (ex quibus alias omnes intelligere potestis) hæc tam efficax petitionis virtus obtinebit quæ petetis omnia, modò gratiarum actiones simul coniungatis; tum alia addatis, quæ Christus orationi addenda esse docuit, pietatem, fidem, perseuerantiam, & finem Deo dignum: neque enim omnis qui dicit, *Domine, Domine, ipse intrabit in regnum calorum*: neque rursus qui in nomine Christi vtunque petit, is contiuè consequitur, quæ expetit. Illud etiam sciatis, opera bona, quæ feceritis Christi voluntatem sequuti, ea magnum habere momentum, vt in nomine Christi petentes petita recipiatis.

Fuit salutaris nobis hæc tua expositio doctrinæ Christi, Petre sanctissime, sed obsecro te, vt mihi declares præterea, quo pacto verba illa intelligantur, quæ hoc Euangelium præcedunt: *In illo die non rogabitis me quicquam*. Voluit bonus IESVS, antequam perfectum orandi modum nos doceret, dedocere imperfectiones nostras. *In die illo me non rogabitis quicquam*: quo die? Quando scilicet iterum videbo vos, & gaudet cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis: quando apertus vobis fuerit sensus, vt intelligatis Scripturas: cum Spiritum sanctum accipietis, qui vos docebit omnem veritatem? tunc, quas vobis innuo, cognoscetis vestras imperfectiones petitionum & interrogationum præteritarum, & totam meditationis atque orationis rationem mutabitis. Percipietis enim illa multa, quæ modò non potestis portare; atque vt mei cognitionem perfectam accipietis, ita non petetis vel interrogabitis me quicquam: ex maiori enim luce ille ego, quem prius cernebatis, illustrior vobis videbor: quare faciam ego, faciet Spiritus sanctus, vt plenitudinem scientiæ accipiatis. Propter hæc omnia mysteria agimus gratias quas possumus maximas Deo. Tibi item magnas Pastor noster & Patrone singularis Petre, & dicimus IESVS Christo cum Ioanne Apostolo, Amen, Amen.

ASCENSIONEM CHRISTI PRÆCEDENTIA PROXIME.

MAR. VLTIMO. LVC. XXIII. ACT. I.

In cxxxv. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxv.

147.

A. <i>Vltima apparitio Christi in canaculo montis Sion, vel vltima principium.</i>	F. <i>Loquuntur linguis.</i>
B. <i>Christus discumbit cum Apostolis.</i>	G. <i>Serpentes tollunt; vt Paulus, qui viperam excutit in ignem.</i>
C. <i>Exprobrat incredulitatem præteritam aliquorum; edicit ipsis, vt eant in mundum vniuersum, &c.</i>	H. <i>Si mortiferum quid bibunt, non eis nocet; vt Ioanni.</i>
D. <i>Circulis porro designantur quæ continent Euangeliū; & primum quidem docentur fidem, & baptizantur credentes.</i>	I. <i>Super agros manus imponunt, & eos sanant.</i>
E. <i>Dæmonia eijciunt.</i>	K. <i>Spectant ad curiositatem Apostoli, à qua deterret eos Christus.</i>
	L. <i>Educit eos in montem Bethaniam versus, ducens secum pompam Angelorum & animarum.</i>

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. XVI.

LVC. XXIII. ACTOR. I.

NOuissimè^{a b} recumbentibus illis vndecim apparuit: & exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia ijs qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Eūtes in mundum vniuersum, prædicate Euangeliū omni creaturæ: qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autè eos^d qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo^e Dæmonia eijcient: ^flinguis loquentur nouis: ^gserpentes tollent: & si^h mortiferum quid biberint, non eis nocebit: superⁱ ægros manus imponent, & bene habebunt.

Et conuescens, præcepit eis ab Ierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris. Quam audistis (inquit) per os meum: quia Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autè baptizabimini Spiritu sancto non post multos hos dies.

vos autem sedete in ciuitate, quoadusque induamini virtute ex alto.

Igitur qui^k conuenerant, interrogabant eum, dicentes: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israël? Dixit autem eis: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua

potestate: sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos, & eritis mihi testes in Ierusalem, & in omni Iudaea, & Samaria, & usque ad vltimum terræ.

Eduxit autem eos foras in Bethaniam. Et Dominus quidem IESVS postquam locutus est eis,

Et cum hac dixisset,

ADNOTATIO.

August. de consen. su Euang. li. 3. c. 25

A. Fuit hac penultima apparitio in canaculo montis Sion, vel vltima principii, postquam à Galilæa redierant Discipuli Ierosolymam, & iussisset eos IESVS in ciuitate sedere, donec induerentur virtute ex alto: hinc enim eos versus Bethaniam duxit Christus, in montem Oliueti, vnde ad Patrem ascendit.

B. Christus mensæ asidens cum undecim Apostolis. Contemplare Christi maiestatem & gloriam, Discipulorum fidem & animi deuotionem. Comedit igitur & bibit cum Apostolis, quo die ascensus erat: prius tamen quam cibum caperet, illis dedit sanctam Eucharistiam. quod pie credi potest fecisse Christum, quoties cum Discipulis post resurrectionem manducauit & bibit.

C. Ad prandium exprobrauit Christus nonnullorum præteritam incredulitatem, ad eorum & nostram fidei confirmationem, quasi nobis præcipiens, qui eum non vidimus resurrexisse, ut ijs & qui viderunt, & qui non videntes crediderunt, credamus: quibus verbis dedit Christus vim fidei qua nos attingit. Porro non videtur alienum dicere prandium; nam eodem die ascendit Christus, postquam cum Discipulis manducauerat, quare cana non videtur fuisse. consuetudo autem antiqua erat Iudæis bis in die cibo refici; nam coruus Eliæ 3. Reg. 17. panem & carnes manè detulit & vesperi; & ad mare Tiberiadis ad prandium inuitat Discipulos Christus. Edixit verò illis, ut eant in mundum vniuersum, & predicent, &c. Circulis porro designantur qua continet Euangelium.

D. Et primò quidem docentur fidem & credunt: deinde baptizantur Catechumeni. partim verò merguntur in fontem, partim effunditur in capita Catechumenorum aqua, ut significetur varius ritus Ecclesiæ. Porro infantes iuris diuini interpretatione, quod traditione accepit Ec-

clesia, credunt, ubi legitime baptizantur, in fide Ecclesiæ; qua supplet eorum fidei actum, quem non habet; habitum dat Sacramentum, & facit fideles. Describuntur alijs circulis, qua prædixit Christus consequutura eos, qui crediderint. Non dixit, qui crediderint & baptizati fuerint: nam & credentes non baptizatos hæc signa sequi poterant; loquutus est enim Cornelius linguis, & sui ante baptismum. Fides porro facultatem habet signorum, ubi signorum est necessitas; quemadmodum initio Ecclesiæ non solum vniuersalis ex Scripturis sacris accepimus, sed in principio particularium, ut in historijs particularium ecclesiarum legimus, & in noui orbis atque Indiarum videmus. Idem apud Ioannem prædixit Christus: Amen amen dico vobis: qui in me

credit, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Significauerat verò faciendæ signa, ubi necessaria ea essent propter incredulitatem: Non creditis, inquit, quia ego in Patre, & Pater in me est: alioqui propter opera ipsa credite: subdit autem ea quæ diximus. Idem exponit Paulus: Lingua, inquit, in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus; prophetiæ non infidelibus, sed fidelibus.

E. Primum igitur signum Dæmonum eiectionis est, qua in circulo representatur.

F. Multitudini loquitur credens fide munitus, & dono spiritus ornatus linguis varijs, Dei magnalia & Christi eius.

G. Excutit Paulus in ignem viperam, quæ eius manus inuaserat in insula Melua post naufragium.

H. Bibit venenum lethiferum Ioannes Euangelista absque villo detrimento.

I. Imponuntur manus super infirmos virtute fidei in nomine IESVS, & sanantur infirmi. Similium signorum erat vis in fide, & est adhuc, sicubi

sicubi necessarium esset, vel omnino ad Dei maiorem gloriam spectaret miraculum, vel ad manifestandam Sancti alicuius viri virtutis excellentiam, aut etiam opportunum esset diuina voluntate. Simul intelligimus mysticè efficaciam esse datam fidelibus & pijs hominibus ad opera spiritualia designanda: nam & Dæmones eiciunt, cum prauos homines à peccato reuocant; linguis loquuntur, ubi ex spiritus abundantia singulari quadam luce & efficacia de rebus diuinis & spiritualibus verba faciunt; tollunt serpentes, quando & à se, & ab alijs Dæmonum imperus abigunt & frangunt; illud etiam & in se assequuntur, & in alijs efficiunt, ut si quid Mūdus, si quid Caro in animam infuderit veneni, id ut ne noceat: tandem sanāt pijs suas infirmitates spirituales & aliorum in nomine IESVS Christi. Addidit autem IESVS, ne ab Ierosolymis discederent, sed sederent in ciuitate, quousque induerentur virtute ex alto; & expectarent Spiritus sancti aduentum, quo, & igne, essent illis paucis diebus baptizandi.

K. Inde verò occasionem accipientes Discipuli (qui audierant, qui essent credituri, eos signa facturos amplissima, & Spiritus plenitudinem esse accepturos) spectarunt ad terrenum regnū, quibus spirituale promittebatur & caeleste; & planè existimarunt, curiosè quidem, esse sibi de fine sæculi interrogandum. Ad hunc igitur sensum respondet Christus, ac prohibet illam curio-

sitatem, quam videbat & in Discipulis tunc esse, & in alijs esse futuram: Non est, inquit, vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.

L. Postquam IESVS præcepta dederat Apostolis, eduxit eos cum alijs Discipulis versus Bethaniam, in montem Oliueti: ita enim interpretari possumus illud: Eduxit eos foras in Bethaniam: rationem scilicet itineris explicat Lucas; iter accepisse Christum quæ ad Bethaniam itur, sed substitit tamen in montis Oliueti vertice, vnde ascendit ad Patrem. Nam certum est, consentientibus omnibus Interpretibus, ex monte Oliuarum ascendisse Christum in calum, non è Bethania. Contemplare verò Christi diuinam potentiam in hostilitate, ubi ante quadragesimum primum diem fuerat cum summa ignominia & cruciatu necatus, media luce per totam urbem educere ipsum palam Discipulorum multitudinem per portam Auream; pandere ante eos viam supernè, alijs non conspicuum; transire verò Discipulos iuxta templum, ubi solebat esse hominum concursus perpetuus & frequens; progredi ad illustrem & imminentem urbi montem, nec quisquam aut commouetur, aut impedire cogitat vel audet concursum vel multitudinem. Voluit videlicet tunc pati Christus, nunc gloriosè ad Patrem ascendere Dominus cali & terra.

Luc. vii. Act. i.

ASCENSIO CHRISTI IN CÆLVM.

LVC. XXIIII. MAR. XVI. IOAN. XXI. ACTOR. I.

In cxxvi. imaginem Adnotatiuncula.

cxxvi.

148.

A. Intelligitur peruenisse ad verticem montis Oliueti cum celesti cœtu. B. Hinc cum omnium in se oculos animosq; conuersos cerneret, benedicens eis, ascendit in cœlum. C. Splendidissima exceptus nube ab oculis eorum eripitur: pompa Angelorum & animarum: coniungunt sese plurimi Angeli à calo, qui in iubilo & voce tuba venientem excipiunt.	D. Apostolis intuentibus in cœlum euntem, E. Duo Angeli candida veste insignes prenuntiant Christum pari maiestate & gloria ad iudicium vniuersale esse venturum. F. Redeunt domum, & sunt assidue in templo, laudantes & benedicentes Deum; quod non potuit imago exprimere.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. XXIIII. MAR. XVI. IOAN. XXI. ACTOR. I.

^a & eleuatis manibus
suis benedixit eis.
Et factum est, ^b dum
benediceret illis,

recessit ab eis,
& ^b ferebatur in calū.

assumptus est in
cælum,

& sedet à Dextris
Dei.

Et ipsi ^c adorantes
regressi sunt in Ierusa-
lem cū gaudio magno.

videntibus illis eleuatus
est:

& ^c nubes suscepit eum
ab oculis eorum.

Cumq; ^d intuerentur in
cælum euntem illum, ecce
^e duo viri astiterunt in-
xtra illos in vestibus al-
bis; qui & dixerunt: Viri
Galilæi, quid statis aspi-
cientes in calū? Hic IESVS,
qui assumptus est à
vobis in calū, sic veniet,
quemadmodum vidistis
eum euntem in cælum.

Tunc
reuerfi sunt
Ierosolymam
^f à monte qui vocatur
Oliueti, qui est iuxta Ie-
rusalem, Sabbati habens
iher.

Lvc.

LVC. XXIIII. MAR. XVI. IOAN. XXI. ACTOR. I.

Et erant semper in tem-
plo, laudantes & bene-
dicentes Deum. Amen.

Illi autem profecti
prædicauerunt vbi-
que, Domino coö-
perante, & sermo-
nem cõfirmante se-
quentibus signis.

Sunt autem & alia mül-
ta, quæ fecit IESVS: quæ
si scribatur per singula,
nec ipsum arbitror mû-
dum capere posse eos, qui
scribendi sunt, libros.

ADNOTATIO.

AD^a verticem igitur montis cum peruenis-
sent, constitit Christus, constitit tota An-
gelorum & sanctarum animarum celestis pom-
pa: nec mora, cum intenti in eum ora fixissent
Apostoli & Discipuli, ac corda recrearent dul-
cissimo eius conspectu, expectantes eius in ca-
lum ad Patrem ascensionem, incepit bonus ac
sanctus IESVS eleuatis in Discipulos manibus
illis benedicere.

B. Et factum est, cum illis benediceret, eleua-
tus in aëra propria virtute ferebatur in cælum;
circumfusa sequebatur Angelorum & anima-
rum multitudo: suscepit autem illum nubes à
Discipulorum oculis. O benigne & omnipotens
Domine IESV, benedic & nobis. Num vnquam
habuisti dumtaxat benedictionem? Benedixi &
tunc vobis & Ecclesie, & meam effundo conti-
nenter in eas animas benedictionem & dona,
quæ similiter se comparant me iuuante, atque
erant Discipuli tunc comparati.

C. Suscipitur à candidissima atque amænissi-
ma nube IESVS, in qua obuia ei processerat à
calo celestis militia exercitus innumerabilis: his
se coniungunt Angeli, qui Christum è terris ad
cælum sequebantur, & sancta anima: laudant
omnes Deum, celebrant celesti prædicatione &
iubilo totam vitam, mortis, ac resurrectionis, &
ascensionis Christi dispensationem, vniuersa
miracula, doctrinam, mysteria omnia hominis
Dei Christi IESV laudibus in cælum, & in om-

nem diuinitatem efferunt. Accurrunt qui ele-
menta & species creatas gubernant Angeli; hi,
& qui orbem omnes mouent, obsequium & lau-
dem Deo & Domino suo offerunt prætereunti.
Penetratis omnibus cælis, constitit ad summam
Empyreæ cali altitudinem IESVS, ubi ad dex-
teram Patris omnipotentis asedit; prouehens
videlicet humanitatem ad diuinitatis vsque di-
gnitatem, possessionem, atque authoritatem: di-
stribuit singulis Sanctis suas gloriæ sedes, parat
uenturis, regnat in calo gloriosissime, à calo in
orbem terrarum potentissime. In ascensu autem
orta voces Angelorum è calo obuiam venien-
tium: Quis est iste, qui venit de Edom tinctis
vestibus de Bosra? Respondetur ab omnibus An-
gelis & Sanctis: Hic est formosus in stola sua,
gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Con-
trà hi illis imperat: Attollite verò portas Prin-
cipes vestras, eleuamini portæ æternales, & in-
troibit Rex gloriæ. Respondent exultantes
Angeli: Quis este Rex gloriæ? Alij omnes simul
in iubilo: Iste est Rex gloriæ; Dominus vir-
tutum ipse est Rex gloriæ.

D. Sed quid Apostoli & Discipuli interea?
Intuebantur cum summa animi & admiratio-
ne & iucunditate euntem in cælum IESVM; il-
lorum enim mentem, cor, & spiritum traherat
suauissime secum in cælum benignus IESVS:
ipsi autem laudabant & glorificabant in iubilo
mentis suæ Christum IESVM, & adorabant.

SS 2

Et

Et cum esset ab eorum conspectu in nubem receptus Christus, fixo tamen obtutu in cælum mentem intendebant.

B. Quod cum facerent, ecce astant illis duo Angeli virorum figura & forma, vestibus albis talaribus ornati: hi eos reuocarunt ab illa oculorum intentione, & docuerunt in ipsis esse Christum ut promiserat, è cælo usque in ipsis viuere, in ipsis operari: hanc esse expectandam & amplectendam presentiam, illam corpoream non esse tunc necessariam: eam exhibiturum esse Christum in fine seculorum, cum ad iudicium veniet similiter atque nunc, ubi in cælum profectus est; propria scilicet virtute, in nube, in corpore glorioso, cum passionis sue clarissimis cicatricibus, cum omnibus Angelis & Sanctis suis, montem eundem Oliuarum superne occupans: in terra autem cum eis futurum & cum Ecclesia, realiter quidem, substantialiter, & inuisibiliter in sacra Eucharistia Sacramento, inuisibiliter item sua virtute in sanctis animabus, nunquam etiam visibiliter. Confirmati & e-

docti ab Angelis Apostoli ingenti fuerunt gaudio delibuti, gratias egerunt Angelis reuenter; cælum hi repetunt corpore exuti, Apostoli & Discipuli redeunt Ierosolymam lætitia magna exultantes: narrant omnia Maria Mari Virgini benedicta, narrant cunctis mulieribus, quamuis illa in spiritu præsens omnia viderat: nisi velimus affuisse presentem in montem, & beatam Virginem Matrem, & sanctas mulieres, cum ascendit in cælum I E S V S; quod pie meditari possumus & contemplari, etiam si nihil hac de re in Scriptura legamus.

F. Illis verò diebus pleni spe Apostoli & Discipuli, expectantes Spiritus sancti aduentum, versabantur quotidie in templo, laudantes & benedicentes Deum (huiusmodi verò non potuit exprimere imago) nec quisquam illos impediabat vel abigebat; ita volente & disponente Christo, donec acciperent Spiritus sancti virtutem, qua robur induerent diuinum & constans aduersus persequutores omnes.

MEDITATIO.

Egredimini adhuc semel Filia Sion celestis, & veri mysteriorum Christi contemplatores, & videte Regem vestrum ad suum regnum cæleste gloriosissimo triumpho ascendentem. Sed quid ego vos euoco? video enim vos continenter cum Rege vestro fuisse, contemplatas esse, & diuinis laudibus celebrasse eius de cælis descensum in vterum Virginis sacrosanctæ, tum è Virginis vtero natiuitatem in hunc mundum, Angelorum iubilum & cælestes hymnos & illic & hic audiuisse, ad vitæ eius odorem & actionum cucurrisse, eas omnes in corde vestro conferuasse studiosè & deuotè: substitistis verò in sponi vestri cruciatibus, passione, & morte; fuistis illis angustijs conflictatæ acerbissimis, & sponso commortuæ & conspultæ; veram sumi mortificationem è Christi pœnis & morte spirituali experientia comperistis: resurrexistis autem cum Christo, mysteria illa multa & magna post resurrectionem Domini vestri intellexistis. Adest iam dies ille optatissimus, pretiosior longe dies quàm aurum & obrizum, quàm lapis omnis pretiosus, ac dulcior melle omni & fauo: huius diei lux terram cælo coniungit. Sed exponite mihi, obsecro, Sorores nostræ, animæ Christo dilectæ, quæ frequenter lætam hanc celebratis solennitatem, quæ cum Chri-

sto in cælum subinde ascenditis, cum ipso cõfidere in cælestibus soletis, exponite Christi ascensionis mysteria; nec meam indignitatem respiciatis: atque ad eò oro vos, vt à Christo Domino impetretis, ne mea socordia vestram impediatur eruditionem. Audite igitur Fratres.

Ascensiones dedit Dominus Deus, & certas exaltauit vias, nõ solum in corde hominũ, sed etiam Angelorum; verum eorum qui auxilium in Deo ponunt: solus Deus, solæ personæ diuinæ ascendere non possunt, cum sit Dei infinita celsitudo. Potuit Lucifer ascendere & beatus esse; verum fuit eius ascensionis libido peruersa & pestilens: non enim posuit in Deo, sed in se auxilium. Dixit enim in corde suo: Ascendam ad beatitudinem, conscendam super astra cæli, exaltabo folium meum super omnes Angelos, proueham meam gloriam, sedebo in monte testamenti, sublimitatem meam & folium erigam, conuentum meum habebò ad cæli cardinem supremum: ascendam super altitudinem nubium, Angelorum omnium influxus in suos inferiores, & operationes mihi arrogabo, illas ego faciam. Et has quidem ascensiones in corde suo disposuit sua ipsius virtute: itaque dixit; Euadam Altissimo similis, neque eius operam indigeo vllâ.

vllâ. Fuit hæc Luciferi ascensio stolidissima, & supra quàm dici posset pestifera; tertiam Angelorum partem peruertit. Quo factum est, vt qui ex diuino auxilio & gratia per humilitatis descensum salutarem mereri potuit, vt in cælum ascenderet, & sempiternam beatitudinem; iusto tamen Dei iudicio & potentia in infernum sit detractus, & in profundum lacus, magno prælio à Michaële & eius Angelis superatus, atque in terram ctm desertoribus spiritibus proiectus. nam vbicũque est, illic secum ignem suum circumfert, ibi suum habet infernum & lacum. Proiectus è cælo Satan perpetuò idem dicit, & obstinatus dicit, horrendum frendens in sua condemnatione: Ascendam, exaltabo, sedebo, ascendam, similis ero Altissimo: similiter fremunt Demones omnes. Quod cum non possint assequi, & pœnas dent æternas quod voluerint, ad idè tamen homines numquam cessant instigare impotenter, Deo ad mortalium spirituale exercitium, & pietatis prouentum illud permitte, & ad diuinitatis gloriam; ita fit ad pœnam spirituum malignorum ampliorem. Ita Euæ insibilauit: *Eritis sicut Deus, similes eritis Altissimo*: similiter obrudit omnibus. sed qua via: per superbiam & inobedientiam, quemadmodum ego feci, ita vos me imitamini, & in cælum ascendetis, nec vobis humi erit rependum. Nam quorsum nititur omnis tentatio, nisi vt deserto Deo per superbiam spiritum peruersas ascensiones statuamus, & nostras cupiditates adoremus, atque ad eò Diabolum instigatorem quasi pro Deo in cælo collochemus & veneremur? quo ipsi nihil acceptius esse potest. Et hoc quidem machinatur Diabolus, etiam apud fideles homines dolosè, quod in infidelibus & hæreticis apertè & impudenter facit; vt exaltent Satanam supra astra cæli, statuam in monte testamenti, & in lateribus Aquilonis, & euehant super nubium altitudinem, neque tantum faciant similem Deo, sed Deum; quod ipse tamen ausus non fuit expetere. Itaque & Satan, & eius satanici spiritus, & præuaricatores homines in ascensiones insanas stolidissimè iucumbunt & mifferrimè. quod dum faciunt, nihil aliud quàm in descensiones, & casus calamitosos incurrunt. sic enim significauit Dauid, cum dixit: *Deiecisti eos dum allenarentur*. sic vidit magnus I E S V S Satanam de cælo cadentem, & qui eius ascensiones sequuntur in suis superbis cadentes. Contrà verò omnipotens

Deus exaltauit semper humiles descensiones, & in ijs summas ascensiones cõstituit in Christo, quem mortalibus proposuit humilitatis exemplum excellentissimum. Quid enim aliud carnem sumens Filius Dei, quid, cum crucifigi se passus est, quàm descensiones diuinas nos docuit, in quibus diuinæ essent ascensiones? Nam propterea exaltauit ipsum Deus, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. O potentes Christi descensiones! ô excelsas humilitates! Vides, bestia Lucifer, tuas ascensionum amentias subuerti atque præcipitari, sublimari verò submissiones à Deo in Filio suo? Quid altius Filio Dei? si enim exaltari altius non potuit in diuinitate, cum consubstantialis sit Patri suo & coæternus; tanto tamen odio insanas tuas ascensiones habuit Deus, tanto amore humiles descensiones complexus est, vt voluerit carnem Filium suum sumere, in qua posset descendere atque humiliari. Quis enim maior esse descensus potest, quàm si infinitus fiat finitus; immortalis mortalis, & mortuus? Hoc factum in Christo est, & quidem perfectissimè per hypostaticam diuinæ naturæ & humanæ in diuina persona vnionem. Simul ad hanc descensionem aliquos adiunxit Christus diuinos descensus & humilitates: submissè natus, nutritus, versatus inter homines est; donec in illam se daret passionis, crucis, & mortis vltimam exinanitionem, & descensus profunditatem: cum qua coniunxit & illum ad inferos descensum; vt nihil esset vel humilitatis vel descensus, quod non obiret excelsus I E S V S. Disponebat autem diuinas ascensiones in corde suo & pro se & pro nobis: illæ enim submissiones, fontes erant diuinitarum quæ sunt consequutæ exaltationum. Ascendit ex inferis ad vitam, non qualem posuerat pro nobis, sed ad immortalem & cælestem; tandem excellentissimo triumpho in cælum ascendit.

Implestis, Filia Sion, mentem & cor meum pijs & salutaribus descensionibus atque ascensionibus. Intelligimus disponendas quidem semper esse ascensiones in cordibus nostris; sed in auxilio & gratia, quam nobis obtulit Christus: verum illud præterea à vobis postulamus pro vestra charitate in omnes, vt hodiernæ ascensionis mysteria nobis exponatis. Audite illud primum, præparanda esse corda vestra feruenti humilitate & oratione, ad salutarem ascensionis Christi cum Angelis & Sanctis eius meditationem, & cogitandum

ascensionem illam nostrarum esse ascensionum causam. Ascendit enim Christus in cælum quæ erat homo, & ad diuinam illam sublimitatem, & gloriam, & potestatem, vnde intelligimus ad nos diuinam bonitatis eius efficaciam deriuari, vt ex alijs Christi mysterijs, quæ virtus suo etiam gradu per piam meditationem & cõtemplationem communicatur: ea verò in nos vberius influit, si verè Christo vniamur fide, spe, & charitate, diuinis virtutibus, & Spiritus sancti donis. Obierat iam suã in terris legationem Dominus: nihil aliud quã finis erat imponendus, & consummatio mysteriorum omnium; vt non solùm mortuus esset Christus propter peccata nostra, & resurrexisset propter iustificationem, sed vt in cælum ascenderet propter nostram glorificationem. Celebranda est, Fratres, perfecta Christi ascensio. *Is enim qui ascendit, ille est qui descendit primum ad inferiores partes terræ ex morte; vt nullus esse possit adscensus maior, siue vnde ascēdat consideretur, siue quò.* En Christus consistit in monte Oliuarum summo misericordiæ opere & charitatis impleto; consistit in eo monte, super quem stabit, cum venerit iudicare viuos & mortuos: significat verò se ad cælum ascēdere, vt ad dexteram Dei Patris sedeat, & illam iudicandi potestatem accipiat. Ascendis, Christe I E S V, in cælum; & tamen tu montem Oliueti fecisti cælum & paradysum: vbi enim cælum & paradysus, nisi vbi habitat Deus? At in te inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Vbi cælum & paradysus, nisi vbi videtur Deus à sua creatura? At hîc videtur Deus ab Angelis, & eò magis hoc videtur cælum quàm illud fuerat hactenus, quia hîc etiam ab anima tua videtur Deus, non solùm ab Angelis, videtur ab animabus omnibus quas è Limbo eduxisti. Hîc præterea est Mater tua, quæ eximium est paradisi ornamentum; sunt tui Apostoli & Discipuli; est Ecclesia tua Sponsa. Cur autem in cælum vis ascendere, benigne I E S V? mane nobiscum Domine: hinc potestatem exercere poteris in cælo etiam, non solùm in terra; ascendes autem posteaquam iudicaueris orbem vniuersum. Non placet iste affectus vester mihi, vos me cognoscere, me frui velletis secundùm carnem; at contra oportet. similiter scilicet qui ad meam ascensionem conuenerant cogitabant vel desiderabant; at ego illam cogitationem compescui, & meam quidem præsen-

■ phes. 4.

Colof. 2.

tiam corporalem non abnuui; sed quando esset futura, in eo interdixi ne essent curiosi: simul significauit, quæ dicitis, omnia & potentius, & gloriosius, & decentius è cælo me esse facturum; voces Prophetarum adimplendas, neque mihi expectandum vt præmium laborum accipiam. Est alioqui fructuosius prorsus futurum, vt quem affectum nunc sentitis, illum exuatis, & in spiritualem conuertatis; vt fides vestra alatur, & sincera in me charitas, donec venero ad finem sæculorũ, vbi præsentia mea corporalis nihil imminuet animorum perfectionem, sed augebit etiam diuinitus in gloria sempiterna. Erat conuentus cælestis in monte cum Christo: contemplantini verò Christum, eius diuinitatem, summam animæ gloriam & corporis, gesta ea omnia considerate; ea omnia animum vestrum implebunt diuina luce & suauitate. Recreabit quidem animum vestrum conspectus militiæ Angelorum & animarum beatarum, Virginis Matris Dei sacrosanctæ, Apostolorum, Discipulorum, sanctarum mulierum, Ecclesiæ ipsius; verum ad se trahet Christus totam animæ vestræ intentionem, totum cordis affectum. Illic omnia vestra desideria reficiuntur, ibi mentis tenebræ dissipabuntur, succedet splendor cælestis luminis: ibi voluntas summum bonum inueniet, in eo cõquiescet; ibi degustabitur significatio quædam gloriæ sempiternæ. Simul intelligetis non abiutum iri dona illa à vobis per ascensionem Christi in cælum, sed ea cum Christo ascendente cælestes ascensiones atque accessiones esse acceptura. Charitate autem in Christum inflammabimini, vbi illum videritis ascendere, & proficisci in gloriam suam. Neque mouebit vos, quòd præsens non sit corporaliter atque visibiliter; mouebit magis & placebit, quòd *Mich. 2.* viam ante vos aperuerit, quòd sedeat ad dexteram Patris, quòd considerare vos faciat in cælestibus in spiritu, quòd sedes æternas inter Angelos vobis paret, quòd Ecclesiam inde & animas vestras gubernet, quòd inde in cælo & in terra regnet, quòd humanam naturam in cælum euexerit, quòd hoc diuino facto docuerit cælestem vitam nobis esse viuendam, non terrenam. Summã ergo dedit lætitiæ causam ascendens in cælum magnus I E S V S. Nec indoluerunt Discipuli illo in cælum ascendente; mirati sunt potius diuinam eius potentiam & maiestatem: itaque magno cum gaudio Ierosolymam reuersi sunt; ita erant inflam-

Luc. 24.

inflam-

inflammata omnium corda diuina luce atque suauitate. Sentiebant igitur in se, quòd in Christo videbant; afficiebantur enim diuinitus gestis omnibus Christi: quocirca, cum primum leuauit manus I E S V S, leuari simul inceperunt omnium corda, & spiritus exultare, & assurgere fixis oculis suauissimè in manus eius qui creauerat cælum & terram, quæ cruci affixæ fuerant pro mortalium salute. At quando sibi à Christo viderunt benedici, & simul attolli illum in aëra ad cælum, & vim diuinam è Christi manibus & benedictione in se aduerterunt illabi dulcissimè; simul intellexerunt mysterio fieri, quòd; dum benediceret illis, recederet; vt significaretur ad ascensum nostrum in cælum opus esse virtute cælesti; simul decessum illum corporalem & visibilem vim habere benedictionis, & quòd ab I E S V recedente plura essent dona accepturi. Erant copulata omnium corda cum Christo ascendente: ascendebat Christus, ascendebant eorum corda in spiritu. Effundebatur è Christo, & eius ascensu, diuinorum vnguentorum cælestis fragrantia, quæ eliciebat illas voces: Vnguentum effusum ascensio tua magne I E S V. Trahe nos post te, Deus I E S V, in odorem vnguentorum tuæ ascensionis curremus, tecum ascendemus. Diligunt te quas fecisti tuæ adolescentulæ, animæ puræ, & amœnis floribus virtutum vernantes. Quòd si adolescentulæ currunt post I E S V M, quid *Mich. 2.* *haalmah*, id est, illa Adolescentula, illa Virgo abscondita & sacrosancta, quæ I E S V M concepit & peperit, Regem Regum, Emmanuel I E S V M, quæ omnium adolescentularũ est Regina? Quid hæc ascendente Filio, quid sentiebat, quid agebat? Id nos exprimere non possumus; tu scis, magne I E S V, qui solus illa maior es, qui illam secundùm humanitatem tuam donis excellentibus ornasti. Ergo nobis illud est residuum, vt quantum fuerit eius gaudium, quanta exultatio, quàm sublimis animi eius ascensio, exponere nesciamus; tantum confiteamur longè fuisse superiorè, quàm omnium adolescentularum; & te in illius donis, magne I E S V, benedicamus atque adoremus, & illam secundùm te. Prosequebantur te tua virtute ascendente, excelsæ I E S V, cum exultatione & iubilo Angeli & animæ sanctæ; Angeli etiam suis tubis clangebant tibi diuinas laudes, consequebatur in spiritu è terra te piorum Ecclesia; tui verò conspectum exhibuisti omnibus, benigne I E S V, donec

Cant. 1.

oculi pleno obtutu assequi potuerunt: excepit te deinde nubes præclara ab omnium oculis, vt poneres nubem currum & ascensum tuum. Et mirum non est, si libenter vitur ministerio nubis sapiens I E S V S, & in monte, & hîc, & ad iudicium veniens: voluit enim Ecclesiam suam significari per nubem, & in ea suam præsentiam, clementiam, atque fecunditatem. Illud verò singulari priuilegio fecit Christus, vt principium fidei ascensionis eius in cælum constaret euidentia, finis & consummatio pura fide. Inde porrò celerrimo motu (ambulat enim super pennas ventorũ) *Pf. 105.* intulit se cæli empyrei altitudini summæ magnus I E S V S: ibi à Patre exceptus diuino honore, & collocatus ad eius dexteram est: vt, vbi semper fuit quæ Deus diuinitatis gloria, beatitudine, & iudiciaria potestate, quas ab æternitate cum Patre possidet; ibi collocaretur quæ homo excellentissimè supra omnes creaturas gratia & gloria; & tanta esset eius gloriæ sublimitas, vt idè Dei honor simul vnitæ Dei humanitati deferretur, & in folio diuinitatis collocaretur Deus homo, mundum gubernaret, & particularibus iudicijs homines iudicaret, extremum illud & vniuersale iudicium in finem temporum referuans.

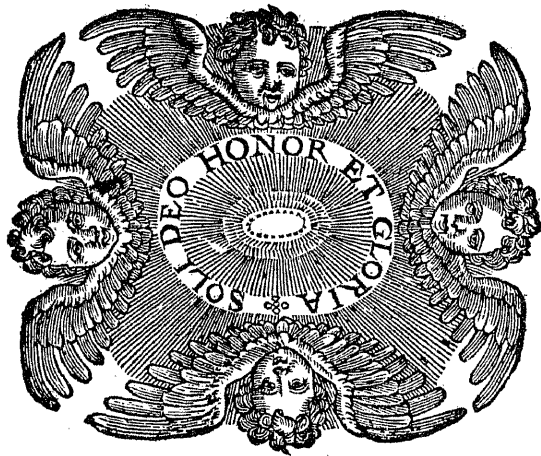
Cum hæc in cælo gerebantur, incomparabilis agebatur inter cælites lætitia & iubilatio de alijs Christi mysterijs, illa etiam singularis, quòd Angeli suas vacuas sedes videbant impleri, & prospiciebant omni ex parte implendas, & concessuros electos homines cū Christo in cælo in cõmunionem gloriæ & iudiciariæ potestatis. Exultabant verò eò impensius beatæ animæ, quòd in se percipiebant illa bona compleri, esse cõplenda in alijs electis hominibus. Lætabantur se ab Inferno, & à Peccato, & Dæmonum sæua tyrannide & captiuitate liberatas, & in seruitutem gloriosam Dei omnipotentis esse assertas. Videbāt è Christi manibus omni benedictione plenissimis hominibus cõmunicari dona amplissima, cuius cõmunicationis à Patre acceperat ille facultatē. Silentio potius humili, & tacitis laudibus, quàm verbis, qui agebatur in cælo triũphus celebrari à nobis debet: sit Christo gloria sempiterna. Sed quid interea Apostoli? quid Ecclesia? Intentos in cælum oculos cuncti habebant. Sed quæ erat eorum meditatio & laus? Eadem illa quæ Angelorum, reuelante Christo; eadè cogitabant, & suaui fide contemplantur, in illis recreabantur eorum corda & spiritus, &

S s 4

lauda-

laudabant Deum in excelsis. Sentiebant verò diuina virtute vt in Christo illa fieri, ita in se cum Christo: coniungebantur in ipsis spirituales illæ consolationes; quòd conuiuificati essent Christo, quòd conresuscitati: addebat in gratiæ & consolationis cumulū, quòd sentiebant se in spiritu per gratiam Christi singularem cælo inferi, ad confessum Christi leuari. Magnus triumphus agebatur in cælo, magna celebritas & exaltatio erat in terra: & in hoc quidem erant Apostoli omnes, verum faciebat rerū magnitudo, & spiritus refectio, quæ è cælo & Christo ad ipsos deriuabatur, vt non mente solum, sed oculis & sensibus in cælum erecti essent. Quibus rerum externarum significationibus finem dederunt Angeli, quorum verbis confirmati quidem omnes in rebus spiritualibus sunt, & edocti tum alia,

tum etiam illud, circumspectè vtendum & modestè in oratione exterioribus significationibus, vbi contingunt interiores consolationes; & in conuentu Ecclesiæ illas esse reprimendas, gaudium retinendum, & bonas animi inspirationes. Ita affecti Ierosolymam reuerterunt Apostoli è monte Oliueti, & cælestibus mysterijs; quibus vita nostra in cælos euocatur, vt etiam si anima in hoc corpore & sæculi necessitatibus viuamus, spiritu tamen continenter ad cælum spectemus, illuc ascendamus, illic viuamus; & sapiamus, non quæ *Colos. 3.* in terra, sed quæ in cælo sunt, vbi Christus est in æterna gloria Patris sui. Hinc etiam discamus in oratione versari, & spiritualibus mentis leuationibus deuotè, sapienter, & fructuosè, ad gloriam I E S V Christi Domini & Dei nostri. Amen.

SACRA

SACRA DIES PENTECOSTES.

ACT. II.

In cxxxvij. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxvij.

149.

A. Ierusalem, & locus in monte Sion, in quo hac facta sunt mysteria.	F. Apparent lingua tanquam ignis, qui sedit super singulos; & repleti sunt Spiritu sancto.
B. Cænaculum in ea domo, in qua instituerat Eucharistiam Dominus: ibi erant sedentes.	G. Incipiunt eloqui varijs linguis Dei laudēs.
C. Confident omnes ordine.	H. Ad hanc vocem conuenit multitudo, mente confunditur, stupent, mirantur; nonnulli tamen irident.
D. Sedet in medio beatissima Virgo Maria; omnes summa cum expectatione & deuotione.	I. Stans autem Petrus leuat vocem suam, concionatur ad illos diuina efficacia.
E. Fit repente de calo sonus tamquam aduenientis spiritus vehementis, & replet totam domum.	

ACTVVM II.

ET cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco. Et factus est repente de calo sonus, tamquam aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domum vbi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispersitæ lingue tanquam ignis, seditq; supra singulos eorum: & repleti sunt omnes Spiritu sancto; & cæperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Ierusalē habitantes Iudæi, viri religiosi ex omnī natione qua sub calo est. Facta autem hac voce, conuenit multitudo; & mente confusa est; quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Stupabant autem omnes, & mirabantur, dicentes: Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt? & quomodo nos audiimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus? Parthi, & Medi, & Elamitæ, & qui habitant Mesopotamiā, Iudæam, & Cappadociam, Pontum, & Asiam, Phrygiam, & Pamphyliam, Aegyptum, & partes Libya, quæ est circa Cyrenen, & aduenæ Romani, Iudæi quoque, & Proselyti, Cretes, & Arabes, audiimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei. Stupabant autem omnes, & mirabantur, ad inuicem dicentes: Quid nam vult hoc esse? Alij autem iridentes, dicebant: Quia musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus cum undecim, leuauit vocem suam, & loquutus est eis: Viri Iudæi, & qui habitatis Ierusalem vniuersi, hoc vobis notum sit, & auribus percipite verba mea. Non enim, sicut vos estimatis, hi ebrj sunt, cum sit hora dici tertia: sed hoc est, quod dictum est per Prophetam Ioël: Et erit in nouissimis diebus (dicit Dominus) effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filij vestri, & filia vestra, & iuuenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super seruos meos, & super ancillas meas, in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt: & dabo prodigia in calo sursum, & signa in terra deorsum; sanguinem, & ignem, & vaporem fumi. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & manifestus. Et erit, omnis quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

ADNO-

A D N O T A T I O.

A. **V**Rbis Ierusalem pars describitur, & mōs Sion; ut intelligatur venisse Spiritum sanctum in Discipulos in monte Sion congregatos, in eadem domo ubi sacra Eucharistia sacramentum & sacrificium instituerat Christus; non in eodem cœnaculo, sed in superiori, ut antea ex traditione adnotatum est.

B. Cœnaculum amplum, ubi erant sedentes Apostoli & Discipuli in oratione suspensi, eodem die expectantes à Christo donum Spiritus sancti, quod promiserat. Erat autem omnium vnus animus & cor vnum suauis quadam deuotione perfusum: preparauerat enim eorum cor & mentem è caelo Christus, ut digne Spiritum sanctum accipere possent & fructuose.

Act. 1.

C. Ceterum rationi & Scripturae consentaneum, quod traditio Ecclesie, & imaginum usus habet, ut beata Virgo Mater MARIA interesset mysterio: perseuerabant enim post Christi ascensionem Apostoli vnanimitè in oratione & obsecratione, cum Maria matre IESV, & mulieribus, & cognatis eius.

D. Primarium igitur locum habebat in sacro consessu Mater Dei MARIA; circum ipsam ponere erant mulieres, ordine suo sedebant Apostoli & Discipuli. Venit beata illa hora tertia, quam non dubium quin Virgo Mater præsciret: & ecce mittunt Pater & Filius in sanctum consessum infinitum suum amorem, quem in aternitate spirant sibi consubstantialem & coeternum. Verum quando, quo pacto, quibus signis? Hæc audiamus deuotè, Fratres, ac reuerenter. Completi erant tunc primū dies omnes Pentecostes, aderat quinquagesimus dies post Pascha nouum, id est, post resurrectionem Christi, ubi vera illa completa est mortalium liberatio: mortuus enim Christus est propter peccata nostra, resurrexit propter resurrectionem nostrā & iustificationem.

Act. 1.

E. Et ecce tibi derepeniè factus est è caelo sonus. Repentinus sonus è caelo factus excitat atq; atrahit ad diuinitatem vehementissimè quidē, suauissimè tamen corda omnium; vehementius eorum, qui erant paratiores ad diuinos afflatus recipiendos: quare plenissimè excitauit atque atraxit cor Virginis Matris Dei MARIA, dein suo ordine reliquorum. Neque verò sonus ille tantum erat, sed simul vox, ut appellat Lucas. Quid igitur significabat ille sonus, illa vox? Aperiri viscera misericordie & amoris Dei nostri Patris & Filij in Ecclesiam; mitti illum amorem, qui in aternitate erat in Patre & Filio, ab vtro-

que vno principio vera spiratione productus. Et sonus quidem hoc significabat: quid spiritus vehemens replens totam domum? Effusionem infiniti Spiritus & amoris, qui feruida illa & efficaci virtute in omnium corda fortissimè ac placidissimè influebat diuinitus; & non solū animos presentium omnium summa cum dulcedine replebat, sed in totam etiam domū, hoc est Christi Ecclesiam, iam inde erat redundatura copiosissimè.

F. Quid hic sonus, quid vehemens afflatus attulit? Igneas linguas, quasi ex vno igne diuino in singulos distributas, singulis insidentes. Refertur enim verbum ad rem vnā, Spiritum scilicet; ut intelligamus vim illam diuini amoris igne fuisse inflammatam, quæ non solū faceret, ut membrum illud vocis artifex prædicaret Deum, atque laudaret excellenter, sed ut omnia etiam viscera, ossa omnia interiora & exteriora Dominum benedicerent.

psal. 34.
83. 102.

G. Quid igitur tandem per hæc signa Deus operatus est? Repleti sunt omnes Spiritu sancto, plenitudinem acceperunt charitatis fidei, atque spei, virtutibus ac donis sunt impleti, sapientia, intellectu, consilio, fortitudine, scientia, pietate, timore Domini: quæ dona, quæ virtutes, robur simul & firmitatem atque efficaciam acceperunt pro singulorum diuina vocatione ac propria functione. Itaque ceperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.

H. Loquebantur quidem tunc nō Hebræa solū lingua, sed varijs diuersarū nationū; verum facultatē simul acceperant, ut vna lingua loquētes à varijs nationibus intelligerentur: ut intellexerunt Petrum loquētem omnes, qui conuenerant. Loquebantur autem primū quidem omnes simul dulcissimo concētu, quasi in Ecclesie choro.

I. Verum statim vi Spiritus domo egressi, cum iam ad sonum & vocem comota multitudo conuississet, palam Petrus, & Apostoli, & Discipuli, similiter atque domi fecerant, varijs linguis Dei magnalia predicabant; maiestatem Dei, magnitudinem, bonitatem summo consensu, concentu suauissimo, insolita quadam oratione diuinitus efficaci concelebrabant. Commoti prius erant & excitati multitudinis animi ad vocem è caelo auditam; audientes verò Apostolos & Discipulos suis linguis laudare Deum tāta virtute, tam inusitata eloquentia, mente confunduntur omnes, mirantur rei nouitatem & magnitudinem, stupēt omnes: erumpunt denique in varia iudicia, etiam in obmurmurationes; alij, quidnam

quidnam hoc sibi vult? Quorsum hæc spectat nouitas? Agnoscebantur Apostoli & Discipuli IESV: partim verò timebant, partim in dubium rei euentum reuocabant; alij apertè deridebant, musto plenos, & ebrios dicebant. Cōtemplare hinc Angelos, qui è caelo elapsi Spiritus sancti prosequuti erant, tum tutētares singulorum, vnum etiam è prima hierarchia, qui Mariae Marii Dei obsequabatur; tum Michaëlem

Ecclesia Principem cum caelesti iubilo & exultatione interesse, ac mysteria Spiritus sancti, infinitamque bonitatem laudibus efferre: alios Angelos per sonum mouere multitudinem, ut conuenirent ad rei miraculum: non deesse tamen paruulos & abiectos Dæmones, qui persuadeant Apostolos è vino delirare;

I. Quos tamen vis orationis Petri diuina, & ministerium Angelorum abegit.

M E D I T A T I O.

O ineffabilem Dei misericordiam & miserationes! ô benignitatem & beneficia adoranda! Filium suum miserat Deus in mundum, expleuerat ille eius mandata, pro nobis mortē subierat, resurrexerat, docuerat Apostolos & Discipulos, & antea copiosè, & post resurrectionem excellenter; ascenderat in cælum, & qui fuerat in carcere liberauerat, & fecerat cæli esse captiuos, hoc est, secum conregnare ex inferno liberatos: ad dexteram sedebat Dei Patris, omnem acceperat potestatem siue in cælo, siue in terra. Quid Ecclesie, quid mortalibus facere potuerat quod non fecisset Deus? Et tamen nunc quasi de integro mittit Spiritum sanctum. Sit eius nomen benedictum in æternum: diuine fecit, facit, & faciet omnia. Sunt quidem mirabilia opera eius solius & gloriosa; verum absconsa & inuisa nobis: sed tamen quæ timentibus eum, & quibus probationem inducit, soleat sua benignitate Deus denudare, & thesaurizare super eos scientiam. Oro te, omnipotens Domine, ut ita in me fiat: concipiam timorem tuum, accipiam tuæ manus probationem, ut ita intelligere possim mirabilia legis tuæ.

Eccel. 11.
Eccel. 4.

Oro & te, custos Angele, ut meam apud Deum ignauiam & infirmitatem iuues: me enim illud bonitatis & misericordie Dei miraculum mouet vehementer; mitti post Christi missionem, post eius vniuersam in homines œconomiam, mitti Spiritum sanctum in Ecclesiam: doce me Angele Dei. En tibi hæc etiam missio ad œconomiam & mysteria Christi spectat. Nam cuius fuit huius sacre missionis meritum? nonne Christi? cuius precibus datū, ut mitteretur Spiritus sanctus; nonne IESV Christi? Ego, inquit, rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, qui maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis. Est quidem apud Deum aduocatus vester Dominus & vester & noster IESVS, est vester paraclitus & consolator IESVS, est vobiscum vsque ad con-

Ioan. 14.

summationē sæculi, & hoc erat satis futurum: sed est copiosa apud eum redemptio & misericordia; ut enim copiosi fuerunt & exundantes passionis & mortis dolores & cruciatus, ita gratia Dei & dona in nos copiosa & exundantia. Erant multa præterea, quapropter missus est Spiritus sanctus. Ea docendi erant Apostoli, quorum adhuc non fuerant capaces. hæc ut doceret Christus, misit Spiritum sanctum, qui illos doceret omnem veritatem; & omnes diuinas traditiones; neque quicquam esset noui amplius, quod fidei addi posset; sed quæ erant accepta à Christo, quæ ab Spiritu sancto, eorum esset doctrina in Ecclesia & expositio constans & perennis. Sed cur antea Spiritus datus non fuit? Quia nō fuerat IESVS glorificatus. Acceperunt quidem Spiritum Apostoli ante ascensionem Christi; sed non illam excellentem Spiritus abundantiam, & dona, quæ postea acceperunt. Nam promeritus erat sibi gloriam suam Christus, quam adhuc non acceperat: oportuit igitur illius cōsummari gloriam; prius quam illa cōsummatio in Ecclesiam redūderet; & dari hominibus ab eo dona ex suorum meritorum & donorum, quæ acceperat, affluentia. Plenitudinem porrò diuine magnificentie adora nobiscum. Misit Deus Filium suum in mundum, ut mundus per illum saluaretur: itaque Deum vidit omnis caro, in carne vidit salutare Dei, Deum audiuit & contrectauit homo. Nec sat hoc fuit: ostendit se ter in voce è caelo Pater; in baptismo Christi, in transfiguratione, in templo, cum ad Christum accederent Gentiles: reliquum erat, ut Spiritus sanctus apertius manifestaretur hominibus. Fuerat antea manifestatus in columba, nunc in sono cælitus factus, in Spiritu vehemēti, in linguis igneis manifestatur.

Verè magnus est Dominus Deus, & magna virtus eius & misericordia. Attulisti mihi lætitiā & lucem, custos Angele: sed obsecro te per Christum, ut pergas mihi

mihī exponere mysterium huius diuinæ missionis. Inuoca potiùs Spiritum sanctum Paracletum, vt is te erudiat, & emittat in cor tuū lucis suæ radium; ac doceat te rerum, quas desiderat animus tuus, veritatem: hoc & nunc fac, & in eo perseuera, cum ego narro tibi mysteria, vel ex tua meditatione tu me adiutore in Spiritu sancto illa colligis. Quis igitur est qui mittitur, beate Angele? Spiritus sanctus, tertia Trinitatis persona, quæ à Patre & Filio æternaliter, non tamquam ex duobus principijs, sed tamquam ex vno principio; nõ duabus spirationibus, sed vna spiratione procedit. Hic amor est Dei infinitus, hic donum Dei immensum. Amant enim se, suamque essentiam infinitam Pater & Filius, & infinitè amant: habent verò infinitam virtutem ex voluntate producendi, quemadmodum Pater produxit ex intellectu: itaque producunt in æternitate amorem infinitæ perfectionis & substantiæ, donum Dei æternum; quasi intelligas æterna illa spiratione parari in donum eundem illum amorem, quem Deus produxit. Itaque tantam Deus bonitatem obtinet & charitatem per se & propter se, vt non solum se & nos amet suo amore essentiali; sed producat etiam amorem sibi & illi essentiali consubstantialem & coæternum, & illum in nos effundat, quasi viscera suæ bonitatis & essentialitatis. O rem superiorem omni hominum laude & Angelorum! O bonitatis excellentiam infinitam! Hoc est donum, hæc viscera bonitatis Dei, quæ hodie in Ecclesiam suam effudit Deus: hunc amorem in vos misit Pater & Filius, vt quem in sinu suo & complexu infiniti amoris spirauerant apud se, illum ad Ecclesiam suam mitterent; Pater ad Filiam, Filius ad Sororem & Sponsam: simul vt per sensibilia signa non solum Pater & Filius, sed etiã Spiritus sanctus vim diuini amoris cordibus fidelibus insererent munere principali. Exultate mortales, Deo totis viribus psallite: quod nobis in via nostra non dedit beneficium Deus, eo vos est complexus, vt amorem suum daret; & non solum gratiam, & odorem vnguenti, sed ipsam vnguenti substantiam. Sed quid est, *Dum compleverunt dies Pentecostes*? Complebatur quinquagesimus dies à Christi resurrectione & vero Paschate; sed simul illa etiam Pentecoste antiqua complebatur, quæ transibat quidem, & compleri nõquam poterat: neque enim consummationem adducere poterat lex in illa Pentecoste data,

sed scripta tantum fuerat in tabulis lapideis, quæ iustitiam inducere ex se non poterat. Hæc verò noua Pentecoste tota est in complendo legem, tota complementum legis est; in hac enim confirmata est lex spiritus vitæ, nempe datus Spiritus sanctus, per eius gratiæ abundantiam, per efficaciam virtutum & donorum, quæ vitæ & iustitiæ sempiternæ cordibus mortalium inserunt. Consummauit enim Deus super Ecclesiam suam testamentum nouum, non secundum testamentum quod fecit Patribus antiquis in die, qua apprehendit manum eorum, vt educeret eos de terra Ægypti; sed dedit leges suas in mentem fidelium, & in corde ipsorum scripsit eas; vt esset Deus ipsis in Deum, & ipsi Deo in populum. Itaque etsi scripta sit lex noua; tamen, vt est gratia, ac diuini amoris participatio & virtutis, ita digito Dei in cordibus nostris fuit scribenda, corde recipienda, corde tenenda, ex corde illi cooperandum, ex illa contendendum ad vitam sempiternam. Magna complebantur mysteria in hac Pentecoste, magna ex ea continenter complentur & complebuntur, donec vltimum imponatur illi complementum, & perfectio, & consummatio in gloria sempiterna. Confirmauit igitur legem vitæ in cordibus fidelium Deus per Spiritum sanctum, & diuinis accessionibus ornauit, & fecit efficacem. Audi verò, vnde huius mysterij maiestatem agnoscere plenius possis & adorare. Primum quidem rogauit Christus Patrem, vt Spiritum sanctum Paracletum mitteret in Ecclesiam; promisit item Apostolis illum se missurum, qui doceret, quæ tunc portare non poterant qui doceret omnem veritatem: illos docuit post cenam & pedum lotionem, quemadmodum chrisma conficerent, quo vngerentur Spiritum sanctum accepturi ordinario & perpetuo Ecclesiæ vsu: quo tempore illud etiam intelligitur, ordinarium sacramentum Confirmationis instituisse Christum, non etiam statim eius usum præcepisse. Tandem per noua & excellentia illa signa, sonum, spiritus vehementiam, per linguas & ignem, nõ solum vim Sacramenti ostendit & fructum, sed formam etiam & materiam Sacramenti indicauit, non dedit; non oleum, non balsamum, non verba illa, *Consigno te*, &c. quæ iam instituerat; sed diuina alia signa, diuinam vocem, quæ & Sacramentum prædicerent futurum, & illius quasi primitias vberiores daret, & fructum præstantiorem. Addita autem adhuc

Hier. 31.

Fabianus
2. epist. ad
Oriental.

P E N T E C O S T E S.

493

huc est alia huius Sacramenti celebritas, vt per manus impositionem daretur Spiritus sanctus baptizatis, & linguarum donum effunderetur; vt tandem suo Confirmationis Sacramento ita nobilitato & veluti confirmato Ecclesia vteretur: in quo, etiamsi illa signorum maiestas non adhiberetur, vim tamen Sacramenti fideles acciperent, cuius est ab eo die ductum initium.

Aug. 2. de
Tri. cap. 5.
Chrys. in
2. c. Act.

Refecisti spiritum meum, Angele Dei: sed perge, obsecro; qualis ille sonus, ille spiritus, illa vehementia, illæ linguæ, ille ignis fuit: Cælestes fuerunt illæ creaturæ ex tempore à Deo creatæ, vt in illis ostenderetur Spiritus sancti aduenientis maiestas & efficacia. Neque enim ille flatus ex communi vento; nec lingua vel ignis, vulgaris erat lingua vel ignis: vbique Lucas per similitudines expressit rerum illarum virtutes; quas ipse quidem intelligebat in Spiritu, Ecclesiæ verò per earum similitudines eundem Spiritum & veritatem significabat: vt ex similitudine sensibili & inusitata vos assurgeretis ad rerum, quæ indicabantur, spirituales cognitionem. Factus est repente de cælo sonus. A quo? A tota quidem Trinitate, sed à Patre & Filio ex personarum proprietate; vt enim ipsi mittunt Spiritum sanctum, ita & hic sonus, & flatus, & linguæ ad ipsos referri sua proprietate possunt: representant tamen signa illa Spiritum sanctum. Porro conceptus primum hic sonus est diuina virtute è cælo ipso, & totum cælum prius impleuit, excitauit mentes Angelorum omnium & beatarum animarum, ad admirandum Dei opus contuendum: è cælo resonauit in domum vbi erant vnanimiter simul confidentes, magna cum animi tranquillitate horam expectantes, in qua implerentur virtute ex alto, & baptizarentur Spiritu sancto & igni, summa Dei dona summa cum deuotione præstolantes; quasi sedes futuri in quibus sederet Spiritus sanctus. Non est templo illatus ille sonus, tamen in illo frequentes erant Apostoli illis decem diebus; noui enim erat ille sonus Testamenti, non veteris: nouum templum fundabatur, vetus designabatur deferendum; & fiebat tunc quidem destitutionis illius initium. Erat autem sonus ille vox; significabat enim diuina illa mysteria, quæ gerebantur; Spiritum sanctum, qui mittebatur; gratiam & dona, quæ Discipulis conferebantur. Et quænam poterat esse vox significantior, quam sonus, qui

illa auribus internis per sensilem & exteriorem auditum ingerebat? Et factus ille sonus est derepente. Spiritus sanctus enim vbi vult spirat, & nescis vnde veniat, neque quò vadat. Habet videlicet vim nostrum spiritum occupandi, & in alium mutandi, & in diuinitatem vsque rapiendi, vbi infinita est virtus, vbi ex caligine effulget Deus. Et certè repente fit, quod à diuinitate in creaturam fit; quæ ex se neque mereri quicquam potest, nec percipere vel præuidere. Sed qualis erat ille sonus? Erat quasi spiritus vehementis. Flatus tamen aëris huius non erat, sed quasi ex aëre; spiratio non vehemens siue violenta, sed quasi vehemens, quasi violenta. Erat enim excellens & diuina quædam creatura sonus ille, imperfectiones non habebat violenti flatus, vel impetum, vel coactionem, vel emotionem; sed suavis erat, benignus, certus & securus, & in diuina suauitate, benignitate, certitudine, securitate, omnem habebat virtutem, omnem veritatem cordibus ingerebat, neque in his omnibus tarditatem vllam nouerat vel difficultatem. *Et repleuit totam domum.* Quam? illam quidem vbi erant sedentes exterius; in qua alioqui domo erant perseuerantes vnanimiter in oratione & obsecratione cum mulieribus, & Matre Iesv, & fratribus eius. Ea erat Ecclesia Christi; quæ cum vna perseueret ad consummationem vsque sæculi, ea simul illo Spiritu complebatur. Et sonus quidem ille & spiratio impleuerat domum, corda fidelium, Ecclesiam totam; & satis esse videri poterat tanti doni excellentia ad animarum sanctificationem, præsertim cum in eo essent linguæ internæ, quibus psallerent in cordibus suis Deo; verum erat Spiritus in proximum exerendus, docendæ omnes gentes, pugnandum aduersus omnem impietatem, debellandus Princeps potestatis aëris huius, rectores tenebrarum harum, & spiritualis nequitia in cælestibus conculcandæ, mundus sub iugum crucis mittendus. Hoc fuit, quapropter linguæ sunt datæ, propter Spiritus sancti ad Verbum cognitionem: Verbo enim Dei erat bellum contra omnes aduersarias potestates gerendum; & erat locuturus Spiritus sanctus, quæcumque audiisset & è Verbo Dei Christo accepturus, quæ annuntiaret. Admiranda fuit hæc linguarum ad Verbum allusio. Sed velut ignis erant linguæ. En rursus alia cælestis creatura. Erant linguæ, non igneæ, sed quasi ignis,

Ioan. 3.

Sap. 7.

Act. 2.

Ephes. 6.

Gregor.
Nazian.
in orat. in
san. Pen.
Ioan. 16.

& suprâ quam ignis lucidè penetrantes, fortes, purgatrices, absumptrices: linguæ enim fabricatæ sunt Verbi diuini artifices, quæ vim haberent illuminandi mundum, ad interiora cordium penetrandi, diuina potentia purgandi qui se purgationi permitterent, aduersus autem repugnantes absumendi vim habebat diuinam. Hanc virtutem habebant Spiritus sancti linguæ, quæ hodie sunt donatæ, quæ vis vsque ad sæculi consummationem perseuerabit. Non dantur quidem linguæ sensiles, dantur tamen in spiritu efficaces. Sed cur dispersitæ? Quia Spiritus Dei vnicus quidem est, sed simul multiplex, diuidens vniciquæ sicut vult suorum donorum partes & prærogatiuas: quod cum facit, vnitatem tamen in donorum varietate tribuit & conseruat. Dabatur omnibus, qui in domo erant, Spiritus sanctus; sed tamen Mariæ Virgini maximo dono, magno secundum hanc Apostolis, magno item omnibus iuxta diuinæ sapientiæ suauem distributionem. *Et repleti sunt omnes Spiritu sancto.* O infinitam diuinitatis potentiâ! O immensam & ineffabilem diuini muneris largitatem! Varia effunduntur dona & inæqualia, & tamen suis donis replentur omnes: quasi videas hîc expressam similitudinem cælestis gloriæ. Nonne Deum vident omnes beati, & similes Deo sunt? nonne fatiantur gloria Dei omnes? Et tamen mansiones multæ sunt in cælo, & inæquales gloriæ cælestis excellentiæ. Illud videlicet est, nihil in cælesti gloria est minimum, omnia maxima, omnia excelsa; facultatem omnia nostrorum potentiarum antecellunt: & in hac excellentia variè gloriosus est Deus in Sanctis suis, & in summa tranquillitate & pace omnes Sancti diuina bonitate & iustitia fruuntur in sua gloria; neque enim possunt amplius appetere, satiatio immensitate Dei eorum omni desiderio. fit benedictus Deus. Similiter fuit in his Spiritus sancti donis: repleti quidem illis fuerunt omnes; suo tamen gradu, cum summa singuli Dei laude & gratiarum actione, nescio quid cælestis illius œconomix degustantes in suorum donorum varietate. *Et ceperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.* Fuerant quidem illis decem diebus semper in templo laudantes & benedicentes Deum; & quidem ea laus & benedictio à Spiritu proficiscebatur: nunc tamen primum dicuntur loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus

dabat eloqui illis. Illa priuata erat laus ad se non publica ad alios; hæc ad omnes gentes pertinebat iam inde, & propterea variis linguis loquebantur, hoc est, omnibus: propterea tanta linguarum varietate multitudo mouetur, confunditur, stupet & miratur. Non solum autem stupebant omnes & mirabantur, quod suis linguis illos videbat loqui, sed quod magnalia Dei celebrabant: ad miraculum linguarum aliud coniungebatur miraculum diuina verborum virtus, harmonia, suauitas plena effectuum diuinorum. Nam si donum Dei erant insidentes illis linguæ, maius erat donum facultas illa in verba deriuata, maior vis & diuinitas sermonum ab illis linguis procedentium: magnum Spiritus sancti opus, summa in mortales benignitas; verè loquebantur prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Sed quid hæc in Apostolis, quid in omnibus effecerunt? Mirificum omnium virtutum & donorum, quæ hætenus acceperant, augmentum, & confirmationem, & robur; & eò maiori excellentia, quod præstantioribus signis indicabantur. Præcellentem igitur gratiam acceperunt, quæ eorum iustitiam auctiorem coram Deo fecit & illustriorem; tum simul omnibus, quæ acceperant, donis robur additum est singulare; innumeris præterea beneficiis eorum animi & corda locupletata sunt, omnem veritatem sunt edocti, atque principali Spiritus sancti munere, quæ antea portare non potuerant, ea facile ac suauiter acceperunt: sunt armati cælesti panoplia, duces ac milites spiritualis & cælestis militiæ sunt designati, atque ad eò in aciem Dei viuientis educti, & in prælium contra Mundum, Carnem, Dæmones omnes, contra Infernū, Mortem, Peccatum. Acceperunt igitur fidei, spei, & charitatis diuinas accessiones, tum donorum septem Spiritus sancti peculiari munere quasi ex integro, quibus virtute Spiritus sancti excellentius mouerentur. Cum verò dona illa iam cum virtutibus accepissent, insuper horum donorum nacti sunt singularia priuilegia: per Sapiētiam rerum humanarum ac diuinarum suauem & sublimem vno spiritus complexu mysticam cognitionem & sensum: per Intellectum, illarum intimam intelligentiam, & ad puram diuinamque veritatem penetrantem: Consilium autem & prudentiā spiritus acceperunt, quo non solum humana, sed cælestia etiam ac diuina ad salutarem praxim cōferre possent;

1. Cor. 12.

1. Ioan. 3.
Psal. 16.
Ioan. 14.

Isa. 32.

Añ. 2.

Luc. ult.

Ioan. 13.
Ioan. 16.

Ephes. 6.

tum huius spiritus Fortem & cōstantem operationem & perseuerantiam; ex his verò profluentem diuinam quādam ratiocinationem, & iudicium ac Scientiam: quæ omnia dona Pietate sanctè perficerentur, vt ad maiorem Dei gloriam, & proximorum salutem ampliorē & perfectionem referri possent: conseruarentur verò Timoris sancto & immaculato spiritu, quem dona sex parerent, & quasi in ministerium & auxilium asciscerent. Ex virtutibus autem & donis vim experiebantur in corda deriuari, qua fructus Spiritus & beatitudines exercerent, & contra omnes tentationes cum intrinsecas, tum extrinsecas generosè pugnarent & vincerent, ac essent omnibus hostibus terribiles. Et hæc quidem omnia ita Ecclesia tunc accepit, vt singuli sua portione pro ratione sui muneris, & vocationis, & gratiæ sua dona reciperent, & fieret cælestis quidam concentus, vt vocum ita donorum, ille auribus externis, hic internis & spiritualibus. Sed quid alij post illum diem? quam confirmationem gratiæ & rerum spiritualium adepti sunt? Minori priuilegio quàm illi, sed magno tamen: non per sonum, & vehementem spiritum, & igneas linguas, quæ propriè ad primitias spiritus attinebant; sed per impositionem manuum Apostolicarum, & donum linguarum. Quocirca quod Apostolis sonus, spiritus vehemens, linguæ igneæ; id his erat manuum impositio; effectus, loqui linguis: similiter atque primitiarum fuerat, quibus signis effundebatur his etiam Spiritus sanctus, & eius dona omnia, & robur spiritus communicabatur. Quid verò postea in Sacramento Confirmationis, quod Christus ad vsum ordinarium in Ecclesia sua esse voluerat? Datur gratia, dona, & robur spiritus, simi-

1. Cor. 14.

Añ. 8.

Añ. 19.

liter atque in Ecclesia primitiua; illæ exteriorum signorum excellentiæ non adhibentur. Effectum enim, quapropter admouebantur, sortitæ cum sint, iam nihil est quod adiciantur: nam & diuinam auctoritatem obtinet Spiritus sanctus, & coarguit Mundum de peccato, iustitia, & iudicio; & linguæ iam omnes credunt; & factum iam est illud, quapropter vel linguæ dabantur, vel linguis loquebantur. O rerum diuinarum cælestia Sacramenta! quid illa efficacix non habuerunt, cum eorum auditio tantam spiritus excitationem faciat, tantam amoris diuini flammam exfufcitet?

Veni, veni sancte Spiritus, & emitte calitūs lucis tuæ radium.

Veni Pater pauperum, veni dator munerum, veni lumen cordium.

Consolator optime, dulcis hospes anima, dulce refrigerium.

In labore requies, in aestu temperies, in fletu solatium.

O lux beatissima, reple cordis intima tuorum fidelium.

Sine tuo numine nihil est in homine, nihil est innoxium.

Laua quod est sordidum, riga quod est aridum, sana quod est saucium.

Flecte quod est rigidum, fove quod est frigidum, rege quod est denium.

Datus fidelibus in te confidentibus sacrum septenarium:

Da virtutis meritum, da salutis exitum, da perenne gaudium. Amen.

Tibi etiam gratias ago, Angele sancte, cuius auxilio hæc sum meditatus. Sint verò omnia ad Dei trini & vnus sempiternam gloriam. Amen.

Pro Dominica & festo sanctissimæ Trinitatis nullam visum est imaginem pingere: nulla enim est res creata, quæ possit secretissimum illud, & captum omnium vel hominum vel Angelorum superans mysterium imitari: & quæ dantur similitudines à Theologis, vel intellectu solo constant, vel tennes sunt, vel quæ difficulter imagine exprimi possunt. Aliæ verò imagines Patris, item Spiritus sancti, expressæ sunt hætenus non semel; Christi singulis ferè imaginibus.

Pro die item Corporis Christi non est posita vel imago, vel Adnotatio: hæc enim superius habentur, ubi post veteris Paschæ & communem cœnam, de Sacramenti & Sacrificij sacrosanctæ Eucharistiæ, & de cæna Domini noui atque æterni Testamenti actum est.

DOMINICA PRIMA POST PENTECOSTEN.

Docet Christus: *Estote misericordes.*

MATTH. VII. LVC. VI. Anno XXXI.

In cxxviiij. imaginem Adnotatiuncula. cxxviiij.

A. Mons Thabor, vbi IESVS designat & docet Apostolos. B. Docet tamen ad radicem montis etiam turbas. C. Homo benignus stipem erogat pauperibus. D. Homo prapipitis iudicij, qui alium iudicat temere & damnat.	E. Angelus benefico mensuram bonam, confertam, & coagitatam, & superfluentem dat in sinum. F. Cæcus cæcum ducens, secum illum prapipitat in foueam. G. Homo qui habet trabem in oculo suo, & tamen festucam eijcere ex oculo fratris eniti. ur.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. VII. LVC. VI.

IN illo tempore dixit IESVS discipulis suis: Estote ergo misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. Dimittite, & dimittimini. Date, & dabitur vobis: mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.

In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura

& trabem in oculo tuo non vides?

Aut quomodo dicis fratri tuo:

& ecce trabs est in oculo tuo?

videbis eijcere.

Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Dicebat autem illis & similitudinem: Numquid potest cæcus cæcum ducere? Nonne ambo in foueam cadunt? Non est discipulus super magistrum: perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo est, non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eiciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, eice primùm trabem de oculo tuo, & tunc perspicies, vt educaas festucam de oculo fratris tui.

ADNO-

ADNOTATIO.

August.
de confen.
Euang.
lib. 2. c. 19.
Ambros.
Chrysoft.
Hieron.
in 5. cap.
Matth.

A. *S*ecesserat in montem Thabor IESVS ad orationem cum Discipulis, in oratione pernoctauerat, ex Discipulis duodecim Apostolos designauerat; quos, data potestate signa ac miracula faciendi, ad predicandum Euangelium mitteret; deinde peculiariter docuerat, qua tradidit Matthæus 5. 6. & 7. capitibus.

B. *D*escendit postea è monte, stat in loco campestri, illum circumstant Apostoli, Discipuli, & copiosa multitudo: docet omnes eadem ferè, sed vt omnes, & vt in loco campestri, ita communi & inferiori intelligentia quàm Apostolos, quos (vt in monte, & solos) sublimi dignatus erat cognitione, & rerum quæ dicebantur maiori prudentia.

C. *H*omo misericors, qui elemosynam in pauperes erogat; per quem omnes intelligamus, qui opera misericordie, siue corporalis, siue spiritualis, in proximum exercent. Porro quod addit Christus: Sicut & Pater vester misericors est; vehemens est vis, qua incitatur ad omnia misericordie & charitatis opera. Est misericors Pater vester celestis in vos; illa misericordia, si eam agnoscitis (vt agnoscere planè debetis) faciet, vt vos in misericordiam fratrum vestrorum tota animi intentione incumbatis: quod si non facietis, nec in vos Pater vester erit misericors; peribitis.

D. *P*rapipitis iudicij homo, qui alium condemnat temere, nec animaduertit miser illud iudicium, illam condemnationem, non alterius esse, sed sui ipsius: ille enim non propterea à Deo indicatur, quod ab homine condemnatur; ipse

verò illo eodem improvido iudicio reū se coram diuinitate constituit, ac propterea diuino iudicio condemnatur.

E. *A*ngelus effundit in sinum misericordis ac benigni viri mensuram bonam, confertam, & coagitatam, atque superfluentem. O pondera verborum & rerum suauissima ad meriti nostri dignitatem predicandam! O misericordiam Dei infinitam! O passionis Christi & meriti, in quo & per quod meremur, virtutem immensam! Meritur nobis premium Deus; sed pulchrum, & bonum, pressum, & confertum, coagitatum, & concussum, & superfluentem; quod videlicet omnem nostram animam, & potentias, & meritum planè impleat, & superet, & superfluat. Quod scitè quidem, strictim tamen dicere solent Theologi; Deum dare premia ultra condignum, punire citra condignum: tamen qua mensura mensi nos fuerimus, remetietur nobis Deus. Semper quidem excellit premium; hæc tamen excellentia, pro ratione meriti maioris, maior & excellentior est.

F. *C*æcus vnus alium ducens in foueam ruit, & secum aliterum prapipitat. Similiter illis euenit, qui ignorantiam suam secuti, aliorum imperitiam docere non verentur.

G. *H*omo, qui trabem habet ob oculos transfersam, alium tamen iudicans qui habet festucam tantum, damnatur. Nostra enim peccata etiam minima trabs sunt nobis, aliena omnia festuca: quo fit, vt si rite & ordine agamus, aliorum vitia iudicare non possumus, certè non debeamus, occupati necessario & vehementer in nostris.

MEDITATIO.

QVàm multa sunt à te diuinè dicta in hoc Euangelio Domine IESV! Sed primùm illud me totum trahit & occupat: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Vehemens hic est tuæ misericordie in corda nostra stimulus. Est Pater meus & vester misericors: quod cum sit, cumque misericordia tanta vtatur in vos & in omnes, quid aliud quàm prouocat vehementer ad misericordiam? Quasi illam intelligamus, & sentiamus Dei misericordiam in corda nostra imprimi, & nos ad misericordiam in proximum

diuinitis impellere; simul minari, si diuino impulsui non obediamus, si illi non cooperemur. Vt ergo moueant me hæc tua verba ad misericordiam, doce me, obsecro, benigne IESV, per tuam magnam illam misericordiam, vt ex luce diuinæ misericordie inflammetur cor meum ad misericordiam. Audi igitur. Misericordia & iustitia sunt quidem in Patre meo, & tota Trinitate; Deus enim ipse est misericordia, est & iustitia, vtraque immensa, vtraque infinita: vtraque ad creaturam attinet; & tamen respicit vtraque

Psal. 24.
Psal. 144.
Iac. 2.

diuinitatem; iustitia Dei sapientiam, misericordia bonitatem: ambæ in omnibus diuinis operibus concurrunt, & tamen primas semper gerit misericordia. nam cum duo magna opera fecerit Deus, mundum vniuersum, & incarnationem meam; in vtroque misericordia eius emicuit & benignitas: de neutro enim fuit meritum, quapropter fieret; sed sola sua voluntate & bonitate Deus & mundum creauit, & me fecit hominem; vtrumque excellentissimo beneficio. Decuit autem eius sapientiam & iustitiam, vt orbem crearet ad potentiam suam laudem & gloriam; tum vt nobiliorem faceret creaturam, vnde erat carnem assumpturus Filius Dei: in incarnatione vero mea decuit diuinitatem, vt potentiam suam sublimius demonstraret, & hominem potentiorum quam Satanam faceret, & omnis diabolicę potestatis triumphatorem. Itaque in mundi institutione, & eiusdem restitutione, vides quemadmodum primas obtinuerit Trinitatis diuinę misericordia, coniuncta verò fuerit iustitia. Porro autem institutum misericordię tenuit Deus deinceps: summum enim opus misericordię meam incarnationem, vitam creatam, & crucem voluit mortalibus esse salutarem iam inde ab origine mundi, & vim meę salutis & lucis prouidit ad omnes homines extendi, etiam antequam ego venirem. Mundi præterea, & creaturę totius vsa est ministerio Dei misericordię ad veritatem suam, virtutem, diuinitatem mortalibus manifestandam. Numquam præterea præcones suę potentię, & bonitatis, & misericordię mittere prætermisit: primum Patriarchas; deinde Legem ipsam, per quam illam misericordiam repræsenteret; tum Prophetas, qui de aduentu iusti prænuntiarent. Et hæc quidem testimonia suę misericordię, & lucis, & salutis in medio totius orbis posuit Deus; vnde illustrari omnes mortales possent, & ad salutem adduci. Hæc item Dei misericordia & benignitas tanta fuit, vt quę iudicia Deus exercuit, etiam ante meum aduentum, à misericordia ipsa laudem habuerint; vt semper misericordia superexaltat iudicium. Iam verò quis enarret Dei & meas misericordias in meę carnis œconomia? Nam primum fuit infinitę misericordię opus, quod voluerimus Pater, ego, & Spiritus sanctus, vt ego fierem homo ad redimendos à diabolica potestate mortales immeritos: potuimus enim alio modo, quàm per

Rom. 1.

Iac. 2.

meam incarnationem, saluare homines; potuimus sine mea morte, potuimus sine tot suppliciis meis; verum hæc omnia exigebat misericordia nostra, quam semper exaltamus, per quam semper potentiam nostram manifestamus: ceterum ex hac misericordia meę crucis & mortis, & meo merito illo infinito, immensa benignitate & clementia prospeximus hominibus. Trinitas causa est efficiens & finalis omnis benignitatis & clementię; harum ego causa meritoria, qua applicatur primum Dei gratia præueniens, qua peccatores vocentur diuinitus ad salutem, & præparentur ad iustitiam: adduntur verò Sacramenta, per quę omnis iustificatio & gratia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa recuperatur: quod beneficium incomparabile est, vt rebus sensibilibus non solum homo doceatur, & viam intelligat ad suam salutem, sed illam diuina virtute, certò, & efficaciter accipiat. Etenim cum meruissem pro omnibus mortalibus salutem sempiternam, & ea esset vobis communicanda, qua tamen eratis indigni: manuduxit vos Deus, vt eius efficeremini capaces, prius per gratiam præuenientem, qua vos preparat deinde per Sacramenta, in quibus posuit suam misericordiam & vim diuinam, qua vobis pararet salutem, & gratiam infunderet cordibus vestris inhærentem. Summa igitur in hominis iustificatione emicuit Dei misericordia. Quid? in iustificato homine nonne illa exundat Dei misericordia, vt hominis bona opera ita sint Dei dona, vt fiant etiam bona ipsius iustificati merita? & ipse iustificatus bonis operibus, quæ ab eo fiunt per Dei gratiam & meum meritum, cuius est viuum membrum, verè mereatur gratię augmentum, vitam æternam, & ipsius vitę æternę (si tamē in gratia decesserit) consecutionem, atque etiam glorię augmentum? Facit itaque misericordia sua Deus, vt sint homines eius diuinitatis & gratię cooperatores. Ad hæc, quoties vos Deus præuenit ineffabilibus & adorandis suis donis? quoties gratia sua præoccupat, & excitat ad virtutem, & incautos ac desides erigit, iuuat, ac promouet! Vnum opus misericordię Dei excellens audi, reliqua, quibus plena est terra, tu meditari poteris, me auctore & propitio. Posui ego in Euangelio meo duas vias meis Christianis Deo seruiendi. vnã, si mandata Dei obseruent: alteram, vt obseruationi mandatorum coniungant consiliorum etiam meorum obserua-

Mar. 10.

seruationem; & hanc viam confirmaui atque muniti votorum religionis editione coram Ecclesia mea. Huic vię excellentem gratiam tribui, & donorum abundantiam: in hac feci expeditum & splendidum iter ad perfectionem vitę Christianę persequendam atque capefendam: quò fit, vt vocatio Dei ad hunc statum religiosum ab incomparabili gratia Dei & misericordia procedat, qua immeritos præuenit & vocat sua bonitate Deus, & familiariter facit sibi amicos, & peculiare mei sectatores: quos ego eximiis meis beneficiis prosequor & orno. Illud præterea animaduertite, qui sum eadem cum Patre misericordia infinita, affectum etiam misericordię assumpsisse me in humanitate mea: neque affectum & compassionem animi solum, sed re ipsa miseriam omnem humani generis (quod in me fuit) in mea morte sustinui &

Ioh. 15.

Ips. 53.

absumpsi, factus pro omnibus hominibus peccatum, id est, peccati hostia salutaris.

Audio Domine I E S V, & supplex tibi gratias ago. Da, benigne I E S V, ne faciat mea immisericordia, vt edat Deus in me iudicium absque misericordia, & peream planè, vel imminuat in me suas miserationes; sed vt imprimatur cordi meo sensus & efficacia tuę misericordię: primum tamen, vt simul iustitiam tuam & misericordiam reuerer, ab illa ad hanc confugiam. Quis enim stare poterit coram tua sola iustitia? vel quis ante te iustificari poterit? Viscera ergo misericordię tuę infere, Domine, visceribus meis, vt tua vestigia sequutus, miseriis proximi compatiar affectu, effectu subueniam quoad possim; vnde vis misericordię tuę in me indies fiat efficacior, & in proximos meos per te abundantius deriuetur.

DOMINICA SECUNDA POST PENTECOSTEN.

Vocatio ad coenam magnam.

LVC. XIII.

Anno XXXII.

In cxxix. imaginem Adnotatiuncula.

cxxix.

49.

A. Capbarnaum, & domus Principis Pharisaeorum.	seruo: Exi in vicos & plateas ciuitatis, & pauperes, debiles, caecos, & claudos introduc.
B. Homo, qui parauerat coenam magnam, mittit seruum ad inuitatos: afferunt singuli suas excusationes.	G. His introductis, dicit seruus adhuc esse locum vacuum. Dominus ait: Exi in vias & sepes, & compelle intrare: quod facit seruus.
C. Primus dicit: Villam emi.	H. Paratur coena, & in hac vita gratiarum, & in caelesti gloria: nemo tamen eorum, qui se excusant, gustabit coenam.
D. Alter: Iuga bouum emi quinque.	
E. Alius: Vxorem duxi.	
F. Omnibus qui vocati erant, se excusantibus, dicit ille	

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. XIII.

In illo^a tempore dixit Iesus discipulis suis: Homo quidam fecit^b coenam magnam, & vocauit multos. Et misit seruum suum hora coenae dicere inuitatis, vt venirent, quia iam parata sunt omnia. Et coeperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam emi, & necesse habeo exire, & videre illam: rogo te, habe me excusatum. Et alter dixit: Iuga bouum^d emi quinque, & eo probare illa: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Vxorem^c duxi, & ideo non possum venire. Et reuersus seruus nuntiauit^f hæc Domino suo. Tunc iratus Paterfamilias dixit seruo suo: Exi cito in plateas, & vicos ciuitatis; & pauperes, & debiles, & caecos, & claudos, introduc huc. Et ait seruus: Domine, factum est vt imperasti, & adhuc locus est. Et ait Dominus seruo: Exi in^g vias, & sepes; & compelle intrare, vt impleatur domus mea. Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit coenam meam.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Capbarnaum, & domus Principis Pharisaeorum, vbi sanauerat Christus hydropicum, vt probabiliter dici potest; nam tempus & locum non solet explicare Lucas, itaque coniectura vtendum est: ibi enim hanc & alias parabolas dixit Christus discumbens ad prandium cum Principe & aliis inuitatis & Discipulis. Vnam autem parabolam dixit inuitatis peculiariter, aliam Principi qui ipsum inuitauerat, hanc cuidam ex discumbentibus; omnes vero dictas voluit Discipulis: propterea habet ecclesiasticus vsus in Missa, hanc dictam Discipulis. Alia est hæc parabola, alia Matthæi 22. cap. non solum quod coena hic est, illic prandium describitur: sed propter multa, quæ in hac & in illa diuersa sunt. Esto igitur:

B. Homo, qui parauerat coenam magnam, Deus est; qui benignissimè cum hominibus agens, paradisi caelestis cibos spirituales ac diuinos Ecclesie parauit. Spectat autem proprie parabola ad tempus noui Testamenti; extendi tamen ad omne tempus potest. Misit Christum Pater æternus, qui formam serui accepit, & seruus dicitur: is vocat multo plures, quàm antea vocauerat Deus; & tamen coeperunt simul omnes excusare suas occupationes, & beneficium detestare: Christus enim vocat omnes in nouo Testamento, primum per se, deinde per suos.

C. Homo, qui villam excusat se emisse, & exire, vt eam videat.

D. Alius, qui obtendit, quod iuga emerit bouum quinque, ea se sequi, velle specimen de illis capere.

E. Alius: Vxorem, inquit, duxi, quocirca venire non possum. Alij duo rogant, vt se habeat excusatos, tertius, quasi iure suo contendit se esse excusatum. Huiusmodi sunt, qui variis huius sæculi occupationibus distenti, audiunt quidem & agnoscunt diuinam vocationem & gratiam, sequi tamen negligunt. Iam si hi male audiunt, si de coena excluduntur, quid illis fiet, qui vel audire nolunt vel oppugnant Dei in eos beneficentiam?

F. In plateis & vicis ciuitatis pauperes, debiles, caeci, claudi, quos seruus ad coenam vocat, qui audiunt & obsequuntur. Ii scilicet vocationem Dei sentiunt & sequuntur, qui paupertatem suam agnoscunt, se debiles, caecos, se claudos esse, se bonis spiritualibus destitutos & egenos esse vident ac proficiuntur.

G. Vias & sepes, vnde pauperes, & debiles, & caecos, & claudos, & quoslibet, Gentiles scilicet, compellit (quod in ciuitate non fecerat) ad coenam intrare. Iudeos enim nõ compulit Christus, qui plura habebant praesidia, vnde credere possent. Qui extra ciuitatem Dei viuentis erant, Gentiles compellit, extendens in illos misericordie vim suauissimam.

H. Paratur Coena. Cibos enim & coenam parat Deus, cum & in hac vita, & in caelesti, praclara nobis dona & premia reponit & pollicetur.

MEDITATIO.

Scimus, Domine Deus, te nobis coenam in Ecclesia tua gratiarum & donorum tuorum paratum habere; scimus te coenam glorie & caelestium donorum reposuisse in caelo; cogitamus, legimus, loquimur identidem: verum aded aridè id facimus, aded infructuosè & ieiunè, vt aliis scripta & dicta illa esse videantur, non nobis: & plures adducimus excusationes, quàm illi homines, quos vocat Christus. Vbi enim illa legimus, vbi videmus nos ad coenam tuam vtramque, id est, ad refectionem & robur animæ, & spem vitæ sempiternæ tam feridè, tam vehementer vocari, obstupemus primum, & quasi excordes nihil profundius intelligimus, nihil corde percipimus: quod siquid lucis, siquid desiderij

boni exoriri coeperit, euestigidè aliorum animum diuertimus, alia agimus, alia videntur nobis vel magis vtilia, vel magis necessaria: breuiter, omnia nobis placent, omnia nos alliciunt, vt hoc ne agamus; vel omnino voluntate nostra fit, vt potiora prætermittamus. Quid? Non similiter atque illi excusatores excusamus nostras excusationes in inobediendiis & peccatis nostris? Cum etiam nos Deus ad religiosum vitæ institutū & coenam vocaret, primum respondimus, villam emi; quæ vel possideo bona temporalia, vel quæ appeto, & qui hæc sequuntur honores, tuæ coenæ; & regni caelorum desiderio antepono. Rursum iuga bouum emi quinque: sensibus potius meis, quàm tuis reconditis & inexper-

tis de-

tis deliciis capior . Denique , vxorem duxi-
iam animo complector vxorem ; non enim
possum motus carnis compescere ; quæ causa,
ne excusationem quidem apud te requirit,
qui coniugalem castitatem non reiicis . Vti-
nam hæc non abigerent quàm plurimos à re-
ligionis ingressu , & multos non diu mul-
tumque retardassent . At vincuntur illæ diffi-
cultates tuo beneficio & virtute , Christe I E-
s v ; & tamen non cessant illæ intemperantiæ
esse importunæ , si non ad vocationis defe-
ctionem , (quod non verentur aliquando
vel furtim tentare) certè ad debilitationem
disciplinæ suos stimulos non desinunt ex-
ercere improbè . Adhæc , si spectemus ad
quotidianos Dei instinctus , miram videamus
& vanam excusationem . Cùm enim Deus
ad meliora nos continenter & perfectiora
inciter ; nos tamen easdem illas vanitates per
imperfectionem paupertatis , obedientiæ , &
castitatis cogitamus ; semper alioqui ad im-
perfectiores cogitationes , actiones , deside-
ria declinamus , nec veram Spiritus energiam
percipimus , vel tenere insistimus . Ita fit,
vt contrà quàm ratio vocationis postulat , non
ad meliora & perfectiora nitamur , sed ad
deteriora dilabamur ; vnde necessum est au-
geri vitæ nostræ difficultates , tædia , inquie-
tudes , si nihil aliud . Quid igitur intelligo,
bone & sancte I E s v , e contrario te velle
à nobis in Spiritu tuo & nostræ mentis in-
dustria esse illas & planè omnes excusationis
melius agendi repellendas : quod faciemus,
si quidem , qui spiritu carnis nostræ abusi fu-
mus ad peccata & imperfectiones , contrà , spi-
ritu Dei , & mentis nostræ industria , ad virtu-
tem & perfectionem conuertamur . Habeamus
verò parata ad id præsidia ex meditatio-

ne & oratione , coniuncto quoad poterimus
spirituali sensu & experientia actionum . Em-
ptam habeamus villam speciosam , amplam,
diuinitus fructuosam paupertatem : eam fre-
quenter inuisamus , eam colamus , ex ea col-
ligamus fructum in vitam sempiternam .
Boum iuga quinque coëmpta exerceamus ;
sensus scilicet nostros tum externos , tum ^{Ioan. 4.}
internos , & intellectuales potentias , memo-
riam , intellectum , voluntatem , & inferiorem
ex his portionem animæ , ac superiorem .
Hæc , inquam , omnia exerceamus in perfe-
ctione , luce , & suauitate obedientiæ , nostri
gubernationem per Superiorum directionem
recipientes , & in ea acquiescentes in Chri-
sto . Huic exercitio coniungamus intimam ^{Heb. 13.}
Christi vulnerum meditationem , & deuotum
spiritus sensum . Vxor loco asciscamus
sanctam & impollutam mentis & corporis
castitatem , omnemque voluptatem reiiciamus ;
nisi quæ ex Deo accipitur ipso , vel
ex his in quibus nos lætari Deus concessit,
iuxta voluntatem eius bonam , beneplacitam , ^{Rom. 12.}
& perfectam , hoc est , iuxta nostri instituti re-
ligiosam rationem . Assuescamus verò gustare,
quoniam suavis est Dominus ; hæc suauitas ^{Psal. 33.}
possideat , teneat , foueat cor nostrum , & fa-
ciat vt iucunda sit nobis vnicè Dei bonitas,
Dei virtus , Dei sapientia , Dei voluntas dis-
cernatque obrepentes & alienas iucunditates,
eas vt repellat vel corrigat , & ad sanitatem
reficiat . Hæc , sancte & benigne I E s v , parata
habebo te auctore , ad prauitatem excusatio-
num abigendam . Verùm scis tu animæ meæ
fragilitatem , actionum inconstantiam & in-
firmitatem . Fac , bone I E s v , quæ dixi , ea vt
efficacia per te sint in me ad gloriam nominis
tui sempiternam . Amen .

DOMI-

DOMINICA TERTIA POST PENTECOSTEN.

De oue centesima, & decima drachma perdita.

MATH. XVIII. LVC. XV. Anno. XXXIII.

In cxxx. imaginem Adnotatiuncula.

cxxx.

65.

A. Locus vbi fuerat Ioannes baptizans ad Bethabaram trans Iordanem.	F. Pastor inquit ouem oberrantem.
B. I E S V S cum Discipulis.	G. Inuentam reportat humeris ad ouile gaudens.
C. Accedunt ad I E S V M Publicani & peccatores , vt eum audiant.	H. Domum rediens , conuocat & inuitat ad congratulandum amicos.
D. Obmurmurant Pharisei & Scribae , idque fastidiunt.	I. Accensa lucerna mulier euertit domum , & inquit decimam drachmam amissam.
E. Nonaginta nouem oues ad caulas relictae in deserto , vna perdita.	K. Inuenta ea conuocat amicas , & inuitat ad sibi congratulandum .

E V A N G E L I V M M I S S Æ.

LVC. XV.

ERant autem appropinquantes ^b ei ^c Publicani & peccatores , vt audirent illum . Et murmurabant Pharisæi , & Scribæ , dicentes : Quia hic peccatores recipit , & manducat cum illis . Et ait ad illos , parabolam istam dicens : Quis ex vobis homo , qui habet centum oues , & si perdiderit vnã ex illis , nõne dimittit ^e nonaginta nouem in deserto , & vadit ad illam quæ perierat , donec inueniat illam ? Et cùm inuenerit eam , ^f imponit in humeros suos gaudens : & veniens domum ^h conuocat amicos & vicinos , dicens illis : Congratulamini mihi , quia inueni ouem meam , quæ perierat . Dico vobis , quod ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente , quàm super nonaginta nouem iustis , qui non indigent pœnitentiã . Aut quæ ⁱ mulier habens drachmas decem , si perdiderit drachmam vnã , nõne accendit lucernam , & euertit domum , & quærit diligenter , donec inueniat ? Et cùm inuenerit , conuocat ^k amicas & vicinas , dicens : Congratulamini mihi , quia inueni drachmam , quam perdideram . Ita dico vobis , gaudium erit coram Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente .

ADNO-

DOMINICA TERTIA
ADNOTATIO.

A. **L**ocus ubi fuerat Ioannes baptizans trans Iordanem ad vicum Bethabar in tribu Ruben: hic & hanc parabolam dixit Christus, & illam prodigi adolescentis.

B. IESVS cum Discipulis.

C. Accedunt ad IESVM Publicani seu Telonarij, qui vectigalia publicè redimebant, & publica auctoritate exigebant: accedunt peccatores, qui maiori quàm illi infamia laborabant, propter lucri, quod exercebant, iniquitatem; vel planè alij peccatores.

D. Obmurmurant Pharisei & Scribae sive Doctores, Pharisæica stultitia & ambitione fastidientes, quòd IESVS Publicanos & peccatores acciperet familiariter, & amicè cum eis comederet.

E. Nonaginta nouem oues in deserto relictæ à Pastore ad caulas.

F. Pastor inquit ouem aberrantem.

G. Inuentam, & humeris suis impositam, reportat ad ouile gaudens.

H. Veniens domum, conuocatis amicis & vi-

cinis gaudium suum de inuenta oue renuntiat, inuitat amicè omnes ad congratulationem.

I. Accensa lucerna euerrit domum mulier, quæ è decem vnâ drachmam amiserat, sex scilicet obulos, & querit anxie suam drachmam: non verrit autem solum, sed totam domum suppellectilem emouet & transmutat, vt diligentius inuestiget. Itaque vehementius dixit Interpres, quàm Græcè est, σαποί, id est, euerrit; quod ipsum, si sedulitatem mulieris exprimere volumus, in euertit est.

id est, tres solidos vulgares cum dimidio. Budaus.

K. Inuenta tandem drachma conuocat amicas & vicinas, narrat leta se drachmam inuenisse, & ad gratulandum sibi eas inuitat. Excellens huius Euangelij est ac suauis doctrina, qua docet omnes Christus, vt singuli pro sua facultate & statu incumbant ad reuocandos peccatores ad penitentiam & vitam Christianam sinceritatem sectandam, & contemnendas esse hominū peruersorum, qui hæc officia deridet, stultas obmurmurationes, singularem animi exultationem esse in huiusmodi operationum prouentu in Christo.

MEDITATIO.

Tves, bone & magne IESV, homo ille, qui è centum tuis ouibus, ad perditam vnâ, dimissis nonaginta nouem in montibus & deserto, venisti; eam quæsiuisti, inuenisti, tuis humeris impositam ad ouile reportasti, & conuocatis amicis & vicinis tuis, gaudium celebraſti de salute ouis illius. Intellego quidem, benigne IESV, ad te referri parabolam, sed caligat intellectus ad sublimitatem eius & maiestatem: obsecro, illam mihi exponere. Indignus omnibus modis ego sum, Domine, cui hoc præstes; sed tu dignus, qui indignorum misereris. Audi igitur. Creauit ego initio nouem Angelorum ordines, cum nulla esset creatura; simul creauit cælum empyreum proprium eorum locum, vbi eos quasi in deserto collocaui & montibus; terrâ item creauit, & elementa, & alia propter hominè, quem sexto die creauit: dicuntur oues nonaginta nouem illi ordines propter numeri eorum amplitudinem, vna ouis præ illis species humana; Angelos enim præ hominibus decuit esse numero ampliore multò, vt longè erant natura perfectiores. Deferuit quidem ouile ma-

gna Angelorum multitudo ex omnibus ordinibus, nullus tamen integer ordo fuit apostata: idèd mea iustitia, prouidentia, & bonitate exigente transfugæ turbati è cælo sunt, alij confirmati in gratia, donati Paradiso. Centesima illa ouis fuit ad ouile recepta: gratia enim mea Adam ornauit iustitia originali & donis: hic item deseruit meū ouile, & Angelorum meorū societatem. Postulauit mea misericordia, vt ne tota hæc natura, quæ in eo homine erat vnice posita, periret; prouidentia & iustitia, vt poenas daret suæ præuaricationis. Ita & illum, & progeniem totam, è deliciis paradisi eieci, priuauit gratia, iustitia originali, & donis; subdidi laboribus innumeris & difficultatibus, tum morti. Erat illa ouis perdita & deplorata, nec per se poterat ad ouile, & Angelorum communionem redire. Ibi verò effulſit Patris mei misericordia, & mea, & sancti Spiritus. Ego destinatus sum, qui illam ouem quærerem errantem & perditam, & ad caulas nostras reportarem: & qua ratione id facerem, in æternitate nostra sancitum est; vt in temporum plenitudine ouis ego fierem, & nume-

POST PENTECOSTEN.

numèrum centesimum ouium implem: vt homo videlicet ipse fierè, hoc est, singularem humanitatem assumerem per Spiritum sanctum ex Virgine, in suppositi & personæ meæ diuinæ vnitate. Quòd cum esset factum, restituta quidem erat natura humanitatis; hæc enim fuit prima inuentio ouis pro deperdita: quam enim assumpſi humanitatem, ea nec in se, nec Adam primo homine aberrauerat, atque adèd supra omnes Angelos fuit purissima atque sacrosancta, tamen misit me Deus in similitudinem carnis peccati. Hanc carnem leuauit sancta Trinitas ad vnionem hypostaticam meæ personæ, & veram idioma-tum communicationem, antequam in se esset suppositum. Itaque erat humana natura in mea humana natura restituta; verum fuit meæ & Patris misericordiæ, vt per meam humanitatem aliis hominibus salutem afferrem, & eos ad ouile nostrum reportarem. Id verò feci, non tantum pro hominibus Patrem orans; (quòd fat alioqui esse potuisset) sed volui humeris meis portare omnium hominum errores, infirmitates, peccata: id enim feci tollens crucem, cruci affixus pro hominibus. Ita non solum per incarnationem meam restitui humanam naturam; sed etiam ampliori misericordia homines prosequutus, quòd in me fuit, omnes homines à peccatis in iustitiam & spiritus libertatem asserui. Cum enim pro omnibus meam passionem & crucem Patri obtulisset sufficienter, simul pro iis qui fat erant superque ad reficiendas Angelorum ruinas, hoc est, pro prædestinatis efficaciter obtuli crucem meam: quo factum est, vt eorum Angelorum, qui è singulis ordinibus ouile meum deseruerant, sedes omnes hominibus implem, & rediret ouile meū ad vniuersum numerum suum & integritatem. O mysteria! ô misericordiâ, pietatem, sapientiam, patientiam omni laude & veneratione superiorem! Impleſti cor meum, Domine, tua virtute & suauitate. Sed quo pacto nonaginta nouem oues dimisisti in deserto & montibus? quænam est ista eremus? qui montes? Dimisisti illas per incarnationem meam, per quam descendi de cælo in terram; cum alioqui nec Angelos dimiserim vquam, nec cælum secundum diuinitatem, sed in ea semper & fuerim vbique præsentissimus, & impleuerim omnia; vt nihilominus Angeli mea diuinitate in cælo fruerentur. Immensus fuit ille meus descensus, quo immensus

factus sum certa mensura; immortalis & æternus, mortalis & in tempore. Eremus mea in cælo est illa speciosissima & fructuosissima, vbi Patrem, me, & Spiritum sanctum vnice contemplantur Angeli, in secessu infinitæ diuinitatis, seclusa omni creatura: montes verò Trinitatis vnus Dei sunt altitudines & perfectiones infinitæ. Dimisisti igitur Angelos in cælo, sed in deserto & montibus meæ diuinitatis. Ad huiusmodi autem desertum, ad hos montes aspirantes Sancti mei in terra, ad desertum contemplationis contendunt, & montes meos, & se existimant felices, si deserta omni pura creatura, ad meam solitudinem, & solum me, & Deum Patrem meum secedant, & Spiritum sanctum, & in nostris montibus pascantur. Sis tu benedictus in sæcula sempiterna, bone IESV.

Verum quid est, magne IESV, quòd rursus facis hominem deperditam drachmam, & mulierem inducis sollicitè & accuratè drachmam illam inquirentem, vt lucem accendat, & euertat domum? Homo numisma Dei fuit creatus; illi enim suam imaginem Deus impressit & similitudinem, gratia, donis, & virtutibus illum ornauit. Pretiosum fuit homo numisma, & eo valore & gratia, qua mereri posset vitam sempiternam: amisit per peccatum dona & gratiam, similitudinem Dei deformauit, remansit in eo imago Dei, sed inualida & obscura; hæc fuit restituenda atque illustranda. Id egit Deus veluti mulier illa, quæ antequam parturiret peperit: neque enim qui alios parere facit, ipse non peperit; nec qui aliis generationem tribuit, ipse sterilis fuit. Generauit igitur Deus Pater me in æternitate sua; & hoc infinitum illud lumen est, quòd ante Luciferum accendit: deinde in plenitudine temporum humanitatem meam hoc lumine Verbi mei accendit perfectissimè, per hypostaticam vnionem; & adhibita hæc luce quæsiuit Deus drachmani. Sed quo pacto euertit domum? Commouit cælum & terram, mare & aridam, mouit omnes gentes, subuertit folium regnorum, & contriuit fortitudinem regni gentium. Verum hac commotione alia fuit commotio maior; mei labores, passionem, mors. Quid enim in me non fuit commotum? fuit afflictum corpus, anima, vita, in meis tribulationibus, molestiis, angustiis, fame, siti, lachrymis, sudore, improperiis, colaphis, alapis, irrisionibus, contumeliis, vulneribus, in-

emotione & luxatione ossium meorum. Sic drachmam deperditam quæsiuit Pater meus & inuenit: ita genus humanum, quod perierat, inuentum est, restauratum, redemptum, ac cælo assertum & vitæ sempiternæ. Quæ autem per me Pater, quæ ego in oue & drachma quærenda atque inuenienda egi, ea non solum ad tempus vitæ meæ temporalis pertinent, sed ad omne tempus; inde enim vis diuina ad omnes hominum generationes permeauit: ita dicor ego à Ioanne occisus ab origine mundi; vt fui in præuisione diuina atque acceptione.

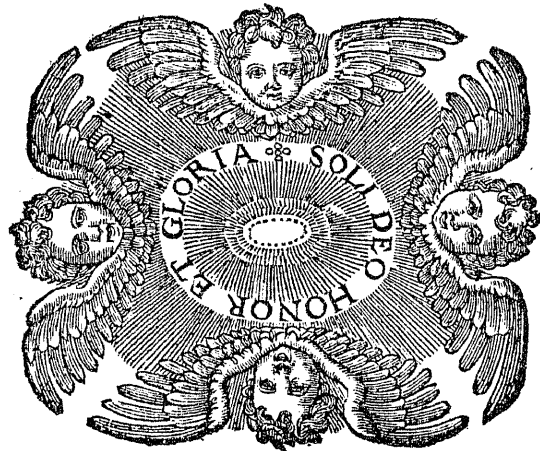
Apoc. 13.

Eccl. 17.

O ineffabilem Dei misericordiam & sapientiam! Sed cum hæc audio, sancte IESU, video ingentem nobis esse impositam necessitatem hæc Dei mysteria imitandi: non solum, quia unicuique mandauit Dominus de proximo suo; sed quod nostra hæc est vocatio & vitæ institutum, vt ouem deperditam

inquiramus, & ad ouile tuum reportemus nostra diligentia & industria; nostris laboribus; tum vt simul drachmam amissam quæramus accenso lumine tuæ doctrinæ summa sollicitudine, nullumque non moueamus lapidem, vt illam tandem inuestigemus, & eueremus nostro ministerio in te: vt imago Dei in illa restauretur, quæ erat obscurata, & reficiatur similitudo, tum illi suus valor diuinitus restitatur & augeatur. Quis ad officia hæc præstanda non se agnoscat supra quam dici potest ineptum & inutilem, si misericordia tua eum non adiuuet, & vim à te non accipiat, magne IESU? En in miserationibus tuis multis prosterneamus preces nostras ante faciem tuam, non in iustificationibus nostris: exaudi nos Domine, placare Domine, attende & fac: vt ne propter nostra peccata & desideriam pereant animæ, pro quarum salute sanguinem tuum profudisti & vitam. Amen.

Dan. 7.

DOMI-

DOMINICA QUARTA POST PENTECOSTEN.

De copiosa captura piscium.

LVC. V.

Anno XXXI.

In cxxxj. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxj.

17.

A. Mare Tiberiadis.	G. Hoc cum fecissent, concluderunt piscium magnam vim, ita vt rete rumperetur.
B. Capharnaum, iuxta mare vbi piscabatur Petrus & socij.	H. Innuant igitur sociis, vt ad se adiuuandos occurrant.
C. Cum irruerent in IESUM turba, vidit duas naues in litore;	I. Veniunt, inuuant, implent ambas nauiculas piscibus, vt penè mergantur.
D. Et piscatores descendisse, & lauare retia.	K. Agnouit Petrus virtutem Christi, procidit ad eius genua, correptus stupore clamat: Exi à me Domine, &c.
E. Conscendit IESUS in nauem Simonis, & rogat vt pusillum à terra reducat, vt doceat turbas.	L. Similiter stupent filij Zebedæi, qui erant socij Simonis, & relictis omnibus secuti sunt eum.
F. Facto sine dicendi, imperat Petro vt ducat in altum, & laxent retia in capturam.	

E V A N G E L I V M M I S S Æ.

LVC. V.

Factum est autem cum turbæ irruerent in eum vt audirent verbum Dei, & ipse stabat^a secus^a stagnum Genesareth. Et vidit duas naues stantes secus stagnum: ^d piscatores autem descenderant, & lauabant retia. Ascendens autem in vnã^e nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas. Vt cessauit autem loqui, dixit ad Simonem: ^f Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam. Et respondens Simon, dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent, ^g concluderunt piscium multitudinem copiosam, ^h rumpebatur autem rete corû. Et ^h annuerunt sociis, qui erant in alia naui, vt venirent, & adiuuarent eos. Et venerunt, & impleuerunt ⁱ ambas nauiculas, ita vt penè ⁱ mergerentur. Quod cum videret Simon Petrus, ^k procidit ad genua IESU, dicens: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine. Stupor enim circumdederat eum, & omnes qui cū illo erant, in captura piscium, quam ceperant: ^l similiter autem Iacobum & Ioannem, filios Zebedæi, qui erant socij Simonis. Et ait ad Simonem IESUS; Noli timere; ex hoc iã homines eris capiens. Et subductis ad terram nauibus, relictis omnibus secuti sunt eum.

ADNOTATIO.

A. **M**are Galilææ, siue Tiberiadis.

B. Capharnaum, ad quod est Mare Genesareth siue Tiberiadis, ubi ut in frequenti & opulenta ciuitate piscari solebat Petrus & eius socij lucri maioris causa, non ad suum vicium tenuem Bethsaidam.

C. Cum astaret IESVS secus stagnum, siue mare Genesareth, & irruerent in eum turba cupientes verbum Dei audire, vidit duas naues piscatorias ad littus, vnâ Petri, alteram Iacobi.

D. Piscatores autem descenderant in littus, & retia sua lauabant.

E. Recedens igitur à turba IESVS ascendit in eam nauim, quæ erat Petri, & rogauit Petrum suauiter; ut paululum à terra nauim abduceret, ut sedens è navi turbam commodius doceret. Docuit.

F. Cum autem finem fecisset dicendi, non rogat, sed edicit Petro, ut in altum mare ducat nauiculam, & iactent retia in capturam. Non descendit è navi IESVS, paret Petrus, educit logiûs cymbam, illum sequitur alia nauis, piscatur Petrus præsentate Christo in eius nomine; alij simul piscantur, sed nihil expiscantur: Petrus concludit copiosam piscium multitudinem.

G. Trahens rete Petrus cum suis, sentit multitudinem & pondus piscium, & difficultatem tractus; rumpi autem ipsi rete.

H. Coacti itaque necessitate annuunt Iacobo & Ioanni, ut ad se accurrant, indicant auxilio se eorum egere.

I. Accurrunt, iuuant spectante hæc omnia IESVS: implent utramque nauim tanta piscium multitudine, ut mergerentur, quod scitè Interpretes pænè mergerentur dixit, leniens hyperbolen; parum enim aberant, quin mergerentur;mersum ibant, impletis ad summam nauibus,

& oneris nimio pondere periclitantibus.

K. Sentit vim diuinam Petrus ex piscium ingenti captura: addebatur & illud mirum, quod sub tanto pondere naues non mergerentur. Tactus igitur cordis compunctione, & ad rei miraculum stupens, ac procidens ad genua IESVS: Exi, inquit, à me Domine: peccator enim ego sum, & indignus apud quem sit tanta maiestas ac virtus.

L. Idem patiuntur, qui in altera navi erant, Iacobus & Ioannes; similiter corde profitentur esse se indignos, quos iuxta esset IESVS. Probans eorum humilitatem & animi reuerentiam, confirmat tamen peculiariter IESVS Petrum: Noli animum abicere, confide, noli timere, intellige futurum quod longè maius est, ut homines alia piscationis ratione non in mortem sed in vitam sis capturus. Non intrat in cymbam Iacobi & Ioannis, sed Petri; non iubet alios cymbam à terra abducere, sed Petrum; Petrum iubet ducere in altum, iactare rete in capturam, hic procidit ad genua IESVS, tametsi alij stupent ad rei miraculum; Petro nominatim Christus prædicit futurum, ut homines caperet ad vitam, non ad mortem ut pisces: quæ omnia & futuram Petri summam dignitatem, & facultatem spiritualem prænuntiant. Illud præterea constat, non esse hoc loco vocatos Apostolos, sed Matthæi 4. Cap. quò fit, sequutos quidem esse IESVM semel, iterum & allectos, non vocatos; & præludia illa fuisse consummata vocationis: in illa verò Matthæi, non solum ad cognitionem & familiaritatem fuisse allectos, sed plenè interiùs & exteriùs à Christo vocatos; nec postea ante resurrectionem ad piscatoriam rediisse, sed continenter ac constanter Christum fuisse sequutos: quæ est Augustini sententia.

MEDI-

MEDITATIO.

Factum est autem. Excitatio hoc est piæ attentionis. Audite, qui IESVS gesta, & salutem vestram amatis; qui verbum Dei audire desideratis, qui Petri in Ecclesia Dei viuentis primatum veneramini; audite diuina Dei & Christi eius mysteria. Cum turba irruerent in IESVM. Et quid mirum, si miracula, si beneficia diuina & signa, si verba vitæ æternæ studiosè sequebantur; si illa IESVS benignitate, virtute, mansuetudine, si totius oris, & verborum gratia & dignitate, ac diuinitate allicerentur atque attraherentur, & ad hæc omnia auidè ferrentur atque imminerent? *ἐν τῷ ἐπιπέδῳ*. Hoc mirum non fuit, etiamsi in turba: magis longè mirandum, si nos, qui hæc omnia & longè plura, & fide tenemus, & mente percipimus, tanta desidia torpeamus, & tantum non fugimus, ubi de verbo Dei, de salute nostra vel audiendum, vel agendum est, & numquam ferè nõ sumus cordis deuotione destituti; atque adeò, quando nõ offendimur, & desidiosè agimus, si exercenda oratio est, si spiritualibus rebus incumbendum: quando auersionem animi in fratrum bonorum imitatione, quando in vitæ nostræ emendatione non sentimus? *Vt audirent verbum Dei*. Vehementer expressit Lucas doctrinæ Christi maiestatem, ubi Græcè dixit, *ὅτι λόγον τοῦ Θεοῦ*; non communiter verbum Dei, sed infinitum illud Patri coæternum Verbum & consubstantiale. Illud enim loquebatur, illius erat illa vox atque doctrina, viua, efficax, & sermo penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus, compagum quoque & medullarum, discretor ac iudex cogitationum & intentionum cordis. Hi autem effectus verbi Dei suauissimè alliciunt bonæ voluntatis homines; cõtrà verò hominū peruersitati comminantur vehementissimè. *Et ipse stabat*. Stabat semper Christus erecta atque intèta voluntate & virtute (etiam cum sederet) ad salutem mortalium peragenda; quod nobis ingentem & facere debet, & augere fiduciam dona accipiendi ab infinita benefaciendi promptitudine. Et tamen aliquando stare Christum significat (ut nunc) exertam singulariter Christi virtutem benefaciendi turbæ, Discipulis, Ecclesiæ suæ. *Secus stagnum Genesareth*. Hoc est, mare Genesareth, & Cenereth: quasi dicas hortum Princi-

pis, & citharam. Galilææ mare ac Tiberiadis, aqua dulci ac salubri, piscium varij generis ferax, præcipua bonitate. Hoc stagnum siue mare celebrauit Christus propter mysticam eius, quâ ab ipso accepit, significationem. Erat stagnum, propter stabilitatè; mare, quòd ventis esset subiectum; sed cuius maris esset dulcis aqua & salutifera, & piscium bonorum abundans. Sed inter hos miscet malos pisces inimicus homo ut in sementè bonam zizaniam. *Matth. 13.*

Itaque Ecclesia est mare, propter eius stabilitatem & vbertatem salutarem: per hoc, id est, per baptismum, in nauem Ecclesiæ recipimur; sed exagitur contrariis Dæmonum & tentationum ventis: in eo vult nos nauigare, in eo nobiscum nauigat Christus, & virtus eius tempestates sedat, quas & pedibus suis conculcat. *Matth. 4.*

in hoc vult Principes Ecclesiæ piscari: ex hoc mari prodimus nos omnes, & in navi Ecclesiæ nauigamus. Recreat nos huius maris, huius nauis meditatio; sed verendum nobis est, ne è navi excidamus, & in malos pisces degeneremus. Auerte hoc infortunium magne IESVS. *Vidit duas naues*. Altera nauis Ecclesiæ Romanam significat, cui præest Petrus, & qui hunc legitima successione sequuntur Principes; alia, reliquas omnes Ecclesias præsentat, quæ Principi Ecclesiæ communionem & societate iunguntur, & obedientia. *Stantes secus stagnum*. Stat IESVS in terra secus stagnum, naues in mari secus stagnum: vtrique ad mare erant, sed Christus semper in terra viuentium, vnde ad mare nostrum appetit. *Naues*, id est, Ecclesiæ, in mari quidè, sed inde ad terram applicantur, ut Christum excipiant. Sed quid est, *Vidit*? Non quas prius non videbat, sed in quas suo aspectu diuinam virtutem communicabat, & ex vilibus nauibus in Ecclesiæ Dei viuentis transformandas designabat. *Piscatores autem descenderant, & lauabant retia sua*. Docentur Ecclesiæ Principes & concionatores sordes suæ conscientiæ eluere, & ministerij sui impedimenta decutere; ut paratius & efficacius concionentur, & fructum vberiore & maiorem animabus adferant. *Ascendens autem in nauim, quæ erat Simonis*. Iam incipit Christus celebrare nauim Petri, Ecclesiæ scilicet Romanam: nõ enim caret mysterio, quòd in Simonis nauim ascendat, non Iacobi. *Rogauit eum à terra ducere pusillum*.

*Matth. 16.
Ioan. 20.*

Hebr. 1.

Hebr. 4.

pusillum. Allicit Petri animum: rogat, non imperat, sed suauiter petit, quasi ad illius arbitrium. Porro terra viuientium Christus, cum in nauis esset, recedendum docet à multitudinis terrenæ vsu ei, qui concionaturus est fructuose: verum initio non longius, sed ad communem hominum intelligentiam verba accommodanda, & eorum animos sensim parandos ad mysteria recipienda, & salutem animi desiderandam. Et hoc quidem facit Christus ex nauis Ecclesiæ: nõ vult tamen his teneri angustiis suos concionatores, & verbi ministerium, sed porro cessandum ab iis principiis ostendit *Vt autem cessauit loqui*. Finem vult fieri Christi præparationum, & ad altitudinem mysteriorum progrediendum. *Dixit Simoni* Qui erat Princeps piscationis, & Ecclesiæ Princeps futurus. *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam*. Iubet IESVS, vt se auctore verbi Dei administratores ad profundam humilitatem cor suum applicent, mente in mysteriorum ecclesiasticorum & cælestium altitudinem, inde in corda hominum, quæ sunt inscrutabilia, sese insinuantes; ita laxent in capturam retia, & artificium sui ministerij exerceant. *Et respondens Petrus dixit illi: Præcipior per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete*. Recipit spiritum Petrus & virtutem (quam significauerat Christus, dum dixit: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam*) & veluti illam cordi imprimi; confidentia verò impletur commemoratione sterilitatis nocturnæ piscationis, & auxiliij præsentia: videt se in diuina luce piscaturum. Ita corde suo gerere semper debent mysteriorum Dei administratores, se nihil posse, nihil fecisse, velle se inchoare aliquem fructum afferre in Ecclesia Dei; id se facturos in verbo, in promissione, in virtute Christi IESV. *Et cum hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem copiosam*. Quid verò est, cum hoc fecissent? Cum ea confidentia, eo spiritu & virtute rete laxauissent, concluderunt, &c. Efficax est ministerium spirituale, quod non quasi ex se homo; sed ex diuina virtute exercet; quasi ipse non operetur, sed in ipso & per ipsum Christus, & ipse in Christo; atque ita se attemperet diuinæ operationi, vt nihil se esse sentiat, nihil suam cooperationem, sed totum effectum Deo & ipsius gratiæ tribuat; se seruum agnoscat inutilem & nihili, se indignum planè qui tantæ maiestati ac virtuti cooperetur, & cuius coo-

operationi vim tribuat Deus, ac etiam tantum prouentum in ipso. Animaduertendum autem Petri nauem ascendisse IESVM; Petro iussisse, vt duceret in altum; ipsi indixisse, vt laxarent retia: vnde intelligitur vsu Petrum Andreæ fratris auxilio, eius socios fuisse Iacobum & Ioannem cum sua nauis, omnes retia laxasse in mare, solam Petri nauem copiosè expiscatam: quæ omnia, quid aliud quam repræsentant futuram Petri & Ecclesiæ Romanæ maiestatem & auctoritatem vnicam, ex qua aliarum ecclesiarum penderet auctoritas, vnde & in alias deriuaretur fidei constantia? alias piscari quidem sed per Ecclesiam Romanam: expiscari sine illa non posse? *Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt sociis, qui erant in alia nauis, vt venirent, & adiuuarent eos*. Fiunt efficacia ministeria vniuersalis Romanæ Ecclesiæ, si particularium ecclesiarum ministerio commodè vtatur. Habent quidem alia ecclesiæ omnes iurisdictionem per Romanum Pontificem; itaque in Romana Ecclesia vniuersali concluditur omnis numerus prædestinatorum, nec extra eam quisquam salutem consequitur: non tamen propterea cessant, vel necessariò non sunt officia, actiones, & ministeria aliarum ecclesiarum. Propterea Ecclesia Romana, & eius Præses Romanus Pontifex ita debet existimare, se quidem laxare retia omnia in Ecclesia & extrahere; sed ad id conferri oportere operas aliarum ecclesiarum & ministeria: proinde innuere atque edicere semper aliis debent, vt se adiuent; ruptum iri rete, & euasuros multos pisces, si suas facultates non exerceant opportunè & diligenter. *Et venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur*. Habent alia ecclesiæ sua officia, ministeria, suos effectus, sed in reti Ecclesiæ Catholicæ Romanæ implent suas Ecclesias: piscantur cum Petro, etiam si in alia sint particulari ecclesia, itaque expiscantur suos, vt suos in Ecclesia Romana particulari Petrus: omnes verò in vniuersali Ecclesia Romana numerum implent eorum, qui fidem recipiunt in Christo. Plures esse hi non possunt de ordinaria Dei potestate, quam qui à Deo ad gratiam Dei Ecclesiæ ministerio vocantur: itaque ad summum Ecclesiæ implentur, vt plures capere non possint; ex his tamè soli saluantur prædestinati. *Quod cum videret Petrus*. Solus Petrus videtur ad mysterium penetrare, & sentire quod ad se atineant, quæ dicebantur, quæve

quæve fiebant. *Procidit ad genua* IESV. Profunda scilicet eum occupauit humilitas, & indignitatis suæ cognitio ad præsentiam tantæ virtutis atque maiestatis, & ad mysteriorum, quæ significabantur, magnitudinem. *Dicens: Exi à me, quia homo peccator ego sum. Domine*. Ex agnita Dei virtute infinita sensus ingeneratur peccatorum adeò efficax, vt ante conspectum diuinæ maiestatis nemo consistere possit, nemo non se ad nihilum redigat animi cogitatione humili. *Stupor enim circumdederat eum, & omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam acceperant*. Vehemens fuit ille Petri mentis stupor, & si vis etiam extasis, in captura quidem piscium, & sensu virtutis Dei viui; sed simul ex simbolica significatione futurorum mysteriorum. Similiter stupuit Andreas, Iacobus & Ioannes similiter mysterium senserunt; socios item Simonis stupor apprehendit, non Iacobi & Ioannis: maiori enim sunt priuilegio in Ecclesia Catholica clerici Romanæ Ecclesiæ Cardinales, quam aliarum. *Et ait ad Simonem: Noli timere*. Placet mihi tua summissio & humilitas; sed nolo eam abire in pusillanimitatem, potius in animi magnitudinem; & non in tua quidem, sed in mea virtute & benignitate confirmari & fieri efficacem. Cæterum tametsi, quod dicebat Simoni, intelligebant ad se etiam pertinere Andreas, Iacobus, & Ioannes; tamen peculiariter Principi Ecclesiæ futuro animum addidit Christus principalè atque excelsum. *Ex hoc iam eris homines capiens*. Quod in stupore indicauerat Petro Christus, hoc explicat palam soli, rursum eius principatû in Ecclesia designans. Non similiter atque hunc de cætero es piscaturus: nunc pisces quidem ad mortem persequeris, de cætero aliam habebis ex me rationem piscationis; homines piscaberis & capies ad vitam sempiternam, quam ego illis dabo per tui officij ministerium. *Et subductis ad terram nauibus, relictis omnibus sequuti sunt eum*. Ostendit Christus Petri & Andreæ, Iacobi & Ioannis vocatio-

nem & officium, & quem essent sequituri; non tamen vocauit, non indixit vt se sequerentur. Concipi quidem animo primùm solet spiritus vocationis, huius dignitas, & utilitas, & inferi cordi deuotio; simul suscipi impulsus interior, quasi principia ponat Deus ad perfectionem eundi. Hac gratia vti debemus vt præparatione, & intelligere mundo renuntium interiori animi proposito, etiam si nondum actu & operè exteriori; donec illa animi deuotione ac promptitudine parati audiamus Dei impulsus, quo omnino promoueamur ad actum illius præparationis & potentia. Hæc percipimus ex hoc loco, & alio Matthæi. Cap. 4.

Audistis, Fratres, mysteria Christi gestorum, & sedis Petri primatus; illorum vis ad corda vestra penetret. Currite ad Christum, properate, irruite, incitate corda vestra deuotione, & operum bonitate in dies maiori. Stat Christus, expectat vos, atque adeò vos ipse ad se trahit, ad se ipse facit vt curratis; docet vos vitam æternæ verba ex nauis Petri, ex Ecclesia Dei viuientis, primùm quidem propter vestram ineptitudinem initia salutis & perfectionis vestræ, deinde in altitudinem mysteriorum vos educit. Ibi mysteria vos docet diuina, quibus informati magnum fructum accipitis siue meditationis siue contemplationis, capitis magnam peccatorum vestrorum & imperfectionum multitudinem, ea arguitis; ita à lumine manifestantur, ita in lumen & vitam mutantur. Hinc concipitis humilitatis profundam quandam deuotionem, vnde vel spiritum mundo renuntiandi auidè accipiatis, vel accepta renuntiatione in melius indies contendatis; quod per hæc mysteria in vobis Christus operatur. Hæc est enim mysteriorum Christi efficacia exemplaris, vt gesta eius, quæ sunt Dei, viua actione ad omnes penetrent, omnibus fructum afferant, iuxta Christi IESV meritum, & prouidentiam Dei infinitam: cui est gloria in sæculum. Amen.

DOMINICA QUINTA
POST PENTECOSTEN.

Compescitur iracundia.

MATTH. V.

Anno xxxi.

In cxxxij. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxij.

19.

A. In Monte Thabor Christus docet.	
B. Mortuus iacet, & ducitur homicida, ut reus iudicio.	E. Qui dicit, fatue, nec iudicio, nec concilio sistitur; sed
C. Non hoc solum; sed qui fratri irascitur, reus esse potest etiam iudicio gehennæ ignis.	planè gehennæ igni addicitur.
D. Qui dicit, racha, contumeliosum verbum, sed an-	F. Homo qui relinquit munus ad altare, & vadit pri-
	mum reconciliari fratri suo.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. V.

IN illo tempore dixit IESVS discipulis suis: Dico enim vobis, quia nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum, & Phariseorum, non intrabitis in regnum cælorum. Audistis quia dictum est antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, racha: reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit gehennæ ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Christus sedens in monte Thabor docet Discipulos.

B. Quinque circuli representantur ea, de quibus agitur in hoc Evangelio. Primum quidem iacet homo occisus; damnatus ad mortem ducitur homicida.

C. Qui irascitur temerè fratri, leditq. fraternitatis charitatem aliquo signo exteriori, is rem admittit, quæ iudicio obnoxia est. Propterea autem iudicio subici dicitur, qui irascitur; quia potest fieri, ut irascatur quidem, non tamen consummata sit illa ira, vel perniciofa: & tamen representatur infernus; fieri enim potest, & sæpè fit, ut ira sit crimen lethiferum.

D. Concilium, iudicium: cui sistitur, qui non solum irasci videtur fratri temerè, sed in vindictam aliquam prorampit; & conuitio aliquo appetit fratrem, racha (quod est genus conuitij dissimulati propter vocis ambiguitatem) illum appellans. Nam à r interiectio est, ad indignationem atinens, nihil adhuc iniuriæ explicans; à p significat mollem & tenerum; tandem à p vacuum & vanum. Iudicabitur ergo hoc, non ab uno solum iudice, sed planè

à concilio. Peccat videlicet grauius, ut qui temerè, qui ex ira, qui fratri videtur iniuriã dixisse. Porro iudicium & concilium coniuncta sunt, & per auxesin dicta: sed ut non sunt aperte, ut non semper sunt consummata illa ira, ita excusatio à lethali peccato obtendi potest à iudice vel à concilio: verum quia peccatum mortiferum videri etiam potest, ideo dicuntur iudicari, & ignis inferni appositè adscribitur.

E. Homo qui planè alium accipit contumeliosè, fatuum, siue stultum appellans; vitium scilicet mentis nobilissimæ partis animæ illi impingens. Hic non dicitur obnoxius iudicio, vel concilio; consummata enim ira sua ipse se ipsum condemnat ad ignem æternum; qui dicitur gehenna, abominabilis scilicet, ut vallis Hennon; nec excusationi aliquid reliquum facit, quare solus inferni ignis apponitur.

F. Homo, qui recordatus habere fratrem aliquid aduersum se offensionis, relinquit munus suum ad altare, & recedit quærens fratrem, ut illius animum sibi conciliet, & tunc Deo possit munus offerre. Placet enim Deo oblatio è mundo corde profecta, ab immundo non placet.

MEDITATIO.

Domine IESV, libera nos propter nomen sanctum tuum ab omni deceptione, siue extrinsecus illa irreat, siue proueniat intrinsecus. Decipit nos Mundus, peruersi homines, Dæmon; circumuenit nos nostra cogitatio: vigeat in nobis lux tua sancta, cælestis, diuina; quæ nos illustret, & ostendat, quid vitare debeamus, & faciat eadem in te, ut longè à nobis illud depellamus: ita abundabit nostra iustitia, qua iusti per te sumus & in te, plus quam Doctorum legis antiquæ & Phariseorum; ut non solum litteram legis tuæ veteris intelligamus, sed ad eius intelligentiæ spirituales perfectionem penetremus, & hanc te iuuante exerceamus. Vides, sancte IESV, quam longe ab hoc gradu absumus: cum tamen perfectionem vitæ spiritualis simus professi ex votis, ex statu, ex instituto. Quando enim legem veterem, & omnino vetus Testamentum spiritualiter percipimus? quando non cognoscentes litteraturam introimus in potentias & magnitudines virtutis Domini, quæ

est in illa littera inclusa? quæ ex illa elucet, quæ nouum Testamentum, & legem Dei æternam nobis representat ex illis figuris, ex illa umbra, ex littera, & quidem ablato iam velamine per te Domine. Age, huc non penetramus, nec meditatur veteris Scripturæ sensum spirituales, quod omittere non deberemus: quid tuam illam perfectionem nouæ legis suauem, cælestem, diuinam quædo ut decet in se meditatur? quando opere explemus? Vel quam nunc exponis de obseruatione quinti præcepti, vbi doces fieri homicidium posse iracundia & vindictæ appetitione; quæ intrinsecus etiam si contineatur, ferit tamen odio proximum, quem beneuolentia prosequi debemus. Rursum si iracundiæ accedit verbum, quod ad iniuriam possit quis interpretari, hoc vel iudicio, vel concilio addicitur. Nam si apertum quis ex animo, præsertim irato, dixerit concilium, de eo nihil est quod iudicetur; reum illum prodit gehennæ; impotentia, & animi prauitas & operis. Sed ut expleamus tandem hanc

hanc tuæ doctrinæ intelligentiam, de tua gratia & beneficio, alia tamen nobis remanent superanda. Nam quotusquisque non identidem irascitur, etiam si non lethaliter ac perniciosè, neque occidat planè sol super illius iracundia? obscuratur tamen & obnubilatur ratio & charitas, debilitatur vita spiritualis & lux; præsertim verò ubi vehemens commotio incessit. non irascimur quidem fratri, non prolabimur in *racha*, non in *fatue*; sed hæc menti & volûtati violenter se offerunt, & non nihil attinguntur. Est hæc iracundia, non tamen ferè vitium, sed tentatio improba & malitiosa. Video, Domine, me excusare animi intemperantiam; sed tu dominaris fluctibus maris: doce me, quemadmodum proclama hanc & sedare possim in te, si exurgat; & prouidere, ne exurgat.

Psal. 88.

Audi igitur. Pax tibi animi comparanda & exercenda est, ac mentis tranquillitas; quam assequeris per me, si me inueneris, qui sum cordis pax vera: me autem inuenies, (hoc est, in corde tuo ero ego efficax sensus & motus) si tuum statum vitæ tuearis, si omnes tuas actiones obserues, & ad perfectionem dirigas per me; omnia autem impedimenta vitæ spiritualis abiicias, nitaris fide, spe, ac charitate, diuinis virtutibus, nitaris familiarissimè modestia animi & humilitate: vtaris autem omni studio orationis, non illius solùm quæ statis horis recurrere solet, sed quoad eius facere poteris assidua & continenti, recondita spiritus intentione, etiam res alias agens. Afferet etiam illa meditatio pacem, si in virtute

Luc. 18.

Paupertatis ita letes spiritum, vt nihil possideat cor tuum nisi Deum: ex virtute Castitatis nulla ex re delectationem capias, nisi ex Deo & in Deo: ex virtute Obedientiæ à nullo regi te vel gubernari permittas, præterquam à Deo, & à superioribus tuis in Deo. Si in his rebus ponas studium atque exercitium, pacem cordis inuenies; qua stabilita & confirmata vsu & sensu spiritus, fiet in me, vt ingruente iracundiæ motu vel occasione, præualeat pax mea, nec locum habeat perturbatione. Quod si, vt est vestra fragilitas naturæ imbecilla, irrumpat nonnumquã iracundia violenter, ad ea confestim est vobis accurrendum, quæ pacem conficiebant, vel omnino ad aliquem sensum spiritus qui vos soleat acrius permouere; ibi enim reperta mea vi diuina, relictis viribus, facilè extrudetis perturbationem.

Gratias ago tibi, bone & sancte IESU. Verùm hoc mihi tantum remanet, de quo cupio à te instrui. Cum irasci nonnumquam non solùm possim, sed etiam debeam, quo pacto huiusmodi iracundiam concipere absque vitio possim? Primùm numquam iram concipias, nisi ex pace spiritus proficiatur: dein numquam irascaris, nisi contra peccatum, vel contra id quod cum peccatis complicatum videris: ad hæc, ne præueniat rationem ira, sed sequatur; ne dominetur, sed seruiat & obediat. Da, Christe IESU, quæ his paucis verbis declarasti expleam. Ita facias, magne & bone IESU, per tuæ vitæ & mortis meritum. Amen.

DOMINICA SEXTA POST PENTECOSTEN.

Subseruire poterunt huic Euangelio imagines Dominicæ quartæ Quadragesimæ, & earum Adnotationes XLII. & XLIII.

Anno. XXXII.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XV.

MARC. VIII.

IESVS autem

Iterum cum turba multa esset, nec haberent quod manducarent,
MATTH.

MATTH. XV.

*suis,
dixit;
turba,
quia triduo iam persenerant
mecum,*

*Et dimittere eos ieiunos nolo,
ne deficiant in via.
Et dicunt ei;*

*Vnde ergo nobis in deserto
panes tantos,
vt saturemus turbam tantam?
Et ait illis IESUS;*

*At illi dixerunt; Septem,
& paucos pisciculos.*

vt discumberent

& pisces,

& dedit

& Discipuli dederunt populo.

*Et comederunt omnes.
Et quod superfuit de
fragmentis
tulerunt, septem sportas
plenas.*

*manducauerunt, quatuor mil-
lia hominum, extra paruulos
& mulieres.
Et dimissa turba ascendit
in nauiculam,
& venit in fines Magedan.*

MAR. VIII.

contuocatis Discipulis,
ait illis:
Misereor super turbam:
quia ecce iam triduo sustinent me,

nec habent quod manducant: & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via; quidam enim ex eis de longè venerunt.

Et responderunt ei Discipuli sui:

Vnde istos quis poterit hîc saturare panibus in solitudine?
Et interrogauit eos:
Quot panes habetis?
Qui dixerunt: Septem.

Et præcepit turbæ discumbere super terram.

Et accipiens septem panes, gratias agens fregit, & dabat Discipulis suis vt apponerent, & apposuerunt turbæ. Et habebant pisciculos paucos: & ipsos benedixit, & iussit apponi. Et manducauerunt, & saturati sunt, & sustulerunt quod superauerat de fragmentis, septem sportas. Erant autem qui manducauerant, quasi quatuor millia: & dimisit eos. Et statim ascendens nauim cum Discipulis suis, venit in partes Dalmanutha.

SCio te, Domine IESV, misericordiam esse infinitam, benignitatem, clementiam; & hoc cum confidero, quasi meæ incredibilis indignitatis oblitus, apud te audeo de te quasi præsumere? Parce tamen mihi, suavissime IESV, si te ex hoc tuo Evangelio audeo interrogare, ut meum, & omnium qui ad te confugiunt, pædagogum clementissimum. Quid est, quod bis miraculum de panibus repetisti? Volui illustrius doceri, fidem Sacramenti Eucharistiæ, atque aliorum, quæ sciebam oppugnatum iri ab hæreticis, ac peruersi capitis hominibus: & illic quidem monstrari, vnde vis Sacramentorum manaret; hæc Sacramentorum etiam numerum expressi. Cur non frequentius huiusmodi miraculum edidisti, sancte IESV, ut alia? Semel tantum edideram, & quærebant me turbæ, quia comederant ex panibus: quid si frequenter panes multiplicassem, nonne essent me quæsituri rerum temporalium auiditate, non spiritalium? Et tamen non omisi bis illud signum edere, propter mysterium duplex. Quorsum autem attinet, quod tã es frequens, Domine, in docenda turba & adiuuanda? Quia in eo sciebam esse quod facilius sanaretur; quã in Principibus & Phariseis. Illa magna ex parte simplicitate animi ducebatur, conscientia suorum malorum, & boni appetitione: hi contra ferè duplicitate animi, malitia, obstinatione. Quidnam in tuo animo versabatur, bone IESV, vbi turbæ miserabar? Passionis meæ, & vitæ totius meritum communicabam iis, quorum me miserabat. Itaque meos faciebam illorum labores, pœnam, peccata, quæ est verissima ac summa misericordia. Quo pacto turba tecum esse poterat, qui pax es & tranquillitas infinita; turba verò incondita, inquieta, tumultuosa, non solum inter se, si homines inter se conferantur, sed etiam si singulorum cogitationes, appetitiones, opera? Turbam ego ad me euocabam interno impulsu, ut ad me veniens, & mecum vnà maneris, me audiens, à me iuaretur, & desineret esse turba, accepta à me pace & tranquillitate, sanatis eorum infirmis. Cur Discipulos cõuocas, sciens quod non haberet quid manducaret turba, & illis dicit: *Misereor super turbam?* Eos iam destinaueram, per quos mea Sacramenta administrarem; & iam tunc designabam ministros sacræ Eucharistiæ: imprimebam porrò illis spiritum miserationis, quo debebant in primis esse ornat, qui my-

steria mea in Ecclesia erant administraturi. Expone mihi, Domine IESV, cur dixeris tam vehementer: *Quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent, quod manducent: & si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via; quidam enim ex eis de longè venerunt.* Res erat noua, & magna admiratione digna, quod vbi que me reicerent Principes, Scribæ, Pharisei, & me arguerent, me persequerentur & vellent interficere; turba tamen imperita & incondita, neglecto cibo, quasi vitæ suæ oblitæ, triduo mecum esset, me audiret, me longanimiter sustineret; quod fieri non potuit absque singulari fructu meæ doctrinæ cælestis. Porro augebat admirationem, simul & miserationem, quod fame affligerentur, & essent defecturi in via, si absque cibo dimitterentur, illi præsertim, qui longè venerat, certius essent periclitaturi. Cæterum semper mihi gratior est ternarius numerus, qui semper in vnitate essentia personarum diuinarum distinctionem mihi præsentabat. Quid sibi vult autem, bone IESV, quod titubare permittis Discipulos, & ad suam facultatem spectare, non ad tuam? Iam si ad tuam, nonne erat mirum magis, & grandior permissio, si Apostoli non solum fidei obliuiscerentur, sed etiam experientia, quam de quinque panibus acceperant antea? Instruebam ego quidem in ea doctrina, miraculis, gestis omnibus Apostolos & Discipulos, & in illis simul Ecclesiam meam, cuius in illorum titubationibus medebam infirmitati, & futuræ illius firmitatis fundamentum iaciebam. Amputabam enim in illis omnium, qui in me erant credituri, fidei inconstantias & titubationes maiori efficacia & fructu, quàm si nihil hæsitassent. Adde quod summum mysterium hoc miraculo significabatur, propterea fuit consentaneum, ut vehementer confirmaretur. Vnum si interrogauero, IESV bone & sancte, reliqua à te pro tua benignitate expectabo. Quid est, quod nec illi quinque, neque huic septem panum miraculo coniunxisti potus miraculum? Potus non exigebat miraculum, cum vicinus esset lacus Genesar, cuius erat aqua salubris. Fuit & illa causa, quod volui significari, laicis non esse communicandum Eucharistiam necessariò sub vini vel potus specie. Ago tibi gratias immortales IESV, Dei infinita sapientia, pro hoc & omnibus beneficiis quæ à te accepi de de tua benignitate. Amen.

DOMI-

Cauendum à falsis Prophetis.

MATTH. VII.

LVC. VI.

Anno XXXI.

In cxxxij. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxij.

25.

A. Mons Thabor, vbi Christus docet.	D. Et per tribulos & rubum, vnde item nec ficus nec vna colligi possunt.
B. Falsus Propheta docet frequentissima concione, sed deprehenditur lupus.	E. Arbor bona dat bonum fructum.
A. Docet IESVS non posse bonam arborem malos fructus, nec malam bonos facere.	F. Arbor mala excinditur, & in ignem mittitur: ita fiet falsis Prophetis, & hæreticis omnibus.
C. Quod exponitur per spinetum, vnde non possunt	

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. VII.

LVC. VI.

IN illo^a tempore dixit IESVS Discipulis suis: Attendite à falsis^b Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: à^a fructibus eorum cognoscetis eos.

Non est enim arbor bona, quæ^a facit fructus malos: neque arbor mala, faciens fructum bonum. Vnaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo vindemiant vnam,

Numquid colligunt de^c spinis vvas, aut de^d tribulis ficus? Sic omnis arbor^e bona fructus bonos facit: f^f mala autem arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos fructus facere: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, f^f excidetur, & in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: & malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me, Domine, Domine: & non facitis, quæ dico?

XX

MATTH.

Clem.
Alexand.

Ioan. 6.

2. Cor. 3.
Zach. 12.

Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo Dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia numquam noui vos: discedite à me, qui operamini iniquitatem.

ADNOTATIO.

A. Christus docet in monte Thabor Apostolos.

B. Falsus propheta vel concionator veniens ipse, non missus legitime. Huiusmodi quidem apparent exterius oues, mansueti scilicet, modesti, humiles, fructuosi; verum si excutias, sunt intrinsecus truculenti & rapaces lupi. Propier ea effectus est in circulo, qui lupinam illius pellem prodat esse interiùs: idem apparet in vestis partibus extremis. Audit tamen eos turba, & facile capitur horum doctrina & sanctitatis simulatione. Hos, cum magna animaduersione, esse cauendos, docet Christus: Primum explorandum, an veniant per se ipsi, non mittantur: si enim nullam missionem prætexant, audiendi planè non sunt, sed prorsus exterminandi: si missos se prædicent, non legitima quidem atque ordinaria Ecclesiæ potestate, sed à Deo propter ordinem, ne tunc quidem audiendi sunt, nisi edito priùs miraculo, aut loco Scripturæ adducto, qui peculiariter de se loquatur. Hunc tantum adduxit Ioannes, & Christus; tantum est adducturus Elias in fine temporum. Miraculum si adducant; tamen est animaduertendum, ne falsum atque effectum illud sit, quod explorari poterit ex veritate doctrina: nam si cõtrà doceat, quàm Ecclesiæ doctrina & traditio habet, impostor est ille, & cum suo miraculo, cum sua scri-

ptura reiiciendus. Hoc verò est, quod Christus docet: Ex fructibus illorum cognoscetis eos; è doctrina & huius fructibus quàm mali sint Propheta vel Doctores, quàm cauendi: nam alioquin etiam mores planè deprehendetis per hypocrisis & malas artes effectos. Quod si facile non sit doctrinam vel mores discernere, tunc nihilo secius animaduertendum attentissimè, quid tandem pariat doctrina, quid mores denique: non possunt enim diuiniùs celari horum impostura & calliditates, nec contrà bonitas animi & veritas obscurari.

A. Siquidem bona arbor facit bonos fructus, mala malos; & planè sit, ut ex abundantia cordis os loquatur, & consequatur similis operatio.

C. Spinetum, unde fieri non potest ut colligantur ficus vel vna.

D. Tribuli, vel rubus, unde nequeunt ficus vel vna colligi. Sunt falsi Propheta & heretici, spine, tribuli, rubi, unde suauitas doctrina & veritas colligi non potest.

E. Arbor bona & bene fructuosa, cuius felix non defluit, cuius omnia quæ faciunt prosperantur.

F. Mala & male fructuosa arbor: huius defluunt folia, sunt mali fructus, & tandem excinditur, & in ignem coniicitur comburenda: ita fiet hereticis omnibus, & falsis Prophetis, nisi resipiscant.

MEDITATIO.

Sapienter nobis, vt semper, prospexisti, Magne IESV, & docuisti, vt canes & porcos à Sacramentis etiam abigeremus, insolentes scilicet ac mordaces homines, tum eos, qui impuritate ac sordibus peccatorum gaudent: itaque utrosque, si canes esse vel porci perseverent, nec admonitionem salutarem Ecclesiæ audiant, sacris arcemus; etiam si fidem teneant: hanc si non tenerent, etiam sine admonitione anathemate ferimus, cum ipsi se

suo iudicio condemnent. At verò alij sunt nostri hostes magis perniciosi, & à quibus maius nobis impendit periculum: illi scilicet, qui cum non modò sint canes & porci, sed lupi etiam rapaces; tamen violentiam, impuritatem, rapacitatem, & truculentiam dissimulant ouium cultu, modestia, & simplicitate, & specie fructus. Illic igitur iubet arcendos canes & porcos; hinc grauissimè præcipis, vt attendamus nobis à falsis Prophetis, vt diligenter

gener aduertamus ne nos sua astutia, & fraudulenta dissimulatione decipiant; & cum se obtendant nobis ouem, fiat illa nobis ouis non solum canis & porcus, sed lupus etiam rapax. Nihil enim est pestilentius, nihil ad sanandum difficilius, quàm facientem pessima, esse persuasum optima illa esse quæ facit. Atqui hoc conantur falsi Prophetæ efficere, vt persuadeant hominibus sua astutia atque peruersitate, ea esse optima quæ pessima sunt; vt ea deceptione tamquam veritate orthodoxa vtentes, quàm plurimos faciant (quod ipsi sunt) non solum canes & porcos, sed etiam atroces & rapaces lupos. Video, Christe IESV, sæuitiam horum, video perniciem; vehementer ab his de tua gratia & virtute abhorreo, & cupio auidissimè horum calliditates atque peruersitates cognoscere, quò illos & vitare possim, & abigere per te; ne vel mihi, vel aliis noceant. Hoc doce me per spiritum tuum, bone IESV.

En tibi Origo & fax fuit Satan omnis mali, omnis crudelitatis, & fraudis, & mendacij: fuit ille quidem bonus, & habuit veritatem initio; sed statim ex initio ipso superbia & inuidia illum ex illa bonitate & veritate deiecit, & fecit lupum crudelissimum atque rapacissimum. Verum talis est aliquando aperto latrocinio, aliquando subdole & fraudulenter: nonnumquam enim clarè est canis, porcus, lupus, leo, omnem crudelitatem & impuritatem exercet in vos impotenter, id me propter peccata vestra ita permittente. Sic ante meum aduentum ferè sæuebat: sed illum conculcaui ego, vici, atque triumphauit, & traduxi palam; atrocitatis illius insolentiam compefcui, atque ligauit ad mille annos, hoc est usque ad secundum mei aduentus proximum tempus. Sed eius vincula variè illum astringunt, pro mortalium varia animorum indignitate & vitio. Ligatus utcūque est idololatriis; non enim est in multis tam valida infidelitas, nam magna ex parte est profligata idolomania; Mahometismus etiam & Iudaismus aliquid habent veritatis: non est igitur illud vinculum illis tam obstrictum. Laxius verò est hereticis, in quos plus potest Dæmon, atque adeo in hereticis incipit illa solutio Diaboli vires accipere, quæ in Antichristo consummanda est. In Ecclesia autem mea planè religata est Satanæ vis & peruersitas: nisi vestra culpa aliquando relaxetur, vel nisi tamquàm ad canem ligatum ac-

cedatis. Si quis igitur meo spiritui insistat humiliter atque studiosè, cum non aggreditur Dæmon aperta dimicatione; sed variis artibus & dolis hunc circumuenire annitur per suos homines, qui solent item ipsi suas astutias Dæmonis malitiis adiungere. Sæpiùs etiam, quem subuertat, per se adit. Nihil tamen initio palam mali meorum seruatorum simplicitati offerre audet, sed vestit se ouium vestimentis, mansuetudinem, modestiam simulat, spem fructus spiritualis præ se fert; addit etiam falsam quamdam & effectam lucem. Hæc est prima congressio: ea simulatione, & effecta boni facie, conciliat sibi animum veræ deuotioni & meditationi assuetum, & quasi docilem & attentum reddit. At animum si est adortus parum in rebus spiritualibus exercitatum, illi euestigiò incipit illudere, dolo malo, & effectis fraudibus sese insinuans menti, maiorem alium quemdam spiritum, lucem aliã maiorem, fructum spiritus vberiorum polliceri; & id omni molimine contendit, vt veram deuotionem cum falsa commutet. Quod si id consequitur, ibi iam quasi parua victoria, & profligato Angelo tutelari, ærumnosam animam ludificari miseris modis pergit: iam vitæ statum deferere placet, nouam vitæ rationem instituire, in prioribus consiliis tenebræ omnia, in nouis lux omnia apparent: breuiter, regnat Dæmon in anima infelice. Verum si constantem animam pergit oppugnare, & harum artium scientem, non statim ita impudenter eam aggreditur; sed desideria primum ingerit maioris perfectionis, successum etiam spiritualem procurat; nihil tamen omittit inter hæc malitiam suam exercere, sicubi occasionem aliquam nactus sit: quod si nihil aliud, in ipsis bonis, quæ ipse suggerit, actionibus inspergit titubationes, insuauitates, diffidentias astutè; vt tandem eò perueniat, quò contendit, vt illæ rationes vitæ vel actionum fiant pedetentim insipidæ, atque etiam odiosæ, & placeant alia vitæ & actionum consilia. Aliæ præterea sunt Dæmonis artes perniciosæ, & doli mali, quibus tum religiosos homines, tum sæculares impugnat. Illos, vbi sub specie melioris boni debilitat Superiorum suorum præsentem obedientiam, contrarium menti iudicium inferens, difficultatem ingrens præcepti, vel præcipientis auctoritatem eleuans; denique hostiliter non cessat suas artes exercere in omnem cogitationem vel actionem hominis religiosi. Sæculares verò

fuis itidem fraudibus aggreditur, qui immutabili statu tenentur, ut illum fastidiant, alium depereant: si liberi sint, temerè ut eligant vitæ statum, lucem æqualem omnibus inducens, vel clariorem etiam imperfectiori. Est alia illusionis ratio, item pessima, si lucem tibi offundat in re difficili, vel dubia, vel periculosa; & enitatur, ut nullum consulas, & solus tibi videaris sufficere. Postremò nūquam fatigatur, nusquam finem facit ludificandi, semper circuit quærens quem deuoret, semper etiam venatur per quos vos item decipiat. Ad omnes autem eius peruersitates agnoscendas, simul & depellendas, illud primùm animaduertite, ligatum vobis esse Dæmonem; & nisi vos, vos inquam, illius vincula vel laxetis, vel soluatis, nihil vobis posse mali afferre; hoc est, nisi velitis: quocirca vestram aliquam necesse est culpam præcedere, si aggredientem Dæmonem vel non agnoscatis, vel non repellatis. Neque verò miremini, si vos ligatus aggrediatur astutè, cum me palàm sit in deserto adortus, quem ego tamen superavi gloriosè, & illa victoria vires vobis parauit, quibus tentationes vestras repellere possitis, non solùm apertas, sed etiam tectas: at enim vos illum soluitis, vel acceditis vestra voluntate ad alligatum. Ergo danda vobis est opera, ut diligenter opera pœnitentiæ, non interioris solùm, sed exterioris etiam exerceatis; ne vestra culpa Dæmon vires accipiat, quibus vos oppugnet. Quoniam autem permitto de mea prouidentia, ut dolis Dæmon vos appetat, quò vos probem, (ut soleo quos amo exercere, & sic ad meliora prouehere) oportet simul peculiari oratione vos esse munitos semper, qua Patrem meum oretis & me, ne incautos vos & imparatos Dæmon aggrediat: illud præsertim petatis, ut Dæmon agnoscatis esse, à quo bonæ inspirationes offundantur dolosè. Accipite verò signa maligni spiritus. Boni enim spiritus inspirationes leniter, placidè, ut in spongiam, ita ab anima bona recipiuntur: contra mali instinctus duri sunt, non placidi, sed violenti, cum strepitu, ut solet à petra imber accipi. Rem igitur quæ obtenditur referatis oportet ad causam, & quemadmodum in animo vestro recipiatur aduertite; ita agnoscetis Dæmonem sub specie Angeli, Prophetæ, & ouis decipere velle. Sin hoc signo non discernatis spiritum, animaduertite diligenter, quò vos ducant illæ inspirationes: si enim vel ad infirmitatem spi-

ritus, vel titubationem, siue ad status vestri, vel boni propositi, vel actionum bonarum debilitationem vel mutationem, nihil dubitetis esse Dæmonem illum, lupum esse sub ouis vestimento: abigite lupum cum sua veste me auctore, extrudite malam bestiam. Est vobis alia via, qua possitis calliditates Dæmonis propulsare: si non solùm, à quibus vobis periculum timetis, de iis vel Superiores vestros, vel Confessarios, vel omnino in spiritualibus rebus industrium virum consulatis; sed de iis etiam, quæ videntur bona, recta, atque spiritualia; breuiter, aliquem habeatis semper paratum, cui totos vos aperiat: fiet mea benignitate, uti quas vos non agnoscitis veteratoris Diaboli vasrities, ille perspiciat, & vos instruat atque confirmet monitis salutaribus. Agimus tibi gratias Domine.

Verùm, bone & sancte IESV, cupio de lupis hæreticis audire. De hac meæ Ecclesiæ peste, ex his quæ audisti hætenus, potes intelligere. Similiter faciunt hæretici in euertenda fide, ut Diaboli & peruersi homines ad mores corrumpendos: & in idè pari modo vestem prætendunt ouinam, lucem videlicet intellectus, tum persuasionem, & confidentiam, hæc omnia efficta, & subdola, & ad suorum errorum persuasionem accommodata. Sed est hæreticorum oppugnatio apertior atque impudentior: hi enim vel statim, vel paulatim contra Catholicam Ecclesiam suos pestilèntes errores intrudunt. Magna igitur culpa illis præbetur assensus, quò maior est lux fidei Catholicæ, traditionis, consensus, successionis, vnitatis, diuinæ virtutis in Ecclesia orthodoxa. Obseruandum quæ est ad hos falsos Prophetas dignoscendos & euitandos, primùm an legitimè mittantur, an verò sese obtrudant: hi enim planè non sunt audiendi, qui legitimè non mittuntur, qui verò effingunt se mitti legitimè, horum primæ excutiendæ vestes & simulationes, quæ sese frequenter produnt ipsæ per se. Quòd si facilè non deprehendantur malitia; ad effectus eorum vel fructus inspicendum diligenter: fiet enim non dubiè, ut fructus falsi Prophetæ illum prodant & traducant; non enim potest mala arbor bonos fructus facere: sic enim omnibus Ecclesiæ sæculis sunt obseruatæ atque deprehensæ hærefes. Sancta est tua doctrina, Christe IESV, salutaris, diuina: obsecro te, Domine, ut illam in me facias efficacem, & in vniuersa Ecclesia tua sancta. Amen.

DOMI-

DOMINICA OCTAVA

POST PENTECOSTEN.

Villicus accusatur.

LVC. XVI.

Anno XXXIII.

In cxxxiii. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxiii.

64.

A. Christus ad Bethabaram docens Discipulos.	E. Vni dimittit quinquaginta cados olei è centum.
B. Homo diues, apud quem accusatur Villicus, quòd bonæ eius dissipasset.	F. Alij viginti coros tritici è centum.
C. Astat Villicus tristis, malè sibi conscius, nec se defendit.	G. Significatur colligi ex parabola laudandam elemosynam; & hominem qui erogat stipem largè pauperibus.
D. Abscedit miser, inuit varia consilia; tandem illud placet, ut partem eorum, quæ domino debentur, remittat debitoribus, vnde fiant in ipsum benigni.	H. Eidem homini moribundo astant Angeli consolantes animam, & excepturi è corpore discedentem.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. XVI.

Dicebat autem & ad discipulos suos: Homo quidam erat^b diues, qui habebat Villicum: & hic diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius. Et vocauit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare. Ait autem Villicus^c intra se: Quid^d faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? Fodere non valeo, mendicare erubescio. ^d Scio quid faciam, ut, cum amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos suas. Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui, dicebat primo: Quantum^e debes domino meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam: & sede citò, & scribe quinquaginta. Deinde alij dixit: ^f Tu verò quantum debes? Qui ait: Centum coros tritici. Ait illi: Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudauit dominus Villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filij huius sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego dico vobis: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defeceritis, ^h recipiant vos in aeterna tabernacula.

Xx 3

ADNO-

ADNOTATIO.

A. **C**hristus ad Bethabarā docens Discipulos.

B. Homo diues, apud quem suus Villicus fuit delatus, quod bona eius dissipasset; sed & assistunt amici: vocato autem Villico, ab eo exigit rationem villicationis seuerè: Redde rationem tuæ villicationis & iam primum abrogatum scias tibi tuum munus, amplius villicare non poteris.

C. Astat tristis & amaro animo Oeconomus, neque quicquam respondet, accusante & damnante eum peccati conscientia.

D. Abscedit miser, videt se esse in ultimam calamitatem redactum, non posse idoneam reddere rationem: inuit secum varia consilia, tandem rationes eius omnes eò redeunt: Prius mea administratione, non possum opere & labore victum parare, erubescō stipe emendicata victitare: Illud tantum fit mihi reliquum & facile pecuniam Domini remittam debitoribus; ita fiet, ut in me ipsi sint benigni, & ego meam paupertatem illorum erga me benignitate sustentem.

E. Debitor, cui remittit Dispensator è cen-

tum quinquaginta cados olei. Ea est mensura Iose. 8. Ant. cap. 2. Hebraicè bath, continens septuaginta duos sextarios: continet verò sextarius binas cotulas siue heminas, quas vulgò vacant pintas.

F. Alius cui dimittit viginti coros tritici è centum. Est autem corus aridorum mensura, Iose. 3. Antiq. capiens medimnos Atticos unum & quadraginta, & capit medimnus duos modios.

G. Homo qui erogat prolixè eleemosynam in pauperes, quem laudat Dominus, quod prudenter fecisset.

H. Idem moriens, cui assistunt cum suis Angelis anima quibus benefecerat, illius animam recepturæ morientis. Eo enim spectat parabola, ut qui sunt peccatores, saltem eleemosynis redimant peccata sua. Dicuntur verò diuitia mammona, Hier. 6. qua. st. ad Algabam. (non Hebraeorum, sed Syrorum lingua) qua de iniquitate collecta sunt: interpretatur verò Christus diuitias omnes, quas peccatores possident, esse mammonam; quibus scilicet indigni sunt: ne quis intelligat ex pecuniis male acquisitis & ex alieno dari facultatem eleemosynas faciendi.

MEDITATIO.

SVM ego Villicus tuus, Domine Deus meus; audio, & scio, & sentio: Accepi à te bona, quæ habeo, quæ tua sunt, & ea dedisti in manus meas in te gubernanda, ad gloriam tui nominis. vnde etiā mihi parem vitam meam sempiternam. Nec solū mihi naturalia bona dedisti, animam, & potētias meas, per quas sum & possum naturaliter; sed bona mihi præterea dedisti supernaturalia, virtutes scilicet & dona, quibus esse habeo cæleste & facultatem: sum quippe Christianus, sum factus filius tuus adoptiuus, frater Christi Domini & Dei nostri. Neque his fuisti contentus, benigne Domine, in gratiam etiam religiosi instituti me tam immeritum recepisti, multis donis, multis visitationibus exornasti atque exhilarasti. Quæ omnia cum confidero, & vtinam ita considerem vt debeo; dum igitur hæc confidero, & quemadmodum his sum vsus animaduerto, in summam venio animi mei confusionē. Video enim me apud tuam iustitiam esse diffamatum, & variè delatum, & hoc quidem verissimè: accusat enim me

mea conscientia atque condemnat, sentio me tuis donis indignum, è tua villicatione reiectum, omnis consilij & opis prorsus expertem; iustissimè exilium cordis, & omnem desolationem patior. Quid faciam miser? Nihil enim possum sine te, Domine, qui meo demerito, & tua iustitia abiecti me. *Fodere non valeo.* Voluntatem quidem tu mihi, Domine, fecisti reliquam; qua vellem etiam abiecta facere & laboriosa, id est, pœnitentiæ asperitatibus & abiectiōibus sustentare vitam spirituales: verū hoc videor non posse conari in hac desertione tua; iacet animus, languet, stupet. *Mendicare erubescō.* Oratio mihi residua esse videri poterat, qua ad te, qua ad Sanctos tuos me conuerterem: hoc etiam præsidium timeo ne tua destitutiōne ereptum sit mihi, neque audeo ad te, quem tam variè offendi, confugere; operuit enim confusio faciem meam: ad Sanctos tuos accedere erubescō; scio enim illos zelo tui honoris & iustitiæ esse feruentes. Video tamen, Domine, quænam sit tua voluntas in his angustiis; vt me

me dedam pietatis operibus, & iuuando proximo: video consilium tuum; vt, quod ferè negligebam, saltem mea necessitate excitatus faciam diligentius: hactenus enim erravi; nam potius fui in me iuuando, neglecto ferè proximo: hoc est, non curando bona, quæ dederas mihi administranda in villicatione mea, quæ est de tuis ouibus & prædiis. Et primum quidem Missas, orationes, corporis afflictiones, & pia alia opera offeram pro animabus purgatorij. Secundo loco eadem offeram pro pœnitentiis debitis proximi mei, & vita in melius commutanda. Tertio adducendis hominibus ad confessionem & eius frequentiam dabo operam diligentem. Quarto aliis ministeriis iuuandi proximi incumbam studiosè: & vt breuiter dicam, propriè ad me intelligam attinere parabolam. Nam ex in-

stituto habeo compertum, quæcumque accipi dona à te, Domine, ea omnia propterea accepisse me, vt in meam & proximi salutem & perfectionem illis vtar, ad maiorem nominis tui gloriam: quod vel non feci, vel negligenter feci, vel paruo cum fructu feci & repugnanter. Obsecro Domine, parce peccatis, parce negligentis meis; & da primum, vt de tuis donis & bonis ne faciam mammonam iniquitatis, contra tuam voluntatem illis abutens, vel ea inutiliter retinens: & exhibe, clementissime Pater, ex eo quod hactenus fateor fecisse me iniquitatis mammonam, vt quamplurimos iuuem, & ad salutem ac perfectionem promoueam. Ita fiet vt iuuer ego in meis desolationibus ac miseriis, & tandem recipiar ad vitam sempiternam. Amen.

DOMINICA NONA

POST PENTECOSTEN.

De huius Euangelij duplici historia descriptæ sunt suæ imagines superius.

EVANGELIUM DOMINICÆ IX.

vide in Dominica in Ramis palmarum.

ET ADNOTAT. LXXXV. LXXXVI. LXXXVII. LXXXVIII.

Anno xxxiii.

Xx 4

DOML

DOMINICA DECIMA POST PENTECOSTEN.

De Pharifæo & Publicano.

LVC. XVIII.

Anno XXXIII.

In cxxxv. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxv.

90.

- A. Christus in templo, in porticu Salomonis docens.
 B. Magnifici quidam homines, qui alios aspernabantur præ se, & alia multitudo audiens.
 C. Templum cum atris.
 D. Pharifæus proximè stans ad ianuam atrij Sacerdotum, arrogantissimè & stultissimè orat.
 E. Publicanus longè stans tundit pectus, & oculos non audens tollere in calum, humillimè orat: Deus, propitius, &c. redit domum iustificatus, contra quam Pharifæus.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. XVIII.

Dixit autem & ad ^b quosdam, qui in se confidebant tamquam iusti, & aspernabantur cæteros, parabolam istam: Duo homines ascenderunt in ^c templum, ut orarent: vnus Pharifæus, & alter Publicanus. ^d Pharifæus stans, hæc apud se orabat: Deus, gratias ago tibi; quia non sum sicut cæteri hominum, raptos, iniusti, adulteri; velut etiam hic Publicanus. Ieiuno bis in sabbato: decimas omnium quæ possideo. Et ^e Publicanus à longè stans, nolebat nec oculos ad cælum leuare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.

ADNO-

ADNOTATIO.

- A. **C**hristus cum Apostolis in porticu Salomonis, ubi hanc parabolam dixit, postquam receptus fuerat gloriose in ciuitatem.
 B. Ante ipsum magnifici quidam homines, qui in se confidebant quod iusti essent, & reliquos aspernabantur. Alia multitudo, quam illi contemnebant præ se.
 C. Templum, (nam atria etiam sub nomine templi continebantur) ubi arrogans & vanus Pharifæus ad ostium atrij Sacerdotum & holocausti stat, erectis in cælum oculis: orat autem apud se insolentissimè. Considera, antequam verba audias, insanam hominis confidentiam, inde barbaricam arrogantiam, omnium aliorum hominum contemptum præ se: se iustum, bonis operibus abundantem; alios omnes sceleratos, & vitis omnibus coopertos. Venit dein ad verba: Non sum sicut cæteri homines, &c. O hominis peruersitatem intolerabilem!
 E. Publicanus cum suo marsupio & tabulis collybisticis, implicatus scilicet negotiis pecuniariis & lucris; quod exercitium ferè numquam sine peccato fit. Hic contra planè quam Pharifæus orat. Primum agnoscit se coram diuinitate peccatorem: pudore & peccati conscientia confusus stat longè, non audet in cælum oculos leuare, exit in signa penitentiæ, tundit pectus, ut cor compungat; petit à Deo veniam & simplicissimè & humillimè. Deus, inquit, propitius esto mihi peccatori. Hac Publicani oratio calos penetravit, & ei peccatorum veniam conciliauit. Sunt hæc quinque verba efficacissima, præsertim si ea ad quinque Christi vulnera referamus, similiter animo contriti ut Publicanus. Illam orationem damnat Christus, ut arrogantia & stultitia plenam; hanc laudat, ut humilem, & deuotè sapientem: illum pronuntiat non descendisse iustificatum, descendisse telonarium. Similem elationem, & arrogantem magis & barbaram, moriens Lutherus euomuit.

MEDITATIO.

- E**heu meam miseriam! Non agnoscebam ego me Pharifæum; sum tamen, Domine I E S V, & fui: aperuisti tu sensum mihi, quod in me Pharifæicam conspiciam superbiam & arrogantiam, pessima illa vitia; tum meam in me confidentiam, & aliorum contemptum præ me. Quando enim ego (omitto alia vitia, quibus repletus sum) sed quando ego in operibus etiam bonis non me magna ex parte sentio? Quando pleno corde dico, *seruus inutilis sum*, è voluntate tua si quid ago? Quando quod magis in bona actione versor, eò magis in diuina gratia & virtute absorbeor? Quando illud experior in spiritu, quod Paulus tam constanter scripsit: *Viuo ego, iam non ego, vivit verò in me Christus?* vel quando subdo, quod est planè confectarium; esse quidè certè deberet: Operor ego, iam non operor ego, operatur verò in me Christus? vel quando omnem ostentationem, & omnem finis imperfectionem depello: Rursus verò nouisti tu, Domine I E S V, cordis mei perpetuam insolentiam: meæ actiones, cogitationes, opera mea ferè omnia mihi arrident & placent deliciosè; nihil in illis video imperfectionis, nihil mali: aliorum contra vel non considero, vel non placent, vel displicent; etiam si non voluntate forsàn mea, habitu tamè quodam, & animi auersione, quam è malo principio proficisci necessum est. Sat dixi, ut quid hæc multiplico? Tu, sancte I E S V, scis peccata mea esse multa & mala, meas imperfectiones & infirmitates tu nosti, ego non agnosco, excutio in omnibus. Illumina cor meum, I E S V ^{Psal. 138.} bone, vires infere cordi & potètiis meis, & doce me, quo pacto hæc mala possim euadere. Ex hoc Euangelio nunc te erudiam. Caue igitur, orationem Pharifæi, ne imiteris: illam Publicani amplectere; atque aded contra, quam fecit Pharifæus, tu ora. Ille: *Gratias ago, quod non sum*, &c. Sua atrogantia incredibilem dūctus, singularem illam suam iactantiam & animi peruersitatem Deo fert acceptam; quasi eius malitiæ auctor esset Deus: tu modestia animi, atque humilitate cordis, ex te nihil boni in te agnosce; quæ à Deo beneficia accepisti, ea te tua improbitate corrumpere semper, nec percipere quemadmodum à Deo proficiscantur, ut ex infinito illo fonte omnis misericordiæ & gratiæ fluant, illius esse dona.

dona. Si quid habes boni vel benefacti, Deum lauda, te vitupera de tua indignitate, de tua inutilitate, de tuis peccatis: & tantum absit, ut Dei benignitate abutaris ad contempionem aliorum hominum, ut contra te reliquis hominibus, quotquot sunt, viliolem deputes ac deteriorem; tuis omnia illorum peccata superari; festuca sint omnia omnium peccata in oculis tuis, tua ingens trabs: hac ratione te para ad imitationem orationis Publicani. Sta verò longè, ut de profundis ad me clames: non enim audio ego, si quis ad me accedit, sua incogitantia atque arrogantia erectus; sed qui ex profunda cordis sui humilitate: quanto longius recedit, tãtò accedit propius, & magis à me exauditur. Tu te indignum reputa, non solum ut ad me accedas, sed ut in cælum audeas præ confusione & pudore peccatorum suspicere: totum te occupet tuæ vitæ & peccatorum turpitudine. Corripe verò peccata tua, contunde & contere cor tuum, decute omnem peccandi affectum; & factò principio nouo fidei in me, & spei, & deuotionis contra peccata tua, Publicani quinque verba dicas ad quinque mea præcipua vulnera, quæ pro te in cruce accepi; illa eò referens, quasi nunc videas illa vulnera infligi, vnde vim recipiant.

Deus, qui pelagus es infinitum infinitæ substantiæ, virtutis, misericordiæ, pietatis: nam idem es Deus cum Patre & Spiritu sancto, es simul idem Dominator, Dominus omnis creaturæ; merito item tuæ passionis & mortis data est tibi omnis potestas in cælo & in terra: potes igitur omnia, nec vis peccatoris mortem; sed ut conuertatur, & viuat. Propitius es tu Domine; scio enim quòd te propo-

fuit Pater tuus propitiatorum pro omnium peccatis: utere tua propitiatione in me, non potuisti enim propius ad nos venire vel fieri, qui non solum nostram humanitatem, labores, pœnas assumpsisti, sed mortem etiam nostram. Ita fuisti verum propitiatorium, in quo Deus ad nos veniret propè, misertus nostri, ac delens peccata nostra per te. Esto: es tu quidem omnibus mortalibus propitius, quod ad te & tuæ mortis meritum attinet; mihi etiam applicasti tuæ passionis meritum, si ego eius vim non repellam, si ego adhibeam quæ à me requiris adduci, & iuues ut adducam, quò remissionem peccatorum recipiam. Ecce, Domine, pœnitet me peccatorum omnium, omnia detestor, ab omnibus propono deinceps te iuuante cauere; volo confiteri illa Sacerdoti tuo, & ad eius arbitrium de illis satisfacere: me totum tuæ bonitati & voluntati trado; Propitius esto mihi peccatori. Sum quidem profligatissimus peccator, & perditissimus; sed tu pro huiusmodi etiam mortuus es, in his sanandis maior est tua misericordia, maior gloria. Scio me non percipere peccatorum grauitatem, non intelligere quid tandem sit Deum offendere: da mihi, benigne IESVS, hæc omnia, ut ita nunc saltem adhibeam, quantum sit satis ad remissionem omnium peccatorum meorum. Deinde augeas hæc omnia in me, ut maior indes accrescat gratia remissionis tuæ & virtus; qua possim & certius & facilius peccata deinceps vitare. Ita fac, sancte & magne IESVS, per nomen sanctum tuum, quod est ineffabile, per vitam, per passionem, per mortem & resurrectionem tuam. Amen.

Matth. 7.

Psal. 129.

Matth. 28.

Ezech. 18.

Rom. 3.

Rom. 3.

DOMI-

DOMINICA VNDECIMA⁵²⁷ POST PENTECOSTEN.

Sanat IESVS surdum & mutum.

MAR. VII.

Anno XXXII.

In cxxxvj. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxvj.

62.

A. Tyrus vrbs.

B. Et ad vigesimum milliare Sidon.

C. Sarepta ad nouem milliaria à Sidone versus Tyrum.

D. Christus iter faciens trans Iordanem, per medios fines Decapoleos.

E. Non longè à mari Genesar offerunt illi surdum &

mutum sanandum.

F. Ducit illum IESVS à turba seorsum, & immitit illi digitos in auriculas.

G. Exspuens in palmam suam, tetigit salua linguam eius, & dixit illi: Ephphethah.

H. Audit & loquitur rectè surdus & mutus.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. VII.

ET iterum exiens de^c finibus^a Tyri, venit per^b Sidonem ad mare Galilææ, inter medios fines^d Decapoleos: Et^e adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in^f auriculas eius: & exspuens^g tetigit linguam eius: & suspiciens in cælum, ingemuit, & ait illi: Ephphethah, quod est, adaperire. Et statim^h apertæ sunt aures eius, & solum est vinculum linguæ eius, &^h loquebatur rectè. Et præcepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tantò magis plùs prædicabant: & eò ampliùs admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui.

ADNOTATIO.

A. Vrbs Tyrus, & ad vigesimum quintum milliare

Strabo.

B. Sidon, ad Septentrionem: utraque maritima: in tribu Aser Sidon, etiam si non obtinuerint eius possessionem Israëlita; Tyrus non erat in continenti, cum diuisa est terra.

C. Sarepta oppidum ad nouem milliaria à Sidone Tyram versus. Ex his finibus, sanata filia Cananæ, egressus per Sidonem, ad eam sci-

licet extendens iter, deinde inter medios fines Decapoleos IESVS, venit ad mare Tiberiadis, contra Bethsaidam & Capharnaum, ubi salutauit postea quatuor hominum millia septem panibus. In hoc itinere sanauit hunc surdum & mutum.

D. Christus iter facit trans Iordanem per medios fines Decapoleos. Est autem Decapolis regio decem urbium, trans Iordanem, circa Hippum, & Pel-

528

DOMINICA VNDECIMA

Lib. de locis Hebr. Lib. 5. cap 16. Marc. 5. & 7. Matth. 4.

& Pellam, & Gadaran; ita Hieronymus: Plinius verò post Iosephum in numero non easdem vrbes obseruat, qua in re dicit fuisse varietatem. At video vnã illam regionem Decapolim à Marco significari, vt etiam innuit Matthaus, & aliam fuisse à Galilea; vt decem vrbes in diuersis regionibus sparsas non fuisse Decapolim hoc loco significet Marcus, tum illud, Decapolim trans Iordanem esse. Nam Gerasenorum regio erat trans Iordanem, vbi Christus fuit cum insignem illum Dæmoniacum sauauit: qui tamen cum Christo non transfretauit; sed, vt à Christo intellexerat, cepit predicare in Decapoli, qua ad montem Antilibanum spectat, post quem introrsum esse Decapolim tradit Plinius.

E. Non longè iam erat à mari Genesareth, vbi adducunt ad eum hominem surdum & mutum, & obnixè eum rogant, vt illi imposta manu salutem afferat.

F. Seducit illum IESVS à turba seorsum, & immittit digitum vtriusq; manus vnũ, in eius auriculas. O felices aures, quas digiti Christi tetigerunt; & quas eius digitus, id est, Dei potentia, sanauit! Immitte, benigne IESV, digitum tuum in aures nostri hominis interioris obtusas & surdas; vt gloriam tuã & Patris, quam

enarrant cali, terra, orbis, visibilis & inuisibilis creatura, quam gratia & redemptio tua copiosa proclamant, audiamus.

G. Sicut præterea IESVS in volam manus, intingit digitum in saliuam, deinde tangit digito saliuam imbuto exsertam muti linguam, suspiciens in caelum ingemit, & dicit, ephphethah, ita enim Marcus ex Chaldaeo מרררר עפפפפ, per syncopen dempto è medio Thau, & duplicato & propter daghes, & mutato n in s Latinus interpres omisit alterum & in aliis imitatus est Græcum, significat verò, aperire.

H. Surdus & mutus recepta salute audit & loquitur perfectè mirantur turba; ipse gratias agit Christo; Imbue, obsecro Domine Sancte IESV, tua saliuam & gustu linguam nostram; vt ex interno sensu, & spiritus suauitate, tuum sanctum nomen laudemus in secula.

Sed quid hinc est noua rei? Cur ingemit IESVS, quod non legitur nisi bis fecisse, hic, & sequenti capite Marci? & ibi quidem ad Pharisæorum duritiam cordis deploratam ingemit; sed hic curnam? Vt ostenderet difficultatem sanitatis spiritus in iis, qui nec auditum habent interiorẽ, nec lingua officium ad orationem exercent.

MEDITATIO.

O Beatum te surde & mute. Felicem tuam surditatem & infantiam, faustas aures & linguã, quas Christus Dei Filius & virtus suis digitis tetigit, sua saliuam inunxit, sua potentia sanauit. Quid igitur: quid antequã sanitatem reciperes, quid in ipsa sanatione, quid postea sensisti in te? explica nobis rem totam, bone, surde, & mute. Audite ergo. Non audebam ego ad Christum accedere, quòd nec illum rogare mutus, nec audire, si quid mihi loqueretur, surdus poteram: cupiebam quidem sanari, incipiebam etiã interiùs audire Christum; ipse enim mouebat filenter cor meum, & ad se fidemque sui alliciebat: incipiebam itẽ aliquid illi loqui filentio, & respondere ad internam illius vocem; itaque turbæ omnibus signis capitis, manuum, linguæ, innuebam vt me ad IESVM adducerent. Adducunt, sistunt ante bonum IESVM, deprecantes vt mihi manum imponat, credentes futurum id quod ego credebam, vt illa manuum impositio fieret mea sanatio. Vidit IESVS illorum & meam fidem, & ampliori me prosequutus est benignitate: non imponit enim solùm

manũ, sed me abducit primũ à turba, quod non tantũ fecit exteriùs, sed interiùs etiam segregauit me à turbis mearũ cogitationum, & ab alterius turbæ contagio: animo meo videlicet attulit primũ peccatorum contritionem, deinde pacem & tranquillitatẽ, quod ego tum primũ sensi in me fieri, cum me apprehendit manu sua IESVS, & abducere cœpit seorsum: quasi viderem à mea & mundi malitia me separari: ego verò sequebar volens, lubens, magna animi suauitate delibutus. Euge bone, surde, & mute. Ergo te manu tenebat IESVS, te ducebat, te segregabat ab omni & turba, & turbatione. Quid præterea intelligebas fieri illa separatione? Diuinam Christi in me familiaritatẽ & benignitatem: vnde augebatur in me fides in IESVM, & fiducia robur, & amoris suauitas. Quamquam postea percepi illud simul insinuari, qui surdus ad vocem veritatis est, & ad orationem mutus, nec quicquam vel audit vel loquitur è sensu spiritus sui deuotè, eum esse admonendum, vt à peccatis primũ, à malis occasionibus veluti à turba secedat, quo curetur à Chri-

Christo. Sic eras animo iam & cogitatione affectus. Quid præterea sensisti, vbi in aures tuas filius Dei diuinos digitos immisit, vbi suo sputo linguam tuam tetigit, postquam in caelum suspexit, ingemuit, & dixit, adaperire? Audite Dei in me mirabilia. Vbi me secered apud se abduxit, non sanauit statim, sed parauit animum meum ad diuinum beneficiũ recipiendum: tangens quidem aures meas digitis suis, excitabat meam fidei imbecillitatem, infundebat non animo solùm, sed auribus, & corpori meo mirabilem quãdam vim & suauitatem: quasi se agnosceret natura à Creatore suo tangi, & in melius renouari, & veluti exultaret. Vbi verò saliuam sensi imbui linguam meam, animæ meæ gustum aduertimmutari in me, expelli noxium rerum humanarum, conciliari rerum spiritualium iucundum & salutarem saporem. Tactus vterque spiritum quemdam excitabat in me, qui interiõri quadam significatione declarabat non esse illos digitos, illam saliuam hominis tantũ, sed simul Christi, Dei omnipotentis, salutis sempiternæ. Erectus eram summa animi expectatione, & attendebam totus in alias Christi operationes: mouit verò me vehementer, vbi ad caelum suspexit, & quasi me leuauit ad mysticam diuinitatis prægustationẽ: gemitus autem, vt perciperem illum Dei gemitum ad me attinere, meumque gemitum efflagitare; innuere alioqui, quã sit difficile animum curari, qui nec audiat verba veritatis & salutis, & mutus ad orationem sit: hæc erant præparationes. At verò cum dixit: *Ephphethah*, id est, *aperire*, illæ omnes præparationes, & quasi motus ad salutem & animi & corporis mei suam sunt profectioem consequutæ: apertæ sunt iustitiæ portæ, & ingressus audiui potentias Domini; confessus sum Domino, & recordatus sum iustitiæ Dei solius: incepti vndique audire magnalia Dei & virtutes eius, quæ continenter facit & operatur: animaduerti creatum in me interiõrem auditũ cordis & mentis meæ; simul suauissimus accessit exterior auriũ auditus & perfectissimus. Fecerunt hæc dona Dei, vt intelligerem mirabilia, quæ fecerat in me benignus & magnus IESVS. Etenim ante hæc omnia intellexeram

peccatorum meorum remissionem præcessisse: tum verò lingua suo vinculo soluta, cum interiõri, tum exteriõri, exultauit ad laudem & gloriam Dei & Christi eius prædicandam; repleta est cælesti dulcedine, gustauit & vidit *Psal. 33.* quã bonus, quã suauis est Dominus; exiit in gratiarum immortalium actionem, celebravit Dei in me miserum & abiectum hominem misericordiã. Sed quid est, quòd tam studiosè hæc intelligere voluistis? caute, ne aliqua sit cum auiditate hac vestra coniuncta curiositas: incumbite in imitationem mei. Putatis non esse vos surdos & mutos? Si ita existimastis, ibi verò magis estis & surdi & muti. Quis enim ex vobis nõ habet cordis aures ad veram & claram Dei vocem occlusas? quis inspirationes bonas spiritus agnoscit? quis contrã, malas auerfat & reijcit? quis ad interiõres aurium spiritualium delicias puras & sanctas attingit? quis præterea est assequutus vel exercet suauem illum & viuacem gustum vitæ, passionis, mortis, resurrectionis, & aliorum mysteriorum Christi? quis gratiæ percipit & virtutum fragrantia? quis contrã turpitudinem peccati & fœditatem penitus abominatur? quis porò ex gustu & auditu spirituali loquitur? quis non potius aridè verba sua effutit, & in aërem disperdit? quis in verbo non offendit? Omitto alia innumera *Iacob. 3.* bilia in hoc genere; vno tantũ verbo perstringam vestram tepiditatem & inconstantiam. Vobiscum similiter se gessit Christus atque mecum: eratis in turba sæculi, surdi & muti, segregauit vos Christus ex ea turba per vocationẽ religiosam, per exercitia spiritualia: in eo recessu tetigit & aperuit aures vestras, vt verba eius audiretis & mysteria: addidit gustum consolationum spiritualium, cum facultate meditationis & orationis: rursum verò confirmauit hunc secessum, hæc dona per religionis ingressum; ibi continenter auget, nisi vos impediatis. Ad dona Dei ne sitis desides; illis vtimini, illis cooperamini, ne in magnum iudicium incidatis. Gratias tibi ago, magne & sancte IESV, quòd me tam fructuosè per surdum & mutum docuisti: fiat, obsecro, efficax in me hæc doctrina, Amen.

Ps. 117.

Psal. 70.

DOMINICA DVODECIMA POST PENTECOSTEN.

Incidit in latrones viator.

LVC. X.

Anno XXXII.

In cxxxvij. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxvij.

33.

A. Capharnaum, vbi Legisperitus tentat IESVM.	F. Præterit miserum hominem Sacerdos illac iter faciens.
B. Reges & Prophetæ desiderantes videre, quæ Discipuli videbant; & non viderunt.	G. Similiter Leuita.
C. Ierusalem ad Occidentem.	H. Samaritanus autem videns, venit ad eum; alligat vulnera eius, &c.
D. Ierichus ad Orientem: in medio spatio montes Domim, vbi viator incidit in latrones.	I. Impositum iumento ducit in stabulum.
E. Adoriuntur viatorem latrones, spoliant, vulnerant, &	

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. X.

IN illo tempore^a conuersus ad Discipulos suos, dixit: Beati oculi, qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi^b Prophetæ & Reges voluerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt. Et ecce quidam Legisperitus surrexit tentans illum; & dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua: & proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi: Rectè respondi-
stit: Hoc fac, & viues. Ille autem volens iustificare se ipsum, dixit ad IESVM: Et quis est meus proximus? Suscipiens autem IESVS, dixit: Homo quidam descendebat ab^c Ierusalem in^d Iericho, & incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum: & plagis impositis abierunt femiuuio relicto. Accidit autem vt^e Sacerdos quidam descenderet eadem via: & viso illo præteriuit. Similiter &^s Leuita, cum esset secus locum, & videret eum, pertransijt. ^h Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum: & videns eum, misericordia motus est. Et appropians alligauit vulnera eius, infundens oleum, & vinum: &ⁱ imponens illum in iumentum suum, duxit in stabulum, & curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios, & dedit stabulario, & ait: Curam illius habe: & quodcumque supererogaueris, ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiã in illum. Et ait illi IESVS: Vade, & tu fac similiter.

ADNO.

ADNOTATIO.

A. **D**ocuit IESVS, quæ hoc Euangelio continentur, in ciuitate Capharnaum ad mare Galilee; ibi Legisperitus tentans interrogat Christum.

B. Hinc Reges, illinc Prophetæ manus in calum tendunt, quasi dicant: Vtinam disrumperes cælos, & descenderes. Rorate cæli desuper, & nubes pluât iustum; aperiatur terra, & germinet Saluatorẽ. Desiderabât quidẽ vehemẽter videre diem Christi, & non viderunt tamen.

C. Ierosolyma ad Occidentem.

D. Ierichus ad Orientem ad vigesimum lapidem: in medio spatio montes Domim, & nemora, in quibus latrocinia & cades fiebant frequenter: in his montibus refertur ex parabola incidisse viator in latrones, cum Ierosolymis discedens Ierichum iter haberet.

E. Adoriuntur latrones viatorem, despoliant, crudeliter vulnerant, abeunt deinde femiuuio relicto.

F. Sacerdos suo corporis cultu, qui videns vulneratum & miserum hominem, præterit illum tamen, nec misericordia prosequitur.

G. Similiter facit Leuita.

H. Samaritanus veniens ad eum, & videns tantam crudelitatem, & hominis miseriam, misericordia commotus, ex iumento descendens ad illum accedit; medetur vulneribus, vt potest, in-

fuso vino ad expurgandum, oleo ad leniendum & sanandum.

I. Impositum suo iumento ducit ad stabulum, id est ad publicum hospitium, & collocat in hospitio, & quod supererat diei tum nocte illa eius ipse per se curam agit: deinde cum necessario esset discessurus, prolatis duobus denarijs, id est octo caroleis cum quaternis denariolis, qui faciunt septem solidos vulgares, eos dat hospiti, & illius vt curam gereret committit: ne dubitaret ultra acceptum argentum siquid opus esset erogare, se illi redditurum quicquid supererogaret. Facunda sensibus est hæc parabola; sed quia non licet multa in Adnotationibus commentari, illud exipiamus. Incidimus in latrones, quoties è vita spirituali, quæ in visione & perceptione diuinæ pacis versatur, declinamus in mundi instabilitatem, nec tenorem spiritus tenemus: ibi incurrimus in Demonum latrocinium, & vitiorum plagas. Hæc ferè cum continenter fiant, continenter ad Samaritanum Christum accurrendum est, qui nostri misertus curet vulnera, curam nostri gerat tum per se, tum per Angelos & Sanctos, tum per Ecclesiæ ministerium. Agnoscamus autem nihil nos posse homines iuuare sine Christo, in Christo posse: huic fidamus in nostris ministerijs, & viribus, & industria, sine hoc nulli.

MEDITATIO.

Sistu, Domine IESV bone & magne, in sæcula benedictus. Amen. Aperuisti mihi hodie mirabilia de lege tua; fructum, quod adspirare debeamus in oratione. Nã te cum in te non videamus in hac mortalitate (lucẽ enim habitas inaccessibilem, quæ lux tu es, & substantia tua lux est infinita) aliam nobis gratificaris lucem, alia videnda; quæ non sunt id, quod tu; significationem tamen dant illius tuæ infinitæ lucis, & tui. Lux hæc creata quidem est; sed supra omnem naturalem lucem est, & donum tuum est, in quo significatio datur tuæ infinitæ lucis & tui modo ineffabili. Dissipat hæc lux mentis cogitationes prauas, ignorantias illustrat, difficultates expellit importunas, extirpat noxias inclinationes, incutit cordi ictum diuinum illum tuæ virtutis. Da nobis, sancte Domine, hanc lucem frequenter, quãdoquidem videmus illam te da-

re nolle continenter. Omitto hinc dicere, quæ exhibere soles in oratione vidẽda in vita tua, in passione, in morte, in alijs mysterijs, sensus spiritus, experimenta interna ac motiones & in mysterijs ipsis lumen tuæ illustrationis: quæ autem hæcenus dixi omnia, disponunt de tua gratia nos, vt ea præterea audiamus, quæ videre non possumus; hoc est, vt ad res illas animum attendamus, quod lux illa te ita disponente non attingit. Vtinam, quæ hinc ego balbutio, percipere possem, vel cum fructu sentire. Hæc dona tua, IESV magne, mirifica sunt: & partim quidem attinere intelligo ad fidei perfectionem, partim ad spei, tum ad alia diuina dona; omnia verò applicant ad charitatem, id est, ad præcepti illius magni obseruantiam, quam hoc item Euangelio explicas. Quid enim in oratione post illa, vel etiam inter ipsa, quærendum nobis tandem

Y y 2 est?

est? quò spectare debemus? Quò tu manuducis, qui charitas es infinita; ad amorem Dei, & charitatem: vt videlicet Deum perfectè diligamus ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus, ex tota mente; & proximū, sicut nos ipsos. Verùm hīc me mordet vermis meæ conscientia, Domine I E S V: quī enim, vel quando totum cor, animum, vires, mentem pono in Deo diligendo? Audi igitur, & quod dicam, reponē in corde tuo altè, & exercitio quotidiano confirma. Non solum nihil præponas amorī Dei, sed illum reliquis omnibus antepone, & supra omnia Deum, & propter Deum omnia dilige; & hoc præceptum, quod ad sufficientiā attinet, implebis, si præueniente gratia diuina nitaris. Verùm etiam si hæc facere videaris, vel etiam experiri aliquo sensu spiritus, & eò peruenias, vt nihil tibi ea in re sis conscius; non tamen propterea iustificatus es: delicta enim quis intelligit? quis ad occulta cordis sui penetrat? Porro autem perfectè adhuc præceptum illud non implesti, dum charitatem donum illud & virtutem excellentissimam in corde tuo non habueris, & ex illo in me & per me operatus non fueris: eius enim vi ex toto corde, ex tota anima, & omnibus viribus, ex tota mente Deum diligiges & me; iuuabunt te simul ea, quæ videris, & quæ audieris in spiritu. At verò, Domine, cum certus non sim, quando charitatem sim consequutus, omnia mihi fiunt incerta; versus in magna spiritus ambiguitate. Quid igitur velles? vt euentiam gratiæ tuæ haberes, vel fidē Catholicam? Intellige neutrum horum desiderare te debere, vel consequi posse, è potentia hac ordinaria: nam euentiam naturali illud nō subest, nec ad id descendit Catholica fides, cui falsum subesse non potest. Caueas verò à Lutherana gratiæ certitudine, quam ego per meam Synodum damnaui. Quid ergo? vis vt per miraculum hæc tibi cōcedam? At hoc ad tentationem Dei spectat. Video, Domine, curiositatem esse meam, si amplius desiderem: sed tamen illud, etiam si omni bono indignus sum, peto, benigne I E S V, vt ne inquietum sit & incertum cor meū; videor enim videre aliam esse rationem animum meum confirmandi. En tibi: fige cor

tuum in fide Catholica; ea non te faciet certū de tua gratia, ex illa tamen quasi e luce emergit lumen quoddam quasi reflexum, quod cum timore coniunctum non sinet animum tuum anxium, sed faciet bona spe delibutum. Huic addes sensus internos, & experientias spirituales, & signa alia, quæ soleo concedere ad indicandam gratiæ præsentiam: quæ omnia, vt non attingunt ad fidei certitudinem, ita fat sunt ad animum confirmandum, vt solet consolatio spiritualis. Illud autem animaduerte, quam tu per curiositatem inquirebas maiorem, quam pro huius vitæ statu debes, gratiæ certitudinem, illam non assequi est vtilius viatori homini: nam certitudo illa inhiberet ac retardaret cursum vitæ spiritualis, qui cōtinuus esse debet ac perpetuus; debet simul in hac mortalitate stimulum retinere perennis sui progressus; & sollicitum tenere cor legitime certantis, sed quietè, dulciter, confiderent.

Loquutus es mihi ad cor, bone I E S V; fit tibi gloria sempiterna. Sed quis est fructus parabolæ hominis, qui descendit ab Ierusalem Ierichunta? Cautionem tibi adiunxi vehementem, vnde caueas, vt illa dona, quæ accipis in oratione, ne amittas per negligentiam. Animaduerte te versari in Ierusalem, quando illa accipis dona, vide verò, ne inde relicta Ierusalem descendas Ierichunta, in fluxiles & mutabiles cogitationes vel actiones. Quòd si in ministerium sis egressurus tuæ vocationis, ibi verò summa tibi cura, summo studio est nitendum, vt gustum ac sensum Ierosolymorum, hoc est, donorum Dei retineas; ne, cum in rebus gerendis versaris, detrimentum facias tuæ salutis. Et tamen, vt estis fragiles, si lædat tuam pacem spiritus aut vires internas, vel veterator Dæmon, vel cogitationes, vel alia perturbationes, accurre ad me Samaritanum intenta oratione, contritione peccatorum, & ad sacramentum Pœnitentiæ si opus fuerit; vt, si qua accepisti vulnera, ijs sanatis rursus confirmator ac viuacior in aciem descendas, & retineas Ierusalem cum prodis ad Iericho & actiones tuas. Ita faciam Domine I E S V: Samarita summe, adiuua me. Amen.

533

DOMINICA DECIMATER TIA

POST PENTECOSTEN.

Curat I E S V S decem leprofos.

LVC. XVII.

Anno XXXIII.

In cxxxviiij. imaginem Adnotatiunculæ.

cxxxviiij.
81.

A. Castellum in Samaria, vbi leprofos sanauit I E S V S. B. Domus extra castellum, vbi leprosi vitam miserè sustentabant. C. Cùm iret I E S V S in castellum, occurrunt ei decem leprosi, clamant: I E S V Præceptor, &c.	D. Videns illos I E S V S dicit: Ite, ostendite vos Sacerdotibus. E. Dum irent, mundantur omnes. F. Vnus tamen solus videns se mundatum, redit, & voce magna, procidens in faciem ante I E S V M, gratias egit.

EVANGELIVM MISSÆ.

LVC. XVII.

ET factum est, dum iret in Ierusalem, transibat per mediam Samariam, & Galilæam. Et cùm ingrederetur quoddam^a castellum, c^c occurrerunt ei decem viri^b leprosi: qui steterunt à longè: & leuauerunt vocem, dicentes: I E S V Præceptor, misere nostri. Quos vt^d vidit, dixit: Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Et factum est, dum^e irent, mundati sunt. f^f Vnus autem ex illis, vt vidit quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in facie ante pedes eius, gratias agēs: & hic erat Samaritanus. Respondens autem I E S V S, dixit: Nonne decem mundati sunt? & nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, vade: quia fides tua te saluum fecit.

ADNOTATIO.

A. Castellum in Samaria: per mediam Galilæam enim & Samariā habebat iter Ierosolymam I E S V S, non amplius rediturus in Galilæam ante passionem. Præmiserat autē Iacobum & Ioannem in ciuitatem Samaritanorū, vt pararent illi: quibus repulsis, non tamen propterea noluit Samaritanos beneficio prosequi; abiens enim in aliud Castellum, leprosos eorum curauit. B. Domus extra oppidum, vbi decem leprosi separati ab hominum consuetudine vitam miserè sustentabant. C. Et hi quidem exciti celebritate nominis Christi transeuntis, ei obuiam procedunt, & ad genua omnes prouoluti, suppliciter leuata voce dicunt: I E S V Præceptor, miserere nobis.	D. I E S V S illos oculis sue etiam misericordie primū aspicit, deinde dicit eis: Ite, ostendite vos Sacerdotibus. Numquā nō significat Christus in sanandis infirmis, vel mortuis suscitandis virtutem Sacramentorū, institutū, ac rationem. Hic etiam ministerium indicat sacramenti Pœnitentiæ, confessionem item; iubet enim ad Sacerdotes ire, & lepram manifestare: mundat etiam lepram antequam se Sacerdoti aperiant, dum ad eum pergerent; vt solent per contritionem remitti peccata ante confessionem, vel sacramentalem absolutionem, ex harum voto. E. Leprosi abeuntes versus Ierosolymam, in itinere à lepra liberantur: & ex his vnus tantummodo redit ad I E S V M gratias acturus, alij immemores beneficij discedunt.

F. Vnus (& Samaritanus quidem, cum alij essent Iudæi) ut sensit in se etiam interius beneficium; se non solum à lepra carnis, sed spiritus sanatum; exclamans, & magnificans Deum redit, procidit in faciem suam ante IESV

sum, & gratias illi agit. Utinam non esset hoc exemplum frequens; ut decem ne vnus quidem agnosceret beneficium, quod accipit in absolutione sacerdotis, qua remittuntur in Christo peccata.

MEDITATIO.

Sciebam, quòd essem leprosus; sed nunc excitaſti me, Christi IESV bone, vt agnoscam in me multas esse decades leproforum. Decem enim sunt in me leprosi; exteriores quinque sensus, visus, auditus, olfactus, gustus, & tactus, cum sibi respondentibus spiritualibus quinque. Iam enim primùm quinque sensus externi ex fomite, qui in nobis perseuerat, malè ac variè affecti sunt, leprosi sunt; tum maiorem indies concipiunt infectionem ex impuritate obiectorum & sensationum. Morbosa enim sunt omnia sensuum obiecta, vnde & sensuum operationes, vt mundus totus corruptus est tanta peccatorum spurcicia & contaminatione: augemus nos continenter nostris peccatis illam contaminationem. Adduntur quinque sensus spiritus, qui his sensibus opportunè respondent: visui & auditui, fidei sensus duo; olfactui, sensus spei; tactui & gustui, duo item sensus amoris siue charitatis. Hi ergo sensus spiritus, qui fructuosi admodum esse possent, sunt tamè in nobis valde informes & imperfecti, atque è nobis quasi leprosi. Succedunt quinque interiores sensus animæ; communis videlicet sensus, imaginatiua siue phantasia; æstimatiua, cogitativa siue dianœa, & memoria. Hi sensus (heu miseriam!) etiam corrupti sunt magis, ac magis leprosi: concipiunt enim ab externis, eorumque operationibus, suas contaminationes, & de suis operationibus addunt plures; qui, cum magis accedant ad intellectus, voluntatis, & spiritus operationes, eò sua corruptione obſunt magis. His præterea sua proportione respondent quinque spirituales sensus: Communis, cum deuotè mouent sensuum exteriorum obiecta in eorum præsentia sua varietate & collatione: Imaginatiua, cum Æstimatiua, subseruit meditationi; illa dat spiritus intelligentiam, hæc mouet ad sinceros affectus animi: Cogitativa fructum meditationis traducit ad contemplationem: Memoriam tandem fidele ministerium conseruat omnes has sensationes cum suis spiritus fructibus, & opportunè eas repræsentat ad orationis v-

sum. Ad hos sensus attinent diuinæ reuelationes, quæcumque fiunt per phantasmata atque imagines. Neque verò ad hos non deriuantur sui sensus spirituales fidei, spei, & charitatis, vt ad exteriores, & quidem copiosius, atque sublimius, maioriq; cum spiritus utilitate. Per omnes autem sensuum decades quantæ peruagantur imperfectiones in nobis! quot sese adiungunt euestigò, etiam si puræ illæ incipiunt esse, operationes! Porro autem quæ possum meos illos decem leproſos præterire, hoc est decem præceptorum legis tuæ obseruationes; in quas, quàm multæ incurrunt infirmitates, negligentia, & impuritates? Vides, Domine IESV sancte, quàm multos leproſos ego habeam: & in omnibus clamo ad te, & à longè quidem; longissimè enim à te absum cum tanta leproſorum multitudine. propterea clamo magis; adiuua clamorem meum, vt ad tuas aures misericordiæ & pietatis perueniat: ingens enim erit clamor si ad te peringat, si audias, si iuues. Intelligo simul de tua gratia tunc fore clamorem maiorem, si ex profundis clamem ad te, & quòd profundius id faciam & longius, eò maior erit clamor meus ad te. Qui enim temerè, vel superbè, vel quasi ex se ad te contendit accedere, is longè recedit: qui contra profunda id facit humilitate atque animi simplicitate, is quòd hoc facit & veriùs & profundius, eò magis ad te fontem salutis & vitæ accedit. Adiuua IESV Præceptor, sana infirmitates & lepras omnes. Misere mearum leprarum, tu es salus nostra, tu Saluator, tu præceptor noster: præcipe Domine, & sanabor. Quòd si in hac mortalitate relinquis ad exercitiũ nostras fomitis & aliorum hostium nostrorum impugnationes atque importunitates, vt facere soles de tua sapientia, illud oro, Domine, vt quàm plurimas sopias; & quæ erunt residuæ, vt de his mihi victoriã perpetuam gratificeris; & facias, vt ex tuis donis in meis operationibus spiritus verser, & ita vtar potentijs meis, vt earum imperfectiones vel infirmitates ne operationes meas cõtaminent. Amen.

DOMI-

535

DOMINICA DECIMA QVARTA

POST PENTECOSTEN.

Docet Christus fiduciam habendam Deo.

MATTH. VI.

Anno XXXI.

In cxxxix. imaginem Adnotatiuncula.

cxxxix.

23.

A. Mons Thabor, & campestris locus, vbi docet Christus. B. Pro priore Euangelij parte homo pius describitur, qui totus est in calum intentus, vbi thesaurizat. C. Alter, qui totus inhiat lucris caducis; merces, aurum, domum, suppellectilem amplam anxie parat. D. Iuber IESVS respicere aues; vt quas Deus alat non	solicitas: E. Tum ornatum liliorum; qua non laborant, neque nent. F. Pratum herbis ac floribus conuestitum. G. Salomon in domo sua magnificentijsimè vestitus illis conferri non potest. A. Docet ex his: Nolite solliciti esse. Querite primum regnum Dei, &c.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. VI.

In illo^a tempore dixit IESVS Discipulis suis; Nemo potest duobus Dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diligit: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & mamonæ. Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quàm esca: & corpus plus quam vestimentum? Respicite^d volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & Pater vester cælestis pascit illa. Non vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adijcere ad staturam suam cubitum vnum? Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate^e lilia agri quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis. Si autem^f scœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit; quantò magis vos modicæ fidei? Nolite ergo^a solliciti esse, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc enim omnia Gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Querite ergo primum Regnum Dei, & iustitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis.

Yy 4

ADNO-

A. Mons Thabor, tum campestris locus ad
Mōis radices, ubi hæc docuit Christus.

B. Ut primam partem Euangelij pictura in-
dicet, describitur homo pius, qui oculos & ani-
mum habet in celum intentum, ubi sibi æternas
opes thesaurizat suis operibus bonis in Christo.

C. Alius inhians lucro & mammonæ (qui ni-
hil minus quàm celum cogitat) colligit merces;
vasa pretiosa, pecuniam, splendidam domum
parat; quæ illum seruum auri ac Demonis fa-
ciant, & sepeliant in inferno.

D. Aues, quas alit Deus non laborantes ne-
que sollicitas.

E. Lilia, quæ, cum pulcherrimos flores produ-
cant, crescunt; & neque laborant, neque nent.

F. Pratum, & in eo amœnus & iucundus fœ-
ni viror, quod tamen facile in clibanum conijci
solet: illud autem Deus virore & incunditate
vestit.

G. Salomon Rex in sua gloria magnificentis-
sime vestitus, in folio regni sui.

Iam si volucres, si alias animantes omnes, si
plantas Deus vestit, conseruat, gubernat diui-

na sua prouidentia, quorum decori naturali nec
Salomonis quidem magnificentia vestitus est
comparanda; quid animo sumus homines Chri-
stiani angusto & deiecto, vt de nostro vel vi-
ctu vel vestitu ita simus solliciti? Quasi è no-
stra sollicitudine illa pendeant & gubernentur,
non è Dei prouidentia suauissima.

A. Totam igitur sollicitudinem in Deum con-
ijciamus vnice, atque si nos nihil essemus coo-
peraturi. Addamus tamè fideliter cum animi
nostri simplicitate & demissione nostram indu-
striam, nostram cooperationem; nec velimus
ex nimia sollicitudine ad aliud extremum trans-
ire, & in arrogantiam atque in sublime
tollere, & Deum tentare: queramus regnum
Dei, & iustitiam eius ac iustificationes; &
hæc omnia, de quibus sumus solliciti anxie,
nobis adijciuntur & proueniunt. iustitia enim
& Spiritus Dei facient, vt nostram ope-
ram adducamus fideliter: quod si nullâ no-
strâ id possumus vel operâ vel industriâ,
Dominus ipse pro sua benignitate nobis pro-
uidebit.

MEDITATIO.

3. Reg. 8. PLANè ita est, Domine I E S V, etiam in no-
bis, vt populo Israël dixit Elias Propheta
tuus: claudicamus in duas partes, & duobus
Dominis continenter seruiamus; quod tamen
frequenter vel non intelligimus, vel excusa-
mus. Neque verò hîc de illis loquar, qui con-
fidentur te esse Dominum vnum cum Patre
& Spiritu sancto, factis autem negât: hi enim
planè quidem nolunt duobus Dominis ser-
uire, sed vni Dæmoni, cuius voluntatem fa-
ciunt, cui seruiunt, & eum vnice Dominum
factis profitentur. Neque de illis hîc prose-
quar dicere, qui cum Sacramentorum vsum
frequentent, & videantur alioqui vitam viue-
re inculpatam; in perpetua tamen sunt auidi-
tate vel diuitiarum, vel dignitatum ecclesia-
sticarum, vel omnino honorum sæcularium.
Hunc autem animi sui statum constanter ex-
cusant. ego tamen illos non possum probare:
videntur enim hi, si non tibi, Domine, ser-
uire ac simul mammonæ, certè tibi obtempera-
re non sine mammona. Ego quidem illos dâ-
nare non audeo grauioris impuritatis; tu enim
solus cordium scrutator es: tamen vehemen-
ter mihi displicent illorum illæ actiones, si

quæ præter te aliquid quærunt, & nõ primùm
te & vnice quærunt, te solum desiderantes;
nec ad te solum aspirant, ad te solum tendunt,
& alia desideria omnia in pelagus immensum
tuæ sanctæ voluntatis non immergunt; vt so-
pitis atque sepultis illis auiditatibus, videant
in luce tuæ bonitatis, quid sibi eligendum sit,
quid conseruandum. Verùm dum hæc dico,
bone & sancte I E S V, vrget me mei animi
conscientia, vt alijs omis de me cogitem.
Quid tu? non similiter facis; qui tamen per-
fectionem vitæ professus es, Christi consilio
& autoritate. Age, elegeris statum perfectio-
nis purè; nunc quàm purè, quàm perfectè il-
lum obis? Perspicè attentius: quoties tu ad
Deum spectas absque mammona? id est, purè
& illibate Deum amas, & illum alijs rebus
omnibus vnice atque simpliciter anteponis;
& non immisces tuis actionibus, illis etiam
spiritualibus, sexcentas impuritates, à sensu,
ab intellectu, à voluntate? Quot animi dis-
tractiones pateris, non solum è tua culpa de-
riuatæ; sed etiam quas spontè sectaris, aper-
ta culpa susceptas? Breuiter: quando tandem
vniõnem illam tui spiritus ac mentis, ac tui in-
tellectus ac volûntatis in Deum, eiusque bo-
nitatem exerces vel consequeris; in qua vnus
Domini professio est, & spiritualis sensus?
Rursum verò animaduerte, quàm anxie, quàm
solicite de rebus externis cogites & agas, siue
etiam internis; quàm non intelligas Deum
esse rerum omnium creatorem, conseruato-
rem, gubernatorem; tuam sollicitudinem ferè
tam esse improuidam & arrogantem, vt vi-
dearis in sublime tolli, & partes quæ Dei sunt
propriæ quasi velle assumere; vel ita illam ex-
ercere sollicitudinem, quasi Dei prouidentia
infinitæ non confidas. Ita est, Domine: mihi
hæc te adiutore displicent, sancte I E S V: im-
puritatem quidem actionum mearum agno-
sco, & ijs commoueor vehementer, vbi audio
tam acriter, tanto cum molimine & terrore,
cum tanta maiestate: *Ego sum Dominus Deus
tuus: non habebis Deos alienos coram me.* &
rursum: *Audi Israël, Dominus Deus tuus
Deus vnus est. Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex to-
ta fortitudine tua:* quod item tu dixisti in Eu-
angelio tuo; & in anima mentem & intelle-
ctum concludi declarasti, in fortitudine vires.
Et verò eisdem præceptis instructus, video illi
actionum impuritati me posse mederi in te, si
non solum fidei diuinam lucem in his præce-
ptis percipiam; sed gratia diuina nitens, & ex
illa vim accipiens, illique cooperans, vnitatem
Dei; vnitatem Domini, charitatis vnitatem
intimo corde anima, mente, omnibus viribus
concipiam, atque operibus exprimam. Ad
quod etiam si non possumus perfectè in hac
mortalitate peruenire, vt desideramus, &

semper aliquid sit futurum, quo possumus in
hac perfectione crescere; tamen illud à te pe-
timus, bone I E S V, vt nullæ nostræ imperfe-
ctiones, quas scimus & frequètes esse & quo-
tidianas, illam virtutem vniõnis debilitent;
sed potius ex nostrâ debilitate prouentum
humilitatis facias, vt feruentiores etiam ex
imperfectionibus euadamus, compuncti at-
que excitati. Iam verò vt excutiamus nostras
diffidentias, ac nimias illas sollicitudines, tu,
Domine I E S V, sapientissimè prouidisti.
Nam cum scias desiderium animæ nostræ va-
num esse & impotens; quid quærere, quod fer-
ri deberet, vbi quiescere, benignissimè osten-
disti; & ita ostendisti, vt vires dares, in quibus
& alia desideria omnia, omnes nostræ ope-
rationes conquiescerent, & vitam acciperent.
Quis enim est, qui (si regnum Dei & eius iu-
stitiam semel animo concupiscat, corde cor-
ripiat, & cordi infigat) aliud vel quærere,
vel desiderare conari possit; & non potius in
eo se omnia consequatum esse agnoscat &
sentiat? Gustum igitur nobis gratificare, Do-
mine I E S V, regni cælestis, tuæque gloriæ
sempiternæ; cum hoc coniunge feruens ac
plenum desiderium iustitiæ tuæ, atque tuarum
iustificationum: da vt his insitamus, in his
toti simus, in his nos fideles exhibeamus tibi
cooperatores; & euanescent illæ timiditates,
illæ diffidentia nimia, illæ sollicitudines: ibi
lucem tuam reperiemus, in qua illud simili-
ter videbimus, quando sollicitudo in Deo erit
adhibenda; & pacem inueniemus per tuam
doctrinam & gratiam, magne I E S V, in te.
A M E N.

Exo. 20.

Deut. 6.

Mar. 12.

Deut. 6.

Mar. 12.

Luc. 10.

DOMINICA DECIMAQUINTA

POST PENTECOSTEN.

Ad Naim suscitatur filius viduæ.

Euangelium legitur feriæ quintæ post Dominicam IIII. Quadragesimæ;
inde petatur imago XXVIII. & Adnotatio LX. Anno XXXI.

DOMINICA DECIMASEXTA
POST PENTECOSTEN.

Sanatur Hydropicus.

LVC. XIII.

Anno XXXII.

In cxi. imaginem Adnotatiuncula.

cxi.

48.

A. Domus Principis Pharisaorum in Capharnaum.	B. IESVS apprehensum sanat hydropicum; & subdit parabolam de asino, qui in puteum incidit.
B. IESVS ingressurus domum.	E. Extrahunt asinum de puteo die Sabbati.
C. Hydropicus ante eum stans.	F. Mensa & conuiuium, in quo iubetur vnus à primo ad vltimum locum descendere; contra à alter ascendere.
D. Obseruant eum Pharisei.	
B. Respondet eis IESVS: Si licet Sabbato curare?	
D. Ipsi tacent.	

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. XIII.

ET factum est cum intraret ^bIESVS in ^adomum cuiusdam Principis Pharisaorum Sabbato manducare panem, & ipsi ^dobseruabant eum. Et ecce homo quidam ^chydropicus erat ante illum. Et ^brespondens IESVS, dixit ad Legisperitos, & Phariseos, dicens: Si licet Sabbato curare? At illi ^dtacuerunt. Ipse ^bverò apprehensum sanauit eum, ac dimisit. Et respondens ad illos, dixit; Cuius vestrum ^casinus aut bos in puteum cadet, & non continuo extrahet illum die Sabbati? Et non poterant ad hæc respondere illi. Dicebat autem & ad inuitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos; Cum ^finuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo; & veniens is, qui te & illum vocauit, dicat tibi: Da huic locum: & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere. sed cum vocatus fueris, vade, recube in nouissimo loco: vt, cum venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur; & qui se humiliat, exaltabitur.

ADNOTATIO.

A. Splendida domus Principis Pharisaorum in Capharnaum.

B. IESVS vel ante ianuam, vel iam intra ianuam domus Principis: utroque enim modo legitur; & verti potest, cum intraret, & cum introisset, quod est Græcè ἐν τῷ εἰσθῆναι.

Mis.
intraret.
Alij intras-
set.

C. Antequam ergo assideret mensæ IESVS, assabat hydropicus homo ante ipsum, & non audebat petere ab eo, vt sanaretur; propterea quòd esset Sabbatum, & obseruarent eum Pharisei & Legisperiti, an Sabbato curaret;

D. Quod ipsi per hypocrisim & superstitionem damnabant.

B. Hac sciens IESVS, respondet; vt illorum curet errorem, & miseri hominis hydropisim sanet. Sed quod est IESVS responsum? Primum sciscitatur, num liceat Sabbato curare.

D. Ipsi tacent.

B. Fit autem eius plena & apposita responsio, ubi apprehensum sanat hydropicum, siue dubitarent, siue damnarent. Cum autem ibi tacerent, rursum respondit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non continuo extrahet illum die Sabbati? Quo enim pacto nos externa orationi respondemus, ita Christus in-

terna, siue exterius, siue interius, respondere & poterat & solebat. Hic bis respondet tacentibus: nec solum respondet, sed illos insipientia coarguit, tanta efficacia, vt respondere non possent. Sanatus verò hydropicus facile intelligitur significare eum, qui diuitiarum siti reiecta, diuitiarum etiam tumorem deponit, dat pauperibus, quæ possidet, & Christum sequitur, siti & onere plusquam intercute leuatus.

E. E fossa extrahitur asinus Sabbato, quæ est coargutio Iudeorum. quasi dicat Christus: Cur adeo estis iniqui, o Legisperiti & Pharisei, vt vestris damnis die festo provideatis labore vestro, opere, industria; & me prohibeatis solo verbo sanare miserimorum hominum infirmitates?

F. Mensa ad conuiuium parata. In hac deijcitur à primo confessu vnus ad vltimum, alius ab vltimo ad primum promouetur; quæ est parabola Christi ad confutandam eorum arrogantiam, qui primas in rebus omnibus ambiunt: ij enim nihil aliud quàm ad vltimas ex ambitu se deijciunt: itaque via est certa ad perfectionem vite Christianæ & diuina contemplationis humilitas.

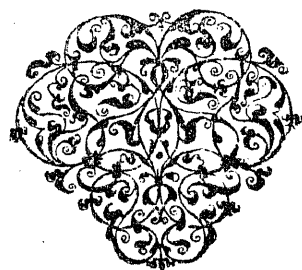
MEDITATIO.

Certum est mihi, Christe IESV, te domum cuiusdam Principis Phariseorum intrasse; quis autem hic fuerit, ignoro; nisi quod primarius erat, ut puto, inter Phariseos, vitij scilicet Phariseorum insignis, hypocrita, cæcus, arrogans, superstitiosus, maliciosus, veritatis tuæ oppugnator. Ego ille sum Phariseus, benigne IESV, omnibus vitijs non solum Phariseorum coopertus, sed alijs plurimis. Primus sum omnium peccatorum: sed illud gratia tua habeo, quod tuam doctrinam probo, in illam toto pectore incumbere desidero. Verum, bone Magister, non facio quod volo, sed quod nolo; & quod in me habitans peccatum vult, illud facio continenter; indies etiam augeo impotenter. Quis me liberabit à corpore mortis & perditionis huius, nisi tu gratia tua, nisi tu magne IESV? Et nunc, Domine, video me esse hydropticum. Ebibit anima mea è vanitatibus sæculi multa nimis; ebibit è consolationibus Spiritus sua socordia & abusu, propinat philautia: ita autem ex his aquis potatur, ut irritata fitis identidem euadat intolerabilis & infinita. Et quamvis hæc agnosco, tamen deceptione ductus, non peto in oratione ab his mundari; ut non audebat hydropticus à te petere sanitatem, propter Phari-

Rom. 7.

Ionn. 4.

sæorū errorem. Ego enim meas imperfectiones secutus infesto festum consolationum agere in oratione, & ferè nihil à te peto; quæ tamè est substantia & finis orationis. En peto, Domine, nec volo audire meæ animæ Phariseos: Sana animam meam, sitim illam noxiam siste; dein expelle aquam, qua tumidus sum & deprauatus: hoc obsecro facias benigne IESV, etiam si vel non petam, vel non bene petam, vel negligenter petam. Nam peto alioqui Domine, etiam si non explicem apud te, id est, vehementer desidero; quæ est petitio apud te manifesta, ut hydropici fuit: & simul medere, Domine, illi meæ negligentia, vel imperfectioni petitionis: ita fiet, ut ab hydropici liberatus intelligam tuam increpationem, & meam in oratione deceptionem. Totus enim sum in festo & lætitia meditationis; illa me oblecto, nec curo tibi mea peccata offerre curanda, non obsecro te; quasi oratio sola illa esset, quæ versatur in meditatione mentis, ac rerum sublimium speculatione, & non potius in petitione, obsecratione, & gratiarum actione. Mea mala ego intelligo, Domine, de tua gratia; sana illa bone IESV, ut in oratione possim versari fructuosè, ut tu vis. Amen.

DOMI-

DOMINICA DECIMASEPTIMA
POST PENTECOSTEN.

De primo mandato interrogatur IESVS.

MATTH. XXII. MARC. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In cxli. imaginem Adnotatiuncula.

cxli.

95.

- A. Templum, quod post celebrem ingressum in urbem quotidie veniebat IESVS: ubi confutauerat primum Herodian os, dein etiam Sadduceos.
- B. Respondet IESVS: Primum mandatum est; Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est, & Diliges, &c.
- C. Sadducei spectantes, quorsum Phariseorum euaderet oppugnatio.
- D. Confirmat responsum IESV Phariseus, etiam amplificat: audit: Non longè es à regno Dei.
- E. Acrius interrogat Phariseus, audiente omni populo: Christus cuius filius est? citans testè Dauidem.
- F. Multi aucto Phariseorum, ante quos magnificus legis Doctor IESVS de primo mandato à Phariseis subornatus interrogat.
- G. Nemo poterat ei respondere verbum, nec ausus est vllus illum amplius interrogare.

EVANGELIVM MISSÆ.

MARC. XII. MATTH. XXII. LVC. XX.

In illo tempore. Pharisei autem audientes quod silentiū imposuisset Sadduceis, conuenerunt in vnum:

Et accessit vnus de Scribis qui audierat eo: conquirentes: & videns quoniam illis bene

&

responderit, interrogauit eum quod esset primum omnium mandatum.

interrogauit eum vnus ex eis legis doctor, tentans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege?

Ait illi IESVS:

IESVS autem respondit ei; Quia primum omnium mandatum est: Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.

Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua.

Hoc est primum mandatum.

Hoc est maximum, & primum mandatum.

Secundum autem simile est illi;

Secundum autem simile est huic:

MARC. XII.

MATTH. XXII.

LVC. XX.

*Diliges proximum tuum tamquam te ipsum.
Maius horum aliud mandatum non est.*

Diliges proximum tuum, sicut te ipsum.

In his duobus mandatis uniuersa lex pendet, & Prophetæ.

Et ait illi Scriba: Bene Magister in veritate dixisti, quia vnus est Deus, & non est alius præter eum: & ut diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine; & diligere proximum tamquam seipsum, maius est omnibus holocaustis & sacrificiis. IESVS autem videns quod sapienter respondisset, dixit illi: Non es longè à regno Dei. Et nemo iam audebat eum interrogare.

Congregatis autem Pharisæis, interrogauit eos IESVS, dicens: Quid vobis videtur de Christo? cuius filius est? Dicunt ei: Dauid.

*Et respondens: IESVS, dicebat docens in templo;
Quomodo dicunt Scribæ Christum filium esse Dauid?
Ipse enim Dauid dicit in Spiritu sancto;*

Ait illis:

Quomodo ergo Dauid in Spiritu vocat eum Dominum, dicens:

Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis,

Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis,

donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

Dixit autem ad illos; Quomodo dicunt Christum filium esse Dauid; & ipse Dauid dicit

in libro Psalmorum;

Dixit Dominus Domino meo sede à dextris meis,

Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

MARC.

MARC. XII.

MATTH. XXII.

LVC. XX.

Ipse ergo Dauid dicit eum Dominum,

Dauid ergo Dominum illum vocat,

Si ergo Dauid vocat eum Dominum, quomodo filius eius est?

& unde est filius eius?

& quomodo filius eius est?

Et nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare.

Et multa turba eum libenter audivit.

ADNOTATIO.

A. Post celebritatem ingressus Christi in urbem Ierosolymorum, ante eum diem quo passus est, quotidie in templum veniebat IESVS à monte Oliueti, vel à Bethania, & eodem ad vesperum decedebat; quibus diebus excellenter permulta docuit, & sæpè illi sunt insidiati Iudæi. Quod autem ad hoc Euangelium pertinet: per discipulos suos & Herodianos illum fuerunt primum aggressi Pharisæi, de tributo quod Cæsari pendebant. Iudæi: quibus cum prudentissimè respondisset, & mirarentur omnes, taciturnitate verò sua præ se ferrent discipuli Pharisæorum & Herodiani se esse victos, erubescerent simul necessariò Pharisæi, tametsi dissimularent rem ad se attinere; successerant Sadducæi, & summum argumentum, quo suam heresin confirmabāt, illi obiciunt, de muliere & septem maritis, & resurrectione. Quibus item cum sapientissimè respondisset, & ex Scribis vnus persuasus apud se esset illum rectè Sadducæis respondisse, nec esset quisquam tam impudens, qui illum amplius auderet interrogare: tamen Pharisæi, cum viderent aduersarius suis Sadducæus esse impossum silentium, subdole ipsi armant illum ipsum è sua calumnia Scribam, legis Doctorem, phylacteriis onustum & simbriis circumseptum, qui veluti solus IESVM adoriretur. Aderant illi quidem disceptatori, sed dissimulanter tamen: ut, si ille vinceretur à Christo, solus esse confusus videretur, sin vinceret, tum ipsi se aperirent, & victoriam sibi arrogarent insolenter. Igitur esto

A. Templum.

B. IESVS cum Discipulis.

C. Sadducæi spectantes, quorsum euaderet disceptatio Pharisæorum.

D. Pharisæorum multitudo, inter quos Doctor ille magnificus eminet; post Pharisæos eorum discipuli & Herodiani consistunt. Ille legum iurisq; peritus (persuasus tamen, ut dictum est, quod bene Sadducæis respondisset IESVS) interrogat, quodnam sit magnum illud mandatum, & primum in lege.

B. Respondet Christus, esse primum omnium & dignitate & ordine: Audi Israël, Dominus Deus tuus Deus vnus est: & diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. In primo enim decalogi præcepto, quod est de fide unitatis Dei, comprehenditur Dei perfecta dilectio, nec hoc solum, quod est charitatis, sed spei & obedientiæ perfecta. Quis enim cognoscat Deum, qui eum non intelligat esse diligendum toto corde, mente, anima, virtute; in illum spem omnem esse collocandam, illi etiam in rebus omnibus obediendum?

D. Confirmat responsum Christi Scriba, atque adeò amplificat: addit ad dilectionem Dei, ex toto intellectu ut ametur Deus, quod in mente intellexerat Christus: addit ad proximi, quod sit maior hæc dilectio omnibus holocaustis & sacrificiis. O Christi IESVS admirabilem benignitatem! Accesserat dolo malo subornatus à Pharisæis hic Legis peritus, improbo animo accesserat, tentaturus accesserat; & tamen immutat illius animum Christus, & erudit illius mentem, & cor illuminat, dat vires, ut & intelligat quæ dixerat IESVS, & exponat quæ intelligebat: denique

*nique (quod nescio, an de quopiam alio prae-
cauerit Christus) iudicat illum sapienter respon-
disse: deinde ad animum illius & ad cor loqui-
tur: Non longè, inquit, es à regno Dei. Quibus
verbis suauissimè eum ad se vocat, & ad vite
perfectionem inuitat. IESVS autem describitur
digito dextra manus calum indicare, manū
verò alteram ad cor apponere; ut quæ dicebat
expressius significaret, unum esse Deum, & eum
diligendum ex toto corde, & in tota anima, & in
tota mente. His peractis gloriosè, & stupentibus
omnibus, nisi malitiosus eorum animus obste-
ret, magnam præterea illis offert occasionem, ut
ad salutem animum aduertent. Nam nulla in-
dignitate comotus Christus, saluberrimam ad-
iungit interrogationem, & planè diuinam, qua
ad sanitatem illos reuocaret.*

B. Quid, inquit, vobis de Christo videtur?

MEDITATIO.

O Bone & magne IESV, esto mihi ad-
iutor propitius in tentationibus meis;
non solum quibus ego ab aduersariis meis
appetor, sed quibus ego tento te, vbi vel cu-
riose, vel negligenter & desidiosè ago, & præ-
fidiis non vtor quæ tu dedisti mihi. Quoties
enim ego à te hoc nomine sum reprehensus!
quoties ita me gessi, atque aded, ingessi in
orationem temerè, ut partes omnes oratio-
nis nõ adhiberem! quoties ea postulauì à te,
quæ supra meas vires, vel contra vtilitatem
erant, vel planè curiosa & superuacanea! quo-
ties me inconsideratè deieci in pericula! De-
nique cum scirem (scire quidem deberem)
esse, quæ iuuare vel promouere possunt ora-
tionem vel actiones nostras, omnia humana,
ecclesiastica, & diuina præfidia adhibenda,
ut tibi placeamus, ut te non tentemus; ego ta-
mè subinde tam multa prætereo, ut planè mi-
hi videatur tota esse vita mea tentatio tui.
Quid: non ego te sæpenumerò tēto, ut Hero-
diani, cum tibi autumo me placere, & tuā vo-
luntatem sequi, meorum tamen Superiorum
iussa prætermitto; quasi non dixeris; *Reddite*
Matth. 23. quæ sunt Cesaris, Cesaris; & quæ sunt Dei, Deo;
Luc. 10. & Qui vos audit, me audit? Similiter item at-
que Sadducei te tento; cum tam crebrò omit-
tam memoriã agere rerū nouissimarum: qua-
si per Sapientem non vehementer commen-
dasses illius memoriæ præstantiam & vtilita-
tem. Præterea in illud agnosco, Domine IES-
VS, apertè toties me impingere, quoties vel

*Matth. 23.
Luc. 10.*

Ecc. 7.

cuius est filius? Dicunt: Dauid. IESVS verò non
illis solum respondet, sed quasi docens omnes in-
terrogat: *Quomodo filium Dauid dicunt Scriba
esse Christum? Nam Dauid ipse, Spiritu sancto
ductus, dicebat in libro Psalmorum: Dixit Do-
minus Iehoua n̄r̄y; Domino meo: sede à dex-
tris meis, donec ponā inimicos tuos scabellū
pedū tuorū. Si ergo illū Dauid vocat Domi-
num, quomodo filius eius est? Nam si Domi-
nus maior; sin filius, minor. Senserunt Iudæi
vim argumenti diuinam: nam adiecerunt faci-
le animum ad ea quæ in eodem Psalmo de Chri-
sti diuinitate exponit Dauid excellentissimè.*

*D. Itaque nullus illi poterat respondere, ne-
que ausus est quisquam amplius eum interroga-
re, vel cum illo disceptare. Et turba quidem IES-
VSM audiebat libenter, Primates inuidia &
odio rumpebantur.*

quæ præcepisti, vel quæ consuluisti adhiberi
debere ad actiones meas, quæ ad te spirat, præ-
termitto vel negligo: quasi videar experiri
velle, num alia via, quàm à te cōstituta, possis
vel velis me iuuare, & actiones meas promo-
uere. id quod si te tētare non est, quid est? Li-
bera me, obsecrote per tuas actiones omnes
perfectissimas, sanctissimas, diuinas, ab aliis
omnibus, & ab hoc errore & peccato, quo te
tā sēpè offendo; neque imputes mihi misero
& nihili homini, si quid prætermittā in actio-
nibus & exercitiis meis, quod iuuare me pos-
set. Ego enim etsi ex animi proposito illa vi-
deor non omittere; non tamè propterea non
pecco coram te: ut enim illa omissio ex præ-
senti electione non fiat, magna tamen culpa
mea & incuria extat, & negligentia. Has sana,
bone IESV, animi mei infirmitates. Sed ta-
men illud remanet apud te agendum, Domi-
ne, ut ab illa item me eripias tentatione tui,
quæ est crebra admodum. Num illud non est
tentare te? Cum multa sciam per Ecclesiam,
per meum vitæ institutum, per bonas tuas in-
spirationes, & suauem lucem tuam, Domine;
ita tamen eadem peto, ac si nihil nossem. ne-
que curo ea explere in te, quæ scio; quasi illa
cognitio satis esse non posset ex te, nec vis di-
uina iuuare, ut ea obseruem quæ noui. Itaque
facio planè contrà, quàm tu etiam doces, vbi
præcepisti: *Nolite multum loqui in oratione,*
μη βαττολογησητε, id est, ne verbosi sitis, idem
peruersè inculcantes. Nõne ea species
quædam

Matth. 6.

quædam tentationis est Dei, ad Ethnicorum
& Phariseorum æmulationem; tamen illa
non adsit deprauata intentio? Doce me, san-
cte IESV, obsecro te, quemadmodum eadem
petere vel possim, vel debeam; simul vim il-
lius primi & magni præcepti mihi expone,
quæ quidem videtur esse infinita. Eadem pe-
tere, atque etiam identidem petere non inhi-
beo; modò quam accepisti cognitionem ea
vtamini, detis saltem operam ut vtamini, &
eò desiderio & efficacia ad opus feramini.
Potestis item eadem petere maiori cum de-
uotione, potestis profitentes vestrà negligenti-
am, & faciei vestræ incuriã & confusionem,
efficaciam spiritus & operis à me postulantes:
potestis alioqui ex doctrina Ecclesiæ, & San-
ctorum meorū exemplo. Quod verò petis
expositionem magni illius præcepti: hoc esto
tibi documentum, ut quæ ad praxim attinet,
ea non speculatiuè tantum, sed practice eni-
taris intelligere; hoc est, cum animi propen-
sione ad praxim, & executionis desiderio. Pe-
tas item, ut vim rei sensu interno percipias, &
lucem, quam præceptum, siue consiliū, siue
admonitio vel institutio continet. Ita si agas
studiosè (cui studio & negotio ego præero) &
rei fructuosam intelligentiam accipies, & vim
efficacem, qua illam exequaris. De præ-
cepto autem maximo ita accipe, coniunctam
esse primam partem cum secunda, fidem vi-
delicet de vnitæte Dei & trinitate personarū,
(quæ illa triplici Dei appellatione significa-
tur) cum secunda parte, quæ est de dilectione
Dei, hæc autem vobis cooperantibus fidem
consequetur. Habet enim hanc vim vera &
firma de Deo fides, ut pariat primum Dei in-
telligentiam, deinde progrediatur cum Dei
auxilio ad effectum fidei consentaneū. Cum
igitur illa prima pars fidè Dei proponit, con-
cipitur exemplò in mente pia Dei illustris
intelligentia, & integer animus tota fertur
voluntate, & totus homo ad id amandū, quod

per fidem in eius mente viget. Neque verò
ad salutem intelligi absque errore potest, ut
verus Deus infinita bonitas, potentia, veritas,
essentia non debeat toto affectu, tota mēte &
intellectu, tota anima, omnibus viribus & vir-
tute, toto homine amari. At enim, magne
IESV, tantam perfectionem nostræ naturæ
fragilitas non capit. Scio: non ad quantā ex-
tendere se præceptum potest; illa enim nõ est,
quæ in hac mortalitate habetur; sed quòd in
hac vitæ vestræ imbecillitate progredi licet,
eò enitendum. Est amplissimum hoc præce-
ptum, & quod ad meliora continenter & per-
fectiora alliciat atque attrahat: nec est huius
vitæ mortalis eò peruenire, ultra quòd pro-
gredi nõ possis; ut veluti emenso spacio quie-
scendum necessariò sit. Et tamen, si non ex
toto corde diligo te, sancte IESV, peccabo ego
assiduè cōtra te, amando te. Ne hoc verearis,
ò bone. nam si ex gratia nihil Deo in amore
præponas, Deum verò reliquis omnibus ante-
ponas, non solum non peccasti contra Deum
ipsum amando, sed etiam præceptum imple-
sti; & apud eum gloriam sempiternam illo a-
more promeritus es in me & per me. Sed im-
perfectè id facio, Domine. Da operam, ut per-
fectiùs facias; quod cum feceris, nõquam ta-
men ad vltimam perfectionem peruenies. ne-
que verò propterea peccabis; quin potiùs à
peccato longius & ab imperfectione discedes,
& in merito proficies amplius. Summa est
in hoc præcepto animorum vestrorum inci-
tatio atq. promotio, & vera via ad perfectio-
nem charitatis, ad quam animi vestri inten-
tione feramini assiduè; & causam accipere
possitis humilitatis & confusionis internæ,
vbi videritis vos à perfectione amoris Dei
tam procul semper abesse. Sis, Domine IESV,
benedictus in sæcula; recreasti spiritū meum,
& ad amorem Dei & tuum suauissimè incita-
sti: da, quem animi tenorem me docuisti, ut
illum semper seruem in te. Amen.

DOMINICA DECIMA OCTAVA.
POST PENTECOSTEN.

Sanatur Paralyticus.

MATTH. IX. MARC. II. LVC. V. Anno XXXI.

In cxlij. imaginem Adnotatiuncula. cxlij.

- A. Domus in vrbe Capharnaum.
- B. Ibi sedebat docens IESVS; sedebant simul Pharisai & legis Doctores.
- C. Aderat plurima multitudo ad ianuam, quos domus recipere non poterat; & erat virtus Domini ad sanandum eos.
- D. Allatum paralyticum cum praetorba non possent inferre, nudauerunt tectum.
- E. Fimbriis demissum statuunt ante IESVM.
- B. Videns IESVS fidem illorum, ait paralytico: Remittuntur tibi peccata tua.
- C. Hoc tacite damnant blasphemia Iudaei.
- B. Sanat IESVS paralyticum; quo facto ostendit eiusdem esse remittere peccata, & sanare paralyticum.
- F. Surgit paralyticus, tollit grabatum, & abit.
- C. Mirantur omnes, & magnificant Deum; ut virtus Dei exserta videretur ad sanandum eos.

EVANGELIUM MISSÆ.

MARC. II. MATTH. IX. LVC. V.

ET ascendens IESVS in nauiculam, transfretauit,

Et iterum intrauit

& venit in ciuitatem suam.

Capharnaum post dies;

& auditum est quod in domo esset: & confestim conuenerunt multi, ita ut non caperet neque ad ianuam.

& loquebatur eis verbum.

Et venerunt ad eum aferentes paralyticum, qui a quatuor portabatur

Et ecce

Et factum est in vna dierum,

& ipse sedebat docens.

Et erant Pharisai sedentes, & legis Doctores qui venerant ex omni castello Galilææ & Iudææ & Ierusalem: & virtus Domini erat ad sanandum eos. viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus;

MARC. II. MATTH. IX. LVC. V.

offerebant ei paralyticum iacentem in lecto.

& querebant eum inferre, & ponere ante eum.

Et non inuenientes qua parte illum inferrent praetorba,

ascenderunt supra tectum, &

per tegulas submiserunt eum cum lecto

in medium ante IESVM.

Quorum fidem vidit,

dixit,

Homo,

Et

Et cum non possent offerre eum illi praetorba,

nudauerunt tectum ubi erat, & patefacientes submiserunt grabatum in quo paralyticus iacebat.

Cum autem vidisset IESVS

Et videns IESVS

fidem illorum,

dicit paralytico:

Confide fili,

remittuntur tibi peccata tua.

Et ecce

Fili, dimittuntur tibi peccata tua.

Erant autem illic

sedentes, & cogitantes

quidam de Scribis

dixerunt intra se:

caeperunt cogitare Scribae & Pharisai, dicentes;

in cordibus suis; Quid hic sic loquitur?

Hic blasphemat.

Quis est hic, qui loquitur blasphemias?

Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?

Quo statim cognito IESVS spiritu suo

Et cum vidisset IESVS cogitationes eorum,

Ut cognouit autem

quia sic cogitarent intra se,

respondens

MARC. II.

MATTH. IX.

LVC. V.

dicit illis;
Quid ista cogitatis

paralytico;

Tolle grabatum tuum,

Tibi dico,
tolle grabatum tuum,

Et statim surrexit ille,

& sublato grabato,
abiit inde coram om-
nibus,

ita ut mirarentur
omnes, & honorifica-
rent Deum,

dicentes;

Quia numquam sic vi-
dimus.

dixit:
Vt quid cogitatis mala
in cordibus vestris?
Quid est facilius, dicere:
Dimittuntur tibi peccata tua;
an dicere: Surge,
& ambula? Vt autem ^b sciatis, quia
filius hominis habet potestatem in
terra dimittendi peccata, tunc ait
paralytico:

Surge, tolle lectum tuum, & vade
in domum tuam.

Et ^f surrexit,

& abiit in domum suam.

Videntes autem turbæ ti-
muerunt,

& glorificauerunt Deum, qui de-
dit potestatem talem hominibus.

dixit ad illos;
Quid cogitatis

Et confestim consurgens
coram illis,
tulit lectum in quo iace-
bat,

magnificans Deum.

Et stupor apprehendit
omnes,

Et repleti sunt timore,
dicentes,
Quia vidimus mirabi-
lia hodie.

ADNO-

ADNOTATIO.

Postquam sanauerat duos homines à Demo-
num legione in regione Gerasenorum, qua
est trans mare Galilææ, & in Galilæam rursum
nauigasset; egressus quidem è naui non conti-
nuò venit IESVS Capharnaum, sed post ali-
quot dies: quò cum venisset, in domo quadam
confedit, & inchoauit docere. Quod ubi fuit
auditum in ciuitate, concurrunt multitudo tanta,
vt impleta domo, nec ad ianuam capi multi-
tudo posset. Sedebant verò magnifici Pharisei
apud IESVM, & leges Doctores; qui conueni-
erant frequentes ex omni castello Galilææ & Iu-
dææ (qua tribum etiam Benjamin complecteba-
tur) & ex Ierusalem, & peculiari quadam ef-
ficacia erat virtus Dei exserta ad eos sanandos.

A. Igitur esto domus in vrbe Capharnaum.

B. Christus sedens, & asidentes Pharisei &
legis Doctores: ponè Christum Apostoli astant,
astat alia multitudo, repleta est domus.

C. Ad ianuam conferta turba inuicem pro-
pellit, & urget ingressum.

D. Cum attulissent quatuor homines para-
lyticum in lecto iacentem, & contendissent il-
lum Christo offerre sanandum, nec præ turba id
consequi potuissent; accipiunt consilium, vt
nudato lecto & patefacto, illum inde submitte-
rent, vt erat in lecto, & ponerent ante IESVM.
Aliis igitur in subsidium euocatis, ascendunt
in lectum; illud nudant & aperiunt, eò leuant
paralyticum.

E. Inde rursum summittunt, & collocant an-
te IESVM coram omni multitudine grabato
suo harentem. Quanto molimine miseri homi-
nis salutem procurant! Quid fides atque animi
deuotio in Christum, & charitas in proximum
non conatur: quid non efficit? Da nobis, Christe
IESV, similiter moliri & nostram, & misero-
rum hominum salutem. Cum hac fierent, in-
termisit IESVS concionem: omnes ora conuer-
tunt ad rem nouam; expectat Christus, donec
ante ipsum constituant paralyticum: interim il-
lorum animum & fidem fouet ac promouet in-
terius. Attenti aduertunt omnes & animum &
oculos in paralyticum & IESVM, cogitant sa-
nationem: qui illum summisserant, instant IESV
è lecto, vt sanet arumnosum hominem: para-
lyticus miserabili vultu opem implorat.

B. Quid Christus? Vt fidem vidit eorum qui
offerebant, & paralytici; tum quod esset virtus
Patris & sua propensa ad omniū animos ad pie-

tatem commouendos; dixit paralytico: Confi-
de fili, bono animo esto, esto constans in ea fide
& deuotione animi, quam ego tibi iam sum gra-
tificatus; eam ego respiciens, & eorum qui tanto
labore & diligentia te mihi sanandum obtule-
runt, plura præsto quam expetistis. Queritis pa-
ralytico corporis sanitatem; ego illi largiar
hanc etiam, sed prius animi; hanc etiam vobis
concedam. Dixit verò paralytico: Remittun-
tur tibi peccata tua. Duo hic docuit Christus:
alterum, quòd prius mentem sanabat, quam cor-
pus; quòd hic planè expressit: alterum, quòd sæ-
pe euenit, vt propter peccata infligantur à
Deo corporis infirmitates; quòd hoc etiam loco
significatur non obscure, disertè verò Io. 5. c.
Iustificatus interius paralyticus iacet tamen in
eadem membrorum resolutione; attentior fit
turba, completur gaudio paralyticus & sui: Scri-
be tamen & Pharisei non audent aperitè con-
tradicere; musitant intra se odiosissime;

C. Quis est hic, qui loquitur blasphemias?
Quis potest remittere peccata, nisi solus Deus?
senferant enim ex auctoritate loquitur IESVM,
non solum vt simplicem ministrum Dei. Cur
Doctores & Pharisei, si credere non vultis, non
potius signum petitis ex animi humilitate, Ge-
deonem imitati? Sed vos blasphemiam arguitis
Filium Dei: at ille dat vobis signum sue diuini-
tatis; vestras enim cordis cogitationes perscru-
tatur in Spiritu sancto & traducit. Quid, in-
quit, mala cogitatis in cordibus vestris? Iam ni-
hil est quòd suspicemini; Pharisei, me blasphe-
mum esse, si dico dimittere me peccata, nam signo
etiam externo idem demonstro; tanti vestram
salutem aestimo. Age, quidnam arbitramini es-
se facilius; paralytico dicere, Remittuntur tibi
peccata tua: an dicere, Surge, tolle grabatum
tuum, & ambula? videtis nihil differre, & v-
trumque facere solius esse diuinæ potestatis: si
igitur hoc fecero, illud & posse & fecisse non
poteritis inficiari.

B. En dico (quòd vos audistis) paralytico: Sur-
ge, tolle tuum lectum, & vade in domum
tuam. Hic vis diuina conspicua omnibus fuit.

F. Surgit paralyticus, tollit grabatum suum,
abit domum, Deum magnificans. Apprehendit
autem non solum turbam, sed omnes stupor, om-
nes timore sunt repleti, omnes magnificabant
& glorificabant Deum, confitebantur Deum
vtramque potestatem hominibus dedisse, & re-
mittendi

mittendi peccata, & sanandi incurabiles ac deploratas infirmitates: abibant dicentes: Vidimus hodie mirabilia; numquam quicquam tale vidimus. Hic verò exponitur, quod superius di-

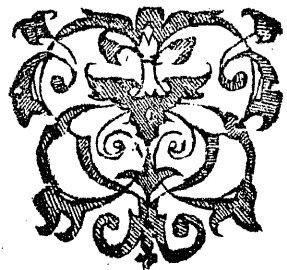
ctum erat, fuisse exsertam Dei virtutem ad eos sanandos: nam tandem omnes Dei virtutem agnouerunt, & laudibus sunt prosequuti, quod rarò contigit alias.

MEDITATIO.

Vincimur à Iudæis, Fratres, à Pharisæis, à legis Doctoribus. Illi, ut audierunt in domo esse IESVM, confestim conueniunt, confertim ingrediuntur, domum implent, alij vrgent ingressum. At nos scimus docere Christum à cælo, docere ex Ecclesia, docere ex creaturis, ex mysteriis suæ vitæ, suæ passionis & mortis; omnia videmus esse ingentibus Christi vocibus plena; & tamen desidia torpemus, tabescimus, non attendimus, nihil audimus, euanesco in cogitationibus nostris. Hem miseriam, hem confusionem nostram coram Deo & Angelis ipsius & Sanctis eius! Excitemur, Fratres mei: etenim virtus Dei exserta etiã nunc est, atque adedò magis nunc est, quàm tunc erat, ad peccata nostra remittenda, ad infirmitates nostras sanandas. Accedamus ad Christum, qui est virtus infinita Patris exserta in nos. Ecce non est intra domum, quò non possimus per turbam penetrare; sed stat ad ostium cordis nostri, & pulsat: aperiemus nos illi, ipsi nos dedamus pio & deuoto affectu, fide, spe, & charitate subnixo; & subibit Christus in cor nostrum, faciet nos & domum, &

templum suum, ibi nos docebit, deinde paralyticum nostræ animæ, nostrarum potentiarum & virium desidiam sanabit. Ut hoc autem assequamur, poscimus Sanctorum intercessionem, qui animam nostram, qui nos ante Christum supplices repræsentent sanandos: neque enim illis obstabit turba, nihil erit, quòd tectum nudent; semper faciem Dei vident, ut Angeli, semper illi assistunt, semper illum obsecrant pro nobis. Hanc verò salutem non solum ad animam nostram sanandam petamus, sed proximorum etiam nostrorum: imitemur illorum misericordiam, & industriam, & diligentiam, qui tanto molimine paralyticum sanandum Christo obtulerunt: quatuor virtutibus nitamur, fide, spe, charitate, misericordia: leuemus miseros homines in cælum per orationem, per exhortationem, & alia sancta ministeria; ad virtutem & pœnitentiam promoueamus omni studio, labore, & industria in Christo. Aperiet illis cælum Christus; & tunc quidem non dubium aperiet, cum eos ad peccata Sacerdoti confitenda perduxerimus. Amen.

1 Cor. 1.
Apoc. 3.

DOMINICA DECIMANONA
POST PENTECOSTEN.

Facit Rex nuptias Filio.

MATTH XXII.

Anno xxxiiii.

In cxliij. imaginem Adnotatiuncula.

cxliij.

- A. Templum, & porticus Salomonis, vbi docebat IESVS.
- B. Regia, vbi sedet in throno suo Rex: a sedit Filius, & eius Sponsa, regio omnes cultu & nuptiali.
- C. Serui vocaturi ad nuptias inuitatos à Rege mittuntur.
- D. Vocantur: qui suas occupationes externas excusant, alij villam, alij negotiationem, &c.
- E. Reliqui seruos tenent, & contumelijs affectos occidunt.
- F. Rex, his auditis, missis exercitibus suis homicidas perdit, & ciuitatem eorum incendit. Hactenus significantur Iudæi vocati.
- G. Mittuntur serui ad vocandos Gentiles.
- H. Ex his implentur nuptie, fit confessus, & triclinium pretiosissime ornatur, accedentibus tandem ad Gentem Iudæis.
- I. Deprehenditur vnus inter omnes, qui nuptiali veste non esset indutus.
- K. Hunc iubet Rex ligatis manibus & pedibus mitti in tenebras exteriores.

93.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XXII.

ET respondens IESVS dixit iterum in parabolis eis, dicens: Simile factum est regnum cælorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias, & nolabant venire. Iterum misit alios seruos, dicens: Dicite inuitatis: Ecce prandium meum parauit, tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia parata: venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt; & abierunt, alius in villam suam, alius verò ad negotiationem suam: reliqui verò tenuerunt seruos eius, & contumelijs affectos occiderunt. Rex autem cum audisset, iratus est: & missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos, & ciuitatem illorum succendit. Tunc ait seruis suis: Nuptiæ quidem paratæ sunt, sed qui inuitati erant, non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus viarum, & quoscumque inueneritis, vocate ad nuptias. Et egressi serui eius in vias, congregauerunt omnes quos inuenerunt, malos & bonos: & impletæ sunt nuptiæ discumbentium. Intrauit autem Rex ut videret discumbentes, & vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali. & ait illi: Amice, quomodo huc intraisti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit Rex ministris: Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stridor dentium. Multi enim sunt vocati, pauci verò electi.

ADNOTATIO.

Alia est hac parabola, quam illa Luca, ut confirmat August. non negat Gregorius, nec contedit: hic enim pradiu, illic caena proponitur; hic interficiuntur serui, illic nullus necatur; hic mittuntur exercitus, illic nullus apparet exercitus; hic discumbunt ad conuiuium, & eiicitur in tenebras exteriores qui nuptiali veste non erat ornatus, illic nullus accubuit, nullus reicitur: illa dicta est parabola in domo Principis, conuiuium aspidie Christo ad mare Galilae in Capharnaum, anno trigesimo secundo vite sua: hac Ierosolymis in templo anno trigesimo tertio, & quidem post ramos Palmarum ante passionem: postremo, illa proprie spectat ad vocationem tempore Euangelij; hac proprie ad omne tempus, & non facile ad tempus Euangelij contrahi solum potest: Esto igitur

A. Templum Ierosolymis, & porticus Salomonis, ubi docebat Christus.

B. Regia, & in ea aula magnificentissime ornata mensa parata splendidissime, abacus opulentissimus, apposita infinita aurea & argentea vasa: in throno suo sedet Rex purpura, diademate, & sceptro insignis, ad eius dexteram asidet honorificentissime ornatus Filius, ac huius Spōsa forma speciosissima & cultu. Significatur verò ex Verbi Dei incarnatione nuptia, quas Filio suo fecit Deus cum Ecclesia, quae nuptiae in caelo consummationem accipient ultimam, ubi Sponsam receperit in gloriam sempiternam Christus: vocatio autem hac ad fidem incarnationis, Ecclesiae unitatem, & vitam aeternam peculiariter refertur, quae singulari quadam gratia omnibus temporibus homines ad salutem vocauit Deus, per Patriarchas, per templum, & Prophetas; non est vniuersalis illa vocatio, quae per creaturas & naturalia opera omnes continenter vocat.

C. Ante Regem, serui, qui mittuntur ut ad nuptias vocent, quos vult Rex vocari.

D. Vocantur, qui occupationes terrenas excusant, vel vocationem negligunt; alius in villam, alius ad negotiationem: hi scilicet veritatem non oppugnant, sed praetereunt, vel despicunt, designatur verò Iudeorum plebs, & aliarum gentium omni aetate populus.

E. Vocantur alij, qui oppugnant atrociter veritatem, & non solum vocationem reiciunt, sed vocantes perimunt crudeliter. Quem enim

Prophetarum non persequuti sunt Iudeorum Primarij? & occiderunt eos, qui pronuntiant de aduentu iusti; tandem iustum ipsum Christum Domini. Principes & Primarij Iudaei hic notantur, & alij piorum persecutores.

F. Exercitus vastans urbem Ierusalem: interficiuntur non solum Principes, sed plebs: solo aquatur Vrbs, vastantur & conculcantur omnia.

G. Reiectis Iudaeis, vocantur Gentes ad nuptias Filij Dei, ad fidem Christi, ad Ecclesiae veritatem, ad premium aeternae vitae. Hos vocarunt Apostoli & Discipuli Domini, & eorum successores in vias egressi: nullam enim Gentiles habebant ciuitatem spiritualem, sed erant in viis variis adinventionum suarum errantes. Hos omnes autem vocarunt indifferenter, siue boni inter ipsos haberentur siue mali, etiam si apud Deum omnes infideles essent.

H. Regium triclinium pretiosissime ornatum, regie dapes paratae, plenus concessus nuptialis discumbentium, qui erant omnes cultu corporis splendido & pretioso: venit verò Rex, ut videat discumbentes.

I. Vnus tamen, quod vestem nuptialem non haberet,

K. Imperio Regis cum ignominia in tenebras exteriores ligatis manibus & pedibus eiicitur; non è conuiuium caelesti & gloria, sed è congregatione iustorum, qui aspidetes quidem mensa caelesti in Ecclesia Dei, sentiunt odorem cibi caelestis, illius respiciunt excellentiam; non edunt tamen adhuc. Repraesentatur verò confessus iustorum in iudicio vniuersali; inter quos miscebuntur, qui in Ecclesia quidem erunt, non habebunt tamen charitatis opera. Iis iudicio reprobatis, imperabit Christus facultatem omnem bene operandi eripi, & vsum omnium potentiarum, nisi in malum, in dolorem, in obstinationem, & miseriam: coniciuntur verò in exteriores tenebras, id est, in tenebrum & horrendum inferni ignem, nam interiores, antequam proiciantur in baratrum inferni, patiuntur mentis tenebras, & damni poenam illam sempiternam, scilicet diuina visionis & fruitionis privationem. Fletus ignem tenebrum innuit, stridor frigus intolerabile: transibunt enim damnati ad nimium calorem ab aquis niuium.

Gregor.
in homil.
38. in Eua.

Psal. 18.

Ephes. 5.

MEDITATIO.

Odei nostri infinitam bonitatem & misericordiam! Fecit nuptias Filio suo, quando per hypostaticae vnionis mysterium ei Ecclesiam fociauit: vterus autem Virginis huius Sponsi thalamus fuit; vnde & Psalmista dicit, *In sole posuit tabernaculum suum, & ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo.* Tamquam sponsus quippe de thalamo suo processit, qui ad coniungendam sibi Ecclesiam incarnatus Deus de incorrupto vtero Virginis exiuit. Sed quid obtulit, quasi pro dote, Sponsae suae? Sanguinem & vitam suam, bona omnia quae assumpsit ut eam sibi copularet, quibus eam aleret, & matrimonij onera sustentaret è Patris & sua dignitate & gloria. Verum cur nomine nuptiarum vtitur Deus, quod carnales etiam nuptias repraesentat? E sua prouidentia ad doctrinam & disciplinam nostram id fecit, ut à nuptijs carnalibus nos leuaret ad spirituales & diuinas; vim enim & verbo indidit & parabolae, omnem impuritatem & imperfectionem nuptiarum abigendi: est enim verbum Dei in mentibus nostris diuine efficax, si quis pie illi cooperetur. Euge anima mea, lætare, exulta, iubila: habet Ecclesia Sponsum Filium Dei omnipotentis Christum IESUM, qui dilexit eam; & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquae in verbo vitae; & exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi; sed ut sit sancta & immaculata. Verum quænam fuit, & est illa vnio Christi cum Ecclesia? Ea quæ processit ex gratia vnionis Verbi cum humanitate: inde enim prodijt Spōsus Ecclesiae, inde per pretiosissima dona sua illam sibi vniuit, per fidem, spem, & charitatem, per unitatem spiritus in vinculo pacis, per dona Spiritus sancti, per virtutes, per fructus spiritus, & beatitudines, per Sacramenta, per alia charismata, per orationis donum & contemplationis, per gratiam status perfectionis, per doctrinam Sacrarum litterarum & traditionum Catholicam, per hierarchiam ecclesiasticam, & sacras eius functiones, per caelestium spirituum angelica ministeria, per miraculorum virtutem, per perennem influxum Spiritus, & diuinam gubernationem, per Principem Ecclesiae Catholicae Christi Vicarium & eius ministeria, tum per aliarum ecclesiarum Praesides, per fecunditatem fi-

lios Deo, & Christo fratres procreandi. Sunt infinita dona Christi IESU, quibus Sponsae Ecclesiae suae vnitur. Exultemus, Fratres, videntes Sponsum, & Sponsam Reginam assistere à dextris Regis aeterni Christi, pretiosissimis donis ornatam; quae faciunt caelestes nuptias, & diuinam vnionem, ut gloriosissime, ita potentissime. Per eadem autem hac dona simul diuinitus operatur Christus illum effectum, ut agatur spirituale conuiuium, & diuina celebritas in Ecclesia: in his enim sacrarum rerum mysterijs sunt tauri & altitia occisa, & parata ad conuiuium spiritus, quia è sanguine Sponsi vim habent, ac iucunditate. Et quid mirum? Agnus etià ipse, id est, Sponsus occisus est; & fecit, ut suae illae fierent nuptiae: occisus quippe ille est, & reipsa semel, & in acceptatione Dei, ad mysteria & iustitiam Ecclesiae communicandam ab origine mundi; & fecit deinde, ut suum sacrificium perfecteretur in consummatione saeculorum & militantis Ecclesiae, in Sacramento Eucharistiae, & Sacrificio sacrosancto.

Iam si hac maxima sunt, ut sunt, quam erit & magnum & eximium illud donum, quod nos accipimus in Ecclesia per Sponsum Christum, & per illa ipsa dona! Factus simul est Christus, Fratres, Sponsus animae nostrae per illa eadem dona & mysteria, per illa nobis vnitur, & dignos efficit sua vnione spirituali & diuina. Idem nobis paratum est & propositum conuiuium, eadem celebritas, idem gaudium & fructus: & hic quidem paradus est deliciarum spiritualium in Ecclesia militante, in Sponsa Christi adhuc actiuosa & operosa.

Summa quidem sunt hac dona & mysteria, sunt sublimia & diuina; verum ut in terris, ut in militia, & exercitijs Ecclesiae & spiritualis Ierusalem, in laboribus, in angustijs, in meritis. Quis verò poterit vel oratione consequi, vel mente concipere, caelestis & nouae Ierusalem, Ecclesiae triumphantis, quanta sit dignitas, dona, excellentiae, mysteria, miracula; quam excelsum, quam sublime, quam infinitum bonum? Et de hac quidem ego nihil audeo dicere, nec possum: dixisti tu sublimis Euangelista & propheta Ioannes, & ut soles, altè inonuiti: *Et vidi calum nouum, & terram nouam; primum enim calum, & prima terra abiit, & mare iam non est.* Et ego Ioannes vidi

Psal. 44.

Apoc. 5.

Mat. 28.

Apoc. 21.
& 22.

AA san-

DOMINICA VIGESIMA
POST PENTECOSTEN.

Filium Reguli sanat IESVS.

IOAN. IIII.

Anno XXXII.

In cxliij. imaginem Adnotatiuncula.

cxliij.

37.

A. Cana minor, in tribu Zabulon.	D. Urget Regulus: Domine, descende, priusquam moriatur filius meus.
B. Capharnaum, vnde egressus Regulus, pergebat ad Canam.	C. Dicit ei IESVS: Vade, filius tuus viuit.
C. IESVS in Cana.	D. Credidit; & ibat.
D. Peruenit ad eum Regulus: supplex orat vt descendat Capharnaum, & sanat filium.	E. Occurrunt illi serui, nuntiantes filium eius viuere; intelligit illum hora eadem, qua dixerat IESVS, conualuisse.
C. IESVS dixit illi: Nisi signa & prodigia videritis, &c.	

EVANGELIUM MISSÆ.

IOAN. IIII.

Venit ergo iterum in ^a Cana Galilææ, vbi fecit aquam vinum. Et erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur ^b Capharnaû. Hic cum audisset, quia ^c IESVS adueniret à Iudæa in Galilæam, abiit ad eum, & ^d rogabat eum vt descenderet, & sanaret filium eius: incipiebat enim mori. Dixit ^e ergo IESVS ad eum: Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. ^d Dicit ad eum Regulus: Domine, descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei IESVS; ^e Vade, filius tuus viuit. ^d Credidit homo sermoni, quem dixit ei IESVS, & ibat. Iam autem eo descendente, serui occurrerunt ei, & nuntiauerunt dicentes, quia filius eius viueret. Interrogabat ergo horâ ab eis, in qua meliùs habuerat. Et dixerunt ei, quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quia illa hora erat, in qua dixit ei IESVS: Filius tuus viuit: & credidit ipse, & domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit IESVS, cum venisset à Iudæa in Galilæam.

AA 2

ADNO-

DOMINICA XIX. POST PENTECOSTEN.

*sanctam civitatem Ierusalem nouam descendentem de celo, à Deo paratam, sicut sponsam ornata viro suo: & reliqua quæ diuinè prosequeris. Mentis & spiritus oculos attollite, Fratres, ad sublimem aquilam per cælum latè volantem, & è cælo nobis exponentem, & mentes nostras ad excelsam gloriam, & nuptiarum Agni consummationem leuantem; vt exponat, quemadmodum militans Ecclesia triumphanti coniungatur, vnaque gloriosissimè fiat, ad cælum euehatur, cælo afferatur, ac suarum diuitiarum fiat particeps; vt earum illi detur certa & perpetua possessio; vt omni contradictione, labore, difficultate ea liberetur. Quòd autem ex auro, crystallo, ex tot tamque inestimabilibus gemmis & margaritis civitatem ædificet; quid aliud, quàm ad fidem, & admirationem, & laudem cælestis Ciuitatis supra captum nostrum positam inuitat; & maiora esse, quæ illic expectamus, & pretiosiora, quàm quæ animo hinc complecti possumus, significat? Et tamen auro, gemmis, margaritis, crystallo significatur lætitia, perfectio, & utilitas summa; vnde supereffulgeat splendor diuinus, qui nos inducat in templum Dei, quod infinito interuallo reliqua omnia antecellit. & hoc quidem profiteretur Ioannes omni esse comparatione & similitudine rerum creaturarum templum excelcius, esse ineffabile. Itaque nihil habet, quo illud significet; celebrat tamen diuino quodam silentio: *Et templum*, inquit, *nō vidi in ea*, quod possem rei alicuius creatæ similitudine significare. Et tamen dicis, Deum & Agnum esse templum. Hoc cum dico, magis sileo: quis enim indicare conari possit Dei omnipotentis maiestatem, & substantiam infinitam, vel Agni Filij Dei? Sed tamen cum sic enūcias (ô rem omni laude creatæ & gloria superiorè!) omnia officia templi & utilitates, mystico quodam silentio & luce repræsentas: in gloria cælesti nulla fore ministeria templi alterius, omnium ministeriorum finem & consummationem esse in Deo; Deum qui videat, & Deo fruatur, eum omnia quæ desiderari per tēplum aliud possunt, vel in templo alio præstari, offerri, celebrari, in Deo ipso esse infinitè consecuturum, & in Agno Dei Filio, vt in fonte immenso omnis misericordiæ, & bonitatis, & meriti, &*

gloriæ. At enim ego longiùs dico, quàm assequi possum: vtinam quæ intelligebas, sublimis Ioannes, & nunc clarissimè vides, earum rerum & lucis aliquam scintillam & notitiam è templo ipso mihi impertias. Venite Fratres, venite animæ deuotæ, introite in potentias Domini; etenim nuptiæ Filij Dei factæ sunt, & consummabuntur tandem in sæculorum consummatione. Missi quidem semper sunt à Deo Patre æterno, qui veritatem fidei prædicarent, qui vocarent ad nuptias; pauci tamen audierunt: alij euauerunt in cogitationibus suis, & sæculi occupationibus, gratiam & veritatem vel non intelligentes, vel negligentes: alij veritatem, & fidem, & nuptias, & harum præcones persecuti sunt, & contumelijs affectos interfecerunt: semper tamen Deus de impijs sumpsit supplicium, cōtriuuit statuam regnorum & impietatem, induxit in orbem iustitiam sempiternam, Christum IESVM lapidem Dei viuum & electum; ^{1. Pet. 2.} qui destructa infidelitate factus est in caput anguli, factus est fundamentum & consummatio omnis ædificij cælestis, vnde præsentibus animarum nostrarum nuptiæ indies exornantur atque consummantur. Dona hæc summa agnoscamus, Fratres, accurramus ad nuptias, ad Sponsum Christum properemus, eius Sponsæ Ecclésiæ adiungamur: aperta est nuptiarum ianua, nullus non admittitur qui velit, omnes rogantur, omnes inuitantur. Et boni etiam & mali ad confessum vocantur & introducuntur; verum mali illi (qui fidem quidem habent, sed opera charitatis negligunt, itaque veste nuptiali carent) excuduntur. Hi enim ad locum quidem nuptiarum ingredi possunt; non assident tamen, sed exploduntur, & æterna damnatione condemnantur. Boni virtutibus induuntur, charitate verò omnes suas vestes ornant, mensæ nuptiarum assident, epulis diuinis primùm in hac mortalitate pascuntur, sacrosanctæ item Eucharistiæ ineffabili vnione, virtute, suauitate nutriuntur: ita parantur ad illas epulas sempiternas cum Sanctis & Angelis Dei in cælesti gloria, cum Christo ipso in æternum percipiendas, quarum etiam viuentes prælibant virtutem & iucunditatem incomparabilem. Amen.

ADNOTATIO.

A. **C**ana minor in Tribu Zabulon inferioris Galilææ, in declivi monte posita ad Austrum, sub qua extenditur planities ad Sephoron usque, amœna admodum & fertilis. In hoc oppido fecerat IESVS primum illud miraculum in nuptijs: eò venerat per Samariam, Manassen, & Ifachar, cum ex Iudea rediret in Galileam.

B. Capharnaum, unde egressus Regulus, cuius filius infirmabatur, pergebat ad IESVM: audierat enim aduenisse eum à Iudea in Galileam, & in Cana esse in Zabulon.

C. In Cana IESVS: ad eum supplex veniens Regulus, id est, Princeps modicæ alicuius regionis, vel aulicus Regis Herodis (qui etiam si Tetrarcha esset, rex tamen vulgò dicebatur:) cum eo sui comites: rogat IESVM, ut Capharnaum ad mare descendat, ac filium eius, qui incipiebat mori, sanet.

D. Infirma fide eum esse videbat Christus; tamen benignitate illum complexus, ac volens illius fidei per miraculum asserere perfectionem, ac eius filij corpus simul & animam sanare, exprimat prius illi fidei imperfectionem, quæ, nisi miraculis subleuetur, emergere non possit.

C. Non creditis, inquit, Iudæi, nisi signa videritis & prodigia. Suauissimè illum reprehendit, indicans se miraculum esse facturum: Regulus tamen non emendat fidei imbecillitatem, atque ad eò illam confirmat.

D. Domine, descende, inquit, priusquàm moriatur filius meus; quasi res esset deplorata, nisi ad eum veniret: summissius tamen addit; Domine. Exserit tunc bonus IESVS suam in illum & filium misericordiam, qua per miraculum filium planè sanat, patris animum ad sanitatem promouet.

C. Vade, inquit, filius tuus viuit: recepit vitam, qui erat moriturus. Quod cum diceret, virtus diuina illum est complexa; vires sumit fides, non tamen adhuc perfectionem.

D. Credidit quidem verbo IESV; sed quasi volens re ipsa experiri quod crederat, abibat

nondum integra fide, salutato IESV, & actis gratijs compendio, ut solent qui properant.

E. Occurrunt ei serui descendenti domum, nuntiant viuere filium: non credit adhuc, ut dixerat Christus, nisi comprobet & videat miraculum aperte: interrogat, quòt hora melius habuisset; intelligit septima hora hesternæ, eadem videlicet, qua dixerat Christus eius filium viuere. Tunc verò tandem credit, non ipse solum, sed filius, & serui, & tota etiam domus, postquàm quæ facta fuerant ex ipso audierunt. Parum est autem negotij demonstrare aliam esse hanc historiam & miraculum, quàm quod Matt. VIII. & Luc. VII. narratur: nam ut aliæ differentie præmittantur, illic erat Centurio, hic Regulus; illius seruus agrotabat, huius filius; illic erat morbus paralyticus, hic febris; illic erat in Capharnaum cum puerum sanauit IESVS, hic in Cana cum filium; hic est secundum miraculum, illic multa iam patrauerat miracula Christus. Porro adoremus nos Christi benignitatem, non in Regulo tantum, sed in nobis uem, quorum imperfectam fidem videt Christus & auget, modo ad eum accedamus profundæ humilitatis, & pijs affectus passibus; & petamus, non ut corporalis presentia, sed ut eius diuina benedictio ad nos descendat. Agnoscamus filios nostros, hoc est, dona, quæ in Capharnaum, hoc est, ex propitiacione & consolatione Christi concepimus, quotidie ad mortem tendere nostra ignauia; nisi sua clementia conseruet illa & augeat, qui dedit. Illud præterea animaduertamus, ut ne similiter nos taxet Christus, atque Regulum & Iudæos: illi enim, nisi per signa, non credebant; nos, nisi gratia sensibili abundemus, numquam assurgimus ad meliorem spiritus frugem. Contrà nobis in humilitate cordis nostri agendum est; ut ita audiamus singuli: Vade, filius tuus viuit, & consolationem spiritus accipiamus, & vim operandi atque progrediendi maiorem indies ad unæ spiritualis perfectionem.

MEDITATIO.

Domine IESV benigne, expone nobis, quid ex hoc Euangelio ad salutem & perfectionem nostram debeamus excerpere. Eni vobis, Fratres mei, quos meo sanguine & vita redemi, quos habeo semper cordi meo charissimos. Regulum habet anima vestra spiritum, qui est Spiritus mei gratia & donatio: hic animæ vestræ curam gerit, mentis, voluntatis, potentiarum, actionum omnium vestrarum; hic iuuat infirmitates vestras, & postulat pro vobis gemitibus inenarrabilibus, hoc est, diuina virtute: verum à vobis continenter debilitatur, ut ille Capharnaia Regulus. Porro mens vestra infirma ad eò semper est, ut subinde videatur moritura è peccato; succurrite illi vos meo spiritu & gratia nitentes, expulsi illis Reguli imperfectionibus. Animaduertite & contemplamini semper me vobis præstò esse ab Ierusalem mea cælesti & Iudæa, ubi omnis spiritus videt & laudat Deum, ac confitetur Domino. Venio autem ad vestram Galilæam, instabilitatem vestram scilicet & miseriam; accedite vos per spiritum meum ad me: ex Capharnaum, id est, ex fide meæ propitiacionis & consolationis cælestis, & petite à Patre meo & à me, ut sanentur vestræ potentia, & purificetur spiritus; quasi videatis (credatis quidem, ut credere debetis) & spiritum, & potentias vestras ad interitum tendere, atque ad eò mori, nisi ego succurram. Verum necessum est, ut spiritum vestrum & orationem puram faciatis; contrà, quàm fecit Regulus: ille primum in immensitate meæ diuinitatis hæsitauit, ut descenderem rogans & sanarem; vos adducatis in oratione fidem præsentia diuinitatis meæ in omni loco: ille rursum fidem non habuit meæ omnipotentia reputauit enim me infirmum potuisse sanare, non mortuum suscitare; afferte vos ad orationem, plenam fidem meæ omnipotentia, quod infinita sit, & eadem quæ Patris & Spiritus sancti: postremò ille credidit quidem

michi pronuntianti, *Vade filius tuus viuit*, sed qui exploraturus esset effectum: non enim credidit planè donec audiret & videret viuere filium. Heu Domine IESV, bone & sancte! agnoscimus has omnes imperfectiones nostræ orationis & fidei: quis enim sentit plenam fidem tuæ immensæ presentia & omnipotentia? Quis non ita viuuit, orat, credit; quasi in te non viueret, moueretur, & esset? Quis sentit in spiritu suo tuum illapsum diuinum? Quis sentit te esse in creatura tua per presentiam, potentiam, & essentiam? Quis te in Patre, & Patrem in te esse, & idem sentit de Spiritu sancto? Mysteria sunt hæc veræ fidei tuæ, Domine; & tamen nos illa credimus ita negligenter & frigidè, ut similes planè illi Regulo esse videamur. In tertiam verò illius imperfectionem identidem incurrimus. Quotus enim quisque ex nobis non agit curiosè circa euentum impetrationis suarum orationum? Oro, obsecro pro me, rem peto quæ necessaria vel utilis est ad salutem; piè oro & perseuerater, ad quæ tradunt Theologi consequi impetrationem; & tamen interrumbant me cogitationes importunæ, Non accipio, Quado accipiã? Hæc animo gerimus, exprimimus aliquando & verbis. Hic magnus est noster error, magna imperfectio spiritus. Hoc malum spiritus nobis affricant nostræ animæ imperfectiones, & nostrarum potentiarum infirmitates. Sana, Domine IESV, etiam orationem: da nobis, ut habeamus apud te puram & perfectam fidem, nihil titubationis, nihil negligentia misceamus; credamus quia accipiemus, & haud dubiè fiet nobis, quando tu, Domine, voles, & quod tu voles, & quantum voles, & quemadmodum voles: abundè, satis, superq; erit nostræ orationi satisfactum, si tua voluntas in nobis & de nobis fiat. Ita enim te vis obsecrari per gratiarum actionem, per tuum meritum & mysteria, & Sanctorum intercessionem. Amen.

I. Pet. I.

Rom. 8.
Hier. 9.
12 ad
Hedib.

Ps. 150.

Ier. 23.

DOMINICA VIGESIMA PRIMA POST PENTECOSTEN.

De singulari inhumanitate serui regij & ingratitude.

MATTH. XVIII.

Anno XXXIII.

In cxlv. imaginem Adnotatiuncula.

cxlv.

- A. IESVS docens Petrum & Apostolos.
B. Sedet Rex in throno suo, assistit concilium, rationem instituit ponere cum seruis suis.
C. Offertur illi seruus, qui fisco debebat decem millia talenta.
B. Imperat Rex vendi illum, & uxorem, & filios; cum non esset soluendo.
C. Procidens seruus orat Regem: Patientiam habe in me, &c.
B. Misertus Rex dimittit illum, atque debitum simul remittit.

- D. Hic tamen homo ingratus obuium habet, qui ei debebat centum denarios; quem crudeliter accipit,
E. Et male mulctatum conijcit in carcerem, donec denarios restituat.
F. Quod videntes conserui, indignissime ferunt.
G. Deferunt ad Regem hominis crudelitatem intolerabilem.
H. Concepta Rex iusta indignatione, acerbè obiurgatum tradit tortoribus, donec reddat vniuersum debitum.

17.

EVANGELIUM MISSÆ.

MATTH. XVIII.

In illo tempore dixit IESVS Discipulis suis parabolam hanc: Affimilatum est regnum caelorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Et cum cepisset rationem ponere, oblatu est ei vnus, qui debebat ei decem millia talenta. Cum autem non haberet unde redderet, iussit eum Dominus eius vendari, & uxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi. Procidens autem seruus ille orabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Misertus autem Dominus serui illius, dimisit eum, & debitum dimisit ei. Egressus autem seruus ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios: & tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes. Et procidens conseruus eius, rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ille autem noluit: sed abiit, & misit eum in carcerem, donec redderet debitum. Videntes autem conserui eius quæ fiebant, contristati sunt valde: & venerunt, & narrauerunt Domino suo omnia quæ facta fuerant. Tunc vocauit illum Dominus suus: & ait illi: Serue nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me: nonne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? Et iratus Dominus eius tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet vniuersum debitum. Sic & Pater meus caelestis faciet vobis, si non remisistis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris.

ADNO-

ADNOTATIO.

Descenderat IESVS à monte Thabor, post gloriosam transfigurationem, ut Feria III. Dominica III. Quadragesima est annotatum; & venerat postea Capharnaum, soluerat tributum pro se & Petro, ad humilitatem & omnem modestiam erudierat Apostolos, docuerat rationem fraternæ correctionis, significauerat datum iri illis iurisdictionem ecclesiasticam excommunicandi simul & reconciliandi: quo loco significat dari etiam facultatem peccati culpam remittendi; nam qui Ecclesiæ erat obediens, is mittendus erat ad Sacerdotem absolendus à culpa, & benignè accipiendus. Quod intelligens Petrus (zelo commotus, ne tanta mansuetudo faceret homines salutis suæ negligentes, & abuti beneficij facilitate) rogauerat ex IESV utrumque, eisdem verbis; Quoties remittenda fratri peccata, & Quoties benignè tractandus, num septies tantum. Responderat IESVS, non septies, sed septuagies septies; id est, quoties conuersus fuerit frater. Et quandoquidem res erat hæc magni momenti & periculi, ut in quam plurimos homines poterant incurrere ex immoderato honoris Dei & gloria zelo; adducit Christus vehementem parabolam & seueritatis plenam, eò spectans, ut & Sacerdotes, Confessarij, & qui exteriorem iurisdictionem obtinent in Ecclesiâ, benignitate & mansuetudine vterentur erga peccatores, nec sibi blandientes in alios essent rigidi censors ac iudices. Esto igitur

A. IESVS docens Petrum & Apostolos.

B. Rex sedet in throno regio, assistunt Principes & Consiliarij: cum autem constitisset Rex ponere rationem cum seruis suis, de eorum administratione,

C. In initio statim, ubi actionem instituit, delatus ad eum est homo, qui debebat illi decem millia talentorum, summam pecunie immensam, hoc est, sexagies centena aureorum coronatorum millia: sex videlicet milliones, ut dicunt.

B. Res cum esset comperta, nec esset homo soluedo, imperauit Rex, ut venum iret ipse, uxor, filij, & quæ possidebat omnia; & fisco debitum vniuersum restitueretur.

C. Quod miser ille audiens, seueritate iudicij consternatus, procidit ad Regis pedes ac supplicat: Patientiam habe in me; lenis in me esto & longanimis, noli tui iudicij seueritate, etiamsi iuste iudices, me miserum funditus omnibus fortunis, omni libertate euertere: futurum spero, si longanimis in me fueris, ut quæ debeo

omnia tibi restituam. O admirabilem obsecrationis virtutem!

B. Misericordia motus Rex, confestim & illum dimisit, & as alienum illi omne condonauit. Non hic de talentis auri agitur, non de debitore rei terrene; sed de homine, qui pretiosissimis Dei donis est abusus, qui longè maiora bona Deo debet quàm illa, Dei scilicet gloriam & honorem, suam obedientiam & resipiscentiam. Hæc omnia breui oratione à diuina misericordia consequitur homo; ut possit; si agnoscens suam miseriam & damnationem, tum suam impotentiam, dicat: Domine IESV, ego omnia Patri tuo & tibi debeo; nihil possum reddere, nihil pati dignum vestra misericordia: tu ipse, si pro me patiaris, & longanimis sis per crucem tuam, & mihi tuam illam patientiam per tuam gratiam applices, nihil est quod non possim: hoc fac, & omnia restituo per te Patri tuo & tibi. Hæc est illa vis admiranda, quæ Regem mouet Deum ad misericordiam. Hinc apparet ingratitude magnitudo & crudelitatis eius, qui è corde non dimittit fratri suo, siue in secreto iudicio, siue in externo, si similiter atque ipse conciliauit sibi Dei gratiam petenti veniam, eam non concedit peccatori, sed fratrem in infernum (quod est in se) dat precipitè auxiliij omnis expertè & desperatum.

D. Homo ille immitis, qui obuiam sibi factum creditorem crudeliter accipit, in collum inuolat, illum strangulaturus nisi reddat centum denarios, id est, centum quinquaginta solidos vulgares; nec proiecto ad eius pedes, & similiter petiti veniã, atq; ipse à Rege petierat, vult ignoscere;

E. Sed male mulctatum, mittit in carcerem, donec vniuersos denarios redderet.

F. Videntes conserui, quæ indignissime ac crudeliter fiebant, ægerrimè ferunt.

G. Veniunt ad Regem, deferunt hominis illius inhumanitatem atque crudelitatem, augent crimè, rem duram & immitè vidisse se, dignum hominem omni supplicio. Imperat Rex duci hominem, sistitur iudicio ante Regem, accusant conserui: contumeliosè illi Rex exprobrat ingratitude & crudelitatem: Serue, inquit, nequã omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me; nonne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?

H. Concepta simul ira ex commemoratione atrocitatis, imperat illum non solum in carcerem trudi, sed torqueri donec vniuersum debitum reddat. Seueritas tanta hic explicatur propter

AA 4 mysti-

mythicam parabola intelligentiam; cum aliis, qui ingenti summa argenti esset liberatus benignitate principali, grandi se obstringeret crimine, propter Regij beneficij enormem abusum, si conseruo minimam non solum non condonaret, sed nec spatium temporis concederet, vt solutio expediretur. Damnatur autem ad tormenta, donec solueret debitum vniuersum; unde intelligimus pœnam aeternam infligi: nam cum nūquam, qui in inferno sunt, soluere debitum pos-

MEDITATIO.

Iona. 6.

OMnibus mortalibus dedisti, benigne IESV, salutarem doctrinam, & diuinitus efficacem; habuisti enim semper verba vitæ aeternæ; sed videor ego intelligere ad me propriè omnia attinere, vt præsentis Euangelij doctrinam & vim. Scio te, Domine, bis positurum rationem cum seruis tuis, hoc est, cum his qui tuam seruitutem profitentur; nam alij iam sunt iudicati: in morte igitur illos iudicas, iudicabis in consummatione item sæculorum. Verùm illa est summa tua misericordia, vt ante illa iudicia tremenda, & à quibus nullus appellare quempiã potest, aliud iudicium nobis clementissimè hoc Euangelio indices veluti interlocutorium, non definitiuum; à quo scilicet liceat ad te ipsum prouocare. Accerrima enim tua comminatione me, vt ab illis iudicijs caueam, ad illa me præparem, admones: proponis mihi, hinc conscientia peccatorum meorum, illinc rigoris tuæ iustitiæ, & meæ pœnæ timorem; nec me habere vllū aliud refugium, nisi tuam bonitatem & misericordiam. En Domine IESV Christe, primus omnium peccatorum ego sum, primus tuo iudicio repræsentor à mea conscientia, quam tu hac parabola timore ac sollicitudine ingenti percussisti: accusor malæ fidei in administratione tuarum opum, quibus me ornasti, gratiæ, virtutum, donorum; quæ omnia foedè prodegi. Itaque cum sim ad paupertatem spiritus redactus, & omnia debeam tibi, ad quæ me ex illis donis obligaueras tibi offerenda; etiam illa dona me deficiunt, vnde possim tibi aliquid reddere: quocirca planè sum, nisi tu mei miserearis, deploratus. Verū erigo spem meam in te, qui id iubes hac parabola, hac suavissima tua doctrina: similiter benigne IESV, te oro, atque ille parabolicus debitor Regem: *Habe in me patientiam, & omnia reddam tibi.* Quid hoc est, bone &

sint, semper torquentur. Sed cur vniuersum quod iam fuerat remissum; cum sint dona Dei ἀμεταμέλητα, id est, absque pœnitentiâ? Illud est. Cui remittuntur peccata, si rursus peccat, præsertim per singularem aliquam ingratiudinem, fit vt similiter atque antea puniatur: non solum quod semper vniuersum debitum est damnatio aeterna; sed etiam, quia principium misericordiae, quod est in se, euerit.

magne IESV? **O** infinitum fontem misericordiae & pietatis tuæ! Vis à te peti, vt patientiam in me agas, & in me & pro me patiaris, hoc est, tua passione & morte mihi dones, vnde dissoluam Patri tuo & tibi, quæ vobis debeo omnia. Tu enim omnia nostra debita, omnia peccata nostra in te sustulisti, & cruci pro nobis affixisti, omnia dissoluisti, ab omnibus nos redemisti; hæc enim est tui meriti efficacia. Solue nunc pro me, Domine; offer pro me tuam mortem, vt continenter facis, & omnia faciam quæ tu iubes: non erunt in me gratiæ, & virtutes, & dona infructuosa. Illud tamen intelligo, Domine, non profutura hæc mihi, nisi tecum patiar, nisi te sequar, nisi tuam crucem tollam post te, nisi tuam voluntatem faciam: tunc enim omnia restituentur, tibi tunc tuo auxilio & gratia seruiam. Ita sit sancte IESV. En intelligo tuam in me infinitam benignitatem, agnosco inde quid meo proximo debeam: cauere autem vehementer debeo, ne in illam ingratiudinem & inhumanitatem incidam, vt difficilè me præbeam proximo meo, quin auerfationes animi mei in fratres à meo corde excindam; tum facilè me præbebo & diligentem in iuuando proximo, quibuscumque possum pijs officijs & ministerijs. Neque verò vniquam deterrere me debet grauitas peccatorum vel magnitudo: semper animo meo obuersari debet, si mea peccata ad aliena comparem, meum debitum reputandum esse decem millium talentorum, hoc est, immensum; proximi centum denariorum, hoc est, minimum præ meo; semper debeo esse propensissimus in misericordiam. Quod faciam, si omnia faciam, quæ necessaria & vtilia esse posse intelligo ad iuuandum proximum, nixus fide, spe, & charitate, non parcens meis laboribus, in humilitate & maffuetudine cordis mei in te Domine. Amen.

DOMI-

561

DOMINICA VIGECIMA SECUNDA

POST PENTECOSTEN.

De soluendo tributo.

MATTH. XXII. MAR. XII. LVC. XX. Anno XXXIII.

In cxlvj. imaginem Adnotatiuncula.

cxlvj.

94.

A. Ponticus Salomonis, vbi docebat Christus.	C. Ostendunt illi denarium.
B. IESVS cum Discipulis.	B. Rogat IESVS: Cuius est imago hæc & superscriptio?
C. Adorti sunt eum discipuli Phariseorum, & Herodiani, vt caperent in verbo: Licet census dari Cæsari, an non?	C. Aiunt; Cæsaris.
B. Seuerè obiurgans illorum versutiam & iniquitatem, Respondet IESVS: Ostendite mihi numisma census.	B. Respondet: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo.
	C. Illius responsum admirati, non potuerunt verbum eius, vllum vlla ratione reprehendere.

EVANGELIUM MISSÆ.

MAR. XII.

MATTH. XXII.

LVC. XX.

T^a Vnc abeuntes Pharisei, consilium inierunt vt caperent eum in sermone. Et

Et obseruantes

ad eum quosdam ex Phariseis

mittunt ei discipulos suos

miserunt insidiatores, qui se iustos simularent,

& Herodianis,

cum Herodianis

in verbo

vt caperent eum in sermone, & traderent illum principatui & potestati Præsidis.

Qui venientes dicunt ei;

Et interrogauerunt eum,

& non curas quemquam: nec enim vides in faciem hominum, sed in veritate viam Dei doces.

dicentes: Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum:

scimus quia rectè dicis & doces:

& non accipis personam;

sed viam Dei in veritate doces:

dic ergo nobis quid tibi videtur;

MARG.

tributum
an non dabimus?

Qui sciens versutiam
illorum,
ait illis;

afferte mihi denarium,
ut videam.

inscriptio?

Respondens autem IESVS
dixit illis;

& mirabantur
super eo.

licet^c census dare Cæsari, an non?

Cognita autem IESVS nequitia eorum,
ait:

Quid me^b tentatis hypocritæ?

Ostendite mihi numisma census.

At illi^c obtulerunt ei denarium.

Et ait illis IESVS:

^b Cuius est imago hæc, & superscriptio?

Dicunt ei:

^c Cæsaris.

Tunc

ait illis:

Reddite ergo quæ sunt

Cæsaris, Cæsari; & quæ sunt Dei, Deo.

Et audientes mirati sunt,

& relicto eo abierunt.

licet nobis tributum dare Cæsari, an non?

Considerans autem dolum illorum,

dixit ad eos;

cuius habet imaginem & inscriptionem?

Respondentes dixerunt;

Cæsaris.

Et non^c potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe: & mirati in responso eius, tacerunt.

ADNOTATIO.

A. Porticus Salomonis Ierosolymæ, ubi IESVS ^v ^m adorti sunt versute discipuli Pharisæorum, à suis submissi preceptoribus; ut ei insidiarentur, & in sermone caperent, atque apud Romanos accusarent, vel plebi facerent odiosum. Hi secum adducunt Herodianos, siue Herodis milites, siue sectarios homines, qui dicebant Herodem Antipatrum Messiam fuisse, quod in eius regno defecisset à tribu Iuda sceptrum.

B. IESVS cum discipulis suis.

C. Veniunt autem ad eum discipuli Pharisæorum & Herodiani: proponit unus IESVS sapientia Patris infinita questionem astute, prius

tamen illius animū blāditijs & laudibus aspergens: Magister, inquit, scimus quia verax es, recte dicis & doces; nec est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominū, neque vides in faciē, sed in veritate viam Dei doces: licet nobis dare tributum Cæsari, an non? Quorsum tot & tā varie artes, o Pharisæastri, ante interrogationē? ut animū eius adulatione deliniretis scilicet, & eò pelliceritis, ut negaret tributū dari; nec respiceret Romanorum gratiā, ut Ioazarus Pontifex Cæsaris & Quirini; sed Iudæ potius Gaulanitis sententiam & factionē sectaretur, qui auctor fuit gravissima seditionis Iudæis,

Ioseph.
Ant.
18. c. 1.

Iudæis, docens nihil esse aliud censum Cæsari dissolvere, quàm prodere auitam libertatem, & manifestam seruitutem profiteri.

B. Quid benignus IESVS? Perspecto eorum dolo & nequitia respondet, seuerè illos obiurgans: Cur me tentatis hypocritæ, sanctitatem simulantes, & zelum legis & libertatis, cum iniquo animo sitis & maligno, mihi verò dolomalo insidiemini? ostendite mihi census numisma:

C. Ostendunt denarium, trium scilicet cum semisse solidorum numisma; quod est drachma.

B. Rogat, cuius illa sit imago & superscriptio; ut ex illorum confessione illos confutet.

C. Respondent: Cæsaris. Tiberium intelligamus priuignum Augusti. Colligit sapientissimè IESVS: Illud igitur numisma est Cæsaris.

Quid ergo est, cur non soluatis, quæ sunt Cæsaris, Cæsari? quod vos ipsi vestra professione confitemini.

B. Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; sed ita tamen, ut quod est maius, & necessarium magis, simul quæ Dei sunt, Deo reddatis. Imaginem ille denarius gerit Cæsaris, & inscriptionem; vos in animis vestris Dei: ut illinc Cæsari debetis eius iura, ita hinc Deo diuinam gloriam, & obedientiam, & sacrificium. Ita sapientissimè illorum nequitiam confutauit; nam hoc responso nec po-

terant offendi Romani, nec plebs: illis sat erat audire, reddenda quæ erant Cæsaris, Cæsari, plebs;

cum videret esse Iudæam sub Romanorum imperio, illi tributa solui; moderatè videbant IESVS ^m respondisse, tacito nomine tribuci, cum & dicebat quæ negari non poterant, & ius nature postulabat. Quod si ad tributum videretur illud spectare, ad id occasionem dederant Pharisæi, nec tamen aliud efficiebat, quàm quod duci ex denarij ostensione, & illorum responsione, poterat: hæc verò omnia condiebat, quod subiunxerat Christus: Reddite, quæ sunt Dei, Deo. Hinc doctrina, quæ Paulus docet: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; & que eo loco prosequitur. Nam cum inquit Christus: Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari; obediendū legitimo Principi sæculari docet, etiam si ethnicus sit: quæ fuit doctrina Ecclesia perpetua; modo Deo magis quàm hominibus obedientia deferatur, neque precipiat potestas humana, quod potestati & voluntati diuina aduersetur. Obstruxit hoc responso os aduersarijs subdolis, neque potuerunt, ne falsam quidem & effectam rationem, coram plebe adducere.

C. Mirantur, tacent confusi, eo in salutato abeunt: consequuta haud dubiè est laus Christi à plebe & bona mentis hominibus.

MEDITATIO.

PROV. 2.

Magnus es, Domine IESV, in omnibus vijs tuis, & in omnibus operibus tuis sanctus. Nequitia Pharisæorum voluit te circumuenire & calumniari sua interrogatione, verum non potuit, ut numquam potest concilium vllum contra te Dominum. Eorum erat malignitas, ut te negantem solui debere tributum, atrociter apud Pilatum accusarent seditionis & rebellionis: Sin diceres soltendum, te facerent plebi inuisum, & vanum hominem clamarent, ac legum & libertatis auitæ proditorem. Verum tu illorum nequitiam & malignitatem ita confutasti, ut ne coram plebe quidem quicquam hiscere auderent; sed mirarentur potius, tacerent, & te relicto abirent confusi: quod fuit indicium & vis tuę diuinæ potestatis. Sed quod respondisti exponere nobis, bone IESV. Sciebam ego sceptrum esse ablatum à Iudaismo in meo aduentu in mundum, consensisse præterea sciebam Iudæos in Cæsaris principatum, esse Cæsari subiectos, quod & ipsi sunt professi in passione mea; itaque Cæsari debebant tribu-

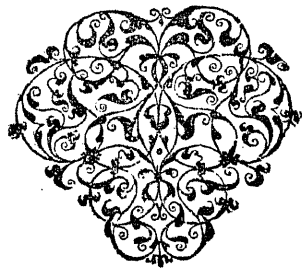
tum: solueram ego didrachma, scandalum futurum docueram, si non soluissim; nec significaueram Romanos non posse exigere, sed me non debere soluere, cuius veritatis Iudæi non erant capaces. Hæc omnia cum possem respondere, fuit meæ sapientiæ tam multa nõ adducere; sed illud dumtaxat, quo illa possent intelligi, & posset simplicitate responsi omnibus satisfieri: nam denarij & imago & inscriptio professio erat principatus Romanorum; quare Cæsari reddenda erant, quæ illa professione significabantur. Cæterum ne propterea crederent prodi legem Dei, simul esse reddenda Deo, quæ Dei sunt, docui. Nam si Cæsari reddenda quæ eius sunt; non pugnat hominum obedientia cum Dei, modo magis Deo quàm hominibus obediatur, nec homini cõtrà quàm velit Deus obediatur: nam omnem potestatem à Deo esse; & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistere, tradidi ego per Apostolum meum Paulum. Doctrinam hanc grato animo à te recipimus, Domine IESV Christe: verum quid ad nostram vtilitatem spi-

Rom. 13.

Rom. 13.

spiritus attineat, cupimus intelligere. En vobis & boni. Duplicem obedientiam & subiectionem debetis; Deo primam, alteram præterea legitimis Potestatibus & Superioribus vestris. Et enim Dei sapientia constituit, ut per Vicarios suos & Pæfectos domus sua gubernaretur; tum propter humilitatem, dum homini homo se subdit propter Deum; tum verò ne arrogantes fierent & insolentes homines, dum singuli pro suo capite voluntatem Dei interpretantes omnia replerent seditionibus. Ceterum quò ad maiorem vitæ perfectionem vocantur homines, eò perfectius Deo obedire debent, & sua proportione perfectius hominibus. Itaque qui ad religionem estis vocati, ut perfectè Deo obedire debetis, ita hominibus propter Deum perfectè, & in nomine Deum contemplari præsentem, & venerari vobis iubentem, vos gubernantem, & spiritu gustare quod ego dixi: *Qui vos audit, me audit.* Hoc lumen si amiseritis, difficilis erit vobis vestrorum Præfectorum obedientia: ille enim sensus meæ præsentiam & meæ obedientiam in homine absorbet omnes asperitates, quæ absque hac luce & virtute spiritus sunt odiosæ & molestæ. Itaque potestis interpretari esse hæc inter se coniuncta; obedire Deo, & hominibus: nam in eo ipso quòd propter Deum obeditis, Deo obeditis, uti ego docui per me, per meos Apostolos. Illud tamen animaduertite, ut longè præstantior Dei est obedientia quàm hominum, longè excellentiora præcepta illius quàm horum; ita multò maiorem adduci debere & deuotionem animi & promptitudinè ad Dei quàm homi-

num præcepta implenda. Quare verissimè dixit etià in hoc sensu Petrus Princeps meorum Apostolorum: *Obediendum Deo esse magis quàm hominibus:* atque ad eò, cum obeditis hominibus, Deo magis obeditis, quia illis propter hunc obeditis. Obiectum enim obedientiam Dei mediatum Deus est, per præceptum videlicet diuinum autoritas infinita & securitas: obiectum verò hominum obedientiam mediatum homo, per præceptum humanum, sed ad quod dandum à Deo accipit autoritatem homo. Ita fit, ut eius autoritas sit humana; secura etiam, nisi quatenus ab homine proficiscitur, qui errare potest. Et tamen quamuis errare homo præcipiendo possit, qui homini propter Deum obedit errare non potest; nisi apertè contra Dei præceptum sit hominis præceptio. Colligite hinc ad virtutes theologicas, fidem, spem, charitatem, & in hanc præcipuè maiorem animi puritatem & vim, maiorem etiam deuotionem esse conferendam; ut in quibus est Deus, per quas proximè operatur & se aperit, præsertim per charitatem. Ad hanc omnia vestra referatis: hæc est enim finis, in hac est vita æterna. In hac mortalitate mihi admodum placet, ut sitis tam diligentes in exercitio virtutum moralium, modo in diuinis sitis longè feruentiores & attentiores: nam quorsum tandem illæ vobis traditæ sunt, nisi ut ad has contendatis, has plenius & fructuosius exerceatis? Gratias tibi ago & habeo, magne IESU, docuisti me de tua benignitate; eadem faciat ut quæ intellexi opere expleam. Amen.

DOMI-

DOMINICA VIGESIMATER TIA
POST PENTECOSTEN.

Sanatur Hæmorrhœissa: suscitatur filia Iairi.

MATTH. IX.

MARC. V.

LVC. VIII.

Anno XXXI.

*In cxlvij. imaginem Adnotatiuncula.**cxlvij.*

A. Capharnaum, quòd nauigauerat IESVS.	F. Confirmat eius sanitatem IESVS, dicens: Vade in pace, & esto sana à plaga tua.
R. IESV loquente parabolam de assumento pami rudis,	H. Adhuc loquente IESV, veniunt ad Iairum nuntiantes mortuam esse puellam: IESVS Iairi fidem confirmat.
C. Accedit Princeps Synagoga Iairus, rogans vt sanet filiam eius.	I. Venit cum eo domum; flentes, & tibicines, & turbam excludit.
D. Sequebatur illum IESVS, & comprimebatur à multis.	K. Cum solis parentibus, & Petro, & filiis Zebedæi, ingreditur ad mortuam.
E. Et ecce mulier hæmorrhœissa penetrans ad pedes eius, tangit eius simbriam, & sanatur.	L. Teneo manum puellæ, & clamat: Talitha, cumi: & confestim surrexit puella.
F. IESVS inuestigat ad eò diligenter, quis cum tetigisset,	M. IESVS cibum illi apponi imperat.
G. Vt se proderet coram turba mulier, remq; omnem confiteretur.	

EVANGELIUM MISSÆ.

MARC. V.

MATTH. IX.

LVC. VIII.

In illo^a tempore.
Hac illo^b loquente ad eos,
ecce Princeps vnus accessit,

*Et ecce venit vir**Et venit quidam
de archisynagogis**cui nomen Iairus, & ipse
Princeps Synagoga erat:
& cecidit ad pedes IESV,
& rogans eum**& videns eum
procidit ad pedes eius,
& deprecabatur eum
multum,**vt intraret in domum eius, quia v-
nica filia erat ei ferè annorum duo-
decim, & hæc moriebatur.**Quoniam filia mea in
extremis est;*

& adorabat eum, dicens:
Domine, filia mea
modò defuncta est:
sed veni,
imponere manum tuam super
eam,
& viuet.
Et surgens IESVS, sequebatur
eum, & Discipuli eius.

vt salua sit, & viuat.

MARC. V.

Et abiit cum^d illo, & sequebatur eum turba multa; & comprimebant eum.

Et mulier quæ erat in profluvio sanguinis

& fuerat multa perpeffa à compluribus medicis, & erogauerat omnia sua,

nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat: cum audisset de IESU, venit in turba retrò,

& tetigit vestimentum eius.

Dicebat enim: Quia si vel vestimentum eius tetigero, Et confestim siccatus est fons sanguinis eius; & sensit corpore quia sanata esset à plaga. Et statim IESVS in semetipso cognoscens virtutem quæ exierat de illo, conuersus ad turbam, aiebat; Quis^t tetigit vestimèta mea?

Et dicebant ei discipuli sui;

Vides turbam comprimentem te, Et circumspiciebat videre eam quæ hoc fecerat.

Mulier verò

tremens & tremens, sciens quod factum esset in se, venit & procidit ante eum,

MATTH. IX.

Et ecce mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis,

accessit retrò,

& tetigit fimbriam vestimenti eius.

Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius, salua ero.

LVC. VIII.

Et contigit dum iret, à turbis comprimebatur,

Et mulier quadam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim,

quæ in medicos erogauerat omnem substantiam suam, nec ab ullo potuit curari:

stetit fluxus sanguinis eius.

Et ait IESVS; Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus, dixit Petrus & qui cum illo erant; Præceptor, turba te compriment & affligunt, & dicis, Quis me tetigit? Et dixit IESVS; Tetigit me aliquis; nam ego noui virtutem de me exiisse. Videns autem mulier quia non latuit, tremens

venit ante pedes eius; & ob quæ causam tetigerit eum indicauit coram omni populo; & quemadmodum confestim sanata sit.

MARC.

MARC. V.

& dixit ei omnem veritatem. Ille autem

vade in pace, & esto sana à plaga tua.

veniunt ad Archisynagogum, dicentes,

quid ultra vexas Magistrum? IESVS autem audito verbo quod dicebatur, ait Archisynagogo; Noli timere, tantummodo crede.

Et non admisit quemquam se sequi, nisi Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem Iacobi.

Et veniunt in domum Archisynagogi, & vidit tumultum, & fientes & eiulantes multum. Et ingressus,

ait illis, Quid turbamini, & ploratis?

irridebant

MATTH. IX.

At IESVS conuersus, & videns eam, dixit: Cõfide^f filia, fides tua te saluam fecit.

Et salua facta est mulier ex illa hora.

Et cum venisset IESVS in domum Principis,

& vidisset tibicines, & turbam tumultuantem, dicebat:

Recedite: non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum.

LVC. VIII.

At ipse dixit ei;

Filia,

Adhuc illoⁿ loquente, venit quidam ad Principem Synagoga, dicens ei; Quia mortua est filia tua,

noli vexare illum. hoc verbo,

respondit Patri puella;

crede tantum, & salua erit. ad domum

nonⁿ permisit intrare secum quemquam,

& patrem & matrem puella. Flebant autem omnes, & plangebant illam.

At ille

dixit;

Nolite flere:

BB 2

MARC.

MARC. V.

MATTH. IX.

LUC. VIII.

Ipse verò eiecit omnibus,
assumit patrem & matrem
puella, & qui secum erant,
& ingrediuntur
ubi puella erat iacens.

Et cum eiecit esset turba,

scientes quòd mortua esset.

intrauit:

Et tenens manum puella,
ait illi,
Talitha, cumi,
quod est interpretatum,

& tenuit manum eius.

Ipse autem tenens manum
eius, clamauit dicens;

Puella, tibi dico, surge.

Et reuersus est spiritus eius,

Et confestim surrexit puella,
& ambulabat: & dixit dari
illi manducare.

Et surrexit puella.

& surrexit continuo.

Erat autem annorum
duodecim:
& obstupuerunt stupore
magno.

Et præcepit illis vehemen-
ter ut nemo id sciret.

Et^m iussit
illi dare manducare.

parentes eius.

quibus præcepit
ne alicui dicerent
quod factum erat.

Et exiit fama hæc in vni-
uersam terram illam.

ADNOTATIO.

A. Capharnaum, quòd nauigauerat Christus è
regione Gerasenorum, postquam infi-
gnem illum Dæmoniacum cum socio à legione
Dæmonum liberauerat. Non contigerunt au-
tem, quæ hoc Euangelio narrantur, statim ubi
in terram descendit Christus; sed postea non-
nullis interiectis: itaque illud, ecce Luca spectare
duntaxat videtur ad miraculi magnitudinem.

B. Loquente adhuc IESV parabolam illam de
assumento panni veteris ad nouum,

C. Accedit ad locum, ubi erat IESVS, syna-
goga Princeps Iairus: dein videns IESVM, pro-
cidit ad eius pedes, rogans, ut domum ad se ve-
niret; quia eius unica filia ferè duodecim an-
norum moriebatur. Deprecabatur autem rursus
IESVM vehementer, eum adorans: Domine, in

extremis est: addit anxius pater, mortua est,
quod erat in sua opinione & metu; quod item
solet de eo dici, cuius omnino deplorata & de-
sperata vita est. Veni igitur, benigne Domine,
imponere manum illi gratis & miraculis plenâ,
& salua erit ac viuet.

D. Surgens IESVS Iairum sequebatur, seque-
bantur Discipuli eius, & turba multa. Cum au-
tem esset in itinere, & à conferta multitudine
comprimeretur & affligeretur bonus IESVS,

E. Ecce tibi intcruenit mulier quedam, quæ
fluxum sanguinis patiebatur à duodecim annis,
& fuerat multa perpessa à compluribus medicis,
& erogauerat omnia sua, nec quicquam profecerat,
sed magis deterius habebat, id est, potius in
deterius venerat. Hæc ingentem fidem concipiens,
apud

apud se dicebat: Si IESV vestem tantum tetige-
ro, à plaga mea tam fæda, tam acerba, tam diu-
turna, absq; vlla dubitatione sanabor. Hac fide
ac confidentia armata, nihil deterretur multi-
tudine; nihil eam detinet corporis debilitas, ni-
hil muliebris pudor; non eam remoratur, quòd
immunda esset ex lege: penetrat ad IESVM per
confertam turbam, retrò prostermitur, simbriam
vestimenti IESV tangit manu, & fide sua illa
feruida; & confestim sanatus est fons sangui-
nis eius, ac sensit se à plaga sua liberatam.

F. Cognouit IESVS in semetipso ex se virtu-
tem exisse, & conuersus ad turbam, inquirebat
quis nam ipsum tetigisset, & eius simbriam ve-
stimenti: non quòd nesciret, sed, ut se proderet
mulier. Negantibus omnibus, ne Apostoli qui-
dem intellexerunt, de quali tactu loqueretur IES-
VS; confidenter autem Petrus, aliorum indu-
ctu: Præceptor, inquit, turbæ te comprimunt
& affligunt, & dicis, quis me tetigit? Respondum
nostri, Petre vel adueris vel tu, vel tui sodales,
quid verè sit tangere IESVM. non est illud, quòd
commune esse potest brutis etiam animantibus;
sed illa vera est exterior IESV tactio, quæ cum
interna coniuncta est spiriuali, quam virtus
Dei benigna & excitat, & donis suis ornat.
Itaque pergunt IESVS circumspicere, ut eam quæ
illud fecerat videret, ac rogat quis nam eum te-
tigisset; & significat clarè, quem nam intelli-
gat tactum, eum scilicet, quem exceperat virtus
diuina, quæ ex ipso exierat.

G. Videns se mulier non latere (circumspiciens
enim IESVS eam oculis designauerat) procedit
in medium, projicit se ante IESVM timens ac-
tremes, agnoscit quæ in se fecerat IESVS, narrat
coram omni multitudine rem omnem ut erat
gesta, ob quam causam, quo animo, quæ fide
eius simbriam tetigisset latenter, tum quòd con-
festim esset à plaga sua liberata. O admirabilem
mulieris fidem & deuotionem, & diuinam IESV
Christi benignitatem! sed priorem IESV Christi
benedicti benignitatem. Quis enim illam mouit,
quis iuuat, ut tantum sibi de Christi misericor-
dia & virtute promitteret? IESVS ipse. Conce-
pit illa auidè semen fidei, deuotione animi fouit,
operibus ornauit; penetravit per turbam, perue-
nit ad Christum mulier infirma & verecunda,
vicit turbæ vim, per multitudinem contendit
ad Christum, tetigit eius simbriam vestimenti.
Sed quo pacto latenter in tanta turba? Ideò qui-
dem latenter, quia in turba manu extenta, quòd
nullus animaduertere posset. habet hoc siquidem
vera deuotio animi, quòd amat latere interius

apud Deum. Christi verò infinitam benignita-
tem contemplare. Inserit fidem singularem cor-
di mulieris, illam operibus facit efficacem, sanat
eius animum prius, deinde fædam illam corpo-
ris plagam, tanto præterea molimine illius fidem
contendit inquirere & celebrare: Quis tetigit
vestimenta mea? Negat turba: addit Petrus vim
negationi: Præceptor, turbæ te comprimunt
& affligunt, & dicis, quis me tetigit? Pergit
nihilominus IESVS: Tetigit me aliquis: virtus
à me exiit, quæ non exiisset, si me nullus teti-
gisset. Circumspicit, ut eam videat, quæ tanta
fide eum tetigerit: videt, oculis designat, rem eò
adducit, ut mulier amplius latere non posset. Ita
solet Christi IESV benignitas & sapientia eos
qui se humiliant, qui donis se diuinis indignos
existimant, qui priuilegia à Deo accepta in cor-
de suo apud Deum abscondunt, exaltare, & do-
nis maioribus exornare. Celebrat illius fidem
Christus & erigit: id enim est, confide, non so-
lum fidem habe, sed constantiam, & magnani-
mitatem, & pacem.

F. Simul accipe spirituale gaudium: confirmo
sanitatem tibi & mentis & corporis. Quòd au-
tem celebrat Christus fidem, non solum intelli-
ge, quæ sola salutem non esset consecuta; sed il-
lam, cui tam multa coniuncta erant, sine quibus
sanata non esset mulier.

H. Nondum verba finierat IESVS ad mulie-
rem, cum veniunt è domo Archisynagogi ad
eum nuntij, qui dicerent mortuam esse puellam,
nihil esse quòd amplius vexaret IESVM, nihil
esse quòd veniret. In tanta luce virtutis Dei &
Christi non cessarunt tamen esse importuni De-
mones: ut enim illustrior fiat Dei gloria, per-
mittuntur hæc Dæmonum peruersitates. Repellit
tamen Christus Dæmonum insidias, Archisyna-
gogum confirmat: Ne time, propterea quòd
mortua sit puella, nihilo minus crede posse me
illam suscitare mortuam, quam sanare infir-
mam; saltè conserua fidem; id enim est, tantum-
modo crede. Vbi enim periclitatur homo de to-
ta salute fundamentum ut teneat fortiter adhor-
tandus est; non quòd solum sufficiat, sed quòd
edificium sustineat, ne terrores à Dæmone vel
aliunde obtrusi eum de virtutis gradu deiiciant.

I. Venit IESVS, veniunt omnes ad domum
Archisynagogi: non permittit ingredi quem-
piam præter Petrum, & Iacobum, & Ioannem
Iacobi fratrem. Cum his ingressus (præcesserat
enim eum Iairus) videt omnia perturbata, flen-
tes, plangentes, eiulantes, tibicines carmen fle-
bile canentes, tumultus omnia plena & luctus.

Iubet omnes bono animo esse: Quid, inquit, turbamini? Nolite flere; tibi cinibus, recedite, omnibus, face site: nō est mortua puella, sed dormit. Dormiebat quidem tibi, sancte IESV, qui omnes mortuos facilius suscitare potes, quam nos dormientes; dormiunt etiam in Domino boni, moriuntur planè mali. Et primùm quidem deridebant IESVM, ac quæ dicebat negligebant; quòd scirent mortuam puellam. Addit IESVS ad verba vim diuinam, depellit omnes.

K. Assumptis patre & matre puella, & tribus Apostolis, nullo præterea, ingreditur ad iacentem puellam: accedit ad mortuam lumen infinitum, vita sempiterna.

L. Tenet puellam animum, clamat: Talitha, cum; id est, puella, surge. Semper clamabat Christus, hoc est, semper erat eius vox verbi infiniti, & tamen exterius clamauit in Lazari suscitatione, & quidem magna voce; in filij vidua non clamat, sed confirmatè dicit: Adolescens, tibi dico. hinc clamat disertam & claram vocem emittens. Non enim tanta culpa peccant adolecentes & puella, ut adulti homines, nec tam facile à peccato inueterato reuocantur homines ad salutem: & tamen hac clara vox Christi ad infernum penetravit, puella animam per Angelum suum eduxit, & representauit Christo, qui eam virtute verbi sui corpori puella vnuit: itaque continuo surrexit, & viuens ac valens ambulabat; nec dubium quin loqueretur, & Christo gratias ageret.

M. Ut autem fidem parentum confirmaret IESVS, & miraculi veritatem, iussit afferri quod comederet puella. Obstupuerunt magno stupore parentes, non Apostoli, qui similibus si-

gnis erant assueti spectandis; unde consequbatur, ut magnitudinem miraculi, & suam admirationem omnibus essent cupidè diuulgaturi; propterea humilis IESVS vehementer precipit, ne eam rem vulgarent. Præceptum videntur seruasse parentes; sed tamen res ipsa tam clara, tam aperta se prodidit: nouerat enim turba mortuam puellam; videbant postea viuentem, valentem, ambulantem, postquam egressus fuit Christus. Itaque ad exemplum humilitatis imperauit silentium Christus, & alioqui noluit tam esse conspicuas mortuorum suscitationes; sciebat enim inde accepturos occasionem Iudeos ipsius interficiendi. O beatam puellam, cuius manum tenuit Christus, quam vocauit ab inferno usque! Contemplare letitiam Patrum, quorum è limbo euocabatur (quod non videtur dubitari facile posse); in ea enim re vident Christum salutem & vitam mortalibus dantem, per illam animam & eius Angelum Christo obedientiam & laudem transmittunt. Contemplare illius animæ exultationem ad Christi præsentiam, ut corpori suauissimè copuletur, viuidiùs quàm antea fuerat: addidit enim illi nouam vim & decorem Christus, ut solent opera gratiæ quàm naturæ esse perfectiora. At nos maioris insipientiæ arguimur & stupiditatis, quos & per hoc ipsum ingens miraculum, & tot aliis signis tot modis vocat Christus, manum apprehendit, non audimus tamen, non sentimus, non sequimur. Præueni nos, Domine IESV, tua gratia & virtute, ut te audiamus, manum tuam dulcissimam sentiamus, vel etiam acerbam si repugnemus; eam sequamur, illi obediamus, illius benignitate diuina fruamur.

MEDITA-

MEDITATIO.

Quid est, sancte IESV, quòd, dum proficisceris ad suscitandam puellam mortuam, mulierem sanguinis fluxum patientem fanas? Nō solùm hoc egi, quòd erat præcipuū, per mysterium meæ vitæ & mortis & doctrinæ, ut mortales à peccato & æterna morte liberarem; sed etiam ut peccata venialia, tyrannidem fomitis, & imperfectiones & morbos vitæ spiritualis sanarem. Ad hæc sola tollenda mortuus non fuisset, quòd huiusmodi mortem non inferant sempiternā; sed dum mortalia peccata per mortem meam tollo, simul infirmitates spirituales sano, & quæ venialia sunt peccata deleo. verùm date operam, Fratres mei, si velitis vestrarum infirmitatum sanationem consequi, ut doctrinam, quam dedi vobis per illam mulierem, secetmini. Illa sine me perpeffa multa fuerat à pluribus medicis, erogauerat omnem substantiam suam; & tamen peius indies habebat. Quid hoc est, nisi quod docui aliàs: *Sine me nihil potestis facere? Qui non colligit mecum, spargit.* In sanandis itaque vestris infirmitatibus, antequam ad veram humilitatem & orationem, & verum vsum virtutum diuinarum veniatis, quanta patimini à vestris Superioribus! quanta vicissim illi à vobis patiuntur! Affligitis etiam, & tantùm non consumitis omnes vestras potentias naturales, dum in varias asperitates & desperationes impingitis, numquam tranquillo animo estis, semper iactamini vestrarum perturbationibus, deterius semper habetis. Et quid mirū? nempe ad me sero non accurritis. Hoc facite, quòd illa fecit bona mulier: primùm quidem considerate vestras in sanandis vestris morbis difficultates, & vestros in inquirenda animi tranquillitate errores; nullam esse vobis spem reliquam, semper maioribus difficultatibus confictari vos: spem veram igitur tandem in me vnice coniciate, spem viuendam & plenam; imperfectiones vstrarum virtutum fidei, spei, & charitatis depellite. Quòd facietis, si aperiatis auditum cordis vestri; vestrum desiderium & deuotionē in me, & fidem concipiatis & spem deuotè, futurū, ut si fimbriam vestimenti mei tangatis, sanemini, & mentis tranquillitatem & pacem consequamini. Quòd si vobis vestra imperfectione videar esse in turba, & quasi inaccessibleis

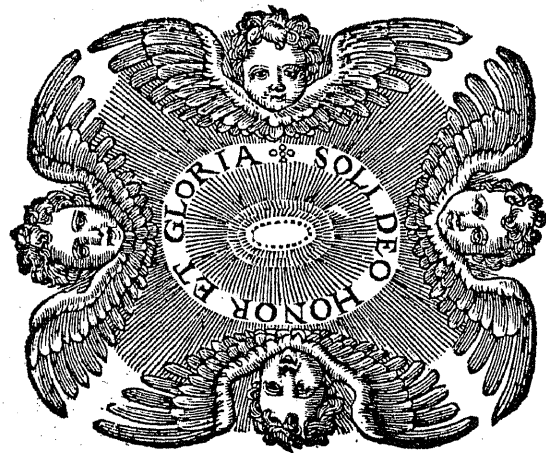
(& sum quidem vobis propter turbam vestrarum passionum & vitiorum inaccessibleis) nihil tamè vereamini; irrumpite per illam turbam ad meam benignitatem & lucem: nec retardet vos vestra immunditia mentis, non imbecillitas, ut illam mulierem non retardarunt sua immunditia & infirmitas; infirmos, immundos, perturbatos ego sano. Vigeat in vobis illa animi deuotio, *Si tetigero tantum fimbriam vestimenti IESV, saluus ero*; sum enim ego amictus lumine misericordiæ, sicut vestimento. Sed tactus iste cordis & spiritus est, quem ego communico illis, qui similiter ad me contendunt atque illa infirma mulier. Etenim sensus etiam infirmus huius attactus & lucis recreat animum, nouum dat principium extirpandi difficultates vitæ spiritualis & religiosæ: crescit hic sensus lucis & virtutis meæ, & nouitatem quamdam vitæ, & spiritus suauitatem conciliat; ac facit ut sanatus videatur fons ille vitiorum, perturbationū, & imperfectionum. Verùm videte, ne disciplinam spiritus negligatis. Sanatur quidem origo & fons vestrarum imperfectionum, qui in vobis vestra culpa eruperat; non fomes ille originalis: & tamè hic simul debilitatur, ne vobis noceat; præsertim si virtutes in vobis sumant incrementum. Tenete hunc spiritus tenorem, nec desitis gratiæ meæ, & videbitis in vobis mea mirabilia; sentietis sanationem spiritus vestri, dabit mihi, & in me patri meo, gloriam. At verò hæc intelligatis dari vobis dona, ut animum accipiatis iuuandi proximum, & animas de manu Dæmonis, & morte Peccati eripiendas. Nihil vos difficultatum deterreat in hoc ministerio, quòd ego per vos operor, ad quòd vos & omnes vineæ meæ cultores vocaui, & in Ecclesiam meam misi; ut me nihil reuocauit ab itinere suscitandi puellam id, quòd audiui renuntiari esse mortuam: nihil vos turbatio retardet quæ solet incurrere ab externis hominibus, à mundo, ab aduersariis, ab iis qui peccatoribus applaudunt potius, & ea accinunt, quæ mortem peccati confirmant. Hæc omnia impedimenta expellite meo exemplo & doctrina, ad animam à peccato mortali liberandā me authore adite, me in vobis operante: primùm spirituali operatione, exhortatione uti potestis familiariter;

Idē facietis verbi Dei prædicatione publica. Verū adhibete Patrem & Matrem spirituales animæ, Patrem meū & Ecclesiā. Illum per inuocationem; ille enim est Pater animarum omnium creatione, vestrarum etiam adoptione: in illo simul me inuocate; per me enim omnia creat, per me mortales redimit. Ecclesiæ piis orationibus vtimini deuotè, doctrina & directione, quæ & concepit & peperit vos per sacrum baptismum; & si quis à Deo recedit, eum cum acerbo dolore iterum parturit. Coniungite Petri inuocationem, & firmitatem fidei atque constantiam:

Iacobi fortitudinem pugnandi aduersus Principes tenebrarum; non enim est colluctatio vobis tantum aduersus carnem & sanguinem: Ioannis ad Christum familiaritatem adiicite, & charitatis suauitatem, id est, viscera misericordiæ in vestris ministeriis: ita fiet, vt ad bonam mentem reuocetis, qui à lege mea recesserunt, & ad pœnitentiam salutare. Quod certius consequemini, si eos ad sacramentum Confessionis adduxeritis; firmiter etiam & securius, si ad confessionem vsque generalem, & exercitia spiritualia pertraxeritis. Amen.

Ioan. 1.

Gal. 4.

DOMI-

DOMINICA VIGESIMA QUARTA⁵⁷³
POST PENTECOSTEN.

De Antichristo.

MATTH. XXIII. MARC. XIII. LVC. XXI. Anno XXXIII.

In cxlviij. imaginem Adnotatiuncula.

cxlviij.

- A. Postrema abominatio desolationis. Sedet in templo Antichristus, ostendens se tamquam Deum.
- B. Hunc adorant Iudei, & infinita mortalium multitudo.
- C. Vastatio Ierosolymorum & abominatio, quando per Titum sacrificatum est idolis ad portam Orientalem templi.
- D. Ignis iubente Antichristo & Pseudopropheta descendit de celo, &c.
- E. Enoch & Elias, veracibus & innumeris signis confectis, ab Antichristo interficientur, & post triduum assumentur in celum.
- F. Profligantur & interficiuntur, qui nolunt Antichristum adorare, & qui characterem bestie non habent.
- G. Proximus aduentus Christi, qui Antichristum interficiet spiritu oris sui, & illustratione aduentus delebit illius potentiam.

EVANGELIUM MISSÆ.

MARC. XIII. MATTH. XXIII. LVC. XXI.

CUM ergo videritis abominationē desolationis, quæ dicta est à Daniele Propheta, a stantem in loco sancto: qui legit, b intelligat: tunc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes:

Cum autem videretis circumdari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius.

ubi non debet,

& qui in medio eius, discedant; & qui in regionibus, non intrent in eam.

& qui super tectum, in domum, nec introeat vt tollat quid

& qui in tecto, non descendat

erit retrò vestimentum suum,

tollere aliquid de domo sua: & qui in agro, non reuertatur tollere tunicam suam.

Quia dies ultionis hi sunt, vt impleantur omnia quæ scripta sunt.

Væ autem prægnantibus & nutriendibus in illis diebus.

MARC. XIII. MATTH. XXIII. LVC. XXI.

Orate verò ut
hyeme non fiant:Orate autem ut non fiat fuga ve-
stra in hyeme, vel sabbato.erunt enim dies illi
tribulationes tales,erit enim tunc tribulatio
magna,

erit enim pressura magna

quales non fuerunt ab
initio creaturæ quam
condidit Deus,
vsque nunc,

qualis non fuit ab initio mundi

vsque modò,
neque fiet.super terram,
& ira populo huic.Et cadent in ore gladij,
& captiui ducentur in
omnes gentes: & Ierusalem
calcabitur à Gentibus, donec
impleantur tempora natio-
num.Et nisi breuiasset Do-
minus dies,Et nisi breuiati fuissent
dies illi,

non fuisset

non fieret salua
omnis caro: sed propter electosquos elegit,
breuiantur dies.

breuiabuntur dies illi.

Luc. xvij.

Et ait ad discipulos suos,
Ventent dies quando desidere-
tis videre unum diem filij ho-
minis, & non videbitis.ecce illic; ne
credideritis. ExurgentTunc si quis vobis dixerit.
Ecce hic est Christus, aut illic:
nolite credere. Surgent enim pseu-
dochristi, & pseudopropheta: &
dabunt signa magna, &
prodigia,à signa & portenta ad
seducendos;si fieri potest, etiam
electos.ita ut in errorem inducantur (si
fieri potest) etiam electi.Vos ergo videte.
omniaEcce prædixi vobis.
Si ergo dixerint vobis,Et dicent vobis, Ecce
hic, & ecce illic.

MARC. XIII. MATTH. XIII. LVC. XVII.

Ecce in deserto est, nolite exire;
ecce in penetralibus, nolite credere.nolite ire
neque sectemini.Sicuti enim fulgur exit ab oriente,
& paret vsque in occidentem:coruscans de sub celo,
in ea qua sub celo sunt
fulget;
ita erit filius hominis
in die sua.

ita erit & aduentus filij hominis.

ADNOTATIO.

A Bominationē pro idolo accipi, & eius cul-
tu, constat ex Scripturis: additur desolatio-
nis, ut est apud Danielē, (quod est שׁוֹמֵם Scho-
mem, id est vastans) propterea quod sequatur
vastatio & desolatio huiusmodi idolum & ido-
latriam. Idolum verò super altare in templo
Dei posuit primū Antiochus Epiphanes, sequuta
est vastatio ciuitatis. Post hunc Pilatus imagi-
nes Cesaris adibus Ierosolymitanis intulit no-
ctu obuolutas; non posuit tamen, nec secuta est
desolatio statim. Tertia fuit Titi abominatio.
ubi capto templo, in porta Orientali posita est
aquila, & imago Vespasiani, & idolis est sacrifi-
catum, & declaratus Titus Imperator. Cum hac
abominatione coniuncta fuit desolatio illa Iero-
solymorum atrocissima. Profanauit postea AE-
lius Adrianus non tam templū Mosaicum, quod
erat euersum, tum abrogatum per Euangelium,
quam sanctam ciuitatem. Idē deinde Cosdroas
Persa fecit, fecerunt Tyranni Machometani.
Verum non videtur de his intelligi posse Mat-
theus: ac ne de illa quidem Titi desolatione, de
qua dici non potest quod scribit Mattheus, non
fuisse talem tribulationem ab initio mundi, ne-
que futuram. Nam etsi concedamus nullā fuisse
talem tribulationē ante illud tempus, atque il-
lam Titi; tamen maior non dubium quin sit fu-
tura, quam inferet Antichristus. Quare consen-
taneū rationi esse videtur, eam abominationem
& idolum Antichristi designari à Mattheo,
quando reuelandus est (ut docet Paulus) ho-
mo peccati, filius perditionis, qui aduertatur
& extollitur supra omne quod dicitur Deus,
ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tam-
quam sit Deus. Bestiam porro, non solum Dra-
conem adorabunt homines, quod vaticinatur
Ioan. Apost. ut blasphemias & mendacia An-

nichristi. Lucas verò illam Titi innuit, & ad-
monere videtur: ut p̄ se recipiant, cum vide-
rint ab exercitu circumdari Ierusalem, ante fu-
turam scilicet illam Titi abominationem & de-
solationem.

A. Postrema abominatio: Sedet enim in templo homo teterrimus, atque omnium mor-
taliū truculentissimus ac pestilentissimus An-
tichristus, qui in Euangelio dicitur etiam stare.

B. Adorant eum primū omnium Hebrai,
simul infinita deploratorum hominum multitu-
do; omnes scilicet, qui inhabitant terram, quo-
rū nomina non sunt scripta in libro vitæ Agni.

C. Describitur Ierosolymorum obsidio, qua
urbem afflixit primū Titus; deinde expugna-
tio & vastatio: tum abominatio idoli & sa-
crificij ante portam templi Orientalem, ut di-
ctum est, qua portendebat postremam Anti-
christi.

D. Iubente Antichristo & eius pseudopro-
phetis descendet ignis de celo: fient ab utrisque
mendacia & falsa signa, tanta vi, & tanta apparen-
tia, ut decipiendi videantur, si fieri posset, etiam
electi. Dicuntur autem mendacia illa signa, quod
vera non sint miracula, sed secundum operatio-
nem Satanae facta, nihil verò super naturā re-
rum: sed iactabuntur itaquam miracula inania
illa facta & adulterina, cum ingenti arrogātia,
cum summis terroribus, & ad blasphemiam Chri-
sti & Dei conferentur, & ad Antichristi idolo-
latriam abominandam.

E. Postquam finierint testimoniū suum Enoch
& Elias aduersus Antichristum, confliget cum
illis Antichristus, vincet & occidet eos, iacebunt-
que eorum corpora tres dies cum dimidio in pla-
teis Ierosolymorum; neque enim illa finet sepe-
liri

2. Reg. 23.
primo
Mach. 1.
Dan. 9.Primo
Mach. 1.
Egesip. 2.
lib. cap. 1.
Ioseph. 2.
de bello
Iud. cap. 8.
Egesip. lib.
5. cap. 45.
Eusebius
lib. 3.
eccl. hist.
cap. 5.2. Thef.
cap. 2.Matth. 24.
Mar. 13.Egesip.
1. 5. cap. 45.Matth. 24.
Mar. 13.2. Thef. 2.
cap. 2.Apoc. 13.
14. 15. 16.
19.

Apoc. 11.

liri Antichristus; insiliet. autem postea spiritus vita à Deo in eorum corpora, resurgent, & euacati à Christo ascendent in cælum.

F. Profligantur atque interficiuntur à satellitibus Antichristi, quicumque illum noluerint adorare, & qui bestia imaginem, aut cha-

raçterem, aut nomen eius, aut numerum non habebunt.

G. Proximus Christi aduentus ad iudicium, qui interficiet Antichristum Spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui illius potentiam.

MEDITATIO.

Dan. 9.

Domine IESV bone & sancte, prædixit Daniel Propheta tuus abominationem desolationis, id est Antichristum, statuendum in loco sancto: video ego; Domine, hac tēpore non Antichristum ipsum, sed eius præcursores multos Antichristos, id est, Hæresiarchas federe in loco sancto tuo, in iis Ecclesiis quæ tuæ erant, in iis animis ubi tu habitabas; omnes suas peruerfitates atque ex inferno suscitatas hæreses pro verbo tuo violentissime obtrudentes, auctore atque actore sæuo Satana: quibus præstigiis, quo dolo truculentus draco se ac suos adorari non solum vrget, sed conficit. Deice hos omnes, bone IESV, Spiritu oris tui omnipotentis: da iis, quos decipere & pellicere numquam cessant, numquam non cōtendunt, Spiritum sanctum tuum: da, vt confugiant ad montes, id est, ad Matris tuæ & Sanctorum intercessionem, ad vnam Ecclesiam Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Romanam, & ad te qui es preparatus mons domus Domini in vertice mōtium, & sublimis es super omnes colles: da vt ex Iudæa, id est, ex fidei Ecclesiæ Romanæ confessione se conferant ad humilem & deuotam orationem, qui item est alius mons tuus: da verò, Domine, vt hæc agant, sublati omnibus quæ impedire possint, deuotè & efficaciter. Scis præterea, bone IESV, Patris

Isa. 2.

æterni sapientia, vbi hoc non audet Satan (quamuis impotens bestia est & impudens) tamen ad peccata illum cor nostrum allicere continenter, vt tui obliti illi obediamus: quasi ipse sit Deus, non tu Domine. Et tamen verè tu es Deus noster & Dominus noster, tu Patri consubstantialis Filius, tibi omne genu flectendum est, cælestium, terrestrium, & infernorum. Ille draco est, quem formasti ad illudendum ei, bestia abyssi est. Ille in veritate non stetit, sed mendax, & pater mendacij est, & reseruatus in iudicium tuum vinculis æternis sub caligine, qui nunc portat execrabile tuum iudicium damnatus atque damnandus: nam vbicumque est, circumfert tamen semper ignem suum. Fac, Domine, vt hunc quem abiiecisti ne timeam, da vt ne mihi noccat, te timeam, te verear, te amem, te adorem, tibi obediam, sentiam cordis diuino tuo tactu te Deum meum, & Dominum meum. Sustolle me, Christe IESV, altiùs quàm esse possit Dæmon, ad montes tuarum virtutum; quæ tamen omnes vnà sunt tua essentia & substantia infinita. Fac, Domine, vt in te omnia confugia & refrigeria inueniam; omnia impedimenta perfectæ veritatis & vitæ vt depellam, tibi hæream, tibi seruiam, te laudem in sæcula, Amen.

IN DIE VISITATIONIS.

LVC. I.

In cxlix. imaginem Adnotatiuncula.

cxlix.

2.

- A. Nazareth, vbi representatur annuntiatio, post quàm Virgo Mater statuit Elizabetham misere.
- B. Iter habet Maria festinanter cum Ioseph ad montana Iudæa.
- C. Domus Zacharia in tribu Iuda in montibus.
- D. Ad quam cum peruenisset Maria, festinauit ad Elizabeth.
- E. Sedula illi anus occurrit; sed eam tamen prior salutat Maria.
- F. Audita Matris Dei salutatione, ecce exultat in vtero Elizabeth filius, & repletur Spiritu sancto mater, & prædicat Maria diuina encœmia.
- G. Zacharias & Ioseph laudant Deum.
- H. Nascitur Ioannes.
- I. Post eius ortum redit Nazareth Maria virgo Mater cum Ioseph.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. I.

Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione, in ciuiuatem Iuda: & intrauit in domum Zachariæ, & salutauit Elizabeth. Et factum est, vt audiuit salutationem Mariæ Elizabeth, exultauit infans in vtero eius: & repleta est Spiritu sancto Elizabeth: & exclamauit voce magna, & dixit, Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et vnde hoc mihi vt veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo. Et beata, quæ credidisti, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi à Domino. Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum: & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis: & diuites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, & semini eius in sæcula. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus: & reuersa est in domum suam.

A. Nazareth, ubi annuntiatio representatur, & incarnatio Filij Dei. Repleta enim gratia & diuinitate MARIA Virgo, dici non potest quantum fuerit cordis eius & spiritus gaudium, quanta suauitas, quanta exultatio. Nouerat Elisabeth cognatam esse suam ex matre; erant enim Anna & Hismeria sorores ex tribu Iuda: Anna nupsit (ex traditione) Ioachim viro de tribu Iuda; Hismeria verò viro de tribu Leui Sacerdoti, ex quo genuit Elisabeth: sciebat Maria sterilem Elisabeth, deinde ab Angelo audierat concepisse filium in senectute sua: inflammata igitur tot mysteriorum contemplatione & luce, rem totam ut facta erat renuntiavit sponso, qui post annuntiationem ad eam statim adierat: qua possumus pie meditari ex Origine, Hieronymo, & Theophylacto; ita enim eam inuenit Ioseph esse grauidam à Spiritu sancto, ipsa indicante. Nec tamen statim illi apperuit de visitatione Elisabeth, sed postridie, cum sciret eum liberatum à cogitatione illa varia, quocirca, cum eo communicato consilio visendi Elisabeth, ipsum habuit itineris comitem: ita enim res tota consistere videtur, ut & statim rescuerit Ioseph, & comes ierit Virgini uxori sua & Matri Dei: ita eius famæ integritati consulebatur.

B. Mysteriorum magnitudo, & animi Mariæ exultatio & feruor fecit, ut confestim statuerit comite Ioseph sponso proficisci ad Elisabeth in Montana Iudæa. Id verò iter fecit cum festinatione, μετὰ σπουδῆς, diligenter quidem, honestè tamen; neque enim nouit tarda molimina Spiritus sancti gratia & operatio. erat ergo hac festinatio spiritu suavis ac placida, corpore honesta ac decens. Vide ut iter faciat sancta Virgo Angelorum omnium Domina insidens asina, sequitur Ioseph, urget asinam, siue alius sit comitatus, is subseruit itineri. Comitantur Reginam suam quam plures Angeli. Iter verò erat è Zabulon, ex oppido Nazareth, per Isachar dimidiam tribum Manasse, per Ephraim & Benjamin. Verisimile autem est eos per Ierosolymam transisse; id enim cum parua itineris recti iactura poterant: poterant tamen illam relinquere ad sinistram rectà euntes.

C. Domus Zachariæ in montana regione tribus Iuda, quam Plinius in decem toparchiis Iudæa ponit, & appellat Orinen, id est, montanam; in qua etiam dicit fuisse Ierosolyma: ubi ad Occidentem Ierosolymorum & Meridiem, ad quintum miliare erat ciuitas Iuda, sex leucis à

Neel eschol, id est Torrente botri, qui ab Ebron distat tribus, utrumque ad Septentrionem. Insignem ciuitatem esse oportuit. Num hæc fuit Aën, id est, fons, quæ ab Iosue inter montanas ciuitates tribus Iuda numeratur? Inuitat ut hoc dicamus fons præclarus, qui in latere adhuc montis visitur, & vallem facit suo irriguo amenam in primis & fructuosam: hic verò fons medius est inter duas domos Zachariæ, quæ sitæ sunt ad Occidentem, distant verò inuicè iactu arcus: quæ est domus occidentalior, in ea fuit saluatio; in alia natiuitas Ioannis. quod traditione accepimus.

D. Ad domum cū Virgo Dei Mater peruenisset, festinauit ad Elisabeth summo cū desiderio. Erat Elisabeth plena spe & gaudio de filij sui mira conceptione: sensit in Spiritu venisse ad se cognatam Virginem sanctam, & ad se festinare.

E. Occurrit venienti Elisabeth: hanc prior Virgo sancta salutabat, hinc ex modestia, illinc ex spiritus feruore. Sed quæ fuerunt verba salutationis? Ea si voluit à nobis Deus ignorari, nec ab Euangelista exprimi, nō est quod curiosè inquiramus, possumus illa tamē pie ac modestè cōiectare.

F. Ut autem audiuit salutationē Mariæ Elisabeth, ecce exsultat Ioannes in eius utero, vel exsultum ludit. Ut enim erat efficax saluator nō tantum Mariæ, sed Christi, & præcipuè Christi ad Ioannem: prior sensit Ioannes vim diuinam salutationis, & motu corporis gaudium demonstrauit, & sensum præsentia Christi. Loquebatur exterius Mariæ, vim verò addebat spiritualem verbis Christi interius: itaque occulta virtus Christi, lux, & gratia in Ioanne operabatur. Manifestat se Christus Ioanni, Christum & eius

Matrem indicat Ioannes suæ, replet Matrem Christus per Ioannem Spiritu sancto, id est, bonorum exundantia replet, & admiratione subita: vnde illa acclamatio magna quidem, decens tamē & honesta, quæ alioqui magna planè erat, ut è magno spiritus sensu profecta, ut solēt clamare orationes ad Deum, eorum qui magno affectu ac spiritu etiam tacentes orant. Erumpit porrò Elisabeth in laudes Mariæ & eius prolis, Angelum Gabrielem imitata: Tu sola benedictione diuina & gratia es excellens, ut inter viros solus omni virtute & diuinitate excellentissimus est fructus ventris tui, Dein ex luce & sensu dignitatis Mariæ virginis Matris & Christi, agnoscit suam humilitatem ac proficitur: Vnde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei Dei omnipotētis ad me? Vnde arbitraris Elisabeth?

Ambros.
Theoph.
Beda.

sabeth? Non ex me, nō mea dignitate vel merito. Sed vnde? Inde, vnde venit de calis ad nos Filius Dei, Deus Patri consubstantialis, ex infinita Dei bonitate & misericordia. Adde Mariæ præstantiam & meritum, ne seponas tuum: nam quò magis te agnoscis indignam, ad quam veniat & Mater Dei, & Filius Deus, eò ad te magis ambo festinarunt. Subdit vero rationem & modum, quo hæc diuina mysteria intellexit Elisabeth. Ut, inquit, tua saluatio, Virgo Dei Mater, meas aures attingit, exsiliit exsiliās, ac præ gaudio ludēs infans in meo utero. Et hæc quidem sensilia exterius; sed ex quibus repleta sum Spiritus sancti donis, ac luce diuina sapientiæ: intellexi quid tibi Angelus renuntiauerit, quid tu Angelo responderis; nec hæc tantum intellexi, sed perfectionem tuæ fidei atque humilitatis, & tuæ gratiæ plenitudinem, Filij Dei incarnationem, futuram natiuitatem, & nomen in quo salus affertur mortalibus, ac regnum eius æternum: hæc omnia intellexi, reuelante Filio tuo per meum. Verum es in te esse sciam virtutes omnes excellentissimas, fidem tamen prædico & laudo: ea enim cum humilitate summa & obedientia coniuncta, per plenitudinem gratiæ & charitatis tuæ fecit, ut tu esses Mater Dei. Quod si factum est quod infinitum est, ut factum planè est; quid non credendum & sperandum eorum quæ de te,

de Filio dicta sunt & promissa à Domino? Hæc cum audit virgo sancta, quasi plenior facta gratia, cecinit canticum illud præstantissimum, Magnificat, &c.

G. Zacharias & Ioseph audientes, ille spiritu, hic etiam exterius, & videntes mysteria tam eximia, tam inusitata; inter se similiter admirantur, laudant Deum, Christum, Mariam, Elisabeth, Ioannem; replentur diuina mentis suauitate ac luce.

H. Natiuitas Ioannis, cui interfuit Virgo Mater. Considera verò consuetudinem diuinam Mariæ & Elisabeth tribus mensibus plus minus: quid agebant, quid loquebantur, quid faciebant? quanta fruebantur consolatione, quanta luce abundabant? quid præterea coniuges ipsi? planè illa domus, facta est Paradisus deliciarum. Parit tandem Elisabeth, subseruit Mariæ cognatæ puerperio; sed ut virgo, non omnia obit munera, sed excipit tamen in vlnas infantem, quod cum fieret, quis non videt innouatum gaudium Ioannis vehementer in tanta Christi vicinia?

I. Expectauit (ut est verisimile) Ioannis circumcisionem; qua expleta, salutata noua matre & Zacharia, puerum Ioannem complexa & desolulata rediit in Galilæam ad Nazareth cum Ioseph.

Ambros.
Beda
Glossa
inter.

MEDITATIO.

Admitte me, obsecro, Virgo diuina, in tuū sanctum iter & comitatum, etiam si singulari sum indignitate, aperi viscera misericordiæ tuæ in me; tuus sum seruulus, tibi omnia obsequia offero, & Filio tuo, & Sponso tuo; cantabo in corde meo laudes tui itineris & gloriam. En Angeli iter tuum celebrant: Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? nec tamen tuam gloriam assequuntur. quod agnoscunt ipsi: metaphoricè enim dicunt, & semper quærunt, Quæ est ista? Id enim tibi dat Filius tuus, ut tuæ dignitatis excellentiæ omnes creatas laudes antecellat. Quis igitur te prædicet pro dignitate? Filius tuus, sponso tuus, Dei idem Filius: Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es! tam es pulchra, ut id ego solus intelligam perfectè: pulchra es amica mea, suauis es, & decora sicut Ierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata. Nō sola metaphora vititur IESVS de te; sed cum translatione

coniungit rem ipsam, quam metaphora non assequitur. Progredere, excellentissima Virgo, è monte Nazareth, ab excelsa sanctitate, florem gerens infiniti splendoris ac suauitatis IESVM; perge ad Iudææ altitudinem, confessionis & laudis diuinæ. Verum quæ est ista tua festinatio? Studium hoc vehemens animo conceperam, vbi audiui ex Angelo concepisse Elisabeth cognatam; auxi, vbi facta sum Mater Dei; & intellexi idē desiderare & velle Filium ex utero: illo enim auctore, ac prope-rante ad suum Præcursores, incitata sum ego ad hoc iter. Non habes Virgo humillima comitatum qualem Principes, qualē Reges habere solent, Princeps ipsa Angelorum, cæli & terræ Regina. Eiusmodi non habeo, nec de-cuit me habere Matrem Regis quidem Regum, & Domini dominantium, sed qui venerat ministrare, non ministrari; sed habeo augustiorem Filij mei Dei, Angelorum, Ioseph Sponsi: qui comitatus superat omnem Regum ambitionem & pompam. Ambula-

bam ego per montes, per plana, mens verò mea erat in cõtemplatione Filij, & mysteriorum visitationis meæ suspensa, saliens in sublimitatibus Verbi incarnati, transfiliens humilitatem assumptæ carnis. Veni ad domum Zachariæ, salutavi Elisabeth, exultat Ioannes in vtero, repletur Spiritu sancto Elisabeth, diuinis præconiis meam ornat humilitatem, & fidem celebrat, & fructus mei vteri diuinitatem. Respondi ego canticum illud meum: *Magnificat anima mea Dominum.* Excelsa sunt hæc mysteria, diuina sunt; clausa tamen meæ insipientiæ: aperi mihi aliquid horum intelligentiæ, Mater Dei & Sponsa. Vt veni primum, tota fui in laude & contemplatione veri Zachariæ Filij mei. O Domine excelsè I E S V, tu verus es Zacharias, ab æterno è memoria & infinita fœcunditate intellectus Patris generatus; te misit Pater in mundum, recordatus misericordiæ suæ, & pacti, & iurandi: hæc memoria Dei fecit, vt vir factus sis ex mea substantia. Vmbra est hic Zacharias Zachariæ; tu verus Zacharias, & lux lucis æterna & infinita mortalibus communicata. Visitavi ex hac domo, ex hac luce Elisabeth: verum prius aliam Elisabeth, summum Dei beneficium, & misericordiam Dei mei; qui non solù promisit & voluit suscipere nostram humanitatem & fieri homo, sed suo iureiurando etiam confirmavit. O ineffabilem tuam misericordiam Fili I E S V, qui illud promisti & iurasti per te ipsum! eadem enim fuit tua promissio, idem iusiurandum, quod Patris & Spiritus sancti; sed in eo simul erat, quod tu promitteres & iurares te ipsum formam serui accepturum, languores nostros verè te laturum, & dolores portaturum, atque iniquitatem omnium, factum iri peccatum, id est, hostiã pro peccato; crucem ac mortem subiturum pro mortalibus. Hæc sunt tuæ miserationes, quæ super omnia opera tua eminent. Salutavi cognatam Elisabeth, quæ salutatio instar fuit magni sacramenti; diuina enim infans I E S V S in ea ex vtero operatus est: vt enim primum aures Elisabeth tetigit mea vox, exultauit infans in eius vtero, quasi non ferens iam vterum saliret ad egressum exultans; & tunc primum est factus, quod postea appellatus est, Ioannes; repletus est enim gratia & Spiritu sancto: factus est Propheta, quia quem oculis externis non videbat, exultatione designauit; etiam plus quàm Propheta, quod præsentem monstrauit in vtero

clausus: & fuit iam tunc, quod erat futurus, Christi Præcursor, & magnitudinis eius prædicator. Sed cui hæc designauit, monstrauit, & prædicauit? Non solù suo ministerio Ioannes Matri Elisabeth; sed Filius meus ex virginali meo vtero per Ioannis exultationem illa gessit, quasi sic inciperet respondere suo & Dei iuriurando: omnes verò singulari animi gaudio, exultatione, & luce repleuit; me, Elisabeth, Ioseph, Zachariam mutum: intelleximus omnes quæ gerebantur mysteria, contemplantur in spiritu exilientem ludibundè coram Domino suo Ioannem, & illius præsentiam sua festiuitate celebrantem: attenti eramus omnes ad diuinitatem verborum Elisabeth, etiam Zacharias in spiritu; in iis meditabamur, res contemplantur in lumine Filij mei, in Dei laudes ferebamur in excelsis. Ego item à Filio accepi canticum illud meum, canticum canticorum; & dixi in mea simplicitate, in Christo meo: respondi verò ad laudes Elisabeth, ea quidem, quæ illa prædicauerat, ex humilitate agnoscens & magnanimitate; sed laudem in Deum & Filium meum conferens, excellenti quadam diuinitatis virtute corporeis sensibus & voce vtens, in cælum tamen vsque spiritu leuata, consentientibus omnibus animæ meæ viribus superioribus & inferioribus in laudem Dei, dixi in Filij mei spiritu: *Magnificat anima mea Dominum.* Non fecit tua de me prædicatio & laus, Elisabeth cognata, vt animo nunc primum conciperem Dei laudes & gratiarum actiones; eas enim & habui, & egi vbi primum Filium Dei cõcepit; fecit vt illas pronuntiares. Non enim perferre mea humilitas potuit, vt laudes ab humana voce audirem, quas ne ab Angelica quidem audire potui, quin turbarer; idcirco, quas laudes Dei in corde gero continenter, grato animo explicabo. In vterum meum accepi ego ipsam Dei imaginem, & figuram substantiæ eius, Verbum ipsum Dei. Hanc imaginem summa similitudine & donorum splendore exprimit Filij mei anima, & quasi maximam facit sua similitudine & imaginis sublimitate; mea autem anima secundo loco excellenti sua similitudine & donis magnam facit Dei imaginem. Cum enim Dei in me dona animaduerto, video ostendi in me diuinitatis eius & bonitatis magnitudinem post Filij mei maximam. Neque hoc vereor vel refugio prædicare: non enim in ea animæ meæ sublimitate me cõsidero, vel me sentio; sed

Psal. 131.

Luc. 1.

Isaia 53.

2. Cor. 5.

Psal. 144.

Matth. 11.

Origenes.
Ambros.

sed Dominum meum I E S V M in me, & Domini mei Patrem in Spiritu sancto; & tota est anima mea qua viuo, meus intellectus, voluntas, aliæ omnes potentiæ in Dei magnitudinem erectæ; illam sentiunt viscera cordis mei, nec se aliter quàm in illa, neque laudem suam sentiunt, sed Dei in illa. *Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.* In tanto animæ meæ splendore, & Dei magnitudinis cognitione & laude, animam meam percipio Dei Spiritum induisse, & diuinas motiones excellenti Dei munere recipere: vnde fit, vt & cor & caro mea exultent in Deo salutari, & saluatore, & I E S V meo; & Spiritu præeunte omnes meæ potentiæ exultationes Dei sentiant in cælesti iubilatione. *Quia respexit humilitatem ancilla sua, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Illud verò est, cur debeat Domini magnitudinem exaltare anima mea, & in Deo exultare spiritus, quod magnificauit Dominus ipse in me suam bonitatem & misericordiam. Quid enim in me vidit, in quam tam excelsum beneficium conferret, vt fierem Dei Mater: quid inuenit, cur tam pretiosis donis me ornaret? Itaque respexit humilitatem meam, & animi mei modestiam, & indignitatis cognitionem profundam, quam ex eius munere acceperam. Ego enim coram illo semper me vilem & abiectam feci ancillam; quod cum faciebam, virtutem non existimabam me habere, vel humilem esse; sed eò magis extabat ex ea summissione humilitatis virtus. hæc Filium vehementer oblectauit, vt qui ad suam illam vltimam humilitatem descenderat: quod fit, vt mea humilitate ingentes debeam laudes Deo & gratiarum actiones. Præuideo autem in Deo hinc vsque futurum, vt beatam me prædicent sæculorum omnium omnes generationes: hoc verò meæ humilitati nouum & mirum fit; neque enim perspicio, vnde sint me laudaturi, nisi quod meam abiectiorem & vilitatem Deus respexerit, & summo loco habere voluerit. *Quia fecit mihi magna, qui potens est, & sanctum nomen eius.* Eò autem referuntur omnia præconia; quod superat nõ solùm Angelorum laudes, sed meas etiam: & quod laudare nullus dignè & plenè possit, nisi Deus ipse qui fecit. Magna fecit mihi Deus qui potens est. hæc enim fecit magna Deus in creatione Angelorum, hominis, cælorum, mundi, in omni gubernatione fecit grandia magna; item in Ægypto, mirabi-

Psal. 83.

lia in terra Cham, terribilia in mari rubro: *Psal. 103.* verum illa omnia longè his, quæ nunc fecit in me, inferiora sunt. Hæc enim sunt Dei illæ miserationes, quæ superant omnia opera eius; *Psal. 65.* sunt terribilia illa consilia super filios hominum. Non attigerant enim hæc opera Dei, nisi creaturas; non fuerant Dei operationes, nisi in creaturis: at hæc magna, quæ nunc fecit in me Deus, Deum ipsum attigerunt: qui enim potens est, Filium Dei fecit hominem, Verbo suo vniuit humanitatem, diuina humanis copulauit, increata creatis ineffabili commercio sociavit, terribilia etiam consilia in hunc hominem Deum destinauit, & per hunc hominem fecit. In his magnalibus fuit verè potens Deus, cum semper sit omnipotens; sed non ita potenter potentiam suam ostenderat, atque nunc; nec nomen sanctum & inexplicabile ita declarauerat, atque in hoc opere: & tamen hæc ego contineo in vtero meo, quæ miserationum eius, & potentiæ, & maiestatis omnem superant prædicationem. *Et misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Quæ dico magna mihi fecisse Deum qui potens est, magna misericordia Dei est, quæ in me quidem excellenti priuilegio initium sumpsit, verum finem in me nõ fecit; sed proposita à Deo est ad omnes generationes, non solùm futuras, sed præteritas etiam omnes: non enim aliunde à creato primo homine salus accepta est, nisi ex hac misericordia, quam nunc fecit Dominus; aliunde salus nec fuit, nec est, nec erit; sed hinc est omnibus, non solùm Iudæis, sed gentibus omnibus, omnibus omnium hominum generationibus; sed ita tamen, si timorem Domini recipiant, ad quem omnes vocat, quem omnes docet Dominus clementissimè. Timor enim *Psal. 110.* initium sapientiæ est, & fons vitæ; neque qui *Prou. 14.* sine timore est, vel præfracto animo est, iustificari potest. Cæterum omnibus timentibus Deum paratam esse salutem cum manifestatur, vehementer omnes ad salutem illis oblatã reuocantur, & indicitur acerrimè mortalibus timor Dei, vnde ad Deum conuertantur. *Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui.* Timete igitur Deum omnes generationes, quia Deus fecit magna, & misericordiã in me & omnes generationes. At vnde hoc? Quia in brachio suo æterno, & diuina Filij sui virtute, effecit Pater nouam potentiam, vbi non solùm Filium Dei ex me fecit hominem, sed eundem voluit pro mortalibus

talibus pati, & brachium suum & potentiam posuit in cruce. Itaque per infirmitatem fecit potentiam diuinam & virtutem in brachio suo æterno, perquam virtutem & in me fecit magna Deus, & in generationes omnes magnalia sua & misericordiam extendit, sed vt in humiles & timentes Deum: superbos verò illa eadem potentia dissipat semper ac deturbat de insana sui cordis elatione; & quò altiùs extolluntur & stolidiùs, eò profundius deiicit, & damnat in acerbiores cruciatus. *Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Ita fuit potens illa potentia, vt de sedibus suis, ad quas de sua potentia stolidè & impotenter Lucifer semper contendit, deiecerit illum cum Angelis eius, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei & voluntatem, quacumque fuerit potentia, quacumque sublimitate folia sua posuerit, inde ea euerterit atque detraxerit, & detrahet semper: contrà verò humiles amat, & quò maiore sunt animi modestia & summissio, eò altiùs leuat, & cælestibus donis maiori benignitate exornat. *Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.* Opes sunt diuinæ in illius brachii potentia, & cælestis omnium bonorum abundantia & resectio. Esurite mortales, agnoscite vos de vobis omni esse bono, omni spiritus resectione destitutos, suspirate, accurrite ad hoc brachium, ad potentiam huius brachii properate, vestram inopiam & esuriam explicite dolenter quidem, confidenter tamen, implebitur anima vestra bonis omnibus, satiabitur apparente vobis gloria Domini, quæ est in illa potentia, implebitur vestra indigentia diuina gratia, in qua est omne bonum. At contrà vos diuites, qui in corde vestro abundatis sine hoc brachio, atque ad eò contra huius brachii potentiam (quæ est execrabilis superbia) intelligite hæc; si quo pacto ad timorem Domini reuocari possitis. En diuitiæ vestræ thesaurizant vobis infernalium pœnarum cruciatus immensos, & incendunt tartareum ignem contra vos truculentissimè, atque ad eò iam nunc existimate vestras diuitias esse vestrum infernum, vestrum ignem, qui deuorat vires omnes mentis vestræ, voluntatis, omnium potentiarum, alienant vos à Deo & vera vita, seruos faciunt Diaboli non vnus, sed multorum, vt vos subdunt multis vitiis multi: & quò impensius amatis diuitias, & illis abutimini, eò crescit magis vestra perditio, & ma-

iore exercet tyrannidem in vos Diabolus. Et illud breuiter audite: Faciunt vestræ peruersæ diuitiæ, vt Deus vos dimittat inanes sua virtute, sua protectione, suo auxilio destitutos; ita fit, vt tradamini in manus infernalium draconum, atque in obstinationem cordis, & mentis obcæcationem: & quod vltimum malum est, cum sitis miserissimi, non estis tamen Deo miserabiles, atque ad eò in vestra perditione ridet Deus. *Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiam suam: sicut locutus est ad Patres nostros Abraham, & semini eius in sæcula.* Ita impleuit Deus quæ locutus fuerat, quæ promiserat, quæ iureiurando confirmauerat Abraham, & iis qui sunt ex eius femine procreati, quæ ita esse futura per omnes Prophetas, qui à sæculis vsque omnibus vaticinati sunt, testatus est; non nostris quidem hominum meritis, sed sua bonitate & misericordia permotus in æterna sua prædestinatione, quam nunc ad opus iuxta sapientiæ suæ consilium adduxit; quæ est incomprehensibilis Dei misericordia. Suscepit enim puerum suum Israel, & Iacob seruum suum; quod his diebus in me fecit trinus & vnus Deus per mysterium incarnationis Filij Dei Patris, qui ex meis purissimis sanguinibus & substantia factus est homo, verè vidēs Deum, verè potens apud Deum, & bellator verè fortis, & supplantator Satanæ. Hoc verò mysterium & in æterno sæculo fuit prouisum, & à creatis omnibus sæculis fuit prædicatum, & erit vsque in æternum simul confirmatum. Sit Patri Domini & Filij mei IESV gloria sempiterna.

Admirabilis exitit in Elisabeth, Ioseph, & Zacharia exultatio spiritus, cum hoc cæleste canticum audirent: (nam piè meditari possumus spirituali sensu illud audiuisse Zachariam, si non corporali, qui iam antea magnam reuelationem acceperat ab Angelo de Ioanne & eius ministerio) quod canticum tanto spiritu, tanta donorum cælestium excellentia ex ore virginali proflebat, vt in omnium corda deriuaretur admirabilis lux atque suauitas. Neque verò sanctus IESVS ex utero non exponerat omnia suo propinquo Ioanni, non magnis donis illum exhilarabat. Fac nos eorum donorum aliqua ex parte participes, sancte puer IESVS: particulam aliquam nobis exora sancti pueri, sancta Mater Virgo, vt nomen sanctum Domini laudare & magnificare possimus in sæcula. Amen.

TRANS-

In cl. imaginem Adnotatiuuncula.

cl.

150

- A. Apostoli, & alij sancti Patres portantur ab Angelis Ierosolymam, vt morti Dei Matris intersint, & assumptioni.
B. Domus in monte Sion, vbi Maria Virgo Mater est mortua.
C. Componit se honestissimè in lectulo, circumstantibus

- Apostolis & Patribus.
D. Adest è calo Christus cum innumerabilibus Angelis.
E. Exspirat suauissimè sanctissimam animam Mater Dei in manus Filij, excellenti cum Angelorum iubilo, & Patrum deuotione.

EVANGELIUM MISSÆ.

LVC. X.

FACTUM est autem, dum irent, & ipse intrauit in quoddam castellum: & mulier quædam Martha nomine, excepit illum in domum suam: & huic erat soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium: quæ stetit, & ait: Domine, non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi, vt me adiuuet. Et respondens dixit illi Dominus, Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima. porrò vnum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

ADNOTATIO.

Libet compendio hic adnotare in Euangelii, antequam ad imaginem & historiam Assumptionis veniamus. Intrauit IESVS in quoddam castellum. Sapienter Ecclesia hoc Euangelium refert ad festum Assumptionis; describit enim Lucas allegoricè vitam Mariæ Virginis, & mortem gloriosam. Virgo castellum est, & uterus eius domus; in quam intrauit IESVS, vbi ex ea carnem Gabriele internuntio sumpsit, & factum est Verbum homo, & natus homo Deus. Propter humilitatem Mariæ excellentem castellum dicitur, siue vicus: sed vt intelligere possimus ἀνέπρασιν τῶν ζῶων ἀπὸ τῶν ἀγρῶν (id enim est Græcè νόον, id est, vicus; receptus scilicet & requies brutorum & hominum ex agris) vt ad Mariam vniuersale patrocinium mortaliū & refugium castellum referre possimus. Erat autem Martha simul & Maria in hoc pago: duxit enim vitam vitæque Maria virgo sacrosancta, quoad vixit, actiuam simul & contemplatiuam excellentissimè. Ex vita actiua anno quartodecimo

vite sue Filio Dei ministravit carnem, unde facta est Dei hominis Mater. Neque verò hoc solum Christo præstitit actiua Mariæ Virginis vita; sed vt Deum pareret infantem, Deum lacte nutriret, pueri, iuuenis curam semper gereret, adulti item non ante trigessimum annum solum, sed post illum attentam magis, & magis sollicitam. Neque hæc sola fuit actio Virginis, quæ erat dignissima; sed vim suæ actionis ad alia virtutum opera summa cum dignitate & fructu extendebat. Fuit quidem hoc exercitium Marthe in Maria virgine sollicitudo; sed placida & suavis: fuit turbatio erga plurima; verum quæta, clara, expedita, dulcis: fuit frequens ministerium; sed quasi à sublimi quadam operatione spiritus profectum, constans atque tranquillū. Non enim erat vita actiue praxis in Maria Virgine, vt in Martha fuit, vel in aliis solet; vbi vita actiua primas ferè obtinet, cōiungitur contemplatio diuinarum rerum & gustus: non ita in matre Dei Maria; sed tota quidem erat sem-

per in contemplatione sublimi, conferebat diuina mysteria omnia in corde suo; hinc nihil debilitato sensu spiritus, sed potius nobilitato, exhibat in plenam atque excellentem actionem. Huiusmodi fuit vita sacrosanctæ Mariæ Virginis Deiparæ usque ad annum vitæ suæ sexagesimum tertium. hæc enim dicitur fuisse Mariæ Matris Dei vitæ periodus. tunc autem, quod antea desiderauerat vehementer, ut cum Filio esset, intellexit nuntiante Angelo implendum. Itaque tota fuit in diuina Filij & celestium mysteriorum contemplatione suspensa atque absorpta, nec, ut semper antea fecerat, vim communicabat actioni actiue vitæ: propterea stat Martha, & conqueritur pars inferior mentis in Virgine: Domine, non est tibi curæ, quod Mater tua tota rapitur in calum, & hanc vitæ relinquere cepit? Respondet verò Christus: Illa sollicitudine, & turbatione circa plurima, etiam si placida & tranquilla, volo Matrem liberare, nec amplius placet, ut huius vitæ necessitatibus conflictetur. Optimam partem vitæ elegit Maria, contemplatiuam spiritualem, celestem, quæ non auferetur ab ea in æternum: transeat in hæc illa etiam actiuosa. Ita intelligimus ex excellentissima Filij & rerum diuinarum contemplatione in summam secundum Filium paradisi gloriam transisse, & animam in manus Filij expirasse Mariam Virginem Dei Matrem.

Ad imagines porrò veniamus. Quatuor eas esse, fuit operæ pretium, ut prima & secunda possemus mortem & sepulturam, tertia resurrectionem, quarta Virginis sacrosanctæ assumptionem in calum designare. Nam mortuam verè fuisse Mariam Virginem Matrem, nullus umquam in cōtrouersiam vertit: Apostolos verò diuina virtute ad eius mortem, sepulturam, & post tres dies resurrectionem, atque in calum & Paradisum assumptionem celebrandum adductos fuisse Ierosolymam ex variis orbis regionibus, simul Timotheum, Hierotheum, Dionysium, & alios sanctos Patres, & audisse Angelorum celeste Mariæ encomium, traditione acceptum dignissima vsus Ecclesiasticus confirmat, tum ea quæ de ea scripsit Dionysius ipse Areopagita. Christum porrò Mariæ Virgini Matri apparuisse morienti piè credimus & meditamur. Quid enim esset, si toties legimus &

audimus Christum morientibus Sanctis apparere, & non credamus sacrosanctæ Virgini Matri Mariæ apparuisse: Esto igitur

A. Apostoli, & alij sancti Patres ex variis orbis partibus per aëra à duobus Angelis, tutelari proprio, & Archangelo vel Principe (qui solent addi tutelariibus, pro ratione magistratus, quem gerunt homines) Ierosolymam vehuntur, ipsis mirantibus rem nouam atque insolitam. Mutatur eorum admiratio in cordis suauitatem, & vehemens desiderium, ubi causam audiunt ab Angelis, quapropter aduehantur.

B. Ierosolyma, & domus in monte Sion, ubi ferè vixit post ascensionem Filij Mariæ Deiparæ Virgo: vnde frequens erat cum socijs mulieribus in visitatione sacrorum locorum, ubi Christus mysterium passionis suæ & charitatis expleuerat.

C. Cum hora mortis aduentaret, quam sancta Virgo à Filio præsciuerat, composuit se decensimè in lectulo, tota in mentis excellentissima Filij & celestium rerum cōtemplatione suspensa, & celesti cordis suauitate delibuta: astant Apostoli & sacri Patres, orant; & simul hinc mœrent, quod præsidium viderent se in terris amittere celeste ac diuinum; illinc gaudent, certò sperantes potentius è celo patrocinium susceperant mortalium Virginem gloriosam. Conueniat iam Angelorum frequens chorus, in Matrem ac Deum hymnos inchoabat.

D. Cum venisset iam hora, & illud momentum, quo animam erat spiratura Virgo sancta; ecce tibi adest Christus cum innumerabili multitudine celestium spirituum, inter quos parentes Virginis Ioachim & Anna versabantur: impletur cubiculum diuini luminis claritate: fit in sacro cubiculo Paradisus, concinunt Angeli diuinum melos suauissimè, dignitatem incomparabilem Mariæ Virginis Matris Dei laudibus in calum efferentes.

E. Spirat illa dulcissimè animam felicissimam, eam excipit Filius, & replet splendore suæ & Patris ac Spiritus sancti diuinitatis; collocat super omnem omnium celestium spirituum beatitudinem, & secundum se excellentissimam gloriam sempiternam; exultant cohortes celestes de gloria Matris Dei & suæ Regina, congeminant suas laudes Apostoli.

VIRGINIS MATRIS SEPULTURA.

Ex ecclesiastica traditione.

In clj. imaginem Adnotatiuacula.

clj.

151.

- A. Paratur funus perquam honorificè.
B. Portant feretrum Petrus & Iacobus, & primi quique Apostolorum versus torrentem Cedron.
C. Supernè prosequitur funus Angelorum multitudo.

- D. Perueniunt iuxta hortum Gethsemani, ubi erat paratum sepulchrum nouum, felix tanta hospita futurum: ibi eam sepeliunt cum summis laudibus.

ADNOTATIO.

A. Paratur funeris pompa & piæ exequiæ; in feretro sanctissimum corpus reponitur honestissimè.

B. Portant feretrum Petrus, Iacobus, & primi quique Apostolorum summa cum veneratione per mediam ciuitatem & portam Auream, descendunt ad torrentem Cedron, perueniunt ad latus australe horti Gethsemani, comitantibus sanctis Patribus qui erant adducti, & frequentiorum numero, tum deuotarum mulierum copia. Neque hic fuit ausus quisquam funus impedire, ita providentè Christo (ut neque Christum sequentes ex monte Sion in Oliueti, vnde in calum ascendit) neque procedentes per mediam urbem quisquam interpellare potuit: tametsi fertur quendam ex Phariseorum colluie sacrilego ausu voluisse feretrum deturbare, sed dedisse illico pœnas, siccatis impiis brachiis ac manibus: at cum miserabili voce deprecaretur veniã à sancta Virgine, animo & corpore supplex, restituta fuisse illi membra dicuntur diuinitus.

C. Supernè Angelorum multitudo prosequitur funus, ac celebrat laudibus suis, insistunt Apostoli ac sancti Patres; Christus animam beatissimam sinu suæ diuinitatis, & recondita glo-

ria fouet. At ubi? Vbi voluit ipse, & nos nescimus: quid si in paradiso terrestri? Quid si statim animam in caelestem paradysum euexit? quid si supra montem Oliueti sepulchro Matris imminens, quod in radice montis est ad Occidentem?

D. Perueniunt ad sepulchrum nouum, honestum, felix tanta hospita; quod primarius aliquis vir è piis Iudæis, qui in Christum crediderant, sibi parauerat; ut sibi Ioseph ab Arimathia suum: in eo honorificentissimè collocant corpus Virginis sacrosanctæ, quod Deum suscepit, & vitæ dedit principium. Triduum autem concelebrarunt diuinis laudibus Virginem beatissimam, eius animam & corpus Angeli ex aëre sepulchro imminentes, explicarunt suas laudes Apostoli & Pontifices omnes, pro suo captu singuli. Hierotheus verò (ut tradit Dionysius) post Apostolos omnibus aliis laudantibus superior erat, totus excedens, totus se deserens, & eorum quæ laudabat consortium patiens; ab omnibus denique à quibus audiebatur, & videbatur, & agnoscebatur, & non agnoscebatur, afflatus Deo, & diuinus laudator esse indicabatur.

SVSCI-

SVSCITATVR VIRGO MATER
A FILIO.

In clij. imaginem Adnotatiuncula.

clij.

152.

A. Ad finem tridui adest Christus cum militia celestis exercitus innumerabili.	D. Excipit eam Christus gratulatione summa.
B. Clauso sepulchro suscitatur Matrem, animam eius & corpus maximis donis cumulat.	E. Eam adoratur, eius obedientiam euestigium desert celestis exercitus; Dei Matrem, Reginam suam & orbis proficitur vniuersi.
C. Egreditur illa fulgentissima immortalitatis gloria ornata, stellis duodecim coronata, amictu sole, & sub pedibus lunam habens.	F. Cessante in terris concentu Angelorum, intelligunt Apostoli resurrexisse sacram Virginem.

ADNOTATIO.

A. Ad finem autem tridui ecce tibi adest ad sepulchrum Christus cum militia exercitus celestis innumerabili.	corona stellarum duodecim caput redimita.
B. Animam Matris corpori vnit, & replet excellentissimis donis ac dotibus & animam & corpus, ac statim e clauso sepulchro Matrem educit.	D. Excipit illam Filius Deus letitia ineffabili, & immensa gratulatione.
C. Egreditur ipsa fulgentissima veste immortalitatis ac gloria ornata, circumdata varietate donorum, dotium, aureolarum beatarum, quasi sole amicta, lunam sub pedibus premens,	E. Illi obedientiam & reuerentiam exhibent Angeli & alij beati spiritus omnes, Regina ac Domina cali atque orbis vniuersi, Matri Dei omnipotentis.
	F. Cessante Angelorum melodia ad sepulchrum post triduum, intellexerunt Apostoli resurrexisse immaculatam Virginem.

ASSV-

ASSVMITVR MARIA
IN CÆLVM;

Coronatur à Sanctissima Trinitate.

In clij. imaginem Adnotatiuncula.

clij.

153.

A. Assumit in celum Matrem Christus: illa dilecto Filio innititur ad dexteram honorificentissimè.	D. Ab ea coronatur ineffabili gloria; donis, dotibus, & privilegiis ornatur excellentissimis.
B. Circumvolant caelestes spiritus psallentes caeleste melos & gloriam.	E. Aperto sepulchro credunt assumptam Apostoli à Filio, exultant in iubilo & laudes eius caelestes.
C. Collocat tandem Matrem Filius ante diuinitatem, & ad sanctissimam Trinitatem statuit.	F. Ad sua quisque loca, vnde fuerant deducti Patres, ab Angelis reducuntur.

ADNOTATIO.

A. Assumit eam in celum Filius Deus honorificentissimè: illi ipsa innititur ad dexteram gloriosè.	se intellexisse & dixisse in terris, ut in mortalitate positam, ingenti verò gaudio exultat, perfectum sensum atque intelligentiam illius cantici consequuta.
B. Circumvolant Angelica omnium ordinum cohortes cum sanctis alijs spiritibus psallentes ac iubilantes. Cum hoc triumpho praeclarissimo caelesti, diuino euehitur ad celum empyreum Virgo Dei parens: ei Angeli, & species creatas gubernantes, & calorū motores transeunti genua curuant, & obedientiam deferunt Reginae suae & Dominae.	D. Diademate autem caput illi redimunt tres diuinae personae, Pater, Filius, & Spiritus sanctus excellentissimo & honorificentissimo, id est, gloria caelesti omnem aliam spirituum omnium longè superante, ac secundum animam Filij maxima; sicut illi regiam & thronum ad Filij dexteram, constituunt Angelorum omnium & hominum, cali & terra (id est, vniuersa creatura) Dominam, & Reginam, atque Imperatricem, aduocatam peccatorum, patronam omnium piorum & auxiliatricem.
C. Collocat tandem Matrem Filius ante diuinitatem, & ad sanctissimam Trinitatem statuit in empyreo caelo, Dei omnipotentis regina. Genibus nixa diuina Virgo adoratur trinum Deum & vnum. Patrem, qui cum Filium aeternum genuisset, eundem ipsi dederat generandum; Filium, quem conceperat, genuerat, lactauerat, nutriuerat, subditum in terris habuerat & obedientem; Spiritum sanctum, cuius operatione & virtute Filium Dei conceperat. Itaque à Patre agnoscitur Mater filij sui vniigeniti, à Filio Mater, à Spiritu sancto sponsa, & cooperatrix incarnationis Filij Dei: ipsa omnibus diuinis personis, vni Deo gratias agit immortales. Magnificat verissimè eius anima Dominum, exultat ipsius spiritus in Deo salutari suo; tum verò profundissimè agnoscit & proficitur humilitatem suam, se ancillam Domini; prosequitur reliqua ex suo cantico, quod videt ex parte	E. Aperto sepulchro corpus non inuenerunt, sed ea tantummodo, cum quibus fuit compositum & sepultum, simul fuerunt odoris suauitate admirabili repleti ex sepulchro spirantis. Ad celum igitur oculos & corporis & mentis attolentes toti fuerunt in contemplatione resurrectionis, assumptionis, & gloriae Virginis beatissima, eximia cordis suauitate & iubilo exultantes, & psallentes Deo & Virgini caelestem victoriam & triumphum.
	F. Apostoli & sancti Patres ad sua loca, vnde deducti fuerant ab Angelis, ab eisdem reducuntur cum suo mentis iubilo & exultatione: narrant verò Dei laudes & gloriam sempiternam. Amen.

DE

DE VIRGINIS DEIPARAE LAUDIBVS.

MEDITATIO.

Cant. 8.

Isaia 63.

QVAE est ista, quae ascendit de deserto delicias affluens, innixa super dilectum suum? De Christo Domino in caelum ascendente rogastis sancti Angeli: *Quis est iste, qui ascendit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?* & professi eius vitae & passionis, laboris & meriti fortitudinem, incitabamini ad laudes Christo canendas in aeternitatem, in iubilo exultantes de misericordia, & magnitudine virtutis Dei. Quid nunc. Quae est ista vestra exultatio? Similiter atque tunc ascensionem Filij celebrauimus, nunc Matris assumptione celebramus, & ad eius laudes dicendas excitamur. Videmus illam de deserto quidem ascendere, de orbe terrarum, qui ex se asper est, sterilis, horridus, sine cultu, sine vera hominum societate: sed quid hoc est miraculi? Venit in caelum Filius rubicundus sanguine, quem in passione & cruce effudit, stigmata suae crucis gerens; eius vero Mater delicias affluens ascendit: Erat in Filij rubore fortitudo & munio immensa, diuina formositas & fortitudo; vnde in omnes homines decor, & infinitum robur, & gratia deriuari posset, & in electos deriuabatur tamquam e perenni fonte & infinito. Haec erant in excelsis eius delicias, quibus ascendens in caelum exundabat. Hinc vero fluxerunt illae deliciae, quibus affluens eius Mater ascendit in caelum, caelestis decor virtutum omnium & donorum spiritus, carnis integritas perpetua & sanctitas, omnium potentiaram perfectio, animae & corporis nobilitas, gloria caelestis tum animae tum corporis; & haec quidem omnia tanta dignitate ac prerogatiua, vt omnium Angelorum & hominum delicias illae deliciae superarent, & essent secundum Filij sui delicias & gloriam excellentissimae. Feliciter inchoatis, beati Angeli, ornare assumptionem Virginis sacrosanctae: pergite, obsecramus per IESVM & eius Matrem, vt dum inter vos quaeritis & respondetis, possimus nos (quod vehementer desideramus) e micis quae cadent de mensa vestra caelesti satiari, & facite, vt ne nostra indignitas faciat, vt illae pereant, & nos desolati simus & miseri. Quaerite igitur & vos nobiscum in simplicitate cordis vestri & humilitate: Quae-

nam ista est, quae ascendit? Virgo sancta est, omnibus virtutibus & donis ornata est, excellens Dei creatura est. si haec & huiusmodi quae dicere possumus innumerabilia dicamus, nondum erimus affecuti, quod quaerimus: dicamus igitur Matrem Dei omnipotentis esse quae ascendit, & omnia dixerimus. Audite vero. Nam primum scimus Deum in sua prouidentia & sapientia disposuisse omnem creaturam suae bonitatis & voluntatis concilio antequam fierent, & hanc prouidentiam versatam fuisse praecipue in praedestinatione rationalis creaturae: itaque Dominum IESVM in ea supremam dignitatem obtinuisse apud Deum certum est; hic enim praedestinatus est Filius Dei in virtute, nec habuit natura Christi humana quo altius tolleretur, quam vt Filio Dei in unitatem personae diuinae copularetur: qua in re enituit diuinitatis diuina potentia.

Aug. de praedest. sanct.

VIRGINIS MATRIS PRAEDESTINATIO SECUNDUM FILIJ PRAEDESTINATIONEM PRIMA ATQUE EXCELLENTISSIMA.

AD hoc autem opus, vt ad praestantissimum, cum retulisset Deus omnia quae creaturus erat, quasi ad exemplar, & ad humanitatis vnionem cum Verbo haec terminaretur praedestinatio, fuit necessarium coniunctum cum hoc Dei consilio, vt praedestineretur illa, vnde carnem accepturus erat Dei Filius, & in cuius vtero vnio sacrosancta esset celebranda. Quocirca preparauit in sua prouidentia Deus illam mulierem Virginem, ex qua fieret Deus homo. Sed cuius erat haec prouisio? Erat trium personarum; Patris, cuius Filius erat incarnandus, erat Filij, cuius erat futura Mater illa Virgo; simul erat Spiritus sancti, quo superueniente erat illa vnio facienda: tota Trinitas illam mulierem elegit: qua in re summa fuit in eam Dei benignitas. Nam non apprehendit Deus Angelos, sed semen Abraham, & hoc quidem ex hac Muliere. Praelata igitur in diuina electione & praedestinatione haec Mu-

lier

lier fuit non solum Angelis, sed etiam mortalibus omnibus. Neque vero mirum: deligebat enim Pater Sponsam, Filij sui futuram Matrem; Filius, quam solum erat habiturus in terris Genitricem, qui solum habebat Genitorem in caelis; Spiritus sanctus, vt per quem erat futura Mater. Quare, qualis decebat tantum Sponsam, tantum Filium, talis eligebatur: non enim non erat in Dei aeterna lege zelus Domini exercituum in Sponsam, & Filij in Matrem futura reuerentia. Erat in aeterna lege praecipuum, quod sancitum in tempore est, de honore Parentum; neque futura Mater a Filio non magni fiebat: Sponsae honorem & decus amabat Pater. Quid tandem ex his aliud nos intelleximus & vidimus in caelis? Quid vos colligere aliud debetis, Mortales, quam quod humana quidem specie & natura Matrem sibi praedestinet Deus, hac sola natura nobis inferiorem, alij virtutibus omnibus, donis & excellentijs longe superiorem, & secundum Filium praestantissimam: neque posse creaturam vllam eius laudes pro dignitate praedicare, ne nostros quidem Seraphinos? Nam cum sit reliqua omni creatura donis & gloria sublimior Mater Dei, laus eius omnis, quae a creatura proficiscitur, tandem in admirationem euadit & silentium; in laudem consummationem exire non potest. Fuit in Dei praedestinatione Filij illa exultatio, ille ludus quem erat habiturus in orbe terrarum, illae deliciae cum filijs hominum. Quod si cum his, cum Matre igitur primum, ex qua accepturus erat, vnde esset cum ijs. Illa Sapientiae aeternae creatio, Filij praedestinatio fuit, qua primogenitus ante omnem creaturam ad humanam naturam suscipiendam est praedeterminatus. Sic qui fecit Deum hominem Filius ipse dicit: *Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo*, id est, in mea humanitate per vnionem illam hypostaticam: ita audiui, vt in Iacob inhabitarem, & in Israel hereditatem caperem, & in electis Dei mitterem radices; vt videlicet ex semine Iacob secundum carnem habitationem acciperem in Matre mea; ibi primum fructum acciperem meae hereditatis. Iam enim inde ab vtero Matris meruit Christus praedestinitis gratiam & gloriam; iam inde radices electorum positae sunt, ordo scilicet & firmitas eorum praedestinationis & salutis. Haec cum ita sint, constat omnem beatitudinem & laudem prouenire ex Filio in Matrem: hinc fecit illi

Epiph. in sermone de sancto spiritu.

Prou. 8.

Ecl. 2.4.

Luc. 1.

magna qui potens est, & sanctum nomen eius: inde extitit in praedestinatione misericordia, in progeniem & progenies, in omnes Deum timentes: inde deriuatur, inde suo gradu ex diuino munere Dei benignitas in mortales diffusa est. At enim cum praedestinatione sunt illa coniuncta, quae faciunt ad effectum praedestinationis capeffendum; neque enim sine his Dei praedestinatio est, etiam si propter haec non sit: praedestinatus enim Petrus est ad gloriam; sed non sine liberi arbitrij vsu, non sine obedientia & virtutum exercitio; neque haec, nisi ex merito Christi, prouenire potuerunt. Primum autem locum cum obtinuerit Mater in Dei aeterna praedestinatione secundum Filium, fit vt in illam excellentem quandam vim sui meriti Christus exeruerit, & illi simul praeparauerit sublimem gloriam, cum excellenti gratia, & praecipuo etiam liberi arbitrij vsu, & obedientiae, ac virtutum omnium atque donorum caelesti exercitio.

Dei Mater secundum Filium laudanda.

Quo fit, vt simul laudanda Dei Mater sit; quod post Filium summa gloria, summo merito, summis virtutibus fuerit & donis ornata. Ita Christus plenè voluit laudare Matrem: vbi enim mulier illa exclamauit, beatum ventrem qui eum portauerat, & vbera quae suxerat, sic respondit Christus, vt adiungeret ad Matris dignitate eius merita & gloriam, & quae erant coniuncta omnia cum illa sublimitate, fidem, obedientiam, humilitatem, alias virtutes, per quas meruit fieri Dei Mater. Nam quod meritum non admittit, vt Deus homo fiat, vt illa fiat naturae humanae & Verbi Dei hypostatica vnio, id vt ex hac Virgine fieret meruit Filius, meruit per Filium Mater. Cooperatum vero est ad hoc Matris meritum liberum ipsius arbitrium praecellenti gratia, virtutibus, & donis diuinitus insignitum & efficax in Filio. Quocirca voluit Christus intelligi, dignitati maternae quae erant omnia in illius praedestinatione esse coniungenda, & merita Matris responsione sua celebrare. Nam cum diuino ore pronuntiat: *Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud*, nonne rationem plenam praedestinationis exposuit? quod si omnium, an non praecipue Matris? excellenter Matris. Confirmat vero Christus illo responso, quod dixerat Eli-

D D sabeth:

sabeth: *Beata quæ credidisti*: & quod eadem ipsa Mater in sublimitate spiritus & humilitatis: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.* Mirabilia audiuimus, o beati Spiritus; exultamus in virtute potentiae Dei, & maiestate misericordiae; & eò magis, quòd cum quæ audiuimus maiora sint quam pro nostro captu, illud nobis remanet, vt quòd altiora sunt, eò magis illa glorificemus docta quadam ignorantia in humilitate nostra in Christo. Quamuis autem vobis iuuantibus aliquid ex illis intelligimus, maiorem tamen eorum desideramus intelligentiam.

Excelsa beatissimæ Virginis
prædestinatio.

En vobis. Regem constituamus potentissimum & sapientissimum, ac orbis terrarum Monarcham, cælibem tamen; sed qui confortem & heredem filium habere velit suæ potentiae, & sapientiae, & monarchiæ: dubiū esse non potest, quin ex omnibus orbis terrarum virginibus excellentissimam eligeret, ex qua illum generaret filium. Eset verò eius sapientiae, vt sciret eligere, & vellet; potentiae, vt posset eam sibi coniungere, quæ pulchritudine, virtute, gratia, integritate, maiestate, omnium donorum splendore cæteras omnes virgines quàm posset longissimè anteiret: & hanc sibi esse destinaturum, antequam duceret, certum est. Quòd si eam etiam posset, qualem sua sapientia & potentiae magnitudine esset dignum, fabricari; absque vlla dubitatione in illa formanda & ornanda suam omnem sapientiam, & potentiam, & industriam conferret, vt illam sibi talem acciperet sponsam, qualem se dignum esset & decens. Age verò, etiam hoc pone: (quod creaturæ angustia non patitur, intellectus vester assequi potest ex fide) cooperetur etiam Filius ad Matrem eligendam tanta sapientia, tanta potentia, quanta Pater. Quid putas? Nónne eodem contenderet Filius, quòd Pater; & Matrem vellet honorificentissimè parari, & esse omni laude superiorem? Sua proportione hæc ad prædestinationem Matris Dei conferte; & habebitis, vnde leuare mentem aliqua ex parte possitis ad illius mysterij sublimitatem. Pater æternus non tunc primùm elegit Virginem sacrosanctam, cum in hac mortalitate eam creauit; sed in sua æternitate, antequam mundus fieret, delegit sponsam, ex qua esset generandus

homo eius vnicus & coæternus Filius; in cuius generatione illi communicaret suam immensam filiationem, vt diceretur & esset verè Dei Filius qui cõcipiebatur & nascebatur. Iam verò Filius, antequam homo fieret, nõne erat apud Patrem, & Deus erat ipse etiam Filius, & vna potentia omnia circa creaturas operabatur, & vna operatione? Matrem igitur suam simul parabat in sua æternitate cum Patre & Spiritu sancto. Etiã si nomen prædestinationis fiebat nobis difficile, o Angeli sancti, hac parabola tamen multum accepimus luminis: verè sancta electa est Mater Dei perfecta, parata est Mater Dei à Deo Patre Sponsa, à Filio Deo Mater, à Spiritu sancto in ipsam superuenturo. Estis vos, sancti Angeli, in perpetuis vestris interrogationibus & laudibus de Matre Dei, Regina vestra & Domina: semper quæritis, *quæ est hæc?* ita leuatis continenter mentes vestras in sublimitatem, & perenni admiratione illam prosequimini & laude: at nos nec assequi vestras laudes possumus, & tanti luminis splendore hebetamur, & maiestate opprimimur; qui alioqui è fragilitate nostra & imperfectione nihil possumus: iuuate nos Angeli omnes, iuuate Angeli custodes, intercedite ad Dominum vestrum & nostrum, ad Matrem Dei & nostram, vt aliquid & luminis nobis interluceat, & virtutis accedat, quo in eius Assumptionis festo die possimus ad illius laudes aspirare. Ades tu præcipue, Virgo Mater Maria: iuua etiam tu nos, quæ plus quàm Angeli omnes potens & gratiosa es apud Deum, & secundum Filium tuum & potentissima & gratiosissima.

Ceterum quod ad nos attinet, illud ipsum postulamus beneuolè, vt quæ diximus, quæ uel sumus dicturi, ita accipiantur, quasi ex meditatione pia & deuotione: nihil enim per contentionem, nihil ex præiudicio dictum volumus; sed per abundantiam sensus nostri, in humilitate & charitate Dei.

Gloria Filij, quæ ex Sacris litteris
colligitur, redundat in
Matrem.

Primùm igitur, vt ad Sacras litteras veniamus, magnam concipimus cordis nostri exultationem, vbi illas videmus plenas huius sacrosanctæ Virginis præconijs & gloria: nam cum plenæ sint Christo eius Filio eiusque gloria, quid aliud intelligere possumus, quàm ex ea plenitudine redundare vberimas laudes

des in Matrem? Itaque si hoc solum in laudem Virginis Mariæ diceretur, cumulatè & diuinè eius gloria esset exaltata. Quid enim, cum celebrant Scripturæ Christi diuinitatem; nõne dicunt Mariam esse Matrem Dei? cum illius prædicant veram humanitatem; nõne illam humanitatem ex Mariæ sanguinibus & substantia esse procreatam asserunt? Cum humanæ naturæ & diuinæ vniõnem in persona Filij Dei extollunt; nõne quam acceperat ex Maria carnem extollunt? Illo enim miraculo non solum Dei potentia & misericordia exaltata est in altissimis, sed Virgo summa dignitate & gloria nobilitata. Magno item Dei mysterio nascitur ille homo Deus, celebrant illius natiuitatem Angeli, stella, Pastores, Reges, cælum & terra: redundat hæc gloria in Matrem, & adorant Angeli, Pastores, Reges Virginem Matrem præsentem præsentem. Vixit humilis Deus homo inter homines, quæ erat eius summa dignitas; ea etiam dignitas pertinebat ad Matrem. Diuinam doctrinam docuit homines Christus, mirabilibus etiam signis confirmauit. Quid: hæc non erant Matris ornamenta? Quid verò attentius, & maiori cum maiestate astruxit & confirmauit Filius Mariæ, quàm suam diuinitatem? hoc cum ageret, nõne Mariam Matrem Dei Matrem esse confirmabat? Age, perierat genus humanum vniuersum, æternis supplicijs erant addicendi omnes mortales; obrulit se in acerbissimam passionem, crucem, & mortem hic homo, ne perirent homines, sed salutem etiam consequerentur æternam: nõne excelsa est hæc misericordia Christi, & eius infinita laus? Quid: huius laudis nõne magnam partem cepit Mater? Iam cum resurgit à mortuis, cum datur illi omnis potestas in cælo & in terra, cum ad cælos ascendit, cum sedet ad dexteram Dei omnipotentis etiam quæ homo, cum mittit Spiritum sanctum, illa planè est, vt diuina consummatio gloriæ & laudis Filij, ita Matris eximia præter cæteros. Si gloriari iure solent serui ex gloria Dominorum, & qui in regno viuunt ex Regis sui præstantia; quid censemus laudis & gloriæ non accessisse à Deo Filio in Matrem? Scripturæ igitur omnes, cum Christum prædicant, prædicant & eius Matrem. Quòd si nusquam non spirant Christum Scripturæ, non illum celebrant, nusquam non vel figuris, vel prophetijs & doctrina prænuntiant, vel præsen-

tem exhibent; nusquam non inueniemus Mariæ Matris Virginis laudes, & præconia. Queramus ab Scripturis in vniuersum, quænam ista sit, quæ hodie ad cælos ascendit: en respondent: Ea est, quam in Filio eius omnibus locis celebrauimus; neque enim potuimus de Filio dicere diuinè (vt diximus) nisi de Matre intelligeremus dici excellenter. Hæc cum audiuimus nos de Virgine Matre, exultat cor nostrum; confirmat verò exultationem nostram Ecclesia sancta: vbi enim agit dies festos de Maria, ea canit vel etiam docet, quæ de eius Filio scripta sunt; vt intelligamus laudes Filij in Matrem redundare: atque adeò quæ de Christo propriè dicuntur, ad Matrem etiam transfert singulari priuilegio & applicatione.

Quæ propriè de beatissima Virgine
tradiderunt Scripturæ.

Verùm rogemus Scripturas rursum, num de illa propriè aliquid tradiderint. Respondent: Per multa. Ea nobis, Fratres, cum summo studio & deuotione legenda sunt. Quis enim non incitetur ad laudes Matris Dei decantandas suauiter quidè, vehementer tamen, cum Canticum canticorum Salomonis meditatur; id est, sublime illud epichalamiū nuptiarum Agni? Fugiant hinc terrenæ cogitationes, leuemus mentem ad Filium Dei, & eius vniõnem cum natura humana in suppositi diuinitatem: illa fuit, vnde facte sunt cum Ecclesia Agni nuptiæ. Non potuit altiùs intonare canticum suum Salomó, neque excellentius exprimere; ac propterea vere fuit Canticum canticorum. *Osculetur*, inquit, *me osculo oris sui*. O verborum & rei diuinitatem adorandam! Sed quis loquitur? Ecclesia. Cui loquitur? Patri Sponsi. Quid petit? Non iam vt per Angelos, per Moysen, per Prophetas mittat sibi oscula; sed vt eius os contingat, vt Filius ipse veniat, ipse descendat, homo fiat in ytero Virginis sacrosanctæ: ita faciat Filio suo Pater nuptias, cum Ecclesia: & in ea excellentes cum Matre. Desiderat Ecclesia vniri Filio per eius incarnationem in thalamo Virginis gloriosæ: vult sanctissima Trinitas, vt fiat illa vniõ; in quo est vt Filius velit ipse vniri. quid præterea? Exigendus fuit à futura Dei Matre consensus. Propterea missus Gabriel tamquam Paranympus parauit Virginem ad consensum. Erat quidem in illo desiderio Virgo sancta, vt nubes pluerent

*Prou. 8.
Eccl. 24.*

Cant. 1.

Luca 1.

Isaia 45.

iustum, terra vt germinaret saluatorem; sed ipsa vt esset illa terra cogitare non poterat eius profunda humilitas: hoc vt vellet, ad hoc vt consentiret, id diuina virtute curauit Archangelus. Tandem cōiungit mente suum desiderium & voluntatem sublimis Virgo; conueniunt in vnum Dei trini & vnus voluntas, Ecclesiæ, Mariæ Virginis: itaque eodem momēto humanitas illa Deo Filio Dei vnitur, fit Verbum caro, fit homo Filius Dei, & hoc quidem in vtero virginali Mariæ. Qua humanitate? Ea quæ procreata est à Maria. Quo pacto? Spiritus sancti operatione, obumbratione Virtutis Altissimi. O miraculum omnibus & hominibus & Angelis inefabile! Et tamen ad hoc perficiendum consensu, opera, concursu Mariæ vitur Deus. O dignitatem sacræ Virginis incomparabilem! O gratiam & benignitatem Dei immensam in illam! Hoc igitur est initium cantici, quod omne canticum superat, præterquam Mariæ ipsius. Hinc inflammatus Salomon totus fuit in canendis huius cælestis Sponsæ encomijs, quæ mirificè mentem nostram illustrant, & deuotionem in Virginem sanctam accendunt.

De sacrosanctæ Virginis Deiparæ pulchritudine.

Cant. 1. Alia omittamus; ad illa feramur: *Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra es.* Ita prædicat Sponsus Pater, & Filius, Sponsæ & Matris dignitatem præconio excellenti. *Ecce*; rem nouam, admirabilem, singularem. *Tu*; nulla alia tam pulchra, quàm tu; qua pulchritudine decuit ornari Matrem Dei. Auget repetitio laudem: *Ecce tu pulchra es.* Additur verò, *Oculi tui columbarum*, gratiarum plenitudinem, & Spiritus sancti dona spirantes; sed illis oculis tuis me allexisti, te Matrem vt cuperem mihi & acciperem. Additur item: *Cant. 2.* *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Inter quas? inter reliquas omnes. Præstantia hæc est Sponsæ Christi & Matris. Illæ, etiam si pulchræ sint, etiam si non sint insuaves, nec folicitudine premant; spinæ tamen sunt, si ad candorem eximium, si ad suauitatem, venustatem, honorem mee Sponsæ conferantur. Rursum superioribus ferè verbis eisdem laudat Matrem Christus: *Quàm pulchra es, &c. oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet.* Replicatio maiorem vehemē-

entiam rursus indicat amoris & laudis. Sed quid est, quod addit hic: *Absque eo, quod intrinsecus latet*; vel, *quod silentio præteritur*? Significat Sponsus plures esse laudes, quæ tacentur & spiritu cognoscuntur, quàm quæ verbis explicari possunt vel alijs, vel ab alijs; plura se scire, quàm dicat.

Duas addamus ex Salomone Virginis Matris laudum coronas.

Sine macula.

Quid igitur præterea in Sponsam canis Salomon? *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matri suæ, electa & munda genitrici suæ.* Quid honorificentius dici potuit? Et quidem hæc in superioribus Sponsi verbis erant, sed nunc dicuntur plenius: celebrat enim disertè pulchritudinem, quæ nullam habeat maculam. Qualem verò maculam, vel quam? Qualemcumque, cuiusuis sit illa generis. Quis hic non intelligat ab omni prorsus peccato non solum vixisse inuiolatam Virginem, sed conceptam etiam absque originali, de Filij prærogatiua ac præseruatione singulari? Neque hoc solum celebrat deuotè in corde suo; sed illud simul, Ante creationem animæ benedictæ Virginis fuisse simili priuilegio foetum illum futuræ Virginis à macula & contagione omni præseruatum; vt omni ex parte macula vlla vel in Maria, vel in eius carne numquam esset. Nam quid magis macula quàm peccatum, etiam originale, quod à Deo perpetuò seperat? Quid secundum peccatum magis macula, quàm morbidus ille fomes à peccato existens, & ad peccatum inclinans? quapropter *peccatum* appellatur; ex cuius contagio suam maculam cōtrahit foetus in generatione hominis. Fuit sapientiæ Sponsi discernere, bonitatis & nobilitatis, vel diuinæ virtutis posse, benignitatis facere, vt eius Mater in illas contaminationes non incurreret; ac propterea subdit Salomon singulari priuilegio esse excellentias in Matrem collatas: Vnica est columba Mater mea; vna, in qua omnes gratiæ, dona, virtutes, Spiritus sancti ornamenta sunt excellenter secundum me cumulata. Propterea quæ in vniuersum in Scripturis dicuntur de peccato, per exceptionem dicuntur; neque Matrem Dei comprehendunt. *Vna est columba mea, vna perfecta mea.* Cuius mea? Dei Verbi incarnati. Quicquid est in alijs perfe-

Ephes. 1.

ctionis gratiæ, vel donorum, illud ad huius perfectionem non attingit, id ab huius perfectione superatur: hanc mihi peculiarem creauit columbam, in qua sit præstantia singularis donorum Spiritus sancti. Hæc Ecclesiæ meæ (quæ mea simul Sponsa est) vnica est immaculata columba, & perfecta filia. Habet me quidem caput & Principem primum Ecclesiæ, sed nullum præterea, nullā præterea, quam possit dicere immaculatam; ita perfectum nullum, nullam in quo non fuerit peccatum: hæc sola est, in qua hoc excellens beneficium accepit à me Sponsa mea Ecclesiæ: hæc sola est Matri suæ Ecclesiæ electa præter ceteras, hæc munda præter ceteras. Ad has porro laudes spectauit Gabriel Angelus in salutatione Matris meæ: *Aue, inquit, gratia plena.* vna tu es gratia plena. Non erat gratiæ plenitudo in veteri lege; nunc in Filio tuo, & in te per ipsum est exorta. Erit plenus gratiæ & virtutis Filius tuus, ex cuius plenitudine tu primam plenitudinem accepisti: alij secundas quasdam accipient, sed tu vna es quæ primam, quæ excellentem consecuta es. Gaude, quia vna es singulariter gratiosa, vna præter ceteras pulchra. Hoc priuilegium à Deo accepisti; quia Dominus tecum est, vt in pretiosa eius Filia & Matre futura, vt in electa & munda sua, in vna columba sua, præcellenti benedictione præuenta. Incomparabilis existat laus Mariæ Virginis Matris ex Cantico Salomonis, quæ eò est amplior, quòd cum de Ecclesiæ, & pia anima intelligi simul possit suo gradu; ortum tamen habuit ex vnione Filij Dei cum humanitate in thalamo Virginis Matris, vnde tanquam sponsus prodijt ad lociandum sibi Ecclesiæ: quòd fit, vt singulari munere ad sacrosanctam Virginem illa laus referatur, quæ proximam habuit cum Christo coniunctionem. Hæc igitur canamus Fratres, lætis animis in iubilo cordis in Christo.

De immaculata Virginis conceptione.

Iuuat autem ac promouet nostram exultationem de laudibus Mariæ, vbi videmus tam claram Ecclesiæ inclinationem ad prædicandam Virginis Matris conceptionem, & à peccato etiam originali immunitatem. Neque verò hic disputandi locus est, sed pietatis inuestigandæ, & augendæ deuotionis. Non

mouet nos congregationis illius Basileensis decretum (tamen si aliquid illinc præiudicij colligi fortassis possit) quòd post non adeò multos annos non damnauit illud decretum Xistus IIII. nominatim. Quod cum non fecerit, quæ tamen illa congregatio facere voluit (vt renouaret festum Conceptionis iuxta Romanæ & aliarum ecclesiarum institutionem, & indulgentias festum celebrantibus largiretur) hoc legitime ex principali sedis Apostolicæ auctoritate fecit Xistus, & cauit accuratè vt essent hæc sacrosancta. Gaudemus autem, quòd ea sint à Synodo œcumenica Tridentina confirmata. Sancit enim sancta Synodus constitutiones seruandas esse Xisti PP. IIII. sub pœnis in eis constitutionibus contentis; quas etiam innouat. cultum igitur festi damnare nullus potest. Iam si cultus auctoritatem voluit Synodus esse inuiolatam, ingens inde accrescit exultationis nostræ alacritas, cum videmus ab Ecclesiæ Catholica cultum illum qui damnat damnari; quasi nobis viam aperiat & muniat, qua nostram sententiam & deuotionem tenere possimus, & indicet in eo errare nos non posse. Quid? Non est in cordibus nostris magni faciendum, quod eodem cap. œcumenicum Concilium decreuit? Adducamus verba ipsa, quæ sunt suauitatis & lucis plena. *Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem.* Quæ nam esse potest maior Ecclesiæ inclinatio ad sententiam præseruationis Virginis à peccato originali? Nam hoc certum & indubitatum esse debet, nõ intendere Ecclesiæ fuisse vmquam peccatum originale in Matre Dei Maria: quare illā, dum de peccato originali agit, exceptam intelligit; nec ad eam pertinere illam tractationem, quæ ad alios omnes necessariò pertinet. Vnde fit, vniuersales illas Scripturæ pronuntiationes de peccato originali, de Maria non intelligere Ecclesiæ, & non posse nos intelligere. Videtis apertam & claram Ecclesiæ inclinationem ad præseruationis ab originali sententiam; nam à peccato veniali immunem Mariam haberi ab Ecclesiæ speciali Dei priuilegio, alio loco tradit Synodus. Hæc cum ita sint, cur non apertè editum decretum fuit de cōceptione? Satis habuit Ecclesiæ pia Mater indicare, quid vellet; noluit cogere quem-

piam, vt contra suam perſuaſionem ſentiret vel crederet, ſperans futurum, vt ſuauiſter per ſe omnes fideles ad illam deuotionem accederent: quod vbi videret, vel non eſſet quod decerneret, vel ſuauiſter illud definiret. Apparuit ruiſum Eccleſiæ inclinatio, cum edidit officium eccleſiaſticum de Cōceptione Pius V. & quidem ex inſtituto ordinis Prædicatorum aſſumptus: nam & conſeruatum eſt nomen Conceptionis, & conſtitutum celebrari ſimiliter atque officium quod eſt de Natiuitate Virginis, nomine Natiuitatis dumtaxat in nomen Conceptionis mutato; quo nihil in eo genere honorificentius. Videmus Eccleſiæ inclinationem, Fratres; quo quid nobis contingere poteſt optatius? quid ad conſeruandam atque augendam noſtram ſententiam & deuotionem accommodatius vel vtilius? Quod ſi cum viuerent, qui in contrario ſenſu abundarunt, propter generoſam animi conſtantiam ad veritatem Scripturarum propugnandam, illam Eccleſiæ vidiffent inclinationem, tam apertam, tam claram; & illud præſertim, quæ ex Scripturis adduci videbantur, Eccleſiam non intelligere de Maria; quid? non cenſemus ſuam ſententiã fuiſſe mutatuſ, & in deuotionem immaculatæ Conceptionis Matris Dei inflammandos? Illud etiam, quod incitat me animus meus, hoc loco non omittã, vt ex meditatione pia. Si quis orationem dicere meditaretur, qua patrem ſuum laudaret; & ſibi integrum eſſe intelligeret, ſi laudaret patrem ex præſeruatione à peccato originali; nec hoc tantum ſciret, ſed etiam ad illam gloriam patris prædicandam videret præmijs ſe eximijs ab Eccleſia inuitari: quid hunc facturũ arbitrabitur? nõne prædicaturum eſſe patrem ſuum præter alias animi dotes illud etiam retuliſſe à Deo præſtantiffimum ornamentum, vt à peccato originali fuerit immunis? Hæc igitur mouerent illum filium erga patrem, pro filiali erga patrem pietate, gratitudine, & obſeruantia; moueat nos ad noſtram deuotionẽ conſeruandam & augendam erga Matrem miſericordiæ, erga ſacroſanctã Matrem noſtram & omnium fidelium, erga Mariã Virginem Dei Matrem. Non diſputo, ſed mea deuotione recreor: quocirca nullus interpretetur me hoc facere ad eorum oppugnationem, qui contrariam ſententiam meditantur; non hoc facio, nolo facere, non debeo facere: at verba hæc habere videntur, vobis fortassis nolenti-

bus. At ego enim ſic exiſtimo, neutram partem in hoc negotio ſuam tenere ſententiam abſque rationibus quibus nitatur: nos itaque, vt nihil putamus dici ab alijs, dum ſuam ſententiam conſirmant, quod noſtram lædat vel exiſtimationem vel deuotionem; ita æquum eſſe cenſemus, vt illi noſtram accipiant. Seruemus autem ſimpliciter vtrique, & abſque vlllo præiudicio, Xiſti & Concilij decreta, & abundemus in noſtris ſenſibus in charitate, modeſtia, & ſubmiſſione cordis in Chriſto.

Encomia beatiffimæ Virginis adhuc ex Scripturis.

Agite verò Fratres, inueſtigemus ruriſus in Scripturis encomia Virginis Matris. Quid tu magne Moyſes, non agnouisti hoc Dei miraculum? Agnouisti, & celebraui nec ſemel, nec remiſiſe. Audite. Intellexi ego, cum mundi principium deſcriberem Deo inſpirate, Verbum Dei incarnandum, & typum eſſe primum Adamum ſecundi, terrenum cæleſtis: ibi verò de Matre ſecundi Adã cogitauĩ præcellenter, vt de Chriſto diuinẽ; quod declarauĩ cum ſcripſi;

Inimicitias poſuit Deus inter Serpentem & Mulierem.

Inimicitiam ponam inter te & Mulierem, Genef. 3. hoc eſt, plenam, & omni ex parte; itaque inimicitias poteſtis vos dicere. Sed inter quam Mulierem? Nõ Heuam, quæ grauiffime peccauerat; nec ita in gratiam recepta fuit & in ea confirmata, vt peccare non poſſet: at inter Eccleſiam vniuerſam intelligi poteſt, nõ dubium. verum illa nullam mulierem habuit ab omni peccato immunem, præter Mariam. Hæc igitur perpetua fuit Serpentis Satanæ inimica. Huiuſmodi verò inimicitia poſita eſt inter Mariæ prolem & Satanam. Quod ſi diuina eſt hæc proles, ſi Deus illa proles, vt eſt; ſit abſque vlla dubitatione, vt non ſolum gerat inimicitias perpetuas contra Serpentem, ſed vt cauſa etiam ſit inimicitie Matris aduerſus Dæmones omnes, & omnia peccata. Quod dixi prius de Matre quàm de Filio, ſignificaui id quod erat neceſſarium, non fore Chriſtum hominem ante Matrem, ſed Verbum carnem ex illa eſſe accepturum; vnde prouenirent omnes inimicitie contra Dæmones,

Maria Prophetiſſa.

mones, omnes victoriæ, omnium operum merita.

Ipoſa contriuit caput Serpentis.

Perge ſanè manſuetiſſimè Moyſes, recreas animum noſtrum vehementer. Quod addidi, *Ipoſa conteret caput tuum*, eodem ſpectat. intelligitur verò & de Muliere, & de Filio; iſdem enim literis ſcribitur Hebraicè pronomen illud נון pro maſculo & fæmina. Porro vt fuit Adam typus & forma futuri Adã Chriſti, ita ſua proportione Heua Mariæ. Ille in aliquibus propter ſimilitudinem, in pluribus propter diſſimilitudinem fuit Chriſti typus; Heua ſimiliter Mariæ: naturalia enim & gratuita quæ illi acceperunt, ſimilitudinem dixerunt ad Chriſtum & Mariam; alia verò diſſimilitudinem. O iucundas enarrationes! Perge amice Dei Moyſes. Habui ſemper in ſummo & diuino honore Chriſtum, habui in maximo eius Matrem: itaque ex his quæ ſcribebam, ſiqua poterant ad Mariam referri, non omittebam de illa intelligere.

Mater viuentium.

Genef. 2. Quod enim dixi de matrimonio Adami & Heuæ, & retuli ad Chriſtum & Eccleſiam, eodem ſimul complexus ſum vnionem Verbi diuini in thalamo Virginis, vnde illa coniunctio Eccleſiæ erat reformanda.

Arca Noë.

In Arca Noë contemplatus etiã ſum Mariam Virginem, tamquam refugiũ, ad quod mortales omnes confugerent, & per quam à Filio eius ſalutem acciperent. Alioqui Mariæ typus fuit Arca Noë: nam vt illa ferebatur ſuper aquas, neque tamen ſubmerſa eſt vel periclitata, Deo eam ſingulari prouidentia & benignitate gubernante; ita Matrẽ Dei proſpiciebam in mari huius mundi nec eſſe ſubmergendam, nec periclitaturam, principali priuilegio Deo eam gubernante.

Sara & Rebecca.

Significari porro intelligebam Mariæ fecunditatem per Saræ & Rebeckæ; virginitatem verò, quod illæ è ſterilitate generarunt illuſtres viros, (è quorum ſemine Chriſtus erat generandus) hæc ex virginitate Chriſtum ipſum genuit.

Piam item exhibuit figuram Mariæ Vir- *Exod. 15.* ginis Matris ſoror mea Maria Prophetiſſa, vbi ſumpto tympano in manum præiuit reliquis mulieribus canticum illud, *Cantemus Domino, &c.* At quanto perfectius tympanum Maria Virgo aſſumpſit! quanto pulſauit ſublimiũs & dulciũs! quanto certius & illuſtriũs canticum ſuum animabus noſtris præiuit! Illa faciebat ſoror mea in ymbra & figura; Maria Virgo Mater ea præſtitit in luce Dei & veritate, & cæleſti gaudio, vbi Chriſti crucem celebrauit & reſurrectionem: illud enim fuit diuinum tympanum, Chriſtus extenſus in ligno. crucẽ ſumpſit in manus cordis ſui & ſpiritus Mater Dei, & in ea, & per eam & Chriſti reſurrectionem, celebrauit Filij ſui triumphum (præſens præſentem) de Satana, Morte, Inferno, Peccato. Per mare enim rubrum (id eſt, ſanguinem ſuum) Chriſtus liberauit veros Iſraëlitas, & ſubmerſit in abyſſum inferni contrarias omnes poteſtates. Quo fit, vt excellentius tympanum acceperit Maria, dulciũs ac ſublimiũs illud pulſauerit, certius atque illuſtriũs præierit pijs omnibus animabus oden præclariffimam.

Rubus ardens incombuſtus.

Iam rubus ardens, ſed incombuſtus, nõne non ſolum virginitatem Mariæ ſignificabat, ſed à peccato omni & macula immunitatem? cum tamen ex ardore naturalis libidinis eſſet à parentibus procreanda.

Arca fœderis.

Arca porro teſtamẽti inſignem habuit ty- *Exod. 25.* pum Virginis Matris: in illa enim Arca poſitæ erant duæ tabulæ teſtamenti; in hac duæ naturæ, diuina & humana, in vnitate diuinæ perſonæ fuerunt coniunctæ: quo myſterio teſtamentum æternum traditum mortalibus eſt, & lux gratiæ, lex ſpiritus vitæ, non ſcripta in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus. Erat in illa Arca manna, quẽ panem ſiquis manducaret, moriebatur tamen: in hac panis de cælo verus fuit, quem ſi quis *Ioan. 6.* manducauerit, viuet in æternum. Illa virgam habuit Aaron, quæ fronderat, id eſt, quæ flore- *Num. 17.* rem amygdalarum & fructum dederat: hæc virgam de radice Ieſſe, & florem in vtero ſuo *Iſaie 11.* habuit, & fructum ſuper quem requieuit *Spiritus*

ritus Domini, spiritus sapientia & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientia & pietatis, & repleuit eum spiritus timoris Domini. Sed ita tamen, vt ex analogia ad virgam Aaron significetur accepturus esse Christus æternum Sacerdotium, & præuenturus fructum suæ passionis iam inde non solum ab illa Arca, sed ab Adam ipso, suæ crucis applicatione. Consideraui præterea, Exod. 17. vbi scriberem de petra, eiecit aquam copiosam: & consideraui quidem magna cum animi consolatione, non solum de petra quæ erat Christus, fluere infinitum illum fontem miserationum, & gratiarum, & salutis in mortales; sed fontem illum simul contemplantur fluere ex petra, Maria Virgine, vniuersæ creaturæ inuolabili atque impenetrabili, soli Deo, eiusque Filio peruia.

Ciuitas refugij.

Addam adhuc vnum typum Mariæ benignitatis; reliquos vos poteritis scrutari. Ciuitates refugij ego separaui tres trans Iordanem, reliquas indixi separandas citra Iordanem. Illæ omnes significabant Mariæ Matris misericordiam refugium & patrocinium; & maiori quidem gratia. Nam illa refugia protegebant eum, qui occidisset nolens proximum; Mariæ patrocinium apertum est & obuium cuius peccatori ad Matrem omnis pietatis confugiendi. Quod illæ essent plures ciuitates, erat imperfectionis; quod vna omnibus refugium præstare non posset: hæc nostra ciuitas fat est vna; omnibus enim laborantibus, & eius refugium implorantibus, eadem semper præstò est.

Non possumus tibi, Moyse Sancte, satis pro dignitate de beneficio quod ex te accepimus gratias agere, vel etiam habere; agimus & habemus quibus te scimus esse contentum excellenti tua in omnes benignitate.

Debora & Iahel.

Ad alia pergamus, Fratres: en fauet nobis Mater Dei Maria Virgo, videns suas laudes in Filium ferri. Quid igitur dicemus de Debora & Iahel? nonne ex illius verbo & ductu superauit Barach exercitum Sifaræ & gentium, & hæc clauo transfodit huius caput? Duæ igitur mulieres illam confecerunt victoriam, & potentiam Regis gentium euerterunt. Quid

Mater Dei? non excellentior fuit Prophetis, & Ductrix exercitus Domini exercituum, quam Debora? nonne potentior quam Iahel? Quoties hac duce profligarunt hostes Christi Principes Christiani! quoties per hæc Duces hostium interfecti sunt! quoties similiter opitulata Mater Dei Maria est in præliis tum spiritualibus, tum exterioribus! At illæ non erant virgines: eò hæc nostra Virgo excellentissima maiori potentia illa operatur. Illæ duæ fuerunt, quæ illic debellarunt; hæc sola quam frequenter, quam gloriosè de hostibus Filij sui triumphauit!

Anna Helcanæ.

Anna Helcanæ magna sollicitudine petebat à Deo, prolem vt haberet; quasi præfagiret, quanta esset futura illa proles: ita enim solent sanctæ mulieres non ad voluptatem, sed ad Dei gloriam ampliorem matrimonio vt. Exaudita est à Deo; impetrauit Filium Deo grata mulier & sancta, qui in magnum illum Samuelem euasit. Quomodo poterat exorare tantum Prophetam, tantum Principem in Israël, nisi per tot orationes, per tot lachrymas, per tam vehemens desiderium? Cecinit pro gratijs eximium illud canticum, ad Mariæ alludens propter mysticam significationem, non propter solum illum Samuelem: & tamen in Maria præstantiora illa fuerunt omnia. Desiderabat enim, vt nubes pluerent iustum; vt dirumperet Deus cælos, & descenderet: sed faciebat eius humilitas, vt non in se id expeteret: sed hæc eadem fecit humilitas, vt in eam potius descenderet Deus, & ex ipsa carnem acciperet, & homo fieret, & Propheta, & Princeps Israël excellentior longè quam Samuel, quam omnes Prophetæ, quam omnes Reges & Principes.

Regina astans à dextris Regis.

Iam David Regem à Deo electum interrogemus, quænam ista sit quæ ascendit. Illam ego meam ciuem, meam filiam, & Matrem ac Dominam semper in corde meo secundum Christum Domini celebraui; peculiariter verò Psalmo quodam, cum de eius Filio gloriosè prædicarem, coniunxi propriam Matris celebritatem. Eructauerat cor meum ex vbertate laudum Christi verbum bonum & perfectum: ad Matris etiã laudem illa laus cum spectaret,

spectaret, eam ex illa cordis abundantia expressi: Astitit, inquam, Regina à dextris tuis, Christe IESU, pro sublimitate donorum qua Reginam Matrem ornasti. Neque enim tantummodo Regina illa Ecclesia est (quamuis & ea est) sed plenior erit ille Ecclesiæ etiam confessus ad Christi dexteram, si illum primo loco inter omnes Ecclesiæ filios demus Virgini Matri Dei. Nam vt plenus est Filij confessus ad dexteram Patris (quia illi, quæ homo est, sunt quam reliquis creaturis dona altiora communicata; quod fit, vt adorationem etiam recipiat diuinam humanitas cum diuinitate) ita sublimis Mariæ est post Christum confessus; quia post alias creaturas omnes potiora à Filio accepit dona, & sola adepta illud donum est, vt Mater Dei appelletur, sit, atque adoretur. Cum igitur Ecclesia ad Christi dexteram astet, in eo statu siue confesso principem locum obtinet Virgo Mater Dei Maria. Itaque illa quoque Mariæ dignitas Ecclesiæ sanctæ tribuitur, vt illius Matri.

Terra cui benedixit Dominus.

Doce nos alia Matris Dei præconia, beate David. Omnia non possum, pauca indicabo. Nam cum & ego, & alij, & præcedentes Prophetæ, & sequentes, & iusti homines feruenter orauerimus, & sine intermissione quidem, pro aduentu Christi, id ego cum alijs locis significauim, tunc Psalmo qui est lxxxiii. expressi desiderium, spem, orationem meam, & omnium Patrum in spiritu: totus enim ille est Psalmus diuinis mysterijs aduentus Messie plenus: primus tamen versus, & qui ad finem sunt Psalmi, atque aded omnes, mirificè celebrant Dei incarnationem, eius etiam fructum. Intellexi in spiritu futuram Dei incarnationem ex terra Israël: semen Abraham & meum sciebam apprehensum iri à Verbo Dei in terra illa, quam propterea Deus elegerat, cui propterea benedixerat. Hanc igitur electionem & benedictionem primum celebraui; explicui ad hæc effectum benedictionis. *Auertisti captiuitatem Iacob.* Hæc est redemptio facta per Christum omnis Iacob & Israël, & veteris Testamenti & noui; Omnes enim vnus Israël fuimus Christi, & sumus. Verum quonam pacto, quo mysterio hæc facta sunt? Per Christum, quem nobis peperit Maria. Addidi igitur: *Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam; & salutare*

tuum da nobis. Misericordiam tuam illam magnam, quam es facturus per Christum, quam per fidem & reuelationem tuam intelleximus in spiritu, fac iam tandem vt illam non solum mente videamus, sed oculis & sensu cernamus. Hoc fiet, si des nobis IESUM Filium tuum in carne; qui nostræ naturæ sit particeps, & humanitatis confors. *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus; quoniam loquetur pacem in plebem suam.* Ita singuli dicebamus ex certitudine promissionis diuinæ, quæ erat de Christo; tum intelligebamus futurum, vt in aliqua Virgine ex Israël loqueretur Deus pacem & faceret, cum carnem susciperet. Ita totum Psalmum, & hos præcipue versus intelligebam de futura Virgine, in qua erat adimplenda salus omnium, & incarnandus Deus: quo pacto erat intellectura illa eadem Virgo; sed propter humilitatem non de se. *Et super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.* Ostendi his verbis efficaciam redemptionis & pacis, quæ erat futura in Christo: is enim pacem & dedit & dabit prædestinatis omnibus efficaciter (ij verò erunt, qui ex corde conuertuntur ad Dominum; non stultè & vanè) alijs omnibus offeret sufficienter. *Verumtamen propè timentes eum salutare ipsius.* Reuera enim propè erat Christi salus ijs, qui humiles erunt & Dei timentes; atque aded propter humilitatem Deum conceptura est Virgo illa sancta, & promeritura, vt inhabitet gloriosus Deus gloria ipsa in terra illius Virginis, inde in nostra. *Misericordia & veritas obuauerunt sibi, iustitia & pax osculata sunt.* Hic incarnationem ipsam Verbi æterni indicaui: in ea enim vnione diuinæ naturæ cum humana in vnitatem personæ diuinæ coniuncta misericordia Dei est cum veritate, & ad rem ipsam deducta est misericordia Dei. Quasi intelligatur misericordia in veritatis fuisse inquisitione, & veritas in misericordiam, atque in vtero sanctæ illius Virginis sibi obuiam venisse & fuisse coniunctas; & ex his summo complexu & amoris diuini significatione iustitiam fuisse cum pace copulatam, adductam mortalibus iustitiam sempiternam.

Terra de qua veritas orta est.

Veritas de terra orta est, & iustitia de celo prospexit. Vnde hoc est, magne David, vt veritas de terra oriatur, quæ nescit nisi spinas & tribu-

Exod. 17.1. Cor. 10.Deut. 4.1. Reg. 2.Isaia 45.Isaia 64.Psal. 84.Rom. 9.Psal. 44.Judic. 4.Genes. 3.

tribulos germinare? Quænam ista terra? Hęc illa est terra, quam præparauit Dominus, Virginis sacrosanctæ; quam omni benedictione & gratia ita repleuit, vt Dei iustitia è cælo prospiciente, veritas ex eius vtero oriri potuerit, ac verè orta sit.

Quæ dedit fructum suum.

Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Dedit Dominus ipsam benignitatem, & omne bonum; quod cum dedit, terra nostræ Virginis dedit fructum suum. Ita facta illa diuina vnio est in augustissimo Mariæ Virginis thalamo, sancto Spiritu superueniente, & obumbrante virtute Altissimi; & concepit Virgo, & peperit Deum & hominem, infinitam benignitatem. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos. Procedet à Christo iustitia omnis; non enim ab alio erit salus. quæ otiosa tamen non erit; sed perpetuè actiua, & quasi in via continenter progredietur & augebitur, & erit in continuo exercitio virtutum & meritum in Christo.

Magnum accepimus beneficium ex hac tua doctrina, Regie Propheta, & exultauimus ad præconia Mariæ Virginis Matris. Illud præterea piè credimus, cum ab Angelo salutata sacra Virgo est, in huius Psalmi fuisse meditatione & oratione, vt de alia virgine; quæ erat tamen eadem ipsa.

Via viri in adolescentula,

Ad Salomonem redeamus; & ad eius Proverbia veniamus, in quibus testatur posuisse in corde suo, & dedisse disciplinam, & pœnitentiam egisse. Quid ergo Salomon? *Tria, inquit, sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro: viam aquilæ in celo, viam colubri super petram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentula. Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum.* Magnum existimemus accepisse nos beneficium, quod hunc locum ad Christi mysteria eiusque Matris possimus referre. Nam quod legimus in adolescentula, est quidem probandum; nam ea est vulgata editio: sed nihil erit alienum, si etiã ex Hebræo adolescentulam, & quidem Virginem interpretemur: est enim Hebraicè *אִלְמָה* Almah, quod nomē pro adolescentula Virgine

accipitur in Scripturis. Age verò, cum aliquos videamus priora de Christi ascensione, resurrectione, & inter homines conuersatione, quartum de incarnatione in vtero Virginis intelligere; pro nostra item deuotione nec illa meditemur atque interpretemur, Christo propitio. Primo loco igitur dicamus intelligi habitationem Verbi in sublimitatibus diuinitatis, & eius missionem à Patre, & in terras descensum: secundo Virginis viscera, quibus se insinuauit Verbum in incarnatione, nihil ex illius integritate perfecta & firmitate minuens, nihil illi offensionis afferens vel detrimenti: tertio indicari Matris Virginis vterum, vbi nutritus est Christus nouem mensibus, vnde veluti enauigauit & exiuit inuolato vtero, integra virginitate: hinc quartum euadit, quod non solum ignoratur, sed etiam facit, vt sint quatuor supra naturæ humanæ captum difficilia; nam quartum vno complexu illa tria continet, & explicat tres illas parabolas: legimus enim Hebraicè, *Et quatuor nax noui.* viam enim ingredi voluit Dominus ad homines, fieri homo, & ita ad eos venire: eam viam ingressus est in vtero Virginis secretæ & mysterio plenæ, ibi factus homo: inde viam ingressus in mundum, nascens ex Virgine, factus est via, veritas, & vita sempiterna. Sed quorsum attinet illud, quod subditur? Acerrima ea est exprobratio & cōdemnatio Iudæorum impietatis & malitiæ. Hęc enim est salus, Iudææ impie, Synagoga malignans, quæ à te quærenda primum fuit; & tamen illam salutem tu proiecisti, & eius auctorem & consummatorem IESVM truculentissimè interfecisti. Quod cum feceris, tamen rectè te fecisse semper contendis impudentissimè, semper probas impijssimè iure esse crucifixum IESVM pro suis sceleribus, & vt ita dicant obstinatè tui posteri curas diligenter & doces. Ergo quæ dicta diuine sunt, illa quatuor captum humanum superant, pro eorum bonitate, & laude diuinitatis: quæ tu fecisti, malitiam & vituperationem omnem omni interuallo antecedunt. Non potuit vehementior sceleris tui & impietatis fieri amplificatio; vt enim illa sunt optima, ita tuum facinus pessimum; vt illa omnibus præconijs prædicanda, etiam si difficilia, ita tua malitia omnibus execrationibus abominanda & incredibilis meretrix conscelerata.

Sed quid est, quod parum æquus videatur Salomon esse mulieribus? Nam cum inter viros

Affor. 3.

viros vnum excepisset quem laudaret, inter mulieres nullam reperit. Hęc insignis est nostræ mulieris Virginis Matris Dei laus, quam item excipit Salomon. Cur enim diceret: *Ex his mulieribus inueni nullam?* nam ita est Hebraicè. Ex quibus *his* dixit, nisi ex ijs, de quibus dixerat: *Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius: qui placet Deo, effugiet illam; qui autem peccator est, capietur ab illa.* Ex his igitur dixit nullam inuenisse se ex omnibus mulieribus, quæ habent vnde illa timenda sint & cauenda. mente enim retinebat, quæ de Alma dixerat: sciebat, quæ in Cantico, præter ea quæ superius adduximus, de Maria Matre Dei decantauerat:

Hortus conclusus, &c.

Cant. 4. Hortus conclusus soror mea, sponsa mea hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuæ paradisus malorum puniceorum, cum pomorum fructibus; fons hortorum, puteus aquarum viuientium, quæ fluunt impetu de Libano. Pulchra es amica mea, suavis & decorata sicut Ierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata. Quid videbis in Sunamite, nisi choros castrorum? Quibus locis excellentiam Virginis Mariæ Sponsus præclarissimè commendat. Non potuit igitur sublimiùs exaltare Virginem sacram Salomon; & quomodo erit consentaneum, tantam Virginis maiestatem & sanctitatem inter vulgares mulieres commemorasse? Et Ecclesiasten quidem vltimo loco scripsit Salomon, & existimatur ea fuisse de suis peccatis pœnitentia.

Exhilarantur animi nostri mirificè, Fratres, dum hęc de sacrosancta Virgine meditamur: sint Christo gratiæ immortales. Sed pauca ex Prophetis alijs dicamus, & veniemus Christo duce ad laudes Virgini Matri canendas æterno Dei Euangelio.

Laudes beatissimæ Virginis ex alijs Prophetis.

Eccc virgo concipiet.

Isaia 7.

Quænam est ista, quæ ascendit, euangelice Propheta Isaia? Insignem habui ego mentis meæ illustrationem de Matre Dei Maria & aliàs semper, & ibi præcipuè, cum dixi: *Eccc Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabis nomen eius Emmanuel: butyrum & mel comedit, vt sciat reprobare malum, & eligere bo-*

num. En rem nouam, inauditam, admirabilem, adorandam. Respiciet Deus, pro suæ misericordiæ immensitate, non ad vestram indignitatem, domus Dauid, sed ad benignitatem suam infinitam. Quis vnquam vidit tale? quis cogitauit? En grauida est Virgo, ecce parit Virgo; sed Virgo illa abscondita & plena mysterio, diuina Virgo illa alma; quæ ab æternitate præordinata est vt fieret Mater vnigeniti Filij Dei; ibi verò magis abscondita: abscondita item, quod nullam habuit similem; nec habitura est; quod omnes Virgines superabit sanctitate; integritate, omni omnium virtutum excellentia.

Alma.

Alma, cuius mysterium omnibus gentibus ignotum fuit; tantummodo illud reuelauit per suos Prophetas Deus, & demonstraui in nouissimis temporibus. Ibi verò fuit item in primis absconditum hoc mysterium, tum ex miraculo conceptionis, tum ex natiuitatis. O plenam diuinis Mysterijs Virginem sacrosanctam! Neque verò hîc obganierit putris aliquis Iudæus, dixisse me *iuuenculam*, non *Virginem*. Audi Iudææ vecors. *Halmah* nullibi legitur, nisi pro iuuenula Virgine, etiam Prouerb. cap. 30. Nec dixi, *accipiet in vtero*; sed, *habet*: nam hoc fuit futurum signum, quod superaret omne signum, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra: quod non esset, si Virginem dicerem accepturam in vtero, vel habituram in vtero communi ritu, sed extraordinario & admirabili; alioqui apertè videre posset, nisi cæcus esset, semen Chanaan, non Israël, verbis me expressisse mysterium Virginitatis.

Virgo pariens.

Etenim *Virginem dixi grauidam* per nomen, *parientem Virginem* per præsens participium: quæ interpretantur, qui fideles sunt, per futurum simpliciter; quod non dubitent de Mariæ virginitate: & idem intelligunt, quod ego dixi Hebraicè. At vos cogit veritas Hebraica, vt idem atque illi confiteamini, quibuscumque verbis explicetis; vt ego Deo inspirante dixi. En rem nouam omnibus miraculis superiorem. En Virginem grauidam, parientem; persistente videlicet virginitate, inuolata virginitate. *Et vocabis nomen eius Emmanuel.* Virgini hoc dicendum prædixi

ab Angelo: quod expressit Euangelista Matthæus, & declarauit nomen Emmanuel per nomen I E S V S; nam Emmanuel est in I E S V. hypostaticam enim vnionem duarum naturarum in vnitate personæ diuinæ significat Emmanuel. I E S V S idem significat; sed simul salutarem nobis prædicat illam Domini præsentiam & vnionem.

Luca 1.

Butyrum & mel comedit. Dulcissimè veram humanitatem Christi & humilitatem explicauit. vñtato puerorum cibo vtetur, verè comedit, verus erit homo; verè proficiet sapientia, ætate, & gratia apud Deum & homines: hoc enim est quod dixi, *vt sciat reprobare malum, & eligere bonum*, siue, *ad reprobandum malum, & bonum eligendum.* humanitatis perfectionem in principijs moralibus explicui, & in totius vitæ excellentia: cum alioqui Deus esset is omnipotens, qui butyrum & mel comederet, de Spiritu & sacrosancta Virgine generatus & factus homo. Hoc per me reuelauit Deus mysterium sublimius cælo, profundius omni profunditate atque inuestigatione. Idem alijs verbis expressi, vbi sum vaticinatus: *Egredietur virga*, Maria Virgo, *de radice*, vel trunco *Iesse*. quibus verbis Virginis excellentiam significauit, quasi de vno trunco arboris, excisis alijs ramis, singulare quoddam germen dicerem exoritur; ex cuius virgæ radicibus, id est, ex purissimis Mariæ sanguinibus, exoriretur flos infinitæ & pulchritudinis & flagrantia I E S V S Nazareus, germen sanctum, innocens, impollutum, custos, & nostra omnium corona.

Isaia 11.

Ierem. 31.

Illud etiam mirabile est Virginis sacrosanctæ præconium, Fratres, quod vaticinatus est Ieremias Propheta: *Vsq̄quo delicijs desolaberis, filia vaga? quia creauit Dominus nomen super terram;*

Fœmina circumdans Virum.

Fœmina circumdabit Virum. Naturam humanam vniuersam compellat Propheta, quæ in concupiscentijs carnalibus & corruptionibus volutabatur inquieta & rebellis: tanta verò erant hæc mala, vt nisi magno Dei miraculo, & admirabili opere, sanari non possent. En igitur tibi, filia vaga & rebellis, rem nouam creauit Dominus super terram: ad quam si fidem dirigas, spem conijcias, quam si amore complectaris, vnde si vim spiritus accipias, illis liberaberis corruptionibus, inquietudini-

bus, rebellionibus. Sed quænam illa nouitas est, illud nouum, ô Propheta, quod Deus erat creaturus, quod tu videbas quasi creatum? Illud erat quidem creatum in æternitate prædestinationis diuinæ, quod postea ad opus deduxit Deus; illa erat incarnatio Filij Dei, vnio duarum naturarum in vnitate Verbi diuini. Hoc enim opus Angelis & hominibus adorandum & suspiciendum creauit Deus in vtero Virginis; fecit Filium suum hominem, & quidem perfectum hominem & robustum, in tanta carnis & ætatis infirmitate. Itaque verè fœmina circumdedit & complexa vtero suo est Christum, Deum & hominem, vtrumque verum, vtrumque perfectum, nam & humanitatem perfectè assumpsit, cum suis videlicet naturalibus infirmitatibus: alioqui, quod ad animam attinet, omni fuit iam inde ab initio incarnationis perfectione ornatus, summa gloria, summa gratia, alijs omnibus & donis, & virtutibus, & excellentijs quæ cum eius beatitate constare possunt. Eodem momento obtulit sese Patri suo pro salute mortalium Vir ille; pro restitutione sedium cælestium, vnde exciderant Angeli; & pro prædestinatis hominibus meritis est efficaciter, pro omnibus sufficienter. Verè perfectus fuit homo Christus in ipso momento incarnationis suæ: verè Mulier Virum robustum & perfectum circumdedit, atque inuolata Virgo concepit. Nam quòd dicit *fœmina*, eodem nomine appellata est in creatione sua virgo Heua. O gloriosam & incomparabilem fœminam, quæ tanto miraculo Deum & Hominem concepit!

Vnum addamus, Fratres, locum ex Ezechiele Propheta ad laudem Mariæ, & ad nouum testamentum veniemus Christo propitio. Mirificè prædicat Mariæ Virginitatem Ezechiel, & Verbi diuini incarnationem, vbi de porta sanctuarij exterioris, quæ ad Orientem respicit, vaticinatur: sed meditemur, obsecro, mysterium ex verbis ipsis.

Porta Sanctuarij.

Et conuertit me, inquit, *ad viam portæ sanctuarij exterioris, quæ respicit ad Orientem: & erat clausa. Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit: non aperietur, & vir non transibit per eam; quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa Principi.*

Clausa

Clausa Principi.

Princeps ipse sedebit in ea, vt comedit panem coram Domino: per viam portæ vestibuli ingredietur, & per viam eius egredietur. Mysticè describit Ecclesiæ mysteria ad finem prophetiæ suæ Ezechiel; superiori autem capite iam attigerat huius portæ Orientalis diuinam celebritatem.

Porta Orientalis.

Ezech. 43.

Et duxit, inquit, me (Angelus scilicet Domini) *ad portam, quæ respiciebat ad viam Orientalem. Et ecce gloria Dei Israël ingrediebatur per viam Orientalem: & vox erat quasi aquarum multarum, & terra splendebat à maiestate eius. Et vidi visionem, secundum speciem, quam videram, quando venit vt disperderet ciuitatem; & species secundum aspectum quem videram iuxta fluium Chobar: & cecidi super faciem meam. Et maiestas Domini ingressa est templum per viam portæ, quæ respiciebat ad Orientem. Et cleuauit me spiritus, & introduxit me in atrium interius: & ecce repleta erat gloria Domini domus. Et audiui loquentem ad me de domo, & Vir qui stabat iuxta me dixit ad me: Fili hominis, locus solij mei, & locus vestigiorum pedum meorum, vbi habito in medio filiorum Israël in æternum. Et non polluent ultra domus Israël nomen sanctum meum, ipsi & Reges eorum in fornicationibus suis, & ruinas Regum suorum, & in excelsis. Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum; & postes suos iuxta postes meos: & murus erat inter me & eos: & polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus, quas fecerunt: propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant procul fornicationem suam, & ruinas Regum suorum à me: & habitabo in medio eorum semper. O verborum & rerum pondera! Ita præfatur in sublimitate mysterij Propheta ad Virginitatem Matris, & incarnationem Verbi æterni; atque ad eam ea aperte significat, quæ initio huius capituli recensentur. Quid igitur nobis designat hæc Orientalis porta? Alia mysteria Ecclesiæ sanctæ, & in his præcipuè sacrosanctam Virginem Matrem, in quam propriè, quæ Dominus hîc per Prophetam exponit, concurrunt omnia summo consensu. Ingressurus erat in mundum Oriens*

Luca 1.

ex alto, & Oriens germen, vt alius Propheta dixit, *Verbum Dei*, & per portam aliquam erat in orbem ingressurus; nam carnis assumptionis erat ingressus. Qua igitur ingressus est? Per mulierem; sed Virginem & ante partum, & in partu, & post partum. Ea est Maria semper Virgo, porta perfectè semper clausa; neque enim vnquam aperta fuit, ac prorsus vir non est ingressus per eam. Subditur verò potentissima ratio & causa: Nam *Dominus Deus Israël ingressus est per eam* portam, Filius Dei Patri consubstantialis & coæternus. Sed quando? Cum sumpsit ex Virgine inuolata carnem. Hactenus diuinitas explicatur Christi, & ingressus in vterum Virginis, quasi intelligas respicere nos Orientem, è summo cælo descendere Filium Dei de cælis, omnipotentem Sermonem Dei exilientem de cælo è regalibus sedibus venire: quæ aliud nihil sunt, quam Filium mitti à Patre in terram, & fieri carnem; cum in sinu tamen Patris semper maneret, in eadem Patris diuinitate & immobilitate sempiternus. In hanc ergo portam clausam descendit Filius Dei, in ea mysterium illud immensum incarnationis à tota Trinitate confectum est. Propterea addit Propheta: *Eritque clausa Principi*, id est, pro Principe, vel cum Principe illo excellenti, Christo videlicet; quia erat in illa clausus, & propter illum erat clausa perpetuò illa porta & vterus. Rem præterea planius exponit Ezechiel: *Princeps*, inquit, *ipse*, ille magnus, Princeps videlicet pacis, cuius principatus super humerum eius; nam pulchra & suavis extendi meditatio hîc potest. tanto enim molimine exprimit Hebraica veritas hunc Principem (id est, Christum) vt bis eum eodem nomine pronuntiet, & ad primum addat duos articulos, quorum prior vim habeat coniungendi, alius amplificandi: ad secundum verò nomen Principis addit pronomen, quod item emphasim habet. Hæc magna: illud etiã salutare & mysterio plenum, quòd cum alibi alijs nominibus Christus appelleretur, hoc loco illo nomine, *Princeps* celebretur, quod à tollendo, siue remittendo fit; vt significetur Princeps ille, qui solus peccata tollit mundi, & remittit per suum Principatum, hoc est, crucem. Princeps igitur ille sedebit, vel manebit, in ea porta: facta enim in clauso Virginis vtero incarnatione, mansit in eadē porta Christus nouem menses, & comedit panem coram Domino, nutritus eo tempore è sacra Virginis substantia.

E E tia.

tia. Sed qua ingressus est Princeps? Per viam vestibuli siue fornicis portæ. Et quòdnam est hoc vestibulū siue fornix? Si porta est sacrosancta Virgo, vt est, vestibulum eius sunt eius amplæ atque sublimes virtutes, & consensus ille diuinus: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*; ornamentum portæ excellens. Verum qua egredietur Princeps Christus? Per viam eiusdem portæ clausæ nascetur, illibata Virginis sacrosanctæ integritate. O excelsum mysterium! Sit benedictus Dominus in Matre Virgine sua, & sanctificetur in sanctis operibus omnibus, quæ in illa designauit.

Virginis Beatissimæ præconia ex Euangelio.

Ad lucem Euangelij accedamus, Fratres, & laudes Deo & eius Virgini Matri canamus ex perfecto lumine, & huc conferamus quæcumque in veteri Testamento præconia dicta sunt de Maria, nam ad hoc pertinent omnia. Quid enim illa celebrant? Quid tam longè clamant Prophetæ, nisi quæ in nouo & æterno Testamento erant gerenda? Ille igitur laudes huius gloriæ sunt laudes & præconia.

Meditemur ergo primū de eius nomine, quod est *מרים*, *Miriam*. Hoc Græcè & Latine in Matthæo enuntiat *MARIA*; præterquam quòd semel Hebraicè *Mariam* effertur: Græcè *Maria* scripsit Marcus: Lucas ferè dixit Hebraicè *Mariā*, bis tamen Græcè *Maria*: Latinus interpres semper appellat nomine Latino vel Græco, numquā vsurpat Hebræū. Hæc cum ita sint, ex utroque vsu possumus nostrā deuotionem & laudē *Maria* excipere. Ex *Miriā* enim prædicantur excellentes illius virtutes & dona, esse exaltatam ad supremum dignitatis gradū secundum Christum, superare omnes Angelos & homines dignitate, virtute, gloria, esse mundi Dominam, Regis scilicet æterni Reginam Matrem; illuminatricem non hominum solū & magistrā, sed Angelorū. Sed simul fuit in *Maria* amaritudo, vel etiam myrrha maris; magna enim fuit eius contritio & dolor velut maris è passione Filij; quod erat vaticinatus Simeon. Hæc magna sunt Virginis Dei præconia: sed aliud tamen deuotè cogitemus nobis significare Ecclesiam, vbi constanter nomine *Maria* utitur, vt principium complectatur, vnde illæ nominis Hebræi siue Syri accipiuntur significationes. Nam cum simpliciter nomen

Maria vsurpatur; quid aliud quàm alluditur in spiritu ad montem illum sacrū *Moria*, qui *Mariam* propius repræsentat? Nam præterquam quòd eadem illa cōplectitur, quæ *Miriam* significat; addit excelsam illam significationem, vnde aliæ omnes emanāt vt e fonte: quòd prouiderit Deus in monte & sublimi *Maria* humilitate victimam holocausti, & idem Deus *יהוה* Iehouah Dominus fuerit prouisus ipsa victima holocausti. Nam ad hoc conceptus est Christus, ad hoc natus, vt fieret pro mortalium salute victima holocausti; hoc etiam egit iam inde à sua conceptione in vtero Matris *Maria* sua oblatione, & ex vtero Matris promeritus est apud Patrē nostram redemptionem, & vitā sempiternam.

Sed quæ est ista *Maria* Virgo quæ ascendit, o Matthæe & Luca sancti Euangelistæ? Cuius nos generosissimam & Filij eius genealogiam tradidimus vt sapientissimè, ita concordissimè: nam quòd Iosephi describimus, ita intelleximus describi *Maria* & Christi. Incepimus enim mysterium Virginis *Maria* exponere & celebrare: secretam enim Virginem dixerat *Mariam* Isaias, simul Matrem; quod disposuit Dei sapientia vt fieret intercedente vero matrimonio, sed virginali & sacrosancto. Ita verè nupsit diuina dispensatione ac reuelatione *Maria* Iosepho, cum vouisset ipsa antea virginitatem, & simul Ioseph. Certè Hieronymi rationes, quas adducit, vt credat virginem Ioseph; eadem faciunt, vt dici possit vouisse. Ita præsens & verus fuit matrimonij consensus, verus maritus Iosephus *Maria*, verum matrimonium; quale in paradiso Adami & Eue: sed hoc perpetua virginitate, & vtrinque confirmatū atque nobilitatū, illud in paradiso dumtaxat ad tempus. Sponsa *Maria* & Ioseph semper fuerunt in suo virginitatis & virtutum paradiso, Adam & Eua non fuerunt. Quæ cum ita sint, verè traditur *Maria* genealogia, cum Iosephi veri mariti virginalis describitur. O verè secretū, & mysterio diuino plenū matrimonium! O cælestē Sponsam! O excellentem Sponsam! Occultam voluit Christus Matris suæ virginitatem, ne illius existimatio periclitaretur, si non ex marito vulgaretur peperisse mulierem. Fuit semper Christo Matris suæ honor & decus pretiosissimum, neque voluit vlla ex parte lædi posse, vnde & illud factum est, vt maritum habere illam vellet: ita enim & calumniæ omnes abigebantur, &

para-

parabatur testis fidelissimus & secretissimus illius virginitatis, tum comes & administer Virginis. Illud quoque contra Satanam prouidebat sapiens & potens Deus, vt mysterium incarnationis Dei Diabolo absconderetur. neque hæc causa negligenda est, quam Sancti tradunt constanter; non enim ne posset intelligere eius virginitatem prouisum est, sed vt ne intelligeret. Quod eò magis est verisimile, quòd cum adolescentulam viro fecundo videret matrimonio cōiungi Dæmō, neglexit continenter obseruare rem matrimonij, vidit grauidam, credidit ex viro. Adde, imò præpone his, Dei principalem & præsentem prouidentiam. Quare planè nesciuit Satan virginitatem *Maria*, nesciuit Iosephi, nesciuit mysterium incarnationis. Nam cum illa Dei prouidentia de ignorantia virginitatis coniuncta alia est, ne audiret Dæmon Angelum annuntiantem diuinum illud mysterium *Maria*, non respondentem *Mariam*, non quæ dixit postea Angelus Dei Iosepho, non quæ Elifabeth, non quæ respondit *Maria*: alia horum verba audiebat, hæc non audiebat. Sed quis erat animus vtriusque vbi matrimonium contrahebant, voto præsertim virginitatis Deo cum essent consecrati? Non gerebantur hæc humano consilio sed diuino, & cœlesti reuelatione omnia, quæ faciebat vt esset vtrinque securitas virginalis matrimonij, ex fide reuelationis & verbi Dei ad eos facti: dabat enim hoc mysterium (quod ipsi nouerant) animorum certam firmitatem. Alioqui ipsi ita coniungebantur, vt futuri perpetuò virgines: quod exemplum peperit subinde in Ecclesia virginalia matrimonia, qua in re primus fuit Ioannes Euangelista, hunc sequuntur, qui ex matrimonio rato ad religionem euolant. Verum quorsum *Maria* & Ioseph matrimonium contrahebant ante annuntiationem, qui poterant virginitatem tueri cælibes? Notabatur apud Hebræos, si qua mulier semen non daret in Israël, nec virginitatis in muliere ex professo fuit in lege exemplum priusquam in *Maria*. Fuerunt virgines viri nonnulli, sed hi excellentes, & quorū factum dignitas personæ tuebatur: virginitatem igitur non decuit *Mariam* publicè profiteri, sed potiùs velare matrimonij legitimi obtentu, & voti virginitatis protestatione: quod alioqui factū esse creditur diuina prouidentia & reuelatione. Neque verò quicquam de ijs, quæ in illo matrimonio diuinis miraculis

erant futura, cogitabant, Deus sciebat & prouidebat. Erat tamen primaria & continens eorum oratio (sicuti piorum omnium Hebræorum) vt veniret desideratus gentibus, desiderium collium æternorum, vt dirumperentur cæli, & descenderet Deus, vt rorarent cæli desuper, & nubes pluerent iustum; vt aperiretur terra, & germinaret Saluatorem. Hæ erant in *Maria* eximie prouisiones & præparationes mirabilium, quæ in illa facturus erat Deus, præter virtutum & donorum omnium excellentias, quibus illam ornauerat omnipotens.

Dic igitur præterea, diuine Luca, quæ subsequuntur sunt laudes *Maria*. Quenam ista est, quæ ascendit? Illa, de qua (cum apud Deum temporum plenitudo venisset, & sanctissima beneplacitum) amplissimæ sunt in cælo laudes celebratæ, & cælestis lætitiæ ingentes gratulationes, vbi Gabriel missus ad incarnationis mysterium est à sæculis inauditum virgini inuiolatæ annunciandum.

A Deo per Gabrielem salutata.

Quanta enim illa est gloria virginis, & dignatio, vt Deus eam tam sublimiter salutaret, tam gratiosè, tanto cum diuinitatis splendore Archangelum lectum de sua manu legatum mitteret, qui suo nomine virtutem illi demonstraret, & magnificentiam Altissimi & beneuolentiam! Sed qualis fuit beati Gabrielis salutatio, hoc est, Dei per Gabrielem? Cum ab æternitate sua duo Pater æternus prouideri vellet, & in quibus præcipuè gauderet, Filium Christum *I E S V M*, & eius secundum humanitatem Matrem: (illum enim elegit apud se inter viros supremæ dignitatis & perfectionis, tum Matrem inter fæminas summæ) hæc igitur cum constituisset Deus, voluit de sua benignitate hoc facere sublimium illorum operum principium, vt illud suum *Maria* communicaret gaudiū antequam esset Mater. Ergo salutatio Archangeli illa fuit diuini gaudij significatio: Gaudeo ego infinito gaudio de Filij mei & tua electione & gratia; volo te tamen huius mei gaudij esse participem. Aue & gaude: totam enim te feci gratiosam, & gratia plenam plenitudine præstanti, & meæ diuinitatis excellenter participem. Benedixi tibi plus quàm reliquis mulieribus omnibus. Harum rerum cælestem sensum significauit Deus *Maria* per Angelum. Quocirca fieri non potuit, vt tanta laudum magnitudine

EE 2 tudine

Miriam
Maria.
13. cap.

6. cap.
1. cap.
Euang.
1. Act.

Thren. 2.
Luca 2.

Moria.

Gen. 22.

S. Tho.
3. p. 2. q. 28
ar. 4.
Secor. 3.
d. 4. q. 2.

Luca 1.

Hier. lib.
1. contra
Iouin. &
Ignat. in
epistola
ad Philipp.

Agg. 2.
Gen. 49.
Isaia 64.
Isaia 45.

tudine ne perfecta humilitas turbaretur, atque adeo gratia ipsa, quam prædicabat Angelus, operabatur sanctam illam & necessariam turbationem. Quid autem? Cur turbabatur? Nouerat Angelum esse qui loqueretur: familiaritatem cum Angelis habere consueuerat; quæ piè credimus in tam eximia sanctitate Virginis, & præclara electione. Qualis igitur illa erat turbatio? Humilitatis fuit illa turbatio ingens incrementum, & profundissimum in spiritu sensus; quæ alioqui erat eximia quædam Dei adoratio, & diuinæ maiestatis reuerentia, & sancti timoris Dei excellens operatio. Hæc cum ita sint, quid est quod Angelus subdit: *Ne timeas M A R I A*? Confirmat potius, quæ erat in Maria, sancti & perfecti timoris & reuerentiæ accessionem. Alium timorem ne admittas, inquit; quem habes retine; quem ut etiam augeas, rem tibi explicabo apertius, quod intelligas magnâ fuisse causam tam eximiæ salutationis. Intellige te gratiam inuenisse apud Deum, non tantum communem & ordinariam, sed singularem & excellentem: ecce enim faciet Deus rem illam nouam super terram, illud admirabile signum dabit: *Concipies in utero, & paries Filium, & uocabis nomen eius*

Jerem. 31. I E S Y M: expones enim nomen *Emmanuel*, id est, *nobiscum Deus*, quod illi posuerat Deus per Isaiam: sic enim erit uobiscum Deus, ut sit uestra salus æterna, Saluator uester sempiternus. Erit hic diuina magnitudine magnus, ut qui uocabitur ab altissimo Patre altissimus Filius; is cui dixit Pater in æternitate: *Filius meus es tu, ego hodie genui te in splendoribus Sanctorum ante Luciferum*. Huic dabit Pater regnum sempiternum in mortales omnes, in creaturam uniuersam; quod regni Dauid (unde ducet ortum secundum humanitatem) promissa perpetuitas præfigurabat. Hæc cum audisset Maria, & robur diuinum gratiæ & donorum cælestium à Deo per Angelum cum se accepisse sentiret; credidit quidem planè ita futura omnia, ut Angelus pronuntiabat, sed tamen è sublimi laudandi Deum & glorificandi desiderio petit rationem, qua Virgo conciperet & pareret. Ita professa est se illam esse *Almam*, id est, *secretam virginem*, cuius rei mysterium ignoraret. Simul hac interrogatione diuino consilio faciebat, ut respondente Angelo eius uirginitas cælesti testimonio confirmaretur. O te beatâ Mariam,

in qua tantam fidei lucem & robur posuit Deus! Video enim te constanter credere, quod sis quidem conceptura & paritura Altissimi Filium absque tuæ uirginitatis detrimento, quam Deo uouisti, quam habet Deus pretiosam & sacrosanctam; illius enim uoluntate illam ipsi obtulisti in perpetuum sacrificium: illa tua iam non est, sed Dei; ille & uult magis quam tu, & potest illam magis conseruare, & facere illustriorem; summo enim & à sæculis abscondito mysterio illam consecrat. En tibi, inquit Angelus, quo pacto concipies & paries Filium: Erit illud sublime & diuinum opus, non uiri cuiuspiam, sed Dei, sed totius Trinitatis superbenedictæ. Eminebit uero in illo Dei amor infinitus, & Dei potentia. non enim propter uillam præcedentia merita illud fiet, sed propter Dei in mundum dilectionem, & diuinæ sapientiæ beneplacitum; & superabit hoc opus opera omnia quæ fecit, quæue facturus est Deus. Propterea producto amori diuino Spiritui sancto diuina hæc operatio attribuitur, & uirtuti Altissimi Dei Filio, qui est uirtus Patris. Spiritus sanctus in uino temporis momento ea omnia explebit in utero tuo, quæ faciant foetum rationalis animæ capacem; te ueræ matris officia præstante: quod ut possis, faciet uirtus Altissimi tibi obumbrans, & te diuinæ Spiritus sancti operationi attemperans, ut illo operante tu etiam tuas matris partes obeas. Eodem autem momento consummato foetu & creabitur rationalis anima, & corpori unietur, & fiet diuina illa unio duarum naturarum in persona Filij Dei totius Trinitatis sanctissimæ operatione: quæ operatio sua proprietate dabitur superuentioni Spiritus, & diuinæ uirtutis, id est, Filij Dei obumbrationi. In hac uero operatione tibi nihil erit cum diuinitate commune; solus Deus creabit animam Christi, & corpori uniet; solus Deus uniet humanitati diuinum Verbum, solus Deus faciet hominem Deum. Ita tu fies Mater hominis & simul Dei: quæ enim fueras futura mater puri hominis, si præueniente Deo unita non fuisset diuinæ personæ singularis illa humanitas antequam esset persona in se, fies eodem momento per incarnationem Filij Dei uera Mater non hominis puri, sed hominis Dei, hoc est, diuinæ personæ in humanitate subsistentis, de gratia Dei incomparabili, & mysterio Angelis & hominibus admirabili & adorando. Audiunt hæc Angeli omnes; laudant in ex-

in excelsis diuinam misericordiam, sapientiam, potentiam: audit sacra Virgo, credit, intelligit, prædicat in corde suo summa fide, profunda humilitate & admiratione.

Verum quid est, beate Gabriel, quod subdis, quasi ad argumentum fidei, exemplum conceptus Elisabeth? scis tu credere Mariam, nec egere confirmatione tuorum uerborum. Scio, nec quæ dixi ad confirmationem proposui, sed ad animi eius exultationem, & Dei laudis prædicationem, simul uoluit Deus sua consilia familiariter Sponsæ suæ communicare, ut solet amicis mysteria sua nota facere. Illud etiam prouidebatur, ut caperet consilium sacra Virgo uisitandi Elisabeth, ex qua uisitatione tot consequerentur Dei sacramenta in Ioanne, in Elisabeth, & ut Maria in laudem diuinitatis excellentissimè exultaret. Et hæc quidem ita annuntiaui diuinitus futuræ Dei Matri benedictæ. Quod si in horum auditione tanta est animorum & fidei recreatio & suauitas; quid non sentire debetis in ipsa tantarum rerum repræsentatione & diuino opere? Fecit Deus per mea uerba, ut omnes Mariæ uirtutes, quæ erant eximiæ, præclarissimum acciperent incrementum, ex qua uirtutum plenitudine prodijt diuinus ille consensus, & perfecta oblatio diuinæ Virginis præeunte fide: *Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum uerbum tuum*. Quo temporis puncto excelsa illa opera, quæ dixi, completa sunt: *Verbum caro factum est, & Deus homo*; summum opus compleuit Deus, misericordias suas & miserationes fideles; reuelatus est Filius Dei, reuelabuntur filij Dei, exultantibus Angelis omnibus, & laudantibus Deum in altissimis: exultat uniuersa creatura & nobilitatur assumpta humanitate in unitatem diuinæ personæ. Queritis, quæ est ista, quæ ascendit? Hæc est illa M A R I A Virgo Mater Dei, Angelorum & hominum Domina, cæli terræque Regina, in qua tot mirabilia operatus est Deus, sublimia, diuina, adoranda. Hæc læta sunt, & plena cordis exultatione & iubilo in excelsis.

De Iosephi dubitatione, seu varia cogitatione.

Verum consequi uidentur tristitia; Iosephi dubitatio, uel cogitationum uarietas de sacrosancta Virgine. Doce nos, obsecro, for-

tissime Gabriel, quid hic sit mysterij. Planè magnitudo diuinæ prouidentiae hic laudibus est efferenda. Confirmatio hic enituit uirginitatis Mariæ, & zelus ingens Dei de Virginis Matris existimatione. Sacrauerat Deo suam uirginitatem uoto maria, sacrauerat Ioseph; hic sanctus erat uir, illa sanctissima uirgo, uerque utriusque erat notus & perspectus: erant omnia in illo matrimonio plena integritate, sanctimonia, spiritu, diuina luce & gratia. Ignorabat Ioseph, quid egisset cum uxore Angelus, atque adeo uenisse ad ipsam Angelum nesciebat: subito autem intuitu ex quadam familiari & maritali licentia ad eam ingressus cognouit grauidâ. Sciebat Scripturas: uirginem nouerat concepturam; & secreto quidem mysterio, id est, almam. Obuersabatur illius animo Mariæ sanctitas, & uotum uirginitatis; diuino instinctu reuoluebat contractum matrimonium; considerabat completas Danielis hebdomadas, sceptrum & regiam authoritatem de tribu Iuda uidebat ablatam: cogitabat tandem esse illam conceptionem per miraculum factam; præsertim cum ex ipsa rem, ut facta esset, audiret, contempleretur uero eius humilitatem profundiorè, uultum lucem diuinam aspirantem & maiestatem, plenam Deo sacra Virgine. Quid ergo est, bone Angele, quod tanto molimine Euangelista animi Ioseph labores uidetur describere? Erat iustus, propterea noluit illam quasi exemplum maleficij facere; uoluit occultè dimittere. Omnia hæc diuina prouidentia conferebat in confirmationem uirginitatis Mariæ: sed ita conferebat, ut nihil permetteret in ambiguitate Iosephi, quod Mariæ integritatis existimationem læderet: nihil enim aliud toto animi discursu quam inquirebat, quid sibi esset agendum in tanto rei miraculo, quod faciebat ignorantia incarnationis Filij Dei. Inuenit eam uerè ferre de Spiritu; neque enim contra ipse cogitare, uel in animum suum inducere poterat. Est grauida Virgo Deo sacra, tam incomparabili sanctitate Virgo est grauida; ex me non est: uidentur autem in ipsam conuenire tam multa Prophetarum oracula. Quid si hæc facta esset Mater Messiae & Dei nostri? hoc ego nescio, sed habeo huius rei diuinas coniecturas multas & magnas: in contrarium abducere animum nulla ratione possum; sancta est Maria, diuina Virgo est. Cum hæc animo uerfaret, è rei nouitate & magnitudine æstuans; eius uirtus, & iustitia, & san-

Aug. 14.
Scrm. de
Natu.
Domini

Et ita faciebat, ut boni potius omnia consuleret quam mali, & ad secura consilia spectaret. Iam primum, nihil prorsus est, quod eam vel accusent, vel quavis ratione in discrimen illam sanctæ existimationis adducam: nec tamen audeo (propter ipsius sanctitatem & virtutis gloriam, vel propter meas coniecturas, quod à Spiritu sancto sit grauida, & facta Mater Dei) celebrare solemnes cum ipsa nuptias: unde consequeretur, quod ego cum illa essem habiturus; virgo quidem cum Virgine, sed ita tamen habiturus ut cum vxore, illam habiturus ut subditam, atque in alijs rebus obsequentem. Hæc verò sunt, quæ non patitur meus pudor, & coram tanta maiestate & gloria necessaria animi mei humilitas, & erga ipsam reuerentia. Non potest mea abiectio atque indignitas esse cum tam excellenti dignitate, & cum tam diuino splendore: optimum erit factu, si eam dimittam; sed occultè. Verum hoc si eri non poterit, nisi eam publicè ducam, & domum ad me accipiam, & nuptiæ solita solemnitate celebrentur: ita enim celabitur eius conceptio sacrosancta, postea autem inueniam aliquam rationem, qua illam dimittam, nec cum illa habitem. At verò in hoc ipso sentio difficultatem; indignus planè sum, qui etiam cum illa celebrem nuptias, virginales quidem, sed nuptias tamen. Tum illud me mouet; quam rationem inueniam, qua illam possim probabiliter postea dimittere. Denique eò res euasit in mentis eius ratiocinatione, ut timeret accipere, & eò magis, quod difficulter rationem inueniret, qua illam à se dimitteret & separaret, cum qua tamen esse, præsertim ut maritum, etsi virginalem, non patiebatur eius sancta humilitas & virtus. Hæc cum videret Pater Deus, affuit viro sancto adiutor in opportunitatibus, in tribulatione; aufert ab eius animo omnem perplexitatem, replet eius mentem suauis splendore incarnationis Filij sui, & per me illi exponit totius rei mysterium: unde diuinitus datum est testimonium Matris Dei Mariæ intemeratæ & perpetuæ virginitati, non modò contra hæreticum Heluidium, sed etiam contra eos qui sacrilego ore ante illum in perpetuitatem virginitatis Matris Dei erant blasphematuri. Id verò fuit non impiarum solùm mentium, sed perditè intemperantium; igitur si tu maritus fuisses Mariæ, ab ea non abstinuisses. At antequam ad eam accederes, te dedisset præcipitem Deus in pro-

Diuinum testimonium virginitatis Mariæ.

funditatem infimam inferni, donec solueres vltimum quadrantem tuorum omnium maleficiorum in æternum. Hæc igitur est, quæ ascendit: quam Deus tanta gloria est dignatus, ut non solùm Virginem Matrem Filij sui esse vellet & faceret; sed etiam tanto honore prosequeretur, ut eius virginitatis integritatem perpetuam, non fortissimo solùm Ioseph mariti testimonio confirmaret, sed simul angelico, & diuino: ut & Creator ipse, & creatura vtraque, spiritualis & corporalis, tantum mysterium sua testificatione corroboraret. Contigit autem illa Iosephi ambiguitas eodem incarnationis die; subsecuta verò nocte ^{Matt. 1.} visitauit ego illum (quod erat coniunctum cum mea ad Virginem legatione) & edixi, domum ad se ut duceret cælestem Sponsam, Deo foetam; celebraret solemni ritu nuptias. Iis verò diebus consilium suum viro suo exposuit illa, & desiderium, quod per me acceperat, visendi cognatam Elisabeth senem & sterilem, sed diuina dispensatione è Zacharia marito sene grauidam. Ita debitam reuerentiam coniugi Iosepho delatum iri, & comitem se habituram itineris & adiutorem, ac futurum ut eius virginitatis & pudoris existimationi plenius consuleretur. En autem excipit te Lucæ Euangelica lux, è qua iam ego te incepti docere. Gratias tibi ago te dignas magnanime Gabriel. Euge beate Luca, tibi datum à Deo est, ut plura de Maria prædicares quam alij Euangelistæ; quod in magna est parte laudis tui Euangelij pondus. Ergo aliquid nobis adde ad ea, quæ te docente in alijs meditationibus perstrinximus.

Beatissimæ Virginis encomia ex mysterij Visitationis meditatione.

Nullus est finis, Fratres, præconiorum cælestis Virginis. Vobis est rursus eius Visitatio lato & deuoto spiritu meditanda, lætitiæ viuendam & suauem in corde ex contemplatione incarnationis Verbi Dei retinentibus: quæ gratia maiorem vobis excitet deuotionem, & desiderium illa mysteria percipiendi, quæ in visitatione Elisabeth fecit Dominus. Concipiat igitur animus vester sensum spirituales iurifurandi, quod à diebus sæculi iurauerat Deus daturum se vobis, ut sine timore de manu inimicorum liberati feriretis illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vestris. Ita cum facti fueritis Elisabeth, exulta-

Lucæ 2.

exultabit in vobis Ioannes, id est, gratia diuina, & angebit in corde vestro Deus spiritum suum, & os replebit sublimibus Matris Dei Mariæ encomijs. Aderit vobis quasi gestans in vtero Virgo sacrosancta; admirabimini in iubilo cordis vestri, & laudabitis præsentiam Filij Dei & Virginis. Ex profunda verò humilitate magnanimitè in exclamatione exultationis & admirationis spiritus in Deo benedicet anima vestra Matri, benedicet fructui ventris eius, & omnia quæ in vobis sunt benedicent & laudabunt nomen sanctum Dei. Audietis cæleste Matris Dei canticum, cuius spiritualis intelligentia faciet (dante Christo, iuuante Matre) ut magnificet anima vestra Dominum, & exultet spiritus vester in Deo salutari vestro & mortalium omnium. Ad hæc videbitis in Ioannis nomen & significatam gratiam cõsentire Elisabeth, tum Zachariam, hoc est, Dei iurandum, & Dei memoriam ad illud adimplendum. Considerabitis cognatorum & vicinorum congratulationes, cum his vos coniungetis animo & deuotione, simul dicetis cum omnibus vicinis & montanis Iudæis admiratione ducti & timore: Quisnam hic, iam non erit, sed fuit & est? quàm sublimis apud Deum hic est, quo maior inter natòs mulierum nemo surrexit! Audietis diuinum & suauè canticum Zachariæ Spiritu sancto repleti, cum prædicat diuinitus vniuersum Christi œconomix mysterium, visitationem mortalium & redemptionem, harum rerum firmitatem & robur cum celebrat, & securitatem, per natum ex semine Dauid Christum; horum mysteriorum ut affert testimonium ex omnibus Dei Prophetis ab initio sæculorum temporalium. Deinde gustum lætæ accipietis & efficacem, vbi excellentiam fructus horum mysteriorum corde percipietis: & dirigetur iter vestrum in via pacis Christi & Dei.

Ex mysterij Natiuitatis Christi contemplatione.

Porro autem hæc animorum vestrorum exultatio Bethlehem vos ducet, quam agnoscetis cælestis panis & diuinæ nutritionis factam domum: contemplabimini, atque adorabitis cum Maria, cum Ioseph, cum pastribus, cum multitudine cælestis militia non solùm Regem sæculorum, sed panem simul Angelorum, & manna de cælo & viuam &

Lucæ 2.

verum, quod Deus dedit mundo sine comparatione quàm illud Moyfis præstantius. Insinuabit se vobis illius cælestis virtus, suauitas, resectio. Adorabitis quidem ipsam Bethlehem propter illum panem, sed simul domum aduertetis esse non solùm panis, sed gladij & belli. Natum esse in ea gigantem illum, exultantem in magnitudine virtutis suæ ad currendam viam potentissimi belli, & præliorum cõtra Satanam, Mundum, Carnem, Mortem, Infernum. In mundum venisse fortiosem illum armatum, qui cum Satana dimicaret, illum vinceret, eius arma & spolia auferret. Quæ meditatio excitabit & armabit vos, ut ipsi cum vestro robustiore contra diabolum depugnetis, & illum sub pedibus vestris conteratis velociter. Sumetis enim ex Bethlehem robur & arma. Verum & illud considerabitis, esse Bethlehem ^{Ephrata}, id est, *ubertatem frugiferam & crescentem*; & erigimini in spem viuam & veram diuinæ in cordibus vestris nutritionis, & donorum spiritualium ubertatem ex hac Ephrata sentietis, atque superiorum obliti ad anteriora continenter extendemini, & diuinæ operationis incrementa sumetis, & vestræ cooperationis adhibebitis. Hanc verò ubertatem deriuari in vos percipietis per robur illius panis, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris, contra omne quod Deo & eius gratiæ aduersatur. Quod si tanta exstat suauitas, tantus prouentus cælestium fructuum ex meditatione Bethlehem & eius significatione, quid non sperandum ex illius meditatione, propter quam celebratur hæc Bethlehem? nam hæc iucunda est Bethlehem & fructuosa propter aliam Bethlehem, quæ vobis dedit illum panem, illa arma, etiam frugum exundantiam, ex qua nata est salus mundi æterna, Christus Dominus & Deus noster. Hæc est, quæ veriùs dat vobis panem Angelorum, hæc quæ arma cælestia, quæ diuinam fœcunditatè. Quid enim est boni, quod à Christo non accipiatis (modò velitis) & per Christum? Hunc dat hæc sancta & diuina Mater; quare omnia bona cum illo. Iam verò hinc sentimus, Fratres, incitari nos ad sublimioris Bethlehem meditationem, à Bethlehem Matris ad Filij: hic enim tandem est Bethlehem, propter quam & prima & secunda celebratur; ille est vera domus, vbi habitat plenitudo diuinitatis corporaliter, lumen infinitum, salus sempiterna, vbi panis vitæ; arma cælestia, abundantia bo-

Psal. 118.

Lucæ 11.

Phil. 3.

Colof. 1.

norum omnium immensa. Hæc domus est nostra, domus refugij, domus refrigerij, & salutis, & vitæ æternæ. Incomparabilia sunt Bethlehem mysteria, & tamen hæc sunt omnia in tua gloria & laude, sacrosancta Bethlehem Maria.

Ex adoratione Pastorum.

Dum adhuc in Bethlehem sumus, ecce veniunt pastores Ephrataei, quos deducit qui apparuerat illis Angelus ad trinam Bethlehem, ad Ciuitatem, ad Mariam, ad Christum. Coniunguntur pastorum Tutelares Angeli, militia cælestis exercitus è cælo latis votis prosequitur. Quid vos mouit pastores? Angelus. Sed quis potissimum? Magni consilij Angelus, Saluator noster, qui est Christus Dominus: ad hanc diuinam Bethlehem festinamus adorandam, tum ad eius Matrem cælestem puerperam sua item adoratione & obseruantia prosequendam. Auemus etiam videre sanctificatam ciuitatem nostram, in qua sanctitas infinita nasci dignata est, & suo item honore afficere atque adorare. O splendidissimum infantem! In te, parue puer, agnoscimus quæ audiuius ab Angelo omnia, quæ suis laudibus & melodia glorificarunt innumerabiles Angeli. O Matrem diuinam, & omni admiratione & creata laude superiorem! Tu peperisti nobis hodie Salvatorem mundi, tu Christum Dominum, Filium Dei, Patri cælesti consubstantialem & coæternum, qui creauit cælum & terram; qui è cunis, quæ creauit, gubernat & regit. Gaudeamus, Fratres, Mariam Virginem Matrem Dei laudat diuinitus simplicitas, humilitas prædicat, exaltat pastoralis cura: excitemur nos ad eiusdem Encomia celebranda ex cordis nostri simplicitate, tum ex cura & sollicitudine nostri gregis, id est, nostrarum potentiarum & actionum. Perge Luca sancte, oramus te. Quid? illa non fuit excellens Mariæ Dei Genitricis laus? De nullo enim dicitur, quod conseruaret omnia verba, & conferret in corde suo; de hac dicitur: & primum proponitur post pastores; idem significatur duodecimo anno. Illic complexus sum omnia verba, quæ de Iesv dicebantur ad præsentationem vsque; omnia item gesta, quæ ad Christum attinebant; duodecimo autem anno reliqua omnia, omnis etiam Christi ætatis; nam in verbis intelliguntur etiam gesta ex hebraismo. Ergo con-

seruabat beata Virgo omnia quæ de Christo erant. Sed vbi? Apud se, in corde suo. Ibi enim in mentis exultatione dicebat: *Secretum meum mihi, secretum consilium Dei mihi: dilectus meus mihi, & ego illi.* Neque verò alijs communicabat, nisi forsitan Sponso, qui etiam erat mysteriorum particeps: conseruabat verò, vt vtiliter suo tempore posset pios docere. Mysteria enim de Christi incarnatione & deitate, virginitate Mariæ, & huiusmodi, non euulgabantur passim ante eius miracula, & resurrectionem, & ascensionem, & Spiritus sancti missionem: eorum præcipua erat secretaria Dei Mater Maria. Neque tantum conseruabat fidei memoria & spiritu, sed ea simul conferebat in corde suo; quod est excellens Virginis Matris Dei priuilegium. Quid enim est cor, nisi spiritualis sensus, & mens in Deum erecta? Quid cor? Mens quæ speculatur, & ostendit fontem & principium eorum quæ speculamur, quod est Deus. Hac igitur vi, & altiori quidem quàm nos capimus, conferebat in corde Maria. Sed quid conferebat? Noua cum veteribus, ex thesauro quem à Filio nacta erat: reuelationes scilicet, quas ipsa acceperat, quæ verba audierat, quæ gesta obseruauerat, ea cum veteris Scripturæ mysterijs & prophetijs conferebat inuicem, & ad Deum referebat, ad Deum per ea leuabatur denique perfectam meditationem de omnibus in corde suo exercebat, & sublimi contemplatione fruebatur. O beatissimam Virginem: O eximiam sacrosanctæ Virginis dignitatem!

Ex Circumcisionis mysterio.

At enim reuocant nos à gaudio nostro lachrymæ Christi. En circumciditur, abscinditur caro infantis Dei; luget Mater, plorat Ioseph. Lugeamus & nos, quæ illi lugebant; non solum vulneris Christi dolorem, sed ea propter quæ illud Christus patiebatur. Hinc tamen ad Angelos, qui ad circumcisionem Dei conuenerant, animum aduertamus; qui per virginalia Matris ministeria Filium Dei demulcebant ac solabantur. Contemplemur item aliud ministerium, quod gessit Virgo sacrosancta: indicauit enim, quo nomine esset Filius suus nuncupandus; Iesvs, inquit, est nomen eius, confirmat idem Ioseph, vterque enim ab Angelo ita audierat: ita de Matre etiam Isaias fuerat vaticinatus. Hoc excellens

Ex Mariæ largitate in pauperes.

Num illud non magnum similiter in laudibus Mariæ locum obtinet, quod, cum aurum obtulissent singuli Reges principali & regia munificentia, illud tamen non seruauit Maria, non Ioseph, sed statim abscedentibus Magis in pauperes distribuerunt? Itaque vigintiseptem diebus verè ad suam paupertatem erant reducti, & pauperum oblationem templo in purificatione obtulerunt. Quia in re & amorem paupertatis, & generosam liberalitatem, & in proximum singularem charitatem Deo consecrarunt. Neque enim pati potuit Virginis sanctissimæ benignitas & misericordia, videre tantam pauperum multitudinem quæ ad censum conuenerat, & suæ tribus pauperum, afflictari rerum necessariorum inopia, & se esse opulentam, nec illis subuenire. Vnde factum est, vt expletis diebus purificationis Deo oblatis duo turtures vel pulli columbarum pretiosius sacrificium Deo facerent, quo suam paupertatem & Deo repræsentabant, & Filij assumptam profitebantur.

Ex mysterio Purificationis & Oblationis in templo.

Sed assequi quis possit, quæ beata Mater Virgo, vbi pro se sacrificium, vbi pro Filio redemptionis pretium offerebatur, in animo & corde meditaretur? Quanta Dei laude exultabat! quæ sacrificia Filio ipsa, quod redemptionis pretium Filio Patri offerebat! quàm sublimi intelligentia contemplabatur, quæ à Simeone iusto & timorato viro gerebantur, quæ dicebantur! Illud autem verbum, *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius*, quanta mentis attentione audiuit! quanto sensu spiritus & cordis percepit! quanta animi promptitudine ad illum doloris gladium recipiendum sese obtulit! Freques quidem erat eius meditatio de passione & morte Filij sui, recens etiam ex oblatione Magorum, vbi myrrham vidit offerri, sed commemoratio Simeonis rem quasi ob eius oculos posuit, & gladium eundem, quem erat passura, quasi præsentem eius cordi infixit. Intelligebat enim diuinus Mariæ spiritus, quam erat contradictionem præcipuam passurus Christus, fore passionem & crucem, eamque vt ad

cellens fuit Virginis Dei Matris ministerium, vt per ipsam nomen Filio Dei & suo poneretur quod est super omne nomen, in quo oportet omnes homines saluos fieri: quod ministerium Iosepho item fuit communicatum propter mysterium matrimonij, & secretum magnum incarnationis Dei; putabatur enim Iosephi filius, qui tamen erat Dei.

Ex stellæ apparitione, & pueri Iesv lactatione.

Augentur Dei in Mariam beneficia, & præstantia eius singularis amplificatur. Nata erat stella Magis in Oriente è præsepio, Mariæ verò in spiritu & contemplatione ad præsepium; accedebat ad alia dona cælestis huius stellæ lux. erat intenta ad infantis Dei curationem & lactationem, fugebat Deus ex ipso vberibus lac, vnde eius substantia humana cresceret; fugebat ipsa ex infante diuinum lac, quo in spiritu cresceret & donis cælestibus. Intellexit deinde, quæ gesta erant Ierosolymis ad Regum aduentum. Erat quidem in magna sublimium rerum contemplatione; sed tamen simul illam incepit sollicitare metus ab Herode, periculum Filij; quæ tamen in summa cordis tranquillitate, sublimi quadam de diuinitatis prouidentia, fides ac meditatio dulciter abiebat.

Ex Magorum adoratione.

Veniunt Magi, adorant quidem puerum plena ac diuina adoratione, munerantur mysticis oblationibus; solius enim erant hæc pueri, & ad Regem Deum moriturum pro mortalibus deferebantur: sed faciebat eius adorationis maiestas, vt sua in Reginam Matrem adoratio deriuaretur, atque à Magis offerretur. Quid enim? Venerabatur Matrem infans ex illo mysterio, & illi gratulabatur; & Magi nihil horum sentiebant? nihil post Filium de Matre cogitabât? nullo honore censebant prosequendam tanti Filij Matrem? Et quod tu præstares matri Regis humani, illi non facerent in Matre Dei omnipotentis? Magnificarunt ergo Filium Magi & adorauerunt, suo item honore venerati sunt, & adoratione, Matrem: in quo officio damnauerunt hæreticorum superbas & inanes arrogantias & impietates. Magna hæc laus peruenit à Magis in Mariam.

vt ad matrem ad se pertinere, & vehementissimum dolorem sibi esse allaturam. Quare acri verbo & efficaci illum doloris sensum expressit Euangelista; non leui, & quasi obiter. Neque enim potest pia mens ferre, quod dubitasse dicatur Maria de Filij mysterijs vel leuissimè, vbi vidit illum crucifigi. quod etiam si quidam ex veteribus dixit; dici tamen ex Augustino nec debet, nec potest. Fuit perpetuò in fide Filij constantissima Mater: sensit dolores passionis & crucis Filij vt acerbissimè, ita patientissimè atque fortissimè. Equidem sicubi lego in fide dubitasse Mariam, videre videor extinctà tunc Christi Ecclesiam fuisse, nusquam integritatem Ecclesiæ constituisse, nusquam extitisse eius mysticū corpus. Nā si amisit fidem Maria, quis dicere potest alios retinuisse? Euge fidelissima Maria, summū fuit in te collatum Filij beneficium, sublimis laus, vt cum continenter senserit Christus gladium suarum contradictionum & futuræ crucis, similiter tu atque ille senseris.

Ex vicissitudine rerum, gaudij,
mœroris, &c.

At video te, Virgo diuina, varijs rerum vicissitudinibus excipi; gaudio nunc, nunc mœrore de Filio. Mirificum fuit tuum gaudium de illius natiuitate, de pastoribus, de Angelorum frequentia; successit tamen dolor de circumcissione: hunc leniuit aduentus Regum, adoratio, & muneratio; verum non caruit ne hæc quidem lætitia sua sollicitudine, propter nefaria Herodis consilia. Leuata tamen es in spem viuam & veram de Filij prouidentia: itaque constantissimo spiritu ad templum vigesimo septimo die venisti palam, & legis ceremonias solèni & publico ritu obiisti cum animi tui eximia exultatione magnanimitè. Et tamen denuo conterreris de fuga in Ægyptum; quasi securitatem illam eò dumtaxat attinere intelligeres, donec offerretur in templum puer, & tu ipsa legem purificationis seruares; dein timendum esse, quærendas latebras, esse fugiendum, & longè quidem in alienam regionem & regnum. Hac verò in re aliam succedere videbas diuinitatis prouidentia rationem, vt per fugam humanitatem Filij sui significaret Deus, & faceret potentem in infirmitate, & in periculo securum. Referebat autem sapiens Virgo hanc rerum vicissitudinem ad Filij mysteriorum œcono-

miam; modò enim celebrabatur eius diuinitas, modò eius humanitas demonstrabatur: fuga humanitatè indicabat, & circumcissio, & oblatio in templum: prouidentia & securitas ab atrocitate Herodis, Angeli, pastores, Reges diuinitatem; natiuitas vtramque. Modus enim nascendi inuiolata Matris virginitate, conseruata integritate, diuinitatem prædicabat; natiuitas verò ipsa per se ex muliere hominem ostendit. Cæterum fugit in Ægyptum Ioseph & Maria, & Christus ascédens super leuem & immunem omni peccato virgineam nubem. Si non corrueant tunc omnia Ægypti simulacra, certè conturbata *Isai 19.* sunt omnia dæmonia Ægypti ingrediente Domino in Ægyptum. Nam verisimile est obseruasse Dæmonem, quid rerum circa recens natum infantem ageretur; quem etiam si Deum esse non nouerat, timebat tamen vehementer ex signis quæ de illo videbat. Propterea, cum Herodem ad illius necem incitasset, ac etiam principes Iudæorum, & sentiret nihil in illum permitti, anxie sequebatur in Ægyptum; illo contentus interim, quòd crederet, qui fugeret, eum hominem esse, Deum non esse.

Ex peregrinatione in Ægyptum.

Cæterum quanta in hac peregrinatione elucet Virginis & dignitas & laus: Portat ipsa puerum Deum, ipsa sinu fouet, suo ipsa lacte nutrit primùm, deinde ablacat; manibus suis operatur, vnde vel ipsa sufficiat nutriendo Filio, vel illum ablacatum puerilibus cibus sustentet: subseruit & iuuat suis operis Sponsus sacer. Generosè fert Maria paupertatem, fert item Ioseph lætè; habitant humiliter; cibis, vestibus, cultu vtuntur tenuibus. Contemplabantur tamè continenter thesaurum, quem habebant in Christo; hinc erant illis omnia dulcia, omnia excelsa, omnia diuina. Vt enim Christus gerebat simul in vnitæ diuinæ personæ humanitatem & carnis imbecillitatem; ita & Ioseph, & præsertim Maria, illud mysterium summum hinc profunda rerum externarum pauperie, illinc sublimi rerum diuinarum contemplatione adorabant. Erat paradysus Dei illa peregrinatio. Nam quid amœnum magis, quid magis suaue Mariæ euenire pouit, quàm vt subinde ex suis vberibus & pectore lac fugeret Filius Dei & suus? Quid illi in maioribus delicijs esse, quàm

quàm vt Deo ablacato ipsa pararet, ipsa offerret cibum; quàm vt videret in spiritu Angelos illū obseruantes, illi subseruientes, illum adorantes, nonnumquã etiam in corpore assumpto vt æquales pueros illi colludentes; quòd pia nõ refugit meditatio? Et hæc quidè peregrinatio gratissima Mariæ Virgini fuit, & omni animi & spiritus oblectatione plena.

Ex reditu ex Ægypto, & habitatione in Nazareth.

At enim, en tibi ex Ægypto in terrâ Israël euocatur ab Angelo. Hic lætus quidem fuit nuntius; sed ita tamen, vt eum nõ multò post timor exceperit ab Herodis filio Archelao: quæ sollicitudo fecit, vt in Galileam Nazareth ad domunculam Ioseph & Mariæ discederent. Et ipsi quidem videntur fuisse habitaturi in Bethlehem, propter natiuitatis Christi memoriam & deuotionem, & circumcissionis, & Regum Magorum adorationis; vnde etiam facilè & frequenter Ierosolymam possent commeare ad templum: sed latere volebat IESVS, & longè à principali Iudæorum frequentia & celebritate & Archelao habitare. Erat alioqui iucundissima illa Nazareth habitatio, & plena diuinis mysterijs: ibi fuerat Virgo cælestis concepta & nata, ibi nutrita, donec templo præsentaretur; ibi, cum redijisset, desponsata Iosepho matrimonio virginali; ibi salutata ab Angelo diuinitus; ibi Filium Dei vtero conceperat superueniente Spiritu sancto, obumbrante Altissimi virtute: sciebat nomè vrbs sanctæ diuinæ proli Christo conuenire; quocirca fuit illinc Dei prouidentia, hinc excellentis etiam consolationis, quòd in Nazareth habitaret Virgo sacrosancta cum Filio & Iosepho.

Ex ascensu in templum, & Filij amissione per triduum.

Fuit autem habitatio Virginis in Nazareth cum IESV à reditu ex Ægypto vsq; ad Christi baptismum, quod tempus fuisse creditur viginti quatuor annorum. Cum Ioseph etiam fuisse creditur donec ad virilem ætatem venisset Christus, & egere non videretur officijs & subsidijs Iosephi Mater. Neque verò hoc tempore rerum vicissitudines non est experta Virgo Mater: illam in primis vbi anno duodecimo vitæ suæ Christus remansit solus

in Ierusalem. Verfabatur in suo perenni paradiso Virgo sancta, & animi incomparabili consolatione & suauitate ante illud tempus: ascendebat ad templum singulis annis ad solemnem diem Paschæ: Filiū à se numquam separabat, in illius erat sublimi contemplatione, eius fruebatur conspectu diuino, animi illustrationes multas & magnas ab ipso identidem accipiebat: ex templo illo materiali & perituro leuabatur eius mens ad templum, quod erat eius Filius, in quo habitabat plenitudo diuinitatis corporaliter. at verò omnia hæc anno duodecimo resperfa fuerunt amaritudine, vbi illum amisit sancta Virgo. Vbi es vita cordis mei? neque enim ad Patrem ascendisti; semper enim in eius sinu es. Scio completurum esse te tuum vitæ huius mortalis cursum, & voluntatem atque mandatum quod à Patre accepisti impleturum: vbi, vbi tamen nunc es? Deus es omnipotens, & Patris voluntatem absque vlla dubitatione obis: sed tamen eò magis mihi est dolendum, quòd tecum non sum, quòd te reliquerim, quòd oculos à te auerterim. Illud tamen me solatur: certò enim mihi persuadeo, diuino mysterio & prouidentia tuam à nobis absentiam hanc esse factam. Dolebat beata Virgo, & vehementer dolebat; sed ita tamen, vt indubitata spe, constantique patientia consolaretur suum dolorem, & meritum cordis non solum non imminuebat, sed augebat; vt Sanctis solent esse fructuosæ desolationes, & spiritualis vtilitatis plenæ. Non est passus bonus puer IESVS longiorem Matris mœrorem esse & sollicitudinem, sed iuxta doloris magnitudinem vberiori eam lætificauit consolatione & gaudio. Non solum autem Filium inuenit, sed gloriosissimè cum Doctoribus differentem summa cum omnium admiratione reperit. Cæterum quod hanc Mariæ Virginis videri poterat spiritus exultationem diminueret, vbi audit à Filio: *Quid est quòd me quærebatis: nesciebatis, quia in his quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* tantum abest vt imminueret, vt auxerit etiam. Quæ enim verba dixit IESVS, ad vtrumque ferebantur, Mariam & Ioseph; sed non similiter, non æqualiter: sed ad Mariam longè sublimiùs, vt erat eius spiritus longè excellentioribus donis ornatus quàm Iosephi. Nam de Maria quæ in Sacris litteris prædicantur, è singulari priuilegio prædicantur. Quo fit, vt, *Quid est quòd me quærebatis*, Matri cum diceret IESVS, excel-

excelsam aperuerit quandam diuinitatis cum Matre presentiam, qua totam eius animam, spiritum, mentem ineffabili in se vnione possidebat. Hanc vnionem habuit cum ipsa Deus etiam cum Filium querebat; & mysterio factum est, vt ea ad sensum non pertingeret, quasi per illam desolationem incrementum acciperet. In qua spiritus leuatione intellexit beata Virgo vnam esse Filij & Patris æterni voluntatem, humanam autem Filio cum diuina liberè quidem, necessariò tamen esse coniunctam; datum autem esse mysterio suæ in terris œconomix, vt Matrem ipse relinqueret, quò se Patrem ostenderet habere, propter quem parentes sint relinquendi. Significatù præterea est planè per mortè se illam relicturù; sic impleri debere Patris mandatum, quod acceperat de mortalium redemptione. Mater autem tanto huic mysterio subseruiebat, dum quæreret, dum dolenter quæreret, dum diceret: *Fili, quid fecisti nobis sic?* Hæc verò, & quæ gerebantur omnia, pio corde, & sublimi spiritu recipiebat & conseruabat, ac de ijs diuinè meditabatur Virgo sacrosancta; repleuerat eam Filius Dei cælesti luce & gaudio. Cæterùm ostendit sanctus puer se futurum in Matris obedientia, illi subditum, tum etiã Iosepho; fat temporis restare antequam denuò esset ipsi Mater relinquenda; interim nihil esse verendum quòd eam relinqueret. Ita læticia & diuino spiritu pleni, laudantes Deum & puerum IESVM, Nazareth in Galilæam sunt reuersi.

Ex Filij subiectione, colloquijs,
& vita vsque ad trigessimum annum.

Nec his septemdecim annis, qui ad trigessimum vsque eius annum intercesserunt, quicquam de Christo scriptum est, nisi quòd erat subditus illis. Viuebat quasi priuatus sub Matre, sub patre putatiuo; illis in rebus omnibus obsequi & subseruire, in externis & domesticis functionibus, Iosephum etiam iuuare in suo officio. Quid putamus non sensisse consolationis Virginem Matrem, vbi videret obeuntem operas humiles Filium Dei? factum famulum suum & Iosephi; quòd tanta diligentia, studio, & industria, tam consummate omnia sua officia obire, tam alacriter operas explere IESVM videret? Nonne rur-

sum Nazareth facta tunc est deliciarum cælestium paradysus, vt Aegyptus, & plusquam Aegyptus fuerat? quo paradiso fruebatur item Ioseph, sed excellentius multò Maria Virgo Dei Mater. Quis porrò mente consequi posset vel cogitatione, & digna animi deuotione adorare, quæ erant diuina colloquia inter Filium & Matrè illis septemdecim annis: quàm eximia dona Filius Matri gratificabatur? quoties Mater Filium de rebus diuinis secreto interrogabat? quoties inter eos sermo fuit de tota carnis Christi dispensatione, de passionè, cruce, & morte; de resurrectione & ad cælos ascensione; de missione Spiritus sancti paraleti, de mundi gubernatione, de iudicio vniuersali, de gloria paradisi sempiterna? Quæ omnia & conseruabat in corde beata Virgo, neque euulgabat; & in corde suo summo cù spiritus sui sensu & deuotione conferebat. Sunt hic plurima, quæ meditari in consuetudine tam sublimi, tam diuina possumus; ex quibus innumerabilia priuilegia intelligamus profecta à Filio IESVM in Matrem, à Patre Deo in Sponsam. Vbi illud etiam contemplabimur, mista fuisse omnia suis vicissitudinibus gaudij & mœroris. nam vt audiebat de laboribus, & doloribus, & passionibus Filij futuri; ita de eius gloria, de merito, de triumpho. Sed illud iucundum est meditari, de Filij obsequijs vt sancta Virgo laborabat & simul gaudebat; illud propter IESVM defatigationem, hoc propter eius in obeundis illis laboribus & seruitijs gloriam, & singulare meritum. Eo igitur tempore tranquilla omnia, omnia quietis & sanctæ pacis plena.

Ex Christi baptisate, ieiunio,
tentatione.

At vbi venit tempus baptismatis IESVM, & per illud datum est initium Baptismatis Sacramento, & ianux Sacramentorum, descendit autem Spiritus sanctus sicut columba, & venit super IESVM, & audita vox est de cælis dicens; *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui;* Euangelium Christi tunc consecratum fuisse à Deo intelligimus, & principium prædicationis Euangelicæ factum. Ibi verò facies rerum mutata; ibi rursum Matrem reliquit IESVS, secedit ad acre & diurnum ieiunium: ibi exerceri cœpit beatissima Virgo è laboribus, è periculis Filij continua sollicitudine & anxietate. Verùm pacatus fuit

fuit primus antus satis, nisi quòd à Satana est appetitus IESVS trina tentatione; sed sciebat illum nocere non posse Filio. Accepit tamen ex ieiunio IESV singularem animi consolationem Virgo sancta, dum ille voluit cibum sibi offerri per Angelos à Matre paratum; quod piè meditatur. Gaudebat porrò Virgo pia, quòd Filium videbat iam non latere, sed fieri incipere eius nomen & gesta celebria; animos hominum ad sequendum Christum commoueri, Ioannem esse totum in IESV prædicatione & laude, parari omnium animos ad pietatè. Hæc fuerunt Euangelij primordia trigesimo anno Christi: quo tempore Discipulos quidem habuit, sed non firmos adhuc, non plenè addictos; sed piè tantùm familiares.

Ex miraculo ad Cana Galilææ.

Ventum est ad Cana Galilææ: ibi iam incipit fieri inelytus Filius Mariæ, edito miraculo; ibi confirmatur Discipulorum in ipsum fides & pietas. At Maria, ex charitate in sororem & nepotem Ioannem, sollicita interim est, ne in confusionem veniant deficiente vino: hoc insinuat Filio; *Vinum non habent*: nec ampliùs dicendum sciebat, nec opus esse Filio Deo. Oratio Mariæ hæc fuit ad IESVM & pia & efficax. Quid autem respòdit Christus? Duo. *Quid mihi & tibi est mulier?* Ex: *Nòdū venit hora mea.* Primùm fuit Matri optatissimum atque gratissimum, vt audiret ex ore Filij professionem acrem & claram suæ diuinitatis; vnde exstabat summa Virginis Matris gloria, & animi incomparabilis exultatio. Sū quidem Filius tuus, quod Discipuli sciunt, norunt alij; sed nò omnes, quòd Patrè non habeam inter homines vllum, sed in cælo Deum omnipotentem, qui me & ab æterno generauit & generat: hic est mihi verus & vnicus Pater, & ipsi ego vnicus Filius. Altero verbo suam humanitatè futuræ mortis significatione asseruit, & Matris animù perstrinxit. Quæ cum ita sint, miraculum quod ex me oras faciam quidem, sed volo intelligant omnes, non inde me illud facturum, quod ex te accepi, non vnde sum Filius tuus; sed ex eo quod accepi à Patre, quod maius est omnibus: hæc est vna substantia mihi communis cum Patre & Spiritu sancto: sum enim Patri meo consubstantialis. Quid potuit ad laudem sacrosanctæ Virginis excellentius dici, vel honorificentius prædicari? Quàmnam ar-

bitramur inde prouenisse in Mariam mentis illustrationem, & cordis suauitatem? Ergo voluit Christus miracula, quæ erant innumerabilia editurus, suæ esse diuinitati tribuenda; voluit tamen simul fidem veræ humanitatis confirmari. Aequalis enim esset periculi eum verum Deum negare, vt verum hominem; propterea humanitatem suam acerrimè item asseruit: nihil enim potuit illam solidiùs declarare quàm timor mortis, quàm mors; quam intellexit suam horam: vt nihil vehementiùs & fortiùs exponere suam diuinitatem, quàm si diceret, vt dixit; *Quid mihi & tibi est mulier?* Hæc verò mortis significatio fuit quidem Matri acerba; sed ita tamen, vt excellenti illa diuinitatis Filij insinuatione fuerit mitigata, atque condita suauissimè.

Ex gestis alijs & prædicatione Christi.

Meditemur porrò, Fratres, quid rerum gerebat sancta Virgo, quo tempore Christus erat in Euangelij prædicatione, & excelsis suis operibus, & diuinis miraculis, antequam postremò veniret Ierofolymam. Domi arbitrator illam sese continuisse plerumque, totam in sublimem contemplationem gestorum Christi suspensam: ad eam tamen piæ mulieres confluxisse, quas ipsa ad pietatem & religiosos mores informabat, illarum animos solabatur diuina suauitate. De Filio cum ipsis agebat; loquebatur de eius doctrina, miraculis, diuina virtute; ita demum cum illis agebat, vt nouerat Christum velle, vt facultatem à Christo accipiebat. Omnia verò illi per nuntios significabat Filius; etiam, quod piè meditari possumus, illi omnia in spiritu reuelabat. Erat eius tunc vita exercita operosiùs & sollicita magis, vbi videbat bellum indictum esse & geri à Filio contra Demones omnes, contra peruicaciam Iudæorum & immanitatem; è contrario autem exitiale ab his contra Filium: hinc omnia timebat, illinc omnia sperabat. Hæc faciebant aliquando, vt domo egressa ad Filium proficisceretur, & cum illo familiarissimè ageret; in quo rerum statu res essent præsens à præsentè intelligeret, & diuina animi consolatione & luce repletur. Ita contigisse intelligimus, vt renuntiaretur aliquando IESVM, quòd eius Mater & fratres (id est, cognati) ipsum quærent; & respondisse IESVM: Mater mea & fratres

tres meij sunt, qui verbum Dei audiunt & faciunt. In eandem item sententiam illi mulieri respondisse, quæ vocem extollens de turba dicebat: *Beatus venier qui te portavit, & vbera quæ suxisti; Quinimo, inquit, beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Sed quorsum attinent hæc Christi responsa? Turba, & mulier etiam illa nondum spiritus cognationem & vim cognoscebat; de ijs quæ sibi erant nota loquebatur: quæ verò à Christo gerebantur excellenter, quasi è naturæ nobilitate proficiscerentur & facultate, suspiciebat ac mirabatur, & ad generis præstantiam & humanam sanctitatem referebat. Et ita cogitabant quidem vulgò omnes, humanitatis & demissè iudicantes; nihil dum de IESV diuinitate intelligentes: nisi excipias mulierem illam, iuxta quod sentit Beda. Hanc persuasionem voluit Christus extirpatam; propterea constanter prætulit necessitudinem spiritus illi, quæ ex carne existit; & opera spiritus carnis operibus, etiam si hæc mala non sint, anteposuit. Nihil verò in his expressit, tametsi insinuauit, de suæ carnis mysterio; nihil exposuit de eâ coniunctione atque vnione, quæ Filio Dei cum carne & humanitate sua intercedebat, è cuius dignitate & virtute nascebantur omnes spirituales necessitudines. Illinc enim meritum Christi erat efficax gratiæ, omnium donorum, omnium necessitudinum spiritualium; quòd Deus esset qui merebatur pro nobis, qui nobis applicabat suam passionem & mortem: quò fiebat, vt de sua cum Matre coniunctione diuina non responderit apertè Christus; sed illam sepositam voluerit, & supra aliam omnem carnis necessitudinem intellexerit esse exaltatam. Quasi diceret: Vos vestras carnis nobilitates & excellentias magni aestimatis; aestimandæ tamen longè altius sunt spirituales, quæ proueniunt non ex generali generatione, sed ex æterna quam ego habui à Patre meo, tum supernaturali quam ex Matre accepi: & tamen hanc diuinam fecunditatem Mater mea non habuisset, nisi illud è cognatione spirituali fuisset promerita; qua in re cæleste illud mysterium elucet, & Dei ineffabilis prouidentia. Nò est enim merita Maria, vt ego fierem homo; sed gratia illa vnionis meæ hypostaticæ vnicam habuit causam Trinitatis nostræ vnam bonitatem, & misericordiam, & voluntatem. Hoc non meruit Maria: illud meruit, vt in ipsa, vt ex ipsa expleretur illa misericor-

dia, & fieret vnio illa diuina: verum, vt illud mereretur, accepit per præuisum meum meritum; quod non habuissent, nisi ex ea carnem sumpsissem. Præuisa enim mea incarnatio & meritum fecerunt in illa prius spirituales cum Deo coniunctionem, vnde posset ita parari, vt Mater mea fieret. Inexhaustus est fons tuæ laudis & gloriæ, magne IESV, vnde exstat iugis illa Matris tuæ laus, exundat illa Mariæ Virginis sublimis gloria.

Ex Iudæorum odio & calumnijs in IESVM.

Conflictabatur magna sollicitudine & animi anxietate, timore etiam, sancta Virgo toto tempore prædicationis Christi, cum funestum & exitiale odium Iudæorum aduersus Filium intelligeret, calumnias & contradictiones atrocissimas, abiectum à ciuibus suis extra ciuitatem, ductum ad supercilium montis vt illum præcipitem darent; missis postea satellitibus voluisse Principes & Pharisæos eum comprehendere & ducere vincitum, subinde voluisse illum lapidare; crescere coniurationem Principum, Pharisæorum, Scribarum, Seniorum aduersus IESVM. Erant initia dolorum hæc: videbat quasi expediri atque dstringi amarum illum gladium, quem olim ipsi prædixerat Simeon.

Ex venditione & reliquis Christi passionis mysterijs.

Ventum enim tandem est ad Iudæ venditionem, ad horti timores, & agoniam, & sudorem sanguineum; comprehenditur & ligatur IESVS, trahitur ad Annam, vbi accepit alapam; perducitur dein ad Caiphá, & damnatur ad mortem: illuditur, conspuitur, colaphis cæditur summa cum contumelia & opprobrio; concluditur in domesticum Caiphe carcerem, ligatur ad columnam in tetra loco, ibi quod reliquum fuit noctis similiter cæditur, eisdem afficitur contumelijs. Rursum manè ab vniuerso concilio condemnatur ad mortem, & tradendus decernitur Pilato Præsidi, & interim edus. Sistitur Pilato, accusatur vt falsissimè, ita inuidiosissimè. mittitur ad Herodem, ab eo irridetur, indutus veste alba tamquam fatuus ad Pilatum remittitur. Ibi teterrima contentione agunt Principes con-

tra

tra Pilatum illum defendentem, petunt Barabbam horridum latronem potius liberari, quàm IESVM. Eorum clamoribus adductus Pilatus illum imperat crudelissimè flagellari, dein atrocibus spinis coronari. Ibi rursus subannatur, arundine corona eius verberatur & caput; statuitur in conspectu Iudæorum à Præside, vt ad tantam eius miseriam misericordia commouerentur. Fit è contrario vt in maiorem rabiem & odium, & infectionem incitentur. Tandem traditur eorum voluntati à Pilato, vt crucifigatur: tollit crucem prorsus afflictus & debilitatus, ducitur cum duobus latronibus ad Golgotha. Principes, nè sub pondere crucis moreretur, illa eum leuant; vt crucifigi posset viuus, hoc est, crudeliori & contumeliosa magis morte interire. Venitur ad Golgotha, gustat teterrimum vinum ipsi oblatum: ibi eum crucifixerunt primum, dein crucem leuauerunt & statuerunt, vtrumque cum summo eius cruciatu, qui per tres horas continenter sæuissimas accipiens accessiones, tandem attulit illi mortem crudelissimam atque ignominiosissimam. Postquam expirasset, traectum est eius latus lancea, & effluxit ex eo sanguis & aqua. Hic est gladius ex tam multis gladijs compositus atque compactus, qui animam sacrosanctæ Virginis pertransiuit & penetrauit. Erat acerba antequam ad hæc veniretur afflictissimæ Matris & anceps sollicitudo, metus, anxietas, angustia: sed quæ nunc narramus, Mariæ animam totam ita occuparunt, ita cruentarunt, vt ea omnia quæ in præcipiti erant, quæ ab ea timebantur, & de quibus eius erat sollicitudo & anxietas, quasi coniuratione facta in cor afflictissimum Mariæ irruerent. Vnus dolor alium excipiebat, vnum cruciatum alius attingebat, & atrocior quidem; donec, ipso concedente, Christo vitam abstulerint. Hi gladij erant animæ Mariæ infixi, anima autem eius, suprâ quàm explicari possit, dolore, amaritudine, cruciatu erat exacerbata atque confecta: spiritus tamen virtute, & animi excelsa quadam fortitudine sustentabatur iuuante Filio; neque quicquam à generosissima Virgine vel dicebatur, vel agebatur, quod maiestate Filij, & Matris dignitate non esset dignum. Itaque astantem describit Ioannes iuxta crucem, vbi extremi erant Filij cruciatus & vicina mors, extremi simul Matris dolores. Porrò cum audiret à Christo IESV, *Ecce Filius tuus*, consolatio-

nem quidem accepit aliquam de Filij acerbissimè morientis erga se sollicitudine, & amoris significatione; sed id ipsum eam affligebat amarulentiùs, quòd ipsam relinqueret, & videret simul ad extremam lineam vitæ venire Filium. O dignam tanto Filio Matrem! O fortitudinem Virginis incomparabilem! O laudem & gloriam Matris Dei omni præconio superiorem! Tu concepisti Filium Dei & peperisti, tu lactasti & nutristi, tu curam illius gessisti tot annos; tu vicissitudinem laborum, sollicitudinum, & dolorum; tu paupertatem cum illo sustinuisti: venit prædicationis tempus Euangelij æterni; ibi inceperunt quidem illæ cessare vicissitudines, sed fieri labores & dolores animæ tuæ continui, atque adeò augeri in horas & momenta cruciatus tui, vt Filij; donec & ille in mortem veniret, tu in dolorum tuorum & cruciatuum finem. Hæc autem omnia tanta patientia pertulisti, tanta longanimitate, constantia, magnanimitate, vt etiam inde constaret te omni virtutum excellentia esse ornatissimam, nec illa potuisse pati quemquam, præter te & Filium. Quæ omnia, quamuis merita erant tua, & gratiæ & gloriæ tuæ incrementa ingentia per Filij tui meritum, simul tamen (quæ tua fuit semper charitas incomparabilis in mortales) pro mortalibus Deo ea offerebas in Christo; quemadmodum per Christi merita & satisfactionem infinitam applicant sancti hominibus sua merita & satisfactionem ex eius exundanti misericordia & benignitate, quasi è thesauri infiniti fonte riuiolos emanantes.

Ex Christi sepultura.

Præterierant iam summi illi tui dolores, cælestis Virgo, in morte Filij; fuit tamen adhuc reliquus luctus & doloris sensus in eius depositione è cruce & sepultura; sed quem non solum virtutum tuarum splendor illustrabat, sed fulgor etiam ab anima Christi ex inferno, à corpore ex sepulchro excipiebat. Vt autem fecit te sibi conformem Filius in suis doloribus, ita in consolationibus & gloria: vt enim erat ille medius quidam Christi status non glorificata humanitate, donec resurgeret; ita Matris Christi erat media quædam vitæ conditio, non consummata lætitia de Filio. Verum breuis hæc fuit mora.

Ex Christi Resurrectione, Ascensione, &c.

En refurgit à mortuis Filius, illi primùm omnium apparet; replet eius animam, mentem, cor, splendoribus diuinis, & omni suauitate. Auget hæc dona in ascensione, in Spiritus sancti missione, & ita implet, ita auget, vt illam gratiæ & donorum excellentiam excipiat præcellens gaudium, & in perpetuum confirmet de Filio & rebus cælestibus; imprimat verò eius cordi dulcissimam illius præsentiam, & lætissimam vnionem.

Ex sacrorum locorum frequentatione.

Erat sacrosancta Virgo postea cum nepote Ioanne: insignia mysteriorum Christi & passionis, cum erat Ierosolymis, cum mulieribus obibat assidue summa cordis deuotione, & totius animæ consolatione; Ioannis vtebatur ministerio & opera.

Ex diui Ioannis Euangelistæ obsequijs & colloquijs.

O te beatum, Ioannes, qui eandem Matrem haberes, quam Deus! Quis cogitatione assequi possit tua cum Matre Dei colloquia de gestis Christi, de eius diuinitate, de rebus cælestibus? Quàm multa per illam à Deo didicisti! Et quid mirum, si aliùs intonas tuum Euangelium quàm cælum est, & cæli cælorum? Docuerat quidem te Christus, subseruierat Christi doctrinæ Mater Christi. Quoties tu ad Mariam (nō Salome, sed Matrem tuam & Christi) adduxisti Apostolos, quoties Discipulos, vt doctrinam haurirent cælestem ex ore diuinæ Virginis! Hic iam non conseruabat tantùm Maria verba Christi, & gesta, & mysteria; sed simul diuino verborum splendore, suauitate, gratia, efficacia enuntiabat. Itaque Deus tantisper illam voluisse in terris viuere creditur, dum traditiones sacras, quas à Filio acceperat, & per eius gesta obseruauerat, Ecclesiæ communicaret.

Ex Diui Ioannis Apocalypsi.

Sed tu tamen, sublimis Euangelista & Propheta Ioannes, præclarissimam post eius assumptionem accepisti de Matre Dei tuæ mentis illustrationem. Apparuit tibi signum

magnum in cælo: *Mulier amicta sole, & luna Apoc. 12. sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim.* Significauit illa mulier Mariam Virginem, quæ caput nostrum integra integrum peperit, quæ etiam ipsa figuram in se sanctæ Ecclesiæ demonstrat: vt quomodo Virgo pariens Virgo permansit, ita & Ecclesia omni tempore membra eius pariat, & virginitatem non amittat.

Maria Ecclesiæ Mater & Filia.

Summa fuit semper coniunctio Mariæ Virginis & Ecclesiæ, summum huius coniunctionis mysterium. Nam cum sit Ecclesiæ corporis membrum præcipuum Mater Dei Maria, & quidem alijs membris omnibus excellentius, Mater tamen eius est Ecclesia: sed ita Mater, vt per eam accipiat vt mater sit & eius, & omnium qui de Ecclesia censentur. Nōne habet Ecclesia à Christo vt Mater sit, & per Christum? At hunc attulit Ecclesiæ Maria. Itaque quicquid habet Ecclesia boni, quicquid dignitatis, id habet à Deo, habet etiam suo gradu à Maria; debet Deo, debet etiam Mariæ, ex qua illa accepit per vnicum Mediatorem Christum. Neque enim voluit Deus hunc esse Mediatorem, nisi ex Virgine Maria conceptum & natum: vt intelligamus Mariam peperisse nobis Deum, dedisse Mediatorem & Redemptorem. Quocirca Mater est vtraque vtriusque, Ecclesia Mariæ, Maria Ecclesiæ: hæc illius, quia hæc est corpus Christi, illa huius corporis membrum; Maria Ecclesiæ, quia vt hæc esset Mater non solum illius, sed omnium filiorum suorum, à Maria accepit, quæ illum concepit & peperit, per quem est Mater. Hinc fit vt Ecclesia Mariam honore principali prosequatur, vt Matrem Sponsi sui Dei, & omnium bonorum auctoris & consummatoris; Maria Ecclesiæ honoré tribuat, vt ex qua nata ipsa fuerit, & educata, & eò deducta vnde Dei Mater eligeretur. Accepit igitur Ecclesia Christum à Maria verum Deum & verum hominem. Hic enim cum sit Dei Filius æternus, ex tempore natus est ex filia Ecclesiæ Maria. Hic factus est Sponsus Ecclesiæ per eius ex Maria incarnationem. Hic frater Ecclesiæ est; nam Filius Dei naturalis, vt Ecclesia filia Dei adoptiua. Christus Ecclesiæ caput, vt à quo accipiat illa omnem influxum gratiæ, & donorum, & charismatum, omnem connexionem spiritus & subministratorem: Eccle-

Ecclesia corpus Christi, vt quæ ab eo vnionem spiritus acceperit & habeat, ab eo pacatur, augeatur, gubernetur, fecunditatem accipiat spiritualem gignendi, nutriendi, augendi; gubernandi filios suos. Ecclesiæ quoad vixit subdita fuit Maria; erat etiam in Petri Christi Vicarij obedientia. Verum cum ita excellat Ecclesia, vt sit gloriosa, non habens maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed sit sancta & immaculata: non tamen habuit vquam, non est habitura membrum aliquod, aliquent fidelem, cui gratia, donis, prærogatiuis cælestibus, omni virtutum præstantia non longè antecelleret Maria. Quid? Illa non est excellentia Mariæ singularis, vt vis spiritualis quam à Deo accepit Ecclesia, ad illam filiam generandam non attigerit, sed illa singulari priuilegio à Deo sit spiritualiter generata? Non enim fuit, vt aliæ infantulæ, ab originali peccato per sacrificium Ecclesiæ ministerio purgata & consecrata, sed à Deo proximè sanctificata in conceptione, & ab omni peccato præseruata, & præstanti gratia & donis nobilitata, & in ea perpetuò confirmata, etiam si pro ea similiter atque pro alijs puellulis sit oblatum postea sacrificium. Creauit ergo illam filiam Deus, & dedit Ecclesiæ, & eius corpori inseruit diuina prærogatiua.

Eadem dicuntur de Maria, quæ de Ecclesia.

Hæc cum ita sint, quid mirum, si hæc mulier, quæ Ioanni apparuit, significet & Mariam & Ecclesiam; & quæ de vna dicuntur, alteri & possint & debeant accommodari pro prophetica mysterij ratione? Es tu sanctissima Maria castitate & integritate Virgo, fecunditate mulier & Mater. Amiciuit te Pater Deus sole, hoc est, lumine Filij sui, qui lumen est infinitum & æternum, cum hoc lumen carni in vtero tuo vnuit: & hoc quidem vteri tui summum lumen fuit in æternitate prædestinatum, vnde in omne tempus, in omnes generationes deriuatum est lumen diuinum in mortales. Excellenti quidem ante incarnationis mysterium lumine vestita fuisti, superamicta rursum ampliori gratia vbi salutauit te Angelus, & parauit te Deus ad Filij sui conceptionem. Conceptio Filij tui Dei, illa verò est, quæ te immenso sole & luce, Deo ipso amiciuit; quem ipsa tu in eius humanitate

circumdedisti, & suo amictu induisti. Verè fuisti diuino sole Ies v induita, Virgo cælestis; & astitisti Regi Filio Regina Mater, in vestitu candido & deaurato. Vbi igitur luna in Maria? vbi imperfectio: vbi mutabilitas? Nullibi est. Vbi luna in solis lumine splendidissimo? Nullibi est, nullibi esse potest; nusquam in Maria locum inuenit luna, sed est sub pedibus eius: vt diuinam vim intelligamus in Maria, qua ab ipsa omne peccatum, omnis imperfectio, omnis macula & instabilitas fuit perpetuò profligata atque subacta per Filij lumen & virtutem. Sed qualisnam est huius diuinæ mulieris corona? Est eius caput redimitum diademate stellarum duodecim, id est, excellentijs duodecim Patriarcharum & Apostolorum, tum Angelorum omnium: omnes enim confitentur sua dona ab huius Virginis antecelli, & hac præclarissima laude illam celebrant atque coronant. Porro cum dicatur in vtero habere mulier, quis non videat mulierem tanta amplitudine diuinæ gratiæ insignem summo miraculo factam fuisse grauidam; hoc verò mysterium exposuisse Deum nobis per Gabrielem, vbi superueniente Spiritu sancto dixit diuinitus Mariam Virginem, obumbrante Altissimi virtute, futuram esse Matrem, concepturam, & parituram Filium Dei? Verum quid illud est, quod dicatur hæc mulier clamare parturiens, & cruciari vt pariat? Sublimi hinc intelligentia opus est. Mariæ quidem est hic clamor, hæc parturitio, hic cruciatus vt pariat; non in conceptione, non in vteri gestatione, non in partu; in nullo horum illa quæras, quia nihil illorum in Maria fuit. Quænam igitur clamat? Ecclesia, & per hanc etiam Maria. Sed vbi? Non in mysterio conceptionis & partus Mariæ, non de his; sed de mystica significatione conceptionis & partus filiorum Dei, quæ exprimentur in Draconis bello & prælijs perennibus quæ aduersus Filium & Matrem, aduersus Ecclesiam gerit iam inde cælo. Nihil enim molitus est Lucifer contra veritatem & Deum, quod non intelligatur contra Christum fecisse, contra eius Matrem, contra Ecclesiam. Nam in Deo Christus semper fuit, & Maria, & Ecclesia in præcipua prædestinatione: in his permisit Deus veritatem & se impugnari. Confesto igitur primo prælio in cælo, quod gestum est contra Luciferum & Angelos eius, & eo profligato à Michaelē & ipsius Angelis; exarsit Dæmon in

Ephes. 5.

Virgo. Mater. Amicta sole.

Luna sub pedibus eius.

Coronata stellis duodecim.

Grauida.

Parturiens.

veritatem & Deum; & ita contra Christum, Mariam, Ecclesiam, in quibus erat Dei veritas & Deus: itaque voluit illos euertere, & illam conceptionem & natiuitatem delere. Cæca enim machinatione & malitia cum pugnet contra veritatem, pugnasse intelligitur contra Christum, Mariam, Ecclesiam, quasi Mariæ Filium deuoraturus. At infano & irritio molimine illud conatus est; peperit enim Maria hominem, sed simul Deum: itaque peperit Filium super omnes cælos ad Dei æqualitatem leuatum, quod Satan nec leuari, nec attingere potest: quare Dæmoni in cælum raptus est Filius natus, qui semper erat in cælo. In cælum item raptus est Christus, cum Satanâ in deserto superauit trino triumpho; postremò in cruce, in resurrectione, in ascensione, in sessione ad dexteram Dei Patris omnipotentis.

Raptus
est filius
in cælum.

Ex Draconis bello contra Ecclesiam.

Et verò nec antea cessauit, nec post hæc, belligerare contra Ecclesiam Draco, & in ea contra Mariam: verum contra neutram præualere potuit eius armorum vel violentia, vel artes veteratoriarum & pestilentes. Nam eodem Ecclesia confugit quod raptus dicitur Filius Dei & Virginis, ad summam omnium creaturarum rerum solitudinem, diuinitatem; quod eam leuarunt alæ duæ, virtutum altera, altera donorum Spiritus sancti, & vtrorumque exercitium & volatus perpetuus. In ea enim perfectione contemplationis, & diuinarum actionum stadio, parauit illi Deus perennem habitationem; vbi eam pascit cibo cælesti per tempus, & tempora, & dimidium temporis, hoc est, quanto tempore bellum gerendum est contra aduersarias potestates, & præsertim tempore persecutionis Antichristi. Similiter intelligitur bellum Dæmonis contra Matrem Dei Mariam, similiter illius ad Deum refugium, & erga illam protectio & securitas. Cognouit igitur Satan non posse fidem, non virtutes, non dona, non sanctas operationes eripi vel ab Ecclesia, vel à Maria; vim enim expertus est in Ecclesia Dei esse & in Maria, quæ superari à nulla creatura possit. Quocirca cum vinci se à veritate sentiret, persecutionibus, laboribus, angustijs, cruciatibus, mortibus, lanienis aduersus Ec-

Simile bellum contra Mariam.

clesiam exarsit & infaniuit, hæc permittente Deo ad splendorem maiorem illius & gloriam. Neque hæc solum extrinsecus in illam permisit, sed innumerabiles spiritus & mentis afflictiones. illas quidem exteriores non permisit in Matrem suam; has internas permisit, & quidem acerrimas animi angustias, dolores, afflictiones de laboribus & pœnis Filij, de persecutionibus, de passionibus, cruce, morte; simul de Ecclesiæ necessitatibus, de persecutionibus & laboribus, de afflictionibus & malis omnibus. Hic verò fuit clamor parturientis Ecclesiæ, hic cruciatus vt pareret. Inuocauit enim Ecclesia perpetuò in suis laboribus Christi aduentum, conceptionem, natiuitatem: inde idem auxilium animi suspirijs, & valida deprecatione expetiuit Maria. Hæc autem voluit impedire permittente Satanæ à Deo potestas; per afflictionum enim flumen & rapacitatem Ecclesiam ad se trahere expetiuit & pessumdare. Verum audiuit terra vocem mulieris vtriusque, hoc est, orationem. Sed quænam terra? Vis Dei incarnati præuisa & accepta Deo in æternitate, Filius Dei factus homo. Illa terra fuit purissima caro è Virgine sacrosancta assumpta, fructus ille terræ quem dedit Virgo diuina. Hæc terra, hic Christus Deus homo, hic IESVS profligauit Satanam, absorpsit eius fluminis violentiam, & truculentiam eius tentationis, & bella superauit gloriosissimè.

Ex prælijs cum semine mulieris.

Quid infans præterea draco abyssi? Nihil possum aduersus Filium, nihil contra Matrem, nihil in Ecclesiam: contendo prælia facere cum semine mulieris, cum particularibus hominibus, cum Ecclesijs item particularibus. Præcipuum autem bellum meum exardebit contra pios, contra eos qui obseruant mandata Dei, qui testes Dei sunt, & ad martyrium pro Christo aspirant, & martyrio pro eius nomine coronantur: neque enim de alijs sum admodum sollicitus. Est veteratrix hæc tua superbia & truculenta, bellua execrabilis & pestilens: contra pios bellum geres, & prælia multa facies; sed exanguia illa erunt & profligata. Alios etiam, quos tu contemnis, iuuabunt Sancti suis victorijs de te, & Mater Dei Maria, & Ecclesia, & Christus,

&

& Deus: & tu tandem conculcaberis, & in ignem projiceris, ac sepelies in æternum cum tuis diabolis omnibus, & cum vniuersa face hominum damnatorum per tuum maleficium, quod tamen ipsum non impunè feres: qua enim ex parte pœna maiori affligi poteris, ea ad cumulum tuæ antiquæ damnationis affligèris, draco tartaree. Agimus vobis gratias ingentes in humilitate cordis nostri in Christo sancti Angeli, Prophetæ, Evangelistæ; excellentia mysteria & laudes de Virgine Matre gloriosa à Deo vestra intercessione & auxilio intelleximus. Verum vt dona cælestia suo ingenio desiderium cordis explent simul & excitant, ita nos accendimur nunc magis ad Virginis sacrosanctæ præconia inquirenda ac celebranda.

Ex gaudio & celebritate Angelorum in Virginis Assumptione.

Obsecramus, Angeli sancti, non nihil nobis aperire dignemini, pro vestra in nos singulari charitate & patrocinio salutari, quam habuistis exultationem, vbi ad vos ad cæleste Regnum assumpta est Virgo Dei Mater Maria? quam celebritatem illi exhibuistis? Nonnulla perstringemus per tuum Tutelarem. Nam vbi primum intelleximus eam esse assumendam ad Deum & ad nos, amplissimo gaudio fuimus exhilarati; maiori etiam, cum vidimus Christum descendere ad illam adducendam, & eius assumptionem diuinè ornandam. In desiderio fuisset, vt omnes comites iremus Christo; dilecti tamen à diuinitate sumus qui ascendentes susciperemus, alij profecti sunt cum Christo. Iam inde festiuitate & celebritate ornatum est cælum vniuersum: quasi videres ad nouum splendorem & dignitatem recipendam id parari, & ad nouas laudes Deo canendas, & Virgini velut gestire: totam viam ad montem vsque Sion, montem item ipsum, & Mariæ Virginis habitationem cælestibus floribus & peristromatis ornatam: oppletum totum itineris spatium Angelorum frequentia, hinc inde exspectare aduentum Christi & Matris, non cessare à laudibus vtriusque. En suscitatur Matrem Filius, decorat gloriosam animam, & corpus replet gloria, vtrumque donis incomparabilibus exaltat, diuino triumpho ad cæ-

lum leuat, paradiso infert, supra omnes Angelorum hierarchias & ordines secundum se in summa sede cælorum, in summo honore & gloria apud Deum collocat, Reginam ac Dominam constituit ac pronuntiat. Data mihi fuit omnis potestas in cælo & in terra, datur nunc Matri meæ Mariæ Virgini in vtrumque summa super omnem puram creaturam. Concidimus in genua nostra supplices, in iubilo omnes adorauimus Deum & Christum eius; adorauimus sua adoratione excellenti Matrem Dei, professi sumus illam nostrum omnium esse Reginam ac Dominam: illi cecinimus laudes cælestes, quales nulli præterea creaturæ. Neque verò existimetis quæ præconia nos modulati sumus, non esse supra vestrum captum; alitè cecinimus Matri Dei, & Angelicos modulos edidimus in sublimitate: sed vobis aliquam partem nostri cantici indicabimus.

Mat. 28.

Ex singulorum ordinum Angelorum iubilis.

Exultanti enim tota cælesti ciuitate, iubilante cælo, nostri Seraphim excellentiorem amoris Dei flammam Mariæ quam sibi detulerunt, Cherubim sublimiorem Dei scientiam: Throni altiorem in illa Dei thronum quam in se agnouerunt, in quo emineat diuina maiestas atque adoretur; Dominationes suam Dominam & Imperatricem veneratæ sunt; Virtutes miraculis diuiniorem quam se ornatam professæ sunt, maiorum item esse virtutum & signorum fecundam; Potestates illam in aduersarios spiritus potentior quam se accepisse facultatem. Iam verò principatum in Ecclesiam, & in alias hominum monarchias, illam obtinere suo præstantiorem Principatus testati sunt, & certius gerere patrocinium; cum suum sciant in Deo certissimum: Archangeli in commissas sibi congregationes exercere gubernationem sua principalem magis & altiorem. Postremò Angeli esse quidem salutare se singulis hominibus, se illos iuuare, protegere, gubernare, atque dirigere; vnam tamen illam instar esse omnium confessi sunt singulis hominibus & vniuersis. Habemus nos quidem perennem in Deo nostro beatitatem, & illam quidem statim & firmam, & quæ in gradu cuiusuis nostrum augeri non possit, neque ve-

rò minui: verùm gloria quæ ex illa promanat, & exit in gaudium & laudes de multiplici Dei sapientia & donis in nos & in Ecclesiam, (quæ accidentaria appellari potest) illa, inquam, gloria singularem accepit accessionem in assumptione Matris Dei in celum; quæ & de illa, & de alijs eius donis subinde augetur. Itaque iubilamus semper de Virgine sacrosancta, Hierarchicas actiones ab illa subinde recipimus.

Ex simili beatarum animarum iubilo ac celebrare.

Quid vos, beatæ animæ, quæ inter Angelorum choros sedes à Deo accepistis, quid tunc agebatis? Similiter atque Angeli assumptionem Matris Dei Mariæ Virginis celebrabamus: & quidem quò in superiori Angelorum ordine eramus collocatæ, ita altiori laude illam prosequeremur, nostrum Angelorum ordinem æmulatæ diuinitus. Addidimus proprias Patriarchæ. Nos fidem de Filio tuo, diuina Virgo, accepimus, conseruauimus, propagauimus; tu illum dedisti, & totam spem & fidem nostram repræsentasti. Nos exultauimus, vt diem Christi videremus; vidimus in spiritu, & gauisi sumus: tu verò illum concepisti, peperisti, fouisti, lactasti, cibasti; tot annos cum illo vixisti, subditum habuisti & obsequentem: tu verè & diuinè illum audisti, vidisti oculis tuis, perspexisti, tu manibus tuis contrectasti; tibi eximio priuilegio manifestata est vita æterna quæ erat apud Patrem. Nos autem Prophete, cum fuerimus toti in vaticinijs de Filio, & de te simul, suauissima Virgo Mater, sublimi spiritu diceremus? dignitatis tuæ tamen amplitudinem & splendorè nunc plenius cognoscimus, & ex maiori luce & spiritu laudamus & benedicimus te, & prædicamus in iubilo, exaltantes Dei misericordiam & veritatem. Nos verò alij, qui ex lege veteri credidimus in tuum Filium, & illius merito sumus consequuti gloriam sempiternam, summa te admiratione & laude prosequimur Mater Dei. cum enim nos tot sacrificijs Filium tuum, tot oblationibus, ceremonijs, tot mandatis, tot seruitijs, tot purgationibus, tot festis, tot Sacerdotibus & Leuitis Christum significauerimus, & adorauerimus futurum; tu tamen octo verbis illum & concepisti, & præsentem

exhibuisti mortalibus omnibus adorandum; vt plus videamus valuisse apud Deum tuum illum consensum, quàm omnia nostra sacra, & cæremonias. Sit Filius tuus benedictus in sacula, sis & tu in æternum benedicta.

At vos Apostoli & sancti Patres, qui cum ipsa in terra vixistis; vel qui etiam eius morti, & resurrectioni, & assumptioni interfuistis; quid laudum attulistis & tunc, & nunc offeritis? Erasmus quidem tunc Spiritu Dei ornat, & cælestes Dei Genitrici laudes diximus, iuxta quod singulis Spiritus dabat eloqui; nunc verò & illa retinemus, quæ tunc diximus, & augustiora facimus & excellentiora, & plurima addimus, lumine diuinæ gloriæ illustrati, quæ superant captum vestrum: illud tamen non tacebimus, quod vestræ intelligentiæ non nihil erit accommodatum. Cum esset in terris nobiscum post Filij ascensionem, tota fuit in nostra institutione: itaque docebat nos Deus & Christus per se quidem, sed per ipsam etiam, & per Angelos. Fuit illa Ecclesiæ magistra diuino quodam priuilegio: nunc verò vt Angelorum omnium est purgatrix, illuminatrix, & perfectrix; ita & nostra Apostolorum, & beatarum animarum omnium. Quid præterea alij sancti Patres Virgini Mariæ Deiparæ in terris viuentes laudis & encomij obtulistis? quid verò nunc in cælo triumphantes? Semper Ecclesia Dei, & Patres Ecclesiæ, & Doctores Matrem Dei præcipuo, & post Filium eius maximo præconio, veneratione, deuotione sumus prosequuti; neque vllus nostrum fuit qui illam non summis laudibus extulerit. Omnes esse Matrem Dei prædicauimus, concepisse Deum hominem & peperisse; Virginem fuisse & ante partum, & in partu, & post partum; esse perennem & diuinam Virginem, de Spiritu sancto obumbrante Altissimi virtute concepisse ex purissimis suis sanguinibus, nullo prorsus viri commercio. Nullus fuit qui non ex Scripturis illam, ex traditione Ecclesiæ, ex sua singulari cordis pietate quàm potuit excellentissimis encomijs ornauerit. Nam etiã si nihil aliud, quàm quæ nunc perstrinximus, dixissemus; cum ijs omnes laudes, quæ possunt in Matrem Dei Mariam conferri, & debent, amplissimè fuisset complexi: hæc ergo sat fuerit, si significauerimus; nam quæ nunc in cælesti gloria prosequimur, & superiora ijs sunt quæ in terris diximus, & in nobis desiderium laudandi Virgine Matrem nõ explent,

explent, sed augent continenter, & vestrum superant captum. Colligite vos ex nostris scriptis, quæ vestro studio assequi poteritis, nobis iuuantibus in Christo.

Agimus vobis gratias immortales pro cælesti vestra erga nos benignitate, clarissima cælorum lumina. Hoc ergo conabimur vestro patrocinio & ope freti in Christo: non tamen omnium prosequemur monumenta; sed aliqua si referamus, existimabimus aliorum omnium præconia attulisse, & reuera offeremus Christo & Matri Dei Mariæ sacrosanctæ.

Ex sanctorum Patrum scriptis.

Lib. 3.
cap. 33.

Irenæus. Sicut Heua inobaudiens facta, & sibi & vniuerso generi humano causa facta est mortis; sic & Maria habens prædestinatum virum, tamen Virgo obaudiens, & sibi & vniuerso generi humano causa facta est salutis. *Et paulò inferius:* Sic autem & Heuæ inobedienciæ nodus solutionem accepit per obedientiam Mariæ: quod enim alligauit virgo Heua per incredulitatem, hoc Virgo Maria soluit per fidem. *Et alibi:* Quemadmodum Heua per Angelicum sermonem seducta est, vt effugeret Deum, præuaricata verbum eius; ita & Maria per Angelicum sermonem euangelizatam est, vt portaret Deum, obediens eius verbo: & sicut illa seducta est, vt effugeret Deum; sic hæc suasa est obedire Deo; vti virginis Heuæ Virgo Maria fieret aduocata.

Lib. 5.

De Natiuitate Christi.

Cyprianus. Genitrix est & obstetrix Maria, & deuotam dilectæ soboli exhibet clientelam; attrectat, amplectitur, iungit oscula, porrigit mammam; totum negotium plenum gaudio: nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio; vltro maturus ab arbore baiula fructus elapsus est, nec oportuit vellicari, quod sponte prodibat; nihil in hac re petijt vltio, nec præcedens delectatio aliquam expetiit pœnarum vsuram. Spiritu sancto obumbrante incendium originale extinctum est; ideoque innoxiam affligi non decuit, nec sustinebat iustitia, vt illud vas electionis communibus lassaretur iniurijs, quoniam plurimum à cæteris differens, natura communicabat non culpa: eratque ei proprium priuilegium, quod nulla mulierum nec ante nec

deinceps meruit obtinere, quòd erat simul Mater & Virgo, singulis titulis insignita. Vnde & Matri plenitudo gratiæ debebatur, & Virgini abundantior gloria; quæ carnis & mētis integritate insignis, spirituali & corporali, intus & extrà, Christi præsentia fruebatur. *Et post paulò:* Angelica sanè non est credendum ibi ministeria defuisse: nec recesserat à venerabili pectore Matris Spiritus sanctus, ad verbum Gabrielis illapsus. Possidebat domum suam; & templum, quod sibi consecrauerat, adornabat: celebrabat sacrarium suum, & sanctimoniam thalamum honorabat; lætificabant consolationes huiusmodi animam benedictam, & tanti habitatoris reuerentia concupiscentiarum ludibria abigebat; legem mentis lex carnis non infestabat, rebellio nulla quietem spiritus affligebat. Paruulus fugens vbera pura alimonia utebatur, & fons sacri pectoris defecatum edulium ori mundissimo infundebat. Sed & cor Matris quædam dulcedines, quæ humanum superant intellectum, imbuebant; eratque vtrisque mira iucunditas, cum pia sanctæ Matris & deuota humilitas, & sancti sanctorum immensa benignitas, confœderatis affectibus mergerentur.

Athanasius. Et quandoquidem ipse Rex est, qui natus est ex Virgine, idemque & Dominus & Deus; ea propter & Mater, quæ eum genuit, & Regina, & Domina, & Deipara propriè & verè censetur: licebitque nobis ita congruenter dicere, dum ad ipsam, & ad eum, qui ex ea genitus est, carniferum Filium respicimus. Nunc scilicet adest Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate; eò quòd secundum sexum fœmineum Regina, & Domina, & Mater Dei appellari debeat. Eaque nunc, vt Regina assistens à dextris Filij vbique regnantis, quasi in vestitu deaurato incorruptionis & immortalitatis circumamicta & variegata, sacris & solemnibus verbis celebratur: non quidem secundum spiritualem simplicitatem, aut quasi sine corpore & carne assistat, sed quòd induta sit (quantum spectat ad sanctissimam eius carnem) incorruptibilitate & immortalitate. Variegata rursus est, quantum attinet ad ossa sanctissima, quæ eius carnem fulciunt. Nam ex carne eius, & ex ossibus eius, veluti ex veteri Adamo nouus iste Adam, vt vicem eius expleret, costam sibi finxit, nimirum istam incarnationem, eamque semel indu-

Euang. de Annuntiat.

Psalm. 44.

tam

tam perpetuò gestat. Ac proinde ista noua Eua mater vitæ appellatur, variegataque permanet ad primitias vitæ immortalitatis omnium viuientium. Dicimus eam igitur iterum, & semper, & vndeque beatissimam. Sicuti ergo, cum ad ipsum respicimus, Regem, Dominum, & Deum appellamus; ita quoque, cum ad eam oculos reijcimus, Reginam, Dominam, & Deiparam esse animaduertimus, idque contemplatione oculi mentalis. Adest Regina à dextris tuis vestitu deaurato, circumamicta varietate. Et iam, scilicet, audi Filia Dauidis & Abrahamæ, & inclina aurem tuam in preces nostras, & ne obliuiscaris populi, neque nostri, qui sumus de familia & domo Patris tui. Parentes enim tui sumus, secundum generis profapiaque rationem; nostraque Filia es, quia ex nobis genita es. Decet enim te Matrem, Regeneratricem, Dominam, ac Heram cognominari (eò quòd ex te prodijt Rex, Dominus, ac Deus noster) assistentem illi, nobis quidem terribili, tibi autem dulci, omnemque gratiam largienti. Qua de causa factum est, vt gratia plena appellata sis; vtpote quæ omni gratia abundares, idque per superuentum in te Spiritus sancti. Idèoque vultum tuum deprecantur omnes diuites plebis; ditati scilicet istiusmodi bonis, & spiritualibus contemplationibus. Ad te clamamus, recordare nostri sanctissima Virgo, quæ etiam à partu Virgo permansisti; & retribue nobis pro exiguis istis eloquijs magna dona ex diuitijs tuarum gratiarum, tu quæ gratia plena es. Nam idèò his vocibus vt ex re ipsa desumptis, & natura laudatorijs, præcipuè in tuum encomium vtimur, si quando hymnus, si quando laus tibi, siue à nobis, siue ab vniuersa creatura offertur; tibi, inquam, gratiosæ Dominæ nostræ, Reginæ, Heræ, Matri Dei, arcæ sanctuarij. Ecce iam nunc & in exordio diei, vt primitias laudis tibi hoc encomium Archangelus contexit dicens: *Aue gratia plena, Dominus tecum*; beatam te prædicant omnes Angelorum & terrestrium hierarchie, & hierarchicas manus attollentes benedicunt tibi, quæ & in cælis benediceris, & in terris beata prædicaris. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*: istiusmodi enim benedictionibus te celebrat prima acies, quæ ex Thronis, Cherubinis, & Seraphinis constat; qui aut flammei, aut magni Regis Dei cognitores appellantur. Beata tu in mulieri-

Psal. 44.

Lucæ 1.

bus, & beatus vterus tuus Dei gestator, & vbera quæ ille adhuc infantulus suxit. Secunda verò hierarchia, quæ in se Dominationes, Virtutes, Potestatesque complectitur, ad te respectans clamat; vtpote quæ hæc didicerit à sublimiori hierarchia, priusquam initiata sit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus venter tuus, qui Deum cõcepit, & mammillæ quæ Deum educauerunt puerum factum*. Iam tertia ex Principibus, Angelis, & Archangelis acies, quibus mandatum & permissum fuit à Deo mittente, vt per vnum Gabrielem Archangelum ederet splendidissimum & capacissimum hymnum in hæc verba: *Aue gratia plena, Dominus tecum*. Ab istis deinde nos hierarchie terrestres exaltationes Dei in gutture ferentes, siue quòd didicimus, siue quòd mutuò hæc verba sumptimus, exaltamus te magna & canora voce dicentes: *Aue gratia plena, Dominus tecum*. Intercede Hera & Domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis; quoniam ex nobis tu oriunda es, & is qui editus est ex te carnigerus Deus, noster est; quem decet gloria, & magnificentia, omnisque honor, & adoratio, & gratiarum actio, cum Patre initij experte, & cum sancto, bono, viuifico Spiritu, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Eusebius Emijenus. Agnosce, ô verè beata Maria, gloriam tuam: illam, inquam, gloriam, quam tibi vel Angelus nuntiauit, vel Ioannes per os Elisabæth matris adhuc de secreto vteri prophetauit. *Benedicta itaque tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & vnde mihi hoc, vt veniat Mater Domini mei ad me?* Exulta Mater salutis humanæ: ecce Domini mei vniuerso mundo per tanta retro sæcula promissum prima suscipere mereris aduentum; habitaculum immensæ maiestatis efficeris; spem terrarum, decus sæculorum, commune omne gaudium peculiari munere nouem mensibus sola possides; initiator omnium rerum abs te initiatur, & profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit, ac de te sumpsit quod etiam pro te soluat. A peccati etenim veteris nexu per se non est immunis nec ipsa Genitrix Redemptoris: solus ille licet ex debito renascatur, lege tamen veteris debiti non tenetur. Parum tamen tibi cum cæteris commune matribus est; medicum enim dolorum nostrorum sine dolore paris, sanatorem deprauati sæculi atque corrupti sine vlla pudoris

Hom. 2. de Nat. Domini.

ris corruptione progeneras. Nec enim decebat, vt qui ad hoc venerat, vt violata in integrum restitueret, aliquid de materna integritate violaret. Ecce vno partu tuo vniuersorum nascitur vita sæculorum, profers in lucem lucis parentem; & Saluatorem hominum, Angelorum patrem, vocare mereris Filium tuum. Hic est ille etiam ab initio quasi Deus signis & prodigijs demonstratus, in Patriarchis prætentus, Prophetarum vocibus nuntiatus. Hic est ille, qui sub nubilo legis coruscans, Scripturarum omnium clauis in se & aperiens & claudens, ac Testamenti veteris umbras aduentus sui luce discutiens, Verbum caro factum venit in mundum, non deposita, sed seposita maiestate: perfectus Deus, & verus homo, vnus Christus; non alter ex Patre, alter ex Virgine: inde diuina, hinc humana substantia; duplex natura, sed tamen Dei & hominis vna persona; ita coniunctus Deus homini, sicut anima corpori. Ita est pro nostra salute misericors humiliata maiestas, vt tunc non adimeret dignatio dignitatem; assumpta est enim humanitas, non absumpta diuinitas: ad nos quidem per Matrem venit, sed tamen cum Patre regnauit. Et quid mirum? Lux ipsa, quam libet infundatur terris, ordine tamen suo nihilominus fulget in cælis. Hic est ille agnus Dei, qui tollit peccata mundi, qui ante Reges & Principes pia pro impijs stetit victima: qui & Sacerdotem egit semetipsum offerendo, & Sacrificium obtulit moriendo.

Ephrem. Intemerata prorsusque pura Virgo Deipara, Regina omnium, spes desperantium, Domina mea gloriosissima eademque optima, sublimior cælicolis, purior solis radijs & splendoribus, honoratior Cherubim, & polyommatis (id est, multoculis) spiritibus, sanctior Seraphim, & nulla comparatione cæteris omnibus superis exercitijs gloriosior; spes Patrum, gloria Prophetarum, Apostolorum præconium, & honor Martyrum, Sanctorum lætitia, & lumen studiosorum Abraham, Isaac, & Iacob, decus Aaron, Moysis splendor, & Gedeon vellus, Hierarcharum cœtus, & omnium Sanctorum, ac Virginum corona ob fulgorem inaccessa. Acerra aurea, lucerna micantissima, vrna cæli manna gestans, tabula scriptam legem ferens mortalibus, arca vera, charta diuinissima, omnium princeps, cir-

cumspecta & lucifera Virgo, consolatio sanctissima, & omnium dux, sacratissima puella. O rube incombuste, & patens prædium, & viridans Aaron illius virga. Virga profectò exstitisti, & flos Filius tuus. E radice David & Salomonis germinauit Christus noster creator, Deus & Dominus omnipotens, altissimus & solus. Tu, quoad corpus, Deum & Verbum genuisti; Virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum. Clauis non excussit Deus creator tuus in tuo virginali vtero absque semine carnem indutus, te, ô celeberrima, talem præseruans, qualis exstiteras ante partum. Per te reconciliati sumus Christo Deo meo; Filio tuo: tu peccantium, & consilio destitutorum adiutrix; tu portus procella vexatorum, solatium mundi, carcere clausorum liberatrix celeberrima: tu orphanorum susceptio, tu captiuorum redemptio, tu ægroantium exultatio, & omnium salus: tu solitariorum stabilimentum, & spes mundanorum; tu Virginum decus, corona, & gaudium; tu mundi lætitia, ô Domina, Princeps, Regina præstantissima, & perquam benedicta, puella veneranda, Dominorum Domina purissima; sub alis tuis custodi me & protege. Miserere mei, qui sum luto inquinatus, qui sceleribus quàm plurimis Creatorem Deum meum, & Iudicem offendi, ne aduersus me gloriatur Satan as exitiosissimus, ne in me exsurgat execrandus inimicus meus, ne seruum tuum à tua spè destitui cognoscamus, ne calumnietur me detractantium lingua. Non mihi alia fiducia, ô Virgo sincera; ex vlnis equidem matris tibi, Domina mea, deditus sum miserabilis, & cliens tuus vocatus sum: ne maleuolus Satan as me ad infernas portas adducat; tu enim meus portus, ô Virgo inuiolata, & præfens auxiliatrix. Denique sub tutela & protectione tua totus sum. Crebris lachrymis te, ô celeberrima Mater, imploro: & aduoluo tibi Domina mea, suppliciter clamans, ne dulcis Filius tuus, & vitæ omnium dator, ob multa quæ patraui scelera, tollat me de medio, & miseriam animam ceu leo diripiat, vel velut sterilem ficum infelicem me excidat. Sed obsecro, vt Christum meum adeam, & subeam aulas illas Beatorum, vbi non sunt lachrymæ, non vexatio, non molestia, non mors, non tormenta, non locorum angustia;

Exod. 3.

Isaie 11.

stia;

stia; sed lætitia inexhausta, voluptas Iustorum, delicia & exultatio, gloria & splendor. Imple os meum gratia dulcedinis tuæ, illumina mentem, ô gratia plena; moue linguam meam & labia ad laudes tibi alacri & læto animo canendas, & præcipuè melos illud Angelicum celebratissimum, quod Gabriel in Nazareth seruili habitu ad te Virginem & Matrem Dei mei integerrimam clamans cecinit, salutationem maximè congruam & dignissimam, mundi salutem, cunctarumque animarum tutelam. Dignare, Virgo, te tuum famulum laudare, & dicere: Aue Dei splendidissimum & luculentissimum vas: aue Domina Maria, gratia plena: aue in mulieribus Virgo beatissima: aue stella fulgentissima, ex qua Christus prodijt: aue illustrissima lux, Mater & Virgo: aue quæ mirificè Regem omnium peperisti: aue per quam nobis sol præclarissimus illuxit: aue Domina cunctis sublimior; aue canticum Cherubim, & hymnus Angelorum; aue pax, gaudium, & salus mundi; aue generis humani lætitia; aue Patrum præconium, & Prophetarum decus; aue Martyrum pulchritudo, & corona Sanctorum; aue piorum gloria, & in solitudine degentiū hymnus; aue præclarissimū hierarchiarum cælestium ornamentum; aue hymnigraphorum omnium oratio; aue præstantissimum orbis terræ miraculum; aue terrigenarum omnium delectatio; aue paradisi deliciarum & immortalitatis; aue lignum vitæ, & gaudium, & voluptas; aue vallum fidelium, & mundi salus; aue tranquille portus, & à fluctibus agitatorum liberatrix; aue progenitoris illius Adam resurrectio; aue iucunda libertas; aue omnium parens; aue flos gratiæ & consolationis; aue refugium peccatorum & hospitium; aue propitiatorium laborantium; aue refugium in Ierosolymis; aue throne mei Creatoris gloriosissime; aue æui splendor illustrissime & micantissime; aue spes omnium proborum aduersis casibus afflictorum; aue conuersorum refugium; aue virorum iuxta mulierumque Regina & tutela; aue mundi Mediatrix gloriosissima; aue vniuersi terrarum orbis conciliatrix; aue Domina sceptrum fidelibus tuis impetrans; aue gloria & lætitia omnium Sacerdotum; aue Virgo solatium solitariorum; aue porta cælorum, ascensus omnium; aue reseramentum portarum paradisi; aue quæ mœ-

rores sedasti adornatrix omnium; aue eadem quæ leniisti oppressorum molestiam; aue clavis cælorum & regni Christi; aue portus optime huius vitæ nautarum; aue animæ meæ spes bona & fida; aue Christianorum omnium firma salus; aue lumen præfulgens, quo mundus illustratur; aue Mater Christi Filij Dei viui; aue nostri genitorum protectio luculenta & gloria; aue quæ nullo spatio comprehensum in sinu comprehendisti; aue quæ Christum vitæ datorem educaisti, Christum pietissimum omnium Creatorem, Deum, dulcem IESVM meum, altorem mundi, hominum amantissimum, omnipotentem Patrem meum, cui competit gloria, honor, & potestas in sæcula, laus & magnificentia cum æterno Patre & Spiritu sancto, nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Precibus Dei Genitricis semper Virginis, & exercitus cælestium, ac cœtus Angelorum, Cherubim, Seraphim, Prophetarum, Martyrum, Hierarcharum, Sanctorum studiosorum intercessionibus, & omnium Beatorum supplicationibus miserrere tuæ creaturæ, Deus mi clementissime: à dextris in hora iudicij colloca humiles seruos tuos. Ne, ô Domine vitæ auctor, ad opera, quæ nos mortales legem præuaricati commissimus, adspexeris; quin potiùs aspice ad mitissimam humanitatem tuam. Amen.

Subdit idem. Immaculata, impolluta, incorrupta, pudica Virgo, Dei Sponsa, Domina nostra, quæ Deum Verbum hominibus mirifica tua conceptione conciliaisti, & rebellem humani generis naturam cælestibus confociaisti; vnica spes desperatorum, oppressorum subsidium, ad te currentium auxilium præsentissimum, omnium denique Christianorum perfrugium; me scelestum peccatorem, & fœdis meis cogitationibus, verbis, factis factum vilissimum, atque ad eò voluptatum mollitiem animo seruili & abiecto amplexatum, ne auerferis quæso: quin potiùs, sicut humanissimi Dei Mater es, ita me peccatorem humaniter suscipe, & meam fordidissimam, indignisque labijs expressam orationem admitte, nec non tuum quidem Filium, meum autem Herum & Deum, materna tua liberalitate volens exora; vt mihi quoque mitissima illa suæ pietatis viscera referet, & posthabitis innumerabilibus peccatis meis ad poenitentiam me conuertat, probeque sua complere manda-

ta concedat. Adhis mihi semper, Virgo misericors, clemens, & benigna; in præsentem quidem vitam feruens protectrix & auxiliatrix, hostiles impetus repellens, & me deducens ad salutem, ac in supremo vitæ momento miseram meam animam conseruans, & tenebrosos malorum Dæmonum aspectus ab ea procul abigens; in terribili autem die iudicij ab æterna damnatione me liberans, postremò inaccessæ tui Filij & Dei gloriæ me heredem efficiens. Quam per intercessionem fauoremque tuum, Domina mea sanctissima Dei Mater, te etiam atque etiam oro, assequi valeam, gratia, miseratione, & humanitate vnigeniti Filij tui Domini & Dei Saluatoris nostri IESV Christi, cui conuenit gloria, honor, & veneratio cum æterno eius Patre, & sanctissimo optimoque vitæ auctore Spiritu, nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Hilarius. Spiritus sanctus desuper veniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.

Spiritus sanctus desuper veniens Virginis interiora sanctificauit, & in his spirans qui vbi vult spirat, naturæ se humanæ carnis immiscuit; & id, quod alienum à se erat, vi sua ac potestate præsumpsit. Atque vt ne quid per imbecillitatem humani corporis diffideret, virtus Altissimi Virginem obumbrat, infirmitatem eius veluti per vmbra circumfusam confirmans, vt ad sementiūam ineuntis Spiritus efficaciam corporalem diuinæ virtutis inumbratio temperaret. Eua cuans se enim ex Dei forma, & formam serui accipiens, & Filius Dei etiam Filius hominis nascens, ex se suæque virtute non deficiens, Deus Verbum consummauit hominem viuentem. Nam quomodo Filius Dei hominis Filius erit natus, vel manens in Dei forma formam serui acceperit; si non potente Deo Verbo ex se & carnem intra Virginem assumere, & carni animam tribuere, homo Christus IESVS ad redemptionem animi & corporis nostri perfectus est natus; & corpus quidem ita assumpsit, vt id ex Virgine conceptum formam eum esse serui efficeret? Virgo enim non nisi ex sancto Spiritu genuit, quod genuit. Et quamuis tantum ad natiuitatem carnis ex se daret, quantum ex se fœminæ edendorum corporum susceptis originibus impenderent; nõ tamen IESVS Christus per humanæ con-

ceptionis coaluit naturam: sed omnis causa nascendi inuecta per Spiritum tenuit in hominis natiuitate quod Matris est, cum tamen haberet in originis natiuitate quod Dei est. Hinc igitur maximum illud ac pulcherrimum suscepti hominis sacramentum Dominus ipse ostendit dicens: *Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo, Filius hominis qui est in celo.* Quod descendit de celo, conceptæ de Spiritu originis causa est: non enim ex se corpori Maria originem dedit, licet ad incrementa partumque corporis omne quod sexus sui naturale est contulerit. Quod verò hominis Filius est, susceptæ in Virgine carnis est partus: quod autem in cælis est, naturæ semper manentis potestas est, quæ initiata conditaque per se carne, non se ex infinitatis suæ virtute intra regionem definiti corporis coarctauit, Spiritus virtute ac Verbi Dei potestate in forma serui manens, ab omni intrâ extraque cæli mundi que circulo cæli ac mundi Dominus non absuit.

Basilii. Quoniam verò ea tempestate nulla puritate par Mariæ virginitas inter homines ad effectum sancti Spiritus excipiendum est reperta, & illa iam desponsatione erat occupata, electa est beata Virgo; ita vt nihil detrimenti ex desponsatione accesserit virginitati. *Et paulò post.* Itaque priusquam *Matth. 1. conuenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto.* Vtrumque Ioseph reperit, & conceptionem, & causam è Spiritu sancto. *Et paulò post: Ne metuas, inquit, accipere Mariam coniugem tuam.* Ostendit quod illam non sit abominatus, nec molestè tulerit, sed quod eam metuerit, vt Spiritu sancto plenam. *Et alibi.* Suscipe, salua, miserere, & custodi nos Deus gratia tua. Sanctissimæ & intemeratæ Dominatricis nostræ, Dei Genitricis & semper Virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memorantes, nos ipsos ad inuicem, atque omnem vitam nostram Christo Deo commendemus. Ter idem repetit.

Gregor. Nazianz. Si quis sanctam Mariam Deiparam non credit, extra diuinitatem est. Si quis Christum per Virginem tamquam per canalem decurrisse ac defluxisse, ac non in ea diuino modo, quia absque viri opera, humano, quia procreationis lege, formatum esse dixerit, in simili impietate versatur. Si quis creatum hominem fuisse, Deumque postea sub-

ijſſe pronuntiauit, damnationi obnoxius eſt: hoc enim non Dei generatio fuerit, ſed generationis fuga. Si quis duos Filios, alterum ex Deo & Patre, alterum ex Matre; non autem vnum atque eundem induxerit, is ab ea quoque filiorum adoptione excidat.

Ambroſius. Soli Mariæ hæc ſalutatio ſeruabatur. Bene enim ſola gratia plena dicitur, quæ ſola gratiam, quam nulla alia meruerat, conſequuta eſt; vt gratiæ repletur auctore. *Eodem capitulo:* Verè deſponſata, ſed Virgo; quia eſt Eccleſiæ typus, quæ eſt immaculata, ſed nupta: concepit nos Virgo de ſpiritu, parit nos: Virgo ſine gemitu: & idè fortaſſe ſancta Maria alij nupta ab alio repleta, quia & ſingulæ Eccleſiæ ſpiritu quidem replentur & gratia, iunguntur tamen ad temporalis ſpeciem Sacerdotis. *Rurſus:* Liqueat quia faciendum eſſe crediderit, quæ quomodo fieret interrogauit; vnde & meruit audire: *Beata qua credidiſti.* Et verè beata, quæ Sacerdote præſtantior, cum Sacerdos negaſſet, Virgo correxit errorem. Nec mirum ſi Dominus redempturus mundum diuinam operationem ſuam inchoauit à Matre; vt per quam ſalus omnibus parabatur, eadem prima fructum ſalutis hauriret ex pignore. Et bene quæſiuit, quomodo fieret: legerat enim quia Virgo conciperet, non legerat quemadmodum Virgo generaret: legeat, vt dixi; *Ecce Virgo in vtero accipiet;* quemadmodum autem acciperet, in Euangelio primùm Angelus eſt loquutus. *Et alibi:* Ergo ſaltauit Propheta Dauid ante Arcam. Arcam autem quid niſi ſanctam Mariam dixerimus? Si quidem Arca intrinſecus portabat Teſtamenti tabulas; Maria autem ipſius Teſtamenti geſtabat heredem: illa intra ſemet legem; hæc Euangelium retinebat: illa Dei vocem habebat; hæc Verbum. Verùm tamen Arca intus foriſque auri nitore radiabat; ſed & ſancta Maria intus foriſque virginitatis ſplendore fulgebat: illa terreno ornabatur auro; iſta cæleſti. *Et alio loco:* Aduertimus quia quotannis in die ſolemni Paſchæ ſancta Maria cum Ioseph Ieruſalè petebat: vbique impigra deuotio, vbique aſſiduus Virgini comes pudoris adiungitur. Nec inflatur Domini Mater quaſi ſegura de meritis, ſed quò meritum maius agnouit, eò votum vberius exſoluit, officiũ copioſius detulit, munus religioſius vexit, myſticum tempus impleuit. *Et agens de Virginibus:*

Sit igitur vobis tamquam in imagine deſcripta virginitas vitaque B. Mariæ, in qua velut in ſpeculo refulget ſpecies caſtitalis, & forma virtutis. Hinc ſumatis licet exempla viuendi, vbi tamquam in exemplari magiſteria expreſſa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis oſtendunt. Primus diſcendi ardor nobilitas eſt Magiſtri. Quid nobilius Dei Matre? Quid ſpendidius ea, quam ſplendor elegit? Quid caſtius ea, quæ corpus ſine corporis contagione generauit? Nam de cæteris eius virtutibus quid loquar? Virgo erat non ſolum corpore, ſed etiam mente, quæ nullo doli ambitu ſincerum adulteraret affectum; corde humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi ſtudioſior; non in incerto diuitiarum, ſed in prece pauperis ſpem reponens; intenta operi, verecunda ſermone, arbitrum mentis ſolita non homines, ſed Deum quærere: nullum lædere, bene velle omnibus, aſſurgere maioribus natu, æqualibus non inuidere, fugere iactantiam, rationem ſequi, amare virtutem. Quando iſta vel vultu læſit parentes? quando diſſenſit propinquis? quando ſaſtidiuit humilè? quando deriſit debilem? quando vitauit inopem? Eos ſolos ſolita cœtus virorum inuiſere, quos miſericordia non erubeſceret, neque præteriret verecundia. Nihil toruum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum; non geſtus fractior, non inceſſus ſolutior, non vox petulantior: vt ipſa corporis ſpecies ſimulachrum fuerit mentis; figura probitatis. Bona quippe domus in ipſo veſtibulo debet agnoſci, vt primo prætendat ingreſſu nihil intus latere tenebrarum; vt mens noſtra nullis repagulis corporalibus impedita, tamquam lucernæ lux intus poſita foris luceat. Quid ego exequar ciborum parſimoniam, officiorum redundantiam; alterum vltra naturam ſuperſuiſſe, alterum penè ipſi naturæ deſuiſſe? illic nulla intermiſſa tempora, hinc congeminatos ieiunio dies? Et ſi quando reficiendi ſucceſſiſſet voluntas, cibus plerumque; obuius qui mortem arceret, non delicias miniſtraret. Dormire non priùs cupiditas quàm neceſſitas fuit, & tamen, cum quieſceret corpus, vigilaret animus; qui frequenter in ſomnis aut lecta repetit, aut ſomno interrupta continuat, aut diſpoſita gerit, aut gerenda prænuntiat. Prodire domo neſcia, niſi cum ad Eccleſiam conueniret, & hoc ipſum cū parentibus

Lib. 2. de Virg. tom. 1.

In 1. cap. Luc.

In idem cap.

Iſaia 7.

Serm. 80.

Lib. 10. de viduis.

aut

aut propinquis. Domestico operosa secreto, forensi stipata comitatu, nullo meliore tamen sui custode quam se ipsa: quæ incessu affectuque venerabilis, non tam vestigium pedis tolleret, quam gradum virtutis attolleret. Et tamen alios habeat Virgo membrorum custodes suorum, morum autem suorum se habeat ipsa custodem: plures erunt de quibus discat, si ipsa se doceat, quæ virtutes magistras habet; quia quicquid egerit, disciplina est. Sic Maria intendebat omnibus, quasi à pluribus moneretur; sic implebat omnia virtutis officia, vt non tam disceret, quam doceret. Talem hanc Euangelista monstrauit, talem Angelus reperit, talem Spiritus sanctus elegit. Quid enim in singulis morer? vt eam parentes dilexerint, extranei prædicauerint? quæ digna fuit ex qua Dei Filius nasceretur? Hæc ad ipsos ingressus Angeli inuenta domi in penetralibus, sine comite, ne quis intentionem abrumperet, ne quis obſtreperet; neque enim comites sceminas desiderabat, quæ bonas comites cogitationes habebat: quæ etiam tum sibi minus sola videbatur, cum sola esset. Nam quemadmodum sola, cui tot libri adessent, tot Archangeli, tot Prophetæ? Denique & Gabriel eam vbi reuifere solebat inuenit; & Angelum Maria, quasi viri specie mota, trepidauit, quasi non incognitum audito nomine recognouit; ita peregrinata est in viro, quæ non est peregrinata in Angelo: vt agnoscas aures religiosas, oculos verecundos. Denique salutata obmutuit, & appellata respondit: sed quæ primo titubauerat aspectu, postea promisit obsequium.

Orthod. ſid. lib. 4. cap. 15.

Ioannes Damascenus. De sancta & superlaudabili semper Virgine & Deipara Maria in præactis mediocriter tractauimus, & quod maximè opportunum visum est repræsentauimus; quòd propriè & verè Deipara & est, & nominatur. Nunc reliqua compleamus: ipsa enim ante sæcula præcognitio Dei consilio prædefinita est, & diuersis similitudinibus & oraculis Prophetarum per Spiritum sanctum figurata & prædicata, in prædefinito tempore ex Dauidica radice pululauit, propter factas ad ipsum repromissiones. *Iurauit enim, inquit, Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Et *rurſus: Semel iuravi in sancto meo, si Dauid mentiar; semen eius in æternum manebit, &*

Pſal. 131.

Pſalm. 88.

thronus eius vt sol in conspectu meo, & luna perfecta in æternum, & testis in celo fidelis. Et *Iſaias: Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos ex radice eius adſcendet.* Enimverò quòd Ioseph ex Dauidica tribu descendit, Matthæus & Lucas sacratissimi Euangelistæ dilucidè monstrarunt: sed Matthæus quidem ex Dauid per Salomonem deduxit Ioseph, Lucas autem per Nathan; sanctæ verò Virginis generationem ambo siluerunt. Decet autem scire, non fuisse morem Hebræis, neque diuinæ Scripturæ, genealogias texere mulierum. Nam lex fuit, tribum non desponſare ex alia tribu: atqui Ioseph ex Dauidica descendit, & iustus erat; hoc enim de ipso diuinum testatur Euangelium: non igitur præter legem sanctam Virginem ad desponſationem duxisset, nisi ex eius scepro descendisset. Cum igitur ostenderit Euangelista descensum Ioseph, satisfactum esse putandum est. Præterea id nequaquam latere par est, quòd lex erat, viro moriete sine prole, fratrem eius defuncti coniugem sibi nuptijs copulare, & suscitare semen in patri. Quod igitur partu edebatur secundum naturam, secundum (id est, illius qui genuit) erat; secundum verò legem, eius qui obierat diem. Ex serie igitur Nathan filij Dauid, Leui genuit, Melchi & Panthera; Panthera genuit Barpanthera, sic ab eo denominatum. Hic Barpanthera genuit Ioachim, Ioachim verò genuit sanctam Deiparam. Ex serie Salomonis filij Dauid Matha duxit uxorem, ex qua genuit Iacob. Mortuo autem Mathan, Melchi qui erat ex tribu Nathan filius Leui, frater verò Pantheris, nupsit uxori Matha, matri quidem Iacob, & genuit ex ea Heli. Erant igitur fratres vterini Iacob & Heli; Iacob quidem ex tribu Salomonis, Heli verò ex tribu Nathan. Defuncto autem Heli ex tribu Nathan sine liberis, accepit Iacob frater eius ex tribu Salomonis uxorem eius, & suscitauit semen fratri suo, & genuit Ioseph. Ioseph igitur natura quidem est filius Iacob, ex descensu à Salomone, secundum verò legem filius Heli ex Nathan. Ioachim ergo veneranda & dignam laude Annam in matrimonium duxit. Sed quemadmodum vetus Anna sterilis facta, per votum & repromissionem habuit Samuelem, hunc in modum & hæc per supplicationem & repromissionem à Deo Deiparam profert: vt & in hoc nulla illustriū & gloriosarum posterior habeatur. Parit ergo Gratia (nam hoc sonat Annæ vocabulum)

Iſaia 11.

Matth. 1. Luca 3.

Deut. 23.

Dominam, quod profectò Mariæ nomine significatur. Nam reuera facta est Domina omnium creaturarum, cum conditoris omnium effecta est Mater. Editur partu in domo ouilis Ioachim, & adducitur in templum. Deinde in domo Domini plantata, & impinguata spiritu veluti oliua fructifera, omnis virtutis habitaculum facta est, ab omni sæculari vita, & carnali concupiscentia mentem sequestrans, & sic virginem animam cum corpore conseruans, vt decebat eam quæ in sinu Deum susceptura esset. Sanctus enim existens in Sanctis requiescit. Sic igitur sanctificationem omnem exercet, & templum sanctum & admirabile altissimi Dei dignè demonstratur. Quia ergo obseruabat virgines nostræ salutis inimicus, propter Isaïæ prædicationem dicentis: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus*; vt deciperet eum qui semper in sapientia gloriatur, ipse qui deprehendit sapientes in astutia eorum, in desponsationem puella Ioseph à Sacerdotibus traditur, vt nouus liber litteras scienti. Nam desponsatio custodia Virginis erat, & virgines obseruantis depulsio. Quando autem venit plenitudo temporis, missus est Angelus Domini ad ipsam, annuntians Domini conceptionem. Et sic concepit Filium Dei consubstantialiam, Patris virtutem, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, id est, ex congressu & femine; sed ex Patris bona voluntate, & cooperatione Spiritus sancti suppeditauit Creatori creari, & plasmatori plasmari, & Filio Dei & Deo incarnari & humanari, ex puris & illibatis carnibus eius & sanguinibus, primæ Matris absoluens debitum. Nam quemadmodum illa sine commixtione ex Adam plasmata est; sic ista nouum Adam lege partus in vtero tulit, quem peperit super natiuitatis naturam. Natus est enim ex muliere sine Patre, & ex Patre sine Matre: & quoniam ex muliere, lege partus; quoniam sine Patre, super naturam est natiuitatis. Et quoniam consueto in tempore (nam nouem menses complens, & decimum attingens nascitur) id fit lege partus; quod autem sine dolore, supra legem partus est. Cuius enim voluptas non præcessit, neque pariendi dolor subsequutus est: secundum Prophetam dicentem: *Prinsquam dolorem partus senserit, peperit*. Et rursus:

Isaia 7.

Ioan. 1.

Isaia 66.

Prinsquam adueniret tempus dolorum partus, effugit, & peperit masculum. Natus est igitur ex ea Filius Dei, & Deus incarnatus; non deifer homo, sed Deus incarnatus; non vt Propheta actione vnctus, sed totius vngentis præsentia: vt homo quidem factum sit quod vngit, & Deus quod vngitur, non transmutatione nature, sed vnione secundum hypostasim. Idem enim erat vngens, & qui vngebatur; vt Deus vngens se ipsum vt hominem. Quomodo igitur non est Deipara, quæ Deum incarnatum ex se genuit? Sic propriè & verè Dei Genitrix est, & Domina, quæ omnium creaturarum dominatrix, ancilla & Mater omnium conditoris effecta. Quemadmodum verò qui conceptus est, Virginem concipientem seruauit, sic & natus, ipsius virginitatem seruauit illæsam: solum transiit per eam; & clausam seruauit ipsam. Per auditum quidem conceptio, sed natiuitas per consuetum parientium egressum; tamen nonnulli fabulantur per latus diuinæ Matris ipsum editum fuisse. Non enim impossibile illi erat per clausam portam transire, & illius non lædere signacula. Manet igitur & post partum Virgo, & semper Virgo; nullo modo enim, vique ad mortem, viri admisit contactum. Et si scriptum est: *Et non cognouit eam, donec peperit Filium suum primogenitum*; sciendum tamen est, quod primogenitus est, qui primus genitus est, et si etiam vnigenitus fuerit. Hoc enim *primogenitum*, primò natum ostendit, non omnino autem commanifestat & aliorum generationem. Hoc autem *donec*, determinati temporis præfinitionem significat; non autem nuntiat, quod postea. Dicit enim Dominus: *Ecce ego vobiscum sum vsque ad consumptionem sæculi*; non quod post sæculi consumptionem separandus sit: nam ait diuinus Apostolus: *Et sic semper cum Christo erimus*, post communem resurrectionem intelligens. Quomodo enim quæ genuit Deum, & ex consequentium experientia miraculum agnouit, viri consortium admisit? Absit hoc: non modestæ cogitationis est talia cogitare, ne dicam agere. Sed ipsa beata, & super naturam donorum digna effecta, dolores partus quos effugit pariens, illos tempore passionis sustinuit, ex materna compassione viscerum lacerum reparturiens; & quem Deum per natiuitatem agnouit, illum vt maleficum interfectum videns, tamquam gladio cogitationibus

Matth. 1.

Matth. ult.

1. Thes. 4.

Luca 2.

Lib. 3.
Ortho-
doxa si-
de. c. 2.
Luca 1.

nibus decerpitur. Et hoc est: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*, quemadmodum illi prædixerat Dei expectator Simeon, Dominum gestans in vlnis. Sed commutat tristitiam gaudium resurrectionis, Dominum carne mortuum rediuuum prædicans.

Idem Damascenus. Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Rursus dixit illi Angelus: *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideò, & quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei*. Hæc autem ad illum: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. Post igitur consensum sanctæ Virginis Spiritus sanctus superuenit in eam, iuxta sermonem Domini, quem dixerat Angelus instruens ipsam, & virtutem diuinitatis Verbi susceptiuam præbuit, simul autem & generatiuam. Et tunc obumbravit ei Dei altissimi, in sua subsistens hypostasi, sapientia & virtus, Filius Dei Patris consubstantialis, velut diuinum semen; & construxit sibi ex castis & purissimis sanguinibus carnem animatam anima rationali & intellectuali, primitias nostræ consperisionis, non cum femine, sed conditorio opere per Spiritum sanctum; non paulatim per additamenta expleta figura, sed vno contextu absoluta: ipsum autem Dei Verbum carnis suppositum hypostasisque est.

Orthod.
fid. lib. 3.
c. 12.

Idem Damascenus. Deiparam, Dei genitricem, Dei que parentem & propriè & verè sanctam Virginem celebramus. Nam vt verus Deus est, qui ex ipsa natus est: ita vera Dei genitrix verum Deum ex ipsa incarnatum genuit. Deum enim dicimus ex ipsa natum esse, non vt diuinitate principium Verbi, vt Verbum esset, ex ea accipiente; sed vt ipso Dei Verbo ante sæcula sine initio ex Patre genito, & sine initio & sempiternè existente cum Patre & Spiritu sancto, in nouissimis temporibus propter nostram salutem in vtero eius inhabitante, & ex ipsa incommutabiliter incarnato & genito. Non enim hominem nudum genuit sancta Virgo, sed Deum verum; non nudum, sed incarnatum; non ex cælo corpus traducens, & vt per canalem transeuntem, sed consubstantialiam nobis carnem suscipientem, in se ipso sustentatam. Si enim cælitus corpus acceptum est, & non ex ea natura quæ secundum nos sumptum est; quæ utilitas humanationis? Humanatio enim

Dei Verbi propter hoc facta est, vt ipsa quæ peccauit, & cecidit, & corrupta est natura, vinceret eum qui seduxerat tyrannum, & sic à corruptione liberaretur. Quemadmodum diuinus inquit Apostolus: *Quoniam per hominem mors, & per hominem resurre-*

1. Cor. 15.

ctio ex mortuis. Si primum verum, & secundum. Quod si quidem dicit: *Primus Adam ex terra terrenus, secundus Dominus ex cælo*: non corpus dicit ex cælo, sed ostendit quod non nudus homo est. Ecce enim & Adam ipsum nominauit, & Dominum; & vtrumque simul significauit. Adam enim interpretatur terrigena: terrigena autem insinuat, quod hominis natura ex terra plasmata est; Dominus verò diuinæ substantiæ est insinuatium. Rursus autem inquit Apostolus: *Misit Deus Filium suum vnigenitum, natum ex muliere*: non dixit per mulierem, sed ex muliere. Significauit igitur diuinus Apostolus, quod ipse est vnigenitus Filius Dei & Deus, qui ex Virgine natus est homo; & ipse qui ex Virgine natus est, Filius Dei & Deus est. Natus quidem corporaliter, secundum quod homo factus est, non in præplasmato homine inhabitans, quemadmodum in Prophetis, sed ipse substantialiter & veraciter factus homo, id est, in sua hypostasi animatam carnem anima rationali & intellectuali sustentans, & ipse factus est illi hypostasis: hoc enim designat *natum ex muliere*. Quomodo enim ipsum Dei Verbum sub lege factum est, si non homo nobis consubstantialis factum est? Vnde iure optimo & pro veritate Deiparam incotaminatam nominamus Mariam: hoc enim nomen omne dispensationis mysterium commendat. Nam si Deipara est, quæ genuit; re vera Deus est, qui ex ipsa genitus est, re vera etiam & homo. Quomodo enim ex muliere genitus natusque Deus est ante sæcula hypostasim habens, nisi homo factus est? si autem ipse, qui ex muliere natus est, Deus est; vnus est profectò, qui ex Deo Patre natus est secundum diuinam & sine initio substantiam, & qui nouissimis temporibus ex Virgine natus est secundum initium habentem & temporalem substantiam, id est, humanam. Hoc autem vniam hypostasim, & duas naturas, & duas natiuitates Domini nostri IESU Christi significat. Christiparam autem nequaquam dicimus sanctam Virginem; quia ad renuendum vocabulū Theotocos (id est, Deipara, & Dei genitrix) sceleratus,

stus, & odibilis, & cum Iudæis sapiens Nestorius id adinuenit, vt vas contumeliæ in contumeliam folius verè honoratè super omnem creaturam Deiparæ, tametsi ipse cum patre suo Diabolo disrumpatur. Nam & Dauid Rex Christus dicitur, & Aaron Princeps Sacerdotum: hæc enim vngebantur, Regnum & Sacerdotium: & omnis deifer homo, Christus (id est, vnctus) dici potest; sed non natura, Deus. Vnde & Deo odibilis Nestorius natum ex Virgine *Deiferum* dicere anhelauit. Nobis autem absit *deiferum* ipsum aut dicere, aut cogitare; sed Deum incarnatum. Ipsum enim Verbum caro factum est conceptum ex Virgine, proueniens quidem ex assumptione Deus, & ipsa iam caro ab ipso deificata: quasi tribus simul factis vna cum deductione ad esse, assumptione, existentia, & deificatione eius à Verbo. Et sic intelligenda & dicenda Deipara Virgo, non solum propter naturam Verbi, sed etiam propter deificationem humanæ carnis; quorum simul conceptio & existentia miro operata sunt modo: conceptio quidem verbi, carnis autem in ipso Verbo existentia, ipsa Dei Matre ineffabiliter suppeditante plasmationem Plasmatori, & humanationem Deo factori vniuersi, & deificanti quod assumpsit: saluante vnione ea, quæ vnita sunt talia, qualia vnuebantur; non quidem diuinum dico solum, sed & id quod humanum Christi, & quod super nos, & quod secundum nos. Neque enim factum prius secundum nos, posterius factum supra nos, sed semper ex præcipua hypostasi ambo subistere: propterea quod ex ipso conceptionis articulo in ipso Verbo existentiam habuit. Quod igitur humanum est, secundum propriam naturam tale est; Dei verò & diuinum ineffabiliter, & super naturam. Præterea & carnis animatæ proprietates gessit: illas autem suscepit dispensationis motus naturalis ratione, ordine secundum veritatem naturaliter obseruato.

Epiphanius in sermone de laudibus beatissime Virginis Mariæ. Quid dico, & quid proloquar? quo pacto beatam prædicabo gloriæ radicem? Solo enim Deo excepto cunctis superior existit, natura formosior est ipsis Cherubim, Seraphim, & omni exercitu angelico: cui prædicandæ cælestis ac terrena lingua minimè sufficit, immo verò nec Angelorum. Etenim ipsi quidem hymnum,

laudem, honorem protulerunt: non tamen eo modo eloqui pro dignitate potuerunt.

Idem eodem sermone. Per te, ô sancta Virgo, medius obstructionis paries inimicitias dissoluit: per te pax cælestis donata est mundo; per te illuminati sunt fines terræ; per te homines facti sunt Angeli; per te homines appellati sunt amici, serui, & filij Dei; per te homines meruerunt esse conserui Angelorum, & cum eis familiariter conuersari; per te notitia cælestis à terra transmittitur in cælos; per te homines fiduciam habent in cælo erga Altissimum; per te crux resplenduit per vniuersam terram, in qua quidem cruce pependit Filius tuus Christus Deus noster; per te mors conculcatur, & spoliatur infernus; per te ceciderunt idola, & excitata est notitia cælestis; per te cognouimus vnigenitum Filium Dei, quem sanctissima Virgo peperisti, Dominum nostrum **IESVM** Christum.

Hieronymus. Nos autem virgam de radice Iesse sanctam Mariam Virginem intelligamus, quæ nullum habuit fruticem coherentem. de qua & supra legimus: *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium.* & florem Dominum Saluatorem, qui dicit in Cantico canticorum: *Ego flos campi, & lilium conuallium.* Et alibi: Pulchrè quidam portam clausam, per quam solus Dominus Deus Israël ingreditur, & Dux cui porta clausa est, Mariam Virginem intelligunt: quæ & ante partum, & post partum Virgo permansit. Etenim tempore quo Angelus loquebatur: *Spiritus sanctus veniet super te, & Virtus Altissimi obumbrabit te: quod autem nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei;* & quando natus est, Virgo permansit æterna. *Item:* Taceo de Anna & de Elisabeth, & cæteris sanctis mulieribus, quarum velut fiderum igniculos clarum Mariæ lumen abscondit. *Rursum:* Siquis fornicariæ coniungitur, vnum corpus efficitur; & in lege præceptum est, non solum reos, sed & conscios criminum obnoxios esse peccati: quomodo Ioseph, cum crimen celaret vxoris, iustus scribitur? Sed hoc testimonium Mariæ est: quod Ioseph sciens illius castitatem, & admirans quod euenerat, celat silentio cuius mysterium nesciebat. Et alibi: *Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* Virga Mater est Domini, simplex, pura, sincera, nullo extrinsecus germine cohæren-

hærente, & ad similitudinem Dei vnione fecunda. Virgæ flos Christus est, dicens: *Ego flos campi, & lilium conuallium.* Qui & in alio loco lapis prædicatur abscissus de monte sine manibus: significante Propheta Virginem nasciturum de Virgine. *Rursum idem:* Elizabeth & Zacharias (quo testimonio quasi impenetrabili vteris clypeo) nos docere possunt, quanto inferiores sunt beatæ Mariæ Matris Domini sanctitate, quæ conscientia in se habitantis Dei libere proclamatur; *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes; quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies, timenibus eum. Fecit potentiam in brachio suo.* In quo animaduerte, quod beatam se esse dicat, non proprio merito atque virtute, sed Dei in se habitantis clementia.

Chrysostomus. Precibus, Domine, eius quæ genuit te Deiparæ & semper Virginis Mariæ, Sanctorum omnium, Potestatum spiritualium, pretiosi Prophetæ, Præcursoris, ac Baptistæ Ioannis, sanctorum gloriosorum Apostolorum, & S. Nicolai, cuius & memoriam celebramus, miserere, & serua nos. *Ibidem:* Defende, serua, miserere, custodi nos Deus tua gratia. Sanctissimæ, incontaminatæ, super omnes benedictæ, gloriôsæ Domine nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memoriam agentes, nosmetipsos, & inuicem, & omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendemus. *Quod identidem repetit.* *Rursum:* In memoriam & honorem Virginis Mariæ & Sanctorum (vt Ecclesia Romana facit) offert Sacrificium. *Præterea inquit:* Offerimus tibi rationalem hunc cultum pro in fide requiescentibus maioribus, Patribus, Patriarchis, Prophetis, & Apostolis, Præconibus, Euangelistis, Martyribus, Confessoribus, continentibus, & omni spiritu in fide initiato; præcipuè pro sanctissima, immaculata, super omnes benedicta Domina nostra Deipara & semper Virgine Maria. Vt verè dignum & iustum est glorificare te Deiparam, & semper beatissimam, & penitus incontaminatam Matrem Dei nostri, honoratiorem Cherubim, & gloriosiore incomparabiliter Seraphim, quæ citra corruptionem Deum peperisti, verè Deiparam te magnificamus. *Aue gratia plena Maria, Dominus tecum, benedicta tu in mu-*

lieribus, & benedictus fructus ventris tui; quoniam Saluatorem animarum peperisti nostrarum. *Et inferius:* Deus remitte, dimitte, ignosce mihi peccatori peccata mea, & voluntaria, & inuoluntaria, siue in cognitione, siue in ignorantia, siue in verbo, siue in opere, siue in concupiscentia feci, omnia ignosce: quoniam bonus, & humanus, longanimis, & multæ misericordiæ. Et intercessione immaculatæ Domine nostræ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ, dignum me fac, vt sine condemnatione accipiam immaculatum tuum donum in remissionem peccatorum, in vitam æternam, in purificationem malarum mearum cogitationum, in illustrationem mandatorum tuorum: quoniam te decet gloria, & honor, & adoratio Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et post paulo: Gratias agimus tibi Domine, humane benefactor animarum nostrarum, quoniam & hodierno die dignatus es nos supercælestibus tuis & immortalibus mysterijs, dirige nostram viam, & confirma nos in timore tuo omnes, custodi vitam nostram, stabili nostros gressus, precibus & supplicationibus sanctæ Deiparæ, & semper Virginis Mariæ & omnium Sanctorum.

Augustinus. Adest nobis, dilectissimi, optatus dies beatæ ac venerabilis semper Virginis Mariæ; ideò cum summa exultatione gaudeat terra nostra, tantæ Virginis illustrata die solempni. Hæc est enim flos campi, de qua ortum est pretiosum lilium conuallium, per cuius partum mutatur natura Protoplastorum, deletur & culpa. Præcisum est in ea illud Eux infelicitatis elogium, quo dicitur: *In dolore paries filios tuos:* quia ista in lætitia Dominum peperit. Eua enim luxit, ista exultauit: Eua lachrymas, Maria gaudium in ventre portauit; quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Virgo quippe genuit, quia virgo concepit; inuolata peperit, quia in conceptu libido non fuit: vtrobique miraculum, & sine corruptione grauida, & in partu Virgo puerpera. Descendit Angelus de cælo missus à Patre Deo in nostræ redemptionis exordium, ac beatam salutando Mariam; *Aue,* ait gratia plena; *Dominus tecum.* Impleta est ergo gratia, & Eux euacuata est culpa. Maledictio

ctio Eux in benedictionem mutatur Mariæ. *Aue*, inquit, *gratia plena; Dominus tecum*: tecum Dominus in corde, tecum in ventre, tecum in vtero, tecum in auxilio. Gratulare beata Virgo: Christus Rex è cælo suo incarnatur in vtero tuo: ex sinu Patris in vterum dignatur descendere Matris. *Benedicta tu*, inquit, *in mulieribus*, quæ vitam & viris & mulieribus peperisti. Mater generis nostri pœnam intulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem attulit mundo; auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria; Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit; illa percussit, ista sanauit. Pro inobedientia enim obedientia commutatur, fides pro perfidia compenatur: læta igitur Maria gestat infantem, exultans amplexatur Filium, portat à quo portabatur. *Paulo inferius*: O beata Maria, sæculum omne captiuum tuum deprecatur assensum; te apud Deum mundus suæ fidei obsidem fecit: noli morari Virgo, nuntio festinanter responde verbum, & suscipe Filium; da fidem, & senti virtutem. *Ecce*, inquit, *ancilla Domini, sicut mihi secundum verbum tuum*. Nec mora, reuertitur nuntius, & virginalem thalamum ingreditur Christus: efficitur subito prægnans beata Dei Genitrix, & cuncta per sæcula prædicatur felix. *Rursus*: Recole, Maria, in libro Esaie Prophetæ Virginem, quam parituram legisti; & gaude atque exulta, quia tu esse meruisti. *Et subditur*: O felix obedientia, ô insignis gratia, quæ dum fidem dedit humiliter, cæli in se opificem incorporauit: Impleuit in ea Dominus, quod dudum prædixerat; *Obedientiam*, inquit; *malo quàm sacrificium, & scientiam Dei, plusquam holocausta*. Hæc fuit vera obedientia, omniq̄ue sacrificio gratior; hæc voluntas cunctis hostijs acceptior; hinc promeruit gloriam, quam ipsa postmodum hauit. *Ecce*, ait, *ex hoc beatam me dicent omnes generationes*. O beata Maria, quis tibi dignè valeat iura gratiarum, ac laudum præconia rependere, quæ singulari tuo assensu mundo succurristi perditio? Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat, quæ solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascumque exiles, quascumque meritis tuis impares gratiarum actiones; & cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & re-

porta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excusabile, quod per te ingerimus: fiat impetrabile, quod fida mente poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus; quia tu es spes vnica peccatorum: per te speramus veniam delictorum, & in te, beatissima, nostrorum est expectatio præmiorum. Sancta Maria, succurre miseris: iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto fœmineo sexu: sentiant omnes tuum iuuamen, quicumque celebrant tuam commemorationem. Assiste parata votis poscentium, & repende omnibus optatum effectum: sint tibi studia assidue orare pro populo Dei, quæ meruisti benedicta Redemptorem ferre mundi, qui viuit & regnat in sæcula sæculorum.

Idem. Adest nobis, dilectissimi Fratres, ^{In festo Assump. ser. 2.} dies valdè venerabilis, dies omnium Sanctorum solemnitates præcellens. Adest, inquam, dies inclyta, dies præclara, in qua è mundo migrasse creditur Virgo Maria. Et ideò laudes intonet vniuersa terra cum summa exultatione, tantæ Virginis illustrata excessu: quia indignum valde est, vt illius recordationis solemnitas sit apud nos sine maximo honore, per quam meruimus Auctorem vitæ suscipere: satisque præposterum iudicium est, vt cum sanctorum celebramus victorias Martyrum, illius solemnitatem illis non præferamus, quæ huic mundo edidit Principem Martyrum. In hac siquidem die competenter Sponso illi cælesti proclamatur beata Virgo: *Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me*. Hodie, inquam, & ipsa à Sponso, Filio, & Domino, congruè audiuit: *Iam hyems transijt, imber abijt & recessit; surge proxima mea, sponsa mea, columba mea, & veni*. Hæc ideò dicimus, quia sicut iam in consuetudinem suscepit Ecclesia, hodierna die ad cælos assumpta fuisse creditur Virgo Maria. *Et rursum*: Loquamur aliquid de laudibus sacratissimæ Virginis. Sed quid nos tantilli, quid actione pusilli, quid in eius laudibus referemus; cum, etiam si omnium nostrum membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus? Altior cælo est, de qua loquimur; abyssus profundior, cui laudes dicere conamur. Hæc est enim, quæ sola meruit Mater & Sponsa vocari. Hęc primæ matris damna re-

na resoluit, hæc homini perditio redemptionem adduxit. Mater enim generis nostri pœnam intulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem edidit mundo: auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria: Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit: illa percussit, ista sanauit. Hæc enim mirabili atque inæstimabili modo omnium rerum & suum peperit Salvatore. Quæ hæc Virgo tam sancta, ad quam venire dignaretur Spiritus sanctus? Quæ tam speciosa, vt eam Deus sibi eligeret Sponsam? Quæ tam casta, vt esse posset Virgo post partum? Hæc est Dei templum, fons ille signatus, & porta in domo Dei clausa. Ad hanc namque, vt dixi, Spiritus sanctus descendit, hanc virtus Altissimi obumbravit. Hæc est immaculata coitu, fœcunda partu; Virgo lactans, Angelorum & hominum cibum nutriens. Meritò namque beata singulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare commercium mundo præbuit. Denique tantum se ad cæli fastigia subleuauit, vt Verbum in principio apud Deum de superna cæli arce susciperet. O felix Maria, & omni laude dignissima! O Virgo Dei Genitrix gloriosa! O sublimis puerpera, cuius visceribus Auctor cæli terræque committitur. O felicia oscula lactantis labijs impressa: cum inter crebra indicia reptantis infantis, vt pote verus ex te Filius, tibi Matri alluderet; cum verus ex Patre Dominus imperaret. Nam Auctorem tuum ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habebas ante tempora Conditorum. O felix puerperium, lætabile Angelis, optabile Sanctis, necessarium perditis, congruum profligatis! Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad vltimum verberatus flagris, potatus felle, affixus patibulo, vt te veram Matrem ostenderet, verum se hominem patiendi monstravit. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixerò, minor laus est, quàm dignitas tua meretur? Si cælum te vocem, altior es; si Matrem gentium dicam, præcedis; si formam Dei appellem, digna existis; si Dominam Angelorum vocitem, per omnia tu esse probaris. Quid ergo de te dignè dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Has interim laudes subeat lingua carnis, quas semper ardentè profert anima. Nunc nostras peto vt aures doctrinarum tuarum demulceas organis. Plaudat nunc tympanis scena tuis, & veloces articuli puerperæ concre-

pent. Concinant lætantes chori, & alternantibus modulis dulcifona carmina miscantur. Audiamus, Fratres, audiamus pro mentis affectu, audiamus quemadmodum tympanistiarum doctrinis concrepet beata Virgo Maria: audiamus inquam, & huic harmoniæ moribus respondeamus. Denique cum hæc mulier beatissima ab Angelo iam salutata, Spiritu sancto repleta, plenitudine diuinitatis afflata, ad Elizabeth venisset cognatam, post exultationem Ioannis in vtero matris, hæc Domino decantauit cantica laudis: *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, &c. Et inferius, ubi ex deuotione quadam repetit Augustinus*: Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persoluet, quæ solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascumque exiles, quascumque meritis tuis impares gratiarum actiones; & cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis gratiam reconciliationis. Sit per te excusabile quod per te ingerimus: accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excusa quod timemus; quia nec potior meritis inuenimus quàm te, ad placandam iram Iudicis, quæ meruisti esse Mater Redemptoris & Iudicis. Succurre ergo miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro monachorum choro, exora pro deuoto fœmineo sexu: sentiant omnes tuum iuuamen quicumque deuotè celebrant tuum nomen. Sit tibi compassio super afflictis, sit pius affectus super cælorum peregrinis; & cum te lætantem semper aspicias, fletus nostros, quæsumus, ipsa ad Deum admittas, eumque vt proprium Filium pro nobis interpelles. Nos enim adhuc in terra hac affligimur, persequimur, iniurijs laceessimur, opprobrijs afficimur, esurimus, fitimus, somnum patimur, in carcere retinemur: Tu verò in cælestibus regnis prælata es cunctis Virginum choris; tu Agnum, quocumque perrexerit, sequeris: tu virgineos choros, & ab incentiuæ carnis illecebris alienos, per albertia lilia, rosasque vernantes, ad fontes perennis vitæ potandos inuitas: tu in illa Beatorum felicissima regia primi ordinis dignitatem adeptam, plantis rosidis oberras inter paradisi amœnitatem, gramineosque crocos, tenero poplite pergis, felicique palma violas immarcescibiles carpis: tu concinis sine

Ibidem. Ista 7.

Osea 6.

Lucæ 1.

Gen. 3.
Lucæ 2.Cant. 4.
Ezech. 44.

Ioh. 1.

Lucæ 2.

Matth. 27.

Cant. 2.

Eod. Ser.

Lucæ 1.

sine choris coniuncta summis: Angelis Archangelisque sociata, indefessa voce *Sanctus* clamare non cessas: tu in cubiculo Regis beatitudinem gemmis & margaritis ornata assistis: tibi thronus regius ab Angelis collocatur in aula æterni Regis, teque ipse Rex Regum & Matrem veram, & decorem Sponsam præ omnibus diligens, amoris amplexu sibi associat. Nec mirum, si dignetur tibi aggaudere Deus regnans, quem tu paruulum ex te hominem natum toties osculata es in terris. Has ergo tuas felicitates possidens, conuertere ad nostrarum miseriarum salutem. Inter hæc igitur, Fratres, cum toto mentis affectu beatissimæ Virginis nos intercessionibus committamus, omnes eius patrocinia omni nisu imploremus; ut dum nos supplici eam obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece commendare dignetur in cælis. Neque enim dubium, quæ meruit pro liberandis proferre pretium, posse plus omnibus liberatis impendere suffragium. Sed quid nobis prodest hanc interpellare vocibus, nisi etiam humilitatis eius exempla teneamus? Curemus ergo, dilectissimi Fratres, ut cum huius diei festiuitati interesse cupimus, vestimentis humilitatis atque charitatis induti appareamus. Non nos inuidia alienæ felicitatis torqueat, non ira usque ad diuisionem dilaniet, non cupiditas Christum à nobis excludat, non sæculi tristitia exurat, non prosperitas eius incaute decipiat, non luxuria inquinat, non immunditia polluat, non elatio corrumpat, non superbia inflat: ut dum virtutibus ornatos, charitate coniunctos, humilitate fundatos, beata Dei Genitrix suæ nos interesse festiuitati perspexerit, ardentius nobis subuenire festinet apud Filium & Dominum suum IESVM Christum Deum & Saluatorem nostrum, qui coronis perennis regni glorificat Sanctos suos, & est æterna laus & expectatio omnibus electis eius. Ipsi gloria, virtus, potestas æterna, & nunc, & semper, per immortalia sæcula sæculorum. Amen.

Hom. 6.
contra Nestorianos
dicta
Ephesi.

Psal. 132.

Cyrillus Alexandrinus. Alacrem video congregationem Sanctorum omnium, qui hinc promptè à sancta Deipara Maria Virgine vocati conuenerunt: ideoque, licet in multa degam tristitia, in gaudium tamè me ista sanctorum Patrum præsentia conuertit. Adimpletum nunc apud nos est dulce illud verbum, quod Psalmista Dauid dixit; *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in idipsum.* Salue itaque per nos sancta ac my-

stica Trias, quæ nos omnes ad Ecclesiam sanctæ Mariæ Deiparæ conuocasti. Salue per nos sancta Deipara, pretiosus totius orbis thesaurus, lampas inextinguibilis, corona virginitatis, sceptrum rectæ doctrinæ, templum insolubile, locus eius qui loco capi nequit; Mater & Virgo, per quam in Euangelij benedictus nominatur, qui venit in nomine Domini. Salue, quæ incomprehensibilem in sancto virginali utero comprehendisti, per quam sancta Trias per vniuersum orbem glorificatur & adoratur, per quâ cælum exultat, per quam Angeli & Archangel lætatur, per quam Dæmones fugantur, per quam Diabolus tentator cælo decidit, per quam prolapsus plasma in cælum recipitur; per quam vniuersa creatura, idolorum vesania detenta, ad cognitionem veritatis venit; per quam sanctum contingit Baptisma credentibus, per quam oleum est exultationis, per quam per totum orbem fundatæ sunt Ecclesiæ, per quam gentes ducuntur ad poenitentiam. Et quid multa commemoro? per quam vnigenitus Dei Filius Iesus qui in tenebris & vmbra mortis sedebant lux resplenduit, per quam Prophetæ prænuntiarent, per quam Apostoli salutem gentibus prædicarunt, per quam mortui excitantur, per quam Reges regnant, per sanctam videlicet Trinitatem. Et quis adeò valet eloquio, ut plurimum laudatam Mariam satis celebret? Ipsa & Mater est & Virgo. O rem admirandam! miraculum hoc me stupidum reddit.

Leo primus. Præcesserant quidem multa documenta, quæ corpoream natiuitatem Domini manifestis indicijis declararent: siue cum beata Maria Virgo fœcundandam se Spiritu sancto, parituramque Dei Filium audiuit & credidit; siue cum ad salutationem ipsius in utero Elisabeth nondum natus Ioannes prophetica exultatione commotus est, quasi etiã intra matris viscera iam clamaret: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.*

Idem. An fortè ideò putauit Dominum nostrum IESVM Christum non nostræ esse naturæ, quia missus ad B. Mariam Angelus ait: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoque, & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei;* ut quia conceptus Virginis diuini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti? Sed non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per nouitatem creationis proprie-

proprietas remota sit generis: fœcunditatem enim Virgini Spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est, & edificante sibi Sapientia domum, *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis;* hoc est, in ea carne quam sumpsit ex homine, & quam spiritus vitæ rationalis animauit.

Prout. 9.
Ioan. 1.

In 1. Reg.
cap. 1.

Isaia 2.

Gregorius Magnus. Potest autem huius montis Ramathaim Sophim nomine beatissima semper Virgo Maria Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate transcendit. An non mons sublimis Maria, quæ, ut ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, usque ad solium Deitatis erexit? Huius enim montis præclarissimam dignitatem Isaia vaticinatus ait: *Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium.* Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes Sanctos refulsit: nã sicut mons altitudinem, ita domus designat habitationem. Mons quippe & domus aptè dicitur, quæ dura incomparabilibus est illustrata meritis, Dei vnigenito, in quo recumberet, sacrum præparauit vterum. Nam mons in vertice montium Maria non fieret, si supra Angelorum altitudinẽ hanc diuina fœcunditas non leuaret: & domus Domini nõ fieret, si in eius ventre per assumptam humanitatem Verbi diuinitas non iaceret. Sed rectè mons frugifer dicitur, de qua optimus fructus, id est, nouus homo generatur: quam certè in fœcunditatis suæ gloria pulchram ornatamque Prophetia respiciens, ait; *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* De huius namque montis fructu Dauid Deo exultans ait: *Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum.* Terra quippe fructum suum dedit; quia quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione. Hinc eidem Regi & Prophetæ à Domino dicitur: *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.* Hinc Isaia ait: *Erit fructus terra sublimis.* Nam quem Virgo genuit, non solum homo factus fuit, sed etiam potens Deus. De hoc fructu ad eandem beatam Virginem Elisabeth salutante dicitur; *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Rectè igitur mons Ephraim dicitur, quæ, dum ineffabili dignitate diuinæ generationis attollitur,

Isaia 11.

Psal. 66.

Psal. 131.

Isaia 4.

Luca 1.

in eius fructu arida humanæ conditionis germina reuirescunt.

Addere libet locum ex Origene, propter doctrinam pietatem & auctoritatem. Hom. 1. in diuersos, in cap. 1. Matth. Hac, inquit, *eo (Ioseph) cogitante. Quærendum est nobis, numquid cogitauerit, ut occultè eam dimitteret: & si cogitabat, ut eam dimitteret; & si ita suspicionem in eam habebat, quomodo iustus erat? Si ergo non est suspicatus, vel tale aliquid cogitauit; cur eam dimittere volebat, ut immaculatam & sanctam vellet dimittere? iniustum enim & hoc erat. Sed simplicitatem sensus audi huius orationis. Iustus erat Ioseph, & illa Virgo immaculata erat; sed ideò eam dimittere volebat, quoniam virtutem mysterij, & sacramentum quoddam magnificum in ea cognoscebat, cui approximare se indignum existimabat. Ergo humilians se ante tantam & tam ineffabilem rem, quærebat se longè facere: sicut & beatus Petrus Domino se humilians aiebat; *Recede à me, Domine, quoniam ego peccator sum:* vel sicut ille Centurio ad eundem Dominum mittens dicebat; *Non sum dignus, ut intres sub tectum meum, quia neque me ipsum dignum existimaui ad te venire:* vel sicut sancta Elisabeth ad ipsam beatam Mariam locuta est, dicens; *Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me?* Sic & Ioseph iuste humilians sese in omnibus, cauebat & timebat sibimetipsi, tantæ sanctitatis coniunctionem adhibere. Idcirco occultè volebat eam dimittere: dimittam eam, dicens, & à me longè faciã eam, & à cognitione mea; maior est enim eius dignitas, superexcellit eius sanctitas, nec meæ congruit indignitati. Ideò volebat occultè dimittere eam. *Hac ergo eo cogitante, Angelus Domini per visum apparuit illi, dicens: Quid dubitas o Ioseph? quid imprudenter cogitas? quare irrationabiliter meditaris? Deus est enim qui generatur, Virgo quæ generat: huius generationis minister es, & non largitor; seruus, & non Dominus; mancipium, & non plasinator. Propterea ministra, serua, custodi, serua curã, intède & huic qui nascitur, & huic quæ generat.**

Idem eadem homilia: Ioseph fili Dauid, ne timueris accipere Mariam Coniugem tuam. Ne timueris, ne trepidaueris, ne conturberis; sed securus & intrepidus accipe eam secundum legis præceptum Vxorem tibi nominatam; sed secundum nuptiarum consuetudinem & coniunctionem longè alienam. Accipe ergo eam

Luca 5.

Matth. 8.

Luca 7.

Luca 1.

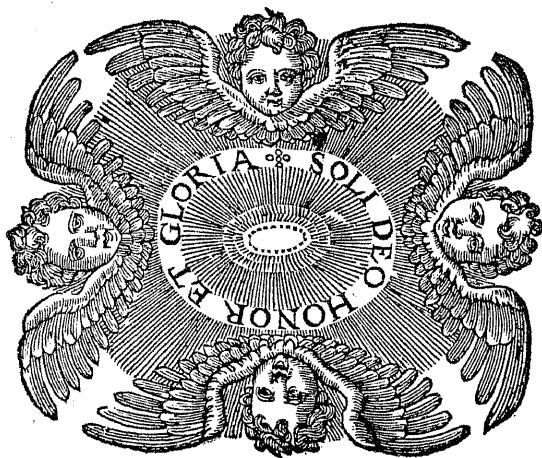
Matth. 1.

eam sicut commendatum cælestem thesaurum, dicitatis diuitias, sicut plenissimam sanctitatem, sicut perfectam iustitiam. Accipe eam sicut Vnigeniti mansionem, sicut honorabile templum, sicut domum Dei, sicut Creatoris omnium propriam, sicut Regis cælestis Sponsi domum immaculatam. Ita ergo Ioseph fili Dauid, ne timeas accipere eam tibi commendatam, tuæ religiositati creditam, serua, fer curam, attende, fugiens ab Herode duc in Aegyptum; iterum remeaturus post Herodis mortem, deduc in terram Israël. *Ne timueris accipere Mariam Coniugem tuam. Coniugem audiens non expauescas, non conturberis, nec tu, neque quisquam sequentium usque in consummationem sæculi. Coniugem eam dico propterea, vt Diabolo virginitatem eius occultem, & vt Iudæorum prauitatem excludam atque deiciam, & legis instituta non destruiam: & in consequentibus demonstrabo, quod ista nec tua Coniugis secundum consuetudinem coniugij habeatur,*

nec iste qui generatur tuus Filius esse credatur. *Quod enim ex ea nascetur, de Spiritu sancto est. Quia scilicet cooperator huius natiuitatis Spiritus sanctus est.*

Verum hæc hæc hactenus sat multa ex veteribus Patribus. Nam qui recentiores fuerunt, non minorem in Deiparam Virginem deuotionem conceperunt, ad maiores etiam Virginis sacrosanctæ laudes (si quid tamen addi potuit) aspirarunt, & infinitum esset, si omnium conari vellemus præconia in Virginem recensere. Illud igitur eligamus, Fratres, vt silentio potius mystico & humili illam laudemus, & profiteamur maiorem esse omni nostro encomio, superiorem omnino nostra prædicatione, esse nos indignos qui illam laudemus. Quas laudes in illam conferunt Angeli & Sancti Dei, quas Ecclesia, illi nos voluntate & deuotione nostra offeramus, illam excellenti sua veneratione adoremus, illam inuocemus in Christo IESV Domino nostro. Amen.

Deo gratiæ, & Deiparæ Mariæ Virgini.

INDEX ADNOTATIONVM ET IMAGINVM IN EVANGELIA DOMINICALIA

ordinem temporis ipsius Euangelicæ
historiæ continens.

1. **A**nnuntiatio. Adnotatione cvij.

pag. 401.

2. *Visitatio.* cxlix. 577.

ANNO I. VITÆ CHRISTI.

3. *Natiuitas Christi.* v. 16.

4. *In aurora de Pastoribus.* vj. 23.

5. *Circumcisio Christi* vij. 29.

6. *Aduentus Magorum.* viij. 32.

7. *Adoratio Magorum.* ix. 35.

8. *Purificatio.* xx. 78.

ANNO CHRISTI XII.

Dominica prima post Epiphaniam.

9. *Cum Doctoribus disputat IESVS.* x. 43.

ANNO CHRISTI XXIX.

Dominica quarta Aduentus.

10. *Ioannes concionatur* iiij. 11.

Dominica tertia Aduentus.

11. *Mittunt Iudæi ad Ioannem.* iiij. 8.

ANNO XXX.

Dominica prima Quadragesimæ.

12. *Tentat Christum Demon.* xxv. 90.

13. *Secunda & tertia tentatio.* xxvj. 92.

14. *Angeli ministrant Christo.* xxvij. 95.

ANNO XXXI.

Dominica ij. post Epiphaniam.

15. *Nuptia ad Cana Galilee.* xj. 46.

Feria ij. post Dominicam iiij.

Quadragesimæ.

16. *Ejcit primò vendentes de Templo.* lvij.

177.

Dominica quarta post Pentecosten.

17. *De copiosa captura piscium.* cxxxj. 507.

Feria quinta post Dominicam iiij.

Quadragesimæ.

18. *Sanatur socrus Petri.* l. 157.

Dominica quinta post Pentecosten.

19. *Compefcitur iracundia.* cxxxij. 512.

Feria vj. post Cineres.

20. *De dilectione inimici.* xxij. 84.

Feria iiij. Cinerum.

21. *De ieiunio.* xxj. 80.

22. *De thesaurizatione.* xxij. 82.

Dominica xiiij. post Pentecosten.

23. *Docet Christus fiduciam habendam Deo.*

cxxxix. 535.

Dominica prima post Pentecosten.

24. *Docet Christus; Estote misericordes.*

cxxvij. 496.

Dominica septima post Pentecosten.

25. *Cauidu à falsis Prophetis.* cxxxij. 517.

Dominica iiij. post Epiphaniam.

26. *Mundatur leprosus.* xij. 52.

27. *Sanatur seruus Centurionis.* xij. 54.

Feria quinta post Dominicam iiij.

Quadragesimæ.

28. *Ad Naim suscitatur filius vidue.* lx. 184.

Dominica quarta post Epiphaniam.

29. *Sedat procellam maris IESVS.* xiiij. 57.

Dominica xvij. post Pentecosten.

30. *Sanatur paralyticus.* cxlij. 548.

Dominica xxij. post Pentecosten.

31. *Sanatur Hemorrhoiſſa, suscitatur filia*

Iairi. cxlvij. 565.

Dominica secunda Aduentus.

32. *Mittit Ioannes duos Discipulos ad IESVSVM.* ij. 6.

Dominica xij. post Pentecosten.

33. *Incidit in latrones viator.* cxxxvij. 530.

Feria v. post Dominicam in Passione.

34. *Vngit pedes IESV Magdalena.* lxix. 209.

HH ANNO

I N D E X.

ANNO XXXII.

- Feria vj. post Dominicam iij.
 Quadragesimæ.
35. *De Samaritana.* l. j. 160.
 36. *De eadem Samaritana.* lij. 164.
 Dominica xx. post Pentecosten.
 37. *Filium Reguli sanat IESVS.* cxliij. 555.
 Dominica Sexagesimæ.
 38. *Parabola seminantis.* xvij. 66.
 Dominica quinta post Epiphaniam.
 39. *Parabola de zizanijs.* xv. 60.
 Feria secunda post Dominicam tertiam
 Quadragesimæ.
 40. *Malè accipitur IESVS in patria.* xlviij.
 145.
 Dominica quarta quadragesimæ.
 41. *Quietem agunt Discipuli iubente Christo,*
postea trans mare nauigant. liij. 168.
 42. *Docet, & sanat languidos; distribuuntur*
turbe quasi per contubernia. lv. 171.
 43. *Satiat quinque millia hominū.* lvj. 174.
 Sabbato post Cineres.
 44. *Ambulat super mare IESVS.* xxiiij. 87.
 Dominica iij. Quadragesimæ.
 45. *Sanatur Dæmoniacus cæcus & mutus.*
 xlvj. 141.
 Feria quarta post Dominicam primam
 Quadragesimæ.
 46. *Querunt signa à IESV Iudæi.* xxx. 101.
 Feria sexta post Dominicam primam
 Quadragesimæ.
 47. *Sanatur languidus.* xxxij. 108.
 Dominica xvj. post Pentecosten.
 48. *Sanatur hydropicus.* cxl. 538.
 Dominica secunda post Pentecosten.
 49. *Vocatio ad canam magnam.* cxxix. 500.
 Feria tertia post Dominicam in Passione.
 50. *Non ascendit ad festum IESVS: querunt*
eum Iudæi. lxvij. 202.
 Feria iij. post Dominicam iij. Quadrag.
 51. *Docet IESVS, concitantur contra eum*
Iudæi. lvij. 178.
 Feria secunda post Dominicam in Passione.
 52. *Mittunt Iudæi ministros ut IESVM com-*
prehendant. lxvj. 200.
 Sabbato post Dominicam iij. Quadrag.
 53. *Liberatur Adultera.* liij. 166.
 Sabbato post Dominicam iij. Quadrag.
 54. *Docet IESVS in templo.* lxiiij. 194.
 Feria secunda post Dominicam ij. Quadrag.
 55. *Incredulis prædicit damnationem IESVS.*
 xxxiiij. 114.

Dominica Passionis.

56. *Acerrima consutatio Iudæorum, & eorum*
contra IESVM conatus. lxxv. 197.
 Feria iij. post Dominicam iij. Quadrag.
 57. *Sanatur cæcus natus,* lix. 181.
 Dominica secunda post Pascha.
 58. *De Pastore bono, ostio, ostiario, ouili.* cxxj.
 467.
 Feria quarta post Dominicam in Passione.
 59. *Malitiosè Iudæi IESVM interrogare*
aggrediuntur. lxxvij. 205.
 Feria quarta post Dominicam iij. Quadrag.
 60. *Explicat doctrinam de Traditionibus.*
 xlix. 152,
 Feria quinta post Dominicam primam
 Quadragesimæ.
 61. *De Canana.* xxxj. 104.
 Dominica xj. post Pentecosten.
 62. *Sanat IESVS surdum & mutum.* cxxxvj.
 527.

ANNO XXXIII.

- Sabbato post Dominicam j. Quadrag.
 63. *Transfiguratio Christi.* xxxiiij. 111.
 Dominica octaua post Pentecosten.
 64. *Villicus accusatur.* cxxxiiij. 511.
 Dominica iij. post Pentecosten.
 65. *De oue centesima, & decima drachma per-*
ditâ. cxxx. 503.
 Sabbato post Dominicam secundam
 Quadragesimæ.
 66. *De Prodigio adolescente.* xlij. 135.
 67. *Profundit omnia Prodigus adolescens.*
 xliij. 136.
 68. *Fit subulcus.* xliij. 137.
 69. *Accipit illum Pater benignissimè.* xlv.
 138.
 Feria tertia post Dominicam tertiam
 Quadragesimæ.
 70. *Docet humilitatem Discipulos, & corre-*
ptionem fraternam. xlviij. 149.
 Dominica xxj. post Pentecosten.
 71. *De singulari inhumanitate serui Regij, &*
ingratitude. cxlv. 558.
 Dominica Septuagesimæ.
 72. *De conuentione ex denario diurno.* xvj.
 62.
 Feria v. post Domin. secundam Quadrag.
 73. *De diuine Epulone.* xxxvij. 124.
 74. *De morte Epulonis & Lazari.* xxxviij.
 126.
 75. *Ex Inferno interpellat Abrahamum*
Epulo frustra. xxxix. 127.

Feria

I N D E X.

- Feria sexta post Dominicam quartam
 Quadragesimæ.
 76. *Mittuntur nuntij à sororibus de grani*
morbo Lazari. lxxj. 186.
 77. *Venit IESVS Bethaniam.* lxxij. 188.
 78. *Suscitat Lazarum IESVS.* lxxij. 191.
 Feria sexta post Dominicam Passionis.
 79. *Concilium de nece IESV.* lxx. 212.
 Dominica Quinquagesimæ.
 80. *Prænuntiat IESVS suam crucem Apo-*
stolis. xvij. 71
 Dominica xij. post Pentecosten.
 81. *Curat IESVS decem leprosos.* cxxxviij.
 pag. 533.
 Feria iij. post Dominicam secundam
 Quadragesimæ.
 82. *Petitio matris filiorum Zebedæi.* xxxvj.
 121.
 83. *Sanatur vnus cæcus ante Iericho, & duo*
post Iericho. xix. pag. 75.
 Feria ij. Maioris Hebdomadæ.
 84. *Cæna apud Simonem leprosum.* lxxj. 216.
 Dominica in Ramis Palmarum.
 85. *Ducitur asina & pullus ad IESVM.* lxxij.
 221.
 86. *In conspectum Ierusalem venit IESVS.*
 lxxij. 223.
 87. *Ingressus sollemnis in ciuitatem.* lxxiiij.
 229.
 Feria iij. post Dominicam primam
 Quadragesimæ.
 88. *Eijcit iterum IESVS vendentes de tem-*
plo. xxix. 99.
 Sabbato post Dominicam Passionis.
 89. *Veniunt Gentiles ad IESVM.* lxxv. 233.
 Dominica decima post Pentecosten.
 90. *De Phariseo & Publicano.* cxxxv. 524.
 Feria vj. post Dominicam secundam
 Quadragesimæ.
 91. *Paterfamilias plantat vineam, & locat*
agricolis. xl. 129.
 92. *Extra vineam filium occidunt.* xlv. 132.
 Dominica xix. post Pentecosten.
 93. *Facit Rex nuptias filio.* cxliij. 551.
 Dominica xxij. post Pentecosten.
 94. *De soluendo tributo.* cxlvj. 561.
 Dominica xvij. post Pentecosten.
 95. *De primo mandato interrogatur IESVS.*
 cxlvj. 541.
 Feria iij. post Domin. ij. Quadragesimæ.
 96. *Quomodo credendum docentibus Phari-*
sæis & Scribis. xxxv. 117.
- Dominica xxiiij. post Pentecosten.
 97. *De Antichristo.* cxlvij. 573.
 Dominica prima Aduentus.
 98. *Quæ Iudicium vniuersale proximè præ-*
cedent. j. 1.
 Feria ij. post Dominicam j. Quadrag.
 99. *Iudicium vniuersale.* xxviij. 96.
 Feria quinta Hebdomadæ sanctæ.
 100. *Cæna legalis.* lxxvj. 237.
 101. *Cæna communis, & lanatio pedum.* lxxvij.
 241.
 102. *Sanctissimi Sacramenti & Sacrificij insti-*
tutio. lxxviij. 246.
 103. *De gestis post sacram communionem.*
 lxxix. 251.
 Dominica tertia post Pascha.
 104. *De eo quod dixit Christus; Modicum &*
non videbitis me. cxxij. 470.
 Dominica iij. post Pascha.
 105. *De eo, quemadmodum Spiritus sanctus*
arguit mundum de peccato. cxxiiij. 473.
 Dominica quinta post Pascha.
 106. *Orationis perfectio docetur.* cxxiiij. 476.
 107. *Orat Christus in horto.* lxxx. 254.
 108. *Veniunt ad hortum armati.* lxxxj. 263.
 109. *Malchi auricula abscisio.* lxxxij. 268.
 110. *Capitur Christus.* lxxxiiij. 271.
 111. *Ducitur ad Annâ primùm.* lxxxiiij. 274.
 112. *Interrogatur ab Anna, negat eum Petrus.*
 lxxxv. 275.
 113. *Trahitur ad Caiapham IESVS, negat ite-*
rùm Petrus. lxxxvj. 279.
 114. *Adiuratio Caiaphæ, confessio diuina Chri-*
sti; tertio negat Petrus. lxxxvij. 285.
 115. *De gestis in carcere Caiaphæ post dimis-*
sum concilium. lxxxviij. 290.
 116. *De gestis manè in pleno Principum &*
Seniorum concilio. lxxxix. 291.
 117. *Ducitur IESVS ad Pilatum, & Iudas*
laqueo se suspendit. xc. 294.
 118. *Quæ primùm gesta sunt apud Pilatum.*
 xcj. 295.
 119. *Quæ gesta sunt apud Herodem.* xcij. 300.
 120. *Quæ gesta sunt postquam reductus est*
ad Pilatum. xcij. 304.
 121. *Flagellatur Christus.* xciiij. 312.
 122. *Coronatur spinis IESVS.* xcvi. 319.
 123. *Gesta post Coronationem, antequam fer-*
retur sententia. xcvi. 325.
 124. *Fert sententiam Pilatus contra IESVM.*
 xcviij. 335.
 125. *Ducitur IESVS extra portam ad Calua-*
ria montem. xcviij. 338.

INDEX.

126. <i>Quæ gesta sunt postea ante crucifixionem.</i> xcix. 344.	<i>Emmaunta.</i> cxv. 439.
127. <i>Crucigitur IESVS.</i> c. 349.	142. <i>Apparet Discipulis absente Thoma.</i> cxvj. 445.
128. <i>Erigitur Crux.</i> cj. 357.	<i>Dominica prima post Pascha.</i>
129. <i>Quæ gesta sunt post erectam crucem, antequam emitteret spiritum.</i> cij. 363.	143. <i>Apparet Discipulis & Thoma.</i> cxvij. 450.
130. <i>Emissio spiritus.</i> cij. 391.	144. <i>Apparet septem Discipulis ad mare Tiberiadis.</i> cxvij. 454.
131. <i>Quæ gessit Christus descendens ad Inferos.</i> cij. 395.	145. <i>Prandet cum septem Discipulis IESVS.</i> cxix. 458.
132. <i>Deponitur Christi corpus à cruce.</i> cv. 397.	146. <i>Apparet in monte Thabor.</i> cxx. 460.
133. <i>De Christi sepultura.</i> cvj. 399.	147. <i>Ascensionem Christi præcedentia proxime.</i> cxxv. 479.
134. <i>Resurrectio Christi gloriosa.</i> cvij. 411.	148. <i>Ascensio Christi in calum.</i> cxxvj. 482.
135. <i>Apparet Matri Mariae Virgini.</i> cix. 414.	149. <i>Sacra dies Pentecostes.</i> cxxvij. 489.
136. <i>De primo aduentu mulierum ad sepulchrum.</i> cx. 417.	150. <i>Transitus Matris Dei.</i> cl. 583.
137. <i>Angeli apparent mulieribus.</i> cxj. 421.	151. <i>Virginis Matris sepultura.</i> clj. 585.
138. <i>Veniunt Petrus & Ioannes ad sepulchrum.</i> cxij. 425.	152. <i>Suscitatur Virgo Mater à Filio.</i> clj. 586.
139. <i>Apparet Magdalena.</i> cxij. 429.	153. <i>Assumitur Maria in calum, coronatur à sanctissima Trinitate.</i> clij. 587.
140. <i>Apparet mulieribus.</i> cxij. 433.	<i>De laudibus B. Matris Virginis. Pag. 588.</i>
141. <i>Apparet duobus Discipulis euntibus</i>	<i>& sequentibus.</i>

APPRO-

APPROBATIO.

Vidi has Adnotationes & Meditationes in Euangelia per anni cursum in Ecclesia legi solita Reuerendi Patris Hieronymi Natalis, Sacerdotis Societatis IESV: quæ quidem sanam omnino & Catholicam doctrinam continent, magnæque eruditionis, & pietatis, ad fidelium corda ad virtutem & vitæ Christianæ profectum inflammanda: quare dignum opus iudico quod typis excudatur, ad communem vtilitatem.

Ita censui Romæ, die ultimo Julij, 1579.

Ego Doctor Franciscus Toledo.

Series chartarum.

*. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z.
 Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh. Ii. Kk. Ll. Mm. Nn. Oo. Pp. Qq. Rr. Ss.
 Tt. Vu. Xx. Yy. Zz. AA. BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH.

Omnes sunt terniones, præter HH. duernionem.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. VII.

